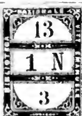
QUAESTIONES REGULARES ET CANONICAE, IN QUIBUS VTRIUSQUE...

Manuel 1551-1619 Rodríguez, Giovanni Battista Coccini

13
1 N
3

Votum, quod faciebant Presbyteri Scholarum Piarum antequam illa Congregatio esset erecta in Religionem.

Ego Ambrosius à S. Maria in seculo Lentilius facio meam professionem in Congregatione Pauperum Matris Dei scholarum piarum à S. D. N. Paulo V. erecta, et promitto omnipotenti Deo, et B.mae Virgini Mariae, et tibi adm. Rev. Patri Josepho à Matre Dei praedictae Congregationis Praefecto Generali à S. D. N. ipsius electo, et successoribus tuis legitime in eadem Congregatione eligendis, Obedientiam, Castitatem, et summam Paupertatem toto tempore vitae meae, iuxta formam Brevis Apostolici sub die 6. Mart. 1617 expediti, et iuxta constitutiones à S. D. N. approbatas. Quae vota quibuscumque in contrarium existentibus (quibus libere renuncio) non obstantibus firma ac valida semper fore volo eisque propria manu subscripsi. V. Id. Januar. 1622 Romae

Ego Ambrosius à S. Maria subscripsi manu propria. Vota mea Dno reddam coram omni populo eius in atriis Domus Dni in medio tui Hierusalem.

In suprascriptis litteris apostolicis habetur linea nona. qui huiusmodi Congregationi dare nomen voluerit, post duos annos probationis tria simplicia vota castitatis, paupertatis, et obedientiae emittere debeant. et paulo post habet. et qui huiusmodi paupertatis votum emiserit, quamdiu in Congregatione permanserit, sint incapaces omnium bonorum, etc.

et paulo infra. Insuper 12 eiusdem Congregationis clerici promoveri possint ad omnes sacros ordines ad titulum paupertatis. Quod si à d. Congregatione exire aut eiici contigerit, tamdiu remaneant suspensi, quamdiu in redditibus tantum habuerint, unde congrue sustentari valeant.

QVÆSTIONES REGVLARES ET CANONICÆ,

In quibus vtriusque Iuris, & Priuilegiorum regularium, & Apostolicarum Constitutionum, nouæ, & veteres difficultates dispersæ, & confusæ, miro ordine scholastico per quæstiones & articulos elucidantur, Prælatis Ecclesiasticis, & Regularibus, nec non Iudicibus cuiuscumque Tribunalis, & vtriusque Iuris peritis, & quibuscumque Ecclesiasticis regularibus maximè necessariæ.

Autore P. F. EMANVELE RODERICO *Lusitano, sacræ Theologiæ Lectore, Prouinciæ sancti Iacobi regularis Obseruantiæ D. P. N. Francisci Diffinitore.*

TOMVS PRIMVS,

Nunc de nouo per præfatum Autorem recognitus, correctus, & additus.

His accesserunt indices tres. Quorum primus huius primi tomi articulos ostendit. Secundus Constitutionum Pontificalium, & Iuris Canonici, & Concilij Tridentini, & Iuris Ciuilis decreta multipliciter declarata proponit. Tertius rerum notabilium sententias insinuat.

Editio vltima prioribus longè auctior, & distinctior,

Ex Legato

ANTVERPIÆ;
Apud Petrum & Ioannem Belleros.
CIↃ. IↃC. XVI.
Cum Priuilegio.

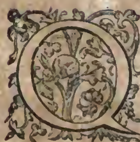
REVERENDO ADMODVM IN CHRISTO PATRI, AC DOMINO D.

ADRIANO STALPAERTS FLORENTISSIMI COENOBII B. MARIÆ IN TONGERLOO

PRÆLATO DIGNISSIMO.

Amplissime Præsul,

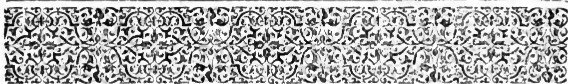

VANTO *animi nisu duo illa præclarissima Ecclesiæ lumina*, D. Gregorius, *re & cognomento*, *Magnus*, *& aureum illud eloquentiæ flumen B.* Ioannes Chrysostomus, *humeris suis Prælaturæ, onus, excutere conati sunt, Ecclesiastici perhibent, Annales. De Gregorio narrat Ioannes Diaconus, Pelagio Romanæ vrbis, & orbis Antistite inguinaria lue è medio sublato*, Gregorium, licet, *inquit*, viribus renitentem, clerus, Senatus, populusque Romanus sibi concorditer Pontificem delegerunt. Quem ille apicem totis viribus euitare decernens, sese indignum omnino tali honore clamabat. *Et cum litteris apud Imperatorem Mauritium institisset, eum* adiurans, & multa prece deposcens, ne vnquam assensum populis præberet, vt se huius honoris gloria sublimaret. *Cum vero ne hæc quidem ei proficerent,* consensurum se tandem aliquando simulauit; & dissimulato, vt fertur, habitu, callidus siluarum saltus petijt, cauernarum latibula requisiuit. In quibus dum ab omnibus summa sollicitudine quæreretur, indicio columnæ fulgidæ super se iugiter à cœlo dependentis, agnoscitur, capitur, trahitur, & apud B. Petri Apostolorum Principis templum summus Pontifex creatur. *Hæc de B. Gregorio Ioan. Diaconus. De Chrysostomo alio teste opus non est, nisi ipso Chrysostomo. Illud enim indicat in præclaris illis* De sacerdotio

Ioan. Diacon. l. 1. vitæ B. Grego. c. 39. 40. 44. 45.

cerdotio *libris, acris, attamen pia, & in charitate indicata, cum Basilio Episc. dissertatio. Cùm enim Chrysostomus & Basilius, adolescentes, studiorum socij, & aequales, maximoperè inter se amarent, animisq; conuenirent, ijsdemq; studiorum sacris à pueritia initiati, paciscuntur, iurantq; vitae reliquae commune contubernium. Ad quod dum se accingunt, ecce tibi quidam excitus rumor disseminat fore, vt vterque iam tum ad Sacerdotale, Episcopaléque munus eligeretur. Hic Basilius cum Chrysostomo ea de re communicat, ac facilè ex pristina necessitudine impetrat, vt eandem consiliorum rationem, eandemq; vitae; fortunae, honorumq; aleam sequantur, neve alter ab altero quocunque casu emergente, deseratur. Verum cum paulò post vterque ad id, quod dixi, honoris culmen, posthabitis alijs compluribus, cunctis suffragijs electus fuisset, sese Chrysost. (Basilio interim à suis suffragatoribus Pontificalibus vittis decorato) occultat, oblatum sibi honorem deprecans. Tum demum Basilius à Chrys. se proditum animaduertens, eum adit, expostulat de fide data & violata, rogat causam qua adductus delatum sibi honorem repudiauerit. Chrysost. se Basilio purgat, ostendens bona fide & zelo illum à se circumuentum; sese vero haud alio nomine se occultasse, oblatamq; dignitatem recusasse, nisi quod imbecillitatis suae conscius, intelligeret humeros suos tanto oneri ferendo pares non esse; elegantissimè interim, suo more, declarans quantae molis sit Praelatum verè agere. Si quis huiusce rei rationem exquirat, inter multas, ea mihi praecipua videtur, quam etiam vterque in diuinis Scripturis optimè versatus perspicacissimè intuitus est. Innumera, nimirum, animae discrimina, quibus obnoxij sunt, qui ad Ecclesiae gubernacula moderanda assumuntur; ob quae vel angelicis humeris Praelatorum onus reddi posit formidabile. Indicant haec, grauissimae illae comminationes, quae diuina eloquia contra Praelatos intonant, si muneri suo defuerint:* Horrende & cito apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum his qui praesunt, fiet. *Et apud Isaiam:* Eos qui te iudicauerunt, ego iudicabo. *Licet enim omnes adstabimus ante tribunal* CHRISTI, *de Superiorum iudicio potissimum scriptura meminit, ob exactiorem eius rationem. Et apud Ezechielem Dominus secundo repetit, se sanguinem subditorum ex manibus Praepositorum exquisiturum. Quis ad haec tonitrua non excitetur? non obstupescat, non horreat? Veruntamen quia à Deo Opt. Max. ita constitutum est, vt dederit,* quosdam quidem Apostolos, quosdam Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores; *volueritq; esse quosdam speculatores in domo sua, (quae est Ecclesia) qui reliquis intenderent, eorumq; saluti inuigilarent. Quinimo eos qui ad Praelaturae onus tanquam Aaron à Deo vocantur, singulari solet Dominus amore contra quaeuis aduersa munire. Hinc ad Isaiam Prophetam:* Volauit vnus de Seraphim, & in manu eius calculus, quem forcipe tulerat de altari, & tetigit os *diuini Prophetae. Ezechielem vero, cum Dominus ad increpandum scelera populi sui Israel mitteret, eum multis roborat viribus penè deficientem. Ieremiae vero hoc onus detrectanti, seq; puerum fari nescium asserenti, respondetur:* Noli dicere, puer sum, quia ad omnia, quae mittam te, ibis. Ne timeas à facie eorum &c. *Vt etiam maius solamen, & tanto ponderi leuamen Ecclesiae Praesules haberent, vltra specialem suum fauorem, diuina eloquia, sacri Canones, Pontificumq; decreta, non parum hic*

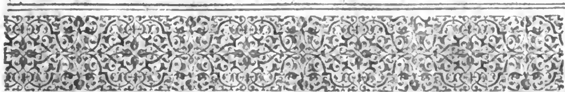
Sap. 2. Isa. 49. Ezech. 3. Ephes. 4. Isa. 6. Ezech. 2. Ierem. 1.

CENSVRA.

QVæSTIONVM Regularium Tomum primum, autore doctissimo Patre Emanuele Rodriguez Minorita, ex commissione claustri Salmanticensis Academiæ, cui Regius Senatus examinandum tradiderat, diligenter perlegi, nihilque in eo aut Catholicæ doctrinæ, aut bonis moribus contrarium reperi, quinimmo dignissimum iudicaui, qui typis mandetur, in lucemque ad omnium vtilitatem prodeat, tum propter exactam curam, quam super inuestigandis priuilegiis, quibus religiosi ex Apostolicæ Sedis indulto gaudent, autor posuit, tum propter facilem & dilucidam methodum, qua in decidendis grauissimis quæstionibus, quæ in hac materia passim occurrunt, vtitur. Salmanticæ, in Conuentu sancti Augustini, decima octaua Nouembris anno millesimo quingentesimo nonagesimo septimo.

Magister Fr. IOANNES de GVEVARA.

CENSVRA.

LIBRVM, qui inscribitur, Quæstiones Regulares, ab admodum Reuerendo Patre Fr. Emanuele Rodriguez compositum, ex commissione huius almæ Salmanticensis Academiæ, cuius examinatio à supremo Consilio fuit demandata, qua potui diligentia perlegi. In quo quæ ad vtrumque Ius pertinent quæstiones, doctè, & dilucidè explicantur, nihilque in eis inuenio quod pias aures offendat; quinimmo multa eruditè explicantur, quæ & regularibus & sæcularibus vsui, & vniuersæ Reipub. Christianæ decori, & ornamento esse possunt. Quapropter dignum opus iudico, vt ad communem vtilitatem in publicum edatur. Dat. Salmanticæ, die 15, mens. Nouembris, anno millesimo quingentesimo nonagesimo septimo.

Doctor GABRIEL HENRIQVEZ.

**

Licentia Commissarij Generalis.

FRATER Matthæus de Burgos Ordinis Seraphici Patris nostri Francisci, Cismontanæ familiæ Commissarius Generalis, & seruus, Quæstiones Regulares, quas benemeritus Pater, Frater Emanuel Rodriguez nostri sancti Iacobi Prouinciæ alumnus, per multosque annos Sacræ Theologiæ Lector, tam doctè, quàm accuratè scripsit, & nostra licentia per quosdam patres (sicuti omni confidentia dignos, sic scientia & doctrina pollentes) examinatas & approbatas Regali supremoque præsentauit Consilio, cuius iam obtinet consensum, vt typis mandentur, itidem & nos per has præsentes literas concedimus, datas in nostro sancti Francisci Vallisoletani Conuentu, pridie Kalendas Martij, anno millesimo quingentesimo nonagesimo octauo.

FR. MATTHAEVS,
qui suprà manu propria.

CENSVRA.

OPVS Quæstionum Canonicarum, & Regularium, editum à Reuerendo admodum Patre, Fratre Emanuele Roderico, Sacræ Theologiæ Professore, iussu, & mandato Reuerendissimi Patris nostri, Fratris Matthæi de Burgos Commissarij Generalis Cismontani, legi, vidi, & attentè consideraui, in quo nihil reperi contra fidem Catholicam, nec contra Sanctorum Patrum doctrinam, nec contra bonos mores: quin potiùs omnia grauissimorum Doctorum autoritate, validissimis, & efficacissimis rationibus in eo tradita sunt. Quapropter si prælo mandentur, censeo summam ex eo vtilitatem, & iuuamen professores Sacrarum Religionum ad earum regimen, suorum morum compositionem, & conscientiæ serenitatem esse capturos. In cuius rei fidem propria manu subscripsi in nostro Conuentu Diui Francisci Salmanticensi, die decima octaua Maij, anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo nonagesimo septimo.

FR. FERNANDVS de CAMPO.

APPROBATIO CENSORIS.

EGo infrascriptus Archipresbyter Ecclesiæ Cathedralis, & librorum Censor Ordinarius in Ciuitate Antuerpiensi, recensui Opus excellentissimum Emanuelis Roderici Lusitani, cuius titulus *Quæstiones Regulares & Canonicæ*; per tres Tomos distinctum. In quo, cum præter variam eruditionem, ac iuris vtriusque in variis argumentis elucidationem, Priuilegia & Constitutiones Apostolicæ ad amussim, debitoque ordine explicentur, & doctrina hactenus nondum tradita proponatur, aut sparsim ab aliis insinuata, velut in vnum thesaurum recondita pro rei exigentia desumenda, concinnetur: maximè oportunum iudicaui, quòd ad vtilitatem quorumcumque Iudicum & Tribunalium in causis Regularium, post aliorum editiones, in hisce Prouinciis prælo committatur. Datum Antuerp. in Seminario Episcopali, die X. mensis Nouemb. M. DC. XV.

LAVRENTIVS BEYERLINCK.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTVS & ISABELLA CLARA EVGENIA, Archiduces Austriæ, Duces Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Serenissimi Belgarum Principes, diplomate suo sanxerunt, ne quis *Quæstiones Regulares, & Canonicas Fr. Emanuelis Roderiguez in tres Tomos diuisas in quibus vtriusqu iuris, & Priuilegiorum Regularium & Apostolicarum Constitutionum noua, & veteres difficultates dispersæ, & confusæ, miro ordine Scholastico per quæstiones & articulos elucidantur, &c.* præter voluntatem Petri & Ioannis Belleri Bibliopol. iurat proximo sexennio vllo modo in Belgio imprimat, vel alibi terrarum impressas in has inferioris Germaniæ Prouincias venales habeat. Qui secus faxit confiscatione librorum, & alia graui pœna multabitur, vt & latius patet in literis datis Bruxellæ 12. Nouembris 1615.

Signat

STEENHVYSE.

hic subsidio futura, in Ecclesia sua reliquit. Prosequuntur hæc Quæstiones Regulares Fr. Emanuelis Rodergues, *olim quidem in Francia, at iam primum in Belgio nostro typis excusæ. Patrono itaque egent, sub cuius tutela tot vrbes, tot regna peragrent, atque sic vbique beneuolas manus & mentes inueniant. Ad te confugiunt, ô inclytum decus, Amplissime Præsul, tibi se tradunt, tibi se dicant: sub tua tutela se fore arbitrantur tutas, sub tua luce prodire ausæ sunt in lucem, sub hoc tecto imbres non metuunt, sub hoc clypeo tela non formidant, sub hoc iudicio omnium iudicia subire non verentur. Naturalis historiæ scriptor C. Plinius auctor est, Thebis obeliscum fuisse,* Plin. lib. 3. c. 9. *quem viginti hominum millia fecisse dicuntur. Cum vero subuecturus obeliscum rex ipse esset, vereretuŕq; ne machinæ non sufficerent ponderi, quo maius periculum curæ artificum denuntiaret, filium suum cacumini alligauit, vt salus eius apud molientes prodesset lapidi. Hac admiratione operis effectum est, vt cum oppidum id expugnaret rex Cambyses, ventumq; esset incendio ad obelisci crepidines, extingui ignem iuberet, molis reuerentia, qui nulla vrbis tactus iam religione esset. Alligauit rex filium obelisco, vt obeliscum celsissimum tueretur. Ast nos* Quæstiones hasce Regulares, *præstantiori alligamus pyramidi, addicimus, dedicamus, non vt pyramidem defendant, sed ab ea defendantur, vtq; tantæ sublimitatis ac reuerentiæ mole, ab omnibus sint tutæ malis. Celsitudinis atq; splendoris nota sunt obelisci & pyramides. Obelisci enim Soli, eodem Plinio teste, sacrati fuêre, solisq; radiorum gerebant effigiem; Pyramidum vero nomen ab igne ductum, fulgorem præfert igneum. Celsus obeliscus, celsaq; pyramis tu nobis es, Præsul amplissime. Merito armatam Palladem depinxere veteres, videlicet quia armatam oportet esse sapientiam, armatam, inquam, illa panoplia, quam Apostolus describit:* Induite, *inquit,* Ephes. 6. vos armaturam Dei, *Græcè,* πανοπλίαν. *Armasti tuam Palladem, vt in aciem prodire possit, in quam Pontifices prodire solent. Sic vero armata est, prudentia, iustitia, temperantia, vigilantia, charitate, beneficentia, liberalitate, vt omnibus honoribus, omnibusq; titulis par esse videaris. Ad meritum honorem euectus ornaris, & ornas, ita vt illud in te quadret, quod de Onia Pontifice scriptum est:* Gloriam dedit *sanctitatis amictum. Græcè,* ἐδόξασε Eccli. 50. περιβολὴν ἁγιάσματος. Glorificauit vestem sanctam ac sacerdotalem. *Antiqui Pontificatus amictum exornabat* Onias; *tu vero noui Præsulatus vestem sancta exornas virtute. Accipis quidem ex Præsulatus dignitate decorem, sed vicissim illam decorans illustraris ab illa, par pari reddis, illustrantem illustras. Sic Smaragdus, sic pyropus insertus auro & adfert, & accipit decorem atque ornamentum. Praes, non vt præsis, sed vt prosis, idq; solum intendis, vt oues tibi commissas ad pascua vitæ perennis educas. Quidquid in te totus orbis considerat, siue religionis zelum, siue œconomicam gubernandi formam, siue Monasticam in Religiosis tuis disciplinam, in te reperiri omnes asserunt, ea quæ in eximiis Reipub. Principibus Traianus Imperator requirebat,* sanctitatem domi, foris fortitudinem, vtrobique prudentiam. *Veruntamen, à laudibus tuis supersedeo, vtpote quem sciam præ summa animi modestia & humilitate suis laudibus audiendis aut legendis minimè capi; & ne veluti imperitus pictor bonas formas imperitia mea reddam deteriores. Munus ergo hoc, quantulumcunque, si offerentes spectes, paruum, si materiam, si eum cui offertur, si offe-*

ſi offerentium animum, magnum & eximium, obſequentiſsime offerimus. Gratum vtinam ſit benignitati tuæ, Præſul ampliſsime. Manebit odor & gratia, quam à tuis manibus collegerit, futurumq́; ſpero vt tali patrono in publicum prodeuntes hæ Quæſtiones Regulares, *maiores ac vberiores in Eccleſia Dei fructus referant. Quod Deum Opt. Max. enixè obſecro, vtq́; R. V. maiori Eccleſiæ, Cœnobij, ſuorum, omniumq́; bonorum, ſaluti ac felicitati annos plurimos incolumem, conſeruet. Vale in Domino.* Antuerpiæ, ann. CIↃ.IↃC.XVI. Prid. Non. Aprilis.

R. V.

Obſequentiſsimi

Petrus & Ioannes Belleri.

AD LECTOREM.

LEGITVR in Prouerbiis Regis Sapientissimi: Quod *sicut qui mittit lapides in aceruum Mercurij: ita qui tribuit insipienti honorem*. Et quidem in Hebræo ita est: *Sicut, qui mittit lapidem in palma fundæ: sic, qui insipienti honorem tribuit*. Quibus verbis *Spiritus sanctus* significare voluit vim prorsus eandem, quæ lapidi fit, honori fieri, inferríque cum periculo pari ad iustitiam. Enimuero lapis, cum ab imo centri eruitur, fundæque imponitur in sublime iaciendus, sæpe casu decidens in particulas diuisus minutatim laceratur: ita quoque periclitari nonnunquam solet honor, cùm à centro suo, quod est virtus, demouetur alioque transfertur, vbi soliditate caret, id est, in hominem nullius frugis, à virtute alienum tumoris, & insolentiæ plenum. Contingit enim sæpe sæpiùs, eum, qui titulo honoris abutitur altiúsque rerum inanium cogitatione effertur, ex alto fœdè actum in præceps diminutum, debilitatumque de statu dignitatis deiici. Mihi verò, post absolutam confectamque expositionem Bullæ indulgentiarũ, quàm *Cruzadam* vocant, summamque casuum ad conscientiam pertinentium, cùm à superioribus meis, tum etiam à grauissimis hominibus huius regni doctissimis factum, collocatumque beneficium est, & is honor habitus, qui primarum gentium literatis, aliisque opinione virtutum singulari præstantibus, & deberi, & haberi solet. Igitur, ego cùm illo haud dignum me esse intuerer, cùm quòd literarum, tùm quòd virtutis inanis essem, Diuinam maiestatem precatus sum, nollem, vt huius tam nominis quàm honoris prærogatiua in me contra naturam, aut vi coacta esset, vti lapis esse solet, cùm fundæ impositus in sublime mittitur. Itaque mecum cùm attentiùs perpenderem mysteriosam illam Regis Assyrij statuam, cuius caput erat ex auro confectum, brachia & pectus ex argento, proximum ex ære ferroque, pedes denique ex argilla: cùm inquam, perpenderem, causamque reperissem, ob quam corruerit, fuisse pedum, quibus stabiliebatur, imbecillitatem, defectumque, intellexi honorem istum; si pedibus ex luto confectus, id est, humilitate, non staret, ac niteretur, defecturum facilè, eiusque casum cum dedecore futurum. At verò erit non nemo, qui dicat, cùm de humilitate agam, quare tantum, ac tam difficile opus apprehenderim, si difficultatem videbam, qui tam profundum ac tam immensum pelagus tentauerim, vbi tot Syrtes, tot scopuli, tot loca vadosa, id est, tot regularium ordinum priuilegia in quibus non minus periculum, quàm in mari inæquale discrimen aditur. Quî demum, quæ spectant ad monasticum statum, decidere potuerim: siquidem huic mari adeò periculoso enauigando, superandoque & sacræ Theologiæ, & vtriusque Iuris adminiculo opus erat? Quæ quòd iis abhinc multos iam annos studuerim, non ita mihi sunt in promptu, vt tot difficultatibus expediendis necesse erat. Expono enim constitutiones Apostolicas, & leges peculiares, quæ sunt occulta priuilegia, de quibus (quod sciam) ad hoc æui nemo ex professo quidquam literis vnquam commisit. Cui respondeo, me hoc opus vnquam non modò complexurum; sed ne tentaturum quidem, nisi obedientia, cui parere debeo, mihi illud imperaret. Et quidem id si auderem superioris iniussu, temeritatis non solùm crimen subirem: sed etiam iure dici posset, hunc honorem in me violenter & contra naturam consistere; tamen quidquid sit, parui. Cæterùm, quia hæc materies tota difficultatum & obscuritatum plena est, & ad eam exponendam distinctè omnium scientiarum, quarum suprà memini, notitia opus erat, & ingenij ope, & quod in multis mihi defectum iri præuidi, manum adieci, meque totum ad imitatio-nem,

Prouer. 26.

Daniel. 2.

nem, & methodum composui, quam Scholastici in scribendo tenuerunt: vt Doctrinæ defectum, qui forsan in hoc scribendi genere sese ostendet, claritas, distinctio, & dispositio operis suppleret. Tamen religiosos Regularium Ordinum viros admonitos volo, si quid illis ex antiquis priuilegiis derogo, facere non aliter posse. Idque duplici de causa. Primùm quidem, quòd qui libros scribunt, debent, cùm in aliis, tum præsertim in rebus ad mores spectantibus, veritati adhærere, atque omnino insistere: quod ni faciant, vndequaque in autoritate periculum. Alterum est, quòd Episcopis ac Prætoriis tribunalibus non mediocrem potestatis eius partem, quam ius commune illis impertitur, eripio. Quòd si quod eorum est secundùm ius, & ad libram priuilegiorum, quibus regularium hominum ordines Sedis Apostolicæ beneficio affecti sunt, eis non dedero iure optimo me repudiare, & crimine suspecti atque iniqui scriptoris insimulare possent: ad hæc iudicij mei, si vocarer in calculos, futilis & inanis omnis futura esset fides. Cæterùm lectorem oro, atque obtestor, vt hunc, qualiscumque sit huius tam difficilis operis, laborem suscipiat, idque ea animi moderatione, atque temperantia, qua illud confectum est, perlegat: vt lumine cœlitùs immisso præeunte altiùs inspiciat, & interiùs in profundum penetret, omnesque difficultates intelligat, quas cùm hoc primo volumine, tum aliis etiam quæ Deo iuuante propediem in lucem dabo, complector. Errores autem peto, vt boni consulat, mèque admoneat, vt si quid minùs cautè scripsi, eius hortatu cautior redditus emendem. Cùm enim Ordinis Minorum minimus sim, literatorumque omnium, à quibus edoceri volo, minimus non haberi solùm, sed etiam esse sentio. Vale.

QVÆSTIONVM CANONICARVM ET REGVLARIVM

FRATRIS EMANVELIS RODERICI,

TOMVS PRIMVS.

QVÆSTIO PRIMA.

De religione in communi, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vnde habuerint originem religiones.

ESPONDEO dicendo, quòd religionis institutum etiam in lege veteri fuit designatum, prout affirmat D. Thom. *a* dicens per Nazaræos in lege veteri sanctificari solitos, significari qui ad perfectionis apicem aspirāt. Ex quo is etiam doctè argumentatur, ad perfectionis statum necessarium esse votum. Et in lege noua non ab homine nec per hominem fluxit: sed ab ipso filio Dei, in quo sunt omnes thesauri sapiētiæ, & scientiæ Dei. Qui inter reliqua salutis documenta hanc quoque viuendi formulam, quo homines diligentiùs, & accuratiùs ad vitam æternam anhelarent, vita, & exemplo suo, & prædicatione præsignauit in illis verbis Matthæi *b*, *Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me, & habebis thesaurum in cœlo.* Quæ verba protulit Christus Dominus adolescenti quærenti, quid faceret, vt vitam æternam consequi mereretur. Quibus verbis, prout refert D. Augustinus, normam religionis nobis tradidit: vbi perfectio religionis Christianæ discitur. Et tempore Apostolorum cœpit religio multitudine credentium propagari: ipsorum enim cor erat vnum, & anima vna, neque quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia. Quotquot enim possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Atque in hoc ipso aliquod votum, & solemnem aliquam promissionem intercessisse declarant viri illustres, & in primis D. Hieronymus *c*, declarans illud Petri *d* in obiurgationem Ananiæ: Cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto, & fraudare de pretio agri? Non es mentitus hominibus, sed Deo. Nam si eam libertatem ex deuotione tantùm, & alacritate liberæ voluntatis exhibuisset, nullà interposita obligatione, nec ille in Spiritum sanctum mentitus diceretur: nec certe tam graue supplicium meritus esset. Rectè igitur de sæculo illo Hieronym. *e* ait: Talis, inquit, primò credentium fuit Ecclesia, quales nunc monachos esse videmus. Hoc etiā probat autoritate D. Dionysij de cœlesti Hierar. Hieron. Plati. inquit enim D. *f* Dionys. Diuini præceptores nostri sanctis eos nominibus appellare consueuerant, alij cultorum, alij monachorum à puro Dei famulatu, & cultu, indiuiduáque, & singulari vita: quippe quæ eos vnum faciet sanctis rerum diuinarum coniunctionibus ad diuinam vnionem, Deoque gratam perfectionem adipiscendam. Et pergit deinde D. Dionysius cæremonias ac ritus, qui monachis consecrandis adhiberi solebant, applicare, & statim post Apostolos, aliquos fuisse clericos religiosos, probat eleganter Medina *g*.

a D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 6.

b B. Mat. 19. Marc. 10. Luca 18.

c Hierony. ad Ephes. 8.

d Act. 5. c.

e Hierony. de scriptoribus Ecclesi. in fine.

f Dion. de Eccles. Hierar. c. 10. Plati de bono statu religi. lib. 2. cap. 21

g Medi. lib. 1. de sacro. homi.

ARTICVLVS II.

Quæ requirantur modò ad hoc, quòd votum religionis sit solemne.

RESpondeo dicendo, quòd hanc literam nobis clarè diffiniuit *h* Bonifacius VIII. cuius verba sunt: *Illud religionis votum est solemne, quantum ad dirimendum matrimonium post contractum, quod solemnizatum fuerit per professionem expressam, vel tacitam factam alicui de religionibus per Sedem Apostolicam approbatis.* Hactenus Bonifacius. Ex his verbis collige, duo copulatiuè requiri ad hoc, quòd religionis votum sit solemne. Primum est, quòd fiat professio expressa, vel tacita. Alterum est, quòd profitens voueat certam regulam, seu religionem à Sede Apostolica approbatam. Exponamus singula. Ad votum solemne prærequiritur professio, & cum professio requirat susceptionem habitus, & annum probationis, necessariò prærequiritur ad huiusmodi voti solemnitatem, quòd emittens professionem susceperit illius religionis vestem à superioribus eiusdem religionis: quibus, & non alijs commissa est facultas vestes religionis concedendi. Præterea & id necessarium est ad validitatem professionis, quòd illa fiat in manu potentis profitentem incorporare huic religioni: aliàs professio irrita est, & nulla. Ad hoc enim, quòd aliquis sit alicuius religionis religiosus, necesse est vt ab eo, qui habet facultatem incorporandi religiosum in tali religione, recipiatur: & sic nec Episcopus, nec prælatus alicuius religionis possunt dare ipsam professionem, verbi gratia, nouitio profitenti in religione fratrum minorum. Ita tenet Antonius *a* de Butrio, & Abbas, Syluester, & communis: & latiùs dicemus infrà in quæstio. de nouitiis. Requiritur præterea ad hoc, quòd religionis votum sit solemne, quòd professionem emittens voueat certam regulam, seu religionem, quod innuens Bonifacius, inquit, quòd professio fiat *alicui de religionibus*, quasi dicat, certæ & determinatæ religioni. Si quis enim in manibus præfecti regularium voueret in genere religionem, hoc ad votum solemne non sufficeret, sed requiritur quòd certam aliquam religionem, seu certam aliquam regulam in particulari voueat. Ad idem est Concilium *b* Tridentinum, dicens, *Regulares omnes, tam viri, quàm mulieres vitam instituant ad regulæ, quam professi sunt,* præscri-

h ca. vnico de voto & voti redemptione. lib. 6.

a Butrius & Abb. in cap. porr. Bum. de regularibus. Sylu. verb. religio 2. num. 1.

b Conc. Trid. sess. 25. cap. 1. de regularib.

præscriptum. Quod & hac ratione fit manifestum: Religiosi in iure communi vocantur regulares; ergo astringuntur alicui certæ regulæ, à qua sumant hanc denominationem: aliàs non potiùs dicerentur regulares quàm certi clerici, qui nullam regulam professi sunt. Hanc Doctrinam docet Diuus Thomas *c*, dicens, quòd votum sit solemne in professione certæ regulæ. Requirit præterea Bonifacius ad hoc, quòd religionis votum sit solemne, quòd regula seu religio, quam quis vouet & profitetur, sit per Sedem Apostolicam approbata. Quare si quis religionem aliquam, aut regulam à Sede Apostolica non approbatam profiteretur, huiusmodi votum non esset solemne, sed simplex duntaxat. Hoc etiam confirmatur ex Concilio *d* generali Lugdunensi, & Gregorius IX. sua decretali ratificat, & Ioannes XXII. in quadam extrauaganti notum facit, & hanc doctrinam docent, Caietanus *e*, Paludanus & Syluester, & tenet Panormitanus, & communis, & tradit doctissimus Nauarrus. Hinc est, quòd votum eorum, qui nullam profitentur regulam ab Ecclesia approbatam, quamuis in congregatione viuant, & tria vota emittant, non est solemne religionis votum: & per consequens illam profitentes non erunt regulares. Quod exemplis aliquibus comprobat & declarat Nauarrus *f*. Imò dico, si aliquod esset collegium hominum, vel mulierum in cōgregatione viuentium, triaque substantialia vota, obedientiam, scilicet, paupertatem, & castitatem post annum probationis elapsum profitentium sub obedientia fratrum alicuius religionis, à quibus habitum suscipiunt, & in quorum manibus professionem emittunt, induanturque vestibus eiusdem coloris cum habitu fratrum dictæ religionis; si nullum modum viuendi approbatum à Sede Apostolica seruant, talis congregatio est illicita, & prohibita iure *g* ciuili, dicente omnia collegia esse illicita, nisi contrarium probetur, & nisi facultate regia instituantur; & sic in iure ciuili hæc verba proponuntur: *Nisi ex senatusconsulti, vel Cæsaris autoritate collegium coierint, tale collegium celebrauit contra senatusconsulta, & mandata, & constitutiones, & ideo dissoluendum est.* Hæc ibi. Et confirmatur ex quadam lege partitarum *h*, vbi idipsum disponitur, & glossa Gregoriana ibidem, vt solet, doctissime prosequitur. Et etiam si tales congregati in eo collegio ad modum religionis titulo viuant, ex quo videtur pium & laudandum, adhuc tamen esse illicitum affirmandum censeo, cùm non sit eius modus viuendi ab Ecclesia approbatus; quod verba Concilij Lugdunensis *i* satis probant. Ait enim in hunc modum: *Ne nimia religionis diuersitas in Ecclesia Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam religionem inueniat: sed quicunque ad religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis assumat. Similiter qui voluerit religiosam domum de nouo fundare, regulam, & institutionem accipiet de approbatis.* Et idipsum Gregorius *k* IX. in sua Decretali, & Ioannes XXII. in sua extrauaganti clarissimè innuunt. Neque isti religiosi possunt dici tertij Ordinis Seraphici nostri patris Francisci, prout probabimus infrà quæst. de tertiariis, cùm non seruent institutum istorum fratrum. Denique necessarium est, vt collegium sit licitum, quòd modus eius viuendi ab Ecclesia sit approbatus. Et hoc confirmatur ex quadam constitutione Sixti IIII. quæ habetur in compendio *l*, sic statuens, *Fratres Prædicatores, & Minores, recipientes, seu admittentes ad priuilegia, seu immunitates suorum Ordinum quoscunque vtriusque sexus laicos prætextu Ordinis tertij, seu alterius modi viuendi, nisi dicti tertij Ordinis habitum gestauerint, & professionem solutam emiserint, & in congregatione viuant, sint excommunicati, non obstantibus quibuscunque.* Hæc ibi. Et obserua, quòd licet hæc bulla in quantum excommunicat recipientes ad Ordinem tertium eos, qui non viuunt in congregatione, derogata sit per Leonem X. eius successorem, qui dat facultatem recipiendi eas mulieres, quæ emisso voto castitatis in propriis domibus degunt, vt habetur in supplemento *m* in bulla quæ incipit, Nuper sacro Lateranensi Concilio: attamen in quantum Sixtus IIII. excommunicat recipientes ad Ordinem tertium eos, qui solitam professionem non emiserint, non est reuocata, sed manet in sua vi. Quare hæc censura comprehendit Prælatos Ordinum Prędicatorum, & Minorum recipientes ad Ordinem tertium collegas, de quibus est nostra disputatio: quandoquidem professionem in tertio Ordine solitam non emittunt, siquidem nullam tertiam regulam Leonis, aut Pauli, neque viuendi modum Nicolai promittunt. Ex quo sequitur, prædictum collegium illicitum esse ac reprobatum.

c D. Thom. 2. 2, q. 88. art. 7

d Cap. vlti. de religiosis domibus lib. 6. extrauag. sanctæ Rom atque vniuersalis Ecclesiæ. de religiosis domibus.

e Caiet 2. 2. q. 88 art. 7 Palud 4. d. 38. q. 2. a. 8. Syl. ver. religio. 3. §. 1. Panorm. cum comm. in regula de regular. ib Nau in c. non portio 12. q. 1. nu 10

f Nauar in c. nō dicatis 12. q. 1. num 13.

g l 1. iuncta gloss. in verb. illici. colleg. ff de colleg. illici

h l 4. tit. 3. p. 6. vbi Greg. in verb. cōtra de. verb. & in verb contra voluntat.

i Conc. Lugd. c. fin de religiosis domib.

k Dist. cap vnic extrauag S. Ro. atque vniuers. Eccl.

l Habetur in compen. titu. tertiarii fratres. §. 10.

m Supplemen. fol. 28.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Canonici regulares sint verè monachi.

RESpondeo dicendo, quòd Panormitanus *n* ait, quòd in pœnalibus, & exorbitantibus appellatione monachi non venit Canonicus regularis. Quod confirmat D. Thomas *o* dicens, Canonicos regulares, quatenus tales, clericos esse dicendos. Et probat eo quòd regula, quam vouent, appellatur regula clericorum, vt videre est apud Diuum Augustinum: & ita appellat eā Gratianus *p*. Et hoc confirmatur ex quadam sententia litis Canonicorum regularium Ordinis D. Augustini, congregationis Lateranensis aduersùs monachos sancti Benedicti, congregationis Cassinensis, aliàs sanctæ Iustinæ de Padua pro præcedentia data à pio IIII. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, in bulla, quæ incipit, Sedis Apostolicæ circunspecta; vbi Pius IIII. *q* facit sæpe sæpius distinctionem inter Canonicos regulares, & ipsos monachos, dicens ipsos Canonicos regulares esse de illis clericis à sancto Augustino reformatis, imò à sanctis Apostolis institutis, prout à parte ipsorum fuit allegatum. Vnde Nauarrus *a* hac ratione, & aliis iuribus à se allegatis distinctionem facit inter monachos, & Canonicos regulares, sicut facit distinctionem rubrica de statu monachorum, & Canonicorum regularium. Et cùm lex pœnalis non debeat excedere proprium casum, prout habetur in iure, videtur dicendum, quòd saltem lex pœnalis loquens de monachis, non debet extendi ad Canonicos regulares. Verum est tamen, quòd quando est eadem ratio de Canonico, & de monacho, cùm in hoc secundùm ius antiquum reperiantur exæquati, fit extēsio etiam exorbitantium, & pœnalium, vt resoluit Dominicus. Et sic ius vetans monachis postulare, cōprehendit etiam *b* Canonicos regulares, prout in alio iure *c* decernitur. Et ratio est, quia causa, qua vetatur monachus postulare, fundatur in abrenuntiatione tēporalium; quæ ratio æquè militat in Canonico regulari, eo quòd perinde renuntiat temporalibus per tria vota solemnia ac monachus, & quoad hanc renuntiationem iure antiquo reperiuntur æquales, vt colligitur ex regula D. August. & D. Benedicti. Ex quo infertur, esse verè religiosos regulam determinatam, & à Sede Apostolica confirmatam profitentes, prout in quæst. sequenti, agendo de religionum origine, clariùs patebit. Magnum autem in præsentiarum solet dubiū agitari, vtrùm regulares Canonici cathedralium Ecclesiarum eiusdem sint ordinis, & conditionis cum reliquis Canonicis regularibus. Pro cuius grauis dubij explicatione aduertendum est, quod Ioannes Trullus *d* asserit: Quòd non defuerunt olim, nec hodie desunt, qui hanc leuem opinionem sint secuti, sibi suadentes Canonicos regulares Ecclesiarum cathedraliū non esse eiusdem religionis, & ordinis cum reliquis Canonicis regularibus monasteriorum, & collegiatarum insignium Ecclesiarum. Ad quam opinionem refellendam duo fundamenta iacit idem autor. Primum fundamentum est, quamuis Ecclesia cathedralis Canonicorum rarò, aut nunquam monasterium, aut cœnobium appelletur, quia tamen regularis est, verissimè monasterium est, atque cœnobium, & conuentus, siquidem vulgare est sub nomine Ecclesiæ monasteriū etiam intelligi, atque comprehendi. Hinc est quod D. August. in sua regula, octo in locis regularium Canonicorum

n Panor. in c. quod Dei timorem, de statu monachorum, nu. 2.

o D. Th. 2. 2. q. 189 ar. 8. & 2

p Gratia. in descrip. cap. si quando, 86. d.

q Habet. in sum consti. Pontif. pag. 434.

a Nau. in cap. statuim. 19 q. 3. ca pœna de pœnit. dist. 10

b Domin. in c. 1. de temp. ordinan. lib 6. in 6 fallentia.

c Cap. Mona. 2, 16. q. ca. 2. de postulat.

d Trul. lib. 2. de can regul. cap. 1 de conuent. & diff. cano.

corum domum,& monasterium nuncupauerit, quæ tamen Ecclesia cathedralis erat. Secundum fundamentum est,vbi est idem religionis habitus essentialis, eademq; solemnis professio,ibidem est ordo,& ratio.hac enim ratione,atque discrimine vniuersæ religiones à se inuicem discrepant, & secernuntur. Quibus præiactis fundamentis,hanc firmam proponit conclusionẽ dictus autor:Omnes Canonici regulares, tam Ecclesiarum cathedralium, siue monasteriorum, eiusdem ordinis,& religionis sunt;quoniam vbi est eadem habitus essentialis,& professionis ratio,ibi est eadem iuris dispositio,sed vniuersi Canonici regulares eandem professionem emittunt, eundemque habitum gerunt, nempe togam lineã,igitur omnes regulares Canonici, etiam cathedrales,sunt cum reliquis eiusdem ordinis, & religionis.Et hoc constat ex traditis à D.Anto. Flo-
e Florent. 3. p.hist.ti.23. c. 4. rentino e dicente,In Ecclesia cathedrali Oxomensi in regno Castellæ sub Didaco Episcopo instituti sunt Canonici regulares,è quorum numero,& Canonicus, & superior erat Beatus Dominicus,qui erat professus secundùm regulam D.August. quam postea suis fratribus Prædicatoribus tradidit.Et innocentius f III.hãc
f cap. Innocent. de elect. rem nobis insinuauit, Cantuariensi Archiepiscopo scribens. Ait enim, Innotuit nobis quod Wigorensi Ecclesia destituta pastore,Prior,& conuentus eiusdem loci Magistrum M. Archidiaconum Eboracensem in Episcopum elegerunt.Et idem Innocentius ait g:Cùm
g Cap. cum Vinton. eod. tit. Vintonensis Ecclesia pastore vacaret, Archidiaconus cum suis fautoribus Salubriẽs. decanum,Prior vero,& complices eius præcentorem Lincoliens. in Episcopũ elegerunt.in quo loco glossa summaria,Vintonensem Ecclesiam,& Priorem habere,& conuentum esse affirmat;ergo Canonici illarum Ecclesiarum cathedraliũ regulares erant,id quod & Ioanes Andreas asserit. Id-
h Cap. praeterea, de praebend. lib. 6. ipsum etiam probatur ex alia Decretali h,ibi,G.qui in tua & Tolosana Ecclesia est Archidiaconus cõstitutus, & in vtraque Ecclesia regulariter professus. quo in loco ait Glossa, Canonicum regularem posse fieri Archidiaconum.Præterea id cõstat ex alijs iuribus i,dicta
i Cap. cum super electione. de confess. & in c. quia vo. de regul. glossa, in quibus legimus Canonicos Bethlehemiticos & Nazarenes emittere solitos professionem secũdùm regulam D.Augustini,dareq; consueuisse habitum lineum,qui proprius est habitus Canonicorum regularium.Et sic in illo illorum iurium locus ille canonica vocatur, & pro verbo, profiteri, Glossa vtitur verbo monachari: sed has prædictas Ecclesias cathedrales esse,compertum est ex registro Innocentij III. ergo Canonici cathedrales sunt etiam regulares cum cæteris.Sunt & alia quàm plurima iuris canonici loca, quæ rei propositæ stabiliendæ nõ parum conducunt, ea tamen ad amputandam fastidiosam prolixitatem prætermittimus:siquis verò ea de re plura nosse cupit,per-
k Ticinens. in propug. Cano. ordi. part. c. 5. legat Augustinum k Ticinensem in propugnaculo canonici ordinis,qui rem & copiosè, & luculenter perstrinxit.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm personæ Societatis Iesu sint propriè religiosæ.

l Habet. in temp. societatis, verb. religiosi. RESpondeo dicendo,quod Gregorius l XIII.motu proprio certaque scientia ac de Apostolicæ plenitudine potestatis,declarando statuit ac decernit, *Non solum eos,qui in coadiutorum formatorum, siue spiritualiũ, siue temporalium Societatis gradus & ministeria admittuntur,sed & alios omnes qui in eo biennio probationis peracto tria,castitatis,paupertatis,& obedientiæ, vota publica,scilicet simplicia,emiserint,emiserintve in futurum,verè & propriè religiosos fuisse & esse, & vbicunque semper ab omnibus censeri & nominari debere, non secus atque ipsos tum Societatis, tum quorumuis aliorum regularium ordinum professos.* Ex quo nota,quòd hi religiosi sunt in duplici gradu. Primò enim sunt coadiutores formati cum voto simplici obediendi in manibus prælati, per quod non possunt profiteri in alia religione (exceptâ Carthusiensi) votũ verò paupertatis illos facit bonorum incapaces. Voto autem simplici continentiæ, quantum ad perpetuum vsum ita efficiuntur incapaces ad contrahendum matrimonium,prout determinauit Gregorius XIII. & infrà in quæst. de matrimonio dicemus. In secundo gradu sunt quidã in hac perfectionis schola,qui tãquã scholares approbati coarctantur,quorũ vota prælatus non acceptat,nisi implicite,& hos etiam diffinit esse veros relgiosos mandatur professio implicita & tacita etiam post Concilium Triden.vt infrà in quæst. de religione,quoad professionem latè agemus.Et sic oportet scholarem acceptari implicite per Prouincialem, qui ipsum admittit post scrutiniũ probationis biennij. Differt tamen scholaris à coadiutore formato in paupertate,quia scholaris cum licentia Prælati potest ad tempus retinere dominium bonorum, sed sine vsu & administatione, in quo differt à monachis,& ab Episcopis,qui possunt habere administrationem & vsum, non tamen dominium.Et propter hanc rationem videbatur ipsos scholares saltem post biennium probationis nõ esse regulares;nam capacitas dominij,& paupertatis secundùm ius a est contra essentiam status re- a Cap. cum ad monasterium,
gularis.Et sic Innocentius Papa negat Summum Pon- de regularib.
tificem posse dispensare cũ monacho regulari, vt habeat dominium & proprietatem. Cui obiectioni respondetur,non esse inconueniens concedere quòd religiosus,& monachus possit habere dominium & proprietatem cum autoritate Papæ.Quidam enim doctissimi etiam concedunt, monachum factum Episcopum non obstante monachatu de licentia Papæ dominium posse retinere.Hæc solutio quodam simili declaratur, & confirmatur.Sicut enim quando coniuges consummato matrimonio profitentur religionem,manet vinculum & potestas penes cõiugem,sed quantũ ad vsum & operationes suas se transferunt in religionẽ, & hoc sufficit,vt sint verè religiosi,licet maneãt cũ dominio & proprietate mutua suorum corporum,siquidem manet vinculum matrimonij indissolubile:ita in proposito hi,qui profitentur voto simplici in religione Societatis, licet maneant cum proprietate & dominio suarum rerum quoad potestatem,sunt verè religiosi,cũ maneant sine vsu &administratione ipsarum.Et quando Innocentius negauit,hoc Papam potuisse facere,loquebatur de monacho professo simpliciter &absolutè, qui iam abdicauerat proprietatem & dominium omnium rerum,& per traditionem fuit effectus religiosus. At hic loquimur de his qui voto simplici sunt astricti secundùm constitutiones ipsius religionis Societatis Iesu,quibus ad tempus hæc proprietas & dominium conceditur,vt ipsa religio secundùm modum viuendi ipsius meliùs possit conseruari. Denique nónne videmus quòd à religione propter sua delicta expulsi manent monachi,& religiosi,iuxta ea quæ infra dicemus
in quæst.de expulsione b à religione?Quo non obstãte, b qu. 30. art.
tenet doctissimus Soto,quòd non manent obligati voto 19. Soto lib.
paupertatis,quod nos etiam in dicta quæstione defen- 7. de iust. qu. 7. art. 2.
demus.Quid igitur mirum,si patres non expulsi à religione,sed in ea vt filij fructificãtes,sint verè religiosi, etiãsi nonprofiteantur paupertatem, quoad proprietatem,& dominium,sed tantùm quoad vsum & administrationem,ita disponente Papa,qui plenariam autoritatem habet ad limitandam huiusmodi paupertatem? Et hoc confirmatur. Nam viri doctissimi tenent, prout nos inferiùs defendemus, milites, verbi gratia, D.Iacobi esse verè religiosos.Nam licet castitas sit de essentia religionis,sicut paupertas, tamen asserunt suprà dicti viri docti pro conseruatione ordinum militarium sufficere castitatem coniugalem,ita disponente Papa,qui habet plenariam autoritatem ad huiusmodi castitatem limitandam,propter conseruationem ipsarum militiarum.Nec etiam iis obstat,quòd status religionis sit stabilis & constans, & Papa secundũ multorum opinionem nõ possit dispensare,vt religiosus ducat vxorem,propter votũ perpetuæ continentiæ, quod emisit per quod Deo se perpetuò sacrauit; & videmus quòd supradicti religiosi si dimittantur à religione, & soluantur ab obligatione ipsius religionis, secundùm eius cõstitutiones à Sede Apostolica approbatas,si du-

cunt vxores, valet matrimonium, non verò quãdo ipsi religiosi antequam dimittantur, ducunt sibi vxores. Nã respondetur, statum religionis esse constantem, & stabilem, si loquamur de religiosis profitentibus in religionibus, vbi fit professio irreuocabilis ex vtraq; parte, sicut contingit in illis qui dicuntur professi in ipsa Societate, qui, prout in secundo tomo dicemus, solũ sunt de corpore Societatis. At hæc sacra religio ex autoritate Apostolica hoc habet respectu scholarium, & aliorũ, vt professio in ea facta sit reuocabilis ex parte Prælatorum dimittentium suos religiosos. Vel aliter dic, quòd satis est vt status religionis sit stabilis & constãs ex parte profitentium ad hoc, vt sit verè religiosus. Licet enim ex parte Prælatorum sit reuocabilis, hoc nõ intenditur per se, sed per accidens ab ipsa religione, suppositis demeritis profitentium. Et hoc in fauorem religionis fuit à Sede Apostolica concessum. Et quãdo Gregorius XIII. diffinit esse religiosos, intelligit religiosos reuocabiliter. Quod clarè innuit, siquidem non irritat matrimonium eorum postquam sunt remissi à religione. Et Papa habet à Christo Domino infallibilem potestatem approbandi nouam religionem salua religionis substantia, prout definiuit Concilium Constantiense, damnans contrariũ in errore vltimo Wicleph, & tenet Diuus *c* Thomas, & est communis omnium Theologorũ, prout patet ex latè traditis à Cano, Ibañes, & Bellarmino. Et diffiniendo suprà dictos esse verè religiosos, saluat substantiam religionis, cùm antequam dimittãtur, contrahere matrimonium prohibeantur, & eorum matrimonium sit irritum & inane.

c D. Tho. opusc. 19. contra impugnat religionum. ca. 4. pun. 8o 5. Cano. li. 5. de locis. c. 5 Ibañ. 2. 2. q. 1. ar. 10. dub 8. Bellar. lib. 2. de monach. c. 4.

Sed, vt clarius pateat cõstitutio Papalis Gregoriana, qua diffinit ipsos esse verè religiosos, & si contrahãt, esse nullum matrimonium, nolo subticere quandam difficultatem, quæ viros doctissimos aliquãdo torsit. Et est, quomodo Papa potest efficere, vt votũ simplex castitatis dirimat matrimoniũ futurum, cùm hoc iure diuino tantũ voto solemni tribuatur? Cui difficultati primò facillimo negotio respondemus, quòd effectus voti solemnis, vt dirimat matrimonium futurum, est de iure pontificio, prout tenent multi iurisperiti, & Theologi, inter quos est *d* Caietanus, & noster Medina Franciscanus, vir eruditissimus, qui fatentur etiam in voto simplici fieri traditionẽ quandam, solemnitatem professionis esse de iure Ecclesiastico, & in hanc partẽ se inclinant multi ex Thomistis allegati ab Enriquez *e*. Et ideo nimirum si Papa, cuius statuto factum est, vt votum solemne dirimat matrimonium, alio eiusdem statuto efficiat, vt votum simplex dirimat etiã matrimonium, in quo fit aliqualis traditio, maximè in votis simplicibus, quæ emittuntur in Societate Iesu, quæ fiũt in manu Prælati. Vnde illi, qui negant in voto simplici fieri traditionem, loquuntur de illo qui in sæculo existens, tale votũ emisit, vbi nullus autoritate Christi, ac Papæ acceptat. At in religione Societatis Iesu acceptãtur saltem implicitè dicta vota simplicia à Prælatis autoritate Christi, & Papæ suas religiosas constitutiones confirmantis. Vnde nimirum si hæc vota simplicia ita foueantur à summo Pontifice, vt efficiant emittentem verè religiosum, & incapacem ad contrahendum matrimonium, siquidem in ipsis interuenit vera & realis traditio: præsertim cùm ipse Papa moderetur eũ statũ, & capacitatem ad contrahendum, vt non sit ipsa incapacitas perpetua, sed tantum duret quandiu durat ipsa actualis & realis traditio, quæ potest dissolui autoritate Prælatorũ iusta interueniente causa. Et quòd solẽnitas, quæ fit per traditionem in voto solẽni, sit de iure positiuo, probatur. Nã antiquitùs verè erant religiosi tẽpore Apostolorum, & illo tempore non solùm paupertatem & continentiam, sed etiam obedientiam profitebantur, vt ex Philone & aliis concludit doctissimus & eruditissimus Hieronymus Plati dicens *f*: Ferè omnes votis insuper obligantur, ita vt ab illo statu deficere, illicitum planè ac nefarium esset. Verum est tamen, quòd adhuc non tanta inerat monasticis hisce votis autoritas ac hæc quam nostri Theologi, & iurisperiti, appellant, Solemnitas, imò etiã in initio nec expressè quidem, vt verisimilius est, ac publicè vota emittebãtur. Sed ea professio ex generali omnium sensu & consensu, ita erat religioso statui annexa, vt etiam si voce nulla facta esset promissio, tamen intelligeretur simul cum statu suscepta eius professionis obligatio, modo quo nunc castitatis votum in sacris ordinibus accipiẽdis includitur. Idque ex quodam *a* Basilij loco intelligi potest, vbi ait, *eos, qui se ad monachorum ordinem adderent, cælibatum admittere consueße. Itaque hoc etiam tamdiu seruatum est, quandiu prisca illa pietas ac verecundia satis fuit ad homines in officio continendos. Postea tamen commodius visum est, quod etiam Basilius ibidem decernit, expressam castitatis promissionem adijcere. Et primum quidem adhuc eo modo, vt si quis rupto voto matrimonium iniret, peccaret quidem, sed tamen matrimonium ratum validumque esset: declarant hoc veterum patrum sententia, b Cyprian. in epist. ad Pomponium, c Hieronymi ad Demetriadem: vbi ita de Monialibus loquuntur, vt si se continere non possent*, quòd professæ erant, eas potiùs ad nubendum hortentur: quòd iam nec peccatum quidem fecissent, accedente legitima Episcopi dispensatione: id quidem ab Epiphanio *d* quoque consuli videmus. Augustinus *e* etiam insuper quosdam apertè confutat, qui harum coniugium esse negabant. Quòd si Innocentius *f* I. Pontifex, qui horum ætate vixit, & concilia etiam quædam, huiusmodi coniugia dirimi iubent, id pœnæ cuiusdam loco constituunt: quod sine dubio poterant, vt thorus separetur: non quia ipsum connubij vinculum non valuisset, id enim nusquam dicit. Atque hanc ipsam pœnam constat illo quidem tempore non ab Ecclesia generaliter receptam esse *g*. Itaque & Leo I. qui post Innocentium fuit annis paulo plus quã viginti, etiãmsi peccatum id esse doceat, non tamen de nuptiis rescindendis mentionem vllam fecit. Et Gelasius *h*, qui anno quadringentesimo nonagesimo secundo, eandem sedem tenuit, has quidem moniales ad propositum vnde exciderunt, adhortatur, non tamen compellit, neque matrimonium infirmat. Quin Gregorius ipse, quo nullus anteà Pontifex seuerior in hoc genere fuerat, cum crebris *i* decretis & epistolis eos, qui coniugium contraxissent, seiungi & in monasterium retrudi iubeat; nihil tamen dicit, quod coniugium non valuisse intelligatur. Imò verò, quòd valuisse existimauerat, ex eo etiam intelligitur, quod in homilia *k* quadam narrat de Gordiana amita quæ se postquam vnà cum duabus sororibus dedicasset, mortuis illis oblita (vt ipse ait) Dominici timoris, oblita pudoris, ac reuerentiæ, oblita consecrationis maritum acceperat, & cum eo deinceps vixerat. Quare primus omnium quod literis extet, Innocentius II. cum Romana Synodo generali anno nimirum humanæ salutis millesimo centesimo trigesimo nono, hoc constituit, vt religiosis omninò matrimonium omne interdiceretur: idque ita, vt si contraherent, nullã vim haberet. Ex his omnibus ita concludendũ est, religiosa vota eam quidem vim habuisse semper, vt matrimonium illicitum efficerent, illam autem vim, vt etiam irritum, ac nullum efficerent propter eorum solemnitatem, temporis progressu, & quasi gradatim iure pontificio fuisse introductam. Ex ea quidem re magnum constat ornatum, dignitatem ac stabilitatem religiosis institutis adiunctam, vt non modò veteribus illis nihilo inferiora sint; sed quo ad eorum quidem formam aliquid etiam hoc tempore melius & præstãtius habere. Et istud aliud non à iure diuino sed à pontificio emanauisse. Vnde propter decorem ipsius religionis Societatis Iesu ordinauit Gregorius XIII. his nouissimis temporibus, vt vota substantialia religionis licèt simplicia, efficiant inhabiles ad contrahendum dictas personas ipsius Societatis antequàm à Societate dimittantur. Et aduertendum est, quòd in hoc articulo non disputamus, vtrùm professi Societatis sint verè religiosi: manifestum est enim ipsos esse verè religiosos, & ideò de his non agit constitutio Gregoriana.

d Caiet. 2. 2. qu 88. art. 7. Med. lib. 5. de sacrorum hominum continentia. 7. c. 7. e Henriq. 2. tom. lib. 10 de mat. c. 5. num. 7. litera N.

f Plati. lib. 2. de bono status relig. ca. 21.

a Basil. 5. epist. 2. ad Amfil. can. 14.

b Cyp. lib. 1. epist. 11. c Hiero. epist. 8.

d Hæres. 61. contra Apost. e August. de bono viduitatis c. 1. & 12.

f Con. Tol. 27. q. 1. c. viduas. c. de filia.

g Epist. 5. & 14.

h 27. qu. 1. de viduis.

i Reformatur 27. 42.

k Homil. 38 in Euang.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum sit licitum disputare, an Societatis institutum sit vere religiosum.

RESpondeo dicendo, quòd *l* Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, octauo Calẽdas Iulij, Pontificatus sui anno decimotertio, ait, *Præcipio in virtute Sanctæ obedientiæ, nec non inhabilitatis ad quæuis officia, & beneficia sæcularia, & quorumuis ordinum regularia eo ipso absque alia declaratione incurrendis, quarum absolutionem ipsi, & Sedi Apostolicæ reseruat, ne quis cuiuscunque status, gradus, & præeminentiæ existat, dictæ Societatis constitutiones, & institutiones, vel etiã præsentes, aut quæuis earum, vel supradictorum omnium articulorum (quod suprà ennumerauit ipse Gregorius) vel aliud quid supradicta concernẽs, quouis disputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæsito colore, directè, vel indirectè impugnare, vel eis contradicere audeat.* Hæc Gregorius. Ex quibus verbis colligitur, minimè licere disputare, & in dubium adducere, vtrùm constitutiones Societatis, & eius constituta & decreta pontificalia circa ea contineant veritatem: quod aliquibus durum nimis visum fuit. Nam licet viris doctis Theologis, aut in iure canonico peritis, præsertim laurea Licentiatus aut Doctoratus insignitis, explicare dubium sensum bullæ, aut priuilegij Apostolici, iuxta ea, quæ tradit Castillo *m*, & Didacus Perez, & latè dicemus infrà. Sed hi mẽtem Pontificis minimè penetrant, quæ fuit, vt multis iurgiis parùm ad ædificationem pertinentibus, imò scandalosis obuiaret. sicut etiam in primordiis ordinũ Prædicatorum, & Minorum, ordinauit Alexander IV. Pontifex Maximus contra quendam Gullelmum de Sancto Amatore, & alios vniuersitatis Parisiensis, statum harum sacrarum religionum damnantes, vt patet ex bulla ipsius Domini Alexandri data Anagniæ decimoseptimo Calendas Decembris, Pontificatus sui anno secundo: quæ incipit, *Dei venerabilibus fratribus vniuersis Archiepiscopis*, &c. Quibus literis Apostolicis, præcluditur via linguis mordacibus contra ipsas religiones dolose agentes; & habetur Parisiis authentica cum aliis bullis, quæ ibi habentur & congeruntur in quodã libello, cuius titulus est, Declaratio & defensorium priuilegiorum fratrum mendicantium. Simile etiam legimus fecisse his temporibus Pium V. Pontificem maximum, in bulla *n* quæ incipit, *Super speculum Domini*, data Romæ anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, pridie calendas Decembris, in qua adducens autoritatem Apostoli, arguentis aliquorum audaciam aliquas quæstiones ventilantes, & verborum pugnas concitantes, ex quibus oriuntur inuidiæ, & contentiones, cæteraque vitiorum monstra tumultus excitantes; *Statuit, & ordinauit, atque per Apostolica scripta mandauit, quatenus nemo cuiuscunque ordinis, gradus, conditionis, vel dignitatis existat popularibus concionibus, vel vbicunque promiscua virorum, vel mulierũ multitudo conuenire solet, de immaculata virginis Mariæ Conceptione disputare rationibus, vel Doctorum autoritate asserendo propriam sententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipsa quæstione cuiusuis pietatis, aut necessitatis prætextu vulgari sermone scribere, vel dictare præsumant: & qui contra fecerit, suspensionis pœnamq; diuinis absque noua declaratione ipso facto incurrat, si modo fuerit in sacris constitutus, & quocunque præterea gradu siue dignitate, vel administratione fungatur, illis omnibus sit ipso iure priuatus, & ad eadem vel similia munera obtinenda perpetuæ inhabilitatis censuræ ipso etiam facto sit obnoxius.* Vides quomodo Pius V. ad sedandas lites, & contentiones aliquorum omni disputationi in concionibus, vel in libris vulgari sermone scriptis de immaculata virginis Conceptione viam meritò præcludit. Et sic non est mirum quòd Gregorius XIII. viam præcludat disputationi de his, quæ pertinent ad statum religionis Societatis Iesu, vt verborum pugnas ac quæstiones reprimat: ex quibus oriuntur inuidiæ, & contentiones cæteraque vitiorum monstra. Et sic videmus imperatorem Iustinianum de regimine, & tranquillitate Reipublicæ satis benemeritum propter eius prudentissimas constitutiones, quadam lege *a* prohibere, ne de mysteriis fidei fiat disputatio non syncera intentione, vt meliùs intelligantur. Sed dicent aliqui, quòd sicut non vetatur disputatio sanctissimæ Trinitatis syncera intentione ventilata, ita non debet vetari disputatio de statutis Societatis syncera intentione.

l Habet. in sum consti. Pont. pa. 785. constit. 132.

m Cast. in li. 2. Tau. fol. 15. Perez in proœm. ordin. 90.

n Habet. in sum. condit. pontif pag. 639.

a l. 5. c. de sũ. Trinit. & fide Catholica.

Ad quod respondeo, negando consequentiam. Nam disputatio de sãctissima Trinitate, & mysteriis fidei est necessaria Ecclesiæ, & vtilissima ad conuincendos, & redarguendos hæreticos, & infideles; at disputatio de concernentibus ad Societatem, supposito quòd sunt à Sede Apostolica approbata, etiamsi fiat syncera mẽte, nõ est necessaria, nec vtilis, imò parit discordias, inuidias incitat, inimicitias gignit in animis eorum, qui vt homines possunt præsumere talem disputationem nõ syncera, sed sinistra intẽtione ab aliquibus proponi. Et aduertendum, quòd non prohibetur omnis disputatio de concernentibus ad Societatem Iesu, sed tantũ illa, quæ proponitur ad ipsam impugnandum, vel contradicendum, etiamsi hoc fiat ad indagandam veritatẽ. Non autem prohibetur disputatio, qua nec impugnatur, nec contradicitur ipsa sacra religio, sed confirmatur, & roboratur ex bulla Gregorij XIII. ibi, *Impugnare, vel eis contradicere audeat*. Vnde ego articulo superiori disputans de ipsa sacra religione, & statu, solum rationibus, & iuribus ipsam à contrariorum argumẽtis defendere sum conatus.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm professi in ordinibus militaribus sint Religiosi.

RESpondeo dicendo, quòd vt certa ab incertis secernamus, dicendum est, quòd profitentes regulam D. Ioannis, qui Commendatores de Malta nuncupantur, non dubium est, quòd omnes etiam militares sæculares sint verè religiosi, gaudereque priuilegio Canonis, & fori, & etiam per eorum professionem dirimo matrimonium ratum nõ consummatum, & alia quæ ad verè religiosos pertinent, ipsis etiam pertinere. Hanc opinionem tenent Cord. *b* Nauar. & Arag. Et hanc opinionem docet Sot. in libr. 7. de iust. & iure, quæst. 5. art. 3. versic. *Ex his ergo militum*. Verum tamen est, quod in quarto d. 27. quæst. 1. art. 4. verb. *quocirca*, dicit, quòd non auderet affirmare dirimi matrimonium ratum per ingressum religionis sancti Ioannis, si sermo fiat de militibus sæcularibus huius ordinis, quem sequitur Sarmiento *c*; nihilominus tamen quamuis hi milites sæculares ordinis D. Ioannis sint verè religiosi tria vota substãtialia emittẽtes, vt cõstat ex libro constitutionum dictorum militũ, cui titulus est, *Stabilimenta militum sacri ordinis S. Ioannis Baptistæ Hierosolymitani*, præsertim ex proœmio, & exordio, & ex bulla Innocentij Pontificis; habent tamen ex pontificio priuilegio, vt non cõprehendantur sub iure aliorum religiosorum, quantum ad odia, & rigores, prout aduertit Aragon *d*. Et sic in Concilio *e* Tridentino excipiũtur, ne teneantur contribuere pro seminario.

De aliis autem militaribus ordinibus etiam certum est, quòd si loquamur de monialibus cruciatis, & de clericis cruciatis in dictis ordinibus professis, qui intra septa monasterij vitam degunt, verè quidem religiosi sunt, prout concedit Soto *f*, Aragon, & communis. Punctus autem difficultatis in hoc consistit, an milites prædictorum ordinum, qui possunt matrimonio copulari, cùm tantùm promiserint in sua professione castitatem coniugalem, sint verè religiosi. De quo est duplex opinio, vna iurisperitorum affirmantium esse verè religiosos, si quidẽ vouẽt tria vota substãtialia. Et loquẽdo de militibus sancti Iacobi, hanc opinionẽ elegãter defendit Fortunius *g* Garcia. Loquẽdo autẽ de militibus Calatrauæ eam defendit Burg. de Paz adducens statuta harum religionum. Loquendo autem de his omnibus reli-

b Cord. in sum. qu 148. & 178. in fi. Na. de reg. inter li. 3. cons. 21 p. 242. & tit de cõuers. coniug. Cic. 1 p 196. Arag. 2 2 q 88 ar. 11 ad vlt. p. 1039 col 1. in prin

c Sarm. de reddi. 4. p. c. 2 nu 13 & in defens 1 p. monit. 56. n 1

d Arag. vbi suprà.

e Conc. Trid. sess 23. c. 18. de reform.

f Soto li. 7 de iust. q 5. a 3. v. § argum. pag 640 col. 2. & in 4. d. 27 qu. 1. a. 4. v tunc sit pa. fo. 16 col. 2.

g Fortun. in conf. præstito pro militib. S. Iacob. 2 p v. præterea. Bu. consi. 12. per totum.

religionibus in communi, hanc ipsam opinionem defendit doctissimus, & piissimus Nauar. *b* in multis singularis suæ doctrinæ locis, & eam ipsam innuit doctissimus eius contemporaneus Couarruuias.

b Nau. in tracta de reddit. q. mo. 55 n. 5 & q. 3. mon. 27 nu. 1 & in præpar. apologia in 5 15. & li. 3. de reg. pag. 99. & li. 4 n. 18. pag. que. 166. consil. 23. pag. 243 & lib. 1. tit. de his qui vi, metusve causa, consil. 3 n. 6 tit. de sponsal. con. 3. pa. 373. & Couar. de sponsal. c. 2. p. 1. c. 3. §. 1 col. 1

Secunda opinio est Theologorum dicentium, milites harum religionum non esse verè religiosos, cùm vxorem ducere possint. Hanc opinionem tenet *i* Soto, tenet Aragon, tenet Molina, & multis defendit Sarmiento, & si attentè legatur, tenet eam Couarru. & pertinaciter defendit Natta, addens, quòd milites sancti Ioannis sint verè regulares, & eorum præcipuum fundamentum est autoritas Doctoris D. Tho. qui arguens quòd continentia ad perfectionem religionis non requiritur, eò quòd aliqui sunt religiosi, qui vxoribus vtuntur, sicut sunt milites istarum militiarum, respondet, illos viuendi modos, vbi est matrimonialis vsus, non esse simpliciter & absolutè loquẽdo, religiones, sed secundùm quid, in quantum scilicet aliqua participant, quæ ad statum religionis pertinent, & per consequens professores istarum militiarum non esse simpliciter, & absolutè religiosos, sed secundùm quid, in quantum scilicet, aliqua participiant, quę ad statum religionis pertinent.

i Sot. vbi suprà in 4. d. 27 q. 1 a. 4. pag. 117. & lib. 7. de iust. q. 3. a. 3. ad 3 p. 640 Arag. vbi sup. pa. 1036. co. 2 Med. de iust. & iur. 1 co. 771. armie. de reddi. 4. p. ca. 1 n. 13 & in defens. de reddi. 1. p. mon. 56. Couar. vbi sup. Natta li. 3. cons. 308. in cons. 509. D. Thom. 2. 2 q. 186 art. 4. ad tertium.

In hac igitur opinionũ varietate ego simul Theologus, & inter iurisconsultos enutritus, puto hos milites esse verè religiosos, non absolutè & simpliciter, sed religiosos militares. Licèt enim milites de Alcantara, & milites de Calatraua profiteantur regulam Diui Benedicti, & Cisterciensis ordinis, non profitentur eam in ordine ad obseruantias monachales, sed in ordine ad obseruantias militares. Et ita appellantur à summis Pontificibus professi ordinum militarium, volentibus in hoc nobis significare, quòd licèt ipsi profiteantur regulam monachorum, non tamen ipsam profitentur cum onere obseruandi constitutiones monachales, & obseruantias monasticas; sed in ordine ad finem, ad quem eorum professio tendit, scilicet ad militiã, & ad pugnandum contra infideles cum onere obseruandi constitutiones suorum ordinum, & obseruantias regulares militares. Et sic milites D. Iacobi promittunt paupertatem ordinatam ad istum finem, prout in constitutionibus ipsius ordinis declaratur. Et si non essent regulares paupertatis professores, ad quid Pius V. omnia priuilegia testandi professoribus ordinum militarium concessa reuocauit? Et qua ratione *a* Papa hæc priuilegia posset dare, & tollere professoribus prædictis, si non essent verè professi paupertatem? Et quomodo regia potestas ferret, vt tot illustrissimi, & nobiles viri alioqui laici penderẽt à manu Papæ, quoad dispositionem bonorum temporalium in suis regnis sitorum, cùm non patiatur vel minimum agricolam laicum suorum regnorum, pendere ab eo etiam quoad dispositionem vnius præsulis sæcularis? Vnde commendatarij militiarum sunt velut depositarij perpetui ad modum quo traditur *b* in iure ciuili de commendatariis & depositariis loquente. Non enim eorum commẽdæ sunt verè tituli beneficiorum, tituli enim beneficiorum ipsorum ordinum sunt apud alios, qui in ipsis ordinibus rectores appellantur. Nam commendatarij vtuntur tantummodo fructibus, & emolumentis temporalibus autoritate suorum maiorum magistrorum, prout tradit doctissimè Auendan. *c* Et sic clarissimi ingenij vir Gregor. Lopez *d* hanc partem suo claro ingenio demonstrat, dicens, hos cõmendatarios esse religiosos, quia isti ordines ad militandum sunt religiones quædam permissæ, & iustæ. Sicut enim ordines monachales sunt ordines iustè à Sede Apostolica approbati, ministerio Ecclesiastico deputati; ita prædicti ordines sunt iustè ordinati propter defensionem fidei, & ad diuini cultus, & publicæ salutis conseruationem maximè necessarij. Et sic Ecclesia ab Spiritu sancto edocta pacem non solùm spiritualem, sed etiam temporalem ad Diuinas laudes celebrandas à Deo optimo & maximo precatur, orans: Deus, à quo sancta desideria, & recta consilia, & iusta sunt opera, da seruis tuis illam, quam non pótest pacem mundus dare, vt corda nostra mandatis tuis dedita, & hostium sublata formidine tempora sint tua protectione tranquilla. Et ordo militiæ sancti Iacobi fuit approbatus autoritate Alexandri III. ad supplicationem honorabilis viri Petri de Fuenencalada primi magistri dicti ordinis, quòd requiritur, vt professores ipsius sint verè religiosi, iuxta tradita in iure canonico. Vnde magister ipsius ordinis tanquam persona Ecclesiastica per electionem assumebatur, prout dicitur in iure, *e* & cùm in professione sua promittunt obedientiam dicti milites, promittunt etiam castitatem coniugalem, in ordine ad conseruationem ordinum militarium. *f* Licèt etiam de essentia religionis sit votum castitatis, Summus tamẽ pontifex maxima sua prudentia ordinauit, vt in isto ordine militari sufficeret ad eius perfectionem castitas coniugalis, ne propagatio virorum nobilium deficeret, sine quibus militia conseruari non potest. De aliis verò ordinibus Calatrauæ, & Alcantaræ non est tanta dubitatio, cùm sint ordinis Cisterciensis professores ab antiquis canonibus approbati, & promittunt obedientiam, & viuunt sine proprio, & si quid retinent, & possident, hoc est ex voluntate Prælati. Et ante modernam concessionem Pauli III. non ducebant vxores; imò promittebãt continentiam. Vnde si ex dispensatione fuit concessum eis vt nuberent in posterum, reliquis in suo statu permanentibus, non videtur ex hoc ita mutatus eorũ status, quin Ecclesiasticæ, & religiosæ personæ censeãtur. Nam quod in fauorem alicuius est introductum, non debet in eius damnum retorqueri, iuxta id, quod in iure habetur *g*. Et cum isto modo Papa approbat hos ordines militares, sicut approbauit ordinem fratrum, & sororum tertij ordinis non promittentium castitatem, & continentiam, prout tradit Petr. De Perosino *h*. Imò Hostiensis in Summa de regularibus dixit, vxorem habentes, & nullam aliam cognoscentes castè viuere. Denique hi omnes milites vere relgiosi sunt militares, obedientiam, paupertatem, & castitatem promittentes in ordine ad militiam, cuius professores existunt. Et sic quando D. Thom. dixit quòd cum vsu matrimoniali nõ esset simpliciter, & absolutè religio, verum quidem dicit: & sic nos non vocamus religiones militares simpliciter religiones, sed religiones militares, & in hoc hallucinati sunt Theologi non potentes intelligere quomodo illa dicatur vera religio, vbi eius professores vxores habere minime prohibentur, non considerantes quòd vera, & absoluta religio minimè cum vxoribus compati possit. At religio cum additamento, militaris, cum vxorum vsu compati potest, prout autoritate Apostolica ordinatum est, & in quantum talis vera religio est, sicut in simili tali casu sunt hallucinati peritissimi Theologi, non potentes percipere quomodo secundùm Scotum peccator possit de congruo mereri primam gratiam, cùm secundùm fidem prima gratia non cadat sub merito: non considerantes, quòd Scotus non dicit, peccatorem posse mereri primam gratiam absolutè; sed posse eam mereri cum additamento de congruo, quod non est meritum absolutè, sed meritum de congruo, & in quantum tale benemeritum est. Denique non potest negari hæc veritas attentis bullis Summorum Pontificum, præcipuè quadam Alexandri Papæ quæ incipit, *Dei venerabilibus fratribus*, quæ habetur authentica in conuentu de Veles ordinis militaris Diui Iacobi. Vtrùm autem per ingressum harum religionum soluatur matrimonium ratum, in quæstione de matrimonio ventilabitur. De qua in tertio huius nostri operis Deo ducente agetur: in quo etiam agemus, vtrùm fratres tertiarij sint verè religiosi.

a Cap. 1. ti. de la reg. la y establimiẽtos de la caualeria de la orden de Santiago.

b l. cõmodare, de verb. sig. l. Lucius. ff. depositi.

c Auend. de exe. mendis manuat. prin. 2 p. c. 16.

d Lopez in l. 1 tit. 7. p. 1 fons. sent. de ordi.

e c. si de reli. domibus, c. 1. de voto lib. 6.

f c. 1. ne clectio. ca con. sirga. 16. q. fin.

g l. quod fauore, C. de leg.

h Perosin. in tracta. de 4. Episcop.

QVÆ-

QVÆSTIO II.

De ordinibus Mendicātibus, & eorum origine, in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 Qui sint ordines mendicantes.
2 Vnde habuerit exordium ordo Prædicatorum.
3 A quo habuerit originem religio fratrum Minorum.
4 Vnde traxerit originem ordo Eremitarum sancti Augustini.
5 Vnde habuerit originem ordo Carmelitarum.
6 Vnde habuerit originem religio seruorum beatæ Mariæ.
7 Vnde habuerit originem religio Minimorum.
8 Vnde habuerit originem religio sancti Hieronymi Iesuatorum.
9 Vnde habuerit principium religio Societatis Iesu. Et an inter Mendicantes quoad omnia eius membra computetur.

ARTICVLVS I.

Qui sint ordines Mendicantes.

RESpondeo dicendo, quòd licèt omnes religiones, quæ viuunt ex eleemosynis, secundùm etymologiam vocabuli, possint dici Mendicantes, prout probant Iulius a Clarus, & Antonius Gabriel: illæ tamen quæ hoc nomen ab initio sibi vendicarunt, sunt quatuor; scilicet, ordo Prædicatorum, Beati Francisci, Eremitarum D. Augustini, & Carmelitarum, qui propriè & principaliter Mendicantes appellantur, etsi aliqui eorum in communi bona stabilia possideant, prout innuit Pius V. in quadam constitutione de præcedentia fratrum Prædicatorum respectu aliorum Mendicantium, & declarauit in alia constitutione, quæ incipit: *Et Romanus Pontifex b.* Verum est tamen, quòd ordo Seruorum beatæ Mariæ inter ordines Mēdicantes postea fuit enumeratus, & ordo Minimorum, & ordo Societatis IESV, prout tradunt Parafelus c, & Nauarrus.

a Iulius Clarus §. fi. q. 24. & Anton. Gab. 1. tom. pag. 234.

b Habetur in const. Pij V. lib. const. apost. pa. 56 in impres. Lugd. 1584.

c Para. el. in sua comp. fol. 117. Nau. in c statuimus. 19. q. 3. n. 13. in fine.

Quantum ad ordinem Seruorum beatæ Mariæ, & Minimorum, habemus expressam constitutionem Pij V. d Vbi Pius V. postquam dixerat ordines B. Dominici & B. Francisci, atque Eremitarum sancti Augustini, necnon Carmelitarum esse ordines mendicantes, affirmat se ordinem Seruorum beatæ Mariæ in eorum *numerū aggregasse, & statuit omnia priuilegia mēdicantibus concessa ad præfatum Minimorum ordinem de nouo extendi, & ampliari, ipsumq; vere Mendicantem esse, & sub Mendicantium ordinibus esse & comprehendi debere, nec non omnia, & singula Concilij Tridentini decreta pro Mendicantibus ordinibus declarata & modificata etiam pro ordine Minimorum huiusmodi esse declaranda, & modificanda districtius in virtute sanctæ obedientiæ, ac alijs arbitrio suo iniungendis pœnis inhibendo quibusuis locorum ordinarijs, ac alijs quibuscunque ne eosdem fratres ordinis Minimorum contra eorum concessa priuilegia molestare, inquietare, vel perturbare audeant, vel præsumant.* Hæc Pius V. in dicta constitutione e qui similiter in alia constitutione declarauit ordinem Societatis IESV, eiusque personas mendicantes esse, prout habetur in compendio priuilegiorum Societatis. Et idem summus Pontifex in alia constitutione data Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die decimo nono Nouembris, millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus sui anno secundo, congregationem sancti Hieronymi Iesuatorum inter ordines Mendicantium cōprehendi voluit motu proprio, & de plenitudine potestatis concedens dicto *Ordini omnia, & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, gratias, indulta, & alias gratias per suos prædecessores & per eandem Sedem Apostolicam quomodolibet Mendicantibus ordinibus concessa eorum omnium, ac desuper, & tam sub plumbo, quàm in forma Breuis confectarum literarum tenore, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro expressis, & insertis habentes ad ipsam congregationem Iesuatorum illiusq; fratres, domos, & Ecclesias, & loca quæcunque de nouo (quoad ea, quæ eorum regulæ, & modo viuendi non repugnant tantùm) autoritate Apostolica extendit & ampliauit, ipsosque verè mendicantes & sub mendicantium ordinibus esse & comprehendi debere, necnon omnia, & singula Concilij Tridentini decreta pro mēdicantibus huiusmodi declarata, & modificata etiam pro cōgregatione huiusmodi, eiusq; fratribus declarauit, & modificauit.* Et hoc ipsum confirmauit Gregorius XIII. f in quadam constitutione, data Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die primo Februarij, millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, Pontificatus sui anno sexto. Et istam religionem inter mendicantes connumerari latè probat Antonius g Corsetus, & asserit Viualdus h in suo Candelabro aureo, ipsos fratres Bononiæ habere prædictam Bullam Pij V. authenticam.

d Habetur inter constitutiones Apostolorum, const. 1.

e Habetur comp. v. societas §. 1. Habetur in eadē sum. const. rum pa. 566. incip. Rom. Pontifi. priuilegia.

f Habetur in Sum. const. Pontifi. pa. 724 incipit, Spectat quis in constitutis.

g Corse. tra. de eisdem.

h Viuald. ti. de absolutione, n. 20. pag. 138. col. 2. 1. part.

ARTICVLVS II.

Vnde habuerit exordium ordo Prædicatorum.

RESpondeo dicendo, quòd ordo Prædicatorum, siue sancti Dominici ab ipso sanctissimo Patriarcha originem duxit, qui ortus in his Hispaniæ partibus in oppido Calagorræ diœcesis Oxomen. ex illustri Guzmanorum familia patre Felice & Ioanna matre natus, fuitque eius regula confirmata ab Honorio III. primo anno sui Pontificatus, & anno sexto Federici II. Imperatoris, & nostræ salutis anno millesimo ducentesimo decimo sexto, regnante in Hispaniis Catholico Rege Alfonso IX. qui victoriam illam celeberrimam *en la Nauas de Tolosa*, contra Sarracenos obtinuit, prout asserit Hieronymus i Roman, in libro, cuius titulus est *Republicas del mundo*, Hispano sermone. Qui feruentissimus B. Dominicus ex hac vita ad Dominum migrauit anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo tertio, fuitque postea à Gregorio IX. in Sanctorum numero collocatus. Estque iste ordo diuisus in Conuentuales, & Obseruantes. Qui sanctissimus pater de mandato Domini Papæ moniales colligendas, & reformādas accepit, ipsiusque domum, quam cum fratribus incolebat apud sanctum Sixtum reliquit, susceptis de liberalitate Summi Pontificis domo & Ecclesia sanctæ Sabinæ, prout in historia ipsius latiùs continetur, digesta per fratrem Ferdinandum del Castillo istius ordinis patrem benemeritum, in quo ordine patres tam literis quàm sanctitate illustres semper extiterunt. Ad quem in suis principiis statim assumptus est Reginaldus Aurelianensis Decanus, quem post duos alios Sūmos Pontifices, scilicet, Benedictum II. & Innocentiū, Dominus his nouissimis temporibus illustrauit, cùm fratrem Michaelem D. Dominici instituta professum, Summum Pōtificem omnium suffragiis coronauit die natalitio suo sexto decimo kalendas Ianuarij in festo S. Antonij ineunte eius vitę anno sexagesimo secundo, qui voluit vocari Pius V. illustris religione, zelo, & sanctitate, vt eius acta probant. Non est tamen silendus quidam pater frater Ioannes Berulensis huius sacri ordinis, de quo sic in Dominicanis natalibus legimus, Cùm annis viginti ordinem totum gubernasset, & eū quidē orbem iam fermè toto diffusum pedibus obiisset. Et in iis Cardinalium Comitiis, quæ inter Nicolaū III. & Martinum II. millesimo ducentesimo octuagesimo anno Domini habita sunt, hunc omnium suffragiis absentem elegerunt, sed tamen priusquam eius rei nuncium acciperet, mortuum esse refert Hieronymus Plati k in suo libro de bono statu religiosi.

i Hierony. Roman li. 6 de rep. Christ. ca. 23.

k Hierony. Plati lib. 2. de bono statu religios. c. 28. p. 368.

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem religio fratrum Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd fratrum Minorum ordo, aliàs D. Francisci, traxit originem ab ipso Seraphico patre, & Patriarcha Francisco, qui ortus fuit in Ciuitate Assis, eiusque primæ regulæ confirmationem habuit ab Innocentio III. anno Domini millesimo ducentesimo duodecimo, & regulæ secundæ ab Honorio III. anno octauo sui Pontificatus, & nostrę salutis circiter millesimo ducētesimo vigesimo quarto. Ex

to. Ex huius ordinis sodalitio viri percelebres exorti sunt, qui & sanctitate, & vitæ integritate, cum doctrinæ excellentia coruscarunt, multique hodie vita, laude regulæ commendantur: ita vt nulla vel frequentior, vel amplior monastica professio ipsis Minoribus in Ecclesia habeatur. Ab hoc ordine quatuor ad regendam Petri nauem assumpti sunt, Nicolaus IIII. qui & Hieronymus Asculanus, Alexander V. qui & Petrus Cietensis, Sixtus IIII. qui & Franciscus de Ruuere Sauonensis, & Sixtus V. qui & Fœlix Peretus ex oppido Montalt, cuius memoria & opera illustria patent ex libro Italo sermone scripto, vbi multa memoria digna istius Pontificis referuntur, & refert etiam pater Hieronymus Roman *a* quadraginta duos Patres huius ordinis Cardinales fuisse creatos. Qui addit quòd fortè non sunt in Hispania quatuor Ecclesiæ, quarum regimen episcopali dignitate non habuerint fratres Minores. Qui Minorum ordo magis ac magis in tanta multitudine creuit, vt in tempore Calixti III. Papæ anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto regnante Imperatore Federico IIII. se Ecclesiæ Dei obligauerit dare triginta millia fratrum ad pugnandum contra infideles, remanentibus totidem ad cultum diuinum peragendum. Et sic prædictus ordo Minorum vocatus, reperitur nunc in plures partes ob varias illius reformationes diuisus, videlicet in Conuentuales, in fratres de Obseruantia, in Conuentuales reformatos, & reliquos, & in fratres Amadeos, & Clarenos sub ordine fratrum Minorum vnitos à Pio V. prout patet ex quadam huius Pontificis bulla, quæ habetur in Summa constitutionum Pontificalium data *b* Romę, anno Incarnationis Domini millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, decimo Kalendas Februarij, Pontificatus eius anno tertio. Qui fratres Amadei, scilicet, & alij iam à dicta vnione defecerunt. Reformatio fratrum de Obseruantia exiit à fratribus conuentualibus, & cœpit anno Domini circiter millesimo quadringentesimo decimo quarto, iuxta Concilij Constantiensis decretum. Sed & formam, & ordinem dedit postmodum beatus Bernardinus de Senis, vir magnæ sanctitatis, & gratiæ, & feruoris in prædicando sub Eugenio IIII. Summo Pontifice, anno Domini circiter millesimo quadringentesimo trigesimo, ac sub eodem à vita decessit, fuitque à Nicolao V. in Sanctorum catalogum relatus anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo, cuius reformationis asseclæ fratres de Obseruantia dicti sunt. De quibus fratribus de Obseruantia exiit congregatio Capucinorum cœpta à quodam deuotissimo fratre Mattheo de Barechio, ac fratre Ludouico Athenalia, eiusque fratre, patria Foro Semproniano in Marcia Anchonitana, tempore Clementis VII. à quo obtinuit habitum portare cum Capucio, & aliis illum concedere anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto, & sui Pontificatus anno tertio. Et posteà tertio fere anno cœpit hæc eadem reformatio in Patribus Calabriæ à sanctissimis aliis quibusdam viris. Fuitque iste ordo non solùm ab ipso Clemente, sed ab alijs subsequentibus Summis Pontificibus ac Præcipuè à Paulo III. confirmatus, pluribusque gratiis atque indultis refertus. Nec non sacra Tridentina Synodus *c* nomine religionis inter alios illum insigniuit. Et hic ordo Minorum hoc habet peculiare, vt tres habeat patres generales. Primus est Generalis de Obseruantia, qui est legitimus successor patris nostri Francisci, imò eius sigillum continet, *Generalis totius ordinis*, de quo agemus in quæstione de ministro generali. Secundus est Generalis patrum conuentualium. Tertius est Generalis Capucinorum. Et sic possum dicere de ista alma religione illud quod canit Propheta *d* de Ecclesia Dei catholica, *Adstitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumamicta varietate.* Est enim hæc familia Minorum vestita sanguine martyrum, sanctitate Doctorum, & Confessorum, & sanctarũ Virginum candore. Ipse enim pater noster Franciscus constituit ordinem Monialium sanctæ Claræ, & tertium ordinem de pœnitentia, ex quibus ordinibus numerosa candidatarum virginum, & confessorũ turma ad cælos euolauit; plurimos enim confessores ordinis de pœnitentia Sedes Apostolica canonizauit. Est etiam circumamicta varietatibus familiarum supradictarum, quæ ipsam præ cæteris religionibus maximè decorant. Quod non considerans quidam licèt doctissimus & religiosissimus pater nostræ religionis quandam epistolam scripsit ad Sanctitatem Pij V. supplicãs à Sede Apostolica, vt quædam forma præscriberetur viuendi, per quam siquidem est vna, non esset tã multiformis nostrorum norma. Quidam enim (vt ipse aiebat) nuncupabantur Obseruantes, alij Conuentuales, alij Capucini, quidam Amadei, nonnulli Clareni, alij Alcantaristæ, alij Paschalitæ. Quidam vsque adeò incedunt pannosi, vt nefas arbitrentur, si sanis, atque integris cooperiantur vestibus. Alij omnino discalciati ac propè nudi ambulant: illi vilissimo, isti pretioso induuntur panno. Quidam nunquam non equitantes, alij inexpiabile sacrilegium existimant, si vel graui, & vrgenti causà etiam perquàm minimo loci & temporis spatio asellum quendam ascenderint. Quidam tanto in deserto paupertatis, & contemplationis zelo laborant, vt in suis prouinciis omittant literarum studia. Alij vsque adeò multiplicant & librorum codices, & studiorum genera, vt præ nimio scientiarum amore paupertatis, & orationis obliuiscãtur. Scinditur incertum studia in contraria vulgus. Quibus narratis exclãmat ipse pater dicens, Hæccine est religio B. Francisci? Tantone schismate voluit suos diuidi? Tot instituit viuendi formas? Absit vt Christi signiferum tanti dissidij autorẽ arbitremur. Vnus enim est Deus, vna fides, vnum Baptisma, vnus inquam Deus & Pater Domini nostri Iesv Christi, vna prorsus D. Francisci regula, vna viuendi forma ab ipsomet quondam suis omnibus instituta. Hæc ille pater. Sed miror certè doctissimum & religiosissimũ patrem in hæc prorupisse verba. Fateor enim vnam & eandem esse fidem, vnum Baptisma, vnumque Deum, & vnam tandẽ patris nostri Francisci regulam. Sed sicut sub vna fide, & vno Baptismo apparet Dei multiformis gratia ad decorem, & conseruationem Ecclesiæ militantis, diuidens singulis prout vult secũdùm mensuram donationis Christi, propter quod dicit, Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Et quosdam quidem dedit Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios autem Euangelistas, alios autem pastores, & Doctores, ad consummationem Sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, prout ait Apostolus, scribens ad Ephesios *e*. Ita vna prorsus D. Francisci regula est, & vnus pastor signifer Domini nostri Iesv Christi, qui datus est mũdo, & instituit regulam, vt peccatores saluos faceret. Et ita de eo canit Ecclesia, non sibi soli viuere, sed aliis proficere vult. Sed multiformis gratia Dei suam amplissimã religionem non cessat quotidie fœtu nouæ prolis multiplicare, quosdam enim dat Obseruantes, quosdam Conuentuales, quosdam Capucinos, quosdam Clarenos, quosdam Alcantaristas, quosdam Paschalitas, quosdã repetiatis vestibus coopertos, alios excalciatos, alios non vili panno indutos, quosdã semper equitantes, alios semper pedestres, quosdam in deserto in paupertate habitantes, quosdam librorũ codices multiplicantes, & literarum studia sectantes ad cõsummationem Sãctorum in opus ministerij huius religionis, in ædificationem corporis Christi, quod est Ecclesia. Ita enim ædificant Ecclesiam Dei Conuentuales boni, & Obseruantes vestibus suis honestis induti, librorum codices in lucem proferentes, & literarũ studia sectantes, & necessitate vrgente semper equitantes, contra hæreses disputantes, peccatores prædicationibus suis à peccato abstrahentes, confessionibus auricularibus insistẽtes, agonizantibus in articulo mortis auxiliantes; & in suis infirmitatibus consolantes ipsos opportunè inuisendo, sicut ædificant boni Capu-

a Rom. de la rep. Christiana, ca. 20.

b Incipit, B. Christi Saluatoris, & habetur in Sũma constit. Pontificaliũ, pag. 568.

c Conc. Trid. sess. de reg. c. 3

d Psal. 44.

e Ad Eph. 4.

Capucini, Amadei, Clareni, Alcantaristæ, Paschalitæ nunquam equitantes, & alij vniuersa studia literarum repudiátes zelo sancto paupertatis semper addicti orationi, & contemplationi, & laudibus diuinis insistendo, vitam solitariam in desertis domibus agendo. Hæc est religio D. Francisci patris nostri, & non est hoc schisma, sed vnio, non confusio, sed gloria eius religionis, gaudium lætitiaque huius Hierusalem, & honorificentia populi nostri. Et ita ducente Deo debet procedere quasi aurora consurgens, donec occurramus in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, & mensuram ætatis plenitudinis CHRISTI. Etenim tunc non erimus sicut paruuli fluctuantes, neque his varietatibus circumferemur: sed erimus in illis Angelorum sedibus, alijs excellentioribus & perfectioribus varietatibus circumamicti. Nunc nostra religio ingemiscit, & parturit illos nouos fœtus perfectionis, & sic de ea canit Ecclesia per excellentiam: Deus, qui Ecclesiam tuam fœtu nouæ prolis amplificas: quod de nulla alia religione decantat. Licet enim aliæ religiones prole quotidie amplificentur; nullæ tamen earum ab initio & quotidie prole noua amplificantur, sicut nostram ab initio, & modò & quotidie videmus propagari: & sicut sponsam ornatam de thalamo suo his nouis fœtibus præparatam procedere exultantem: tunc autem non ingemiscet, nec parturiet, sed lætabitur, lætabunda videns Deum, & semen longæuũ. Aduertat tamen curiosus lector, ne me arguat de peccato quasi nostrum institutum transgrediens in supradictis narrandis moram fecerim. Nam cùm in his tractatibus sim de cõuentualibus Obseruantibus, Discalciatis, Capucinis, & de alijs verba facturus, operæpretium esse duxi in medium adducere quomodo omnes hi sub instituto & regula patris nostri Francisci militant, sacram nostram religionem non deformando, sed mirifico varietatis ordine informando.

ARTICVLVS IIII.

Vnde traxit originem ordo Eremitarum sancti Augustini.

RESpondeo dicendo, quòd ordo Eremitarum S. August. Initium habuit ab ipsomet hæreticorum malleo Augustino, & postea Africanis ruinis à Vvandalis factis, a quodam sanctissimo Gulielmo Guasconiæ duce facto huius ordinis Eremita, in Gallia fuit reparatus, anno Domini circiter millesimo centesimo quinquagesimo septimo. Vnde fratres Gulielmitæ multo tempore fuerunt vocati, ac postmodum per quendam Ioannem Bonum in tota Italia, ac præcipuè in Lombardia, fuit reformatus, & ab Alexandro IIII. Summo Pontifice sub vno nomine eodemq; habitu à S. Augustino Eremitano instituto & regula, coadunatus, sicut hucusq; iam perseuerat; extatque hic ordo diuisus in Conuentuales & Obseruantes, & vnaquæque familia habet maximam in orbe latitudinem. Et de ea præclara dicit F. Hieron. Roman huius instituti professus. a

a Rom. lib. 6. de rep. Christiana. c. 6.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem religio Carmelitarum.

RESpondeo dicendo, quòd ordo Carmelitarum habuit originem in Oriente, & nomen à monte Carmelo duxit: in quo primò ipsius ordinis professores suam habitationem habuerunt, sicut Carthusiani, Cistercienses, Præmonstratenses nomen acceperunt à locis, in quibus eorum caput est institutum. Annus in quo cœpit ignoratur. Attamẽ inuenio, quòd illi sanctissimi patres, qui in monte Carmelo Ecclesiam quãdam ad honorem Dei genitricis Beatissimę Mariæ, quã sibi patronam, & protectricem elegerant, condiderunt vsque ad annum à Virginis partu quadringentesimũ duodecimum perseuerauerunt; quo tempore Ioannes quidã doctissimus ac sanctissimus Græcus Patriarcha quadragesimus quartus Hierosolymitanus, qui fuerat ante Prior huius ordinis in monte Carmelo, primò regulam quandam eis obseruandam præscripsit. Deinde anno circiter millesimo centesimo decimo, Albertus quidam Patriarcha similiter Hierosolymitanus aliam eis dedit regulam, quæ hucusque semper postmodum est obseruata: fuitque confirmata ab Honorio III. in primo sui Pontificatus anno, ac vt eum quo nunc vtuntur habitu, possent asportare, concessit Honorius IV. anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo septimo. Et vt possent carnes comedere, eis in præfata regula prohibitum, cõcessere Eugenius IV. millesimo quadringentesimo trigesimo primo anno, & Pius II. anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono. Et Sixtus IV. anno millesimo quadringẽtesimo septuagesimo sexto. Deinde à Magistro fratre Ioanne Sereth fuit ordo reformatus, ac perinde in duas partes remansit diuisus, in Conuentuales, scilicet, & Obseruantes.

Aduertendum tamen, quòd in partibus Hispaniarum quidam huius religionis fratres, zelo obseruãtiæ prioris regulæ, & instituti, postpositis quibuscunque corporis commodis, dummodò Christo lucrifacerẽt, cum licentia sui Prioris Generalis aliquot fratrum & monialiũ monasteria, in quibus primitiua regula prædicta cum omni obseruantia & rigore retineretur (sub obedientia tamen Prouincialis) fundare & ædificare cœperunt: quorum & quarũ numerus ita fauente Deo propagatus est, vt ad instantiam Philippi II. inuictissimi Hispaniarum Regis, & prædictorum protectoris, Gregorius XIII. Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die vigesima septima Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, sui Pontificatus anno tertio, prædictorum fratrum, & monialium discalciatorum trãquillitati, indemnitati, eorumque instituto, propagationi, & profectui consulere cupiens, *ipsos discalciatos fratres & moniales primitiuã regulam in huiusmodi Hispaniarum regnis obseruantes, eorumque domos, conuentus, monasteria, & loca, nunc, & pro tempore existentia à prouincijs fratrum, & monialium eius ordinis B. Mariæ de monte Carmelo regulam per Eugenium IIII. mitigatam profitentium penitus, & omnino in perpetuũ Apostolica autoritate seiunxit, separauit, & dismembrauit, ipsosq; discalciatos ab omni & quacunque iurisdictione, visitatione, correctione, & superioritate, Prioribus, Prouincialibus, & alijs prælatis, & superioribus mitigatis in ipsos discalciatos competente perpetuo exemit, & liberauit, & ipsam omnem iurisdictionem ad vnum de ipsa familia discalciatorum idoneum, & canonicè ab ipsis fratribus electum deuoluit. Statuit tamen, vt dicta prouincia discalciatorum fratres perpetuò eidem Priori Generali parere & obedire, & ipsum, cum ad eorum monasteria, domos, & loca diuerteret, vt pro visitatione huiusmodi, aut aliàs accedere contigerit, cum omni humilitate, reuerentia, & benignitate accipere, & pertractare, prout decet, teneantur, & debeant. Statuit etiam, quòd ipse Prior Prouincialis postquam fuerit electus ex dictis fratribus discalceatis, plenam, & liberam habeat facultatem suum exercendi officium absque alia confirmatione: quam tamen a priori totius ordinis generali maximè petere tenetur.* Sixtus tamen V. Romæ apud sanctum Marcum *sub annulo Piscatoris, die vigesima Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio, eorum prædictorum fratrum discalceatorum profectus similiter consulere volens, ipsis concessit in capitulo legitime cõgregato vnum Vicarium generalem de corpore eorũdem discalceatorum eligendum, qui in eo capitulo possit ipsos in diuersas prouincias distinguere. Qui vt extiterit electus, eo ipso ordinaria sui officij exercere tantummodo possit, grauiora verò, vt atrocia nõ nisi postquã à priore generali cõfirmatus, aut probatus fuerit, gerere, aut exequi valeat.* Postea verò Gregorius XIIII. Romę apud S. Petrũ sub annulo Piscatoris die vigesima quinta Aprilis, anno Domini millesimo quingẽtesimo nonagesimo secũdo, Põtificatus sui anno primo, supradicta confirmauit, & alia pro regimine prædictarũ prouinciarũ addidit. *Nũc verò Clemẽs VIII. etiã ipsius ordinis profectui consulens, ipsum Vicarium generalem ipsius ordinis* Discal-

Discalceatorum generalem ipsius ordinis nuncupari præcepit, & immediatè sub Apostolica protectione, subiectione, gubernatione, & obedientia recepit, & subiecit, & quod nullam à Priori generali ordinis Mitigatorum habet dependentiam. Et alia quamplurima his fratribus concessit, de quibus intra suis locis nobis peragendum erit. Hic est status istorum patrum.

ARTICVLVS VI.

Vnde originem habuerit ordo Seruorum beatæ Mariæ.

RESpondeo dicendo, quòd ordo Seruorum B. Mariæ (vt eorum narrant monumenta) à septem nobilissimis viris Florentinis in monte Senerio prope Florentiam, ex B. Mariæ Virginis monitu fundationem mirabiliter cœpit, ac mirabiliùs propagari anno Domini millesimo ducētesimo trigesimo tertio, sub Gregorio IX. virgineoque monitu hunc quem ferunt habitum, ac regulam D. Augustini obseruare cœperunt, & ab Alexandro IIII. postea ordo iste confirmatus, ac inter quatuor mendicantes connumeratus fuit, anno salutis circiter millesimo ducētesimo quinquagesimo quinto. Postmodum verò à patre Nicolao Penesiano, tunc totius ordinis Generali, fuit iste ordo in duas partes diuisus, & alij Conuentuales, alij Obseruantes nuncupantur. Hoc quoque nomine Seruorum B. Mariæ ex voce quadam puerorum infantium, & lactentiū miraculosa edita insignitos dimanasse fertur. Quidam enim pueri vidētes aliquos ex supradictis septem eleemosynam per ciuitatem quæritantes, exclamare clarissima voce cœpērunt: En serui B. Mariæ Virginis veniunt, date eleemosynam. Quod nomen adeò præualuit, vt ita in posterum semper fuerint vocati.

ARTICVLVS VII.

Vnde habuerit originem ordo Minimorum.

RESpondeo dicendo, quòd Minimorum ordinis caput & fundator inclytus fuit S. Franciscus à Paula, anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo. Qui ob multitudinem tam virorum, quā mulierum ex omnibus partibus ad se confluentiū, regulas tres instituit, vnam pro fratribus, aliam pro monialibus, & tertiam pro Mantelatis, quæ confirmatæ & approbatæ fuerunt à Sixto IIII. Innocentio VIII. & Alexandro V. Qui sanctissimus Patriarcha, sanctitate, & miraculis plenus migrauit ad Dominum anno salutis millesimo quingentesimo septimo, & à Leone X. in Sanctorū Catalogo fuit scriptus, anno millesimo quingentesimo decimo nono. Qui ordo, prout diximus suprà, inter mendicantes computatur.

ARTICVLVS VIII.

Vnde habuerit initium congregatio sancti Hieronymi Iesuatorum.

RESpondeo dicendo, quòd ordinis S. Hieronymi Iesuatorum, seu clericorum Apostolicorum congregationis B. Ioannes Columbinus autor fuit, nobilis inter Senarum ciues, ab anno salutis nostræ circiter millesimo tercentesimo quinquagesimo quinto, eo modo vt historiæ dicunt; qui ex hac luce solutis corporis vinculis in cęlestem patriam euolauit, anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo sexto, sub Vrbano V. Summo Pontifice. Fuitque ipse Vrbanus huius ordinis approbator, habitusque confessor anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo septimo. Qui ordo sub D. Augustini patrocinio militat, & sub obseruantia cuiusdam regulæ sibi à quodam eorum fratre, & postmodum Episcopo Ferrariensi functo vitæ sanctitate celeberrimo, præscriptæ. Reguntur que fratres huius ordinis à Generali. Ob frequentiam, quā huius nominis sanctissimi Iesu in ore gerebant, Iesuatæ vocantur, & dicuntur S. Hieronymi, non quòd ab eo is ordo fuerit institutus, sed quia eius religiosi non multò post religionem huiusmodi vnanimi consensu & voluntate sanctum Doctorem sibi patronum & protectorem elegerunt. Cui rei illud magno testimonio esse videtur, quòd monasteria & Ecclesias suas magna ex parte Diuo Hieronymo dedicarunt. Quod nomen è sancto Doctore ductum, vt in perpetuum haberent, Alexander VI. anno millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo ad Pontificatum assumptus concessit, sanciens, ne in posterum simpliciter Iesuatæ, sed adiuncto, fratres Iesuatæ S. Hieronymi, dicerentur. Ferunt tunicam albam, & cappam cicerculi colorem, seu sinopidis referentem, absque capucio, cuius loco tegumentum manicæ simile portant, trium votorum professionem completo probationis anno aliorum religiosorum ex instituto S. Augustini viuentium more emittunt. Exercent se in visitatione infirmorum, & diuersa alia officia atque opera manualia, ad vitandum otium. Hanc autem congregationem Pius V. apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die 17. Nouembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus sui anno secundo in ea bulla incipienti, Romanus Pontifex, inter mendicantes connumerauit. Et Gregorius XIII. apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, prima die Februarij, anno millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, Pontificatus sui anno sexto, in bulla incipienti, Spectatus qui in castitatis, omnia huius religionis priuilegia per suos prædecessores concessa confirmauit, & de nouo concessit.

ARTICVLVS IX.

Vnde habuerit initium religio Societatis Iesu, & vtrum sit mendicans.

RESpondeo dicendo, quòd fluctibus varijs, & summa temporum tyrannide agitatam Ecclesiam spōsam charissimam CHRISTVS nunquam deserit; sed miris solatur donis, innumeris illustrat gratijs, ac fauoribus, nullo turbine, nullis procellis, nulla hæreticorum acie, turris hæc fortissima, in qua lapis lapidi fide, ac charitate firmissimè cohæret atque coniungitur, concuti potuit. Suscitata fuit ab inferis illa turpissima bestia Martinus Lutherus, qui suis infestis hæresibus, ac erroribus, reginam hanc stantem à dextris Dei in vestitu deaurato, circumamictam varietatibus fœdare ac denigrare nixus est, auertens fideles à pœnitentia, & à frequentia Sacramentorum, affirmans homines pœnitentes CHRISTI passionem infamare, quasi ipsius satisfactioni aliquid defecisset; auertens etiam fideles à Summi Pontificis Romani obedientia, qui præest Ecclesiæ Dei, quæ est columna & firmamētum veritatis. At ille omnipotens sermo Dei à regalibus sedibus veniens, istam suam charissimam sponsam visitans, suscitauit à Cœlis Ignatium Loyolam Hispanum Cantabrensem, genere illustrem, sed virtutibus & literis illustriorem, cum sanctissimis socijs Petro Fabro, Francisco Xauier, Iacobo Laynez, Claudio Hayo, Ioanne Coderio, Alfonso Salmeronis, Simone Roderico Lusitano, Nicolao de Bobadilla, Paschasio Broet. Qui acerrimus dux cū suis sodalibus, zelo omnes feruētissimo æstuantes, contra Lutherum omnesq; eius sequaces castra posuerunt, pœnitentiam prædicantes, dicentes, regnum Dei non esse potu & escam, sicut impij Lutherani existimabant, sed iustitiam & pacem, & gaudiū in Spiritu sancto: quæ iustitia, quæ pax, & quòd gaudium frequentia Sacramentorum cōsequitur. Qui enim in hoc seruit Christo, placet Deo, & probatus est hominibus, ait Apostolus Paulus. A quo strenuo duce habuit originem ordo Societatis IESV, tanquam à suo capite & fundatore, vt testatur Gregorius XIII. in sua cōstitutione incipiente, *Ascendente Domino.* Qui iunctis illis secum strenuissimis CHRISTI IESV cōmilitonibus Italiam

Italiam venit, vbi sanctissima opera per ipsos in augmentum sanctissimæ fidei animarumque salutē Deus in dies operando constituerunt, congregationē istam non Ignatij, sed Societatem IESV CHRISTI appellari, adeo, vt inde Iesuitæ veniant appellati. Quam Paulus III. Farnesius Summus Pontifex anno à virgineo partu millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, confirmauit multisque eam postmodum priuilegiis locupletauit, vt etiam Iulius III. Gregorius XIII. in constitutione centesima vigesima, *Ascendente Domino*, aliique subsequentes fecerunt. Hactenus de ordinibus mendicantibus. Dubium autem in præsentiarum resolui oportet, vtrùm societas sit quoad omnia eius mēbra ordo mendicans, & iam suprà articulo primo huius quæstionis, diximus societatem, eiusque personas esse mendicantes. Quibus verbis attentis nemini dubium esse debet professos huius sacræ religionis verè esse mendicantes. Cùm hi sint membra societatis, at de scholaribus poterat aliquis dubitare, cùm hi strictè loquendo non sint de corpore societatis.

Pro cuius rei explicatione notandum est, in societate quosdam scholares nuncupari, qui licèt non sint solemniter professi, tria vota simplicia substantialia emittunt, neque à societate citra incursum apostasiæ recedere possunt, licet præpositus generalis illos expellere valeat. Qui scholares licet nihil in particulari possideant, eorum tamen collegia, in quibus ipsi ad discendas literas, & docendas existunt, bona immobilia, annuos census pluraque alia in communi retinent, ex quo videtur, quòd non possunt dici mendicantes iuxta quæ notantur in iure *a*, & loquens de Carthusiensibus, qui bona in communi possident, tradit Abbas, & huiusmodi nouitij non sunt proprie de corpore societatis, neque immutabiliter religiosi, sicut sunt solemniter professi, quo supposito

Sit prima conclusio: Professi solemniter, in dicta societate sunt sine dubio mendicantes, & priuilegia mēdicantium religionibus cōcessa inspectis eorum constitutionibus, & priuilegiis ipsis etiam conceduntur. Constitutionibus autem eorum per Sedem Apostolicā confirmatis cauetur professos societatis, non posse aliqua bona immobilia, seu redditus annuos in particulari, neque in communi possidere, neque aliqua annua relicta etiam ad vtilitatem, seu pro sacramenti luminaribus percipere, neque aliqua pro confessionibus, seu aliorum sacramentorum ministerio, etiam sub nomine eleemosynæ exigere, neque arculam in qua solent Christi fideles eleemosynas conicere in eorum Ecclesiis, seu alibi retinere. Adeo vt huiusmodi societas non solùm in paupertate, sed in extrema necessitate in Domino tantùm confidens, qui volucres cæli pascit, constituta videatur. Vnde ex hoc solùm fatendum esset prorsus societatem hanc mēdicantem esse, inspecta mendicantium definitione, quæ est, vt hi mēdicantes dicantur, quibus regula, vel constitutio interdicit possessiones, seu redditus ad propriam sustentationem, & incerta mendicitas solet eis præbere victum per publicū quæstum, prout definitur *b* in iure, & tradit Ioānes Andreas, & post alios Petrus Rebuffus. Præterea hoc priuilegio Apostolico hæc conclusio efficaciter probatur, quo à Sede Apostolica determinatur personas societatis mendicantes esse.

Secunda conclusio: loquendo de scholaribus maius dubium est, cùm ipsi non sint propriè & incommutabiliter religionis membra, sicut sunt professi, qui dicuntur membra inseparabilia, argumento eorum quæ tradit Aretinus *c*: quia illud est proprium & inseparabile membrum quod à suo corpore non separatur, vt probatur in iure *d*, & tradunt Bellamera & Socinus. Et quod ipsi scholares societatem non constituant, patet ex quibusdam literis Iulij II. in quibus nonnullæ societatis constitutiones inferuntur: vbi inter cætera dicitur quòd Societas habeat collegia, in quibus scholares velut in quodam seminario existant, innuens diuersam esse societatem ab huiusmodi seminario. Quod etiam clarius liquet ex aliis literis Pauli III. vbi dicitur quòd scholares huiusmodi peracto studiorum suorum cursu, & qui in literis aliquid profecerint, in societatem admitti possint; & sic necessariò supponitur quòd anteà non erant de societate, neque societatem constituebant. At Mandosius *a* quodammodo supradictos scholares nuncupandos esse asserit mendicātes, & probat. Licet enim sint nouitij, inspecto tamen fine, ad quem intra probationis tempus instituuntur, possunt mendicantes appellari. Cùm vniuscuiusque rei finis sit præstantissimus, & considerandus. Nam cùm vnumquodque alicuius gratia fiat, vt inquit Aristoteles *b*, cum ipsi ordinentur ad profitendum ordinem professorum mendicantium, mendicantes per consequens debent nuncupari. Animi enim destinatio, quæ ex actu inchoato, licet non consummato, deprehenditur, habetur interdum pro opere perfecto, & consummato, licet casu fortuito, aut alio impedimento non perueniat ad effectum, argumento cuiusdam iuris *c*. Quod etiam de nouitio loquens, scribit Petrus de Ancharrano *d*. Præterea licèt ipsi habeant bona immobilia, & redditus annuos, possunt etiam dici mendicantes habito saltem respectu, quòd ipsi mendicare cogerentur, si de facto bona aliqua, aut redditus non haberent, prout probat Rebuffus *e*. Præterea si rectè quis intueatur, ipsi scholares, vt ex serie constitutionum societatis apparet, nihil possident in communi, aut in particulari. Nam præpositus generalis est gubernator collegiorum, & redditūum annuorum distributor, quos pro scholarium victu, & vestitu, aliisque necessariis, & pro collegij sustentatione expendit: nihil tamen pro se, aut societate retinendo, & sic huiusmodi scholares nihil certi habēnt, nisi id quod à Præposito generali ex benignitate quodammodo suscipiunt.

Hæc dicta sint pro dictis religiosis scholaribus. Videant ipsi an ex priuilegiis societatis aliud potentius ius habeant. Priuilegia enim huius sacræ religionis originalia ad meas manus non peruenerunt; solùm enim vidi aliqua in quodam compendio auctoritate R. P. Claudij generalis compilato. Et ex priuilegio superiùs allegato, solùm collegi omnes personas societatis mendicantes esse, & priuilegijs, & gratiis omnium mēdicantium ordinum gaudere. Vtrùm autē dicti scholares inter personas societatis, sub illa vniuersali, omnes comprehendantur ex tenore dictorum verborum, assequi clarè minimè possum.

a c. exiit qui seminat. §. porrò. de verb. signi. li. 6. Abb. co. 27. post clara. col. 6. li. 2.

b c. vnic. §. confirmat. de relig. domib. li. 6. glos. in c. quorundam. in v. mendicantium. vbi Archidia. & Ioan. And. de elect. lib. 6. Rebuf. sup. cōcor. tit. de regia ad præla. nomin. §. 1. v. mendicantib.

c Aret. in tra. de test. glos. 1. vers. item reliquas Ecclesiæ. nu. 2.

d c. cū non liceat de præscr. c. no aet

a cap. d. 12. Bellam. cōsil. 20 col. 1. Socin cons. 7. nunc quæsitorum in pri. li. 2. a Mandos. de priuil. ad instar glo. 9. an. 9.

b Aristot. 2. phys. c. 26.

c L. si non fuerit. l. si quid ergo ff. de aur. & arg. le.

d Ancha. cōs. 69 cōtra donationem n. 8

e Rebuf. vbi verb. mendicantibus ver. sicut illi, qui in fundatione.

QVÆSTIO III.

De origine ordinum non mendicantium, in decem & septem articulos diuisa.

Circa quam decem & septem quæruntur.

1 *A Quo habuerit originem ordo Canonicorum regularium.*
2 *A quo habuit exordium ordo S. Benedicti.*
3 *A quo incepit congregatio Montis Oliueti.*
4 *A quo habuit initium congregatio vallis Vmbrosæ.*
5 *A quo cœpit congregatio Cisterciensium.*
6 *A quo habuit exordium congregatio Camaldulensium.*
7 *A quo habuit originem ordo Celestinorum.*
8 *A quo habuit initium ordo Carthusiensium.*
9 *A quo habuit exordium congregatio Eremitarum sancti Hieronymi è Pisa.*
10 *A quo cœpit congregatio Eremitarum sancti Hieronymi in Hispania.*
11 *A quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorum.*
12 *A quo Cœpit religio Sanctissima Trinitatis.*
13 *A quo habuit principium congregatio sancta Maria de la Merced.*
14 *A quo habuit exordium congregatio Clericorum regularium, qui vocantur Theatini.*
15 *A quo habuit initium congregatio clericorum ministrantium infirmis*
16 *A quo habuit originem congregatio aliorum clericorum regularium, & vtrùm sint eiusdem ordinis cum canonicis Ecclesiarum cathedralium regularum.*
17 *A quo habuit principium congregatio S. Georgii in Algala.*

ARTI-

ARTICVLVS I.

A quo habuit originem ordo Canonicorum regularium.

RESpondeo dicendo, quòd Canonici regulares ordinis sancti Augustini, dicti Lateranenses, ab Apostolis primùm, vt narrant historiæ, traxerunt originem, prout tradit Hieronymus Plati *f*, sed posteà à Beato Augustino fuit talis congregatio regulariter ordinata, cum quibus Canonicis ipse factus presbyter à Valerio, secundùm regulam ab Apostolis traditam aliquamdiu vixit. Qui cùm post aliqua temporum spatia varias habuisset à laudabilibus viris reformationes, secundumque illas varia sortiti sunt nomina, inter alia, prima fuit ista congregatio Lateranensis; quæ tamen fuit reformata in templo sanctæ Mariæ Frigionariæ prope ciuitatem Lucæ, anno 1407. à quodam clerico nobilissimo Romano nomine Bartholomæo illustrissimæ familiæ Colomnæ, vnà cum quodam eius socio nomine Iacobo de Euogradi, vtriusque iuris Doctore excellentissimo: sed prius per 800. annos vsque ad Bonifacium VIII. fuerunt in Ecclesia Lateranensi à Gelasio discipulo prius Diui Augustini semper viuentes, ex qua Ecclesia licèt in posterùm plures essent eiecti, ac iterum regressi, tandem sub Sixto IIII. Summo Pontifice omnimodam ipsius possessionem amiserunt: non tamen titulum, & priuilegia, vt ipse idem Pontifex eis concessit, vnà cum monasterio sanctæ Mariæ Pacis, in quo adhuc vsque Romæ perseuerant.

f Hiero. Plati li. 2. de bono statu relig. ca. 23. pa. 331.

Sed est notandum, quòd alij sunt Canonici regulares congregationis sancti Saluatoris, qui initium habuerunt in quadam Canonica vocata Sancta Maria Rheni, apud flumen Rhenum, & prope ad duo milliaria Ciuitatis Romæ sita, in qua quidam canonici cohabitabant, secundùm regulam Diui Augustini viuentes: fuitque talis ordo ibi ab Innocentio II. confirmatus anno Domini 1136. & in hac canonica perseuerauerunt vsque ad annum 1350 postmodùm à militibus Ioannis Visconti, in obsidione Bononiæ deuastata, se intra ciuitatem in canonica sancti Saluatoris transtulerunt, in qua vsque ad annum 1418. perseuerauerunt, qui postmodùm vniti cum quodam patre Stephano Senensi, & socij ex ordine Eremitarum Lecetti, & à Gregorio XII. & à Martino V. confirmati, habituque canonico induti, circa annum Domini millesimum quadringentesimum decimum octauum, nomen sumpserunt canonicorum S. Saluatoris. Denique eorum verum principium, & origo non est à sancto Donato de Scopeto prope Florentiam sito, & nunc iam diruto, vt innuit D. *g* Antoninus dicens, quòd hæc congregatio dicitur Scopetinorum. Nam licet ipsi canonici quarto loco ibi habuerint habitationem; habitatio tamen ipsorum secundo loco in canonica S. Saluatoris secundum prædictam historiam fuit. Et sic magis propriè ab eo sumit denominationem. Aduertit tamen Hieronymus *a* Roman cum Abbate Ioachimo, quòd hi canonici non sunt de numero eorum, quorum memoriam faciunt Pontificum iura: supradicti enim instituti sunt per D. Hilarium, & per Apostolos, & per Episcopos eorum successores, & per Diuum Augustinum reformati, & ad antiquum statum canonicorum Ecclesiarum cathedralium restituti. Illi autem, quos ius canonicum Regulares Canonicos vocat, suam originem minùs antiquam habent, scilicet, à quodam sancto Episcopo Leonis Franciæ Arnulpho vocato, anno Domini millesimo centesimo decimo septimo, quibus regulam Diui Augustini tradidit, & multa monasteria in Italia, & in Gallia ædificauit, zelo reformandi clerum. Qui modus viuendi cùm omninò non esset monasticus, neque omninò esset clericalis, fuit diuersis titulis ipsius rigor signatus, & à Papa Benedicto XII. anno millesimo trecentesimo quadragesimo secundo, multis gratiis & priuilegiis ampliatus. Cui congregationi, vt eius exemptionibus fruerentur, fuerunt vnita quædam in Hispania monasteria; vt monasteria sancti Isidori Legionensis, qui fuit priùs monachorum D. Benedicti, & sanctæ Crucis Conimbricensis, vbi adhuc sunt constitutiones & regulæ, per quas dicebant officium diuinum secundùm stylum S. Arnulphi. Et in Italia & Gallia sunt maximè reformati, & habent Generales, & Prouinciales: in Lusitania verò reformatissimi, & communiter Canonici regulares Diui Augustini nuncupantur; non quia eorum religio constituta fuerit à Diuo Augustino, sed propter regulam illis à Diuo Augustino traditam. Et iuxta supradicta debet intelligi extrauagans Martini IIII. in capite, *Viam ambitiosæ, de transeuntibus ad religionem.* vtrum autem supradicti sint religiosi, dictum est in quæstione prima procemiali.

g D. Ant. 17. sua hist. tit. 15

a Roman lib. 6. de rep. Chri. c. 4. & c. 16.

ARTICVLVS II.

A quo habuit originem ordo Diui Benedicti.

RESpondeo dicendo, quòd religio sancti Benedicti, prout ait Cassaneus, fuit primus ordo monachorum pro Christo institutus ab eo insequendo vitam antiquorum monachorum. Sed ante eum fuit Basilius, qui fuit in Oriente, Benedictus in Occidente, vt refert Antonius Florentinus. Hic autem ordo vocatur Montis Cassini, ac sanctæ Iustinæ ab ipso sanctissimo Patriarcha in Subiaco primò, ac in Monte Cassino postmodùm sumpsit primordia, anno Domini circiter trecentesimo trigesimo, fuitque postmodum reformatus ab Odone in abbatia Lunæ sanctæ Iustinæ ciuitatis Paduæ, anno millesimo quadringentesimo decimo. Qui quidem Benedictus à Domino tot, tantosque habuit ramos, vt breui temporis cursu totum fere statutis téporibus eorum sanctitate, & disciplina illustrarint orbem. Et inter alios, fuerunt congregationes, & ordines Montis Oliueti, Vallisumbrosæ, Cistertiensium, Carthusiensium, Cælestinorum, Camaldulensium sancti Hieronymi, & fratrum militiæ Iesu Christi reformatorum Regni Portugalliæ. Et de hac religione sacra mirabilia tradit Pater Ioannes de Castaniza in celebri sancti Romoaldi historia.

ARTICVLVS III.

A quo habuit originem congregatio Montis Oliueti.

RESpondeo dicendo, Montis Oliueti congregationem quendam Bernardum Ptolomæum cum duobus aliis sociis Senensibus fundare cœpisse, in Monte Olivueto prope ipsam ciuitatem Senarum, anno Domini millesimo trecentesimo decimo nono, sub Ioanne XXII. Summo Pontifice: cuius iussu Guido Petramala, Episcopus ciuitatis Aretij, visione priùs beatæ Dei genitricis Mariæ præhabita, & habitum, quem nunc ferunt, dedit, & regulam sancti Benedicti obseruandam præscripsit.

ARTICVLVS IIII.

A quo habuit originem congregatio Vallisumbrosæ.

RESpondeo dicendo, quòd congregatio Vallisumbrosæ exordium habuit à Ioanne Galberto nobili viro Florentino in quadam parte montis Apennini, vocata Vallisumbrosa, prope Florentiam ad duo milliaria, circa annum Domini millesimum quadragesimum, vel secundùm alios millesimum sexagesimum; qui Ioannes miraculis clarus decessit à vita, anno nostræ salutis 1073. tempore Gregorij, ac postmodum ab ipsomet, siue à Calixto II. Pontifice fuit in Sanctorum numero collocatus, & ait Antonius *b* Florentinus, quòd iam quasi defecit ex toto dicta religio ex defectu fratrum, quod idem probat Cassaneus.

b Flor. in 2 p. suarum histo. tit. 15 c 23. § 2. Cass. v. consideratione 57

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem ordo Cistertiensium.

RESpondeo dicendo, quòd Antonius Florentinus ait, hunc præclarissimum ordinem habuisse originem à quodam Abbate Stephano, anno Domini millesimo nonagesimo octauo. Alij dicunt fuisse autorem Robertum Abbatem Abbatiæ Molis Mensis, quæ congregatio à quodam monasterio primitus ædificato in quodam loco Cistertio dicto, tale nomen sumpsit, & post paruum temporis internallum à Diuo Bernardo Clarauallensi Abbate, sua doctrina ac morum sanctitate adeò fuit illustratus, & sanctis institutis imbutus, vt meritò eius fundator possit appellari: qui migrauit ad Dominum, anno salutis nostræ, millesimo centesimo quinquagesimo quarto, siue millesimo centesimo nonagesimo quarto, sub Eugenio III. Summo Pontifice. Et hæc congregatio D. Benedicti regulam obseruat, quam Gregorius *c* XIII. in bulla quadam incipiente, *Superna dispositione*, data Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die duodecima Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, Pontificatus sui anno tertio, miris institutis reformandam curauit, eiusque priuilegia, & gratias meritò confirmauit, & ampliauit. Et idem Gregorius *d* XIII. in bulla incipiente: *Vniuersi Dominici*, data Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo septuagesimo nono, decimo quinto Kalendas Martij, Pontificatus sui anno octauo, pro quiete & reformatione eiusdem ordinis, omnes moniales eiusdem ordinis exemit. Et subiecit eas iurisdictioni ordinariorum. Quibus singulis in virtute sanctæ obedientiæ mandauit, vt hoc munus quamprimùm suscipiant, omnique studio, & vigilantia in eo se exercere procurent. Abbatibus verò ac diffinitoribus monachis, & alijs patribus vniuersis sub excõmunicationis sententia ipso facto incurrenda, à qua, nisi à Romano Pontifice, (excepto in mortis articulo) absolui nequeant, præcepit, atque interdixit, ne per se, vel per alios ad prædictarum monialium visitationem se intromittere audeant: de quo agemus in quæstione de monialibus.

c Habetur in summ. cõst. Pontif. pag. 816.

d Ibid. vt sup.

ARTICVLVS VI.

A quo habuit originem congregatio Camaldulensium.

RESpondeo dicendo, quòd congregatio Camaldulensium fuit instituta à beato Romoaldo viro magnæ sanctitatis, & sanctimoniæ à Ciuitate Rauenna oriundo. Et fuit instituta anno Domini millesimo trigesimo, & sic ante ordinem Vallisumbrosæ, & Cistertiensis, prout narrat Antonius Florentinus *a*, & Cassaneus. Quæ congregatio ex famosissimo illo conuentu Camalduli in territorio Ciuitatis Aretij prouinciæ Tusciæ, ab ipso beato Romoaldo ædificato, nomen accepit, Camaldulensis, & regulam sancti Benedicti obseruant. Qui Romoaldus multis miraculis clarus fuit anno à Virgineo partu millesimo, atque ætate annorum centum & viginti ex hac luce discessit, in valle Castri Marchiæ Anconitanæ.

a Floren. vbi su. 2. p. ti. 15. c. 15. Cassan. 4. p. catalogi gloriæ mundi, cõsideratione 54.

ARTICVLVS VII.

Vnde habuit originem ordo Calestinorum.

RESpondeo dicendo, quòd istius ordinis est notabilis conuentus in ciuitate Parisiensi, & in multis alijs locis Galliæ: & isti sunt obseruantes, sub regula beati Benedicti degentes, prout ait Florentinus: vbi dicit, quòd talis ordo habuit originem, & nomen à sanctissimo Petro de Morrone, qui fuit Papa Cælestinus V. creatus anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quarto. Qui renunciauit Papatum. Et habuit initium in quodam monte, prope Ciuitatem Sulmonam, vocato Mogella. Confirmationem illius obtinuit à Gregorio X. ac è vita discessit post Papatus renuntiationem, anno millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, sub Bonifacio VIII. Summo Pontifice, & in Sanctorum numerum fuit collocatus à Clemente V. anno decimo septimo, à suo fœlicissimo transitu, vt patet ex eius bulla incipiente: *Qui fecit magna, & inscrutabilia*, & habetur in summa constitutionum Pontificalium, pagina quadragesima quinta.

ARTICVLVS VIII.

A quo habuit originem ordo Carthusiensium.

RESpondeo dicendo, quòd licet ordo Carthusiensium nõ sit sub regula beati Benedicti, neque aliquarum quatuor regularum ab Ecclesia approbatarũ, sed habeat sua statuta pro regula: habetur tamen ab Ecclesia in magna veneratione, prout testatur Florentinus *b*, & est venerabilis religio, quæ vsque ad præsentem diem seruat rigorem suarum obseruantiarum, prout ait idem Florentinus *c*. Et aliqua in eius laudem adduxit Cassaneus. Fuit autem autor huius ordinis Diuus Brunus Alemanus, nobilis ciuitatis Agrippæ, siue Coloniæ, cum aliquibus alijs eius socijs in quodã loco nominato Certosa, in territorio Grabonæ sito, anno Domini millesimo octuagesimo quarto, tempore Victoris III. Summi Pontificis, à quo loco Certosa Certusiani postmodum nuncupati fuere. Qui sanctissimus Brunus ædificata postmodum amplissima illa abbatia in prouincia Calabriæ in Squilinensi territorio migrauit ad Dominum, anno millesimo centesimo primo, in cathedra Petri sedente Paschali II. & anno millesimo quingentesimo vigesimo à Papa Leone X. in Sanctorum numerum fuit adscriptus.

b Flo. 3. par. ti. 16. c. 1. §. 6.

c Flor. in suo li. histor. 2. p. ti. 15. c. 22. §. 1. Cassa. vbi su. consid. 62.

ARTICVLVS IX.

A quo habuit originem congregatio Eremitarum S. Hieronymi è Pisa.

RESpondeo dicendo, quòd congregatio sancti Hieronymi è Pisa, originem habuit à beato Petro de Pisa, nobilissimæ prosapiæ de Gambacorta, anno Domini millesimo tercentesimo octuagesimo. Quæ congregatio Eremitarum vocatur Sancti Hieronymi, tum ob incredibilem deuotionem, quam semper in suo pectore gestauit erga hunc sanctum Doctorem Ecclesiæ Hieronymum, tum etiam vt hoc nomine insigniti illius vestigia sectarentur, cuius discipuli esse conarẽtur.

ARTICVLVS X.

A quo habuit originem congregatio Eremitarum sancti Hieronymi Hispaniarum.

RESpondeo dicendo, congregationis Eremitarum sancti Hieronymi Hispaniarum fundatorem, seu potiùs reformatorem, fuisse doctissimum quendam Lupum de Olmeto Hispanum, qui in vrbe in Ecclesia sancti Alexij in monte Auentino sita à Summo Põtifice obtinuit facultatem huiusmodi cõgregationem faciendi, seu potiùs reformandi, fratribusque eiusdem ordinis, quandam regulam ab operibus sancti Hieronymi collectam obseruandam tradendi. Vel, vt aliqui alij volunt, congregatio ista habuit principium ab Eusebio Cremonensi, gloriosissimi Hieronymi discipulo, cuius creduntur vestigia sequi Monachi de Guadalupe in Hispania. Sed potest esse, quod isti essent reformati à supradicto Lupo, & diuisi ab ista congregatione. Decessit ex hac vita Lupus, anno millesimo quatercentesimo trigesimo tertio, anno tertio Eugenij IIII. sepultusque est in dicta Ecclesia sancti Alexij. Hæc ab aliquibus dicuntur. Sed Pater Hieronymus *d* Român Hispanus, sexto libro de Re-

d Roman lib. 6. cap. 9.

de republica Christiana dixit, hunc ordinem habuisse originem à sociis cuiusdam sancti viri fratris Thomæ, cuius reuelationis causa discipuli eius in Hispaniam venerunt, anno Domini circiter millesimum tercentesimum septuagesimum, & in quodam deserto vocato Lupiana in Regno Toleti habitationem elegerunt, vbi vitam tam austeram fecerunt, vt multi illustres, eorum exemplo moti eorum vitam solitariam, & pœnitentiam fuerint aggressi. Qui diuino spiritu ducti à Gregorio XI. approbationem petierunt vitæ suæ. Qui repræsentans patrem illum luminum filios suos benigne recipiens eorum institutum approbauit, desumptum ex regula Eremitarum D. Augustini, in die D. Lucæ, anno Domini millesimo tercentesimo septuagesimo quinto, & eos vocari voluit, fratres D. Hieronymi. Quorum institutum à dicto patre de Olmeto eiusdem ordinis Alumno tempore Martini V. & Eugenij IV. fuit maximè perturbatum. Sed tandèm re ad Sedem Apostolicã deducta, dicti discipuli fratris Thomæ, contra dictum fratrem de Olmeto obtinuerunt, vt suam congregationem haberent distinctam à congregatione Italiæ. Quæ quidem congregatio multa monasteria habet in Hispaniis, in quibus viri illustres sanguine, literis, & sanctitate extiterunt. Inter quos fuit ille pater Fernandianes, qui relicto Archiepiscopatu Toletano voluit veterascere in testamento suo, vt eius historia narrat.

ARTICVLVS XI.

A quo habuit originem ordo fratrum Crucigerorum.

RESpondeo dicendo, quòd ordo fratrum Crucigerorum à Sidiaco Episcopo Hierosolymitano (qui fuit ille Iudas, qui crucem Domini nostri sanctissimæ Reginæ Helenæ præmonstrauit) originem sumpsit, anno Domini tercentesimo sexagesimo quinto, vt duæ bullæ Alexandri III. & Alexandri VI. testimonium ferunt, vel (vt Chronica Martiniana, & Sabella aiunt) à Cleto II. post Diuum Petrum Summo Pontifice. Et licet ordo iste pluries fuisset ob ingruentia bella penitus ferè deuastatus, & iterum atque iterum vigoratus, & reualidatus, Pius tamen II. Summus Pontifex in Cõcilio Mantuæ celebrato, anno millesimo quatercentesimo sexagesimo, ordinauit, vt fratres illius habitu coloris cærulei azurini induti peragrarent (cùm alio per prius colore eorum vestimentum esset.) Et confirmauit etiam, vt semper præ manibus crucem gestarẽt. Ex quo iidem in anteriori pectoris parte semper, & Crucem argenteam, & habitum talis coloris deferre consueuerunt. At postmodum à Pio V. fuit iste ordo approbatus, eorumque priuilegia confirmata, ac plura alia concessa, vt in eorum bulla patet. Et huius congregationis adest in Hispania Ordo Hospitalium sancti Antonij Crucigerorum cum stola. Nolo in præsentiarum agere de ordine Humiliatorum, qui cœpit anno Domini millesimo decimo septimo, & cum processu temporis fuerit multipliciter variatus; vltimus eorum viuendi modus fuit approbatus, anno Domini millesimo ducentesimo, & per Innocentium III. confirmatus, cum institutis sumptis de regula sancti Benedicti, prout narrat Antonius Florentinus. Qui ordo à Pio V. Pontifice maximo fuit omninò extinctus, vt patet ex eius bulla incipiente, *Quemadmodum sollicitus*, data Romæ apud Diuum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septimo, idibus Februarij, Pontificatus sui anno sexto.

ARTICVLVS XII.

A quo habuit initium religio sanctissimæ Trinitatis.

RESpondeo dicendo, quòd religio sanctissimæ Trinitatis ordinis captiuorum, si à primordiis ipsius exordiamur, initium habuit in regno Galliæ in temporibus Papæ Anastasij IIII. & Adriani IIII. Ille enim, qui occasionem dedit, vt hæc religio institueretur, fuit quidam Willielmus Dux Aquitaniæ, & Comes de Pictauia. Qui zelo redemptionis captiuorum accensus, aliquas confratrias ad huiusmodi pium ministerium instituit. Sed postea quidam eius socius Ioannes Merencis Romam petiit, & ab Innocentio III. approbationẽ huius instituti obtinuit, prout refert pater Hieronymus *a* Roman. Et sic in sepulchro, vbi fuit appositus dictus pater, scilicet, in Ecclesia Diui Thomæ De-mori Romæ in monte Cœlio, vbi fratres huius ordinis habitant, reperiuntur infrascriptæ literæ: *Anno Dominicæ incarnationis millesimo centesimo nonagesimo septimo, Pontificatus vero Domini Innocentij III. anno primo, decimo quinto calendas Ianuarij, institutus est iussu Dei ordo sanctissimæ Trinitatis, & captiuorum à fratre Ioanne sub propria regula sibi ab Apostolica Sede concessa. Sepultus est idem frater Ioannes in hoc loco, anno Domini millesimo ducentesimo decimo tertio, mense Decembr. vigesima prima die.* E quibus, & fundatorum, & temporis fundationis eius habetur cognitio. Et ab hac religione in regnis Lusitaniæ, anno Domini millesimo quatercentesimo nonagesimo octauo processit illustris confratria Sanctæ Misericordiæ, quæ in illis regnis & prouinciis maximè floret, cùm maximè exerceatur in omnibus operibus pietatis, & ab illustrioribus illorum regnorum proceribus cum maxima deuotione gubernatur. Fuit enim instituta in quadam capella Ecclesiæ cathedralis ciuitatis Vlisiponensis à quodam patre Michaele de Contreras, ordinis sanctissimæ Trinitatis, viro virtute illustri, & in sacra Theologia Magistro, patre à confessionibus reginæ Dominæ Leonoræ. Et primi huius illustris confratriæ, cõfratres fuerunt, Dominus Emanuel Rex Portugalliæ, & Regina, eius charissima coniux, & Domina Beatrix mater eius cum sorore ipsius Domini Emanuelis Domina Leonor Regina, quòd illustrissimum præsidium præclarissimum istius piissimi operis exitum clarissimè præsignauit. Et in testimonium, quòd hæc illustrissima confratria à dicto patre fuerit instituta, in vexillo deuotissimo huius confratriæ ipse pater depingitur cum tribus literis in fimbriis eius habitus: Quæ literæ sunt istæ, F. M. I. quæ significant, frater Michael institutor. Hæc adduxi in honorem istius patris: instituit enim rem memoria dignam, vt omnibus illorum regnorum incolis experientia patet.

a Rom lib. 6. de repub. Christ. c. 18.

ARTICVLVS XIII.

A quo habuit initium congregatio sanctæ Mariæ de Mercede.

RESpondeo dicendo, quòd huius ordinis institutum fuit reuelatum catholico illi Regi Aragoniæ Domino Laymi acerrimo Ecclesiæ contra Mauros propugnatori: fuit etiam reuelatum eadem hora fratri Raymundo de Pennafort, ordinis prædicatorum in sacra Theologia Magistro, patri à confessionibus ipsius inuictissimi Regis. fuit etiam reuelatum eademmet hora cuidam deuoto & nobili viro Petro Nolasco, qui fuit primus pater istius instituti, prout refert pater Hieronymus Roman *a*. Et sic initium habuit in ciuitate Barchinonæ in Hispania, anno Domini millesimo ducentesimo octauo. Et fuit confirmata autoritate Apostolica tempore Clementis IIII. Summi Pontificis, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quarto. Quæ redimendi captiuos è Turcarum manibus officium gerit, & induuntur habitu albo, cum cappa ad similitudinem Carmelitarum. Sed in pectore à parte dextra scutũm deferunt cum cruce alba in campo rubeo in parte superiori posita, & in parte inferiori cum Aragoniæ regni insigniis. Emittunt tria vota essentialia: vltra quæ emittunt aliud, videlicet, quòd quicunque eorum ierit inter infideles pro redemptione captiuorum, ibi

a Romã d. lib. 6. de Republ. Christ. c. 22.

ibi debet remanere obses pro liberatione captiui, si timeatur posse in fide periclitari. Propter quod votum insigne habet huiusmodi religio priuilegium à Martino V. concessum, prout suo loco dicemus.

ARTICVLVS XIIII.

Vnde habuit originem congregatio Clericorum regularium.

RESpondeo dicendo, quòd congregatio Clericorum regularium, qui vocantur Theatini, originem habuit à Domino Petro Garrapha, illustri Domino Neapolitano, qui Episcopus à Iulio II. creatus, postmodum Episcopatum renunciauit, ac cum tribus aliis nobilissimis viris voto solemni emisso obseruandi tria illa, quæ alij religiosi vouere solent, ante principis Apostolorum altare in Ecclesia eiusdem Romæ, anno nostræ salutis millesimo quingentesimo vigesimo octauo, tempore Clementis VII. Theatinis patribus initiū dedit, qui ab ipso Episcopo Theatino, Theatini sunt appellati. Verum quia hæc congregatio principiata fuit à Paulo III. Cardinale tunc temporis, & post mortem Marcelli electo Summo Pontifice, Paulo III. appellato, ideò à multis etiam Paulini sunt vocati, sed vniuersaliùs Theatini. Et sic in Hispania per errorem religiosi Societatis IESV Theatini appellantur.

ARTICVLVS XV.

A quo habuit initium congregatio clericorum Ministrantium infirmis.

RESpondeo dicendo, quòd congregatio clericorum Ministrantium infirmis, hisce nostris temporibus sumpsit exordium à Patre Camillo Decelis Theatinēsi Doctore, anno à Virgineo partu circiter millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, cum quibusdam socijs, scilicet, Patre Francisco Propheta, Patre Bernardino Norsino, Patre Cortio Glodij, & Patre Blasio de Opertis: huius congregationis obtinuerunt approbationem à Sixto V. Summo Pontifice, anno primo sui Pontificatus, & nostræ salutis millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, vt in eius Bulla apparet. Ac postmodum à Gregorio XIIII. anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, fuit innumeris decorata gratiis, indultis, ac priuilegiis, vt in Bulla illius incipiente, *Qui gregis Dominici*, fusiùs est videre.

ARTICVLVS XVI.

Vnde habuit originem ordo Pramonstratensis.

RESpondeo dicendo, hunc ordinem fuisse fundatum à D. Norberto in S. Ioanne de Præmonstrato in Regno Galliæ in diœcesi Laudunensi, qui ordo fuit postea sub regula D. Augustini institutus, anno Domini millesimo centesimo vigesimo, prout refert Dominus Hugo huius Sancti successor, qui eius vitam scripsit ab anno Domini millesimo centesimo decimo sexto (quo anno mūdum reliquit tempore Paschalis II. Papæ) vsque ad annum millesimum cētesimum trigesimum quartum, in quo à vita decessit tempore Innocentij II. Papæ. Qui duo summi Pontifices in vita huius Sancti, ordinem confirmarunt, cuius Hugi historia habetur in monasterio sanctæ Mariæ charitatis Ciuitatensis. Et huius Sancti historiam cum fundatione tradunt Florentinus *b*, Ioannes Trullus, Paulus Morigga, Hieronymus Curita, & Summorum Pontificum Bullæ de hac religione agentes, hanc veritatem nobis vt certissimam proponunt, vt constat ex Bullis Honorij II. & Honorij III. & Gregorij XIII. qui anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo secundo, præfatum sanctum Norbertum Sanctorum Catalogo adscripsit.

b Flo. 2. par. hist. tit. 15. c. 19. & tit. 17. c. 2. §. 2. & tit. 15. c. 17. Trull. de ano. reg. c. 9. nu. 7. & c. 3. & lib. 1. c. 24. Morig. in lib. fundat. ord. Curita. c. 9. lib. 3.

ARTICVLVS XVII.

A quo habuit originem congregatio S. Gregorij in Algaba.

RESpondeo dicendo, quòd Venetiis, anno Domini millesimo quadringentesimo fuit incœpta hæc congregatio à quodam Gabriele Condulmerio viro admodū illustri, qui fuit filius cuiusdam sororis Gregorij Papæ, ad reformationem clericorum, ad similitudinem Canonicorum regularium D. Augustini, & in regno Lusitano habuit initium à quodam deuotissimo viro Ioanne, Vlissiponensis ciuitatis Medico eruditissimo, & postea Episcopo Lamecensi, tempore Regis Portugalliæ Ioannis I. huius nominis. Et fundatio huius ordinis in regno Lusitano incœpit in Monasterio quodam ordinis D. Benedicti, sito prope oppidum de Barcelos, diœcesis Bracharensis, vocato, *Sant Saluador Deuila de Frades*, prout refert pater Hieronymus *c* Roman. Quæ religio in summa obseruantia viget in dicto regno. Et ex ipsa exiit Eugenius IIII. quam plurimis priuilegiis, & redditibus per totam Italiam ampliauit, & cœpit tempore Bonifacij VIII. anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto, trigesima die Octobris, vt patet ex bulla ipsius Pontificis, hanc religionem approbantis. Et in regno Portugalliæ Loyos nuncupantur.

c Roman lib. de republ. Christ. c. 30.

QVÆSTIO IIII.

De origine Conuentualitatis, & Obseruantiæ, in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 A *Quo habuerit originem conuentualitas religionis P. N. Francisci.*
2 *A quo origine Obseruantia prædicti ordinis.*
3 *Vnde cœperit conuentualitas in aliis religionibus.*

ARTICVLVS I.

A quo habuit originem conuentualitas religionis Patris nostri Francisci.

RESpondeo dicendo, religionem patris nostri Diui Francisci, licet suprà diximus institutam ab ipso patre, nunc ab illo æterno principio tanquam à suo vero conditore emanasse dico, affirmando eam esse de iure diuino, sicut doctissimus quidam nostræ religionis pater, frater Ioannes de Bobadilla, pater benemeritus prouinciæ Castellæ sacræ nostræ religionis Obseruantiæ, genere, literis ac religione illustris, publicè prædicauit in regio Cœnobio Toletano S. Ioannis Regum, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo secundo, in festo Seraphici patris nostri Francisci, coram numerosa doctissimorum hominum multitudine. Quod in hunc modum doctissimus illè pater probauit. Primò, nam certum est apud Theologos, quos refert doctissimus *a* Corduba, qui de specialibus reuelationibus dixerunt, vim ac diuinum robur eas habere, modò sint approbatæ, ad obligandum sub lethalis noxæ obligatione. Imò plures & præstantissimi Theologi, de quorum numero est noster Vega, & Catherinus, intrepidè affirmant, speciales Sanctorum reuelationes approbatas deuincere ad credendum sub pœna hæresis. At verò non est dubitandum Seraphicum patrem nostrum Franciscum, expressam habuisse Dei reuelationem de Minorum religione instituenda, cùm non semel, sed ter CHRISTVS cruci affixus eidem diuo in voce delapsa prædixerit, *Francisce, vade, repara domum meam: nam ista, vt cernis, labitur.* Quibus verbis palam ostenditur diuinum præceptum Seraphico viro impositū fuisse, non devouenda, sed de instituenda Minorum religione, vt Ecclesiam peccatorum pondere pressam, & iam propemodum laben-

a Cor. lib. 1. q. q. 44. pag. 162. & 163

labentem, assiduis virtutum excitamentis instauraret. Cuius rei certior factus per seraphicum patrem Innocentius Summus Pontifex, institutum fratrum Minorum vocis oraculo approbauit, pontificatus sui anno decimo tertio, CHRISTI verò Domini millesimo ducentesimo nono. Et postea literis Apostolicis fuit approbatum ab Honorio III. prout in superioribus dictũ est. Cum ergo ex dictis constet seraphicum patrem authenticam reuelationem diuinam habuisse, & præceptum expressum à Christo Domino impositum, & à Sede Apostolica approbatum, vt ex D. Bonauentura, & ecclesiastico officio colligitur, valde probabiliter colligere possumus, nostram sacram religionem iure diuino esse institutam. Neque desunt Summorum Pontificum testimonia pro hac asserenda. Nam Nicolaus b III. Pontifex Maximus de seraphica fratrum Minorũ religione verba faciens in hæc dulciora super mel, & fauum prorumpit verba: *Hæc est apud Deum, & patrem munda, & immaculata religio, quæ descendens a patre luminum per eius filium exẽplariter & verbaliter Apostolis tradita, & demum per Spiritum sanctum Francisco inspirata, quasi totius in se continet testimonium Trinitatis.* In quibus verbis nostra assertio magnoperè comprobatur, cùm totius sanctissimæ Trinitatis testimonio sit authentica. Et idem docet Clemens c V. iuxta Conciliũ Viẽnense dicens, hanc religionẽ esse vitæ cælestis formam. Eandem veritatem testatur Leo X. in Bulla vnionis, quæ incipit: *Ite vos.* In qua apertè ait, hanc Minorum religionẽ esse vineam ab æterno Patre plantatam. Ob idq; dixit Summus Pontifex, quòd meritò istam religionẽ suam appellat. Ergo si Deus peculiari ratione istam religionẽ vocat suam; non immeritò colligimus iure diuino ab eo esse conditam & constitutam. Ac proinde nulla potestas est in terra, quæ hoc sacrum, & diuinum institutum possit licitè conuellere, & extirpare. Et sic regula huius sacræ religionis indicat nobis hanc probabilem veritatem. Omnia enim ad perfectiorem vitã spectantia plenariè in duodecim ipsius capitulis comprehenduntur. Et sic meritò in primo capite vocatur vita. Sicut enim vita naturalis in anima, & corpore cõsistit, in quo non omnia membra sunt æqualia, sed seruant inter se mirum quendam ordinem: ita Minorum religio vita ipsius regulæ confortatur, & augmentatur: in cuius corpore non omnia membra sunt æqualia. Quosdam enim voluit seraphicus pater esse laicos ministerio corporali addictos, de quorum numero multi Sancti in nostra religione ab initio extiterunt, extant, & Deo fauente extabunt. Alios verò clericos diuino cultui consecratos, inter quos, quosdã voluit esse presbyteros sacris confessionibus deputatos, alios verò voluit esse verbi Dei concionatores; vt colligitur ex septimo capite, & nono regulæ ipsius patris. Verùm licèt varia sint hominum genera in hoc sacratissimo cælesti seminario, omnes tamen inter se mirum ordinem seruant. Quapropter numerosa hominũ copia ad hanc religionem tanquam ad vitam concurrunt. Et cùm esset semen, & granum cadens in terram, ministerio patris luminum, qui hanc religionem instituit, ita fuit multiplicatum, vt licèt in primitiuis eius temporibus fuerit ista religio recollecta in altissima, & arctissima paupertate vitam agens, & eius professores huius paupertatis obseruantissimi habitarent exigua, & paupercula monasteria; per spatium tamen viginti annorum ita fuit per vniuersum orbẽ propagata, vt patres istius ordinis intelligerent statum primitiuum recollectorum non esse satis commodum ad cultum diuinum, & literarum exercitia, quibus potuissent Ecclesiam, & animarum salutem adiuuare: neque exiguitatem monasteriorum esse capacem ob tantorum fratrum habitationem, neque arctissimam regulæ paupertatem esse sufficientem ad ipsorum sustentationem; à Summis Pontificibus dispensationem impetrauerunt, vt diuitias proprias in communi, & in claustro viuentes possidere potuissent; & ita Apostolico diplomate factum est, vt anno Domini millesimo trecentesimo octuagesimo, nulla esset domus, quæ diuitias, & prædia non possideret. Et ideò his temporibus ampla ædificia magnificasque domos huius religionis professores ædificare curarunt: in quibus amplissima claustra erigebãtur, quorum ratione forsan Claustrales vulgariter appellati sunt. Nam primitiua fratrum habitacula loca tantùm appellabantur. Et tempore Innocentij IIII. nomine conuentualitatis sunt insigniti. Ipse enim per Bullam authenticam in sacro conuentu Assisij vsque hodie seruatam statuit, vt Ecclesia fratrum Minorum, & domus, conuentus appellarentur, à quo tempore Minores cõuentuales vocati sunt huius religionis fratres. Antea enim domus fratrum Mendicantium non habebant nomen proprium, sicut domus monachorum, quæ propriè vocantur Monasteria; vt dicit Syluester d. Et ideò mendicantium, & aliorum regularium habitationes cœperunt vocari Conuentus, prout constat ex quadam Clementina e. Quapropter voluit Innocentius, vt domus fratrum Minorum appellarentur, quia iam claustra, & ædificia magnifica habebant, à quo conuentuales in nostro ordine sunt vocati, per quod nomen distinguebantur ab his, qui reformationem affectabant, qui fratres de familia vocabantur. Conuentualium autem Minorum fratrum status in Hispania cœpit reformari ad instantiam Regum Catholicorum Fernandi & Elisabetis: sed instãte Philippo huius nominis II. Rege Hispaniarum omninò extinctus fuit in vniuersa Hispania hic status, iussu Pij V. & opere Cardinalis Spinosæ legati Apostolici ad hanc extinctionem agendam. In Italia verò status cõuentualium Minorum non fuit extinctus per Pium V. quia in eo magistri præstantissimi sacræ Theologiæ semper fuerunt, & sunt, sed tantùm fuit reformatus. Ex quo his temporibus Felix Petrus frater minor cõuentualis, felix Ecclesiæ caput in lucem prodiit, qui in similitudinem Sixti IV. de eodem ordine Minorum assumpti Quintus voluit appellari.

b Nicol. ca. exiit, de ver. signif. li. 6.

c Clem. exiui. de verb. signif.

d Sylu. verb. conuentus.

e Cle. vnic. de rebus Ecclesiæ nõ alienãdis.

ARTICVLVS II.

De origine fratrum Minorum obseruantia.

RESpondeo dicendo, quòd cùm religio fratrum Minorum, & eius regula sit quædam diuina plãtatio, non potuit ipsa diuina maiestas pati, vt ipse conuentualis status contra regulam, & viuẽdi normam patris nostri Francisci inductus, ita perseueraret, vt in eo sigillum totius ordinis contineretur, & Generalis ipsius conuentualitatis patrem nostrum Franciscum repræsentaret, cuius ipse minimè fuit institutor & autor. Et sic diuino numine patrocinante Obseruantium fratrũ status fuit procreatus, qui antè quàm Obseruantes appellarentur, fratres de familia vocabantur. Et cùm Deus humilia eligat, vt fortia quęque cõfundat, & cùm de stercore erigat pauperem, vt collocet eum cũ principibus, cum principibus populi sui, erexit cornu salutis suæ, in domo Francisci pueri sui, fratrem Paulum Defrincis laicum, diuino Spiritu afflatum: qui literas à Generali ministro obtinuit, quarum facultate cõuentum Burlianum in Italia erexit, ductis secum quibusdã fratribus, cum quibus vitam pauperẽ, prout in regula pręcipitur, duxit, statimq; nouem oratoria siue eremitoria illi adhæserũt, in quibus rigidæ paupertatis amatores libenter habitant, quibus idem frater Paulus pręfectus est primus vicarius, & prælatus, anno Domini millesimo trecẽtesimo octuagesimo. Postmodũ frater Petrus de Villacrucis Minorum Obseruantiam in Hispaniã duxit. Cuius initiũ factum legimus in cõuentu vulgò, *Salzeda*, in Prouincia Castellæ collocato. Ex quo regularis obseruantia in alios plures cõuentus, nempè in *Arroyo, Aguilera, Pennafiel*, fuit deriuata. Cùm ergo in Italia, Hispania, Gallia, & vbique terrarum mirum in modũ esset fratrum de familia status propagatus, cautum fuit in concilio Constantiensi, vt ex ipsis Minoribus reformatis, qui fratres de familia vocabantur, eligerẽtur Vicarij prouinciales, qui omnibus reformatis religiosis

religiosis præessent, ea lege, & conditione, vt Vicarij prouinciales, fratres minoris regularis Obseruantiæ vocarentur, dummodò in omnibus subderentur ministris prouincialibus Conuentualium. Verùm Eugenius IIII. Apostolico diplomate cauit, vt fratres regularis Obseruantiæ eligere possent Vicarium generalē in comitiis generalibus; & vicarios prouinciales in capitulis prouincialibus, qui nimirum Vicarij in nullo subderentur ministris conuentualibus, nisi quoad vicariatus confirmationem. Quare virtute Eugenianæ beatus Bernardinus fuit primus Vicarius generalis, quem regularis Obseruantia habuit. Et in hac forma vitæ regularis Obseruantiæ vixit vsque ad annum millesimum quingētesimum decimum septimum. In quo Romæ factum est quoddam capitulum generalissimū, ad quod simul Obseruantes, & Conuentuales concurrerēt, in quo vniuersalis religionis nostræ reformatio conclusa est. Et in quadā Bulla vnionis sequentia sancita sunt. Primum, quòd ordinis sigillum adimeretur Cōuentualibus, & omninò Obseruantibus traderetur. Secundum, quòd supremus Obseruantiæ prælatus vocaretur minister generalis, vt regula disponit: Conuētualium verò magister generalis nuncuparetur. Tertium, quòd præfecti prouinciarum Obseruantium vocarentur, secundùm regulam, ministri prouinciales. Quartum, quòd minister generalis esset sexennius, & prouincialis triennius. Quintum, quòd forma tenenda ad statuta pro reformatione facienda sit huiusmodi. Primò, quòd deputentur aliqui viri religiosi & docti, qui de statutis faciendis deliberent. Et quòd ea, quæ obseruanda deliberauerint, commissariis generalibus præsentent. Secundò cautum est, vt in singulis Obseruantiæ prouinciis sint certæ quædam domus huic statui maximè accommodatæ, vocatæ, Recollecta, pleno iure ministris Obseruantibus subditæ.

ARTICVLVS III.

Vnde cœperit conuentualitas in aliis religionibus.

RESpondeo dicendo, religiones obseruantissimas, & antiquissimas D. Benedicti, & Augustini in maximo vitæ rigore fuisse fundatas, sed successu temporis eò deuenerunt, vt à prædicto rigore maximè deficerēt, & reformatione maximè indigerent. Cui indigentiæ ille pater luminum, à quo bona cuncta procedunt, subuenire dignatus est ordini S. Benedicti, per quendam patrem vocatum Odon fundatorem congregationis Cluniacensis, à quo obseruantia habuit principium, cui alij illustrissimi & sanctissimi viri successerunt. Ordini autem D. Augustini etiam fuit datus quidam illustrissimus vir Dux de Guiena & Comes Pictauiēsis, qui S. Willelmus vocatur, à quo habuit principium obseruantia in hac religione, cui præclarissimi alii viri sancti adhæserunt, prout refert pater Hieronymus Roman a. Sed postea anno Domini millesimo trecentesimo quadragesimo octauo, propter vniuersalem in toto orbe pestilentiam, & famem, tanta multitudo hominum periit, vt remanerent monasteria deserta, & fratres in eis remanentes ita erant liberi, & eorū religio ita erat dissoluta, vt reformari minimè posset. Vnde Principum Christianorum ministerio, & Sūmorum Pontificum fauore factum est, vt relaxati ab his, qui obseruantiam regularem sectabantur, diuiderentur, & diuersa ab obseruantibus, & claustralibus esset familia. Et primi qui caput sibi obseruantiæ constituerunt, fuerunt fratres religiosi D. Benedicti. Nam anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo, Dominus Ioannes Rex I. Castellæ monasterium Vallisoleti illis fundauit, quod totius obseruantiæ est caput. Et tempore Domini Regis Ioannis II. cœpit obseruantia in ordine D. Augustini à quodam consiliario ipsius Regis Licentiato Alarcon nuncupato, qui huius sanctissimæ religionis habitum assumpsit. Cuius religionis, vt verus filius, obseruantiam maximè fuit prosequutus, remanentibus aliis huius instituti fratribus in sua relaxatione, qui vulgò per ironiam vocati sunt claustrales à claustris, ac si in claustro, id est, in clausura viuerent, prout Hieronymus Roman ait a. Sed verius puto ab amplissimis claustris suorum monasteriorum vulgus hoc illis tribuisse nomen.

a Romā de rep. Christian. cap. 3.

a Rom. vbi sup.

QVÆSTIO V.

De ordinibus militaribus, quoad eorum numerum & principium, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *QVis fuerit Templariorum ordo, & de eorum fine.*
2 *Quis fuit origo ordinis militaris Diui Ioannis Baptistæ.*
3 *Vnde habuit originem ordo militaris de Calatraua.*
4 *A quo habuit originem religio militaris de Alcantara.*
5 *A quo habuit principium ordo militiæ sancti Iacobi.*
6 *Vnde habuit originem ordo de Auis in regno Lusitano.*

ARTICVLVS I.

Quis fuit ordo Templariorum, & de eorum fine.

RESpondeo dicendo, quòd Petrus Gregorius religionem hanc ab incunabulis deduxit, & per varios casus per tot discrimina rerum tandem deuenit ad Balduinum Regem, sub quo Christiani repetierunt Hierosolymam, anno Domini millesimo centesimo decimò octauo. Cum quo quidam nobiles viri ex equestri ordine Christi se seruituti adiecerunt, & se mancipauerunt. Et more Canonicorum regularium in castitate & obedientia, & sine proprio, velle perpetuò se viuere professi sunt. Inter quos præcipui fuerunt Hugo de Paginis, & Ganfredus de sancto Amadeo. Prima autem eorum professio, & opus, quod à Patriarcha Hierosolymitano in remissionem peccatorum fuit iniunctum, fuit, vt vias & itinera, maximè ad salutem peregrinorum proficiscentium ad inuisendum loca sacra Hierosolymis, contra latronum insidias conseruarēt. Nouem annis post eorum institutionem in habitu fuerunt sæculari, & vestibus vsi eleemosynis elargitis. Nono autem anno Concilio in Francia apud Cletas habito, institutus, & assignatus est illis habitus albus ex mandato Honorij Papæ, & Stephani Hierosolymitani Patriarchæ. Cœpitque augeri eorum numerus, & tempore Eugenij Papæ cœperunt cruces panni rubei in palliis, seu amiculis, seu chlamydibus albis assumere, tam equites, quàm eorum fratres inferiores, prout refert Gulielmus b Seruis, & Paulus Æmilius. Qui fratres militiæ templi fuerunt appellati, & eorum ordo ita per vniuersum orbem creuit, vt ad tantas opes beneficiis & liberalitatibus principum peruenirent, vt regias tandem opes excederent. Qui incrassati, impinguati, dilatati, ita dereliquerunt Deum factorē suum, & à Deo salutari suo recesserunt, vt eorum ordo fuerit funditus extinctus; & hi omnes teterrima sententia damnati, & quotquot comprehendi potuerunt necati, eo quòd cum Saracenis iuncti in Christianum nomē conspirassent, vt refert Platina in Clementis IIII. vita. Quam causam huius atrocissimi supplicij puto veriorem, quàm alias enumeratas & adductas ab autore Historico Gaguino.

b Gul. in vita Philippi Pulchri, lib. 7.

ARTICVLVS II.

Quæ fuit origo ordinis Militaris sancti Ioannis Baptistæ.

RESpondeo dicendo, quòd anno Domini millesimo nonagesimo nono, cùm Hierosolyma à Christianis recepta fuisset, ducente Gothfredo, Hierosolymis erant Christiani Latino nomine, qui ab Agarenis, qui ibi imperabant, impetrauerunt, vt sibi liceret habere domicilia

domicilia iuxta sepulchrũ Domini nostri Iesu Christi, vbi cœnobium Dei genitricis construxerunt (quod Latinorum) dicatũ ad excipiendos Christianos hospites Latinos, cui adiunctum est alterum cœnobium Diuæ Magdalenæ ad excipiendas fœminas præparatum. At crescente peregrinorum numero, ita vt in cœnobiis recipi non possent, postea ædificata est hospitalis domus, quam D. Ioannis Baptistæ titulo, Deo dicarunt: & ipsi datus est quidam præfectus vt tradit Polydorus c Virgilius, & huius hospitalis ministerio viri pij nobiles se deuouerũt, qui peregrinos tutarentur, & à latronum, seu Agarenorum incursu defenderent. Horum professio est votum solemne paupertatis, & abdicationis propriorum, castitatis, obedientiæ, prout habetur in institutis d hospitalis Hierosolymitani. Ob votum paupertatis nihil proprij habere possunt. Et commendarum, quas accipiunt, non habent proprietatem, sed tantùm percipiunt alimenta quandiu viuunt, earumque habent administrationem, reddituri morientes, quæ apud illos reperiuntur, societati. Vnde propria beneficia eorum perceptariæ non sunt ex sententia Rebuffi, licet dissentiat impius Molineus. Pari modo eorum priores, & commendatarij sunt tantùm administratores bonorum ordinis, vt in ipsorum institutis continetur. Et proinde commendantur illis bona, non ab Episcopo, vt beneficia: sed ab Archimagistro ordinis. Ob votum castitatis, affines sunt Ecclesiasticis personis: neque vxorem ducere possunt. Propter quod Alexander III. vocat illos Fratres sancti Ioannis, & Præfectum eorum Priorem. Et Innocẽtius III. vocat eos fratres hospitalis sancti Ioãnis. Et in hoc ordine sunt religiosi milites pugnantes contra infideles: sunt etiam Ecclesiasticæ personæ cultui diuino consecratæ: & sunt priores ex monasterio monialium cruce signatorum, vt patet ex eorũ institutis. Et etiam præest omnibus Archimagister, qui primus omnium fuit quidam Gerardus, qui cũ sociis crucem candidam in nigro panno affixit. Horum militum priuilegia multa sunt, qualia scribit circa annalia hospitalis Ioannes XXII. Summus Pontifex in quadam extrauaganti. Et isti milites dicti sunt Ioannitæ, & Hospitalarij Hierosolymitani, ab hospitali, vt dixi, D. Ioannis. Dicuntur etiam equites Rhodienses, eo quòd illam possiderent insulam, habentes ibi propugnaculum perpetuum contra Turcas, & modò dicuntur Maltenses, seu Melitenses, ab insula, in quam se receperunt, postquam Solymanus XII. Otomanæ familiæ Tyrannus, cum Agarenorum ingenti vi post semestrem obsidionem die Natiuitatis Domini millesimo quingentesimo vigesimo secundo, illis Rhodum ademit, vt scribit frater Thomas Guischardus Rhodius, in oratione, quam de expugnatione apud Clemẽtem VII. Summum Pontificem habuit, prout tradit Petrus Gregorius. Et Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, die vigesima tertia Martij, pontificatus sui anno octauo, priuilegia huius religionis confirmauit, ac rata, & grata habuit, ac quatenus opus sit probauit, & de nouo concessit motu proprio, & ex certa scientia.

c Poly. lib. 7. de inuentoribus rerũ, c. 5.

d Cap. 1. insti. hospital.

ARTICVLVS III.

Vnde habuit originem ordo militaris de Calatrana.

RESpondeo dicendo, quòd Sancius huius nominis tertius Rex Legionis & Castellæ, cognomento Desideratus, filius Alphonsi octaui filij Raymundi Berengarij Comitis Tolosani, instituit militum sacrorum ordinem de Calatraua, vbi cœnobium Templariorum fuerat, prout tradit Franciscus Taraph a. Et fuis confirmatus ab Alexandro III. Principium eius anno Domini millesimo centesimo quinquagesimo octauo, prout refert Hieronymus Roman b, cepit.

a Lib. 1. de regib. Hispan. sanct. 3.

b Hier. Rom. lib. 2. de rep. christ. c. 8.

ARTICVLVS IIII.

A quo originem habuit religio militaris de Alcantara.

RESpondeo dicendo, quòd religio militaris de Alcantara, prout constat ex priuilegio concesso ordini, anno Domini millesimo centesimo septuagesimo quarto, fuit principiata à Domino Gomezio Hernandez, tempore Ferdinandi II. Regis Legionis, & vocabatur eius institutio *del Pereyro*, quæ fuit approbata ab Alexandro III. anno millesimo centesimo octuagesimo tertio, & à Lucio III. Postea autem, anno Domini millesimo ducentesimo quinto fuit approbata ab Innocentio IIII. prout traditur in constitutionibus eiusdem ordinis in principio, paragrapho secundo. Dicitur *del Pereyro*, prouinciæ regni Legionis, quæ nunc est in prouincia Lusitania iuxta fluuium *Coa* vicinum Ciuitaten. diœcesi, quæ postea fuit translata in Alcantarã, parto oppido & Castello ab Alphonso Rege Legionensi, & Galiciæ, anno Domini millesimo ducẽtesimo tertio cõtra Mauros qui ipsum occupauerãt.

ARTICVLVS V.

Vnde habuit originem ordo militia sancti Iacobi.

RESpondeo dicẽdo, quòd ordo militiæ sancti Iacobi institutus fuit in Hispania, tempore Regis Ramiri primi huius nominis Hispaniæ Regis, qui vicit manu exigua ingẽtes Saracenorum copias, ope Dei & auxilio B. Iacobi, qui visus est in eo prælio equo candido, vexillo niueo, & in eo cruce rubea conspicuus, & pugnans, prout tradit Franciscus Taraph, & Ioannes Vaseus. Huic ordini & magister & commendatarius constituti sunt. Et ad hoc tempus refert constitutionem quoque Ioannes Vaseus, quamuis frater Alphonsus Venetus huius principium refert ad annum Domini millesimum centesimum sexagesimum, vide patrem Hieronymum Roman opiniones circa propositam quæstionem proponentem, & licentiatum D. Amota huius instituti professorem, qui duos libros satis eruditos & doctos de hac Religione edidit. Et In hac religione sunt in triplici differentia personæ. Quædam enim diuino cultui sunt destinatæ, quæ Freyres cõmuniter vocantur, in communitate, & regulariter viuentes, quorum caput est conuentus de Veles; alij sunt Moniales, alij verò sunt Milites.

ARTICVLVS VI.

Vnde habuit originem ordo de Auis in Regno Lusitano.

RESpondeo dicendo, quòd ordo militaris de Auis in Regno Portugaliæ habuit originem tempore Domini Alphonsi Henrici Regis primi Lusitaniæ, anno Domini millesimo centesimo quadragesimo septimo, quo tempore militia noua fuit appellata. Posteà autẽ, anno Domini millesimo centesimo septuagesimo sexto, Ordo Eboræ fuit nuncupatus ab illustrissima illius Regni Ciuitate, vbi Dominus Rex conuentũ militibus huius ordinis ædificauit, & in Ecclesia sancti Michaelis diuinæ officia celebrãt. Posteà autẽ propter subiectionem, quam præstiterunt huius milites ordini de Calatraua, ordo etiam Calatrauæ in illo regno nuncupatus est. Vnde in porta principali oppidi de Auis in quodam lapide, hæc memoria scribitur: *Ferdinandus Magister Dei gratia Calatrauensis in Portugalia cum suo cõuentu plãtauit Auis in festiuitate Assumptionis beatæ Mariæ Æra millesima ducentesima sexagesima prima.*

Nunc ordo de Auis in illo regno communiter nũcupatur, qui ab Ebora ad illud oppidum fuit translatus tempore Domini Alphonsi Regis Portugaliæ primi, virtute cuiusdam priuilegij concessi ab ipsomet Rege, anno

anno Domini millesimo ducẽtisimo vigesimo primo, prout tradit Pater Hieronymus Roman. Seruant huius ordinis alumni regulam D. Benedicti, iussu Innocentij III. qui anno quarto sui Pontificatus ipsum ordinem literis Apostolicis confirmauit. Quarum literarum tenor habetur in dicto conuentu de Auis. Vbi etiam habetur confirmatio, & communicatio priuilegiorum concessa per Gregorium XIIII. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, pontificatus sui anno quarto. Quas Bullas sub sigillo authẽtico ego ipse vidi, de quibus agam infrà in quæstione de communicatione priuilegiorum. Sed in fine huius libri subiiciam quendam doctissimum tractatum, quem ad me misit Reuerendissimus, & de literis maxime meritus Dominus Franciscus de Auelar Prior Maior huius sacri ordinis.

QVÆSTIO VI.

De statutis, & ordinationibus, & priuilegiis Apostolicis, quibus hæc religionum Monarchia conseruatur, in decem & septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septemdecim.

1 *QVotuplex sit statutum Apostolicum regularibus.*
2 *Vtrùm omnia, quæ in iure canonico statuuntur, obligent.*
3 *Vtrũ ad hoc vt ista leges canonicæ obligent regulares, necesse sit quod publicentur.*
4 *Vtrùm constitutio liget eos, ad quorum notitiam venerit ante lapsum duorum mensium à promulgatione eius.*
5 *Vtrùm constitutio Pontificia irritatoria, obliget statim postquam Romæ promulgatur, ita vt statim actus contrarius irritetur.*
6 *Vtrùm ad hoc, vt lex canonica habeat vim legis, sit expectandus populi consensus.*
7 *Vtrùm liceat supplicare Papæ, vt suas constitutiones reuocet.*
8 *Vtrùm suspensio literarum Apostolicarum possit fieri sine aliqua iusta causa supplicatione interposita.*
9 *Vtrùm pœna legis ignorantes liget.*
10 *An constitutio non recepta liget.*
11 *Quando dicatur constitutio non recepta, vt non habeat vim legis.*
12 *Per quot actus contrarios legis obligatio, sciente principe, euacuetur.*
13 *Quando obliget ad peccatum mortale.*
14 *Vtrùm regulares legibus ciuilibus obligentur.*
15 *Vtrùm leges pœnales obligent in conscientia.*
16 *Vtrùm obligent leges pœnales ante latam sententiam.*
17 *Vtrùm constitutio dicatur respicere præterita vel futura.*

ARTICVLVS I.

Quotuplex sit statutum Apostolicum regularibus directum.

RESpondeo dicendo, quod Summi Pontifices considerantes quantum prosint Ecclesiæ religionum reformatio, & ampliatio, non cessant eas, diuersis pro temporum necessitate constitutionibus stabilire, & priuilegiis corroborare. Et sunt ipsæ in differentia multiplici. Quædam enim continentur in corpore iuris Canonici, & in Concilio Tridentino, quæ vniuersos religiosos obligant; Aliæ autem sunt in eodem specialiter statutæ pro religione particulari, quæ nimirum continentur in libro Decretalium, in Clementinis & in Extrauagantibus. Aliæ verò sunt, quæ extra ius commune vagantur. Hæ vero partim continentur in libro Monumenta ordinis nuncupato: partim habentur in summa constitutionum Pontificalium. Aliæ verò habentur in propriis motibus & constitutionibus, quæ in nullo volumine inseruntur: sunt tamen solemniter promulgatæ. Quarũ aliquæ sunt promulgatæ in comitijs generalibus regularium: aliæ sunt in diffinitionibus, seu tabulis comitiorum generalium. Aliæ etiam sunt rescripta particularia, quæ à Sede Apostolica, aut ab habente autoritatem Sedis Apostolicæ mittuntur. De quibus omnibus, quas potui diligenter congerere, agam in hoc opere, diuino lumine adiutus. Necnon agam etiam de viuæ vocis oraculis ab ipsis summis Pontificibus datis regularibus, & de declarationibus Cardinalium pro regularibus à sua sanctitate deputatorum.

ARTICVLVS II.

Vtrùm omnia, quæ in iure Canonico statuuntur, obligent.

RESpondeo dicendo, quòd lex Canonica, quæ fuit facta à summis Pontificibus, consistit in tribus voluminibus, videlicet in volumine Decretalium, in volumine Sexto, & in volumine Clementinarum. Ista enim tria volumina continent leges canonicas, pontificales, authenticas & approbatas, quæ pro legibus habentur, & pro legibus indubie seruantur, cùm sint cõditæ ab habente potestatem legem condendi. Connumeratur etiam inter leges canonicas & liber Decretorum, qui liber non fuit conditus à Summo Pontifice, neque ab habente potestatem legis condendæ, & fuit compilatus per quendam magistrum Gratianum, qui fuit religiosus ordinis S. Benedicti & Sacrę Theologiæ magister, vt testatur Archiepiscopus Florẽtinus *a*. Qui Gratianus ex sanctorum Patrum dictis compilauit dictum opus, & volumẽ Decretorum. Appellaturque liber Decretorum, quia ex decretis sanctorum Patrum fuit compilatus. Neque reperitur quòd fuerit approbatus per Summos Pontifices. Vnde non potest dici authenticus, vt ait Abbas *b* in procemio Decretaliũ, Ioannes Andreas, & Antonius de Butrio. Licet aliqui dicant, quòd fuit approbatus ab Eugenio Papa. Hoc tamen non constat, prout aduertit Maranta. Verumtamen est aduertendum, quòd in libro Decretorum reperiuntur quatuor species autoritatum. Prima species est autoritas sanctorum Patrum, prout plurima omnia ferè capitula ibi existentia sunt extracta à dictis Sanctorum. Secunda species est autoritas ipsiusmet Gratiani autoris, vt quando ipsemet loquitur, sine autoritate Sanctorum. Tertia species est autoritas cuiusdam Paleæ; vt quando in rubrica alicuius capituli Decretorum stat scriptum, Palea. Quarta species est autoritas Iurisconsultorum, & Imperatorum sæcularium: quoniam sunt multæ leges Ciuiles insertæ & canonicæ in Decretis. Quoad primam speciẽm, scilicet, de autoritate sanctorum Patrum, verum est, quòd ex diuturna approbatione censetur authenticus liber, & illa decreta Sanctorum allegantur ad decisionem causarum, vt intelligunt *c* Abbas & Felinus; non verò quoad tres alias autoritates, secundùm eosdem ibi, & Archidiaconum. *d* Nam autoritas Gratiani non reperitur approbata, neque est authentica, nec etiam autoritas Paleæ. Nam Palea fuit quidam discipulus Gratiani, qui sua autoritate inseruit nonnulla capitula in Decretis, quæ nullam faciunt fidem, vt dicit Ioannes Andreas, Salycetus & Imola, & Antonius Cor. cùm non fuerit facta ab homine habente potestatem. Sicut etiam dicta & solutiones Gratiani reprehenduntur in aliquibus, vt non bene loquentes, secundùm Archidiaconum. Ex quo patet, quòd eius dicta non sunt authentica; sed velut dicta Innocentij in suo opere glossarum, quod composuit super Decretalibus. Cuius Innocentij dicta non sunt authentica; quia ipse noluit vt haberentur vt textus, sed vt glossa, licèt præ cæteris sint magnæ autoritatis, vt testatur Felinus. Quoad quartam partẽ, scilicet, de legibus ciuilibus insertis in Decretis, minimè sunt approbatæ, vt per hoc seruentur de iure Canonico, ex quo Gratianus, qui eas inseruit, non habuit talem autoritatem. Et sic dictæ leges remanent Ciuiles, prout antea erant: & perinde habentur ac si inibi non essent insitæ: & sic non seruantur vt Canones, vt dixit Abbas & Andreas de Isoreca, & tradit Maranta. Ex quibus concluditur quid sit dicendum de contẽtis in voluminibus Decretalium, Sexti, Clementinarum

a Floren. 3 p. Chron. tit. 17. cap. 6.

b Abbas in proœ. Decret. in c. rex pacificus, col. 5. And. & Anto. de But. in c. 2. de rescript. Marant. de ordine in. 3. par prima. n. 34.

c Abb. in c. 2. col. fin. de rescript. ibi. Feli. col. 23. v. liber decret.

d Archidia. in ca. quis nesciat. 9. dist.

& Decretorum concernentibus statum religiosorum. Colligitur etiam quantam autoritatem contineant vniuersa, quæ in iure Canonico continentur ad comprobationem multorum, quæ in hoc opere Deo duce per ipsa decreta decidentur. Et aduerte, quòd eandem authoritatem habet bullæ suæ Sanctitatis positæ in Summa constitutionum Pontificalium, & aliæ, quæ sunt legitimè publicatæ, cùm dimanent à Principe habente autoritatem condendi leges, vt est Papa, iuxta ea quæ à iure notantur, & patet ex his, quæ traduntur à Syluestro *e*.

e Sylue. ver. Pap. nu. 14.

ARTICVLVS III.

Vtrùm ad hoc, quòd ista leges Canonica obligent, necesse sit, quòd sint solemniter promulgata.

RESpondeo dicendo, quòd non statim post promulgationem in curia obligat constitutio. Nam intra duos menses non ligat, prout dicitur in iure *a*, etiam si ad notitiam eorum, quos obligat, deuenerit, prout cōtra Glossam *b* & Felin. tradit *c* Nauar. Et licet liget, nō tamen peccant ignorantiam inculpabilem de illis habentes, si eas ignorantes transgrediantur, iuxta tradita à Dino Bonauētura *d*, & resoluta à Castro, & à Couarruuias. Dixi, *inculpabilem*. Nam si fuerit culpabilis ratione negligentiæ, peccabunt, prout cum communi tenet Diuus Thomas *e*. Adeò hoc est verum, vt etiam quando statutum vel præceptum Ecclesiasticum iuris communis, aut summi Pontificis, aut Concilij generalis imponit regularibus, & alijs pœnam excommunicationis, non incurrant in eam excommunicationē ignorantes talem constitutionem, & præceptum transgredientes, etiamsi constitutio sit Papalis; prout tenēt Nauarrus *f*, Couarruuias, Soto, Corduba, & Castro, contra alios, id sine fundamento sufficiente negantes. Quæ est communis omnium Theologorum sententia, & puto verissimam, quæ summè à regularibus est notanda. Nam multas constitutiones referam in hoc volumine, quibus ipso facto à summis Pontificibus ligātur, quorum ipsi habent ignorantiam non crassam, neque supinam: & ideò non est, cur eorum conscientias timoratas alligemus. Et aduerte, quòd ad vincendam ignorantiam non requiritur vera scientia, quæ nascitur ex intuitiua alicuius quinque sensuum, nec sufficit quædam auditio, & relatio; sed requiritur talis quæ inducat, vel inducere debeat fidem, & credulitatem in audiente, iuxta ea, quæ tradit Nauarrus *g*. Et nō videtur requiri, vt per præsules, vel alios prælatos in suis territorijs publicentur, quoniam secundùm stylum, & consuetudinem curiæ sufficit promulgatio & publigatio in curia facta.

a Auth. vt facta noua constitu. in rub. & in nigro. c. nouerit. de sen. excomu. b Glo. in c. 2. v. habēt. de rebus eccles. non alienā. Felin. in c. cognoscētes num 7 de const. c Nauar li. 1. consil. tit de constit. consil. d D. Bonauē. in 3. d. 22. a. 2 qu. 2. ad 4. Cast. de lege. pæn. l. 2. c. 14 Couar in reg. possess. 2 p. §. 7. num. 7. e D. Tho. 1. 2. q. 76. art. 2. f Nau. ca. 27. n 16. Coua. in c. alma mater. 1. p §. 1. num. 8. Soto in 4 d. 22. q. 1 art. 2 non longè à fi. Cor li. 2. qu. 27. Cast. l. 2. de potest leg. pœna. c. 14. post medium. g Naua. lib. 1. cons tit. de constit. cons. 1. an 9.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm constitutio liget illos, ad quorum notitiam venerit ante lapsum duorum mensium à promulgatione eiusdem.

RESpondeo dicendo, quòd solo iure scripto attento, princeps non videtur ligare ante lapsum duorum mensium, etiam scientes eam factam & promulgatam, vt videtur tenere glossa *h* & Antoninus. Quam opinionem contra Panormitanum, Imolam, & Felinum cum Decio sequitur *i* Nauarrus. Tum, quia authentica *k* tā in rubro, quam in nigro expresse habet illa post duos menses, & non ante valituram, & consequenter ante illos duos menses eam non ligaturam. Tum, quia & si bona pars causæ quare datur dilatio duorum mēsium, sit, ne ignorantes obligentur; tamen non est sola, quia etiam datur ne alios liget, antequam alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confusio, rixa & imparitas subditorum, dum alii ante alios ligantur. Tum etiam, quia sicut scientia legis donec promulgetur non ligat, ita pari ferè ratione scientia promulgatæ legis donec labatur tempus constitutum ad ligandum, non debet ligare. Dixi, *attento iure scripto*, nam quamuis hæc pars solo iure scripto attēto, verior videatur: de consuetudine tamen, & stylo ait Nauarrus *l*, quòd videtur in vrbe seruari, vt transgredientes legem Papæ publicatam etiam ante duos menses elapsos puniantur, non solùm, qui confitentur, vel probantur sciuisse illius promulgationem, sed etiam qui non probant iuste ignorasse præsupponēdo, quod præsumuntur scire. Quæ cōsuetudo & stylus ait Nauarrus, quòd fortè restringi posset ad forum tantùm exterius, & ad vrbiculas. Hæc dicuntur à Nauarro. Et licet Hieronymus à Sorbo contrarium contra Nauarrum tenuerit, explicans constitutionem Clementis VIII. de largitione munerum, dicens in foro conscientiæ suprà dictos peccare, affirmans opinionem Abbatis & Felini esse communem, & eam tenere doctissimum Sotum *m*. At Soto realiter non tenet hanc opinionem, imò ait, quòd si lex constituat post duos menses facta publicatione incipere valere, significat, quòd licet tempore promulgationis obliget, nihilominus vsque ad duos menses posse se quenquam ignorantia protegere, tunc intelligendum est, quantùm ad forum externum, ipsam legem minimè ante lapsum duorum mensium obligare. Et quantùm ad forum conscientiæ dicēdum est, ipsos obligari, si ante ipsos elapsos eorum notitiam sufficientem haberent; data enim scientia necessariò continuò excusatione nudantur. At ait Soto, si incipere valere post duos menses idem est, quod vigorem tunc præcepti obtinere, fit vt neque ante elapsos dictos menses scientes obligentur, & istam glossam posteriorem ad dicta verba, ego reputo magis consonam æquitati, & menti legislatoris, illa proferentis, iuxta rationes traditas à Nauarro *n*. Et non debuit dictus pater à Sorbo tenere dictam opinionem, in casu dictæ constitutionis Clementis VIII. cùm ipse Summus Pōtifex expresse declarauerit, quòd in partibus Vltramontanis obligaret post lapsum duorum mensium, in partibus verò Cismontanis post lapsum quatuor mensium. Nam quando in lege tempus appositum est, intra quod debeat, seu incipit ligare, tempore statuto standum est, iuxta id, quod dicitur in iure *o*, quia in incertis, non in claris, est opus coniecturis, prout in eodem iure notatur. *p* De hac autem cōstitutione quid sentiam, infrà in quæstione de Donationibus dicam.

h Glos. vlt. in dicta sexti Antonini in ca. si quando. de constit. i Navar. li. 1. const. nu. 17. k Auth. in vt facta noua cōstit. colla. 5. l Na. vbi sup. m Soto l. 1. de iust. & iure. q. 1. ar. 4 pa. 10. coll. 2. n Na. vbi su. o c. cùm singula. de præbendis. li. 6. p l. cōtinuus. ff. de ver. oblig. infrà to. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrùm constitutio Pontificia irritatoria obliget statim postquam Romæ est promulgata, ita vt actum in contrarium sit irritum.

RESpondeo dicendo, certum esse, quòd ille, qui agit contra legem Romæ promulgatam, si eam inuincibiliter ignorat, non peccat. Dubium autem magnū est, vtrùm factum per dictam legem irritatum teneat. Et vt omnia pateant, operæpretium esse duxi, quoddā exemplum proponere, quod est huiusmodi, Cōcilium Tridentinum matrimonia clādestina irritauit. Si quis autem post eius promulgationem inuincibiliter ignorando clandestinè contraxerit, certum est, quòd non peccabit contra legem. Quod autem vertitur in dubiū, est, vtrùm facta promulgatione Romæ, vel Tridenti, dictum matrimonium fuerit nullum nec ne? Circa quod opinio est Panormitani *q*, quòd sufficit legem Romæ promulgari, vt obliget totum orbem, aliterq; omnes contractus statim sunt irriti. Hoc tamen negat Soto *r* sequens Caietanum, dicens, quòd quandiu lex non promulgatur nobis, non obligat, neque contractus rescinduntur, nisi ex tempore, quo nobis est promulgata. Probatur, quia aliàs non opus esset, vt lex Romæ semel promulgata in alijs prouinciis promulgaretur. Videmus autem leges Pontificum in qualibet diœcesi promulgari. Ergo signum est, quòd illa lex nō antè censebatur nobis sufficienter promulgata. Et cōfirmatur. Nam Concilium Tridentinum matrimonia clande-

q Panor. in c. nouerit extra. de sent. excomm. & in c. cognoscētes. extra. de cōst. r Soto li. 1. de iust. q. 1. ar. 4. Caie. 2. 2. q. 4 art 4.

clandestina irritans decernit, vt huiusmodi decretum in vnaquaque parochia suum robur post triginta dies habere incipiat, à die primæ publicationis in eadem parochia factæ numerandos, & certè si cõtrarium daretur, multa scandala sequerentur, nam multi Concilium Tridentinum *a* inuincibiliter ignorantes possent contrahere, & consummare matrimonium, quibus esset licitum decedere si matrimonium irritum iudicatur, quòd maximum scandalum in republica generaret. Quod insuper probatur. Nam leges Papæ multò grauiores, quam Ciuiles, reputantur: sed leges ciuiles in qualibet ciuitate publicantur; ergo à fortiori leges Papæ, præsertim alicuius actus irritatoriæ: vbi enim maius viget periculum, ibi cautiùs est agendum. Verum est tamen, quod Papa potest irritare omnes contractus à tempore legis latæ Romæ. Et ideò si lex dicat, ex tunc omnia irritamus, vel, ex tunc inhabiles reddimus, ab illa hora omnes contractus irritantur, & sunt inualidi. Quod ex iure *b* clarissimè colligitur, vbi Papa dicit, quod quicunque duas præbendas habuerit, ex tunc non faciat fructus alterius earum. Tenetur ergo clericus à tempore latæ legis omnes fructus perceptos restituere. Vnde notanter Sixtus V. in quadam sua constitutione data Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, sexto calendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio, prohibens nouitios ad religiones recipi, sine forma in ipsa constitutione ab eo facta, in hæc prorumpit verba dicens, *Et si qui eorum contra nostram præsentem constitutionem temere admittentur, tam susceptionem habitus, quàm professionem, & inde secuta ex nunc prout ex tunc pari modo irritamus, & annullamus, viribus & effectu carere decernimus.* Ratione quorum verborum cum consilio omnium doctissimorum virorum, professiones multæ factæ statim post datam dictæ constitutionis, fuerunt nullæ declaratæ, & ab ipsis nulliter professis fuit facta de nouo solemnis professio iuxta formam dictæ constitutionis. Alij autem nolentes professionem reiterare ad vomitum redierunt, & in mundo existẽtes matrimoniũ contraxerunt. Quod in aliquibus generauit scandalum, quod certe non paterentur doctissimi viri, si dicta constitutio solùm dictas professiones irritaret, sine illo addito, ex nunc irritamus; scandalum enim in dubio leges non permittunt.

a Conc. Trid. sess. 24. c. 1. in fi. de reforma.

b c. cum singula de præben. li. 6.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm ad hoc, vt lex canonica habeat vim legis, sit expectandus populi consensus.

RE spondeo dicendo, quòd Papa, & quicunque Princeps habens autoritatem condendi leges, potest cõpellere subditos ad earum obseruationem, supposito, quòd ipsæ sint iustæ, & rationabiles. Hoc clarissimè in iure *c* probatur, prout ibi notat Archidiaconus. Et hãc opinionẽ tenet Hostiensis, Antonius de Butrio, & Imola, Burgos de Paz, & Syluester. Vnde non est expectandus populi assensus ad vim legis, prout tenet Felinus *d*, & per multa fundamenta tenet Burgos de Paz contra Guillermum Benedictum. A qua opinione non discedit doctissimus Couarruuias. Licet enim ipse Couarruuias allegetur pro opinione Guillermi, aperte tamẽ se explicat dicens, quòd lex non dicitur recepta, quando per aliquos actus contrarios impugnatur, sciente & consentiente principe. Et ita sentit Couarruuias, quòd nihil operatur inuoluntas populi de perse, absque Principis voluntate. Et hæc opinio probatur: nam si contrarium esset verum, indirecte maneret penes populũ potestas condendi leges; quæ soli Principi competit nunc, & à tempore quo ei suum imperium, & potestatem contulit populus, prout colligitur ex iure *e*. Quod à fortiori procedit in constitutionibus, & legibus Papalibus, cum Papa non à populo, sed ab ipso Christo Domino habeat huiusmodi potestatem.

c c. de Ligur. 23. q. 5. vers. 6. Archid. Hosti. But. & Imol. in c. 1. de treug. & pace. Burgos de Paz in proœ. ll. Taur. n. 299. Syl. in summa ver. lex, n. 6.

d Fel. in c. cognoscentes. n. 7. de constit. Burgos vbi su. n. 289. Cou. li. varia. c. 16. n. 6.

e §. sed & quod principi placuit. insti. de iure naturali, gent. & ciu.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm liceat supplicare Papæ, vt suas constitutiones reuocet.

RE spondeo dicendo, non esse dubium, suam Sanctitatem posse supplicari, vt suas constitutiones aut reuocet, aut moderetur, prout notatur in iure. Imò & mala informatione facta, potest & clericus supplicare secundùm Seluam *f*. Et tunc secundùm ipsum supplicatur ad Papam ipsum bene informãdo. Secundùm glossam in pragmaticis sanctionibus, vbi inquit, quòd Papa supplicatus de reuocatione aut moderatione alicuius rescripti particularis, peccaret, si talem supplicationem non admitteret. Et hæc supplicatio habet effectum, vt Papa bene informatus mutet sententiam in melius, iuxta ea quæ in iure canonico traduntur. Quod autem vertitur in dubium, est, an talis supplicatio habeat effectum suspensiuum, ita quòd obediendo literis Apostolicis, earum executionem suspendentes, supposita supplicatione, non remaneant excommunicati. De qua difficultate agunt Hostiensis *g*, Abbas, Palacius Rubius, Driedo, & doctissimus Couarruuias. Ad quod dico primò, quòd executio rescriptorum, & literarum particularium interposita supplicatione potest suspendi, obediendo tamen reuerenter ipsis literis Apostolicis, allegando cum debita humilitate causas & circũstantias, propter quas non possunt commode executioni mandari. Et hoc probatur in iure *h*, vbi Papa dicit: *Patienter sustinebimus*, si allegando dictas causas, & circunstantias dictæ literæ minimè executioni mandentur, & sic secunda iussio ipsius Papæ est expectanda, prout dicit tex. *i*. iuncta gloss. sumens inde argumentum contra miseros Prælatos, qui timent in tantũ literas Domini Papæ, vt non audeant reclamare; quod facere non debent, quando rationabilis & iusta causa id suadeat. Quam glossam Felinus, *k* Baldus & Innocentius sequuntur. Vnde alia celebris glossa *l* dicit, quòd non debent timere, sed veritatem sequi, quia sic placebunt Deo, & Papæ. Non enim dicitur, contra mãdatum Regis, nec Papæ, venisse, qui pro maiore vtilitate, & honore Papæ, aut Regis non facit id, quod in aliquo rescripto, aut literis particularibus ipsi imponitur faciendum, prout pulchrè notant *m* Baldus & Alexander. Et hoc confirmatur. Nam executio præcepti superioris differri potest, quotiescũque maius damnum timetur ex executione, quàm ex dilatione: quod fit vsque dum apparet de vera præcepti iustitia, prout tenẽt *n* Nauarrus, Soto, & Couarruuias. Et ita debent esse cauti Iudices, vt semper obediant superiorum præceptis ea executioni mandantes, nisi contineant peccatum, aut errorem intolerabilem, & quòd in eorũ executione si opus fuerit supersedeant, supplicatione interposita, & prout negotij qualitas exegerit, causas, & motiua supersedẽdi referant, prout notat doctissimus, & in practica versatissimus *a* Auiles, quod ipsum docuerunt non minus docti Rodericus Xuarez & Rebuffus. Ex quibus deueniendo ad practicam, infertur primò, quòd si Generales & Prouinciales receperint literas a Domino Papa, vel ab aliquo Apostolicæ Sedis legato, super aliquo negotio peragendo, possunt supersedere, ipsarum literarum executionem suspendendo, informando Dominum Papam, vel eius legatum, de causis, ratione quarum talis executio non potest statim fieri: etiam si in ipsis literis mandatum cum excõmunicatione latæ sententiæ contineatur, prout dicit Ancharanus *b*. Infertur secundò, quòd Prouinciales, & Guardiani literas à suis superioribus recipientes, quibus aliquid sub eadem pœna præcipitur faciendum, possunt iusta interueniente causa, idipsum facere dilatando ipsarum literarum executionem, donec ipsi superiores informati respondeant, quid super ea re sit agendum.

Dico secundò, quòd loquendo de literis Apostolicis, quæ non sunt particularia rescripta super aliquo partu-

ex literis. de in integrũ resti. c. pastoralis. de appel. auth. quas ; supplicatur. C. de preci. bus imperatori offerendis c. 2. to. ti. de fratribus appell. v foro p. 42. in 3 artic.

f Selu. de benefi. 5. p. q. 8. n. 10. ver. 19.

g Hosti. in d. c. pastoralis. & ibi Ab. §. verũ. Palat. Rub. de bene. si vacant in cur. §. 12. in fin. Dried. de liber. Christ. li. 1. a. 4. pa. 181. Cou. in pract. qq. c. 35. nu. 4.

h c. si gnifi. de rescrip.

i Tex. iũcta gl. in auth. de manda. Principũ. §. si quis aute collat. 3.

k Fel. Bal. & Innocẽt. in c. si quando

l Gloss. in li. iuniri si contra ius, vel vtilitatem publicam.

m Bal. in l. fi. C. de negot. gest. Alex. cõs. 106.

n Nau. in c. inter verba. corol. 55. Soto de secret. tegend. 3. mẽb. q. 2. Couar. in cap. peccatũ. 2. p. n. 5. in fi.

a Auil. in c. 1. de los Corregidores n. 23. Xuarez alle. 2. vers. 1. n. 1 fot. negari. Rebuf. 2. to. consi. Frãcia, tit. de resc. rescriptis. a. 1. gl. 5.

b Anchar. cons. 253.

particulari negotio à Sede Apostolica emanata; sed sunt leges generales ad confirmationem Reipublicæ Ecclesiasticæ, vel regularis disciplinæ, in communi, licèt de ipsis possit fieri supplicatio, vt reuocentur, aut, moderentur, non tamen possunt inferiores à Papa, quibus tales literæ diriguntur, talem executionem earum suspendere, etiam interposita supplicatione, expectando Domini Papæ secundam iussionem. Nam à lege, vel ordinatione edita ab eo qui habet potestatem ipsam condendi, sicut non potest appellari, prout dicitur in iure *c*, vbi notant Doctores, & notat etiam Decius, ita supplicatione interposita nō potest earum legum executio suspendi. Nam suspensio executionis, effectus est in hoc casu ipsius appellationis, & grauamē legis vniuersalis non est grauamen, vt tenet Baldus *d*: quia legi omnes obedire debent, prout notatur in iure *e*, & ab omnibus debent custodiri, prout dicitur in iure *f*. Et sic ab eis non licet appellare, prout tenet Rebuffus *g* cum communi, & per consequens non licet ipsius legis executionem suspēdere interposita supplicatione: nam hoc reuera appellatio est. Et confirmatur *h*. Nā secundum legem iudicandum est, etiam si dura videatur, iuxta id quod in iure notatur, & vbi est certa pœna à lege vel consuetudine statuta, non potest ea per Iudicem remitti, neque augeri, prout traditur in iure *i*, & docent communiter Doctores, & tradit glossa optima. Facti enim quæstio in arbitrio est iudicantis: pœnæ verò prosecutio non eius voluntati mandatur, sed legis autoritati reseruatur, vt docent iura, & tradit Sebastianus Medicis *k*.

c l. si res, vbi Barto col. 2. ff. de appell. reci. text. & ibi DD in ca. qui a nos, de appell. Decius in c. cōsuluit. 3. eod. tit.
d Bal. in c. ad nostram, de appell.
e §. arripiat. in auth. vt omnes obediāt iudici. prouintiar. col. 7.
f l. leges, C. de leg.
g Rebuff. in l. Scaeuola respōdit §. si qua pœna ff. de verbo signific.
h l. prospexit, ff. qui & à qui.
i l. 1 §. 1. ff. ad Senatusconsulte Turpil. c. de causis. & ibi Doctor. cū. mu de off. delegat. tradit glo. in ca. licet v. pœna, de pœnis.
k Medicis in ca. eris autem lex. 4. nu 74. l. si operis. C. de pœn.

Sed vt hæc quotidiana & maximè necessaria clariora fiant, est inquirendum, quæ sit ratio differētiæ, quare suspenditur executio rescripti interposita supplicatione, & non legis, ea interposita. Pro huius dubitationis responsione, est aduertendum primò, quòd rescriptum est omne illud, quod Princeps scribit non faciens ius generale, sed speciale in negotiis, & in personis, in quibus, & inter quas promulgatum est, siue tribuat ius, siue exercitium iuris alicui competentis, prout communiter in iure notatur *l*. At lex, & constitutio faciunt ius generale respectu personarum, & locorum, & negotiorum, pro quibus istæ leges proponūtur. Et sic dicitur communiter, quòd lex ad bonum commune ordinatur; vt ostendit & probat D. Thom. *m* Licet enim præcipiat, aut prohibeat operationes, quæ sunt in particularibus; illa tamen particularia referuntur ad bonum commune, non quidem communitate generis, vel speciei, sed communitate causæ finalis, secundùm quod bonum commune dicitur finis communis. Vnde sufficit, quòd regimen legis cōmunis sit definitum ad bonum commune totius generis, licèt sit quibusdam conueniens, quibusdam verò discōueniens, prout tradit Bartholomæus Medina *n*. Hoc iacto fundamento ad dubitationem facillimo negotio respondetur, scilicet, quòd ideò interposita supplicatione alicuius rescripti executio ipsius suspēditur, quia præceptum in tali rescripto facit ius quoddam particulare secundùm ea, quæ ex parte impetrantis proponuntur, in quo potest esse error propter malam informationem; & ideò nimirum si velit Summus Pontifex, vt non statim executioni mandetur, sed expectetur secunda ipsius iussio, post aliam informationem sibi traditam. At lex, cùm communi bono consulat, & sit lata iuxta dictamen rationis iustitiæ, vult Summus Pontifex, vt etiamsi aliqui ex ea grauatos se esse cognoscāt, ne suspendatur eius executio, etiam supplicatione interposita. Non enim, vt ait Medina *o*, debet legislator suam legem positiuam mutare secundùm diuersitatē variationis singulorum hominum, & temporum, sicut peritus medicus, qui medicinam præparat ac variat, prout opus est vnicuique singulari, secundùm dispositionem complexionis ipsius in statu, quem habet. Sed necessarium est, vt regimen legis communis sit definitum ad cōmune bonū totius generis, licèt sit quibusdam conueniens, quibusdam verò nequaquam. Proinde oportet rectores, & legislatores esse sapientes atque prudentes, & tales esse qui tantum illuminationis sint assecuti, quantum sufficit non solum ad regendos seipsos solos, sed quantum sufficit ad dirigendum & regendum alios, vt considerent quid in condenda lege, aut in dando præcepto liceat, deceat, & expediat vtilitati, aut directioni eorum, quibus lex aut præceptum imponitur, ne incidant in damnationem, quam comminatur Esaias *p*, dicens: *Væ qui condunt leges iniquas.*

m D. Thom. 1. 2. q. 90. ar. 2. & 3. de consti.
n Med. 1. 2. q. 96. ar. 3.
o Medi. vbi sup.
p Esai. c. 10.

Ex his infertur, quòd si quando Summus Pontifex aliquam legem pro regularibus constituat (sicut fuit illa constitutio D. Clementis de largitione munerum) possunt regulares sentientes se esse multùm grauatos, suam Sanctitatem supplicare, vt eam dignetur sua benignitate moderari; non tamen interposita dicta supplicatione possunt eius executionem suspendere. Vnde tali legi ex contemptu contrariantes, mortaliter peccabunt, & minime pœnas ipsius fugient. Et supradicta sunt maxime obseruanda. Hæc enim non penetrantes vidi aliquos doctos toto cælo aberrare, affirmantes legem Domini Papę non esse executioni mandandam, supplicatione interposita, donec secunda iussio suæ Sanctitatis superueniat.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm suspensio literarum Apostolicarum possit fieri, sine aliqua iusta causa, supplicatione interposita.

RESpondeo dicendo, certissimum esse apud omnes, literas Apostolicas sine iusta causa, minime posse detineri, ne executioni mandentur, vt ex supradictis satis patet. Causæ autem istius detentionis sunt variæ, quæ arbitrio boni & docti & pij viri relinquuntur; sicut relinquuntur omnia, quæ in iure non habent expressam determinationem: nam arbiter est, qui habet aliquid determinare ex bono & æquo extra iudicium, iuxta ea, quæ notantur in iure *q*. Sed non possum subticere vnam principalem causam, propter quam huiusmodi detentio, & suspensio potest optimo iure fieri: & est quando literæ Apostolicæ sine causa tollunt ius tertij, non enim Papa potest sine causa tollere ius tertio quæsitum, prout concludunt Andreas *a* Isernia, & Palacios Rubios, & Rebuffus, & faciunt tradita per doctissimum Soto. Papa enim in dubio nemini vult præiudicare, neque præiudicium facere, prout tradit *b* Baldus, & sic priuilegio Episcopi non videtur derogari per rescriptum Papæ secundùm Decium *c*. Adeo, quòd si aliqua verba reperiantur in rescriptis Apostolicis, per quæ ius tertio videatur auferri, debent illa superflua censeri, secundùm Gomezium *d*: etiam si motu proprio concessa sint; & etiam si ex certa scientia cōcedantur, secundùm Abbatem *e*. Imò si aliquo casu contigerit Papam ius tollere, præsumitur hoc per circumuentionem, & importunitatem fecisse, secundùm Gomezium *f*, & Cassiodorum, & Rebuffum, enumerantem ea, quæ per importunitatem censentur concessa. Vnde dicunt quòd si per specialem gratiam vni factam, & per rescriptum, alicui Papa videretur præiudicare, censeri debet non fuisse bene informatus, secundùm eundem Gomezium *g*. Ex quo ad singularia deueniendo infertur, quòd si à Papa impetraretur rescriptum, vt religatur Prouincialis in religione, verbigratia, Patris N. Francisci vocatis ad electionem ipsius, Guardianis, & Patribus eiusdem Prouinciæ (sicut ego vidi in facti contingentia) tale rescriptum subreptitium debet iudicari, & contra voluntatem concedentis impetratum, & per importunitatem, circumuentionem, & subreptionem, & per consequens non necessariò esse statim executioni mandandum; etiam si imponat præceptum cum excommunicatione ipso facto. Et Papa debet informari supplicatione interposita continente inconuenientia, & obstacula, quæ eius adimplementum iure, & iuridice impediunt. Quod probatur, nam tale rescriptum tollit ius in nostra religione

q c. nisi essent. de præb.
a Isernia in c. 1. v. fœmina. n. 4 quæ sunt regalia in vsi bus feud. Rubios in tract. de benef. vaca in curia §. 4 cū sequent. Rebuf. in praxi ben. in reg. de nō tollendo ius quæsi gl. 6 n. 13. & 14. & denotat q. 21. n 62 Soto lib. 3 de iust. q. 6 ar. 3. col. pen. pa 244.
b Bal in l. aut pactum in fin. C. de vsu. ir.
c Decius cons. 69. nu. 25. & 26.
d Gom. de iure quæsit. q. 1. in prin. fo. 27
e Abbas in c. 1. p. 10. de iud.
f Gom. d. q. in prin. Cassiod. in reg. de tollē iu. d. c. 39. nu. 5. Rebuf. 2. 10 consti. Francia ti. de rescript. nu. 2. gloss. 3.
g Gom. vbi sup. p. 3.

ligione quæsitum conuentibus, qui habent ius mittendi discretos habentes in ipsa electione vocem actiuam & passiuam, prout in ordinationibus generalibus *h* Toletanis continetur; cuius constitutionis verba sunt: *Statuimus præterea, vt in quocunque Conuentu vnus discretus eligatur ad Capitulum Prouinciale transmittendus; qui simul cum Guardiano illius loci omnium fratrum ibidem commorantium voces, & vota referret ad omnia quæ in capitulo prouinciali sunt peragenda.* Quod ius ipsorum conuentuũ Papa non præsumitur auferre, cum ipsis sit quæsitum rationabiliter autoritate constitutionis generalis editæ, aut autoritate Apostolica, propter regulam iuris, qua dicitur, id quod omnes tangit, ab omnibus approbari debere. Vnde simile rescriptum cum debita reuerentia & obedientia ipsi Prælati non necessariò debent statim executioni mandare. Sed potest sua Sanctitas supplicatione interposita informari de præiudicio iuris quæsiti, & suspendi, donec secunda suæ Sanctitatis aut Sedis Apostolicæ iussio accipiatur: vt optime in simili casu docet doctissimus Caietanus *i*, quem sequuntur grauissimi Patres Simancas, & Victoria. Nec supradictis obstat quòd in prædicta Bulla dicatur, quòd dicta electio fiat à prædictis Patribus non obstantibus ordinationibus, &c. Nam respondetur, quòd nulla plenitudo verborum appositorum in rescriptis tollit ius quæsitum tertio, nisi aliud expresse appareat, prout tradit Felinus *k*.

h Ord. Tol. ti. de disc. abolit. p. 16.

i Caie. 1. tom. tract. 3. Tho. tit. de autoritat. cap. & coe. c. 27. ver. Ad 2 ration. Simãc. de inst. cathol. tit. 48. n. 34. & 35. Vict. in relect. de potestate Pap. & conc. 22. proposi. k Fel. in c. 2. rescripti. de rescr.

ARTICVLVS IX.

Vtrùm pœna legis liget ignorantes.

RESpondeo dicendo, quòd qui ignorat legem, vel statutum probabiliter absque culpa etiam leuissima, vt quia iustam ignorantiæ causam habeat, omnem pœnam legis, vel statuti dicitur euitare, nec eius dispositione ligatur, iuxta quandam legem *l*. Dixi iustam causam ignorantiæ, nam si ignoranti possit imputari cur ipse nescierit, punietur, quia tunc non erit iusta ignorantia, non enim licet ignorare quod publicè positum est, iuxta doctrinam auris manifestam *m*.

l l. fi. ff. de decret. ab ord. faciend.

m c. ut imputantur. 1. q. 4. c fine culpa. de regul. iu. lib. 6.

Aduertendum tamen, quòd si ignorans est absque dolo, non tamen absque lata culpa, vt quia statutum ignorabat quod omnes sciebant, & statutũ dicat, quòd quis puniri debet de dolo tacito, vel expresso, tunc talis ignorans absque dolo existens excusatur: punitur tamen ratione latæ culpæ aliter quàm statutum dicat, nisi essemus in his, in quibus lata culpa dolo æquiparatur, nam licèt regulariter lata culpa dolo æquiparetur, vt dicitur in iure *n*, in multis tamen non ambulat pari passu cum dolo, vt quando ratione doli corpori afflictiua pœna imponitur. Et in aliis casibus adductis à Sebastiano Medices *o*. Vnde dicendum est, quòd statutum ligat ignorantes quando fuerunt in lata culpa, quæ dolo æquiparatur omninò, licèt statutum dicat, quòd tantùm comprehendere intendit illos qui fuerunt in dolo, iuxta quandam legem *p*. quam limitationem intellige, nisi lex vel statutum dolum specificum, & qualitatiuum requirat.

n l. quod Nerua. ff. deposi.

o Medices de legib. & stat. par. 4. q. 7.

p l. magna ff. de verbo sign. l. absentem. ff. de pœn.

Quando verò ignorans solùm in leui, vel leuissima culpa fuerit, cùm regulares tantùm criminaliter puniantur, puniendi sunt criminaliter, mitiùs tamẽ sunt castigandi, licet in totum non sint absoluendi, argumento eorum quæ in quadam lege notantur, & magis qualificati in religione patres minori pœna sunt afficiendi, argumento eorum quæ in simili notant communiter Doctores *q*.

q l in seruorũ. ff. de pœn. l. 1. ff. eod.

Pro complemento autem huius articuli quoad nostrum propositum est aduertendum, quòd qui adduxerit ignorantiam probabilem legis, audiendus erit, atque excusandus etiam post lapsum duorum mensium, dummodò iustam ac necessariam ignorãtiam probet, iuxta doctrinam cuiusdam legis: nam ex quo post lapsum duorum mensium præsumitur scientia, ignorantia probanda est, vt dicitur in iure. vt potest contingere in eo qui tempore publicationis erat in partibus remotissimis, quæ ignorantia per iuramentum probari potest quando alia probatio non habeterur; ratio est, quia scientia vel ignorantia pendent ab animo, ea quæ pendent ab animo per iuramentum rectè probari possunt, vt tradunt quædam glossæ *r*, & probatur in iure, & dicunt Doctores communiter cũ Bartolo & Alexandro *s*.

r l. fin. de decre. ab ordin. faciend.

s l. fin. possidetis. l. actor. C. de proba. ca. propofuisti. eod. tit.

Est etiam aduertendum, quòd extrauagantium constitutiones cùm non sint publicè notæ, etsi ignorẽtur, ignorantes excusantur, quia tales non præsumuntur peruenisse ad notitiam cuiuslibet, iuxta *t* Baldum & alios quos tradit *u* Alciatus.

t Gloss. in §. alia. Inst. de actio. glo. in c. 1. &c. signific. Caill. de hom. c. Card. n. Clem. de consang. & affin. dd. com. in c. eo. de temp. ordin. Bart. in l inter omnes §. recti. de fur. Alex. cõs. 71. vol. 1. col. 2.

u Bald in l. leges sacratiss. simas. C de legib. Alciat. 3 regu. præsump. 31. n. 5

ARTICVLVS X.

An constitutio non recepta liget.

RESpondeo dicendo, quòd non. Nam leges confirmantur cùm moribus vtentium approbãtur, prout ait D. Augustinus. Et sic dicitur in iure *x* Ciuili, quòd ipsæ leges nulla alia ex causa nos tenent, quam quòd iudicio populi receptæ sunt. Et sic ait Nauarrus *y* quòd lex ante quàm recipiatur, saltem per maiorem partem ciuitatis, cuius pars est, transgressorem non ligat: quoniam promulgata videtur cum conditione, si recipiatur saltem per maiorem partem, vt singulariter dixit Dominicus *z* per recentiores receptus & profundiùs doctissimus Felinus. Et hoc probant prædicti Patres; nam præsumitur legislatorem ferre illam sub conditione, si fuerit recepta, & in hoc nullam inuenio difficultatem. Difficultas autem eius dubij versatur in eo solùm, vtrùm primi nõ recipientes peccent? Ad quod respondeo, quòd sic, nisi aliqua rationabili & iusta causa excusentur; siquidem omnes tenentur præpositis suis obedire: & non est in potestate subditorum leges à superioribus latas recipere, vt dictum est suprà. Quod præcipuè habet locum in legibus latis à Domino Papa, qui non ab hominibus, sed à Deo habet suam iurisdictionem. Dixi, *nisi rationabilis & iusta causa.* Et rationabilis & iusta causa erit, quando aliqui volentes seruare legem, & cõstitutionem, vident suos maiores, aut maiorem partem illorum, quibus fuit imposita, eã nõ seruare, neque cœpisse seruare, prout tenet D. Thomas *a*, & Archidiaconus. Cùm enim lex respiciat vtilitatem communem, non videtur eius lator vnum velle, vel alterum ligare ad seruandum, quod alij non subditi non seruant, prout ait doctissimus Nauarrus *b*. Vnde attendant maximè regulares, an eorum superiores, aut maior pars suæ religionis seruent Papales institutiones. Nam si ab his non seruantur, non est cur scrupulis agitentur, si eas similiter non seruant, volentes ipsas in præparatione animi seruare. Vnde constitutio Sixti *c* V. interdicens ne quis regularis alterius prouinciæ, intra aliquod monasterium, domum, vel locum alienæ prouinciæ, etiam tanquam hospes ad modicum tempus recipi possit, nisi à superiore loci, vbi residebat, & à quo discessit, licentiam expressam in rescriptis exhibuerit, vel nisi satis cognitus sit. Et addit sanctissimus Pontifex: Id obseruari volumus non solùm in religiosis de vna ad aliam prouinciam, sed in his quoque qui proficiscuntur de vno in aliud eiusdem prouinciæ monasterium, tam sui, quàm alterius ordinis. Constitutio illa Sixti V. si non seruatur à maiori parte superiorum alicuius religionis, non est cur alij superiores faciant conscientiam de ipsius transgressione, cùm ex dictis iustam habeant causam non obseruandi eam.

x Ha. etur in §. leges 4. d. l. de qq. ff. de leg.

y Nauar. in c. 3 num. 21.

z Domin. ind. §. legis. vbi dd. & in cap. de const. d. 22. Fel. in c. 1. de treu. & pace. à nu. 12. vers. intell. 4. & in n. 13. cõsid. 2.

a D. Tho. 1. 2. q 96. a. 6. & 2. 2. q. 47. ar. 3. Archi. in c. vtinã. 76. d.

b Nau. lib. 1. cons. de cõst. cons. 1. n. 23.

c Habetur in cõst. 2. moderatoria. qcõst. de illegitimis.

ARTICVLVS XI.

Quando dicetur constitutio non recepta, vt non habeat vim ligandi.

RESpondeo dicendo, quòd renuente populo legis receptionem, sciente Principe, & tacente, per aliquos actus contrarios remanet lex inermis, prout ait Glossa

d Glo. in c. 2. de treug. & pace.

e Glos. in l. venon nonam § Patroni, C. de iudiciis.

Glossa d, affirmans Episcopos quosdam non teneri de transgressione canonis, qui moribus vtentium receptus non est. Et eandem opinionem tenet consimilis Glossa e. Et tunc dicitur, legem non esse receptam, quando excluditur per aliquos actus contrarios, Principe sciente. Dicitur etiam non esse receptam, quando eo ignorante per decennium lex negligitur, & omittitur, secundùm Felinum contra Abbatem, qui existimabat spacium quadraginta annorum esse necessariũ. Quam opinionem Felini vt magis veram, & communem, libenter recipiunt Duennas f, & Couarruuias. Hæc autem conclusio ampliatur. Primò, vt habeat locum siue sit lex, siue statutum, siue decretalis, siue extrauagans Summi Pontificis: quæ nisi vsu receptæ sint, nemo eas seruare tenetur. Et est communis g opinio inter communes opiniones relata. Secundò ampliatur etiam, si lex de nouo emergens deroget omni contrariæ consuetudini, non enim habet locum sua dispositio, si à principio non fuit recepta. Quia licèt sit verùm, quòd non valet consuetudo contra legem consuetudinem derogantem, vt tenet Abbas h, Antonius de Butrio, & Bartolus, debet tamen intelligi dicta clausula derogatoria consuetudinis, respectu præteritæ cõsuetudinis antecedentis ipsius legis promulgationem; non autem de consuetudine futura ipsam subsequenti. Nam corruente aliqua dispositione per contrariam consuetudinem, corruunt etiam clausulæ in ipsa dispositione insertæ, vt ait notabilis Glossa i quam Iason & Duennas sequuntur. Et aduertendum est, quòd in dubio præsumuntur leges, constitutiones, & statuta, esse vsu receptas. Vnde qui eas in suum fauorem allegat, habet intentionem pro se fundatam, & ille contra quem allegantur, debet probare ipsas minime esse receptas, secundùm Bartolum k, quem sequitur Rolandus à Valle.

f Duen. de reg. 79. am. pli. 5. Cou. li. 2. va. c. 16. n. 6.

g 3. tom. com mun. opin. fol. 501. colum. 1

h Abb. in c. f. de consti. n. 22. & Fur. ibi in repet. 54. Bar in l. de q. 3. nu. 4. ff. de leg.

i Gloss. in l. si patronus. §. patronũ ver Famana. ff. si qu. d y. fraudem patroni. Iason in l. certa conditio. n. 6 ff. si certum petatur. Duen. de reg. 144. limit. 2.

k Bart. in l. illa n. 5. ff. de ver. obli. Valle li. consi. cons. 90. nu. 53. & 54.

ARTICVLVS XII.

Per quot actus contrarios, legis obligatio, sciente Principe euacuatur.

RESpondeo dicendo, quòd secundùm Abbatem l, sufficit binus, aut trinus actus contrarius sciente legislatore, vt lex non habeat vim. Quæ doctrina fuit etiam Bartoli m, quam sequitur Cassaneus. Et confirmatur. Nam ad inducendam consuetudinem binus actus sufficit, & frequentia actus contingit quando bis fit; nam quod bis fit, frequenter fit, iuxta Glossam n singularem, quam post alios sequitur Humada, addens non esse necessarium, quòd isti actus sint iudiciales. Et est summoperè notandum, quòd non est necessarium illos actus fieri in præsentia Principis legislatoris, vt ipsi legem infringant. Nam sicut consuetudo potest induci, & valet initio ignorãte Principe legislatore, prout tenent Abbas o, Barbatius, & communis secundùm Michaelem, & tenet etiam Auendannus, inquiẽs, quòd scientia Regis non exigitur ad introducendam consuetudinem; quia si rationabilis est, seruanda est, & habet voluntatem, & approbationem ipsius Regis tacitam: & sic non est necessarium quòd prædicti actus fiant sciente Principe & legislatore. Satis enim est, quòd fiant scientibus auditoribus regiis, & ipsius principis correctoribus: prout tenet Burgos p de Paz. Et ita videmus non argui à Theologis de peccato mortali eos, qui faciunt aliqua contra extrauagantes aliquas Apostolicas, propterea quòd per contrarios actus non sunt receptæ; qui actus non fiunt sciente Papa, sed scientibus Nuntiis Apostolicis & locorum Ordinariis, & superioribus, quibus incumbit hæc executioni mãdare, & ipsi nullo modo dictis actibus contradicunt. Vnde infertur non peccare mortaliter, neque incidere in excommunicationem Rectores, & Magistratus consentientes, tauros agitari contra constitutionem Domini Papæ Pij V. datam Romæ apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo, septimo Kalendas Nouembris, pontificatus sui anno secundo. Quæ constitutio licèt à Gregorio XIII. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, vigesima quinta die Augusti, fuerit quantùm ad sæculares moderata, permittendo ipsorum taurorum agitationem, dummodò non fiat in die festo, & dummodò etiam Rectores, & Magistratus, curent diligenter, vt ita fiat prædicta agitatio, ne aliquod homicidium contingat, ipsos tamen Magistratus, & Rectores docti & periti Theologi de peccato mortali non arguunt, tauros agitari consentientes, non adhibita maiori diligentia ad euitanda homicidia, quam adhibebatur ante ipsarum constitutionum promulgationem & receptionem. Et vt constat ex Gregorij XIII. constitutione, multò maior diligentia ab ipso Summo Pontifice desideratur. Et ratio est, quia in sua constitutione, Pius V. vniuersis venerabilibus Patribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, in virtute sanctæ obedientiæ, sub obtestatione Diuini Iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcepit, quatenus in ciuitatibus, & diœcesibus propriis, præsentes suas literas publicari faciant, & permissa etiam sub pœnis & censuris Ecclesiasticis obseruare procurent. Quod præceptum in sua constitutione innouat Gregorius XIII. quod non videmus ab ipsis obseruari. Imò ipsis scientibus & consentientibus sine vlla moderatione agitantur. His tamen addendum est, quòd lex non tollitur per non vsum, si casus, in quo ipsa executioni mandetur, intra decennium non aduenit. Nam si nullus talis inciderit casus, nõ propterea minùs recepta dicitur, nec propterea in dissuetudinem abiit, prout tradit Marcus Antonius Cuquus a. [Circa hunc tamen articulum aliqua diximus in secundo tomo, in quæstione de legibus quoad ipsarum cessationem.]

l Abb. in c. de treug. & pa. e.

m Bart. in l. de qq. n. 10 ff de leg. t. ass. in c. sfiuet. Burg. rubr. 1. §. 4. f. 116. nu. 34.

n Glos. in rubri. C. quæ sit longa cõsuetudo Humada in scholiis ad ll. par. in l. 30 ti. 1. gl. 3. num. 3.

o Abb. in c. fi. de consu. n. 13 & ibi Barba nu. 71. Mich. Thom. comm. op. fi. 13. Auenda de exeq. manda. Prin. 1 p. c. 8. nu. 3.

p Bur. in l. 1. Tau. nu. 232. & 233.

a Cuquus li. 1. instit. tit. 3. in fin.

ARTICVLVS XIII.

Quando lex positiua obliget ad peccatum mortale.

RESpondeo dicendo, quòd supposito ipsam legem esse iustam, rationabilem, & vsum hominum receptam post huius solennem promulgationem, si proponatur per verba præceptiua, & constet de legislatoris mente, quod vult ad peccatum mortale obligare; ad ipsum sine dubio obligabit, si in materia graui frãgi contigerit b. Ita glossa, quam dicit communem Barbatius, & Matiençus, Antonius Gomez, & Couarruuias. Et hanc doctrinam approbat D. Thomas, & omnes communiter Theologi, & doctissimus Alfonsus de Castro. Sed prædicta conclusio nimis vniuersalis est: non enim ex ea possumus colligere quando lex canonica, aut ciuilis obliget ad peccatum mortale. Cùm iuxta supradicta, hoc pendeat à voluntate legislatoris, an scilicet voluerit transgressores ad mortale obligare: ideo operæpretium erit legislatoris mentem inuestigare, & coniicere ex verbis constitutionis ab eo latæ. Et quamuis non sint semper per legem fixa & decreta omnia verba, quæ indicent ipsum ad culpã mortalem obligare velle; aliqua tamen ex iure colligi possunt, quæ in præsenti articulo explicare decreui. Quapropter dico, quòd si de mente conditoris legis cõstat, quòd vult ad mortale obligare, in claris non est opus coniecturis, prout in iure c notatur. Si verò non constet, ad verba recurrendum est, quæ aliquando sunt præceptiua, aliquando inhibitoria, aliquando mandatoria, aliquando consultoria; & si ex his mens legislatoris haberi non potest, recurrendum est ad materiam, & pœnas ibi impositas. Vnde Soto d assignat hanc regulam: Omnis lex, quæ absolutè fertur, id est, quæ contrarium non explicat, obligat ad peccatum mortale, vel veniale, secundùm materiam prohibitam. Quod vt clariùs elucescat, dico primò quòd omnis lex præceptiua canonica, siue ciuilis, ideò in foro conscientiæ obligat, quia præceptum est commonitio superioris,

b Glos. in c. quæ in ecclesi. de consti. Barba. in l. filius n. 8 de resti. Matien. l. 5 com- pilat. num. l. 2. ti. 2. glos. 3. nu. 8. Anto Gõ. in l. 3 tauri. n. 13. D. Tho. 1. 2. q. 96. Castr. l. 1 de l. pœnal. c. 5. fol. 44. docu- men. 4.

c l. cõtinuus. ff. de verbo. obligat.

d Sot. li. 1. de iust. q. 6. ar. 5

perioris, vel legis ad aliquid faciendum vel omittendum, de necessariis ad salutem, secundum Diuũ Thomam *e*, quem refert Syluester. Et verba quæ indicant legem esse præceptiuam, & conditionis mentem efficacem, ad transgressores de peccato mortali damnandos, sunt hæc, *præcipio, mando, iubeo, prohibeo, inhibeo, veto, interdico.* Verba autem æquipollentia præcepto (de quibus idem est iudicium) sunt, *debeant, teneantur necessario, necesse est, non licet, non potest.* Vel si alicui verbo ex omnibus supradictis adderentur sequentia verba, *in virtute sanctæ obedientiæ, aut sub interminatione gehennæ*, secundum Castro *f* reprobantem Abbatem dicentem, quod omne illud quod per verbum imperatiuum ponitur, æquipollet præcepto. Et *g* Nauarrus addit quod ista verba, *teneantur, obligetur, & alia obligamus, vetamus, inhibemus, mãdamus, interdicimus, & præcipimus*, ex se, & ex sua natura primitiua, & originali, in lege posita nõ indicãt esse mentem legislatoris, transgressores ad peccatum mortale obligandi: vere tamen obligant ex communi vsu Conciliorum, & Doctorum, qui indicant legislatoris mentem esse, transgressores ad peccatum mortale obligãdi, iuxta canonicas sanctiones, nisi clausula aliqua ibi inserta, aliud significaret. Et sic limitat Nauarrus *h* prædictam conclusionem, ad sanctiones canonicas, ita quod non procedat in dispositione legum ciuilium. Contra quem cõmunis schola opponitur, neque ab ea est recedendum, secundũ Antoniũ Gomez, & Matienço, & alios patres superius allegatos.

e D. Tho. 2.2. qu. 44. art. 1. Syluest. v. præceptum.
f Cast. in d. c. 5. n. 43. col. 1.
g Na. in Manua. c. 23. nu. 50. & 52.
h Nau. vbi sup. nu. 54. & 31. & 64.

Secundo dico: Quamuis regulariter prædicta sint vera, aliquando tamen dicta verba impropriantur. Nam eo verbo quo frequenter vti solent omnes ad designandum obligationem ad culpam mortalem, aliqui vsi sunt ad solam venialem manifestandã; alij vero è contrario, ad mortalis culpæ obligationem. Hoc ex aliquibus iuribus constat notatis à Castro *i* & Syluestro dicentibus, quod hoc verbum, *mando*, aliquãdo ponitur precarie. Nam quidam Canon *k* ait, Episcopum mandare Papæ, quod significat precari. Et è conuerso verbum, *rogo*, ponitur præceptiue, vt in alio Canone *l* continetur. Vnde singulariter dixerunt Panormitanus *m*, & Geminianus, ex Ioannis Andreæ doctrina; quod lex humana positiua iusta, etiam si nõ loquatur per verba præceptiua, transgressores ad culpam mortalem obligat, si constet materiam esse præceptiuam, puta de necessariis ad iustitiam & charitatem, vel ad diuinam reuerentiam. Vnde infero intellectum ad quandam decretalem Innocentij *n*. III. vbi dicitur quod clerici non debent contribuere pro necessitatibus, vel ciuitatum vtilitatibus, seu aliorum locorum, etiam vbi laicorum nõ suppetunt facultates. Addit enim ibi Summus Pontifex, Propter imprudẽtiam tamen quorundam, Romanus Pontifex prius consulatur. Hoc enim verbum, *consulatur*, licet secundum suam primitiuam naturam, præceptum minime imponat: grauitas tamen materiæ, quæ est immunitas ecclesiastica (de qua in dicta decretali) præceptiuum esse indicat.

i Cast. vbi sup. fol. 43. col. 2. in fi. Syluest. vbi sup n. 2.
k c. mandastis. 2. q. 5.
l c. rogo 11. q. 3.
m Panor. in c. clerici de vita & hõ. cler. Geminia. in c. vt animarũ periculis de constit. lib. 6.
n c. aduersus. de immunit. Eccle.

Tertio dico: Quod si lex loquatur per verba cõsultiua, aduertendum est duplex esse consilium, vnum perfectionis, aliud honestatis, de quibus loquuntur glossa *o*, & Innocentius. Et leges loquentes per prædicta verba non obligant ad peccatum mortale, prout testantur Abbas *p* & Felinus, nisi aliquis se astringat consiliis per votum, vel veniat contra legem consilii ex contemptu, prout ait Felinus *q* communiter receptus, vel quam lex continet consilij reuerentiã. Consilij autem reuerentia est, quando materia quę consulitur, est necessaria, aut propter reuerentiam eius, cui tale consilium imponitur, vtitur lex verbo cõsultiuo, non præceptiuo, secundum Antonium *r* Butrio, Imolam, & Felinum.

o Glo. in cap. 1. de constit. Innoc. & in ca. 3. de vita. 1. tom.
p Abb. in d. c. 1. n. 4. vbi Felin. nu. 20.
q Felin. vbi sup. n. 22.
r But. & Imo in d c. 1. & Fel. ibi. n. 3.

Quarto dico: Quod si neque ex legis verbis, & canonis, neque ex materia constat de mente legislatoris velle obligare transgressores ad culpam mortalem, recurrendum est ad pęnas constitutionum; quia si imponitur pœna excommunicationis latæ sententię

vel ferendę, videtur lex esse pręceptiua, & sic obligare ad culpam mortalem, cum nemo excommunicetur, nisi pro tali culpa. Ita tenet Syluest. *a*. Idem quoque erit si lex pœnas corporales imponat, puta decapitationẽ, vel mutilationẽ mẽbri. De quo melius locutus est Castro dicens, quod si verba talia sunt, quod præceptũ aperte non indicent, neque ęquipolleant verbis præceptiuis, qualia sunt, *decernimus, statuimus, ordinamus, volumus, sancimus*, tunc diligenter aduertendum est, si pœna aliqua ibi contra transgressores statuitur, quæ si talis est, quæ nisi pro peccato mortali infligi non potest, ex illa pœna adiuncta, conijcitur intentionem legislatoris fuisse transgressorem ad mortalem culpam obligare. Et pœnæ hoc significantes sunt, *excommunicatio, degradatio, priuatio ecclesiasticæ sepulturæ, mors, carcer perpetuus, omnium bonorum confiscatio, infamia*: non autem, *irregularitas, suspensio, & interdictum*. Hæc enim sine peccato mortali infliguntur, iuxta id quod dicitur in iure *b*.

a Syluest. in sum. v. ... præcep. nu. 3.
b c. si ciuitas. c. si sent. de sẽt. excom. lib. 6.

Quinto dico, quod ecclesiasticos præceptiuos canones negare (si materia est debita, & si sunt vsu recepti) obligare ad peccatũ mortale, hæreticũ est: at negare legibus ciuilibus istã autoritatẽ, vt possint obligare ad peccatum, temerarium omnino iudicatur, prout resoluit doctissimus Soto *c*. Ex his colligere possunt Regulares, quando sub pœna peccati mortalis teneantur obseruare ecclesiasticas sanctiones: dixi ecclesiasticas sanctiones, nam ad leges imperiales, vtrum sint obligati, in articulo sequenti ventilabitur.

c Sot. lib. 1 de iust. q. 6 art. 4

ARTICVLVS XIV.

Vtrum regulares legibus ciuilibus obligentur.

Respondeo dicendo, hanc quæstionem de ecclesiasticis loquendo, resoluere doctissime Victoriam, & Soto, qui cõcludunt, quod licet clerici ex priuilegio eximantur à legibus ciuilibus, non eximuntur tamen à legibus, quæ ordinantur ad bonum commune, quæ non dedecent ecclesiasticos, vt quod certo tempore à venatione abstineant, & quod non vendant triticum vltra taxatum pretium; cæterum non tenentur seruare leges quæ in odium Ecclesiasticorum fuerunt institutæ. Denique Ecclesiastici, & regulares, leges ciuiles seruare tenentur, quarum transgressio contrariatur charitati, aut iustitiæ. Verbi gratia, est in Hispania penuria tritici, præcipit lex ne deferatur extra regnum triticum. Hæc lex obligat, ad mortale seculares, Ecclesiasticos, & regulares. Nam contrarium facere est in graue detrimentum Reipublicæ, aut proximi. Præcipit lex ne vendatur triticum vltra taxam ab ipsa lege iuste impositam. Hæc lex obligat ad mortale seculares, Ecclesiasticos, & regulares. Nam contrarium fieri, est peccatũ cõtra iustitiã. Licet enim Ecclesiastici & regulares à iurisdictione ciuili eximãtur, nõ tamen eximuntur ab obligatione, ad quam secundum ius naturale, & diuinũ tenentur, nihilque possũt cõtra charitatẽ & iustitiã facere, quod ipsis ciuilibus legibus fieri vetatur. De hoc vide quę scribimus infra hoc tomo, quæstione sexagesima sexta, articulo secundo.

ARTICVLVS XV.

Vtrum leges pœnales obligent in conscientia.

Respondeo dicendo, quod de hac quæstione agũt summistæ, qui varie distinguunt. Sed secundũ Diuum *d* Thomã absolute dicendũ videtur, quod omnis lex pœnalis ad culpã obliget, cũ omnis pœna & supplicium, si proprie loquẽdũ est, culpæ correspõdeat. Vnde eo ipso, quod legislator in trãsgressores pœnas statuit, demõstrat euidẽter ad culpã obligare. Et hæc est breuiter mea sentẽtia, in qua licet plura dicãtur, nolo amplius immorari, vt ad alia nostri instituti properemus. Vnde Clemẽtis VIII. constitutio (vsu cõprobata) de largitione munerũ regularibus prohibita, per quã grauissimę pœnę tẽporales regulares ipsius trãsgressores

d D. T. 1. 2. q. 87. ar. 3. & ... q. 100. artic. 4.

incurrunt, obligat sine dubio ad culpam mortalem. Quod adeo est verum, vt dicendum sit necessario, cessante culpa mortali, ipsis pœnis Regulares transgressores minimè affici. Quod autem versatur in dubium est, vtrum ante latam sententiam teneantur legis pœnalis transgressores pœnas ipsas subire. De quo in sequenti articulo dicetur.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum legum pœnalium transgressores ante latam sententiam pœnas ipsas subire teneantur.

RESpondeo dicendo, circa hoc duas cõtrarias versari opiniones. Prima est quorundam iuris peritorum, quam noster doctissimus Castro *e* defendit.

e Cast. lib. 2. de iust. hær. punit. ca. 6.

Alia sententia dicit, quod transgressores legum pœnalium puniuntur quidem, sed ad pœnam subeundã non tenentur ante Iudicis condemnationem. Hanc sententiam tenet D. *f* Thomas. Pro quarum opinionũ varietate, & resolutione difficultatis est notandum cũ Soto *g*, quod vniuersæ pœnæ, quæ legibus decernuntur, ad tria genera reduci possunt. Primum genus est earum pœnarum, quæ nullam actionem requirunt, neque ex parte Iudicis, neque ex parte ministri, neque ex parte delinquentis; sed consistunt in priuatione, vt excommunicatio, irregularitas, & vocis actiuæ & passiuæ priuatio. Secundum genus illarum est, in quibus actio delinquentis miscetur passioni. Tertium genus illarum est, in quibus actio requiritur exequentis iustitiam. sed ex parte delinquentis tãtum passio requiritur, vt pœna mortis, vel membrorum abscissionis. Hoc supposito dico primo, transgressores legum pœnalium (quæ dicunt pœnam ipso iure, vel ipso facto) ante Iudicis sententiam pœnas incurrunt delinquendo, si sint eorum, quæ in priuatione consistunt. Cuiusmodi sunt, *excommunicatio, irregularitas, inhabilitas ad beneficia, & vocis actiuæ, & passiuæ priuatio*. Hæc conclusio ab omnibus tanquam certa conceditur, vt constat ex Ecclesiæ traditione. Et ratio huius est: nam dictæ pœnæ in priuatione consistunt, & quantum ad priuationem vocis passiuæ in iure *h* diffinitum est. De voce vero actiua, dubitat Soto *i*. Qui videtur docere, quod priuatio vocis actiuæ non incurritur ante Iudicis declarationem, à quo dissentit Medina *k*. Cum priuatio vocis actiuæ pœna sit priuatiua: priuatus enim voce actiua, est priuatus iure dandi vocem capitulariter, vt satis colligitur ex quadam Glossa, & ex traditis à Cardinale, & Bonifacio *l*, tum vero quoniam excommunicatio, secundum omnes continuo incurritur ante Iudicis declarationem, & excommunicatio priuationem includit vocis actiuæ, & passiuæ. Nec obstat, quod si talis delinquens priuaretur ipso facto voce actiua, vix vlla esset valida electio, quod perniciosissimum esset Reipublicæ & conscientiis: hoc enim inconueniens in priuatione vocis passiuæ etiam militat. Aduerte tamen, quod, vt prædicta sint vera, requiritur primo, quod dicat lex, ipso iure vel ipso facto, nam leges pœnales cum sint odiosæ in mitiorem partem sunt interpretandæ. Propter quod si dicat, sub sententia excommunicationis, intelligendum est ferendæ, non latæ. Secundo requiritur, quod actus, ratione cuius talis pœna incurritur, sit perfectus. Vnde cõstitutiones, quæ sub pœnis prædictis ipso facto prohibent regularibus aliquid facere, non habent locum, nisi id quod prohibetur perfecte fiat, & non sufficit quod fieri intentetur, vnde non incurrit in pœnas constitutionis Pij V. religiosus, qui in electione suffragatorem subornauit, si suffragator subornationi minime consensit: sicut qui mittit sagittam in clericum non remanet excommunicatus, si ictus errauit, de quo infra in quæstione de electione.

f D. Tho. 2. 2. q. 62. arti. 3.
g Sot. lib. 1. de iust. q. 6. art. 6
h c. ad singula. de præbendis. lib. 6.
i Soto vbi sup.
k Med. 2. 2. q. 96. ar. 4. pa. 818. col. 2.
l Glo. verb. inhibere. in cle. 1 de treug. Car. & Bonif. in ca. vt qui. de ætate & qualitate.

Dico secundo, quod transgressores legum pœnaliũ ante Iudicis sententiã, non tenẽtur subire eas pœnas, quæ in actione & passione cõsistunt. Hanc cõclusionẽ satis copiose demonstrat Sotus *a*. Nam infligere pœnam pro delicto est officium Iudicis, & magistratus: ergo non est obligatio ad subeundam pęnam ante Iudicis condemnationem: & leges debent esse tolerabiles, & quæ omni modo à subditis obseruari valeant. Nam leges difficiles, & quæ vix obseruari possunt, nõ solum sunt inutiles, sed perniciosæ; & iniquæ, in laqueum animarum, propter quod D. Thomas *b* inter conditiones legis iustæ constituit hanc præcipuam, quod, scilicet, tolerabilis sit. Sed prorsus est intolerabile quod homo, qui commisit crimen in occulto, antequam deferatur ad iudicium, & antequam à Iudice condemnetur, ipse se condemnet ad iacturam omniũ bonorum, ad iacturam officij, vel prælationis. Nam priuare aliquem bonis propriis ad Iudicis condemnationẽ spectat. Vnde constitutiones Apostolicæ priuantes regulares ab officiis, & prælationibus, quæ possident ipso facto, & sine alia declaratione, debent pie & vere interpretari, vt intelligantur, quod amittant ipso facto ipsas prælationes sine aliqua sententia declaratoria ipsius pænæ; non tamen sine sententia declaratoria ipsius criminis, propter quod ipsa pæna, & priuatio prælationis, & officij imponitur, vt tenet Syluester *c*. Si dicas, ergo si factum est publicum, non est necessaria Iudicis declaratio. Respondetur, quod etiam si factum sit publicum, etiam erit necessaria Iudicis declaratio condemnatoria, per quam delinquẽs teneatur statim ipsum officium, & prælationem renuntiare: nam publicitas facti, non efficit vt ipse reus, pœnæ sibi illatæ sit executor. Imo dicunt viri doctissimi, quod lex pœnalis, dicens aliquem ipso iure remanere priuatum suo officio, aut beneficio sine alia declaratione, debet intelligi, quod solum loquitur in foro exteriori, & non in foro animæ interiori. Regulariter enim loquendo, omnes leges pœnales rigorosæ ipsa verba addentes debent modificari, quod non obligent in foro conscientiæ ad dicta officia, vel beneficia relinquenda: vt ita eorũ rigor aliqua lenitate moderetur, prout allegando multos resoluit Enriquez *d*. Quæ à religiosis maxime sunt notanda, vt ab importunitate scrupulorum liberentur sumpta ex rigorosis aliquarum constitutionum verbis.

a Soto vbi supra
b D. T. 1. 2. q. 96. art. 4.
c Sylu. ver. pœna. n. 18.
d Enri. 2. to. lib. 1. ca. 10. n. 3.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum constitutio dicatur respicere præterita, vel futura.

RESpondeo dicendo, quod regulariter loquendo constitutio tantum respicit futura, prout dicitur in iure *e*, & ait Panormitan. Quod est verum, nisi in ea nominatim de præteritis caueatur, iuxta id quod in iure notatur *f*. Adde tamen singulare dictum Panormitani *g* dicentis, quod constitutio iuris antiqui declaratoria, addens nouam pęnam, non extenditur respectu pęnæ ad præterita: & sic respectu illius pænæ censetur constitutio noua. Quod optime probat ibi: nam licet ante constitutionem cuiusdam concilij simonia committeretur in receptione monialium, pretio dato; tamen pæna ibi non erat sic cõstituta, scilicet quod moniales, committentes simoniam in earum receptione, de monasterio repellerentur in arctius ad agendũ pęnitentiam detrudendæ. Quæ pęnæ non extenduntur ad moniales, ante dictam constitutionem per simoniã receptas. Vnde licet constitutio Clementis VIII. de largitione munerum, regularibus prohibeat id, quod per antiquos canones erat regularibus prohibitum, prout doctissime demonstrat Doctissimus & Reuerendissimus pater Franciscus à Sosa, meus quondam clarissimus condiscipulus, & nunc totius ordinis nostri Minorum dignissimus Generalis, in repetitione, quã edidit super dictam constitutionem: ea tamen constitutio est noua quoad modum, quo concedit regularibus ipsis prædictam largitionem, & quoad pænas in ea contentas, contra eius transgressores. Et per consequens non respicit largitiones præteritas, in quibus modus in ea datus, & præscriptus non fuit obseruatus. Et addidit Panormitanus *h*, quod vbi constitutio est declaratoria iuris naturalis, extenditur ad præterita, quia

e c. cognoscentes. de constit. & Pan.
f c. fin. eod. titu.
g Panor. in c. quoniam simonia, ca. de simonia.
h Pan. in d. c. fi.

quia ibi declarat, & nihil de nouo inducit, iuxta id quod in iure *i* habetur: vbi potius ligat constitutio antiqua, quam noua declaratoria.

i l. heredes pa lam ff. de testamentis.

QVÆSTIO VII.

De priuilegiis in communi quibus religiones conseruantur, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *A quo dicatur, & quid sit priuilegium.*
2 *Quotuplex sit priuilegium.*
3 *Vtrum appellatione priuilegij veniat consuetudo immemorialis.*
4 *Quid significat hoc nomen, Mare magnum.*
5 *Vtrum priuilegium necessario debeat dari in scriptis.*
6 *Vtrum priuilegium ad hoc, vt valeat, necessarium sit quod promulgetur.*

ARTICVLVS I.

RESpondeo, quod priuilegium quia priuatorum lex est, priuilegium nuncupatur; quasi quia in priuatum fertur, prout dicitur in iure *k*, & sic dicitur singulare ius contra commune indultum. Veruntamen est quod aliquando indulgetur alicui id quod de iure communi conceditur: de quo in iuribus *l* aliqui casus dantur. Ad quod respondetur, ibi ea indulgeri, non quia sunt contra, aut præter ius commune, sed quia ea quæ generaliter dicuntur, neglecta videntur esse, nisi specialiter notentur, vt dicunt iura *a*. Ideo per priuilegia, quandoque reuocantur; magis enim timentur, quæ specialiter cauentur, quam quæ generaliter prohibentur, prout dicunt canones *b*. Et nota, quod hæc diffinitio habet suum genus, scilicet, verbũ illud, *ius*, habet suam differentiam, scilicet, illud verbum *singulare*. Non enim est ius commune, sed ius singulare, quod denotat illud verbum, *contra ius commune*. Nam priuilegium semper contra ius commune aliquid operatur, iuxta id, quod communiter in legibus notatur *c*, & tradit Sebastianus Medicis *d*. Cui est addendum ad prædictorum intelligentiam, quod licet non tribuat aliquod ius, aut præter ius commune, sufficit, vt sit verum priuilegium, vt clarius & facilius tribuat ius, quam illud, quod ius commune concedebat. Et sic priuilegia, ius commune continentia, hoc vltra ius commune operantur *e*. Et hac ratione regulares à Sede Apostolica impetrarũt multa priuilegia, de quibus in sequẽtibus dicetur. Quæ licet nihil aliud concedãt, quam id, quod iure ipso communi poterant facere: hæc tamen priuilegia operantur, vt facilius & clarius ius habeant, & sic prouideatur ipsorum conscientiis timoratis, & litibus quæ super eorum dubia oriri possunt, finis facilius detur, quod volunt summi Pontifices, maxime in causis regularium obseruari. Et pro complemento aduerte, quod facultas & priuilegium, in quantum gratia, significat concessionem gratiose factam contra vel præter ius commune, prout colligitur ex iure, & tradunt Abbas *f*, & Barbatia.

k c. priuilegia 3. d. c. nõ exemplo. 16 q. 1.
l cap. & si Christus 6. §. de iureiurãdo ca. quia in causis de procurat.
a l. item apud §. ait prætor. ff. de iniur.
b c. quis nesciat. 11 d. cap. quanquã 25. dist.
c l. fin. C. de inoffi. test. l. de viris ff. de v. in.
d . . . edictis de diffinit. 2. p. §. 17.
e c. gratiam. de rescript. lib. 6. clem. gratiæ eodẽ tit. Abb. in ca. 1. n. 1. de commodat.
f Barb. c. in tract. consid. ss. in princ.

ARTICVLVS II.

Quotuplex sit priuilegium.

RESpondeo dicendo, priuilegia concedi solere, vel personę, vel rei, vel loci intuitu. Concessum personę, est personale, & eam non transgreditur, nisi eadẽ ratio militet, vt pluribus exemplis demonstrat Decius *g*, & Marcus Antonius Coquus. Et hoc priuilegiũ personale, personam sequitur, iuxta id, quod in iure *h* habetur. Quando autem priuilegium datur ratione alicuius rei, vel loci, perpetuũ est, & tandiu durat, quãdiu etiam durat res, vel locus. Si tamen priuilegiũ personale ratione certæ rei, vel loci datum fuerit ad aliã rem, aliumve locũ, non prorogabitur, prout eleganter tradit Ruinus *i*. Vnde quãdo conceditur exemptio alicui monasterio, & eius monachis conuersis, & perpetuo oblatis, non extenditur ad Monachos conuersos, & oblatos aliorũ monasteriorũ. Et sic monasterium Parisiense sancti Patris nostri Francisci, & eius fratres, cũ exẽpti sint in aliquibus à iurisdictione patris Prouincialis prouinciæ, in qua situ est, & immediate sit subiectũ Generali, & Cõmissario generali Cismontano nostræ sacræ religionis obseruantiæ, sequitur quod dicti monachi, dum ibi morantur, gaudent dicta immunitate: nam si ad alia monasteria transferantur, dicta immunitate minime gaudent. Aduertendum tamẽ, quod priuilegium personale, & reale, aliud est generale, aliud speciale: generale est, quãdo plures complectitur articulos, vel quando pluribus rebus conceditur, prout dicũt iura *k*. Vt priuilegium quod conceditur toti religioni. Speciale vero est, quod vni familiæ, vel vni religioni, aut monasterio cõceditur, quod alteri familiæ, vel monasterio, secundum ius minime communicatur, nisi aliquod sit speciale priuilegium, per quod talis communicatio fieri possit: de quo dicemus late in quæstione de communicatione priuilegiorum. Et eodem modo est philosophandum de priuilegio personali. Quoddam enim est generale, quod pluribus personis super pluribus articulis conceditur; speciale vero quod vni tantum personæ in aliquo tantum conceditur. Ex dictis colligitur, quod priuilegiati debent se continere intra limites suorum priuilegiorum, nec vlterius ea protendere debent, vt dicũt canones. Ideoque in priuilegiis non fit extensio de causa ad causam, nec de persona ad personam etiam ex identitate rationis, vt dicunt iura *l*, & notant canonistæ, & Bartolus, & scribentes, tradunt Cardinalis, & Thomas Grammaticus.

g Deci. in ca. sane de priuil. & in l. similiter. C. qui test. facere possunt. Coquus lib. 1. mare in d. n. 6 per totum.
h c. priuileg. de reg. iur. lib. 6.
i Ruin. lib. 2. cons. c. nu. 18. num. 2.
k c. venies. de præscr. p. c. ex tua de filijs presbyter.
l c. Priui. de reg. iur. in 6. notatur in cle. 1. de consib. Bart & scribẽtes in l. 1. ff. de const. Prin. Card. in Cle. 1. q. 6. de test. Grã. decis. 28 nu. 31.

ARTICVLVS III.

Vtrum appellatione priuilegij veniat consuetudo immemorialis.

RESpondeo dicendo, quod appellatione priuilegij, venit etiam consuetudo eius temporis cursus, cuius initij nulla extat memoria. Talis enim temporis præscriptio, priuilegij illius potestatem habere dicitur, quod à Principe ex certa scientia concessum fuit, & pro solemni priuilegio æstimari solet, iuxta notata in variis iuribus *m* tradit Decius. Quamuis enim inficiari quis possit huiusmodi priuilegium fuisse factum, cum lex dicat cõstituti loco haberi, verbo improprio vtens: veri tamen priuilegij eius potestatem habet, & certe in quibuscunque casibus dispositio etiam ficta negotia comprehendere solet. Hoc pariter includit priuilegium, siue id fictum, siue tacitũ, siue præsumptum appelletur, prout ait Crauetta *n*, quamuis Socinus nullo discrimine censeat priuilegij appellatione, hoc prædictum tempore memoriam excedente quęsitum.

m c. super quibusdã §. præterea de verb. signif. l. hoc iure §. ductus aquæ ff. de aqua quot. cap. hoc quippe. 3. qu. 6. Decius consil 496. col 17. dd. in d §. ductus aquæ.
n Crauet. de antiq. temp. pres. 4. in cap. nosimus n. 10. Socin. consil 260. ante fin. ver. nec obstat lib. 1.

ARTICVLVS IV.

Quid significat hoc nomen, Mare magnum.

RESpondeo dicendo, quod Mare magnum dicitur, & est vna compilatio multorum priuilegiorum ibi mistim confuseque contentorum: prædictum autem Mare magnum, seu compilationem priuilegiorũ fecerunt diuersi summi Pontifices pro diuersis religionibus, & pro diuersis temporibus, colligendo priuilegia prædecessorum, & addendo sua. Ideo quoad nos fratres Minores, Alexander IV. Innocentius, & Clemens IV. Honorius IV. Bonifacius VIII. & Eugenius IV. fecerunt singuli suum Mare magnum. Sed tandem Sixtus *o* IV. colligendo omnia prædictorum Pontificum & insuper addens plura, fecit Mare magnum fratrum Minorum, quod incipit, *Regimini vniuersalis Ecclesiæ*. Mare magnum ordinis Prædicatorũ fecit Gregorius XI. Eugenius IV. & tandem Sixtus

o Habet. in ord. mon. 1. impres. fol. 18 & in 2. f. 140

p IV. & incipit: *In nomine Domini.* Mare magnũ Augustinianis fecerũt Innocentius IV. Eugenius IV. Nicolaus III. & tandẽ Sixtus IV. in priuilegio, *dum fructus vberes* q. Mare magnum Carmelitarum fecit idem Sixtus IV. in priuilegio r, *dum attenta.* Et isti sunt quatuor ordines mendicantes. Post hoc, à tempore Sixti IV. additus est ordo Minimorum, quorum Minimorum Mare magnum fecit Sixtus IV. & tandem Iulius II. in priuilegio s, *cum ad sacrum.*

p Habet. in ord. man. ant. impress. fol. 115. & in supple. fol. 112.
q Hab. supple. fol. 112.
r In 1. impr.
s Habes in supplemen.

ARTICVLVS V.

Vtrum priuilegium necessariò debeat dari in scriptis.

RESpondeo dicendo, quod cum priuilegium sit lex priuata, sicut à Iurisperitis ventilatur, vtrum ad essentiã legis sit necessaria scriptura: ita etiam à nobis queritur, vtrum priuilegium ad sui validitatem sit necessarium, quod in scriptis edatur. Et ita sicut Legistę tenent, scripturam necessario ad validitatem legis requiri, Canonistæ autem cõtrarium arbitrantur, prout refert a Sebastianus à Medices: ita similiter duæ sunt contrariæ opiniones circa quæsitum in hoc articulo. Vera tamen opinio est, quod scriptura, seu bullatio non est de essentia priuilegij Apostolici, prout tenent Innocentius b, Archidiaconus, & Ioannes Andreas. Tamen quia sine Bullis non potest etiam apud peritissimos priuilegium probari, & ideo requiritur, vt priuilegium in scriptis edatur, nõ ad essentiam ipsius, sed ad probationem; difficulter enim per testes probari potest. Vnde Leo c X. concessit *fratribus Minoribus, quod non sint minoris efficacia, & valoris viuæ vocis oracula, quam si per Bullam, aut breue ad perpetuam rei memoriam essent concessa. Et hoc tantum est in foro conscientiæ.* Et idem Leo d X. cõcessit, *quod fratres Minores regularis obseruantiæ, secura conscientia, possent vti omnibus concessis à sede Apostolica, & Romanis Pontificibus, siue per bullas, aut breuia, aut viuæ vocis oracula, prout in libris ordinis reperiuntur, ac si omnia specificè fuissent expressa, ac pro maiori conscientiarum securitate omnia denuo concessit.* Notanda sunt verba, *pro maiori conscientiarum securitate.* Nam secundum ius viuæ vocis oracula sufficit, quod probẽtur, etiam si scriptura de tali gratia minime habeatur. At pro maiori fratrum securitate, qui aliquando timore concutiuntur, vbi non est materia timoris, hoc impetratum & concessum est à Sede Apostolica. Ex quibus infertur, quod si interim Papa moriatur, ante expeditionem Bullarum, gratia ab ipso cõcessa non expirat, sed debet per successorem expediri, faciendo mentionem de gratia prædecessoris: prout post alios tenent Baldus e, Antonius Peregrinus, Gigas, & Carolus Tapia. Ideo autem Summus Pontifex voluit prædicta vocis oracula valere in foro conscientiæ tantum, quia licet ipsa valeant, tamen videtur ipsis vti nõ posse. Nam opinio est Baldi f, Quod si Papa verbo aliquẽ pronunciat Episcopum, vel Abbatem, quod statim sit Episcopus, vel Abbas, licet recipi nõ debeat pro Prælato, nisi gratiam probet per literas Apostolicas: alias tam recipientes, quam se ingerentes incurrunt graues pœnas, vt patet per extrauagantem g Bonifacij VIII. quæ incipit, *Iniunctæ.* Quod iustissimè statutum fuit. Nã si viuæ vocis oraculis daretur regulariter eadem fides, quæ literis Apostolicis datur, magnæ fraudes, & doli possent in his contingere, sicut contigit tempore Sixti IV. h Pontificis Maximi, propter quod omnes facultates, & gratias à se factas reuocauit, nisi ex speciali licentia, & certa scientia etiam ipsius Summi Pontificis fuerint profectæ; de qua licentia constet, cum signatura ipsius desuper manu sua conscripta, aut literis suis expressa. Addens, quod contra facientes, excommunicationem ipso facto incurrant, à qua à nemine, præterquam à Romano Põtifice possint absolui, nisi in mortis articulo fuerint constituti. His addendum fore duxi pro cõplemento, *quod omnia priuilegia facta ordinibus mendicantibus, & illis, qui suis gaudent priuilegiis per se, siue per communicationem, siue sint facta in forma breuis, siue per supplicationes expedita, in quibus placuit, vt signatura sola sufficeret, eandem omnino vim, & efficaciam habeant, tam in iudicio, quam extra iudicium ac haberent si plumbeo sigillo essent consignata.* Ita concessit Iulius II. pro Eremitis sancti Augustini, vt in eorum priuilegiis i continetur. Idque constat ex alia Leonis concessione facta pro eisdem Eremitis, vt in eisdem priuilegiis k enarratur.

a Medic. de leg. & statu. 3. p. q. 11.
b Innoc. in c. cum dilectus. de rescri. Archid. & Ioan. And. in proœ. Sexti.
c Suppl. fo. 18 concess. 101.
d In supplem. fol. 58. concess. 261.
e Bald. in l. falsus. C. de fur. Peregr. de iure fisc. lib. 5. tit. 2. num. 12 & 13. Gigas de pens. q. 24. Tapia in c. 1. de constit. in par. 13. & 14
f Bald. in l. si qua per. n. 5. C. de episc. & cleric. & in l. humanum in fin. C. de legib.
g Extrau. iniunctæ. de elect.
h Extrau. etsi dom. gregis. ne sint tacẽ.
i fol. 244. pag. 2.
k fol. 47. pag. 1.

ARTICVLVS VI.

Vtrum priuilegium ad hoc, vt valeat, sit necessarium, vt promulgetur.

RESpondeo dicendo, quod quando statutum in fauorem priuilegiati merum priuilegiũ continet, nec respiciens præiudicium alterius, sufficit sola scientia priuilegiati ad hoc, videlicet, vt omnem effectũ suum operetur: statutum enim priuilegiatiuum ligat etiam ignorantes ex mente Bartoli l. Statim enim quod conceditur, effectus suos operatur, iuxta id quod dicitur in iure. Aduertendum tamen est, quod quamuis dixi statim priuilegium etiam ligare ignorantes, hoc procedit, vt preuilegiato statim ius quæsitum esse dicatur, prout tenent communiter Doctores m. Sed vt omnem suum effectum producat, non ligat ante notitiam eius, in cuius fauorem est impetratum. Ita tenet n Cardinalis, & est opinio Bartoli. Exemplum est in legatario, cui absenti ius quæsitum est; statim enim ex legato, legatario ius quæsitum esse dicitur, sed non cum effectu, prout tenet Bartolus o, & communis. Supra dicta omnia tenet Abbas, & Iason dicit esse communem Legistarum, & Canonistarum: & tenet Aretinus p. Verum est tamen, quod quando quis per se, vel per alium obtinet priuilegium, ne ab Ordinario possit excommunicari, sicut communiter habent regulares, videtur quod statim bullato priuilegio incipiat suos habere effectus, etiamsi ille in cuius fauorẽ fuit datũ, ignoret ipsum, si Papa in priuilegio dixerit præsenti per se, vel nũtio, Prohibemus omnes, nequis eum excommunicet: nam tunc iam concurrit voluntas Papæ concedentis, & priuilegiati per nuntium suũ tale ius acceptantis. Ita tenet Syluester q. Vnde supradicta cõmunis opinio intelligitur, quando nec per se, nec per nuntiũ aliquis impetrat priuilegiũ, sed Papa proprio motu, vel ad instantiã alterius ipsum cõcedit; tunc enim nisi appareat de contraria voluntate cõcedentis, priuilegiatus nõ gaudebit beneficio, nisi postquam ad eum peruenerit. Multa alia de priuilegiis, Deo duce, dicemus in 2. & 3. tomo, in quæstio. de priuil.

l Barto. in l. omnes populi. q. 1. par. principalis n. 37 ff de iust. & iure.
m Doctores in l. final. C. de decur. lib. 10.
n Cardin. in proœ. Clem. c. 1. de concess. preben. in 6.
o Bar. & communis in l. pe. C. de decurio. lib. 10.
o Bart. in l. à Titio ff. de furt.
p Abb. in ca. cognoscentes, de constit. n. 7. Iason in c. fin. de const. eum. Aret. in l. qui habent. de acquir. poss.
q Sylvest. tit. priuil. n. 14.

QVÆSTIO VIII.

De priuilegiis, quoad suam confirmationem, innouationem, & vsum, in 17. articulos diuisa.

Circa quam decem & septem quæruntur.

1 *Vtrum Papæ confirmauerint priuilegia regularium.*
2 *Vtrum confirmatis priuilegiis alicuius religionis, intelligantur etiam confirmata priuilegia ad illius instar alteri concessa.*
3 *Vtrum possimus modo vti priuilegiis, quæ non sunt in vsu.*
4 *Vtrum Sixtus V. subtrahendo illa verba,* Quatenus sunt in vsu, *aliquid noui concesserit.*
5 *Vtrum priuilegium perditum per non vsum quoad religionẽ, cui directe est concessum, perdatur etiam quoad alias religiones, quibus per extensionem est communicatum.*
6 *Vtrum lex & priuilegium, quæ imponunt pœnam, ipso facto possint derogari per contrariam consuetudinem.*
7 *Vtrum priuilegia contra decreta sacri Concilij Tridentini sint derogata.*
8 *Quæ priuilegia derogentur per Concilium Tridentinum.*
9 *Vtrum priuilegia quæ sunt contra sacros canones alios à decretis, & canonibus Concilij Tridentini sint abrogata.*
10 *Vtrum priuilegia regularium sint in foro conscientiæ valida, etiãsi sint contra Concilium Tridentinum.*

11 *Vtrum*

11 *Vtrum Pontifices à Clemente VII. confirmauerint priuilegia regularium in foro exteriore, etiam si sint contra Concilium Lateranense.*
12 *Vtrum clausula generalis, non obstantibus, tollat legem iuratam.*
13 *Quomodo intelligenda sit illa clausula, Contradictores quoslibet, & rebelles etiam per censuras compescendo.*
14 *Quomodo intelligenda sit illa clausula, Omni appellatione remota.*
15 *Quomodo intelligenda sit illa clausula, inuocato etiam ad hoc auxilio brachii sæcularis.*
16 *Quomodo sit intelligenda illa clausula, Supplentes omnem defectum.*
17 *Vtrum exemplar deductum ab originali priuilegio valeat, non vocata parte, cuius interest.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa confirmauerint priuilegia regularium.

RESpondeo dicendo, quod quantum ad fratres mendicãtes, rem ab incunabulis (vt ita dixerim) educendo, inuenio quod Sixtus a IV. confirmauit omnia priuilegia ab eodẽ vel à prædecessoribus suis cõcessa ordini fratrũ Minorum: & præsertim cõtenta in Bulla eiusdẽ, quæ incipit, *Regimini vniuersalis Ecclesiæ*, non obstantibus quibuscunque literis postmodũ ordinatis à sua Sanctitate, præsertim illis, quæ incipit: *Super curam gregis Dominici*. Et idem Sixtus IV. b omnia priuilegia à sua Sanctitate, vel à suis prædecessoribus ordini Minorum concessa, confirmauit exceptis indulgentiis generalibus, quoad visitantes loca fratrum, vel sororum, prout dicetur in titulo de indulgentiis c. *Idẽ Sixtus IV. in Mari magno motu proprio, & ex certa scientia, autoritate Apostolica approbauit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia, & singula priuilegia per quoscunq; Romanos Pontifices prædecessores suos ordini fratrũ Minorum, & illius domibus, & professoribus (in genere sub quacunque verborum forma) concessa: ac pro potiori cautela omnia, & singula prædicta de nouo concessit, & indulsit.* Et Leo d X. concessit: *Quod fratres Minores regularis Obseruantiæ, secura conscientia possint vti omnibus eis concessis à Sede Apostolica, & Romanis Pontificibus; siue per bullas siue per breuia, vel viuæ vocis oracula, prout in libris ordinis reperiuntur, ac si omnia specificè fuissent præfato Romano Pontifici expressa. Et pro maiori conscientiarum securitate, omnia præfata priuilegia de nouo concessit.* Et idem e Leo X. *postquam in concilio Lateranensi moderauit, & reuocauit in aliquibus, priuilegia fratrũ Mendicantium, declarauit, quod omnia, & singula prædictorum fratrum Mendicantium priuilegia qualitercunque eis concessa permanserint, & permaneãt in suo robore, exceptis illis, in quibus fuerunt modificata, & reuocata, & ad abundantiorem cautelam priuilegia prædicta cũ dictis modificationibus, motu proprio innouauit, ac districtè præcepit, & Ecclesiarum Prælatis mandauit, vt religiosos præfatos super aliis priuilegiis nõ modificatis molestare non præsumant, sed sua eis iura, & priuilegia inuiolabiliter obseruent.* Vtrum autem idem Summus Pontifex eadem priuilegia postea reualidauerit, etiam si essent contra Concilium Lateranense, dicetur infra f. *Et Clemens VII. motu proprio, & ex certa scientia, & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, indulgentias, peccatorum remissiones, & gratias, & omnia, & singula indulta ordinis fratrum Minorum regularis Obseruantiæ ac tertio à pœnitentia nuncupato, ordinibus, illorumq; fratribus, monialibus, sororibus, & vtriusque sexus personis, ac Monasteriis, domibus, Ecclesiis, & locis quibuscunque etiam per modum extensionis, seu communicationis: & aliàs quomodolibet per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per ipsum & Sedem Apostolicam approbauit, et innouauit, & perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiter obseruari debere decreuit*; prout latius dicemus in quæst. de communicatione priuileg. Deinde Paulus Papa IV. anno Domini millesimo quingẽtesimo quinquagesimo nono, die decima Maii, Põtificatus sui anno quarto *Eadẽ priuilegia ex certa scientia, de plenitudine potestatis approbauit, & perpetuã roboris firmitatẽ obtinere, & firmiter obseruari voluit.* Postea autẽ Pius IV. Romæ apud S. Marcum sub annulo Piscatoris, die vigesima septima Aprilis, an. Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, Põtificatus sui anno secundo in Bulla, quæ incipit: *Excellentis Sedis Apostolicæ prouisione, quam ego vidi sub sigillo authentico, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmauit, & innouauit, & de nouo concessit fratrum Minorum regularis Obseruantiæ S. Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupatæ, ordinibus, illorũque superioribus, fratribus, monialibus, & sororibus, ac vtriusque sexus personis ac monasteriis, & domibus, & Ecclesiis, & locis quibuscunque dictorum ordinum nunc, & pro tempore existentibus, omnia, & singula priuilegia, immunitates, & exemptiones etiam ab inquisitoribus, libertates, prærogatiuas, fauores, conseruatorias, declarationes, facultates, dispensationes, gratias, concessiones, indulgentias & indulta spiritualia, & tẽporalia, etiã per modũ cõmunicationis, & extensionis inter se & cũ aliis ordinibus mendicantibus & non mendicantibus in genere, vel in specie, etiã per solã signaturã etiã viuæ vocis oraculo aut alias per alios suos prædecessores, & per se, & per Sedẽ Apostolicã & per Imperatores, Reges, & alios Principes sub quacunq; forma, & expressione verborũ concessa, ac etiam iteratis vicibus approbata nec non cum omnibus, & singulis in eis contentis clausulis, decretis, & declarationibus, singulas desuper confectas literas, & in eis contenta, ac si de verbo ad verbum insererentur.*

a In mon. 1. impres. fol. 68. concef. 127.
b In 1. impr. & in 2. f. 64. & fo. 66. concef. 137.
c In mo. in 1. impres. fo. 59. & fo. 142 in 2. concef. 142.
d In suppl. fo. 38. conce. 191.
e In suppl. fo. 27. concef. 84. Habetur in conf. 17 ipsius Leonis in Bullario.
f Inf. art. 16.

Idem etiam Pius IV. postea, annõ Domini millesimo quingẽtesimo sexagesimo quinto, decimotertio calẽdas Martii, in quadã Bulla, *in Principis Apostolorum Sede*, publicata Romæ in dicto anno, die vigesima quarta mẽsis Februarij, Pontificatus dicti Pij IV. anno sexto, *Motu proprio & ex certa scientia, ac de plenitudine potestatis, omnia, & singula priuilegia, exemptiones, immunitates, facultates, dispensationes, conseruatorias, indulta, confessionaria, Mare magnum, & alias gratias concessas, tam cathedralibus etiam Metropolitanis, quã Collegiatis Ecclesiis, Monasteriis, Conuentibus, & aliis Religiosis etiam fratrum Mendicantium domibus, & ordinibus, hospitalibus, militiis, eorumque capitulis, & conuentibus, ac vniuersitatibus etiam studiorum generalium Collegiis, tam Sæcularibus, quam Ecclesiasticis, cõfraternitatibus, societatibus & iã Principis Apostolorũ de vrbe, quã aliis fabricis Sãctæ Cruciatæ aliisque piis locis, & operibus, necnõ Patriarchis, Archiepiscopis, & Abbatibus, Prioribus, Præpositis, & aliis Ecclesiasticis, tam Sæcularibus quã diuersorum ordinũ, & militiarũ Regularibus, ac etiã laicis cuiuscunque dignitatis, & status, & gradus, & excellentiæ, etiam Ducali, Regia, & Imperiali dignitate fulgentibus, vtriusque sexus personis in his omnibus, & singulis, in quibus illa statutis, & decretis Concilij Tridentini contrariantur, ipso iure reuocata, cassata, & annullata, ac ad ipsius Concilij terminos, atque limites reducta sint, & esse censeantur. Nec quidquam aduersus ipsa decreta, & statuta quo minus vbique, & apud omnes obseruentur in aliquo suffragari posse, sed ea perinde haberi, & reputari debere, ac si nunquam emanasset authoritate Apostolica declarauit, ac etiam statuit, & ordinauit.* Hæc Pius IV. Verum est tamen, quod in his omnibus, quæ non contrariantur dicto Concilio, priuilegia regularium approbantur, & confirmantur ab eodem Concilio, sessione trigesima quinta de regularibus, capite vigesimo, in fine, vbi dicitur, in cæteris omnibus præfatorum ordinũ priuilegia, & facultates, quæ ipsorum personas, loca, & iura concernunt, firma sint, & illæsa. Deinde Pius V. die vigesima septima Aprilis. Pontificatus sui anno secũdo, *Ex certa scientia, & de plenitudine potestatis eadem priuilegia confirmauit, & innouauit, atque perpetuã roboris firmitatẽ obtinere, & firmiter obseruari præcepit.* In qua constitutione multa cõtra Cõciliũ Tridentinũ regularibus concessit, quorũ aliqua cõtra terminos ipsius Cõcilij cõcessa, postea reuocauit Greg. XIII. Pontificatus sui anno primo, in quadam constitutione ab ipso edita, & Romæ publicata, prout colligitur ex Nauar. a in suo Enchiridione. At enim ipse, quod tenorem huius constitutionis ponit in fine Enchiridionis si publicetur. Vnde cum ipse ponat dictam constitutionem eius promissionem adimplens, clare colligitur, quod fuit publicata, & sic habet vim legis. *In qua sanctissimus Pater statuit de prædictis literis Pij V. & de aliis omnibus literis & cõstitutionibus, quæ ab eodẽ prædecessore eisdẽ de rebus, pro quorũcunq; regularium etiã mendicantium ordinibus, & congregationibus quomodolibet emanauerint, ac omnibus, & quibuscunque in eis contentis, eam deinceps dispositionem, atque decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ siue ex iure veteri, siue ex sacri Concilij Tridentini decretis, siue aliis, quæ ante dictarum literarum, & constitutionum editionem erant, ac si ipsa non emanassent futura fuisset. Ad quam dispositionem & decisionem suumque pristinum statum illa omnia reduxit.*

a Nauar. in ma. c. 25. n. 6.

Hæc Gregorius XIII. Vnde ipse sanctissimus Pater hunc ordinem sequens secundum hãc limitationem confirmauit, & de nouo concessit, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, die vigesima prima Maij, & Põtificatus sui anno tertio prędicta priuilegia, & facultates, quatenus sunt in vsu, & decretis sacri Concilij, & sacris canonibus non contradicũt. Et Sixtus V. ex ordine Minorũ assumptus die tertia Octob. anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo, Põtificatus sui anno tertio, *cõfirmauit, & innouauit, eadẽ priuilegia, facultates, & gratias perpetuamque roboris firmitatẽ obtinere, & firmiter obseruari voluit, in his omnibus in quibus decretis Concilij non aduersantur, subiiciens illa verba: scilicet, quatenus sunt in vsu: non solum ordinem Minorum, & Mendicantium, sed etiam alios ordines, multis Summi Pontifices decorauerunt priuilegiis.* Pius b enim IV. Iulij decima quarta die, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo tertio, Pontificatus sui anno primo: *Omnia, & singula priuilegia, indulta, & indulgentias, cæterasque gratias spirituales, & temporales congregationis Cisterciensis, illius superioribus, & personis tam in genere, quam in specie, per quoscunque Romanos Pontifices quomodolibet concessa indistincte confirmauit.*

b Habetur in com. ordi. Cistercien. confir. priuil. §. 1.

Quod ipsum fecit c. Sixtus V. anno Domini millesimo octuagesimo sexto, die vigesima quinta Iulij, sub annulo Piscatoris, Pontificatus sui anno secundo d: *Quatenus sunt in vsu, & Concilij Tridentini decretis non aduersantur cum extensione, & communicatione quorumcunque quomodolibet, quibusuis aliis ordinibus concessorum, & concedendorum. Imo ipsemet Pontifex Maximus antiqua priuilegia totius ordinis Cisterciensis confirmata à Gregorio XIII. in forma breui confirmauit, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, quatenus sunt in vsu, & prædictis decretis Concilij non aduersantur.* Et Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, Pontificatus sui anno sexto, prima die Februarij, confirmans priuilegia cõgregationis S. Hieron. Iesuatorum ait, *Priuilegiorum, facultatũ, exemptionũ, immunitatũ, indultorũ & cuiusuis sint generis indulgentiarum per quoscunque Romanos Põtifices eius prædecessores quibusuis etiam specialibus rationibus concessorum tenores, pro expressis habens, omnia, & singula priuilegia, facultates, & gratias, exemptiones, & immunitates, libertates, indulgentias atque peccatorum remissiones, circa tamen clausulam porrigendi manus adiutrices, & concessiones etiam per ipsam congregationem, sufficiente ad id facultate, suffultam ad dictæ congregationis aggregatos, infraternatos nuncupatos, extensa, atque indulta prædicta quomodocunque, & qualitercunque concessa, & approbata, quatenus sunt in vsu, & sacris Canonibus, & Concilio Tridentino non sunt contraria, ex certa scientia denuo in perpetuum, Apostolica autoritate, tenore præsentium approbauit, & confirmauit, illisque perpetuæ, & inuiolabilis firmitatis robur addidit.* Hæc Gregorius XIII. Pontifex Maximus. Inuenio etiam Gregorium XIV. prout habetur in compendio e religiosæ Societatis Iesu: *Motu proprio, certaque scientia, ac de plenitudine potestatis Apostolicæ approbare, atque confirmare omnia priuilegia Societatis, facultates, exemptiones, immunitates, gratias, & indulta, tam per suos prædecessores, quam à se concessa.* Et non ponitur à Collectore ibi illa limitatio solita poni à Summis Pontificibus, scilicet, dummodo decretis sacri Concilij nõ aduersentur, nescio an in priuilegio originali ponatur: quia ad manus meas non potuit peruenire, sicut non potuerunt peruenire priuilegia originalia huius sacræ religionis, & propterea ea tantum proponam, sicut proponuntur ab eorum Collectore. Existimo tamen quod forte illam limitationem adiecit prædictus Pontifex, sicut etiam eam apponunt alij Summi Pontifices in confirmationibus priuilegiorum aliarum religionum. Nec ego post Pium V. inueni aliquem Pontificem confirmasse absolute priuilegia regularium. Imo tã limitatus fuit Gregorius XIII. in huiusmodi cõfirmationibus, vt in bulla quã edidit pro confirmatione ordinis clericorũ regularium, qui vocantur Ministri Infirmorũ, licet eis cõmunicauerit omnia priuilegia, exẽptiones, immunitates, & exemptiones omniũ aliorum ordinũ Mendicantium, & non Mendicantium, & Societatis Iesu: dicit tamen ibi, quæ tamen sunt in vsu, nec sub vllis reuocationibus comprehensa, nec decretis ipsius Cõcilii, nec ipsius congregationis regularibus institutis contraria. Solum inueni post Concilium Tridentinum quandam amplissimam concessionem factam à Sixto V. f anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, septimo Calendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio: *Congregationi sancti Benedicti Regni Portugalliæ, ac omnibus, & singulis illius Monasteriis, Prioribus, & aliis regularibus locis, tam præsentibus, quam futuris, eorum Generali & aliis Abbatibus, Diffinitoribus, Visitatoribus, & Superioribus, Monachis, religiosis, Nouitiis, Conuersis, & cæteris personis nunc, & pro tempore existentibus, vt omnibus priuilegiis temporalibus, & spiritualibus concessis S. Hieronymi, S. Bernardi, & aliis Cisterciensis ordinis, nec non Casinensis, & Vallisoleti dicti ordinis S. Benedicti congregationibus huiusmodi, per vniuersum orbem constitutis, etiam per modum communicationis & extensionis, quibus illa, & illi quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt. Non obstantibus constitutionibus, seu reuocationibus, ac aliis præmissis, & sua de non edendis indulgentiis ad instar, & aliis Cancellariæ Apostolicæ regulis, aliisque Apostolicis nec non in vniuersalibus, Prouincialibus, & Synodalibus Conciliis, editis specialibus, & generalibus constitutionibus, ordinationibus;* prout plenius refertur hæc concessa infra in quæst. de communicatione priuilegiorum. Per quæ verba ibi, *in vniuersalibus* iuncto verbo infra, *Conciliis*, videtur posse concedi, quod in hoc indulto continetur quid maximum, scilicet, quod potest vti dicta congregatio priuilegiis, & indultis, etiam si sint contra Concilium Tridentinum. Conceditur enim ipsi congregationi communicatio priuilegiorum dictorum ordinum, non obstantibus Conciliorum omnium generalium constitutionibus. Sed rem oculatius penetrando nihil tale in dicta concessione continetur; solum enim conceditur dictæ congregationi communicatio priuilegiorum dictorum ordinum, sicut dicti ordines vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt, non obstantibus constitutionibus Conciliorum, etiam generaliũ, & Concilium Tridentinũ, nec aliquod Concilium generale, quod ego viderim, obstat, quominus posset regularibus concedi communicatio priuilegiorum aliorũ ordinum eo modo, quo alii ordines gaudent, potiuntur, & gaudere possunt, & potiri poterunt. Ipsis autẽ post Conciliũ Tridentinum suorum priuilegiorum vsus non absolute conceditur, nisi quatenus ipsius Concilii decretis non cõtradicunt, prout patet.

c Hab. in eodem com. §. 2.

d Habet. in eod. §. 3.

e Habet. in comp. S. ciet. tit. priu. §. 1.

f Habetur sub sigillo authentico in libr. congreg. S. Benedicti Regni Portugal.

Hic est igitur status priuilegiorum. Restat igitur nunc explicare circa supradicta aliqua difficilia, quæ in sequentibus articulis resoluuntur.

ARTICVLVS II.

Vtrum confirmatis priuilegiis alicuius religionis, intelligantur etiam confirmata priuilegia ad illius instar alteri concessa.

Respondeo dicendo, quod vt propositum in hoc articulo clarius pateat distinguendum est, an cõfirmatio fuerit facta in forma communi, an vero fuerit facta ex certa scientia. Quo supposito resoluendus est articulus per duas conclusiones.

Prima conclusio: Si priuilegia confirmantur in forma communi, negatiue est respondendum, quod sicut per reuocationem priuilegiorum alicuius religionis, non censentur reuocata priuilegia ad instar, ita per confirmationem priuilegiorum alicuius religionis, non censetur confirmata priuilegia eius ad instar cõcessa: cum contrariorum eadem sit disciplina & paritformis ratio, vt dicitur in iure a.

a l. 1. in prin. ff. de his qui sunt sui, vel alien.

Secunda conclusio: Si confirmatio esset ex certa scientia, aut priuilegiato ad instar alterius Princeps priuilegia concessit, præterita, & præsentia, sic dicendum est priuilegia nõ intelligi cõfirmata; quia licet hæc cõfirmatio vim priuilegij habeat, tamen non posset dici illã sub cõcessione præsentiũ priuilegiorum includi, imo nec sub simplici cõfirmatione priuilegiorũ, qua

ad

ad futura priuilegia non protrahitur. At si necdū præterita, sed etiam futura priuilegia Princeps concessisset, non dubito quin confirmatis alicuius priuilegiis ex certa scientia, etiā priuilegia ad instar confirmata censeantur, quia huius generis confirmatio, est quasi noua priuilegiorum cōcessio, imo est noua priuilegiorum concessio quando additur clausula, Et de nouo concedimus, iuxta ea quæ tradit Bartolus *b*, & resoluit Mandosius. Qui præterea addit, secundum Archidiaconum, quod huiusmodi confirmatio dicitur gratia. Ex quibus infertur, quod si alicui bus religionibus cōcedantur priuilegia alijs cōcessa, & cōcedenda, proculdubio etiā huiusmodi cōfirmatio facta alteri religioni, ipsis censetur concessa, & multo magis hoc erit verū, si non solum dictis religionibus concedantur priuilegia concessa, & concedenda, sed etiam concedantur fauores, & gratię, sicut, ait Mandosius, conceditur à Paulo III. Societati Iesu.

b Bart. in l. mortis materiā, col. 2 vers. dic clare ff. de surr. vid. omn. iud. Mādo. de priuil. ad instar q. 7. art. 1.

ARTICVLVS III.

Vtrum possimus modo vti priuilegijs, quæ non sunt in vsu.

RESpondeo dicendo, quod hic articulus proponitur ad elucidanda, & explicanda verba posita in confirmationibus priuilegiorum, de quibus mentionem fecimus in articulo superiori, in quantum Gregorius XIII. in eis confirmat priuilegia regularium, quatenus sunt in vsu. Ad cuius clausulæ explicationē est notandum, quod in ea tangitur quædam quæstio, Vtrum priuilegium tollatur per non vsum, an per vsum contrarium, verbi gratia, priuilegiatus vt decimas non soluat, & soluit sicut alij. Et exemptus conuentus coram Ordinario respondet non allegans priuilegium, an perdantur ista priuilegia? de qua quæst. agit Panor. *c*. Et breuiter concludendo, quantū ad nostrum propositum vnica distinctione, huic difficultati satisfiet, aut enim priuilegium fuit cōcessum personæ priuatæ, aut fuit cōcessum communitati, vel Ecclesiæ. Si fuit concessum personæ priuatæ, perditur per vnicā contrauentionem scilicet, si directe obuiauit illi, prout probatur in iure *d*: secus si non directe. Vnde priuilegiatus ne subeat aliqua munera publica, vel honores, sponte acceptans vnum non præiudicat sibi in aliis, nec etiam in illo, si denuo eligatur iuxta quandam legem *e* expressam, nisi acceptauerit decurionatū, quia ex illo officio assumitur ad alia officia. Ideoque acceptando illud, videtur sibi pręiudicare, prout tenet Syluester *f*. Si vero priuilegium fuit concessum communitati, sicut conceduntur priuilegia regularium, tunc non perditur, nisi legitimo tempore præscribatur. Et licet Alexander III. *g* determinauerit, quod fieret præscriptio spatio triginta annorum *h*: Innocentius tamē III. postea determinauit, quod in minore, quam quadraginta annorum spatio minime talis præscriptio contra dicta priuilegia contingat. Et ratio differentiæ inter priuilegium concessum priuatæ personæ, & cōcessum communitati est. Nam singulares personæ nō possunt per contrauentionem renuntiare priuilegio facto communitati, quia per contrauentionem perditur priuilegium, ex tacita renunciatione, quam tacitā renunciationem validam in priuato quęlibet directa contrauentio inducit, argumento aliquorū canonū *i*. Sed in priuilegio facto religioni, sicut regulares non possunt expresse renuntiare priuilegio religioni concesso, ita nec tacitè, prout notatur in iure *k*, & sic solum perditur per præscriptionem dicti temporis. Aduerte insuper quod Eugenius IV. anno Domini millesimo quatercentesimo trigesimo quarto, septimo kalendas Martii, Pontificatus sui anno quarto, *Concessit ordini S. Benedicti Vallisoleti ex certa scientia, & motu proprio, quod contra præfata congregationis monasteria, loca, personas, & bona, aliqua non currat præscriptio, nisi post lapsum sexaginta annorum. Quod quidem indultum, tam in casibus, rebus, & bonis præteritis, quam futuris, potestate, & scientia similibus extendi, & locum habere omnino voluit.*

c Panor. in c. cum accessissent. de consti.

d d. c. cum accessissent. sup. alleg.

e l. voluntarie. C. de excusat. tut.

f Syl. v. priui. n. 21.

g c. si de terra. de priui.

h c. accedentibus. de priui.

i c. cum renunciatur. 32. q. 1.

k Notat. in d. c. accedentib.

Hoc priuilegium habetur authenticum in libro priuilegiorum *a* dicti ordinis, impresso Romæ, ex Typographia Titi, & Pauli Dedecanis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono. Quo indulto fruuntur etiam ordines Mendicantes, & alii communicantes in priuilegijs. Ex quo priuilegio colligitur clare, quod contra priuilegia dictæ cōgregationis non currit præscriptio, nisi post lapsum sexaginta annorum. Ait enim, quod contra monasteria, loca, personas, & bona ipsius non currat præscriptio, nisi post dictum terminum elapsum. Priuilegia enim sunt, quędam iura, & actiones concernentes monasteria, loca, personas, & bona præfata. Nam, vt ait Vlpianus *b*, æque bonis annumeratur: etiamsi quid est in actionibus, petionibus, prosecutionibus: nam hęc omnia in bonis esse videntur. Hoc igitur constituto, quod priuilegia concessa religionibus non præscribuntur, nisi post quadragesimum annum elapsum, secundum ius commune, aut post sexagesimum elapsum, secūdum dictū priuilegium; quia toto illo tēpore non vsi sunt regulares dictis priuilegiis, imo contrauentum est illis, videtur dicendum, quod quando Gregorius XIII. in confirmationibus factis pro priuilegiis regularium, dicens se illa confirmare, *quatenus sunt in vsu*, debet intelligi, quod ea non confirmat, si per cōtrarium vsum contra ea fuerit præscriptum tempore legitimo. Et sic vt clarius loquar, vult dicere, quod tantum vult confirmare priuilegia regularium, quę valent, non autem illa, quæ per contrarium vsum sunt sublata.

a Habet. p. 38 cum seq.

b l. bonorum. 49. ff. de verb. signif. c. en. de quarta. de præscript. auth. quas actiones C. de sac. eccl.

Quod confirmatur primo. Nam, prout ait Alexander III. *c* Papa confirmando communiter in dubio, intelligitur confirmare illud, quod actu valet. Per cōfirmationem enim non creatur ius nouum, prout sacri Canones *d* expresse decidunt, & notat Glos. quædam singularis. Licet enim aliquando aliquis confirmat illud, quod est ipso iure nullum, quo casu videtur potius dare, quam confirmare, prout contingit in aliquibus casibus notatis à Iureperitis *e*, & quandoque quis confirmat illud quod non est ipso iure nullum, sed est imperfectum, vt quando superior confirmat electionem, quo casu non videtur dare qui confirmat: sed videtur imperfectum perficere, prout dicitur in iure *f*, & notat Bartolus, & scribentes. At loquendo de confirmatione communi, id est, loquendo in dubio, nunquam legislator videtur confirmare quādo ab ipso petitur cōfirmatio legis, aut priuilegii, nisi legē aut priuilegium quod actu valet. Secundo confirmatur. Nā Gregorius XIII. nō solū confirmat dicta priuilegia, sed etiā innouat, & de nouo cōcedit, & innouatio priuilegiorū, prout determinat Innocētius III. *g* nouū ius non tribuit, sed antiquū conseruat. Quod ipsum etiam determinat Honorius III. Vnde Iulius *h* II. declarauit, per confirmationem priuilegiorum fratrum Minorum per Sixtum IV. factam, ac eorundem priuilegiorum nouam concessionem per hęc verba (*De nouo concedimus*) solummodo esse confirmata priuilegia dicto ordini concessa, & non alias reuocata. Circa quam Iulii II. declarationem aduertit Collector *i*, quod prædicta declaratio creditur sic facta fuisse absolute, & generaliter propter defectum relationis. Quia multi famosi Doctores vniuersitatis Salmanticæ declarauerunt, & determinauerunt, quod quandocūque aliqua priuilegia conceduntur de nouo cū sequenti clausula, Non obstantibus reuocationibus Apostolicis, prout in bulla aurea cōtinetur, intelligūtur viuificata, & de nouo cōcessa etiā illa, quæ fuerunt reuocata. Nā aliter nihil operantur prædicta verba: cū tamē verba in literis Apostolicis posita debeant aliquid operari. Et hanc opinionem Collectoris approbat Corduba *k*, & eam tenet Panormitanus post Ioannem de Lignano, & diffuse probat id Summa Roselæ. Quod quidem libenter fateor, sic concludendo ex dictis, quod per confirmationem, & innouationem priuilegiorum in dubio solum confirmantur, & innouantur ea, quæ actu valent, nisi aliud exprimat confirmans, & innouans, prout exprimit, quando addit illam clausulam, Non obstantibus reuocationibus

c c. quia diuersitatē, de cōcess. preb. d. c. cū dilecta, de confir. vtil. vel inuti.

d c. 1. & quasi per totum notat glo. in d. c. quia diuersitatem. v. forma communi.

e l. adoptio ff. de adopt. l. legata inutil. ff. de legat. 1.

f in auth. de defēso. ciuit. §. interim. co. 3. notat Bart. ind. & quia. ff. de iurisd. omn. iud.

g c. ex parte. ex de priuil.

h in mon. 1. imp. fo. 42. & fol. 126. in 2 impr. concess. 277.

i Collect. in com. mon. tit. priuil. fratrum. §. 1 5.

k Cor. in addit. ad comp. Panor. in c. cū super, de caus. pos. & propri. Rosela titu. absolutio 1. n. 122. & 123.

Apostolicis. Vnde cum Greg. XIII. confirmauerit priuilegia regularium, quatenus sunt in vsu, videtur, loquendo iuridice, determinare quod confirmat ea quæ sunt in viridi obseruantia, & valent : non autem ea quæ per contrarium vsum sunt abrogata. Quod fuit necessarium addere. Nam confirmatio ex certa scientia (prout infra dicetur) de qua vsus est Gregorius XIII. confirmat etiam abrogata, & per contrarium vsum cassata.

Sed dices: Ad quid igitur seruiunt illa verba addita post confirmationem, scilicet (de nouo concedimus) si Papa per illa nihil noui concedit? Quid operantur dicta verba, Innouamus, aut de nouo concedimus? Ad quod respondeo breuiter, quod maximum quid operantur. Nam si priuilegia non sunt in vsu spatio viginti aut triginta annorum, interueniente post dictum spatium elapsum ipsorum innouatione incipiunt de nouo dicta priuilegia, ac si in ipso instanti innouationis essent de nouo concessa. Et sic, vt præscriptione legitima quadraginta annorum, aut sexaginta tollerentur, esset necessarium, vt hoc temporis spatium curreret ab instanti innouationis, nec aliquid ad dictã præscriptionem proficeret spacium illud viginti aut triginta annorum elapsum, ante dictam innouationem. Ita sentit doctissimus Corduba *l*.

l Cord. in addit. ad Comp. tit. absol. quoad seculares. 1. vers. quoad §. 15.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Sixtus V. subticens illa verba, Quatenus sunt in vsu, *aliquid noui concesserit.*

RESpondeo dicendo, videri ex dictis sequi, quod Sixtus *m* V. in dicta confirmatione priuilegiorũ ordinis Minorum, & sanctæ Claræ, & tertii ordinis de pœnitentia, subticens verba illa, *Quatenus sunt in vsu*, nihil noui nobis concessit. Nam in dubio nunquã Summi Pontifices videntur confirmare, nisi illud quod actu valent. Et per consequens licet confirment priuilegia, absolute debent iuridice interpretari, id est, quatenus sunt in vsu, & non sunt per contrariũ vsum abrogata, & sublata. Hoc tamen nõ obstante quid magnum nobis concessit, dicta verba (*Quatenus sun. in vsu*) subticendo. Et ita vt quid magnum fuit à patre nostro reuerendissimo F. Francisco à Tolosa tunc Generali, nunc autẽ Episcopo Tycensi impetratum, vt ego audiui à patribus grauissimis nostræ religionis. Nam confirmatio supradicta fuit facta ex certa scientia, vt patet ex verbis ibi, *Dicta authoritate Apostolica tenore præsentiũ ex certa scientia, in his omnibus in quibus decretis Concilij Tridentini non aduersantur, approbamus, confirmamus, ac innouamus, perpetuamque roboris firmitatem obtinere, & firmiter obseruari.* Hæc Sixtus V. Confirmatio autem secundum Doctores *a* est duplex, ex certa scientia, & in forma cõmuni. Tunc autem dicitur confirmari ex certa scientia, quando in confirmatione inseritur totus tenor rei confirmatæ, vel quando vtitur istis verbis, *ex certa scientia*, vel *de plenitudine potestatis*, iuxta Glossam *b*, Panormitanum, Decium, & Felinum, & Aymon Craueta. Dicitur etiam confirmatio ex certa scientia, quãdo Papa cõfirmat id, quod videt, prout habetur in iure *c*, & tradit Innocentius. Tunc autẽ dicitur confirmare in forma communi, quando simpliciter confirmat, aliter nõ instructus de negotio. Hoc enim casu verba intelligi debẽt proprie conditionaliter: quia Papa præsumitur ignorare quæ in facto cõsistunt, iuxta id, quod tradũt Canones *d*. Et confirmatio ex certa scientia secundum Glossam *e* singularem tria operatur. Primum, quod talis res sit firmioris autoritatis. Secundum, quia si illa res est minus valida, fit valida. Tertium, quia propter autoritatẽ confirmantis nullus inferior potest de illa cognoscere. Quando autem confirmatio est facta in forma cõmuni, parum, aut nihil operatur. Imo ex hoc non tollitur cognitio Iudicis inferioris, nec talis confirmatio creat aliquod ius nouũ, vt supra dictũ est. Vnde si impetratur, est, quia solet magis timeri, quod specialiter prohibetur, quã quod generaliter. Ex quibus Baptista *f* de Salis, infert decisionẽ notabilis quæstionis de priuilegiis ordinis Minorum. Nam fœlicis recordationis Bonifacius Papa VIII. concessit quædã priuilegia, quæ dictos fratres eximebant à solutione quartæ Canonicę portionis debitæ Ecclesiæ parochiali, ratione sepulturæ. Quæ priuilegia per Clementinam *g*, dudum fuerunt reuocata. Sed post dictam Clementinam eadem priuilegia ab Eugenio Papa IIII. prius examinata, & approbata fuerunt ex certa scientia, & similiter à Iulio II. Et à Leone X. quæsitum fuit, an dicta confirmatio Eugenij faciat valere dicta priuilegia concessa per Bonifacium VIII. & respondit dictus autor, quod valet dicta confirmatio. Pro quo allegat duo decreta *h*, in quibus Sedes Apostolica determinat, quod quando Papa confirmat aliquid ex certa sciẽtia validat nullũ, vel inualidum. Imo talis confirmatio habet vim innouationis, dando nouam vim illi, quod alias nullã habebat. Et hanc doctrinam tenet Panormitanus *i*, post Ioannem de Ligniano, & tenet etiam Glossa, & diffuse probat Summa Rosellæ, & Collector priuilegiorum Mendicantium. Et idem est quando confirmat cum clausula, de plenitudine potestatis. Nam tunc ea vti censetur, quando actus nõ valet de potestate ordinaria, prout tenet Paulus Castrẽsis *k*, Alexander, Decius Alciatus, Duẽnas, Menochius. Quod intelligitur cũ Princeps non arbitrabatur, se id posse facere ex potestate ordinaria, vt explicat Craueta *l*, quem sequitur Menochius. Ex quibus infertur quod cũ Pius IIII. anno Domini millesimo quingẽtesimo sexagesimo primo, Põtificatus sui anno secundo, prout dictum est supra, cõfirmauerit, & innouauerit priuilegia fratrum Minorum de obseruantia, & Sanctæ Claræ, & tertii ordinis de pœnitentia ex certa scientia, ac de plenitudine potestatis, vt constat ex Bulla articulo superiori allegata; quod non solũ confirmauit, & innouauit ea quæ actu valebant, & erant in viridi obseruantia, sed etiam illa quæ per contrarium vsum erãt abrogata. Vnde licet à Sixto V. anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo, non fuissent ex certa scientia cõfirmata: nondum tamen per contrarium vsum erant abrogata: nam ab anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, vsque ad annũ millesimũ quingentesimũ octuagesimũ septimũ, currunt viginti octo anni, quo temporis spatio non potuit contra dicta priuilegia currere præscriptio. Et sic priuilegia horum regulariũ per contrarium vsum non sunt abrogata. Et licet essent abrogata, aliquorum abrogatio minime probari potest: cuiusmodi sunt priuilegia, & facultates, concedentia autoritatem absoluendi à reseruatis, dispensandi in censuris, irregularitatibus, cõmutandi vota, & iuramenta, nec non in ipsis dispensandi. Hæc enim in secreto sigillo confessionis vsui mandatur. Et nescio quomodo de ipsis posset aliquis, licet curiosus inuestigator, dicere cum veritate quod non sunt in viridi obseruantia. Nam etiam si ipse non vsus fuerit eis à multis retro temporibus, alii tamen regulares, sui, & alterius ordinis, his sæpe sæpius fortassis vsi sunt: quæro quis potest scire, quod non est in vsu concessio illa notabilis Martini V. qua concedit quod prior Monasterii Sancti Benedicti Vallisoleti in foro conscientiæ possit dispensare super irregularitate cõtracta à Monachis, ex homicidio voluntario occulto? De quo dicitur infra in quæst. de dispensatione. Debent ne Prælati facere dispensationem in medio monasterii, aut in plateis, vbi non vsus huius facultatis possit sciri, & probari? non certe, sed in occulto, vbi à nemine non dico sciatur, sed nec somnietur. Præterea casus iste rarissime in religionibus aliquibus contingit; & fortasse sunt aliquæ religiones, in quibus centũ annorum spatium elapsum, huiusmodi casus contingit, & sic per totum illud tempus nunquam fuit talis concessio in vsu. Et non possumus propter hoc dicere, quod ea sit quoad ipsas religiones, sublata. Nam vt ex non vsu sublata aliqua lex, aut priuilegium dicatur, oportet casum euenisse, quod lex, vel priuilegiũ disponit. Nam si nullus vnquam talis inciderit casus, non

m Suá sigil. auth

a DD. in c. ex frequen. dict. sit in c. quia diuersitatẽ, de concess. præbẽ. & de confir. vtili per tot.
b Glos. in c. ad hæc vbi Pano. n. 7. Dec. n. 14 de rescri. Feli. in c. nonnulli. col. 15, eod. ti. Decius in l. testã n. 12. C. de milit. test. Craue. consil. 132. num. 13.
c c. venerabilis. de cõfir. vtil. Innoc. in c. 1. de transl. ac.
d c. fin. de const. lib. 6.
e Glos. in d. c. quia diuersitatem.

f Salis in summa ver. absolutio. §. 9. n. 2
g Clem. dudũ. de sepul.
h c. 1 de trãs. ac. c. quoties de pact.
i Panor. post Ligna. ca. cũ super de causa poss. gle. c. cum accessissent. de const. rosella tit. absol. 1 §. 122. & 6. 123 Collect. Cõp. Med tit. concess. fol. 41.
k Cast. in Lex imperfecta C. de test. alex. in l quæcũq. n. 5. Decius in l. in testa n. 2 C. de milit. testa. Alcia. de præs. reg. 3. præsum. 2. n. 6 Duen reg. 43 n. 5. ver. 2. ratio. 6. menoch. cons. 2. n. 38.
l Craue. de antiq. tempo. 2 §. 1. nu. 47. Menoch. in respons. cau. Ferra resp. 2 147. nu.

non propterea minus recepta dicetur. Nec præterea in dissuetudinem abiisse creditur, quamuis executionem sortita non sit, prout tradit eleganter Marcus m Antonius Cuquus.

m Cuquus lib. 1 instit. tit. 3. in fin.

ARTICVLVS V.

Verum priuilegium perditum per non vsum quoad religionem, cui directe est concessum, perdatur etiam quoad alias religiones, quibus per extensionem est communicatum.

n Collect. in comp. mend. tit. absolut. quoad secular. §. 19.

RESpondeo dicendo, quod n Collector priuilegiorũ Mendicantium tangit istam difficultatem, agens de quodam priuilegio Carmelitarum concesso ab Vrbano IIII. ipsis patribus Carmelitis, vt de licentia Prælatorum Ecclesiæ possint audire confessiones omniũ Christi fidelium causa deuotionis ad eos recurrentiũ, nisi talia commisissent propter quæ esset Sedes Apostolica merito consulenda. Dubitat igitur vtrum apud Carmelitanos, quibus directe facta est hæc concessio, habetur in vsu, vt sic tam illi, quam cæteri Mendicantes virtute communicationis, seu extensionis priuilegiorum, possint vti illa? Et ait, quod super hoc cõsuluit ipse Generalem Priorem præfati ordinis Carmelitani. Qui respondit, quod absque dubio in partibus Italiæ, & Franciæ, vbi vigebat illius ordo, habebatur præfata concessio in vsu. Licet forte in Hispania propter paucitatem monasteriorum prædicti ordinis, vbi huiusmodi dubitatio insurrexit, nõ haberetur in vsu. Ac per consequens videtur, quod non obstante supradicta hæsitatione, possint Mendicantes vti hac concessione, cui similis non reperitur in priuilegiis mendicantium. Hæc Collector. Ex quibus verbis, prout colligit Corduba a, videtur Collector innuere, quod non possint regulares vti dicta gratia Vrbani IV. concessa Carmelitis, si ipsi Carmelitæ non vtuntur illa, cum priuilegiũ perdatur per nõ vsum, vel per vsum cõtrariũ. At doctissimus Corduba his nõ obstãtibus cõtrariũ tenet, ex sententia cuiusdã docti patris, quem ipse nõ allegat. Nam cum hoc indultũ fuerit cõcessum ordini Carmelitarum, & per communicationem ordini Minorum, & per consequens aliis ordinibus Mendicantibus communicatur ex æquo, ac si ipsis fuisset specialiter concessum: non perditur nisi legitimo tẽpore præscribatur, quod est spatiũ quadraginta annorum, secundum ius commune, & secundum priuilegium Eugenii IV. sexaginta annorum, prout dictum est in superioribus. Et ad hoc vt talis præscriptio contingat, oportet habere scientiam priuilegii, & voluntatem non vtendi illo ad hoc vt per non vsum perdatur prout probant aliqua decreta b. Vbi notant Doctores. Et quamuis contra regularium priuilegia, gratias, & exemptiones, immunitates, & indulta per vnum, aut plures actus, ex negligentia, vel ignorantia, per quoscunque ventum fuerit, contrariumque sit obseruatum; nullum tamen præiudicium illis generari potest, sed omnia in suo robore, & firmitate permanẽt, prout cõcessit Leo X. cõgregationi c Camaldulensi, & Iulius II. congregationi d Sancti Oliueti, & Eugenius IV. congregationi sanctæ Iustinæ e. Circa quod priuilegium aduertit Collector f priuilegium ordinis Cisterciensis, quod præscriptio quadragenaria regulariter etiam contra ignorantes currit, secundum Abbatem g quo temporis spatio, secundum ius commune præscribuntur priuilegia, vt probatum est supra: & in hoc consistit vis huius priuilegii, vt contra ea non præscribatur si propter ignorantiam eorum eis minime fuerit vsum, non dico per quadraginta annos cõtinuos, sed etiã per sexaginta. At in vsu priuilegii, de quo hic agitur, cessant omnia ista cũ per ignorantiam eo nõ fuerint vsi, sicque quoad fratres Minores, & alios Mendicantes non est perditũ prædictũ priuilegium, per non vsum Carmelitarũ. Facit etiam ad hoc quod dicit Innocentius h, quod, scilicet, particulares canonici bene possunt sibi præiudicare perdendo priuilegiũ per vnicã contrauẽtionẽ; sed Ecclesiæ præiudicare non possunt, quin ea possit allegare non esse sibi sublatum suum priuilegium, quod fuit perditum, quoad particularem personam, & Panormitanus i etiam dicit quod si vnus vtitur, & non alter priuilegio multis concesso, non præiudicat non vtens vtenti, de quo etiam agit Syluest k cõcordans cum his. Ergo licet aliqui Fratres, seu Conuentus, seu Prouinciæ ex voluntate, seu etiam (quod minus est) ex ignorantia, vsi non essent tali priuilegio, vel contra illud fecissent, non possent toti ordini, seu aliis præiudicare. Deficit etiam in hoc casu præscriptio, quia hoc priuilegium per communicationem, & nouam concessionem factum est iam ordinis Minorum per plures Sũmos Pontifices; vt patet ex confirmationibus priuilegiorum Ordinis Minorum factis per Clementẽ VII. Paulum IV. Pium IV. Pium V. Gregoriũ XIII. & Sixtum V. Ex quibus patet quod priuilegia Carmelitarũ, & aliorum ordinum fuerunt facta, nono dicto Ordini Minorum, & sic contra ea non potest allegari præscriptio, quia solent præscribi priuilegia ordinibus cõcessa, vt patet ex dictis.

a Cordub. in addit. ad dictum §. 41.
b Cap. si de terra in vers. detrahere nolentes.
c Congre. Camal. ...
d Congreg. S. Oliue. priui. 3 fol. 90.
e Congreg. S. Iustin. priuil. 45 fol. 102. priuil. 0. fol. 192. & priuil. 121. fol. 201.
f Col. Cist. tit. priu. §. 2.
g Abb. in cap. vigilanti. de præscr. per illũ & ... in pa. C. de præscr.
h Innoc. in d. c. accedentib.
i Pano. d. c. ad audientiam. in fin.
k Syl. ver. priuilegium. 16.

ARTICVLVS VI.

Verum lex, & priuilegium quod imponit pœnam, ipso facto possit derogari per contrariam consuetudinem.

REspondeo dicendo, quod l Panor. dicit, quod lex, & priuilegium pœnale imponens pœnam, ipso facto, & ipso iure, potest derogari per contrariam consuetudinem; & reprehendit Hostiensem m qui cõtrarium docet. At doctissimus Castro opinionem n Panormitani omnino refellit, hoc ductus fundamento: nam pœna excommunicationis imposita ipso iure cõtra imponentes manus violentas in clericum, quãdocunque aut quomodo poterit contra illã incipere cõsuetudo, cum nulla iudicis, aut Prælati negligẽtia possit impedire, quin contra illã legem delinquens, statim post delictũ commissum incidat in excommunicationem: nam vt dicunt Canones, o excommunicatio trahit secum executionem; & hanc rationem multis cõfirmat Castro, & infert, illos, qui sine vlla Papæ dispẽsatione ingrediuntur intra portas domus alicuius Monasterii sororum sanctæ Claræ, aut ordinis Prædicatorum, esse ipso facto excommunicatos, quãuis propter monasterii deformationem, & desolationem, & superioris Prælati negligentiam, & dissimulationem Moniales ipsæ multis suæ domus portas aperire, & liberã introeundi facultatem concedere consueuerint: nam introitus ad huiusmodi Monialium domus est sub excommunicationis ipso facto incurreda pœna, Apostolica auctoritate interdictus, nec illis potest vllo pacto suffragari longæua mulierum, sine licentia Apostolica, intrantiũ consuetudo, cum ipso facto excõmunicatio ipsis infligatur. Aduerte tamẽ quod quãdo id quod per legem præcipitur positiuã, per contrariã consuetudinem est abrogatum, etiã excommunicatio ipso iure lata contra transgressores ipsius legis, est nulla: sublata enim obligatione principali ipsius legis, tollitur etiam obligatio pœnæ tali legi apposita. & sic videmus multas excommunicationes hodie non ligare, quæ in extrauagantibus proponuntur; & ratio est, quia obligationes eorum quæ in talibus extrauagantibus præcipiũtur, per contrariam consuetudinem cessauerũt: ita doctissimus Castro. Et sic cessat hodie excommunicatio, quæ in vltimo Concilio Lateranensi sub Leone X sessione nona, lata est contra eos, qui imprimunt, aut imprimi faciunt librũ aliquem, sine præuia legitima ordinarii examinatione; sufficit enim in his Hispaniarum regnis iuxta pragmaticas sanctiones, priuilegium regale.

l Pano. in c. 1. de treu. & pace.
m Hostien. in d. cap. 1.
n Cast. lib. 2. de leg. pœn. c. 11. fol. 216.
o cap. postter. §. verum de sent. excom.

ARTICVLVS VII.

Verum priuilegia contra decreta sacri Concilii Tridentini sint abrogata.

REspondeo dicendo, quod vt constat ex superioribus, prout in sua Bulla statuit Pius IIII. omnia priui-

priuilegia contra Concilium Tredentinum ſunt abrogata,& idē Summi Pontifices,ſcilicet Gregorius XIII. & Sixtus V. noluerunt ea confirmare inquantum ſunt contra Concilii Tridentini decreta, prout dictum eſt late in ſuperioribus,& hæc veritas explicatione eget: videmus enim multa decerni à Concilio Trid. contra priuilegia regia regularium,quę tamen à viris doctiſſimus reputantur non derogare prædicta priuilegia: in vno enim eodē met cap. videmus determinari diuerſa. Vnū abſolute ſine derogatione priuilegiorum, alterū vero cum derogatione expreſſa eorum,quod patet in ſeſſione trigeſima tertia de reformat. cap. octauo, vbi duo ſtatuuntur. Primū eſt, quod ſacri ordines ſtatutis à iure tēporibus,ac in cathedrali Eccleſia vocatis,pręſentibuſq; ad id Eccleſiæ canonicis,publice celebrantur,& reſpectu huius non derogat priuilegia. Secundū eſt, vnuſquiſque autem à proprio Epiſcopo ordinetur: quod ſi aliquis ab alio promoueri petat,nullatenus, id etiā cuiuſuis generalis,aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegii prætextu,etiam ſtatutis temporibus permittatur. Vides quomodo reſpectu illius ſecundi derogātur priuilegia,& ſic vidi ego firmatum à viris doctiſſimis, Iuriſperitis, & Theologis,& Eccleſiaſticis,& Regularibus huius vniuerſitatis Salmanticēſis,quod Religioſi modo poſt Concilium Trid. poſſunt ordinari extra tempora,virtute ſuorum priuilegiorum. Et quidam Reuerendiſſimi Epiſcopi,viſa ipſorum ſententia,ordinauerūt aliquos extra tempora,de quo infra, in tertio tomo,in quæſt. de ordinibus latius dicetur. Vnde exiſtimo quod ſolum illa decreta Concilij Tridentini derogātia expreſſe priuilegia regulariū,ſunt illa de quibus loquitur Gregorius XIII. in confirmatione priuilegiorum regularium: non autem alia decreta, in fine quorum minime dicitur,nō obſtantibus priuilegiis in contrariū. Vnde quādo dicunt Gregorius XIII. & Sixtus V. quod confirmant priuilegia regularium,quatenus decretis Concilij Tridentini non aduerſantur, ſunt gloſſandi, videlicet,quatenus decretis ſacri Concilij Tridentini irritantibus expreſſe prædicta priuilegia per non obſtantias priuilegiorum ibi appoſitas nō ſunt contraria. Nec contra hoc obſtat decretum a Concilii Tridentini,cuius verba ſic ſe habent: [a Seſſ. 25. de reg. cap. 22.]

Hæc omnia,& ſingula in ſuperioribus decretis contenta obſeruari ſancta Synodus præcipit, in omnibus Cœnobiis,ac Monaſteriis, Collegiis,ac domibus,quorumcumque monachorum, ac regularium,nec non quarumcumque ſanctimonialium virginum, ac viduarum, etiamſi illa ſub gubernio militiarum, etiam Hieroſolymitarum viuant,& quocunque nomine appellentur, ſub quacunque regula, vel conſtitutionibus,& ſub cuſtodia, vel gubernatione, &c. non obſtantibus eorum, & ſingulorum priuilegiis, ſub quibuſcumque formis verborum conceptis,ac Mare magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis,nec non conſtitutionibus & regulis etiam iuratis,atque etiam conſuetudinibus vel præſcriptionibus etiam immemorabilibus. Reſpondeo enim,quod in dicto capite vigeſimo ſecundo,ſolum reuocantur priuilegia, quæ ſunt contra illud quod decretatum eſt in ſeſſione vigeſima quinta de regularibus: & non priuilegia quæ ſunt contra decreta aliarum ſeſſionum dicti Concilii; & ſic dicit Concilium, Hæc omnia, & ſingula in ſuperioribus decretis contenta,&c. Nota quod dicit, in ſuperioribus decretis,& nō dicit, in ſuperioribus ſeſſionibus, vnde clare innuere voluit, quod decreta contenta in dicta ſeſſione vigeſima quinta,de regularibus, obſeruantur omnino contra priuilegia regularium; etiā ſi in aliquo eorū non fiat derogatio expreſſa priuilegiorū regularium,at contenta in aliis ſeſſionibus nō pręcipit Concilium obſeruari cōtra ipſorum priuilegiorum tenorem,ſi expreſſe in his non reuocantur.

Vnde infertur primo, quod decretum b Concilii Tridentini ordinans,quod non liceat regularibus imprimere libros de rebus ſacris ſine approbatione Ordinarii,& licentia ſuorū ſuperiorum, cum non deroget expreſſe priuilegia regulariu,ſi aliquod eſſet priuilegiū contrariū Religioſis cōceſſum,ipſo optimo iure poſsēt vti: at ego nullū tale priuilegiū inueni. Infertur ſecundo, quod Concilium Tridentinum c quatenus præcipit,quod in monaſteriis Monachorum, vbi cōmode fieri poteſt, etiam lectio ſacræ Scripturæ habeatur,cum non deroget expreſſe priuilegia; in contrarium ſi aliquod eſſet tale priuilegium, poſſent eo vti regulares,& eo caſu non poſſent compellere Sedis Apoſtolicæ Legati,& Epiſcopi locorū in hoc negligētes Abbates,cum eorum priuilegia quantū ad hoc no derogentur: ſed ego nullum ad hoc inueni priuilegium. [b Seſſ. 4. de vſu ſacr. libro.] [c Seſſ. 5. de reform. cap. 1.]

Tertio infertur,quod Concilium Tridentinum d in quantum ſtatuit, quod qui in Subdiaconatus ordine ſaltem non ſit, vocem in capitularibus actibus non habeat, cum deroget expreſſe priuilegia regularium: poſſunt ipſi regulares ſi ad id aliquod habent, vocē habere in capitularibus actibus,etiā ſi Subdiaconi non ſint; & ita declarauit optima Cardinalium cōgregatio ſuper Concilium Tridentinum,anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo tertio, Patri Fratri Gaſpari Paraſelo Minimorum Generaliſſimo,quod dictum Concilium non contrariatur conſtitutionibus regulariū,ſi in aliquo ordine,etiam non in ſacris conſtituti de conſuetudine, aut conſtitutione ad actus capitulares admittuntur. Quæ conſuetudo viget in dicta religione,prout in libro e ſuorum priuilegiorum refertur. Quibus addo,quod ſi in aliqua religione eſſet priuilegium, quo tales ad actus capitulares poſſint admitti, priuilegium adhuc vigeret. [d Seſſ. 22. de reform. c. 4.] [e v. Comed.]

Quarto infertur, quod Concilium Tridentinum f quatenus ponit qualitates ordinandorum, & ordines non eſſe ſuſcipiendos,niſi tranſactis interſtitiis, cum non deroget, quantum ad hoc expreſſe priuilegia regulariū,poſſunt vti regulares priuilegiis,ſi quæ quantū ad hoc habent,niſi obſtaret eis Bulla Sixti V. contra male promotos promulgata, de qua infra dicemus g. Hæc ſunt loca Concilij Trident. in quibus ego non inuenio quod ipſum Concilium obliget ad obſeruantiam eorum, quæ ibi præcipiuntur cum derogatione priuilegiorum regularium expreſſa. Quod eſt neceſſarium: nam ſicut priuilegia inſerta in corpore iuris nō derogantur ſub generali derogatione (prout allegando multos concludit Henriquez h) ita ſi de priuilegiis regularium non ſit ſpecialis mentio: Et in dictis decretis non ſolum non derogantur expreſſe priuilegia regularium, ſed neque etiam alia Eccleſiaſticorum; de nullis enim priuilegiis ibi aliquod verbum fit. [f Con. Tri. ſeſſ. 23. de reform. c. 11.] [g 2. tom. q. de ordinib.] [h Henriq. 1. to. li. 7. c. 28. nu. 9. lit. X. & 10. 31. nu. 5. lib. 5.]

Sed contra ſupra dicta obſtat Bulla Pij IIII. in ſuperioribus relata, reuocatoria priuilegiorum, exemptionum,immunitatum,facultatum, cōſeruatoriarū, indultorum, confeſſionalium, Maris magni,& aliarū quarumcumque gratiarum,quibuſcunq; locis,& perſonis conceſſarum in his, in quibus ſtatutis, & decretis ſacri Concilij Tridentini cōtrariatur. Ex cuius Bullæ generalitate videtur colligi, quod nō ſolū ab Summo Pontifice reuocantur,& annullantur, & caſſantur priuilegia, quæ in decretis ſacri Concilij expreſſe reuocantur,ſed etiam omnia alia,quæ ſunt contraria decretis ipſius Concilij: etiā ſi in ipſis decretis eorū expreſſa nō fiat derogatio. Sed qui hoc ſentiunt, generalitatem tantum legum, & conſtitutionum in ſuperficie contēplantur, & ad mentē legiſlatoris minime ſe conuertunt. Vnde pro ſolutione eſt notandū,quod in dubio Principis mens ſemper pręſumitur fuiſſe talis, qualis de iure eſſe debet, prout notat Baldus i, Alexander,& Iaſon: vnde dicta Bulla Pij IIII. reuocans priuilegia, quæ ſunt cōtra decreta Cōcilij Trident. eſt regulanda ſecundū ipſa decreta,& intelligenda,reſtringenda,& extendenda ad terminos illorū decretorū,& conſequēter reſtringēda ad ea tantū,quæ per illa prohibita ſunt,& illicita reuocādo priuilegia in cōtrariū. Et nō eſt extendēda ad illa,quę nō ſunt per illa prohibita,neq; illicita cū derogatione priuilegiorū. Tū quia cauſa finalis dictę Bullę fuit obſeruātia dictorū decretorum, cui obſeruantiæ eſt locus, quoad ea, quæ in ipſis decretis ſpecialiter nō reuocantur,cū enim reuocētur priuilegia, videtur innuere,quod obſeruētur,niſi aliquod priuilegiū in cōtrariū allegetur;& ita ceſſāte cauſa finali,ceſſat diſpoſitio,prout habetur in iure a. [i Bald. in l. ex facto. in notab. 4. & ibi Alex. ff. de vulg. & pupil. Iaſon in l. beneficium n. 35. ff. de leg.] [a L. adigere §. quamuis ff. de iure patr. cap. ceſſante de app.]

Tum

Tum etiam, quia constitutio quæ fit ad roborandum aliam, cuiusmodi est Bulla Pij IV. quæ fuit facta in robur, & obseruationem decretorum Concilii, vt patet ex eius verbis ibi, *Nos, quibus in primis cordi est tam sancta, & Ecclesiæ Dei saluberrima decreta, suos, vt par est, effectus vbique consequi, & ab omnibus obedienter obseruari*, &c. Debet intelligi secundum eam & concludenda terminis eius, iuxta id quod habetur in iure b, & clare sentit glossa. Quam dicit singularem Cardinalis, addens, quod easdem limitationes, & extẽsiones, quas recipit corroborata, debet recipere corroborans, quem sequitur doctissimus Felinus. Nam secundum ius c referens se ad aliquid intelligitur secundum illud, ad quod refertur, & sic hæc Bulla cum se referat ad decreta Concilii Tridentini, secundum illorum decretorum terminos debet explicari. Quæ, prout patet ex superioribus, non derogant priuilegia. Et ideo videntur velle quod ipsa maneant in suo vigore.

b *Authẽt. constitutio. quæ innouat. §. in de. ver. in illis col. 3. Glos. & Gardin. ibi in e. statutum v. cõ. ne. de elect. Felin. in cap. 1 de iureiur. n. 57.*
c *l. in testa. ff. de condit. & demonst.*

ARTICVLVS VIII.

Quæ priuilegia derogentur per Concilium Tridentinum.

RESpondeo dicendo, quod sicut dictum est in articulo superiori non omnia decreta Concilij Tridentini sunt seruanda contra tenorẽ nostrorũ priuilegiorum, sed solum illa, quę decernunt obseruandum quod in ipsis statuitur, non obstantibus quibuscunque priuilegiis. Nunc autem restant ea omnia loca in præsentia breuiter, & summarie enumerare, vt religiosis magis pateant.

Primum omnium decretum est, quod habetur sessione quinta, de reformatione, capite secundo, vbi dicitur, quod si prædicator aliquis (quod absit) errores aliquot, aut scandala seminauerit in populo, etiamsi in monasterio sui, vel alterius ordinis prædicet, Episcopus ei prædicationem interdicat, & contra eum secũdum iuris dispositionem, aut loci consuetudinẽ procedat, etiam quacunque stante exemptione. Quod patet; nam ait decretum, quod Episcopus autoritate Apostolica, & tanquam Sedis Apostolicæ delegatus procedat. Quæ verba clare indicant reuocari quodcunque priuilegium in contrarium, siquidem Episcopo datur facultas, vt procedat tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, qui in prouincia suæ delegationis, potest omnia quæ potest ipse Papa delegans, prout tradit Syluester d post alios, & ita quotiescunque in decretis Conciliorum dicitur, quod ordinarij tanquam Sedis Apostolicę delegati ibi statuta executioni mandent: signum est certissimum, ibi derogari quodcunque priuilegium in contrarium datum ante ipsa decreta.

d *Syl. ver. delegatus. n. 21.*

Secundum decretum est, quod habetur in eadem sess. cap. quod scilicet regulares cuiuscunque ordinis in suis monasteriis etiam prædicare non audeant, nisi de licentia sui superioris, prius se Episcopo præsentauerint, & ab eo benedictionem petierint antequã prædicare incipiant: in Ecclesiis vero, quæ suorum ordinum non sunt, vltra suorum superiorum ordinum licentiam ordinariorum habere tenentur, sine qua in Ecclesiis, quę suorum ordinum non sunt, nullo modo prædicare possunt, imo neque in Ecclesiis ordinum Episcopo contradicente: prout in sessione vigesima quarta, capite quarto, de reformatione ordinatur, quod infra secundo in quæstione de prædicatoribus, quomodo sit intelligendum, ventilabitur.

Tertium decretũ est: nam in sessione decima quarta, capite vndecimo, ordinatur, quod regulares de vno ordine, ad alium translati, sub sui superioris obedientia maneant.

Quartũ decretum est: nam in sessione vigesima secũda, in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missæ ordinatur, quod cuiuscunque generis mercedẽ, cõditiones, & quidquid pro Missis nouis datur, ordinarii omnino prohibeãt, & ne cuiuis vago, aut ignoto sacerdoti Missas celebrari liceat, neq; in priuatis domibus, sed in Ecclesiis, aut oratoriis per ipsos ordinarios deputandis, & visitandis, & debitis horis Missa celebretur.

Quintum decretum habetur sessione vigesima tertia, capite decimo, vbi ordinatur quod Abbatibus, atq; aliis quibuscunque, quantumuis exemptis, non liceat in posterum intra fines alterius diœcesis, vel subditis alterius, sed solum suis regularibus tonsuram, & minores ordines conferre.

Sextũ decretũ habetur in eadẽ sessione, capite duodecimo, vbi ordinatur, quod nullus etiã regularis antẽ vigesimũ secundũ annũ ad subdiaconatus ordinẽ, & ante vigesimũ tertiũ ad diaconatus, & ante vigesimũ quintũ ætatis suæ annũ ad presbyteratus ordinẽ promoueatur, nec hoc sine diligẽti Episcopi examine fiat, priuilegiis quibuscunque quoad hoc penitus exclusis.

Octauum decretum habetur in eadem sessione, capite decimo tertio, vbi dicitur quod nemini etiam regulari, duo sacri ordines eodem die conferantur, priuilegiis quibuscunque non obstantibus, nec promoti ad sacrum subdiaconatus ordinem si per annum saltẽ in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere permittantur.

Nonum decretum habetur in eadem sessione, capite decimoquinto, vbi ordinatur, quod nullus etiam regularis potest secularium confessiones audire, nec ad id idoneus reputari, nisi aut parochiale beneficiũ habeat, aut ab Episcopo per examen si illi videbitur esse necessarium, aut alias idoneus reputetur, & approbationem obtineat priuilegiis, & consuetudinibus non obstantibus.

Decimo est notandum, quod omnia decreta posita in sessione vigesima quinta de regularibus, obseruanda sunt priuilegiis quibuscunque nõ obstantibus, prout præcipitur in capite vigesimo secũdo eius sessionis, quæ non hic adduco, ne fastidiosus sim lectoribus, & quia in suis materiis particularibus digesta ponentur, Deo duce, in his tractatibus.

Vndecimum decretum habetur in sessione vigesima quinta de reform. cap. vndecimo, vbi statuitur de locationibus bonorum Ecclesiæ anticipatis, & solutionibus non faciendis.

Duodecimum decretum habetur in eadem sessione, capite decimotertio, vbi statuitur de quarta funerali soluenda cathedralibus, & parochialibus Ecclesiis, cum conditione ibi posita.

Hæc recipiat lector: aduertat tamen, quod in suis propriis locis omnia hic breuiter contenta, prout decet, explicabuntur Deo duce.

ARTICVLVS IX.

Vtrum priuilegia, quæ sunt contra sacros canones alios, à decretis, & canonibus Concilij Tridentini sint reuocata.

RESpondeo dicendo, quod hic articulus ponitur ad dilucidanda quædam verba posita in confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum data à Gregorio XIII. *Dicit enim se ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmare omnia priuilegia dicti ordinis, quatenus sunt in vsu, & decretis Concilij Tridentini, & sacris Canonibus non cõtradicunt.* Quæ verba maximam præ se ferunt difficultatẽ: per hæc enim verba ibi, *sacris Canonibus non contradicunt*, videtur Summus Pontifex nolle confirmare multa priuilegia regularium, aut, vt melius dicam, fere omnia priuilegia regularium, cum fere omnia sacris canonibus contradicant: & per cõsequens videtur quod hæc confirmatio sit parui momenti. Frater Hieronym. a à Sorbo Capucinus sentiens hãc difficultatem, eam soluit in hunc modum dicens, esse intelligendũ de sacris Canonibus, & decretis Concilii Trident. cum clare pateat Concilium ipsum, & canonibus, & decretis constare, & ait quod illud operatur illa copula (&) coniungendo canones cum decretis Concilii Tridentini. Ideo male ipsi sentire videntur, qui aiunt sub illa particula (canonibus) intelligi decreta, & decretalia Summorum Pontificum, & sub illis decretis Concilij Tridentini ea, quæ sunt in eodem Cõcilio Tridentino:

a *In comp. mend. 2. pa. tit. priuileg. fratrum. pag. 329.*

Et

Et quod perinde nulla, aut paruissima remanēt mēdicantium priuilegia. Et ita equidem esset si hæc illorū valeret opinio. Et nihil Summus Pōtifex concederet. Quod confirmatur: nam si Summus Pontifex secundū eorum opinionem vellet priuilegia supradicta confirmare, diceret, quatenus sunt in vsu, & sacris canonibus Summorum Pontificum, & decretis sacri Concilii Tridentini non contrariantur. Quidquid tamen sit, illa verba (sacris canonibus) fuerunt sublata à Sixto V. in confirmatione priuilegiorum nostri ordinis Minorum, & ordinis Cisterciensis, & à Gregorio XIV. in confirmatione priuilegiorum ordinis Cisterciensis. Priuilegia Societatis absolute sunt sine aliqua limitatione, & restrictione, à Gregorio XIII. confirmata, secundum quod in compendio priuilegiorum dicti ordinis refertur, quorum priuilegiorum ordines Mendicantes habent communicationem, vt infra in quæstione de communicatione priuilegiorum dicetur.

ARTICVLVS X.

Vtrum priuilegia regularium, reuocata per Concilium Tridentinum, sint valida in foro conscientiæ.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. in Concilio Lateranensi edidit quandam Bullam super moderationem priuilegiorum per Sedem Apostolicam fratribus Mendicantibus, & aliis Religiosis concessorum: sed postea idem Leo X. reualidauit, & in pristinum statum restituit omnia priuilegia fratrum Minorum obseruantiæ, viuæ vocis oraculo, quod habetur in registro ordinis facto tempore reuerendissimi P. F. Francisci Licheti ministri generalis, ex cuius persona sic ibidem habetur: *Anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono in vigilia Visitationis beatæ Mariæ Virginis, dum essem in præsentia, & conspectu sanctissimi Domini nostri, Domini Leonis Papæ X. ipse Pontifex liberaliter confirmauit omnia priuilegia ordinis in foro conscientiæ tantum, ita quod in foro conscientiæ eisdem vti possumus, sicut ante Concilium Lateranense vltimate celebratum. Non obstantibus quibuscunque in dicto Concilio ordinatis, & determinatis aliter, vel in contrarium disponentibus.* Hæc in registro ordinis habentur in actis præfati reuerendissimi P. F. Francisci Licheti generalis ministri. Alia adducit in confirmationem huius rei Collector b priuilegiorum Mendicantium. Sed quia ego inferius debeo probare iam dicta priuilegia etiam in foro exteriori esse confirmata, etiam si sint contra dictum Concilium: ideo ea relinquo, & similiter in eodem foro conscientiæ sunt nostra priuilegia confirmata, etiamsi sint contra Concilium Trident. per viuæ vocis oraculum Pij V. Pontificis Maximi, quod refert P. F. Alfonsus de Veracruz in suo speculo coniugatorum in fine. Cuius tenor sequitur: *Pontifex Pius V. anno millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, decima tertia die mensis Martij viua vocis oraculo, supplicanti ministro generali Minoritarum fratri Aloisio de Puteo, cuius supplicationis tenor est: Supplicatur Sanctissimo Domino Pio Papæ V. vt sua sanctitas dignetur confirmare, & concedere omnia priuilegia, & quascunque gratias etiam viuæ vocis oraculo concessas per bonæ memoriæ Paulum Papam IIII. & alios Romanos Pontifices prædecessores Sanctitatis suæ, cum singulis clausulis, & decretis, & derogationibus, in eis contentis, fratribus ordinis Minorum regularis obseruantiæ, ita vt illis gaudere & vti possint, toties quoties opus fuerit, & eis videbitur. Et quoad illa eis quæ sunt restricta, seu derogata per Concilium Tridentinum etiam vti possint in foro conscientiæ tantum. Et Pontifex dixit, fiat.* Et hæc concessio refertur in compendio c Societatis. Nec ista concessio fuit reuocata per Gregorium XIII. qui primo sui Pontificatus anno, reuocauit omnia concessa per Pium V. ordinibus Mendicantibus contra decreta Concilii Tridentini, iuxta in superioribus dicta. Nam respondeo quod Gregorius XIII. solum reuocauit concessa à Pio V. in foro exteriori ad euitandas lites, & discordias, quæ inter Ecclesiasticos, & regulares ratione illorum priuilegiorum fuerunt post Concilium Tridentinum exortæ. Et ita non reuocauit viuæ vocis oraculo, quę in foro conscientiæ tantum erant concessa, cum ex eis nō oriantur discordiæ, quæ dictæ reuocationis Gregorij XIII. causa finalis fuerunt. Quod clare colliget qui attente legerit constitutionem Gregorij XIII. in qua nullam Summus Pontifex facit mentionem viuæ vocis oraculi alicuius; sed tantum literarum Apostolicarum, & has solum reuocat in quantum contrariantur decretis Concilij Tridentini.

b Collec. tit. Concil. c. 7.

c Compen. Societatis. tit. Concilium.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Pontifices à Clemente VII. confirmauerint priuilegia regularium in foro exteriori, etiamsi essent contra Concilium Lateranense.

RESpondeo dicendo, quod nemini dubium est Leonem X. confirmasse in foro conscientiæ dicta priuilegia, prout dictum est in articulo superiori. Quod autem dubitatur, est, vtrum idem Leo X. d in foro exteriori fecerit eandē confirmationem, & Collector priuilegiorum Mendicantium affirmat, quod sic, sequendo quendam virum insignem, & doctissimum super hoc consultum, & bene informatū virtute cuiusdam breuis concessi ab ipso Leone X. a Fratribus Prædicatoribus post præfatum Concilium, vbi fecit eis amplissimam communicationem omnium priuilegiorum concessorum, & concedendorum aliis fratribus Mendicantibus, & proprio motu illa de nouo concessit, cum magnis non obstantiis, dicens *Non obstantibus quibuscunque literis Apostolicis, suspensionibus, reuocationibus, & restrictionibus, siue constitutionibus, ordinationibus, nec non in prouincialibus Synodalibus, Concilijs editis specialibus, & generalibus; &c.* Nam cum secundum iura, verba posita in literis Apostolicis debeant aliquid operari, sequitur quod per præfatum verbum ibi, *generalibus*, est derogatum Concilio Lateranensi, quoad ea quę tāgūt reuocationem priuilegiorum dictorum fratrum, aliter enim nihil penitus operarentur dicta verba. Allegat autem pro hac parte Collector quandam bullam Clementis VII. datam Romæ apud D. Petrum, sub annulo Piscatoris, die trigesima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, Pontificatus sui anno secundo. In qua concedit religioni minorū sanctæ Claræ, & tertij ordinis de pœnitentia omnia priuilegia, & facultates, concessa, & concedenda aliis religionibus Mendicantibus & non Mendicantibus, de qua in quæstione de cōmunicatione priuilegiorū. Sed ego non inuenio in ea Bulla concedi supradicta non obstantibus Conciliis generalibus. Ideo ad aliam Bullam me conuerto, vbi hæc specialiter approbatur opinio, quam vidi, & habeo sub sigillo authentico, & est Bulla Pauli Papæ IIII. data Romæ anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, die decima mensis Martij, Pōtificatus eiusdē Domini nostri Pauli Papæ, anno quarto. *Vbi confirmantur, & de nouo conceduntur ex certa scientia, & de plenitudine potestatis priuilegia dictorum ordinum. Non obstantibus alijs Apostolicis ac Prouincialibus, Capitularibus generalibus, & specialibus constitutionibus, & ordinationibus etiam in vltimo generali Concilio Lateranensi celebrato, & alijs Concilijs editis, &c.* Conciliū autem generale Lateranēse vltimum fuit celebratū sub Leone X. quę Bulla est summe notanda quoad hoc: non enim ego vidi aliam ita expresse nostram opinionem approbantem. Dixi ita expresse, nam confirmationes priuilegiorum datæ à Gregorio XIII. & à Sixto V. quas in superioribus allegauimus, hoc ipsum videntur innuere. Quatenus dicunt quod confirmant, & innouant dicta priuilegia, dūmodo decretis sacri Concilij Tridentini nō sint contraria, nā hæc exceptio non erat necessarium quod apponeretur. Nam posita clausula generali, non obstantibus quibuscunque constitutionibus, & priuilegiis, non extenditur ad ius cōmune, imo nec ad priuilegia in corpore iuris inserta secun-

d Collect. tit. Concil. §. 7. dicit, quod sic

a In supple. fol. 69. col. 219.

cundùm Glossas *b* multas probatas à Cyno. Imò in specie tenet Baldus *c* quòd per generalem clausulam, non obstantium, nunquam intelligitur derogatũ Concilij generalis constitutionibus: quia pro facienda derogatione eorum, oportet quòd de illis fiat intẽtio specialis secundùm Archidiaconum *d*. Et ratio est, quia id quod muliorum consensu fit, maiori autoritate dicitur corroborari, & ideo vt tollatur maiori reuocatione opus est, prout tradunt leges *e* Ciuiles, & Canonicæ, & notat Federicus de Senis, tradunt Alexander, Decius, & Antonius de Padilla. Vnde cum Gregorius XIII. & Sixtus V. in clausula, non obstantium suarum confirmationum, non expresserint edita in Concilijs generalibus; non fuit necesse talem exceptionem apponere, videlicet, dummodo decretis Concilij Tridentini non sint contraria. Et cùm verba posita in literis Apostolicis secundùm iura debeant aliquid operari, dicendum est, quòd dicta exceptio decretorum Concilij Tridentini fuit apposita ad firmandum regulam in cõtrarium. Et sic voluerunt Summi Pontifices asserere, quòd etiam si alia essent decreta alterius Concilij generalis (vt fuit Concilium Lateranense sub Leone X.) non obstarent quo minùs ea priuilegia omne suum robur, & firmitatem haberent. Quod patet, nam confirmatio generalis priuilegiorum, licet non se extendat ad illa quæ contra ius sunt: verum est tamen quòd si confirmat generaliter, excipiens vnum quod est contra ius, talis exceptio operatur, vt Papa censeatur confirmare omnia alia priuilegia quæ sunt contra ius. Ita Baldus *f*, Iason, Ruynus, quos sequitur Mandosius.

b Glo. in l. 2. §. legat. ff de iudic. & in auth. qua in prouin. C. vbi de crim. agi oporteat. tradit Cyn. in l. 3. C. quando inter pupil. & iud.
c Bald. in l. humanũ, C. de leg.
d Arch. in c. 1. de cõ. in 6. & l. dubitum. C. de repu. c. prudentiã de offi. deleg. Feder. cons. 225 & consi. 47. vbi laud. Alexan. cons. 122 n. 9 lib. 4. Dec. in Rubric. de const. 2. lect. n. 38. & in c. prudẽtiam 3. notat. nu. 18. de off. deleg. Padilla in l. vniuer. nu. 17. de rescrip.
f Bal. in c. 1. n. 2. cons. in prin. per quos fiat inuestio. idem in l. 1. in fi. ff de ferijs. Iason in l. finientẽ fin. ff. quod quisque iur. Ruinus cons. 100. co. post. prin. vol. 3. Mandos. in regul. cancell. 33 q. 8 n. 5.

ARTICVLVS XII.

Vtrùm clausula generalis, non obstantium, tollat legem iuratam.

RESpondeo dicendo, quòd clausula generalis, non obstantium, non est sufficiens ad tollẽdam legem iuratam, vt docet Glossa *g*, & post alios tenet Cassaneus, & Couarruuias, & alij quos refert, & sequitur Quintilianus Mandosius. Et ideo Paulus IV. in confirmatione priuilegiorum ordinis Minorum confirmat ea, non obstantibus statutis, & consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione Apostolica roboratis. Quod ipsum fecit Sixtus V. in confirmatione eorumdẽ priuilegiorum, si enim ea confirmarent non obstantibus statutis: non extenderetur ea non obstantia ad statuta iurata secundùm supradictos patres.

g Glos. in c. cũ nõ deceat. ver. effectus de ele. lib. 6. Cassã. in consuet. Burgun. Rubr. 13 §. 8. n. 12. Cou. rub. de test. 2. p. n. 19 Mand. de signat. gratia f. 32. col. vers. conceditur clausu. hæc.

ARTICVLVS XIII.

Quomodo intelligenda sit illa clausula posita in Bullis, & in confirmationibus priuilegiorum regularium, scilicet, contradictores quoslibet, & rebelles, etiam per quascunq. censuras, & pœnas ecclesiasticas, &c.

RESpondeo dicendo, quòd Paulus IIII. & Sixtus V. in dictis confirmationibus, & alij Summi Pontifices solent apponere clausulam positam in articulo quæstionis, vel aliam similem non permittentes eos ab aliquo molestari. Quæ clausula debet intelligi de contradictore, qui de facto solùm contradicit, non autem de iure, iuxta glossam *h* ab omnibus laudatam, & à multis putatam singularem in iure Canonico, cui in iure Ciuili videtur alia similis, quæ multis decisionibus similibus illustratur à Panormitano, Corseto, & Felino, & ab alijs quos refert & sequitur Nauarrus. Et quando Summi Pontifices addunt, quòd sciant contemptores, & inobediẽtes se incursuros indignationẽ Petri, & Pauli, non intelligant contra ipsos per talia verba sententiam excommunicationis fulminari: tantùm enim pœnam arbitrariam prædicta verba designant, prout tradunt Alciatus *i*, Rebuffus, Restaurus, Bartholomæus Belameta, & Menochius.

h Glo. in c. pro illorum. vers. contradictores, de preb. in l. si seruũ §, hæc verba. ff de ac. hæred. v. abstinet Panor. in c. audita de resti. spo. Corse. in singula. v molestia. Fe. in c. causam quæ, col. 2. & seq. v. non ob. de rescrip. Nau. in c. cũ contingat, in 7 cau. nullitat. n. 3. de rescr.
i Alciat. in c. quod sedẽ in 6. de offi. ordi. Rebu. in prax. benef. tit. de claratio. nona pron. f. ad fi. Restau. in tract. de impe. qu. 110. n. 38. casu principi re seruato. Belamer. in trac. de clar. subsi. q. 44. Meno. li. 4. de arbit. cent. 4. cas. 365.

ARTICVLVS XIV.

Quomodo intelligenda sit illa clausula, Omni appellatione postposita.

RESpondeo dicendo, quòd in omnibus confirmationibus Apostolicis priuilegiorum regularium solet apponi, quòd Iudices delegati procedant ad executionem ipsorum priuilegiorum omni appellatione remota, quod etiam in conseruatorijs solet literis apponi, & sic istam clausulam ponunt Paulus IV. & Pius IV. & Pius V. & Gregorius XIII. in confirmatione, & innouatione priuilegiorum fratrum, de quibus fecimus mentionem. Pro cuius clausulæ explicatione aduerte, quòd hanc clausulam à sententia definitiua, & interlocutoria solus Princeps in rescriptis solet apponere, vt in iure *a* probatur, & tradunt Canonistæ. Causam autem appellationis ab interlocutoria cum supradicta clausula, etiam inferior à Principe solet committere: vt probatur in iure *b*, vbi notat Glossa & tenet Imola.

Et aduerte, quòd Legatus à latere non potest committere causam appellatione remota, nisi expressè hoc sibi sit concessum, secundum *c* Bald. Hic autem videmus Principem non recognoscentem superiorẽ, qui est summus Pontifex, committere causas motas super priuilegia regularium certis Iudicibus, vt procedant contra rebelles, & contradictores quoslibet etiam per quascunque (de quibus eis videbitur) censuras, & pœnas ecclesiasticas, ac alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita. Et dubium est, an hoc intelligatur de appellatione legitima, an de friuola appellatione. Pro cuius rei explicatione est notandum, quòd appellatio friuola dicitur illa, quæ imponitur sine legitima causa, vt quando quis appellat vbi non est grauatus iniustè, & in hoc casu idem est dicere friuolã, quod vanam, & inanem, & sine iusta causa interpositam, quæ nullum poterit sortiri iuris effectũ, ita declarat *d* Geminianus. Hoc supposito quidam dicunt solum tolli appellationes friuolas, prout refert autor tractatus clausularum; sed contrarium est tenendum in nostro casu. Primò, quia Sixtus V. in sua confirmatione non dicit, quòd procedant Iudices in huiusmodi causis appellatione remota: *Sed dicit, quòd procedant appellatione quacunque postposita.* Quibus verbis satis indicat omnem remouere appellationem. Secundò, quia in tantum lex odio habet appellationes friuolas, quòd non solùm introduxerit pœnas contra appellantes, verùm etiam censetur fieri iniuria Iudici, à quo friuolè appellatur. Adeo quòd potest Iudex agere actione iniuriarum, prout tenet Glossa *e* singularis, quam sequuntur Geminianus, & Felinus, & est alia Glossa expressè hanc tenens opinionem. Vnde cùm secundùm iura talis appellatio remoueatur, non est credendum, quòd Summi Pontifices volentes religionibus aliquod priuilegium concedere, quòd scilicet ad executionem suorum priuilegiorum procedatur, appellatione remota, solùm voluerint remouere appellationem friuolam à iure valde remotam. Eorum igitur intentio est, apponendo dictam clausulam in dictis priuilegijs remouere omnem appellationem, legitimam scilicet, & friuolam. Ex prædictis igitur patet, quòd delegatus cum dicta clausula, non tenetur deferre appellationi, si non est facta in casu expresso in iure, & sic potest procedere ad executionem sententiæ, non obstante appellatione, nisi facta fuerit inhibitio, vel nisi ex certa scientia Papa commiserit appellationem. Licet tamen iudex non teneatur appellationi, tamen si pars appellauerit ex tali causa, quæ si esset vera, deberet legitima reputari, quamuis non sit scripta in iure, licet iudex non detulerit tali appellationi, poterit tamen pars adire Principem super tali appellatione, qui poterit illam admittere, si sibi visum fuerit, prout tenet Imola *f*, & in iure probatur. Qui ait etiam quòd ad Principem poterit supplicari, sicut à sententia Præfecti Prætorij non appellatur, sed supplicatur, prout habetur in iure. Ex

a l. 1. § fi. ff. à quib. ap. appel. Canonistæ in c. pastoral. & in c. super quæst. § porrò & §. si verò dub. de offic. delegat.
b l. si. cum ibi not. à glo. C. de sent. interloc. omni iud. Imola in d. l. 1. § finali.
c Bal. in l. 2 C. de appell.
d Geminia. in c. cũ appella. colu. 2. ver. si quæro quid importet. de appell. Trac. clausu. part. 18.
e Gl. in l. 6. in gl. fi. C. quod prono. non est necess. Gemini. vbi s. col. 2 & Fel. in c. 2. col. 1. de appell. gl. 2. in c. si quis præposi. dis. 50.
f Imola vbi s. c. pastorali.

g L. 1. C. de sent. præfec. præt. Auth. quæ supplicatio. C. de precib. imper offeren.

h Innoc. & Host. in c. pastoralis, de off. delega.

re g Ex quibus infertur quòd licet appellat[illegible]e pendente nihil possit innouari, vt habetur in toto titulo, ff. nihil innouari appellatione pendente. Hoc tamen fallit, si est commissa causa appellatione remota: nam hoc casu non obstante appellatione poterit per Iudicem à quo appellatum est innouari, & sententia executioni mandari, secundum Innocentium h, & Hostiensem.

ARTICVLVS XV.

Quid sibi vult clausula posita in confirmationibus priuilegiorum, inuocato etiam ad hoc auxilio brachij secularis.

i Imol. in c. significasti, nu. 3. de off. deleg.

k c a. 1. de off. ord. c. sané el 2. de off. dele.

l Nauar in c. cū contingat 1. remo n. 1. de rescript.

m c. de malo. tradunt scribētes maximè Abb in c. 2. n. 2 de off. ordin. Iason in l à Diuo Pio §. sententiam Romæ, nu. 10. de re iud.

n Menoch de arbit. libr. 2. cas. 412. n. 4

o Analos in direct. iudic. eccle. 2 pa. cap. 13. n. 32

p DD. in c. 1 de off. ord. Rodin in pract. de mand. princip. vers. sed & per legitimos tramites, n. 85.

q Analos vbi supr. 2. p. c. 12. nu. 13.

a Couarr. in prac. qq. c. 33 nu. 1. vers. quibus & suffragatur.

RESpondeo dicendo, quòd hæc clausula ponitur in confirmationibus priuilegiorum datis à Pontificibus in superioribus articulis citatis, pro cuius clausulæ explicatione nota, quòd delegatus à Papa delegare potest, secundùm Imolam, i receptum ibi à communi, cuius verba sunt, *Si hoc Ordinarius potest, vt patet in iure, multò fortius Delegatus, qui est maior illo in causa sibi delegata, prout dicunt Canones* k. *Et licet quandoq; in rescripto adijciatur clausula, Inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis, illud est ad superabundantem cautelam, sicut de stylo curiæ interdū exprimuntur clausulæ, quæ suapte natura insunt.* Hæc Imola. Quem ad hoc adducit Nauarrus l sequens, & illustrans hanc doctrinam. Ex quo sequitur, quòd in dictis priuilegiorum confirmationibus fuit dicta clausula apposita, ad superabundantem cautelam. Aduerte etiam pro explicatione huius clausulæ, quòd Iudices seculares difficillimè & ægrè ferunt officium suum inuocatum impartiri; ita vt eis videatur facere quid iniustum, & sui officij alienum, ac vniuersam, & regalem iurisdictionem prorsus destruere. Qui quidem scandalizantur persæpè, atque irascuntur valde, quando vident ecclesiasticum iudicem sub excommunicationis interminatione eos compellere, vt suum exhibeant auxilium, dicentes ipsum non esse illis superiorem, & sic iure non posse eos excommunicare. Non considerantes ipsos ad id præstandum ab eo compelli posse, prout habetur in iure m. Et tradunt communiter scribentes, maxime Abbas, & Iason. Imò ex sententia Menochij n iudices seculares, qui hoc auxilium Ecclesiastico Iudici præstare negligunt, eius arbitrio puniendi sunt. Verum est tamen, quòd praxis solummodo admittit, vt inobedientes excommunicatione plectantur, donec mandatis Ecclesiæ paruerint, prout tradit Analos o. Vnde quando Summi Pontifices dicunt in dicta confirmatione priuilegiorum, quòd iudices ab ipsis delegati, pro eorum executione, possunt procedere si opus fuerit inuocato ad hoc auxilio seculari: clare innuunt ipsos iudices Ecclesiasticos ibi delegatos, posse compellere opportunis remedijs iudices seculares ad suum auxilium præstandum. Si enim ipsis hæc compulsio non concederetur, ad nihilum talis concessio ipsis præberetur. Quod adeò verum est, quòd aliqui iudices seculares ita sunt duri in præstando huiusmodi auxilium, quòd acta processus ab eis examinanda fore proclamant, & vsque dum eis exhibentur, obedire recusant. Quòd licet in causis mixti fori eis cōcedatur, iuxta tradita per Doctores p, & tradit post alios Rodin. crederem tamen profectò cōtrarium sustineri posse in causis ecclesiasticis, prout ait Analos q. Nam si secularis iudex Ecclesiastico auxilium suum non debet impēdere, nisi examinato processu, ac iustitiæ causa prius discussa. Quid igitur operatur communis opinio Doctorum asserentium, quòd Ecclesiasticus Iudex censuris queat secularem Iudicem compellere ad exhibēdum auxilium? Profectò nihil, si quidem in manu cuiuslibet Iudicis secularis erit, non obedire censuris ecclesiæ. Ac ex causa quilibet diceret processum minime esse iustificatum. Quod par in parē facere solet, non tamē inferior aduersus superiorem. Quod etiam comprobari videtur ex eo, quia si inter seculares, & Ecclesiasticum Iudicem controuertitur super iurisdictionis competētia, ac præoccupatione, Ecclesiasticus, tanquā superior, cognoscere ac iudicare habet an sua sit iurisdictio: vt eleganter resoluit Couarruuias a. Igitur, si eadem quæstio inter metipsos suboriatur Iudices super causæ, & processus iustificatione, Ecclesiasticam sententiā præualere iustius erit. Et ex eo potissimùm id fieri debet, quia in similibus controuersijs si secularis Iudex iniuste ab Ecclesiastico fuerit cōpulsus, eam vim, & iniustitiam eius superiores per viam (vt aiunt, *de la fuerça*) dimouere possunt. Ex quibus patet quomodo Iudex Ecclesiasticus delegatus ad executionē eorum, quę per priuilegia conceduntur regularibus, potest inuocare auxilium brachij secularis, iusta ad id causa suadente.

ARTICVLVS XVI.

Quomodo sit intelligenda clausula posita in confirmationibus priuilegiorum scilicet, supplentes omnem defectum.

b Sixtus V. in confir. priuil.

c Hostien & alij communiter in c. 1. de trāsact. Speculator in tit. delegat. §. nunc ostendendū, vers. 14. Parisius consil. 5. nu. 16. vol. 4.

d Specul. tit. de legat. §. nūc ostendendū, vers. 18.

e Specul. vbi sup. n. 4. Inno. in c. suscitatus inf. de rescr. quē seq. Fel. ibi n. 5. Hostiēs. vbi sup.

f c. ipso iure de rescr. l. 6.

g In suppl. fol. 91.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus b V. in dicta confirmatione priuilegiorum, ad hoc vt ipsa debitū, & desideratum effectum sortiantur, addit clausulam sequentem: *Supplentes omnes, & singulos iuris, & facti, ac solemnitatum etiam iuris, & de necessitate, aut alias quomodolibet requisitarum forsan omissarum, & alios quoscunque defectus: si qui forsitan interuenerint in eisdem priuilegijs.* Quæ etiā clausula ponitur à Paulo IV. in sua confirmatione licèt nō tam ampla; ait enim, *Supplentes omnes iuris, & facti defectus, si qui forsitan interuenerint in eisdem priuilegijs.* Circa quam clausulam est primò notandum, quòd clausula supplēs omnem defectum, non tollit defectus substantiales secundum Hostiensem c, & alios, quos sequitur Speculator, & Parisius. Quando tamen clausula supplet omnē defectum de plenitudine potestatis, in literis Apostolicis, aut in rescriptis, supplet omnes defectus præter defectum partis supplicantis, quia illū nō videtur tollere: ideo si supplicans esset spurius, excōmunicatus, vel bigamus, talis clausula non tollit istum defectū, at si defectus procedunt ex solemnitate iuris positiui omissa, bene tolluntur virtute dictæ clausulæ, prout tenet Speculator d. Qui ait quòd nō tollit defectus naturales, vel ex causa naturali descendētes, ita vt id quod cōceditur alicui per rescriptum, aut priuilegiū, in quo dicta clausula continetur, ipsi adiudicetur, etiā si sit mēte captus, aut furiosus e. Et ita tenēt Innocentius, & Felinus, & est communis doctrina Hostiensis. Hæc autem ad nostrū propositum applicando, dico quòd tam ample ponitur hæc clausula posita à Sixto V. vt dicā in ea ex certa scientiā & de plenitudine potestatis suppleri, non solùm defectus iuris positiui in datis priuilegiorum inuentos, sed etiam defectū partis impetrantis. Ita quòd etiam si ipsa pars impetrans esset aliqua excōmunicatione ligata, quapropter priuilegium ab ea impetratū super alio articulo, quàm excōmunicationis, vel appellationis nō valeat, sicut non valet rescriptum ab excommunicato impetratum, prout dicitur in iure f. Priuilegia tamen Minorum confirmantur ita à Sixto V. vt etiā si ab excommunicatis essent impetrata, valerēt: supplet enim ipse de plenitudine potestatis, ex certa scientia, & motu proprio in eis omnes, & singulos iuris, & facti, ac solemnitatū etiā iuris, & de necessitate, aut aliàs quomodolibet requisitarum, forsan omissarū, & alios quoscunque defectus, si forte interuenerint in eisdē priuilegijs, &c. Et sic voluit Sixtus V. cōfirmare etiam inualida priuilegia, & de nouo ipsa concedere, quòd clarè indicauerat suprà confirmando, & innouādo ea de plenitudine potestatis, & ex certa scientia, & motu proprio. Verum tamen est quòd non supplet defectum naturalē ex parte impetrātis, scilicet, dolum in impetratione, nam ratione doli sunt literæ impetratæ subreptitiæ g. Et hac de causa Leo X. vt habetur in registro ordinis facto tēpore reuerendissimi Ministri Generalis Fratris Francisci de Lycheto, concessit anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono, in vigilia Visitationis B. Mariæ, viuæ vocis oraculo ait, *quòd omnibus priuilegijs, & indultis, & concessionibus in vtroq; foro impetratis per fratrem Ioannem de Costa Commissarium quondam Vltramontanum, quæ habetur in supplemento, quòd liceat fratribus Minoribus vti securè, quamuis fuerint impetrata indebite absq; causa legitima, vel quo-*

nu ali

ulo alio modo indebito, etiam malitiose & mendaciter, dolose, & huiusmodi. Quæ omnia Dominus Papa habuit pro sufficienter expressis & suppleat quoscunque defectus in tali impetratione factos, & tanquam si debitè, & legitimè impetrata fuissent, dictis fratribus Minoribus, licitè vti concessit eisdem.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm exemplar deductum ab originali priuilegio valeat non citata parte, cuius interest.

b Panor. in c. cum olim, el primero, de priuil.

RESpondeo dicendo, quòd Panormitanus b tenet vnum valde notabile & singulare, quòd cōtra petentem innouationem alicuius priuilegij, seu instrumēti, potest is, de cuius præiudicio agitur, se opponere, & impedire innouationem si probet de suo iure, quia cùm hoc tendat in præiudicium alterius, nunquā debet innouari priuilegium, siue instrumentum, nisi citato illo, cuius interest. Et si non apparet de interesse alicuius, debet fieri edictū generale, vt quicunq; putauerit sua interesse, cōpareat ad contradicendū. Ait tamen Panormitanus, quòd i quādo probatio priuilegij fit per eū qui potest de nouo illud cōcedere, nō est necesse citare aliquē ad contradicendū ipsi innouationi, nisi hoc velit facere ad cautelā, sicut cōmuniter fit in curia, non solū in innouationibus priuilegiorum, sed etiam quando fit trāssumptio alicuius priuilegij, secùs autē si innouatio fit per inferiorē, quia non valet tunc transsumptio, seu innouatio, nisi citata parte, seu præmisso edicto generali. Quare autē requiratur huiusmodi citatio, respōdet Panormitanus k, quia in hac innouatione, seu trāssumptione, seu exēplificatione subest magnum periculum, & non minùs quàm quando testes examinantur. Imò minus, cùm instrumentum, & priuilegiū possit esse falsum latenter, & Iudex, & Notarius de facili nō perpenderent, cū nō sint de materia informati. Ideo debet vocari is cuius interest, vt se opponat, si volet, aliàs exemplar non valebit, vt Doctores communiter a dicunt Canonistæ. Et Couarruuias, & Legistæ, maximè Bartolus, & Doctores de Rota, prout aduertit Baptista de Salis. Dicens quòd in hoc multi errant facientes solùm exemplari dicta priuilegia per notariū autoritate Iudicis. Et plus dicit Innocētius b, quòd etiam si sit instrumentum quod alium specialiter non tangat, vt priuilegium, vel indulgentia, quibus non est peculiaris aduersarius qui se illis opponat: debent tamen per edictum solemniter citari quos interesse potest, aliàs non valebit exemplatio, nisi fieret per illum, qui illud concessit. Vtcunque tamen sit de iure, nos habemus priuilegium concessum per Leonē X. c statuentem, *Quòd transsumptis quarumlibet literarum Apostolicarum fratribus Minoribus Obseruantiæ concessarum manu notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius curiæ Ecclesiasticæ, vel personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, in iudicio, vel extra, quæ ipsis literis originalibus adhiberetur, si originaliter exhibitæ, vel ostensæ forent. Non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus.* Et sic in literis datis à Clemente V. vsque ad Clementem VIII. iam hæc clausula in eisdem solet communiter apponi. Dicentes ipsi Summi Pontifices: *Volumus autem quod præsentium transsumptis etiam impressis manu notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur originalibus literis, si essent exhibitæ, & ostensæ.* Hæc clausula ponitur à Sixto V. in confirmatione priuilegiorum sæpe allegata. Quod ipsum Paulus IV. in confirmatione priuilegiorum superiùs allegata concesserat Minoribus. Et alij Pontifices plurimi concessere. Et quàm magnum sit indultum, ex dictis patet, siquidem nullam ad ipsius exemplificationis robur, & validitatē, requirit citationem, aut generale edictum, ab Innocentio, & ab alijs secundùm terminos iuris communis desideratum. Imò Iulius II. d *proprio motu, ac de plenitudine suæ potestatis voluit, & statuit, ac decreuit vt quæcunque concessio Apostolica facta ordini fratrum Augustiniensium, vel eiusdem ordinis Generali siue directè, aut per communicationem priuilegiorum aliorum ordinum eandem omnino vim, atque efficaciā perpetuò habeat tam in iudicio, quàm extra iudicium ac si plumbeo sigillo obsignata esset. Et hoc intelligi voluit, tam de his quæ in forma breuis, quam de his quæ per supplicationes expeditæ sunt, in quibus placuit vt sola signatura sufficeret. Et idem Iulius II.* e *proprio motu, & ex certa scientia, ac de plenitudine suæ potestatis decreuit, & mandauit, vt quæcunque priuilegia dicto ordini Augustiniensium, vel eiusdem ordinis Generali, vtcunque concessa, siue ipsa exemplaria, siue eorum transsumpta obsignatur Prælati alicuius, aut publici notarij manu signata, aut etiam Generalis dicti ordinis sigillo firmata eandem omnino vim habeant, & illis fides adhibeatur, ac si plumbi sigillum haberent.* Quam concessionem non video reuocatam: licet enim Summi Pontifices modò dicant, quòd vt credatur transsumptis, est necessarium quòd sint subscripta manu publici notarij, & sigillo alicuius personæ in dignitate constitutæ munita: non reuocant tamen priuilegia, hæc non copulatiuè, sed disiunctiuè requirentia. Ex his consequens est quædam notabilis concessio facta à Leone X. Pontifice maximo. f *Qui summus Pontifex statuit, & ordinauit, ac decreuit, quòd in quibuscunque causis per fratres Minores obseruantiæ, vel contra eos in Romana curia, vel extra eam pro tempore mortis, ad quarum prosecutionem, & defensionem aliqua clausula, vel clausulis ex contentis in literis Apostolicis, Mare magnum nuncupatis, & alijs quibuscunque in posterùm possimodū concedendis indiguerint, huiusmodi fratres mandata, citationes, & inhibitiones, quæ earum vigore fieri contigerint etiam illarum non in certo tenore, sed solum effectu clausulæ deputationis, seu concessionis, & iurisdictionis huiusmodi, vnà cum clausula vel super qua agitur, ex ipsis literis originalibus, aut earum transsumpto authentico de mandato Iudicis, coram quo fuerint producta per Notarium publicum fideliter extractis, perinde eos quos concernunt, arceant; & processus earum vigore pro tempore habiti valeant, & eo prætextu quod non in certo tenore delegationis facti fuerint, de inualiditate impugnari nequeant, dummodo in primo actu coram ipso mandante, vel citante, antequam ad vlteriora procedatur ipsæ literæ originales, aut earum transsumptum authenticum exhibeatur. Quodque clausulæ huiusmodi extractæ, vt præfertur, & non totus ipsarum literarum tenor apud acta registrari, & quòd ipsi Iudices, etiam Delegati Apostolici iuxta clausulæ, vel clausularum sic coram eis pro tempore productarum continentiam, aut tenorem iudicare, & diffinire debeant, ac si ipsæ literæ originales, seu earum transsumptum authenticum producta, & registrata forent. Et quod præmissis in aliquo per quoscunque etiam ministris, & alijs fratribus dicti ordinis, concedentibus nisi eis, & pro tempore existentibus, Generalibus, aut suis Commissarijs Romanam curiam sequentibus, vocatis, & auditis, & in eisdem contineatur Romanum Pontificem pro tempore existentem eosdem desuper vocasse; & audiuisse derogare non possit, nec derogatum censeatur.*

k Panor. in c. Alber. extra. de test.

a Canonist. in d. c. Alberic. leg. Cou. lib. prac. qq. ca. 8 ver. in legi sta, & Bart. in Auth. si quis C. de edend. Bap. de Salis in sum. priuil. fol. 199. col. 1.

b Innoc. in d. c. Alberi.

c Habet. in lib. ord. Italico impresso Venetiis in fo. 2. p.

d In mon. 1. impre. f. 207 concessio. 962 Et sup fo. 76 concess. 229.

e In 2 impr. f. 2. 8. concess. 908 & concess. 930. in supp. fo. 67

f Habet in lib. Ital. impresso Venetiis, in fo. 3. parte.

QVÆSTIO IX.

De priuilegijs, quoad ipsorum cessationem & reuocationem, in vndecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1. *Vtrùm priuilegia & rescripta Papæ eo mortuo expirent.*
2. *Vtrùm Generales ordinum, Capitula generalia, & Prouincialia possint restringere, seu tollere à Guardianis, & à fratribus vsum priuilegiorum Apostolicorum.*
3. *An priuilegia reuocatione tollantur.*
4. *An priuilegium tempore tollatur.*
5. *An leges derogantes consuetudinem, derogent etiam futuram, & immemorialem.*
6. *Quomodo intelligitur illa clausula posita in priuilegiis, quòd non censeantur reuocata, nisi de eis specialis fiat mentio.*
7. *Vtrùm non obstantia priuilegiorum derogent omnia priuilegia quibus apponuntur.*
8. *Vtrùm possimus vti nostris priuilegiis non reuocatis contra inferiores à Papa.*
9. *Vtrùm sublatis priuilegiis alicuius monasterij, aut religionis, censeantur sublata priuilegia ad instar.*
10. *Vtrùm perdatur priuilegium regularium, viuendo ipsis irregulariter.*
11. *Vtrùm priuilegiatus possit vti suo priuilegio contra pariter priuilegiatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm priuilegium Papæ, & eius rescripta expirent mortuo Papa.

RESpondeo dicendo, quòd aut Papa Episcopus, aut Princeps, concedit quædam nomine personæ, aut nomine dignitatis: quo supposito dico primò, quòd quando Ordinarius vt Papa, vel Episcopus concedit alteri ordinariam iurisdictionē, hæc non expirat morte concedentis, prout tradit Sylvester *g* cum Federico, & Antonius Gabriel. Ex quo infertur, quòd mortuo Generali religionis Societatis IESV non expirat potestas Prouincialium, & Rectorum in ea Societate, vbi omnes hi Patres à Patre Generali eliguntur cum consilio Patrum: expirat tamen potestas Delegati, vt Visitatoris. Quando verò Papa concedit gratiam nomine personæ (vt cùm dicit, ad nostræ voluntatis beneplacitū) expirat mortuo eo, prout tradūt Antonius Gabriel *a*, & Couarruuias, similiter mandatum expirat morte mandātis, vt edictum Episcopi, & excommunicatio ab homine expirat cum autore, iuxta tradita à Nauarro *b*. Quando verò Papa concedit gratiā nomine dignitatis, & officij, non expirat cum Papa; vt si dicat, ad beneplacitū Romani Pontificis, aut Sedis Apostolicæ, prout tenent autores allegati, & Nauarrus *c*, & Didacus Perez: quia hæc res tanquam fauor amplianda est. Vnde infertur, quòd Bullæ, quæ dantur in fauorem religionis Christianæ, & personarum ad quas diriguntur, non expirant mortuo Papa. Sicut gratia eligēdi confessorē non expirat mortuo Papa, prout tenent Syluest. *d* Paludan. Soto, Nauar. & Corduba. Sicut etiā mortuo Papa non expirat indulgentia ab illo data. Sicut etiā literæ dimissoriæ non expirant morte, vel trāslatione Episcopi concedentis, secundùm sententiā Cardinalis *e* receptam, prout tradit Perez. Quādo verò Papa cōmittit hoc modo Episcopo in illius fauorē, vt vnum, vel plura beneficia ad Sedem Apostolicā pertinentia prouidere possit quibus maluerit, nec Papa designat personā, hæc gratia non expirat morte Papæ, quia facta est Episcopo iam acceptanti: cæterùm si cōmittat Episcopo, vt tale beneficium prouideat Petro, tunc re integra expirat gratia mortuo Papa, quia ea gratia non fit Episcopo, sed Petro; in Petro autem nondū sortita est illum effectū, prout probatur expressè in iure *f*, vbi Ancharranus & Ant. Gabriel. sed si Episcopo non cōmittit gratiam, sed executionē gratiæ, quāuis cum aliquali cognitione causæ, non expirat officium executoris morte mandantis. Vt sic Episcopo committat Papa, vt verificata informatione dispenset nomine Papæ inter quosdā consanguineos, vel in voto religionis: ita Sylu. *g* Armilla, Ant. Gabr. *h* & probatur in iure. Si quis autē dicat hanc dispensationē non tam committi Episcopo, vt executori, quàm vt Iudici delegato: tunc dicendū est, quòd re non integra potest illā perducere ad plenum effectum, prout aduertit Anton. Gabr. *i*. & sic Gregor. XIII. in literis cōmissionis directis cuidam Commissario generali Cruciatæ, quem de nouo creauit, concedit eidem vt definito etiā tempore Bullæ Cruciatæ, possit ipse Commissarius causas intra tempus Bullæ inchoatas perducere ad finem.

g Sylu. verb. grat. 2. Gab. eil. opin. tit. de prabend. conclu. 1. f. 1576. §. 12.

a Gabr. d. §. 20. Cou. li. 3 var. cap. 5.

b Nau. c. 27 n. 11. & 47.

c Nauar. de red. q. 2. monit. 8. & in §. in Leuit. not. 3. Perez in l. 2. tit. 2. libr. ordin.

d Sylu. v. confessor. nu. 9. Palud. in 4. d 17. qu. 3. Soto in 4. d. 18. q. 4. ar. 3 Nau. in Ench. c. 10. n. 264 Cord. lib. 5. qq. q. 36.

e Cardin. in c. fi. de elec. q. 5. Perez vbi sup. p. 199.

f Cap. ficut de prab. in 6 vbi Ancharran. & Gabriel. ibi. §. 57. & 13.

g Sylu. verb. gratia, §. 2. Armil. §. 5 Gab vbi su. §. 5 & 8. c. super gratia de offic. dele. in 6.

h Gab. vbi sup. §. 35. & 41.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Generales ordinum, Capitula generalia, & prouincialia possint restringere, vel tollere à Guardianis, vel alijs fratribus vsum priuilegiorum Apostolicorum.

RESpondeo dicēdo, quòd omnes Superiores, Prælati, & Capitula habētia autoritatē Apostolicā specialē, possunt limitare, & omninò tollere vsum prædictorum priuilegiorū à Guardianis, & Fratribus, vt planè constat. Atq; adeò reseruationes factæ in ordine nostro Minorū in constitutionibus Barchinonensibus antiquis Molianis, & Toletanis, circa illā controuersiā sunt validæ, quia quidquid in his Capitulis generalibus actum est, constat fuisse autoritate Apostolica factū, & confirmatū. Quod simili modo est concedendū loquendo de constitutionibus quæ fiunt circa hoc quæsitū in alijs Capitulis generalibus aliarū religionū. Verū est tamē, quòd Prælati Generales, & Prouinciales, qui nō habēt autoritatē Apostolicā, non possunt tollere à Guardianis, neq; à religionis fratribus vsum priuilegiorū Apostolicorū; cùm certū sit nō posse minores tollere, neq; abrogare quod à maioribus gestū est, nisi in casu, quo Guardiani, & reliqui abuterētur priuilegijs, nam tunc suspēdere possent prædicta priuilegia. Priuilegiū enim meretur amittere, qui malè accepta vtitur potestate. Ita tenent doctissimi viri. At ego nunquā potui huic sentētiæ acquiescere. Nā regula illa magistralis, quæ habet, quòd inferior nō potest tollere quod à superiore cōcessum est, intelligitur quādo ipse inferior tollit tale priuilegiū cōcessum cōtra voluntatē illius, cui cōcessum est: at quādo is qui habet priuilegiū, repudiat illud, absq; dubio potest dicti priuilegij vsus tolli per inferiorē: nā priuilegiū, vt habet regula iuridica, non cōfertur in inuitum. Hinc sequitur, quòd cū in capitulis Prouincialibus & Generalibus contineatur interpretatiua voluntas totius prouinciæ, & ordinis totius, cui cōcessa sunt priuilegia sine autoritate Apostolica, possunt tolli, & abrogari, & hoc vsu & cōsuetudine probatur, multa nāque Capitula Prouincialia statuēre, vt officia propria sanctorū ordinis nō dicerētur in suis festiuitatibus, quāuis sint priuilegia concessa ad ea officia recitanda.

Et aduertendum, quòd circa hoc, est cōcessio *i* Leonis X. Pontificis Maximi, qui *concessit quòd Generalis fratrū Minorum in suo Capitulo generali, & quilibet Prouincialis in suo Capitulo Prouinciali (de consensu eiusdē capituli, vel maioris partis) declarare possit, & valeat, vtrū ab vsu alicuius cōcessionis viuæ vocis oraculo factæ abstinere debeat, ac si concessio huiusmodi per sanctitatem suā suspensa, vel reuocata fuisset.* Quæ concessio omnem tollit ambiguitatē. Aduertendum etiam quod Gregor. XIII. die tertia Maij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimoquinto, *decreuit ne personæ societatis absq; expressa superiorū eorumdē licentia vti liceat facultatibus in iubileis, Bullis Cruciata, confessionalibus, aut alijs quibuscunque Apostolicis indultis quomodocunque hactenus cōcessis, & in posterū concedendis. Declarat præterea posse superiorem, qui huiusmodi licentiā cōcedit, limitare eam ad vsum vnius, aut alterius facultatis, & prohibere vsum reliquarū, etiam eadem bullā aut indulto contentarum.* Ita refertur in Compendio *k* Societatis. Verum est tamen, quòd non possunt dicti prælati virtute horum indultorum tollere aliquid quod sit cōtra vsum sacrorum Canonum; quia quæ de iure statuta sunt, habent robur obligandi ad culpam, aut pœnam, secundùm ipsius iuris dispositionem, quę obligatio totaliter à Prælatis tolli non potest. Cùm secundum iura Ciuilia, & sacros Canones inferior licèt possit dispēsare in lege superioris, iusta interueniente causa in casibus particularibus, non tamen potest tollere obligationem inditam à superiori etiā in casibus particularibus, si à superiori ad id non habet autoritatem.

i Ha'et in supra. f. 49 concess. 296.

k Compend. Societatis, tit. gratiarū vsus. §. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrùm priuilegium reuocatione tollatur.

RESpondeo dicendo, quòd licèt in Principe inconstantia reprobetur, quia in Principe, tanquā in fonte, iustitia debet esse constans voluntas, & Principibus conuenit illud verbum; Semel locutus est Deus: &, Quod scripsi, scripsi. Ideò Princeps debet habere vnū calamum, & vnam linguam, non plures, quia scriptum est, Quæ procedunt de labijs meis non faciam irrita. Vnde debet esse immobilis sicut lapis angularis, & sicut polus in cælo: prout ait Bald. *a* Et ideo quando Princeps reuocat, quod fecit etiam motu proprio, dicitur circumuentus, adeò vt contrarium probari non possit: iuxta ea quæ tradit Decius *b* de reuocatione concessionis Principis. At quamuis hoc in Principe desideretur, cùm sit homo, sicut alij homines, non erit ab eo alienū mutare suas leges, & constitutiones pro qualitate temporum;

a Bald. cōsil. 279. priore etiam. vol. 3.

b L. ex in reg. nemo potest mutare. de reg. iur.

porum: propter quod tot, vt videmus, habet consilia regalia, & tot comitia quotidie celebrantur, in quibus de statu totius Regni diligenter scrutatur: secundū quòd examen sæpe sæpiùs antiquæ, & nouæ leges variantur. Vnde ipsis non solùm est sapientissimum, & laudabile, sed etiam necessarium mutare propositum in melius, vt ait Iurisconsultus *c* Papinianus, & tradunt Marianus, Cagnolus, & Baldus post Emiliū. Et rationes huius doctrinæ aliquæ à doctoribus traduntur. Quarū præcipua, & philosophica est, quia pro hoc statu iuxta dictum *d* Philosophi oportet intelligentē phantasmata speculari; & propter diuersitatem phantasmatum, quæ in dies in hominibus generantur, diuersæ intelligentię gignūtur, à quibus variatio resultat. Et hanc rationem adducunt *e* Baldus, Barbacia, Gomez, & Curtius. Denique, qui non vult præcipitanter agere, oportet aliquādò variare, cùm bonus quandoque dormitet Homerus: vt notat amplè *f* Cortasius. Vnde si oportet Principē mutare suas leges pro varietate temporū, quæ nunquā sine magna deliberatione eduntur, cur non affirmabimus, posse sua priuilegia reuocare, quæ non tanta cū deliberatione cōceduntur? Et quòd Princeps possit suū mutare priuilegiū, tenent *g* Alexander, & Felinus pro indubitato: imò est in ipso speciale, quòd etiam sine causa posset illud reuocare, prout resoluit doctissimè *h* Decius. Verum tamen est, quòd debet constare de voluntate Principis volentis reuocare. Et clausula, non obstante, hoc operatur. Pro cuius rei intelligentia est notandum, quòd tollitur priuilegiū contrario priuilegio posteriori de priori mentionē faciente, quòd si huiusmodi mentionem nullam fecerit, quāuis posterius sit, ac speciale, non ideo tamen priori generali derogare censetur, ratione cuius alicui est iam ius quæsitum. Prout traditur in iure *i*, & notant Glossa, Abbas, Decius, Felinus, Ripa, & Curtius Iunior. Imò si illud ius ad rem adeò altè radices egisset, vt verosimile non sit Summum Pontificem illud auferre voluisse, idēm quod de iure in re erit iudicandum.

Et nota, quòd non tantū prioris priuilegij, sed etiam clausulæ derogatoriæ, si quæ ei insit, mentionem facere debet priuilegium secundum vt valeat. In tantū, quòd si duplex derogatoria clausula adsit, vtriusque mentio fieri debet, prout tradit Ruin. *k* Et sic patet quare Sixtus V. Pontifex maximus, & alij Summi Pontifices in confirmatione priuilegiorum regularium, in clausula, Nō obstantibus, &c. non solùm mentionem fecerunt de clausulis derogatorijs, sed etiam de clausulis derogatoriarum derogatorijs. Verum est tamē quòd si posterius priuilegium legis formam, nomenque habeat, potest antiquius, quamuis derogatoria clausula munitum auferre, prout tradunt *l* Calderinus, & Felinus. Non tamē credas ad legis formam dici concessum priuilegium, si clausula illa consueta clausum fuerit. videlicet, *nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.*

Sed, vt supradicta clariora fiant, & omnibus huius artic. difficultatibus pleniùs satis fiat, oportet inuestigare, An quando Princeps concedit secundum priuilegium, videatur derogare primo? Et an vnum priuilegium deroget alteri? Ad quod dico primò, quòd si vnū est speciale, & aliud generale, speciale derogat generali, si generale contineat ius ad rem, secus si contineat ius in re, prout tradit Abbas *m*. Nec refert, an generale præcedat, vel sequatur, prout in iure *n* notatur. Si verò vtrumque est generale, vel vtrumque est speciale, tunc secundum Abbatem, si vtrumque est clausum in corpore iuris, secundum tollit primum. Ratio est secundū eum, quia ita iudicamus de priuilegio in iure incluso, ac de iure ipso iuxta quandā *o* Glossam, & Felinum, & clarum est, quòd ius secundum non faciens mentionē de præcedenti iure, tenet, iuxta ea quæ notantur in iure *p*.

Ex hac decisione Abbatis, quæ probatur ab omnibus, pondera, quòd non solùm Princeps præsumitur habere iura communia, & generalia in scrutinio pectoris sui, sed etiam iura particularia, & decisiones particulares, insertas tamen in iure. Quod est bene notandum ad intelligendum, & limitandum *q* ius definiens, quòd particulares decisiones non censentur habere in scrutinio sui pectoris.

Secundò dico, quòd si primum priuilegium tantum est inclusum in corpore iuris, & secundum non, secundum priuilegium tenet, & primum censetur derogatum, dummodo de eo fiat mentio, quia secundum Abbatem, ex quo primum est clausum in corpore iuris, dicitur esse ius & sic secundū priuilegium contra illud ius debet facere mentionem de illo iure, iuxta quandam Glossam *r*. At *s* Bosius cum communi tenet contra Abbatem, videlicet, quod secundum non clausum in corpore iuris, tollit primum, licet de eo non faciat mentionem. Et ratio est, quia postquam Princeps vult secundum esse priuilegium, quia ipsum appellat priuilegium, vel ipsum designat sigillo priuilegiorum, & cùm dicatur priuilegium, quia priuat legem, certè apparet, quòd vult tollere legem contrariam, & per consequens aliud priuilegium contrarium in corpore iuris insertum. Ita declarat Baldus *t*, quem cæteri communiter sequuntur.

Nec obstat, quod ab Abbate in contrariū adducitur: nam respondetur, quòd quādo priuilegiū est insertum in corpore iuris, censetur ius, & ideo aliud, secundum priuilegium debet valere, etiā non facta de eo mentione, cum sit cōclusio communis quòd priuilegiū valet, licet non faciat mentionem de iure, contra quod emanat, vt probat quædam Glossa *u*, de qua late Felinus.

Sed contra hanc opinionem cōmunem contra Abbatē adest nobis Glossa *x*. At dic, quòd nos loquimur, quando contra primum priuilegium insertum emanat aliud priuilegium. At opinio dictæ Glossæ nō loquitur in alia concessione priuilegij, sed in dispositione reuocatoria, & derogatoria tantū. Et ratio diuersitatis est; nam si secūda cōcessio est, priuilegiū debemus dicere quod sit priuatiua legis, vnde debet tollere primum, cùm ad hoc sit concessum. Sed dispositio derogatoria non est concessa vt tollat ius, imò est cōcessa, vt redigat nos ad ius commune. Et sic nimirum si non tollat illud priuilegium insertum, nisi de eo faciat mentionem. Ex quibus satis apparet, quòd si primum priuilegium non esset clausum in corpore iuris, dispositio derogatoria tolleret illud, licet de eo non faceret mentionem specialē. Et ideo non iuridicè fuit loquutus *y* Alexander, qui tenet oppositum dicens, quòd generalis abolitio primi priuilegij, quod non est insertū in iure, non tollit illud, nisi de eo faciat specialem mentionem. Hoc enim solum de priuilegio clauso in iure est concedendū, iuxta notata in iure *a*. Vnde nunquam dispositio generalis trahitur ad casum particularem in corpore iuris insertum, iuxta notata per Iasonem *b*.

Adest etiam cōtra dictam doctrinam: nam licèt Princeps, qui habet notitiam primi priuilegij, videatur illud tollere, non tamen sic de facili videtur tollere ius tertij; quod quidem resultat ex primo priuilegio iuxta quandam legem *c*. Sed respondetur hoc procedere in dubio: nos autē loquimur in casu claro, quando scilicet, Princeps scit illud priuilegium, & consequenter scit etiam quod ex eo acquisitum est ius priuilegiato, & ideo si per secundum priuilegium, tollat primum, consequenter tollit etiam ius resultans ex tali priuilegio. Ex quo infertur ampliatio quædā notabilis ad doctrinā Baldi superius notatā, quòd scilicet non solùm vbi sit secundum priuilegium, tollitur primum, sed etiā tollitur ius tertij.

Tertiò dico secundùm Abbatem *d*, quòd vbi sunt duo priuilegia non clausa in corpore iuris, licet sint contraria, vnum non tollit aliud, siue ambo sint specialia, siue generalia, imò attenditur primum, prout colligitur ex quadam Decretali *e*, quod intellige, etiam si impetrentur hæc duo ab eodem, siue à diuersis, quia hoc casu etiam secundum non tollit primum, nisi de eo esset mentio facta. Prout in eadem Decretali continetur. Itē intellige, quòd secundum priuilegium non tollit primum, etiam si primum sit generale, & contineat ius: Prout tradunt latè *f* Felinus, & Decius.

c l. nemo- quid, in prin. vbi glos. C. de colla. bono. Marian. in c. si diligēti, de foro compe. Cagno. in l. nemo potest mutare, n. 5. ff. de re iur. Emil. consil. 130 num. 4.
d Bald. in l. non videtur, C. de in inte.
e Bal. l. vn. n. 5. C. de his qui ante aperi. tab. Barb. co. 102 & in cons. 13 in pr. Gomez, in §. omnium n. 29 insti. de ac. Curt. in l. admonendi, n. 221 ff. de iureiurand.
f Cor. in tra. conf. ap. i. n. 1. 31. 0 num. 83.
g Alex. consil. 210 vol. 2. col. 4. Felin. 2 Nam Felin. c. quæ in Ecclesiarum, de constit. vers. quinta declaratio.
h Decius in d. c. quæ in Ecclesiarum vers. præterea, ad fi. & in c. nonnul. de resc.
i glo in c. venientes, ...
k Consil. 1. 8. n. 8. libr. 1.
l Cald. consil. 1 ... de priuil. vel ... ordinantibus, de priu.
m Abbas in c. 1. col. 3. de rec.
n c. Abbat. de rescrip. notatur in reg. generi. derog. tantum 6
o Glo. in c. vt circa §. 1. in v. corporali, ... de elect. lib 6 Felin. d. c. 18 ... circa prin.
p c. 1. de cōst. lib. 6.
q ...
r glo in d. c. 1 ... notatur ...
s Bos. in pr. c. ... primi ... prim. ... 316
t Bal. in l. 1 ... post col. 2 ff. de rei ...
u Glo. in d. c. ...
x Gl. in Auth. quas ... mutat. C. ... de cons...
y Alex. cons. ... vol. 4. ...
a l. si ... glo C ...
b Iason in l. ... col. ... ff ...
c l. nec ... C. de ...
d Abb. in d. cap. 1.
e c. ... de rescrip.
f Fel. & Decius in d. c. 1.

ARTICVLVS IIII.

An priuilegium tempore tollatur.

Respondeo dicendo, primò, quòd priuilegium concessum ad tempus cessat elapso tẽpore, iuxta quãdam legem g loquentem de securitate concessa debitori, vt non possit conueniri infra certum tempus: sentit enim clarè quòd cessat elapso tempore, cùm aliàs illa securitas non concederetur. Ita probat Abbas h, & cõmuniter scribentes. Et sic expirat ipso iure sine alia declaratione, iuxta quandam Decretalem i, vbi notat Baldus. Et ideo relegati ad tempus, possunt finito tempore redire domum sine licentia Principis, secundum Baldum k communiter receptum, & Franciscum de Cremona, multa ad hoc accumulantem.

g l. Quoties. C. de prec. Imper. offer.
h Abb. in c. cùm accessissent. vlt. colu. de cõst.
i c. de causis. de offi. deleg. vbi notat Bald.
k Bal. in c. ex literis. de cõst. Cremo. sing. 47. cõsilium meum beri 1. c. suggestũ. d. decimis.

Secundò dico, quòd priuilegium concessum ex certa causa expressa, vel tacita, cessat cessante causa, iuxta quandam Decretalem l determinantem, quòd priuilegium decimandi concessum monachis certi ordinis fuit retractatum, quia postea multum creuerunt monasteria illius ordinis, & ratio quare à principio fuerat ipsum dictum priuilegium concessum (scilicet, paruum praeiudicium quòd sequebatur illis, contra quos decimabatur) iam cessauerat propter multitudinem monasteriorum. Et hanc sententiam tenet cum communi Panormitanus m.

m Panor. in d. c. cùm accessissent.
n l. 1. de nũdinis.
o l. omnes populi. ff. de iustit. & iur.
p Bar. in d. l. 1. ad in l. fina. de cõst. princ. & in d. c. cũ accessissent.

Tertiò dico, quòd priuilegium cõsistens in facto, tollitur per non vsum decem annorum, iuxta quandam legem n, & non solùm procedit in priuilegio concesso priuato, vt in ea lege notatur, & tenet Baldus o, verùm etiam si concessum sit ciuitati, prout tenent Bartolus p, & cõmuniter Doctores. At contra Ecclesiam non praescribitur secundum ius commune, nisi spacio quadragintà annorum, iuxta ea quae iam sunt tacta in superioribus, vbi allegauimus priuilegium Benedictinis concessum, quo eorum bona, & iura non minori quàm sexaginta annorum spatio praescribuntur, & infra in quaestione de praescriptione, aliam referam concessionem, qua non minori quã centum annorũ dicta regularium bona praescribuntur.

q DD. in supra allegatis.

Quartò dico, quòd quando priuilegium cõceditur in liberam voluntatem alicuius, est perpetuum. Ita doctores q cõmuniter. Sed hoc declaratione indiget. Pro quo est aduertendum, quòd aut haec libera voluntas respicit tempus, aut ipsum priuilegiũ: si respicit tẽpus, procedit limitatio, aliàs secùs: exemplis hoc illustratur. Cõcedimus tibi tale priuilegium, quando volueris, vel quandocunque tibi libebit, non est dubium quin priuilegiũ sit perpetuum, quia ita ostendunt verba. Et hoc est de mente Principis: sed si dicatur, si volueris, priuilegium propter hoc non desinet esse perpetuum, quia solùm exprimitur quod tacitè inest, & hoc secundùm r ius nihil operatur. Et idem est si dicatur, ad libitum voluntatis tuae, ac si dicatur, si volueris; non enim verbum respicit tempus, sed ipsum priuilegium.

r l. 3. ff. de leg. 1.

Quintò dico, quòd priuilegium in non faciendo tollitur vnico actu contrauenciendo: censetur enim renuntiare priuilegio, iuxta quod in iuribus s notatur. Quod procedit, nisi fiat potestatio in contrarium, iuxta doctrinam Bartoli t communiter receptam. Intelligitur etiã quando quis contrauenit directo, aliàs secus secundum Panormitanum u. Et dicitur contrauenire directò, quando est concessum vnum priuilegium tantùm, & quis venit contra illud, faciendo actum contrarium priuilegio, vt dicitur in iure x. Sed si esset concessum priuilegium generale alicui, vt esset exẽptus ab omnibus oneribus, vel etiam à tribus, vel quatuor tantùm, certè in his casibus contrauenciendo quoad vnum, non censeretur quis contrauenire directò, & ideò propter hoc nõ amitteret alia sua priuilegia. Pro quo est textus y expressus, quod etiam procedit in priuilegio habente actũ momentaneum, vt quando alicui Ecclesiae conceditur, vt nõ habeat primicerium, & postea Canonici contrauenerint, aliquem videlicet in primicerium eligendo, prout in iure z notatur. At in priuilegio habente actum successiuum non procedit. Putà si habeo priuilegium non soluẽdi collectas, vel alias exactiones. Quod vt vides, habet actum successiuum semel soluẽdo, etiam sine protestatione, non fit mihi praeiudicium, secundùm a Bartolum, quem sequitur Alexander in multis suorũ Consiliorũ locis, quae allegat Rossius. Qui aduertit quod siue priuilegium consistat in faciendo, siue non, nunquam perditur quando potest capi alia coniectura, quã renunciationis priuilegij, secundùm Glossam b communiter receptam.

s l. inter eum. ff. . & vẽditorẽ. C. de pact. & c. ca. cũ acc. essissent.
t Bar. in l. 1. C. de his qui sp. mon. suscep.
u Pan. in d. c. cùm accessissent.
x d. c. cùm accessissent.
y l. voluntate. c. de excus. tut.
z d. c. cùm accessissent.
a Bart. in d. l. fin. de const. princ. Alex. cõs. 91. lib. 2 et volu. 2. Ross. in pra. cri. tit. de princ. & priu. eius num. 120.
b gl. in c. pro illorum. de praeben. & DD. communiter ibi sup.

ARTICVLVS V.

Vterùm leges derogantes consuetudinem, derogent etiam futuram, & etiam immemorialem.

Respondeo dicendo, hoc dubium quantum ad primam partem iam in superioribus, quaestione sexta, non ex preposito esse tractatum. Nunc autem libuit inpraesentiarum (cùm videatur esse proprius locus) ipsum discutere. Et prout late constat ex traditis à Baldo Nouel. c aut lex in aliqua materia expressè derogat praeteritae consuetudini, & etiam futurae, & tunc sine dubio non valet consuetudo postea emanans, aut simpliciter derogat non faciendo mentionem de praeterita, vel futura consuetudine. Puta, non obstante aliqua cõsuetudine in contrarium, & tunc ex quo loquitur ita definitè debet intelligi derogatum etiam futurae, nisi consuetudo de nouo esset introducta, ex noua causa à principio non cogitata propter varietatem temporum, vel ex praeterita, quae erat verisimiliter incognita ipsi Legumlatori. Et idem est dicendum etiam si lex in hac specie deroget expressè futurae consuetudini: quia ad nouam causam habentem rationabilem prouisionem nouiter factam, se non extendit talis clausula generalis derogatoria, de qua si fuisset cogitatum, non fuisset sic generaliter derogatum, argumento cuiusdam legis a. Intelligitur enim rebus sic stantibus, & se habentibus iuxta aliam legem b. Aut fuit facta mentio de praeterita consuetudine eam abrogante, & tunc aut fuit expressum de irrationabilitate dictae consuetudinis, & videtur reprobata etiã futura consuetudo in contrariũ, secùs si dicta ratio non subesset, vel propter varietatem temporum, vel alio modo, quia tunc valeret consuetudo, postea contraria. Et hanc conclusionem vt communem, quatuor adiectis conclusionibus, & ex plurium Doctorum autoritate, ponunt, & sequuntur Couarruuias c, & nouissime alios multos allegans doctissimus Gutierrez, & iuxta haec sunt intelligenda dicta in quaestione sexta superius allegata.

c Nouel. de dote. 6. par. c. prin. pri. 21 n. 18. & 19. vol. 6 in tract. diuer. doct. fol. 168 in antiq.
a l. si hominẽ ff. mandati.
b l. quod seruus ff. de re. di. ob caus.
c Couar. in l. var. c. 13. n. 14. Gutie. l. 3. prac. q. 32.

Et aduertendum, quòd immemorialis consuetudo, siue praescriptio nunquam à lege censetur exclusa, etiã si omnis consuetudo excludatur, nisi specialiter ipsa reijciatur, iuxta Glossam d singularem, quam sequuntur Boerius, Felinus, Otalora, Couarruuias, Tiraquellus, Menesius, Arendañus, Mieres, & Velazquez.

d Glo. in Authen. vt de cętero non fiant commut. verb. praesc. Boer. decis. 39. n. 13. Felin. in rub. de praesc. n. 18. Otalo. de nob. li. 3. p. 7. nu. 11. Cou. vbi su. nu. 5. Tiraq. de tract. consuet. §. 1. gloss. 2 n. 84. Menes. in l. 2. nu. 29. C. de seruit. & aq. Arendaño resp. 16. n. 1. Mieres de maio. 4. p. q. 20. num. 50. V. laz. in l. 6 Tau. glo. n. 9

ARTICVLVS VI.

Quomodo intelligitur illa clausula posita in aliquibus priuilegijs, scilicet, quòd non censeantur reuocata, nisi de eis fiat mentio de verbo ad verbum.

Respondeo dicendo, quòd hoc dubium proponitur, quia in aliquibus, & pluribus concessionibus, de quibus infra, & in Mari magno Minorum, & in alijs priuilegijs continetur, quòd non intelligantur reuocata, nisi de eis fiat mentio de verbo ad verbũ. Verbi gratia, conceditur nobis vt non teneamur ad procurationem legatorum, etiam si in literis eorundem dicatur, vt tam exempti, quàm non exempti teneantur ad hoc onus; nisi de hoc indulto nobis concesso fiat mentio de verbo ad verbũ. Postea Papa concedit Legato, vt possit exigere procurationẽ à quibuscũque personis etiam exẽptis, quamuis alia habeat priuilegia, quòd de eis fit facien-

facienda mentio de verbo ad verbum, quæ voluit in literis alligatis haberi pro expressis: quæritur nunc, vtrũ per has literas Legatorum sit derogatum priuilegio nostro, & sic de similibus. Et licèt super hoc multi multa dicerent, tamen semper maior, & solemnior pars Doctorum tenuit priuilegio nostro derogatum esse, & Felinus e copiosè tractans hanc quæstionem, & ibi adducens omnes super ea scribentes concludit, quòd si hoc habet stylus Curiæ, sine dubio derogatum esse priori priuilegio. Et quòd hoc habeat stylus Curiæ, est plusquã manifestum, cùm in nullis reuocationibus literæ priores inserantur, nisi aliquando ad abundantiorem cautelam, ac propterea nõ debent opinari fratres, quòd sua priuilegia sint immobilia, sicut si essent ligatæ manus Pontificum, vt non possent derogare cõcessa à se, vel à suis prædecessoribus, nisi illa insererentur, cũ esset impossibile omnia scire, cùm sint innumerabilia, & peculiaria. Vnde Sixtus V. & alij Pontifices eius prædecessores in clausulis non obstantibus, &c. positis in suis priuilegijs, aut constitutionibus dicunt ibi, *Decreta obseruãda esse non obstantibus quibuscunque, etiãsi in eis caueatur expressè, quòd illi nullatenus, aut non nisi sub certo modo, & forma derogari posse tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbũ nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forent præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes motu proprio, scientia, & autoritate similibus derogamus.* Hæc Sixtus V. in cõfirmatione priuilegiorum ordinum Minorum de Obseruantia.

e Fel. in can. Nullis de rescr.

Ex quibus colligitur, quomodo sit intelligẽdum priuilegium concessum fratribus Prædicatorum ab Eugenio Papa f IV. & Benedictinis ab eodem Eugenio IV. & Leone X. scilicet, *Quòd nulla litera, seu priuilegia Apostolica, quibusuis personis, & quibusuis Collegijs, Vniuersitatibus, seu Conuentibus concessa contra tenorem priuilegiorum Mendicantium, & Benedictinorum, & eorum qui per viam communicationis gaudent priuilegijs eorum præiudicant dictis religionibus eiusq; domibus, locis, aut personis, nisi in eis cum expressione dictorum ordinum, & illorum religiosorum, ac illorũ domibus ac eis concessis priuilegijs, nec de Generali cuiuslibet dictorum ordinũ, qui pro tempore erunt specialiter, ac expressè, ac de verbo ad verbũ mentio facta fuerit.* Et aduertendum, quòd facta reuocatione generali priuilegiorũ, non censentur reuocata priuilegia regulariũ, cũ priuilegia regularibus propter merita cõcedantur, vt ait g Mãdos. & priuilegia propter merita nunquã in dubio reuocẽtur, licet in reuocationibus verba generalia, & geminata apponãtur, prout tradũt h Mãdos. & Bursatus.

f Hab. in Compen. Societ. in priu. §. 8. & in compen. Cisterciens. eod. verb. §. 7.

g Mãdos. reg. Cancel. q. 3 nu. 6

h Mandos. in reg. Cancel. 11 de reuoc. q. 13 nu. 6. & seq. & Bursat. tom. 2 consi. 138

ARTICVLVS VII.

Vtrùm non obstantiæ positæ in dictis confirmationibus, & in Bullis, derogent in totum priuilegia quibus apponuntur.

Respondeo dicendo, aduertendum esse, an Bullæ cõcedentes priuilegia derogent in partem, vel in totum prioribus priuilegijs in alijs Bullis concessis. Nam licet habeant secundas Bullas magnas, nõ obstantias, & amplas generalitates, non derogãt nisi illis contra quæ sunt; verbi gratia, Ego habeo priuilegium, vt in partes Hierosolymitanas possim transire, postea prohibetur, quòd in illas partes vllus transeat, non obstãtibus quibuscunque priuilegijs concessis ordinibus, vel personis, &c. etiam si de eis, eorumque totis tenoribus, &c. nunquid non potero proficisci ad Compostellam, cùm habeam aliud priuilegium hoc mihi concedens? Si diceretur, quòd non, quia omnibus priuilegijs est derogatum, absurdum certè concederetur. Ideo dicta clausula est explicanda iuxta terminos concessionis, scilicet, quòd omnibus priuilegijs sit derogatum quoad transeundum in Hierusalem. Vnde infertur, quòd licet in Bulla Cruciatæ fiat suspensio generalis omniũ priuilegiorũ, illa tamen generalis suspensio debet restringi ad ea priuilegia solũ, quæ sunt eadem cum priuilegijs concessis in dicta Bulla Cruciatæ. Vt priuilegium tẽporis interdicti celebrandi, & priuilegium eligendi cõfessorem, & priuilegium indulgentiarũ. Hæc enim impediunt expeditionem. Et hęc in dicta Bulla Cruciatę suspenduntur, non autem priuilegia super alias materias, vel in Bullis Cruciatæ non contenta. Quia absurdum esset quòd suspẽderet illud quod mihi non potest præbere, quia nõ habet. De quo dicemus latè infrà in quæstione de Bulla Cruciatæ. Hæc doctrina à simili confirmatur; nam priuilegium conceditur secundũ qualitatẽ personarum, & sic priuilegium testandi cõcessum militi, videtur ei concessum quasi militi, ideo iure militari testari potest, argumento eiusdem legis a; cùm autẽ Pagano conceditur facere testamentum, videtur concessum quasi Pagano, vt iure communi testari possit, secũdùm Glossam b singularem: nam sermo debet intelligi secundùm conditionem personæ, ad quam dirigitur: prout colligitur ex iure c, tenent Bartol. & Dinus, & similiter non obstantia generalis debet intelligi, & limitari secundùm naturam priuilegiorum, ad quorum bonam executionem apponitur dicta clausula. Et sic tenet communiter Doctores, quòd tunc non obstantia generalis non extenditur ad aliquod priuilegium, quando aliunde habetur quòd ad ipsum non extenditur: vt probat lex optima d, quã ibi notat Bartolus, & reputat singularem Angelus, & tenet Syluester.

a L. ex militari, §. si ferrard. de milit. test.
b Gloss. l. si quarum ff de inoffic. test.
c l. plane. §. eqauti ff de vsu & hab. Bart. in d. l. ex milit. Dinus in c. qua à iure, de reg. iuris, in 6.
d l. omnes, in ver. specialiter, & nominatim C. de præscri. 40 anno. vbi Bart. & Angelus verb. exceptio. 18. & Syluester, verbo, exemptio. q. 18.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm possimus vti priuilegijs nostris non reuocatis contra inferiores à Papa.

Respondeo dicendo, quòd non obstante contradictione quorumcunque Prælatorum secularium priuilegijs nobis quomodolibet concessis vti possumus. Et ipsi nisi destiterint, excommunicationis pœnam incurrunt, & quidquid per eos in contrarium factum fuerit, irritum est, & inane. Ita concessit Iulius II. congregationi e montis Oliueti. Imò quicumque cõtra cõcessionis huiusmodi tenorem ire ausi fuerint, tanquam excommunicati publicari possunt. Et si clerici sunt, dignitatibus, & beneficijs Ecclesiasticis priuandi veniũt, ita vt à quocunque impetrari valeant. Prout concessit Leo X. Augustinianis. Et refertur in Compendio Societatis f Iesu. Vnde clausula posita in cõfirmationibus dictorum priuilegiorum, *videlicet: contradictores quoslibet, & rebelles etiam per quascunque (de quibus eis videbitur) censuras, pœnas Ecclesiasticas, & alia opportuna iuris remedia appellatione postposita compescendo*, debet ampliari, vt etiam per remediũ priuilegiorum declarando eos esse excommunicatos, compellantur ad obedientiam illis præstandam. Et si fuerint Ecclesiastici, dignitatibus, & beneficijs Ecclesiasticis possunt priuari. Non tamen possunt declarare ipsos esse priuatos nec inhabiles ad alia beneficia obtinenda, cum tales pœnæ in dictis priuilegijs minimè animaduertantur, & priuilegiati debeant se continere intra limites suorum priuilegiorum pœnalium. Non enim vlteriùs ea protendere possunt, prout dicitur in iure g. Ideoque in priuilegijs non fit extensio de causa ad causam, neque de persona ad personam, ex identitate rationis: prout aiunt iura h, & tradunt Cardinalis, Thomas Grammaticus, Bartolus & scribentes. Animaduertendum tamen, quòd non possunt declarare dictos cõtradictores, & inobediẽtes esse violatores Ecclesiasticæ libertatis infringendo priuilegia concernentia regulares: tunc enim violatur ecclesiastica libertas, quando violatur priuilegiũ super generalem libertatẽ Ecclesiæ quoad omnes ecclesiasticos. Prout tradit eleganter Syluester i. Quando autẽ franguntur priuilegia concernẽtia statum religiosum, non læditur libertas generalis clericorũ: sed tantũ libertas, & immunitas monachalis, & priuilegia supradicta. Prout concludit Syluester, loquens de priuilegio quodam exemptionis ordinis Cisterciensis. Aduertendum etiam est, quòd Iudices non possunt punire contradictores, & inobedientes ipsis priuilegijs, quando hoc faciunt moti aliqua magna, & quasi extrema necessitate id postulante. Vt si vellent magistratus cõpellere regulares ad solutionem alicuius collectæ, tempore alicuius maximæ necessitatis: priuilegia enim non habẽt locum in tempore necessitatis, ratione cuius summa iuris præcepta infringi solent, &

e Congreg. mont. Oliuet. priuil. 12. fol. 97.
f Comp. societ. §. 10.
g c. Capella, extra de pri. h c. priuil. de reg. iur. in 6. Clem. 1. de vsib. Card. in Clem. 1. q. ... Grammat. in deci. 28. nu. 11. Bart. & scribẽt. in l. 1. ff. de off. ... i Syluest. v. immunitas, 2 nu. 2.

lent,& non humana solùm, sed etiam diuina limitari. Prouot notatur in sacris *k* Canonibus, & constat ex latè traditis à Romano,& Azeuedo.

k c. discipulos de consec. d. 5. Rom. 9. in l. si verò §. si verò 1 fall. 34. ff. solut. matr. Azeu. & 1. noua ob. pil. tit. 3. l. 11 pa. 34 col. 21

ARTICVLVS IX.

Vtrùm sublatis priuilegijs alicuius monasterij, aut religionis, censeamur sublata priuilegia ad instar.

RESpondeo dicendo, quòd sublatis priuilegijs alicuius Ecclesiæ, Hospitalis, Ordinis, vel Societatis, non censentur sublata priuilegia concessa alijs ad instar eorum. Sicut priuilegia concessa Academiæ Complutensi ad instar priuilegiorum Academiæ Salmanticensis, si Salmanticensis perdat sua, non perdit ea Academia Complutensis. Ita Baldus receptus. Et ratio est, quoniam huiusmodi priuilegia non pendent ab alijs quoad conseruationem, sed quoad productionem; sunt enim iam facta propria earum religionum, aut societatum, quibus ad instar sunt cōcessa. Vnde infertur, quòd licèt Pius V. Pontifex Maximus extinxerit ordinem Humiliatorum; eius tamen ordinis priuilegia concessa per viam communicationis alijs religionibus non pereunt; quantum ad dictas religiones, quibus concessa sunt, & sunt facta propria, licèt sint extincta, quantum ad dictum ordinem Humiliatorum. Extincta enim re, extinguitur priuilegium tali rei concessum, prout notatur in iure *l*, quando scilicet, propter eius culpam destruitur, sicut propter culpā religiosorum Humiliatorum fuit eorum religio totaliter extincta.

l de consec. d. 1. ca. placuit 1. q. 7.

ARTICVLVS X.

Vtrùm perdatur priuilegium regularium non vtendo ipsis regulariter.

RESpondeo dicendo, quòd secundùm Baldum *m* illud prouerbium, *si nomine priueris, neq; rem habere meteris*, est verum si nomen significat substātiam, vel qualitatem necessariam inesse alicui subiecto, quod clarè indicant iura *n*, secùs si significat solùm simplicē denominationem, iuxta eadem iura *o*. Vnde si Scholares Salmanticenses suis domibus commorantes, negotijs sæcularibus insistentes, nunquam intrant scholas, neq; student, imò morantur in scholis non causa studendi, sed causa ludendi, consumendiq; ad libitū sine ratione bona Ecclesiæ, non possunt gaudere Eugeniana, quæ concedit fructus beneficij in absentia, causa studēdi, & illos percipientes non sunt in conscientia securi: prout aduertit Perez *p* dicēs, hoc esse perpetuò tenendū, & se pluries de hoc fuisse consultū. Qui casus est frequens. Quod dictat ratio. Nam priuilegiū cessat cessante causa priuilegij. Prout tradit Syluester *q*. Et sic videmus, quòd qui sunt de collegio alicuius artis, artem illam non exercentes, non gaudent priuilegio eiusdem artis: prout notant *r* Bartolus, & iura iudicant. Ex quibus videtur dicendum, quòd non possunt religiosi dissoluti, & effrenati vti priuilegijs suis in maximum præiudicium particularium, contra quos Summi Pontifices ipsis cōcedunt maxima priuilegia. Videlicet, quòd non possint cōpelli ad solutione aliquarum collectarum impositarum in aliqua maxima necessitate; cùm enim ipsi ab earum solutione eximūtur, alij pauperes grauātur. Quod autem in foro conscientiæ in periculo versentur, patet ex superioribus, cùm cessante causa priuilegij cesset etiam priuilegium; hoc tamen in foro conscientię solū intelligo posse teneri, at in foro exteriori, minimè tenendum iudico. Nam in foro saltem exteriori, regula, Cessante caussa, cessat effectus, intelligitur quando causa cessat in communi, secùs si ex accidenti cessat in persona particulari argumento aliquorū iurium *s*. Et post Archidiaconum tradit Aretinus, Curtius, Innocentius, Couarruuias, Victoria, & Soto. Vnde priuilegia generaliter concessa mulieribus propter liberos, vigebunt in ea muliere, quæ ex accidenti liberos non procreat, quia eius respectu ratio videtur cessare in particulari, quod vtique non faciunt aliqua iura, quæ ad id expendit Baldus *b* & Bolognetus. Vnde Religiosus, licèt irreligiosè viuat in foro exteriori, non perdit priuilegium religiosis concessum, quia licèt in eo cesset ratio priuilegiorum regularium, non cessat tamen in communi.

m Bal. de vassal. mili. qui arma bellica depon. n l. Lucius ff. de fidei com. miss. l. sale pactum. §. fin ff. de pac. o l. si cognatis ff. de rebus dubijs. p Perez in l. 8. tit. 2. lib. 3 ordinament. q Sylu. in. priuileg. q. 10. r Bartol in l. semper. ff. de iure immun. c. generaliter §. negotiatores, 10. q. 1. s l. nā ad ea. ff. de legib. l. si à fratre ff. [illegible] vbi notat per Castren. C. qui testa. [illegible]

b l. assiduis. vor & ideo C. qui potio. in pig. hab. & ibi Bal. n. 2. Bolog. in l. 2 ff. sol. mat.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm priuilegiatus vti possit suo priuilegio contra pariter priuilegiatum.

RESpondeo dicendo, quòd priuilegium habens nō vtitur priuilegio contra habentem idem priuilegium, vt dicunt iura *c*. Vnde priuilegium quod Canones concedunt Ecclesijs, aut Monasterijs, videtur quòd obijci non debet aduersùs Ecclesiam aliam, aut Monasterium, quod simile habet Priuilegium.

c Authen. de sanctiss. Episcopis. §. sed hac præsenti. l. sequen. l. verū §. vlt. cū l. sequenti, ff. de minoribus.

Nihilominus tamen respondetur, quòd vbi duo idē habent priuilegium, & contendunt de aliquo, is quidē præfertur alteri, qui priuilegium actu habet, & practicè in ea re, & specie de qua agitur: prout notat Bartolus *d*, per textum ibi. Et tradit Ioannes Parladorius. Nam qui Reipublicæ causa abfuerit, etiam aduersùs eū qui pariter abfuerit, restituendus est, si quod damnū patiatur: vterque priuilegiū habet, ex quo restitutionem si læsus fuerit petere potest, & tamen qui modò indiget auxilio restitutionis ad reparationē damni, priuilegiū habet in specie, de qua agitur, & in exercitio, qua læditur, alter verò cū læsus in eadem causa non fuerit in præsentiarum, id priuilegium minimè habet. Ita tenet Abbas *e*, & alij, quos refert, & sequitur Couarruuias.

d l. vltim ff. quibus ex causis maio. vbi Bart. Parla. li. 1 rerum quoti. c. 17 n. 28.

Ex quo infertur, quòd in specie præscriptionis Ecclesia, aut Monasteriū, quæ rem alterius monasterij, vel Ecclesiæ præscribit, non habet in præscribenda illa re, neque in præscribēdis rebus alicuius, priuilegium aliquod, Ecclesia verò, & Monasteriū cōtra quod præscribitur priuilegiū habet, vt minori spatio secundùm ius cōmune, quadraginta annorū, aut secundū priuilegiū Eugenij IV. in superioribus allegatum, sexaginta, aut secundū aliud priuilegium, de quo in tertio tomo, in quæstione de præscriptionibus, centū, eius bona, & res minimè vsucapiantur. Vnde hic non videtur priuilegiorum concursus; quia tantùm vnius Ecclesiæ, vel Monasterij priuilegium huic negocio conuenit. & hunc modum dicendi approbat Couarruuias *f* contra Decium.

e Ab. in c. fin. per spoliat. de ordin. cogni. & mē. ad aures. de præscrip. Cou. in reg. possessor. 2. p. §. 2 n. 4

f Cou. vbi sup.

Infertur secundò, quòd in specie ædificationis intra certas cannas secundum priuilegia de quibus agemus in quæst. de ædificijs in secūdo tomo, si vnū Monasteriū velit iuxta aliud ædificari intra terminum dictarū cānarum, tantū dicetur habere priuilegiū Monasterium illud quod patitur damnum, & læsionem ex dicta ædificatione, & sic iuridicè potest illam impedire contra aliud Monasterium volens ædificari. Non enim in hoc agit priuilegiatū Monasteriū contra pariter priuilegiatum, solùm enim in hac specie proposita Monasteriū constructum est priuilegiatum, habens ius ad impediēdam ædificationem alterius Monasterij intra cannas. Regula igitur, scilicet, quòd priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum, habet locum, quando ex parte vtriusque concurrit duplex, scilicet priuilegium. Verbi gratia, Dux cum suis militibus habet priuilegium regale, quo possunt compellere populum, vt ipse cum suis militibus recipiatur, nō potest vti hoc priuilegio contra illos qui recipiunt in suis domibus fratres Minores regularis Obseruantiæ, qui habent priuilegium à Regibus Hispaniarum confirmatū per Regem nostrum Philippum secundum huius nominis, vt non teneātur, nec possint cogi in suis domibus prædictos milites recipere. Alio illustratur hoc (vt clariùs fiat) exemplo: Rex Philippus habet priuilegium à sua Sāctitate cōcessum, vt possit petere, & exigere subsidiū ab Ecclesiasticis iuxta tenorem dicti priuilegij petit ipsum ab Ecclesiastico habente priuilegium, vt ad id soluendum minimè compellatur, non potest hoc casu Rex

ſis Rex dicto priuilegio vti contra hunc, ſiquidem eſt pariter priuilegiatus. Alia concernentia perfugilia vide in tertio tomo in quæſt. de priuileg.

QVÆSTIO X.

De ſtatutis factis in religionibus, in nouem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *Quid ſit ſtatutum, & à quo poſsit fieri.*
2 *Vtrùm Generales, & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues, debeant ea ordinare cum conſilio Patrum.*
3 *Vtrùm Capitulum generale alicuius poſsit ſtatuere, autoritate ordinaria, ne recipiantur ad ſuum ordinem, qui fuerint infideles, vel qui deſcendunt ex his.*
4 *Vtrùm Capitulum generalis Capitulo repræſentatiuum, poſsit tollere facta in Capitulo generali autoritate Papæ.*
5 *Vtrùm aliqua perſona poſsit procurare priuilegium contra ſtatuta regularium.*
6 *Vtrùm ſtatuta religionum obligent ad pœnam.*
7 *Vtrùm Moniales teneantur ad ſtatuta facta in Capitulis generalibus, aut Prouincialibus.*
8 *Vtrùm ſtatuta facta præter regulam Beati Franciſci, obligent ad culpam.*
9 *Vtrùm Papa confirmando ſtatuta regularium prætendat remouere eos per illa, ab ſtricta obſeruantia quam habent.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit ſtatutum, & à quo poſsit fieri.

RESpondeo dicendo, quòd ſtatutum ab ſtatuendo dictum, eſt ius ab homine poſitum, vel diſpoſitio, de qua ius producitur, prout notatur in toto titulo, Inſtitutis de iure naturali, gentium, & ciuili; & ipſum ſtatutum poteſt facere Capitulum generale quoad totum ordinem, & Prouinciale quoad totam Prouinciam, prout colligitur ex traditis in iure. *a* Verum eſt tamen, quòd non poſſunt illud facere ſine conſenſu Generalis, aut Prouincialis; ſicut nullum ſtatutum poteſt facere Eccleſia Cathedralis, ſine conſenſu Epiſcopi, vt dicunt Canones *b*. Et ratio eſt, quia Generalis eſt caput totius ordinis, & Prouincialis caput totius Prouinciæ, & ſine capite nihil eſt faciendum, ſecundùm Innocentium *c*, & communem. Et vt valeat vt ſtatutum, debet fieri per maiorem partem Capituli, ſecundùm Innocentium *d*, Bartolum, & communem, quando ipſum in vtilitatem, & bonum fit religionis, vt fiunt omnia ſtatuta regularia. Dixi, *vt valeat, vt ſtatutum*: nam vt valeat, vt præceptum, poteſt à ſolo Generali, aut Prouinciali fieri, & vt ſtatutum valet etiam poſt mortem Generalis, aut Prouincialis, niſi expreſſe reuocetur, vt ait Panormitanus *e*, & probat Decretum quod iam expreſſum. Vnde ſecundum Federicum *f* etiam ſtatutum factum à Capitulo ſede vacante durat creato nouo Epiſcopo, niſi expreſſe reuocetur per Epiſcopum creatum; vt tamen præceptum morte præcipientis finitur.

a c. cū accesſiſſet extra. de conſt. c. ex literis, extra eodem.
b c. cōſuetudinem, de cōſuet. c. nouit de his quæ fiunt à Prælatis.
c Innocen. in
d c. cum accesſiſſent.
d Innoc in c. 2. de noui operis nun. Bar. in l. omnes populi ff. de iuſt. & iure.
e Pan. in c. à nobis, el. 1. de ſent. excom. ca. ſi. de offi. dele.
f Federicus conſil. 16.

ARTICVLVS II.

Vtrùm Generales, & Prouinciales imponentes præcepta circa res graues debeant ea ordinare cum conſilio Patrum.

RESpondeo dicendo, quòd quemadmodum Omnipotens Deus, in quo eſt abſolutiſſima poteſtas, dicitur tunc ordinario modo operari, quando per cauſas ſecundas, tanquam per inſtrumenta ſua conſueta, res ſuauiter diſponit: & vſus ordinariæ poteſtatis in Papa nihil aliud cenſetur, quàm id exercere, quod Canones, Decreta, & conſtitutiones iuris declararunt. Quod Innocentius III. Papa, varijs in *g* locis declarauit: ſic quando Prælati regulares volunt aliquid diſponere, aut ordinare, ſequendo eorum poteſtatem ordinariam, ea debent facere cum aſſenſu, ex conſilio Patrum ordinis, vt non extraordinariè procedant, & vt ſuas actiones iuxta leges iam conſtitutas conſuetumque morem exerceant, in hiſque ex ſolito legum curſu vnà cum dictis Patribus progrediantur. Hinc legimus in multis conſtitutionibus *h*, quæ paſſim occurrunt, eas per Summum Pontificem de conſilio & aſſenſu Patrum factas fuiſſe. Et Ceremoniale Romanæ Curiæ hoc præcipit. Quod quidem non ſine magna ratione olim dicitur ita ſtatutum: nam cùm hæc de quibus agit Summus Pontifex, ardua appellentur, quæ oſtendūt res eſſe valde difficiles, & implicitas obſcuritate, & in quibus etiā ipſe intellectus Papæ iuſtam habet cauſam ſubſiſtendi, meritò cenſetur alio præſidio indigere, quandoquidem eiuſmodi, quæ non arte, neque certa conſtanti demonſtratione, & facti plerumque controuerſiam patiuntur. In quo tunc propter multiplices, fortuitaſque circunſtantias, tum fallaces atteſtationes ſæpe veritas inuoluitur, prout ſacri Canones *i* proclamant. Vnde cùm ipſi Prælati regulares à fortiori cum humana circundati ſint infirmitate, interdum labi poſsint, ideo in arduis multa cautione, vigilantia, & ſollicitudine opus habent; quæ quidem ab vno tantùm præſtari nequeunt. Et ideo ſtatuit Leo X. *k quòd Capitulum generaliſsimum celebratum Romæ (quando ſcilicet facta eſt vnio fratrum Minorum obſeruantiæ; & omnium aliorum reformatorum eiuſdem ordinis) tenetur deputare nonnullos fratres ex diuerſis religionibus, ſeu nationibus aſſumpto ex probatioribus, & doctioribus, ac magis expertis fratribus. Qui omnia & ſingula, quæ pro manutenentia reformationis, & vera regulæ obſeruantia accommoda iudicarint, in vnum recolligerent, ac poſtea per totum Capitulum generale ac per maiorem partem eiuſdem approbarentur. Et tandem Apoſtolica confirmationis patrocinio muniatur.* Et ſic factum fuit, & ordinatum à Reuerendiſsimo Patre noſtro Franciſco de Gonzaga totius noſtri ordinis Generali (nunc autem Archiepiſcopo Mantuano, & Legato à latere ſanctiſsimi Domini noſtri Clementis VIII. in partibus Galliarum) in Capitulo generali intermedio celebrato Toleti in celeberrimo noſtri ordinis Conuentu ſancti Ioannis Regum, anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimoquinto. Et ratio prædictæ conceſſionis Leoninæ fuit; nam cùm pertinentia ad reformationem ſint ardua, doctrina, ſcientia, & experientia opus eſt, ad ea omnia peragenda.

g c. cum dilectus. de dolo, & contu. c. cū nobis olim. & ſimi. de ele.
h c. ad aures de rescript. l. 6. c. 1. de ſchiſmat. in 6. c. 4. olim pieris de elect. c. 1. d. comm. in 6. & in c. ad inter. de ſēſur. Cerem. fol. 1. 6. & 133. 135.
i ca. cum à nobis, c. 0 de ſent. exco. c. ex literis de in int. g. reſ.
k In Supplemen. f. l. 20. conceſſ. 107.

ARTICVLVS III.

Vtrùm Capitulum generale alicuius religionis poſsit ſtatuere, autoritate ordinaria, ne recipiantur ad ſuum ordinem qui fuerunt infideles, vel qui deſcendunt ex eis.

RESpondeo dicendo, quòd doctiſsimus Nauarrus *l* tenet, quòd nullus inferior à Papa poteſt aliquid contra ius Canonicum ſtatuere, prout idem ius Canonicum *m* docet. Et præfatum ſtatutum videtur eſſe contra præfatum ius. Tum quia iure communi Canonico omnes Chriſtiani regulariter ſunt apti ad intrandum, & profitendum religionem à Sede Apoſtolica approbatam, ſi non obſtet eis aliquod impedimentum Canonicum. Adeò quòd etiā pueri poſſunt ad eam recipi ſecundùm Diuum Thomam *n*, & etiam Presbyteri Curati ſecundū eumdem *o*. At deſcenſio aut generatio, qua quis deſcendit ex infidelibus, non eſt impedimentum Canonicum ad intrandum, & profitendum religionē. Nullo enim iure id cauetur, imò iure diuino, vnde ius Canonicū habet originem, prout idem ius Canonicū *p* concludit, expreſſe id cōcedit. Nam Alexander tertius declarauit non debuiſſe quē à Canonicatu repelli, eo quòd fuiſſet Iudæus, Imò vt ibi aiunt gloſſa, & Doctores, cōmendari potiùs debuit, & laudari. Sed placuit hic tenorē huius Decretalis proponere ad huius opinionis cōprobationem, qui eſt huiuſmodi. *Eam quæ:* [*& infrà*] *Dudum ſi quidē ante tuam promotionem literæ à nobis (ſi bene meminimus) emanarunt, quibus Decano, & Eccleſiæ tibi commiſſæ (te adhuc in eodem Capitulo exiſtente) mandatum dedimus & præceptum, vt P. (qui de gente Iudæorum originem duxit, & diuina gratia fidem Chriſti ſuſcepit) in Canonicum reciperent, & præbendam ſibi conferre deberent* [*& infrà.*] *Ipſi verò (quia donatio præbendarum ad te ſpectabas) præceptum noſtrum executioni non potuerunt mandare. Cùm itaque præſcriptus*

P. ſe

l Nau. l. 3. de conſt. in. 1. vt reg. traſ. 30 n 4 & 5 in rep ſuper his de man. & o. ed.
m
n D. Tho 2. 2 qu. 189. ar. 5
o idem D. Thom. vbi ſupr. art 7.
p c. quā ... & quæ ſic, de accuſat.
quam te de reſcripto.

Pate super hoc ex parte nostra requireret, respondisti, quod nullum inde mandatum receperas, & sic eum à te infecto negotio remisisti. Quod nullatenus fecisse deberes si datam literarum diligentiùs attendisses, cùm tempore quo literæ ipsæ datæ fuerũt, de Capitulo ipso esses, sicut eras Archidiaconus & Canonicus eiusdẽ Ecclesiæ, nec esses adhuc in Episcopũ consecratus. [*& infra.*] *Pro eo verò quòd Iudæus extiterit, ipsum dedignari non debes.* Hæc Alexãder III. Per hanc decretalem, & alia & multa ab eo allegata ait Nauarrus r se firmiter credere, quòd antehac quasi dubitat, nempe nulla Capitula quantis generalia alicuius Ordinis posse statuere, vt professio trium votorum substantialium non valeat facta, si communi iure Canonico (sublato de medio illo statuto) esset valitura: sicut nec valeret statutum alicuius Synodi vel Concilij Prouincialis vel Nationalis, etiam omnium Ecclesiasticorũ ipsius Episcopatus prouinciæ vel nationis, quo absq; autoritate Papæ statueretur, vt certi generis personæ essent inhabiles ad contrahendum matrimoniũ, si iure Canonico cõmuni essent habiles. Adeò quidem quòd matrimoniũ inter eos contractũ valeret, non obstante talis Synodi vel Concilij statuto. Verum est tamen quòd id, & aliud simile statutũ facientes non peccant aliquando, cùm errare circa ius dubium humanũ non sit peccatum, iuxta Glossam a communitèr receptam. Ex quibus verbis colligitur Nauarrũ nõ tenere simpliciter tale statutũ expellẽs ab ingressu religionũ descẽdẽtes ex genere supradicto esse inualidũ: sed tantũ tenere quòd statutum expellens, & inhabilitans ab huiusmodi ingressu, sit inualidum, quod certè fatemur. Impedimentũ enim huiusmodi inhabilitans aliquos ad id quod secundum ius Canonicum habiles erant, summa autoritate Sũmi Põtificis effici debet: vnde secundũ ipsum Nauarrũ potest dici statutũ ipsum & legẽ valere; si per ipsum nõ inhabilitãtur tales ad professionẽ emittendam, si ad id efficiendum iustæ causæ intercedant; nam si odio tantùm generis fiat, non possum non ipsum condemnare, sicut condemnat doctissimus b Corduba, cùm statutum iniquum non habeat rationẽ statuti, & legis quæ debet esse iusta. Et ita prædictum statutum factum nõ odio generis defendit Caietanus c. Quod probat: nam in meris liberis, & gratiosis vbi non est acceptatio personarum, si fiat sine scandalo, & sine specie mali, potest quis expellere hos, & admittere illos. Verbi gratia, ad matrimonium possum ex solo genere velle hunc, & nolle alterum. Similiter propter solam patriam, & nationem, vt infrà dicetur: similiter ad famulatitium, & ad sodalitium, ad officia, siue mechanica, siue libera, vt ad docendum filios, siue alendum. patet, quia nemini fit iniuria, & facit quis de suo quod vult, prout apud Matthæum d omnibus conceditur. Et videmus quòd sacræ literæ e non reprehendunt Rebeccam quòd dixerit marito suo Iacob: Tædet me vitæ meæ propter filias Heth. Si acceperit Iacob stirpem huius terræ, nolo viuere, & supra hæc verba ait Chrysostomus f, Scis quomodo vitã meã amaricauerint vxores Esau, & quomodo propter illorũ malitiam in omnes filias Heth malè afficior, & propter illas omnem illam gentem exosam habeo. Sed restat videre, vt hæc ratio concludat, quomodo admissio ad habitum religionum sit merè gratuitum: videtur enim ad rationem debiti pertinere. Ad quod respondeo, quòd actus recipiendi ad religionis statum, vt à prælatis religionum egreditur, & terminatur ad aliquem indeterminatè, licèt habeat rationem debiti (quoniam religiones institutæ sunt, non solùm propter præsentes, sed etiam propter futuros) vt tamen terminatur ad hanc, vel illam conditionem personarum, vel hanc aut illam personam, caret debiti ratione, nisi necessitas aliqua debiti rationem inducat, prout aduertit Ouandus g. Quæ opinio videtur mihi continere veritatem, si bono zelo, & non odio generis tale statutum fiat. Et videant statuentes ne sibi mentiatur iniquitas, nam si odio generis id fecerint, sine dubio peccabunt, sicut peccauit ille Episcopus qui noluit in sua Ecclesia admittere ad præbendam illum, qui fuerat Iudæus, odio tantum generis ad id faciendum motus, vt patet ex verbis Alexandri III. facti casum decidentis, in hæc verba in fine prorumpentis, *Pro eo verò quòd Iudæus extiterit, ipsum dedignari non debes.* Notanda enim sunt, quòd Iudæus extiterit, nullam enim præsupponit Summus Pontifex causam indignationis in eo Episcopo, nisi solum illum admittendum fuisse Iudæum. Et secundùm hanc glossam debent intelligi, & concordari Otalora b & Simancas dicentes tale statutum valere, & Didacus Perez de ipsius iustitia maximè hæsitans. Vtrùm autem aliquod statutum Apostolicum sit in ordine Minorum, inhabilitans descendentes ex genere maculato ad professionẽ admittẽdam, tractabitur in quæstione decimaquarta de Abbatibus quoad genus.

r Nauar. vbi supr. num. 8

a Glo. in c. 1. de postu prælat. & de cætero.

b Cor. lib. 2. q. 5. 54

c Cai. tom. 2. q. 6.

d Matth. 20

e Genes. 27.

f Chrysost. homi. 54. super Genes.

g Ouand. in 4. d. 11. prop. 48. & 49.

b Otalo. de nobil. 2. pa. 8 p princ. c. 7. num. 26 de inst. catho. ti. 47 num. 84. Perez in l. 9. tit. 1. l. 1. ord. co 54 in med. & latiùs in libr. 8 tit. 2 l. 4. col. 1116.

ARTICVLVS IIII.

Vtrùm Capitulum generalis Capituli repræsentatiuum, possit tollere facta in Capitulo generali autoritate Papæ.

RESpondeo dicendo quòd Capitulum repræsentatiuum Capituli generalis, non potest tollere facta in Capitulo generali autoritate Papæ; quia facta illa, sunt facta Papæ, & inferior non potest tollere facta superioris: & consequẽter statuta facta in Capitulis generalibus autoritate Apostolica, virtute priuilegij, ad id habiti, nõ potest tollere Capitulum generale; is enim qui facit aliquid autoritate Papæ, non poterit illud tollere autoritate sua inferiori, per iura, quæ ad hoc citat Felinus i, ita tenet Nauarrus. Vnde Generales volentes celebrare Congregationem generalem habentem vim Capituli generalis, aut volentes celebrare Capitulum generale vt possint immutare statuta facta autoritate Apostolica in alio Capitulo generali, debent procurare autoritatem Apostolicam ad id efficiendũ. Hæc tamen opinio Nauarri est intelligenda, quando statuta concernunt fauorem potiùs aliorum, vel bonum publicum, quàm merè ipsos statuẽtes; tunc enim nõ possunt recedere sine obtenta licentia Apostolica: non autem quando statuta principaliter concernunt fauorem statuentium, nam tunc liberè possunt recedere, vt volunt Bartolus k, & ratio est, quia tunc confirmatio Papæ habet vim cuiusdam priuilegij ipsis facti, cui possunt statuentes (vt priuilegio) renuntiare. [de hoc vide latiùs infrà, quæstione sexagesima octaua, articulo quinto.]

i Fel. in c. ex accessissent, de constit. n. 9 Nau. lib. 1 cons. tit. de constit. cons. 1

k Bart. in l. omnes populi ff. de iust. & iure.

ARTICVLVS V.

Vtrùm aliqua persona possit procurare priuilegium contra statuta regularium.

RESpondeo dicendo, *Quòd nulla persona regularis, priuilegium aliquod contra communia suæ religionis postulare audeat, aut obtentum obtinere*, vt concessit Vrbanus IIII. Præmonstratensibus: *si qua vero impetrabuntur huiusmodi à Sede Apostolica, vel eius legatis, sub quacumq; forma & expressione verborum, irrita sunt & inania*, sicut concessit Clemens VII. Abbati, & Conuentui Cistertij Cabilonensis diœcesis; & hoc idem habetur latiùs per literas Leonis X. pro Eremitis S. August. iuxta quas, *si qua priuilegia à nostris fuerunt interpretanda contra regulam & constitutiones, aut mores religionis Minorum, nullius momenti, ac pro infectis habenda sunt, etiam si à Sede Apostolica sint concessa, nisi eisdem Leonis X. literis de verbo ad verbum, consentiente Minorum religione sit derogatum*, prout habetur a in priuilegijs dicti ordinis. Circa vltimam clausulam huius priuilegij aduertendum est, quòd etiam si de verbo ad verbum literæ Leonis X. non referantur, nihilominus Summi Pontifices possunt dictum priuilegium derogare, prout satis dictum est in superioribus. Ex dictis infertur quòd concessio Pij V. qua non tenentur fratres Minores ad omnia in regula contenta (de qua agemus infrà in quæstione vigesimasexta) non videtur valida, si fuit obtenta à Patre Ioanne de Aguilera tunc Commissario Romano sine licentia Ministri generalis, aut Cõmissarij Generalis nostræ sacræ religionis, de quo infrà agemus in

a Habet. in prim. dict. ordin. f. 47. p. 1 & apud Collectorem Comp. Sortar. tanti prim. §. 1 & in Comp. Cistercien. §. 7

b Habet. in Comp. med. p. priu. fratrum §. 14.

mus in dicta quæstione. Et confirmatur ex concessione Alexandri VI. *b* de qua ibi.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm statuta religionum obligent ad pœnam.

RESpondeo dicendo, quòd videntur maximam habere difficultatem statuta religionum obligātia ad pœnam, & non ad culpam, sicut continetur in statutis ordinis Prædicatorum, vbi expressè dicitur: Nolumus obligare ad culpā, sed ad pœnam, quod videtur non bene cohærere, nam vbi est pœna, necesse est, vt & culpa adsit, cui dubitationi respōdet Soto *c* dicēs, tales non esse propriè legitimè pœnas, quæ sunt quasi conuentiones, & pacta; quia Monachi, tali volunt se voto adstringere, vt si hæc fecerint, illa patiantur: dicūtur autem non ineptè pœnæ, quia propter res vetitas exiguntur, ac rependuntur; sicut quādo quis se adstringit, vt quoties iuramento fuerit abusus, tantum perdat. Aduertendum tamen quod D. Thomas *d* disserens de obedientia religiosorum quantæ sit virtutis, & potestatis ad obligandū subditos, tandem in responsione ad primum argumentum hæc verba profert: *In aliqua tamē religione, scilicet ordinis Prædicatorum, trāsgressio talis, vel omissio ex suo genere, non obligat ad culpam mortalem, vel venialem, sed solùm ad pœnam taxatam sustinendam, quia per hunc modum ad talia obseruanda obligantur.* Hæc D. Thomas, circa quæ verba, Caietanus *e* monet aliqua dubia, quorum tertiū est, an reus transgrediens, incurrat in culpam si non sustineat pœnam. Et respondet, quòd vbi tale statutum vniuersale est de non obligando ad culpam, sicut esse dicitur in statutis fratrum Prædicatorum, ibi dicit, nullam esse culpam quamuis, non sustineat reus pœnam, quæ per statuta fuerat illi præcepta, sicut non peccat, inquit ille, violando silentium, ita etiam non peccat, omittendo pœnam quæ propter violatū silentium est in statutis expressa. Quam sententiam reprobat Castro *f* nam in Ordine fratrū Minorum habetur statutum generale, quo admonentur subditi, vt intelligant nullum sui ordinis statutum obligare ad culpam aliquā mortalem, vel venialem. Hoc tamen statuto non obstante reipsa, intelligimus aliquam esse in aliquibus statutis pœnalibus obligationem ad culpam, saltem venialē: nā si reus omittat eam subire pœnam, quæ est per statutum decreta, reprehenditur à Prælato, & alia insuper grauior illi propter talem pœnæ omissionem infligitur à Prælatis pœna, & credit idem contingere in ordine Prædicatorum, & in quocunque alio ordine, qui bonis moribus (vt ille regitur) gubernatur. Hæc autem iuste fieri non possent, si nullam esse crederent in tali omissione culpam, saltem venialem, non enim est æquum, vt quis sine culpa sua, vel aliena reprehendatur, & pœnam insuper sustineat. Hæc tamen ratio doctissima doctissimi Castro (salua pace tāti meæ religionis, & prouinciæ viri) non obstat, vt ab opinione Caietani & communi recedamus; cum enim religiosi sint in statu perfectionis, in quo solemni voto se in omnibus obseruantijs regularibus obedire Prælatis obstrinxerint, nimirū si ab ipsis Prælatis corrigantur, nulla culpa etiam veniali occurrente, vt ita mortificati corpore, spiritu viuant.

c Sot. li. 1. de iust. q. 6. ar. 5. in fin.

d D. Th. 2. 2 q. 186. ar. 9.

e Caie. super D. Tho. ibi.

f Cast. li. de potestate, c. 8 fol. 168.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Moniales teneantur ad statuta facta in Capitulis generalibus, seu Prouincialibus.

g Supp. f. 40 concess. 128.

RESpondeo dicendo, *quòd Leo g X. motu proprio & ex certa scientia, & de potestatis plenitudine ac sub excōmunicationis sententia præcepit Monialibus sanctæ Claræ, ac vniuersis & singulis alijs, sub cura fratrum Minorū pro tēpore degentibus quatenus ipsæ (iuxta regulas in hactenus celebratis, & in posterū celebrādis Capitulis generalibus, seu Prouincialibus editas, & factas constitutiones, ac desuper ab earum Prouinciali seu alijs superioribus traditam formam) obedire teneantur, & in earum assumpta professione altissimo famulatū impendere debent.* Et idē Leo X. *h confirmauit, & approbauit statutum factum in Capitulo generali Lugdunensi, quo cauetur, quod de cætero Moniales sanctæ Claræ tam de prima, quàm de secunda regula, quæ Vrbanistæ appellantur, quæuis quæcunque aliæ religiosæ, quæ per fratres ordinū Minorum reguntur, nullos habeant Visitatores, nec Confessores per eas electos, sed à Ministris Prouincialibus in suis prouincijs respectiuè cū suis Capitulis prouincialibus eis in visitatores, & confessores datos & assignatos. Ipsiq; visitatores, & confessores à suis ministris prouincialibus sic dati à Prouincial., adiunctis secum aliquibus discretis Capituli præcedentis, etiam extra tempus Capituli exigentibus legitimis causis iudicari, & ab officijs prædictis absolui possunt, debeantq; ipsi visitatores, confessores, ac alij fratres dictis Monialibus seruientes Prælatis Ordinis sicut cæteri fratres per omnia esse subiecti, ita tamen quod Moniales ipsæ, cū eis placuerit, in visitatorem, seu confessorem, nominare possint aliquem fratrem, quē Minister Prouincialis cum suo Capitulo (si eis placuerit) instituere possint. Non obstantibus quibuscunque indultis & priuilegijs Apostolicis in contrarium dictis Monialibus visitatoribus & confessoribus à Sede Apostolica præsertim Monasterio de Tordesillas & Palentia concessis. Mandauit etiam in virtute sanctæ obedientiæ sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, à qua non nisi à Romano Pontifice præterquam in mortis articulo constitutis, absolui possint, ac iniunxit omnibus, & singulis fratribus & religiosis, ac Monialibus sub cura fratrum dicti ordinis degentibus, tam qui ante statutum huiusmodi erant sub obedientia Ministrorum Prouincialium quàm Visitatorum, seu cuiusuis alterius, etiam Sedi Apostolicæ mediatè seu immediatè subiectis, quatenus præmissa omnia in dicto statuto contenta firmiter & inuiolabiliter obseruent. Decreuit insuper irritum & inane quidquid secùs à quocunque quauis auctoritate fieri seu attentari contigerit.*

h Supp. f. 17 concess. 134.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm statuta facta præter regulam B. Francisci obligent ad culpam.

RESpondeo dicendo, quòd Sixtus *i* IV. decimo Kalendas Aprilis, Pontificatus sui anno decimo, *statuit ac decreuit, quod Ministri Custodes, & Guardiani, & fratres dicti ordinis præsentes, & qui pro tempore fuerint, ex statutis, seu consuetudinibus, vel declarationibus dicti ordinis, præter regulam quomodolibet, & à quibuscunq; editis, etiam confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, illis contra faciendo nulla Ecclesiastica censura nulloq; mortalis peccati vinculo ligari valeant, nec censuras & pœnas seu mortale peccatum huiusmodi incurrant; nisi tales essent casus vel excessus qui diuina lege seu præcepto Romanæ Ecclesiæ meritò inducerent ad mortale, censuras & pœnas taliter latas harum serie reuocans, & annullans, illasq; ad vim commutationis pœnarum comminatoriarum vel ferendarum, seu corporales & temporales pœnas prædictas per Generalem Ministrum, Custodes, Guardianos, & alios Prælatos ipsius ordinis ferendas & infligendas reducentes: quodque Ministri, Custodes, Guardiani, & alij ipsius ordinis Prælati prædicti, corporales & tēporales seu alias pœnas pro non seruatione dictorum statutorum secundùm qualitatem personarum, locorum & temporum, & alias prout videbitur saluti animarum fratrum eorundem in Domino expedire, ferre, & promulgare, ac delinquentes ab illis absoluere valeant.* Circa quam Sixti IV. ordinationem est aduertendum & notandum primò, secundùm Collectorem *a* priuilegiorum Mendicantium, quòd illud quod ait, de *declarationibus*, intelligitur de factis per fratres, & per Papam approbatis; non autem de declarationibus regulæ à Summis Pontificibus factis, præsertim Nicolao III. & Clemente V. quæ existunt in corpore iuris, licet aliqui, & malè, aliter senserint. Et sic secundùm hanc opinionem præcepta, & pœnæ, si quæ sunt in declarationibus Nicolai III. & Clementis V. & Ioannis XXII. vltra seu præter obligatoria regulæ nostræ, bene nos obligant, & sunt in suo vigore, nec reuocantur per priuilegium præfatum; quia de illis neque loquitur, neque intelligitur præfatum priuilegium. Sed cōtrariam opinionem tenet doctissimus Corduba *b* dicens hanc tenuisse Patrem satis doctum, quòd scilicet, non solùm reuocantur obligationes nobis specialiter indictæ, per statuta & declarationes vltra, seu præter regulam, additas intra ordinem, seu à fratribus, seu Capitulis no-

i Fol. 22. & fol. 106. concess. 229.

a Collector. statut. ordin. §. 1.

b Cordub. in additio. ad cap. in d. lit. statut. ordin.

stri

ſtri ordinis, ſed etiam à Papa, vel Eccleſia, ſeu à quibuſcunque alijs. Et fundamentum præcipuum huius opinionis eſt: nam ſecundùm Doctores *c* communiter priuilegia recipiunt interpretationem à ſupplicatis. Ita tenent Felinus, Iaſon, & Decius. Vnde videamus, quid ſupplicatum fuerit Sanctitati Domini Sixti IV. tenor ſupplicationis eſt. *Sanè pro parte dilectorum filiorum Miniſtri Generalis, & vniuerſorum fratrum ordinis Minorum nobis nuper exhibita petitio continebat, quòd licèt multis fratribus dicti ordinis durum, & difficile ſit regulam Beati Franciſci tenere, & ad ſuarum ſalutem animarum ſufficere videatur, regulam ipſam laudabiliter obſeruare. Nihilominus quia nonnulli Romani Pontifices prædeceſſores noſtri, & alij, ac etiam Generales & fratres ipſius ordinis feruore deuotionis accenſi, vltra regulam nonnulla ſtatuta & ordinationes ſiue conſtitutiones, ſuper quæ aliqua eiſdem fratribus prohibentur, &c.* Ecce quomodo in ſupplicatione non ſolùm fit mentio de ſtatutis factis à dictis fratribus, ſed etiam de factis à Summis Pôtificibus. Et ex ſupradictis hoc priuilegium ex ſupplicatione debet intelligi, quòd non loquitur limitate, ſed generaliter de ſtatutis, & declarationibus factis à fratribus ordinis, & à Summis Pontificibus. Quod etiam ex eadem Bulla in non obſtantia patet ibi, *non obſtantibus ſtatutis, ordinationibus & declarationibus præmiſsis, quibus quoad hæc expreſsè derogamus.* † Nota verbum relatiuum, *præmiſsis*, ſe referens non ſolùm ad ſtatuta, ſed etiam ad Papales declarationes, de quibus in ſupplica. Quæ omnia reuocat. † Nec huic opinioni obſtant multa verba iſtius bullæ ibi, *ſtatutis, ſeu conſuetudinibus, ſeu declarationibus dicti ordinis.* per quæ verba ſola Collector ſuam opinionem fundabat. Ad quæ reſpondeo, quòd intelliguntur de ſtatutis, ordinationibus, & declarationibus factis pro ordine fratrum Minorum tantùm: ſolùm enim hæc reuocantur; non autem reuocantur obligationes ad culpam, ſeu pœnam, indictæ per ſtatuta, ſeu declarationes Papales, ſeu Eccleſiaſticas editas generaliter pro omnibus Chriſtianis, ſeu pro omnibus religioſis, quales ſunt multæ prohibitiones, & cenſuræ inflictæ à iure, ſeu per extrauagantes generaliter quoad omnes Chriſtianos, ſeu quoad omnes religioſos tantùm; quia iſtæ non reuocantur per prædictum priuilegium, vt patet. Nam hoc eſſet abſurdum, quod clarè innuitur in eodem priuilegio Sixti IV. vbi expreſsè dicitur, *niſi tales eſſent caſus, & exceſſus, qui diuina lege aut præcepto Romanæ Eccleſiæ meritò inducerent ad mortale.* Hæc ibi. quæ verba ibi, *aut præcepto Romanæ Eccleſiæ*, debent intelligi de præcepto obligante omnes fideles, aut omnes regulares, quod patet ex verbis præcedentibus ibi, *qui diuina lege*, quæ innuunt ad eundem modum obligare præceptum Eccleſiæ in hoc caſu, quo obligat diuina lex. Ex quibus patet, quòd ſolùm reuocantur ſtatuta, & declarationes edita à quibuſcunq; etiã à Papa vel Eccleſia ſpecialiter pro nobis fratribus Minoribus, in quantũ nos obligant ad culpã, ſeu ad pœnas aliquas, vltra id quod in noſtra regula continetur; nõ autẽ ſtatuta aut declarationes generaliter edita à Papa, vel Eccleſia pro omnibus Chriſtianis, ſeu pro omnibus religioſis, quãuis ibi de nobis fratribus Minoribus ſpecialiter fiat mẽtio, aut ibi quoad nos tantùm aliquid ſtatuatur ſpecialiter: quia tale non reuocatur per prædictũ priuilegium, ex quo tale ſtatutum non eſt ſpecialiter pro nobis editum, ſed generaliter pro omnibus religioſis aut Chriſtianis, vt dictum eſt. Et quamuis aliquis dixerit, quòd etiam ſtatuta, & declarationes Papæ generaliter edita, quoad omnes Religioſos & Chriſtianos, reuocantur quoad nos fratres Minores, nec obligamur per ea ad culpam, ſeu ad cenſuras aliquas: hoc tamen, vt probatum eſt, non eſt verum, prout affirmat *d* Corduba, cuius opinionẽ ego libenter amplector, tum quia continet veritatem, tum etiam quia religioſorum arctiſsimam regulam profitentium animarum diſpendijs libenter obuiat, tum quòd omnes ſummopere prætendere debemus fragilitati humanæ compati, quod non facit Collector in explicationibus, quas ad reliqua priuilegia concernẽtia noſtram regulam adducit, alia via diuerſa progrediens, zelo ſcilicet obſeruantiæ dictæ regulæ, quem ego in hoc non ſequor; licèt enim debeam eſſe zelator regulæ reſpectu eorum, qui eam ad literam cum omnibus ſuis declarationibus volunt obſeruare, reſpectu tamen eorũ, qui non ſimili ſpiritu aguntur, zelator ſum ſuarũ animarum, & ſic omnibus modis poſsibilibus eos à varijs obligationibus, & præceptis libero, vt iugum Chriſti Domini ſuaue, magis ſuaue ipſis reddatur. Et licet mihi aliqui zelatores dicant, quòd per ſuam viam euitantur multæ relaxationes, & peccata, ipſis tamen reſpondeo, quòd hæc cauſa non eſt ſufficiens ad ponendum præceptum vbi re vera nullum eſt. Vnde melius multò eſt dicere clarè veritatem affirmando, nullum eſſe præceptum, licèt ex tali dicto aliqua relaxatio oriatur, quàm dicere eſſe præceptum, vbi re vera nullum eſt: non enim vult Deus quòd ſua Eccleſia, quæ eſt columna, & fundamentum veritatis, mendacijs, præſertim in ſpiritualibus, regatur, prout traditur in iure *e*, & tractant D.Thomas, & Couarruuias.

Aduertendum etiam cum Collectore ſuperiùs allegato quòd non obſtante præfata ordinatione, ſeu conceſsione tenentur fratres Minores ad ſtatuta quæ poſtea autoritate Apoſtolica facta reperiuntur, ac de cætero fient, quia Pontifices præcedẽtes nequeunt ligare manus ſuccedentium, præſertim verò tenentur ad ſtatuta generalia virtute mandati Leonis X. de quo ſuprà mentionem fecimus.

c c. inter dilectos, §. cæterum, & ibi Felin. de fide inſtr. Iaſ. in l. Gallus §. ide credendũ 10. ff. de libe. & poſt. Dec. cõſ. 10 nu. 8. & conſ. 61 co. 2. & conſ. 403. n. 16. Iaſ. in l. cauſas, nu. 5. C. de tranſact.

d Cord. vbi ſupr.

e c. qui ſcandalizauerit, extra de reg. iur. D. Th. 2. 2 q. 43. ar. 7. ad 2. Cou. in reg. peccatum, n. p. n. 4. verſ. 1

ARTICVLVS IX.

An Papa confirmando ſtatuta regularium, prætendat remouere eos per illa ab ſtricta obſeruantia, quam habent.

RESpondeo dicendo, quòd Summi Pontifices ſanctitatis, & reformationis ſemper amatores, fauorem beneuolum ſemper ſunt impartiti, formam & vitam recollectam anhelantibus. Nolo autem hanc rem comprobare teſtimonijs antiquis, & factis Summorum Pontificũ, ſed teſtimonijs & factis modernis volo illã demonſtrare: nam Pius V. *a* anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, nonnulla ad obſeruantiam, & regimen ordinis ſeruorum Beatæ Mariæ, ordinauit, reformauit etiã conuentuales ordines Minorũ. Et Gregorius *b* XIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, confirmauit, & declarauit regulam, & regimen, fratrum Diſcalciatorũ Prouinciæ S. Ioſeph, in Regnis Hiſpaniarũ, Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſeruantia. Ac ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ inhibuit ſuperioribus & Prælatis ipſorum de Obſeruantia ne eos circa eorum viuendi modum moleſtare aut in eis aliquid innouare præſumant, cuſtodiam S. Gregorij, in Indijs Philippinis, incorporauit eidem Prouinciæ S. Ioſeph. Ac ipſos Diſcalciatos ſub iuriſdictione Miniſtri generalis totius Ordinis tantum remanere iuſſit, adeò vt ipſe Generalis per ſe ipſum vel alium ſeu alios eiuſdem ordinis Diſcalciatorum, tantùm poſſit ipſos fratres Diſcalciatos corrigere, viſitare ac in eos iuriſdictionem exercere. Per quod tamen non priuant Commiſſarium generalem Ciſmontanum ſua in dictos fratres iuriſdictione: habet enim eandem in ſuis partibus quam habet ipſe Generalis, prout in quæſtione de Commiſſario generali dicemus. Et idem Gregorius XIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo, nonnulla ordinauit de inſtitutione, & regula gratijſque, & priuilegijs fratrum, & Monialium Diſcalciatorum, primitiuam regulam ordinis B. Mariæ de monte Carmelo in Regnis Hiſpaniarum obſeruantium, & de officio Prioris Prouincialis Hiſpaniarum, & Prioris generalis totius ordinis, prout latè dictum eſt in ſuperioribus *b*. Denique ſemper Summi Pontifices reformationem regularium miris fauoribus proſequuti ſunt, conſtitutiones ſtatuentes quibus à ſua reformatione minimè prolaberentur. Et hoc idem Concilia generalia religionis Chriſtianæ ſemper effecerunt. Vnde Concilium Tridentinum multa pro regularibus in communi ſtatuẽs tandem determinat *c*, quòd regulares ſub ſtrictioribus ſtatutis

a Habet in bullario Bulla 102. incip. Poſtquã nos Deo.

b in cõſtit. ad hoc nos Deus 91.

b q. 2. art. 5.

c Conc. Trid. ſeſ. 25. de regul. c. 27.

statutis viuentes, ab ipsis non intendit remouere. Ex quibus omnibus concludendum, quod quando Summi Pontifices ad efficienda statuta regularia in Comitiis generalibus suam impartiuntur autoritatem, non ipsam concedunt, vt per ea regulares sub strictiori vita agentes à suis institutis remoueantur. Nec confirmante dicta statuta, ea quæ à talibus institutis abstrahunt confirmare censendi sunt. Confirmatio enim generalis statutorum non extenditur ad statuta iniusta vel inutilia, neque ad illa quæ sunt iuri contraria, vel quæ possunt aliquod nouum ius inducere, cum alias confirmatio intelligatur per obreptionem impetrata. Quod etiam procedit quando talis confirmatio fuisset facta cum clausula, ex certa scientia, quoniam non est verosimile Principem voluisse talia statuta iniusta cōfirmare, prout affirmant multi Doctores allegati per Rolandum à Valle d, & Marianum Socinum iuniorē, Auilés, & Gutierrez. Vnde in constitutionibus generalibus Toletanis nostræ sacræ religionis de Obseruantia, postquam multa pro fratribus pie & salubriter sunt instituta autoritate Apostolica additur e, quod per ea non tolluntur statuta aliquarum prouinciarum sub arctiori disciplina vitam agentium.

d Vall. consi. 29. à nu. 12. vsque ad nu. 36. Marian. consi. 92. nu. 48 lib. 9. Auil. c. 47. prato. n. 4. Gutier. de iuramento confirm. c. p. 6. 3 8. num. 6.
e Ordinat. Tolet.

QVÆSTIO XI.

De sacris Canonibus, priuilegiis, & statutis, quoad eorum explicationem, in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1 *Vtrum declaratio sacrorum Canonum & priuilegiorum pertineat ad Principem solum.*
2 *Vtrum declarationes congregationis Cardinalium obligent in foro interiori, & exteriori.*
3 *Vtrum liceat iuris peritis ius Canonicum, & priuilegia declarare.*
4 *Vtrum præferendus sit Theologus Canonistæ in interpretationibus dubiorum, quæ tangunt forum conscientiæ.*
5 *Vtrum Prælati religionum habeant facultatem ad iura, & priuilegia interpretanda.*
6 *Quomodo Decreta & priuilegia sint explicanda.*
7 *An leges & priuilegia secundum consuetudinem interpretentur.*
8 *Quid requiratur ad hoc vt sit rationabilis consuetudo ad interpretandum legem.*
9 *Vtrum priuilegium Principis sit ample interpretandum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum declaratio sacrorum Canonum, & priuilegiorum pertineat ad Principem solum.

RESpondeo dicendo f, quod Panormitanus distinguendo determinat hanc quæstionem dicens, quod aut dubium est super potestate, videlicet, si potuit declarare, & sic nulli inferiori à Principe licet, quod multis sacris Canonibus g confirmat, & de hac interpretatione intelliguntur constitutiones Pontificales dicentes, quod nemini liceat aliter interpretari: loquuntur enim de iudiciali definitione, & interpretatione: hanc enim Summi Pontifices sibi reseruant. Aut dubium est super validitate, & surreptione, & sic potest inferior iudex secundum communiter Doctores. Aut dubium est circa verba solum, & tunc si casus est clarus, & decisibilis, de facili tunc potest inferior cognoscere ad præiudicium partium, secundum communiter Doctores, quia inferior interpretatur legem superioris in præiudicium partium, vt notat Innocentius h, & probant Decreta: si vero casus est dubius, tunc ad Principem est recurrendum, si eius præsentia de facili potest haberi, argumento multarum i legum, & Decretalium, quod si de facili non potest adiri Princeps propter longam distantiam, sic poterit interpretari per rationem naturalem, verosimilem, vt facit Iurisconsultus, de quo in inferioribus latius agemus. Aut dubium versatur circa intentionem Principis, & decidi non potest sine magno dubio, quo casu interpretatio est solius Principis a. Vnde cum multa dubia circa Concilium Tridentinum non potuerunt decidi sine magna difficultate, ad Sedem Apostolicam fuit sæpe sæpius recursum, vt dignaretur suam intentionem manifestare. Quod fecit Pius V. vt constat ex multis declarationibus ab eo latis super impedimenta matrimonij, & Summi pontifices propter multitudinem dubiorum constituerunt congregationem Cardinalium ad huiusmodi Decreta, & dubia explicanda, vt constat ex duabus concessionibus datis à Sixto V. Pontifice Maximo. Vna est vniuersalis pro secularibus, & Ecclesiasticis: altera tantum pro regularibus: quarum tenores hic referam. Censui enim id esse necessarium ad multa in inferioribus decidenda.

f Panor. in c. cum venissent de iudiciis.
g c. 1 de trāsl. prælat. 12 q. 4. § qui autem. & 9. q. 3. c. cuncta per mundum.
h Innoc. in c. cum speciali. de appell. & inter alia. de sent. excom.
i l. ex facto. § 1 ff. de vulgar. & pupil. & c. cum venissent & d. c. inter alia.
a in d. l. ex facto. § 1.

CONGREGATIO VIII.

Pro interpretatione, & executione Concilij Tridentini.

DEo autem Patri misericordiarum gratias agentes, qui in œcumenico Concilio Tridentino Spiritus sancti lumine diffuso catholicā veritatē omnibus patefecit, hereses nostrorum temporum confutauit, mores & disciplinam restituit, eiusdemque Concilij decreta ab omnibus obseruari volentes: Cum ad singularem Romani Pontificis autoritatem tantummodo spectet, generalia Concilia indicere, confirmare, interpretari, & vt vbique locorum seruentur curare, & præcipere, eò tamen quidem decretorum, quæ ad fidei dogmata pertinent interpretationes nobis ipsis reseruamus. Cardinalibus vero Præfectis interpretationi, & executioni Concilij Tridentini, si quando in his quæ de morum reformatione, disciplina ac moderatione, & ecclesiasticis iudiciis aliis, quæ huiusmodi statuta sunt dubietas, aut difficultates emerserint, interpretandi facultatem, nobis tamen consultis, impartimur, &c.

1. Corint. 1. 2. Corint. 4.

CONGREGATIO XI.

Pro consultationibus Regularium.

NEc sane minus de Regularium ordinibus solliciti sumus, qui Ecclesiæ Dei magnum adiumentum, & ornamentum omni tempore præstiterunt, cum vero summo opere cupientes eorum salutaria studia progressusque ad pietatem promouere, qui è fluctibus seculi in portum regularis vitæ confugerunt, ob eam causam, vt remotis impedimentis, & inanibus contentionibus amputatis sub suaui religionis iugo, & suorum institutorum obseruantia quiete viuant, gratumque altissimo famulatum exhibeant, quinque alios Cardinales legimus, quibus facultatem concedimus, vt Claustralium regularium Mendicantium, non Mendicantium, hospitaliorum, & militarium, possidentium, & non possidentium, cuiuscunque demum ordinis sint, controuersiis, dubitationibus, consultationibus, propositis, respondeant: causas vero, quas inter ipsos religiosos oriri contigerit, iuxta quarumcumque religionum instituta, eorumque dispositione, aut interpretatione comprehendatur; eas ad eandem congregationem Concilij remittant. Audiant itidem, ac decidant prædicti Cardinales causas, & controuersias inter prædictos ordines vertentes siue in vniuersum, seu ratione particularium locorum, dummodo formam iudiciariam non requirant, &c. sub nomine autem Regularium etiam Moniales cuiuscunque sint regulæ, & obseruantiæ comprehendi volumus. Hæc quantum ad nostrum propositum continentur in dictis commissionibus. Nunc videndum est quam vim & autoritatem habeāt horum Patrum Ecclesiæ declarationes, virtute istarum Commissionum Apostolicarum.

Habentur in Bullario Sixti V.

ARTICVLVS II.

Vtrum declarationes congregationis Cardinalium obligent in foro interiori, & exteriori.

RESpondeo dicendo, quod quidam vir doctissimus nostræ religionis, sequendo sententiam doctissimorum virorum (prout ipse ait) dicit: Non-

nulla fuerunt Decreta ab hac illustrissima congregatione impetrata ad regulares spectantia, quæ vtrum obligent, consulendus est Summus Pontifex, & illud est inuiolabiliter obseruandum, quod ab eo iudicaliter sub literis authenticis fuerit declaratum. Interim tamen à viris doctissimis firmatum fuit, huiusmodi declarationes, quæ ad instandam quorundam fiunt, nō obligare in foro interiori, neque exteriori. Atque adeo inferunt neminem esse damnandum in iudicio propter has declarationes Cardinalium, si opposita sententia idoneo, & iuridico fulcita sit fundamento. Huius rei ratio hæc est, quia prædictæ interpretationes non habent vim legis: quia non sunt solemniter promulgatæ, nam promulgatio est de intrinseca ratione legis, iuxta ea quę in superioribus b late dicta sunt. Nec etiam huiusmodi declarationes habent etiam vim sententiæ definitiuæ, cum omnes sciant, quod parte non audita sint definitæ. Sed ait hic doctissimus vir, inutilis ergo est huius congregationis institutio, si quæ ab ea definita sunt nullum habent obligandi robur in foro interiori, neque in exteriori. Negatur omnino obiectio: nam maturo consilio à sanctissimis Summis Pontificibus Gregorio XIII. & Sixto V. hæc congregatio instituta est. Ad tollendos, scilicet, frequentes scrupulos, quos quotidie oriri videmus circa ea quæ in Concilio Tridentino definita sunt. Atque adeo istæ declarationes potius sunt doctorales quam iudiciales, cum nulla sit promulgata lex, quæ iubeat has declarationes suscipiendas esse, tanquam leges certas & infallibiles. Nam sicut dubia omnia absolui possunt doctrinaliter à Iurisperitis, & Theologis, imo à Christi Vicario id sæpe factum legimus: ita Summus Pontifex certos quosdam sacri Concilij interpretes esse voluit, quorum responsa doctrinalia essent interim, quo à summo Pontifice declaratio iudicialis totius Concilii Tridentini conditur, & promulgatur. Quæ nimirum iuridica declaratio ita necessaria existimari debet, vt nihil magis opportunum esse videatur ad veram intelligentiam, & executionem ipsius Concilii Tridentini. Atque adeo sub literis authenticis essent solemniter promulgandæ. Hæc vir ille doctissimus.

b Sup. q. 6. art. 5.

Quæ licet vera appareant, in aliquibus tamen examinatione opus habent. Et ita dico primo, quod dictæ declarationes si authenticæ sigillo ipsius congregationis, aut alio iuridico habeantur, in iudicio & extra iudicium sunt obligatoriæ, & secundum eas Authenticas sæpe in tribunalibus fuit iudicatum. Et ego scio secundum quandam Cardinalium declarationem fuisse quendam ætatis solum decem & sex annorum admissum ad quandam dignitatem in Ecclesia collegiata in diœcesi Burgensi. Declarauerunt enim illustrissimi Cardinales, quod Concilium c Tridentinum, requirens vigesimum secundum ætatis annū ad huiusmodi admissionem, loquitur de dignitatibus, & Canonicatibus Ecclesiarum cathedralium, non autem collegiatarum, vt patet ex litera eiusdem Concilij, & probat Quintilianus d Mandosius. Dicere autem quod vt declarationes obligent in foro conscientiæ, & foro exteriori, est necessarium, quod promulgentur, non videtur continere veritatem. Licet enim leges vt obligent, sit necessarium quod publicentur, vt tamen declarationes legum iam publicatarum, & receptarum obligent, non est necessarium quod publicentur. Sufficit enim quod ipsæ leges sint promulgatæ & receptæ ad hoc quod earum declarationes à Principe, vel ab habente potestatem ab ipso Principe datæ obligent eodem modo, quo ipsæ leges obligant. Constat autem declarationes Cardinalium esse datas ab ipsis autoritate Apostolica habita ab ipso Summo Pontifice. Vt constat ex verbis primæ commissionis Sixti V. superius allegatæ: ibi, *Interpretandi facultatem, nobis tamen consultis, impartimur.* Nec mihi videtur verum quod dicit prædictus Pater, scilicet, quod in dictis verbis solū cōceditur dictis Patribus interpretatio doctrinalis. Nam declaratio ab eis lata censeri debet non sicut declaratio doctrinalis lata à Doctoribus & Iurisperitis, sed sicut declaratio lata à viris habentibus facultatem ad declarandum ab ipso legislatore. Imo & ab ipso legislatore, cum ipsi eo inconsulto minime possint ipsum Concilium declarare, vt patet ex litera ipsius commissionis. ibi, *nobis tamen consultis.* Nec his obstat quod dicebat prædictus Pater, quod nulla est promulgata lex quæ iubeat has declarationes suscipiendas esse tāquam leges certas, & infallibiles. Nam huic obiectioni respondeo concedendo nullam esse specialem legem expresse iubentem. At cōcesso quod hi illustrissimi Patres proferant supradictas declarationes commissione Papali, eadem lege qua obligamur recipere declarationem Papalem tanquam veram, cum ad Legislatorem pertineat vera suarum legum intelligentia, prout dicitur in a Iure, eademmet obligamur recipere declarationes horum Patrum, tanquam veras, & vere mentem ipsius Legislatoris attingentes. Ex quibus patet, quod tales declarationes authenticæ, dicendæ sunt declarationes definitiuæ, quæ vt tales imponunt necessitatem, & in scriptis rediguntur sicut declarationes ipsius Principis Legislatoris, secundum ea quæ tradunt Canones b, & leges quæ his faciunt quoad omnes, prout iidemmet Canones c profitentur: dixi, *authentica*, si enim authenticæ non sint, non obligamur ad eas recipiendas, & in hoc casu vera erit opinio dicti doctissimi Patris.

c Con. Trid. sess. 24. de refor. c. 12.

d Quintili. Mando. c. 1. sign. 1. nu. 12.

a c. 1. de iur. calum.

b c. inter alia de sent. excō. & q. 1. c. 5. ex his omnibus l. vlt. C. de legib. c f. de consti.

ARTICVLVS III.

Vtrum liceat Doctoribus ius Canonicum, & priuilegia declarare.

RE spondeo dicendo, quod verus sensus Concilij Tridentini & aliorum Canonum à Papa esset petendus, vel à congregatione Cardinalium deputatorū. Attamen ipsum possunt interpretari in Tribunalibus Iudices, & in Academiis Lectores pro communi vtilitate, iuxta tradita in eodem Concilio d Tridentino, quod in praxi videmus obseruari. Et videmus quod legum Regni interpretatio reseruatur Regi, aut Regio Senatui, quas tamen interpretantur Iurisperiti, prout tradunt Perez e, & Castillo, & per æquitatem siue epicheiam temperant legum rigorem iuxta intentionem præsumptam Legumlatorum, vt tradunt Perez f, Couarruuias, Caietanus, cum Diuo Thoma, Nauarro, Soto, & Ferdinandus à Mendoca. Alioquin multa sunt, quibus Respublica gubernari non potest, penderentque in ancipiti, si sub generali prohibitione prohiberentur Iudices & Doctores Academiarū interpretari Cōcilia, & priuilegia iuxta planū verborū sensum. Vnde licet Papa reseruauerit sibi interpretationē regulæ Beati Patris nostri Francisci, prout patet ex quadam Clementina g, viri tamen docti apud nos & seculares ipsam interpretantur, cum opus est, prout aduertit Corduba h in expositione ipsius regulæ. Ex his sequitur circa Concilium Tridentinum, quod cum sit facta specialis prohibitio, necessario seruanda (vt constat ex Bulla confirmationis eiusdem Concilij facta à Pio IV. quæ incipit, *Benedictus*, & est inserta in fine ipsiusmet Concilij Tridentini) in qua *Prælatis præcipitur sub pœna interdicti, & reliquis omnibus sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne commentarios, glosas, annotationes, scholia, vllumve interpretationis genus super ipsius Concilij decretis quocunque modo edere aut statuere audeant, etiam prætextu maioris corroborationis, aut executionis ipsius Concilij.* Ipsa tamen specialis prohibitio non prohibet ne aliqui ad iuuandam memoriam, & suam eruditionem, & specialem institutionem annotationes, vel cōmentarios faciant, sed ne fiant ad edendum, vel publicandum prædicta cōmentaria, & scholia. Veluti si quis ad hunc finem libros imprimeret, vel codicem componeret, eo animo, vt eius copia ad omnium manus peruenire posset. Aduertendum etiam est, quod non prohibetur aduocatis declarare Concilium in dicto loco, qui litem aliquā defendētes ortam ex dubia intelligentia alicuius decreti prædicti Concilij scribunt, & componunt causæ patrocinium ad peri-

d Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 2.

e Per. in proœmio ord. reg. q. 2. Castillo tit. 1. Tau. fol. 15.

f Perez in d. q. 2. Couarru. in tract. pos. sess. p. 2. §. 5. 6. n. 2. Caie. & D. Tho. 1. 2. q. 97. & 2. 2. q. 60. art. 5. & ex professo q. 120. Sot. l. 1. de iust. q. 7. art. 3. & li. 3. q. 1. art. 3. Mendoça li. 1. disp. aur. ca. 3.

g Clemen. exiui. de verb. signif.

h Cord. in tract. q. 3. & c.

persuadendum Iudicum animo. Idemque dicendum de viris literatis, qui verbo, & scripto respondent doctrinaliter, & doctoraliter specialibus dubiis quæsitis circa intelligentiam alicuius Decreti à se dandam, vt quoties fit, eorum sententia tuta est. Neque etiam prohibentur autores librorum, qui incidenter interpretantur aliqua Decreta eiusdem Concilij ab eis allegata. Vt facit doctissimus Nauarrus sæpe, & alij plures: vt Medina, Corduba, Menochius, & Vega, quia hoc non est edere aliquod genus commentarij super ipsius Concilij decretis. Has igitur omnes exceptiones ad dictũ præceptum Pij IV. in dicta Bulla licitas esse vniuersalis consuetudo iam declarauit. Addendum tamen supra dictis, quod possunt huiusmodi Doctores leges, & iura interpretari, sed non leges aut iura condere, idenim necessario censendum est de interpretibus iuris humani, quod de Sacræ Scripturæ interpretibus censet Augustinus in Epistola decima nona, quæ est ad Hieronymum, sic inquiens, *Ego solis ex Scripturarum libris, qui iam Canonici appellantur, didici hunc timorem honoremque deferre, vt nullum eorum scribendo errasse, audeam credere.* Et aliquibus interpositis subdit; *Alios autem ita lego, vt quantalibet sanctitate, quantave doctrina polleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi per alios autores, vel canonicas, vel probabiles rationes, quod à vero non abhorreant, persuadere potuerunt.* Hæc August. Et in Epistola ad Fortunatum iterum ait, *Nec quorumlibet disputationes quamuis Catholicorum & laudatorum hominum, velut Scripturas Canonicas habere debemus, vt nobis non liceat salua honorificentia; quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare, atque respuere, si forte inuenerimus quod aliter senserint, quam veritas habet diuino adiutorio ab aliis intellecta, vel à nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, quales volo esse intellectores meorum.* Hæc Augustinus. Si sacræ Scripturæ, & iuris diuini Interpretes quãuis sanctissimi viri sint, non possunt (vt Augustinus ait) nos cogere, vt suam sententiam tanquam pro lege recipiamus, multo minus iuris humani interpretes, qui non tanta sanctitate pollent, poterunt nobis præfigere leges aut latas abrogare: possunt quidem (vt dixi) iura interpretari: sed eorum interpretatio eatenus recipienda est, quatenus illa textui cõsentire videbitur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum præferendus sit Theologus Canonistæ in interpretatione dubiorum quæ tangunt forum conscientiæ.

RESpondeo dicendo, quod Theologi præferuntur Iurisperitis in interpretatione dubiorum, quæ tãgunt forum conscientiæ, quia ad Theologos pertinet fons legum, & examen, prout Diuus *a* Thomas, & Soto, tractantes de legibus latis indicant. Pertinet enim ad eos de lege diuina positiua, quæ est de fide explicita & Sacramentis, iudicare, & de omnibus casibus & cõtractibus, vt pertinent ad forum conscientiæ aut peccatum, & de charitate, & iustitia erga proximos, de reformatione, &c. Id vero colligunt non tantum per lumen naturæ, & Philosophiam moralem, quæ est ancilla Theologiæ, sed etiam per lumen infusum fidei, per dona Spiritus sancti, & Sanctorũ exempla: ab hoc enim fonte Pontifices sua decreta, & Canones demanant, prout tradunt Cassaneus *b*, Cano, & Palatius: atque ita dicunt viri docti, quod Theologi pro Episcopatu & parochiali Ecclesia præferendi sunt Canonistis. Debet tamen Theologus pro interpretatione prædictorum dubiorum esse instructus in Canonum, & legum, peritia, prout resoluunt Perez *c*, Palatius, & Cassaneus, quia ex solo discursu rationis Theologus scire nõ potest quod circa varios casus disponant iura pro foro etiam conscientię, quorũ decreta pendẽt semper à libera Principis voluntate, & præter lectionem librorũ, qui sunt magistri muti, debent consulere vtriusque iuris peritos, quibus auditis Theologus tanquam superior Iudex adhibeat moderamen pro foro conscientię. Ita Henriquez *d*.

a D. Th. 1. 2. q. 90. Soto li. 1. de iust.

b Cassan. de gloria mundi p. 10. consid. 10. Cano. de locis. Palatius in princ. lib. de contractibus.

c Perez in prom. ord. q. 2. Pala. vbi sup. Cassan. vbi sup. consid. 23.

d Henri. lib. 6. de ... 10. ... 4 littera V.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati religionum habeant facultatem ad iura, & priuilegia interpretanda.

RESpondeo dicendo, quod iudicialis definitio, seu interpretatio priuilegiorum Sedis Apostolicæ reseruatur Summo Pontifici, vt iura *e* decernunt, non tamen prohibetur doctrinalis, seu magistralis declaratio, quam non solum Prælati religionum, sed etiam quicunque literati, secundum naturalem rationem, & iuris fundamenta, præstare possunt priuilegiis, & legibus quibuscunque, non solum respondendo particularibus quæsitis, sed etiam publica commentaria edendo; si tamen Prælati religionum in dubiis emergentibus circa priuilegia Apostolica, & Canones, declarationes iudiciales in scriptis vel alias facerent; prohibendo sub aliqua pœna ne subditi possint vti alia interpretatione, peccarent quidem, & sua declaratio esset nulla, quia talis declaratio Papę reseruatur. Verum si ex alicuius legis Apostolicæ, vel priuilegij promulgatione dubia occurrũt inter subditos, & præcipue si ea dubia spectent ad totam communitatem, poterunt quidem Prælati doctrinalem quandam interpretationem concedere, & ad eius obseruantiam subditos exhortari, & admonere, interim quo ad Summum Pontificem recurritur, quia in hoc nulla inuenitur prohibitio, imo est bona gubernatio. Et sic Innocentius VIII. fecit pro fratribus ordinis Prædicatorum congregationis Hispaniæ, super gratiis & priuilegiis, tam Ordini, quã Congregationi prædictæ cõcessis. *Pro securitate enim conscientiarum prædictorum fratrum, concessit facultatem Vicario generali, dictæ congregationis pro tempore existenti cum aliqua persona in dignitate constituta, & duobus aliis iurisconsultis interpretandi huiusmodi dubia, & quod fratres dictæ congregationis secure possint stare declarationibus per eosdem faciendis.* Imo Leo *f* X. *concessit quod in rebus dubijs & scrupulosis conscientias Fratrum Minorum subditorum tangentibus, generales & prouinciales, seu Custodes cum consilio aliquorum Patrum (si res magnæ importantiæ fuerint) possint autoritate suæ Sanctitatis determinare in scrupulis, & rebus huiusmodi, atque eorum determinationi subditi secura conscientia possint & debeant stare.* Et idem Leo X. *g* amplians prædictam concessionem, *Concessit quod fratres qui sunt nimis scrupulosi, possint in omnibus dubiis suam conscientiam tangentibus secura conscientia stare determinationi sui Guardiani, vel cuiuscunque alterius Prælati.* Et aduerte quod hoc conceditur etiam Vicariis, & Præsidentibus loco ipsorum Guardianorum, Guardianis absentibus: licet enim ipsi non sint Prælati, & concessio supradicta solum Prælatis concedatur, vt constat ex eius verbis ibi, *sui Guardiani, vel cuiuscunque alterius Prælati:* hoc tamen priuilegium fundatur in fauore publico animarum, & priuilegia fundata in fauore publico, vel pia causa, & fauorabili recipiunt quidem extensionem de vna persona ad aliam personam ex paritate rationis, vt post alios tenet doctissimus Petrus *h* Barbosa Primarius Conimbricensis Academię, & supremi Consilij Portugaliæ Consiliarius. Et in hoc casu est in Vicariis absentibus suis Prælatis eadem ratio, alioquin conscientiis fratrum non satis prouidetur. Aduertant tamen Prælati, quod si dubia sint circa leges, & priuilegia & literas Apostolicas circa incursionem alicuius pœnæ, & res deuenta fuerit ad iudicium; poterit Prælatus sequi opinionem quæ sibi verior apparuerit in infligenda pœna, vel ab ea releuando, & tunc sententia erit valida, quia sententia lata contra ius dubium non est nulla, sed valida, vt docent scribentes *i* in multis iuribus ad hoc suffragantibus.

Circa supradictam concessionem Leonis X. est notandum primo, quod habet locum quando res est dubia, si enim clara est, non est necessaria Prælati declaratio: sicut secundum ius, in claris non est opus coniecturis. Vnde subditus obligatur, ad faciendum id, quod per regulam sibi clare præcipitur, non obstante declaratione contraria ipsius Præ-

e c. cum venisset. de iudi.

f Habet. in Suppl. fol. 59. concess. 172.

g Suppl. fo. 97 concess. 287.

h Barbos. in l. 1. in 2. par. ff solu. mat. nu. 19. & 20.

i Panor. in c. l. de sent. & re iud. nu. 9.

lati, in hoc enim nō tenetur illi obedire, nisi ipse Prælatus præcipiat aliquid dispensando iuste, & iuridice in præcepto regulæ aut Canonis, contra quod præcipit aliquid faciendum, prout in quæstione de dispēsatione dicetur. Ad maiorem autem explicationem dictæ concessionis Leonis X. est aduertendū secundo, quod declaratio Prælati quando aliquis casus particularis dubius contingat, est optima ad timoratas subditorū conscientias quietandas *, & vt talis maxime à Theologis commendatur: propter quam causam debet religiosus declarationi acquiescere, captiuando suum intellectum in obsequium ipsius declarationis, iuxta tradita à Diuo *k* Thoma, Caietano, & Nauarro, qui ait male, & imprudenter agere prælatos, qui dubitantibus eorum subditis an teneantur ieiunare, hoc suis conscientiis remittunt; debent enim, vt patres, compati infirmitatibus suis, prout ait Sylvester *l*. Et Caietanus laudat maxime subditos sequentes in rebus dubiis declarationem sui Prælati, intelligentes ipsum, vt sapientem Prælatum, minime errare posse in his, quæ ad eorum salutem necessaria sunt, & ipsū posse in tali casu dispēsare, etiam si declaratio eius in eo casu locum non habeat. Circa hoc aliqua docte adducit Corduba *a*. Et eandem doctrinam docet Nicolaus III. in sua Clementina *b* exiit, & clarius Ioannes *c* XXII. in extrauaganti *quorundam*, quorum vestigia secutus Diuus Bernardinus I. Vicarius generalis Obseruantiæ in quadam epistola, quam ad fratres de familia scribit vt Vicarius generalis ipsorum, hanc doctrinam præ oculis eorum semper habendam testatur, * vt corda ipsorum mandatis Dei, & regulæ suæ sint (prout decet) dedita, & constitutiones generales religionum à Sede Apostolica approbatæ hoc sæpe sæpius proclamant.

k D. Tho. 1. 2. q. 96. in corpo. art. 1. ad ... & 2. 2. q. 1. ... art. 4 ... & Na. c. 21. num. 21.

l Sylvest. verb. ... Caiet. verb. ...

a Cor. sup. reg. B. Francisci c. 10. q. 2. in 3. puncto

b C. exiit. §. ... c extrauag. quorundam art. 1. & 2.

ARTICVLVS VI.

Quomodo decreta, & priuilegia sint explicanda.

RESpondeo dicendo, maxime necessariam esse declarationem legum, & priuilegiorum: nam, vt ait Diuus Gregorius *d*, ille qui solum considerat literam sacræ Scripturæ, & per consequens legum, & priuilegiorum, quæ à diuina Theologia emanant, & sensum eorum minime perscrutatur, magis confusionem, quam doctrinam adeptus erit: sæpe enim literæ verba videntur contrariari, quam cōtrarietatis apparentiam ideo Deus sua altissima prouidentia permittit, vt lectorem ad diligentissime indagandam veritatem alliciat. Quod ipsum declarat optimo exemplo Diuus Chrysostomus *e*: & sic ait iurisconsultus Celsus *f*, *Scire leges non est verba earum tenere sed vim aut potestatem*. quod aliis efficacioribus verbis proponit Paulus *g* Iurisconsultus, dicens, *non oportere ius ciuile calumniari, neque verba captari, sed qua mēte quid dicatur animaduertere, conuenire*. Cum igitur legum, & priuilegiorum vera intelligentia maxime sit necessaria, operæpretiū esse duxi in hoc loco aliquas regulas proponere collectas maximo meo labore ex variis locis.

d Greg. lib. 4. Moral. c. 1.

e Chrys. h. m. 35. in ...

f l. scire leges. ff. de leg.

g l. ... ff. ... ...

Prima regula maxime necessaria ad intellectum legum, Canonum, & priuilegiorum est, quod prœmia ipsorum causam continent finalem, prout lex *h* quædam nobis testificatur, vbi notant Bartolus, Baldus, Angelus, & Imola. Nam ex verbis prœmij colligitur mens disponentis secundū Panormitanum *i*, & Imolam, sicut ex præfationibus probatur intentio contrahentium, vt dicunt iura *k*, & ex præfationibus statutorum probatur mens statuentium, secundum Bartolū *l*. Ad prœmium enim semper recurrimus, quo disponentis voluntatem coniiciamus, secundum iura *m*, & ibi notat Bartolus. Et hæc sententia est notanda, & cōsideranda: est enim maxime necessaria ad intelligentiam legum, Canonum, statutorum, & priuilegiorum, ad quam non aduertentes vidi doctissimos in intelligentia multorum hallucinare male ea explicantes, considerando decisionem sine discursu ad intentionem legislatorum, quæ ex prœmiis, & præfationibus indagatur.

h l. fin. ff. de hered. inst. vbi Bart. n. 3. Bald. Angel. & Imo.

i Panor. in c. aduersus. nu. 2. de im. mun. eccles. Imol. in d. ...

k l. cum ... §. ... ff. de ... obl.

l Bart. in l. ambitiosa. col. ... ff. de decr. ...

m l. ... ff. ...

Secunda regula non minus scitu digna, & necessaria ad interpretationem priuilegiorum, & gratiarum, & concessionum est, quod ipsa recipiunt interpretationem à supplicatis *n*: cum mente enim supplicantis præsumitur se conformare concedens, prout quædam Decretalis *n* nos docet, vbi notat Felinus, & tenet Iason, & Decius.

Tertia regula est, quod verba legum, Canonum, & priuilegiorum debent intelligi secundum id ad quod principaliter proferuntur à legislatore: ait enim Iurisconsultus Vlpianus *o* illa verba prætoris in principio legis posita, ne quid in flumine ripave fiat, quo statio nauigio deterius fiat, de flumine nauigabili esse intelligēda, quoniā ad id principaliter proferuntur, & verba posita ad vnum finem, ad illum finem sunt interpretanda, vt ait quidā Canon *p*, & intelligentia verborū ex causis est assumenda dicendi, vt ait Diuus Hilarius *q*, & actus agentium non operatur vltra eorum intentionem, secundum Philosophos, quod etiā docēt nos Iurisconsulti, quæ regula est magistralis, & summe notanda, & per eam defendunt doctissimi Theologi r Concilium *s* Tridentinum dicens, nos iustificari per gratiam, & charitatem diffusam à Spiritu sancto in cordibus nostris, non definire nos iustificari per habitus infusos in animabus nostris inhærentes, cum illa verba non ponantur in illo decreto ad hoc definiendum, sed principaliter ad definiendum cōtra Lutherum, nos non iustificari ab extrinseco per nō imputationem peccati, sed ab extrinseco per renouationem quandam interiorem.

Quarta regula est, quod vna scriptura declaratur nō solum per aliam partem eius, sed etiam per alias omnino ab ea separatas, quod grauissimus autor Augustinus *t* in hæc verba docet: *Cum verba Scripturæ apertius in vno loco ponuntur, ibi discendum est, quomodo in locis intelligātur obscura*. & super Genesim ad literam docet, *quod cum Scripturas legimus, id eligimus, quod certè apparuerit eum concessisse, quem legimus. Si autem dubitatur id certe quod circumstant ia Scr. patere non impedit, & cum sana fide concordat*. Et *u* alibi in hæc verba prorumpit dicens: Cum ambiguitas occurrit, contextus ipse sermonis à præcedentibus, & sequentibus partibus, quæ ambiguitatem illam in medio posuerunt esse consulendum, vt videamus cuinā sententiæ de pluribus, quæ se ostendunt, ferat suffragium. Quibus consonat illud quod tradit Cicero libro secundo de inuentione, vbi tractat de controuersia, quæ in scriptis agitur, & ibi ait, *si ipsa separata ex se verba consideremus omnia, aut pleraque videbuntur ambigua*. Sed videamus quid de hac re sentiant Iurisconsulti, siquidem sua in hoc opere res agitur. Et in primis Vlpianus *x* ait alteram partem alternatiuæ per alterā interpretari. Iulianus dicit *y* ad summā numorū legatorum coniiciendā ea quæ præcedunt, vel quæ sequūtur scripta esse attendenda. Vlpianus *z* itidem āgēs de interpretanda clausula prima inserta Senatusconsulto, eā interpretatur per tertiam clausulam in eodem Senatusconsulto longe positam. Et idem Vlpianus *a* ait interpretationem verborū, quæ in testamentis inueniūtur, obscura fieri posse ex vicinis scripturis. Ex verbis enim prolatis in vna scriptura sumitur interpretatio, quid senserit quis in alia. Quod Scæuola *b* Iurisconsultus sentit, quatenus significat per verba testamenti alicuius declarari posse, quid ipse in instrumento donationis senserit. Quod ibidem annotauit Bartolus, quem sequitur Alexander, per quam regulā multa pulchra determinat *c* Decius in variis consiliis ab eo datis. Vnde recte dixit Ioannes Cropertus Archidiaconus *d* Coloniensis, *Nulla alia ratione ad eorum, quæ à quopiam obscure dicta sunt, ad certiorem magis, propriam, & germanā potest intelligentiam, & notitiam perueniri, quam, vt ea quæ antecedunt & sequuntur verba, expendantur*. Et vt alia omittamus, Cælestinus Papa *e* ait, vtriusque iuris argumenta nos docere ea quæ in principio ad mediū, & ad finē, & in principium referuntur: id quod his verbis sic luminat Baldus *f* dicens: Per media declarantur extrema, & per vnum extremum declaratur aliud.

n ad Senatusc. ... ... in princip. ff de transact. n c. inter dilectos §. cæteri. & ibi Fel. col. 4. de fid. instr. Iaso. in l. Gallus §. ... ff. de lib. & post. & in l. ... C. de trans. ... Deci. cons. 10 ... & ...

o l. 1. §. non autem ff de flumin.

p c. si de verb. sign.

q c. intelli. gentia ... de ...

r Med. 1. 2. qu. 111.

s Conc. Trid. sess. 6. ca. 4. ...

t Aug. li. 3. de doctr. Christ. cap. 26. & super Genes. ad lit. cap. vlt.

u Idem D. Aug. l. de doct. Christ. cap. 2.

x in l. 1. ff de reb. dub.

y l. si seruus. §. finali. de postlim. reuer.

z l. verum ff. de petit. hered.

a l. heredes palam. §. si quid. sub fin. ff. de test.

b l. vxoris §. fin. ff de leg. 3. vbi Bart. Ale. cons. 69. vol. 6.

c Dec. cons. 15 n. 3. cons. 270 nu. 2. & cons. 61. num. 4.

d Croper. de verb. corpo. & sangu. Chri. pag. 101.

e cap. secundo requiris. de appell.

f Bald. in d. c. secundo requiris.

Quinta

Quinta regula maxime necessaria ad explicationẽ Decretorum est, quod voluntas Legislatoris declaratur à verisimili, sicut voluntas hominis à verisimili indagatur, prout traditur in iure a. Nam qui arguit à verisimili, arguit à ratione naturali, cũ similitudo sit cognata naturæ, vt ait Baldus b, & pro lege habetur, vt tradit Oldradus c, quos refert & sequitur Craueta, referens eum qui habet verosimile pro se, habere casum legis pro se. Vnde verba generalia constitutionum ad verosimilia extenduntur, de quo vide late d Euerardum & Tiraquellum.

a l. non est verisimile ff de eo quod metus causa l. sed et ff de legat. 1.
b Bald. cõs. 1. 030 n. 3. vol. 3.
c Oldrad. cõs. 13. Craue. cõs. 203. n. 6.
d Euerar. in suo p loc. a. 9. Tiraq. in præfa. leg. si vnquam n. 37. & seq.
e l. hoc modo. ff. de condi. & demonstrat.

Sexta regula ad interpretationem Decretorum vtilissima est, cõsiderare an ipsa Decreta & statuta sint fauorabilia, vt sicut fauorabilia amplientur, secundum sententiam cuiusdam Iurisconsulti e, an vero sint odiosa, & per consequens restringenda iuxta regulam vulgarem. Difficillimum tamen est concludere quando lex sit fauorabilis, an odiosa: iuris enim periti in hoc variant, aliqui enim iudicant legem esse fauorabilem, quam alij odiosissimam prædicant, iudicantes de ea secundum id quod sibi magis arridet, suum vnusquisque interesse prætendens: hoc clare videtur in lege Regni quæ concedit propinquiori cognato, vt rem suorum progenitorum sibi pro pretio quo venditur possit applicare. Quidam enim hanc legem fauorabilem appellant, cum sit in fauorem progenitorum. Alii vero odiosam esse iudicant: siquidem est contra ius commune in præiudicium aliorum emptorum, vt refert Tiraquellus f. Eadem cõtrouersia inuenitur in legatis & fideicommissis quæ fiunt in testamentis & vltimis voluntatibus, quidam enim Doctores affirmant esse fauorabilia: Alij vero contraria via gradientes odiosa esse prædicant, de qua re late agit Mantica g, qui decem pro vna parte, & alias decem pro alia rationes proponit. Et eandem videns difficultatem, rem indecisam relinquit. Eadem quæstio versatur circa statuta excludentia à successione, quidam enim dicunt esse odiosa, alii è contra fauorabilia, prout innuit Imperator Iustinianus h, & tradit Sarmiento. Et eadem repetitur controuersia in institutione maioratus, quã quidam fauorabilem, alii odiosam esse dicunt, prout refert Tiraquellus i. Et eadem controuersia versabitur etiam in præceptis Papalibus, & in constitutionibus expeditis in fauorem religionũ, iuxta tradita in iure k. Dicunt enim quod cum hæc obligent aliquando vltra terminos iuris communis, tanquam odiosa censeri debent, & sic dicũt obligationem votorum religiosorum stricte esse interpretandam, cum præter ius commune sit constituta, iuxta ea quæ in iure l notantur. Verum est tamen quod alii Doctores diuersa via gradientes dicunt, quod in legibus & constitutionibus principaliter quod intenditur, debet considerari, & quod, vt lex fauorabilis dicatur, sufficit quod principaliter intendat aliquem fauorem, licet consecutiue, in alicuius præiudiciũ redundet, prout notat Glossa m singularis secundum Nauarrum de quo late Felinus. Et secundum hanc sententiam dicunt Canonem excommunicantem percussorem clerici esse fauorabilẽ legem: licet enim pœnalis respectu delinquentis sit, respectu tamen Ecclesiæ fauorabilis est, & ipse Canon fauorem Ecclesiæ principaliter intendit. Sed hæc doctrina non vsquequaque certa est, si enim secundum eam regula vniuersalis constitueretur, maxima esset perplexitas in iudicando quid magis, aut minus principaliter Canon intenderet, & facile secundum vniuscuiusque iudicium lex odiosa fauorabilis, & è contra fauorabilis odiosa iudicaretur. Et circa hoc ego regulam certam ex Doctoribus minime possum colligere. Nec Doctissimus Sarmiento n de hac re nouissime agens eam constituit. Vnde pro solutione dico primo, quod cum vltimæ testatorum voluntates, quædam sint leges, prout dicitur in iure o, & quædam à Doctoribus reputentur odiosæ, verbi gratia, quando aliquis exhæredatur & hæreditate priuatur; quædam vero fauorabiles iudicantur, quando, scilicet, aliquam ad successionem hæreditatis legatorum, aut fideicommissorum admittunt secundum leges communes imperiales & regales. Ita leges quæ infligunt pœnã & priuant, odiosæ debẽt iudicari; licet enim sint fauorabiles respectu actoris, respectu tamen rei odiosæ sunt, & Ius commune magis fauet reis, quam actoribus. Vnde Canon excommunicans percussorem clerici, odiosus debet iudicari. Licet enim faueat actori, scilicet, Ecclesiæ, reum tamen punit, cui ius maxime fauet; & è contra leges aliquid concedentes fauorabiles debent dici, cum ius commune beneficia Principis fauorabilia proclament. Secundo dico, quod secundum ius leges antiquæ, & communes debent conseruari, correctio enim legum euitari debet, prout dicitur in iure p, & sic dicunt communiter Doctores, quod lex contra regulas iuris debet intelligi, vt quanto minus fieri possit corrigat ius commune, prout infra dicetur; debemus consequenter iudicare leges correctorias & exorbitantes esse odiosas, & stricte interpretandas & intelligendas, & solum locum habere in eo casu in quo loquuntur, prout probatur in iure q, & tradunt Tiraquellus & Sarmiento. Vnde lex correctoria & exorbitans sufficit quod in aliquo operetur; non enim credendum est Legislatorẽ velle leges per tot annos obseruatas vnico tollere verbo, prout tradunt Decius r, Ripa, Calderinus, & Iason. Ex quibus infertur, quod quãdo aliquod dubium ortum fuerit inter Religiosos super obseruatione suæ regulæ, debet considerari, vtrum tale dubium cõcernat obligationem trium votorum, quæ secundum ius commune sunt essentialia Religioni, an vero concernat alia præcepta vltra dicta tria vota, quæ in aliquibus Religionibus expresse præcipiuntur adimplenda: nam si versatur circa obseruationem trium votorum, late, & fauorabiliter est interpretandum, sicut illud quod consequitur secundum ius commune late & fauorabiliter interpretatur. Si vero versatur circa alia præcepta, stricte interpretandum venit, sicut ea quæ à limitibus iuris communis recedunt stricte explicantur, ita vt solum locum habeant in casu, in quo loquuntur. Ex hoc infertur, quod constitutiones, & extrauagantes, quæ præcipiunt executioni mandari ea quæ secundum ius commune præcipiuntur addendo aliquas pœnas & censuras, odiosa debent iudicari, cum respectu dictarum pœnarum & censurarum à terminis iuris communis egrediantur, sicut priuilegia, licet in quantum beneficia sint, ample sint interpretanda, prout infra dicemus: in quantum tamen à terminis iuris communis egrediuntur, & contra contemptores, & inobedientes grauissimas pœnas infligunt, stricte interpretanda sunt.

f Tiraq. de retr. lignag. in præfa. n. 62.
g Mant. de coniect. lib. 7.
h l. maximũ vitium. C. de l. præter. Sarmi. lib. 1. selecti. c. 13. n.
i Tiraq. de primog. q. 4.
k Iunct. per do... ff. de relig. & sumpt. fu.
l l. quod cont. ff. de leg. Iul. Regula quæ à iure com. de reg. iur. in 6.
m Gloss. in c. fin. ... de elect. Nau. com. ... de regu. Fel. ... de elect.
n Sarm. lib. 1 select. c. 12.
o Auth. vt cũ de appel. cognosc. ...
p Regu. quæ à iure com. de reg. iur. lib. 6.
q l. quod vero ff. de leg. Tiraq. in retract. lignag. in præfa. n. ... Sarm. vbi sup. num. 3.
r Dec. in c. 1. col. 5. in fi. de rescr. & ibi Ripa n. 42. Cal. ... in fi. vlt. ver. sufficit eũm. Ias. in l. si quis post hunc. §. fina.

Septima regula est, quod ita debet fieri interpretatio legis, quod ipsa lex minime inutilis reddatur, prout dicitur in iure a. Qui enim contra faciunt, licet amplectantur verba legis, contra voluntatem tamen Legislatoris insurgunt, quod in iure a prohibetur. Denique vt sit bona interpretatio legis debet esse vtilis & non ridicula, prout tenent b Baldus, & Tiraquellus, adeo quod etiam si lex odiosa stricte sit interpretanda, debet tamen ampliari, ne inutilis & ridicula reddatur, prout Iulianus c Iurisconsultus in quodam casu Senatusconsulti Macedoniani nos docet. Et ita lex pœnalis licet stricte sit interpretanda, ne tamen inutilis reddatur, amplianda est; nam ne fiat fraus legi etiam in odiosa materia, verba proprie intelligere debemus, & legem ampliare, vt ipsius mens seruetur, prout tradit Sarmiento d allegans multos alios. Et aduertendũ quod in interpretatione legum pœnalium semper præsumitur pro illa parte, per quam pœna euitatur, prout dicitur e in iure, & tradit Cumanus, quod tamen non procedit quando casus est clarus, puta si proprietas verborum importaret pœnam, tunc enim staremus proprietati, vt dicunt iura f & notant moderni. Confirmatur ex doctrina Abbatis g dicentis, quod licet in dubio præualeat illa interpretatio legis, quæ est benignior; tamen plu-

a l. non dubiũ C. de legib. a l. scire oportet ff. de excus. & cura.
b Bal. l. consi. 214. Tiraq. connub. gl. 3. n. 125.
c l. ... § penult. ff. ad ... conjunct. Macedon.
d Sarm. vbi sup. n. 7.
e l. proxime ff de his quæ in test. ... Cuma. consi. 134 col. vlt.
f l. ... lege. vbi ... ff. de reg. iur. ... semper in obscuris. col. vlt. ff. de reg. iur.
g Abb. in c. 1. ... l. ... ff. de leg. ... pen. vers. ...

rimum debet attendi proprietas verborum secundum Glossam & Decium. Vnde debet in pœnalibus fieri lata interpretatio, quatenus verba concedunt, tradit optime Alciatus h. Et vbi cõstat de expressa, & subintellecta mente disponentis, tunc licita est extensio, non solum in fauorabilibus, sed etiam in correctoriis, & odiosis, vt pluribus citatis docet Molina.

Octaua regula & maxime necessaria ad interpretationem statutorum & eorum quæ ad regulares pertinent, quod in legibus & statutis monasticam vitam & obseruantiam agentibus non debet fieri ita rigorosa interpretatio, vt apices iuris seruentur : sed debent ampliari de bono & æquo. Multæ enim leges iubent, vt in aliquibus casibus non procedatur secundum apices iuris, sed de bono & æquo, & quidam iurisconsultus k ait quod sæpe sæpius perniciose erretur, allegata solũ autoritate scientiæ iuris, qui vult dicere, quod nõ debent Iudices iudicare, neque casus determinare secundũ rigorẽ iuris, sed secundum æquitatem naturalem, quam Iurisconsultus bonum & æquum appellat. Pro quorum terminorum intelligentia est aduertendum, quod istius termini rigor & apex iuris, etiamsi opponantur istis terminis bonum & æquum, non inde debet inferri rigorẽ & apices iuris esse mala, & iniusta; iustissima enim sunt, vbi secundum ius obseruari debent. Multi enim sunt casus in quibus secundum rigorẽ & apices iuris debent Iudices iudicare, & in quibus si procederent secundum rigorem, & apices iuris, & non de bono & æquo, iniuriam iustitiæ maximam facerent, & apices iuris cum suo rigore iubentur obseruari ad euitandas hominum calumnias. Sicut enim videmus hominem inimicos habentem, caute viuere, armis armatum incedere, qui cessante necessitate ipsa arma deponit: ita iura considerantia calumnias hominum, multarum solemnitatum fuerunt inuentricia, quibus velut armis & munitionibus, dictis calumniis obuiarent, vt videmus in solemnitate testamentorum, contractuum & similium, quæ solemnitas, apices iuris nuncupantur, quod iubet ipsum ius obseruare, vbi necessitas postulat, quas solemnitates præcipit deponi aliis casibus, iubendo, vt de bono, & æquo & de plano secundum naturam, & ius gentium in his procedatur. Et sic videmus, quod in testamento ad pias causas, iubet, deponi solemnitatem septem testium, dicens quod in hoc casu sufficit, vt procedatur secundum naturam & ius diuinum, secundum quod in ore duorum, vel trium stat omne verbum. Et hoc est procedere de bono & æquo, id est secundũ æquitatem, & non secundum rigorẽ iuris, prout declarat optime quidam Iurisconsultus l. Hæc est differentia : æquitas enim procedit secundum simplex ius gentium. Rigor autem & apices iuris, solemnitates & cæremonias iuris positiui, significant, additas dicto iuri gentium. Hoc ergo modo debent interpretari quæstiones, & dubia statui monastico conducentia; in his enim rigor & apices iuris deponi debent: oportet enim religiosos procedere de bono & æquo, secundum æquitatem naturalem.

Ex quo infertur decisio cuiusdã casus: fuit enim apud Regulares visitatus quidã Prælatus, quod nõ fuerit Canonice confirmatus, & quod nõ obstãte sua mala confirmatione, officiũ Prælaturæ exercuit: causa autẽ istius malæ confirmationis afferebatur, ex eo quod, postquã fuit Canonice electus, Præsidens electioni noluit electum confirmare, propter quod grauamen, ad superiorem fuit statim appellatũ: & interposita appellatione, ipse Præsidens mutata sententia, ipsum cõfirmauit, confirmatio nulla videbatur, cum pendente appellatione, nihil sit innouandum, & certe secũdum iuris rigorem & apices iuris, ita videtur affirmandum, quod scilicet ipsa confirmatio sit nulla, quia pendente appellatione, & remissione causæ ad superiorem, inferior circa eam nullam habet ad definiendum potestatem, prout expresse asserit Constantinus m Imperator. At secundum æquitatem, & procedendo de bono & æquo (vt debent procedere Religiosi) dicta confirmatio videtur sustinenda, cum dictus præsidens adhuc suam habeat commissionem, & partes, ab appellatione, & deuolutione causæ ad superiorem, desistant.

Aduertant tamen Prælati regulares, quo modo de bono & æquo, secundum æquitatem, in causis monasticis se habent. Nam, vt bene dicit Baldus n, non debent ipsi procedere de bono & æquo, secundum suam imaginationem, & ad libitum; sed prudenter secundum terminos iuris, & ita ipse Baldus o alibi dixit sapienter, quod humanæ æquitates, in se, vim statuti minime habent, nisi aliquo statuto, & cõsuetudine legitime præscripta, sint munitæ, quod dictũ summe notãdum dicit Tiraquellus p, & ita debent interpretari ea quæ pertinent ad regulares, non secundum apices iuris, sed de bono & æquo, non ad libitum, & beneplacitum cuiuscunque, sed iuridice secundum terminos iuris naturalis, & gentium.

Nona regula, vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, nisi autoritate alterius legis, iuxta late tradita à q Bartolo, Paulo Castrensi, & Iasone. Nã Constitutio generalis, per aliam specialem limitatur, prout tradit Bartolus r, quẽ sequitur Barbatia, in quodam consilio, inserto inter consilia Alexandri.

Decima regula est, quod priuilegia concessa Regularibus, dubietate aliqua laborantia, orta ex verborũ ambiguitate, & ex Iurisperitorum interpretatione, in fauorem Regulariũ intelligenda sunt, prout concessit Leo X. s congregationi Camaldulẽsi, & Iulius I. cõgregationi Montis Oliueti, vt refert in compẽdio Societatis Iesu t, & congregationi sanctæ Iustinæ, vt refertur in cõpendio monachorũ sancti Benedicti Hispaniæ u, quæ regula summe à Regularibus notãda est, ad multorum dubiorum decisionem, de qua infra latius agemus.

Regula vndecima est, quod lex non includit illud, ad quod mens, & ratio autoris eius, non se extendit, prout dicitur in iure a, & tradunt Panormitanus, & Felinus; & in dubio mens Principis semper præsumitur fuisse talis, qualis de iure esse debet, prout notant Baldus b, Alexander, & Iason.

Regula duodecima, verba legis sunt intelligenda, secundum subiectam materiam, prout dicitur à iure c. Proponamus exemplum, vt pateat regula maxime necessaria, ad multorum cognitionẽ: statuit Clemens VIII. vt informationes illorum, qui volunt ingredi religionem, fiãt à quatuor Patribus ex antiquioribus, coram Notario, & non declarat, an Notarius debeat esse Regius, an vero Apostolicus; an Notarius ex fratribus religionum. Et cum secundum dictam regulã, verba debeat intelligi secundum subiectam materiã, dicendum est, quod sufficit ad hoc, adesse Notarium ipsorum ordinum, creatum à Generalibus, vel Prouincialibus ipsarum, prout in religionibus fieri consueuit, & concessum est à Pio V. ordini Prædicatorum, prout infra in quæstione de Notariis latius dicemus.

Decimatertia regula est, quod quando proprietas verborũ repugnat, & voluntas Legislatoris nõ potest declarari, secundum dispositionem legis, nisi per improprietatem, verbis secundum proprietatem debemus stare. Vnde determinatur in iure d Canonico, & Ciuili, quod cessante ordine necessitatis & charitatis: si quis instituit Titium patrem, & eius filios, non censentur vocati ordine successiuo secundum dispositionẽ legum, sed veniũt simul propter naturam copulæ, quæ omnes eodem tẽpore vocat, argumento aliquarum legum e, alias dicta copula impropriaretur. Et ita etiam affirmant f Paulus de Castro, & Socinus: quod fallit, quando esset alia coniectura, quæ corroboraret hanc præsumptionem ortã ex proprietate sermonis. Vt contingit, quando necessarius ordo naturæ, & sanguinis, suaderet aliud, quam quod verba improprientur.

Decima quarta regula est, quod argumentum à simili

h Alciat. de præsum. 3. p. præsum. vlt. à num. 7.
i Moli. de pri. mog. l. 1. c. 5.
k l. si seruum §. sequitur. ff. de verb. oblig.
l l. bonæ fidei ff. de possess.
m l. 1. C. de reb. litigiosis.
n Bal. in rub. C. de constit. pecun.
o Bal. in c. 1 §. & quia vidimus de his qui feud. dare poss.
p Tiraq. de retr. lignag. §. 35 gloss. 2. n. vlt.
q Bart. in l. omnes pop. C. quorũ leg. Cast. in l. ĩ quidam. in prin. n. 1. ff. qui sa. tisdar. cogan. Iaf. in l. stricum. n. 6. ff. de verb. ob.
r Barto. in l. quæsitum. §. p. n. 12. ff. de fid. instr. Barb. cons. 123. n. 11 vol. 4.
s Num. 10.
t Comp. Socie. v. priuilegia. §. 4.
u Comp. Bened. ẽ. n. 48.
a l. cum pater §. dote ff. de le. 2. Panor. in c. suggestũ. & ca. meminimus de appel. & in ca. p. de rump. fid. mo. tuan. de iure. iur.
b Bal. in l. ex facto. in pri. nota. 4. & ibi Alex. de vul. & pupil. Iaso. and. beneficiũ. n. 35 ff. de leg. c c. intelligẽtia. de verbo. signifi.
d c. Raynutius. c. Raynal. de testam. ; Doct. in l. Gallus §. 1 ff. de vulg.
e l. si duobus. ff. de leg. l. 1. 9. & ita §. de calu. tollend.
f Castr. & Soci. in l. an. ĩta. ff. de cond. & demõ. [illegible]

mili,in legibus pęnalibus non valet. Nam pœnæ,legũ interpretatione molliendæ sunt potius, quam nimis exasperandæ,atque ideo proprium casum non excedunt. Ita tenet glossa; & probatur in iure. Causam autem quare argumentum à simili,aut ab identitate rationis,non valet in lege pœnali, cum tamen in alijs legibus valeat,glossa illa non exprimit: Castro g tamẽ de lege pœnali,cam assignat dicens, quod aliæ leges adeo pendent ex ratione, vt ratio legis dicatur esse mens illius. Vnde dicit Panormitanus h, & docet Baldus legem non esse aliud quam rationem eius:& hinc euenire necesse est,vt vbicumq; illa eadem inueniatur ratio,ibi etiam eadem habeatur lex. Pœnalis autẽ lex non omnino pendet ex ratione,sed etiam pendet ex sola Legislatoris voluntate, quatenus certam aliquam pœnam decernit. Nam licet ex recta ratione procedat,quod crimen puniatur; nulla tamen ratio cogit,vt tale crimen,tali pęna puniatur. Sed hoc ex sola Legislatoris voluntate pendet, quæ etsi aliquam habuerit congruentem rationem:non tamẽ necessario cogentem,vt talis pœna potius, quam alia statuatur: propter quod,lex pœnalis non est extendenda vltra casum per legem expressum,etiamsi sit per argumentum à simili, aut à contrario sensu, nisi forte talis extensio posit per alias iuris regulas probari. Ita Castro contra Abbatem,contrarium tenentem.

g Castro de le. pœn. lib. 1. ca. 17. fol. 58.

h Panor. in l. fin. e rescrip. Bal in l. non dubium. C. de leg.

Decima quinta regula est,quod Papa rescribendo, cum iure communi,atque ratione, magis quam fieri potest,se conformare præsumendus est,iuxta dictum i Baldi,approbatum à Ruino,Decio,& Parisio. Verũ est tamen,quod concedendo priuilegium, taliter debet interpretari,vt aliquid dispositioni iuris communis addat,vt ita superfluum non reddatur; prout dicunt iura k, & notant Hostiensis,Abbas & Baldus, & Ancharranus. Priuilegium enim in fauorem alicuius religionis concessum,debet augeri,ita vt præterea, quæ de iure ipsi competebant,aliquid assequatur: vel si dubium fuerit,an sibi aliquid competat, tollẽdo tale dubium,id confirmet,prout tradit Mandosius l.

i Bald. in l ex facto ff de vul. & pupil. Rui. 6. n. 60. à nu. 5. Dec. cons. 6. n. 4. vol. 1. n. 7. Paris. cons. 11 lib. 1. n. 127.

k l. ß quando. C. de inof. test. c pastoralis. ressponsi. 1. de appel cap. in tua Hospit. v. ad firma. & Abbas in 2. de præsu. Bald. in Auth. habita. C. ne filius pro patre. Anchar cons. 166 col. 2.

l Mandos in 17. qu. reg. 1. Cancel. n. 3.

Hę regulę sufficiant,omittendo alias multas,de quibus in his tractatibus mentionem faciemus, & præcipue in tertio tomo,in quæstione de priuilegijs.

ARTICVLVS VII.

An leges & priuilegia,secundum consuetudinem interpretentur.

RESpondeo dicendo,quod, vt aduertit quidam Iurisconsultus m,omnes Respublicæ politice viuentes,non solum habent leges scriptas; sed etiam consuetudines,quas omnino obseruant, & in suis actibus secundum illas diriguntur. Vnde non reprobata fuit in sacra Scriptura n consuetudo,prius maritandi filias maioris ætatis,quam minoris. Ex quo procedit; quod ius Ciuile o,& Doctores communiter tractant copiose de consuetudine,& de eius vi,sentientes esse maxime necessariam ad Reipublicæ politicum regimen;& Canones p etiam de ea,multa tradunt,intelligentes, esse maxime necessariam,& vtilem,ad gubernationẽ hierarchię Ecclesiasticę. Et Theologi,quantum ad forum conscientiæ,etiam de ea,aliqua vtilissima in lucẽ proferunt, & non minorem vim habet in gubernatione monachali. Videmus enim in sacra Religione Beati Patris nostri Francisci,fuisse maxime dubitatum, inter Patres Ordinis,an præcepta regulæ, ad peccatum mortale obligarent, & tandem hoc fuit declaratum in Concilio generali Viennensi q, quod in omnibus casibus, in quibus regula fratrum Minorum ponit hoc verbum (teneantur) obligantur fratres ad peccatum mortale. Quod probat ipsum Concilium, ex sola consuetudine ipsius ordinis, ita interpretante. Ex quo Caietanus r, & Syluester deducunt quandam regulam generalem, quod consuetudo interpretatur,an præceptum obliget ad peccatum mortale, necne: sic principalis effectus ipsius consuetudinis est interpretari legem, quando nobis non constat de eius vero sensu,sed in dubio versatur,& hoc est illud quod communiter dicũt Iurisperiti,cõsuetudinem esse optimam legum interpretem,adeo vt affirment non solum esse interpretem legis humanæ,sed etiam diuinę, prout aduertit Nauarrus f. Vnde videmus, quod ante Concilium Tridentinum, poterant Sacerdotes,secundum consuetudinem antiquam,eligere in confessorẽ quemlibet Sacerdotem, etiam ab Ordinario non approbatum: quæ cõsuetudo hoc modo interpretabatur præceptum diuinum cõfessionis; quę etiã consuetudo in multis interpretatur ieiunij præceptum, vt asserit D. Thom. t referens Diuum Hieronymũ dicentem, quod in ieiuniis seruetur vniuscuiusque prouinciæ consuetudo, & traditiones Maiorum. Nec mirum est habere vim consuetudinem,siquidem nullo existente præcepto ieiunandi sub pœna peccati mortalis,in aliquibus casibus cõsuetudo explicauit sub ea pœna obligare,vt affirmant idẽ Caietanus a, & Nauarrus. Imo interpretatur præceptum ieiunij aliquando non obligare,prout aduertit Caietanus b. Quid adhuc egemus testibus, ad hanc veritatem comprobandã; siquidem videmus in Regnis Castellæ esse consuetudinem introductam contra ius, vt omnes in Sabbatis possint manducare intestina & vltimas extremitates animalium, & hoc à nemine condemnari?

m l omnes populi ff de iust. & iure.

n Gẽ. 29. n. 1.

o l. de quibus. ff de legib. vbi Doctores.

p c. consuetudo. 1. d.

q Clem. exiui. §. atque ordo. de verb signif.

r Caie. 2. 2. q. 186. art. 9 ad 2. Sylue verb. præceptũ. n. 2.

f Nau. ca. 17. num. 186.

t D. Tho. 2. 2. q. 147. art. 4. Hiero. relatus in c. vtinam. 76. distinct.

a Caiet. 2. 2. q. 178. art. 3. Na. c. 21. n. 21

b Caiet. 2. 2. q. 147. art. 8.

ARTICVLVS VIII.

Quid requiritur ad hoc, vt sit rationabilis consuetudo, ad explicandam legem.

RESpondeo dicendo,quod quando consuetudo est contra legem, vt supra dictã vim,& alias iuridicas habeat,necessarium est,quod ipsa consuetudo habeat inferius positas conditiones. Prima quod sit rationabilis; secunda quod sit legitime præscripta. Cum enim consuetudo legi comparetur, vt iusta iudicetur, easdemmet conditiones, quas habet lex,habere tenetur; lex autem debet esse iusta, & ab habente autoritatem edita,prout in iure c ab omnibus notatur. Sed ad huius rei maiorem explicationem, videndum est, quando ipsa cõsuetudo erit iusta,& rationabilis. Quod difficillime ab autoribus explicatur. Cum enim consuetudo sæpe sæpius sit contra legem, & interpretetur ipsam contra tenorem, difficillime intelligitur, quomodo posset fieri,quod per actus à principio illicitos, per quos consuetudo fuit introducta, possit consuetudo iusta,& rationabilis generari,cum arbor mala,malos fructus faciat, dicente hoc summa veritate. Ad resolutitionem huius difficultatis,dico primo, quod cõsuetudo,quę est contra legem naturalem,& diuinam, non potest esse rationabilis,& per consequens non est valida ad dictam explicationem: hoc est certissimum apud omnes Theologos,& Canonistas, & tenẽt Diuus Thomas d, & Caietanus. Et ratio est, quia ius naturale primæuum, & diuinum sunt immutabilia; & sic non potest consuetudo alterare substantiam Sacramentorum,prout dicunt multi Canones e. Secũdo dico,quod si consuetudo est contra ius humanum, bene potest esse rationabilis,& ratio est,quia licet à principio fuerit iniusta & irrationabilis, temporis successu potest esse tolerabilis, sicut vna lex iusta, successu temporis per aliam corrigitur. Verum tamen est,quod contrauenientes legi iustæ ante eius legitima præscriptionẽ, peccabũt: ipsa enim legitima pręscriptio, eã rationabilẽ facit: sicut legitima præscriptio, rẽ non eius domino applicat,quod est rationabile, ne dominia rerũ sint in incerto: ita respõdet difficultati propositę Caietanus f. Quando vero cõsuetudo non est contra legem, sed est solum declaratiua legis,verbi gratia, quando in aliqua quæstione sunt pro vtraque parte concludẽtes iuris rationes æqualiter, tunc consuetudo vnam approbans,dicetur esse declaratiua,& eius certum videtur constituere,secundum g Panormitanum. Et talis consuetudo declaratiua,non tam valebit ratione cõsuetudinis; quam virtute legis sic interpretatæ per

c c. erit autem lex 4. d.

d D. Thom. 1. 2. q. 97. ar. 3. ad 1. Caietã. in §. dignitate cum cap. seq. 8. distinct.

e ca. super ea. de cognatio. spirit. c. tru. de consecr. d. 4 c. perniciosum d. celeb. miss.

f Caie. 2. 2. q. 97. art. 3.

g Panor. in c. cum dilectus. n. 7.

consuetudinem, prout tenet Socinus h. Neque exigitur quod hæc consuetudo declaratiua sit præscripta, cum non aduersetur legi, sed illam declaret, & sufficit eam declarationem aliquo tempore fuisse obseruatã, prout tenent Aretinus, Socinus i, & Aymon, quos sequitur Doctissimus Lusitanus Barbosa.

h Soci. cons. 148. num. 19. lib. 1. i Aretin. cons. 11. nu. 5. post med. Soc. cons. 111. n. 8. lib. 1. Aym. cõs. 201. n. 12. Barbos. in l. si is dotē. ff solut. matr. num. 42.

ARTICVLVS IX.

Vtrum priuilegium Principis sit ample interpretandum.

RESpondeo dicendo, quod duplex est priuilegium: primum in quo datur actualis dispensatio per quam quis eximitur à lege communi, vt Bulla Cruciatę concedit laicis esum ouorum, etiam in Quadragesima: secundo datur potentia dispẽsandi aliquibus. Quo supposito dico primo, quod aliquando priuilegium nihil videtur concedere pręter ius commune, & tamen confert ad tollendos scrupulos, vbi fuerũt variæ autorum sententię. Secundo dico, conandũ esse ita interpretari priuilegium, vt aliquid operetur præter ius commune, iuxta id quod dicitur in iure, & tradunt Syluester k & Nauarrus. Tertio dico, quod si priuilegium continet actualem dispensationem legis cõmunis, dato aliquo, quod operetur, est in alijs stricte interpretandum, iuxta id, quod traditur in iure l, & dicunt Syluester, & Nauarrus. Vt si dispensetur ad ordines absolute, intelligitur ad minores tantum. Itẽ dispensatus tempore interdicti, vt intersit diuinis, nõ potest recipere communionem, nec interesse diuinis tempore cessationis, prout tradunt m Nauarrus, & cõmunis. Quarto dico, quod dispensatio in lege priuata, vel consuetudine priuata, quæ est contra ius commune, est ample interpretanda, quia reduxit hominẽ in ius commune quod est fauorabile, prout tradit Syluester n cum Ioanne Andrea. Similiter concessio indulgentiarum est ample interpretanda, etiam de non iniunctis pœnitentiis, quia nihil habet contra ius commune, ita Syluester & Corduba o cum cõmuni. Quinto dico, quod quando priuilegium continet potestatẽ dispensandi, commutandi, vel absoluendi, est ample interpretandum, cum sit fauor, vel beneficium Principis, ita Syluester, & Nauarrus p, & Couarruuias. Verum tamen est, quod si hæc ampliatio cedat in præiudicium tertij, debet restringi, prout tenet Syluester q, & communis. Sexto dico, quod hæc facultas dispẽsandi, commutandi, & absoluendi, potest extendi ad similes casus, vbi subest eadem, vel maior ratio: ita Didacus Perez r. Vnde beneficiarius, qui profitetur Canones, fruitur prouentibus beneficij, in absentia, sicut conceditur Theologis: cum scientia Canonum maxime sit necessaria ad Ecclesiasticæ hierarchiæ regimẽ, sicut est necessaria Theologia, prout dicunt communiter Doctores, & explico in nostra Summa, & est praxis valde ordinaria, & doctrinam huius dicti confirmant exempla tradita à Nauarro s & Sarmiento. Et sic Doctores communiter dicunt, quod Bullæ concedentes commutationem votorum, extendi possunt ad similia iuramenta commutanda, dummodo non vergant in præiudicium tertij. Similiter, si Episcopo concedat Papa gratiam testandi, potest facere codicillum, aut donare causa mortis, prout tradunt Nauarrus t, & Quintilianus Mandosius. Vnde infertur, quod Regulares, quibus Sedes Apostolica cõcedit licentiã testandi, possunt facere codicillos, & causa mortis donare.

k ca. in his. de priui. Syl. verb. priuil. §. 3. n. 1. & 4. Nau. in apolog. de redditibus qu. 3. memb. 6. n. 3. l cap. porro. de priuil. Syl. & Naua. vbi su. m Nau. c. 27. nota. 178. & 189. n Syl. vbi su. §. 3. cons. 2. o Sylu. verb. indulgētia §. 3. Cord. lib. 5. qq. q. 9. concl. 4. ad 2. p Nau. in relect. de simo. n. 3. Syl. ver. dispensatio §. 5. Co. in 4. 2. p. c. 8. §. ... 6. q Syl. ver. pri. §. 3. v. 4. r Per. in prologo ordin. q. 2. s Na. c. 12. n. 74. Sar. li. de red. c. 12. nu. 7. t Nau. de redi. q. 3. monito 20. Mandos. in praxi signa. grat. sub licen.

Nec his obstat, quod priuilegia non recipiunt extensionem, ex similitudine rationis, neque ex maioritate rationis, iuxta tradita in iure u, & tradunt Rolandus, Beronus x & Baldus. Nam respondetur, quod hoc regulariter est verum: at non procedit in priuilegijs, causæ fauorabili concessis, sicut sunt priuilegia, quæ doti conceduntur. Et ratio est, quia in dote agitur de vtilitate publica, saltem secundario, quia ex dote sequitur matrimonium; & ex ipso speratur proles, & interest Reipublicę, quod hominibus liberis repleatur. Vnde quando lex etiam exorbitans, fundatur in publica vtilitate secundario, tanquam fauorabilis recipit extensionem, ex similitudine rationis; vnde receptũ est, quod priuilegia, & iura exorbitantia, agentia de pia causa, & fauorabili, recipiunt extensionem, ex similitudine rationis. Nam tunc ex materia subiecta, cõstat non abhorrere mentem Legislatoris, ab exorbitantibus; & ideo ea lex, & priuilegium etiam exorbitãs, facile admittit extensionem à similitudine rationis; & priuilegia Religionibus concessa, in satis pia causa fundantur. Ita doctissimus Barbosa a multa allegando.

u l. si pupillorũ. §. si praetor ff. de reb. eorũ. Roland. consi. 81. nu. 17. lib. 1. x Bero in c. 16. not. 70. de probat. Bal. in c. 1. inter caetera. an. 10. de rescript.

a Barbo. in l. 1. ff solut. matr. nu. 19. & 10.

QVÆSTIO XII.

De Abbatibus, & Abbatissis, quoad eorũ essentiam & differentiam, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *Quid sit Abbas.*
2 *Quid sit Abbatissa.*
3 *Vtrum Abbates, & Abbatissæ sint benedicti, & an eorum benedictio possit reiterari.*
4 *Vtrum Abbates non benedicti, habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.*
5 *Quot sint Prælatorum species.*
6 *Vtrum Guardiani, & eorum Vicarij sint Prælati.*

PRo inductione notandum, quod licet Prælati fratrum Minorum, aliorumq; Mendicantiũ, Abbates minime apellentur, attamẽ sub nomine Abbatum, in hac quæstione, cõprehenduntur omnes Prelati Regulares, diuersis nominibus nuncupati, de quibus omnibus in hoc tractatu agere oportet, cum omnes communicationem omnium fere priuilegiorum habeant.

ARTICVLVS I.

Quid sit Abbas.

REspondeo dicendo, quod Hebræi vocant patrem *Ab* (cui nomini, Chaldæi, & Syri suo more, addunt in fine literarum A:) Vnde factum est, prout tradit Aluarus Pelagius b, & Petrus Gregór. hoc nomen *Aba.* & deriuatum est nomen *Abbas*, quod nomen ex Anachoretis primum cœpit frequentari, in Christiana religione. Scribunt namque Sozomenus c, & D. Hieronymus, & alij, Hilarionem Anachoretam in saltibus Thebaidos Syriæ primum floruisse Monachum, ac plures viuendi formulam accipientes, eremi cultum, in cœtum transtulerunt. Vixit & Diuus Antonius in Thebaica regione Ægypti, & inibi condidit Monasterium. Hunc innumeri postea secuti sunt, qui suos Iudices, Præpositos & Prælatos, nomine proprio Abbates dixerunt. Fuit hoc nomen primum tributum Monachis Prælatis solitarijs, venerationis causa, ab his qui se tanquã filios suos edoceri, & haberi nouerant; postea tamen in ambitionẽ, apud quosdam degenerauit, vt quondam etiam factũ est fastidita superbia eorum, qui volebant vocari Rabbi, in quos inuehitur, & detestatur D. Hieronymus d in hæc notanda verba prorumpens: *Cum autem Aba pater Hebræo sermone, Syroque dicatur, & Dominus noster in Euangelio e præcipiat, nullum Patrẽ vocandum, nisi Deum: nescio qua licentia vocamus hoc nomine alios, vel vocari nos acquiescimus.* Et nota, quod Diuus Hieronymus loquitur de his, qui nulla cura aliorum donati, nullis præpositi, se ita nominari desiderant. Vnde transiuit hoc nomen in dignitatem & Præposituram monachorum, quod idcirco ab alijs, quam à præpositis Religionum vsurpari iure, sine stultitia, vel gloriola nequit, prout tradit quædam celebris f Glossa. Denique Præpositus Monachorũ dicitur Abbas: in alijs autẽ ordinibus diuersis nominibus nũcupãtur, vt puta Præpositi, Rectores, Ministri, Vicarij, Guardiani & Priores, de quibus omnibus, in hac quæstione agemus.

b Pelag. de plan. Eccles. li. 2. c. 23. Gre. lib. 15. syntag. iuris. 2. par. c. 13. num. 1. c Sozomen. l. 3. ca. 10. Hier. in vit. Hilar. d Hieron. in epist. ad Gala. cap. 4. e Matt. c. 23. f Glos. in cap. tuam verb. ad ascendat. de ætate & qualitate.

ARTICVLVS II.

Quid sit Abbatissa.

RESpondeo dicendo, quod Abbatissa est præposita Monialium,& sic ea fere omnia, quæ competunt Abbatibus,locum habent in Abbatissis:nam non minorem,quam Abbates habent administrationem,iuxta Baldum g,Abbatem,Iasonem,& alios,quos refert,& sequitur Marcus Antonius Cuquus. Nec administratione in suas moniales carent:nec potestate conferendorum beneficiorum,& dignitatum, quæ suo monasterio competunt. At Soto h cũ communi Theologorũ eas Prælatas omnino negat,dicens quod mulier non potest in dignitate constitui,cui sit spiritualis iurisdictio annexa. Vnde oritur,quod Abbatissæ, & aliæ Matres Sanctimonialibus præfectæ,ratione officij potestatem non habent imponendi præcepta spiritualia,sicut Religiosorum Prælati,sed tantum ciuilia,sicut matres familias:de quo infra dicemus in quæstione quinta decima,de Abbatibus,& Abbatissis, quoad sexum, & ætatem.

g Bal in ca. 1 in prin col 6. qui feudã dare possunt Ab. in c. 1 in prin. de hugua fidis à Prela. Iaso in d. tit. qui feudum dare. nu. 6. Cuq lib. 3. institut. tit. 1. de Abb. iuxta finem.
h Soto in 4. d. 10. q. 1. ar. 4 pa 381. & d. 25. q. 1. ar. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum benedictio Abbatis, & Abbatissæ sit reiterabilis.

RESpondeo dicendo,quod Abbates & Abbatissæ aliqui sunt benedicti,& aliqui non,& illi,qui benedicuntur,non possunt rebenedici,prout tenet glossa i: communis tamẽ Doctorum,quã sequitur Bonifacius, hanc opinionem clarius, & indubitãter tenet. Vnde Abbas benedictus,ad secundam Abbatiam promotus, nõ debet rebenedici:quia benedictio eius nõ est reiterabilis Benedictio autem Abbatissæ,quæ longe est minor,& simplicior benedictione Abbatis,est iterabilis, vt ipsemet Bonifacius k qui fuit auditor Rotæ concludit.Sed quidquid sit de benedictione Abbatissæ, quam tenuit iterabilem Felinus l, benedictionẽ tamen Abbatis credo non esse iterabilem,tum quia longe plus accedit ad ordinem imprimentem characterem quã benedictio Abbatissæ,tum quia multa sacramentalia, quæ non imprimunt characterem,non sunt iterabilia, vt benedictio nuptialis,& pœnitentia solemnis, prout dicunt Canones m.Vnde,si Abbas non potest probare benedictionem factam,& eius probatio est necessaria,quoad forum exterius, ait Nauarrus n, quod non debet dicere se esse benedictum,sed dubitare de prima benedictione,& ita sumere secundam benedictionem, cum illa conditione,quæ solet apponi quãdo baptizatur aliquis,de quo dubitatur,an sit baptizatus, scilicet, *si es benedictus,non te benedico, si autem non es benedictus, benedico te.* Etsi ei opponatur,quomodo possit dubitare,cum ipsemet sciat se esse benedictum: & sic non possit dubitare nisi mentiatur:potest excusari à mendacio, intelligendo in mente sua,quod ad faciendam fidem in foro exteriori dubitat, iuxta ea quæ tradit idemmet Nauarrus a. Aduerte tamen,quod Abbatissæ triennales non sunt solitæ benedici,prout tradit Nauarrus b. Vnde iura, quæ ordinant Abbatissam electam, & confirmatam, perdere Abbatiam, si intra annum non benedicatur, de Abbatissis perpetuis sunt intelligenda.

i Gloss. in ca. attendentes § statuimus, ver. benedicitur. de statu monach.
k Bonif. in d. §. statuimus nu. 20.
l Fel. in c. mementimus. nu. 5. de accusa.
m c. 1. & 3 de secund. nup. c. quidquam. 50 dist.
n Nauar. l. 5. consil. tit. de sacra. ẽcõs. 12.
a Naua. in c. humana aures. 22 q. 2.
b Nau lib. 3. consil. tit. de stat. mon.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Abbates non benedicti, habeant eadem priuilegia, quæ habent benedicti.

RESpondeo dicendo,quod licet munus benedictionis Abbatibus non impendatur:omnibus tamen, & singulis honoribus,preeminentiis,priuilegiis, prærogatiuis,iuribus & insignibus Abbatialibus, benedictis cõpetentibus,fungi possint,prout cõcedit Eugenius c IV. & Iulius II, & concessum est congregationi d Montis Oliueti,& concessit idem e Eugenius IIII.Cõgregationi sanctæ Iustinæ,seu Montis Cassini:& Leo f X.congregationi Camaldulensi: & refertur in compendio priuilegiorum ordinis Cistercienfis:atque ita eisdem concessum est,vt minores ordines (prout de iure & in forma Concilij Tridentini, ipsis cõceditur Abbatibus benedictis)suis subditis libere cõferre valeãt,de quo infra in quæstione de benedictionibus,& in quæstione de ordinibus latius dicetur, in tertio tomo.

c Eug. pri. 6. n. 4. & Iu. 2. prius. 19. n. 7
d Congregat. mon. Oliu. pri 31. fol. 70.
e Eug. in lib. 1 priu. sanctæ Iustinæ priuil. 30. fol. 190. & priuile. 31. fol. 105.
f Leo decim. cõgregat. Camal. n. 14. habet. in compẽ. Rot. tit. Abb. §. 4.

ARTICVLVS V.

Quæ sint regularium Prælatorum species.

RESpondeo dicendo,multiplices esse apud Regulares Prælatorum species:alij namque sunt Prælati conuentuales,vt sunt Guardiani, Priores, Præpositi, Rectores,Ministri,& Abbates particularium monasteriorũ:alii sunt Prælati Prouinciales, qui præsunt prouinciis:alij vero Generales, qui ordinibus in totum præficiuntur. In ordine vero fratrum Minorum,est aliud genus Prælatorum,qui Custodes appellãtur,quorum autoritas,quoad iurisdictionem, est Episcopalis. Custodia namq; est veluti diœcesis, certis limitibus conclusa,in qua sunt plures conuentus,cũ suis Guardianis,qui nimirum omnes Custodi subduntur, qui est Prælatus ordinarius secundum regulam Seraphici Patris nostri Francisci:atq; ideo,sicut Episcopus potest facere synodum,ex Archipresbyteris,& parochis: sic Custos potest celebrare Capitulum custodiale, ex Guardianis suæ custodiæ,Prouinciales vero,in ordine Minorum,habent potestatem iurisdictionis, ad modũ Archiepiscoporum. Nam sicut Archiepiscopi pręsunt Prouinciæ,in qua sunt plures Episcopi subditi quodãmodo Metropolitano Archiepiscopo; sic eodemque modo Prouinciales Ministri præsunt Prouinciæ proprie dictæ,in qua sunt Custodes,iurisdictionẽ Episcopalem habentes,& diœcesim,vel custodiam:qui sane Custodes sunt subditi prædictis Prouincialibus. Ac tãdem sicut Archiepiscopus,sic etiam Minister Prouincialis,de iure potest ad Capitulum Prouinciale cõuocare omnes Custodes,& Prælatos suæ prouinciæ,atque adeo Ministri Prouinciales ordinis sacri Minorũ,sunt magis proprie, & vere Pręlati Prouinciales, quam reliqui aliarum Religionum, in quibus non sunt istę custodię. Generales vero Ministri huius sacri ordinis, habent autoritatem iurisdictionis,ad modum Patriarcharum,vel Primatum. Nã sicut Primas,qui solo nomine differt à Patriarcha (vt Anacletus g dixit in decreto) pręest Nationi,in qua sunt plures Episcopi, qui sunt Pręlati Prouinciales:ita Minister Generalis,pręest omni Nationi,& ordini,in qua sunt plures Prouinciales Ministri,& plures Custodes,quos omnes potest cogere,& cõuocare ad Capitulum generale totius ordinis fratrum Minorum. Quare Seraphicus Pater noster Franciscus,ab Ecclesia merito vocatur Patriarcha pauperum,non solum quia inter omnes pauperes Euangelicos (pręter Apostolos,& Discipulos Domini) primatum obtinuit: sed quia fuit primus Generalis Minister Seraphici Ordinis,habens iurisdictionẽ Patriarchalem,super omnes fratres Minores,existentes per omnes mundi nationes. Ex dictis colligitur, quod ordo Minorum proprijssime institutus est ad instar Ecclesiæ Catholicæ Romanæ. Nam sicut tota Hierarchia Ecclesiastica, constat ex parochis, Archipresbyteris, Episcopis, Archiepiscopis, Patriarchis, & Primatibus, qui omnes Summo Pontifici subduntur:ita Hierarchia Minorum, constat ex Confessoribus, qui sunt velut presbyteri, seu parochi; & ex Guardianis,qui sunt velut Archipresbyteri:& ex Custodibus,qui sunt vt Episcopi; & ex Prouincialibus, qui sunt velut Archiepiscopi; & ex Generalibus, qui sunt veluti Primates,& Patriarchæ:qui omnes, Summo Pontifici Romano subduntur,non solum ex iure diuino,

g c. prouinciæ. 99. dist.

diuino, vt reliqui Christiani, sed etiam ex speciali nostræ regulæ instituto, tenētur omnes professores illius, semper subditi & subiecti esse pedibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Guardiani, & eorum Vicarij, sint Prælati.

RЕspondeo dicendo, Guardianos, & cæteros conuentuum præfectos, esse vere Prælatos, habentes dignitatem Ecclesiasticam; & sic possunt eligi Iudices Apostolici. Nam in ordine Mendicantium, Minister Generalis, & prior Prouincialis & conuentualis, etiā si non eligantur per diffinitorium, autoritate Apostolica, sunt tamen vere Prælati, vt colligitur ex iure *b*, non autem Vicarius Prioris, qui non habet iurisdictionem ordinariam; sed Priore mortuo, vel amoto, superior videtur Prælatus: & idem videtur dicendum de Vicario conuentus, quando fit, Priore mortuo, vel amoto, vt ait Syluester *i*. Nota tamen quod mortuo Guardiano, in nostro ordine Minorum, regularis Obseruantiæ, statim expirat eius Vicarij iurisdictio, prout in quæstione de Vicariis latius dicemus, in tertio tomo. Et ideo statim Vicarius tenetur ad Prouincialē per literas recurrere, vt prouideat: interim tamē nullā habet Vicarius autoritatem, nec in foro exteriori, nec in foro conscientiæ: sed tantum præsidebit, ne tumultus fiat in conuentu: quod nimirum munus præsidendi, habent Vicarij in nostra Religione, ex vsu, & consuetudine; non tamen, quousque Prouincialis respōdeat, poterit Vicarius absoluere à reseruatis, vel tenere Capitulum, vel professionem dare. Quod ego intelligo verum, nisi ipsi Vicarij, in tabula capitulari, à Prouinciali, & definitoribus, instituantur, licet tamen per talem institutionem non efficiantur Prælati, sed tantum sint Vicarij suorum Guardianorum: ea tamē institutio efficiet, vt mortuis Guardianis, ipsi officio Vicariorum fungantur ex præsumpta volumate Patrum, ipsos expresse instituentium: nam quemadmodum morte Domini, extinguitur iurisdictio autorum prout aduersus Auendannum probat *a* Couarruuias, nisi Princeps specialiter hos auditores, siue Vicarios constituerit: nam cum tunc ab ipso Principe videantur iurisdictionem habere, morte dominorum eorum non extinguitur, neque expirat iurisdictio, prout tenet Guido *b*, Franciscus Marcus, & Doctissimus Petrus Barbosa. Ita licet mortuis Guardianis, expiret Vicariorum eorum iurisdictio, secundum ius: hoc tamen non habet locum, quando ipsi Vicarij sunt instituti à Prouinciali, & definitoribus: ab ipso enim tunc habet iurisdictionem. Aduerte etiam, quod Vicarij, sunt Prælati, in conuentibus, qui propter paucitatem fratrum nomine Guardianatus minime appellantur, sed nomen vicariæ illis tribuitur, & per consequens possunt nominari Iudices, Conseruatores; & de hoc latius in quæstione de Vicariis, nobis agendum erit.

h Gl. c. exiuit de verb. sig. lib. 6.

i Syl. ver. Prælatus n. 2

a Couarru in præf. q. 4. n. 4

b Guid. decis. 214. Marcus decis 780. nu. 5. 1 p. Barbos. in l. quia tale. ff solut. matr. n. 94.

QVÆSTIO XIII.

De Abbatibus, & Abbatissis, quoad qualitatem legitimationis, in viginti quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæstionem, viginti quatuor quæruntur.

1 *Qui sunt filij legitimi, & illegitimi.*
2 *Vtrum filij militum ordinum D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, non habiti ex matrimonio, sint sacrilegi.*
3 *Vtrum per ingressum Religionis, tollatur illegitimatio, quoad ordines.*
4 *Quo ingressus Religionis tollat ipso iure irregularitatem illegitima omnis, quoad ordines.*
5 *Vtrum per ingressum Religionis approbatæ, omnis illegitimitatis irregularitas tollatur, etiam quoad prælationes, & dignitates.*
6 *Quis possit dispensare cum Religiosis illegitimis ad prælationem.*
7 *Vtrum filius alicuius Religiosi possit dispensari, vt sit Prælatus in Religione, in qua ipsius pater habuit Prælationem.*
8 *Vtrum genitus ex concubina, post eius professionem in Religione approbata, pater eius matrem in vxorem duxit, indigeat dispensatione, vt possit esse Prælatus.*
9 *Vtrum ista dispensatio possit fieri à dictis Patribus, congregatione intermedia.*
10 *Vtrum illegitimus dispensatus in seculo, vt beneficium curatum obtinere possit, postea Religiosus effectus, indigeat noua dispensatione, vt possit esse Prælatus regularis.*
11 *Vtrum dispensatus in Religione, possit habere beneficium curatum.*
12 *Vtrum illegitimus, factus Canonicus regularis Ecclesiæ Cathedralis, possit esse Archidiaconus eiusdem, sine dispensatione Papæ.*
13 *Vtrum illegitimus, per professionem Religionis legitimatus, possit esse Vicarius, vel Prouisor alicuius Episcopi, sine dispensatione.*
14 *Vtrum dispensatio illegitimorum, requirat causam.*
15 *Quæ causæ requirantur, ad huiusmodi dispensationem.*
16 *Vtrum electio illegitimo in Prælatum, dispensatio facta censeatur.*
17 *Vtrum ad hoc, vt valeat dispensatio, sufficiat petere dispensationem illegitimorum in genere.*
18 *Vtrum Religiosus illegitimus, possit esse definitor, sine dispēsatione.*
19 *Vtrum illegitimi, possint elegi Discreti, ad Capitulum Generale, aut Prouinciale.*
20 *Vtrum Religiosus illegitimus, possit esse sine dispensatione, Magister Nouitiorum, Confessor Monialium, & Vicarius conuentus.*
21 *Vtrū Moniales illegitimæ, possint esse Abbatissæ, sine dispēsatione.*
22 *Quis possit cū Monialibus illegitimis dispēsare, vt sint Abbatissæ.*
23 *Vtrū Prælati regulares, possint cū familiaribus illegitimis monasteriorū dispēsare, vt habere possint beneficiū curatū aut simplex.*
24 *Vtrum ista dispensatio debeat fieri à dictis Patribus, cum Generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo.*

ARTICVLVS I.

Qui sint legitimi filii, & illegitimi.

RЕspondeo dicendo, quod legitimi dicuntur, qui à legitimo matrimonio geniti sunt: deinde qui ex matrimonio in facie Ecclesiæ, cum bona fide, saltem ex parte alterius coniugis celebrato, sunt geniti, esto matrimonium, propter occultum impedimentum, fuerit nullum, vt constat ex iure *c* Canonico, & Partitarum; & tenet constanter Molina, Emanuel Acosta, & communis Doctorum sententia. Immerito ergo doctissimus Soto asserere trepidauit, vt filii essent legitimi, sufficere fidem bonam alterius tantum coniugis: nam ex iuribus citatis id sufficere, aperte colligitur. Quando autem in aliquibus euentibus, bona fides in foro exteriori præsumenda sit, aut non, disputat Couarruuias *d*, optime autem, cum multis aliis, quos citat, aduertit Emanuel Acosta *e*, filium genitum ex matrimonio in facie Ecclesiæ, ex parte alterius tantum coniugis bona fide celebrato, esse legitimum, etiam comparatione coniugis, qui impedimenti erat conscius, idque ad succedendum, non solum ab intestato, sed etiam ex testamento, cum omnibus prærogatiuis filii legitimi. Aduertendum tamen est, quod non quæcunque ignorantia efficit, vt ista proles sit illegitima, sed tantum ignorantia facti, & non iuris. Vnde affines & consanguinei, qui sine dispensatione, bona fide cōtrahunt matrimonium, scientes se esse affines, aut cōsanguineos, ignorantes tamē affinitatē, & consanguinitatē, esse impedimentū iuris, minime faciunt suam prolē legitima, prout vltra suprà dictos Patres, aduertūt Sarmiento *f*, & Paleotus. In numerū etiā legitimorū veniunt filii nati ex soluto & soluta, qui tēpore cōceptionis poterant contrahere, si postea inter eos matrimonium contrahatur. Quod procedit etiam si pater in medio tempore aliam duxerit vxorem, & ea mortua accepit dictam solutam, ex qua concepit filios in vxorem, prout tenet Bartolus *g*. Dixi, *qui tempore conceptionis poterant contrahere*. Nam si non poterant contrahere propter aliquod impedimentum dirimens, non legitimabuntur dicti filii, si postea sublato impedimēto, inter eos matrimonium contrahatur; prout resoluunt *h* Couarruuias, Sarmiento, & Molina. Et est notandum, quod hæc legitimatio, per subsequens matrimonium

c c. ex tenore. qui filij sint legitimi. c. 2. eod. tit. lex 1. tit. 13. part. 4. Mol. de primoge. l. 1. c. 8. n. 12 Acost. in c. si pater: 1. part. ver. vxo. n. 12. fo. 31. Soto in 4. d. 31. ar. 4. ante 3. conclus.

d Couarru. in epit. 4. p. 2. c. 8. §. 1.

e Acost. vbi supra.

f Sarm. lib. 1. select. cap. 6. Paleo. de noth. c. 10. 4.

g Bart. in l. cū multa mere. sup. fut. matrim.

h Cou. vbi sup. §. 2. n. 50. Sar. vbi sup. num. 2. Mol. vbi sup. li. 1. c. 2. n. 6.

monium contracta, habet locum, etiam si matrimonium fiat cum concubina, in articulo mortis, ad hũc effectum, vt filij nati ex ea, reddantur legitimi, & sint capaces magnæ hæreditatis, etiam maioratus, prout resoluunt Couarruuias a, Molina, Sarmiento, & Menchaca. Quod procedit, etiam si in hoc articulo contrahat matrimonium homo ita senex, & decrepitus, vt videatur impossibile, ipsum posse generare, prout resoluit b Roias, & affirmat, hanc esse opinionem magis communem, Couarruuias. Expositi etiam, legitimi censentur, secundum opinionem doctissimorũ virorum, quam tenent Paleotus c, & Menochius, à qua nõ recedit omnino Salzedo. Vnde nõ videntur indigere legitimatione, & dispensatione, vt ad sacros ordines promoueantur; nec etiam facti regulares videntur indigere dispensatione, vt ad Prælationes regulares admittantur. Cum tamẽ circa hoc sit varietas opinionũ, consultius erit, vt minime ad Prælationes regulares admittantur, nisi cũ eis prius secũdum terminos priuilegiorum regulariũ dispensetur. Quantũ autem ad eos, qui sunt illegitimi, tria genera distinguit Innocẽtius d III. videlicet, naturales spurios, nothos, & mancerés. Naturales filij, de Iure Canonico, illi soli dicebãtur, qui ex vnica concubina domi retenta, gignuntur, inter quem, & quam, tempore conceptionis, aut natiuitatis filij, nullum erat impedimentum, ad legitime contrahendum, vt constat ex Iure e. Nothi dicuntur, qui ex soluto, & soluta, inter quos potest contrahi matrimonium, procreati sunt. Sed aduerte, quod hi nascuntur ex matre domi non retenta, & in hoc differunt à filiis naturalibus; ac ea de causa, pater huiusmodi filiorum non est adeo certus, sicut pater filiorũ naturaliũ: quocirca necesse est, vt pater recognoscat eos, vt suos, alioquin non reputabuntur illius, nisi id aliunde probetur sufficienter, vt aperte colligitur ex legibus Hispaniarum f. Sed relictis multis aliis traditis circa hoc à Couarruuias g, quantum ad nostrum institutum, est aduertendum, quod de Iure Canonico, vniuersi hi omnes filij reputantur naturales, qui geniti sunt ex parentibus, inter quos, tempore conceptionis, aut natiuitatis talium filiorum, nullum erat impedimentum dirimens ad contrahendum. Prout iam dictum est in superioribus, & tradunt Antonius Gomez h, & Pater Molina, qui asserit, in ordinationibus Lusitanis, id ipsum esse decisum. Et vltra supradictas species illegitimorum, aliæ adduntur, verbi gratia, incestuosi, qui nati sunt ex affinibus, vel consanguineis, & aliis, inter quos contracta est spiritualis, vel legalis cognatio. Alij vero dicuntur sacrilegi, illi scilicet, qui nati sunt ab eis, qui votum solemne castitatis emiserunt. Vtrum autem filii illegitimi militum, ordinum sancti Iacobi, & Calatrauæ, sint sacrilegi, articulo sequenti disputabitur.

a Cou. vbi su. n. 10. Molin. vbi su. li. 2. c. 51. n. 6. Sar. vbi su. c. 9. n. 9. Mene. li. 3. contr. freq. c. 4. n. 3.
b Roias in epit. c. 20. & 22. Cou. vbi sup. c. 8. §. 2. n. 10.
c Palc. vbi su. c. 3. n. 6. Menoc. de arbit. lib. 2. centur. 4. cas. 390. Salz. in pract. crimin. c. 14. p. 33.
d Inno. 3. in c. nisi cum pridem, § per sona. de renunc.
e Auth. quibus modis naturales efficiantur. §. si quis autem defunctus lib. 3. tit. 15. p. 4.
f l. 11. Tau.
g Cou. vbi su. §. 4. n. 6.
h Ant. Gomez in l. 11. Taur. n. 31. Molin. 2. disput. 66. col. 934. lib. 4. n. 71. in prin.

ARTICVLVS II.

An filij illegitimi militum Alcantarensium, & sancti Iacobi de la Spada, nec non Calatrauæ, sint sacrilegi.

Respondeo dicẽdo, quod filios prędictorum militum, habitos absque matrimonio, ex muliere soluta dicunt quidam (inter quos est Gutierrez i in suis practicis quæstionibus) esse naturales. Nam cum hi milites libere possint hodie matrimonium contrahere, absque dispensatione speciali, vt satis continetur in Bullis constitutionibus Apostolicis super hoc latis, præcipue Pauli III. quę habentur in definitionibus prędictorum ordinum: consequẽs est, vt hi filij antea ab eis suscepti, ex muliere soluta, cum qua, si velint, possint tunc temporis contrahere matrimoniũ, sint naturales, si à patre cognoscantur, vt tales, iuxta terminos legis Tauri k, quam ait prædictus doctus vir, esse ad hoc expressam attentis, & præsuppositis dictis Bullis.

i Guti. in suis pract. lib. 3. q. 91. p. 246.
k l. 11. Taur.

Sed contra supradicta obstat. Nam prædictæ Bullæ tantum concedunt prędictis militibus, facultatẽ contrahendi matrimonium, & quod filij eorum in figura matrimonij habiti, sint legitimi, eisque succedant, & sic minime loquuntur de filiis ab eis habitis, absque matrimonio; & debent seruare castitatem coniugalem, ergo casus hic, tanquam omissus remanere debet sub dispositione iuris communis, nempe quod nõ sint naturales, sed sacrilegi.

Huic obiectioni respondet Gutierrez, quod ex quo hi milites hodie libere possunt cõtrahere matrimoniũ, ex hac facultate, & libertate oritur, atque dependet naturalitas filiorum ante susceptorum, sicque non est casus omissus, sed potiuś pręuisus per eam. Nã ad hoc vt sint filij naturales, non requiritur, vt parentes eorum realiter contrahant matrimonium (tunc enim erunt naturales, & legitimi) nec quod post natiuitatem eorum, parentes illud contrahant (quia tunc per subsequens matrimonium, efficerentur legitimi) prout ordinatur in Iure l. Sed tantũ desideratur, quod possint, si velint, illud contrahere, absque dispensatione. Hæc Gutierrez.

l c. tua. qui filij sint legit.

At licet hæc opinio aliquando mihi placuerit, modo vero attentius considerata mihi minime placere potest. Fateor enim hos milites, modo absque dispensatione, posse contrahere, siquidem cum eis iam est à Sede Apostolica dispensatum: at non est cum eis dispensatum, vt non seruent castitatem coniugalem, ad quam seruãdam, ratione voti solemnis astringuntur. Quæ castitas coniugalis in hoc consistit, vt neque ante matrimonium contractum nec post ipsum contractũ, possint accedere ad non suam, sine eo, quod mortaliter peccent, transgrediendo sextum præceptum Decalogi, & votum solemne castitatis coniugalis. Vnde secundum omnes, cognoscendo aliquam non suam, tenentur confiteri prędictam circunstantiam, scilicet quod votum solemne castitatis coniugalis in religione approbata emiserint; cum hæc circunstantia mutet speciem peccati, ita vt sacrilegium committant, vt doctissimus Ayala testatur in libello, quem super ordinem Diui Iacobi edidit. Quo supposito, clare infertur, quod si committunt sacrilegium, filij ab eis procreati non naturales, sed sacrilegi sunt censendi.

Nec his obstat, quod communiter dicitur, & pro contraria parte adducitur, quod nati ex his qui tempore conceptionis, aut natiuitatis possunt contrahere, sunt naturales. Nam respondetur, quod hoc intelligitur, quando possunt contrahere, & non tenentur aliquo solemni voto castitatis coniugalis, quo obligantur non accedere ad non suam. Et hic intellectus patet ex dicta lege Tauri, ibi, *Saluo si fueren los hijos de Clerigos frayles, o freyles*, in hoc enim clare statuit, quod non sunt filij naturales, à supradictis procreati. Nec obstat, quod in collectione noua legum m huius regni, vbi transcribitur tenor dictæ legis nouæ, sublata fuerunt illa verba, o freyles, & tantum ponuntur cætera, nempe, *Los hijos de los clerigos o frayles, o de monjas*: non vero dicitur, *de los hijos de los freyles*. Quod põderat Gutierrez pro sua opinione. At enim quod ideo sublata fuerũt dicta verba, quia cum hodie per dispẽsationem papalẽ, possint contrahere, iam eorum filij illegitimi, non sacrilegi reputantur. Sed certe ego in ea sum opinione, vt putẽ dicta verba, ideo sublata fuisse, quia non erat necessarium, quod apponerentur. Statuẽte enim ea lege, quod filij Religiosorum sint sacrilegi, consequenter statuerat, quod filij horum militum sint etiam sacrilegi, cũ tales milites sint vere Religiosi, prout probauimus supra n. Et patet ex Bulla Alexandri Papę, pro Religione sancti Iacobi Despata, data, cuius tenor sequitur.

m l. 7. tit. 8. li. 5. noue comp.
n Sup hoc tr. q. 1. artic. 9.

Alexander Episcopus, seruus seruorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, & dilectis filiis Abbatibus, & vniuerso Clero, & populo, ad quos litere istæ peruenerint, salutem, & Apostolicam benedictionem. Versus Hispaniam, contra gentem nefariam Paganorum, surrexerant de nouo viri Deum timentes, & zelantes legem Domini, videlicet, Fratres S. Iacobi, qui pro defensione fidei Christianæ, se ipsos extremis periculis exponunt, & fines Christianitatis, ab incursibus Paganorum, induti

lorica

lorica fidei, & multiplici succincti virtute, tuentur. Horum vtique propositum in Domino, digna gratiarum prosequimur actione, & ei à quo omne bonum procedit, adscribimus, quod temporibus nostris, surrexit in partibus illis, Religio, quæ Deo grata est (sicut indubitanter credimus) & accepta, Christianitati necessaria plurimum: cum hi, qui Religionem ipsam assumunt, ad hoc specialiter, & præcipue studio totius sollicitudinis elaborent, vt inimicos Crucis Christi, eo adiuuante, confundant, & fines Christianitatis versus Hispaniam, ab eorum incursibus protegant, & defendant: Vnde cum expediat vniuersis, qui nomine Christiano censentur, tam fortes athletas Christi, propter Deum feruenti charitate diligere, & signum, quod gestant in pectore, venerari, per quod ad tuitionem fidei nostræ, se ostendunt semper armatos. Rogamus vniuersitatem vestram, monemus, & hortamur in Domino, atque in remissionem vestrorum peccatorum iniungimus, quatenus si quando aliquos prædictorum fratrum, vos videre contigerit, eos pro charitate Christi, & reuerentia B. Iacobi, cuius milites se esse fatentur, curetis benigne recipere, & eis humanitatis, & charitatis affectum, propter Christum, humiliter exhibere. Vobis quoque auctoritate qua fungimur, arctius inhibemus, ne quis vestrum, eos, in personis, vel rebus offendere audeat: quia cum nos, eos, & eorum domos, considerato Religionis ordine quem sumpserunt, sub B. Petri, & nostra protectione, pro nostri officij debito suscepimus, propter diuinam offensam in contemptum Romanæ Ecclesiæ redderet, si quid molestiæ, vel grauaminis, à quolibet indebite paterentur. Dat. Ferentini iiij. nonas Augusti.

Ex qua Bulla, ibi, *Religio*, & ibi, *considerato Religionis ordine quem sumpserunt*, clare colligitur, hos milites Religiosos esse: & ita gaudent milites D. Iacobi, priuilegio capituli *b* (si quis suadente) tanquam personæ Ecclesiasticæ: & constat ex variis Bullis huic ordini, & aliis concessis: & tenent Nauarrus *c*, & Syluester, & Iacobus de Graffiis.

b cap. si quis suadente. 17. q. 4.
c Nauarr. de reddit. nu. 55. & 59 & in repug. nu. 15. Graff. li. 2. decis. aureatum. nu 35.

Ex his etiam colligitur, quod filij horum militum, habiti ante matrimonium contractum, ex copula cum aliqua soluta, cum qua poterant, etiam si de facto contrahant, non videntur legitimari per subsequens matrimonium, cum dicta soluta contractum: solum enim illi filij legitimantur per subsequens matrimonium, qui sunt filij naturales: at hi sunt sacrilegi, contra votum solemne castitatis coniugalis habiti. Nam, vt dictum est articulo superiori, filij adulterini, & incestuosi, minime per subsequens matrimonium legitimantur, prout resoluunt Couarruuias *d*, Sarmiento, & Molina. Verum est tamen, quod diuersa est ratio adulterinorum, & incestuosorum, quia hi habiti sunt ab his, qui non poterant contrahere, propter impedimentum dirimens: at filios dictorum militum, præsupponitur fuisse habitos à mulieribus, cum quibus poterat matrimonium iniri.

d Cou. in 4. p. 2. c. 8. § 2. n. 10. Sar. lib. 3. selec. c. 6. Mol. de primog. lib. 1. c. 2. n. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum per ingressum Religionis, tollatur illegitimatio quoad ordines.

RESPONDEO dicendo, quod licet illegitimi apud sacros Canones, aliquibus inhabilitatibus afficiantur, non propter eorum peccata, sed ob parentum suorum incontinentiam, quorum vestigia secuturos, præsumptio iuris innuit: non defuerunt tamen spurij viri, literis, & sanctitate præclarissimi. Et Paleotus *e* refert multos, eos nominando, qui fuerunt Episcopi, Cardinales, & Pontifices, Reges, & Præclarissimi viri: de quo etiam agunt Tiraquellus, & Roias. Et Gambarus *f*, & Lambertinus Abbas, & Gomez, disputant vtrum possint esse Cardinales, & quod possint esse, satis indicat quidam decretorum Canon *g*. Propter quod, ius Canonicum, cum aliquibus dispensandum decernit, & priuilegia Apostolica concedit, vt ad prælationes, cum ipsis, in Religionibus dispensetur; de quo, articulo quinto late agemus. Nunc autem quæritur, vtrum si efficiantur Religiosi, ipso facto reddantur habiles, vt possint sacris initiari. Et est sciendum, quod Gregor. XIV. anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo, Pontificatus sui anno primo, idibus Martij, in quadam constitutione, reduxit constitutionem Sixti V. contra illegitimos, datam Romæ, anno millesimo quingentesimo octuagesimo octauo, Pontificatus sui anno quarto, duodecimo kalendas Nouembris, ad terminos iuris communis, in hæc verba prorumpens, *Auctoritate Apostolica, tenore præsentium, ad terminos iuris communis reducimus, & moderamur.* Vnde non est dubium, quod prædicti illegitimi, Religionem à Sede Apostolica approbatam profitentes, possint secundum *h* ius commune, ad omnes ordines promoueri. Ingressus enim Religionis tollit irregularitatem sicut ingratitudinem, prout in iure *i* decretum est, & resoluit Soto. Vnde videtur non fuisse necessarium priuilegium Sixti IV. quod habetur in Compendio *k* priuilegiorum Mendicantium, quo conceditur Generali, & Prouinciali, Ministris, atque eorum Vicariis, ordinis Minorum, autoritas dispensandi cum fratribus dicti ordinis patientibus defectum natalium ex adulterio, sacrilegio, incestu, & quouis alio nefario, & illicito coitu, prouenientc, quod possint promoueri ad quoscunque sacros ordines; quod ipsum concessit etiam Eugenius IV. congregationi S. Iustinæ, & habetur in priuilegiis Montis Oliueti *l*, & refertur in Compendio priuilegiorum ordinis Cisterciensis. Nam in iure communi hoc habetur, & frustra precibus imperatur, quod iure communi conceditur. Verum est tamen, quod Syluester *m* ait, quod priuilegium continens ius commune, aliquid prodest, vel operatur: nam multi sciunt talia priuilegia, ius commune ignorantes, & plerumque, quia male iura seruantur, per priuilegia, innouantur, prout in iure *n* habetur.

e Paleot. de noth. cap. 57. n. 7. & c. 66. Tiraq. de nob. c. 15. ex n. 31. Roias de succ. cre. ca. 25. à n. 18.
f Gambar. de off. & potest. leg. à latere. li. 7. n. 72. & n. 83. & n. 108. & 148. Lam. de iur. patr. 1. p. l. ... n. 13. ar. 7. q. princ. nu. 11. fol. 55. Ab. in c. per venerabilē. n. 5. qui filij sunt legitimi. Gom. in reg. de trien. q. 2. post princ.
g Osius 56. dist.
h cap. 1. de fil. presb. 1. 9. q. vlt. c. non licet. Sot. in 4. d. 25. q. 1.
i [illegible]
k Tit. dispensatio § 12.
l Priuil. 16. fo. 141. & priuil. 32. fo. 105.
m Sylu. verb. priu. q. 4.
n c. 1. de treuga, & pace.

ARTICVLVS IV.

Quis ingressus Religionis, tollat ipso iure irregularitatem, quoad ordines.

RESPONDEO dicendo, quod triplex est Religionis ingressus: primus, educationis; secundus, probationis; tertius, professionis. Olim enim qui assumendi erant ad Religionem, educabantur prius in cœnobiis habitu honesto seculari detento, vt multi canones affirmant. Nam secundum decretum Bonifacij *a*, ingressuri Religionem, per triennium educandi erant in monasterio, antequam eis daretur habitus monachalis. Secundum vero decretum *b* Greg. per biennium educabantur: hodie vero nullus præfixus est terminus. nam tempus educationis arbitrium est, vt ait Glossa *c*, & experimento comprobatur. Ingressum vero probationis, dicit esse vnius anni spatium, post habitus susceptionem, vt iura *d* decernunt, & Concilium Tridentinum confirmat. Ingressus vero professionis est, quando transacto anno probationis, Religiosi per solemnem professionem, se tradunt in manibus Prælati. His suppositis opinio est doctissimorum virorum, quod non solum professio, sed etiam educatio Religionis tollit ipso iure irregularitatem ad ordines suscipiendos; & ideo Glossa, & communiter Doctores, simpliciter, & absolute dicunt, quod ingressus Religionis tollit irregularitatem illegitimationis, non coarctando ingressum ad professionem. Et hanc conclusionem videtur probare ius *e*; vbi dicitur, illegitime nati, ad sacros ordines non promoueantur, nisi aut Monachi fiant, vel in Congregatione Canonica regulariter viuentes; vbi nota, quod illegitimus non ordinatur, nisi vt Religiosus fiat, vt aperte testatur autor summarij, in eodem iure dicens, illegitimus non ordinatur, nisi vt Religiosus fiat; & idem apertius dicit Vrbanus Papa, sic inquiens: filios presbyterorum à sacris ministeriis remouemus, nisi aut in cœnobiis, aut in Canonica Religione, probati fuerint. Ecce quomodo non dicit Papa, quod debeant esse professi, sed probati tantum, quod minimum fieri potest per tempus educationis, idque esse intelligendum, fauor Religionis probat. Nam cum ista decreta sint concessa in fauorem Religionis, & non in fauorem illegitimorum, non stricte,

a ca. si quis tonsurem. 17. q. 2.
b ca. monasterij, 19. q. 3.
c Gloss. in ca. Consaldus. 17. q. 1. ver. vnius anni.
d ca Consald. 17. q. 2. Cōc. Trid. sess. 25. de reg. c. 15.
e c. 1. de filiis presbyt.

f Soto in 4. 25. q. 1. art. 3. Franc. in c. si qui. de filii presb. lib. 6. n. 11.

sed late sunt interpretanda. Scio tamen Sotũ *f*, contrarium asseruisse. Nam dicit solum, Religiosum professum illegitime natũ, posse absq; dispensatione ordinari: sed suam assertionem non probat, & ideo qua dicitur facilitate, reiicitur. Cum Soto tenet Philippus Francus, cuius fundamentum est; nam alias potest esse fraus, intrando Religionẽ, & sacros ordines suscipiendo, & ante professionem exeundo; & sic lex esset imposita verbis, contra iuris *g* dispositionem. Sed respondetur, quod in eo casu nulla erit fraus: nam si talis post promotionem recedat, erit irregularis ad suscepti ordinis executionem: nam cum fuerit respectu professionis ordinatus, non secuta professione, per recessum à Religione, non illi suffragabitur ordo susceptus, atq; adeo absq; speciali dispensatione, non poterit administrare sine peccato mortali. Vnde infertur extensio ad priuilegiũ Clementis IV. (de quo dicemus infra, hoc tomo) vbi dicitur, quod Nouitii, virtute priuilegiorum absoluti à cẽsuris, si à Religione, ante professionem retrocedant, in dictas censuras relabuntur. Hæc enim concessio, secũdum dicta, videtur extendenda ad irregularitatem cõtractam, ratione illegitimationis, quoad ordines, vt scilicet Nouitius, ab ea absolutus per ingressum Religionis, retrocedens in eam reincidat. Huic autem nostræ sententiæ obstant Angelus *h*, & Syluester dicentes. Nouitios non posse ordinari, etiam de prima tõsura, quod nimirum probant ex solo capitulo, *Monasterii*, *decima nona*, *quæstione tertia*. Ad quod respondetur, hoc capitulum non decernere, ne Nouitii ordinentur, vt euidenter cõstat, literam legenti: sed tantum prohibet, ne ad Deum conuersi, in monasteriis ordinentur ante bienniũ. Quę nimirum dispositio, per contrariam consuetudinẽ vniuersalem vacat iam, secundum quam, ante biennium ordinantur, qui ad Deum, in monasteriis, sunt conuersi. Vel melius respondetur, quod Nouitii, nullibi prohibentur ordinari. Imo *i* Bonifacius VIII. ait, quod infantes, qui non habent ætatem ad profitendũ, possunt ordinari, si Religionem intrent: ait enim, nullus Episcopus, vel quiuis alius infanti (nisi forte Religionem intraret) seu illiterato, sed neque absq; sui superioris licentia, homini diœcesis alienæ, clericalem præsumant conferre tonsuram. & hanc opinionem tenet expresse ibi Summator, & Glossa *k*, quæ nimirum dispositio nostram confirmat sententiam: atque adeo stando in rigore iuris, si illegitimus hodie educaretur in cœnobio, in honesto habitu seculari, animo Religionis habitum suscipiendi, & profitendi, si à prælato ordinis, testimonium probatæ vitæ haberet, posset sine aliqua dispensatione ordinari.

g Commissa. de elect. lib. 6.

h Angel. v. nouitius. nu. 10. Syl. v. religio. nu. 10.

i c. nullus. de tempor. ordin. lib. 6.

k Gloss. ibi. v. infan. i. & ver. intraret.

ARTICVLVS V.

Vtrũ per ingressum Religionis approbatæ, omnis illegitimitatis irregularitas tollatur, non solum quoad sacros ordines, sed etiam quoad omnes prælationes, & dignitates.

l Gl. in c. si de filiis presbyt. Panor. ibi c. 2. de n. ostit. Nauar. c. n. decatis. num. 92.

m Sot. in 4. d. 25 q. 1. art. 3.

RESpondeo dicendo, quòd ferè omnes iuris Canonici interpretes, inter quos est Glossa *l*, Panormitanus, & alii, quos refert, & sequitur Nauarrus, respondent negatiuè; quibus etiam nonnulli Theologi consentiunt, vt doctissimus Sotus *m*. At secundum venerationem & obsequium sacrum Religionum, quæ his tẽporibus, ab hæreticis acerrimè infestantur, statuitur conclusio in hunc modum: professio solemnis approbatæ Religionis, est vera legitimatio, non solum iure humano, sed etiam iure diuino introducta, qua omnino filii illegitimi, ipso iure idonei sunt ad omnes dignitates, & prælaturas Ecclesiasticas, & Episcopatus, ac si ex legitimo essent procreati matrimonio. Hanc opinionẽ tenet Glossa *n* celebris; & probatur in quadam Authẽtica *o*, in qua dicitur, quòd Monachatus omnẽ abstergit maculam. Ex quibus verbis nonnulli inferunt, vt notat Nauarrus *p*, quòd non solum tollitur illegitimitas, sed etiam irregularitas homicidii voluntarii, & bigamiæ: hoc tamen non credo verum, vt suo loco dicetur. Tantum enim illa verba sunt intelligenda de illegitimatione, quæ est propriè macula, cum sit infamia iuris. Cæteræ verò irregularitates, nõ sunt propriè maculæ, & ideo per Monachatum non tolluntur. Hãc nostram opinionem tenent omnes ferè iuris Cæsarei interpretes, asserentes filium illegitimũ legitimari ipso iure, per professionẽ Religionis approbatæ, inter quos est Guillelmus de Cunno, Bald. Felinus, Iason, & alii, quos refert Couarruuias *q*. & quamuis recedat ab ipsis, fatetur nostram opinionẽ esse communem: fundamẽtum autem eorum est, argumentum de minori ad maius. Nam per oblationem Curiæ secularis inquiunt legitimari filios illegitimos: ergo per oblationem ad Curiam spiritualem, multò fortiùs debent filii illegitimi legitimari. Pro hac sententia facit Bartolus, & Ludouicus Romanus, quos refert, & sequitur Cifuentes *r*, asserẽtes quod filius illegitimus naturalis, factus monachus legitimatur, quoad successionẽ ab intestato: ergo multò magis quoad prælationes, cùm successio in hæreditatem, sit strictior, difficilior, & iuri magis repugnans, quàm habilitas Religiosi illegitimi ad prælaturas. Diximus, iure diuino hanc conclusionem probari, quod in hunc modum demonstratur. Nam difficilius est tollere vincula matrimonii rati, non consummati, quàm illegitimitatem tollere: quia matrimoniale vinculum, inductum est iure diuino; illegitimitas verò, nonnisi iure humano: sed professio Religionis (vt omnes Theologi dicunt) iure diuino, vinculũ matrimonii dirimit, prout dicemus in quæstione de matrimonio: ergo eodem iure diuino dirimit illegitimitatem. Aliæ rationes adducuntur pro ista parte, sed has adduxi in sacræ Religionis honorem, & reuerentiam. At me omnino non conuincunt: omnes enim rationes adductæ, sunt argumenta topica. Et pro contraria parte, est quoddam decretum *a*, cui difficillimè respondetur; & inueni Eugenium IV. concessisse Monachis congregationis sanctæ Iustinæ, per professionem regularem, tolli eorum illegitimationem; non solum quoad ordines, sed etiam quoad prælationes obtinendas; & in dubio censendum est, priuilegium, aliquid contra, vel præter ius commune, concedere. Præterea Gregorius XIV. in quadam constitutione moderante constitutiones Sixti V. fœlicis recordationis, contra illegitimos Regulares, promulgata, decernit legitimationem Regularium, quoad dignitates, & prælationes, debere fieri cũ Capitulo generali, aut prouinciali, seu intermedio, & non alias: de qua constitutione, statim in sequentibus, nobis erit sermo. Ex quibus verbis, clarè constat, ipsos illegitimos, modo non fieri legitimos, quoad prælationes, per professionem in Religione approbata. Et aduerte, quod hoc procedit, etiam si defectus natalium sit occultus, prout resoluunt Nauarrus *b*, Soto, & Couarruuias. Vnde filius presbyteri, natus ex muliere coniugata, ita occulte, quod non possit probari, nisi ex dicto ipsius mulieris, huius speciei irregularis censetur, prout ait Nauarrus *c*, & resoluit Corduba, cõtra Patrem de Castro, & sic, vt sit Prælatus, necessarium est, vt cum ipso dispensetur. Verum est tamen, quod si cogatur, prælationem acceptare, & sine sua, & suorum infamia, non potest petere dispensationem, potest dictam prælationem acceptare.

n Gl. in c. cũ dignitate. de ind.

o Authent. de monast. collat. 1. in princ.

p Na. in ca. non dicatis n. 92.

q Couar. de spon. 2. p. c. 8. n. 4.

r Cifuentes in l. 10. Ta.

a ca. 1. de filiis presbyt.

b Nau. in ca. non dicatis n. 60. Soto in 4. d. 25. q. 1. ar. 3. Couar. de spon. 2. p. c. 8. num. 4.

c Nau. vbi su. n. 92. Corduba. l. 1. quæstionum. q. 35. pa. 279. & d. ver. ex d. His. Cast. de leg. pæn. lib. 2. ca. vlt. conc. 3.

ARTICVLVS VI.

Quis possit dispensare cum Religiosis illegitimis, ad prælationem.

d ca. 1. de filiis presbyt.

e Conc. Trid. sess. 14. ca. 7. & sess. 24. ca. 6. de reform.

RESpondeo dicendo, quod secundum ius *d* commune, intellectum, secundum opinionem Couarruuiæ, in superiori articulo allegatam, solus Papa potest in hoc dispensare. Nec Concilium Tridentinum *e*, in hoc aliquam facultatẽ Episcopis concessit. Licet enim definierit, quod liceat Episcopis, in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus, ex delicto occulto prouenientibus (excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum) dispensare, non tamen possunt in hac irregularitate dispensare. Nam facultas Concilii Tridentini est respectu irregularitatis, & suspensionis ortæ ex delicto occulto ipsius irregularis, vel suspensi: at irregularitas illegitimitatis, nõ nata fuit ex delicto illegitimi, sed ex delicto suorum parentum. Verum est tamẽ, quod Sixtus

tus IV. *concesit hoc Generali, & Prouincialibus fratrum Minorum, eorumque Vicariis, quod scilicet posint in hoc casu dispensare cum fratribus dicti ordinis Minorum, defectum natalium patientibus, ex adulterio, sacrilegio, incestu, & quouis alio nefario, & illicito coitu proueniente; necnon cum his qui ex quauis causa (praeterquam homicidii voluntarii, Bigamiae, & membrorum mutilationis) irregulares forent postquam ordinem ipsum professi fuerint, dispensare, vt defectu, & irregularitate huiusmodi non obstantibus, irregulares ipsi, ad quoscumque etiam sacros ordines promoueri, & in illis, etiam in altaris ministerio ministrare; quod tam ipsi irregulares, quam defectum natalium patientes praedicti, ad quascunque administrationes, & officia dicti ordinis, eligi, recipi, & assumi, illaque gerere, & exercere libere, & licite valeant* f. Idemque concessit idem Sixtus IV. Ministro Generali, & Prioribus cõuentualibus, ac eorum Vicariis, ordinis fratrum Praedicatorum, prout habetur g in libris ordinum. Quod ipsum specialiter concessum inueni, ordini S. Hieronymi, & aliis Religionibus monachalibus, vt patet ex traditis in Compendio ordinis Cistercienfis, & ordinis D. Hieronymi, & in h libro priuilegiorum congregationis dos Loys nuncupatae, impresso Olisipone. Haec tamen autoritas sublata fuit postea, à Sixto V. Pontifice Maximo, in duabus constitutionibus, contra illegitimos, editis; quarum vna modificans, & declarans primam, habebat dispensationes, quae ab ipsis Praelatis, praedicta autoritate Apostolica, emanarunt etiam ante dictas constitutiones, esse irritas, & nullius valoris. At i Gregor. XIV. prout dictum est supra, dictas constitutiones, benignitate Apostolica est moderatus, *Statuendo, vt omnes dispensationes, & habilitationes, vigore priuilegiorum, seu indultorum Apostolicorum, cuiuis ordini, Religioni, Monasterio, aut Congregationi, eorumve superioribus, in genere, vel in specie, concessorum, quae tempore constitutionum Sixti V. & non sub illis, & aliis reuocationibus, comprehensa erunt, per quoscunque eorum superiorum factas, in pristinum statum, & validitatem, in quibus ante ipsas constitutiones existebant, restituit, & reintegrauit: volens (eisdem constitutionibus non obstantibus) & statuens, licere Generali, aut Prouinciali singulorum ordinum, aut congregationum, aut hospitalium, ad quos dicta dispensatio spectat (iuxta tenorem indultorum, & priuilegiorum Apostolicorum eis concessorum, quae modo vsu recepta, nec alias sub vllis reuocationibus comprehensa sunt, vt praefertur in hac parte reualidans) cum illegitimis, quos alias dicti Generalis, aut Prouincialis, cum Generali, Prouinciali, seu intermedio Capitulo, & non alias, suffragantibus meritis, dignos iudicauerint, ad honores gradus, & dignitates obtinendas, dispensare, ac dispensationes huiusmodi, pro tempore ita factas, & inde secuta quaecunque antea, valere & teneri, perinde ac si dictae constitutiones non emanassent.* Haec Gregorius XIV. Ex qua constitutione concluditur, per eam (quoad modum dispensandi cum illegitimis) esse Praelatis regularibus reuocata priuilegia, quibus ipsis concedebatur absolute facultas dispensandi cum illegitimis, ad praelationes obtinẽdas, & possidendas: de quibus habetur in libris k priuilegiorum Apostolicorum, praesertim in compendio Mendicantium, & in compendio ordinis D. Hieron. & in compendio ordinis Cistercienfis, & in compendio ordinis Societatis Iesu. Nam dictae dispensationes, iuxta constitutionem Gregorii XIV. non possunt fieri à Generalibus, & Prouincialibus, vt antea poterant: sed debent necessario, ab ipsis fieri, cum Generali, seu Prouinciali, seu intermedio Capitulo. Ex quibus euidenter infertur, quod Priores conuentuales, & eorum Vicarii, non possunt modo dictam dispensationem facere, sicut per Sixtum IV. dictis Prioribus, & superioribus ordinis Praedicatorum fuit concessum. Nam modo Gregorius XIV. hoc solum Generalibus, & Prouincialibus commisit, cum supra dicta moderatione. Et vt aduertit Collector a priuilegiorũ Mendicantiũ, quod supradicta autoritas apud dictos Patres, nunquam fuit in vsu, quantum ad superiores, & ideo idem est, ac si non fuisset concessa. Secundo infertur, quod per ingressum Religionis, non remanent illegitimi, dispensati quoad praelationes, & sic est reuocatum priuilegium b Eugenii IV. hoc concedens congregationi sanctae Iustinae.

f In 1. impres. fol. 6. & in 2. fol. 144. concess. 252.
g In 2. impre. fol 247. concess 575.
h Habet. in dicto lib. fol. 9.
i Sup. art. 4.
k Habet in Comp. Mino. titu. dispensatio § 12. & 13. & in comp. ord. D. Hiero. tit. dispensatio in defectu natalium §. 1. & 2 pag. 146. & 147. & in comp. instr. tit. dispensatio §. 13. & 14 in comp. Soc. Ies. tit. dispensatio. §. 1. & 2.
a Collect in com. Mendic. tit. dispensatio §. 13.
b Habet in com. Cisterc. tit. dispensat. § 15 & tit. natalium defectus.

ARTICVLVS XII.

Vtrum filius alicuius Religiosi, possit dispensari, vt sit praelatus in Religione, in qua ipsius pater habuit praelationem.

RESpondeo dicendo, quod filii illegitimi, & naturales presbyterorum, nempe geniti ab his, qui vxore mortua, presbyteri, aut Religiosi facti sunt, possunt prouideri de beneficio, aut praelatione, iure communi, in Ecclesiis suorum parentum, iuxta ea, quae notantur in iure c, & possunt prouideri de paterno beneficio, & praelatione, quam ipsorum parentes antea tenuerunt, dummodo id beneficium, immediate non fuerit à patre possessum, iuxta ea, quae d sacri Canones decernunt. Et hoc vt euitetur successio in beneficiis Ecclesiasticis, prout commendant sacra Decreta e, & ita iudicatum fuisse, tradit Petrus Gregorius f. Dubium autem est, vtrum id ipsum debeamus dicere, de filiis Religiosorum, habitis post professionem solemnem. Vtrum scilicet ipsi, cum dispensatione, possint esse Praelati in Religione, vbi eorum parentes praelationes habuerunt; & videtur quod non. Nam Gregorius XIV. in sua constitutione, concedens, vt illegitimi ad Religionem admittantur, addit, *dummodo tamen filius illegitimus, in Religione, in qua pater suus, ante, siue post natiuitatem dicti filii, professus fuerit, non admittatur, quod expresse ati, prohibemus.* Ex quibus verbis videtur dicendum, quod si huiusmodi illegitimi, ad Religionem admittantur, & de facto in ea profiteantur, licet eorum professio valeat (prout in nostra summa g concludimus) non tamen possunt esse praelati in Religione, vbi ipsorum parentes praelationes habuerunt, saltem viuentibus ipsis parentibus. Et confirmatur ex decreto Conc. h Tridentini, vbi dicitur, quod non liceat filiis clericorum illegitimis, in Ecclesiis, vbi eorum patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent aut habuerunt, quodcunque, etiam dissimile beneficium, obtinere. His tamen non obstantibus, respondeo, virtute priuilegiorum, posse Praelatos cum ipsis dispensare, vt scilicet possint esse Praelati in Religione, vbi parentes eorum praelationem aliquam obtinuerunt. Neque his obstat, quod Gregorius XIV. expresse prohibuerit, eos ad Religionem admitti: nam respondetur, quod imo ex hac constitutione colligitur contrarium: in ea enim constitutione, inter alia, duo decernuntur. Primum est, quod illegitimi admittantur; & hoc prohibet casu, quod ipsi illegitimi fuerint filii Religiosi, prout dictum est. Secundum, decernit quod Praelati Regulares, possint dispensare, cũ ipsis illegitimis, vt ad praelationes admittantur, & non prohibet hoc, respectu illegitimorum filiorum, Religiosorum: vt scilicet non possit cum ipsis dispensari, virtute priuilegiorum, vt habeãt praelationes, quas ipsorum parentes obtinuerunt. Vnde clare colligitur, in hoc secundo decreto, illimitate Summum Pontificem fuisse locutum, & generaliter esse intelligendum: si enim limitate vellet intelligi, id expresse prohiberet, sicut prohibuit in primo decreto. Neque obstat Concil. Trident. Nam respondetur, quod loquitur de Ecclesiasticis, & non de Regularibus; & cum sit lex poenalis, non debet extendi ad casum similem: argumentum enim à simili, in legibus poenalibus, non valet, prout tradit Glossa i, & resoluit doctissimus Castro. Dixi, in Religione, nam Generales, & Prouinciales, non videntur posse dispensare cum Capitulo, cum illegitimis fratribus, vt possint habere easdem praelationes, quas parentes eorum aliquando habuerunt, in aliquo monasterio, si tales sunt geniti à dictis parentibus, cum essent presbyteri, clerici, aut regulares, prout ordinauit Clemens VII. Cuius constitutionis tenorem tradit Nauarrus k, quam constitutionem non video, quoad hoc, esse reuocatam. Et vltrà, supra positam responsionem, ad Concilium Tridentinum respondetur aliter, scilicet, quod Concil. Trident. solum prohibet, quod filii illegitimi, sint Beneficiarii in Ecclesiis, vbi parentes eorũ beneficiũ obtinuerũt. At nos hic dicimus, filios illegitimos posse habere praelationes in Religione, vbi parentes eorũ professi sunt, non antem in monasteriis, vbi praelationes habuerunt.

c cap. ad hoc. de filiis presb.
d ca. ex trãsmissa. de filiis presbyt. & c. praeuentium. eodem tit.
e ca. constitutus c. quoniam ad extirpandas. eod. tit.
f Greg. lib. 17. syntag. iuris. c. 6. nu. 33. & 34.
g In sum. 2. p. c. 4. c. Nouitii pa. 9.
h Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 15.
i Glo. in c. in poenis, de reg. iuris, lib. 6. Cast. de leg. poen. li. 1. c. 9. fol. 58.
k Nam in c. si quando. de rescri. ex c. 21. nu. 2.

AR-

ARTICVLVS VIII.

An genitus ex concubina, post cuius professionem in Religione approbata pater eius matrem in vxorem duxit, indigeat dispensatione, vt possit esse Prælatus.

RESpondeo dicendo, quod aut iste, effectus religiosus, prælationem obtinuit antequam pater illam vxorem duxisset; & tunc dispensatio requiritur: illo enim tempore illegitimus est; & sic ius ei resistit, ne etiam si Religiosus sit, Prælatus effici possit, iuxta notata per Bartolum, l & Aymon. Nam tempus datæ prælationis inspici debet, an quis sit inhabilis: prout tradit Gigas. m Aut iste, post subsequens matrimonium contractum, ex concubina prius natus, prælationem assequitur (& licet sint variæ opiniones) veritas tamen est, quod dispensatione non indiget. Hic enim vere legitimus effectus est, iuxta n glossam, quam sequitur Abbas, & Quintilianus Mandosius; & tempus datæ prælationis inspici debet, quando iudicatur, an quis sit habilis, aut inhabilis ad eam.

l Bar. in l. si constante §. quotiens. sol. mat. Aymon. cons. 36. num. 8. ver. respondeo quod regula. m Gigas de pensionquæst. 22. num. 19. & seq. n Glos. in cap. tanta. qui filii sint legiti. & ibi. Abb. col. 2. Mand. de sign gratiæ, tit. super defectum natal. fol. 31 pag. 2. col. 1.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ista dispensatio possit fieri à dictis fratribus, in congregatione intermedia, in ordine Minorum.

RESpondeo dicendo, quod Gregorius XIV. in sua constitutione, ordinauit vt ista dispensatio fieret à Generalibus, aut Prouincialibus, cum Generali, aut prouinciali, seu intermedio capitulo. Vnde cum congregationes intermediæ, in nostra Religione, habeant vim capituli intermedii, prout ordinatum est in ordinationibus generalibus o Toletanis, autoritate Apostolica confirmatis (& regula sit vulgaris inter Iurisperitos, quod subrogatur, debet sapere naturam eius, cui subrogatur) videtur asserendum, quod dicta dispensatio potest fieri à Generalibus, & Prouincialibus in congregatione intermedia, cum subrogetur in locum capituli intermedii. Ad cuius rei explicationem, notandum est, capitulum intermedium, aut congregationem intermediam, in nostra Religione Minorum, distingui, & differre. Ad capitulum enim intermedium, vocantur omnes congregationis vocales, in quo noui definitores eliguntur, & vocales, in discretorio agunt de rebus concernentibus ad regimen totius congregationis, quæ in definitorio, cum consilio Patrum solent definiri. Sed ad congregationem intermediam, non vocantur vocales: siquidem in ea non eliguntur definitores, ad prouidendum, & definiendum ea, quæ in capitulis solent, in definitorio, prouideri, & definiri; & ita seruatur in nostra Religione. Secundo notandum est, quod in nostra Religione, ad dispensandum cum illegitimis, vt possint esse Prælati, non petuntur suffragia vocalium, in discretorio; sed Patrum prouinciæ, in diffinitorio. Verum tamen est, quod aliqui Patres doctissimi, & in causis Religionum maxime versati, contrariam ausi sunt tenere opinionem, attentis verbis constitutionis Gregorij XIV. contra quos, in præsentiarum, nobis est sermo. Quibus sic prælibatis, dictam dispensationem in congregatione intermedia fieri posse, concludam. Licet enim inter congregationem intermediam, & capitulum intermedium, sit differentia (prout dictum est in primo notabili) attamen quantum ad dispensationem hanc concedendam, existimo, nullam esse differentiam, cum hæ dispensationes non fiant suffragiis vocalium, in discretorio, sed Patrum congregationis, in definitorio. Et eandem vim habet definitorium capituli intermedii, quam habet definitorium congregationis intermediæ, iuxta dictas constitutiones. Sed his videtur obstare constitutio Gregorii XIV. non enim dicit, quod ista dispensatio fiat à ministris Generalibus, aut Prouincialibus, in generali, aut prouinciali, seu intermedio capitulo (si enim hoc diceret, ipsi constitutioni satisfieret, si huiusmodi dispensatio daretur, iuxta modum supradictum, in congregatione intermedia) sed ait, quod dicta dispensatio à dictis Ministris fiat, cum generali prouinciali, seu intermedio capitulo. Quæ dictio, *cum*, denotat, quod cum capitulo intermedio debeat tractari; & de numero ipsius, non solum sunt definitores, in definitorio, sed etiam vocales, in discretorio. Nam huic rationi respondetur, quod cum hic agatur de legitimatione fratrum, quæ illegitimationem occultissimam aliquando præsupponit, cuius reuelatio aliquando in infamiam, & maximum scandalum vergit: non est credendum, Summum Pontificem velle, in discretorio vocalium, de causis ipsius legitimationis tractari; cũ in dicto discretorio sæpe sæpius congregentur in vnum vocales, in magna quantitate, non ita circunspecti, sicut decet, ad seruandum secretum. At in definitorio, Patres in minori numero congregantur, & in prudentia, & confidentia præclariores, de quorum taciturnitate magis confidendum est. Et sicut verba, secundum conditionem personæ, intelligi debent, ad quam dispositio refertur (vt dicitur in iure a) ita verba prædicta, cum generali, prouinciali, & intermedio capitulo, debent intelligi, iuxta dispositionem negotii, quod committitur peragendum. Nam verba legis sunt intelligenda, secundum subiectam materiam, prout notatur in iure. b Hoc autem negotium, in multis casibus, magnum requirit secretum. Præterea licet prædicta dispensatio debeat fieri cum capitulo generali, &c. id est, cum maiori parte Capituli, prout in iure definitur: illa tamen dicitur maior, & sanior pars capituli, quæ nititur maiori ratione, & pietate, prout tradit Syluester d allegans ad hoc, pulchram decisionem cuiusdam canonici decreti, D. Augustini e ad Casulanum. Et certe, iure communi receptum est, vt pro causarum varietate in quibusdam, ad numerum tantum, in aliis, præter numerum, etiam ad virtutum merita, sit respiciendum, prout tenent Abbas, f Felinus, Paleotus, & Marcus Antonius Cuquus: & nemini dubium est, definitorium, propter eius autoritatem, maiori præsumi, & niti ratione, & pietate, præsertim in hoc casu, cum in eo debeat agi de moribus, & qualitatibus ipsius illegitimi, qui magis patent Patribus congregationis, quam vocalibus, discretorii, vt patet intuenti. Neque ex hoc debet quis inferre, quod huiusmodi dispensationes, possunt fieri in aliis congregationibus, quæ sæpe sæpius fiunt, congregatis in vnum, Patribus prouinciæ, ad eligendum aliquem in Guardianum, aut alia peragenda, cum in his congregationibus ita congregentur in vnum, prædicti Patres, sicut conueniunt in vnum in congregatione intermedia. Nam huic rationi facillimo negotio respondetur, maximam esse differentiam inter has congregationes, & congregationem intermediam. Nam congregationes supradictæ, non subrogantur in locum capituli intermedii. At congregatio intermedia, secundum constitutiones generales Ordinis, autoritate Apostolica factas, subrogatur in locum Capituli intermedii, non solum ad eligendum, sed etiã ad decidendum, & definiendum, & ideo nimirum, quod in ea, & non in aliis congregationibus possit fieri supradicta dispensatio. Nam subrogatum (vt est notum in iure) deberet sapere naturam illius, in cuius locum subrogatur. Huic opinioni subscripserunt, inter alios, duo grauissimi Patres huius vniuersitatis Salmanticensis: primus, doctissimus, ac Reuerendissimus Pater, frater Franciscus Conzel, magister sacræ Theologiæ, & huius almæ vniuersitatis publicus professor, & Generalis totius Ordinis à Mercede; secundus est doctissimus Doctor, magister meus Martinus à Bustos, in cathedra decretorum iubilatus; & nunc Serenissimi, & Catholici Regis nostri Philippi, in Pintiana cancellaria, meritissimus Consiliarius.

o Ordin. Tolet. 8. de capit. fratrum.

a l. penul. §. Eunuchis. ff. de vsu & habitatione.

b c intelligentia de verb. signif. l. siuero. §. 1. ff. locat. c cap. cum in cunctis. de his quæ fiunt à maiori parte. d Syluest. in ... tit. de c. num. 2. e cap. sane quippe ... f Abb. in cap. ... col. 2. num. 9 & 14. de elect. Fel. in c. cum omnes, de constit. n. 17. & 19. Paleot. de sac. consist. cons. p. 5. q. 5. pag. 261. Cuquus lib. 4. Institut. tit. 1. de elect. à n. 123. vsque ad num. 164.

ARTICVLVS X.

An illegitimus, dispensatus in sæculo, vt beneficium curatum obtinere posset, postea Religiosus factus, indigeat noua dispensatione, vt possit esse Prælatus Regularis.

RESpondeo dicendo, circa hoc duas esse opiniones contrarias. Prima est affirmatiua Nauarri g tenentis, noua dispensatione indigere, quæ sequenti ratione videtur probari: nam dispensationes sunt stricti iuris, & stricte sunt interpretandæ, iuxta tradita à quadam glossa, h quam probant Andreas Butrius, Abbas, Angelus, & late Parisius; & sic sunt intelligenda, secundum ius commune, vt illud minus lædant, quam fieri possit, prout tenent Abbas, i & Geminianus. Neq; in dispensationibus licita est extensio, etiam ad casum, maiorẽ rationem habentem, prout tradunt Doctores, k cum Abbate. Et confirmatur: nã licet fiat extensio, de maiori ad minus (prout dicitur in iure l) propter odium tamen dispensationis, dispensatio cum Monacho, ad beneficium curatum, non se extendit ad beneficium simplex, prout tenent Ioannes Andreas m, & Felinus, & dispensatus, vt possit habere beneficium curatum, non potest habere dignitatem, prout ait Geminianus n, & iure probatur, vbi tanquam diuersa ponuntur, beneficium, & dignitas: & consequenter, vno concesso, non venit aliud: in Religione autem, prælationes Prouincialium, Priorum, Guardianorum, dignitates sunt, cũ sint administrationes rerum Ecclesiasticarum, cum iurisdictione, iuxta tradita à Syluestro. a Contrariam tamen opinionem tenet doctissimus Rebuffus, b dicens, quod illegitimus secularis, ad quæcunque, & qualiacunque beneficia dispensatus, ingressus Religionem, potest in ea habere prioratum regularem. Nam licet, vi prædictæ dispensationis, videatur ei solum prouidendum de seculari (cum esset secularis, quo tempore ipsam dispensationem impetrauit, cùm verba debeant intelligi secundum conditionem personæ, ad quam dispositio dirigitur, iuxta tradita in iure, c & notat Iason) contrarium tamen ait esse verius; quia dispensatio ista, generalis est, per quam dispensatus fuit capax cuiuscunq; beneficii: & ita, si factus sit Religiosus, potest ei conferri prioratus regularis, pro qualitate suæ personæ: nõ enim debet attendi tempus dispensationis, sed tempus vacationis beneficii, & eius collationis, prout dicitur in iure. d Vnde licet, tempore dispensationis, iste esset secularis, sufficit, quod tempore collationis prioratus regularis, sit ipse Regularis capax cuiuscumq; beneficii, per dispensationem appositam. Pro huius notabilis dubii, & istarum opinionum concordia, notandum est, longe diuersum esse, legitimari aliquem illegitimum, & dispẽsari cum illo: dispensatio namq; est stricti iuris, & ideo stricte interpretanda, iuxta ea quæ diximus in superioribus. Legitimatio autem ample est intelligenda, si hæc legitimatio, non est dispensatio; & e contrario dispensatio ample est interpretada, si est legitimatio, vt constat ex traditis à Couarruuia e, & hoc seruat praxis. Differẽtia autem est maxima, inter dispensationẽ, & legitimationem, cum legitimo. Nam quando illegitimo non conceditur habilitas, & facultas ad omnia, ad quæ, vel à iure Canonico, vel Ciuili, erat inhabilis, sed ad aliqua duntaxat est dispensatio: esto, qui habilem illud reddidit, dicat legitimare ad hoc, vel ad aliud beneficiũ: ratio est, quoniam non potest esse quis pro parte illegitimus; & pro parte legitimus. Quando vero simpliciter redditur habilis, vel ad ea, quæ iure Canonico, vel ad ea ad quæ iure Ciuili erat inhabilis, dicitur legitimatus, restitutusue natalibus, quibus primitus omnes homines, habiles nascebantur, ad omnia, ad quæ postea iure positiuo inhabiles sunt facti: idq;, siue is, qui ita legitimũ facit, dicat, Legitimũ te facio, aut restituo te natalibus, siue dicat, Tecum dispenso. Potius enim attendendum est ad id, quod fit, quã ad verba quibus fieri significatur prout tradit doctissimus Molina f Societatis Iesu pater benemeritus. Aduertendum etiam cum doctissimo Alciato, g magnam esse differentiam, inter legitimationẽ, & dispensationem. Potestas enim ad legitimandum, à Principe concessa, est beneficium Principis, & quid fauorabile, prout dicit Baldus h: quod fallit, quando Princeps daret autoritatem dispensandi, hoc est, legitimandi, pro parte: nã talis dispensatio est odiosa, quod sapiat quid mõstrosum, & contra naturã, videlicet, quod quis possit facere aliquem, pro parte legitimum, & pro parte illegitimum. Vnde Comes Palatinus, habens facultatem legitimandi, non posset dispẽsare. Licet enim plus includat legitimatio, quam dispensatio: hoc tamen intelligitur, respectu legitimati, & dispensati; non autem respectu legitimantis, & dispensantis. Difficilius enim conceditur dispensatio à Principe, quia odiosa, quã legitimatio, quæ est fauorabilis, prout voluit Socinus i, quod est repetitum, inter Consilia Francisci de Curt. & id ipsum est etiam de mente Alexandri; & hoc defendit, contra Paulũ de Castro, doctissimus Alciatus k. Quo supposito, ad difficultatem respondeo, dicendo primo, quod quando quis, in mundo existens, legitimatur ad quæcunq; beneficia, & qualiacunq;, hoc nihil aliud est, quam reddere illum simpliciter habilem, ad omnia, ad quæ, iure Canonico, erat inhabilis. Et in hoc casu, factus Religiosus, potest in sua Religione, sine alia noua dispẽsatione, esse Prælatus, cum talis sit legitimatus, & legitimatio sit ample interpretanda; & idem dicendum est de eo qui existens in mũdo, fuit dispensatus, ad alia quęcunq; beneficia, & in hoc casu est intelligenda opinio Rebuffi, superius allegata. Dispensatio enim ad quæcũque, & qualiacunq; beneficia, legitimatio est, & late interpretanda, iuxta superius dicta. Secundo dico, quod quando quis existens in seculo, legitimatur, aut dispensatur ad beneficium curatum, aut simplex: non potest ingressus Religionem, esse in ea Prælatus, sine noua dispensatione, cum ista legitimatio, sit limitata, & per consequens dispensatio, iuxta supradicta. Et in hoc casu, est intelligenda opinio doctissimi Nauarri: eius enim rationes hoc tantum probant, & sic tenor dispensationis est attente considerandus, vt colligamus, an aliquis sit dispensatus, an legitimatus. Aduerte tamẽ cum Rebuffo, quod dispensatio, seculari concessa, ad quæcunq; & qualiacunq; beneficia, non facit eundem habilẽ, ad regularia, in commendam retinenda, quamdiu secularis remanet, ne duplex concurrat dispensatio, videlicet super defectu natalium, & super qualitate beneficiorũ, quod esset absurdum: sed hoc casu, poterit commendam Papa concedere, non vero Ordinarius. Ex supradictis colligitur, quod Prælati Regulares, non habent facultatem, ad legitimandum Religiosos, sed solum ad dispensandum, vt patet ex priuilegiis Sixti IV. Ordini Minorum, & Ordini Prædicatorum, concessis, ibi, *dispẽsare* & ibi, *ad quascunque administrationes, & officia dicti Ordinis, eligi, recipi, & assumi*. Patet etiam ex constitutione Gregor. XIV. superius allegata, ibi, *ad honores, gradus, & dignitates obtinendas dispensare*. Intelligitur enim de honoribus, & dignitatibus regularibus. Nam permittit, Prælatos Regulares facere dictas dispensationes, iuxta tenorem priuilegiorum antiquorum, quæ ibidem reualidat: quæ priuilegia (vt patet ex superioribus) ad dignitates tantum Ordinis, concedunt dispensationem, quæ dispensatio, vt patet ex dictis, non est legitimatio, cum sit tantum, respectu dignitatum Regularium, concessa, & ille, cui committitur ad dispensandum cum illegitimis autoritas, non habet ex ipso autoritatem, ad eos legitimãdos. Cui enim conceditur quod est minus, non conceditur quod est maius, prout tradit doctissimus l Couarruuias cum communi: quæ communis, à contrario tenet, quod ille, qui autoritate Principis, habet ad legitimandum illegitimos facultatem, habet etiam facultatem ad dispensandum; à qua communi, in hac parte, videtur discedere Couarruuias m dicens, eum, qui ex Principis delegatione habet facultatem ad legitimandum, non habere facultatem ad dispensandum, eo quod legitimatio sit magis odiosa, & sic stricte interpretanda: facultas vero dispensandi, cum sit Principis beneficium, non est odiosa, & ideo multo facilius conceditur, quam facultas legitimandi: sicut etiam facilius in aliquibus dispensatur cum illegitimo, quam eidem legitimatio con-

g Nau. lib. 4. cons. tit. qui filii sint legitimi 1. cons. 2. in 2. impres.
h Glos. in c. ex ordin. de offic. ordinar. lib. 6. And. Butr. & Abb. in c. de multa. de praeben. Angel. cons. 274. non est dubiũ, n. 4. vers. & maxime hoc credo. Paris. cons. 68. quod sententia. num. 20. lib. 4.
i Abb. in d. c. de multa. nu. 4. Gem. cons. 47. num. 3.
k DD. in ca. postulasti de rescrip. Abbas in c. ad aures. num. 7. col. 4 eod. tit.
l L. non debet cui plus. ff. de reg. iuris. cum [illegible] quod plus est. de reg. iur. lib. 6.
m Andr. in c. quæ à iure. [illegible] de regu. iuris. li. 6. Fel. in cap. postulasti ex [illegible] de rescrip.
n Gemin. in c. [illegible] de præb. lib. 6.
a Syl. v. dignitas nu. 1. & 2.
b Rebuf. in praxi benefic. de dispens. in [illegible] noua [illegible] nu. 74. 78.
c L. si non sortem § Libertus. [illegible] ff. de condict. [illegible] l. [illegible] § [illegible]
ff. de vsu & habitat. [illegible] de [illegible] de praeben. lib. 6. [illegible] tempore [illegible] lib. 6.
e Couar. in 4. p. c. 8. § 2. nu. 4. in prima additione.
f Molin. 2. 2. tract. 2. disput. 175. col. 179.
g Alciat. in l. 2. ff. de verb. obligat. n. 470.

h Bal. in l. 1. ff. de tutor. & curato. dat. ab his.
i Socin. cons. 246. in 23. col. Francisc. de Curt. cons. 28 Alex. cons. vlt. col. 2.
k Alciat. nu. 48. & vbi 49
l Couar. in 4. p. c. 8. §. 8. n. 6
m Couar. vbi sup. num. 10.

concedatur, prout contra Couarruuias, aduertit Molina n. Ex dictis infertur secundo, quod illegitimi, in Religione, ad prælationes Ecclesiasticas dispensati (iuxta priuilegiorum supradictorum tenorem) si à Religione eiiciantur, non possunt in seculo existentes sine noua dispensatione, ad Ecclesiastica beneficia promoueri: ipsi enim in Religione, solum fuerunt dispensati ad regulares prælationes, & non absolute legitimati, cum Prælatis Regularibus, per dicta priuilegia, solum ad dispensandum facultas concedatur: ex quo iuxta supradicta, non habent facultatem, ad absolute legitimandũ. Infertur etiam quòd illegitimi, dispẽsati virtute dictorum priuilegiorum, vt suæ Religionis possint prælationes obtinere, indigent alia dispensatione, si ad aliam se transtulerint Religionem, vt ipsius Religionis prælationes, & administrationes, iure consequi possint, cum per primam dispensationem, non sint absolutè legitimati, sed tantum dispensati, ad honores, & dignitates dictæ Religionis obtinendas.

n Molin vbi sup. 2. col. 98.

ARTICVLVS XI.

Vtrum dispensatus in Religione possit habere Beneficium curatum.

RESpondeo dicendo, quod cum Religiosus possit habere beneficium curatum, de licentia sui Prælati, in Ecclesia seculari, nõ vt præsit, sed vt prosit propter officium prædicandi; sic propter bonum curæ, iuxta tradita à Syluestro a, nemini dubium esse debet, illud non posse habere, sine dispensatione, si sit illegitimus, etiam si ad prælationes suæ Religionis sit à suis Prælatis, priuilegio Apostolico, dispensatus, iuxta latè tradita in superiori articulo; & sic debet petere dispensationẽ à Summo Pontifice, vel ab habente eius ad hoc autoritatem. Verum est tamen, quod possunt Prælati Regulares generales, dispensare cũ ipsis illegitimis, vt possint habere non solum ordinis sui prælationes, sed etiam beneficium regulare simplex, aut curatum. Nam Paulus b III. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo sexto, Põtificatus sui anno septimo, die quarta Augusti: *Concessit admodum Reuerendo Patri fratri Petro de Liuno Moderatori Generali Ordinis D. Hieronymi, & eius successoribus, pro tempore existentibus, vt cum omnibus & singulis professis, fratribus conuersis, & donatis familiaribusque, & quibuscunque alijs personis quorumcumque monasteriorum dicti Ordinis, nunc & pro tempore existentibus, natalium defectum (etiam incestuoso, vel alio quouis damnato, sacrilegio, aut illicito coitu) patientibus: ad hoc, vt ipsi, eodem defectu non obstante, quemcumque prioratum etiam generalem, aut vicariam, seu alias quodcumque, & qualitercumque qualificatum beneficium regulare, cum cura, vel sine cura quorumcunque monasteriorum, prioratuum, etiam si ad ea consueuit quis per electionem assumi, si sibi alias canonicè conferantur, vt illud accipere, & retinere liberè & licitè valeant, possint dispensare, autoritate Apostolica, in omnibus & per omnia, ac si de legitimo matrimonio procreati essent, dummodo beneficium, seu dignitas perpetua non existat.* Et hoc concesserat Eugenius c IV. anno Domini millesimo, quadringentesimo, quadragesimo tertio, Pontificatus sui anno decimo tertio, octauo idus Augusti.

a Syl. v. religio. 6. à nu. 4. vsque ad 8. Idem v. dispensatio. n. 3.

b Habet. in comp. ordi. D. Hieronym. tit. dispensatio in defectu natalium. fol. 147.

c Eugen. 4. in d. comp. vbi supra.

ARTICVLVS XII.

Vtrum illegitimus, factus Canonicus Regularis Ecclesiæ Cathedralis, possit esse Archidiaconus eiusdem, sine dispensatione Papæ.

RESpondeo dicendo, quod videtur non egere dispensatione, cum Archidiaconatus non sit prælatura, respectu cuius tantum videtur inhabilis illegitimus regularis, iuxta tradita in iure d. Et quod Archidiaconatus nõ sit prælatio, probatur ex communi modo loquendi, præsertim legislatorum, qui attendendus est, quoad intelligendũ leges ab eis conditas, iuxta tradita in iure e: & communis vsus loquendi habet appellare Prælatos, solos Episcopos, & eorum superiores, & præfectos Ecclesiis Collegiatis secularibus, vel regularibus, & non alios, etiam si copiosos habeant redditus. Quinimò, & Legislatores ipsi, in eadem significatione, eo nomine vtũtur, vt patet ex multis iuribus f, & titulorũ iuris Canonici rubricis, & glossis, & sic cõmuniter Doctores, Clementinam *dudum*, §. *olim. de sepulturis*, Glossantes dicunt, Rectores Ecclesiarũ Parochialium non esse Prælatos. Vnde illi, qui in dicta Clementina, §. nos autem, dicuntur Prælati locorũ sunt Episcopi, & alij iurisdictionẽ quasi Episcopalẽ habentes, prout aducit g Cardinalis g. Hæc proponuntur pro ista parte. At pro contraria parte, (quã sequimur) facit, quia fundatione priuilegij, vel immemoriali possessione vsucaptũ est, quod præfatus Archidiaconatus sit beneficiũ perpetuum, & non ad nutum reuocabile, & beneficium non qualecunque, sed dignitas, personatus, vel beneficium incompatibile cum alio simili, vel Ecclesia Parochiali, iuxta ea, quæ in iure h dicuntur. Ex quibus non sine colore videri potest, quod illegitimus, ad ordines dispensatus per ingressum Religionis, non censeatur dispensatus, ad beneficiũ perpetuum, quod est dignitas, officiũ, vel personatus perpetuus à natura officiorum Religionis Canonicorũ Regularium, lõgè distans, quæ iure communi sunt manualia. Præterea secundum i Antoniũ & Cardinalem communiter receptos, non posset huiusmodi illegitimus, ad omnes ordines dispensatus per Religionis ingressum, habere sine dispensatione etiam beneficium manuale, si curam habeat animarũ, prout tenet etiã Dominicus k, & Perusinus, & Francus. Præterea stylus Curiæ, qui habet, illegitimũ per professionẽ dispensatum ad officia sui monasterii & ordinis, dispensatione nõ egere, videtur restringi ad ea, quæ sui ordinis officiorum naturam seruãt; & quod nõ extendantur ad alia, quæ exuerunt illam naturã, & induerunt aliam longè diuersam, argumento eorum, quæ in iure l notãtur, quo declaratum est, dispositionẽ de Ecclesia parochiali loquentem, non includere Ecclesiam parochialem collegiatam, quia accidens adiunctum generi, videtur eximere id, cui additum est à suo genere m. Hanc opinionem tenet Nauarrus n.

d c. 1. de filijs presbyt.

e l. liber orã. §. aut Cassi. ff. de legat. 3.

f c. si ab Ecclesiarũ Prælatis, de officio ordin. rubri. ea de his quæ fiunt à prælatis, & de exe. ss prælat. & ii clem. §. illa vero, in prælaturas. d. præbend. lib. 6. c. lamẽt. d. dũ § olim, in Prælati et & Rectores. de ce. n't.

g Cardi in d. Clem dudũ. § Rae. 11. inst. q. 3.

h c. multa de præb.

i Anton. & Card. q. 8 & 9. in c. 1. de fil. presbyt.

k Dominic. Perusin. & Franc. in c. t. in gl f. ma. co ro. de fil. presb. lib. 6.

l c. statutum. de elect. lib. 6.

m c. licet cau. n. eod. tit. & lib. 6.

n Nau lib. 1. consil. tit. de fil. presb. consil. 1. in 2. ed. t.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum illegitimus, post professionem Religionis possit esse Vicarius, vel prouisor alicuius Episcopi, sine dispensatione.

RESpondeo dicendo, quod titulus quæstionis, vnum supponit, & aliud quærit. Supponit enim Regulares posse esse Vicarios Episcoporum: quærit vero vtrum illegitimus in Religione, põst professionem, possit sine alia noua dispensatione, supradictã vicariam, vel prouisoriam obtinere. Quantũ ad suppositum breuiter dico, quod Religiosi, quorũ propositum, & obligatio est; mendicata annona, vitã fœlicem traducere, ad officiũ Vicarii Episcoporum non aspirant; Monachi vero, aut Canonici Regulares, nullo iure, Vicarii Episcoporum esse prohibentur accedẽte ad hoc, sui Prælati, licentia; prout infra in tertio tomo, in quæstione de vicariis, dicetur. Quantum vero ad id, quod principaliter quæritur, dico quod non, ex mẽte Abbatis a & Glossæ, quorum opinionem sequitur Paleotus dicens, quod illegitimi Religiosi tantum ad sacros ordines promoueri possunt. At quoad dignitates spectat, aut grauiora quædam munera, is qui spurius natus est, licet deinde in monasterium ingressus fuerit, hæc tam in propria Ecclesia, quam in aliena, exercere minimè potest, ita vt neque Abbas in nulla Monachorum familia etiã eligi ab his queat, absq; Summi Pontificis indulgentia, prout tenet Felinus b. Quod procedit etiam si talis Religiosus sit legitimatus in sua Religione: nam in ea per priuilegia in superioribus allegata, legitimatur solum ad prælationes sui Ordinis, & non ad munera in alia Ecclesia, vel in alia Religione obtinenda, iuxta ea quæ in superioribus satis diximus.

a Abb in c. 1. in fin. de fil. presb. gloss. fin. eo. tit. Paleot. de noth. & spur. c. 57. num. 4.

b Felin. in c. meminimus. de accusat. num. 6.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum dispensatio illegitimorum requirat causam.

RESpondeo dicendo, quod cum huiusmodi dispensatio, secundum priuilegia suprapposita, pertineat ad Generales, & Prouinciales Prælatos cum Capitulo, nemini dubium esse potest, ipsos sine iusta causa, dispensare minimè posse. Nam supradicti Prælati inferiores sunt Papa; qui autem sunt huiusmodi potestatem habentes, ad dispensandum ex

commiſſione, aut ex priuilegio, non poſſunt diſpenſare in decretis iuris communis, ſine cauſæ iuſtæ cognitione, adeò vt diſpenſationes huiuſmodi, quæ ab ipſis ſine cauſa emanarunt, ſint nullæ, prout tradit Nauarrus*c* & Rebuffus cum communi. Et hoc clare indicat Gregorius XIII. in ſua conſtitutione, dicens, *Volumus quoque, atq; ſtatuimus licere Generali, aut Prouinciali ſingulorum Ordinum, aut Congregationum, aut Hoſpitalium, ad quos dicta diſpenſatio ſpectat (iuxta tenorem eorum priuilegiorum, & indultorū Apoſtolicorum eis conceſſorum, quæ dummodo vſu recepta, neque alias ſub vllius reuocationibus comprehenſa ſint, vt præfertur, in hac parte reualidamus) cum illegitimis, quos alias dictus Generalis aut Prouincialis cum Generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo, & non alias, ſuffragantibus meritis, dignos iudicauerint ad honores, gradus, & dignitates obtinendas diſpenſare, &c.* In quibus narratis verbis, conſideranda ſunt illa verba (*& non alias*) quæ non ſolum referenda ſunt ad præcedentia, ſed etiam ad ſequentia verba, ſcilicet (*ſuffragātibus meritis*) & ſic clare innuunt, diſpenſationes factas extra Capitulum intermedium, aut in Capitulo intermedio, non ſuffragātibus meritis illegitimorum, eſſe nullas. Nam iſta verba, non aliter, non alio modo, non alias, inducunt conditionem, & formam præciſam, iuxta Gloſſam *d* communiter receptam, Bartolum, Iaſonem, & Felinum. Sunt enim verba hæc reſtrictiua, prout tenet Pariſius *e*. Imo ſunt annullatiua diſpoſitionis in qua proferentur, ſi non concurrant in actu omnes qualitates præcedentes, prout tradunt Tiraquellus *f* & Luc. de Pēna. Ex ſupradictis infertur, quòd illegitimus, ſine cauſa legitima, diſpenſatus per ſuprà appoſita priuilegia, non erit tutus in conſcientia, neq; quoad Deum, neque quoad Eccleſiam, prout reſoluit Innocentius *g*. Dixi, per ſupra appoſita priuilegia: nam ſi Papa cum eo diſpenſet ſine cauſa, tutus erit in conſcientia, propter eius plenitudinem poteſtatis, quam habet ſupra ius commune.

c Nauarr in Man. c. 25 n. 74. Rebuf. in prax beneficiorum. 2 p. tit. diſpenſatio ad, &c. n. 52. cū ſeq.

d l. ſi vbi gl. & Bart. C. de vendēd rebus ciuitatis l. 1. & in l. de ...vers. præterea. & ibi Iaſ. co. pen. n. 10 ff. de tr... & conſ. 4 ... n. 1. & conſ. 86. n. 16. vo. 3. Fel. in c. ... n. 6. vers. 7 ſignum de reſcript.

e ... conſ. 118. nu. 6. & 7. vol. 1.

f Tiraquel. de ret. lign. § 5 ... de ... gl. 4. Pēna in l. ... C. de ... lib. 12.

g Innoc. in c. cum in ... de ... Monach.

ARTICVLVS XV.

Quæ cauſæ requirantur ad huiuſmodi diſpenſationem.

RESpondeo dicendo, quòd multæ cauſæ poſſunt ad hoc concurrere, & ideo poteſt dari in hoc regula certa, & generalis, ſed ſtandum eſt arbitrio boni viri, ſicut Greg. XIV. in ſua conſtitutione permittens illegitimorum receptionem ad Religionem, eorum ſuffragantibus meritis, hoc arbitrio Prælatorum recipientium, reliquit, dicens: *Diligenter mores eorum, & vitam inquirant, & ita demum recipiāt: ſi tamen bonam indolem & virtutis ſpeciem præ ſe ferant, & tot eis merita ſuffragentur, vt naturalium ſuppleant defectum: eorumque receptio Religionis commodo & vtilitati profutura videatur, & ſuper hoc ipſo, hi ad quos (vt dictum eſt) pertinet receptio matura deliberatione habita, ita cenſuerint, & iudicauerint.* Nam verba, *cenſuerint, & exiſtimauerint*, ad arbitrium boni viri, non verò ad beneplacitum voluntatis, referenda ſunt, prout probatur in iure *h*. Vnde Prælati, illegitimos inuenientes, eorum ſuffragantibus meritis dignos ad prælationes, peccant non diſpenſando cum illis, prout tenet Sylueſter *i* allegās ad hoc, deciſionem *k* Gregorij Papę miſſam Caſtoreo, Notario Rauennæ. Et ego puto, mortaliter non peccare, ſed tantum venialiter, cum ſubditi non habeant ius petendi in huiuſmodi, ſecundum Doctores communiter, ſed tantum poſſunt deprecari humiliter, ſicut decet; vtrum autem profeſſio illegitimorum facta, nullis eorum ſuffragantibus meritis, valeat, dicetur tomo tertio.

h l. fideicommiſſa § quamuis ... ff. de leg. 3.

i Sylueſt. verb. diſpenſatio 3. ſine.

k c. quamuis in fin. 1. q. 5.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum electo illegitimo in Prælatum, diſpenſatio facta cenſeatur.

RESpondeo dicendo, quod cū diſpenſatio pertineat ad Patres Prouinciæ, à quibus electio Prælatorū fit, electo aliquo illegitimo, ab ipſis Patribus in Prælatū, ſcientibus eſſe illegitimū, in generali, prouinciali, aut intermedio capitulo, aut cōgregatione intermedia: nō dubito, quin remaneat in foro conſcientię diſpēſatus, ſi talis fuit eorū intētio, iuxta tradita à Nauar. *l* At verò in foro exteriori, valere minimè puto, in quo foro, electio nulla eſt, prout affirmat idem Nauar. *m* Quod probatur, nam hæc eſt differentia inter Papam, & Prælatos inferiores: nam Papa prębens aliquid ei, quē ſcit iure humano, ad id inhabilem, ipſo facto, ſine expreſſione diſpenſationis, cenſetur habilem facere: non autē Prælati inferiores. Cuius diuerſitatis ratio eſt, quia Prælati inferiores, non poſſunt abſq; cauſa diſpenſare in iure cōmuni; Papa verò ſic, cùm ſit ſuper omne ius Canonicum, prout copioſe Naua. *n* concludit. Et concluditur, quòd priùs ipſi Patres debent facere diſpenſationē, qua conſummata, poſſunt procedere ad diſpēſati electionem; & ſic intelligenda ſunt tradita à Sylueſtro *o* de hac difficultate agente. Dixi in generali, prouinciali, aut capitulo intermedio, aut congregatione intermedia habente vicem capituli: nam electio illegitimi facta in alijs congregationibus, quæ non ſunt congregationes intermediæ, neque habent vim capituli intermedij, inualida eſt, nō ſolùm in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, cùm nec in iſto foro dicta diſpēſatio tacita valeat, ſicut non valet expreſſa; idem enim eſt iudicium taciti & expreſſi, vt dicunt iura *p*. Quapropter ſicut diſpenſatio illegitimi Regularis ad prælationes, non poteſt fieri, niſi in congregatione intermedia habente vicem capituli intermedij: ita diſpenſatio tacita, quæ contingit quando illegitimus Regularis eligitur in Prælatum, non poteſt fieri, niſi à Generali, aut Prouincialibus cum congregatione intermedia habente vicem capituli intermedij, iuxta terminos conſtitutionis Gregorij XIV. ſuperiùs allegatæ.

l Nau. in c. 25. num. 64.

m Nauar. vbi ſup. & in addit. ad li. 4. conſ. tit. qui filij ſint legitimi conſil. 2. n. 4 in add.

n Nau. in c. ſi quando pa. 20. de reſcr.

o Sylueſt. ver. diſpenſatio. in fine.

p l. cum quid ff. ſi certum petatur. l. hæc verba ff. de leg. 1. l. fideicommiſſa. § ſi filius ff. de leg. 3.

ARTICVLVS XVII.

Vtrùm ad hoc vt valeat diſpenſatio, ſufficiat petere diſpenſationem illegitimationis in genere.

RESpondeo dicēdo, quòd vt legitimatio per reſcriptum obtenta, aut alias per facultatē Principis conceſſa, & obtenta valeat, neceſſe eſt, vt legitimanti, aut diſpēſanti proponatur: aut manifeſtetur quidquid retrahere eum poteſt à tali legitimatione, aut diſpenſatione, eo caſu concedenda: alioquin ſubreptitia iudicabitur, vt colligitur ex multis iuribus *a* allegatis à Couarruuias; & hoc tenent Doctores cōmuniter. Hinc colligitur legitimandi qualitatem eſſe explicandam, quoad illegitimationis fœdiorem modū, nempe, an ſit ſpurius, & ſi ſpurius ſit, an ex adulterio, vel inceſtu, aut ex ſacrilegio, & ſi ex adulterio, vtrùm ex altera parte tantum, an ex vtraque, nēpe ex coniugato, & coniugata. Si verò ex inceſtu, arbitratur Couarruuias *b*, explicandū eſſe, vtrum ex adulterio cum matre, aut cū filia, vel ſorore; & deniq; explicandum eſſe gradū conſanguinitatis, & affinitatis inter parentes, ex quibus fuit genitus. Si autē ex ſacrilegio; vtrum cū ſacerdote, moniali, Religioſo, & vtrum vtrinque. Itē explicandū eſſe, vtrum ſimul concurrerint adulterium, & ſacrilegiū, aut inceſtus. Ita Panormitanus *c*, Sylueſter, Aluarus Velaſcus, Couarruuias, & Doctores, & alij quos ipſi citant. Nec defectus legitimationis, in qua huiuſmodi qualitas ſiletur, tollitur, ex eo, quòd in legitimatione apponuntur clauſulæ de plenitudine poteſtatis, aut ex certa ſciētia, aut ſupplentes omnē defectum, vt Aluarus *d* Velaſcus cum alijs, quos citat, rectè ait. Si tamen Princeps in legitimatione, aut diſpenſatione diceret, ex quocunq; coitu talis illegitimus eſſet cōceptus, nō dubito validā eſſe diſpenſationē aut legitimationem, etiamſi qualitas illegitimati nō exprimatur; niſi eſſet talis, de qua præſumeretur, quòd ſi in particulari exprimeretur, nullatenus legitimatio, aut diſpenſatio concederetur. In conceſſione enim generali, non cēſetur id conceſſum, de quo ſi in particulari concedens interrogaretur, nequaquam id concederet, prout iura aduertunt. Sit igitur hęc generalis regula, Quando cōiecturæ ſunt ſufficientes, vt dubitandū non ſit, eum qui legitimationē, aut diſpenſationem concedit, ſimiliter illā fore conceſſurū, etiam ſi qualitas aliqua quæ explicata

a c. vl. de filijs presb. lib. 6. c. 8. ſtul. ſi. de preſ. Cou. in 4. 2. p. c. 8. § 9.

b Couar. vbi ſupra.

c Panor. in c. per venerabilem qui filij ſint legitimi. Sylueſt. verb. legitimus. nu. 8. Velaſ. ... conſ. ... Cou. vbi ſup.

d Velaſq. conſ. 80.

plicata non fuit illi fuisset proposita, valida est iudicanda legitimatio, aut dispensatio, sine explicatione qualitatis illius, obtenta. In dubio autem, an eam similiter concessisset, iudicanda est subreptitia, ita Molina e. Ex hac doctrina, colligo non esse necesse in Religionibus, explicare omnes prædictas qualitates, cùm vero similiter credatur, Prælatos eorum Religionum dispensare cum Religioso illegitimo, quacunq; qualitate interueniente; præsertim quia cum ipsis facilius dispensandũ est, quàm cum clericis secularibus illegitimis; Siquidē Ius f Canonicum iam ipsos, ad sacros ordines recipiēdos, habiles reddit, post solennem professionem, multum de eorum confidens continentia. Aduertendum tamen quòd quando qualitas aliqua, ideo non fuit proposita, quia tempore coitus, & expeditionis legitimationis, ignorabatur, vt si quis ignorasset, esse filium ex ea quæ communiter vidua habebatur, & post legitimationem, scitum est, fuisse coniugatam, meritò Aluarus Velascus g ait huiusmodi dispensationem esse validã; nam ad validitatem actus opinio quandoque præfertur veritati, prout dicitur in iure h, & notat late Iason. Aduertendum etiam quod qualitates, quæ augent culpã, nō tamen mutant modum illegitimitatis, vt quod naturalis filius genitus sit ex virgine, vel ex vidua; & quod sit genitus ex nobilibus, vel ex constituto in dignitate, non sunt necessariò exprimendæ, vt ait Velascus i dicens, sic seruare stylum. Credit tamē Molina k, quòd si quis genitus sit ex Episcopo, id exprimi debet, quoniam non minus auget gradum sacrilegij, quam esse genitum ex Religioso, aut Moniali.

e Molin. 1. 2. tract. 2. disp. 178. col. 986.

f c. a. 1 de filiis presb.

g Velasc. vbi supr.

h §. sed cum alquu. n. 1. de test. ordi. Barbatius vbi Iason nu. 21 ff. de offic. presi.

i Velasc. vbi supr.

k Molin. vbi sup col. 989.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum religiosus illegitimus possit esse Definitor, sine dispensatione.

RESpōdeo dicendo, quod cum Gregorius l IX. prohibuerit, quod filij presbyterorum & alij illegitimi, ad dignitates & personatus, & ad alia beneficia curã animarum habentia, sine dispensatione Sedis Apostolicæ, promouerentur: asserendum est, Religiosos illegitimos, non posse esse Definitores, sine prædicta dispensatione suorum Prælatorum. Hoc enim officium definitoriatus, personatus dignitatē importat, est enim personatus secūdum Archidiaconum m, quædam prærogatiua in Ecclesia sine iurisdictione, vt habere statũ honorificum in choro, in Capitulo, in optionibus, in processionibus, in vocibus dandis, & similibus plus quàm alij Ordinis sui Canonici, & non tanquam alij in dignitate constituti: quæ omnia si diligenter considerentur, præeminentiam definitoriatus important.

l c. fin. de filiis presbyt.

m Archid. in c. 1 de consuet. lib. 6.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum illegitimi, possint eligi Discreti, ad Capitulum generale, aut Prouinciale.

REspondeo dicendo, quod si loquamur de Discretis, in quantum habent vocem actiuam in Capitulis, nemini dubium esse debet, quod illegitimi possunt eligi Discreti, sine dispensatione, ad Capitulũ Prouinciale. Hoc enim munus non est dignitas, neque prælatio, neq; personatus cũ iurisdictione ordinaria. Attamē cum ex institutione Religionũ, quarum isti sunt Discreti, non solum habeant vocē actiuam in dictis Capitulis, verum etiam passiuam, ratione cuius possunt eligi Definitores, & Prouinciales, & Generales, qui de corpore Capituli eliguntur, non possunt dicti illegitimi, in Discretos eligi, antequam cum ipsis, autoritate Apostolica, in illegitimationibus dispensetur, sine qua ad supradicta officia, eligi non possunt. Et aduerto quòd Discreti, in nostra religione, ad Capitulum generale electi, aliquo modo sunt Prælati; & qualemqualem habent dignitatem, prout dicetur infra in quæstione de Custodibus, propter quod diximus, non sine causa, in superioribus, quod illegitimi ratione præcisæ vocis actiuæ, quam habent, possunt sine dispensatione illegitimitatis ad Capitulũ Prouinciale eligi: nam ad Capitulum generale minimè gentium, sine prædicta dispēsatione, eligi possunt: cum Discreti, ad Capitulũ generale electi, inter patres Prouinciæ numerentur, & aliqualem in nostro Ordine habeant iurisdictionem, & dignitatem. Sed dicet aliquis, quod possunt Discreti, ad Capitulum Prouinciale electi, renuntiare vocem passiuam, ratione cuius non possunt in Discretos eligi, sine dispensatione. Ad hoc respondeo, quod nullo modo possunt dicto iuri renuntiare: sicut enim Clerici non possunt secundum ius, iuri fori renuntiare; quia tale ius, non solum ipsis, in fauorem ipsorum conceditur, sed etiam in fauorem totius Ordinis clericalis: ita etiã Religiosus illegitimus, electus ad Capitulum Prouinciale, in Discretum, non potest renuntiare voci passiuæ, quam ratione discretionis habet, cum talis vox passiua ipsi, non solum in fauorem ipsius concedatur, sed etiam in fauorem Conuentus, ipsum, in Discretum, eligentis. Maximè enim interest ipsis Conuentibus, vt Discreti ab ipsis electi, omnimodam autoritatem, scilicet, vocem actiuam, & passiuam habeant, sicut cæteri Discreti aliorum Conuentuum, habent.

ARTICVLVS XX.

Vtrum Religiosus illegitimus possit sine dispensatione esse Magister Nouitiorum, Confessor Monialium, & Vicarius Conuentus.

REspondeo dicendo, quod illegitimis, secundum ius, iurisdictio ordinaria interdicitur; non autem delegata; & consequenter non possunt habere officium, cui necessario ordinaria cura sit annexa, vt Prouincialatus, Magistratus, Prioratus, vel Guardianatus officium: neque etiam possunt habere officia, quibus possibiliter cura ordinaria sit annexa, vt officium Supprioratus, aut alicuius Conuentus Vicariatus, quia illi aliquo casu, sunt Ordinarij iure speciali, quando, scilicet, conuentus est exiguus, & nomen vicariæ tantũ illi retribuitur. Possunt tamē esse Vicarij Priorum (etiam eo absente, extra terminos sui Prioratus) quia nō habent ex hoc iurisdictionem, nisi delegatam, & multò magis possunt esse Magistri Nouitiorum, & Confessores Monialium, (vt dicetur in quæstione de Confessoribus Monialium) & huiusmodi: cum hi neque habeant, neque in aliquo casu possibiliter possint habere, in quantum tales, iurisdictionem ordinariam. Neque tamen sequitur ex hoc, quod possint esse Vicarij Magistrorum Generalium, aut Prouincialiũ supra Priores ordinarios, respectu aliquarum Prouinciarum, aut aliquorum Conuentuum, aut alicuius tantum Conuētus, cuiusmodi sunt Visitatores Prouinciarũ in nostra Religione Minorum: quia licet tales non sint proprie Prælati, neque iurisdictionem ordinariam habeant, sed delegatam: hæc tamen delegata iurisdictio, quantum ad aliqua, est superior aliqua ordinaria, ad quam illegitimus, sine dispēsatione promoueri non potest; est enim superior ordinaria Prioris Prouincialis, aut Conuētualis, cum circa eorum causas, ipsis committatur visitatio. Ex quibus colligitur, quod in Ordinibus, nullus illegitimus indispensatus, potest esse Visitator alicuius Prouinciæ, aut Conuentus. Hæc omnia eleganter Syluester a tradit.

a Syl. v. Prælatus num. 3.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum Moniales illegitimæ possint esse Abbatissa, sine dispensatione.

REspondeo dicendo, quod cum mulier, secundum Apostolum, sit in statu subiectionis, & ideo spiritualem iurisdictionem habere nō possit, secundum D. Thomam b, & communē traditam à Soto. Committitur autem ei aliquis clauium vsus, sicut habere correctionem in subditas, propter periculum, quod posset euenire ex cohabitatione virorum cũ ipsis; propter quod videtur dicendum, ipsas posse esse Abbatissas, aut Priorissas, etiam si dispensationem illegitimitatis non habeant. In iure enim solum illegitimis interdicitur habere officium cum iurisdictione Ordinaria, prout dictum est articulo superiori. Esse autem Abbatissam, & Priorissam, non est habere prælationem Ordinariam, sed quasi ex commissione. Imo non possunt excommunicare, neq; ab excōmunicatione absoluere, prout in

b D. Thom. in 4 d. 25. q. 1 art. 1. q. 4. ad 4. Sot. in 4 d. 2. 10 q. 1. art. 4.

in iure c definitur, & hanc opinionem tenent Ioannes Andreas,& Geminianus,& alii quos refert,& sequitur Felinus d; & idem videntur sentire Ioannes Fabianus & Syluester,qui neque in verbo(Abbatissa) neque in verbo(dispensatio)neque in verbo(illegitimus)neque in aliis locis, vbi tractant de dispositione illegitimorũ, aliquid loquuntur de Monialibus illegitimis. Inuenio tamen Glossam e, quam sequitur doctissimus Nauarrus,dicentem,ipsas indigere dispensatione,quam multi reprobant, inter quos est doctissimus Ancharranus f allegans pro sua parte,Cynum & Bartolum,quod probant, nam totus titulus de filiis presbyterorum loquitur de masculis , quorum appellatione , in materia odiosa,fœminæ non comprehenduntur, prout habetur in iure g.Et sic Iustinianus h Imperator,de fœminis loquens ait,mitiorem cum eis debere esse sententiam, quas pro infirmitate sexus,minus ausuras esse confidimus.Probatur etiam ; Nam professio masculorum in Religione,operatur in his , quod licet sint illegitimi, possint ad Ordines sacros promoueri ; ergo professio fœminarum in Religione approbata aliquid fauorabile,debet operari,& nõ potest operari,quod ad sacros Ordines promoueãtur(cũ fœminæ sint incapaces cuiuscũq; Ordinis)ergo debet operari,vt possint esse Abbatissæ,aut Priorissæ, cũ ipsius Abbatissatus,& Prioratus non sint incapaces.Et confirmatur:nam opinio est doctissimorum virorum, quod per professionẽ in Religione approbata , tollitur illegitimatio etiam quoad prælationes.Et hoc,vt dictum est in superioribus i, concessit Eugenius IV.congregationi sanctę Iustinæ,quod priuilegium , per communicationem concessum est etiã Monialibus.quod(quoad ipsas) nõ inuenio esse reuocatum,prout infra , in articulis duobus sequentibus demonstrabitur. Et sic Sixtus V. in constitutione illa edita contra illegitimos , efficiens ipsos incapaces ad dignitates & honores,anno Domini millesimo, quingentesimo octuagesimo octauo, duodecimo Kal. Nou. Pontificatus sui anno quarto, addit dicens: *Cæterum quæ à nobis circa Religiosos viros in præfata constitutione sancita sunt, ea nequaquam volumus ad Moniales nunc extendi*. Hæc Sixtus V.Verum tamen est, quod ex supradictis verbis Sixti V.non elicitur efficax argumentum,vt dicamus,quod Summus Pontifex declarauit in vniuersum , illegitimas non indigere dispensatione.Nam forte solum voluit eximere eas,à sua rigorosa, & exorbitante constitutione,contra illegitimos,edita.Quod videtur innuere in illis verbis, ibi, *Nequaquam volumus ad Moniales nunc extendi*.Illud enim aduerbium, *Nunc*, emphasim habet, & videtur sonare, quod nunc respectu huius constitutionis iuris communis. Stando tamen in opinione Ioãnis Andreæ,non videtur tenenda opinio eorum,qui dicunt Abbatissas benedictas,& perpetuas,egere dispensatione,si sint illegitimæ , quorum opinionem in nostra Summa a secutus sum, à qua modo ex dictis discedo,tenendo in vniuersum, neque temporales , neque perpetuas benedictas,dispositione egere.

c ca. dilect. de maioritate & obed.
d Felin. in c. meminimus. num. 4. de accusat.
Fab. v. virginum consecratio.
e Gloss. in ca. indemnitati bus. v. canonica. de elect. li. 6. Nauar. in ca. non dicatis nu. 60.
f Ancha. in c. generali de elec. l. 6. Cyn. in l. quicunque. ff. de ser. nis fugit. Barto. in l. 2. ff. de verb. sign. fic.
g d. c. generali.
h Iustin. in l. quisquis §. ad filias. C. ad legem Iuli maiest.
i Supr. hac q. art. 3.
a In Sum. 2. tom. c. 29. col. 12.

ARTICVLVS XXII.

Quis possit cum Monialibus illegitimis dispensare, vt sint Abbatissæ.

RESpondeo dicendo, quod hic articulus proponitur pro opinione illorum, qui sentiunt Moniales illegitimas,dispensatione egere.Quam opinionem, in superiori articulo retulimus, quæ cum sit opinio doctissimorum virorum,non abs re esse censui,hunc articulum proponere,quis,scilicet,possit cum ipsis dispensare? Ad quod respondeo, quod si de Monialibus Regularibus loquamur (de quibus in præsentiarum nobis sermo est) Generales, & Prouinciales Ordinis Mendicantium & eorum qui priuilegijs Mendicantium fruuntur , possunt cum ipsis dispensare. Nam Leo X. b declarauit , & concessit : *Quod personæ trium Ordinum Diui Augustini, scilicet fratres,Moniales & Mantilatæ omnibus & singulis priuilegiis, gratiis & indultis, quæ in Mari magno, seu in aliis concessionibus,tam per ipsum, quam per alios Romanos Pontifices prædecessores suos,ordini antedicto, concessis,continentur, plenè & largè frui possint, & debeant . Sed voluit quod quarti generis vtriusque sexus personæ,indulgentiis tantummodo gaudeant.* Vnde cum fratres Diui Augustini, & per consequens Ordinum Mendicantium, & alii, qui priuilegiorum eorũ communicationẽ habent, possint à suis Generalibus, & Prouincialibus in illegitimitate dispẽsari, iuxta priuilegia superius c allegata,videtur concludendũ,quod possint similiter Moniales dicti Ordinis illegitimæ dispensari,& aliæ quæ priuilegiorum ipsorum communicationem habent , vt sunt Moniales sanctæ Claræ, & Tertiariæ, sub obedientia fratrum Minorum existentes,quæ,priuilegiis concessis, & concedendis fratribus Minoribus gaudent, iuxta indultum ipsis à Bonifacio d VIII.concessum,& alia priuilegia habent,quæ omitto, ne videar prolixus . Solum hanc partem confirmare volo,ratione quadam iuridica,quæ dicitur, quod quando conceditur aliquod priuilegium viris, censetur fœminis concessum,si talis priuilegii sunt capaces : argumento eorum,quæ tradit Antonius de Butrio e.tradunt etiam Rebuffus,& Doctores communiter . Vnde cum dicti Generales, & Prouinciales possint dispensare cũ fratribus illegitimis,ad honores , & dignitates: consequens est per supradictam rationem, posse dispensare cum Monialibus sibi subiectis,in dictamet illegitimitate.Et non est necessarium, quod ipsa dispensatio fiat ab ipsis,cum Generali, Prouinciali, aut intermedio Capitulo,iuxta Gregor. XIV. constitutionem. Nam certum est, prout dictum est in superioribus, Sixtum V.in sua rigorosa constitutione , tantum locutum fuisse de fratribus illegitimis (non autem de illegitimis Monialibus)quorum dispensationem sibi, & Sedi Apostolicæ tantum reseruabat, reuocans omnia priuilegia Regularibus concessa,quibus,ipsorum Prælatis , ad hoc autoritas concedebatur.Vnde Gregorius XIV.hanc constitutionem nimis rigorosam,volens benignitate Apostolica moderari, loquens de fratribus illegitimis tantum,de quibus Sixti V.constitutio loquebatur, statuit, vt supradicti Prælati,possent dispensare cum fratribus illegitimis,ad quascunque dignitates, iuxta priuilegia sibi concessa,reuocata à Sixto V.ab ipso tamẽ Gregor. XIV.in pristinum statum redacta,dummodo dispensatio ipsa fieret,& à dictis Patribus cũ Generali , Prouinciali, aut intermedio Capitulo. Qui certè si voluisset, quod hoc modo cum Monialibus illegitimis deberet fieri dispensatio,hoc minimè subticuisset.Imo expressè hoc diceret. Siquidem Sixtus V.in sua rigorosa constitutione minimè subticuit, eam ad Moniales non esse extendendam.

b Habet. in Comp. priuil. fratrum Minorum. tit. communicatio priuilegiorũ. §. 28.
c Sup. art 5. & 6.
d Habet in compen. fratrum Minorum. tit. moniales. §. 3. & 4.
e Butr in c. fi. de consuetud. Rebuff in l. 1. ff. de verb. sig. fol. 19. Doct. in ca. cum & plantare. §. Ecclesiam. de priuilegijs.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum Prælati Regulares possint cum familiaribus illegitimis monasteriorum dispensare , vt habere possint Beneficium simplex, aut curatum.

RESpondeo dicendo,quod prout dictum est in superioribus f, *Paulus III. moderatoribus generalibus , Ordinis Diui Hieronymi g, concessit, vt cum quibuscunq; conuersis, donatis & familiaribus & quibuscunq; aliis personis quorumcunque monasteriorum dicti Ordinis,nunc,& pro tempore existentibus, natalium defectum(etiam ex incestuoso,vel alio quouis damnato, sacrilego,atque illicito coitu) patientibus , ad hoc vt ipsi,eorum defectu non obstante, quodcunque , & qualitercunque qualificatum beneficium regulare,cum cura,vel sine cura, quorumcunque Monasteriorum,Prioratuum (etiamsi ad ea cõsueuit quis per electionẽ assumi, si sibi alias canonicè conferantur)vt illud recipere, retinere, & administrare liberè,& licitè valeant, & possint dispensare autoritate Apostolica, in omnibus, & per omnia, ac si de legitimo matrimonio procreati essent,dummodo beneficium perpetuum non sit.* Ex quibus infertur,quod Generales dicti Ordinis, cum dictis illegitimis familiaribus dispensare possint; & nomine familiarium veniunt illi, qui actualiter seruiunt in dictis monasteriis,sub Prælatorũ potestate , iuxta doctrinam Glossæ h, quam sequuntur Aretinus , & Felinus. Possunt etiam dispẽsare, cum quibuscunque aliis personis dictorum monasteriorum, cuiusmodi sunt seruitores, qui actualiter , & permanenter , & pro aliquo tem-

f Supra hac q. art. 4.
g Habet. in compen. Diui Hieron. ti. dispensatio in defectu natalium. fol. 147.
h Gloss. vbi s. Areti. & Felin. c. cum super. de testib.

tempore, obseruimt in dictis monasteriis, assumpti nō in fraudem istius priuilegii. Neq; priuilegium hoc, dictis Patribus concessum, est suspensum per Bulla Cruciatæ. Nam etiamsi Cruciata habeat clausulam suspensoriam generalem aliorum priuilegiorum, dicta tamen clausula, non suspendit omnia priuilegia in particulari, sed solum illa, quæ impediunt expeditionem dictæ Cruciatæ, iuxta doctrinam traditam à Felino i, & Bartolo dicentibus, quod etiam si aliquæ literæ Apostolicæ habeant clausulas generales reuocatorias aliorum priuilegiorum: dictæ tamen clausulæ non derogant omnia priuilegia in particulari, sed solum illa, quæ impediunt dictarum literarum Apostolicarum executionem. Hoc autem priuilegium, de quo agimus, expeditionem Bullæ Cruciatæ non impedit. Et aduerte, quod hoc priuilegio possunt frui Mendicantes, & omnes aliæ Religiones communicationem priuilegiorum Ordinis Diui Hieronymi habentes, de quo dicemus infra in quæstione de communicatione priuilegiorum.

i Fel. in cap. nonnulli. de re.cr. Bar. in extrauag. ad reprimendum, verbo. non obstantibus.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum ista dispensatio debeat fieri, a dictis Patribus, cum generali, prouinciali, aut intermedio Capitulo.

RESpondeo dicendo, quod potest fieri dispensatio cū dictis familiaribus, & seruitoribus, extra Capitulum: nam ita est concessum dictis Patribus, ab Eugenio IV. & Paulo III. ex qua concessione, erat ipsis ius ad rē quæsitum, scilicet dispensandum extra Capitulum, & Princeps, in dubio, non censetur velle præiudicare, in iure quæsito, non solum in re, sed etiam in iure ad rem, iuxta Glossam a communiter receptam, maxime commendatam à Felino, & ab aliis, à Gomezio congestis. Et sic, quamuis prima gratia expectatiua tribuat solum ius ad rem, certe neq; in illis præsumitur Princeps, per secundam concessionem præiudicare voluisse, & per consequens, est dicendum in nostro proposito, quod Gregorius XIV. noluit præiudicare dictis Patribus, in iure ad rem, quod habeant rationem dicti priuilegii, Eugenii IV. & Pauli III. ad dispensandum, extra Capitulum, cum suis familiaribus, & seruitoribus illegitimis. Præsertim cum Gregorius XIV. solum loquatur de dispensatione cum illegitimis fratribus, iuxta dicta in superioribus, & priuilegia, in dubio, sunt interpretanda contra concedentem, qui non clare fuit locutus, prout habetur in iure, & tradit Iason b. Aduertant tamen dicti Patres, quod non possunt dispensare cū ipsis familiaribus, & seruitoribus illegitimis, ad habendum dicta beneficia regularia, si procreati & geniti sunt, à presbyteris, clericis, & Religiosis, qui ea, in titulum vel commendam, aut administrationem, seu vt aliis perpetuo vnita, aliquando obtinuerunt. Nam Clemens VII. expresse prohibuit, reuocatis omnibus priuilegiis in contrarium, ne filii istorum possent habere talia beneficia, cuius constitutionis tenorem refert Nauarrus c.

a Glos. in ca. cum olim. de consuet. verbo. præiudicii. Felin. c. cau. sam. n. 10. de rescriptis. Gome. in gl. de iure non tollen. v. quæsitum q. 1. fol. 27. 28. & 43

b c. cum dilecti. de donat. c. cum olim est i de ver signif. Ias in l. annis neptis num. 9. ff. de pact.

c Nau. in c. si quando. de rescrip. exc. 11. num. 2.

QVÆSTIO XIV.

De Abbatibus, & Abbatissis quoad genus, in quatuordecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *Vtrum descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis possint esse Prælati in Religione Minorum regularis Obseruantiæ.*

2 *Vtrum omnes descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis vsque ad quartam generationem inclusiue, comprehendantur in dicta constitutione.*

3 *Vtrum Religiosus, cuius mater fuit igne cremata, possit esse Prælatus in nostra Religione.*

4 *Vtrum dictus Religiosus teneatur in foro conscientiæ, credere se habere suam descendentiam ab ipsa cremata, post commissum crimen.*

5 *Vtrum nouiter conuersi ex Iudaismo, & ex infidelitate, comprehendantur in dictis constitutionibus.*

6 *Vtrum præfatæ constitutiones includant omnes, quos vulgus Lusitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hispaniæ, appellat Christianos nouos, etiamsi ante quintam generationem, maiores eorum fuerint conuersi.*

7 *Vtrum descendentes ex dicto genere maculato, sint priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea, si sui progenitores vsque ad quartam generationem inclusiue condemnati sint propter hæresim, reconciliati tamen sunt Ecclesiæ.*

8 *Vtrum descendentes ex dicto genere maculato sint priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea ante latam sententiam.*

9 *Vtrum fratres possunt obedire electis, ex dicto genere, cum primum sciuerint ipsos esse comprehensos in dictis constitutionibus.*

10 *Vtrum prædictos ad munera dicta admittentes, in excommunicationem, ipso facto, incidant, & sint priuati, ipso facto, officiis, & inhabiles ad ea.*

11 *Vtrum hi, qui professi sunt in Religione Minorum, ante constitutionem Clementis VII. & Pauli IV. possint esse Definitores, Discreti, Capitulares, Magistri Nouitiorum, Vicarii Conuentuum, & Confessores Monialium.*

12 *Vtrum professi in dicta Religione, ex dicto genere maculato, possint esse prædicatores.*

13 *Vtrum Moniales sanctæ Claræ, ex genere maculato descendentes, comprehendantur in dictis constitutionibus.*

14 *Vtrum in ordine Diui Hieronymi, descendentes ex Iudæis, & Saracenis possunt esse Religiosi, & possunt habere officia dicti ordinis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis, possunt esse Prælati in Religione Minorum regularis Obseruantiæ.

RESpondeo dicendo, quod licet secundum Apostolum, Iudæi & Græci non sit distinctio (quantum ad regenerationem baptismalem & ad receptionem Euāgelii, prout figuratum fuit in illo linteo magno, quatuor initiis emisso de Cœlo ad terram, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentia terræ, & volatilia cœli, prout in actibus d Apostolorum narratur.) Quantum tamen ad prælationes, & dignitates Ecclesiasticas, iure optimo, potest esse distinctio. Et sic Summus Pontifex, autoritate Apostolica, non odio generis, sed propter causas legitimas, potuit descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis, inhabiles facere ad prædicta officia, prout resoluit doctissimus Corduba e. Et nullus à Papa, sine ipsius particulari autoritate, potest prædictam edere constitutionem, vt doctissime resoluit Nauarrus f in quodam Consilio; & nos diximus in nostra summa, & supra in isto tractatu. Vnde Paulus IV. anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo, die vigesima quarta Aprilis, Pontificatus sui anno quarto, renouans constitutionem Clementis VII. datam Romæ, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, die decima quarta Martii, reuocatam à Iulio III. anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo, die 10. Octobris; *Autoritate Apostolica ordinauit, quod nullus secularis, qui Iudæus, seu Hæreticus fuerit, seu à Iudæis, seu Hæreticis (quorum progenitores paterni, seu materni viuentes, seu defuncti, vsque ad quartam generationem inclusiue, hæretici declarati, & vt tales condemnati & illi, seu eorum corpora & ossa, seu eorum statua, igni tradita fuerint) originem trahens; seu ex descendentibus prædictorum Iudæorum, seu Hæreticorum, vsque ad quartam generationem inclusiue, fuerit vel sit;* in totius Ordinis sancti Francisci, dicti ordinis Frater (in quibuscunque locis, & mundi partibus, vbi Religio & Ordo Fratrum Minorum, huiusmodi fuerint) aliquomodo, sub quouis prætextu, & quæsito colore, sub pœnis infra scriptis, (eo ipso, sic recipientes & admittentes, absque aliqua declaratione, incurrendis) recipi & admitti possit. Etsi aliqui, tempore datæ præsentium, inter fratres Minores, totius dicti ordinis sancti Francisci, in quibuscunque locis, & mundi partibus, vbi Religio & Ordo fratrum, huiusmodi similiter fuerint, seu à similibus Iudæis, & Hæreticis, quorum similes parentes, & progenitores paterni, seu materni, viuentes, seu defuncti, vsque ad quartam generationem inclusiue, Hæretici declarati, atque illi, seu eorum corpora, ossa, & statua igni tradita fuerint, originem trahentes, seu descendentes, vsque ad quartam generationem inclusiue, ad quascunque dignitates, beneficia, & officia Ecclesiastica obtinenda, exercenda, præmissis non obstantibus, sufficienti dispensatione, seu indulto suffulti reperiantur in Ministros Generales seu Prouinciales, ac Commissarios Generales, seu quoscunque alios Commissarios, seu Guardianos, aut Prædicatores, etiamsi alias soliti fuerint, ad huiusmodi officia Generalatus, Commissariatus, aut Guardianatus, & cuiuscunque alterius Commissariatus, Prouincialatus, seu Guardianatus, & prædicationis eligi, & assumi: nullatenus eligi, seu recipi possint. Electioque, & assumptio, seu receptio de

d Act. c. 10.

e Cor. lib. 1. q. 54.

f Nau. lib. 3. consil. cons. 5. pag. 24. in tit. de regu in 2. edit. & in Sum. 2. to. c. 5. pag 17. & 6. q.

ac ipsis facta ad officia prædicta, si de facto fieri contigerit, nullius penitus roboris, aut momenti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, assumptionis seu receptionis prædictæ, illi sic electi, aliquid administrare seu prædicare possint. Sed omnia & singula, per eos sic electos, & assumptos, de facto administrata & gesta, viribus careant, & nullam prorsus firmitatem obtineant. Nullique fratres totius Ordinis S. Francisci & qui eos in Generalem Ministrum, Commissarium Generalem, & alios quoscunque Commissarios, pro eisdem, contra eiusmodi mandata, electis, assumptis, obedire, sed incontinenti, ab eorum obedientia recedere, eisque prædicationis officium interdicere, & ad alios Ministros, Generalem, vel Commissarium Generalem, eligendos procedere, perinde, ac si prædicti nullatenus electi, seu assumpti forent, sub pœnis infrascriptis, teneantur, & debeant. Et vlterius, si contigerit, tempore datæ præsentium aliquem ex dictis olim Iudæis, seu Hæreticis existentibus, seu à Iudæis, seu Hæreticis, vsque ad quartam generationem inclusiue, vt supra descendentibus in aliquod ex officiis, electum, assumptum, confirmatum, & institutum, & in quasi possessione dictorum officiorum, existentem reperiri ille sic electus, assumptus, confirmatus, & institutus, & in quasi possessione repertus, vigore præsentium intelligatur, & sit eo ipso, & absque aliqua desuper declaratione facienda, dictis officiis destitutus, & priuatus. Nihilque vigore dictorum officiorum, gerere, seu administrare, seu prædicare possit. Gestaque, & administrata, post præsentium publicationem, in Capitulo Generali dicti Ordinis faciendam, viribus careant, nullamque prorsus obtineant firmitatem. Hæc Paulus IV. Cuius constitutionem Pius IV. anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo nono, Pontificatus sui anno quinto, die quinta Decembris, ad literam confirmauit. Sed postea Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, ipsam constitutionem restrinxit, vsque ad secundam generationem, ex parte patris, & vsque ad primam, ex parte matris, sicut antea restrinxerat Iulius III. At Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, reuocans constitutioné Pii V. confirmauit, & de nouo statuit, vt constitutio Pauli IV. & Pii IV. seruaretur, & extendatur ad descendentes ex Saracenis, vsque ad quartam generationem inclusiue. Ex quibus colligitur, quod modo seruanda est constitutio Pauli IV. siquidem fuit confirmata à Gregorio XIII. Et licet Patres grauissimi nostræ Religionis, mihi affirmauerint, ipsam esse reuocatam à Sixto V. Pontifice Maximo, præcipiente, vt constitutum à Iulio III. & Pio V. seruaretur, hanc reuocationem esse scriptam in libro Ordinis, qui habetur in Conuentu Aracæli, in Archiuo Reuerendissimi patris Procuratoris Generalis: tamen non possum modo huius decreti certiorem reddere rationé, cum ad manus meas, in forma authentica, non peruenerit, & ideo dico modo standum esse constitutioni Pauli IV.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnes descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis, vsque ad quartam generationem inclusiue, comprehendantur in dicta constitutione.

a Nau. lib. 5. consi. ii de Iudæis & Saracenis, c. nl. 1. pag. 481. in 1. editione & idem Nau. li. 5. co. f. tit. de hæret. cons. 21. in 2. edit.

R
Espondeo dicendo, quod a Nauarrus, in quodam consilio, tenet omnes descendentes, sine aliqua limitatione, ex Iudæis, comprehendi in dicta constitutione, vsque ad quartam generationem inclusiue: non condemnat tamen partem negatiuam, imo dicit esse certiorem, & veriorem, loquendo secundum æquitatem, scilicet, quod solum in dictis constitutionibus comprehendantur illi, qui descendunt ex Iudæis, quorum corpora morientium in sua hæretica prauitate, igne cremata sunt; non autem illi, qui descendunt à prædicto genere maculato, vsque ad quartam generationem inclusiue (etiam si eorum progenitores sint condemnati) si eorum corpora, & ossa, seu statuæ, igni tradita non fuerint. Huius opinionis fuit doctissimus Doctor Grado, Cathedraticus primarius Iurisperitiæ, & eiusdem Cathedræ primarius, doctissimus Doctor Solis Magister meus, in Salmanticensi Academia. Huius etiam opinionis fuit pater noster Reuerendissimus Generalis, frater Franciscus à Camora, qui in quodam definitorio, interrogatus à Capitulo Prouinciali Prouinciæ sancti Iacobi, nostræ sacræ Religionis, circa aliqua dubia, dictæ constitutionis, respódit, prout infra continetur. Et referam fideliter dubia, cum responsionibus ipsorum, quæ sunt maximæ autoritatis, cum ipsemet pater, à Paulo IV. dictam constitutionem impetrauerit, fungens officio Commissarii Curiæ Romanæ, nostræ sacræ Religionis, in illa Curia Romana.

Sequuntur dubia, & responsiones.

Lo que supplica el definitorio à nuestro Padre Reuerendissimo que declare para seguridad de las conscienciasen es lo siguiente.

Primeramente à quien comprehende el breue, y quales son los exclusos del, ansi de Prelados como de Predicadores.

Lo segundo, si el definitorio para nombrar los dichos, es obligado à inquirir à quien comprehende, mayormente aquellos de quien se tiene alguna duda.

Lo tercero; si fuessen nombrados algunos à quien toca si ellos en consciencia son obligados à manifestar se.

Lo quarto, si despues de elegidos algunos de los tales exclusos por el Breue si el padre Prouincial teniendo dello noticia sea obligado à deponerlos.

A lo primo dize su Paternidad Reuerendissima, que el Breue comprehende a los descendientes de los Iudios vsque ad quartam generationem inclusiue, cuyos cuerpos y estatuas fueron quemadas, y lo mismo se entiende delos Hereges, vsque ad quartam generationem inclusiue, cuyos cuerpos o estatuas se quemaron.

A lo segundo responde, que los definidores deuen preguntar y tomar informacion de aquellos de quien agora se tiene sospecha, para Prelados, y Predicadores y a los ausentes que se les escriua encargandoles las consciencias, que si les consta ser inhabiles no exerciten los officios.

A lo tercero parece à nuestro Padre Reuerendissimo que son obligados à manifestarse. Empero à mi me parece lo contrario como lo dire abaxo.

A lo quarto responde, que obligado es el padre Prouincial tomando informacion por donde le conste ser exclusos los tales à deponerlos, ò remouerlos de los tales officios por la mejor via que pudiere hazer. Esto respondio su Paternidad en definitorio a 14. de Mayo de 1560.

Frater Franciscus Camora Generalis Minister.

Ex prima responsione ad dubium primum, colligitur, non omnes descendentes à genere maculato indistincte comprehendi in dicta cóstitutione: pro quo facit ratio quam adducunt Paulus IV. & Pius IV. in suis constitutionibus, quæ est huiusmodi: *Nos considerantes non solum eos, qui orthodoxæ fidei contemptores existunt, à sacris Canonibus, grauissimis pœnis plecti, verumetiam eos, & eorum descendentes, à dignitatibus, & beneficiis, & officiis Ecclesiasticis arceri, &c.* Ex quibus verbis colligitur, quod ideo voluerunt Summi Pontifices, dictos descendentes ex genere maculato, priuare, & inhabilitare ad dicta officia: quia originem trahebant à contemptoribus orthodoxę fidei, qui acerrimis pœnis, à sacris Canonibus plectuntur. Hi autem tantum sunt, quorum progenitores, in hæretica prauitate persistentes, fuerunt concremati, prout dicitur in iure, a cuius tenor est. *Statutum fœlicis recordationis Innocentii, & Alexandri, prædecessorum nostrorum, ne videlicet Hæretici, credentes, receptores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filii vsque ad secundam generationem, ad aliquod beneficium Ecclesiasticum seu publicum officium, admittantur, quod si secus actum fuerit, sit irritum, & inane: primum, & secundum gradum, per paternam lineam, declaramus comprehendere; per maternam vero, ad primum dumtaxat volumus hoc extendi. Hoc sane de filiis, & nepotibus Hæreticorum credentium, & aliorum huiusmodi, qui tales esse, vel tales etiam decessisse probantur, intelligendum esse videtur; non autem illorum, quos emendatos esse constiterit, & reincorporatos Ecclesiæ vnitati, & pro culpa huiusmodi, ad mandatum Ecclesiæ, pœnitentiá recepisse, quam ipsi, vel iam perfecerunt, vel humiliter prosecutioni eius insistunt, vel parati fuerint ad recipiendam eandem.* Hæc Bonifacius VIII. Nec valet dicere, quod decretalis ista, solum loquitur de descendentibus ab Hæreticis, non autem, de descendentibus ex Saracenis, & Iudæis: nam huic obiectioni respondetur intelligendum esse tam de descendentibus ab Hęreticis, quam à Iudæis. Primo, quia Iudæi cóuersi ad fidem Christianam, postea ad Iudaismum

a c. Statutum fœlicis recordationis. de hæret. lib. 6.

daiſmum reuertentes Hæretici nuncupantur, & iure ſunt Hæretici, prout definit Bonifacius *b* VIII. Secundò, quia deſcendentes de Iudæis, qui nunquam receperunt fidem, non puniuntur ab Eccleſia propter infidelitatem ipſorum parentum, ſi ipſi fidem in Baptiſmo receperunt. Imò Chriſtiani originem à quacunq; natione trahentes admittuntur à iure ad officia, & dignitates Eccleſiaſticas, prout habetur in iure *c*. Et certe ſi per dictum capitulũ, *ſtatutum*, & per dictas literas Apoſtolicas ſolùm excluderentur à dignitatibus, & officijs deſcendentes ab Hæreticis, quorum corpora vel ſtatuę concrematæ ſunt, & non alij hac macula minimè notati; à fortiori idem eſt dicendum de deſcendentibus à Iudæis & Saracenis. Quod ſequenti ratione probatur: licet enim Iudæi peius omnibus occidendo Chriſtum, ipſumque in ſua perfidia blaſphemando peccauerint, eos tamen propter hoc Eccleſia non punit pœna infamiæ, ſicut neq; punit alios infideles propter infidelitatem ſuam, maximè dum contra pacem Reipublicæ non peccant, & per conſequens eorum filij Chriſtiani effecti, non ita debent puniri, & inhabiles fieri propter peccata parentum, ſicut filij Hæreticorum, & omnium aliorum, qui poſt Baptiſmum ad vomitum redierunt, ex quo ſemel de iuriſdictione Eccleſiæ fuerunt, neque inde egredi potuerunt. Vnde cum omnes concedant deſcendentes tantum ab Hæreticis, quorum corpora concremata ſunt, eſſe inhabiles ad prædictas dignitates, à fortiori debẽt concedere deſcendentes à Iudæis, vel Saracenis tãtum inhabiles eſſe: ſi eorum progenitores vſq; ad quartam generationem incluſiuè perſiſtentes in ſua hæretica prauitate ab hac vita deceſſerunt. Pro iſta parte faciunt verba dictæ Bullæ ſuperius allegatæ, ibi, *Quorum ſimiliter parentes, & progenitores paterni, ſeu materni, &c.* Nam illud relatiuum, quorum, æqualiter reſpicit Hæreticos, & Iudæos determinate: nã vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, prout tradunt Alexander *d*, & Picus. Et ſi illud relatiuum, *Quorum ſimiliter parẽtes*, determinat Hæreticos, quorũ corpora concremata ſunt, pariformiter debet determinare Iudæos, cum ipſum relatiuũ cũ ſua determinatione Iudæos, & Hæreticos, tamquã plura determinabilia debeat ea pariformiter determinare. Plura poſsẽ pro hac parte adducere: nolo tamen in his morari; vt ad ſolutionẽ argumentorũ, quę pro cõtraria parte adducũtur, me cõuertã, ex quorũ ſolutione magis veritas noſtræ cõcluſionis patebit.

Ad argumenta contrariorum; Primum argumentũ, quod magnifaciunt contrariæ partis ſectatores deſumitur ex litera Bullæ Pauli IV. ſuperius allegatæ, ibi, *Qui olim Iudæi, ſeu Hæretici*, & ibi, *Iudæis, ſeu Hæreticis*. Si enim Paulus IV. tantum loqueretur de his, qui procedunt nouiter à Iudæis modo conuerſis, quorum corpora concremata ſunt, nulla eſt cauſa quare dicta verba iteratis vicibus ſæpe ſæpius in dicta Bulla repeteret, dicens, *Iudæis, ſeu Hæreticis*. nam ſufficeret dicere, ex Hæreticis; quorũ enim corpora concremata ſunt, Hæretici ſunt; ſolũ enim Hæretici Chriſtum negantes cõcremantur, non autẽ Iudæi, qui numquã Baptiſmũ receperunt. Huic argumẽto, quod eſt baſis contrariorũ, reſpondetur: magis eſſe conſiderandã intentionẽ, & mẽtẽ legis quã eius verba. Mens autẽ Bullæ Pij IV. conſtat ex eius verbis, ibi, *Non conſiderantes non ſolum eos qui orthodoxæ fidei cotẽptores exiſtunt, à ſacris Canonibus grauiſsimis pœnis plecti, verumetiã eos, & eorũ deſcendentes à dignitatibus, & beneficijs & officijs Eccleſiaſticis arceri*, &c. Ex quibus verbis, prout iam in ſuperioribus declaratum eſt, colligitur quòd intẽtio Pauli IV. fuit tantũ arcere à dignitatibus eos, qui deſcendunt à Iudæis, & Hæreticis fidei orthodoxæ contẽptoribus, quorũ corpora, vel ſtatuę concrematæ ſunt, iuxta antiquã iuris cõmunis conſtitutionẽ decretã à Bonifacio VIII. in capitulo, *Statutũ fœlicis recordationis, de Hæreticis, libro ſexto*. Et quãdo nobis cõſtat de mẽte legis, licet recedere ab eius verbis mentẽ ſeruãdo, prout colligitur ex iure, *e*, & tradit latiſſimè Baldus dicens, quod non ſolũ debemus recedere à verbis legis, & eius mentẽ ſeruare, quando mens eſt expreſſa, ſed etiã vbi mẽs & ratio non eſt expreſſa, quod idẽ tenet ipſe Baldus, Bartolus, & Alexãder, & reſoluit Iaſon. Facit etiã pro hac parte: nã ſequens diſpoſitio à præfatione reſtringitur, & declaratur, prout tradunt Romanus *f*, & Aretinus. Vnde cum prædicta verba, ibi, *Nos conſiderantes non ſolũ eorũ qui orthodoxæ fidei, &c.* ſint præfatio ſequẽtis diſpoſitionis, reliquũ eſt, vt ſequens diſpoſitio ab ipſis verbis reſtringatur. Cõfirmatur deinde iſta noſtra reſponſio: nã ſemper inſpicienda eſt ratio, qua Legiſlatores fuerunt moti a llegẽ condendã, prout concludunt Pariſius *g*, & Alexander, qui dicit, plus attendendã eſſe rationem, & mentẽ Legiſlatoris, quã ipſius legis verba. quod idem concludit Pariſius *a*. Confirmatur etiã ex dicto Baldi *b* aſſerentis, quòd quãdo dubia ſtatuti ratio non poteſt ſaluari ſequẽdo ſenſũ literalẽ ipſius ſtatuti, non debemus ſequi ipsũ ſenſum literalẽ & planũ, imò debemus ipsũ gloſſare iuxta intentionẽ ſtatuẽtis: & certe ſi ſecundũ ſenſum literalẽ (prout aduerſarij affirmãt) intelligeretur prædicta cõſtitutio Pauli IV. & per cõſequens excluderẽtur ab officijs, & dignitatibus deſcẽdentes à Iudæis & Saracenis, qui nunquã poſt Baptiſmũ receptũ probãtur à fide defeciſſe. Ratio Bullæ Pauli IV. & Pij IV. ibi, *Nos conſiderantes, &c.* nõ poſſet ſaluari, cũ prædicta pęna nõ puniãtur deſcẽdentes à genere maculato abſolute, ſed tantũ deſcẽdentes à contẽptoribus fidei, quorũ corpora aut ſtatuæ per ſententiã diffinitiuam igni tradita fuerunt.

Secundum argumentum ſumitur ex Epiſtola Diui Pauli *c*, vbi ſcribens ad Titum, in hæc prorumpit verba dicens, *Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, &c.* vſque ibi, *ſunt enim multi inobedientes, vaniloqui, & ſeductores, maximè qui de circumciſione ſunt*. Notentur prædicta verba, *maximè qui de circumciſione ſunt*. Nam ſicut Apoſtolus nos monet inter alios præcipue eſſe cauendos à dignitate Epiſcopali illos, qui conuerſi ſunt à Iudaiſmo, videtur nobis magnũ argumentũ inſinuari, quòd Canones, & ſtatuta Apoſtolica idipſum nobis innuunt. Et per conſequẽs videri dicendũ, quòd etiã ſi deſcendentes ex Hæreticis intra quartũ gradum incluſiuè, vt ſint ad dictas prælationes inhabiles, ſit neceſſarium, vt deſcendant à progenitoribus igne crematis, vſq; ad quartã generationẽ: attamẽ vt ſint inhabiles deſcendentes ex Iudæis nõ eſſe neceſſariũ quòd deſcendant à progenitoribus huiuſmodi, cũ multi eorũ ſint inobediẽtes, vaniloqui, & ſeductores, ſecundũ dictũ Pauli. Huic argumẽto reſpondetur, quòd nõ dicit Apoſtolus, vt caueamus conuerſos ex Iudaiſmo, & eorũ deſcẽdentes in fide permanentes, ſed eos tantũ qui conuerſi ex Iudaiſmo ad vomitũ redierunt, prout explicat D. Anſel. & Gloſſa interlinearis ſuper dicta verba, *Qui de circunciſione ſunt*, ea declarans ait: *Iudæi qui ſub nomine Chriſti Iudaizare docebãt: renati enim in Chriſto non purè erant Chriſtiani, qui partim legem, partim Chriſtum venerari volebant*. Et Nicolaus de Lira gloſſans ſupradicta verba ait: *Iſti erant falſi Apoſtoli de Iudaiſmo conuerſi*. Et idemmet Apoſtolus Paulus ſe declarat, vocãs, illos qui ſunt ex circunciſione, Hæreticos. Subdit enim: *Teſtimoniũ hoc verũ eſt, quam ob rẽ increpat illos durè, vt ſint ſani in fide*. quæ verba, *vt ſint ſani in fide*, indicãt, ipſos eſſe Hęreticos. Et ſic dicit Gloſſa interlinearis dicta verba declarãdo, quod D. Paulus commendare voluit, vt ipſi dure increpẽtur, vt ſic rectè credant nõ intendentes Iudaicis fabulis, quibus ipſi ad vomitũ redeuntes affirmabãt legẽ Euangelicã currere cũ ceremonijs veteris legis, quib. nemo apud Deũ iuſtificatur. Ex quo infertur, quòd nõ dicit D. Paulus in dicto loco nos nõ debere euitare omnes eos qui conuerſi fuerint ex Iudaiſmo, & eorũ deſcẽdentes, ſed eos tantũ, qui poſt ſuã conuerſionẽ ad Iudaicã prauitatẽ redierunt, intẽdentes falſis fabulis, dicentes, quòd legalia veteris legis non fuerunt mortua, neq; erant mortifera. Et quòd iſte ſit verus ſenſus literæ Pauli, probatur. Nunquam enim ipſe Paulus ex Iudaiſmo cõuerſos in fide Chriſti permanentes euitauit: imò cum ipſis ſociabatur, adimplentes omnes ſimul quæ deerant paſſionibus Chriſti in corpore eorum, prout conſtat ex his quę ſcribit ipſe Apoſtolus ad Coloſſenſes, dicens: *Salutat vos Euſtachius concaptiuus meus, & Marcus conſobrinus Barnabæ, & Ieſus, qui dicitur Iuſtus, qui ſunt ex circunciſione, hi ſolum ſunt adiuto-*

res

b cap. contra Chriſtianos de hæretic. lib. 6.

c cap. eam. de reſcrip. ca. ad decorem. de inſtit. c. venerabilis. de preb. & dignitatib.

d Alex. in l. in hoc iure. col. 3. ff. de vulgarẽ, & pupil. Picus in l. Tit ia cũ teſta col. 2. ff. de leg. 2.

e l. credendũ. in princ ff. qui petere tutores poſ l. ſcire oportet § aliud ff. de excuſat. tuto. vbi Bal. in l ſi quis ſeruo C. de furt. Bald. conſ. 1. nu. 7. vol. 1. Bart. in l cum mulier. ff ſolu. matr. Alex. in l ſororem. in fin. C. de his qui vt indignus. Iaſon in l. ... e gentium §. ait Prætor. num. 15. ff de pactis.

f Rom. conſil. 16. Aret cõſil. 132. col. 4.

g Pariſ. conſ. 83. nu. 13. & ſeq. vol. 3. Ale conſil. 54. nu 9 & ſequen. volum. 4.

a Pariſ. conſ. 52. n 22. volum. 3.

b Bald in l. omnes populi. col 3 ff. de iuſt. & iur.

c ad Tit. 1. 6.

res mei in regno Dei, qui mihi solatio fuerunt. Hæc Apostolus. Ex his sequitur & concluditur, quod descendentes ex dicto genere maculato intra quartum gradum inclusiue, non possunt expelli à muneribus supradictis per dictas literas Apostolicas, si eorum progenitores in sua hæretica prauitate non decesserunt. Verumtamē, summopere obsecro aduertendum, non esse meæ intentionis per superius adducta, & inferius dicēda condemnare statuta Apostolica, sine aliqua distinctione expellentia descendentes à dicto genere maculato à dignitatibus, personatibus, & Canonicatibus, in aliquibus Ecclesiis Cathedralibus. Nec meæ esse intentionis, condemnare statuta, & ordinationes aliquarum Religionum confirmatas autoritate Apostolica prohibentia, ne dictæ personæ ad habitum regularem ipsarum Religionum admittantur. Primum enim non pertinet ad præsentem articulum, in quo solum agitur de explicatione constitutionis Pauli IV. & Pii IV. secundum autem in tertio tomo agendo de receptione Nouitiorum ventilabitur, & supra in quæstione decima, articulo tertio dictum est aliquid.

ARTICVLVS III.

Vtrum Religiosus, cuius tritaua fuit igne concremata, possit esse Prælatus in nostra Religione Minorum.

Respondeo dicendo, quod videbitur alicui prima fronte quæstionem istam propositam, esse facillimæ solutionis, & constat ex dictis, & sic dicendum esse, huiusmodi Religiosum minime posse esse Prælatum cum per constitutiones Pauli IV. & Pii IV. sit inhabilis ad omnes prælationes, honores, & dignitates in Religione obtinendas. Attamen quæstio ista iuridice enucleata altiorem nobis indaginem postulat. Pro cuius explicatione est distinguendum, quod aut certum est, hunc Religiosum ab ipsa tritaua descendisse post crimē hæresis ab ipsa commissum, aut certum est descendisse ab ipsa tritaua ante commissam ab ea hæresim: aut dubiū est, & ignoratur dictum Religiosum ab ipsa tritaua descendere post, vel ante commissum crimen. Hac præhabita diuisione, ad dubii propositi resolutionem accedamus necesse est.

Quantum ad primum membrum diuisionis respondeo dicendo, quod si probatur, & certo scitur, dictum religiosum à dicta tritaua descendere post crimen hæresis ab ipsa commissum, ratione cuius ipsius corpus aut statua fuit igne cremata, non est dubium, quod non possit esse Prælatus. Et sic tam ipse, quam electores hoc scientes incurrunt in pœnas nostræ constitutionis, & in hoc non est opinionum varietas, imo omnes Doctores in hoc vnanimiter conueniunt, dictam constitutionem Bonifacii VIII. declarando, quæ habetur in Capitulo, *Statutum felicis recordationis, de Hæreticis, libro sexto,* de qua in superioribus mentionem fecimus, iuxta quam diximus constitutiones Pauli IV. & Pii IV. & Gregorii XIII. esse explicandas. Si tamen dictus religiosus descendit à progenitoribus, qui ab ipsa tritaua concepti fuerunt antequam ipsa committeret crimen hæresis, & hoc est notorium: licet in hoc sit varietas opinionum. Quidam enim dicunt, ipsum sub dictis constitutionibus cōprehendi, inter quos est doctissimus a Couarruuias, & Didacus Perez in simili casu loquentes: attamen communior opinio est in contrarium, & in praxi sæpe sæpius seruata, quod neque electus, neque electores in pœnas earum constitutionum incurrunt, cum talis possit esse in Religione Prælatus. Hæc opinio est doctissimorum virorum affirmantium, quòd vt descendentes ab Hæreticis incurrant in pœnas contra ipsos in iure positas, necessarium est quod ab ipsis Hæreticis descendant postquam dictum crimen hæresis commiserunt, & nō sufficit, quod ab ipsis originem trahant ante dictum crimen commissum. Hanc opinionem post alios tenet Antonius Gomez, b Bernardus Diaz de Lugo, Alciatus, Tiraquellus, & Simancas, & vt benigniorem amplectitur Iacobus Septimacensis, qui late & erudite pro vtraq; parte argumēta proponit. Et hæc opinio probatur ex Concilio c Toletano decimo tertio, in quo parētes Hæretici reconciliati restituuntur in pristinos honores, & ex indulgentia, & gratia restituuntur filii nati post scelus commissum, vbi clare innuit Cōciliū, quod nati ante scelus commissum non indigeant aliqua restitutione. Et argumentum huius Concilii vrgentissimū pro hac opinione Didacus Perez d appellat: cui nihilominus, cum Couarruuias respondet, dicendo, dictum Concilium non conuincere, cum ipsum non sit generale, licet nō sit omnino prouinciale, quia ex omnibus partibus Hispaniarum congregatum fuit. Sed certe licet Concilium hoc non omnino, vt generale, conuincat, conuincit tamen propter maximam ipsius autoritatem, vt hæc opinio communior, & probabilior sit, quam contraria, siquidē tot, & tam graues Patres, & docti in eo Concilio existentes huius fuerunt opinionis, prout fatentur Couarruuias, & Didacus Perez, qui pro sua opinione contra nostram conclusionem inter alia argumenta duo præcipue adducunt, quibus mihi visum est respondere, vt ita probabilitas nostræ conclusionis magis elucescat.

a Couar. li. 2. var. ca. 8 nu. 4 quæritur quid de filiis hæreticorum. num. 5. Perez li. 4. ord. l. 3. ti 9.
b Gom. in l 9 Tau nu 52. Diaz regula 694 Mol. l 1. de primoge c. 13 & lib. 4. c vlt à n 50. Alex. Alers. 447. num. 7. Tiraq de primog. q 31 Simanc. de inst. Cath tit. 397. num. 13. cum sequenti. Septimac. de institut. Catho. cap. 29. num. 7.
c Conc. Tolet. refertur 1 q. 4 c. non imputatur.
d Perez vbi sup. Couarr. vbi sup. vers. 4 solet pro Calceruna.

Primum argumentum est desumptum ex Capitulo, *Filii, de Hæreticis, libro sexto,* vbi filii eorum, qui in articulo mortis hæresim commiserint, pœnas Canonicas patiuntur: & manifestum est hoc capitulum locutum fuisse de filiis natis ante commissum crimen, siquidem loquitur de crimine hæresis in articulo mortis commisso. Huic argumento respondetur, quod in eo capitulo solum quæritur: vtrū filius illius, qui verbo tenus crimen hæresis commisit, in articulo mortis sit admittendus ad probandum, patrem suum in articulo mortis non fuisse sanæ mentis. Cui difficultati Alexander Papa IV. respondet ibi, quòd si pater erat infamatus, aut de hæresi suspectus, nō admittitur, si vero non erat infamatus, neque suspectus de hæresi, admittitur: quæ facultas non dicitur ibi filio dari, vt se à iuris pœnis liberet, in quas filii Hæreticorum incurrunt: nā talis filius secundum nostram opinionē minime in eas incurrit, cum sit conceptus, & natus ante dictam hæresim commissam, ad quid igitur fuit data filio supradicta facultas, si non fuit data vt à pœnis iuris liberaretur. Huic obiectioni facillimo negotio respondetur, quod fuit data, vt se ab infamia facti seu vulgi liberaret, ne contra eum posset aliquando allegari Hæretici filium fuisse, quod certe maxima infamia esset.

Secundum argumentum desumitur ex capite, *Statutum el segundo, de hæreticis in sexto,* vbi Didacus Perez expresse dicit, filios Hæreticorum infames esse probari, Hæreticorum, scilicet, qui tales decessisse probātur. Ex quibus vltimis verbis deduxit Perez, quod vt tales filii dicantur infames, infamia iuris, sufficit probari parentes eorum Hæreticos decessisse, licet ante commissum crimen fuerint nati vel post. Sed miror valde doctissimum Perusium huius decretalis argumentum ita expressum, & efficax pro sua opinione reputare: nam in eo capitulo solum dicitur, quod filii infames dicuntur ex eo quod parentes eorum in hæresi decesserunt, ad denotandū, quod licet parentes in hęresim inciderint, & de ea iudicialiter fuerint conuicti, non tamen erunt infames infamia iuris, si parentes eorum non decesserunt in hæresi, sed Ecclesiæ sunt reconciliati. Et propterea sanctum officium en los sambenitos Hæreticorum, qui fuerunt reconciliati, scribi facit sequētia verba, *P. Hæreticus reconciliatus,* ad notandum, quod filii istius non incurrunt in pœnas iuris contra filios Hæreticorum latas, siquidem pater eorum in sua hæretica prauitate non decessit, sed fuit vnitati Ecclesiæ reconciliatus, & sic Summi Pontificis intentum ibi fuit hoc, & non denotare (vt ait Perez) quod filii nati, aut geniti ante mortem Hæretici in articulo mortis hæresim committentis pœnis iuris afficiantur, & ex his ad secundum membrum diuisionis satis, meo iudicio, responsum est.

Quantum ad tertium, quod promisimus disputandū, quando, scilicet, ignoratur, vtrū hic Religiosus habeat descendentiā ab ipsa tritaua, ante, vel post commissum crimen hæresis; resolutione superius præmissa respōdebo. Veruntamē antequā respondeā, quid sentiam in hac difficultate, volo admonere lectorē, meā intentionem solum esse explicare Pauli IV. & Pii IV. constitutiones,

tiones, iuxta cõmunis iuris rigorem, vt cum consciẽtia pacifica possint electores in electionibus procedere, & electi acceptare, non autem per hoc volo, vt huiusmodi infamia notati ad prælationes admittantur, cum ratione boni regiminis multa suntillicita, quæ secundum iuris rigorem nulli pœnæ Canonicæ sunt subiecta, & ita mea sententia in hac parte est, quod eligentes hunc Religiosum, scientes eius tritauam fuisse concrematam, & hoc esse notorium, non bene faciũt, nam vilibus, & infamibus portæ dignitatum patere non debent, prout in iure *e* habetur, & hi saltem infamia facti, infames reputantur. Attamen secundum iuris rigorem loquendo non existimo supradictos electores in pœnas incidere contra ipsos in dictis constitutionibus latas, si simplicitate animi ipsum Religiosum elegerunt, putantes hoc sibi licere, ex eo quod non possunt certò scire, vtrum dictus Religiosus in dictis constitutionibus comprehendatur, propter ignorantiam, quam habent, an ante, an post delictum à dicta tritaua commissum, ab ea duxerit originem. Nam pœnæ huius constitutionis contra illos proponuntur, qui audacia, & præsumptione eligunt procedentes ex dicto genere maculato, vt patet ex verbis Pij IV. ibi, *Audeant, aut præsumant.* & sic hæ pœnæ non comprehendunt eos, qui animi simplicitate, & sine malitia, & temeritate ad huiusmodi electiones procedunt iuxta singularem Cardinalis *f* doctrinam, quam dicit communiter receptam Nauarrus in multis suæ doctrinæ locis. Et eligentes huiusmodi religiosum carent prædicta temeritate & præsumptione: siquidem præsupponitur, ipsos ignorare dictum religiosum habere descendentiam à tritaua ante commissum crimen hæresis, & per consequens ignorabant, an comprehenderetur sub pœna huius constitutionis. Et quando est dubium facti, an scilicet quis sit verè irregularis, excommunicatus, & huiusmodi, vbi agitur ad pœnam, debemus interpretari, & iudicare, quod non est excommunicatus irregularis, aut huiusmodi, secundum doctrinam Panormitani *a* maximè, vbi agitur de pœna imponenda, vt quia celebrauit, quia collatio non tenuit, & huiusmodi, quia in iudicio mitior pars est eligenda; odia enim sunt restringẽda, fauores autem ampliandi. Et quod ipsi electores non incidant in pœnas dictæ constitutionis, probatur deinceps: nam in *b* iure communi dicitur, quod non præsumitur, quem ex sacerdote fuisse genitum, etiamsi probetur sacerdotis filius. Et hæc est communis Doctorum, prout tradit Couarruuias: nam poterat ipse filius nasci antequam eius pater esset sacerdos. Et sic in proposito videtur dicendum non præsumi, quem in dicta constitutione comprehensum, ex eo quod probetur, eius tritauam fuisse igne crematam propter heresim, cum potuerit suam descendentiam ab ipsa tritaua habere ante ipsam hæresim commissam. Vnde volentes ipsam à dicto officio deponere, & declarare ad alia esse inhabilem, debent probare, ipsum suam descendentiam habere à dicta tritaua post commissum crimen, cum ipse possit iure optimo pro se dictam præsumptionem allegare, iuxta communem, quam tenent *c* Baldus, Angelus, & Felinus, Baldus, Iason, & Decius. Et confirmatur: nam expositi quorum parentes adeo latent, vt prorsus incertum sit, an ex legitimis nuptiis concepti sint, non reputantur illigitimi, & irregulares, à doctissimis viris, prout tenet Ananias *d*, quam dicunt communem Cardinalis Paleotus, & doctissimus Iacobus Menochius, quod est tenẽdum contra Couarruuiam, & Ioannem Maiorem, & alios. Fundamentum principale huius opinionis est: nam licèt filij ex legitimo matrimonio non soleant exponi, sed potius qui ex furtiuis, & illicitis fornicationibus, congressibusque nascuntur: attamen hæc ratio concludens non est, siquidem veterũ exemplis constat, aliquos multis expositos fuisse, qui tamen ex matrimonio nati sunt, vt de Semiramide, Paride, Ciro, & de aliis pluribus testantur historiæ, & de Moyse idem testantur diuinæ literæ *e*, & nos quotidiano vsu experimur, quamplurimos rei familiaris inopia oppressos non potentes suis liberis alimenta suppeditare,

e c. inter d. lectos. de excessibus prælatorum.

f Cardin. in Clement. 1. q. 39. de p suil. Nau. in c. statuimus. q. 2. 3. nu. 62. & in Ma c. 27. nu. 115. & 150.

a Panor. in c. in pænis. de reg. iuris. in 6 & in c. cum in illo proposito. de te...

b c. ... de filio presb. ... Couar. ... c. 8. §. 3. nu. 1.

c Baldus, & Ang in l. cum per longi. C. de præsc. longi temporis. Idem Ang in l. etiam quis §. vlt ff. de publ. delic. ... c. fin. n. 2 de præs. Bal in l. excessu. ff. de vsu ... p. col. 2 Ias col. fin. Dec. col. 2. in l ... bus. C. ... legis.

d Anan. l. ... de infan. expos. p. ... Pale. de nothis, & spur. c. 6. nu. 3. Men. de

solere eos exponere, vt commodius ab aliis educentur: quam opinionem ego puto verissimam: quamuis enim à communiter accidentibus rem debeamus iudicare, & sic videatur iudicandum expositos esse illegitimos, cum à communiter accidentibus illegitimi exponantur, hoc tamen fallit, nisi agatur de magno alterius præiudicio: cuiusmodi est aliquem illegitimum iudicare: tunc enim rem à communiter accidentibus minimè iudicare debemus: & præsupposito quod hæc opinio sit vera, ex ea maximum ducitur argumentum pro nostra parte. Nam si filij expositi legitimi reputantur, & per consequens habiles ad sacros ordines & dignitates, quæ secundum ius Ciuile & Canonicum, nonnisi legitimis conferuntur, cum aliquando contingat ex legitimo matrimonio natos exponi: cur iste Religiosus cum bona conscientia non obtinebit prælatiam, & ad eam eligi non poterit sine timore alicuius pœnæ, etiamsi habeat suam descendentiam ex tritaua combusta, cum sæpe sæpius contingat aliquos descendere à tritauis combustis antequam ab ipsis crimen hæresis committatur? Et confirmatur, quia non sufficit quem probare ingenuitatem suam, vt filia eius sit ingenua, cum aliunde possit esse plebeia, prout traditur in iure *f*. Et à fortiori non sufficit probare, tritauam fuisse combustam, vt eius abnepos inhabilis reputetur per dictas constitutiones, cum aliunde possit esse habilis, quia videlicet habuit descendentiam ab ipsa tritaua ante commissum crimen.

Sed contra hoc potest argui primo, quod iste tenetur probare suam capacitatem. Nam licet secundum ius, vbicumq; reus est in possessione, vel quasi possessione legitimitatis, præsumatur legitimus, nisi contrarium probetur, prout tradit Crauetta *g*, & dicit communem Solinus: hoc verum est, nisi talis reus, qui est in tali possessione, esset infamatus de illigitimitate, tunc tenetur se purgare, iuxta formam Capituli, *Accedens*, de purgatione canonica. Vnde videtur, quod iste electus tenetur se purgare, cum sit diffamatus de sua incapacitate, cum certo sciatur eius tritauam propter hæresim fuisse combustam. Sed huic obiectioni respondeo dicendo, quod licet iste Religiosus sit diffamatus, quod descenderet ex tritaua combusta, non tamen est diffamatus, quod eius progenitores ab ea descẽderunt, post crimen hæresis cõmissum: in qua descẽdentia, eius inhabilitas cõsistit, & non sequitur, est diffamatus, quod descenderit à tritaua combusta: ergo etiam est diffamatus, quod descenderit ab ea post crimen commissum.

Primo, quia secundum ius *h* à diuersis non fit illatio, præsertim in odiosis. Secundo, quia potuit habere descendentiam ante crimen commissum, prout satis in superioribus dictum est. Ex quibus sequitur, quod non sufficit probari contra istum Religiosum descendere à tritaua combusta, vt ipse inhabilis reputetur, nisi probetur habere suam descendentiam ab ipsa post crimen commissum: in hoc enim vltimo eius incapacitas consistit, & probatio ad hoc, vt ista repellatur à possessione capacitatis, debet esse integra, & ex omni parte concludens, prout habetur in iure *i*. Et hæc probatio denunciatori, & non reo incumbit: nam si quis vocetur de ingenuitate ad seruitutem, debet actor probare, prout colligitur ex iure *k*, nam qualitas ab statuto requisita, quando iuri communi refragatur, agiturque contra alium, ab actore debet probari, prout tradit *l* Decius, & habetur in quadam decisione Pedemontana. Vnde cum ista qualitas, quod iste descendat à tritaua post commissum crimen, & sic fiat inhabilis ad dictas prælationes, refragetur iuri communi, debet à denunciatore probari. Et quod refragetur iuri communi concluditur, nam ius commune dicti capituli *Statutum, de Hæreticis, libro sexto*, solum inhabilitat ad beneficia Ecclesiastica eos qui descendunt ex dicto genere maculato ex parte patris vsque ad secundam generationem, & ex parte matris vsque ad primam. At constitutiones Pauli IV. & Pij IV. vsque ad quartam generationem inclusiue se extendunt, tam ex parte patris, quam ex parte matris, prout dictum est in superioribus.

... arb. lib. 1. cent. 4. cas. 346 Cou. de sponsal. 2. p. c. 8. § 3. n. 9. Mauor. lib. 1. de irreg. cap. 11. nu. 1.

e Exod. 2.

f l. natales. C. de iur. aur. annul. & de natalibus.

g Crau. consil. 66. nu. 4. Solin. consil. 139. nu. 12. col. 2.

h l. fi. ff. de calum. l. Papin. exub. ff. de minoribus.

i l. non hoc C. vnde legit. ... in fra... de prob.

k l. circa. & l. quidam. de probat.

l Dec. consil. 222. nu. 8 & 2 deci. Pedemon. 20. nu. 10.

G Secun-

Secundum argumentum est, quod proponitur à Nauarro *m* qui sub distinctione loquitur in hoc casu, dicẽs quod aut loquimur in casu quando electio illius facta est, aut casu quod electio nondum facta est, & in primo casu, dicit necessariam esse probationem ex omni parte, vt ab ipsa prælatione priuetur. At in secundo casu ad impediendam, scilicet, electionem sufficere semiplenam probationem. Et ad hoc probandum singularem decretalem *n* adducit, qua probatur propter dictum vnius testis, & semiplenam probationem impedimenti affinitatis impediendum esse matrimonium nondum contractum, ne contrahatur. Et similiter in nostro casu videtur semiplenè probari, istum religiosum esse inhabilem, cum probatur eius tritauam fuisse combustam, & per consequens illam semiplenam probationem sufficere ad dictam probationem impediendam. Huic argumento respondetur negando consequentiam, scilicet, quod in nostro casu sufficit semiplena probatio ad impediendam electionem, cum in eo agatur de honore illius religiosi, & suorum progenitorum affinium & consanguineorum, & sic de re grauissima in præiudicium multorum redundante, quo casu non sufficit semiplena probatio, imo debet præcedere probatio iuridica integra, & ex omni parte concludẽs, prout dictum est in superioribus. At in dicta decretali non agitur de honore, neq; de aliqua re graui simili: & ideo nimirum si ad impediendum matrimonium semiplena probatio impedimẽti allegati sufficiat. Præsertim, quia non sufficeret, sæpe sæpius contingeret, quod aliqui contraherẽt inualide, & matrimonium inualidum consummarent in maximum præiudicium, & scandalum multorum, quæ omnes rationes in nostro casu cessant, cum hic agatur de re graui, & multis præiudiciali, & ex electione huiusmodi religiosi nullum præiudicium neque scandalum paretur.

m Na. lib. 5. consil. tit. de hæret. cõs. 2. & 3. add.

n c. tritertia 2. de spons.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum dictus Religiosus teneatur in foro conscientiæ credere habere suam descendentiam ab ipsa tritaua post commissum crimen.

RESpondeo dicendo, quod cum in superioribus satis probatum sit, istum Religiosum non esse remouendum ab electione propter ignorantiam, quæ habetur de eius descendentia à sua tritaua post commissum crimen, visum mihi fuit, vt hoc dubium plene resolueretur, & nulla dubitandi ratio remaneret ventilares: vtrũ supradictus religiosus teneatur credere suam descendẽtiam habere ad ipsa tritaua post commissum crimen? Cui dubio respondeo quod non. Et probatur: nam communiter Doctores ex *a* iure notant, quod non est obligatus filius credere matri dicenti, esse conceptum ex adulterio, attento quod est in possessione legitimi, quod est verum, etiamsi mater sit conuicta de adulterio. Et assignat textus rationem, quod bene compatitur esse adulteram, & quod natus fuerit ex proprio marito. Et sic in simili forma in nostro casu dico, quod non est obligatus credere, quod descenderit ex tritaua hæretica, etiam si propter hæresim fuerit cõbusta, quia bene compatitur talem esse hæreticam, & quod ipse descenderit ab ea ante commissum crimen. Sed dices ipsum electum in foro conscientiæ magis securam partem sequi debere, scilicet quod sit incapax propter tritauæ combustionem, etiamsi dubitet, an ante, an post commissum crimen ab ea processerit; nam etiamsi quando est dubium facti, an quis sit vere regularis excommunicatus, aut huiusmodi in foro contentioso, vbi pure agitur de pœna debemus interpretari, & iudicare, quod non sit excommunicatus irregularis, aut suspensus, iuxta doctrinam Panormitani *b*. Maxime vbi agitur de pœna imponenda. Verbi gratia, quia collatio non tenuit, & huiusmodi. Verum tamen in foro conscientiæ contrarium dicẽdum est, scilicet, quod ipse electus partem magis securam sequi debet, prout communiter in iure *c* notatur, & tenent Glossa singularis, & idem iudicium est in foro quasi pœnitentiali, & vbi peccatum immineret ex tali dubio, nempe quia non agitur ad pœnam propriam, sed vt ab altaris ministerio abstineat & caueat peccatum, vel abstineat à contractu matrimonij dubij, vel aliquo officio exercendo, in quo subest peccatum, prout tradunt communiter Doctores, & notat Syluester *d*. Et sic videtur, quod iste in foro conscientiæ non debet acceptare prælatiam, nam constitutio Pontificum non agit mere solum ad pœnam contra ipsum, sed etiam ad culpam; peccant enim mortaliter tale officium exercendo, & quod in hoc dubio non tenetur acceptare ipsum, cum immineat ex tali acceptatione lethale periculum. His tamen non obstantibus respondeo, non teneri dictum religiosum in isto casu iudicare esse inhabilem, & incapacem ratione prædicti dubij, Pro cuius rei, & rationis dubitandi explicatione primo notandum est, quod duo sunt dubia, primum speculatiuum, & aliud practicum; speculatiuum dubiũ est, quod non tractat de re operabili, vel si tractat, est in communi; verbi gratia, an iste contractus sit licitus, an iste sit capax, an vero incapax, an iste sit maritus legitimus, an vero illegitimus. Dubium autem practicum est, quod tractat de re operabili, verbi gratia, an iste peccet, reddendo debitum, vel non peccet acceptando Guardianatum, vel non?

a l. miles §. fin. & ibi. ff. de adult.

b Panor. in c. in præsen. de renũ. tutis. in 6. & c. cũ in fili præposit. de testibus.

c c. significasti. de homicid. c. ad d d. manus. de cler. excom. minist. glos. in c. vn. de de fer. cap. in ord. fac.

d Sylvest. ver. dubium q. 4.

Secundo est notandum, quod hæc duo dubia non mutuo consequuntur; quia potest esse cum dubio speculatiuo certitudo practica; verbi gratia, dubitant milites, an bellum sit iustum, an non: cum hoc tamen stat, quod accedente Principis mandato certo sciant, quod non peccent militando. Item sunt opiniones probabiles in aliquo casu, quarum vnam ego sequor, licet sim dubius speculatiue de veritate alicuius rei de qua agit opinio, sum tamen certus, quod sequendo illam non pecco. Item fœmina dubia est speculatiue, an iste sit suus maritus? non tamen dubia practice, quod reddendo debitum non peccat, prout definit *e* Innocentius Papa. Hanc doctrinam tradunt doctissimus Soto *f*, Corduba, & Veracrux. His prælibatis fundamentis ad dubium respondetur, quod iste electus etiam si speculatiue dubitet, an comprehendatur in dictis constitutionibus, necne. Attamen practice potest credere ad effectum acceptandi prælatiam non esse comprehensum: siquidem erat in possessione capacitatis, & vt capax eligitur, & non plene probatur, sub dictis constitutionibus comprehẽsum esse. Et hoc procedit præsertim si ex renunciatione talis prælatiæ, non solum sibi maculam infert, sed etiam suis consanguineis ex dicta tritaua descendẽtibus: nam ipsis præiudicium maximum infert, si forte sint in possessione capicitatis ad officia publica. Quod confirmatur, quia non potest ipse, nisi cum maxima difficultate certificari, vtrum eius progenitores ab ipsa tritaua post commissum crimen descenderint. Et si dixerint, quod recurrat ad archiuum sanctæ Inquisitionis, vbi est confessio dictæ tritauæ, in qua tempus commissi criminis continetur, & quod recurrat ad libros baptismales, vbi est natiuitas ipsorum progenitorum, ex quibus potest concludere, an habeat descendentiam ab ipsa tritaua, ante, vel post commissum crimen; Ipsis respondeo, quod ad vincendum hanc ignorantiam non obligatur homo ponere diligentiam possibilem absolute, sed diligentiam moralem, prout notat *g* Almainus, & resoluit Medina, & talis diligentia non est moralis: nulla enim lex moraliter loquendo hominem ad archiuos sanctæ Inquisitionis in hoc casu recurrere obligabit, vt patet. Denique prædictus Religiosus non obligatur ad dictam inquisitionem, sed solum ille qui denunciat: vel iudex ex officio, ille enim qui denunciat, obligatur ad probandam inhabilitatem, prout determinat Lucas de Penna *h*, & resoluit Salzedo in sua practica criminali Canonica.

e c. inquisitioni. de sent. excom.

f Sot. lib. 4. de inst. q. 5. a. 4. & in 4. d. 27. q. 1. a. 3. Cor. lib. 3 q. 4. & Vera. in spec. conn. p. 3. a. 18.

g Alm. in moral. cap. 4. Med. li. 2. q. 76. artic. 3. iuxta fin.

h Luc. de Pen. na in rub. de delato. l. 10. col. 2. ver. ad formidum. Salzed. in pract. crim. c. 6.

A R-

ARTICVLVS V.

Vtrum nouiter conuersi ex Iudaismo, & ex infidelitate comprehendatur in dictis constitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod isti tales rarissime ad Presbyteratum, & Episcopatum sunt assumendi, multumq; debent probari, atque in inferioribus ordinibus, & officiis exercitari, vt sic pateat qua fide sint muniti, qua modestia, qua grauitate & verecundia præditi, prout dicitur in Concilio Niceno *c* secundo, & in Concilio Cardicensi, & in Concilio Laodicensi: & tradunt Diuus Gregorius & Syluester Papa, & Syricius Papa, & traditur etiam Concilio Arelatensi tertio, capite primo, & in Concilio *d* Bracharensi primo. Et ratio hoc dictat. Nam vt inquit Innocentius *e* Papa I. miserum est eum magistrum fieri, qui nunquam fuit discipulus: eum summum fieri sacerdotem qui nunquam in vllo gradu obsequutus fuit sacerdotem. Et sic in quodam Canone *f* dicitur constituisse sanctum Concilium; vt Iudæi, aut hi, qui ex Iudæis sunt officia publica nullatenus approbant, vbi Glossa ait, quod loquitur de Iudæis ad fidem de nouo conuersis, iuxta Canonē *g* quendam, in quo ordinatur nulla officia publica Iudæis esse iniungenda, ne his occasio tribuatur pœnam inferre Christianis. His ducti rationibus Paulus IV. & Pius IV. in suis constitutionibus inhabilitantes descendentes ex Iudæis, & Hæreticis, quorum corpora concremata sunt, ad prælationes, honores & dignitates nostræ sacræ religionis, voluerūt comprehēdere sub dicta inhabilitatione, & pœnis nouiter cōuersos ex Iudaismo, & ex Hæretica prauitate, vt patet ex sequentibus verbis, ibi, *Nullus secularis, qui Iudæus, vel Hereticus fuerit.* Quæ verba habentur in constitutione Pij IV. & in constitutione Pauli IV. sequentia verba proponuntur: *Si contigerit tempore data aliquem ex dictis olim Iudæis, vel Hereticis exsistentibus, &c.* Ex quibus verbis satis colligitur ipsos nouiter conuersos à dictis officiis expellendos esse, cum sint inhabiles; indecorū enim est, veteranis Christi Ministris munere publico præferri eum, qui paulo ante Christianam Religionem, vel idolorum cultu, aut Iudaicis cæremoniis, & superstitionibus insectabatur. Quod aliis multis comprobat Couartuuias *h*. Circa quas constitutiones aduertendum est primo, quod qui iam diu Catholicam fidē relicta falsa religione suscepit, & miles est veteranus militiæ Christianæ, nulla lege prohibetur ad secularia officia eligi, & admitti, imo regia cōstituit. partitarum *i* expresse admittitur, cuius meminit late hāc cōmunem opinionē cōprobans Mōtaluus *k*, & Felin. & Ripa ipsum prius adnotauerunt. Et licet dicta lex regia indistinctè eos admittendos censeat ad publica munera, qui relicta Iudæorum, aut Maurorū secta Christo nomen dederūt, *l* Couarruuias tamen sentit eam legem esse intelligendam, iuxta supradicta. Vnde merito dubitari potest an nouiter ex Iudaismo conuersi, qui iam diu legem Christi, vt veterani milites professi sunt, non obstantibus dictis constitutionibus ad dictas prælationes sint admittendi. Et iuxta supradicta videtur dicendum, non esse repellendos: cum enim hæc lex sit pœnalis, videtur intelligenda, & restringenda iuxta ea, quæ dicunt Doctores aliam similem legem intelligentes, & restringentes. Neque constitutio Pij IV. huic sententiæ contradicit; ait enim absolutè: *Nullus secularis, qui Iudæus vel Hereticus fuerit, &c.* quæ verba non de his qui fuerunt olim Iudæi, & Hæretici, & iam diu legem Christi professi sunt, intelligi sine aliqua violentia possunt. Sed his obstant verba constitutionis Pauli IV. ibi, *qui olim Iudæi, seu Heretici fuerint, &c.* illud enim aduerbium, *olim*, denotat conuersos à Iudaismo post multum tempus à dictis officiis esse repellendos, propter quod opinioni supra positæ, non omnino adhæreo.

Secundo aduertēdum est circa dictas constitutiones, quod licet nouiter conuersi ad fidem, ex Gentilitate rarissime ad presbyteratū, & Episcopatum assumantur, prout in superioribus Conciliis, & epistolis Apostolicis comprobatur, & tradit luculenter *m* Simon Maiolus de irregularitate, & Couarruuias alios allegantes: noluerunt tamen Summi Pontifices, huiusmodi neophitos in his constitutionibus comprehendere, vt patet ex dictis verbis, ibi, *Nullus secularis, qui Iudæus, vel Hereticus fuerit*; & ibi, *olim Iudæis, vel Hereticis exsistentibus, &c.* in quibus nulla fit mentio de conuersis à Gentilitate, & lex penalis, & exorbitans de vnu casu ad aliam non extenditur, neq; de vna ad aliam personam propter similitudinem rationis, prout pluries in superioribus dictū est. Ex quibus infertur, quod admittentes ad prælationes conuersos à Gentilitate non puniuntur pœnis harum constitutionum, neque ipsi electi eas renunciare tenentur, cum minime ad illas sint inhabiles.

Tertiò aduertendum est, quod licet constitutiones Pij IV. & Pauli IV. tantum loquantur de descendentibus à Iudæis, & Hæreticis, qui olim Iudæi & Hæretici fuerunt; Gregorius tamen decimus tertius in sua constitutione, quæ incipit, Consueuit, data Romæ die octauo Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, eas constitutiones ad descendentes à Mauris, & ad ipsos Mauros nouiter conuersos extendit dicens; *Decernentes de nouo quod quoad illos qui ex Mahometanorum, Iudæorum, vel Hæreticorum origine descendunt seruetur, quæ piæ memoriæ Paulus IV. prædecessor noster per suas in forma breuis literas sub data videlicet vigesima quarta Aprilis, millesimo quingentesimo nono, Pontificatus sui, anno quarto, statuit*: Hæc Gregorius decimus tertius.

ARTICVLVS VI.

An præfatæ constitutiones includant omnes, quos vulgus Lusitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hispaniæ appellat, Christianos nouos, *etiam si ante quintam generationem maiores eorum fuerint conuersi.*

RESpondeo dicendo, quod non, quoniam ipsæmet constitutiones se restringunt vsq; ad quartam generationem tantum, & in claris non est opus coniecturis; iuxta id quod dicitur in iure *a*, & ita tenet Nauarr. Ex quibus constitutionibus colligitur clare, quod cum loquatur de descendentibus à dicto genere maculato, non habebat locum in collateralibus, & ita ille, cuius frater fuerit pœna combustionis propter hæresim damnatus, non comprehenditur in dictis constitutionibus, cum dictæ constitutiones, dictam pœnam aperte imponant descendētibus vsque ad quartam generationem inclusiue, nullam mentionem facientes de collateralibus. Et lex pœnalis etiam vbi est eadem ratio, minime extensionem admittit, & in hoc casu constat minorem rationem versari in collateralibus, quam in descendentibus, prout tradunt leges Ciuiles, & Canonicæ de successionibus agentes.

ARTICVLVS VII.

Vtrum descendentes ex dicto genere maculato sint priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea, si sui progenitores vsque ad quartam generationem inclusiuè condemnati propter hæresim reconciliati tamen sunt Ecclesiæ.

RESpondeo dicendo, quod Paulus IIII. & Pius IIII. in suis constitutionibus videtur determinare, quod sufficiet fuisse condemnatos, etiamsi Ecclesiæ vnitati reconciliati sint. Quod colligitur ex verbis constitutionum ipsarum, ibi, *Condemnati, ac eorum corpora igni tradita.* Illa enim dictio, *ac*, disiunctiua censetur, & sic significat, quod sufficit ad dictam inhabilitatē, & priuationem, aliquem à damnatis, vel concrematis descendere. At doctissimus Doctor Gradus superius allegatus, & Reuerendissimus pater noster Generalis superius allegatus, contrarium definierunt, prout in articulo secundo late diximus. Ad argumentum autem dictionis, ac, facillimo negotio respondetur, scilicet quod ipsa non sit disiunctiua, sed declaratiua; & sic voluerunt dicere Summi Pontifices, quod priuantur à dictis officiis, & fiunt inhabiles ad ipsa illi, quorum progenitores vsque ad quartam generationem inclusiue, tam ex parte patris, quam ex parte matris sunt Hæretici condemnati, & eorum

c Conc. Nic. cap. 1. & 2. Conc. Card. c. 13. Laodic. ca. 3. Gregor. lib. 4. in re. registr. ep. 51. & lib. 7. ep. 1. 10. Syl. in conf. Rom. c. 2. ca. 10. Siricius ca. 3. epist. 3.
d Brach. cap. 38.
e Inno. ep. 12.
f c. constituit. 17. qu. 4. vbi. gl. ver. hi qui ex Iudæis sunt.
g cap. nulla. d. 54.
h Cou. in cap. si furiosi. n. 1. p. §. 2. p. 914. colum. 1.
i li. 6. tit. 24. partit. 7.
k Montal. in lib. 2. tit. 3. l. 4. f. ri. Felin. & Rip. in ca. cum te. num. 31. de rescriptis.
l Cou. vbi sup.
m Maio. li. 1. irregular. c. 21. & Cou. vbi sup.
a l. continuus §. cum ita ff. de verb. oblig. Na. li. 5. consil. tit. de heret. consi. 21. in 1. edit.

corpora igne cremata; & sic non sufficit, condemnatio sola, si eorum corpora & statuæ igni traditæ non sunt, iuxta dispositionem antiquam iuris communis in Capitulo, *statutum felicis recordationis*, cuius literam supra articulo secundo proposuimus. Neque est alienum à iure communi, quod hæc dictio, ac, ponatur inter duas res idem significantes, prout cum Panormitano, & aliis ex multis iuribus concludit Nauarrus *b*. Et sic in constitutionibus idem omnino significat condemnati, quod significant ista verba, corpora eorum igni tradita sunt: & quod in materia harum constitutionum, secundum hunc sensum sit accipienda ista dictio, ac, probatur. Nam lex pœnalis continens aliquid contra regulam communis, debet intelligi, vt quantum minus fieri possit, corrigat ius commune *c*. prout traditur in iure Canonico, & Ciuili, & tractant Socinus, & Felinus: satis enim est quod in aliquo operetur, prout tradunt Decius, Ripa, Calderinus, Iason & Cornelius, & constitutiones supradictæ, leges sunt pœnales multa continentes contra terminos iuris communis, prout ex superioribus patet.

b Na. in cap. statuimus. 19. qu. 3. nu. 44. c ca. cum dile. & ibi gl. ver. aur. con. de rescript. notatur in l. fin. §. in comp. C. de iur. delibe. & di. l. si vero § de viro ff. solut. mat. Soc. cons. 38. col 2. Feli. in ca. 1. col. 7. de rescript. Dec. in cap. 1. col. 5. in fi. vbi Ripa nu. 42. de rescr. Cal. tit. de contr. cons. vlt. nu. sufficit enim Iason in l. si quis post-hu. §. si filius. nu. 47 ff. de lib. & posthu. Corn. cons. 19. lit. G. vol. 4.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum descendentes ex dicto genere maculato sint priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea ante latam sententiam.

RESpondeo dicendo, quod Paulus IIII. & Pius IIII. in suis constitutionibus definiunt, *Ipsos esse priuatos ipso iure officiis Generalatus, Comissariatus, & Prouincialatus, seu Guardianatus, essque inhabiles ad ipsa obtinenda, nihilq; vigore dictorum officiorum gerere, seu administrare posse, gestaque & administrata per ipsos post præsentium publicationem in Capitulo generali nostri ordinis faciendum, viribus careant, nullamque prorsus obtineant firmitatem*. Aduertendum tamen, consuetudinem leges pœnales interpretari, quoad priuationem officiorum, & suspensionem ipsorum ipso facto sic intelligi debere, quod scilicet Officialis, & Prælatus electus, ipso facto per legem sit priuatus, vel suspēsus officio, & prælatione. Attamen dum toleratur ab Ecclesia vsque ad sentētiam iudicis, eius gesta, & acta valeant, exercens tamen dicta officia, peccat mortaliter. Et sic interpretatur consuetudo, quod priuatus ante sentētiam peccat acceptando, nisi in casu necessitatis, quādo scilicet tale exercitium fuerit necessarium, ne eius, vel alterius crimen occultum reueletur. Et de Tabellionibus, & aliis huiusmodi officialibus, id specialiter tenet Glossa *d*. De Prælatis vero id ipsum dicunt Richardus & *e* Syluester, quos sequuntur Corduba, & Aragon. Ex quibus concluditur secundum opinionem istorum Patrum, supradictos ipso facto esse priuatos à dictis officiis, & inhabiles ad ea, antequam per sententiam Iudicis ipsi priuentur, & inhabilitētur, & sic peccare mortaliter, ipsa officia exercentes; nisi ratione alicuius magnæ necessitatis excusentur; verbi gratia quia si ipsa non exercerent, ipsius vel alterius crimen occultum reuelaretur, prout resoluunt idem *f* Corduba, Nauarrus, Soto, & Castro dicentes, quod quando Legislator ponit pœnas graues ipso facto contra transgressores alicuius legis, non sunt obligati ipsi transgressores esse executores dictarum pœnarum, renunciando, verbi gratia, officia à quibus sunt ipso facto priuati, vel quorum sunt inhabiles, si ex renunciatione timetur probabiliter, quod delictum eorum reuelabitur, & aliquis infamabitur. Vnde supradicti ascendentes ex genere maculato, & damnato dicta officia habentes ea renuntiare minime tenentur, si ex tali renūciatione timent probabiliter ipsorum famam, & eorum progenitorum detrimentum fore passuram, quia scilicet sunt in possessione bonæ famæ. Verum tamen est, quod tenētur petere dispensationem quam citius fieri potest, vt admonent in simili casu Doctores supradicti. Illi vero qui non sunt in possessione ipsorum officiorum, si ad ea per electionem, aut alio quocumq; modo admittantur, suæ inhabilitatis non ignari, tenentur dicta officia omnibus modis possibilibus renunciare. Neque excusantur, quod forte ex tali renuntiatione possit oriri aliqua suspicio generis maculati, nam multæ sunt rationes mouentes homines ad dictas renuntiationes faciendas, quæ his temporibus propter maximum onus prælationum ipsis renūtiantibus maximum conferunt honorem, & ipsorum prudentia in his ab omnibus bene sentientibus satis commendatur. Ex quibus infertur, quod vsque dum tolerantur in officiis, acta per eos facta valent, & sic tenentur subditi eis obedire (prout infra declarabitur) quousque in foro exteriori per sententiam declaretur ipsos in dictis constitutionibus esse comprehēsos. Neque his obstant verba dictarum constitutionum, ibi, *Receptio de ipsis facta ad prædicta officia, si fieri contigerit de facto, nullius sit roboris, & momenti, & pro non facta habeatur, sed omnia & singula per eos sic electos, & assumptos de facto, administrata & gesta viribus careant, & nullam prorsus firmitatem obtineant, neque ius alicui tribuant*. Nam respondetur primo, dicta verba intelligi debere, nisi tolerentur iuxta prædicta. Vel secundo respondetur ex mente Soti *a*, quod constitutiones Apostolicæ priuantes regulares ab officiis & prælationibus, quas possident ipso facto, & eos inhabilitantes sine alia declaratione, debent pie & verè interpretari, vt intelligantur, quod amittant ipso facto dictas prælationes sine aliqua sententia declaratoria ipsius criminis, propter quod ipsa pœna imponitur. Vt tenet etiam Syluester *b*. Imo tenet Henriquez *c*, quod regulariter loquendo omnes leges pœnales rigorosæ dicta verba addentes, debent explicari, quod solum loquantur in foro exteriori, non autem in foro conscientiæ prout diximus late suprà in quæstione septima articulo decimo sexto. Imo Pater Victoria in relectione de Indis ait, quod cum priuari in foro consciētiæ sit pœna, nec debeat infligi ante condemnationem, non satis scio, an ius humanum hoc possit efficere, vt scilicet ante condemnationem teneatur quis dicta bona restituere. Hæc Victoria.

d Gl. in auth. de tab. §. pen. e Rich. in 4. d. 18 ar. 7 q. 1. Syl. tit. excom 3. q. 10. & 11. & tit. confess. 1 qu. 10. Cord l. 1. q. 4. 36 fo. 290. cap. 3. Aragon 2. 2. qu. 11. art. 3. fol. 349 f Cor. vbi su. q. 35 Soto lib. 3. de iust. q. 6. art. 4. & l. 5. q. 6 ar. 1 Na. in Man. cap. 23. n. 63. & c. 26. n. 239. Cast. lib. 2. de leg. pœnal. cap. 25.

a Sot lib. 1. de iust. q. 6. ar. 6.

b Syl. verb. pœna nu. 28. c Henriq. l. 13. c. 13. 16. num. 3.

ARTICVLVS IX.

Vtrum fratres nostri Ordinis possint obedire electis ex dicto genere cum primum sciuerint ipsos esse comprehensos in dictis constitutionibus.

RESpondeo dicendo, quod licet Paulus IV. & Pius IV. in suis constitutionibus dicant, quod fratres debent & tenentur incontinēti ab eorum obedientia recedere; hoc tamen cum sit præceptum morale, moraliter, & iuridice debet explicari, scilicet, vt prius casus ad suum superiorem referatur, vt ab ipso sententia declaratoria eos esse comprehensos sub dictis constitutionibus proferatur, qua prolata, statim remanent priuati, & tenentur subditi ab ipsorum obedientia recedere. Quod ex dictis in articulo superiori comprobatur. Et si contrarium diceremus, maximum inconueniens sequeretur: nam vnicuiq; subdito liceret suo Prælato non obedire, dictam exceptionem, vel aliam similem allegādo, quod pareret maximam in Religione confusionē. Et supra dicta probātur ex verbis ipsarum constitutionū, ibi: *Nullique fratres in dictis officiis contra huiusmodi mandata existentibus obedire, sed incontinenti quamprimum potuerint, &c.* Vbi notanda sunt verba, *quamprimum potuerint*; sonant enim ac si aperte dicerent, quamprimum, licite, religiose, iuridice, & sine strepitu potuerint, consultando superiorem, ita vt iustitia seruetur, & frater non infametur. Probatur etiam ex aliis verbis earum constitutionum, ibi: *ab eorum obedentia recedere, & ad alium eligendum procedere*. In quibus verbis videntur velle Summi Pontifices, quod tunc teneantur ab eorum obedientia recedere: quando res ita se habet, vt ad alium eligendum possint procedere. Vnde cum non possint procedere ad alium eligendum, nisi prius declararetur per sententiam iuridicam electum in dictis constitutionibus comprehendi, clare sequitur non teneri subditos ab eius obedientia recedere, nisi cum primum fuerit dicta sententia declaratoria contra ipsum lata.

ARTI-

ARTICVLVS X.

Vtrum supradictos ad dicta munera admittentes in excommunicationem ipso facto incidant, & sint priuati ipso facto officiis, & inhabiles ad ea.

RESpondeo dicendo, quod volentes admittere aliquos ad dicta munera, de quorũ infamia est aliqua non leuis suspicio, tenentur ante electionem inquirere; vtrum comprehendantur sub dictis constitutionibus, & eos intrepide admittentes, scientes macula prædicta esse infectos, grauissime peccãt, & pœnis maximis afficiuntur. Nam in ipsis constitutionibus continetur, *Quod in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, & priuatione Generalatus, Commissariatus generalis, & alterius cuiuscumque Commissariatus, Prouincialatus, & Guardianatus, aliorumque officiorum & dignitatum, dicti ordinis, & inhabilitatis ad illa in perpetuum obtinenda pœnas eo ipso incurrant, si aliquos ex supradictis ad dicta munera admiserint.* Quam pœnam excommunicationis certum est, quod ipso facto incurrunt, prout tenent omnes secundum Sotum *d*, Cordubam, & Nauarrum. Vtrum autem remaneant priuati dictis officiis, & inhabiles ad ea ante sententiam declaratoriam sui criminis, satis patet ex dictis in articulo superiori. Circa quod est summe aduertẽdum, quod etiam admittatur opinio Nauarri, de qua supra in articulo secundo fecimus mentionem, scilicet, quod omnes descendẽtes ex dicto genere maculato, vsque ad quartam generationem inclusiuè, etiamsi dictum genus maculatum non sit pœna ignis condemnatũ, & concrematum, sint inhabiles ad prælationes, iuxta dictas cõstitutiones: nihilominus eligentes ad dicta officia aliquos ex supradictis non incurrũt in pœnas huius constitutionis, considerãtes opinionem contrariam esse certiorem & magis conformem iuri communi, & sic intelligentiam veram huius cõstitutionis adhuc sub dubio versari. Nam intellectus verus iuris humani dubij excusat à peccato saltem mortali, secundum Innocẽtium *e*. Vnde admittentes supradictos ad prælationes, putantes solum excludi à Paulo IIII. & Pio IIII. descendentes ex genere maculato pœna combustionis afflicto, etiamsi omnes descendentes ex dicto genere indifferenter excludantur, vt tenet Nauarrus, non peccant mortaliter, & per consequens non incidunt in dictas pœnas, pœnæ enim supradictæ non imponuntur, nisi ratione peccati mortalis, secundum Doctores communiter, & expresse proponuntur hæ pœnæ contra præsumentes.

d Soto lib. 1. de iust. qu. 6. ar. 4. Cordub. lib. 1. quæst. q. 36. Nau. in Man. cap. 13. num. 63.

e Innoc. in c. per tuas. 2. n. 4. de simon.

ARTICVLVS XI.

Vtrum hi, qui professi sunt in nostra religione ante constitutionem Clement. VII. & Pauli IV. possint esse Definitores, Discreti, Capitulares, Magistri Nouitiorum, Vicarij Conuentuum, & Confessores Monialium.

RESpondeo dicendo, quod licet Clemens VII. ediderit dictam constitutionem, & Paulus IIII. & Pius IIII. eandem innouauerint, & Gregorius XIII. ipsam confirmauerit, Iulius tamen III. & Pius V. eas constitutiones moderati sunt, dicentes, quod solum repellantur à nostra Religione, & à prælationibus eiusdem, illi, qui ex genere maculato pœna ignis afflicto descendunt, vsq; ad secundam generationem ex parte patris, & vsque ad primam, ex parte matris. Vnde colligitur, quod illi, qui nostram Religionem professi sunt ante publicationem constitutionis Clementis VII. etiam si à dicto genere descendant, vere sint Religiosi, cum ante istud tempus per nullam constitutionem eorum professio fiat irrita. Et idem dicendum de his, qui professi sunt in nostra Religione ab anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo, die decima Octobris, vsque ad annum millesimum quingentesimum quinquagesimum octauum, die vigesima quarta Aprilis, quo temporis spatio durauit constitutio Iulij III. qui moderauit constitutionem Clementis VII. Et idem etiam dicendum est de his qui professi sunt ab anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, vsque ad annum millesimum quingentesimum septuagesimum tertium, quo temporis spatio durauit constitutio Pij V. Hi enim etiam si descendant à tritauis, ex parte patris, & etiam si descendant ab auis, ex parte matris, quorum corpora sunt concremata: si prædictis temporibus nostram religionem professi sunt, eorũ professio valida est: non enim Summi Pontifices supradicti irritabant professionem, nisi eorum tantum, quorum progenitores vsque ad secundam generationem, ex parte patris, & vsq; ad primam, ex parte matris fuerunt condemnati, & concremati iuxta terminos dicti Capituli, *statutum fœlicis recordationis*, sæpè sæpius allegati. Vnde titulus nostræ quæstionis tantum intelligitur de his qui professi sunt valide in nostra Religione: de quibus quæritur vtrũ possint eligi ad officia in dicto articulo quæstionis proposita? Respondetur, optimo iure eligi posse ad officia, quæ non habent iurisdictionem ordinariam, sicut habẽt officia Generalatus, Commissariatus Generalis, Prouincialatus, Commissariatus Prouincialis, quæ in dictis constitutionibus prohibentur dari dictis personis. Cum enim istæ constitutiones sint pœnales & rigorosæ, non debent extendi, imo debent restringi præcise ad dignitates, & prælationes, de quibus expresse loquũtur, prout traditur in Iure *a*, & tenent post alios Tiraquellus, & Sarmiẽto. Vnde cum dictæ constitutiones loquantur de officiis, quæ sunt vere prælationes, & habent iurisdictionem ordinariam, vel quasi ordinariam, iuxta tradita à Syluestro *b*, minime sunt extendendæ ad officia, quæ non habent huiusmodi iurisdictionem. Et sic possunt esse Definitores, Magistri Nouitiorũ, Vicarij Priorum Conuentualium, & multo magis Confessores Monialiũ. Hæc enim munera non sunt prælationes, neq; habent iurisdictionem ordinariam. Possunt etiam esse Discreti Capitulares in Capitulis Prouincialibus, cum hoc munus non habeat iurisdictionem annexam. Attamen non possent eligi in capitulo ad aliquod officium habẽs dictam iurisdictionem. Dixi, in capitulis prouincialibus, non enim in nostra Religione possunt eligi Discreti ad Capitula generalia. Discreti enim discretorum, quia ad Capitulum generale mittuntur, aliquam saltem in potentia habent iurisdictionem, prout dictum est in superioribus *c*. Aduertendum tamen quod non possunt esse Vicarij Conuentuum, qui propter causas particulares non vocantur Prioratus, neque Guardianatus, sed Vicariatus. Vicarij enim & superiores taliũ Conuentuum iurisdictionem habent ordinariam iure speciali, prout tradit Syluester *d*.

a l. quod lex ff de leg. Tiraquel tract. legum. in præfat. num. 62. Sarm. lib. 1. Select. ca. 12. num. 5.

b Sylu. verb. Prælatus n. 6.

c Sup. q. 15.

d Syluest. ver. Prala. 111. n. 3.

ARTICVLVS XII.

Vtrum professi in nostra Religione ex dicto genere maculato possint esse Prædicatores.

RESpondeo dicendo, quod Paulus IV. & Pius IV. in suis constitutionibus hoc expresse interdixerunt, sed quoad hoc hæ constitutiones à Patribus ordinis non fuerunt receptæ. Nunquam enim audiui aliquem propter huiusmodi maculam à prædicationibus fuisse priuatum. Imo in cõstitutionibus generalibus Toletanis nostræ sacræ Religionis, solum ordinatur, vt ipsimet ab officiis ordinis suprapositis repellantur, nullam mentionem de prædicationibus facientibus. Ex quibus satis colligitur, quod cum constitutio Toletana ad maiorem obseruantiam dictarum constitutionum sit facta, vt ipsamet ait, non prohibeat ipsis munus prædicandi, dictas constitutiones, quoad munus prædicationis minime fuisse receptas; sed tantum quoad munus prælationum, & sic quoad hoc non obligare, sicut non obligant aliæ leges minime receptæ, prout post Dominicum *e*, Felinum, & communem tradit eleganter Nauarrus. Vnde constituẽtes aliquem ex supradictis prædicatorem, non peccant mortaliter, neque incurrunt in pœnas harum constitutionum. Et per consequẽs talis prædicator constitutus, titulum, nomen, & rem prædicationis habere potest.

e Domin. in c. 2 de constit. Fel. in c. 1. de treuga & pace annot. 12. vers. intellige quando & n. 13. conf. d 2. Naua. in Manu. c. 23. n. 41.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Moniales nostri ordinis descendentes ex genere maculato comprehendantur in dictis constitutionibus.

RESpondeo dicẽdo, quod lex exorbitans, & rigorosa non debet extẽdi extra casum de quo loquitur, vnde cum ista constitutio solum loquatur de fratribus, non debet extendi ad Moniales, præsertim quia lex loquens de viris in odiosis, non extenditur ad fœminas, prout diximus in quæstione *f* præcedenti. Præterea Pius IV. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, Kalendis Augusti, similem constitutionem declarauit confirmatam autoritate Apostolica, quæ seruatur in ordine D. Hieronymi, prout habetur in huius ordinis Compendio *g* Scilicet, quod ipsa constitutio excludens ab ea Religione descendentes ex genere maculato, non extendatur ad eiusdem ordinis Moniales. Et in nostris cõstitutionibus generalibus Toletanis cum agitur de obseruantia constitutionum Pauli IV. & Pij IV. non præcipitur fieri inquisitionem ex genere virginum cupientium ingredi Religionem, vt ad professionem & officia Religionis admittantur, sicut præcipitur, vt fiat inquisitio de fratribus. Ex quo concluditur, quod admittentes ad professionem fœminas descendentes ex genere maculato, etiam combustionis pœna afflicto, non faciunt contra nostras constitutiones, neque etiam faciunt contra eas admittentes illas iam professas ad munus Abbatissatus, & ad alia officia Monialium, tum quia constitutiones supradictæ non loquuntur de Monialibus, tum etiam quia dicta officia non sunt vere prælationes habentes iurisdictionem Ordinariam, sicut sunt officia Generalatus, Commissariatus, Prouincialatus, quæ in dictis constitutionibus negantur descendentibus ex dicto genere maculato.

f Sup. quæst. præced.

g Comp. verb. statutum. pa. 317.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum in ordine Diui Hieronymi descendentes à Iudæis, vel Saracenis possint habere officia dicti ordinis.

RESpondeo dicendo, quod Alexander VI. anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto, Pontificatus sui anno secũdo, die vigesima tertia Nouẽbris, *Autoritate Apostolica supplẽs omnes & singulos defectus, si qui forsan interuenerint, approbauit, & confirmauit statum ordinis D. Hieronymi, ne neophyti, aut descendẽtes intra quartũ gradũ ex nouiter à Iudaismo conuersis ad fidem, ad dicti ordinis habitum recipiantur, sine licentia Capituli generalis cum consensu maioris partis diffinitorum, aut deputatorum Capituli, quod priuatum appellatur, & nihilominus sic admissos ad dignitates, officia, sacrosque ordines promoueri minimè posse. Et si scienter secus actum fuerit, nullius sit roboris: & tam agens quam patiens scienter in præmissis, excommunicationis sententiam, ipso facto incurrant. Neque receptus sic ordinem profiteri possit, non obstantibus statutis, consuetudinibus, dicti ordinis, cæterisque contrariis quibuscumque.* Et est aduertendum quod prædictum statutum super descendentibus ex Iudæis eodem ordine vsque ad similem quartũ gradum, non tamen quoad Monasteria Monialium autoritate Apostolica Pius IIII. Pontificatus sui anno sexto, quarto Kalendas Augusti, extendit ad religiosos in isto ordine non admittendos etiam ex descendentibus ex Saracenis. Hæc omnia in Compendio *a* priuilegiorum dicti ordinis continentur. Nolo autem in declaratione & explicatione huius statuti immorari, cum sit particulare huius sacræ & obseruantissimæ Religionis; meum enim intentũ in hoc opere est solũ tractare de his, quæ omnibus Religionibus communicantur, & non de particularibus huiusmodi statutis, quæ ad regimen ipsarum Religionum concernũt, ne aliquibus sim odiosus, cum potius omnibus vellem esse gratus. Particularia tamen nostræ Religionis pertractabo, cum omnia cum patribus ipsius conferam, & ipsorum mentem sciam.

a Compend. verb. statutũ. §. 1. & 2.

QVÆSTIO XV.

De Abbatibus, & Abbatissis, quoad sexum & ætatem, in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *An fœminæ sint capaces spiritualis potestatis Ecclesiasticæ.*
2 *Vtrum minores viginti quinque annorum possint esse Abbates.*
3 *Quam ætatem debent habere Abbatissa, & Priorissa.*

ARTICVLVS I.

An fœminæ sint capaces spiritualis potestatis Ecclesiasticæ.

RESpondeo dicendo, quod mulier non potest in dignitate constitui, cui spiritualis iurisdictio annexa est. Nam, ait *b* Paulus, Mulieres in Ecclesia taceant, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse. Si quid autem volunt dicere domi, viros suos interrogent; turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia. Et ne quis arbitretur suum, non Dei præceptum esse, subdit, si quis videtur Propheta esse, aut spiritualis, cognoscat quæ scribo, quoniam Domini sunt mandata. Et probatur ratione, quia potestas iurisdictionis, quamuis non sit immediate potestas clauium, hoc est, remittẽdi peccatũ, ordinatur tamen ad illam, imo ex illa ortũ habet, atq; sicut mulier non potest habere potestatem ordinis, sicut neque congruam habere iurisdictionem spiritualem, atque vt optime ait *c* Innocentius Papa III. noua & inaudita esse, quod Abbatissæ Moniales benedicant, aut confessiones audiant, aut prædicent, cum beatissima Virgo Maria dignior, & excellentior fuerit Apostolis vniuersis, cui tamen Dominus claues regni cœlorum non commisit: quo vtique exemplo quantumuis in Ecclesia mulieres præcesserint sanctitate præclarissimæ, nũquam illis fuit potestas clauium commissa; hanc sentẽtiam cum Diuo Thoma, & Theologis, communiter tenent *d* Durandus, Paludanus, & Syluester. Hinc fit, quod Abbatissæ, & aliæ matres sanctimonialibus præfectæ ratione officij potestatem non habent ponendi præcepta spiritualia, sicut Religiosorum Prælati, sed tantum ciuilia, sicut matresfamilias, prout dictum est in superioribus. Et sic, sicut matres familias possunt imponere præcepta, quibus subditæ tenẽtur obedire, nempe ne literas scribant, neque recipiant. Et hæc præcepta ex natura rei æstimari debent, sub quo reatu obligent mortaline an veniali? tantum enim ad custodiam domus conferre potest, vt eorum trãsgressio sit mortalis, & tam parum, vt sit venialis. Similia enim præcepta posset materfamilias ponere filiis suis, licet in monasterio vrgentior sit causa, & magis obligent illa præcepta. At vero ponere præceptum more Religiosorum, vt eo ipso quod in scriptis detur, intelligatur obligare ad mortale, reuera nequeunt ex facultate officij annexa. Neque de hoc vllo modo dubitandum est, quia earum præfectura non est, sicut Religiosorum. Alioquin possent excommunicare, quod nullus cõcedit, quia excommunicatio est priuatio bonorum spiritualium. Quod si quis arguat, ratione voti Moniales teneri Prælatæ parere, etiamsi spirituale præceptum non imponat: nam si quis vouit alicui sæculari obedientiam, obedire tenetur: maxime si Deo votum faciat obediendi homini. Respondetur, quod dum quis vouet obedientiam alteri, non intelligitur, nisi prout moris est obtemperare, vel vt laicũ laico, vel vt Religiosum Religioso. Ob id enim quod quis voueat obedire amico sæculari, non propterea ille potest ei imponere præceptum spirituale, vt Episcopus. Pari ergo modo Moniales vouent obedire Abbatissis secundum potestatem, quam ipsæ habent præcipiẽdi. Et confirmatur hoc: quia non sunt Moniales in hac parte melioris conditionis, quam Religiosorũ conuersi, quibus tamen nunquam spiritualium cura demandatur, prout infra dicetur. Dixi, ex facultate officij annexa, quin ex commissione ait doctissimus Sotus *e* quod non videt, cur non possint hanc habere potestatem constituẽdi huiusmodi præ-

b Corinth. 14. cap.

c Innoc. in c. tua de pœnit. & remiss.

d Durand. in 4. d. 14 qu. 1. Palu. ver sup. c. 1. Syl verb. Abbatissa. §. 1.

e Soto in 4. d. 20. q. 1. ar. 4. pag. 882.

præcepta spiritualia. Ait enim, non, inquam, video, cur Prouincialis, vbi ei visum fuerit ad honorem domus & Monialium expedire, non possit Priorissis, & Abbatissis committere, vt possint huiusmodi præcepta spiritualia in graui necessitate ponere, citra tamen excommunicationis sententiam: nam hæc facultas nunquam mulieribus commissa est, neque eis committere decet. Tametsi Paludanus *f*, quia hoc est ius positiuum, censeat eam quoque posse eis committi, cum committatur merè laico: de quo infra in quæstione de excommunicatione dicemus.

f Palud. vbi sup.

ARTICVLVS II.

Vtrum minores viginti quinque annorum, possint esse Abbates.

RESpondeo dicendo, quod Abbas, & quicunque Prælatus debet esse professus in Religione, in qua est Prælatus. Neophytus enim in Religione non potest esse, neque eligi in Abbatem & Prælatum, prout in iure *a* diffinitur, & debet esse sacerdos secundum ius *b* commune, & debet esse viginti quinque annorum, prout in eodem iure *c* statuitur, quod Concilium Tridentinum, *d* confirmat dicēs, *Nemo igitur deinceps ad dignitates quascunque, quibus animarum cura subest, promoueatur, nisi qui saltem vigesimum quintum suæ ætatis annum attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria ac morum integritate commendetur, iuxta constitutionem Alexandri III. in Concilio Lateranensi promulgatam, quæ incipit, Cum in cunctis.* Ex his infertur, quod non potest statui in religionibus, vt possint esse Abbates & Prælati illi, qui adhuc vigesimum quintum annum non attigerunt. Quod ex dictis patet, & insuper probatur, quia potestas iurisdictionis spiritualis, licet non sit immediate potestas clauium, hoc est, potestas remittendi peccatum, ordinatur tamen ad illam imo ex illa ortum habet, potestas autem remittendi peccatum, solum sacerdotibus commendatur. Sacerdotes autem minime possunt esse, nisi vigesimum quintum annum attigerint, prout in Concilio Tridentino *e* definitur. Non obstantibus quibuscunque priuilegiis etiam regularibus concessis, & sic de primo ad vltimum non potest fieri sine autoritate Apostolica statutum, vt sint Prælati huiusmodi ætatem non habentes. Nam vt supra dictum est *f*, non potest in Religionibus fieri statutum contra id quod in iure communi determinatur. Non ignoro tamen quod pater noster Franciscus in sua regula autoritate Apostolica confirmata, ordinauit, vt conuersi in ipso ordine absque sacris ordinibus possint esse Prælati, & habere curam animarū, ac subinde sicut Episcopi electi, non ordinati, possunt creare confessarios, & casus reseruare, à quibus nemo subditorum, nisi de sua licētia, valeret absolui, spiritualiaque præcepta proponere, eademque, sub censura excommunicationis. At, vt ait Sotus *g*, quamuis hoc autoritate Apostolica fieri poterat; tamen quia sapienter iudicatum est minime conuenire, vt qui non habent potestatem ad consecrandum corpus Christi verum illam habeant spiritualem circa mysticum: ideo in tota fere familia Obseruantiæ patris nostri Francisci hoc priuilegium iam per contrarium vsum aboleuit. Vtrum autem possint esse Discreti Capitulares, & Definitores illi qui vigesimum quintum annum non attigerunt, neque sacris ordinibus sunt initiati, aliquibus dubium potest esse. Nam secundum ius *b* qui habent vigesimum annum impletū possunt habere dignitates, & personatus, quibus non est cura animarum commissa, & dico vigesimum secundum annum habētes posse esse in nostra Religione Definitores, & Discretos in capitulo, dummodo sacro ordine sint insigniti, non vero si non sacro ordine sint decorati: nam cum Discreti, Capitulares habeant vocem actiuam, & passiuam in capitulis, & similiter Definitores secundum cōstitutiones aliquarum Religionum, & conuersi nullo sacro ordine insigniti, secundum Decretum Concilij *i* Tridētini nullam ad eligendum aliquem Prælatū vocem actiuam habere possunt: hinc sequitur quod non possunt esse Discreti Capitulares in nostra Religione qui ordinibus sacris non sunt insigniti *k*. Vnde Concilium Tridentinum, ait sufficere habere vigesimum secundum annum ad promotionem dignitatum, & personatuum, quibus non est cura animarum commissa, quia hi in ista ætate possunt ad ordinem sacrum Subdiaconatus promoueri; prout in eodem Concilio definitur *l*. Propter quod in nostra Obseruantia, saltem in his partibus Hispaniarum minime conuersi ad Capitulum prouinciale, aut generale mittuntur, vt Discreti, cum secundum ius vocem actiuam ad eligendum minime habere possint, & si ex aliquibus partibus mittuntur, hoc fit priuilegio Apostolico concedente secundum nostram regulam posse esse Prælatos, quod per consequens concedit posse esse Discretos, cum omnes Prælati in nostra Religione sint Discreti Capitulares.

a cap. nullus de elect. lib. 6.
b cap. 1. de ata & qualit.
c cap. cum in cunctis. extra. de elect.
d Conc. Trid. sess. 24. de reformat. c. 12.
e Conc. Trid. sess. ead.
f Sup. q. 12.
g Sot. vbi sup.
h cap. vnic. de ætate & qualitate & ord. præficiend.
i Con. Trid. sess. ead.
k Conc. Trid. sess. 24. ca. 12.
l Conc. Trid. sess. ead.

ARTICVLVS III.

Quam ætatem debeant habere Abbatissæ & Priorissæ.

RESpondeo dicendo, quod *m* Bonifacius VIII. statuit, vt nulla monialis in Abbatissam, aut Priorissam eligatur, nisi trigesimum annum compleuerit, & expresse professa fuerit ordinem regularem. Neque ab hoc iure multum distat Concilium *n* Tridentinum, in quo præcipitur, quod Priorissa, vel quocunque alio nomine præfecta vel præposita cuiuscunque monasterij monialium non minor annorum quadraginta, quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit, vel saltem triginta annos excesserit, & quinque saltem annos post professionem recte vixerit, eligatur. Circa quod est notanda quædam declaratio Cardinaliū Concilij Tridentini, in qua Vicario Caietano rescripserunt, *Quod Abbatissa licet per quinquennium non permanserit in Religione, dum tamen excedat triginta annos, & id fiat ad requisitionem monialium de licentia secundæ dignitatis Ecclesiæ Cathedralis, & parum superioris regularis, dummodo laudabiliter superiori anno se gesserit in officio confirmari potest per biennium in officio.* Et huic declarationi addiderunt iidem illustrissimi Cardinales aliam declarationem rescribendo; *Quod si ad confirmationem dictæ Abbatissæ deesset consensus superiorum regularium propter eorum absentiam seruatis his, quæ in prædicta declaratione rescripta fuerant, procedendum esse ad dictam confirmationem.* Aduertēdum tamen est, quod dicit Concilium non debere admitti ad hoc vt sit Priorissa, aut Abbatissa, nisi illa, quæ fuerit expresse professa. Et sic Concilium non admittit tacitam professionem ad hoc, vt aliqua possit habere Abbatissatum; licet tacita professio sufficiat ad hoc, vt sit vera Monacha Regularis, quod ante Concilium diffinitum erat à Bonifacio *o* VIII. & respectu religiosorum idipsum definitum erat ab eodem Bonifacio *p* VIII. dicente quod nullus religiosus ad Abbatissam, seu prælaturam suæ vel alterius Religionis de cætero eligatur, nisi ante fuerit dictum ordinem regularem expresse professus; quod si secus actum fuerit, eo ipso irritum habeatur. Et adeo hoc est verum, vt dicat Glossa *q* quod ipsa expressa professio debet in scriptis fieri, vt obuiet illis si postea reclamauerint propria scriptura. Et hac forti ratione illustrissimi Cardinales declarauerūt, *Quod Moniales, quæ eius ordinis sunt, quæ requirunt professionem, si tacitam professionem emiserint, & si palam expresse id factum non fuerit, cogendæ sunt vt profiteantur.*

m c. indemnitatib. in prin. de elect. lib. 6.
n Con. Trid. sess. 25. cap. 7. de regul.
o d. c. indemnitatibus.
p c. nullus. de elect. lib. 6.
q Glo. in d. c. nullus. v. expresse.

QVÆSTIO XVI.

De Abbatibus, & Abbatissis quoad eorum durationem, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Vtrum magis conueniens sit, quod Abbates sint perpetui quam temporales.*
2 *Quo temporis spatio duret modo officium Generalis & aliorum superiorum regularium.*
3 *Vtrum Abbatissæ finito triennio teneantur officium Abbatissatus renuntiare.*

 4 *Vtrum*

4 *Vtrum patrono constituto à Papa super quodam monasterio monialium ad præsentandum Abbatissam habens potestatem, debeat eam instituere perpetuam, aut triennalem.*

5 *Vtrum Collegium oblatarum teneatur eligere præsidentem triennalem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum magis conueniens sit quod Abbates sint perpetui, quàm temporales.

RESpondeo dicendo, cum Nauar. *a* quod experientia, quæ est rerum magistra, prout dicit quidam Canon *b*, nos docet innumera spiritualia vitia, quæ oriuntur ex electionibus triennialibus vel sexennariis. Oritur enim inde ambitio, qua bona pars Monachorum ad præfecturas anhelat, cõtra illud pulchrum traditum in quadam Decretali *c*, vbi Glossa in eius confirmationem aliqua citat. Oriuntur etiam conuentiones simoniacæ, quibus alij aliis promittunt suũ fauorem futuris triẽnijs, vt in præsenti sibi faueant, contra id quod quidam Canones *d* prædicant. Oritur etiam eneruatio disciplinæ regularis, dum candidati suffragatoribus fauores, honores, dignitates, indulgentias, licentias, & impunitates promittunt. Oritur etiam subornatio perpetua & collusio, qua alij sibi, vel aliis aliorum in finem triennij procurant suffragia contra iura *e* subornationi, & collusioni obuiantia. Deinde oriuntur factiones & dissidia irreconciliabilia, quæ impediunt cultum pacis auctoris, qui non colitur nisi tempore pacis, prout dicit quædam Clementina *f*. Insuper oriuntur susurrationes, murmurationes, & detrectationes fere continuæ, dum alij aliorum defectus, & vitia, tum naturæ, tum morum detegunt, & augent, & falsos imponunt, quo factiones contrariæ personarum opinionem bonam tollant, vel minuant contra tradita in Capitulo *inter verba g*. Ad hæc è contrario pax & concordia, mala commẽdatio, & laudatio immodica, imo & falsa oriuntur, qua suæ factionis personas extollunt, & in cœlum efferunt contra dictum capitulum *inter verba*. Accedit præterea sublatio, vel certe eneruatio autoritatis corrigendi, & præcipiendi, quod quædam Decretalis *h* detestatur, adeo vt feratur raro electos primo anno vllum eorum qui sibi suffragati sunt in gratia suffragiorum castigare, aut in gratiam aliquid eis præcipere. Accedit etiam quod vix etiam aduersariis displicent, præuidentes eo elapso in eorum vel in eis fœderatorum manus incidere posse. Denique inclementia, & crudelitas vltra quam par sit, puniendi, corripiendi, & inquietandi eos qui sibi sunt aduersarij, ab isto fonte dimanant, contra notata per Angelicum Doctorem *i*. Quin & occasione oblata vel quæsita ex eodem fonte dimanat actus eiiciẽdi, vel in alia monasteria relegandi suos contrarios, & non numquam in carcerem coniiciendi, voceque actiua & passiua dicunt priuandos: præsertim si per statuta liceat in alium triennium, seu sexennium de communi consensu regimen prorogare. Hæc pro ista parte adducuntur à Nauarro, qui pro contraria parte, scilicet, quod Abbates, & Abbatissæ debent esse triennales, adducit alias rationes, non minus primo aspectu efficaces, scilicet, quod frequenter perpetui Abbates, & Abbatissæ nimium absolute gubernant temporarios redditus in vsus malos, vanos, vel ordini extraneos prodigendo, & nimis parce, & auare in monachos, & ornamenta & fabricam monasteriorum, & pauperes impendendo. At huic rationi respondet Nauarrus, quod hæc non semper contingunt: & licet frequenter contingant, hæc non esse ita mala, & perniciosa, sicut sunt ea quæ pro contraria parte allegãtur. Et certum est secundum ius *k*, de duobus malis minus esse eligendum, & tolerãdum. Insuper ait, quod huic modo etiã occurritur per decreta in Concilio Tridẽtino, quo præcipitur, fieri Capitula Prouincialia, & in eis statui ad cõformationem & reformationem ordinum necessaria, & vt deputẽtur Visitatores qui monasteria in capite, & in membris visitẽt, iuxta statuta, & notata in iure antiquo *l*. Ex quibus concludit Nauarrus, istas electiones triẽnales esse abolendas, & regimen religiosorum esse reducendum ad illud regimen, quod Patriarchæ regularium in primordiis suarum religionum statuerunt. Quibus visa est commodior quieti Christianæ, vt cura spiritualium bonorum, & temporalium Generalibus perpetuis committeretur, & ita hodie seruatur in illustri ordine Prædicatorum, in quo Generales sunt perpetui. Et Seraphicus pater noster Frãciscus in sua regula Generales suæ Religionis fore perpetuos satis demonstrauit. Verum tamen est, quod in hac, & in aliis Religionibus ad petitionem ipsorum religiosorum Sedes Apostolica ipsorum piis precibus inclinata, videns Prælatos superiores esse dominantes in fratres, & eis imperare cum austeritate, & propter eorum magnam potentiam, & valorem minime posse per Visitatores reformari, & in corda antiquorum Patrum conuerti, ordinauit, vt Generales, & Abbates, & Abbatissæ minime essent perpetui, sed temporales.

a Nau. in cap. nulla 18 q. 2. n. 3. & lib. 3. consi tit. de statu Monach. cons. 7. in fin. in 2. edit.
b cap. quam sit. de elect. lib. 6.
c ca. quorundam de elect.
d 6 v. i gloss. d 1. quàm pro. 1 q. 1. c. vlt. de pact.
e ca. 1 & per totum. de collusione detegend. c. fin. de reit. Clement. 2 e. d. titul.
f Clem. dudum de sepul.
g c. inter verba. 11. qu. 3.
h ca. cũ inter. de consuetud.
i D. Tho. 2. 2. q. 10. a. 3 & 4. & qu. 157. cum tribus sequentibus.
k Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 8.
l cap. in singulis. cap. ea quæ. de statu Monachorũ.

ARTICVLVS II.

Quo temporis spatio durent modo officia Generalium, & aliorum Præpositorum, Præpositarumve regularium.

RESpondeo dicendo, quod in nostra sacra Religione Diui Patris nostri Francisci ordinauit Pius V. Pontifex Maximus die vigesima octaua Maij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, Pontificatus sui anno sexto, in Bulla quæ incipit, *Pastoralis officij nobis diuinitus iniuncti*, quod officium Generalis Ministri octo duraret annis, officiũ vero Procuratoris, & Commissarij quatuor duraret, & quod officium Prouincialium finito quadriennio etiam finiretur. Quod tamen Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit: *Cum vniuersi Christi fideles*, data Romæ die octaua Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, Põtificatus sui anno secundo, non reuocauit, sed ad statutorum dicti ordinis Generalium seriem reduxit. Neque idem Gregorius XIII. idipsum reuocauit, in Bulla, quæ incipit, *Ad tollendum autem omnem ambiguitatem*, data Romæ apud sanctũ Petrum sub annulo Piscatoris die vigesima nona Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono, Pontificatus sui anno septimo. Sed Sixtus V. Pontifex Maximus ordinauit, vt officium Generalis sexennio duraret, officium autem Prouincialium & Guardianorum triennio finiretur. Et aduertit ordinatio Generalis Vallisoletana celebrata die quinto Iunij anno Domini millesimo quingẽtesimo nonagesimo tertio, quod triennij Guardianorũ tempus à Capitulo in capitulũ, vel à congregatione in congregationẽ numeretur, etiam si Capitulũ aut cõgregatio vltra tres annos ob aliquã rationem protrahãtur. Et idẽ Sixtus V. in Bulla, quæ incipit, *Pastoralis officij nobis*, data Romæ apud sanctũ Marcũ, sub annulo Piscatoris, die vigesima nona Iulij an. Domini millesimo quingẽtisimo octuagesimo septimo, Põtificatus sui anno tertio, statuta, aliqua pro regimine monialiũ sanctæ Claræ facta in capitulo generali fratrum ordinis Minorum de Obseruantia celebrato Romæ, in domo beatæ Mariæ de Aracæli, & confirmauit quatenus licita & honesta sunt, & sacris Canonibus, & præsertim Cõcilij Tridentini decretis non aduersantur. Ac dummodo Abbatissæ vel aliæ præfectæ quorumcumque Monasteriorum monialiũ ipsorum fratrum curæ commissarum ad summum triennales sint, & suis officiis elapso triennio perfunctæ: in quibusuis prouinciis, non per biẽnium tantum iuxta Decretum in Capitulo generali Parisiẽsi eiusdem ordinis editum; sed saltem per triennium integrum à die finitæ sui officij administrationis numerandum. Nullumque Abbatissatus, & præfecturæ monasteriorum, aut aliud officium, neque aliquam potestatem, vel autoritatem in eis obtinere, vel exercere possint aut debeant. Hæc Sixtus V. Et aduertẽdum, quod licet Papa confirmando dicta statuta, nihil eis de nouo addat, quam solam confirmationem, relinquendo ea in suo tantum robore statutorum: at quod addit in dicta confirmatione, quod, scilicet, Abbatissæ sunt triennales, præceptum Apostolicum est, in quo non possunt superiores regulares dispensare, sicut possunt dispensare

sare in statutis regularibus autoritate Apostolica confirmatis: nisi sint confirmata cum clausula ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, prout dicemus infra quæstione sexagesima octaua, articulo quinto: *Aduertendum insuper quod Abbates Congregationis Cisterciensis regularis obseruantiæ in regnis Hispaniarum triennales sunt, & per triennium duntaxat secundum regularia ipsius statuta, & definitiones præficiuntur.* Prout concessit Eugenius a IV. *Verum est tamen quod quamuis monasteriis dictæ Congregationis triennales deputentur Abbates: neque in aliud triennium immediatè eisdem præponi possent: pro monasterio tamen beatæ Mariæ de Laureto in ciuitate Salmantina erecto, necnon sancti Bernardi Complutensi Toletanæ diœcesis Capitulo generali, vel si vacare contigerit extra illud generali Reformatori cum ordinis Consiliariis, cõmissum est, Abbates ita eligere, vt si oportuerit, in alio triennio immediate sequenti reeligi possent, qui nulla alia confirmatione secuta administrationis munus exequi possunt.* Prout cõcessit Gregorius XIII. & Sixtus V. octauo Kalẽdas Nouem. an. Dñi millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio: & habetur in Compẽdio b priuilegiorum dicti ordinis. Et in eodem Compendio c refertur, quod *Abbatissæ monasteriorum monialium congregationi subiectæ, etiam triennales sunt. Et per triennium à superioribus eorum monialibus eiusdem monasterij, vel alterius eiusdem Ordinis in forma Concilij Tridentini (si hoc expedire videbitur) secundum Ordinis statuta eligendæ proponuntur: & ab ipsis monialibus eliguntur, ab eisdemque superioribus confirmantur iuxta terminos* d *Concilij Tridentini.*

a Eug. IIII. trin. 6. anno. 14. habet. in comp. eiusdem ordi. tit. Abbas. §. 1.

b Hab. in compend. Ordinis. §. 6.

c Eod. comp. v. Abbatiss.

d Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 7.

ARTICVLVS III.

Vtrum Abbatissæ finito triennio teneantur officium Abbatissatus renunciare.

RESpondeo dicendo, quod respectu monialium subditarum Prouincialibus Obseruantiæ, Nicolaus V. & Leo X. multa ordinauerunt circa renuntiationem officiorum Abbatissarum, prout continetur in Compendio e Minorum, *Quod prædictarum Abbatissarum seu matrum monialium dignitates & officia per annum tantum durent in partibus Cismontanis, scilicet Italia & aliis eis annexis, temporeque illo decurso etiam si iustas renuntiationes non fecerint, dicta officia vacent, ac vacare censeantur & quod teneantur finito dicto tempore sub excommunicationis pœna ipso facto, si contra fecerint, incurrendo, renuntiare regimini & administrationi monasteriorum, seu domorum earum, ac sigillum & claues monasteriorum, & officinarum restituere in manibus Prouincialium fratrum Minorum illarum Prouinciarum, in quibus monasteria & loca ipsa consistunt: vel saltem in manibus Visitatorum, seu domorum huiusmodi per eosdem Prouinciales in congregatione fratrum deputandorum, & ad id ab eisdem Prouincialibus potestatem habentium. Et hoc fieri voluit in præsentia sororum, seu monialium ad id specialiter vocatarum.* Quod Leo X. minime reuocauit, prout patet ex traditis in dicto Compendio Minorum, imo constitutionem supradictam Nicolai V. eisdem quasi verbis confirmauit. Circa quæ aduertit ibi Collector dicens, quod quia circa prædicta quotidie fiunt nouæ interpretationes, seu prouisiones, & innouationes: ideo in his nullus decipiatur credẽs omnia huiusmodi esse necessario seruanda, præsertim quia ex his aliqua forte numquam fuerunt moribus vtentium admissa, præcipue quoad durationem officiorum, & ætatem eligẽtium. Hæc collector, & bene quidem. Sed aduertendum est, quod non inuenio per aliquam constitutionem immutatum præceptum sub excommunicatione impositum Abbatissis & Officialibus monialium, renuntiandi sua officia tempore, quo secundum cõstitutionem nouam Sixti V. modo finiuntur. Verum tamen est, quod per non vsum iam hoc præceptum aboleuit in aliquibus nostræ religionis prouinciis; vt à Patribus ordinis accepi, & sic non cẽsentur excommunicatæ non renunciantes, imo in vsu est in aliquibus prouinciis, finito tempore sui Abbatissatus eas constituere monasteriorũ præsidentes donec Abbatissæ eligantur. Nec his obstat cõstitutio Sixti V. in superiori articulo allegata, ibi, *Nullum Abbatissatus, & præfectura monasteriorum, aut aliud officium, nec aliquam potestatem, vel autoritatem in eis obtinere, vel exercere possint, aut debeant.* Nam respondetur, quod ibi prohibentur habere aliquod officium, quod per triennium duret in dictis monasteriis, sicut officium Vicariæ, prouisoriæ, & alia. Hoc enim est in officiis perpetuari, quod à Sũmis Pontificibus prohibetur: non tamen vetatur, ipsas finito sui Abbatissatus munere esse præsidentes, donec aliæ loco ipsarum eligantur. Hoc enim pertinet ad bonum regimen. Primo quia dispositionis monasteriorum pro tunc habent maiorem notitiam, quam aliæ: secundo, quia aliæ nominatæ nouitatum amatrices in sua breuis temporis administratione aliqua innouarent, quæ in detrimentum pacis, quietis & tranquillitatis monasteriorum cederent.

e Comp. v. Abbatissa. §. 7. & 9. B. f. 48. & f. 43. concess. 48. ac fol. 40. concess. 128.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Patrono constituto à Papa supra quodam monasterio Monialium ad præsentandam Abbatissam habente potestatem, debeat institutio ipsius esse perpetua, aut triennalis, supposito quod Patronus per septuaginta annos præsentauit Abbatissam, cuius institutio sunt perpetua.

RESpondeo dicendo, primo Patrono & Monasterio volentibus, vt Abbatissa præfata præsentata per Patronum, confirmetur pro perpetua sine triennalis præfinitione, clarum, & manifestum ius eis in possessorio competere, quia ab annis septuaginta sunt in hac possessione cum titulo colorato, quod sufficit iuxta celebrem Glossam a. Et ita nullatenus permittere debent, vt agatur, & litigetur super petitorio & proprietate iuris, donec possessoriũ finiatur, & reponatur in pacifica, & tranquilla possessione iuris præsentandi & petendi confirmationem perpetuam, prout tradit Doctissimus Nauarrus b. Et licet prædictus Patronus non fuerit in possessione præsentandi illa abhinc septuaginta annis, ait Nauarrus, habere ius præsentandi prædicto modo, ita vt sic præsentata debeat perpetuo remanere Abbatissa, & non per solum triennium: nam in causa proprietatis, & petitorij ius est præfato Patrono & monasterio iure communi attento. Tum quia pars aduersa cognoscit iure speciali Pontificis Maximi competere dicto Patrono ius præsentandi prædictam Abbatissam, & constat iure communi Abbatum, & Abbatissarum, & aliorum Prælatorum & Prælatarum, & omnium aliorum beneficiatorum institutiones præsentatorum ad dignitates & beneficia debere esse perpetuas. Itaque sine culpa graui non possunt ab eis deponi, iuxta ea quæ in iure c notantur. Vnde Bullæ Gregorij XIII. & Sixti V. definientes Abbatissas debere esse triennales, & non perpetuas, explicãdæ sunt non de Abbatissis creatis per præsentationem & institutionem; nam iure antiquo institutio & cõfirmatio debebat esse perpetua. Et in casu proposito debet etiam esse perpetua; nam sic reditur ad ius pristinum, quæ reditio fauorabilis reputatur in vtroque d iure tam Canonico, quam ciuili, prout declarat Iason, & ante illum Felinus.

a Gloss in Clem. 1. de causa poss.

b Nau. lib. 2. cons. tit. de causa poss. & propriet.

c c. satis peruersum. 56. d. c. inuenimus. 16. quæst. 7.

d ca. abexordio. 35. d. l. si. vnic. §. pactas no petere, ff. de pactis. vbi Iason. Felin. in c. cum omnes de constit.

ARTICVLVS V.

Vtrum Collegium oblatarum teneatur eligere Præsidentem triennalem; & an possit eligere perpetuam sicut antiquitus eligebant.

RESpondeo dicendo, quod constitutiones Gregorij XIII. & Sixti V. & aliorum Pontificum (de quibus in superioribus mentionem fecimus,) ordinantes quod deinceps Abbatissæ & Priorissæ eligantur triennales, & non perpetuæ, habent tantũ locum in monialibus obedientiam monachalem profitentibus. Nam Gregorius XIII. vir erat Canonum peritissimus, & licet in sua constitutione, multas moniales multorum ordinum expressisset, nullam tamen expressit earum, quæ dicuntur vulgo Religiosæ: quæ verè non sunt tales, sicut non sunt Religiosæ huiusmodi oblatæ collegialiter viuentes, prout infra in secundo tomo in quæstione de oblatis dicetur. Et sic expressit moniales ordinis sancti Benedicti, Cisterciensis & Carthusiani ordinis, addita clausula generali, & aliorum quorumcumque ordinum non comprehendente maiorata ex-

ra expressis. Et ita credendum est certe, prædictum Gregorium noluisse includere præpositas tertij ordinis sancti Dominici, & sancti Patris nostri Francisci; neque alias similes si vere non sunt professæ regulam à sede Apostolica pro vera regula approbatam. Et consequenter neque oblatas supradictas, quarum neque præsidens est verè Religiosa, neque præest vere Religiosis. Quod confirmatur. Nam constitutio canonica statuens aliqua noua & à iure communi exorbitantia de Sanctimonialibus, & fœminis religiosis, solum est intelligenda de vere religiosis, & regulam per sanctam Sedem Apostolicam pro vera regula probatam professis, & non de aliis, quantumcumque religiosè & collegialiter viuentibus, nisi expresse suam legem ad illas extendat, iuxta Decretalem e quandam memorabilem & notabilem. At Gregorius XIII. tulit legem de electione Abbatissarum & præpositarum, normam & disciplinam regularem seruantium: & non extendit ad alias expresse; ergo de illis minime est intelligenda.

e c. indemnitatibus §. pen. de elect. lib. 4.

QVÆSTIO XVII.

De Abbatibus & Abbatissis quoad potestatem iurisdictionis in communi, in duodecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *Vtrum Abbates habeant immediatam iurisdictionem in suos Monachos.*
2 *Quo iure competat Prælatis regularibus iurisdictio super monachos.*
3 *An Priores Conuentuales & Guardiani habeant eandem iurisdictionem quam habent Prouinciales & Generales.*
4 *Quam potestatem habeant Priores & Guardiani secundū priuilegia.*
5 *An Prælati & Capitula generalia, & Prouincialia possint tollere vsum priuilegiorum à Guardianis & fratribus.*
6 *Vtrum Prælati Regulares habeant iurisdictionem ordinariam, an delegatam.*
7 *An potestas Prælatorum regularium possit restringi & coarctari à suis Prælatis.*
8 *Quo iure habeant Ministri ordinis Minorum iurisdictionem ordinariam in moniales ipsis subiectas.*
9 *Vtrum prædicta authoritas concessa Prælatis circa moniales sit reuocata per Concilium Tridentinum, & extendatur ad moniales exceptionis.*
10 *An potestas Prouincialium in moniales sit ordinaria, an delegata.*
11 *Vtrum authoritas iurisdictionis Prælatorum in Nuntios sit ordinaria, an delegata.*
12 *Quam potestatem habeant Abbatissæ.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Abbates habeant immediatam iurisdictionem in suos monachos.

RESpondeo dicendo, quod temporalis potestas ciuilisque iurisdictio tota, & suprema penes Rempublic. est. Idcirco is erit Princeps temporalis, omnibusque superior Reipublicæ regimen habiturus, qui ab eadem Republica fuerit electus & cōstitutus, quod ex natura rei iure ipso genitum, & naturali constat, nisi humanus ipse conuictus pactione aliud induxerit. Huius conclusionis probatio ex eo constat, quod ab ipsa natura homines ita instituti sunt, vt nisi humanus intellectus cæcutiat, plane percipiunt lumini naturali, in quauis hominum ciuilium societate, quæ ad tutelam generis humani conducit, omnino constituendum esse necessario gubernatorem quendam, penes quem sit illius societatis, regimen, & cura. Huius vero ciuilis societatis, & Reipublicæ rector, ab alio, quam ab ipsa Republica constitui non potest iuste, & absque Tyrannide, siquidem ab ipso Deo constitutus non est, neque electus, cuilibet ciuili societati Rex, aut Princeps, Saulem equidem, Dauid eiusdem posteros tantum à Deo, iure positiuo, diuino per Prophetas ore proprio Reges in Regno Israelitico electos fuisse constat ex sacris testimoniis. Præter hos nullus vnquam Rex aut Princeps à Deo immediate cōstitutus est, tametsi Deus populum Hebræū ferè quadraginta annis instar Regni per vnum Moysem, & eius successores Iudices gubernauerit, vt constat ex Deuteronomij vigesimo septimo capite, & tradit Diuus Thomas a, multisque rationibus comprobat Castro. At potestas Ecclesiastica in hoc à ciuili, & seculari potestate differt, quod ea non est immediate penes totam Rempublicam, sed fuit ab ipso Deo Iesu, Petro, vt Principi, & Apostolis cæterisque eorum successoribus concessa. Nam hæc potestas est supernaturalis, in finemque supernaturalem tendit: & ideo iure naturali non potest alicui competere, imo apud illum erit, cui ab ipso Deo supernaturaliter data fuerit. Deus autem summus Iesus Christus humani generis Saluator, eam Petro, vt Principi, & cæteris Apostolis, eorumque successoribus dedit, ergo ea non competit toti Reipublicæ Christianæ, neq; penes eam residet, prout probat Couarruuias b & Caietanus, & tradit doctissimus Sotus. Et iure communi Iudex immediatus regularium est Abbas, vel alius Prælatus eorum in pertinētibus ad regulam suam, & regularia statuta. Quod efficaciter fundatur in iure c Ciuili, & Canonico: iure enim communi Prælatus inferior non habet iurisdictionē in eos, qui sui Collegij non sunt. Vnde Sedes Apostolica, in qua est suprema iurisdictio spiritualis respectu totius Orbis Christiani, & Ecclesiæ Catholicæ Monachos à iurisdictione Ordinariorū exemit, & suis Prælatis regularibus subiecit, prout in quæstione de exemptione regularium latissime resoluetur, in secundo tomo.

a D.Tho. 1.2. qu. 97. art. 3. Castro de leg. pæn. c. 1. vers. postquam.

b Cou in reg. peccat. 2. p. §. 9. n. 6. Caiet. 2. 2. q. 1. art. 10. & in tract. 2 de potest. Papæ. & Conc. c. 1. & 2 p. Apolo. de potesta Papæ. ca. 2 & 9. & ca. 10. ver ad 2. Sot. lib 4. de iust q. 4. a. 2.
c l. fi. C de incestis nup. c. omnium imbecil. c. cum ab ecclesiarum Prælatis. de off. ordinarij.

ARTICVLVS II.

Quo iure competat Prælatis regularibus iurisdictio super monachos.

RESpondeo dicendo, certum esse, & indubitatum apud omnes iure humano, Papali, eam potestatem præfatis religiosorum Prælatis conuenire. Nam cum ad solum Summum Pōtificem spectet veram religionem approbare, vt ostendunt doctissimi Theologi, & tradit nouissime Bannes d, inde sequitur, quod quando Summus Pontifex aliquam confirmat Religionem, eo ipso tribuat potestatem Prælatis illius Religionis ad eam gubernandam, vt iidem Theologi probāt teste doctissimo Bannes e. Quod autem vertitur in dubium apud multos peritissimos, est, vtrū ipsamet iurisdictio competat ipsis Prælatis regularibus iure diuino. Et quidem peritissimi Theologi maxime probabile existimāt quod etiam iure Diuino conueniat potestas iurisdictionis in foro exteriori religiosorum Prælatis illis præcipue, qui habēt iurisdictionem Episcopalem vel quasi: vt sunt Generales & Prouinciales prædicti. Nam optime fieri potest, vt vnus & idem Prælatus pluribus titulis & rationibus suam habeat iurisdictionē. Hanc opinionem dicit noster Medina f, grauissimos autores docuisse, nullos tamen refert, nullaque huius assertionis fundamenta proponit. Multa vero pro hac opinione faciunt. Primo, quia potestas iurisdictionis, quæ data est Ecclesiæ in illis verbis Matthæi g, *Dic Ecclesiæ: si Ecclesiam non audierit, sit tibi quasi Ethnicus, & Publicanus*: est potestas Prælatorum: nam per Ecclesiam eo loco Prælati intelliguntur, secundum communem cum Diuo h Chrysostomo, Doctorū omnium interpretatione. Sed vt supra dictum est, præfecti religionum sunt vere Prælati, ergo iure diuino habent potestatem, & iurisdictionem. Secūdo, quando Christus dixit Apostolis, prout refert Matthæus i, *Quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta, & in cælis*: non solū locutus est cū Apostolis, sed etiam cum omnibus Prælatis, vt doctissimus k Roffensis annotauit tradēs illius iurisdictionem in vtroq; foro, vt insinuat Soto l, vel in foro exteriori tantū, vt asserit Turrecremata. Igitur cum præfecti religionum sint Prælati, illis data est iure Diuino potestas iurisdictionis. Tertio probatur per locum à simili sumptum à dialecticis, & ab Innocentio m III. dicente, de similibus idem esse iudicium. Syllogismus autem sic conficitur: Episcopi habent potestatem iurisdictionis extra Sacramentum immediate, iure diuino: Sed Religionis Præfecti Generales, & Prouinciales sunt similes quoad iurisdictionem ipsis Episcopis; Ergo habent suam potestatem immediate à Christo sicut illi. Maiorem huius Syllogismi probant præstantissimi Theologi Victoria n, Castro, & Soto: Minorem vero decernunt

d Bannes 2. 2. q. 1 art. 1. dub. 8. con. 2.
e Bannes 2. 2. q. 1. dub. 8. conc. 6.

f Medi. l. in dulg cap. 24.
g Matth. 18.
h Chriso. homil. 16, in Matth. Soto. de casi lib 9. cap. 44. Eusb. Hugo Card. Iy. a. Caiet. super Matth. 18.
i Matth 18.
k Roff. art 9. contra Lutherum.
l Soto in 4. d. 20. q. 1 ar 2. Turrecr. li. 2. cap. 77.
m Innoc. cap. inter corporalia de transl. Episc.
n Cast. l. 2. de iusta heret. puni tione ca. 24. & contra hæreticos. verb o Episc. Victoria de potestate Eccl. q. 2. n. 28. Soto lib. 10. de iust. qu. 1. art. 4.

o Abb. de pri. lib. 6. & glos. ibid. & glos. in Clem. 1. de rebus Eccles. non alienan. dic. ver. propry.

cernunt iura o, & Doctores, vt rem de qua nulla est dubitatio. Rursus id ostenditur per locum à coniugatis, seu à coniunctis in hunc modum Religio constare non potest sine Prælatis regularibus habentibus potestatem iurisdictionis in foro exteriori: sed status religionis institutus est à Christo immediate, ergo ab eode Christo data est potestas ipsis Præfectis. Maiorem huius discursus (in qua dicitur, quod Religio iure diuino debet habere Præfectos regulares) probat Clemens Quintus in Concilio Viennensi, p in quo sic dicit, *Cum rationi non congruat quod homines dispares professione, vel habitu simul socientur in eisdem monasterijs, prohibemus ne Religiosus aliquis in prælatum alterius religionis, vel habitus de cætero eligatur.* Quo loco ponderanda sunt illa verba, *cum rationi non congruat*, in quibus innuit contra ius naturæ, ac proinde contra ius diuinum esse, vt secularis religiosus præficiatur. Idem expresse docet Innocentius q III. qui reddens rationem, quare secularis non debet in Abbatem eligi, dicit esse contra legem diuinam arare in boue & asino. Si vero quæras, quid est arare in boue, & asino; dicit Glossa ibidem, nihil aliud esse, quam homines diuersæ professionis in vno officio sociare. Hanc veritatem cæteris luculentius expressit Isidorus in Concilio r Hispalensi, sic dicens, *In vno eodemque officio non debet esse dispar professio; Quod etiam in Lege Diuina prohibetur, dicente Moyse, Non arabis in boue simul, & asino, id est, homines diuersæ professionis in vno officio simul non associabis.* Hæc Isidorus. In quibus verbis aperte docet illud præceptum de non coniungendo boue cum asino esse morale, ac proinde nos modo obligare. Minor huius discursus, in qua dicitur religiones esse à Christo institutas in communi ab omnibus Catholicis autoribus, vt infallibilis suscipitur. Nam certum est secundum fidem statum Religionis non esse somnium inuentum, sed esse Apostolicam traditionem, vt in Ecclesia Christi sit status specialis, in quo vota specialia Religionis emittant, qui voluerint, vt Theologi præsupponunt autore Bannes a. Ergo potestas gubernandi Religiosos ab eodem Christo data est. Quam doctissimus Soto b merito dicit, quod subiectio Religiosorum ad suos Prælatos sit diuina.

p Conc. Vien. in Clem. vt. 1. de electione

q c. cum causam. de elect.

r 16. q. 7. c. in vna eademque

a Bannes 2. 2. qu. 1. art. 8.

b Soto de iust. & iure lib. 8. qu. 3. art. 1.

ARTICVLVS III.

An Guardiani & Priores habeant eandem iurisdictionem, quam habent Prouinciales, aut Generales.

RESpondeo dicendo, quod secundum iuris dispositionem circumscriptis priuilegiis & promotionibus specialibus Guardiani, & Priores; & cæteri conuentuales Prælati plenitudinē potestatis minime habēt, sicut habēt Generales, & Prouinciales Prælati. Nam ex eo quod prædicti Guardiani & Priores subduntur Prouincialibus, & Generalibus Prælatis, non habēt plenariam iurisdictionē Episcopalem. Imo ipso iure eadem iurisdictio limitatur, & sic non possunt actum illum exercere ad iurisdictionem Episcopalem pertinentem. Hæc veritas probatur à simili. Nam Archipresbyteri Plebani, quibus per omnem modum assimilantur Guardiani, & Priores, ea quod sunt Prælati Episcopis inferiores, non possunt maiora negotia per se absoluere, sed eorum iurisdictio præcisa est, vt constat ex iure c. Præesse ea lege plebibus, vt cuncta referant ad Episcopum, nec aliquid contra eius decretum ordinare præsumant. Super quibus verbis dicit Glossa d, quod minora negotia ipse Archipresbyter determinare potest, qui habet iurisdictionem Ordinariam. Eodem modo dicendum est de Guardianis & Prioribus: quia cum sint inferiores Prælati, suum munus præcisum est tantum præesse ad minora determinandum; maiora vero referant ad Prælatos Prouinciales habentes iurisdictionem quasi Episcopalem. Si vero quæras, quæ sunt minora quæ Guardiani de iure possunt. Respondetur, esse omnia, quæ pertinēt ad obseruantiam disciplinæ regularis, ad quæ potest suos subditos censuris cogere. Et tandem ea omnia definiri valēt, quæ spectant ad ordinariam gubernationem conuentus. Maiora quæ non possunt, sunt quæ præcise ad iurisdictionem Episcopalem pertinent, vt licētiare subditos ad Ordines sacros, instituere Prędicatores & Confessores, dispensare, & absoluere à reseruatis, & approbare, seu reprobare contractus, & alienationem rerum temporalium, & grauiora supplicia infligere; & id genus alia. Sed contra istam responsionem videtur obstare Pelagius Papa e asserens, quod tota potestas ad Abbatem pertinet. Super quibus verbis dicit Nauarrus f, quod plenitudo potestatis per decretum Pelagij ampliatur ad Præfectos canonicorū & Abbatissas, & Priorissas, & alias quocunque nomine vocentur. Et per consequens potius amplianda plenitudo tota potestatis per prædictum Pelagij decretum ad Guardianos, & alios Prælatos conuentuum & monasteriorum. Sed respondetur, quod prædictum decretum Pelagij procedit solum in Abbatibus immediate habentibus iurisdictionem Episcopalem. Quales sunt hodie multi Abbates Ordinis sancti Benedicti, qui à Regibus præsentātur, & à Summo Pontifice præficiuntur, quia re vera tales Abbates sunt Prælati maiores: non autem procedit in Guardianis, & Prioribus Ordinum Mendicantium, qui subduntur Prouincialibus & Generalibus, quia hi sunt inferiores Prælati. Et idem est de Abbatissis: nam prædictum decretum non procedit, nisi in illis, quæ habent iurisdictionem Episcopalem, de quibus agitur in Capitulo, *dilecta, de maioritate & obediētia.* non tamen intelligitur de Abbatissis simplicibus, quales sunt omnes, quæ Mendicantibus subdūtur, quæ non sunt Prælatæ simpliciter, sed tantū nomine tenus, prout dictū est in superioribus.

c cap. 5. de off. Archipresbyter

d Clem. in eo item c. v. referat.

e cap. nullam, 18. qu. 2.

f Nauar. v. l. suf. num. 4.

ARTICVLVS IIII.

Quam potestatem habeant Guardiani, & Priores secundum sua priuilegia.

RESpondeo dicendo, quod secundum priuilegia concessa à Sede Apostolica maximam habent autoritatem prædicti Patres. Habent enim ipsi, & quicunque præfecti locales habentes communicationem priuilegiorū, tantam autoritatem circa suos subditos conuentuales, quantam habeat Minister Prouincialis in tota Prouincia. Hæc assertio constat primo ex priuilegiis concessis Prælatis Religionū, vt habetur, in compendio Mendicantium in titulo præsertim Prælati, & in titulo Guardiani, & in omnibus titulis, in quibus ad marginem ponitur hoc nomen Prælati. In quibus omnibus conceditur autoritas ad absolutiones, dispensationes, & alia similia. Sub nomine tamen Prælatorum in dictis priuilegiis comprehēduntur Guardiani, quia Clemens IV. & Sixtus IV. declarauerunt, Guardiani sunt vere Prælati, & in capitulo generali nostræ religionis Florentino celebrato, anno Domini millesimo quatercentesimo primo, cuius meminit doctissimus g Corduba, sic dicitur. Declaratur quod nomine Prælati intelligitur Generalis, & Prouincialis, Custos, & Guardianus. Ita quod quandocunq; in regula & declaratione Summorum Pontificum statutis, & ordinationibus aliquid continetur faciendum, vel prohibendum per Prælatum, seu Prælatos, aut de eorum licentia, seu concessione, intelligitur de aliquo prædictorum. Eadem assertio constat ex decreto Iulij II. cuius meminit compendium h priuilegiorum Mendicantium, in quo concessit, quod omnia priuilegia & indulta ordini Prædicatorum cōcessa, quæ spectant ad Priores conuentuales dicti Ordinis, pertineant etiam ad Guardianos conuentuum ordinis Minorum. Autoritas autem Priorum conuentualium ordinis Prædicatorū ita magna est, vt parificetur, & (vt melius dicam) æquetur autoritati Priorum prouincialium, vt i Collector priuilegiorū notat, & probat in eodem loco, non solum ex Mari magno, sed etiam ex aliis priuilegiis concessis ordini Prædicatorum. Et ita concludit, quod Guardiani poterunt vti eadem autoritate, qua Priores prædicti gaudēt. Et quamuis idem Collector k alio loco videatur coarctare prædictam autoritatem Priorum & Guardianorum ad alios Guardianos & Priores Lombardiæ & Castellæ, hoc est intelligendum virtute illius concessionis specialis, de qua in eodem loco loquitur. Sed virtute communicationis priuilegiorum ad omnes extenditur Guardianos & Priores, vt dictū est ex mente ipsius Collectoris, attenta concessione Iulij II. Ex hoc infer-

g Cor. in ano: a l Comp. titul. Guardianus.

h Comp. ver. Guardian. §. 4.

i Collect. in d. §. 4.

k Collect. ver. absolutio quoad fratres §. 7.

infertur, quod corrigendus est idem Collector *l*, eo quod ipsemet dixerat alio in loco, quod potestas absoluendi, & dispensandi concessa Prælatis per priuilegia, hodie solum maneat in Generalibus, & Prouincialibus, & Custodibus. Nam addendum erat, quod etiam manet in Guardianis, vt Corduba optimè adnotauit in annotationibus ad Compendium:& idem Collector videtur se correxisse postea in multis locis; præsertim loco superius *m* allegato. Atque ideo sit certa conclusio, quod virtute priuilegiorum habent Guardiani plenariam autoritatem circa suos subditos, sicut Prouinciales in totam Prouinciam. An autem hæc autoritas sit ordinaria, an delegata, dicetur infrà.

l Collect. in Comp. verb. absolutio quoad fratres. in fi. in vers. 2. dubium.

m in d. §. 4.

ARTICVLVS V.

An Generales & Prouinciales, aut Capitula generalia & prouincialia possint restringere & tollere à Guardianis, & Prioribus vsum dictorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quod iam diximus in superioribus, posse dicta capitula suspendere & tollere autoritatem dictorum Prælatorum, scilicet à Guardianis & Prioribus vsum prædictorum priuilegiorum. Nunc autem quantum ad nostrum propositum dico primo, quod autoritas Guardianorum & Priorum potest restringi & limitari per capitula generalia, & Prouincialia, vt videmus quotidie fieri. Ideo Guardiani, & cæteri præfecti tenentur abstinere ab vsu eorum priuilegiorum prohibito in dictis capitulis. Si tamen quæras, quæ sunt præfectis localibus prohibita: ad hoc respondeo, quod non potest certa lege definiri, cum varia ipsis prohibeantur in statutis generalibus, & prouincialibus, quæ quotidie variantur, etiam consuetudine, quæ varia & diuersa existit, secundum religionum diuersitatem. Ideo singuli Prælati locales tenentur consulere suorum ordinum constitutiones, & consuetudines: nam contra illas nequeunt manum mittere, sub pœna peccati mortalis, aut venialis, secundum grauitatem materiæ: nam videntur peccare mortaliter admittendo nouicios ad ordinem, ordinando iuuenes, instituendo prædicatores, & confessores, reseruando casus, absoluendo à reseruatis prouincialibus, & faciendo alia grauia, quæ expresse prohibentur facere in dictis constitutionibus, nisi dictæ constitutiones expresse dicant, nolle transgressores earum ad culpam aliquam obligare, sed tantum ad pœnam, & cum eadem limitatione. Dico secundo, quod si materia non sit grauis, solum peccabunt venialiter dicti transgressores: grauitas autem & leuitas materiæ arbitrio boni viri relinquenda est. Et de hoc latius dictum est in superioribus *a*.

a Supr. hoc tom., qu. 9. art. 3.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generales, Prouinciales, Custodes, Priores, & Guardiani habeant iurisdictionem delegatam, aut ordinariam.

RESpondeo dicendo, quod delegatus dicitur, qui vices alterius gerit ex commissione, & non ex lege, vt colligitur ex Iure *b*. Et ordinarius dicitur, qui beneficio legis habet suam autoritatem, vt docent scribentes *c*. Vnde Prælati religionũ officio iuris communis habent suam autoritatẽ ex decreto Pelagij *d* Papæ dicẽtis, quod tota potestas ad Abbatem pertinet, & ex iure speciali, & consuetudine non solum habent prædicti præfecti religionum autoritatem ordinariam ad causas regulares, sed etiam ad extraneas, vt scribentes latè probant, teste Nauarro *e*. Quales sunt lites, quas sæculares habent aduersus regulares, siue sint ciuiles, siue criminales. Et confirmatur. Nam, vt nos probauimus supra, Præfecti religionũ ex Iure Diuino suam sortiũtur autoritatem; ergo non sunt superiores religionum Iudices delegati, sed ordinarij. Atque adeo Concilium Salmantinum celebratum à Domino Gaspare à Stunica tunc Archiepiscopo Compostellano, declarauit, vt refert Manipulus fratrum, autoritatem Prælatorum regularium non esse delegatam, sed ordinariam. Ex his collige, quod si nulla fuisset facta prohibitio à iure, & Pontifice, & Ecclesia, quod Prælati religionum habentes iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, potuissent circa suos subditos quidquid possunt Episcopi in suos, si non essent prohibiti. Qui sicut si non essent prohibiti, quicquid potest Summus Pontifex in Ecclesia Dei, id possunt Episcopi in sua diœcesi, vt præstantissimi Theologi Victoria *f*, & Soto ante nos docuerũt. Ita cum Prælati religionum (vt sunt Generales, & Prouinciales) sint pares, vt dictũ est, ipsis Episcopis in potestate iurisdictionis, inde sequitur, quod possẽt, si non essent prohibiti, omnia efficere circa suos subditos, quæ efficere potest Papa in Ecclesia Dei. Si tamen quæras in quibus casibus possunt modo dispensare Præfecti regulares? Respondetur, quod possunt dispensare ipso iure in omnibus casibus, in quibus non sunt prohibiti specialiter, sicut de Episcop. tenet Bernard. *g*, & Syluester: & de religiosorum Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopal. tenet Panormitanus *h*, secundum Federicum, & Benedictum. Quare quando dicunt Summistæ *i*, Abbates non posse dispensare, nisi in certis casibus, id est intelligendum de illis, qui sint Episcopis subiecti, vel de Prælatis localibus non habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, vt expresse dicit Panormitanus. Vtrum autem hæc iuris potestas posset coarctari, vide articulo sequenti.

b l. 1. ff. de offic. eius cui manda. a & in rub. ea. de off. delegati.
c Gl. in c. cum ab Ecclesiarum, de off. iudicis ordinarij verb. Ecclesia in fin. & Innoc. cita. in margine gl. ibid.
d ca. Nullam. 18. qu. 2.
e Nau. in comm. de regul. num. 95.

f Vict. in relectione de potestat. Eccl. q. 2. nu. 28. Sot. in 4. d. 27. q. 1. artic. 4.
g Bernard. in c. cuj. clerici. de iud. Syl. v. dispensatio §. 4.
h Pan. in d. c. si clerici. de iud. & de adult. nu. 11.
i Syl. v. dispensat. §. 20.

ARTICVLVS VII.

An potestas Prælatorum regularium possit restringi, & coarctari à suis Prælatis.

RESpondeo dicendo, posse videri alicui quod non, eo quod inferiores non possunt restringere potestatem à superioribus collatam: sed potestas Prælatorum regularium est illis tradita à Christo, qui non habet superiorem, ergo nulla est in Ecclesia autoritas ad coarctandam potestatem iurisdictionis & gubernationis præfatorum regularium. His, tamen non obstantibus respondetur, dicẽdo primo, quod nulla est in terra potestas ad tollendas omnes religiones, eo quod sit Dei expressa voluntas ex traditione constãs, vt sit status religionis in Ecclesia, vt dictũ est, ita nõ est in alicuius hominis potestate tollere Prælato regulares ab ipsis religionibus, cũ sit de Iure Diuino, vt Prælati regularium sint religiosi, prout suprà probatum est. Secundo dico, quod potestas Prælatorum regularium potest restringi, & coarctari à Sũmo Pontifice. Hęc sunt de fide. Nam de fide est, quod Summus Pontifex est Supremus Prælatus in Ecclesia Dei, cui de Iure Diuino tenentur omnes obedire in his, quę non sunt in destructionem, sed in ædificationem; vt omnes Catholici docent, teste Corduba *k* per illa verba dicta Petro, & eius successoribus, sine limitatione aliqua, *Pasce oues meas*. Et etiam, constat eadem veritas catholica per traditionem Ecclesiasticam. Sed maximè expedit, vt multæ causæ Sũmo Christi Vicario reseruẽtur; ergo illas potest sibi reseruare, quoties sibi visum fuerit expedire. Ex quo sequitur, quod potestas iurisdictionis, seu gubernationis, quæ data est præfectis regularibus, non est independens, sed dependens à superioribus omnibus. Nam ordine Hierarchico data est illis potestas. Et sic superiores religionum prælati possunt iusta existente causa restringere, & coarctare autoritatem inferiorum Prælatorum, quia licet vtrisque data sit potestas memorata iure Diuino, concessa tamen est ordine Hierarchico, vt minores pendeant à maioribus. Verum tamen est, quod nequeunt maiores prælati restringere potestatem inferiorum Prælatorum ordinariorum sine iusta causa. Quare si secus fecerint, peccabunt, licèt factũ teneat, & possunt tempore residẽtiæ, & visitationis de ea re cõueniri, & puniri: quia ex eo quod Prælati omnes sæculares memorati, sunt ordinarij, & non delegati, habent suam autoritatem, vt dictum est, beneficio legis non solum humanæ, sed etiam diuinæ. Et ideo si ad libitum restringatur sine iusta causa, iniuria illis irrogatur. Ex quibus infertur, quod omnes reseruationes, & restrictiones, quæ factæ sunt à iure, seu à constitutionibus religionum, & consuetudine, sunt iustæ, & expedientes: in quibus casibus reseruatis nequeunt præfecti religionum aliquid efficere. Quod

k Cord. lib. 4. q. 1. proposit. 8.

Quod adeo certum est, vt nulla indigeat probatione: quia cum potestas prædictorum sit dependens à superioribus, hinc cōstat quod reseruationes fieri possunt à iure, constitutionibus, & consuetudine. Quæ nimirū reseruationes tanta autoritate factæ, expedientes existimari debent. Quare Concilium a Tridentinum nō solum probat reseruationem quoad forum pœnitentiale, sed etiam quoad forum externum, damnans sub anathemate oppositum sentientes. Sed grandis nobis occurrit disputatio, qui sint casus reseruati, in quibus Præfecti religionum, & Episcopi nullam habent facultatem? Ad quod dico, quod noluit eos in præsentiarum breuiter congregare; quia in suis materiis propriis, quæ in sequentibus Tomis ventilabuntur, ducente Deo resoluentur, ad quæ curiosum doctumque lectorem remittere decreui, ne materias confunderem, sed ordinem solitum seruarem.

a Conc. Trid. ses. 14. de doct. pœn. can 7. & canon. 11.

ARTICVLVS VIII.

Quo iure habeant Ministri ordinis Minorum iurisdictionem ordinariam in Moniales ipsis subiectas.

RESpondeo dicendo, quod Ministri supra commemorati in articulo quæstionis habent autoritatē Apostolicam specialiter concessam in vniuersas Moniales sanctæ Claræ, siue sint primæ, siue secundæ regulæ, & in Tertiarias religiosas ordinis sancti Patris nostri Francisci sibi subiectas. Nam quamuis regula prima b sanctæ Claræ, quā instituit Seraphicus pater, & Innocentius III. confirmauit, statuerit vt protector earum, esset præcipuus Prælatus earum ad hoc, vt ex ordine Minorum idem protector ad libitum institueret Visitatorem: & licet Vrbanus IIII. etiam caueret in regula, quam ipse edidit, vt Protector eiusdem ordinis esset præcipuus Prælatus, qui Visitatorē institueret pro Monialibus sanctæ Claræ secundæ regulæ: tamen ipsa experientia cogente, pluribusque rationibus ad id suadentibus, quidam Protector Matthæus nomine fecit concessionem regiminis Monialium, & earum gubernationem pleno iure commisit Generalibus, & Prouincialibus Minorum fratrum, vt constat ex libro c nuncupato, Monumenta ordinis, primę impressionis. Verum, vt quidam d notant, Prælati ordinis noluerunt acceptare commissionem ab ipso, neq; ab alio Protectore concessam, tum quia talis commissio erat infirma, expirabat enim per mortem concedentis, tum etiam, quia expediebat, vt commissio Monialium esset specialiter, & immediate concessa a Sūmo Pontifice ad sedandas conscientias Prælatorum, quibus ex regula prohibetur ingredi monasteria Monialium, sine speciali licentia Sedis Apostolicæ. Quare Innocentium IV. legitur fuisse primum, qui gubernationem Monialium Generalibus commisit, & prouincialibus Ministris, vt constat in eius literis relatis, & confirmatis per Bonifacium VIII. qui statuit & declarauit, *quod quæcunque Moniales commissæ fuerint gubernationi fratrum Minorum, virtute alicuius indulti Apostolici, non propter ea intelligantur esse ordinis Prædicatorum fratrum, sed quod huiusmodi commissio ad hoc extendatur, vt Moniales sic commissæ gaudeant priuilegiis concessis & concedendis prædictis fratribus: quodque Prælati Ordinis exhibeant eisdem Monialibus de constitutionibus prædicti Ordinis Minorum ea, quæ illis competere possunt. Ac etiam quod Ministri per se, vel fratres suos, quos ad hoc idoneos viderint, visitationis officium eis impendant, corrigendo, & reformando tam in capite, quam in membris, quæ correctione & reformatione nouerint indigere, instituendo & destituendo, mutando & ordinando, prout secundum Deum viderint expedire. Ita tamen quod electio Abbatissæ libere pertineat ad conuentum, & quod confessiones earundem Monialium audiant, & eis Ecclesiastica sacramenta administrent. Ac insuper, quod possint assignare, & deputare aliquem Capellanum secularem, discretum tamen, & prouidum, qui in necessitatis articulo prædictarum Monialium confessiones audiat, & alia sacramenta ministret, necnon diuina officia celebret.* Hæc concessio habetur in libro, Monumenta ordinis, nuncupato, in secunda impressione e. Post Innocentium vero alij Summi Pontifices contulerunt immediate eisdem generalibus & prouincialibus Ministris plenariam autoritatem ad cunctas religiosas sanctæ Claræ, quocunque nomine appellentur, gubernandas, vt constat ex Extrauagante Eugenij IV. quæ incipit, *Ad ea*, habita in eodem f libro, Tandem Eugenius IV. decreuit, vt prædictæ Moniales sanctæ Claræ, & Tertiariæ sancti Frācisci præsentes, & futurę volentes viuere in regulari obseruantia, gubernarentur per Vicarios generales & prouinciales eiusdem obseruantiæ. Et reddit rationem Summus Pontifex, quare voluit prædictas religiosas subiicere gubernationi Minorum fratrum, dicens, id statuisse, quia certo experimento illi constabat saluberrimam gubernationem, sub cura prædictorum fratrum easdem religiosas habuisse, & hodie in præsenti & in posterū habituras sperabat, vt constat ex extrauaganti ordinis, *ex reuelatione*, habita in eodem libro g primo. His itaq; constitutis quoad iurisdictionē prouincialium in Moniales & religiosas dubitatum fuit inter fratres, quanta esset autoritas Prælatorum in Moniales. Et ideo Iulius II. decreuit, & statuit, quod Ministri Prouinciales habeant in vniuersas Moniales sibi subditas eandem autoritatem, quam habebat Protector concessam per Vrbanum IV. per regulam, quam ipse edidit & composuit, vt constat in extrauaganti, *ex reuelatione*, in loco superius allegato h. Verum, si roges quæ erat potestas Protectoris? Respondetur, quod erat valde magna. Nam prædictæ Moniales tenebantur prædicto Protectori obedire, & ipse Protector tenebatur habere curam animarum ipsarum Monialium. Atque ideo eisdem monasteriis & personis degentibus in eis, capellanis, conuersis, & famulis tam per se, quam per alios viros idoneos quoties expedire videbitur, visitationis officium impendere tenebatur, corrigendo, & reformando ibidem tam in capite, quam in membris, quæ correctionis, & reformationis officio nouerint indigere, instituentes & destituentes, ordinantes & disponentes secundum Deum prout melius videtur expedire, vt constat in regula Vrbani a IV. Et tamen ipse Protector nō solum ingredi, sed etiam præstare licentiam poterat ad ingrediendum aliis personis, vt constat in eadem regula b. Sed hæc potestas restricta est per Martinum V. Et ideo nostri Prouinciales nequeunt ingredi, neque licentiare personas, nisi in casibus expresse & necessariis, vt aduertit Collector c cum omnibus communiter, & dicetur infra in hoc tomo agēdo de clausura Monialium.

b Habetur in 1. regul.

c Fol. 43.

d Frater Ioã. nes de Argumād. in Clypeo Monial. c. 15.

e Fol. 31. ad effi. 15.

f Fol. 19.

g Fol. 42.

h Fol. 1. 2. ad. ses. 517.

a Cap. 25.

b Cap. 18.

c Colle. in esp. Mond. tit. moniales. § 21.

ARTICVLVS IX.

Vtrum prædicta autoritas concessa Prælatis respectu Monialium sanctæ Claræ sit reuocata per Concilium Tridentinum, & extendatur ad Moniales Conceptionis.

RESpondeo dicendo, quod prædicta autoritas Prælatorum regularium respectu Monialium non est sublata per Concilium Tridentinum; imo ipsum Concilium d generaliter confirmat omnia priuilegia quæ non sunt contra ipsum. Adeo quod expresse decreuit ipsummet Concilium e Moniales, quæ à regularibus reguntur, eorum iuri esse relinquendas. Et eadem autoritas irreuocata per Concilium Tridentinum respectu Monialium sanctæ Claræ extēdnur ad Moniales Conceptionis: nam in sua regula tenentur prædictæ Moniales subesse gubernationi fratrum Minorum, vt constat in earum regula f, in qua sic etiam dicit Iulius II. *Volumus etiam, quia ex quo fratres Minores indefesso studio & vigilantia puritatis & innocentiæ Dei genetricis defensores existunt, quod Vicarij Generales sui Vicarij, & Prouinciales, & Custodes in suis Prouinciis & custodiis sint Visitatores huius sanctæ Religionis, quibus Moniales teneantur firmiter obedire in omnibus, quæ promiserunt Domino, obseruare, & quæ non sunt contraria animæ, & regulæ suæ.* Et tandem Leo X. post vnionem Ordinis, in qua sigillum Ordinis, & ministratus

d Conc. Trid. ses. 25. ca. 20. de reg.

e Conc. Trid. ses 25. ca. 9. de regul.

f Cap 4.

[illegible] obseruandam [illegible] praecepit [illegible] nobis Monialibus per [illegible] omnibus [illegible] in Capitulis generalibus vel Prouincialibus factis, vt co- stat in libro g Ordinis, tertia [illegible] in examinante, [illegible] Ex his omnibus colligitur, quod si de nouo constituantur aliqua monasteria sanctae Clarae Cōceptionis, ipso facto subdantur Prouinciali Ministro & Capitulo Prouinciali illius Prouinciae, in qua fuerit erigendum absque alia noua prouisione. Atque adeo sequitur, quod si aliquod monasterium de nouo constituendum est dicti Ordinis, [illegible] sit gubernandum per dioecesanum, vel alium superiorem, qui non fuerit ex nostro Ordine, quod id fieri non potest sine speciali [illegible] Sedis Apostolicae: quia, vt dictum est, ipso facto praedictorum monasteriorum gubernator est Minister Prouincialis. Et ideo, vt aliquod monasterium Monialium sit immediatum nostro Reuerendissimo Patri Generali, [illegible], vt per suam Paternitatem eius gubernatio temporalis, & spiritualis ipsi ab ipso [illegible] reseruetur, [illegible] enim non reseruetur, Ministro Prouinciali erit subiectum immediate.

g Fo. 40. cōcess. 128.

ARTICVLVS X.

An potestas Prouincialium in Moniales sit ordinaria, vel delegata.

RESpondeo dicendo, quod absque dubio est ordinaria. Nā quamuis huiusmodi potestas sit ex priuilegio & commissione, quia tamen ista priuilegia sunt perpetua, conferunt proinde autoritatem ordinariam, [illegible] optimo possunt Prouinciales constituere Commissarios pro ipsis Monialibus visitandis, quamuis eis id non sit specialiter concessum, quia ex vsu commissionis ordinariae eosdem Commissarios creare possunt Prouinciales. Imo de facto olim ita fieri solebat, nam Prouinciales illarum creabant Visitatores quosdam, qui nihil aliud curabant, nisi quae ad gubernationem Monialium spectare videbantur. Sed quia experimento deprehenderunt id non expedire, earum curam sibi retinent Ministri Prouinciales.

ARTICVLVS XI.

Vtrum autoritas iurisdictionis Praelatorum regularium in Nouitios sit delegata, vel ordinaria.

RESpondeo dicendo, quod Praelati Regulares habent multa priuilegia, quibus possunt absoluere & dispensare cum religiosis, & cum venientibus ad religionem: quae priuilegia sunt perpetua. Vnde cū iurisdictio manans ex concessione perpetua facta à Papa, vel Principe, vel communitate non recognoscente superiorem sit ordinaria, videtur dicendum iurisdictionem super Nouitios ordinariam esse, vt tradita per Glossam h, Bartolum & Baldum. Et hanc doctrinam tenet Bartolus, & clarissime Baldus, cuius verba sunt: *Nunc quaeritur, verum commissio facta, quem ordinarium faciat, seu delegatum. Respondeo, sit commissio perpetua, facit ordinarium; si autem temporalis, facit delegatum.* Et hanc eandem opinionem tenent Panormitanus i & Nauarrus. Et dicendū videtur idem de iurisdictione, quam habent praedicti Praelati, quoad seculares, saltem in partibus Indiarum Occidentalium, quia Adrianus VI. concessit Prouincialibus Indiarum Mendicantium Ordinum, quod omnia priuilegia per suos antecessores concessa & cōcedenda fratribus Indiarum, possint communicare suis fratribus. Ex quo infertur, quod priuilegia, quae conceduntur aliquid Praelatis super laicos, vel super fratres, vel quae in posterum concedentur, possunt per prouinciales communicari suis fratribus: quod est valde notandum & mente tenendum. Et aduertendum, quod talis commissio facta fratribus per mortem ipsorum Praelatorum non expirat. Dicit enim Syluester k, quod gratia concessa autoritate Papae, durat mortuo Papa, durat etiam mortuo Praelato eam concedente, vel a suo officio amoto. Eandem opinionem tenet Panormitanus l. Et ratio est, quia ipsi fratres Praelati non

h Glos. & ibi Bar. in l. pluribus. ff. de procurat. & in c. fin. de offi. ord. ibi, cum concessum sit in priuilegio perpetuum, quem dicit vnicum ibi Baldus.

i Bar. in l. 1. §. si plures. ff. de exercit. act. col. 3. Bal. in l. vnica. ff. de offic.

k Pan. in ca. quoniam de offi. delegat. & ca. relatum 1. Nau. ca. 27. n. 24.

l Syluest. gra. & v. indulgentia part. 7.

communicant dictam potestatem, sed Papa, quia autoritate eius communicant. Ait enim idem Panormitanus m, quod quando delegatus Papae praecipit aliquid, praecipit illud autoritate Papae. Ex quo infertur, quod si Prouincialis alicui fratri commiserit particulariter & expresse facultatem Pij V. ad dispensandum cum incestuosis, vel cum iis, qui post votum simplex castitatis matrimonium inierunt, vt possint petere debitum, quod non est opus ab alio Prouinciali petere dictam autoritatem, dato quod ipse, qui commisit talem facultatem dicto fratri, mortuus sit, vel eius officium finiatur. Et ratio huius est, quia dictus frater habet dictam autoritatem & priuilegium, non autoritate eius, sed Papae, qui concessit eum communicare posse.

m Pano. in c. cum ad hoc. & in c. ad reſid. Pan. in c. cum in iure. de off. delegat. num. 9. vol. 1.

At vero non ex hoc infertur, quod Prouinciales dictam, vel aliam similem autoritatem suis fratribus communicantes & committentes, vel alij eorum successores nō possint tollere dictam potestatem à dictis fratribus, quando sibi visum fuerit bene. Quoniam ex literis Principis non debemus intelligere per ipsas velle aliquid antiquare alicui praeiudicium, vel tollere eius ius, nisi expresse & clare id exprimat, prout continetur in iure n, & tradunt Panormitanus & Syluester o: quia in dubio non debemus praesumere de Principe, quod velit aliquid concedere, cum graui alterius dispendio. Et certe graue dispendium esset illarum obseruantiae regulari, si subditus haberet velle ac nolle contra voluntatem sui Praelati. Et quando Papa de hac laesione & dispendio nullam facit mentionem, minime dictum ius tollere videtur. Et Prouinciales remanent cum sua plenaria autoritate ad tollendam licentiam supradictam, vbi & quando iuste eam tolli debere existimauerint. Dixi iuste: nam sine iusta causa peccabunt eā tollendo, cum talis facultas sit à Papa: attenebit factū. Et supradicta confirmantur: nam Prouinciales habent autoritatem declarandi priuilegia, & sic possunt declarare vsum talis priuilegij ab ipso fratre abstrahi esse conuenientissimum. Aduertendum insuper circa superiora praefatos praelatos esse ordinarios, non obstante, quod aliquibus videatur dictam facultatem & potestatem illis concessam, non esse iurisdictionem, cum in absolutione & dispensatione, autoritate Papali magis eis videatur commissum arbitrium, quam iurisdictio: nam ad hoc respondetur, quod dato casu, quod sit arbitrium, & non iurisdictio, adhuc in huiusmodi arbitrio sunt ordinarij, & non delegati. Ita tenet Bartolus in quadam lege sed longius & singularius in repetitione alterius legis, in qua semper loquens in arbitrio, in haec doctissima prorumpit verba b, *An autem videatur concessum per modum eiusdam iurisdictionis ordinariae vel delegatae. Dico verba statuti, seu reformationis concedentis statuta esse diligenter inspicienda. Si enim hoc concedit officium vt quia dicunt ista verba: Ad officium Priorum pertineat arbitrium, &c. Videtur concessum officium & tunc Priores poterunt vigore sui officij ex potestate ordinaria.* Ponderanda sunt valde praefata verba Bartoli: quia non dicit, an videatur concessa iurisdictio ordinaria in arbitrio, sed an videatur concessum arbitrium per modū iurisdictionis ordinariae. Ex qua ponderatione, colliguntur duo, & ambo singularia in proposito. Vnum, quod non idem sunt arbitrium, & iurisdictio: secundum, quod potest concedi arbitrium ad instar iurisdictionis ordinariae. Et eandem opinionē tenet Baldus c. Et sic ex omnibus supradictis apparet euidenter, quod autoritas, de qua supra, est ordinaria, & non delegata, cum sit commissa officio & non personae nominatae, & quia est commissio perpetua, & non temporalis facta à supremo Pincipe Papa, qui in terris non habet superiorem.

n ca. 1. de filijs presby. lib. 6.

o Panor. in d. c. cum ad hoc. Syl. v. priuil. §. 8.

b Bar. in l. 1. fin. de ope. [illegible] in l. [illegible] ff. de [illegible] facienda.

c Bald. in l. More. ff. de iurisdictio. omnium iud. in fin. col.

ARTICVLVS XII.

Quam potestatem habeant Abbatissae.

RESpōdeo dicendo, quod Abbatissa statim post confirmationē, potest conferre Ecclesias & beneficia, & instituere clericos in Ecclesiis ad suum monasterium per-

pertinentibus, sicut faciunt alij Prælati, iuxta ea, quæ dicuntur in iure d, & tradit glossa à Panormitano ibi approbata. Ex qua elicit duo. Primum, quod Abbatissa est capax collationis beneficiorum, & sic potest habere ius conferendi & instituendi: ista enim sunt iurisdictionis spiritualis, & non ordinis. Vnde Abbatissa potest habere sub se clericos seculares. Quod intellige de iure speciali: vt puta, si habeat Capellas ex priuilegio, vel præscriptione pleno iure subiectas. Nam tunc clerici illarum Capellarum illi subiiciuntur. Et dicitur pleno iure, videlicet, in spiritualibus & temporalibus, prout explicat glossa e. Et quod dictum est, quod Abbatissa potest constituere clericos, &c. Aliqui limitant hoc verum de institutione, quæ dat possessionem, & titulum; non autem de institutione autorizabili, per quam datur potestas exercendi curam animarum, ligandi atque soluendi, secundum quod notat Panormitanus. Ratio est, quia ea quæ pendent à potestate clauium, non cadunt in mulierem etiam alias habentem iurisdictionem spiritualem. Vnde Abbatissa non potest absoluere Moniales à peccatis f earum, neque excommunicare g. Ex quo infertur, quod non habens ordinem, non potest excommunicare, licet sit persona religiosa. Et sic si esset aliquod Collegium religiosorum non habentium ordinem, non posset excommunicare suos subditos superior eorum ordinem nõ habens, neque suspendere ab officio, neque interdicere ab ingressu Ecclesiæ, & à diuinis officijs possunt. Et hanc opinionem sequuntur communiter Doctores h, dicentes, quod licet Abbatissa suspendere possit ab officio & beneficio, subtrahere præbendas, & lato modo interdicere, & suspendere ab ordine, vtputa præcipiẽdo subiectis ne celebrent donec satisfecerint: tamen stricte proprieque interdicere, vel suspendere non potest ab ordine, ea, scilicet, suspensione, & interdictione, quæ earum transgressores pœna irregularitatis ferit. Probatur hoc ex eo quod excommunicatio, suspẽsio, & interdictum continentur appellatione censuræ, vt habetur in iure i. Vnde cum Abbatissis interdicatur excommunicare ratione incapacitatis, etiam reliqua ipsis interdicuntur, cum sint censuræ, & cũ omnia pẽdeant ab ordine. Hæc Panormitanus k. Vnde Abbatissa quando præcipit suis officialibus, vt excommunicent, non excommunicant ipsi autoritate Abbatissæ, sed autoritate Papæ, secundum Archidiaconum. Denique quæcunque competunt Abbati, ea fere omnia locum habent in Abbatissa. Nam & nõ minorem quam Abbas administrationẽ habet, eique comparatur, iuxta tradita à Baldo l & Iasone, & ab alijs, quos refert & sequitur Marcus Antonius Cuquus.

d c. nouit. & c. nosertur. de his quæ fiunt à prælato. c. dilecta. iuncta gl. & ibi Panor. de maior. & obed.
e Glo. in cap. Abbates de priuil. lib. 6.
f c. noua de pœnit. & remiss.
g cap. dilecta.
h Doct. in d. c. dilecta.
i ca. quærẽti. de verb. signif.
k Panor. in d. c. dilecta.
l Bal. in ca. 1. in princ. col. 6. qui feudum dare possunt. Abbas in c. 2. in prin. de his quæ fiunt à Prælato. Ias. in d. stitu. qui feu. dare pos. n. 6. Cuquus lib. 3. maior. inst. tit. 3. de Abbatiss.

QVÆSTIO XVIII.

De Abbatibus quoad potestatem conferendi ordines, & dandi dimissorias suis subditis, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1. *Vtrum Abbates possint conferre ordines minores suis subditis.*
2. *Vtrum Abbates non benedicti possint prædictos ordines suis subditis conferre.*
3. *Vtrum Abbates ordinis Cistercij habeant potestatem conferendi ordines sacros suis subditis.*
4. *Vtrum dictum priuilegium sit abrogatum per Concilium Tridentinum.*
5. *Vtrum regulares possint ordinari cum literis dimissoriis suorum Prælatorum.*
6. *Vtrum cum dictis dimissoriis teneantur Episcopi ordinare religiosos nullo præcedente examine.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Abbates possint conferre ordines minores suis subditis.

RESpondeo dicendo, quod Abbas potest populum solemniter benedicere in Ecclesiis, pleno iure, sibi subiectis, post Missarum, & matutinarum precum, officia. Aliis autem in locis (nec per vias, transeundo) non potest Abbas publice benedictionis munus solemniter impartiri, nisi ex priuilegio speciali, hanc potestatem sit consecutus, iuxta ea, quæ in iure a communiter à Doctoribus notantur. Item Abbas, pontificialibus insignibus decoratus, si in presbyterorum ordinem sit receptus, benedictusque (vt in tali dignitate, & officio, fieri consueuit) potest monachos suos, atque eos, qui monachi esse volunt, nedum inter psalmistas, sed inter lectores, & ostiarios, eos recipere, prout notant communiter scribẽtes in iure b. Exteras vero personas, nisi priuilegio speciali, hoc sit ipsis concessum, ad prædictos ordines admittere non potest. Quare debebit illico probare Abbatis priuilegiũ, qui ab eo se promoueri impetrauit, prout tradit Parisius c, quem sequitur Rebuffus. Et Concilium d Tridentinũ, ipsis Abbatibus, id ipsum concedit, dicens, Abbatibus, & aliis quibuscunque quantumuis exemptis non liceat in posterum, infra fines alicuius diœcesis consistentibus (etiamsi nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur) cuiquam, qui Regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores ordines conferre. Ex quibus verbis Concilij, colligitur iam non esse veram opinionem aliquorum, quos refert, & sequitur Baptista e de Salis, dicentium, quod Abbas, inuitatus ab alio Abbate exempto, poterit ordinare monachos alterius monasterij exempti. Nam iuxta verba Concilij Tridentini ibi, *qui sibi subditus nõ sit*, hęc opinio minime modo potest teneri. Verũ est tamẽ, quod si ipsi Abbates, supradictos ordinent, characterem imprimant, argumento eorum quæ scribit Vrbanus f Papa, Hugoni Lugdunensi Archiepiscopo, dicens, quod Clerici, ab Episcopo alterius parochiæ ordinati, à proprio, in suis ordinibus recipi possunt. Ex quo loco duo colliguntur. Primum, quod ipsi Clerici recipiunt characterem. Secundum, quod non ipsis conferunt executionem ordinum, si quidem ait Vrbanus, quod à proprio Episcopo, in suis ordinibus recipi possunt: quæ verba præsupponunt, ordinatos esse suspensos ab ordinum executione. Et sic in nostro proposito, dicti monachi extranei, ordinati ab Abbate, characterem recipiunt, sed executio ordinum illis minime confertur. Neque hoc inuenio, in sacrosancto Concilio Tridentino, reuocatum. Solum enim Concilium Tridentinum prohibet ipsis Abbatibus, ordinare illos, qui sibi subditi non sunt: non tamen decidit, ipsos Abbates, ordinando suos non subditos, illis minime characterem conferre. Et regula est notissima in iure, quod per subauditos intellectus, non debent iura antiqua corrigi, iuxta Glossam g singularem, præcipue quando non est tanta ratio, in casu legis corrigendæ, quãta in casu legis nouæ corrigentis, iuxta ea, quę notantur in iure h, & tradit doctissimus Nauarrus. Et iuxta supradicta, debet intelligi priuilegium concessum ab Innocentio Papa VIII. expeditum, anno Dominicæ incarnationis i millesimo quatercentesimo octuagesimo nono, ad petitionem Ioannis Abbatis Cistertij, in quo datur facultas, ipsis Abbatibus ordinis Cistertij, pro tempore existẽtibus, vt omnes ordines minores, personis ordinis eiusdem, intra monasteria, possint conferre. Et aduertendum, quod hoc priuilegium, cum sit facultatiuum, & ad dignitatem Abbatialem pertineat, ei per non vsum derogare nõ possunt Abbates: quin etiam post longum tempus mutata voluntate, eo vti possunt, iuxta tradita a Felino k.

a ca. Abbates. ubi gl. ver. pleno iure. de pri. in 6.
b ca. Abb. ubi Francus de priu. lib. 6. ca. quoniam ubi gloss. & Card. Alexandrinus d. 69.
c Paris. consi. 125. n. 4. Rebu. praxi bene. 2. in par. tit. de cleri. & à quibus & quomodo creen. n. 17.
d Conc. Trid. de refor. sess. 23. c. 10.
e Salis in summa v. Abb. in princ.
f Habet. qq. 2. Lugdunensis parochia.
g Glos. in c. cupientes. §. quod si per viginti. de elect. lib. 6.
h Auth. quas actiones. de sacrosanct. ecclesijs Nau. li. 5. cõsili. de pri. consi. 5.
i Habetur li. 1. priu. ordi. Cistertij priui. 118. fol. 136.
k Fel. in c. cum accessissent. de constitu.

ARTICVLVS II.

Vtrum Abbates non benedicti, possint dictos ordines minores, suis subditis conferre.

RESpondeo dicendo, *quod licet munus benedictionis, eisdẽ Abbatibus non impendatur: omnibus tamen, & singulis honoribus præeminẽtiis, priuilegiis, prærogatiuis, iuribus, & insigniis, Abbatibus Benedictis competẽtibus, fungi possunt*; prout concesserunt Eugenius IV. & Iulius II. ordini Cistertij, & congregationi montis Oliueti & sanctæ Iustinæ, seu mõtis Cassini; & concessit etiã Leo X. cõgregationi Chamaldulẽsi, prout tradit Collector l priuilegiorũ, ordinis Cistertii.

l Habetur in d. cop. tit. abba. §. 4. & 5.

ſtertij. Inferens inde, vt iidem Abbates nō benedicti, minores ordines (prout de iure, & in forma Concilij Tridentini) ſuis ſubditis libere conferre valeant. Et hoc ipſum poterant Abbates non benedicti, electi in Abbates, ſi Epiſcopi differant eos benedicere, iuxta ea, quæ communiter à Doctoribus in iure *m* notantur. Et iſta conceſſio facta Abbatibus non benedictis, nō multum diſtat ab his, quæ in iure traduntur. Nam ſecundū ius *n*, in Epiſcopis neceſſaria eſt conſecratio, in Abbatibus vero benedictio. Verum in his, hoc contingit diuerſo modo. Nam Epiſcopus non dicitur, niſi ſit conſecratus, prout dicunt Canones *o*, & tradit Panormitanus; & proinde poteſt repelli per exceptionem, ne fiat Epiſcopus, vſque ad conſecrationem, prout quædam decretalis *p* determinat. At Abbas electus, & confirmatus in Abbatem, ante benedictionem dicitur Abbas, & in negligentiam, & contumaciam ſuperioris nolentis eum benedicere, ipſe non benedictus poteſt ſuos monachos benedicere, aliaque ſuæ prælaturæ munia obire. Quorum differentiæ ratio eſt, nam per conſecrationem Epiſcopi, confertur ordo (vt notatur in proœmio Sixti.) Et ſic eius conſecratio, dicitur in iure *q*, ordinatio. At per benedictionem Abbatis, non confertur ordo, neque ipſa benedictio in iure dicitur ordinatio, vt poſt Oldradum *r* tradit Petrus Gregorius. Vnde non eſt mirum quod Summi Pontifices, Abbatibus non benedictis, dictum conceſſerint priuilegium, cum ipſi electi, & confirmati in Abbates, ante benedictionē ſint vere Abbates, & per benedictionem, nulla ipſis ordinatio conferatur.

m c. 1. de ſupplenda neglig. Prælat.
n ca. 1. de ſupplenda neglig. Prælatorum. Cle. 1. § ſtatuimus, de electione.
o cap. inter. de translat. Epiſcop. ca. vna. de his quæ fiūt à Prælat. ſine conſenſu Capituli. Panor. in cap. cū teneamur de reſcrip. & c. ſuper his. de accuſat. c. nosſtidi. de electione.
p ca. quoniam quidam 71. d.
q Alter. conceſ. 14.
r Greg. lib. 17. ſyntagmatis iuris. 2. p. c. 14. n. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum Abbates ordinis Ciſtertij, habeant priuilegium conferendi ordines Subdiaconatus, & Diaconatus ſuis monachis.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius Papa VIII. expediuit, anno Dominicæ incarnationis milleſimo quatercenteſimo octuageſimo nono, quoddam ſingulare priuilegium *a* ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtertij: cuius priuilegij verba ſunt: *Ac ne monachi dicti ordinis, pro ſuſcipiendis Subdiaconatus, & Diaconatus ordinibus, extra clauſtrum, hinc inde diſcurrere cogantur, tibi, & ſucceſſoribus tuis, & quibuſcumque dicti ordinis monachis: aliis vero quatuor Abbatibus præfatis eorum ſucceſſoribus, vt ſuorum monaſteriorum prædictorum Religioſis, quos ad id idoneos repereritis, Subdiaconatus, & Diaconatus ordines liceat rite conferre.* Hæc Innocentius. Circa quod priuilegium, eſt aduertendum, quod multi tenēt, inter quos eſt Scotus, Durandus, & Adrianus, quod is, qui non eſt Epiſcopus, non poteſt confirmare ex cōmiſſione Papæ, allegantes ad hoc, aliquos Canones *b*. Et à fortiori non poterit ordinem ſacrum conferre. Et licet Diuus Thomas, & communis Theologorum *c*, & Canoniſtarum *d*, teneant presbyteros ex commiſſione poſſe confirmare, quos non ſine magno labore defendit Sotus *e*. Idem tamen Diuus Thomas, affirmat ibidem, non poſſe presbyterum ex commiſſione Papæ, conferre vllum ordinem ſacrum, quod etiam prædictus Soto concedit. Et à fortiori omnes alij, qui affirmant illum non poſſe etiam de commiſſione Papæ cōfirmare, debent hoc ipſum concedere. Ex quibus videtur, Summum Pontificem minime potuiſſe concedere dictis Abbatibus priuilegium, & facultatem cōferendi ſuis ſubditis, ſupradictos ordines ſacros, cum cōmiſſione Papæ, presbyteris, hæc facultas, minime poſſit communicari. Vnde doctiſſimus quidam vir, ſentiens hanc difficultatem, priuilegium ſupra poſitum, nixus fuit explicare, dicens, quod ipſis Abbatibus, tantum in eo conceditur facultas, vt in ſuis monaſteriis, poſſit quilibet Antiſtes Catholicus, ſuos ſubditos ſacris ordinibus inſignire. Quæ explicatio aliena eſt à litera dicti priuilegij, vt patet intuēti. Et ſic cōcludo, dicēdo; Primo, nō poſſe negari, Summū Pontificē, ſupradictū priuilegiū conceſſiſſe dictis Abbatibus: Secundo dico, Sūmum Pontificem id concedere potuiſſe, ſiquidem de facto ipſum conceſſit, & Patres ſupradicti, eo vſi ſunt prout accepi, à Patribus dicti ordinis, quod non concederetur, & quo non vteretur, ſi ſecundum ius non poſſet ab ipſo Papa concedi, argumento eorum, quę in iure notantur.

a Habet in li. priuil. dicti ordin. priuil. 312. fo. 156.
b c. manus de conſe. d. 5. & c. quāto de conſuet.
c Theo. in 4. d. 7.
d in c. peruenit. 95. d. & in d. c. quanto.
e Sot. in 4. d. 7. q. vnic. a. 2.

ARTICVLVS IV.

Vtrum dictum priuilegium ſit abrogatum, per Concilium Tridentinum.

RESpondeo dicendo, quod Concilium Tridentinum *f* videtur ſolis Epiſcopis reſeruare ordinationem ad ſacros ordines, dicens, vnumquemque debere à proprio Epiſcopo ordinari; quod ſi quis ab alio promoueri petit, nullatenus id, ei etiam cuiuſlibet generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, &c. Et idem Concilium *g* Tridentinum ait, ne Abbates conferant minores ordines, aliis quam ſuis monachis, ſignificando non debere cōferre ſacros ordines etiam ipſis. Et idemmet Concilium Tridentinum *h* ſtatuit, vt neque Regulares, ſine diligenti examine Epiſcoporum ordinentur, derogando priuilegia omnia contraria. In quo loco, duo videntur ſtatui, primum eſt, quod Regulares debent ſacris ordinibus, ab Epiſcopis initiari: Alterum eſt, quod id debēt facere præmiſſa diligenti examinatione, quod videtur eſſe contrarium priuilegio conceſſo alicui Abbati, ad ordinādos ſuos ſubditos ſacris ordinibus. Et licet Concilio aliqui reſpondeant: non poſſunt tamen negare eius hanc fuiſſe mentem. Et Sixtus V. anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, die vigeſima quinta Iulij, confirmauit priuilegia ordinis Ciſtertij, quatenus ſunt in vſu, & decretis Concilij Tridentini, non aduerſantur, prout refert Collector *i* priuilegiorum huius ordinis Ciſtertij. Et huius priuilegij tenorem, in quæſtione de communicatione priuilegiorum proponemus. Et hoc confirmatur; Nā Pius IV. prout ſæpe dictum eſt in ſuperioribus, omnia priuilegia contraria decretis Concilij Tridentini, reuocauit. Et hanc opinionem in propriis terminis tenet Nauarrus *k*, & Collector priuilegiorum dicti ordinis, huius videtur eſſe opinionis. Nā neque in verbo (Abbas) neque in verbo (ordo) neque alibi, huius priuilegij mentionē fecit. Nec obſtat quod dicto priuilegio modo dicti Abbates vtantur. Nam reſpondeo, quod ideo forte illo vſi ſunt modo, quia in partibus vbi eorum ſunt monaſteria, non ſunt recepta decreta Concilij: non enim in tota Gallia fuerunt recepta.

f Cō. Tri. ſeſ. 23. de reform. c. 8.
g Conc. Tri. vbi ſu. c. 10
h Conc. Trid. c. 12. in d. ſeſ.
i Hab. in li. priuil. ord. Ciſter. tt. cōmunicaſ. priuilegiorum. § 2.
k Nauar. l. 5. conſ. tt. de priu. conſ. 15.

ARTICVLVS V.

Vtrum Regulares poſſint ordinari, cum literis commendatitiis ſuorum Prælatorum.

RESpondeo dicendo, quod Regulares ſiunt ſuſpēſi, ſi abſque reuerendis proprij Prælati initiantur ſacris, prout tenet Quintilianus Mandoſius *l*. Vnde cum proprius Regularium, ſit eorum Prouincialis, colligitur, dictum autorem tenere, dictos Prouinciales poſſe concedere dimiſſorias. Et hanc opinionem in propriis terminis tenet Nauarrus *m*. Et probatur; nam Concilium *n* Tridentinum decreuit, nullum ab alieno Epiſcopo ordinari debere, niſi eius probitas, & mores, ordinarij ſui teſtimonio commendentur. Et certum eſt, dictos Prouinciales eſſe Ordinarios, reſpectu ſuorum ſubditorum, iuxta late tradita, in quæſtione ſuperiori. Probatur deinde ex eodem Concilio *o*; quod à contrario ſenſu probat, Abbates exemptos, poſſe dare literas dimiſſorias, ſuis Regularibus, ad ordines ſuſcipiendos. Et hanc opinionem tenet Henriquez *p*. Sed quia non obſtante autoritate dictorum Patrum, & non obſtantibus etiam rationibus ſupra adductis, aliqui domini Epiſcopi nolunt ordinare Religioſos, ſine literis commendatitiis Epiſcoporum, vbi habent ſuam habitationem, nolentes eos ordinare,

l Mando. in Cā. ad. regul. 24. q. 2.
m Na. ſu. 1. ed. tt. de temporibus ordi. con. 21.
n Cōci. Trid. de ref. ſeſ. 23. c. 8.
o Conc. Trid. ſeſ. 2. de ref. c. 10. & ſeſ. 24. de refor. c. 1.
p Henr. lib. 7. de indul. c. 20. in princ.

nare,cum literis commendatitiis suorum Prælatorũ Regularium, quasi aliquod magnum sacrilegium,cõtra decreta sacri Concilij Tridentini committant: libuit hic referre constitutionem Clementis VIII.nũc fœliciter Ecclesiam Dei regentis,quam vidi sub sigillo authentico in libro q priuilegiorum Illustrissimi monasterij de Alcobaça Regni Portugalliæ, cuius tenor est huiusmodi.

q Pag. 56.

Clemens VIII.ad perpetuam rei memoriam: vt ea,quæ pro Ecclesiasticarum personarum quarumlibet,præsertim Regularium quiete,& tranquillitate statuta & declarata sunt, debitæ executioni demandentur; ex iniuncto nobis Apostolicæ seruitutis officio,prout in Domino conspicimus expedire,prouidere debemus: Sane dilecti filij Generales,Abbates,& vtriusque sexus Regulares personæ, congregationis Beatæ Mariæ de Alcobaça Cisterciensis,Regnorum Portugalliæ,nobis exponi fecerunt, quod cum alias per congregationem sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium decretorum Concilij Tridentini interpretum,declaratum fuerit, licere Abbatibus Benedictis, vel quibus à Sede Apostolica concessum sit priuilegium, vt possint omnia facere quæ possunt Abbates Benedicti,tonsuram, minoresque ordines,suis subditis Regularibus tantum conferre, aliaque Pontificalia huiusmodi Abbatibus competentia in sui ordinis monasteriorum Ecclesiis,& limitibus exercere,taliterque ordinatos (si quid aliud non obstiterit) legitime posse à quibusuis Ordinariis,ad vlteriores ordines promouere,necnon monachos,à diœcesanorum superioritate,& iurisdictione exemptos,absque illorum literis dimissoriis, à quibusuis locorum Ordinariis,cum testimonialibus literis suorum superiorum tantum ad omnes etiam sacros.& presbyteratus ordines, admitti debere. Hæc Clemens VIII. Quibus positis, & aliis,quæ circa prouisionem parochialium Ecclesiarum vnitarum dictis ordinis monasteriis,declarauerunt illustrissimi Cardinales, & Pius V. determinauerat. Ad confirmationem prædictorum se accingens, Clemens VIII.in hæc prorumpit verba; Quare Generalis reformator, Abbates,& vtriusque sexus Regulares personæ prædictæ nobis humiliter supplicari fecerunt, quatenus supradicta,prout decreta sunt, approbare,eaque omnia inuiolabiliter obseruari mandaremus. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati,decreta, & ordinationes huiusmodi, Apostolica autoritate, tenore præsentium approbamus,eaque per quoscunque Archiepiscopos,Episcopos,vel alios locorum Ordinarios,inuiolabiliter perpetuo obseruari debere statuimus & ordinamus,decernentes sic, & non aliter,per eosdem, & alios quoscunque Iudices,Ordinarios,& delegatos,etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales,& causarum Palatij Apostolici auditores (sublata eis,& eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate,& autoritate) iudicari,& definiri debere. Irritum quoque & inane,quidquid secus super his,à quoquam, quauis autoritate,scienter vel ignoranter contigerit attentari,decernimus,non obstantibus quibuscumque Apostolicis.& in Prouincialibus,ac synodalibus Conciliis editis constitutionibus,& ordinationibus, quibus omnibus,illorum omnium tenores,præsentibus pro sufficienter expressis,& insertis habentes,harum serie specialiter & expresse approbamus. cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum,sub annulo Piscatoris,die quinta Martij,anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, Pontificatus sui anno primo.

M.Vestrius Barbianus.

Ex his infertur,non esse correcta, per Concilium Tridentinum,priuilegia concedentia, vt monachi possint ordinari,cum literis dimissoriis suorum Prælatorum,sicut concesserat Leo X. & Paulus III. prout habetur in compendio ordinis Cisterciensis a, & in compendio Societatis Iesu. Nam per congregationẽ Cardinalium, vt patet ex dicto priuilegio Clementis VIII.declaratum est,non esse sublatam per Conciliũ Tridentinum,à Prælatis Regularibus prędictam autoritatem.

a Cõp. Cister. tit. ordina. §. 2. & in cõpen. Socie. eod. ver. §. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dictis dimissoriis,& commendatitiis literis Prælatorum Regularium,præsentatis,teneantur Episcopi ordinare Monachos, nullo præcedente examine.

Respondeo dicendo, quod Concilium b Tridentinum,antiquorum Canonum vestigiis inhærendo præcipit Episcopis, vt antequam ad sacrũ ministeriũ accedãt,ordinãtes eos examinẽt,at in hoc decreto,nõ video reuocata priuilegia,quibus Regulares debẽt ordinari,cũ literis cõmendatitiis suorũ Prælatorũ,nullo præcedẽte Episcoporũ examine. Imo inuenio in alio decreto,eiusdem c Concilij, quod si quis ab alio non proprio Episcopo, promoueri petat,nullatenus id ei cõceditur,nisi eius probitas & mores, Ordinarij sui testimonio cõmendentur:adeo quod ipsummet Conciliũ d Tridentinũ decernens,quod Episcopi titulares, nullũ sine sui Ordinarij expressa licentia, ordinent; reddit causam, dicens, quia plerumque fit, vt minus idonei & rudes, atque ignari ordinentur, sine sui Ordinarij licentia, supponens ipsum Concilium, quod Ordinarij,dantes dictam licentiam, & literas cõmendatitias,examinant ipsos ordinandos,non consentiẽtes,minus idoneos, rudes & ignaros,sacris initiari. Ex quo infertur,quod priuilegium Eugenij IV. e, quod statuit & decreuit,quatenus monachi sancti Benedicti, congregationis Italiæ, omnes etiam sacros ordines; ad quos per eorum superiores præsentati fuerint, à quocunque maluerint Catholico Antistite, gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habente statutis à iure temporibus,absque aliquo dictorũ monachorũ examine,recipere valeant,nõ est reuocatum per Concilium Tridentinum. Verum est tamen,quod Leo X. in Concilio Lateranensi f, *Statuit, quod fratres, ad ordines promouendi,possint per Ordinarios,de Grammatica & sufficientia, examinari,& quod dummodo competenter respondeant,per eosdem Ordinarios debeant libere admitti.* At iam dictum est in superioribus g, omnia ordinata in Concilio Lateranensi, contra priuilegia Regularium esse reuocata, non solum in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori. Et propterea Gregorius XIII.nimis obseruator decretorum Concilii Tridentini. *Præcipit, & interdicit omnibus Episcopis, & alijs antistitibus, ne à religiosis Societatis Iesu promouendis,qui licentiam à præposito generali Societatis pro tempore existente,vel ab alio delegato habuerint, quædam requirant, vel exigant in literis Apostolicis proxime citandis,contenta,sed ipsos etiam absque vlla functione,in ipsis ordinibus, aut obseruatione interstitiorum, ad illos suscipiendos, aut inquisitione de cantu, officiis & cæremoniis Ecclesiasticis,idoneitate,proprij Ordinarij licentia, & aliis,in aliis requisitis: ad minores (ac etiam extra tempora,à iure statuta, tribus dominicis vel aliis festis diebus continuis) ad sacros, etiam presbyteratus, ordines promoueant,ac si illi, omnibus requisitis essent prædici.* Vbi etiam prohibet,huius gratiæ communicationem,etiam his,qui sua priuilegia cum Societate participãt, & participare possunt. Hoc magnum priuilegium refertur à Collectore, in Compendio h dictæ Religionis.† At licet supradicta sint probabiliter dicta,inuenio tamen in Conc. i Tridentino,cõtrarium expresse determinatum, ait enim, *Regulares quoque, nec in minori ætate,neque sine diligenti Episcopi examine, ordinentur, priuilegiis quibuscunque quoad hoc,penitus exclusis.* Et licet post dictum Concilium, habeant Regulares priuilegium Societatis superius allegatum: hoc tamen priuilegium est reuocatum à Sixto, in constitutione contra male promotos, de qua in tertio Tomo agemus.

b Conc. Trid. ses. 23. de reform. c. 4.

c Cõc. Tri. in 4. ses. c. 8.

d Conc. Tri. ses. 14. de reform. c. 2.

e Habet. in comp. mend. 2. impr. tit. ordinatio. tri. §. 10.

f Habet in d. compen. §. 7.

g Sup. q. 7. ar. 10.

h Habet in d. compen. tit. ordines §. 1.

i Conc. Tride ses. 23. de ref. c. 12.

QVÆSTIO XIX.

De Abbatibus, quoad potestatẽ benedicẽdi Ecclesiastica, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *Vtrum benedictio calicis,& altarum,pro Missis celebrandis,possit fieri à proprio sacerdote.*
2 *Vtrum Priores & Guardiani,possint benedicere ornamenta ecclesiastica.*
3 *Vtrum Prouinciales possint benedicere supradicta alia, in partibus Indiarum non distantibus Episcopis per duas dietas.*
4 *Vtrũ Prælati Regulares possint petere benedictionẽ eorum, quæ pertinẽt ad cultũ diuinũ,diœcesani loci licẽtia minime requisita.*
5 *Vtrum Episcopi pro benedictione horum paramentorum, possint aliquid recipere.*
6 *Vtrum Prælati Regulares possint benedicere Ecclesiam pollutam.*

ARTICVLVS I.

Vtrum benedictio calicis, paramentorum, & huiusmodi pro Missis celebrandis, possit fieri à Sacerdote simplici.

Respondeo dicendo, Doctores a communiter tenere, quod non, quia potius sunt ordini Episcopalis. Et hoc habet consuetudo, & similiter stylus Curiæ, dantis priuilegia Regularibus, vt benedicere possint dicta paramēta, quod frustra fieret, si hoc iure, vel cōsuetudine possent. Et hoc est tenendum, licet Angelus teneat, quod simplices sacerdotes, secundum ius possunt benedicere omnia in quibus Chrisma nō interuenit. Nam consuetudine contrarium est obseruatum. Refert tamen Summa Rosela, Sixtum IV. cōcessisse simplicibus sacerdotibus ordinis Minorum, vt benedicere possint omnia Ecclesiæ, vel altaris ornamenta, vel vestes sacerdotales, & huiusmodi, exceptis corporalibus. Et consequenter ait Syluester b, quod idem possunt per cōmunicationem, sacerdotes ordinis Prædicatorum. Ego inuenio in libris priuilegiorū, sacerdotes hanc habere facultatem proprio vsu. Nam autor c Compendij priuilegiorum Mendicantium, in secunda impressione, refert Sixtum IV. dictam constitutionem, fratribus Minoribus sacerdotibus dedisse. Et refert etiam Gregorium IX. concessisse, quod fratres Minores presbyteri, in terris infidelium existentes, possint vestes sacerdotales altaris, pallia, & corporalia, cum necesse eis fuerit, benedicere, vbi Catholicorum Episcoporum copia non habetur. Quæ concessio facta ipsis fratribus à Sixto IV. quoad eos minime est in vsu. Nā doctissimus frater Alfonsus à Vera cruce, in sacra Theologia Magister ordinis Eremitarum Diui Augustini, in suo Compendio priuilegiorū manuscripto, ait, quod Capitulum generale fratrum Minorum, ad solos Guardianos restrinxerit facultatem. At ait, quod fratres Prædicatores sacerdotes, non propterea prohibentur hæc benedicere; & consequenter Augustinenses, quia non potest dictum generale capitulum fratrum Minorum restringere priuilegia dictorum fratrum, cum illa quę eis conceduntur, statim fiant aliorum ordinum Mendicantium, ac si illis specialiter concederentur, prout dicetur in quæstione de communicatione priuilegiorum. Quantum autem ad amplam concessionem Gregorij IX. respectu benedictionis corporalium, etiam credo non esse in vsu in illis partibus infidelium, cum de ea dictus pater in Cōpendio, nullam fecerit mentionem. Verum est tamen, quod Prouinciales possunt dare licentiam suis fratribus, vt corporalia benedicant, prout dicetur infra.

a In Clem. attendentes de statu monach. & in c. Abb. de priu. li. 6.

b Syl. v. benedict. n. 4.

c Habet. in cōpen. mend. ti. benedicere Eccl. §. 4.

ARTICVLVS II.

Vtrum Priores Conuentuales, & Guardiani, possint benedicere ornamenta Ecclesiastica.

Respondeo dicendo, quod *Leo X. concessit Generalibus, Prouincialibus, & Custodibus, necnon & Guardianis fratrum Minorum de Obseruantia, pro tempore existentibus, vt omnia, & singula eiusdem ordinis de Obseruantia, Ecclesias & cæmeteria, capitula, & oratoria vbicunque existentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcunque, ad diuinū cultum, & vsum fratrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit, pro eorundem fratrum vsu tantum, solemni benedictione valeant benedicere. Et voluit, quod hoc idem possint alij eiusdem Ordinis, qui ad hoc, in Capitulis generalibus deputati fuerint.* Ita habetur in supplemento d priuilegiorum Apostolicorū. Circa quam concessionem aliqua sunt aduertenda. Primum est, ex ea probari, Guardianos & Priores Conuentuales, posse benedicere corporalia, vt patet ex illis verbis, *Ac omnia alia quæcunque, ad diuinum cultum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit.* Et certū est in benedictione corporalium minime Chrisma interuenire. Et ita per hæc verba, hanc opinionem tenet Veracrux e in suo Compendio manuscripto; & Collector compendij ordinis Cisterciensis, eandem tenet opinionem loquendo de Abbatibus Generalibus, & Conuentualibus sui ordinis, allegans Gregorium XIII. sub annulo Piscatoris, die vigesima sexta Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, id cōcessisse. Et Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, prout refert Alfonsus de Casarubius Capucinus in additionibus ad Compendiū f mendicātiū. *Concessit ordini sancti Hieronymi Hispaniæ, vt Priores existentes monasteriorū ordinis, non solū vestes, & alia quæcunque ornamenta Ecclesiastica, ad cultum diuinū pertinentia (vt eis concesserat prius Innocentius VIII. anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo) sed etiam corporalia, & alia omnia suorum monasteriorum, in quibus Chrismatis vnctio non interuenit, licite, & libere possint benedicere.* Et idipsum cōcessit Innocentius VIII. anno Domini millesimo quadringentesimo septimo, vt refertur in libro eorum priuilegiorum, prout aduertunt Alfonsus de Casarubius g, & Collector priuilegiorum ordinis Cistertij, dicentes: *Innocentium VIII. concessisse Prioribus dicti ordinis, & Vicarijs, in absentia Priorū, & cuilibet habenti principale regimen cuiuscunque monasterij posse benedicere corporalia, vestimenta, cæteraque ornamenta Ecclesiastica, ad cultum diuinum pertinentia, tam sui monasterij, quam etiam vndecunque sint.* Ex quo magno, & amplo priuilegio, colligitur primo clare, Guardianos, & Priores Conuentuales, posse benedicere corporalia. Et sic, hoc iam est indubitatum, licet de hoc particulari dubitauerit Collector h priuilegiorum Mendicantium. Et in nostra religione, vti possunt Guardiani prædicta concessione. Neque his obstat, quod Capitulum generale Meclinense determinauerit, & præceperit, quod solum Prouinciales habeant benedicere corporalia. Nam post dictum Capitulum generale habemus supradictas concessiones, quę nobis per communicationem conceduntur. Et in libro Cæremonialium nostræ Sacræ Religionis, recepto, & approbato, in Congregatione generali nostræ sacræ Religionis, celebrata in cœnobio sancti Ioannis Regum, Toleti, aduertitur, quod Guardiani habēt istam facultatem, & ea vti possunt. Secundo colligitur quoddam notabile, quod Vicarij, in absentia Guardianorum, & Priorum, possunt etiā benedicere corporalia. Quod aliquibus, ante hoc priuilegium, visum fuit fore censendum. Nam in Capitulo generali a nostræ Sacræ Religionis, Albiensi, sequens proponitur statutum: *Vniuersi confessores Monialium nostræ familiæ, habeant præsenti decreto, semper actiuè autoritatem Prælatorum, super Moniales, in foro conscientiæ, quoad casus, & sententias: habeantque similiter Guardiani, ac Vicarij Guardianorum, in absentia eorum.* Sed certe per hoc statutū, nihil tale prædictis Vicariis conceditur. Solum enim ipsis conceditur potestas, quoad casus, & sententias: appellatione autem casuum, tantum veniunt peccata reseruata; & appellatione sententiarum, veniunt tantum censuræ, quarum absolutiones, ipsis Vicariis, in absentia Priorū (sicut habent ipsi Priores præsentes) committuntur. Non autem venit potestas, ad benedicendum corporalia; sicut non venit etiam potestas, ad dispensandum in impedimentis, iuxta ea, quæ tradit doctissime Nauarrus b. Et aduerte, quod quicunque Vicarij, hanc habent potestatem. Et sic non habent eam Vicarij communiter vsitati, in ordine Prędicatorum, sed solum illi, qui, propter absentiam & carentiam Prioris, eliguntur, seu instituuntur ad præsidendum, velut Priores. Quod similiter intelligendum est, quoad nos fratres Minores, de illis Vicariis duntaxat, qui apud nos vocantur præsidentes, quia abest, vel deest Guardianus. Et hoc voluit dicere Innocentius VIII. concedens prædictam autoritatem Vicariis. Ait enim se eam concedere Vicariis, in absentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuscunque monasterij. Non enim est credendum, Summum Pontificem, dictam autoritatem concedere cuicunque præsidenti, in absentia Guardiani. Sæpe enim sæpius prǽsident hebdomadarii, & vi-

d Sup. fo. 116. concess. 85.

e Veracrux in cō. v. benedicere §. 2. & Collector Cōp. Ordin. Cisterc. §. 2.

f Fol. 135.

g Cas. vbi su. Collo. vbi sup.

h Collecto. mendican. benedicere Eccles. 1. li.

a Habet. in Monumento ordi. 1. impr. fo. 6. tract. 3. & in 2. impr. fo 248. tra. 2.

b Nauar. in Manu. c. 27. n. 1.

carii

carij chori, in absentia Guardianorum, & vicariorum conuentuum, secundum consuetudinem nostræ Religionis: & his non committitur facultas supradicta, sed illis solum qui propter absentiam, vel carentiam Prioris, eliguntur, seu instituuntur ad præsidendum, & ad habendum principale regimen: prout in simili casu tenet Collector c priuilegiorum Mendicantium. Tertium, quod colligitur, est, quod non solum possunt benedicere supradicta & corporalia, pro suis monasteriis, sed etiam pro omnibus vndecunque sint. Et sic per participationem, possunt, & alij participantes, prout aduertit pater Gracia Collector d priuilegiorū ordinis Diui Hieronymi, & dictus Alfonsus de Casarubius. Hoc autem magnum priuilegium est. In nostro enim Ordine, in Capitulo Mechlinensi, declaratur, quod Prouinciales, Custodes, & Guardiani, possint benedicere Ecclesiastica solum pro fratribus, Monialibus & Tertiariis, & nullo modo pro aliis extra ordinem. Ait enim, sic eis fuit concessum per Summum Pontificem, prout habetur in libro (Monumenta e ordinum) in prima & secunda impressione. Et Collector priuilegiorum ordinis Cistertij, refert, *Abbates eiusdem ordinis, posse benedicere prædicta Ecclesiastica, solū pro suis, & Monialium ordinis Monasteriis, ac Prioratibus propinquioribus, in quibus, casu reperientur, idque ab eisdem petitum fuerit, secundum concessionem illis factam à Gregorio XIII.* Qui omnes, per communicationem, etiam pro aliis, extra Ordinem, possunt benedicere supradicta. Et vt refert Veracrux, in dicto compendio, ex priuilegio *Adriani VI. possunt Prouinciales Indiarum, ordinum Mendicantium, & fratres eorum habentes autoritatem omnimodam dicti priuilegij, benedicere omnia prædicta, etiam pro vsu alieno, si distent ab Episcopis vel eorū Officialibus, per duas dietas, causa iusta interueniente, pro bono Indorum: puta quia deferenda sunt ornamenta, apud Episcopum distantem viginti leucis.*

c Collect. in d. comp. ver. vicarij.

d Grac. in 18. fol. 17. Cassa. vbi sup.

e in 1 impres. fo. 227. tra. 1. & in 2. f. 446 tract. 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prouinciales possint benedicere, in partibus Indiarum, supradicta, & alia, non distantibus Episcopis extra duas dietas.

RESpondeo dicēdo, quod dictus pater de Veracrux, in dicto compendio, refert quod Prouinciales extra duas dietas, & infra, possunt omnia prædicta facere, & benedicere, pro vsu proprio, vel alieno in casu necessitatis, Episcopis in prouincia non existentibus: imo benefacere calices, & Sacramentum confirmationis, fidelibus ministrare. Hoc enim ait concessisse Leonem X. fratribus, Ioanni Glapiani, & Francisco de Angelis, ordinis Minorum; anno Domini millesimo quingētesimo vigesimo primo, ad Indias Occidētales eūtibus. Et ait quod post, Adrianus VI. anno Domini millesimo quingentesimo secundo, concessit de nouo, hoc priuilegium, Prouincialibus. Et quod possint communicare suis fratribus, autoritatem suam. Et aduerte, quod potestas, quæ datur per priuilegium Leonis X. non habet tantas limitationes, sicut priuilegium Adriani VI. Priuilegium enim Leonis X. solum petit, quod Episcopi non sint in prouincia, ad hoc, vt supradicta possint benedicere. Et sic sede vacante, dicitur, quod Episcopi non sunt in prouincia. Aduerte etiam cū dicto patre, quod hæc supradicta omnia possunt facere fratres, & benedicere, si eis Prouinciales communicant. Scilicet, dicēdo, *Autoritate Apostolica commisso tibi, autoritatem Breuis Adriani VI. omnimodam, super has, & has personas, sicut tibi cōceditur. Nec nō cōmunico tibi Breue Leonis X. & alia priuilegia fratribus Indiarum concessa, & concedenda.* Aduerte denique, quod ego nō inuenio, Generalibus, nec Abbatibus cōuentualibus, in partibus Vltramōtanis, & Cismōtanis, cōcessum priuilegiū ad benedicēdū calicē, nisi solum priuilegium Innocentij f Papę VIII. expeditum, anno Incarnationis Dominicę, millesimo quatercentesimo octuagesimo nono, ad petitionem Ioannis Abbat. Cistertij, *quo concessit ipsi Abbati, & quatuor primis Coabbatibus eius, ... & pro tempore existentibus, vt de cetero perpetuis futuris temporibus, prædicta, & quæcunque alia vestimenta ac ornamenta Ecclesiastica (Corporalibus vasculis, quæ ad reponendam sacram Eucharistiam, ac aliis quibuslibet comprehensis) in loc. s. & domibus dicti ordinis, benedicere: & calices cōsecrare tam de dicto ordine, quam si ad eos aliunde nonnunquam deferantur. Hæc Innocentius.*

f Habet. in li. prim. Ord. Cis. primi. 118. pag. 247.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Prælati Regulares possint petere, ab alieno Episcopo, benedictionem eorum, quæ pertinent ad cultum diuinum, diœcesani loci, licentia minime requisita.

REspondeo dicendo, quod *Sixtus III. concessit fratribus Carmelitis, quod quando proprium Episcoporum copiam non habuerint, & aliqui Episcopi habentes gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ (de quibus plenam notitiam habeant) per eos transire contigerit, ab eis benedictionem vasorum, & vestium, & consecrationem altarium, autoritate Sedis Apostolicæ, recipere valeant.* Prout continetur in libro a, Monumenta ordinum, in prima & secunda impressione. Quod ipsum concessit Eugenius IV. fratribus Augustiniensibus, prout habetur in eodem libro b secundæ impressionis. Quæ priuilegia debent intelligi, secundum determinata in sacris Canonibus, scilicet, præcedente licentia diœcesani. Dicitur enim in Concilio c Tridentino, quod, nulli Episcopo liceat, cuiusuis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia. Ex quo sequitur reuocatum esse, per Concilium Tridentinum, priuilegium concessum fratribus Minoribus, vt quilibet Episcopus possit consecrare Ecclesias eorum, & altaria, & cœmeteria, calices, & ornamenta, & omnes alios actus Episcopales exercere, in locis, & personis fratrum Prędicatorum Obseruantiæ, diœcesani loci, vel cuiuscūque alterius licentia minime requisita. Quod priuilegium habetur in supplemento d ordinis. Et sic frustra laborat Collector e priuilegiorum ordinis Mendicantium: an possint fratres vti dicto priuilegio, post Concilium Lateranense; cum per Concilium Tridentinum sit expresse reuocatum. Verum est tamen, quod vbi Ordinarius requisitus ter à dictis fratribus, cum debita reuerentia, & instantia, recusarit supradicta benedicere, & consecrare, sine legitima causa, puto probabiliter quod possunt fratres dicto priuilegio vti, prout in dicto Concilio Lateranensi fuit ipsis ab eodem Leone X. concessum, & habetur in eodem supplemento f. Quod quidem non intelligo esse reuocatum, per Concilium Tridentinum. Licet enim in ipso Concilio Tridentino dicatur, nullum Episcopum posse exercere pontificalia, in aliena diœcesi, sine licentia expressa diœcesani, prætextu cuiuscunque priuilegij, non tamen negat Concilium, Episcopos ea efficere posse prætextu iuris communis. Ex iure autem g communi constat, Alexandrum III. statuisse, vt si Episcopus, tertio cum humilitate & deuotione, sicut cōuenit, requisitus, substitutos Abbates benedicere renuerit, eisdem Abbatibus liceat proprios monachos benedicere, & alia, quæ ad officium huiusmodi pertinent, exercere, donec ipsi Episcopi suam duritiem recogitent, & Abbates benedicere non recusent. Et aduertit Glossa h in eo iure, quod in odium Episcoporum dominus Papa concedit, ne propterea in spiritualibus, vel in aliis patiantur monasteria detrimentum, propter negligentiam Episcoporum, & similem indulgentiam concessisse Innocentium i III. Ex quo iure patet, concessionem illam Leonis X. factam Minoribus, requisito Ordinario bis, aut ter, & sine causa recusante, esse cōformem iuri communi, ex Alexandri III. decreto, & per consequens non reuocari per Concilium Tridentinum, quod quidem solum priuilegia reuocat. Facultatem supradictam Leonis X. factam Minoribus, non indico esse, priuilegium, sed ius commune, iuxta tradita in dicto decreto Alexandri III. ne monasteria, in spiritualibus, detrimentum patiantur.

a In 1. impres. fo. 150. & in 2. fo. 183. col. 455.
b Fol. 144. eccles. 607.
c Cōc. Tri. ses. 9. de reform. c. 5.
d Fol 60. eccles. 179.
e Colle. tit. benedicer. Bac cle. §. 15.
f Fol. 26. eccles. 69.
g c. 1. de sup. neglig. prælat.
h Glo. in d. c. 1. ver. al. a.
i c. nihil est §. vlt. de elect.

ARTICVLVS V.

Vtrum Episcopi, pro benedictione dictorum paramentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium, possint aliquid recipere.

k In 1. impr. fo. 100 & in 2. fo. 183. concess. 454.

RE spondeo dicendo, quod Sixtus IV. (prout refertur in libro nuncupato, Monumenta ordinum k, in prima & secūda impressione (*concessit fratribus Carmelitis, v. pro consecrationibus altarium, vel Ecclesiarum, & pro oleo sancto, ac quolibet Ecclesiastico sacramento, nullus sub obtentu cuiuslibet consuetudinis, vel alio modo, quidquam audeat extorquere, sed hac omnia gratis, Episcopi diœcesani (vt tenentur) libere & gratiose impendant. Alioquin liceat prædictis fratribus, quoscunque maluerint Catholicos adire Antistites gratiā, & communionem Apostolicæ Sedis habentes, qui Apostolica freti autoritate, eisdem fratribus quæ postulauerint, impendant: & quod si sedes diœcesanorum Episcoporum forte vacauerit, interim omnia Ecclesiastica sacramenta à vicinis Episcopis libere, & absque contradictione, suscipere possint. Ita tamen quod ex hoc, in posterum, propriis Episcopis nullum præiudicium generetur.* Hoc priuilegum habetur in libro, Monumenta ordinum l. In quo etiā libro m continetur, idipsum concessisse Eugenium IV. fratribus Augustinensibus. Et hoc priuilegium, non cēseo reuocatum esse per Concilium Tridentinum; si Episcopi ter requisiti dictis fratribus iuxta terminos Capituli primi, de supplenda negligentia Prælatorum noluerint gratis cōsecrare eorum Ecclesias, & altaria, & alia pontificalia exercere. Tunc enim possunt ab alio Episcopo hęc fieri, etiam ipsis inuitis, prout dictum est in articulo superiori.

l In 1. imp. fo. 100. & in 2. fo. 183. concess. 454.
m In 2. imp. fol. 147. concess. 603.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati Regulares possint benedicere Ecclesiam pollutam.

RE spōdeo dicendo, quod secundum iura, sex modis Ecclesia polluta dicitur, quæ secundum iura, ab Episcopo debet reconciliari, iuxta tradita à Nauarro n, & iuxta ea, quæ ego in nostra summa, in primo tomo, in capite de Ecclesia polluta, late dico. Regulares tamen Prælati habent potestatem, ad suas Ecclesias pollutas reconciliandas. Nam Leo X. concessit *Generalibus, Prouincialibus & Custodibus, necnon Guardianis fratrum Minorum Obseruantiæ, pro tempore existentibus, quod possint reconciliare Ecclesias, &c. quæ quomodolibet sanguinis, vel seminis effusione pollutæ fuerint.* scilicet, hoc cum aqua, per prędictos Prælatos benedicta: præsertim in locis remotis, vbi Episcopum, aquam benedicentem, per duas dietas adire non poterunt, prout habetur in supplemento o. Pro cuius priuilegij explicatione, est notandum, quod nihil aliud est Ecclesiam pollui, quam interdici, in ea celebrari Missas, & alia officia diuina. Et si polluitur Ecclesia consecrata, difficiliori modo reconciliabitur, puta per solum Episcopum loci proprium; vel per alium Episcopum de licentia proprii, prout tradit Nauarrus p, Syluester, & Armilla. Et cum aqua per eundem, vel per alium Episcopum benedicta, quæ habeat commistionem, & vim cinerum prout dicitur in iure q, & tradit Syluester, & cum verbis, quę pronuntur in Pontificali, vel Manuali Romano. Papa tamen eam Ecclesiæ consecratæ reconciliationem, potest committere simplici sacerdoti, iuxta Syluestrū, & Armillam, sed cum aqua per Episcopum benedicta, prout concessit Leo X. superius relatus. Quod idem concessit Iulius II. Minimis, prout habetur in eodem libro vocato (Supplementum. r) Quod intelligitur, si Episcopus, intra duas dietas inueniatur, secundum concessionem Leonis X. Dieta autem continet viginti milliaria, seu septem leucas, prout dicitur in iure s, & tradunt Mandosius, & Syluester. Quod si distauerit Episcopus plusquam dictas duas dietas, potest superior monasterii solemniter benedicere Ecclesiam propriam, cœmeterium & oratoria, prout colligitur ex concessione Leonis X. Et aduerte, quod qui scienter in Ecclesia polluta celebrat, licet peccet mortaliter, non tamen fit irregularis, vt probat expresse quædam decretalis a.

n Nau. c. 27. nu. 256.
o Fol. 60. concess. 259.
p Nau. c. 27. n. 251. Syl. v. Eccle. consec. §. 2. Armil. tr. mil. §. 9.
q c. propositusti de consecr. Eccle. Syl. vbi su.
r Fol. 8. conc. 150.
s c. nonnulli de rescript. Mandos in cancel. reg. 3 q. 2. n. 2. Syl. v benefic. 2. §. 1.
a ca. is qui de sent. excō. in 6.

QVÆSTIO XX.

De Abbatibus, quoad potestatem absoluendi suos monachos, in triginta articulos diuisa.

Circa quam quæruntur triginta.

1 *Vtrum Prælati regulares, possint absoluere suos monachos, à reseruatis à Papa.*
2 *Vtrum autoritas concessa per Clementem IV. quoad absolutiones & dispensationes fratrum, extendatur ad Priores conuentuales & eorum Vicarios.*
3 *Vtrum superiores in ordine Prædicatorum, possint absoluere à supradictis.*
4 *Vtrum supradicti Patres possint absoluere dictos fratres & hospites, ab omni excōmunicatione à iure, & à particularibus lata.*
5 *Vtrum possint dicti Prælati, absoluere à dictis censuris, non imposita pœnitentia salutari, & non citata parte.*
6 *Vtrum virtute dicti priuilegii possint Prælati absoluere nominatim excommunicatos.*
7 *Vtrum prædicti Prælati possint absoluere à dictis censuris virtute dictorum priuilegiorum.*
8 *Vtrum prædicti Prælati, possint absoluere à censuris, & à casibus reseruatis Papæ, post datas dictas concessiones, commissis.*
9 *Vtrum prædicti Prælati, possint absoluere suos subditos, à casibus Cœnæ Domini.*
10 *Vtrum prædicti Prælati, possint absoluere suos suditos à crimine hæresis.*
11 *Vtrum Episcopi, possint per suum Vicarium absoluere à crimine hæresis occultæ, quandam Monialem.*
12 *Vtrum prædicti Prælati, possint absoluere suos subditos, ab excommunicatione capituli, si quis* suadente.
13 *Vtrum prædicti Prælati, possint absoluere suos subditos, à suspensione, quæ incurritur, ratione simoniæ in ordine.*
14 *Vtrum Prælati possint absoluere à suspensione a diuinis, virtute suorum priuilegiorum, & quid sit suspensio à diuinis.*
15 *Vtrum prædicti Patres, possint absoluere suos subditos, à censuris, in contemptum clauium incursis.*
16 *Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum, possint absolui à dictis Prælatis, virtute dictorum priuilegiorum.*
17 *Quid sibi velint verba posita in priuilegiis, quibus dicitur, quod possint absoluere Prælati suos subditos, à pœnis, à iure, vel ab homine.*
18 *Quid significent illa verba posita in priuilegiis, quod scilicet, dicti Prælati possint absoluere, à quibuscumque irregularitatibus & inhabilitatibus.*
19 *Quid importetur per illa verba, Absoluo vos ab omni infamiæ macula.*
20 *Vtrum dicti Prælati, possint habilitare suos monachos, ad officia ordinis, ad quæ sunt inhabiles, ratione alicuius transgressionis legis canonicæ.*
21 *Vtrum prædicti Prælati, possint absoluere Nouitios.*
22 *Vtrum prædicti Prælati, possint absoluere Moniales.*
23 *Vtrum Nouitiæ Monialium possint absolui à dictis Prælatis, sicut absoluuntur Moniales & fratres.*
24 *Vtrum seruitrices ipsarum Monialium, à dictis Prælatis possint absolui.*
25 *Vtrum valeat absolutio, vel dispensatio Prælatorum, virtute priuilegij, quod ipsi ignorant.*
26 *Vtrum in Capitulo Generali Religionum, possint Prælati absoluere fratres plenarie.*
27 *Vtrum Prælatus concedens alicui fratri, facultatem, vt possit eligere Confessorem, possit absolui à casibus, à quibus Prælati absoluunt, virtute priuilegiorum.*
28 *Vtrum aliqua consuetudine possit introduci, quod aliquis, præter sui Superioris licentiam, Confessorem sibi eligere valeat.*
29 *Vtrum Prælato Regulari impedito, eius subditus possit recurrere ad Episcopum, pro absolutione casuum, à quibus ipse iure communi aut speciali poterat absolui.*
30 *Vtrum possit Regularis absolui à reseruatis, à quolibet Confessore Regulari, negante Superiori pœnitenti, suam autoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Regulares, possint absoluere suos subditos à reseruatis à Papa.

RE spondeo, dicendo, quod Pelagius b Papa determinauit, totam potestatem, respectu monachorum, apud Abbatem esse: quæ potestas intelligitur non solum quoad forum exterius, sed etiam quoad forum

b ca. nullam. 18. q. 2.

forum Sacramentale, prout in quæstione, de exemptione fratrum, dicitur.

Et sic Clemens IV. prout habetur in libro c Monumenta Ordinum, in prima & secunda impressione, concessit generali, & prouincialibus Ministris, & eorum Vicariis, atque etiam Custodibus fratrū Minorum, in prouinciis, & custodiis sibi commissis, fratribus prædictis ibidem consistentibus, necnon fratribus aliis eiusdem Ordinis, interdum ad eos declinantibus, vndecunque absolutione, & dispensatione indigentibus, siue priusquam intrauerint Ordinem, siue post, in casibus excesserint, pro quibus excommunicationis; vel interdicti, aut suspensionis incurrerint sententias, a iure, vel à iudice generaliter promulgatas: & huiusmodi sententiis innodati, aut in locis suppositis interdicto, diuina officia celebrarint, vel suscipientes ordines, sic ligati, notam irregularitatis incurrerint: vt absolutionis, & dispensationis beneficium valeant impartiri: nisi adeo fuerint graues, & enormes excessus, quod sint ad Sedem Apostolicam merito destinandi. Ac similiter concessit, quod fratres, quos Generales, & Prouinciales Ministri, & eorum Vicarij, ac etiam Custodes, in proprios habuerint Confessores possint eis absolutionis & dispensationis beneficium impartiri. Et eandem concessionem habent, fratres Prædicatores, extensam ad Priores conuentuales, prout patet in lib. Mon. ordin. d in 2. impres. Et eandem facultatem habent Carmelitæ, vt continetur in eodem e libro, & impressione. Et eandē concessionem concessit Leo X. Generalibus singulorum Ordinum Mendicantium, & eorum Vicariis, ac etiam illis, quibus ipsi Generales duxerint specialiter committendum prout continetur in Supplemento f Ordinum. Denique secūdum priuilegia Mendicantium, possunt Ministri Generales, & Prouinciales, & illi quibus ipsi commiserint, absoluere fratres, & Moniales, & venientes ad Ordinem, à supradictis. Possunt etiā absoluere, Prælati, & Confessores, fratres quoscunque oblatos, conuersos, vel donatos, familiares, seruitores, officiales, & continue commensales conuentuum, & domorum, ab omnibus peccatis, præterquam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à censuris, quas ex ignorantia, vel ex inaduertentia incurrerunt, ac eis Ecclesiastica sacramenta, toties quoties opus fuerit, ministrare. Et cum in supradicto priuilegio contineātur multa, scilicet, absolutiones à peccatis, & à censuris, & dispensationes irregularitatum: in hac quæstione, solum agemus de his, quæ pertinent ad absolutionem: in sequenti autem de his quæ dispensationem concernunt.

c In 1. impres. fol. 49. & in 2. fol. 12. concess. 318. & 319.

d Fol. 136. concess. 348.

e Fol. 120. concess. 412.

f Fol. 25. concess. 82

ARTICVLVS II.

Vtrum prædicta autoritas, concessa per Clementem IV. quoad absolutiones, & dispensationes fratrum, extendatur ad Priores Conuentuales, & eorum Vicarios.

Respondeo dicendo, quod, prout constat ex Mari magno Prædicatorum, ad priores Conuentuales, & eorum Vicarios extenditur, prout dictum est in articulo superiori. Et licet postea per Sixtum IV. ipsis Prioribus Conuentualibus, & eorum Vicariis fuerit ablata, in Bulla aurea; ipse tamen Sixtus IV. hoc idem ampliauit, & concessit omnino ipsis Prioribus Conuētualibus, & eorum Vicariis: quod possint absoluere & dispensare, sicut poterant virtute Maris magni prædicti, ante restrictionem Bullæ aureæ, prout continetur in libro Monumenta a Ordinum. Aduertendum tamen, quod solum concessit hoc, Prioribus Conuentualibus, & eorum Vicariis, Obseruantiæ Hispaniæ, & Lombardiæ, prout aduertit Cordub a b in additionibus ad Compendium, contra Collectorem priuilegiorum Mendicantium, dicentem hoc tantum concedi Prioribus Regnorum Castellæ, & Legionis. At ego, virtute communicationis priuilegiorum, dico, omnibus Prioribus esse similiter facultatem concessam, per concessionem Martini c V. viuæ vocis oraculo authentice datam Priori monasterij sancti Benedicti Vallisoleti: *Vt ipse, in foro conscientiæ, possit absoluere monachos, à omnium excommunicationis sententia, etiam si talis esset, quam ipse Summus Pontifex reseruare consueuit: & cum eis, super omni irregularitate, etiam in illis casibus, in quibus Papa sibi inuicem reseruat (in*

a In 2. impr. fol. 24. & 119.

b Cor. in addi. ad Cōp. in absol. ord. quo ad frat. virtute §. 7.

c Hab. in tit. absol ordinaria quoad frat. §. 40. in 2. impres. cop. Mendicant.

morte videlicet & in membrorum truncatione, & enormi sanguinis effusione) valeat dispensare: dum tamen aliquod horum crimen, non sit notorium. Et hoc, propter scandalum. Et aduertit Collector d priuilegiorum Mendicantium, quod licet supradicta concessio, primo facta sit soli Priori, seu Abbati monasterij sancti Benedicti Vallisoleti: postea tamen extensa, & communicata fuit omnibus Prioribus vel Abbatibus aliorum monasteriorum, vt dicetur infra, in quæstione de communicatione priuilegiorum. Et ait ipse Collector, se hanc concessionem vidisse, sub sigillo authentico. Quæ quidem nimis magna concessio est. In quacunque enim dispensandi cōcessione, supradicta tria excepta intelliguntur, nisi expresse concedantur. Et aduerte, quod per illud verbum positum in concessione Martini V. ibi, *ab omni excommunicatione*, veniūt, secundū aliquos, intelligendæ etiā censura cōtentæ in Bulla Cœnæ Domini, de quo dicemus infra. Aduerte etiam, quod dato, in priuilegiis, vel alibi, concedatur absolutio ab excommunicatione: non inde infertur, absolutionem à suspensione, vel interdicto concedi. Et similiter dato, quod concedatur absolutio à suspensione: non statim est inferendum, concedi absolutionem ab excommunicatione, vel interdicto: nam non sunt istæ censuræ connexę, neque habent eundem effectum. At vero si in literis Apostolicis detur facultas absoluendi à quacunque censura Ecclesiastica, tunc optime sequitur concedi absolutionē, ab excōmunicatione & à suspensione, & ab interdicto. Quia nomine censuræ (quando in literis Papæ habetur) veniunt omnes tres dictæ, scilicet, excommunicatio, suspensio, & interdictum, prout habetur in iure e. Ex quo notabili sequitur, quod Priores, virtute priuilegij Martini V. non possunt absoluere à suspensione, neque ab interdicto, cum in dicta facultate, solum cōcedatur absolutio, ab omni excommunicationis sententia, vt patet ex eius verbis, ibi, *ab omni excommunicationis sententia*. At per priuilegium Clementis IV. non solum ab excommunicatione, sed etiam ab interdicto, & suspensione possunt absoluere suos subditos, loquēdo de his, quibus est concessum priuilegium, scilicet Hispaniæ, & Lombardiæ, secūdum aduertentiam doctissimi Patris Cordubæ: de quo infra in quæstione de communicatione priuilegiorum.

d Collect. in comp. ti. absol. ordin. quoad frat. §. 40. in 2. impres.

e c. quærenti de verb. sig.

ARTICVLVS III.

Vtrum Suppriores in ordine Prædicatorum, possint absoluere a supradictis.

Respondeo dicendo, quod mortuo Priore, vel amoto, poterunt absoluere Suppriores, quia tunc sunt vices gerentes Priorum Conuentualium. Sic enim dicit glossa constitutionum, in prologo: tunc enim habent vices Priorum plenarie. Pro quo aduerte, quod Collector f Compendij priuilegiorum Mendicantiū, dicit quod Vicarius Prioris, qui propter mortem, vel defectum prioris, habet regimen conuentus, & similiter Supprior, sede vacante, possunt vti præfata autoritate. At doctissimus Veracrux dicit, quemcunque Vicarium prioris Conuentualis, relictum ab ipso Priore, propter eius absentiam, hanc ipsam habere autoritatem. Quod probat, quia priuilegium supradictum, concedit Generali, Prouincialibus, Prioribus Conuentualibus, atque eorum vicem gerentibus, in eorū conuentibus, & locis sibi commissis, supradictam potestatem absoluendi. Sed tunc ille talis Vicarius, gerit vices Prioris, in suo conuentu; ergo ille potest. Et mirandum est, ait, de Collectore, quod ad hoc non aduertit. Ex quo docte collige, prædictum priuilegium, sine dubio etiam extendi ad Suppriorem, in absentia Prioris, quia tunc ille Supprior, dicitur gerere vices Prioris in suo Conuentu, cum habeat principale regimen

f Collect. ti. absol. quoad frat. §. 7. & §. 34.

ARTI-

ARTICVLVS IIII.

Vtrum supradicti Patres possint absoluere dictos fratres, & hospites, ab omni excommunicatione à iure, & à particulariter lata.

RESpondeo dicendo, quod loquendo secundum ius commune, nec Abbas, neque Prior, nec corũ Supprior, nec Prouinciales possunt suos Religiosos, ab excommunicatione iuris absoluere, nisi in casibus sibi à iure concessis, iuxta quandam Clementinam g, & tradita à Bartholomæo Vgolino. Et quando Religiosi mutuo se percusserint, concessum est iure h, vt eorum Abbas possit eos absoluere, quia frequentius in id incidunt, ob assiduam familiaritatem inter Religiosos, quæ parere contemptum solet. Vnde necessario extra monasteriũ egredi, vagarique sæpe sæpius oporteret, si absolui à suo Abbate non possent, quod ab eorum vita, ac religioso instituto alienum est, vt Doctores i cõmuniter aduertunt. Et virtute prædictorum priuilegiorum, videmus supradictos Prelatos habere autoritatẽ absoluendi, ab omni excõmunicatione à iure, & possunt etiã absoluere suos fratres, & sui ordinis hospites, ab excõmunicatione Iudicis generaliter, vel particulariter lata, & ab omni alia censura Ecclesiastica. Neque his obstant verba dicti priuilegij Clemẽtis IIII. Ibi, *A iure, vel à Iudice generaliter promulgatas.* In quibus verbis nõ cõceditur absolutio, à censuris particulariter promulgatis. Nam per alia eiusdẽ priuilegij verba possunt absoluere ab eis. Quod probatur, quia possunt absoluere ab omni censura, etiamsi esset de cœna Domini, exceptis quibusdam à Sixto IV. & Iulio II. signatis, de quibus statim agemus. Ergo à fortiori possunt absoluere à censura Iudicis, quęcunque illa sit, quia in maioribus (scilicet casibus Cœnæ Domini) includitur minus, scilicet à censura hominis. Nam cui licet quod est maius, licet vtique quod est minus, prout habetur in iure a. Et probatur insuper ex priuilegio Martini V. superius allegato, ibi, *Ab omni excommunicationis sententia, etiamsi talis est, quam ipse Summus Pontifex reseruare consueuit.* Hæc enim verba (vt patet ex eorum generalitate) quamcunque censuram, siue generaliter, siue particulariter promulgatam, comprehendunt. Probatur deinde ex quodã priuilegio Gregorij XIV. dato, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo. *Qui approbans in eo Religionem Ministrorum, infirmorum, inter alia, concessit pro tempore existenti præfato Generali, vt per se, vel per alios à se deputatos, omnes & singulos eiusdem congregationis sibi subditos, ab omnibus, & singulis eorum peccatis, ante vel post ingressum in dictam cõgregationem, per eos commissis, necnon à quibusuis excommunicationibus, suspensionibus, & interdictis, aliisque censuris & pœnis, à iure vel ab homine (non tamen nominatim) quomodolibet latis, absoluere, possit in foro conscientiæ tantum,* prout latius continetur in Bulla relata, ab Alphonso b de Casarubius Capucino. Ex quibus verbis (nominatim) colligitur, prędictum Generalem, & eius Commissarios, ab omni cẽsura generaliter, vel particulariter lata posse absoluere, dummodo absoluendi non sint nominatim excõmunicati. Probatur deinde, ex quodam priuilegio Eugenij IV. concesso ordini Cistertii & ordini sancti Benedicti Hispaniæ, & Cælestini V. cõcesso cõgregationi Cælestinorũ, prout habetur in Cõpendio c ordinis Cistertij: *Quod datur facultas generali reformatori regularis obseruãtiæ, quoscũque Abbates, monachos, nouitios, donatos, & conuersos semel dũtaxat ab omnibus etiã qualitercunque enormibus peccatis, ante vel post ingressum Religionis cõmissis, vel cõmittendis, absoluendi, necnon à quibusuis excommunicationis, suspẽsionis, & interdicti censuris, aliisque sententiis, & pœnis, à iure, vel ab homine, Apostolica vel Sedis Apostolicæ Legatorum, Delegatorum vel Subdelegatorũ ordinaria vel quauis alia autoritate Prouincialis, vel synodalis constitutionis, & regularium, dicti ordinis, institutorũ in genere, vel in specie, promulgatis, vel promulgandis.* Et aduerte, quod cum hic Summus Pontifex, faciat facultatẽ absoluendi à qualitercunque enormibus, nulli dubium esse debeat, eam extẽdi ad maiora, & ei quomodolibet reseruata: quia verbum vniuersale ampliat dispositionem, iuxta quandam Glossam d probantem, verbum (*alius*) quod regulariter solum similia comprehendit, iuxta aliam glossam e adiuncto signo vniuersali, *quiuis*, comprehendere etiam maiora expressis: quam vt singularem commendant Panormitanus, & Barbatia. Quod priuilegium licet concedatur Generali: ipse tamen tanquam Ordinarius, habens respectu huius priuilegii perpetui iurisdictionem ordinariam, potest istam facultatem aliis committere.

g Clem. 1. de priuil. iunct. gloss. vbi Vgol. de conso. Eccl. tabu. 1. c. 10. § 1. num. 2.
h c. Canonica de sent. excom.
i DD. communiter in d. Clement. 1.
a c. cui licet. de reg. iur. lib. 6.
b Capucin. in addit. ad cõmend. tit. absol. ordinaria quoad fra. pa. 3. §.
c Tit. absolut. §. 1. art. 1.
d Gl. in Clẽ. 1. v. quamuis de re iud. & per conf. ab. 1. par. qu. 3.
Barbat. in c. 3. in. de probat.
e Gl. in c. si. de de rescr.

ARTICVLVS V.

Vtrum possint dicti Prælati absoluere à dictis censuris, non imposita pœnitentia salutari, neque satisfacta parte.

RESpondeo dicendo, quod cum satisfactio pœnæ, cautiores & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiat, reliquiisque peccatorum medeatur, & vitiosos habitus male viuendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollat, vt ait sacrosancta Tridentina Synodus f. merito confessarius iniungitur, vt pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & conuenientes pœnitentias imponant. Quod præceptum subintelligitur impositum, in omni priuilegio, ad absoluendum à peccatis. Et per consequens dictis Prælatis, & eorum Vicariis, in absolutione, virtute supradictorum priuilegiorum, tale præceptum subintelligitur impositum, sicut expresse imponitur, in concessione facta ab Eugenio IV. Abbatibus Cistertii, de qua in articulo quarto, mentionem fecimus. Ibi, *pro modo culpæ, pœnitentia salutari, in forma Ecclesiæ consueta, & aliis, prout de iure iniungendis, quemlibet eorum absoluere.* Quanta autem pro quocunque peccato, pœnitentia debeatur, solus Deus nouit, qui grauitatem peccati, & vim contritionis, meritumque cuiuslibet operis satisfactorii perfecte cognoscit. At ipsa diuina bonitas, in indiuisibili quantitate, pœnitentiam non reposuit. Vnde videmus, piam matrem Ecclesiam, diuino ductam lumine, & inspiratam, prudentis Confessoris arbitrio, pensãtis pẽsandis, eam reliquisse, iuxta ea, quæ notantur in sacris Canonibus, & tradunt communiter doctissimi Theologi. Et idem præceptum subintelligitur, in omnibus priuilegiis, respectu satisfactionis partium. Licet enim in dicto priuilegio concesso Abbatibus Cistertii, dicitur quod dicta absolutio fiat, pœnitẽtia salutari, in forma Ecclesiæ consueta, & aliis, prout de iure iniungẽdis; per quę posteriora verba, imponitur præceptum Abbatibus absoluentibus, vt non absoluant nisi satisfacta parte, aduertit tamẽ Collector ibi, quod illa clausula ponitur ad cautelã, & regulariter solum satisfactionem, parti lęsæ faciendam respicit: vt scilicet, pœnitens (si alicui iniuriam irrogauerit, vel alias nocuerit) teneatur, pro viribus, illi satisfacere, quo de iure naturali, diuino, & humano cautum est, prout dicunt iura g: & tradit Nauarrus. Verum tamen est, quod dicti Prælati peccabunt absoluentes à dicta excommunicatione, virtute priuilegii Clementis IV. non præcipientis pœnitẽtibus, vt fiat partibus satisfactio, nõ tamẽ absolutio irrita erit: siquidẽ in dicto priuilegio, nulla de prędicta satisfactione mentio fit, iuxta ea, quę resolutiue diximus h in explicatione Bullæ Cruciatæ, sequẽdo Armillam, & Nauarrum, reprehendendo Gutierrez, asserentem non deberi absolui pœnitentem, virtute alicuius priuilegii præcipientis prius debere fieri dictam satisfactionem: nisi præcedat realis satisfactio, etiam si iste pœnitens vere alleget se non posse eam realiter facere. Nam secundum ius, sufficit dari, in isto casu, fideiussionem, aut cautionem.

f Conc. Trid. sess. 14. c. 8.
g c. peccatum. de reg. iuris. li. 6. c. soles. de sen. excom. li. 6. Na. in prin. c. 1. n. 54. de pœn. d. 6.
h In explic. Bulla. q. 9. 52. & 53.

ARTI-

ARTICVLVS VI.

Vtrum virtute dicti priuilegij, possint Prælati absoluere nominatim excommunicatos?

[f Collec. tit. absolutio ordin. quoad secular.] RESpondeo dicendo, quod Collector Compendii priuilegiorum Mendicantium, tenet, quod confessores Mendicantium, virtute suorum priuilegiorum, non possint absoluere nominatim excommunicatos. Nam alioquin perturbaretur ordo iuris, & bonum Reipublicæ, quod in foro exteriori prætenditur, detrimentum pateretur. Et idem videtur dicendum, in absolutione, quam faciunt Prælati, absoluendo suos subditos. Quod expresse decernit Gregorius XIIII. in illo priuilegio superius, articulo primo allegato, concesso Prælatis Ordinis Ministrorum infirmorum. Licet enim ibi concedatur, quod dicti Prælati possint absoluere suos subditos, à quibuscunque excommunicationibus, suspensionibus, & interdictis; addit tamen, quod hæc concessio non est extendenda ad nominatim excommunicatos. Est tamen aduertendum, hoc esse verum, loquendo de absolutione, in foro exteriori: nam in hoc foro, nisi prius fiat satisfactio parti læsæ, ratione cuius pœnitens fuit nominatim excommunicatus, minime potest absolui, virtute cuiuscunque priuilegij: at satisfacta parte, non solum in foro interiori, sed etiam exteriori, potest absolui. Quod declarauit Pius V. in iubileo, ab ipso concesso, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, quinto Kalendas Nouembris, Pontificatus sui anno tertio. In quo postquam concessit Confessoribus approbatis ab ordinariis, autoritatem ad absoluendum, a quacunque censura, addit clausulam sequentem:

Declarant insuper tam præsentes, quam alias quascunque, super confessionalium similium, vel dispensationum indulgentiarum, a nobis, & a prædecessoribus nostris hactenus emanatas, & in futurum quomodolibet emanandas litteras, Christi fidelibus ipsis, nisi ad eum effectum, in foro conscientiæ, & pœnitentiali consequendum dumtaxat, non autem in foro fori, aut contentioso, nisi satisfecerint, suffragari. Hæc Pius V. In qua clausula notantur duo. Primum est, quod virtute dictorum priuilegiorum, & aliorum similium, possunt absolui pœnitentes nominatim excommunicati, etiamsi parti minime satisfaciant, propter ipsorum inopiam, & impotentiam, dando tamen cautionem, aut fideiussionem. Secundum colligitur, quod in foro exteriori possunt etiam absolui, satisfacta parte. Neque in hoc, aliqua iniuria fit Iudici nominatim excommunicato, cum ipse excommunicauerit nominatim, ad petitionem partis, quæ, vt supponitur, iam est satisfacta. Quod debuit aduertere Gutierrez *a* tenens pertinaciter cum Couarruuia non posse absolui nominatim excommunicatos, in foro exteriori, virtute cuiuscunque priuilegij, etiam si sit satisfacta pars, sine eo, quod prius Iudex excommunicans consentiat. Pius enim V. vt patet ex dictis verbis, concedit posse absolui, satisfacta parte, etiamsi non consentiat, cum ipsis, vt patet ex dictis, nullum præiudicium inferatur: præsertim, quia etiamsi aliquod præiudicium ei inferatur, Papa in fauorem animarum, & alicuius piæ caussæ, potest cum paruo præiudicio alterius, secundum ea, quæ notantur in iure *b*, priuilegium concedere, & de hoc latius infra, in quæst. de confessariis, quantum ad potestatem absoluendi seculares artic. sexto.

[a Gutier. in 3. Can. c. 5. num. 5. Cou. in c. alma mater 1. par. §. 11. n. 16.]

[b l. quoties. C. de prec. Imperato. offerendis.]

ARTICVLVS VII.

Vtrum prædicti Prælati possint absoluere à dictis censuris, virtute dictorum priuilegiorum, extra forum sacramentale.

RESpondeo dicendo, quod Gregorius XIV. in dicta concessione facta Prælatis ministrantium infirmis, respectu suorum subditorum concedit ipsis Prælatis, vt possint absoluere suos subditos, à quacunque censura, à iure, vel ab homine: non tamen nominatim: & hoc in foro conscientiæ tantum. Ex quibus verbis, aliqui possunt suspicari, dictos Prælatos non posse absoluere extra sacramentum pœnitentiæ, à dictis censuris. At eorum suspicio confunditur, ex eo, quod dicit Summus Pontifex, *In foro conscientiæ tantum.* Si enim vellet per illa verba, quod in foro sacramentali deberet dicta absolutio, ab ipsis conferri, diceret, in foro conscientiæ tantum & pœnitentiali, sicut dixit Pius V. in clausula allegata, articulo superiori. Nam illa verba, *In foro conscientiæ tantum*, solum important & significant, quod ipsis suffragabitur absolutio data in sacramento, vel extra sacramentum, in foro conscientiæ & non in foro exteriori, nisi parti fiat satisfactio, iuxta dicta, in articulo superiori. Non autem important, & significant, quod ipsa absolutio debet præstari, in foro sacramentali tantum. Et sic est tenendum vniuersaliter, quod quotiescunque in aliqua Bulla, & priuilegio conceditur facultas absoluendi, à quacunque censura, sicut conceditur Prælatis Religionum, in facultate ipsis commissa à Clemente IV. & etiamsi addatur, quod idipsum possunt facere, in foro conscientiæ (sicut additur in priuilegio Martini V. concesso Priori sancti Benedicti Vallisoleti, de quo supra egimus) talem facultatem extendi, vt extra forum sacramentale, possit talis absolutio dari, prout tenet Henriquez *c* dicens, hanc opinionem tenuisse Victoriam, Pennam, & Medinam doctissimos Patres Dominicanæ familiæ. Et affirmat, quod Commissarius generalis Cruciatæ, hoc modo similem clausulam Bullæ Cruciatæ explicant. Neque obstat quod in dictis priuilegiis dicatur, quod possint absoluere à peccatis & à censuris, & peccatorum absolutio non possit dari, nisi in sacramento pœnitentiæ. Nam respondetur, id debere intelligi secundum dispositionem iuris, videlicet, quod à peccatis fiat absolutio in sacramento pœnitentiæ, & à censuris extra sacramentum, iuxta ea, quæ notantur in iure, & tradunt Armilla *d*, Ledesma & Soto.

[c Henriq. lib. 1. de indul. c. 13. lit. R.]

[d Armil. v. excommu. §. 50. Ledes. in 4. q. 19. art. 9. Soto in 4. d. 18. qu. art. 5. col. 9.]

ARTICVLVS VIII.

Vtrum prædicti Prælati possint absoluere, à censuris, & casibus reseruatis a Summo Pontifice, post datas dictas concessiones.

RESpondeo dicendo, quod concessio Papæ ad absoluendum, ab omnibus sibi reseruatis, intelligitur etiam de reseruatis, post factam concessionem. Nam si Princeps, alicui Magnati concedat collationem beneficiorum certæ ciuitatis, talis concessio intelligitur, etiam de his beneficiis, & officiis, quæ post concessionem creata fuerint per Principem. Quod probatur ex quodam decretali *e*. Ex qua colligit glossa ibi, quod licet verba in dubio videantur relata ad tempus præsens, iuxta ea, quæ dicuntur in iure *f*: id tamen non procedit in concessionibus respicientibus solum præiudicium concedentis. Nam tunc quasi beneficium, late accipientur, atque ita etiam in illis, futura venient, prout tenent Panormitanus *g*, Crotus, Fortunius, Garcia, Alciatus, Couarruuias, & noster Lusitanus doctissimus Petrus Barbosa. Et sic in proposito, Papæ in dictis concessionibus videntur concedere casus de nouo à Sede Apostolica reseruandos, in concessionibus supradictis: cum facile cogitare potuerint, eos posse reseruari, sicut de nouo multi reseruantur, argumento eorum, quæ traduntur in iure *h*, & tradit Alexander. Præsertim, quia dictæ concessiones, generaliter, & simpliciter factæ propter iustam caussam, debent recipere extensionem, sicut recipiunt concessiones datæ principaliter propter publicam vtilitatem; iuxta tradita, à Ioanne Andrea *i*, & ab eodem Alexandro. Ex quibus colligitur, quod dicti Prælati possunt absoluere, etiam ab excommunicationibus reseruatis à Sede Apostolica, post concessionem priuilegiorum, per quæ eis dicta absolutio fuit commissa, nisi in ipsa reseruatione specialiter prohiberetur ipsis Prælatis, absol-

[e Cap. quia circa de priui.]

[f l. ita § de auro & argento legat. § an. in d. c. quia circa n. 3. & in c. cum ex munit. n. de haret.]

[g Crotus in l. omnes popul. nu. 13. ff. de iust. & iur. Fortun. in l. Gallus § & quid si. n. 66 ff. de li. & post. Alci. in l. verbum erit n. 7 ff. de verb. sig. Cou. in pract. qq. ca 2 n. 1. Barb. in a l. diuortio §. 6. quod in anno ff. solu. m. etc.]

[h l. si seruitus ff. de seruit. urb. præd. Alex. in l. nemo ibi. C. de lega. 1.]

[i Ioan. And. in c. qui sit. 11 d. reg. iur. in 6. Alexa. cons. 178. n. 11. 12. li 2.]

absoluere suos regulares, ab ipsis peccatis nouiter reseruatis, derogando eorum priuilegia.

ARTICVLVS IX.

Vtrum dicti Prælati possint absoluere, suos subditos à casibus Cœnæ Domini.

b In 1 impres. f. 59. & in 2. f. 141. concess. 345.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. b prout habetur in libro Monumenta ordinum, in prima & secunda impressione, circa literas Clementis IV. superius allegatas, quibus concesserat Ministris, Vicariis, & Custodibus fratrum Minorum, facultatem absoluendi, & dispensandi fratres eiusdem ordinis, nisi talia perpetrassent, propter quę essent merito ad Sedem Apostolicam destinandi: declarauit duntaxat esse ad Sedem Apostolicam merito destinandos hæreticos relapsos, schismaticos, & qui literas Apostolicas falsificassent, aut ad infideles prohibita detulissent. Sed in reliquis omnibus etiam simoniæ prauitate irretitis, posse per illos, quibus inibi conceditur, absolutionis, & dispensationis beneficium, iuxta casuum exigentiā impertiri. Circa quæ verba aduertit Collector priuilegiorum Mendicantium, quod ista concessio videtur expirasse; & idem esse de omnibus concessionibus tāgentibus prædictum processum Bullę Cœnæ c Domini. Cum quolibet anno, ille processus censurarum, de nouo promulgetur: cum noua reseruatione prædictorum casuum, & cum maximis censuris, contra absoluentes, ponendo ibi expresse: *nō obstantibus priuilegiis, &c. etiam ordinibus mendicantibus cōcessis, & aliis sufficientibus derogatoriis.* Vnde ait, quod tēpore primi Capituli generalissimi, cōsultus super hoc Reuerēdissimus Dominus Cardinalis Alexandrinus, qui & Præpositus appellatur respondit Reuerendo Patri bonæ memoriæ Fratri Martiali Boulier, qui fuit Generalis Vicarius fratrum Minorum Cismontanorum, dicens, quod Prælati nostri non poterant absoluere fratres suos, non solum ab illis quatuor casibus contentis, seu exceptis in Mari magno, sed neque ab aliquo alio in Bulla Cœnæ contento: & quod illa concessio & declaratio Sixti, in dicto Mari magno, potuit valere in vita sua. Quia licet processum quolibet anno publicauit: semper tamen intendebat excipere fratres (prout ipse concesserat) nisi in dictis quatuor casibus. Et propterea ait, quod reuerendissimi Generales Ordinum debent prouidere, quod ponatur semper in Bulla Cœnæ Domini exceptio Religiosorum, quoad fratres suos. Vel debent præcipere, vt quolibet anno procuratores Ordinis transacta die Iouis sancti, post promulgationem censurarum, obtineant facultatem absoluendi ab illis casibus omnes fratres, & alias personas, pro quibus Prælati nostri habent autoritatem, scilicet Moniales, Tertiarios, vtriusque sexus, Oblatos, famulos & domesticos. Hæc Collector. Sed doctissimus Doctor Morgouejo Cathedraticus primarius sacrorum Cononum, in illustri Vniuersitate Conimbricensi, & Canonicus doctoralis cathedralis Salmanticensis, in inclyta Salmanticæ Academia publice sacros Canones legens affirmauit hanc explicationem Collectoris duram nimis sibi videri, cum ex ea multa sequantur absurda. Quorum primum est: Nam sic esset derogatum indultum concessum confratriæ sanctissimi Sacramenti, virtute cuius, confratres quotannis aliquoties possunt absolui, ab omnibus casibus Papalibus, etiam contentis in Bulla Cœnę. Secundum absurdum est: Nam ille qui, verbi gratia, impetrauit indultum in principio Quadragesimæ, vt à casibus Cęnę Domini posset absolui, nihil haberet, si publicata Bulla Cœnæ Domini, in die Iouis sancti tale indultum reuocaretur. Quæ omnia inconstantiam, & repugnantiam, alienā maxime à Principe prædicant, quam sacri d Canones, & leges Imperatorum condemnant, vt tradit Baldus, allegans ad id aliqua, dicens voluntatem Principis debere esse constantem, & immobilem, vt lapis angularis, & polus in cœlo. Quare nō est verisimile Papā reuocare statim quod sui antecessores, & ipse de proximo cōcesserat.

c Collect. ti absolutio ordinaria quoad fratres. §. 13.

d ca. impetrato. de fide instrū. Clemen. vnica. de renūc. l. vbi pugnantia. de regu. iur.

Ad cuius rei cōfirmationē ponamus, quod Papa, prima die Decēbris cōcedat Bullā cuidā prędicatori à se misso, ad cōuersionē Indorū Orientalium, vel Occidentalium in qua cōcedit, vt in illa noua Ecclesia possit plantare confratrias, & confratres ipsarum possint absolui à reseruatis Bullę Cœnæ Domini, qui prædicator gaudens in Domino, pergens in Hispaniam, accedens ad ciuitatem Olisiponensem, aut Hispalensem, volens nauim ascendere, dies Iouis sanctus accedit, in quo processus Bullæ Cœnæ Domini in curia publicatur, cum reuocatione priuilegiorum etiam Mēdicantibus concessorum: an debemus dicere hunc prędicatorem suam operam perdidisse, & suam Bullam, quoad casus Cænæ Domini esse reuocatam? Absit hoc concedere. Neque hoc credendum est, de mente suę Sanctitatis conuersionem animarum maxime zelantis. Quibus addo, quod secundum mentem ipsius debemus iudicare. Argumentum enim verisimilitudinis, voluntatem Legislatoris maxime declarat, vt colligitur ex iure e Vnde quia à verisimili arguit, argumentum à ratione naturali proponit: verisimilitudo enim quid connaturale est naturæ discursiuæ, vt ait Baldus f, & habetur pro lege, vt dicit Oldradus, quos sequitur Crauetta. Qui ex hoc infert, quod ille qui habet verisimilitudinem pro se, habet decisionem legis etiam pro se, prout late tradunt Euerardus g, & Tiraquellus. Neque valet cōsilium Collectarij, scilicet, quod transacto Ioue sancto statim petatur a Procuratoribus ordinum reualidatio priuilegiorum regularium prædictos casus concedentium. Nam etiamsi ea fiat diligentia, minime possumus liberare Summum Pontificem ab inconstantia, ab ipso maxime aliena. Neque etiam his obstat declaratio illustrissimi Cardinalis. Primo, quia ipsa non est Papalis: secundo, quia ea data non cessat posterius absurdum. Potest enim contingere, quod Papa concedens prædictam Bullam Prædicatori ad Indias pergenti, prima die Decembris, à vita decedat: statim post Natiuitatem, & eius successor, in die Iouis sancti, reuocet dicta priuilegia Regularium, in qua reuocatione, secundum declarationem domini Cardinalis, debet necessario includi indultum supradicti prædicatoris. Quare concludendo, dico quod dicta absurda mihi grauissima videntur. Et sic salua semper correctione sanctæ matris Ecclesiæ, puto dicendum, quod Bulla Cœnæ Domini in sua reseruatione, & derogatione priuilegiorum, solum vult dicere, quod colore priuilegiorum Bullarum, concedentium absolutionem à reseruatis, à Sede Apostolica, nullus audeat absoluere à dictis casibus reseruatis in Bulla Cœnæ Domini, propter grauitatem delictorū & peccatorum, quorum reseruatio in ea fit. Et hac ratione, quotannis à Sede Apostolica fit eorum reseruatio, publicato solemniter processu dictæ Bullæ in die Iouis sancti. Et sic nolunt Summi Pontifices derogare priuilegia concedentia dictos casus. Et hoc constat ex Bulla Cœnæ Domini publicata per Dominum Sixtum V. Papam, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto, primo anno sui Pontificatus. Cuius clausulæ tenorem hic proponam.

e l. non est verisimile ff. quod metus causa l. cum res legata. ff. de lega. 1.

f Bald. consil. 180. num. 3. volum. 1. Old. consil. 13. Crauetta consil. 184. num. 6.

g Euerar. in locis legal. c. 5 Tiraq. in l. si vnquā. n. 17. & sequent.

Cæterum à prædictis sententiis, nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, Neque etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis & satisfaciendo, cautione præstita, absolui possit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorū quibuscunque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumuis Ordinum, & etiam Mendicantium, ac militarium Mendicantium, ac militarium Regularibus, & Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipsisq; Ordinibus, & eorum Monasteriis, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, collegiis confraternitatibus, Cōgregationibus, hospitalibus, & locis piis, necnon laicis etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos ac dictam sedem, ac cuiusuis Concilij decreto, verbo, literis, & alia quacunque scriptura, in genere, & in specie concessorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum, nisi in eis, etiam casus præsentibus literis, expresse comprehendantur. Hæc Sixtus V. Et

V. Et eandem exceptionem ad litteram in illis verbis: *Nisi in eis etiam casus præsentibus literis expresse comprehendantur*, ponit Dominus Clemens VIII. in eadem clausula processus Bullæ Cœnæ publicatæ ab ipso anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio. Ex quibus verbis exceptiuis, expresse colligitur, nolle supradictos Summos Pontifices, in dicta publicatione derogare priuilegia, dictos casus concedentia. Et sic remanet nostra opinio magis confirmata. Neque contra hoc obstat, quod alij Summi Pôtifices prædictorum verborum non fecerint mêtionem. Nam huic obiectioni respondeo, quod ideo eorum non meminerunt: quia, licet non exprimantur, debent censeri expressa; & taciti, & expressi, idem est iudicium, prout dicitur in iure. Pro cuius rei explicatione, notandum est, quod etiam si Bullæ Apostolicæ concedant autoritatem, vt fideles possint absolui ab omnibus casibus Papæ reseruatis, virtute dictarum Bullarum, non possunt absolui fideles à casibus contentis in Bulla Cœnæ Domini. Licet enim concedant generaliter autoritatem absoluendi ab omnibus casibus Papæ reseruatis, sunt tamen casus Bullæ Cœnæ Domini, tam notabiles, & atroces, vt in generali concessione minime comprehêdantur, nisi de eis expressa mentio fiat, iuxta doctrinam multarum legum *a*, & decretorum. Vnde concedens sua Sanctitas, absolutionem à quocumque casu Sedi Apostolicæ reseruato, volens concedere casus Bullæ Cœnæ, illud non subticet, sed exprimit, prout aduertunt Staphyleus *b*, & Gomezius. Ex qua doctrina sequens conficio argumentum, videlicet, quod si in concessione generali casuum Papalium (quæ est beneficium) & per consequens amplianda, non includitur potestas ad absoluendum à casibus Bullæ Cœnæ Domini, nisi expresse in ea comprehendantur: quare in reuocatione generali priuilegiorum concedentium potestatem, ad absoluendum à casibus reseruatis Sedi Apostolicæ, cum ipsa reuocatio sit stricti iuris, & per consequens strictè interpretanda, debemus dicere, quod reuocantur priuilegia concedentia autoritatem, ad absoluendum à casibus Bullæ Cœnæ, nisi in ea reuocatione, ipsorum priuilegiorum fiat expressa mentio. Et ita censeo, quod, vt supradicta opinio Collectoris esset vera, erat necessarium quod Papa diceret, quod per nullum priuilegiũ, & facultatem, possint absolui à casibus Bullæ Cœnæ; etiam si in ipsis priuilegiis autoritas ad eorum absolutionem concedatur, quod non inuenio expressum in Bullis Cœnæ Domini, his temporibus publicatis. Et per consequens, nulla facta mentione prædictorum priuilegiorum in dictis reuocationibus: censeo salua semper correctione sanctæ matris Ecclesiæ, Summos Pôtifices, ea minime velle reuocare: cum beneficia Principum debeant esse permanentia, vt dicunt iura *c*, & nemo autoritate legis diriuatæ ab illa æterna ratione, damnum pati debeat prout dicit quidam Imperator *d*. Et pro hac nostra opinione facit Extrauagans *e* Papæ Pauli II. Vnde sequitur, non esse reuocatum, per Bullam Cœnæ Domini, priuilegium concessum ab Adriano VI. anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo secundo, ad petitionem Imperatoris Cæsaris Augusti, quod concessit, vt Prouinciales Indiarum Ordinum Mendicantium, possint absoluere fratres suos deputatos conuersioni Indorum, ab omni censura Ecclesiastica, etiam si esset de Cœna Domini. Hoc enim priuilegium, quantum ad forum conscientiæ minime censeo esse reuocatum. Quod confirmatur, quia processus Bullæ Cœnæ Domini, minime publicatur in Episcopatibus Indiarum, cum nec etiam publicetur in Episcopatibus Hispaniarum; & publicatio ipsius, in vnoquoque Episcopatu requiritur, ad reuocationem priuilegiorum, vt doctè ait Soto *f*. De quo dicemus in quæstione de Confessariis, quoad potestatem absoluendi.

a l. ita apud Labeonem. §. ait Prætor. ff de iniur. c. sedes. de rescrip.

b Staphyl. tit. de rescrip. in ser. breuium pag. 191. Gomez. in tract. breuiũ. n. 26.

c Regul. decret. de reg. iur. lib. 6.

d l. 1. C. de his qui veniam ætatis impetra.

e Extrauag. §. sanct ss mus. ib., sine speciali sanct. tatis licentia.

f Sot. lib. 1. de iust. qu. 8. art. 3.

ARTICVLVS X.

Vtrum prædicti Prælati possint absoluere suos subditos à crimine hæresis.

Respondeo dicendo, quod supposito, priuilegia Regularium concedentia autoritatem, ad absoluendum à casibus Bullæ Cœnæ, non reuocari, quando ipsa Bulla Cœnæ publicatur (prout dictum est in articulo superiori) videtur, quod dicti Prælati possint absoluere in foro conscientiæ suos subditos à crimine hæresis, dummodo non sint hæretici relapsi, iuxta declarationem Sixti IV. Et hæc opinio probatur, si crimen hæresis sit occultum, ex decretis in Concilio *g* Tridentino, vbi conceditur Episcopis tantum, & non eorum Vicariis, vt possint absoluere suos subditos in foro conscientiæ, à crimine hæresis occulto. Et per consequens idipsum videtur asserendum de Prælatis Regularibus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem: quod, scilicet, possint absoluere in foro conscientiæ suos subditos, ab eodem crimine hæresis occulto. Et hanc opinionem tenet Panormitanus *h*, sequens Benedictum, & Fredericum. Et confirmatur: nam quidquid conceditur Episcopis, conceditur etiam prædictis Prælatis, ex eo, quod habent iurisdictionem, quasi Episcopalem, prout aiunt celebris Glossa *i*, & plura Decreta, quæ hanc veritatem confirmant, vt doctissimus Nauarrus etiam expresse innuit. Neque his obstat, quod secundum aliquos facultas concessa Episcopis à Concilio Tridentino, vt scilicet possint absoluere suos subditos, à crimine hæresis occulto, sublata est per processum Bullæ Cœnæ Domini postea, à Gregorio XIII. publicatum: nam respondetur, quod ego nunquam mihi potui persuadere, talem autoritatem ipsis fuisse sublatam, respectu absolutionis ab hæresi. Nam Concilium Tridentinum restituit Episcopis sublatam olim iurisdictionem, quam habebant iure communi, aut diuino, secundum quosdam, sed subordinatam, & restringibilem à Papa. Episcopi enim iure communi, aut diuino, nisi expresse limitentur, habent pro subditis, quidquid habet Papa, pro tota Ecclesia. Et sic Concilium Tridentinum in hoc, est lex correctoria, quæ reducit iurisdictionem dictis Episcopis, factam ad terminos iuris communis antiqui, & per consequens (iuxta doctrinam communem, traditam à Molina *a*, & à Gutierrez, & à Couarruuia) non censetur derogari, neque limitari, nisi expresse derogetur, aut limitetur. Vnde in constitutionibus quæ à Sede Apostolica emanarunt, in quibus aliqui casus Sedi Apostolicæ reseruantur, particularis mentio fit de decretis Concilij Tridentini, dicendo, quod concilio prædicto non obstante, talium casuum absolutio soli Sedi Apostolicæ reseruaretur. Nec in illa Bulla Cœnæ Domini, neq; in aliis postea publicatis videmus expresse, & specialiter hoc decretum derogari. Et confirmatur ex dictis supra, articulo superiori. Et ita tenet Henriquez *b*, quod Episcopi modo, in foro conscientiæ, possunt absoluere ab hæresi occulta, affirmans eam tenere opinionem modo multos Iurisperitos, & Theologos, videlicet, Petinam, Medinam, & Gallum de familia Predicatorum, eam tenuisse, & Doctissimũ dominum Sanctium Episc. Segobiensem, & dominum Guerrerum Archiepiscopum Granatensem, & dominum Blancum Archiepiscopum Compostellanum, huius etiam fuisse opinionis affirmat. Qui reuerendissimi Præsules, magnam habent in hoc autoritatem, tum propter eorum singularem doctrinam, & sanctitatem, tum quia, vt Patres Ecclesiæ interfuerunt Concilio Tridentino. Refert etiam doctorem Moyam, & doctorem Solis, Primarios Salmanticẽses, huius fuisse opinionis. Refert etiam, quod illustrissimus Cardinalis Carrafa, nomine congregationis Cardinalium, ita rescripsit ad dominum Chrystophorum Vela Archiepiscopum Burgensem. Et hanc opinionem tenui in explicatione *c* Cruciatæ, quam nouissime, me ipsum, & alios allegans, tenet doctissimus Gutierrez *d* in quæstionibus Canonicis, ab ipsomet nouiter additis, & locupletatis.

g Conc. Trid. sess. 24. de refor. cap. 5.

h Pan. in cap. & si clerici. §. de adul. nu. 18. de iudiciis.

i Gl. in clem. de reb. Eccles. non alien. c. Abbates. & ibi Glos. de priui l 6 Nauar in sum c. 22. nu. 75. & l. 4. consil. tit. de confession. 5. in fin.

a Molin. li. 3. de primog. ca. 4. n. 25. Gutier. de iuramento confirmatorio c. 11. n. 8. Cou. li. 3. var. c. 6. n. 4.

b Henriq. l. 5. de pœnit. c. 3. m 3. tom.

c In explicat. Cruciatæ. §. 9. nu. 30.

d Gutier. in qu. Can.

Hoc tamen non obstante, modo de supradicta Abbatis Benedicti, & Federici opinione dubito. Licet enim Episcopis concedatur absolutio ab hæresi occulta, in foro conscientiæ; non inde sequitur, ipsam concedi Prælatis Regularibus habentibus iurisdictionem, quasi Episcopalem. Episcopi enim vltra id, quod sunt Episcopi, habent modo titulum inquisitorum: imo sunt inquisitores hæreticæ prauitatis, prout infra, secundo tomo, in quæstione de inquisitoribus hæreticæ prauitatis, dicemus. At Prælati Regulares minime sunt inquisitores respectu suorum subditorum; & ideo non concludit, Prælati Regulares habent iurisdictionem quasi Episcopalem: ergo possunt absoluere suos subditos ab omnibus, à quibus Episcopi possunt absoluere suos diœcesanos, & per consequens à crimine hæresis occultæ: cum Episcopi vltra iurisdictionem Episcopalem, ratione muneris ipsorum habeant annexum munus inquisitorum. Præterea ipsis Episcopis sublata fuit, quoad crimen hæresis, iurisdictio, vt possint suos diœcesanos absoluere; & hæc iurisdictio per Conciliũ Tridentinum fuit ipsis restituta, prout dictũ est in superioribus. Ex quibus hoc conficio argumẽtum: Si communi sensu, Episcopis fuit sublata talis iurisdictio, respectu criminis hæresis: ergo etiã fuit sublata Prælatis Regularibus, cum eorũ iurisdictio sit quasi episcopalis, seu ad instar iurisdionis episcopalis, & videmus supradictã iurisdictionẽ restitutam à Concilio Tridentino, Episcopis tantum & non eorum Vicariis, habentibus iurisdictionem ordinariam. In quo decreto, nulla fit mentio, neq; in generali, neq; in speciali de Prælatis Regularibus iurisdictionem quasi Episcopalẽ habentibus: ergo quoad ipsos, non est restituta. Vnde concludendo dico, ipsos Prælatos Regulares, per supradicta, minime hanc habere autoritatem: & opinionem Panormitani, licet suo tempore haberet probabilitatem, modo tamen eam minime continere, cum post eius tempus, iurisdictio ad absoluendum ab hæresi suos diœcesanos, Episcopis fuerit sublata, & per consequens fuerit etiam sublata à Prælatis Regularibus, si eam habebant: quibus minime fuit restituta, sicut Episcopis, à Concilio Tridentino fuit restituta, & concessa.

Neque his obstat, quod Regulares non sunt peioris conditionis, quam sæculares. Vnde cum ipsi seculares possint absolui ab hæresi occulta, à suis Episcopis, videtur dicendum, quod regulares possint absolui ab eodem crimine occulto, ab eorũ Prælatis iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus. Nam respondetur, non esse peioris conditionis in hoc regulares, quam seculares, cum ipsi Regulares possint submittiti iurisdictioni Episcoporum, renunciando priuilegium exemptionis, quoad hoc, & sic absolui ab ijsdem, iuxta doctrinam Federici Senensis, quam sequitur doctissimus Nauarrus e. Hæc dicta sint, secluso quocunque priuilegio.

e Nau. lib. 1. cons. tit. de offic. ord. cons. 8. in 1. impress.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Episcopi possint absoluere, à crimine hæresis occulto, per suum Commissarium, aliquam, verbi gratia, Monialem.

f Cord. de casib. cons. qu. 8.

RESpondeo dicendo, quod doctissimus f Corduba tenet partem affirmatiuam, dicens, quod in Concilio Tridentino non diffinitur, quod Episcopi non possunt committere alicui specialiter talem facultatem: sed quod eorum Vicariis non licet absoluere à prædicta censura, & culpa. Quod docet esse intelligendum, virtute generalis commissionis, quæ dari solet Vicariis Episcoporum, ad absoluendum à quibuscumque casibus sibi reseruatis. Et sic tenet, quod Episcopi possunt committere suam autoritatem alicui Commissario particulari, ad effectum prædictæ absolutionis. Et ratio huius est, quia Commissarius, ex priuilegio perpetuo, potest alteri suas vices cõmittere, prout cum communi, tenet Syluester g. Cum ergo Episcopi sint ad hunc effectum ex priuilegio iuris in Concilio concesso, Commissarij, & non prohibeantur in eodem Concilio, suam committere autoritatem, in prædicto casu, sequitur, quod id possunt. Et hanc opinionem tenet Angles h olim Episcopus Bosensis, & ego eam secutus sum in explicatione i Cruciatę, & in nostra Summa confessorum, idipsum affirmaui contra Ioannem Gutierrez, sequens doctissimum Nauarrum. Nec obstat Concilium Tridentinum ibi, *aut Vicarium ad id specialiter deputandum.* Quæ verba innuunt, Episcopum ad alios casus, præter hæresim creare Vicarium de nouo. Ex quibus sequitur, quod ad absoluendum ab hæresi (ad quod contrarium seruari præcipit Concilium) non potest aliquis Vicarius, de nouo deputari. Ad hoc enim respondetur, quod non potest creari aliquis Vicarius de nouo, cum speciali autoritate, ad absoluendum omnes generaliter ab hæresi occulta: at non negat Concilium, Episcopum posse creare Commissarium, ad aliquem casum particularem, concurrentibus causis ad id vrgentibus, verbi gratia, ad absoluendum Monialem, quæ propter votum, aut præceptum clausuræ, ad præsentiam Episcopi, minime adire potest; neque Episcopus ad eam recurrere commode potest, vt eam absoluat; quo casu, si ipsa necessario per Episcopũ esset absoluẽda, in maximis angustiis constitueretur, & eius anima in probabili periculo collocaretur. Et quia hæc opinio mihi maxime arridet, visum est mihi, eam aliquibus rationibus Theologicis, & iuridicis confirmare, quibus sufficienter probabo, quod in hoc casu, præceptũ Concilij, in toto suo rigore, minime obligabit. Prima ratio est: nam in omnibus preceptis, epicheia seruari debet, quæ secundum Diuum Thomam a, & Angueſt. nihil aliud est, quam æquitas, quæ est iustitia dulcore misericordiæ temperata, pensatis omnibus circumstantiis, cuius officium, seu proprius actus est, in casibus specialibus, discedere à verbis legis generalis; seruata tamen legis intentione, attentis omnibus circumstantiis. Itaque epicheia est, quæ prætermisso verborum legis rigore præfert quod recta ratio poscit, & quod legislator in tali casu, prælegere debuisset. De his enim, quæ vt plurimum accidũt, feruntur leges pro bono communi; quarum obseruantia, in quibusdam casibus, & circumstantiis, manifeste bono communi perniciosa foret. Quod enim pro certo fine introductum est, non debet contra illum finem militare, quare ipsum salubriori consilio, est pro tunc relinquendũ: si enim non relinqueretur, potius præuaricatio legis, quam obseruantia esset censenda, iuxta regulam iuris dicẽtem, quod is committit in legem, qui verba legis amplectens, contra legis nititur voluntatem. Et sic rigor iuris sequendus non est, quando ex ipsius obseruatione, in casu particulari, fit contra bonum, ab ipso iure intentũ. Et certe si rigor Concilij Tridentini in hoc casu seruaretur, ita vt nullatenus in eo possint Episcopi, alicui committere vices suas, clare videtur, huiusmodi rigorem, in hoc casu; non in ædificationem, sed in dispendium prædictæ animæ retorqueri.

g Syl. ver. absolutio. 4. q. 6. dub. 2. & ver. commiss.

h. Ang. in 4. q. de confe. ar. 5. difficul. 6. § 9. nu. 79.

i In sum. 1. to. c. 128. p. 348. to. 1. Gutier. pr. B. q. 48 3. n. 28 p. 151. Na. li. 5. cons. tit. de sent. exc. cons. 15. p. 195. in 1. impress.

a D. Thom. 2. 2. q. 120 art. 1. Angest. in moralib. ca. 5.

Secunda ratio est: nam neque Deus, neque Ecclesia intendit in suis præceptis, nos obligare ad vix possibile, & nimis difficile in se: quia moraliter & ciuiliter secundum iura impossibile est, quod vix, nisi cum magno detrimento fieri potest: ad quod nemo regulariter obligabitur. Alioqui quomodo saluatur illud Matthæi b, Iugum meum suaue est, & onus meum leue: Neque Deus esset homine benignior, sed durior; quod absit. Et in hoc casu iam videmus, quanta cum difficultate huic animæ mederi potest, seruato rigore Concilij Tridentini.

b Matt. 11.

Tertia ratio est: quia pie credendum est, neq; Deum in lege gratię velle, neque Ecclesiam debere imponere nobis iugum vix possibile, & difficillimum, saltem sub pœna peccati mortalis. Neque enim Deus, vt homo, quærit occasionem ad calumniandum, prout dicitur Sapientiæ primo capite: Sentite de Deo in bonitate; & concordat doctissimus Angueſt. c exemplificans de medio iustitiæ, scilicet de æqualitate punctuali, quam seruare, est nimis difficile, & vix possibile in omnibus: ideo ad eam non tenemur, sed intra latitudinem, quodam grosso modo æstimatam, secundum Scotum, & communiter Doctores, ex secundo, & quarto Ethicorum. Ex quo dicunt Doctores, quod ideo non obligamur sub mortali peccato confiteri peccatum, quando

c Angest. in moralib. c. 6. & 10.

ex eius confessione explicata, imminet probabile periculum spirituale, aut corporale, cuiuscumque. Neque tenemur quærere confessorem cum magna difficultate, puta itinerando viginti leucas, ad ipsum quærendum. Tunc enim reputatur homo non habere copiam idonei confessoris, quando vix, & sine magna difficultate haberi non potest. Et de aliis multis casibus, simile erit iudicium, ex prædicta regula. Quæ omnia in casu, de quo in præsentiarum, locum habent, vt patet intuenti. Et sic ex dictis patet in eo vtendum esse epicheia, licet Concilij Tridentini rigor obuiaret: quanto magis, quod non obuiat, secundum explicationem Angles, & Nauarri superius citatam. Et aduertendum secundum Nauarrum d, quod Episcopus duobus modis potest committere hanc autoritatem dicto Vicario. Primo signando ipsi pœnitentiam, quam imponere debet post absolutionem; secundo concedendo ipsi autoritatem, non solum ad absoluendum, sed ad arbitrandum pœnitentiam. Ille enim, cui competit absoluere ratione officij sui, prout competit Episcopo, in hoc casu, potest absolute, non solum committere autoritatem ad soluendum, sed etiam ad pœnitentiam arbitrandum, secundum doctrinam doctissimi Decij e.

d Nau. ubi supra.

e Dec. in cap. fin. de offic. ordin.

Est etiam aduertendum, quod Episcopus potest absoluere in absentia, ab excommunicatione, extra sacramentum pœnitentiæ, incursa ratione hæresis occultæ, sicut potest absoluere ab aliis excommunicationibus, vt affirmat f Nauarrus. Ex quo sequitur, quod potest absoluere ab excommunicatione, dictam Monialem absentem, quæ absoluta ab excommunicatione, potest absolui à crimine hæresis, à quocumque confessore, ab eodem Episcopo, ad hoc specialiter approbato. Peccata enim Sedi Apostolicæ reseruata ratione excommunicationis reseruantur, qua sublata, iam non sunt dicenda reseruata.

f Nau. ubi supra.

ARTICVLVS XII.

Vtrum prædicti Prælati possint absoluere suos subditos, ab excommunicatione capituli, si quis suadente diabolo.

RESpondeo dicendo, quod Bonifacius VIII. g ordinauit, quod Religiosus, qui manus violentas in clericum iniecit, ne hoc prætextu habeat materiam vagandi, possit ab Episcopo, eo casu absolui, quo sæcularem clericum posset absoluere, si alium clericum percussisset, vt videlicet quando leuiter percussit, secundum glossam super decretalem ipsius Bonifacij. Sed postea Innocentius IV. prout habetur in libro h Monumenta ordinum, *concessit Generali & Prouincialibus Ministris, vt eos, qui ex fratribus suis, pro iniectione manuum in seipsos, incurrerint in excommunicationis vinculum, aut in id ante susceptum habitum inciderint, vel alias sunt excommunicati, valeant absoluere, nisi adeo graues, & enormes sint excessus, quod merito sint ad Sedem Apostolicam destinandi.* At postea Clemens IV. in priuilegio citato, in primo articulo huius quæstionis *concessit Generalibus, Prouincialibus, Vicariis, Custodibus, & Prioribus conuentualibus (iuxta quandam concessionem fratrum Prædicatorum superius allegatam) & eorum Vicariis, vt possint beneficium absolutionis impertiri suis fratribus, & omnibus fratribus suorum ordinum ad eos declinantibus, cuiuscumque sententia excommunicationis, à iure, vel ab homine, excepta excommunicatione lata contra Hæreticos relapsos, Schismaticos, & literas Apostolicas falsificantes, aut ad infideles prohibita deferentes, iuxta declarationem Sixti IV. superius allegatam.* Et quo colligitur, quod cum exceptio firmet regulam in contrarium, possunt sine dubio dicti Patres absoluere ab excommunicatione propter iniectionem manuum violentarum in clericum, etiam si sit Sedi Apostolicæ reseruata, quod insuper probatur; nam cui conceditur maius, etiam minus concessum videtur: sed ipsis Prælatis conceditur absolutio à cæteris casibus in Cœna Dñi; ergo à fortiori absolutio huius excommunicationis, quæ est minor, indulgetur. Sed dubium est, vtrum dicta absolutio concedatur eis, quando fratres se mutuo in claustro percutiunt, & non quando extra claustrum. Et videtur quod sic. Nam priuilegia debent explicari iuxta terminos iuris com-

g ca. religi. sec. de sen. excom. lib. 6.

h in 2. impr. fol. 140. col. 219.

munis. Et in quadam decretali a ordinatur, quod Regulares, si in claustro se percusserint, possint à suo Prælato, vel Episcopo absolui? At respondetur, quod licet extra claustrum se percusserint, possunt absolui, virtute dicti priuilegij. Neque obstat dicta obiectio: illa enim verba non ponuntur in ea decretali, quasi innuant, quod si extra claustra se percusserint, ab Episcopo, & non à suo Prælato, debeant absolui, sed quia hoc crebrius in claustro contingit, prout aduertit Panormitanus b, allegans aliqua iura, in quibus probatur clare, Prælatos Regulares posse absoluere suos subditos, extra claustrum se mutuo percutientes. Et aduerte, quod si superior aliquis percusserit suum subditum, potest ipse secundum priuilegia, absolui ab alio subdito suo, electo ab ipso in confessorem, & si subditus & Prælatus se adinuicem percusserint, & in conuentu non sit aliquis, qui eos possit absoluere, possunt adinuicem se absoluere, prout tenet Ioannes c Fabian. Licet enim secundum ius ordinarium, excommunicatus maiori excommunicatione, non possit alium excommunicatum eadem excommunicatione maiori, absoluere, prout est notatum in sacris Canonibus d: in casu tamen necessitatis, vbi non est alius frater, qui eos possit absoluere, potest excommunicatus, alium excommunicatum absoluere; & ratio est, quia necessitas non habet legem, & probat hoc dictum, Ioannes Fabian. à maiori. Quia si excommunicatus, in casu necessitatis, potest absoluere à peccatis, à fortiori, poterit ab excommunicatione.

a ca. monachi de sen. excom.

b Panor. in c. cum ... ord. ... per tex. ibi & ...

c Fabian. in ver. absolu. 2. §. 6.

d cap. audiuimus. 24. q. 1.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum prædicti Prælati possint absoluere suos subditos, ab excommunicatione, suspensione, quæ incurritur, ratione simoniæ in ordine.

RESpondeo dicendo, simoniacum realem in ordine, tam occultum, quam publicum esse ipso iure suspensum, quoad se & quoad alios, vt probant iura e, & tradit Innocent. communiter receptus; qui etiam est ipso iure suspensus, cũ reseruatione Papali, prout tradit Nauarr. Et Pius V. in constitutione, quæ incipit, *cum primum*, excommunicat excommunicatione Papali latæ sententiæ, simoniacos in ordine, & beneficio, Mediatores, & Procuratores palam, vel occulte, tam dantes, quam recipientes, confirmans in hoc, extrauagantem Pauli II. Ipsi vero assecuti Beneficia, sunt etiam ipso iure illis priuati; & insuper inhabiles ad ea, & ad omnia alia obtinenda, absque aliqua declaratione, non autem, mediatores. Et est aduertendum, appellatione Beneficij, etiam Prioratum, Guardianatum, & similia venire, quouis nomine nuncupentur, quæ sunt Prælationes, & officia Pastoralia, apud Mendicantes. Quoniam Monasteriorum, seu Conuentuum sunt electiones, confirmationes, seu prouisiones huiusmodi, quamuis inter beneficia Ecclesiastica, communiter non computentur. Quæritur igitur in articulo quæstionis, vtrum supradicti Prælati possint absoluere ab his pœnis, suos fratres, in ordine vel beneficio, realiter simoniacos. Et dico primo, quod semel in vita possunt dicti Prælati Generales, & quibus id commiserint, absoluere suos subditos, à dictis casibus, per communicationem priuilegij Eugenij IV. & Celestini V. factam Abbatibus Cistertij, & congregationi Cælestinorum, & congregationi S. Benedicti Hispaniarum, prout refert Collector f priuilegiorum Ordinis Cistertij, in suo Compendio. *Nam hi Summi Pontifices concedunt Abbati generali dicti ordinis, & per consequens aliis, quibus ipsi duxerint committendum; vt semel in vita, possint absoluere suos subditos à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti censuris, aliisque sententiis, & pœnis à iure, vel ab homine, Apostolica, vel Sedis Apostolicæ Legatorũ, Delegatorũ, vel Subdelegatorũ ordinaria, vel quauis alia autoritate Prouincialis vel Synodalis constitutionis, & regularium dicti ordinis institutorum in genere, vel in specie promulgatis, vel promulgandis. Atque etiam à quibuscumque irregularitatibus, & inhabilitatibus, etiam ante ingressum, vel post ex quauis causa contractis, vel contrahendis, etiamsi talia forent, propter quæ ad Sedem Apostolicã, vel quemcumq; alium, specialis habendus esset accessus, &c. ac de quibus contriti, & confessi*

e Extra. 2. de simonia cota ... Innocent.

f Collector. priuil. ord. Cistercien. absolut. §. 1.

fuerint plenariam remissionem, Apostolica autoritate concedere. Ex quibus tam generalibus verbis, colligitur veritas dicti, scilicet, quod dicti Prælati possunt absoluere à pœnis, quas incurrunt eorũ subditi propter Simoniam in ordine, & in beneficio. At Clemẽs IV. priuilegium superius citatum, non semel in vita, sed quoties expedire videbitur, concedit dictis Prælatis, & eorum Vicariis, vt à dicta excommunicatione, & suspensione in ordine, vel beneficio possint absoluere, cum in eo solum fiat exceptio quatuor casuum, iuxta declarationem Sixti IV. à quibus Prælati supradicti tantum absoluere arcentur. Et Eugenius IV. vt habetur in libro g Monumenta ordinum, concessit, vt fratres Minores possent absolui semel in vita à suis Prælatis à simonia, quocunque modo contracta. Verum tamen est, quod Sixtus V. in constitutione, quam edidit contra male promotos, dixit, *Volumus præter alias censuras; & pœnas contra simoniace ordinantes, & ordinatos, à sacris Canonibus & constitutionibus Apostolicis, alias inflictas, & irrogatas (quibus nequaquam derogare intendimus) etiam omnia, & singula supradicta, in sic promouentibus, & promotis locum habeat*. Illa autem supradicta, quæ Sixtus V. supra determinauerat, sunt sequentia, ad literam à Sixto posita, ibi, *Clericos male promotos, ab executione, & exercitio eorundem ordinum susceptorũ, & ab omni spe, & facultate ascendẽdi ad alios superiores, perpetuo suspensos esse. Et si in eis celebrare præsumpserint, illos sic irregulares effectos omnibus, & quibuscumque per eos, in titulum, commendam, aut alias obtentis dignitatibus, officiis, & beneficiis Ecclesiasticis cum cura, & sine cura quomodocũq; qualificatis, secularibus, vel cuiusuis ordinis, aut militiæ Regularibus; ac etiã si ipsi clerici Regulares fuerint, actiua aut passiua voce ipso facto, priuamus & ijs priuatos, atq; ad illa, & alia similia vel dissimilia in posterũ obtinẽda, inhabiles, & incapaces esse decernimus, & declaramus, dignitatum, officiorum, beneficiorum huiusmodi sic pro tempore vacantium collationem, Apostolicæ Sedi perpetuo reseruamus*. Ecce pœnas, quas Summus Pontifex Sixtus V. declarauit comprehendere dictos simoniacos, etiam Regulares. Et addit insuper Summus Pontifex, *Quod nemo, prætextu cuiuscumque priuilegij (etiam Mare magnum nuncupati) concessi, quibuscumque ordinibus, congregationibus, & personis regularibus, aut Episcopis per decreta Conc. Trident. aut officio sacræ pœnitentiariæ Apostolicæ; vel minoribus, aut etiam maioribus pœnitentiariis nostris, & Romani Pontificis pro tempore existentis, vel alias quomodolibet pro tempore concessi, personæ sic, vt præfertur, delinquentes, tam, scilicet, Antistites, quam Abbates promouentes, quam clerici male insigniti, seu ordinati, à reatibus, & excessibus præfatis absolui, præterquam in mortis articulo possint, aut debeant, neque cum his super irregularitate præmissa contracta, etiamsi crimen penitus occultum fuerit, quouis modo valeat dispensari*. Hæc Sixtus V. Ex quibus verbis colligitur, iuxta superius citata, quod simoniacos in mala ordinum promotione, nullus præter Papã potest absoluere, etiam prætextu priuilegiorũ regularium quæ sufficiẽter derogat Sũmus Pontifex. Et licet Clemẽs VIII. anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, pridie Kalend. Martij, Pontificatus sui anno quinto, *Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ Sedis plenitudine, sua perpetua valitura constitutione, supra dictas literas Sixti V. ad terminos sacrorum Canonum, ac constitutionem Pij Papæ II. sui prædecessoris, quæ incipit: Cum ex sacrorum ordinum, & ad dispositionem decretorum sacri Concilij Tridentini restrinxerit, & reduxerit, necnon censuras & pœnas, in eisdem Sixti literis, contra quoscunque: Addit tamen verba sequentia, Præterquam contra simoniace ordinantes, & ordinatos inflictas. Has enim voluit in suo robore permanere*. Ex quibus verbis colligitur, quod hodie Prælati Regulares etiam habẽtes iurisdictionem quasi Episcopalem, non possunt absoluere, neque dispensare cum suis subditis simoniacis in ordine, cum priuilegia, quibus id facere poterant, per Sixtum V. sint abrogata. Neq; etiam possint absoluere eos, & cum eis dispẽsare, quando ipsorum delictum est occultum virtute Concilij Tridentini; cum etiam decretum Concilij Tridẽtini quoad hoc, sit per Sixtum V. abrogatum, & per Clementem VIII. respectu eorum, quæ pertinent ad prædictos simoniacos, nihil sit immutatum, vt constat ex superius allegatis.

g In 1. impr. fol. 61. & in 2. fol. 64. edit. 85.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum dicti Prælati possint absoluere à suspensione à diuinis, virtute suorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, non posse plenè satis fieri huic difficultati, sine eo, quod sciamus, quod sit suspẽsio à diuinis. Quod maxime necessarium esse duxi explicare, cum Religiosi sæpe sæpius, Apostolicis constitutionibus, hac pœna & censura feriantur. Et respondeo, quod, vt ego existimo, fuit opinio cuiusdam Glossæ a, quod suspensio à diuinis, nihil aliud est, nisi suspensio ab ingressu Ecclesiæ. Nam finis illius glossæ est, omnes suspensionis species numerare, & sub vna specie, & sub vno membro ponit simul suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & suspensionem à diuinis, vt innuat, quod hæ duæ pœnæ, solo nomine differunt. Fundamentum huius opinionis est Decretalis b Innocentij IV. in Concilio Lugdunensi: in qua Iudices excommunicantes, suspendentes, vel interdictum ponentes, verbo, & non scripto, suspẽdit ab ingressu Ecclesiæ, & à diuinis officiis simul, vt innuat has duas pœnas, solo nomine differre, & secundũ substãtiam, vnam & eandem rem esse. Nam suspensio ab ingressu Ecclesiæ, non prohibet omnem introitum in Ecclesiam; sed tantum eum, qui est ad celebrandum diuina officia. De qua re est textus expressus Bonifacij VIII. c sic dicentis. Is, cui est Ecclesiæ ingressus interdictus, sibi per consequens censetur ipsa diuinorum celebratio interdicta. Atque adeo secundũ hanc opinionem, suspensio à diuinis nihil aliud esse videtur, nisi prohibitio celebrãdi diuina officia in Ecclesia tantum. Quare extra Ecclesiam quæcunque diuina officia celebrare poterit. Verum licet hæc opinio non careat probabilitate; communis tamen Doctorum sententia, oppositũ sentire videtur. Et ideo vera opinio, & tenenda est, quod suspẽsio à diuinis, sit pœna distincta secundum substantiam, ab ingressu Ecclesiæ. Nam reuera hæc à diuinis suspensio, non solum in Ecclesia, sed etiam extra Ecclesiam, prohibet diuina officia celebrari. Superest ergo declarare, quis sit effectus huius pœnæ. Pro cuius rei explicatione est aduertẽdum, quod effectus suspensionis à diuinis, est, nõ solũ prohiberi aliquid sub pœna peccati, sed etiam sub pœna irregularitatis, prout existimat Sylu. d dicẽs, quod suspẽsus à diuinis nõ potest sub pœna peccati officiari in choro, seu extra canẽre, neque interesse diuinis officiis. Verũ quãuis peccet in his, non contrahit irregularitatẽ, si solũ intersit, vt simplex laicus. Hãc opinionẽ nõ probat prædictus autor; & ideo non est tenenda: sed potius est dicẽdũ, quod quoties hæc censura non inducit irregularitatem, nec etiam inducit peccatũ, quia non est maior ratio de vno, quam de alio, in suspẽsione à diuinis. Imo est argumentũ maximum, quod suspensio à diuinis, quæ non inducit irregularitatem, non inducat peccatum; cum sit malum acerbius, quã irregularitas. Ergo si non inducit quod minimũ est, non inducet quod est maximũ. Atque adeo, si secũdum mẽtem Syluest. psallere in choro, & interesse diuinis, vt laicus, non inducit irregularitatẽ, multo minus peccatũ inducet. Aduertendũ tamẽ, quod opinio Syluestri procedit tantum in interdicto. Nam qui interdictus est, peccat audiẽdo diuina, licet non sit irregularis. Ratio vero quare peccet est, quia est specialiter prohibitus ne diuina officia audiat, & sacramenta Ecclesiastica recipiat, vt constat ex iure e. At vero suspensus non est prohibitus aliquo iure circa prædicta; & ideo interdictum & suspensio, quoad inducendũ peccatum differũt. Verum quantum ad inducendam irregularitatẽ, parificantur, quia in omnibus casibus, in quibus interdictũ inducit irregularitatẽ, in illismet inducit etiam eandẽ irregularitatem suspensio à diuinis, quia iura eodem modo loquuntur de istis duabus censuris, quantum ad inductionem irregularitatis. Vnde resolutoriè dico primo, quod suspensio à diuinis est priuatio officiorum (quæ ante suspensionem habeant) pertinentium ad septem ordines Ecclesiasticos, & septem horas Canonicas. Hæc diffinitio sum-

a Gl. in Clem. cap. 1. de pæn. vers. suspensio.
b cap. 1. de sent. exc. in. lib. 6.
c cap. is cui de sent. excom. lib. 6.
d Sylu. ver. suspensio.
e cap. alma mater. de sent. excom. lib. 6.

f c. si quis Episcop. in concil. ... g ... Constit. tit. ... sumpta est ex decreto Martij f Papæ, & Innocentij IV. in Conc. Lugdunensi. g Et ideo in ea, tria sunt consideranda. Primum est, quod hæc censura sit prohibitio officiorum, quia non prohibet suspensio à diuinis, quæcumque diuina, sed ea tantum, quę ad officium speciale pertinent. Et ideo Innocentius IV. in loco citato dixit, quod sic suspēsus à diuinis potest sua confiteri peccata, communicare, dicere horas Canonicas, assistere sacris, cantare in choro, baptizare sine solemnitate, benedicere mensam priuatam; quia hæc & similia non deputantur alicui officio speciali, à iure, constitutione, vel consuetudine; nam ad hæc, quilibet Christianus habet potestatem. At vero vsus solemnis acolytorum ad deferendum cereos, & subdiaconorum, diaconorum, presbyterorum, & hebdomadariorum & cantorum in officio diuino prohibetur in suspensione à diuinis, quia vsus omnium prædictorum, est deputatus alicui officio speciali, ex iure & consuetudine, vt autores plures dicunt, teste Philipp. Franco a. Secundo dico, quod suspensio à diuinis prohibet ab officiis pertinentibus ad septem ordines, & ad septem horas Canonicas, quia illa ministeria Ecclesiastica sunt proprie officia diuina. De horis Canonicis id patet; quia iure pleno, diuinum officium vocantur. De septem ordinibus, etiam est certum, quod sint & appellentur proprie officia diuina, quia omnes ordinantur ad diuinum sacramentum altaris. Et ideo quando Innocentius dixit, quod suspensus à diuinis, exequi non potest diuina officia, de illis solum duobus (cum sint proprie diuina) sunt illa verba intelligenda, videlicet, de septem ordinibus, & de septem horis. Nam reliqua, quamuis tractant de rebus aliquando diuinis, non tamen sunt proprie officia diuina, vt est officium cantoris in processionibus extraordinariis, vigiliis, & funeralibus. Et officium cantoris in refectoriis, & in cathedris Theologiæ, & similia, prout notant Hostiensis, Ioannes Andreas, Speculator, & Innocentius: quos referunt & sequuntur Philippus Francus b, & Nauarr. Tertio dicitur, quod prædicta officia debent haberi ante suspensionem. Nam si quis se ingerat diuinis rebus proprie sumptis, & non faciat ea, ex officio, quod prius habebat, non incurrit irregularitatem illatam contra trāsgressores huius suspensionis, & censuræ; atque adeo si aliquis, qui non est acolytus, diaconus neque subdiaconus deferat cereos, & solemniter dicat Epistolam, vel Euangelium, non contrahit irregularitatem, ex vi huius suspensionis à diuinis, vt notant Nauarrus c. & Philippus Francus. Bene tamen incurrit aliam irregularitatem alterius speciei, quod exercet solemniter officium, & ordinem, quem non habet. Verum est tamen, quod si Religiosus, vel aliquis alius facit officium acolyti, & subdiaconi deferendo cereos, vel dicēdo epistolam non solemniter, sed vt laicus, non incurrit hanc cēsuram, quia quamuis ingerat se diuinis proprie sumptis, cum tamen ea non faciat solemniter ex officio, quod antea habebat, non incurrit pœnam huius suspēsionis, atque aliam quamcunque d. Et videtur etiam dicendum, quod suspensus à diuinis est prohibitus ad actum prædicandi, cum secundum iura antiqua sit actus deputatus sacerdoti, quamuis non competat omnibus sacerdotibus, ex officio prædicare, vt cautum est in Concilio e Constantiensi. At contrariū puto dicendum. Licet enim aliqua iura dicant esse deputatū ordini diaconatus, iura tamen supradicta debent intelligi respectu actus cantādi Populo Euangelium solemniter; prout in nostra summa f resoluimus. De actu vero benedicendi mensam in refectoriis, & dicendi orationes solemniter in processionibus extraordinariis, & vigiliis, & funeralibus, & similibus; dubium est, an comprehendantur in suspensione à diuinis, & existimo eos actus, & similes esse interdictos, & prohibitos, eo quod ex consuetudine sunt actus pertinentes ad sacerdotiū. Nam hucusq; non vidi ea ministeria exerceri, nisi à presbyteris inter Religiosos viros. Hæc sunt quæ prohibentur in suspensione à diuinis. Videamus igitur, veniēdo ad id, quod in articulo quæstionis proposuimus disputandum, vtrum, scilicet, Prælati Regulares possint ab huiusmodi censura absoluere suos subditos? Et respōdeo, quod in foro cōscientiæ recte possunt per priuilegiū Clementis IV. in primo articulo huius quæstionis allegatum, vbi conceditur posse eos absoluere, a quacumque suspensione à iure, vel ab homine generaliter promulgata. Quod aliis priuilegiis ibi, & in superioribus articulis confirmauimus. Et nemini dubium est, quod Prælati Regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt ab ea absoluere in foro conscientiæ, si procedat à delicto occulto, non deducto in iudicium, iuxta indultum commissum Episcopis à Concilio Tridentino g, quod indultum ipsis Prælatis etiam communicatur. Dubium tamen est, an in foro exteriori possint absoluere à dicta pœna? Et respondeo, quod sic, quando illa pœna non est perpetua: quia non infligitur ex natura sua propter delictum prohibitum; sed propter solam contumaciam, cum ordinarij possint dispēsare, vt aperte dicit quadam decretalis h. Et quamuis hæc pœna sit perpetua, quando non est reseruata, certum etiam est, quod potest remitti per ordinarios Prælatos, prout euidenter deducitur ex alia decretali i. Et sic Prælati generales, & prouinciales, cum sint ordinarij suorum subditorum, possunt absoluere à dicta suspensione à diuinis, quando non est perpetua & quando licet perpetua sit, Sanctitati non est reseruata. Vnde dicemus infra, in quæstione de clausura, quod in casu ingressum mulierum in monasteria Monachorum, quod dicti Prælati possint absoluere suos subditos à suspensione à diuinis incursa ab eis admittentibus præsumptuose mulieres intra clausuram dictorū monasteriorum: contra fœlicis recordationis Pij V. constitutionem.

a Fran. in ca. ... de sent. excom. lib. 6.

b Fran. inc. vbi sup. Nau. in sum. c. 27. num. 163.

c Franc. vbi su. §. aureum ... 3. Nau. vbi su.

d cap. adiicimus. 16. q. 1.

e Conc. Cōst. ss. 8. & 15.

f in sum. 2. tom.

g Conc. Trid. sess. 24. c. 6. de reform.

h c. ex literis. de constit.

i c. nuper. de sent. excomm.

ARTICVLVS XV.

Vtrum prædicti Patres possint absoluere suos subditos, à censuris in contemptum clauium commissis.

Respondeo dicendo, quod Bonifacius k IX. prout refertur in supplemento, concedit facultatem dictis Prælatis, vt possint absoluere suos fratres & sorores, ab excommunicatione incursa, propter violentas manus in clericos iniectas, & cum eis super irregularitate, si quam, huiusmodi sententiis ligati, celebrando diuina, vel miscendo se illis modo tantum (non tamen in contemptum clauium) alias præmissorum occasione qualitercumque contraxerint, dispensare; eosque quoad hoc, in statum pristinum restituere, & quod similiter possint absolui dicti magistri, & Priores, ac Vicarij, à confessoribus per eos eligendis. Et Eugenius IV. in concessione facta fratribus Minoribus, de qua l infra, qua possint ab omnibus absolui plenarie, addit, *nisi illa in contemptum clauium committant*. Ex quibus videtur dicendum, quod si incurrant in dicta censuras, in contemptum clauium, non possunt absolui per prædictos Prælatos, neque ipsi Prælati, per cōfessores, ab ipsis electos. At licet virtute huius priuilegij, à dictis censuris minime possint absolui; virtuté tamen priuilegij Clementis IV. videtur posse absolui, & dispensari, licet in contemptū clauium, tales censuras contraxerint. Nam priuilegium Clementis IV. & alia priuilegia superius allegata, concedunt absolute sine dicta limitatione, dictis Prælatis facultatem ad ipsam absolutionem; prout superius late diximus. Et cum ipsa priuilegia sint beneficia principis, fauorabiliter, & late sunt interpretanda, iuxta ea, quæ supra diximus m in quæstione de priuilegiorū explicatione. Et insuper probatur, quod saltem Generales, & Prouinciales, & alij habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt absoluere & dispensare. Pro quo est videndū, quid sit peccare in cōtemptum clauium. Et dico, quod tunc aliquis peccat in contemptū clauium, & Ecclesiæ, non quando mouetur ad huiusmodi contemptum ex aliqua ira, odio, & affectione; sed tantum ex eo, quod non vult se submittere Ecclesiæ potestati, credendo tamen Ecclesiam habere potestatem, iuxta doctrinam expressam D. Thomæ n, Soti, Caietani, à doctissimo Castro resolutam. Vnde quādo aliquis propter aliquam causam particularem, scilicet, odium, iram, aut concupiscentiam, non

k Fo. 120. concess. 542.

l Infrà hac q. art. 20.

m Su q. 12. artic. 6.

n D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. ad 3. vbi Cai. Sot. in 4. d. ... q. 2. §. quantum ad secūdum. Cast. de leg. pœna l. 2. c. 5. docum. 6.

non vult se submittere Ecclesiæ præceptis, credendo esse iustam, tolerabilem, & discretam, credendo ipsam regi ab Spiritu sancto, & eius potestatem esse à Deo collatam, non dicitur ex cōtemptu clauiū peccare, sed ex dicta causa particulari, etiam si sæpe sapius, propter eandem causam, eadem met peccata committat, prout resoluit Syluester *b*. Hoc supposito probatur nostra conclusio, quod scilicet, in foro consciētiæ possint Prælati generales & Prouinciales absoluere, & dispensare in foro conscientiæ, in censuris commissis à suis subditis, in contemptū clauiū †. Licet enim non possint absoluere suos subditos ab hæresi occulta, iuxta tradita in superioribus: possunt tamen absoluere à cēsuris incursis in contemptum clauium, nolendo subiici clauibus Ecclesiæ, credēdo tamen Ecclesiam habere potestatem à Christo Domino, ad ligandum, & soluendū: hoc enim non est hæreticale, cum, vt supponitur, credant Ecclesiam posse censuras, iure optimo fulminare, & imponere. †

b Sylues. ver. contempt. n. 1. & 2.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum peccantes ex confidentia horum priuilegiorum, possint absolui à dictis Prælatis, virtute eorum priuilegiorum.

Respondeo dicendo, quod hic articulus proponitur, propter priuilegium Bonifacij IX. in superiori articulo allegati, dantis facultatem Prælatis Regularibus, ad absoluendum, & dispensandum in certis causis, cum suis fratribus; dummodo tamen non in contemptum clauium, aut alias occasione dictæ indulgentiæ peccauerint. Ponitur etiam iste articulus, occasione concessionis Eugenij IIII. de qua in libro *c* Monumenta ordinum, in prima & secunda impressione, qua cōcessit ipsis fratribus, quandam indulgentiam & remissionem peccatorum plenariam, de qua in quæstione de confessariis, quantū ad absolutionem, dicemus. Et addit Summus Pontifex, ne (quod absit) propter huiusmodi gratiam reddantur fratres procliuiores ad illicita, in posterum committenda: Quod si ex confidentia huiusmodi aliqua peccata committant, ad talia prædicta indulgētia nullatenus suffragetur. Vnde dico, quod quādo in priuilegio, & facultate Apostolica, non excipiuntur, quæ cum confidentia talis facultatis fuerint commissa, de rigore videntur concessa. Vnde cum in priuilegio Clementis IV. allegato, in articulo primo huius quæstionis, non fiat talis exceptio, debemus concedere de rigore, quod Prælati, virtute dicti priuilegij, & aliorum, talem exceptionem minimè facientium, possunt absoluere suos fratres à peccatis, & à censuris, quæ cum confidentia dicti priuilegij commiserint, & contraxerint. Hæc propositio videtur probabilis, stando in rigore talium concessionum, nihil excipientium; quia priuilegia talia interpretanda sunt contra concedentem, maxime in fauorabilibus, quæ non sunt in præiudicium tertij, vt probatur in iuribus *d*, & tradunt Doctores communiter, cum Innocētio. Quod confirmatur primo, quia contra eum, qui legem dicere potuit apertius, est interpretatio facienda, prout ex iure Canonico *e*, & Ciuili satis deducitur. Confirmatur deinde, quia ius non dicit, quod ipso facto priuilegium amittit, qui concessa sibi abutitur potestate: sed dicit, quod priuilegium amittere meretur. Et ita secundum merita innuit priuationem, vel declarationem amissionis, non ipso iure, aut facto fieri, sed posse & debere fieri, sicut dixit D. Augustinus, quod peccator est indignus pane, quo vescitur; non tamen eo ipso, quod peccat, est priuatus iure, quod habet in suo pane. Dixi (in rigore) quia si de mente concedentis, illud probabiliter præsumatur, aut constet, tunc talis concessio, aut priuilegium non extēditur ad ea, quæ cum confidentia eius cōmissa fuerint, post talem concessionem, vt patet: quia à voluntate concedentis pendet totum hoc. Vnde, quia in generali concessione, aut facultate contra ius commune, non præsumitur quis concedere velle id, quod non esset specialiter concessurus (vt est communis regula vtriusque iuris) specialiter autem non esset quis concessurus id, vnde esset occasio peccandi, qualis videtur esse, si concederetur potestas etiam ad ea, quæ cum confidentia eius committerentur (quia semper est interpretatio facienda, vt euitetur delictum, vt notatur in iure *f*.) Hinc videtur, quod concedēs non intendit, quod ad ea facultas sua extendatur; & per consequens videtur, quod virtute eius peccantes cum dicta confidentia minime possunt absolui, nisi expresse in ipsa facultate concedatur. Et hæc opinio, vt securior & magis pia consulenda est, ad terrorem & præseruationem peccati: præsertim cum contraria non sit in rigore adeo certa. Verum est tamē, quod in casu particulari, in quo dispendium animæ immineret, si à commissis cum confidētia priuilegij, non posset quis absolui; ego eum absoluendū iudicarem, præsupposita contritione debita, notificādo ipsi pœnitenti, quod talis facultas ei amplius non valebit ad alia, cum eius confidētia, de cætero committēda. Ex dictis colligitur, quod licet in priuilegio Clementis IV. & aliorum Pontificum, non ponantur limitationes assignatæ in priuilegiis Bonifacij IX. & Eugenii IV. scilicet, quod non possint absolui fratres ab his peccatis & censuris, quæ cum confidentia dictorum priuilegiorum commiserunt, & contraxerunt, absolute loquendo, debent secundum mentem concedentium necessario subintelligi. Et ita regulariter loquendo, non debent Prælati absoluere suos fratres, virtute dictorum priuilegiorū, ab his, quæ cum confidentia ipsorum commiserunt, nisi ex negatione talis absolutionis, periculum spirituale ipsius animæ absoluendæ, timeatur. Sed vidēdum est quid sit peccare cum confidentia priuilegiorū ad hoc, vt dicta absolutio, & dispensatio negetur. Et respondetur, quod quantum ad hunc effectū, tunc dicitur quis peccare cum confidētia facultatis sibi concessæ, quando ex talis facultatis confidētia mouetur ad committēdum id, ad quod non moueretur sine ea. Pro cuius dicti explicatione nota, quod nō dico, quod quādo non cōmitteret illud si talē facultatē non haberet, dicitur quis peccare cum prædicta confidentia: sed dico quod tunc dicitur peccare cum ea, quando non mouetur ad id, nisi ex tali confidentia. Est enim inter hæc magna differentia. Stat enim, quod si ego non haberem per talem facultatem, tam facile remedium & certum, solicitius me haberem, ne inciderem in talia reseruata. At vero cum video mihi facile remediū per talem facultatē adesse, sicut adest ad alia non reseruata, certe non curo magis illa cauere, ac si reseruata non essent; vel sicut alia non reseruata, pro quibus facile remedium haberetur. Et tamen in hoc casu est verum, quod talia non committerem, si talem facultatem non haberem. Sed tamen hoc non est positiue peccare cum confidentia priuilegij, aut quod idem est causaliter cum confidentia priuilegij peccare, dum talis confidentia non est causa positiua, seu concomitans ad peccatum, dum per talem confidentiam ego negligentior in dies fio, ad cauendum diligētius talia reseruata, quam si talem facultatem non haberem; & per consequēs, hoc non est præbere, aut sumere causaliter incētiuum peccandi: sed est per talem confidentiam auferre specialem solicitudinem cauendi talia reseruata. Quod si ego non solum ex tali confidentia priuilegij essem negligens ad cauendum reseruata, sicut non reseruata; sed insuper mouerer specialiter ad exequēda praua desideria, seu passiones, quibus etiam alias ad talia reseruata instigor, & moueor; tunc vere proprie talis confidētia facultatis, est causa positiua, aut positiue mouens ad peccatum, & præstans incentiuum ad id: & talis proprie cū confidētia, seu potius ex confidētia priuilegij peccare dicitur. Sicut si aliqui dicerent & deliberarēt secū dicētes: accipiamus hoc priuilegiū, & occidamus illū, quia absoluemur per illud: vel priuilegiū habemus, per quod possumus absolui, occidamus illū, &c. Et isti tales nō possūt absolui virtute priuilegij dicti, cū tacite subintelligatur, in omnibus priuilegiis, quod virtute eorū, nemo absoluatur, si cum confidētia ipsorum, peccata commiserit, & censuras cōtraxerit. Ille autem, qui solū fit negligēs per talem facultatem ad cauēdum reseruata, videtur quod bene absolui potest virtute talis facultatis, etiam expresse excipientis eum, qui cum eius con-

c Fo. 61. in 1. impr. & in 2. fol. 65. conces. 66.

d Cap. olim. de verb. sign. cap. quã a circa de pri uilegiis & in nost. d. c. licet. de transl. Episcop.

e d. cap. quia circa. l. si ff de cōst. princip.

f l. 1. §. fin. ff. de his qui not.

confidētis peccaret. Et ratio huius est, quia virtute talis exceptionis solum excipitur is, qui proprie & positiue mouetur ad peccandum, & sumit inde incentiuum peccandi: quia & hoc solum intendit concedēs præcauere, quando talem exceptionem expresse, aut implicite fecit. Quia & in concessione facultatis certe intendit liberare eos, qui eam concedit à maiori solicitudine adhibenda, circa absolutionem à reseruatis, quam si non essent reseruata; alioquin scrupulosum, aut fere semper scrupulosum esset habere tales facultates, nisi sic intelligantur proprie, vt dictum est: cum cuilibet peccanti in reseruatis, fere semper occurrat cogitatio aliqua, de tali facultate & remedio, & intentio aliqua se remediādi post tale peccatum reseruatum commissum: quia si putaret non patere sibi remedium, nisi difficile, certe solicitius caueret ab ipsis reseruatis. Ita eleganter Corduba a.

a Cord. lib. 5. qq. de indulgē. qu. 37. iuxta fin.

ARTICVLVS XVII.

Quid sibi velint verba posita in priuilegiis supra positis, in quibus dicitur, quod Prælati possunt absoluere suos subditos à pœnis, à iure, vel ab homine.

RESpondeo dicendo, quod in priuilegio concesso Abbatibus Cistertij, ab Eugenio IV. & in priuilegio concesso à Gregorio XIV. Ministris infirmorum, & in aliis priuilegiis, *Supra positis, conceditur Prælatis, quod possint absoluere à censuris, & pœnis*: sub quibus verbis (censuris & pœnis) non includitur facultas dispensandi ab irregularitate, quia irregularitas non est censura, vt dicitur in iure b, & notat Nauarr. Neque etiam nomine pœnæ cōtinetur. Licet enim irregularitas cōtracta ratione alicuius culpæ, pœna dicatur: non tamen venit absoluēda, nec dispensanda virtute prædictorum verborum, prout constanter tenet idem Nauar. c contra Cordubam, Medinam, Gutierrez, & Sotum in quarto Sentētiarum, qui in lib. de iustitia d & iure, sententiam Nauarri amplectitur, quam ego in nostra Summa constanter sequor, aduertens Summos Pontifices, his temporibus in Iubileis ab eis emanatis, eam expressis verbis approbare. Nomine igitur pœnæ, illa tantum veniunt, quæ à confessore, vel à canonibus pœnitentialibus, imponuntur; vel etiam, quæ ab ipso pœnitente sponte, aliquo bono fine subeuntur; de quibus per Nauarrū e. Igitur sub dictis verbis, solum de censuris & pœnis illis loqui videntur priuilegia, quæ absolutiones à peccatis, vel Sacramētorum susceptionem impedirent. Quod non facit irregularitas, quia illa subsistente, absolutio à peccatis, atque etiam ab eo, quod irregularitati causam dedit, impendi potest, iuxta doctrinam Cardinalis f. Et aduertendum, quod nomine pœnæ non venit pœna pecuniaria debita per sententiam Iudicis. Pœna enim pecuniaria non est pœna Ecclesiastica, prout aduertunt Sotog. & Nauar. Hinc quidam aiunt illud verbum, *& pœnis*, esse declarationem prioris verbi, scilicet, *censuris*, nempe quando censura fertur per modum sententiæ & pœnæ.

b c. quærenti. de ver. signif. Nau in Man. c. 27. n. 254.
c Na. c. 27. n. 152. Cor. vbi sup. q. 43. dub. 4. Med. in 1. 2. q. 96. ar. 4. Gutier. in qu. Canon. ca. 1. fol. 57. Sot. in 4. d. 22. qu. 3. artic. 1.
d Sot. lib. 5. de iust. q. 1. art. 4. p. 382. in Sum. confes. 1. 12.
e Nau. vbi su. n. 193. & 194. & 254.
f Card. in cle. dudum. §. ac deinde pras. de sepult.
g Sot. in 4. d. 18. q. 1. ar. 2. pu. 3. contra Nau. cap. 27. num. 25.

ARTICVLVS XVIII.

Quid significent illa verba posita in priuilegiis, quod scilicet, dicti Prælati possint absoluere à quibuscunque irregularitatibus, & inhabilitatibus.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IIII. in illo priuilegio sæpe sæpius allegato, concessit Reformatori Generali Cistertij, in illa absolutione plenaria, quam semel dumtaxat potest suis subditis conferre, concedit inquam ipsis, *vt eos à quibuscumque irregularitatibus & inhabilitatibus absoluat*. Et dubitatum est, an ratione prædictorum verborum possint dicti Generales cum suis monachis dispensare in irregularitatibus, & inhabilitatibus. Et autor Compendij h ordinis Cistertij ait, quod nullibi dici possit, sub absolutione irregularitatum, dispēsationem super eisdem comprehēdi. Vnde clausula intelligi videtur, de absolutione à peccato irregularitatem producente, quod peccatum ad exercitium ordinum & officij, pœnitentem inhabilem reddit, vt per Nauarrum i: qualis est concubinatus notorius, & fornicatio, & alia similia, quibus illaqueati, sunt ipso iure suspensi, prout sacri Canones k decernunt (saltem donec pœniteant) & irregulares celebrando fiunt. Vnde venit intelligēdum quoddam priuilegium concessum à Iulio II. domino Gregorio Duci Colimbricensi, administratori per Sedem Apostolicam specialiter deputato, ac Priori generali militiæ de Auis, Cistertiensis ordinis, datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingētesimo septuagesimo septimo, sexto Kalend. Iulij, Pontificatus sui anno quarto. In quo inter alias, sequens proponitur concessio, dicitur enim, *Summus Pontifex, concedere ipsi domino Gregorio, & successoribus eius, & Prioribus maioribus, & successoribus eorum vt possint absoluere milites, Priores, & fratres dictæ militiæ, à peccato adulterij, incestus, sacrilegij & fornicationis*: quæ verba sunt explicāda, respectu pœnarum & suspensionū, quæ correspondent istis delictis, vt scilicet dicti magistri, & Priores possint absoluere fratres dictæ militiæ, à dictis pœnis, & ab infamia, resultantibus ab eis. Alioquin si eis tantū cōcederetur absolutio à dictis criminibus, nulla indulgētia ipsis fieret, cum hoc, cuicumque sacerdoti approbato ab ordinario, concedatur. Et hoc significat absolutio dicti Prioris maioris, facta in Capitulo generali dictæ militiæ, in qua dicit, *Aboleo etiam omnem maculā infamiæ, & inhabilitatis vndecumque contractam*. quæ infamia, & inhabilitas consistit in pœnis canonicis, talibus delictis correspondentibus.

h Collē comp. Cister. tit. absolu. vel. irregularitatibus & inhabilitatibus.
i Nauar. in Manual. cap. 25. num. 76.
k Prop. c. 13. & cap. si qui sunt. 81. d. c. 2. de sent. & re iud. lib. 6.

ARTICVLVS XIX.

Quid importetur per illa verba (absoluo vos ab omni infamiæ macula) *posita in superioribus priuilegiis.*

RESpondeo dicendo, quod prædicta verba ponuntur in dicto priuilegio Eugen. IIII. concesso Reformatori ordinis Cistertij: in quo conceditur, *quod possit absoluere omnem inhabilitatem, & infamiæ maculam, siue notam contractam, excepta ea, quæ nascitur ex homicidio voluntario, mutilatione membri & bigamia*. Pro quorū explicatione, nota quod regulariter omnes infames secundum leges (de quibus Bartol. a, de quibus etiam decreta canonica, verba faciunt) etiam secundum canones sunt infames, vt deducitur ex iure b. & notat Innocētius, & similiter omnes, qui suis culpis, ad ordines promoueri non possunt, de quibus per Panor. c. Pro quorū explicatione, nota quod quædam dicūtur delicta leuia, & sunt illa, in quibus dolus non requiritur, vt quando aliquid contingit per imperitiam sine dolo; vel quando interuenit culpa leuis, vt latè tradunt Panorm. & d Angel. quod arbitrio Iudicis relinquendum est, vt ait Aretinus e grauia dicuntur, vbi dolus interuenit, in graue præiudicium alterius, seu Reipublicæ, quæ alias dicuntur mediocria, vt est furtum & periurium. Grauiora sunt publica, in quibus non imponitur pœna mortis, & grauissima, in quibus imponitur pœna mortis, quæ alias dicuntur enormia. Has differentias ponunt Bartol. f Felin. Angel. Aret. Folerius, Bossius, & Iul. Clar. Secundo nota, quod duæ sunt opiniones, quæ horum delictorum indicant irregularitatem. Prima est, quod delicta mediocria, siue sint notoria iuris, siue facti propter notorietatem causant irregularitatem ex accidenti: & tales delinquentes non possunt promoueri etiam acta pœnitētia. Si vero ista delicta mediocria sint occulta, prout distinguitur occultū contra notorium, tunc acta pœnitentia promoueri possunt. Hanc sententiam tenent Angelus g, Syluester, & D. Antoninus. Qui omnes fatētur delicta enormia quantumcumque occulta sint, irregularitatem non inducere, dicētes, non sufficere ad irregularitatem quod delicta sint enormia tantum, sed etiam exigere, vt sint notoria vel publica. Quam sentētiam tenet Nauarrus, dicens, quod omne crimen notorium depositione dignum inducit irregularitatem. Neq; ad hoc sufficit, quod sit enorme, vt inducat dictam irregularitatem, si occultum est, nisi in illis casibus, in quibus ius cōstituit, vt hunc sortiatur effectum, sicut homicidium. Ex quibus infertur, quod delicta mediocria siue sint notoria iuris, siue facti propter notorietatem causant irregularitatem ex accidēti, & quod tales non possint promoueri, etiam acta pœni-

a Bar. in l. 1. C. ex quibus causis infamia irroget. c. omnes. c. nulli. & c. infames. 6. q. 1. c. infamibus. de reg. iur. lib. 6. c. testis. Daniel. 81. d. cap. vlt. de test. ca. Deus omnipotens de accusat.
b c. omnes 6. q. 1. Innoc. in cap. qual. & quando. 2. de accusat.
c Panorm. in c. ex diligēti. de simonia.
d Panor. in c. tua de pœnis. Ang. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. & in l. leuia. ff. de accusat.
e Aret. in cap. cum illorum. de sent. excommun.
f Bar. in dict. §. si mandato. n. 3. & in d. l. leuia. Felin. in d. c. cum illorum. Aret. in dict. tract. malefic. in princ. colu. 3. Foler. in pract. crimin. in ver. audiatur accusator. n. 49 pag. 70. Boss. in pract. criminal. tit. de ind. nu. 91. fol. 179. Clarus lib. 1. recept. §. 1. num 9.
g Ang. in Summa verb. irregularitas. vbi Syl. q. 14. Anton. 3. p. tit. 28. cap. 6. nu. 7.

tentia,

h Nau. vbi sup. nu. 242. i Anton. in. tract. de irregularit. vol. 16. in. d. cap. 6. nu. 11 & 12. Abb. in c. at si clerici de iudic. nu. 34. in fine.

tentia, intelligenda sunt quando talia delicta sint depositione digna, vt ait Nauarrus *h*: qualia sunt furtũ, periurium, & adulterium, falsum testimoniũ, sacrilegium, vt referũt Antoninus *i* & Abbas *l* vbi numerat crimina depositione digna. Ex his colligitur ad quæ se extendat potestas data in dictis concessionibus Regularibus Prælatis, quoad suos subditos.

ARTICVLVS XX.

Vtrum dicti Prælati possint habilitare suos monachos ad officia ordinis ad quæ sunt inhabiles ratione alicuius transgressionis legis Canonicæ.

RΕspondeo dicendo, quòd hic articulus proponitur propter cõstitutionem superius allegatam Eugenij IIII. cõcessam Generali Reformatorum Cistertij, in qua conceditur ipsi, *vt possit absoluere suos subditos nouitios, donatos, oblatos, & commissos semel à quibuscumq; irregularitatibus, & inhabilitatibus etiam ante impressam, vel post ex quacumque causa contractis vel contrahẽdis: etiam si talia forẽt propter quã ad Sedem Apostolicam, vel quemcumq; alium specialiũ habendus esset iuridica accessus, pro modo culpæ pœnitentia salutari in forma Ecclesiæ consueta, & alia prout de iure iniungendo.* Ex quibus verbis videtur colligi, quod Prælati virtute eorũ possũt habilitare suos fratres ad officia ordinis, ad qua per aliquam constitutionem Apostolicam sunt inhabiles. Et videtur Prælatos virtute supradictæ concessionis à dicta inhabilitate posse eos in foro consciẽtiæ absoluere. Dixit enim Summus Pontifex, quod à quibuscumque inhabilitatibus contractis, & contrahendis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, possint eos absoluere in foro conscientiæ, de quibus corde contriti, & confessi fuerint, eisque remissionem plenariam cõcedere. Sed his verbis respondere potest, quod, scilicet, non intelligantur de omnibus inhabilitatibus in vniuersum; sed tantum de illis, quæ impediunt exercitiũ Ordinum, & officij, inhabilem ad ea reddendo pœnitentem, ratione quorum inhabilitatum non possint accedere ad sacramenta communicando, & celebrando, & disponi ad indulgentiam plenariam lucrandum, quæ in dicta concessione conceditur. Nam verba illimitata debent secũdum subiectam materiam limitari, prout diximus *k* supra. Vnde cum habilitare

k sup. qu. 11. ar. 6. reg. 11.

aliquem sit res maximi momẽti, præcipue quando ipsa habilitatio Sedi Apostolicæ reseruatur, vt hanc facultatem Prælatis concedamus, ad aliud priuilegium, hoc expresse concedens, debemus deuenire. Et inuenio eundem Eugenium IV. prout continetur in libro Monumenta *l* ordinum concessisse fratribus Minoribus de obseruantia prouinciæ regni Castellæ. *Quatenus singuli Prælati dicti ordinis quocumque nomine censeantur, & confessores per ipsos Prælatos deputati, vel pro tempore deputandi, singulorum conuentuum locorum, domorum, vel Eremitoriorum huiusmodi semel tantum absoluere omnes & singulos fratres professos, conuersos atque nouitios, habentes propositum profitendi, necnon perpetuo donatos, oblatos, præsentes, & futuros ipsorum conuentuum domorum Eremitoriorum huiusmodi ab omnibus & singulis suis peccatis &c.* Et addit: *Necnon cum singulis supradictis super quibuscumque irregularitatibus, & inhabilitatibus quomodo contractis in omnibus, & singulis, etiam Sedi Apostolicæ specialiter, & expresse reseruatis (bigamia, homicidij voluntarij, mutilationis membri, casibus dumtaxat exceptis) semel similiter dispensare, atque eos habilitare, vt non promoti ad omnes ordines sacros, & Missarum celebrationem promoueri possint, & ipsi promoti in eisdem ministrare valeant & possint, & quod ad quascumque dignitates administrationes, & officia dicti ordinis etiam si curam habeant animarũ, recipi, illisque præfici, & assumi Apostolica auctoritate valeant, & possint.* Hæc Eugenius IV. Ex quibus colligitur, quod in foro sacramentali dicti Prælati, & confessores per eosdem deputati, vel pro tempore deputãdi possunt semel in vita absoluere fratres, & alios numeratos ab inhabilitate, quam contraxerunt transgrediendo leges Papales inhabilitantes eos ne possint promoueri ad ordines sacros, neque in susceptis ministrare, neque etiam possint eligi, & assumi ad officia ordinis. Et licet hoc priuilegium tantum concedatur fratribus Minoribus obseruãtiæ prouinciarum Regni Castellæ, Pius tamẽ II. ipsum ad totam familiam extendit, prout aduertit Collector *m* priuilegiorũ Men-

l In 1. imp. f. 61. & in 2. f. 62. conc. 85.

m Coll. 8 vit. absolutio ex extraordinaria qu. ad fratres. §. 5.

dicantium. Aduertendum etiam, quod idem Papa Eugenius IIII. voluit, quod ad gaudendum supradicta concessione, quod singuli prædictorum, qui sufficientis literaturæ sunt, per vnum annum à tempore, quo concessione huiusmodi gaudere voluerunt, in singulis septimanis impedimẽto cessante legitimo, vel septem psalmos pœnitentiales cum litania recitent sine legant. Alij vero non sufficiẽter literati, alias orationes iuxta confessorum suorum arbitrium, prout animarum suarum saluti visum fuerit, dicere teneantur. Et quod si forsan impedimento detenti in dictis anno, & septimanis orationes prædictas commode dicere non potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiserint, ex tunc aliis septimanis sequentis anni supplere teneantur, prout continetur in libro Monumenta *a* ordinum. Quæ additio non ponitur, vt cõditio, qua non impleta, absolutio, & dispensatio est nulla. Nam in supradicta concessione non solum conceditur dispensatio, & habilitatio, sed etiam absolutio à peccatis, & à censuris. Absolutio autem à peccatis non potest impẽdi, ita vt non adimpleta obligatione dicendi dictas orationes, pœnitens non remaneat absolutus à peccatis, neque à censuris, iuxta ea, quæ tradunt Corduba *b*, & communiter scribentes. Vnde cum dictum præceptum respiciat non solum dispensationes, & habilitationes, sed etiam absolutiones à peccatis, consequenter est dicẽdum, non esse conditionem, qua non impleta dispensationes, habilitationes, & absolutiones sunt nullæ: sed tantum esse præceptum, quod à Domino Papa præcipitur sacerdotibus imponendum. Quod tanquam pœnitẽtiam salutarem à Domino Papa taxatam tenẽtur volẽtes gaudẽtes dicto indulto, acceptare, ita vt etiamsi teneant viri doctissimi pœnitẽtes nõ teneri ad acceptandam pœnitentiam à confessariis impositam, hanc tamen pœnitẽtiam dicendi septem psalmos, cum sua litania, singulis septimanis vnius anni, aut aliam, prout ipsis confessariis expedire videbitur, iuxta formam dictæ concessionis acceptare teneantur, alioquin minime debent absolui, neque dispensari, neque habilitari. Et eam absque dubio adimplere tenentur sub pœna peccati mortalis, iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores. Aduertẽdum etiam est id, quod infra in quæstione de confessariis, quoad potestatem absoluendi fratres, dicetur. Vtrum autem in foro exteriori possint dicti Prælati in dicta habilitate dispensare, quando suæ sanctitati non reseruatur, dicemus infra in quæstione de Abbatibus, quoad potestatem dispẽsandi in irregularitate ex delicto præter homicidium voluntarium procedente.

a In 1. imp. f. 62. & in 2. fol. 63, conc. 86.

b Cordub.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum prædicti Prælati possint absoluere nouitios.

RΕspondeo dicendò, quod Clemens IIII. concessit Generali, & Prouincialibus Ministris eorumque Vicesgerentibus, & Custodibus, prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum; *Vt suo volentes aggregari consortio, scilicet, volentes ingredi ordinem, qui suspensionis, vel interdicti, vel excommunicationis sententiis à iure, vel à iudice promulgatis generaliter sunt ligati absolutionis beneficium obseruata forma Canonica impertiri, ipsosq; in fratres recipere valeant. Ac eos quos post assumptum habitum, vel professionem emissam recoluerint se talibus in seculo fuisse sententiis innodatos secundum formam prædictam valeant præfati Prælati, ac illorum vices gerentes absoluere, & cum irregularitatibus dispensare, si forsan talibus innodati sententiis, vel in locis interdicto suppositis diuina præsumpserint officia celebrare, vel ordines recipere. Ita tamẽ quod si aliqui ex talibus eisdem sentẽtiis propter dubium sint adstricti, satisfaciant, vt tenentur. Voluit tamen quod, nisi præfati mox ordinem intrauerint, etiam super hoc eis indulgentia à Prælatis eiusdem ordinis concedantur, eo ipso in pristinas sententias, à quibus eos absolui contigerit, relabantur.* Hęc Clemẽs IV. circa quã concessionẽ ibi, *seruata forma Canonica*, est aduertendum quod Leo X. prout habetur in Supplemẽto *d*, concessit, quod fratres Minores qui audiunt cõfessiones absoluendo in foro conscientię excommunicatos, non tenentur seruare formam, quę obseruatur in publicis absolutionibus, scilicet, flagellationẽ cum Psalmo, *Miserere mei*. Et sic licet concedatur à Clemente IIII. quod pos-

c fol. 56. in 1. imp. & in 2. imp. fol. 140. con. cf. 320. & fol. 216. conces. 550.

d fol. 59. conces. 174.

sint

sint dicti nouitij absolui ab excommunicationibus, obseruata tamen forma Canonica, satis attenta concessione Leonis X. seruatur, absoluendo ipsos in foro conscientiæ sine forma flagellationis cum dicto Psalmo. Aduertendum insuper circa illa verba eisdem sententiis propter debitum sint adstricti, quod Sixtus V. Pontifex Maximus in quadam constitutione (de qua infra in tertio tomo in quæstione de nouitiis, quoad eorum receptionem) ordinauit, quod nullus ad Religionem admittatur, neque validè profiteri possit onere alicuius debiti implicatus, nisi prius creditori satisfaciat. Aduertendum insuper circa eandem concessionem, quod voluit Summus Pontifex eo ipso in pristinas sentētias relabi, si mox ordinem non intrauerit. Voluit etiam quod Prouincialis Mendicantium, ac ipsis absentibus Vicarij prouinciarum, prout refert Veracrux in suo compendio manuscripto, ac alij quibus specialiter, & expressè commiserint, possint absoluere omnes Religiosos volentes suum ordinem intrare, ab omnibus excommunicationibus, sententiis, censuris, & peccatis etiam à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, exceptis de Cœna Domini, quando ad eos pro confessionibus audiendis recurrerint. Quod priuilegium ait dictus pater concessisse Clementem VII. anno millesimo quingentesimo trigesimo, Prouinciali ordinis Prædicatorum prouinciæ sanctæ Crucis de la Hispañola, quo gaudent omnes Prouinciales, ac Vicarij prouinciarum absentibus Prouincialibus, & quibus ipsi specialiter expresse commiserint, & in quocunque loco quarunque prouinciarum in toto orbe existentes, vti poterunt. Quia dicto priuilegio nulla expressatur ratio particularis, quæ mouet Papam ad hoc concedendum, & sic vbi militat eadem ratio & causa, idem erit iudicium. Et ait insuper doctissimus ille vir, hoc esse singulare priuilegium pro nouitiis, vel pro illis qui irretiti sunt excommunicatione, vel suspēsione à iure particulariter in eos promulgata, & ordinem intrent, vt virtute huius priuilegij possint absolui, quia concessis casibus, & censura Papæ reseruatis, conceduntur aliæ censuræ inferiores, quia in maiori includitur minus, & cui conceditur maius, conceditur etiam minus, prout dicitur in iure *a*. Ait insuper, quod absoluti virtute huius concessionis non reincidunt in censuras, dato, ordinem non intrēt, vel à nouitiatu retrocedāt qua absolutè conceditur absolutio in omnes fideles pro confessionibus recurrentes ad prouinciales, & ad cæteros nominatos quod ego propter hanc rationem omnino admitto. Quia Paulus III. apud S. Petrum Romæ, sub annulo Piscatoris, die tertio Iulij, anno Domini millesimo quingētesimo quadragesimo quinto, Pontificatus sui anno secundo, *Concessit moderno, & pro tempore existenti præposito Societatis Iesu, qui presbyteri fuerint & approbati ab Ordinario, quorumcunque vtriusque sexus Christi fidelium, ad eos vndique accedentium confessionibus diligēter auditis, ipsos, & eorum singulos ab omnibus & singulis eorū peccatis, criminibus, excessibus, & delictis quātumcumq; grauibus & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à quibusuis ex ipsis casibus resultantibus sententiis, censuris & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla quæ in die Cœnæ Domini solita est legi.) potestatem absoluendi, atque eis pro commissis pœnitentiam salutarem iniungendi, &c.* Et hoc priuilegium vidi ego sub sigillo authentico in Collegio Societatis Iesu Valentinæ Ciuitatis, quo gaudent confessores approbati ab Ordinario aliarum religionum participantium, & communicationem habentium priuilegiorum dictæ Societatis, sicut gaudet nostra sacra religio Minorum: de quo agemus infra in quæstione de communicatione priuilegiorū. Et sic virtute istius priuilegij possunt intrantes religionem absolui ab excommunicatione, vel suspensione, à Iudice particulariter in eos promulgata: siquidem in ea conceditur omnibus fidelibus quod possint absolui à censuris Papæ reseruatis, quod est maius. Sed hoc debet intelligi satisfacta parte, prout iam dictum est in superioribus. Et absoluti à dictis censuris, etiamsi retrocedant, ordinem non intrando, neque profitendo, non reincidūt in eas. Verum est tamen, quod si dicti absoluantur virtute priuilegij Clementis IV. reincidunt. Quod

a In rep. licet. de reg. iur. lib. 6.

intellige, si expellantur, aut retrocedant à religione, ita vt superior non decernat illos amplius admittere: cum dictum priuilegium concedatur his dum sunt in via ad religionem, prout explicat Viualdus *a* in suo aureo Candelabro.

a Viual. in Cande. 1. p. de absolu. nu. 24. p. 39. col. 2.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum prædicti Prælati possint absoluere moniales.

RESpondeo dicendo, quod Nicolaus V. concessit, quod confessores monialium, *Sanctæ Claræ, seu alius frater eiusdem ordinis ad hoc per Prouincialem pro tempore deputatus, in omnibus, & per omnia iuxta formam, & tenorem priuilegiorum, & concessionis eisdem monialibus, quoad ipsarum personas à Sede Apostolica, seu alias quomodolibet concessorū in omnibus præterquam dictæ Sedi casibus reseruatis quoties, fuerit opportunum, eas absoluere possint. Necnon ipsarum seruitrices (si id petierint humiliter) à quibuscumque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque sentētiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, quibus pro tempore innodati fuerint, iniungendo quæ iniungenda fuerint absoluere, eisque Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis Sacramenta ministrare libere, & licite valeant, diœcesanorum locorum cuiuscumque alterius licentia minimè requisita*. Hoc priuilegium habetur in libro Monumenta *b* Ordinum, circa quam concessionem est notandum primo, quod ipsæ Moniales possunt absolui à suis ministris, seu visitatoribus, & confessoribus earum ab omnibus criminibus, pœnis, & censuris etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, quoties opus fuerit, prout concessit Sixtus IV. (& habetur in libro Monumenta *c* Ordinum) monialibus sanctæ Claræ primæ regulæ sub cura fratrum Minorum viuentibus. Cum idemmet Sixtus IV. concesserit, vt sorores sanctæ Claræ sub cura eorundem fratrum Minorum obseruantiæ viuentes, gaudeant omnibus priuilegiis, gratiis, & exemptionibus in genere sororibus primæ regulæ S. Claræ factis, quæ vocantur Collectaneæ. Ita habetur in libro Monumenta ordinum *d*, & in supplemento. Imo addo, quod possunt dicti Prælati, & confessores per eos deputati absoluere dictas moniales ab omnibus peccatis, & censuris, à quibus possunt absoluere suos fratres. Quia secūdum concessionem Sixti IV. (de qua in quæstione de communicatione priuilegiorū) moniales S. Claræ & S. Dominici gaudēt eisdē priuilegiis, immunitatibus, gratiis, & fauoribus, cōcessionibus, indulgētiis spiritualibus & tēporalibus, fratribus Prædicatorū, & Minorū Ordinū cōcessis. Vnde colligitur posse eas absolui à casibus Cœnæ Dñi virtute concessionis Clemētis IV. in primo articulo huius quæstionis citatæ: virtute cuius possunt fratres minores ab eisdem absolui, exceptis quatuor casibus à Sixto IV. enarratis, de quibus in superioribus fecimus mentionem. *Imo virtute cuiusdam concessionis Sixti IV. possunt dictæ sorores sanctæ Claræ, & Tertiariæ eligere semel confessorem de familia fratrum Minorum de obseruātia, qui possint eas absoluere ab omnibus criminibus, excessibus & censuris Ecclesiasticis, si quas forte contraxerint, & eis remissionem generalem, & plenariam peccatorum omnium impartiri*, Prout habetur in libro Monumenta Ordinum *e*, & in Supplemento. In quibus locis idem ipsis concessum est in articulo mortis. *Insuper addo, quod Leo X. concessit licentiam & facultatem omnibus Monialibus S. Claræ, & Ancillis B. Virginis, vt quater in anno possint se à suis superioribus, siue confessoribus, aut aliis fratribus de Ordine fratrum Minorū, per superiores deputatis, facere absolui ab omnibus peccatis suis, qualitercunq; cōmissis. Ita tamen quod nulli ipsarum hac gratia suffragetur, si confessa de ipso aliquid tentarent cōmittere, quod oculos Diuinæ Maiestatis earum violando professionem offenderet. Et insuper placuit suæ Sāctitati de benignitate Apostolica pietatis cōcedere facultatem earum confessoribus de licentia Prælatorum easdem audientibus, quod eadē plenitudine eas absoluant, & illi statui innocentiæ restituant quã Sanctitas sua faceret, si ipsimet in confessione auscultaret peccata. Et quod posthac eadem autoritate Apostolica omnibus, & singulis sanctam benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis suæ.* Ita habentur in Supplemento *f*. Forma autem benedictionis est huiusmodi: *Autoritate tibi concessa, & mihi commissa ego te absoluo, & sic plenariè illi statui innocētiæ restituo, quomodo Sāctitas Domini nostri Papæ faceret, si ipsemet in cōfessione tua peccata auscultaret, eadem autoritate Apostolica tibi sanctā benedictionem Papalem impartior, In nomine Patris, & Filij, &c.*

b In 1. imp. fol. 49. & in 2. fol. 43. conces. 48.

c In 2. imp. fol. 261. conces. 658.

d 2. imp. fol. 261. conces. 677. & in supp. fol. 96. conces. 338.

e in 1. imp. fol. 64. & in 2. fol. 68. conces. 131. & in suppl. fol. 90. conces. 341.

f in suppl. fol. 93. cōces. 29.

ARTI-

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum nouitiæ monialium possint absolui à dictis Prælatis sicut absoluuntur moniales, & fratres.

RESpondeo dicendo, quod ego nunquam potui inuenire aliquod priuilegium in terminis, quo Prælati, & confessores monialium possint absoluere nouitias nondum professas à casibus reseruatis Sedi Apostolicæ, & earum vota dispensare, sicut dispensant in votis monialium professarum. Solum enim inueni priuilegium Sixti IV. *quo concessit monialibus collectaneis, id est, monialibus primæ regulæ sanctæ Claræ, quod ipsæ & earum nouitiæ possint promereri omnes indulgentias almæ vrbis visitando suas Ecclesias.* Quod priuilegium habetur in libro Monumenta g ordinis. Sed quantum ad absolutionem earum nullum potui inuenire, prout dixi. Sed non possum mihi persuadere, quod ipsæ saltem nomine seruitricum intra claustra monialium degentium possint absolui virtute priuilegij Nicolai IV. in superiori articulo allegati, *quo concedit vt ipsas seruitrices (si id petierint humiliter) posse absolui à confessario per generalem deputato à quibuscumque excommunicationis, suspensionis, & interdicti aliisque sententiis, censuris & pœnis Ecclesiasticis, quibus pro tempore innodatæ fuerint, iniungendo quæ iniungenda fuerint, eisque Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis sacramenta Ecclesiastica ministrare libere, & licite valeant diœcesanorum locorum, & cuiuscumque alterius licentia minime requisita.* Et præterea nemini dubium esse debet, quod sicut Prælati Regulares habent iurisdictionem ordinariam super nouitios in sua religione receptos, prout dictum est supra a, ita etiam habent iurisdictionem ordinariam supra nouitias, vt autoritate ipsius absoluantur, & in votis earum dispensetur. Insuper addo, quod virtute priuilegij Pauli III. superius allegati, concessi confessoribus Societatis, possunt absolui à confessore approbato ab Ordinario, iuxta formam Conc. Tridentini, ab omnibus casibus, censuris Papæ reseruatis, exceptis in Bulla Cœnæ Domini contentis: sicut possunt absolui alij fideles.

g Habet. in 1. imp. fol. 261. concess. 178.

a sup. qu. 17. artic. 12.

ARTICVLVS XXIIII.

Vtrum seruitrices dictarum monialium à dictis Prælatis possint absolui.

REspondeo dicendo, quod Nicolaus IV. concessit eas absolui posse prout dictum est in duobus articulis suprapositis. Circa quod est aduertendum, quod hodie ad hoc, vt locũ habeat, oportet, vt illæ sint eiusdẽ regulæ professæ, & intra clausuram maneãt actualiter in monialiũ seruitiis, prout fuit ordinatũ de Tertiariis per Conciliũ Lateranẽse, relatum in constitutione decima septima Leonis X. & in Concilio Tridentino b, vbi tractatur pari modo de seruitoribus regularium. Et licet antiquitus esset forsan permissum seruitricibus ipsis extra claustra monialiũ foris in suis domibus habitare, nunc tamẽ est eis omnino prohibitum, & in clausuram monialiũ intrare. Propter quod ait Cassarubius c, quod non possunt gaudere ipsarum monialium exemptionibus per Concilium Tridentinum, ac aliorum Pontificum constitutiones. Et ideo ait circa istas, confessores monialium sint cauti in administrando eis Sacramẽta, maxime pœnitentiæ, & videant si sint approbati ab Ordinario, necne, & à quibus sic eas possint absoluere, cum non aliam super illas habeant autoritatem, siue facultatem, quàm super puras alias seculares haberent. At opinionem huius patris non in omnibus admitto. Intelligo enim ipsam solum esse verãm in seruitricibus degẽtibus extra claustra monialium in suis propriis domibus, non autem loquendo de seruitricibus non professis, aut professis in religionibus, in domibus contiguis habitantibus, quæ vocantur professæ conuersæ, quę sub obedientia Prælatorum monialiũ degunt. Quas Pius V. in constitutione d incipiẽte, (*Circa Pastoralis officij*) permittit habitare extra claustra in domibus contiguis, dicẽs, *Autoritate Apostolica statuimus, decernimus, & præcipimus, atque mandamus Ordinariis & superioribus earum, vt curent colligi fidelium eleemosynas per conuersas quæ non sunt professæ, vel si professæ fuerint, sint tamen ætatis annorum quadraginta, & in domibus contiguis, extra tamen monasterium degant, & non ingrediantur clausuram aliarum monialium, nisi in casibus ex earum constitutionibus permissis, & earum domibus exire non possint pro huiusmodi eleemosynis colligendis, nisi de licentia Ordinarij vel earum superiorum.* Et Gregor. XIII. in simili constitutione, cuius tenorem refert e Nauar. dixit: *Cæterum quod attinet ad conuersas professas, quas præfatus Pius V. prædecessor noster per præfatas literas sub certis conditionibus ibi contentis permisit posse manere extra monasteria pro colligendis eleemosynis, &c.* innuit, prout ex eo collegit Nauarrus, quod non tollit monasteriis, necessitate oppressis, facultatem tenendi aliquas conuersas extra illa in domibus contiguis, durante necessitate, sed tantum ea sublata. Et sic glossat, quod Pius V. ait, scilicet, quod de cætero nullæ amplius conuersæ accipiãtur, & earum receptionem esse irritam & inanem, intelligendum esse, sublata necessitate; quæ necessitas numquam cessabit in omnibus fere monialium monasteriis. Ex quibus colligo, quod cum dicti Summi Põtifices ordinauerint pro obseruatiõne Concilij Tridẽtini, prohibentis ingredi septa monasterij monialium, vt ipsæ conuersæ professæ, & non professæ pro colligẽdis eleemosynis, & subueniendis monialibus pauperibus possint manere extra monasteria in domibus contiguis, non debemus eas priuare exemptionibus, & immunitatibus concessis seruitricibus, tantum intra septa monasterij degentibus, iuxta reformationem, & restrictionem Concilij Tridentini, cum pro obseruatione alterius decreti eiusdem Concilij Tridentini, extra septa monasterij in domibus contiguis eas viuere permittatur, ne passim ipsa septa ingrediantur, & egrediantur pro eleemosynis colligendis.

b Conc. Trid. sess. 24. de reform.

c Cass. in expos. Mend. II. absolut. ordinaria in qua ad frat. p. 30 in §. 2.

d Habet. in const. Pontif. fol. 513.

e Nauar. in c. statuimus. c. 5. qu. 3 d. 56.

ARTICVLVS XXV.

Vtrum valeat absolutio, & dispensatio Prælatorum virtute priuilegij, quod ipsi ignorant.

REspondeo dicendo, hoc dubium esse grauissimum, vtrum, scilicet valeat absolutio, vel dispẽsatio Prouincialis habẽtis autoritatem à Papa, vt possit absoluere à tali censura, vel dispẽsare super tali re, si ipso Prælato ignorante hoc priuilegium absoluit, & dispensat in casu in quo via ordinaria non poterat: poterat tamen per priuilegiũ, quod omnino ignorat. Et similiter iste Prælatus habet à Papa, vt possit committere suis fratribus dictam potestatem absoluendi, vel dispensandi in casibus, in quibus via ordinaria non poterat. Prælato ignorante hoc priuilegium, commisit subdito suo omnem ipsam potestatem, quam ipse Prælatus habet. Dubitatur modo si iste subditus absoluit, vel dispensat virtute priuilegij ignorati, valebitne absolutio, & dispensatio? Cui dubitationi respondet quidam doctissimus vir, quod in vtroq; casu valet absolutio, & dispensatio per regulam iuris f quæ habet, si non valet quod ago vt ago, valet vt valere potest. Quod confirmatur ex doctrina Panormitani g dicentis, quod quando ex coniecturis constat, quod quis voluit quod actus quem facit valeat omni modo quo potest, quod tunc habet verum præfata regula. Imo quando sumus in dubio de hac intentione, tunc præsumendũ est quod voluit valere actum omni modo quo potest; quia facienda est interpretatio eo modo, vt res potius valeat iuxta capitulum *Abbate, de verborum significatione.* Hæc Panormitanus. Item confirmatur, quia validitas actus non pẽdet à notitia potestatis, sed ab ipsa potestate, & ab ipso posse: quia scientia tantũ habet accusare vel excusare à peccato, sed non inualidare vel validare actum. Quod confirmatur etiam argumento ex sacerdote simplici, qui in articulo mortis potest absoluere ab excommunicatione. Ponamus casum quod ipso ignorante hanc potestatem absoluit agonizantem à casu Bullæ Cœnæ Domini, certe valebit absolutio, dato, ipsum ignorasse contingat tunc posse. Vides quomodo validitas non dependet à notitia potestatis, sed ab ipso posse vel non posse. Et hunc casum dicit doctissimus ille, & religiosus pater Veracrux religionis Eremitarum D. Augustini pater de sua religione, & de Ecclesia Dei satis benemeritus, in suo compẽdio manuscripto contigisse in Guatimala, an. Domini millesimo quingẽtesimo sexa-

f cap. vnic. de dispensatione impub. lib. 6.

g Panorm. in c. lites de offic. ord. nu. 6. & in ca. cum super. de offic. deleg. nu. 12.

sexagesimo secundo, affirmans sic ibi fuisse iudicatum, quia interpretatiue voluit ille Prælatus, & absoluere, & committere illam potestatem. Sic enim responderet, si tunc interrogatus fuisset. Et sic dicunt communiter Doctores, quod adimplentes præcepta ex ignorantia nihilominus adimplent illam ex intentione virtuali, vt si die festo, quem ignorant esse obseruandum, Missam audiant. Et hæc opinio procedit maximè in religiosis quibus licet ignorantibus multa priuilegia concedantur, conceduntur tamen ad petitionem Procuratorum Generalium, qui nomine totius ordinis ad hæc, & ad alia suarum religionum negotia in Romana Curia assistunt.

ARTICVLVS XXVI.

Vtrum in Capitulo generali religionum, possint Prælati absoluere fratres plenariè.

Respondo dicendo, quod quoties Capitulum generale celebratur, *In ordine militari militiæ de Auis Cisterciensis ordinis concessum est Magistro generali, & eius successoribus, Capitulum generale quocunque loco celebrare ac tempore quo Capitulum huiusmodi celebrare contigerit, ipse & eius successores, Priores maiores, milites, Priores, & fratres, qui Capitulo huiusmodi interfuerint dumtaxat, & annis, quibus huiusmodi Capitulum non celebrabitur in maiori hebdomada dumtaxat, & quolibet huiusmodi hebdomadæ die, sicut in dicto Capitulo generali prædictos, & eorum quemlibet ab omnibus & singulis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, & votorum quorumcumque iuramentorum, & mandatorum Ecclesiæ transgressionibus, pœnitentiarum eis iniunctarum horarum Canonicarum omissionibus manuumque violentarum in quascumque personas iniectionibus, periuriorum, homicidij voluntarij, casualis & mentalis, adulterij, incestus, sacrilegij, & fornicationis reatibus, necnon ab omnibus & singulis reatibus, & excessibus, criminibus & delictis, quantumcunque grauibus, & enormibus de quibus corde contriti, & ore confessi fuerint, etiam si talia forent, propter quæ meritò Sedes Apostolica esset consulenda (contentis in Bulla quæ legitur in Cœna Domini dumtaxat exceptis) plenariè absoluere, & pro commissis pœnitentiam salutarem iniungi.* Hoc priuilegium est Iulij II. concessum dicto ordini, de quo supra a hac quæstione iam egimus, clausulã eius declarando. Ratione cuius Prior Generalis dicti ordinis, in dicto Capitulo Generali pronunciat absolutionẽ plenariam. Et inter alia dicit Dñs noster Iesus Christus, &c. *Ita eadem autoritate vos absoluo ab omnibus & singulis peccatis vestris, criminibus, excessibus, & delictis etiam quantumcumque enormibus, confessis, & oblitis, circumstantiis eorumdem, quomodocumque, & qualitercumque offendistis Creatorem vestrum, animam vestram, & proximum vestrum, & regulam vestram, & do, & concedo vobis plenariam remissionem omnium peccatorum vestrorum & pœnarum in purgatorio debitarum, & restituo vos illi innocentiæ, in qua eratis, quando baptizati fuistis in quantumcumque mihi permittitur, & vobis cõceditur, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.*

a Supra hac quæst. ar. 18.

Circa quod priuilegium dubitatum fuit, vtrum Prior maior possit sacerdotibus ordinis confessoribus approbatis committere autoritatem, vt virtute prædicti priuilegij talem absolutionem, & indulgentiam plenariam impartiantur? Et respondeo, quod licitum hæc autoritas commissa dicto Priori maiori & eius successoribus, sit ordinaria, emanans ex commissione perpetua facta à Papa. Imo dico, quod etiamsi Prior moriatur post commissam autoritatem possunt dicti delegati dictam absolutionem, & indulgentiam concedere; ipsi enim non autoritate dicti Prioris, sed autoritate Papæ id efficiunt, iuxta ea quæ in superioribus late diximus.

Secundum dubitatum fuit quomodo Prior maior in absolutione plenaria superius allegata non audiendo confessiones suorum subditorum potuit dicere illa verba: *Item eadem autoritate vos absoluo ab omnibus, & singulis peccatis vestris criminibus & excessibus, & delictis, etiam quantumcumque enormibus, confessis & oblitis?* Quod dubium mihi per epistolam proposuit Reuerendissimus dominus, religione & scientia præstantissimus Franciscus de Auelar, Prior maior dicti ordinis militaris. Ad quod respondeo de simili dubio fuisse dubitatum apud Patres sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captiuorum, ratione cuiusdam plenissimæ absolutionis, quæ virtute suorum priuilegiorum secularibus tribus vicibus quotannis impenditur, prout refertur in Compendio, & manuali dicti ordinis, impresso, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo. Et res deducta est ad vniuersitatem Salmanticensem. Et vt ibi dicitur, Theologi noui illius vniuersitatis non poterant intelligere, quomodo dicti fratres ratione prædicti priuilegij poterant dicere non audiendo peccata secularium, *absoluimus vos fratres ab omnibus peccatis vestris.* Vnde res ad aliud tribunal Theologorũ antiquorum fuit deducta: & ex parte dicti ordinis hanc prouinciam susceperunt Pater frater Petrus de Soto ex ordine Prædicatorum primarius Salmanticensis, & magister Sanctius postea Episc. Segorbiẽsis, & magister Martinus Vicenti omnes tres antiquissimi Theologi. Qui omnes postquã attente dicta verba considerauerũt in quodã actu publico simul cum aliis magistris, & Theologis præsentata in scriptis dicta forma absolutionis, vnanimi consensu determinauerunt dictam absolutionem plenissimam optimo iure fieri posse: quia illa absolutio non est absolutio sacramentalis, neque per eam absoluitur quis à culpa peccati. Culpa enim peccati per solam contritionem mediante sacramento confessionis in re, vel in voto remittitur. Sed est quædam absolutio deprecatiua, delegatiua, & autoritatiua, per quam autoritate Apostolica absoluuntur plenarie pœnitentes à pœna debita in purgatorio, quæ secundum æquitatem iustitiæ diuinæ restat adimplenda propter defectum sufficientis contritionis, aut satisfactionis in hac vita. Vnde resolutiue dixerunt dicta verba, *absoluimus vos fratres ab omnibus peccatis vestris,* esse hic explicanda, scilicet, quoad pœnam, id est, ab soluimus vos ab omni pœna peccatorum, sive ab omni pœna pro peccatis vestris debita. Neque hoc est alienum à Theologia diuina, Illud enim quod dicitur communiter in bullis, & Iubilæis concedentibus remissionem peccatorum facientibus certam rem, debet explicari de pœnis debitis ipsis peccatis. Sæpe enim sæpius hoc nomen (*peccatum*) in sacris literis non ipsius peccati culpam, & maculam, sed pœnam temporalem tantum significat. Et sic intelligitur illud Machabæorum secundo capite, *Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur,* id est à pœnis debitis pro peccatis, prout explicat supplementum b Gabrielis, & tradit allegando alios doctissimus Corduba. Vnde dicta forma absolutionis prolata, à dicto reuerendissimo Priori maiori in Capitulo generali, secundum supradictam doctrinam debet explicari, vt scilicet, in ea non absoluantur fratres & milites à culpis, sed à pœnis ipsis debitis. Et iuxta hunc sensum est dicta absolutio approbata à Clemente VIII. vt patet ex Bulla sequenti.

b Supplem. in 4. d. 5. q. 3. art. 3. no. 1. Cord. lib. 5. q. de indulg. qu. 2.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam: Infirma cui conditio sæpe efficit, vt res vel maxime nobiles, ex hominum memoria penitus excidant. Quo genere incommodi ordo B. Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum affectus esse dicitur in hoc more antiquissimo, ab immemorabili tempore obseruato, videlicet, quod ipsa religio potest in diebus sanctæ Catharinæ virginis & Martyris ac Cinerum & Cœnæ Domini omnes tam religiosos, quam seculares nimirum in Ecclesia præsentes, & genuflexos post confessionem à sacerdote coram omnibus recitatã de more absoluere, & benedicere: vt etiam alia religiones facere consueuerunt. Sed quia hoc solũ ex traditione obseruatur, & nescitur à quo Romano Pont. sit huiusmodi facultas absoluẽdi dicta Religioni concessa, eo quod tractu tẽporis, & litera Apostolica, & alia chirographia dictæ Religionis fuerit deperdita, nos de consilio venerabilium fratrum nostrorũ sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium super statum regularium deputatorũ, ac supplicationibus dilecti Filij magistri Petri Machado Prouincialis Prouinciæ Castellæ dicti ordinis, hac in parte inclinati hanc facultatem, prauia dicta concessione, vt præfertur de more à sacerdote coram omnibus recitata absoluendi, & benedicendi omnes præsentes, tam religiosos, quam seculares dictis diebus generalem & innoueratam, Apostolica autoritate, tenore præsentium approbamus, & confirmamus,

mus, & eidem religioni, quatenus opus sit, de nouo concedimus. Non obstantibus quibusuis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis caeterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, quod praesentium transsumptis, manu alicuius notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae praesentibus adhiberetur, si forent exhibita, vel ostensa. Dat. Romae, apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xx. Aprilis M. D. X C I I. Pontificatus nostri, anno primo. M. Barbanius.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum Praelatus concedens alicui fratri facultatem, vt possit eligere confessorem, possit absolui à casibus, à quibus dicti Praelati possunt absoluere, virtute dictorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quod Bonifacius VIII. statuit, prout dicitur in iure *a*, quod si Episcopus seu Praelatus, suo subdito concesserit, vt possit eligere confessorem idoneum, illi, quem is elegerit in casibus, qui eidem Episcopo seu Praelato specialiter reseruantur, nullam habeant penitus potestatem, cum in generali concessione illa non veniant, quae non esset quis verisimiliter in specie concessurus. Circa quam constitutionem est notanda doctrina Nauarri *b*, dicentis, quod Episcopus concedendo suos casus siue sibi reseruatos, non videtur concedere absolutionem à censuris reseruatis, cum à diuersis non fiat illatio: & aliud est peccatum reseruatum Episcopo, & aliud censura reseruata. Nam aliqua sunt peccata annexam censuram non habētia, quę sunt Episcopo reseruata; & etiam sunt censurae aliquae illi reseruatae, quae non contrahuntur ratione aliquorum peccatorum, quae ipsi non sunt reseruata, neque etiam concedendo absolutionem à suis casibus, & censuris videtur concedere absolutionem, ac dispensationem votorum aut irregularitatum, à quibus ipse potest: quia non sunt casus nec censurae ipsi reseruatae, & ita ex illis non infertur ad haec, nec econtra argumēto aliquorum iurium *c*. Ex qua doctrina decisio quaestionis propositae infertur. Nam, si Episcopus concedendo alicui, vt possit eligere confessorem, non videtur illi concedere autoritatem, vt possit absolui à casibus ipsi Episcopo reseruatis, à fortiori Praelatus concedens alicui autoritatem, vt possit sibi eligere confessorem, non videtur illi concedere autoritatem, vt possit ipse confessor absoluere ipsum à casibus reseruatis, & censuris, à quibus ipse iure communi, aut particulari, aut consuetudine generali, vel speciali potest absoluere. Praeterea, si concedendo suos casus, siue sibi reseruatos, non videtur concedere absolutionem à cēsuris, quomodo credere debemus, quod concedēdo tantum, vt possit eligere confessorem, committere ipsi confessori omnem suam autoritatem iure communi, & speciali sibi competentem ad reseruata & ad censuras, & ad irregularitates? Necessarium igitur, vt Praelatus dicat, Concedo tibi licentiam, vt eligas confessorem, cui omnem autoritatem, & facultatem meam committo ad tuas confessiones audiendas. In hoc enim casu haec confessio etiam ad reseruatā extenditur iuxta tradita ab eodem Nauarro *d*.

a cap. si Episcopus. de poenitent. & remiss.
b Nauar. cap. 27. nu. 261.
c l Papin. ff. de inoff. test. ad aud. extitim. de donat.
d Nauar. vbi sup.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum aliqua consuetudine possit introduci, quod aliquis praeter sui superioris licentiam confessorem sibi eligere valeat.

RESpondeo dicendo, quod Bonifacius VIII. in loco citato articulo superiori, statuit, quod nulla possit consuetudine introduci, quod aliquis praeter sui superioris licētiam cōfessorem sibi eligere valeat, qui eum possit absoluere, vel ligare. Quod intelligitur de subditis, non autem de Praelatis, vt sunt Guardiani, Priores, Prouinciales. Illi enim etiam si fuerint Hospites in alieno loco, possunt sibi eligere confessorem absque illius loci superioris licentia. Licet enim collector *e* priuilegiorum Mendicantium dicat, quod Ministri prouinciales, & Custodes, & Guardiani non sint in numero illorum Praelatorum exemptorum, quibus ius *f* concedit vt possint eligere ad libitum confessorem sequens opinionem Angeli *g*, qui pro sua parte allegat Hostiensem, Panormitanum, & Monaldum: attamen contrarium tenet Florentinus *h*, Syluester, Margarita confessorum, Rosella, Corduba, & Soto, qui dicunt, quod in Praelatos inferiores, quibus in dicto iure conceditur licentia ad eligendum confessorem, continētur dicti Praelati, quod ex litera eius iuris satis patet, habet enim. *Ne pro defatione poenitentiae periculum immineat animarum, permittimus Episcopis, & aliis superioribus, necnon minoribus Praelatis exemptis, vt etiam praeter sui superioris licentiam prouidum, & discretum sibi possint eligere confessorem*. Haec ibi. Quae verba, scilicet, *praeter sui superioris licentiam*, cum post omnia ponantur, & nihil distinguant, sine dubio videntur comprehendere omnes Praelatos minores exemptos, etiam non immediatos Papae. Nam si requireretur, vt ait Collector cum aliis suae classis, quod tales Praelati essent subiecti immediate Papae, certum est, quod non ponerentur illa verba, scilicet, *praeter sui superioris licētiam*. Et hanc opinionem videtur tenere Panormitanus in eo iure dicens, quod Praelatus ibi sumitur in alia significatione. Vnde ait, quod Rectores Ecclesiarum ibi comprehenduntur. Et hoc priuilegium non videtur esse sublatum ex non vsu in nostra religione Minorum. Nam Sixtus V. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, die tertio Octobris, confirmauit, & de nouo concessit omnia priuilegia per suos antecessores concessa religioni Patris nostri Francisci regularis Obseruātiae, non ponendo illam limitationem positam à Gregorio XIII. in confirmatione dictorum priuilegiorum, scilicet, *quatenus sunt in vsu*. Vnde cum ea confirmauerit de plenitudine potestatis, & ex certa scientia, etiam ea quae non erant in vsu confirmare censetur, iuxta ea, quae latè diximus in superioribus *a*: & per consequens confirmasse priuilegium, de quo nobis sermo est. Ex quo sequitur posse praedictos Patres eo modo vti, nisi per statuta generalia ei sit renūtiatū, statuēdo, quod nemo, nisi fuerit Generalis aut Prouincialis eo vti possit, iuxta ea, quae in superioribus *b* annotauimus, vētilādo, an Generales, & Prouinciales, Capitula generalia, aut prouincialia possint limitare, & coarctare vsum priuilegiorū: & per cōsequens, vtrum Praelati superiores, scilicet, generales, & prouinciales, possint coarctare potestatem Guardianorum, & Praesidentium domorum illis communicatam per priuilegium Clementis IIII. & alia priuilegia in superioribus articulis posita. † Imo, vt verū fatear, dubito an dicti Praelati possint tollere à Guardianis dictū priuilegium, cum ipsum non sit priuilegium, sed constitutio iuris communis, contra quam ipsi sine licentia speciali Sedis Apostolicę non possunt aliquid ordinare. † Vtrum autem dicti Guardiani possint absolui à peccatis reseruatis per confessorem ab ipsis electum, quaestione sequenti disputabitur.

e Collect. in comp. Mend. tit. accedere ad monasteria monialium. in fin.
f cap. si ne pro delatione de poen. & remiss.
g Ang. tit. confessor. 3 §. 5.
h Florent. 3. p. summ. tit. 17 cap. 2. & & in 1 p. defecerunt. c 2. Sylu. tit. confess. 1 §. 8. Margarit. confess. fol 8. Rosel. tit. confess. 3. Cord. in addit. ad comp. tit. accedere ad monasteria monial. in fine. Sot. in 4. d. 18. q. 9 ar. 1.
a Sup. qu. 8. a. 2.
b Sup. qu. 9. a. 2.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrum Praelato regulari impedito, eius subditus possit recurrere ad Episcopum pro absolutione casuum, à quibus ipse iure communi, aut speciali poterat absoluere.

RESpondeo dicendo, quod si Praelatus regularis non sit sacerdos, & nullus alius sit sacerdos regularis in conuentu, vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus: potest eius subditus absolui ab Episcopo à minori laesione clerici, vt constat ex iure *c*, quod quidem secundum Syluestrum *d*, quoad monachos non exemptos verum est. Imo quoad exemptos hoc verum aliqui putant, inter quos sunt Federicus *e*, & Ioānes de Lignano. Sed contrarium tenuerunt Andreas *f*, & Panormitan. Quod probant, quia per exemptionem exempti efficiuntur non subditi Episcopo, id est, non subiecti eius potestati: sed Papae immediate, vt dicitur in iure *g*. Vnde Episcopus in illos nullam habet potestatem, nisi in casibus sibi expresse concessis, prout decernunt Canones *h*. Et sic exem-

c c monachi. & c. cum illorum de sent. excomm.
d Sylu. verb. absolutio. 5. nota. 1.
e Fed. cons. 14. Ligna. in clemen. in ca. in agro.
f Andr. in regul. sicut. Panor. in d. c. monachi & in c significasti. de foro compet.
g ca. si Papa. de priuil. li. 6.
h c. frater noster. 16 qu. 1.

exempti non possunt absolui ab eo, neque ipsi possunt eius iurisdictionem prorogare, quantum ad forum contentiosum, vt dicit quædam decretalis *k*, neque quantum ad forum pœnitentiale, vt ipsimet Canones determinant *l*; non enim exemptio concernit simpliciter fauorem exemptorum, sed in fauorem superioris, qui eos eximit, vt deducitur ex iure *l*. Et certe loquendo secundum rigorē hæc opinio solidioribus nititur fundamentis, quam contraria; sed de æquitate videtur cōtraria opinio seruanda. Licet enim regulares eximantur in fauorem superioris, vel Papæ eos eximentis à iurisdictione Episcopali, principaliter tamen in suum fauorem eximuntur, vt quietius Deo seruiant. Nec videtur æquum, quod per exemptionem fiant deterioris conditionis, quàm non exempti in spectantibus ad quietem animi in Deo, ad quam ordinatur omnis religio. Vnde infert *m* Syluester, quod potest Episcopus in defectum Prælati absoluere regularem exemptum, qui secularem clericum, aut regularem leuiter percusserit, vel habet impedimentum adeundi ad Curiam. Et hoc secundum æquitatem, quod affirmat Panormitanus *n* esse æquum. Et hoc cōfirmat *o* Syluester ex traditis à Diuo Thoma dicente, quòd ad æquitatē, quæ epicheia dicitur, pertinet agere in casu secundum legis intentionem, verbis omissis. Imò etiam dici potest, quod quando in quadam Clementina *p* dicitur, quòd quando datur potestas contra exemptos, semper debet fieri mentio de auctoritate Apostolica: hoc debet intelligi de potestate odiosa, putà ad coërcendum, de qua loquuntur iura superiùs allegata, vt patet intuenti: at de benigna, quæ est ad absoluendum, non semper est verum. Ex his concludo, quod dicti Episcopi possunt absoluere dictos regulares ad se in simili casu recurrentes, ab omnibus à quibus secūdum ius possunt absoluere suos subditos, cum regulares non debeant esse peioris cōditionis, quàm alij fideles. Non tamen poterunt eos absoluere à casu, à quo prælatus regularis poterat absoluere secundum aliquod particulare priuilegium, quod non habet Episcopus erga suos subditos. Potestas enim Prælatorum regularium ad aliqua se extendit circa suos subditos: ad quæ iurisdictio Episcoporum circa suos minimè protrahitur.

k d. c. signif.
l ca. omnis vtriusque sexus, de pœn. & remiss.
l cap. ad Apostolicam, de [illegible] C. de [illegible] & Clemen.
m Sil. vbi sup. nu. 3
n Panorm. in clem. attendentes de statu regular.
o Syl. vbi sup. D. Th. 2. 2. q. 100. ar. 1 § 2.
p Clemen. attendentes.

ARTICVLVS XXX.

Vtrum possit regularis absolui à reseruatis, à quolibet confessario regulari negante superiore pœnitentis suam auctoritatem.

RESpondeo dicendo, quòd loquendo de casibus reseruatis ipsi Prælato per ipsum & per statuta religionis, si expediat Prælatum nō cognoscere reum peccati reseruati, debet non grauate, sed facile causam totam committere docto & approbato cōfessario petenti, ne iugum confessionis de se suaue appareat durum. Interdum tamen si frequens esset ruina, potest quidē prudenter negare; prout tradunt D. Thomas *q*, Syluester, Victoria, & post alios Nauarrus. Quia licentia negata cùm inferior confessarius in ea reseruata nihil proprio iure possit, persuadeat adire Prælatum. Qui quando iniuste negat suam auctoritatem, aiunt D. Thomas *r*, Alexāder de Ales, Marsilius & Medina, nō posse inferiorē absoluere. Nā ideo absente superiore absoluit inferior à reseruatis indirectè, quia præsumitur, tacitā licentiā illius habere. Qui tamē fatetur, quod propter scandalū euitandū liceret pœnitenti contrito cōmunicare, & celebrare, si timet malum graue ex eo, quod suo Prælato id reseruatum confiteatur. Ex quo colligitur, quod in hoc periculo potest etiam absoluere à reseruato ex citata commissione maioris Prælati, aut Papæ absentis, quia iniustè negatam licentiam videtur ipso iure concedere. Si enim ob euitādum scandalum Doctores concedunt huic communionem maioris Sacramenti, cur negant licere absolutionem, licet in occulto detur? Ita Henriquez *s*. Sed hæc doctrina non mihi placet, licèt alibi eam fuerim sequutus. Licet enim communicare cum debita contritione in supradicto periculo. Nam Concilium *t* Tridentinum, definiens debere cōfessionem præcedere communionem, loquitur quando adest copia confessoris. Nam necessitate vrgente, si non adest copia confessoris, potest cum cōtritione quis accedere ad sacrum ministerium celebrandum. At negata iniuste auctoritate Prælati, non potest inferior etiam in dicto periculo absoluere à reseruatis cum licentia præsumpta alterius superioris cū ipse inferior ad ea peccata non habeat iurisdictionem: quam si concedamus dari per licentiam præsumptam alterius superioris, scilicet, Papæ, sequeretur, quod iurisdictio daretur per licentiam præsumptam; & sic aperiretur quædam ampla porta ad fundandam, & protelandam iurisdictionem ex sola volūtate præsumpta: & sæpissimè neruosum vinculum reseruationis dissolueretur, si liceret pœnitentibus negata iniuste, & tyrānicè à pœnitentiariis maioribus absolutione recurrere ex præsumpta voluntate Papæ ad quemlibet confessarium. Supradictum autem argumentum Henriquez solum concludit, quòd sicut licet communicare in necessitate cum sola contritione ob defectum confessoris cum obligatione confitendi eadem peccata data copia ipsius; ita negata iniustè auctoritate ad reseruata, imminēte dicto periculo propter defectum confessarij, licebit pœnitenti confiteri inferiori, qui eum directè poterit absoluere à peccatis non reseruatis: at à reseruatis minimè licebit, nisi indirectè, cum obligatione tamen confitendi ea superiori alicui, quando eius copiā habuerit. Et dato quod opinio Henriquez sit vera, scilicet, quod directè ipse inferior posset absoluere pœnitentem, etiam à reseruatis negata iniustè autoritate superioris in dicto periculo propter cōmissionem tacitā Papæ, in prædicto casu ego eam minimè reciperem, quando ab ipso Prælato petitur auctoritas, quæ sibi ratione priuilegiorū competit ad absoluendum à reseruatis Sedi Apostolicæ, aut in Bulla Cœnæ Domini, & ad dispensandum in reliquis irregularitatibus, de quibus in superioribus latè egimus. Licet enim Prælati respectu prædictorum habeant iurisdictionem ordinariam, & eam possint cōmittere aliquibus, secūdum ea quæ in superioribus dicta sunt; non tamen concedendum existimo, quòd negantibus iniustè Prælatis suam auctoritatem, papa eam concedere videatur cuilibet approbato confessario. Tum quia iurisdictionem & potestatem ad delegandū commisit ipsis Prælatis, confisus de eorum prudentia & zelo; quam confidentiam non habet de quocunque alio confessario à pœnitente electo. Tum etiam quia si hoc esset verum, sequeretur quòd negata iniustè & tyrannicè dispensatione ab Episcopo, cui summus Pontifex eam commisit, posset pœnitens imminente periculo, ad alium recurrere, allegando in eius fauorem tacitam voluntatem Papæ, in hoc casu alteri delegantis. Posset insuper pœnitens negata sibi absolutione à reseruatis iniuste & tyrannicè ab aliquo confessario tempore Iubilei, recurrere ad alium confessarium nō habentem similem potestatem ex tacita voluntate Papæ eam sibi in dicto casu concedentis. Quæ in materia spiritualis iurisdictionis minimè sunt admittēda. Tum etiam quia Prælatis conceditur absolutio ab excommunicatione, etiam Papæ reseruata, à qua dictus confessor inferior non potest absoluere; sicut non potest absoluere ab excommunicatione quacunque reseruata, prout quæstione sequenti declarabitur. Verum est tamen, quòd negante Prælato suam auctoritatem ad reseruata, quam habet ratione priuilegiorum, si adest aliquod graue periculum, poterit pœnitens absolui à confessario approbato à non reseruatis, quia remanebit cum debita contritione absolutus indirectè à reseruatis, cum obligatione confitendi habenti ad ipsa specialem iurisdictionem.

q D. Th. in 4. d. 17. q. 3. ad 3. Syl. v. confessor. 1. § 3. 13. Victor. § 145. in fin. Nauar. in c. placuit. num. 110. & 151. & 25. n. 231.
r D. Tho. vbi sup. ad 3. & 1. Alens. 4 p. q. 77. memb. 3. art. 2. ad 1. Marsil. in 4. q. 12. art. 3. p. 4 conc. 2. ad 4 & 5. Medin. de confess. q. 37. fol. 85.
s Henri. li. 3. de pœn. c. 13. n. 6 & c. 15. nu. 5.
t Conc. Trid. sess. 14. d. fa[...] Eucha[...] 67.

QVÆSTIO XXI.

De Abbatibus quoad potestatem reseruandi casus, & ab eis absoluendi, in vndecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *Vtrum Prælati Ecclesiastici possint reseruare casus.*
2 *Vtrum Prælati Regulares possint reseruare casus.*
3 *Quis potest absoluere à casibus reseruatis ipsis Prælatis.*
4 *Vtrum Prælati Regulares teneantur concedere suis subditis auctoritatem, vt possint absolui à reseruatis.*
5 *Vtrum sit obligatus religiosus confiteri peccata reseruata simul cum aliis negata iniustè auctoritate à superiore.*
6 *Vtrum superior teneatur simul audire peccata non reseruata cum reseruatis.*
7 *Vtrum confessio reseruatorum sine debita contritione sufficiat, vt cuicunque confessario possint prædicta reseruata confiteri.*
8 *Vtrum confessor electus per Guardianum possit ipsum absoluere à reseruatis.*
9 *Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt suos casus, possint aliis committere dictam potestatem.*
10 *Vtrum religiosi possint absolui à casibus reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ.*
11 *Vtrum nouitii possint à quocunque absolui à reseruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Prælati Ecclesiarum possint reseruare casus.

RESpondeo dicendo, quòd presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiunt, vt ait sanctum Concilium Tridentinum *a*. Nam cùm omnes in dicta ordinatione potestatem super verum Christi corpus ad conficiendum Eucharistiæ Sacramentũ accipiant, consequens est, vt etiam accipiant potestatem super corpus mysticum ad absoluendum ab omnibus peccatis, vt ait Paludanus *b*. Et sic ad eos iure diuino pertinent omnia, quæ sunt fori interioris, & pœnitentialis, nisi iure humano illa eis fuerint adempta vt ait D. Antoninus *c*. Neque in hoc est differentia inter sacerdotes sæculares & regulares: quia omnibus in ea æqualis impartitur autoritas, vt optimè cõcludit Gratianus *d*. Vnde infertur, casum nõ dici reseruatum, eo quod non concedatur potestas absoluendi ab eo: sed quia tollitur, & minuitur eis, qui eam actu vel habitu habent. Proinde Concilium Trident. *e* definiuit, hæresim esse, dicere non posse Episcopum in foro interiori sibi aliquem casum reseruare. Et idem Concilium *f* Tridentinum ait: *Quoniam magnopere ad Christiani populi disciplinam pertinet, vt atrociora quædam & grauiora crimina à solis quidem Summis Pontificibus in toto terrarum orbe; ab Episcopis verò in sua diœcesi absoluantur, meritò singuli pro potestate in Ecclesia sibi tradita eadem suo poterunt peculiari iudicio reseruare. Quam reseruationem tanquam diuinæ auctoritati consonãtem, non tantum in externa politia, sed etiam coram Deo (articulo mortis excepto) vim habere potest. Vnde cum extra illum articulum sacerdotes nullam in casibus huiusmodi reseruatis absoluendi potestatem habeant, pœnitentes ad legitimos superiores pro absolutione consequenda remittere debent.* Dubium autem grauissimum à Doctoribus ventilatur, vtrũ Prælati Ecclesiastici possint sibi reseruare casus merè interiores. Ad quod dico primò, quod Ecclesia directè nullam potestatem habet in actus purè interiores absolutè, & per se sumptos, & per consequens non potest eos vt sic reseruare.

a Conc. Trid. sess. 23. c. 5. reform.
b Palu. in 4. d. 17. q. 3. ar. 2.
c Ant. 3. p. tit. 7. c. 2.
d ca. adiicimus, c. generaliter, 16. q. 1.
e Conc. Trid. sess. 14. can. 2.
f Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de casuum reseruatione.

Secundò dico, quod Ecclesia bene habet potestatem in actus animæ interiores ad præcipiendum, & prohibendum, & puniendum eos, vt sunt causæ contingentes, aut qualitates exteriorum actuum, vel omissionũ, vel vt ordinatur ad hæc exteriora, & ea qualificant. Vnde infertur, quòd si quis aliquod peccatum mentale aliquo signo, aut verbo, aut scripto expresserit, exterius incidit in excommunicationem tali peccato ab Ecclesia appositam, & si fuerit reseruata ab ea nõ poterit absolui à quocunque confessore approbato, nisi ad id habuerit facultatem à superiore reseruãte. Quod limitandum est, vt ait Almain, quem sequitur Simãcas infra allegandus, quando per actum, vel signũ malum manifestatiuum talis peccati interioris etiãsi secretissime nullo vidente exterius exprimitur, secus si per actum bonum manifestetur, putà ad consilium capiendum in sacramento vel extra. Hanc opinionem tenet expresse Caietanus *a*, & videtur esse opinio D. Thomæ, & eam tenet Petrus de Palude, Florentinus, Almain, Driedo, Castro, Soto, Nauarrus, Simancas, & Couarruuias; & licet alij diuersis viis progrediantur, hæc tamen opinio duobus superioribus dictis, & vnico corollario sic proposita mihi quidem probabilior apparet, & viis certe, & consideratis aliarum opinionum fundamentis magis ad veritatem accedere videtur.

a Caiet. 2. 2. q. 11. ar. 3. & 4. & in sum. tit. hæresis. & tit. hora canonica.
D. Th. 1. 2. q. 91. ar. 4. & 2. 2. q. 11. ar. 3. & q. 100. ar. 6. ad 6. Pal. in 4. d. 15. q. 5. ar. 2. conclus. 4. Flor. 3. p. tit. 24. c. 4. §. 7. Almain. de potest. Eccles. c. 3. Dried. de liber. Chris. li. 3. c. 5. p. 90. Cast. de iust. hære. lib. 2. c. 18. & de leg. pœn. lib. 2. c. 15. conclus. 1. & 2. Sot. de iust. & iur. li. 10. q. 6. ar. 5. Nau. de sim. n. 20. & 21. fol. 118. Cou.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati regulares possint casus reseruare.

RESpondeo dicendo, quod quantum attinet ad Generales, & Prouinciales, nemini dubium est, posse reuocare. Imo existimo esse hæresim dicere contrarium. Nam cùm ipsi Generales, & Prouinciales, secundum ius, prout dictum est in superioribus *b*, habeãt iurisdictionem Episcopalem, aut quasi Episcopalem, consequens est, vt sicut hæreticantur dicentes Episcopos non posse reseruare casus in foro interiori; ita etiam hæreticare videntur, negantes istam auctoritatẽ dictis Prælatis regularibus. Vnde meritò declarauit, & decreuit Alexander VI. prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum, & in supplemento, *Quod Generales, & Prouinciales possunt casus reseruare*, hoc extendens ad Guardianos, dicens, *Et quod Guardiani possunt reseruare casus de occultis inter religiosos, & quod absoluentes à talibus post huiusmodi reseruationem nullam faciunt absolutionem, & incidunt in pœnam absoluentium à casibus non concessis.* Circa quam concessionem, primò est aduertendum, quod tempore Martini V. iam fuerunt in religione nostra sacra Minorum taxati, & ordinati casus Ministris ordinis Minorum reseruati, & ab ipso Martino V. confirmati, vt in regula apparent impressi. Deinde est pariter aduertendum, quod nunc per sanctissimum Dominum nostrum Clementem VIII. tum quoad istam, tum etiam quoad illam Alexandri VI. dispositionem, aliud est ordinatum, anno enim Domini, millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, mense Maij cunctis regularibus per publicum Breue infrà scriptos casus reseruatos fore præscripsit.

de hæret. cap. 42. Cou. in 4. Decret. 2. p. c. 6. §. 8.
b Sup. q. 17. ar. 1.
c Monum. 2. impr. fol. 56. & seq. 66. & in supl. fol. 3.

Primum est, veneficia, incantationes, sortilegia.

Secundum est, apostasia à religione, siue habitu dimisso, siue retento, quando eò peruenerit, vt extra septa monasterij, seu conuentus fiat transgressio.

Tertium est, nocturna ac furtiua à monasterio seu conuentu egressio, etiam non animo apostatandi facta.

Quartum est, proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale.

Quintus est, lapsus carnis voluntarius opere cõsummatus.

Sextus est, occisio, aut vulneratio, seu grauis percussio alicuius personæ.

Septimus est, malitiosum impedimentum, aut retardatio, aut apertio literarum à superioribus ad inferiores, & è contrà.

Octauus est, iuramentum falsum in iudicio regulari, seu legitimo.

Nonus est, auxilium seu consilium, seu procuratio ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiam effectu non subsecuto.

Decimus est, falsificatio manus, aut sigilli officialis monasterij, aut conuentus.

Vnde-

Vndecimus est, furtum de rebus monasterij, seu cõuentus in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale, hoc fuit à Pontifice declaratum debere intelligi etiam de rebus particularibus ad alicuius fratris particularis vsum concessis. Quæ autem sit quantitas constituens peccatum mortale, vide in nostra summa d.

d In Sum. 1. tom.

Addit autem Summus Pontifex, quòd si aliud peccatum graue pro religionis conseruatione, aut pro conscientiæ puritate reseruandum videbitur, id non aliter fiat quàm generalis capituli in toto ordine, aut prouincialis in prouincia matura discussione & consilio. Ex qua dispositione videtur remanere dispositionem suprà dictam Alexandri VI. restrictam, & moderatam: vt, scilicet, Prouinciales, & Generales per se solos iam nõ possint reseruare casus, nisi in Capitulis generalibus, & prouincialibus cum consensu Patrum vocalium ibi pro electione facienda conuenienti. In dictis enim Capitulis poterunt reseruari alij casus à supradictis etiam eiusdem materiæ supradictorum casuu, vt puta in materia lapsus carnis, possunt reseruari etiam tactus impudici: supradictus tamen casibus semper firmiter manentibus, & in nullo mutatis. At hæc cõstitutio Clementis VIII. quantú ad istam restrictionẽ & limitationẽ nõ video esse receptã in nostra religione, cùm sæpe sæpius contingat euenire casus particulares, qui propter bonum regimẽ statim ante Capitulum generale aut prouinciale necessariò sunt reseruandi; si enim non reseruarentur, maxima religio incommoda pateretur.

Aduerteddum secundò circa prædictam cõstitutionem Alexandri VI. quòd eius declaratio, seu decretũ, quoad Guardianos nõ permanet in suo vigore in nostra religione regularis obseruantiæ, quia in Capitulo generali Assisij celebrato anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto, sequens statutum auctoritate Apostolica factum est.

Ordinatur, & mandatur auctoritate Apostolica; vt totius Capituli generalis, quod nullus Guardianus possit sibi reseruare casum aliquem, sed solus minister Prouincialis id poterit. Et meritò quidem hoc est ordinatum. Reseruatio enim ad habentes iurisdictionem Episcopalem pertinet secundú ius, & non ad Guardianos, qui curatis comparantur, quibus ius Canonicum reseruationem minime commisit. Et certè reseruatio casuum ad ædificationem, & non ad destructionẽ religionis inducta est: quæ si cuilibet Guardiano committeretur, cederet in destructionem: cùm multi sint Guardiani, & Prælati Conuentuales, qui propter defectum ætatis, & experientię in religionibus non habent eam maturam prudentiã, & consilium, scientiam, & zelum quæ ad huiusmodi reseruationem requiruntur, vt cedat in ædificationẽ, & augmentum religionis. Imò aliquos ego vidi Prouinciales tam faciles, & inconsideratos in his, quæ pertinent ad regimen, & ædificationem religionis, vt de eis ad hoc ministerium peragendum, vt decet, parũ confiderẽ. Et ideo sanctissimus dominus noster Clemens VIII. hanc auctoritatem ipsis restrinxit, vt ita ligati minime aliis essent in scandalum & ruinam.

ARTICVLVS III.

Quis possit absoluere à casibus reseruatis ipsis Prælatis.

RESpondeo dicendo, quòd Alexadder VI. in priuilegio in superioribus allegato ait, quod absoluentes à talibus casibus reseruatis post eorum reseruationem, nullam faciunt absolutionem, & incidunt in pœnam absoluentium à casibus non concessis. Pœna autẽ ponitur in capitulo religiosi de priuilegiis, & est quod remanent excõmunicati ipso facto. Et dico primò, quod Prælati generales habent auctoritatem ad absoluendũ fratres totius ordinis à peccatis reseruatis: Prouinciales autem possunt absoluere omnes fratres totius prouinciæ, & hospites ad suam prouinciam declinantes. Vnde si quis habet auctoritatem absoluendi à peccatis reseruatis actiuè, si hanc habet à Generali, potest ea vti cum omnibus fratribus totius ordinis, cùm omnes sint sui subditi; et si à Prouinciali, cum fratribus tantum illius prouinciæ, & etiam cum hospitibus ad eam venientibus. Nam Gregorius XI. *Concessit Magistro Generali, & singulis Prioribus prouincialibus, & conuentualibus ac vices eorum gerentibus, vt in prouinciis, & conuentibus, ac locis sibi commissis fratribus eiusdem ordinis interdum ad eos declinantibus vndecunque absolutione, & dispensatione indigentibus absolutionis, & dispensationis beneficium possint impartiri.* Ita habetur in libro Monumenta a ordinum. Et idipsum concedit Clemẽs IIII. prout habetur in Bulla allegata in articulo primo quæstionis præcedentis. Et si frater habeat auctoritatem passiuam, vt possit ipse absolui à dictis casibus, poterit confiteri cum quouis ordinis confessore, sine sit et auctoritas ipsa concessa à Generali, siue à Prouinciali: cùm multi summi Pontifices nostræ religioni cõcesserint, vt fratres possint de materia peccati mortalis confiteri cum quouis ordinis sacerdote confessore, etiamsi à suis prælatis licentiam non petant. Proinde habens auctoritatẽ hanc passiuam poterit sine dubio à quouis ordinis sacerdote absolui, cùm omnes sacerdotes ordinis approbati à suis superioribus ad audiendas confessiones fratrũ sint idonei pro omnibus fratribus ordinis; prout concesserunt Summi b Pontifices, & in comitijs nostræ sacræ religionis Generalibus est ordinatum. Nam de iure c communi contrarium dicendum erat. In quo definitur, quod nulla potest consuetudine introduci, quòd aliquis præter sui superioris licentiam confessorẽ sibi eligere valeat. Vnde in aliquibus prouincijs inter Capucinos fratres adhuc extat laudabilis cõsuetudo, quod fratres hospites à Prælatis se confitendi licentiam petant: licet non sit necessaria quãdo hospites sunt Prælati, vt dicit Corduba in verbo, accedere ad monasteria monialium, in fine. Et hoc debet multum notari: quia secundum ius commune videbatur dicendum contrarium. Nam cum Prouincialis dignitas compararetur Episcopali dignitati: videtur etiam quod ipsa Prouincia comparetur Episcopatui. Vnde, sicut quis vnijs Episcopatus confiteri nõ potest de materia peccati mortalis cũ alio sacerdote in alio Episcopatu approbato, nisi priuilegium aliquod esset in contrarium: ita pariter dicendum videbatur, vt fratres de vna prouincia confiteri minime possint cum sacerdotibus alterius prouinciæ, licet eiusdem ordinis.

a In 1. impr. fol. 116. conc. 148.

b Pauli in exp. l. Cruce. §. 9. nu. 12.

c c. si episcopus & remiss.

ARTICVLVS IV.

Vtrùm Prælati regulares teneantur concedere facultatem suis subditis, vt possint absolui à casibus reseruatis.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. die vigesima prima Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, Põtificatus sui anno sexto, in quodam Breui, quod incipit, *Romani Pontificis circumspecta benignitas, prohibens, ne fratres Ordinis Prædicatorum possint eligere confessorem: & absolui à reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ sine licentia suorum Prælatorum, addit, Eisdem tamen Prælatis in vsu huiusmodi potestatis cum subditis benignos & faciles se exhibeant, præcipimus.* Quod verbũ (*præcipimus*) prout dictum est d suprà, præceptum importat. Et cùm res sit grauis, videntur peccare mortaliter Prælati dictam auctoritatem sine causa negantes, intelligentes, quòd ex huiusmodi negatione animæ suorum subditorum dispendium patientur. Vnde religiosus pœnitens, cui oportet non reuelare in confessione sacramentali sua peccata reseruata superiori præsenti, propter maximũ periculum, quod ex tali reuelatione resultat, nolente ipso concedere licentiam, vt cum alio confiteatur, potest cum contritione licitè celebrare ad euitandum scandalum prout tenet e Victoria, cum in hoc casu careat copia confessoris. Quod est intelligendum nullo alio confessore præsenti. Nam si est præsens confessor tenetur confiteri de alijs peccatis mortalibus antequã ad celebrationem accedat, iuxta decretum Concilij f Triden-

d Supr q. 6. ar. 13.

e Victor. in sum fol. 146.

f C nc. Trid. sess. 14. c. 7.

Tridentini: qui confessor directè absoluat eum à peccatis mortalibus,& indirectè à reseruatis,ratione quorum solum non habet copiam confessoris; & iudicatur ac si esset absens à superiori. Quod intelligitur, quando peccata reseruata non habent annexam excommunicationem. Si enim habent annexam excommunicationem, minime potest absolui etiam à non reseruatis. Nullus enim potest absolui à quocunque peccato,nisi prius ab excommunicatione absoluatur, à qua inferior,si est reseruata,minimè potest absoluere. Verum tamen est, quod instante maxima necessitate communicandi, aut celebrandi ad euitãdum magnum scandalum,potest iste talis cum contritione accedere ad hoc altissimum sacramentum, prout tenent g Sotus, Couarruuias, Medina,& Ledesma, & Castro. Iuxta quam doctrinam est idem h Sotus dicens, quod in nullo casu neque ad euitandum scandalum licitum est excommunicato celebrare. Hoc enim intelligi debet, quando scandalum est paruum, non verò quando scandalum est magnum: præceptum enim de non scandalizando fratrem est diuinum, & naturale: præceptum autem non communicandi cum excommunicato præsupposita debita contritione est humanum. Et etiam erit licitum dicto religioso pœnitenti excommunicato ad Eucharistiam accedere cum debita contritione, quando Prælatus non vult ipsi concedere auctoritatem ad casus reseruatos, & timet maximã infamiam,aut maximum periculum, si non accedat: prout tenent i Ledesma, & Syluester. Quod probatur, nam etiam præsente confessore, qui eum absoluere possit,potest sine confessione celebrare, aut communicare, quando ex confessione timet periculum simile imminere sibi. Et confirmatur. Nam etiam concedit doctissimus a Nauarrus, quod irregularis ad euitandum simile scandalum,& periculum potest celebrare. Et quantum ad inhabilitatem celebrandi, pari passu ambulant respectu peccati mortalis excommunicatus & irregularis. Ex his infertur, quod religiosus accedens ad celebrandum cum excommunicatione reseruata,ad cuius absolutionem sibi auctoritas à superiore est negata,si hoc facit necessitate compulsus, non potens aliter scandalum euitare,aut pericula allegatã fugere,minime incurrit irregularitatem, quam incurrunt excõmunicati cum excommunicatione celebrãtes,cum minime peccent ministrando. Aduertendum est tamẽ, quod nulli occulto excommunicato licitum erit celebrare, ad implendum præceptũ Ecclesiæ, aut præceptum & obligationem suo officio annexam,quãdo ex omissione horum præceptorum nullum graue scandalum sequitur,aut infamia.In his enim casibus, nec lex diuina,nec humana permittit, aliquem excõmunicatum celebrare; vnde pœnam irregularitatis incurrit celebrando. Aduertendum insuper quod semper dixi, quod propter vitandum magnum scandalum & periculum,licet dicto religioso excommunicato celebrare, negata sibi auctoritate à suo superiore. Ad denotandũ,quod neque ratio verecundiæ, aut malæ famæ,quã ex reuelatione sui peccati reseruati apud suum Prælatum habere debet,erunt causa sufficiẽs, vt dictus religiosus sine confessione possit cum sola contritione ad celebrationem accedere. In hoc enim casu tenentur suo superiori prius confiteri: nisi culpa reseruata apud Prælatos ordinis sit iam in iudicio exteriori castigata,aut timet quod directè, aut indirectè ab ipso Prælato reuelabitur. Ex quo infertur,quod si subditus timet,quod petendo per interpositã personam licentiam superioris ad casum reseruatum,ipse Prælatus veniet in cognitionem ipsius,potest ad celebrandũ accedere,etiamsi sit excommunicatus, cum debita tamẽ contritione,necessitate maxima vrgente, & scandalo magno id flagitante:prout tenẽt b Victoria,Soto, & Ledesma. Qui omnes affirmant etiam causam esse sufficientem ad accedendum ad celebrandum aut cõmunicandum cum casibus reseruatis, & excommunicatione si adsit contritio, quando Prælatus non vult cõcedere suam auctoritatem,& scit pœnitens probabiliter,quod si ipsi confiteatur,impediet ipse Prælatus maxima bona spiritualia, & etiam magna bona temporalia negando illi suffragium ad ipsorum consecutionem. Et sic non omnino probo sententiam c Nauarri, dicentis, posse Prælatum negare suffragium alicui in electione ratione criminis,quod solum scit in confessione: cum timor talis negationis sit sufficiens causa, vt ipse religiosus possit accedere ad communicationẽ cum casu reseruato, ad cuius absolutionem nullo modo à suo Prælato potest facultatem per interpositam personam petitam adipisci. Ex his etiã infertur, quod timor reuelandi complicem,aut ipsum infamandi, aut impediẽdi ipsi aliqua gratia bona spiritualia, aut temporalia,erit causa sufficiens, vt supradictus religiosus excommunicatus cum contritione possit accedere ad celebrandum præcisa necessitate, & vrgente,id postulante:vt affirmant supradicti Patres.

g Sot. in 4. d. 18. q. 2. ar. 5. § boc autẽ dubium. Cou. in c. alma mat. 1 p. § 2 num. 12. Medin in sum. 1. li. c. 11. § 5. Lede. 2. 4. q. 25. ar. 1. propo 6. Cast lib. 2. de leg. pœn. c. vlt.

h Sot. in 4. d. 18. q. 5. ar. 4. § quartus casus.

i Ledes. vbi sup. Syluest. v. Eucharist. 2. q. 7. § quantũ vo.

a Nau. c. 17. nu. 179.

b Victor. de confess. n. 46. Sot. in 4. d. 12. q. 1. ar. 4. prope fin. Ledes. 24. q. 7. ar. 5. dub. vers. sed videatur.

c Nau in c. sacerdos de pœnit. d. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum sit obligatus religiosus confiteri peccata reseruata simul cum aliis negata mosse auctoritate à superiore.

Respondeo dicendo, quod in omnibus casibus, in quibus religiosus habens casus reseruatos potest confiteri inferiori non habenti potestatem ad eorum absolutionem, prout dictum est in superiori articulo, obligatur ad confitendum peccata etiam reseruata ipsi inferiori, vt cum D. Thoma d Ledesma, Soto, Caietanus,& alij communiter tenent. Nam pœnitens de iure diuino tenetur,quando fieri potest, cõfessionẽ integram facere. Nec obstat, quod postea tenetur iterũ confiteri reseruata habenti auctoritatem ad eorum remissionem. Hoc enim per accidens est. Per se autẽ est, quod tenetur confiteri peccata confessario habenti auctoritatem ad eorum remissionem,& vt supponitur, dicta reseruata confessario non habenti talem facultatem sunt propalata. Vnde quando pœnitens religiosus solum reseruata confessario inferiori reuelauerit, absolutio nulla erit ex defectu iurisdictionis, prout tenẽt Ledesma e & Nauarrus. Aduertendũ tamen, quod pœnitens absolutus à confessario inferiori directè à mortalibus,& indirectè à reseruatis recipit vnum verũ sacramentum. Et quando postea superior, aut alius eius habens potestatem, absoluit directè à reseruatis, aliud distinctum sacramentum à primo recipit, vt dicunt communiter Doctores. Aduertendum insuper, quod sacerdos simplex in absentia confessoris inferioris nõ potest absoluere dictum religiosum pœnitentem indirectè à reseruatis,directè autem à venialibus. Licet enim habeat iurisdictionem ad absoluendum à venialibus,hoc tamen intelligitur quando solum illi venialia confitentur,non autem quando illi venialia simul cũ mortalibus sacramentaliter reuelantur: cuiusmodi sunt reseruata, quæ vt supponitur, dicto sacerdoti simplici confitentur. Denique solum habet sacerdos simplex potestatem ad absoluendum à venialibus, aut à mortalibus semel iam confessis legitimè, vt cõmunis consuetudo Ecclesiæ probat.

d Ledes. 2. 4. q. 8. ar. 1. dub. 4. Sot. in 4. d. 18. q. 2. ar. 5. Caiet. v. confess. Conc. 10.

e Ledes. vbi sup. dub. 3. prop. 3. Nau. c. 16. nu. 145.

ARTICVLVS VI.

Vtrum superior teneatur audire peccata reseruata simul cum non reseruatis, vt subditum possit absoluere à reseruatis.

Respondeo dicendo, quod Caietanus f, Sotus & Nauarrus tenent quod superior potest audire peccata tantum reseruata,& ab eis pœnitentem absoluere,& remittere ipsum ad confessorẽ inferiorem, vt ipse auditis eius peccatis non reseruatis, ab eis eũ sacramentaliter absoluat. Et consequenter dicunt, quod dictus pœnitens duo recipit sacramenta, vnum à superiore, alterũ ab inferiore, & quod dictus superior potest iure optimo hanc facere diuisionem sicut faciũt Papæ pœnitentiarij. At contrariam opinionem secundum diuinam Theologiam existimo veriorem. Scilicet, dictum supe-

f Caiet. verb. confessio conducto. Sot. in 4. d. ar. 5. Nauar. in c. Sacerdos § quid tus de pœ. d. 5. nu. 12.

superiorem eam diuisionem facere minimè posse, & sic necessario debere audire peccata reseruata, & non reseruata, prout tenent g Ledesma, Durandus, & Syluester, Adrianus, & Victoria. Et fundamētum huius opinionis est, quia integritas confessionis est de iure diuino, in quo inferior superior minime potest dispensare, nulla præsertim existente necessitate, cū ipse superior possit remittere suum subditum ad confessorem inferiorem cum auctoritate, vt ipsum ab omnibus absoluere possit. Et dato, quod Prælatus velit extra confessionem scire peccata reseruata ipsius pœnitentis, remittēdo absolutionem ad inferiorem confessarium, sigillū confessionis seruare tenetur, cum reuelatio ipsi facta ad confessionem ordinetur, prout ait Ledesma. Qui cum Adriano & Durando affirmat, quod pœnitentiarij Papæ non diuidunt confessionem, sed tantum absoluunt à censuris Papæ reseruatis, non potētes maximis negotiis implicati integras confessiones pœnitentium audire. Et sublatis censuris iam peccata non remanēt reseruata: Papa enim solum censuras reseruat.

g Ledes. 2. 4. q. ar. 2. dub. 3. conc. 5. Durand. in 4. d. 17. q. 15. Syl. verb. Confess. 1. q. 19. Adrian. q. 4. de confess. §. 7. sed dubium. Victor. de confess. nu. 3.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confessio reseruatorum superiori aut habenti potestatem facta sine debita contritione, aut attritione, valeat, vt pœnitens possit ea peccata confiteri cuicumque alij confessori inferiori approbato.

Respondeo dicendo, quod quando pœnitēs religiosus fuit absolutus sacramentaliter à casibus reseruatis per superiorem, aut per habentem eius ad id potestatem existente nulla absolutione propter defectū contritionis, aut attritionis, non tenetur dictus pœnitens amplius dicta peccata reseruata confiteri Prælato, aut habenti eius auctoritatem. Sufficit enim quod ea confiteatur cuicunque legitimo confessori, vt ait a Caietanus. Reseruatio enim quid odiosum est. Vnde debemus Theologizare, sufficere ipsum peccatum reseruatum esse cognitum & reuelatum ipsi Prælato, aut alij eius potestatem habēti, vt sic cesset ipsa reseruatio. Et hanc opinionem, vt verissimam tenent Syluester b: & eam tenent communiter Doctores, affirmantes idē esse dicendū, quando pœnitens aliquod peccatū mortale malitiose tacuit, dummodo omnia peccata reseruata reuelauerit. Et idipsum etiam affirmant esse dicendum, quando pœnitens multa habet peccata reseruata, & vnius, aut duorum fuit oblitus, prout dicunt c Adrianus & Ledesma. In hoc enim casu omniū peccatorum etiam oblitorum volunt Prælati tollere reseruationem, prout affirmat d Nauarrus. Verū est tamen, quod tenetur dictum peccatum confiteri cū ipsius fuerit recordatus. Et idipsum etiā sentiunt dicendum, quando pœnitens tempore Iubilei, aut Bullæ cōcedentis absolutionem à reseruatis propter ipsius culpam (quia, verbi gratia, tacuit aliquod peccatum mortale, aut non habuit debitam attritionem) fuit inualidè absolutus omnia peccata reseruata confitendo. In hoc enim casu transito tempore Iubilei aut Bullæ, dicūt grauissimi Theologi illam inualidam confessionem, operari, vt reseruatio peccatorum tollatur. Quam opinionem, vt verissimam amplector, quando dicta peccata sunt reseruata ratione alicuius censuræ. Cum enim confessor virtute Iubilei & Bullæ possit absoluere à censuris & à peccatis, & absolutio censurarum præcedat absolutionem peccatorum, & cum absolutio censurarum non pendeat ab absolutione eorum, non requiritur dispositio ex parte pœnitentis, vt à censuris soluatur. Quod confirmatur. Potest enim dari casus, in quo quis absoluatur à censuris sine dispositione: & statim quando sacerdos profert formam absolutionis peccatorum per internam Spiritus sancti monitionē, debite disponatur. Quo casu non videtur posse negari, quod à peccatis & censuris remaneat pœnitens liberatus. Non ignoro tamen aliquos viros doctissimos contrariam tenere opinionem dicentes, quòd absolutio censurarum virtute alicuius Bullæ, aut Iubilei conceditur in ordine ad absolutionem peccatorum, adeò vt Confessarius mortaliter peccaret si virtute dicti Iubilei aut Bullæ pœnitentem sine dispositione à censuris absolueret. Quod non contingeret in Superiore ab eis absoluente: ipse enim potestatem habet ad absoluendū ab eis nulla præuia dispositione, cum prout dicitur in materia de excommunicatione, possit absoluere ab ea etiam inuitum. At licet ista sint probabiliter dicta, cum reseruatio sit quid odiosum, & confessarius virtute Bullæ aut Iubilei possit absoluere à censuris extra sacramentalem confessionem, dicendum arbitror quod absoluendo ab eis in confessione inualida ex defectu pœnitentis remanebit pœnitens ab ipsis liberatus: cum absolutio à censuris, si non valet, vt absolutio sacramentalis, possit valere vt absolutio extra confessionem, ad cuius validitatem non requiritur tāta dispositio. Quod probatur ex e regula iuris, Si non valet quod ago, vt ago, valet, vt valere potest. Ex quibus deducitur, quod si tempore Iubilei aut Bullæ quis inualide absoluatur à peccatis reseruatis non habentibus excommunicationem annexam, minime sublata sunt ipsa reseruatio. Cum enim confessor virtute dicti Iubilei & Bullæ possit tollere reseruationem in foro cōscientiæ, virtute absolutionis, existente nulla absolutione, consequitur nullitas ablationis ipsius reseruationis, præcipue cùm Iubilei & bullæ concedant absolutionem à reseruatis nō pœnitentibus absolute, sed verè pœnitentibus. Illi autem qui scienter tacent peccatum mortale, aut non habent debitam contritionem, aut attritionem, verè pœnitentes minime possunt nūcupari. Ex quibus rursus infertur quod quando Prælati religionum in aliquibus festiuitatibus concedunt suam auctoritatem, vt eorum subditi possint absolui à casibus reseruatis, si ipsi intra tempus concessum omnia peccata reseruata confitentur sine debita contritione: aut scienter celato aliquo peccato mortali, minime remanēt liberati à dicta reseruatione: & sic trāsacto dicto tempore tenentur ea confiteri confessario non cuicunque potenti absoluere à mortalibus, sed potenti absoluere ab eisdē reseruatis. Et hoc probatur: nam Prælati, vt fit in nostra sacra religione, quando similem concedunt auctoritatem, in hæc verba prorumpunt; *Vt fratres possitis cum puriori conscientia hanc festiuitatem celebrare, pater noster Prouincialis vobis omnibus suam autoritatem impartitur.* Quæ verba satis indicant, eam autoritatem concedi in ordine ad purificandas cōscientias fratrum, vt cum maiori puritate diuina prædictis diebus possint ministrare, & Prælatos minime dictam auctoritatem velle concedere, qui purificandis suis conscientiis minime incumbunt, accedendo ad sacramētum pœnitentiæ sine debita dispositione, aut celando aliquod peccatum mortale diuinæ gratiæ obicem ponendo.

a Caiet. ver. casus reseruatus.

b Syl. verb. confes. 1. q. 19.

c Adrian. vbi sup. §. si potes. verb. ex hoc. Lede. vbi sup. dub. 7.

d Nau. c. 26. nu. 13.

e c. vtile de re. iu. in 6. c. sin. in dem. de priuilegiis.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Guardiani habentes potestatem secundum ius ad eligendum confessorem, prout dictum est in quæstione superiori, possint absolui à casibus reseruatis suis Prouincialibus.

Respondeo dicendo, quòd licet Guardiani, secundum opinionē, quam f suprà quæstione præcedente retulimus, possint eligere confessorem, non tamen ex hoc infertur, quòd possit cōfessor per ipsos electus eos absoluere à casibus reseruatis Prouincialibus & aliis suis superioribus regularibus. Hoc enim minime conceditur in g decretali: ex qua deducitur ipsos posse eligere confessorem. Verum est tamen, quod talis cōfessor electus per Bulla Cruciatæ, si illis valet, possunt absoluere à reseruatis. Et si ipsi Guardiani habent potestatem ad absoluendum suos subditos à casibus reseruatis, potest confessor per ipsos electus, eos ab eisdē absoluere, secundum regulam, quam tradit doctissimus a Caietanus, scilicet, quod ille qui habet potestatem ad dispensandum cum suis subditis, habet eandē potestatem ad dispensandum secum. De quo dicemus quæstione b sequenti. Et aduertendum, quòd Abba-tissa

f Sup. q. præced. ar. 28.

g c. fin. de pœn. & remis.

a Caie. 2. 2. q. 88. ar. 5.

b q. seq. art.

tissa licet sit benedicta, non potest eligere confessorem, prout tenet c Syluester.

c Syluest. ver. confes. §. 8.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt suos casus, possint alteri committere dictam potestatem.

RESpondeo dicendo, quòd non, nisi quando tales Guardiani sunt Commissarij prouincialium cum plenitudine potestatis. Ratio huius est: quia delegatus ab inferiori à Principe non potest subdelegare, nisi sit delegatus ad vniuersitatem causarum; vel nisi hoc sibi specialiter concedatur, secundum d Ioannem Andræam. Hanc tamen doctrinam non recipit e Nauarrus: dicens, quod simplex ministerium absoluendi potest delegari etiam à delegato Ordinarij, & à subdelegato delegati Papæ, quamuis non possint delegare suas iurisdictiones, ratione quarum id eis competit, neque etiam aliquem articulum iurisdictionalem. Et ad hoc allegat aliqua f iura, & Felinum. Ratione cuius doctrinæ dico, ipsos Guardianos posse committere suam auctoritatem in casibus particularibus, quando ab ipsis particulariter fuerit petita. Non tamen eã generaliter alicui committere possunt, vt quotiescunque occasio se obtulerit illa vtatur, prout tenet g Corduba. Et hoc concludit doctrina adducta per Felinum & Nauarrum. Et his est addendum pro nostra sacra religione, quod in quodam h Capitulo generali nostri ordinis definitum fuit, *Instituimus quod vniuersi confessores monialium familia nostra habeant præsenti decreto semper actiuè auctoritatem Prælatorum super moniales in foro conscientiæ quoad casus & sententias. Habeant similiter Guardiani & eorum vicarii in absentia ipsorum Guardianorum.* Hæc ibi. Et paulò inferius in sequenti tabula i sic habetur; *Declaratur, quod illa clausula in tabula Capituli generalis Albiensis præcedentis inserta, scilicet quod Guardiani & eorum vicarii habeãt auctoritatem Prælatorum in foro conscientiæ, &c. sic debet intelligi, quod scilicet auctoritas per patrem Prouincialem concessa Guardianis remaneat semper penes eorum Vicarios, seu Vicariorum Vicarios ipsis Guardianis suum conuentum pro suis negotiis exeuntibus.* Hæc ibi.

d And. in c. is cui de offi. deleg lib. 6.
e Nau. in ma. c. 27. n. 45.
f c. super quas. § qui verò. de off. de vbi vel. n. 8. & 9.
g Cord. su regul. c. 7 q. 19. pa. 218.
h In tabu. 20. sui gent in l. ord. in 3. tra. fo 228.
i Tab. 21. inr. gen. fol. 226.

ARTICVLVS X.

Vtrum religiosi possint absolui a casibus reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. prohibuit & declarauit prout habetur in supplemento, quòd k *Nullus fratrum Minorum, aut Moniales S. Claræ possint accipere Bullas Cruciatæ, seu alias indulgentias generales concessas aut concedendas, vt possint vti gratiis ibi contentis, ripote contra regularia ordinis instituta confiteri quibuscumque sacerdotibus, & absolui à casibus reseruatis, non obstantibus quibuscunque Bullis, etiamsi in eis expresse inhibeatur Prælatis sub censuris, ne subditos suos à talium Bullarum acceptione prohibeant, & subditis libera facultas eas accipiendi tribuatur, cæterisque in contrarium facientibus quibuscunque.* Et hoc ipsum prohibuit Pius V. fratribus Ordinis Prædicatorum, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, vt refert Paraselus in compilatione l priuilegiorum S. Francisci à Paula. Et idem priuilegium habent alij regulares ab Alexandro VI. concessum, vt in compendio m Cistertij dicitur. Vbi habetur, *Non esse mentis sanctissimi Domini Papæ per Bullas Cruciatæ, aut Iubilæorum, aut alias similes concessiones, sub quacunque derogatione, aut tenore, etiam cum clausula (quacunque prohibitione sublata) vel etiam viuæ vocis oraculo pœnitentiariis S. Petri, aut quibusuis aliis hactenus factas, vel faciendas, velle derogare indultis & constitutionibus Societatis Iesu.* Prout declarauit Gregorius XIIII. & habetur in compendio ipsius n Societatis. His sic præhabitis, hanc difficilem quæstionem resolui in nostra explicatione Bullæ Cruciatæ multas concessiones Summorum Pontificum in supradictam sententiam adducens, vbi in hanc sententiam Collectorem, Cordubam, & Paraselum allegaui. Nunc autem eam qua possum breuitate quibusdam dictis perstringam.

k in supp fo. 6. n. confes. 168. & fo. 46 confess 144.
l fo. 117.
m In cõp. Cist. ver. Crucia. § 1. & 4.
n Com. So i. ver. abso. §. 11.

Et primò dico, quod omnes fratres Mendicantes possunt accipere Bullam Cruciatæ, prout ego probo ex Bulla in eodem loco. Attamen hoc d[...] facere cũ licentia suorum Prælatorum, cum non intendat Pontifex regularem obseruantiam dissipare. Et apparet, quia cum in anno millesimo quingentesimo se[...]gesimo quarto à Pio IIII. in sua Bulla mandaretur, vt possint religiosi sine licentia suorum Prælatorum Bullam accipere, & statim anno sequenti, & in Bullis vsque hodie publicatis dicta clausula subtrahitur, ex quo Pontificum mens proclamat talem libertatem regularib. minimè Sedem Apostolicam dare velle. Bene tamen verum est, quod Prælati regulares talem licentiam pro re tam sancta faciliter dare debent.

Secundò dico, quòd fratres Minores, quibus ex regula recurrere ad pecuniam absque præsente, vel imminente necessitate, est prohibitum, possunt illam pecuniam cum licentia Prælatorum procurare pro huius Bullæ acceptione, seruatis tamen reliquis aliis modificationibus Summorum Pontificum iuxta eorum professionem. Et licet o dicat, quod hæc Bullæ acceptio non sit causa ita necessaria, vt possit proinde ad pecuniam recurri, cùm totum illud quod in ea conceditur, habeatur in nostris priuilegiis: Attamen p Antonius de Corduba in expositione nostræ regulæ tenet contrarium, dicens, quod imo ista sit sufficiens necessitas, vt Prælati possint dare talem licentiam, cum sit negotium tantæ pietatis. Quibus addo, quod licet possint per virtutem priuilegiorum suas animas liberare, sanctum tamen est pluribus aliis viis id attentare. Et eò magis, cum possint virtute huius bullæ à contentis in Bulla Cœnæ Domini absolui: quod in priuilegiis non habetur, secundum prædictum Collectorem, contra quem in quæstione præcedenti late egimus. Verum est tamen quòd Paulus III. *Viuæ vocis oraculo concessit fratri Antonio de Ortix Prouinciali Prouinciæ S. Gabrielis & eius socio Ioãni de Aguila facultatem, vt omnes fratres ordinis possint comedere oua & lacticinia in diebus ieiunii, & lucrari omnia alia quæ conceduntur in Bulla Cruciata (excepto quod non possint absolui à casibus reseruatis) modò fratres Sacerdotes duas Missas celebrent, & choristæ duos Psalmos Pœnitentiales cum suis letaniis, & conuersi ducentos Pater noster, cum totidem Aue Maria. Et quando suspenduntur Bullæ omnia prædicta reiterando.* Hanc concessionẽ vidi ego in conuentu de Abroio firmatam per patrem fratrem Gartiam de Castillo virum maximæ auctoritatis & sanctitatis, apud omnes suos coætaneos zelatorem maximum paternarum traditionum Patris nostri Francisci, propter quod maximè fuit habitus apud Maiestatem Imperatoris Caroli V. & Philippi II. eius filij nunc in Hispaniis feliciter regnantis. Qua cõcessione attenta, quam puto non esse reuocatam, non est necessarium recurrere ad pecuniam, ad Bullas Cruciatæ recipiendas, cum dicti supradicti Patres Minores omnia habeant, quæ in ipsa conceduntur. Nisi dicamus quod recurrunt ad ipsam pro accipiendis Bullis concedentibus absolutionem à casibus in religione reseruatis, quod in viuæ vocis oraculo Pauli III. expresse negatur.

o Collect. ver. Cruc. n. §. 5. In rep. Mend.
p Cord in expos reg. c. 4. q. 7 fo. 23.

Dico tertio, quod dato sine licentia Prælatorũ Bullæ Cruciatæ à fratribus minoribus recipiantur procurãdo pecuniam, quamuis contra regulam facerent: adhuc tamen omne quod in illa conceditur, possunt gaudere, dummodo nõ sit contra regularem obseruantiã. Vnde possunt lucrari indulgentias quæ visitando altaria, vel aliquid aliud pium in Bulla mandatum faciẽdo lucrentur: cum subditi non in omnibus, sed in illis tantum, quæ ad obseruantiam regularem spectant, suis Prælatis obedire teneantur: & si in aliis obediunt, hoc perfectionem præcise, non obligationem concernit, vt post D. Thomam tenet Nauarrus a.

a Na. in Ma. cap. 23. n. 38.

Dico quartò, quòd secundum multos viros doctos attentis Bullis, quæ hodie publicantur, fratres Mendicantes minime possunt eligere confessorem & absolui à casibus reseruatis virtute Bullæ Cruciatæ, sine licentia suorum Prælatorum, vt probant Bullæ superiùs allegatæ, quas per Bullam Cruciatæ non video suspendi,

Quid

di, cùm in suspensione generali priuilegiorum indultorum, gratiarum & indulgentiarum, quæ fit à Commissario generali dicatur, *Exceptis tamen, quæ concessa sunt ordinibus Mendicantibus superioribus, quoad eorum fratres.* Quæ exceptio fit à dicto Commissario virtute facultatis datæ sibi in eadem Bulla Cruciatæ. Nec valet euasio aliquorum, licet doctissimorum virorum, quòd dicta clausula exceptiua ad indulgentias tantum referri debeat: ita quòd velit Summus Pontifex per eam quod indulgentiæ concessæ fratribus mendicantibus minime per Bullam suspendantur: non vero priuilegium eligendi confessorem & absoluendi a casibus reseruatis. Nam respondetur quòd illa clausula exceptiua ponitur in fine suspensionis, in qua suspenduntur non solum indulgentiæ, sed etiam alia priuilegia & indulta. Cuiusmodi est priuilegium de eligendo confessorem, de potestate ad absoluendum à reseruatis. Et clausula in fine posita refertur ad omnia præcedentia, vt deducitur ex *b* iure, & tradit Bartolus, Iason, & alij, quos refert, & sequitur Quintilianus Mandosius. Imò vult *c* Abbas, quod clausula in fine dispositionis posita referatur ad omnia præcedentia etiamsi diuersa contineant, de hoc tamen vide infrà quæstione sexagesima prima, articulo quarto.

b l. cùm scrip. ff. de leg. l. 2. §. si pupill. §. si. l. 44. & ibi Bar. & c. 1. & 3. ff. de li. & posth. & Mand. in reg. cancel. reg. 1. resseru. q. 2. n. 2

c Abb. in c. secundò requi rit. n. 10. de appel.

Dico sextò, quòd licet fratribus supradictis sit prohibitum eligere confessorem, & absolui à reseruatis virtute Cruciatæ sine licentia suorum Prælatorum iuxta superius citata, non auderem tamen illos condemnare qui sine tali licentia ea vtuntur, quantum ad hos articulos. Tum quia multi Doctores sic tenent. Tum etiam, quia Prælati aliquarum religionum, videntur tacite consentire: cum id non prohibeant: imò vidêt, & tacent, neque illas prohibitiones Apostolicas subditis notificant. Et leges reuocatoriæ priuilegiorum, & gratiarum nullam vim habent, antequam promulgentur, non solum in prouincia, sed etiam in diœcesi, prout dicunt *d* Soto, & Medina. Vnde cùm dictæ côcessiones reuocent priuilegiû omnibus fidelibus concessum in prædicta Bulla, scilicet de eligendo confessorem & absoluendi à casibus reseruatis, dicêtes, quod non intelligatur quantum ad fratres, quod scilicet sine licentia suorum Prælatorum minime possint absolui, etiam virtute Cruciatæ necessarium est, quòd secûdum formam publicam prædicetur: at Prælati in aliquibus religionibus minimè id faciunt: Supradicta opinio confirmatur. Nam dicti religiosi in diebus ieiunij extra Quadragesimam videntibus Prælatis, virtute Cruciatæ vescuntur ouis, & lacticiniis contra câdem prohibitionem Leonis X. in principio huius articuli allegatam, & nemo eos arguit de peccato. Hæc sufficiant pro hac parte, omissis aliis multis, quæ in explicatione Cruciatæ latè diximus.

d Sot. lib. de iust. q. 2. a. 4. fo. 2. & Med. 1. 2. q. 95. ar. 4. fo. 830.

ARTICVLVS XI.

Vtrum nouitii religionum præsertim Ordinis nostri fratrum Minorum possint absolui sacramentaliter a peccatis, etiam intra Ordinem reseruatis, & à censuris Ecclesiasticis absque licentia Prælatorum eiusdem Ordinis per illos sacerdotes, per quos possent absolui, si in seculo permanerent: an quoad hoc omnino teneâtur, sicut professi eiusdem religionis, ita quod absolutio aliter impensa, sit nulla.

Respondeo dicendo, quòd doctissimus *e* Corduba hanc in terminis disseruit quæstionem pro vtraque parte argumenta proponens, qui videtur in partê negatiuam inclinari. At ego (loquendo de peccatis reseruatis intra ordinem) eius opinioni acquiescere minime possum. Et sic censeo partem affirmatiuam esse amplectendam, scilicet quod possint absolui sine licentia suorum Prælatorum à peccatis reseruatis. Et probatur: nam ipsi antequam professionem emittant, non sunt vere, & realiter religiosi: ergo non possunt, vt alij religiosi ligari quoad hoc per Prælatos ad regulam, vel statuta illius religionis, vt deducitur ex *f* Iure, & tenent Doctores communiter. Nec euasio Cordubæ quicquam contra hoc facit, dicendo, scilicet quod bene stat, quod non sint propriè, & irreuocabiliter religiosi, & quod etiam quoad hoc teneantur astricti sub iurisdictione Prælatorû illius religionis, vt seculares, qui habent pro curato Prælatum religiosorum. Licet enim ipsi non sint adstricti, vt religiosi, subduntur tamen tali Prælato. Nam huic euasioni & instantiæ respondetur côcedendo quod non subduntur illi, sicut sui subditi religiosi, sed sicut diœcesani. Et similiter dico in proposito, quod nouitij supradicti subduntur dictis Prælatis, non vt religiosi professi, sed vt nouitij qui obligati sunt ad religionis asperitates supportandas, non sub pœna peccati mortalis, ita vt peccent in eis deficiêdo, sed sub pœna expulsionis à religione, ita vt ad professionem minimè admittâtur. Et sic possunt Prælati expellere à religione nouitium, quem cognouerunt incontinentem, inobedientem, & subreptitiê eligentem confessorem præter nominatû ad confessiones nouitiorum audiendas. Nam vt dicitur in iure, nouitij solum ingrediuntur ad probandum vel experiendum si mores religionis illis placent, & *g* è contra si mores illorum placent religiosis, vt ad professionêm admittantur. Et sic expulsis religio nihil habet super eos, neque ipsi super religionem. Ex quibus côcludo, quod etiam si nouitij manere voluerint in religione, nô sunt lege coactiua obligati sub pœna peccati mortalis ad obseruantias regulares, sed tantum sunt obligati ad pœnam eiectionis à religione, si eas non seruauerint, aut ad aliam pœnam temporalem à magistris nouitiorum imponendam iuxta constitutiones, & laudabiles consuetudines regulares. Neque etiam obstat quod dicit *h* Geminianus, quem sequuntur Rosella & Syluester, quod nouitius delinquens etiam tali delicto, quòd professus meretur carcerem perpetuum per Prælatos ordinis tali pœna carceris etiam ad tempus puniri non potest, nisi ipse velit. Vnde videtur dicendum, quod si nouitius velit remanere in religione, sicut potest puniri pœna carceris propter delictum ab ipso cômissum, ita etiam potest ligari à suis Prælatis, vt non absoluatur, nisi à confessoribus per eos assignatis à casibus reseruatis. Nam respondetur concedendo ipsos nouitios posse incarcerari, si velint, in religione tempore nouitiatus perseuerare. At ipse carcer non eis tunc dabitur, vt pœna iudicialis, cum Prælatus minimè sit eorum iudex, sed vt pœnitentia illis data & ab ipsis acceptata. Et similiter in proposito dicimus, quòd minime poterunt absolui à côfessoribus per ipsos electis à casibus reseruatis, nec ab aliis casibus non reseruatis: At hoc non procedit ab obligatione coactiua imposita à suis Prælatis & iudicibus spiritualibus: non enim ipsi per professionem sunt subiecti. Sed procedit ab obligatione nouitiali, quia nouitij volentes perseuerare in religione obligantur ad confessiones faciendas cum confessoribus pro ipsis deputatis. Et obligantur etiam sub pœna expulsionis à religione ad non eligendum alios confessores extraordinarios, qui eos à reseruatis, & ab aliis absoluant. Denique nostra opinio côfirmatur ex eo, quod communiter dicunt Doctores, scilicet, quòd nouitij quantum ad fauores inter religiosos côputantur; quantùm verò ad odia, minime in ista classe collocantur. Non posse autem absolui à reseruatis, nisi à Prælatis ordinis, aut habentibus eorum potestatem, quod odiosum est, & ideo ad nouitios minimè extendendum. Vtrum autem virtute Cruciatæ possint eligere confessorem, & absolui à reseruatis, partem affirmatiuam, vt indubitatam admitto, cùm ipsi non sint professi: & prohibitiones Apostolicæ, quibus mâdatur religiosis ne virtute Cruciatæ confessores sibi eligant, tantum loquuntur de religiosis professis. Quâtum autem ad absolutionem à censuris Ecclesiasticis iam diximus *a* secundum priuilegium Eugenij IV. concessum fratribus Minoribus, quod possint absolui per confessores deputatos per ipsos Prælatos.

e Cord. lib. 5. qq. q. 30.

f c. religioso de sent. excom. li. 6. Andr. Sgl in c. beneficio. de reg. iur. li. 6.

g c. ad apostolicam. de reg. Compensis de. 19. q. 3.

h Gemi. in c. non solum de reg. iur. li. 6. Rosella v. nouitius. §. 12. Syl. relig. 6. §. 7.

a Sup. q. pre ced. ar. 15.

QVÆSTIO XXII.

De Abbatibus quantum ad potestatem dispensandi in communi, in duodecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *Quid sit dispensatio.*
2 *Quotuplex sit dispensatio.*
3 *Vtrum sit idem dispensatio quod priuilegium, & declaratio.*
4 *Vtrum sit necessaria causa ad dispensandum.*
5 *Quæ causa requiratur ad dispensandum.*
6 *Vtrum Summus Pontifex possit dispensare cum religiosis.*
7 *Vtrum Episcopi possint dispensare cum religiosis.*
8 *Vtrum Prælati inferiores possint dispensare in legibus superioris, & in earum pœnis.*
9 *Vtrum Prælati inferiores in aliquibus casibus possint dispensare in substantia talium legum latæ à superiore, tollendo omnino obligationem in particulari.*
10 *Vtrum Prælati regulares possint dispensare cum suis religiosis.*
11 *Vtrum Prælati regulares possint delegare munus suorum dispensandi.*

ARTICVLVS I.

Quid sit dispensatio.

RESpondeo dicendo, quod dispensare sumitur pro distribuere, & Dispensator pro eo, qui dispendia domus curat, seu victui distribuendo præest, prout notatur in iure *b*. Et Pontifex Romanus dispensator à D. Bernardo *c* vocatur, & à Christo Domino hoc nomine insignitur dicente *d*, *Quis putas est fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?* Et propter ea dispensator is dicitur, ex eo, quod distribuat atque expendat potestatem sibi à Deo concessam. Et sic dispẽsatio describitur à Doctoribus, quod sit prouida iuris communis relaxatio vtilitate, seu necessitate pensata. Ita tenent Glossa *e*, & Doctores, Ancharranus, Paulus Castrensis, & Alexander, Abbas, & Speculator. Qui definit esse iuris communis relaxationem, procedentem ex mera disponentis misericordia. Baldus autẽ in additionibus ad Speculatorem addit dicens, quod dispẽsatio est rigoris mitigatio vel moderatio pœnæ facta per habentem auctoritatem ex publica auctoritate, vel vtilitate, vel alia rationabili æquitate, quam lex ciuilis indulgentiam appellat. Et idem Baldus *f* definit esse seueritatis, & excessiuum mitigationem, vel remissionem. Subdens, quod iura ciuilia raro dispensationes permittũt, quia non debent indulgentia crimina subleuari. Et Alciatus nihil aliud esse affirmat dispensationem, quàm iuris communis quandam in fauorem particularem relaxationem, seu correctionem, quæ & priuilegium dici potest. Dispensationis autem virtus, seu effectus est vt licitum efficiat quod alias erat iure illicitum, prout tenet *g* Glossa, & affirmant Geminianus, & Parisius.

ARTICVLVS II.

Quotuplex sit dispensatio.

RESpondeo dicendo, quod dispensationum altera est tacita, quando v. g. Papa [illegible], vel inhabili scienter prouidet, vel [illegible] seu indignum ad beneficium, officium, vel [illegible] admittit, vel promittit [illegible] Et hæc dispensatio dicitur tacita, quæ [illegible] expressæ, iuxta Glossam *h*, Innocentium, [illegible], Bartolum, Imolam, & Barbatiam, [illegible]. Aduertendum tamen, quod tacita dispensatio Episcoporum, & aliorum Prælatorum inferiorum parum, aut nihil operatur, prout ait Baldus *i*, quem sequitur post alios Felinus. Nam Prælati inferiores non possunt dispensare, nisi existente causæ cognitione. At Papa cum sit super omne ius sine præuia causa potest dispensare, prout tradunt Butrius *k*, Imola, Felinus, & [illegible]. Et ideo in eo tacita dispensatio magni est [illegible]. Expressa dispensatio dicitur, quando adiunt hæc verba in supplicatione, videlicet, Dispensare [illegible], vel in literis Apostolicis appositum sit verbum dispensamus, vt deducitur ex iure *l*. Et idem est quando apponitur verbum, permittimus, vt deducitur ex iure *m*. Et aduerte quod dispensationum tria sunt genera. Primũ est legis, alterum hominis, & aliud [illegible], quando scilicet lex concedit, vt homo dispensare possit, vt notatur *n* in iure.

ARTICVLVS III.

Vtrum sit idem dispensatio, quod priuilegium & declaratio.

RESpondeo dicendo, quod dispensatio à priuilegio differt. Nam priuilegium sine causa conceditur, seu concedi consueuit: dispensatio verò cum causa, qua existente falsa, corruit ipsa dispensatio. Ita Abbas *o* & Decius. Rursus dispensatio strictiorem interpretationem recipit, vt probat Rebuffus *a*. Rursus dispensatio ad petitionem partis conceditur, non autem motu proprio, sicut priuilegium, vt probant quædam Decretales *b*. Ratio est, quia solui, seu relaxari non debet ius nisi parte petente, instante, & supplicante, vt deducitur à iure *c*, & tradit Quintilianus Mandosius. Nec idem sunt declarare iura, & dispensare circa ius. Ius enim interpretatur quisquis illud explicat, vt ostendat apertè, an ius illud in quod agitur includat, necne, vt dicunt iura *d*. Lex namque illa naturalis, nõ occides per humanas leges sæpissimè ita explicatur, vt constet per eam homicidium ad defensionem commissum minimè prohiberi, vt ait quædam *e* lex. Naturalis enim ratio dictat defensionem omnibus permissam esse. Ius autem dispensat data legis obligatione ab ea priuatim aliquem eximendo. Nam secundum D. Thomam *f* lex ponitur respiciendo ad id, quod est, vt in pluribus bonum. Sed quia contingit huiusmodi in aliquo casu non esse bonum, oportuit per aliquem determinari in illo particulari casu legem non esse seruandam. Et hoc est autore D. Thom. propriè in lege dispensare. Quod exemplo manifestatur. Nam *g* iure humano, prout tradit D. Thom. nobiles & literati duo beneficia curam animarum habentia obtinere prohibentur, at Romanus Põtifex aliquem ab hac lege eximere potest propter eminentem nobilitatem, & scientiam; ita explicant Turrecremata *h*, Catherinus, Almainus, Soto, & Couarruuias.

ARTICVLVS IV.

Vtrum sit necessaria causa ad dispensandum.

RESpondeo dicendo, quòd nulla dispensatio sine iusta causa à Summo Pontifice concessa, est licita in conscientia, quamuis sit circa legem pure humanam à iure diuino non dependentem, vt cõmunis opinio *i* Theologorum & Iuris Interpretum docet. Nam re vera Summus Pontifex sic dispensans peccabit mortaliter ex suo genere, & [illegible] qui eandem dispensationem procurauerint. Si verò dispensatio huiusmodi sit circa legem dependentem [illegible], vt est dispẽsatio in [illegible] & [illegible] beneficiorũ, & dispẽsatio quod [illegible] vel [illegible] præficiatur monachus in Abb[illegible] dat ad [illegible] ordinem, [illegible] peccant dispensantes, & sollicitantes, [illegible] ipsa dispensatio est irrita, & nulla quoad Deum. Itaque quotiescunque dispensatus illa vtatur,

b l. verbum. ff. de verb. sig. l. conseri. ff. eod. l. dispensatori. & l. dispensatorem. ff de solutionibus.
c Bern. li. 3. de consideration. ad Euge.
d [illegible] 22.
e Gl. & DD. in c. requiritis. §. nisi rigor. 1. q. 7. Anch. cõs. 241 col. 1. Cast. Cons. 348. col. 2. vel præterea dispensaris li. 1. iuxta nouam impres. Alex. cons. 88. col. 1. ver. 2. vel 5. Abbas in c. cum in cunctis col. 1. de elect. & in c. extirpande §. qui verò de preb. Specul. tit. de dispens.
f Bald in addit. ad Specul. in c. 1 de pace cons. c. dispens.
g Gl. pen. de elect. in c. non debet de consan. & affin. Gem. cons. 106 super dicto n. 6. par. cons. 68. n. 128 vol. 4.
h Gl. in c. qui in aliis no 51. d. 1 in hoc & Bart. c. veniẽs. de filiis presb. Imo. in l. quidam consulebant ff de re iud. [illegible] Barb. n. 24. ff de of. [illegible] & seq. de testibus cogen.
i Bal. in addit. ad Spec. tit. de dispen. §. qualiter vel [illegible] quid superest [illegible] 4 in 3. [illegible] de testa.

k Butr. & Imo. c. 13 Fel. in 4 fall. in c. 1. de const. Frapost. in c. per venerabilem qui filii sunt legitimi.
l c. cum olim. §. 2 de adult. de multa. in c. de preb.
m in c. 1. cord. de filiis presb. c. vt. de ætate & qual. li. 6.
n 1. de multa. in f. de præb.
o Abb in cap. quoniam col. 2 de consang. Dec. cõs. 681. vel pen. c. 1 de filiis presb. lib. 6.
a Rebuff sup. cõs. [illegible] in verb. dispen. verbo [illegible] dispensationis
b c [illegible] in f. de ele. c. fi. de schis.
c l. 4 § hoc autem iudicium ff. de damno infecto. Mando. de sig. grat. dispensatio fol. 79. pag. 2. col. 2.
d l. fin. de lege [illegible] in vnd
e l. vt vim ff. de iust. & iur.
f D. Th. 2. 2. q. 88 a. 10.
g c. de multa. de p. ab D. Th. quodlibet 9. art. 15.
h Turrecr. de Eccles. Hierar. li. 3. c. 55. Cather. lib 6. c. 6. [illegible] Cal. ca. 1. iuxta f. Almai. de potest. Eccles. [illegible] Soto lib. 1. de iust. q. 7. ar. 3. Cou de dispensa. capite 6. §. 9. num. 2.
i D. Thom. 1. 2. q 97 articulo 4. & q. 96. articulo 5. ad 3. vbi Caiet. Vict. de potest. Papæ. & Cou. n. 7. [illegible] lib. 4 q 7. art. 7. ca. cum [illegible] Nam. in cap. [illegible] 36. & 10.

k Sot. de iust. li. 1. q. 7. ar. 3. Caiet. 1. 2. q. 96. ar. 4. & q. 97. ar. 4.

vtatur, peccabit mortaliter, vt omnes k Theologi docent. Tamen si dispensatio sit in lege pure humana, nullo modo dependente à diuina, vt est dispensatio in gradibus prohibitis matrimonij, & dispensatio in ieiunio, si sit sine causa, peccabunt dispensantes & solicitantes, vt dictum est. Non tamen illa dispensatio est nulla quoad Deum ipso iure: nam factum tenebit, nec vtentes illa peccabunt mortaliter, sed venialiter, vt tenerit doctissimus l Sotus, & Nauarrus & Victoria cotra Caietanum m innuentem vtentes tali dispensatione peccare mortaliter, & contra Panormitanum & alios Canonistas asserentes, vtentes tali dispensatione nullo modo peccare. Aduertendum tamen, dispensationem inferioris circa legem sui superioris, sine iusta causa factam minime valere. Quia dispensatio, prout dictũ est in superioribus, est relaxatio legis causa cognita. Et probatur: nam dispensatio Monarchæ sine iusta causa circa legem Dei nihil valet: ergo, neq; dispẽsatio inferioris circa legem sui Monarchę sine iusta causa valebit, nec proderit. Et confirmatur: quia collatio beneficij à Papa facta ei, quem scit esse inhabilem ad illud lege humana sua tantum valet, licet nõ dicat se dispensare. Facta verò ab ordinario etiam in eo casu quo potest, non valet iuxta duo celebria iura Innocentij n adiuncta declaratione eorum quam posuit Hostiensis o, quam sequitur Panormitanus communiter receptus. Cuius nulla alia causa efficax reddi potest, quàm quod inferior non potest dispensare sine causa circa legem superioris, superior autem potest circa suam. His & alijs rationibus hanc partem defendit doctissimus Nauarrus p. Ex his infertur contra indiscretas dispensationes, quas faciunt Prælati regulares contra legem communem virtute suorum priuilegiorum sine iusta causa interueniente: ipsi enim non solum peccant dispensando, imò dispensatio eorum nulla est. Et sic in huiusmodi dispensationibus indulgendis magna consideratione opus est. Qui aduertere debent, quod dispẽsatio facta ab ipsis inferioribus circa suam vel prædecessoris sui legem, valet in vtroque foro, etiam si pro voluntatis libito eam fecerint. Imò arbitror eos tacitè dispensare circa illam, quoties prudentes & scientes iubent, aut concedunt fieri aliquid contra eam nulla de dispensatione mentione facta, prout concludit idem doctissimus Nauarrus q.

l Sot. de iust. li. 1. q. 7. Nau. c. 23. n. 42. Vict. de potest. Papæ n. 15. m Ca. 1. 2. q. 97. ar. 4.

n Dum sit dil. Lecti. de elect. & cum in cunctis. de filiis presb. o Host. in d. c. diuersis. p Nauar. in c. cum in cunctis. §. inferiora. de elect.

q Na. vbi sup.

ARTICVLVS V.

Quæ causæ requirantur ad dispensandum.

RESpondeo dicendo, plures esse causas ad dispensandum, neminem ambigere. Nam à Cõcilio Tridentino r quatuor recẽsentur, videlicet, *Christiana charitas, vrgens necessitas, debita obedientia & Reipublicæ vtilitas.* Glossa s tamen quædam alias ponit. Nam timor futuri mali, & spes venturi boni, & vitatio scãdali dicit quòd sit sufficiens causa ad dispensandum. Alij etiam dicũt, inter quos est Sotus t, quod qualitas tẽporis, scientiæ, & personæ ad id etiam sufficiat. At hi omnes licet diuersis viis gradiantur, ad vnũ tamen omnes deueniunt finem, videlicet, quod omnis causa iustę dispensationis debet reduci aliquo modo ad bonum commune. Nam sicut lex non potest esse iusta nisi ad bonum publicum referatur: ita dispensatio ipsius legis, nisi ad bonũ publicũ referatur, minimè debet iusta censeri. Vnde omnes causæ supra memoratę ad bonum publicum reducuntur. Nam quod sit in virtutis cuiuscunq; obsequiũ, in bonum cõmune cedit. Et ideo iustissimæ sunt ad dispensandum. Ponamus exempla, vt ista clariora fiant. Multiplex enim causa occurrit in particulari, cuius ratione posit dispensari cum religioso, vt ad aliam religionẽ conuolet. Prima est zelus religionis perfectioris, vt declinatio sui ordinis à perfectione debita, aut infirmitas, seu debilitas, & delicata cõplexio ad austeritates suæ religionis obseruandas, vt docent plures autores, præsertim D. Thomas u, Nauarrus, Syluester, & Corduba.

r Conc. Trid. sess. 23. c. 1. de reform. sess. 25. de refor. c. 18. s Gl. in c. 1. & quaerentes. 1. q. 7. t Sot. lib. 1. de iust. q. 7. ar. 3.

u D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 8. Nau. in c. Statuimus. n. 4. Syl. ver. relig. 4. §. 1. & 2. Corduba sup. reg. c. 2. q. 17.

Imò parentum vrgens necessitas, si in ordine proprio non sit cõmoditas ad subueniendum illis per modos suæ regulæ congruentes, esset sufficiens causa ad dispensandum cum religioso, vt transeat ad laxiorem ordinem Monachalem. Dummodo non sit religiosus ille ex Mendicantibus: quia talis transitus est prohibitus per extrauagantem Martini IV. Nisi forte dicas illam prohibitionem esse intelligendam, quando fit sine iusta causa, vel cum illa virtute alicuius licentiæ specialis, & non ex facultate à iure concessa.

Erit prædicta causa sufficiens ad dispensandum ad laxiorem Ordinem ignorantia de his, ad quæ ipsa religio obligat. Nam si quis propter suam simplicitatem non sufficienter intelligat regulam vel constitutiones tempore professionis, & postea laxius viueret, potest cum illo licitè dispensari, vt docet doctissimus Corduba a. Voluntas etiam & intentio se non obligandi in professione ad totam vitæ rectitudinem & perfectionem, quanta in illa religione præcipitur, est sufficiens causa ad dispensandum cum illo, vt ad laxiorem ordinem se conferat: quamuis sic vouere sit peccatum mortale, vt idem Corduba dicit eodem loco.

a C. su. reg. c. 2. q. 16.

Si verò quæras, an difficultas & molestia ad obseruanda præcepta religionis sit sufficiens causa ad dispensandum cum illo, vt ad laxiorem ordinẽ fiat trãsitus? Respondeo, si difficultas sit in re ipsa, vtpote, quia inconsulta prudentia non commensurauit professus religionis asperitates cum sua delicata complexione, quando emisit professionem, temeritas illa est causa dispensandi. At verò si difficultas illa ortum habeat à prauo habitu, non est causa iusta. Si vero difficultas accedat post professionẽ ex infirmitate, vel ex quacunq; alia ratione, non est causa ad dispensandũ, vt ad aliam religionẽ conuolet. Primò, quia in eo casu Prælati religionum possunt cum tali dispensare in eadem religione in prædictis asperitatibus. Sic respondit doctissimus Sotus b ad prædictã dubitationem. Si verò nolit dispẽsare, aut Prælati murmurent, & fratres illum relaxare religionem dicant, ante oculos magis habentes literalem & exteriorem austeritatem, causa sufficiens erit ad dispẽsandum, vt ego in particulari defendam tertio tomo, in quæstione de facultate quoad potestatem dispensandi ad transeundum ad aliam religionem.

b So. li. 1. de iu. q. 5. ar. 3.

Sed nunquid persecutio in eadẽ religione facta erit sufficiens causa ad dispensandum, vt ad aliam religionem laxiorem, vel æqualem transferatur? Respondeo, quod si dictus Religiosus dedit causam ad talem persequutionem, minime erit talis persecutio causa sufficiẽs, quia nemo ex peccato debet commodum reportare. Sed si non dedit causam, & gratis odio habetur, vt cõtingere potest, crediderim quod talis persecutio erit sufficiens causa ad dispensandũ, quia tunc ad Christianam charitatem referri potest causa prędicta, vt innuit Nauarrus c. Itaque quoties aliqua necessitas moralis grauis occurrat, rara, inexcogitata, & extraordinaria, in qua visum fuerit Prælatis, quod expediat dispensare, congregẽt discretos prouinciæ, vel alios viros peritos consulant. Et si illi decreuerint necessitatem occurrẽtẽ esse sufficientem, tuta conscientia poterunt dispensare in prædicto ingressu. Nã cum casus sunt innumerabiles, standũ est arbitrio boni viri ad determinandũ, quæ sit iusta causa dispensationis: vt docet Syluest. Quia de hoc nulla potest regula generalis præscribi. Vtrum autẽ Prælati peccent nõ dispensando iusta interueniẽte causa & necessitate, iam dictum est suprà in quæstione d de Abbatibus quoad legitimationem.

c Nau. in c. Statuimus nu. 10.

d Sup. q. 19. ar. 15.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Summus Pontifex posit dispensare cum religiosis.

RESpõdeo dicendo, quod Summus Pontifex dispensare potest cum omnibus religiosis: non solum, quia iure diuino est caput totius Ecclesię vniuersalis, vt Catho-

Catholici omnes dicunt esse fide tenendum, prout allegando multos tradit doctissimus Corduba *e*: sed etiam, quia Summus Pontifex est generalis, Prouincialis, Guardianus, & Prior omnium religiosorum, vt doctissimus Sotus *f* annotauit. Quare certò est credendum, omnes religiosos in suis obseruantiis regularib. ex æquo teneri ratione status regularis Summo Pontifici obedire, ac si iure speciali voto obedientiæ illi se consecrarent, vt faciunt Religiosi Societatis Iesu, qui vltra tria vota essentialia religionis aliud votum speciale emittunt: quo obedire profitentur Summo Pontifici. Quod speciale votum licet sit maximè laudandum, quia abundans cautela non nocet: tamen propterea non subduntur magis religiosi Societatis Iesu Summo Pontifici in suis obseruantiis, quàm cæteri religiosi in suis. Quia cùm nulla sit vera religio, quæ nō fuerit à Summo Pōtifice approbata, unde sequitur omnium religionū professores teneri obedire Papæ tanquam vero Prælato in suis obseruātiis, quia ab eo pendet tota obseruantia regularis.

e Cor li. 4. qq. q. 1. propos. 8.
f Sot. lib. 8. de iust. q. 5. ar. 1.

ARTICVLVS VII.

Vtrùm Episcopi possint dispensare cum Religiosis.

RESpondeo dicendo, quod religiosi exempti non subduntur Episcopis. Quia secundū ius commune, vel speciale, Prælati regulares sunt religiosorum suorum Iudices ordinarij, non solum quoad obseruantias regulares; sed etiam quoad omnes causas extraneas, ciuiles, vel criminales, vt tradit Nauarrus *g*, & declarat Concilium Tridentinum *h*. Sed quamuis hoc certissimum existimari debeat, possunt Episcopi Ecclesię thesaurum religiosis dispensare, illis indulgentias concedendo, vt cōmunis docet Doctorū sententia, teste Corduba *i* & Nauarro. Et quamuis Paludanus dicat, id fieri posse ex iure communi sine Prælatorum licentia: ego tamen nullum inuenio fundamentum ad hoc asserendum: cum certum sit ex iure communi esse religiosos liberos omni modo à iurisdictione Episcoporum. Ac propterea, si ex iusta causa Prælati religionem prohiberent suis subditis, ne diœcesanorum indulgētias lucrarentur, reuera prohibitio teneret. Quia cum indulgentiarum concessio sit actus iurisdictionis, non potest Episcopus inuito Prælato regulari eum actum in non subditum exercere. Sed cum hucusque non fuerit in religionibus talis prohibitio facta de licentia tacita, & præsumpta suorū Prælatorum, possunt religiosi Episcoporum indulgentias lucrari intra septa monasterij. Nam si extra oporteret recedere sine expressa licentia ad exeundum, non liceret, vt docet communis sententia. Sed est dubium, an Episcopi possint dispēsare cum religiosis in interstitiis in Concilio Tridentino *k* positis his, qui de vno ad alium Ordinem ascendere debent. Et respondeo, quòd licèt aliqui dicat Prælatos regulares debere, & posse cum prædictis dispensare, quia, vt sæpe dictum est habent circa suos subditos iurisdictionem quasi Episcopalem: hæc tamen opinio mihi numquam placuit. Nam licet habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, non tamen quoad conferendum ordines suis subditis. Et Concilium Tridētinum committit interstitiorum dispensationem non Ordinariis absolutè, sed Episcopis ordinantibus prout patet ex contextu Concilij. Et ita declarauerunt illustrissimi Cardinales pro explicatione Cōcilij Tridētini designati (prout refert Pater Gasparus Parasfelus *l*) anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio. Veruntamen est, quòd Prælati regulares volētes ordinare suos subditos ordinib. minoribus, possunt cū eis in interstitiis dispēsare, cum ipsis committatur facultas ad ordinandum. Et sic concludo dicens, posse Episcopos, vel Abbates ordinantes in interstitiis cum religiosis dispensare: non autem Prælatos ordinum; possunt tamen ipsi, quando iudicauerint dispensandū expedire, Episcopum in literis dimissoriis exorare, vt in illis interstitiis cum tali, & tali, &c. dispensare dignetur, absque eo, quod in alicuius particularis causæ cognitionem descenderet. Illudque sanè Episcopo ad illos ordinandos posse sufficere arbitror. Et sic debet intelligi declaratio supradictorum Cardinalium, vt videlicet, sufficiens causa ad dispēsandum à Prælatis iudicata ordinaturo Episcopo referatur, cuius erit iudicare de illa. Et de hoc latius in tertio tomo, in quæstione de ordinibus. Et aduerte, quòd non possunt Episcopi modò ad ordines sacros promouere religiosos Societatis Iesu, & eos qui eorum gaudent priuilegiis absque obseruatione interstitiorum, prout concessit Gregorius XIII. cuius priuilegium retulimus supra quæstione decima octaua, articulo sexto. Cùm dictum priuilegium sit à Sixto V. reuocatū in constitutione contra male promotos, quòd in tertio tomo late probabitur.

g Nau. in e. ut à catris n. 72.
h Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 4. & 20.
i Cor li. 1. qq. q. 13. du. 2.
Na. de lub. leo. num. 1. 2.
k Conc. Trid. sess. 23. de reform. c. 11. & 13.
l Parisi. in li. priui. fo. 125.

ARTICVLVS VIII.

Vtrùm Prælati inferiores possint dispensare in legibus superiorum, & in pœnis eorum.

RESpondeo dicendo, quod iure communi prohibetur dispensare in legibus latis à superioribus, vt tradunt iura *a*, & explicant Syluester *b*, Nauarrus & Medina. Atque adeò nequeunt dispensare præfecti religionum in legibus latis à Cōcilio generali, vel Summo Pontifice, nisi quando illis expresse vel interpretatiue conceditur. Pro maiori expositione est notandum quod aliud est dispensare in lege, aliud verò dispensare in pœna legis iam contracta. Dispensare in lege, est obligationem legis tollere ab aliquo particulari propter aliquam causam. Dispensare verò in pœna, est tollere prædictam pœnam iam contractam per legis trasgressionem. Quo supposito dico primò, quòd Prælati inferiores non possunt dispensare in lege superioris, tollendo eius obligationem ab aliquo particulari. Secundò dico quod Prælati inferiores possunt tollere pœnam iam contractam per legis transgressionem: dummodo talis pœna nō sit reseruata. Ratio est, quia Prælati ordinarij possunt omnia in quibus specialiter non sunt prohibiti, quod omnes Theologi cōcedunt teste Medina *c*. Exemplum istorū duorum dictorum patet in iure *d*, in quo dicitur, quod communicans cum excommunicato est ipso iure excommunicatus per iuris determinationem. Attamen conditor Canonis eius absolutionem sibi specialiter non reseruauit: ex quo eo ipso concessisse videtur aliis dispensationem relaxando. Ex quibus nota quod nō possunt inferiores Prælati dispensare cum aliquo, vt non incidat in excommunicationem, communicando cum excommunicato, quia id esset dispensare in legis substantia, quod ipsis minimè conceditur. Attamen postquam iam contracta est excommunicatio, potest prædicta pœna omnino tolli per Prælatos ordinarios: siquidem eam superior sibi minimè reseruauit. Ex quibus infertur, quòd prouinciales ministri possunt dispensare ex iusta causa in pœnis positis & taxatis à cōstitutionibus generalibus, si ipsarum dispensationem & mitigationem ministri generales sibi non reseruarunt: cum ipso iure possint omnia, in quibus nō sunt prohibiti. Aduertendum tamen, quod hæc de dispensatione pœnæ intelligenda sunt de pœnis positis & inflictis ab ipsis legibus: nam si pœna sit imposita à Iudice & Prælato ordinario, non potest superior illā tollere contra voluntatem ipsius Prælati ordinarij. Exēpli gratia, demus Prouincialem condemnasse religiosum aliquem iuste in priuatione actuum legitimorum, aut suspensione ordinum, non potest generalis Minister talem pœnam tollere contra voluntatem Prouincialis, qui pœnam tulit, vt aperte decretum est in Concilio *e* Tridentino. Ratio huius decreti est, ne Prælati ordinarij contemnantur à subditis, quod est maximū totius religionis nocumentum. Verum est tamē, quod postquam Prouincialis suo officio functus fuerit, poterit Generalis pœnam inflictam tollere sine facultate Pro-

a cap. inferior. 21. dist. cle. ne Romani. de elect. l. 1. C. de legib.
b Sylu. verb. dispensatio. n. 14. & 15.
Nau. in sum. cap. 22. nu. 8.
Medin. n. 13. q. 97. ar. 4.
c Med. vbi su.
d c. nuper de sent. excom.
e Conc. Trid. sess. 14. de reform. c. 1. Cf. Toleta. c. 6. de pœna imposit. ad reuocat.

Prouincialis moderni, & alterius, qui reum puniuit iusta occurrente causa, sine Concilij Tridentini violatione: quia iam Prælati ordinarij auctoritas non contemnitur, cum iam functus fuerit officio suo.

ARTICVLVS IX.

Vtrum in aliquo casu possint inferiores Prælati dispensare in substantialibus legis lata à superiore; tollendo omnino obligationem legis in particulari.

[f Med. 1. 2. q. 97. ar. 4.] RESpondeo dicendo, quòd f Medina respondet affirmatiuè cum Theologis. Primò, ratione consuetudinis, quæ est optima legum interpres: quia ipsi dispensant in votis emissis à religiosis. Secundò, in casibus leuibus dispensant, in quibus recurrere ad Pontificem vel ad alium superiorem esset omnino intolerabile. Tertiò dispensare possunt Prælati regulares (quod maximè est aduertendum, in casibus, qui frequenter accidunt, vt est lex ieiunij & obseruationis festorum, & in casibus, in quibus recurrere ad summum Pontificem, esset omnino intolerabile. In his enim casibus reuera Prælati inferiores habent facultatem interpretatiuè à iure & superioribus concessam ad dispensandum vere, & propriè cum suis subditis. Nec hæc doctrina est aliena ab eo, quod iuris Canonici Interpretes tenent. Nam doctissimus g Nauarrus [g Nauar. in Man. c. 12. n. 18. & 22.] in hæc admodum consolatoria verba prorumpit, dicens: Solum Papa circa ieiunia generaliter dispensat absolutè, ne quis ieiunij lege teneatur, vel non illis aut illis diebus. Simpliciter tamen cum illo aut illo iusta de causa, aut ne illo, aut illo die ieiunet, etiam Episcopus videtur posse dispensare. Imò & eo absente parochus, & quilibet Prælatus regularis cum suis religiosis, iuxta h D.Thomam, quem sequitur Caietanus. [h D.Th. in 4. d. 15. q. 3. ar. 2. ad vlt. & 2. 2. q. 147. ar. 4. vbi Caiet.] Tum quia licet hoc iure expresso probari nequiret, satis tamen necessitatibus quotidie occurrentibus persuadetur. Tum quia tam frequenter Sedes Apostolica consuli non potest: tum, quia videtur receptum consuetudine, quæ iurisdictionem dare potest, iuxta tradita in i iure. [i c. cum contingat. de for. compet. duo simul. de offi. iud. ordin.] Vnde infert doctissimus k Caietanus, [k Caiet. d. ar. 4.] non debere Prælatos relinquere suæ conscientiæ subditos petentes ab ipsis dispensationem, vt liceat eis cœnare aliqua de causa in die ieiunij, aut ante horam comedere: quia potius debent eis compati, & benignè dispensando à suis scrupulis liberare, aut ieiunium in aliud pium opus commutare.

ARTICVLVS X.

Quo iure Prælati religionum possint dispensare cum suis Religiosis.

RESpondeo dicendo, quod potestas dispensandi maioribus religiosorum Præfectis concessa à iurisdictione, quam ipsi habent, procedit: quam in superioribus probauimus de iure diuino illis competere. Quod vltra ea, quæ ibi dicta sunt amplius probatur in auctoritatem religionum, quæ hodie ab hæreticis tam acerrimè oppugnantur, & ab aliquibus Catholicis (proh dolor!) carpuntur: adeò quod possent dicere, odio gratis haberi. Et si dicunt quod sunt relaxati; ad hoc respondeo, quòd etiam omnes status à sua perfectione defecerunt. Et aduertere debent, quòd licet à sua primæua religione defecerint, ex eis tamen viri præclarissimi tanquam à limpidissimis fontibus emanarunt, & emanant, quos quotidie sancta mater Ecclesia, vt sanctos in cœlis collocatos recipit. Et à multis abhinc annis nullos sanctos videmus canonizari, nisi illos, qui in religionibus nutriti, & educati se religionis vinculo solemniter astrinxerunt. Quod signum euidentissimum est, Deum Opt. Max. hunc statum magnifacere, licèt in eo aliqui sint relaxati: siquidem tot, & tantos ex eo ad fruendum sua essentia gloriosa assumit, & miraculis portentisque mirificis eorum prædicat triumphum. Sed de hoc aliàs: ad nostrum propositum deueniamus. Probatur nostrum assertum. Nam cũ præstantissimi nostræ Hispaniæ Theologi, qui in istis calamitosis temporib. claruerunt, non aliud assererent datam fuisse Episcopis Iure Diuino vtramque potestatem, videlicet, ordinis, & iurisdictionis: nisi quia à Christo sancitum est, quod Episcopi tanquam Apostolorum successores sint in Ecclesia Dei; vt eandem Ecclesiã singuli in suis diœcesibus iure gubernarent; inde necessariò colligere debemus Generalium omnium, & Prouincialium iurisdictionem à Christo Domino esse immediate deriuatam: cum religiosi omnes, & horum superiores Præsides Iure Diuino sint instituti, & Apostolorum sint successores. Nã quamuis electio personarum ad præfecturas Generalium, & Prouincialium regulares, hominum arbitrio, & secundum leges humanas fiant, facta tamen secundum iuris formam electione Summi Pontificis ministerio iurisdictionẽ sibi commissam à Deo Opt. Max. habent: Deus enim immediate Episcopis, & Religiosorum Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem potestatẽ tribuit. Quare doctissimus Sotus a [a Sot. li. 10. de iust. q. 1. ar. 4.] dicit, quod vox illa hominis, quę dicitur Episcopo cùm consecratur scil. *accipe Euangelium, & Baculum*, & similia, sit vox audiẽda, ac si proprio Christo esset prolata, quia eius nomine, & auctoritate profertur ab homine tanquam ab organo, & præcone Dei duntaxat. Ob idque sæpe dictum est, potestatem iurisdictionis Ecclesiasticę iure Diuino dari omnibus Episcopis, & cęteris religiosorum Prælatis, qui illi sunt simillimi, vt sunt Generales, & Prouinciales, quia immediate à Deo tribuitur. Quod nimirum necessariò existimare debemus, vt aliquid sit proprie, & vere de iure Diuino. Verùm quia modò dictum est ad hoc, vt aliquid sit de iure Diuino opus esse, vt sit immediate à Christo institutũ, aduertẽdum est, dupliciter aliquid esse à Deo immediate, vt omnes Theologi, & iuris interpretes annotarũt, quos eleganter congerit Doctissimus Vargas b. [b Varg. in li. de Epis. axiomate 11.] Primò enim aliquid dicitur immediate à Deo, immediatione virtutis duntaxat, ad quod solũ requiritur, quod virtus eius pertingat ad effectum, quamuis aliæ causæ illum effectum attingant, & producant. Et ideo omnes effectus naturales sunt à Deo immediate immediatione virtutis. Alia est immediatio subiecti, ad quam requiritur, quod sit suppositi, vel subiecti, immediata operatio ad effectum producendum sine alterius rei adminiculo: atque adeo quando Deus producit aliquem effectũ per se solum, vt quando vrit sine igne, illa combustio est à Deo immediate vtroque modo. Verum quando concurrit cũ causis secundis, non concurrit cum illis immediatione subiecti ad effectum producendum, sed immediatione tantum virtutis. Ad rẽ igitur deuenientes aduertamus oportet, quod ad hoc, vt aliquid sit de iure Diuino, non sufficit solùm, quòd sit à Deo immediate immediatione virtutis, sed opus est, quod sit à Deo immediatione suppositi, id est, sine vlla cooperatione alicuius causæ secundæ, vel instrumentalis. Ob eamq; rationẽ potestas secularis, quæ Regibus & Principib. confertur, vel in electionibus, vel quando iurantur, non est de iure Diuino, vt nonnulli ferunt, inter quos est doctissimus Victoria c. [c Victor. de potesta. ciuili. n. 8.] Quia licet ista potestas sit à Deo immediatione virtutis, iuxta D. Paulum d [d Rom. 13.] dicentem, omnis potestas est à Deo: non tamẽ est à Deo immediatione suppositi; quia Respublica est, quę suam potestatem in Reges, & Principes transtulit, vt communis tenet Iurisconsultorum & Theologorum sententia, præsertim doctissimus Soto e. [e Sot. in 4. d. 25. q. 1. ar. 1. & 2.] Crediderim tamẽ, quòd potestas, quæ est in Republica perfecta, quod sit de iure Diuino & naturali, quia est à Deo immediatè, vtraque immediatione, cùm nullus sit, qui cum Deo concurrat ad præstãdam auctoritatem, quæ in Republica perfecta residet, vt luculenter docet idem doctissimus Victoria. f [f Victo. vbi sup. n. 7. & 8.] Omnia tamen præcepta fidei, & Sacramentorum sunt de iure Diuino propriè, quia sunt à Deo immediatè vtraque immediatione. Quia licet Deus ea omnia tradiderit per Apostolos & Prophetas, nihil tamen ex propria autoritate dicebãt, aut propone-

ponebant, sed vt Dei præcones, & organa promulgabant, quod Deus immediatè promulgabat. Hinc etiam sequitur, non omnia, quæ sunt in sacris literis, & in Ecclesiasticis traditionibus esse de iure diuino; vt ferè omnes Theologi fatentur, quos etiam congerit doctissimus Vargas *g*. Quia autores sacri plura præcepta, & consilia tradiderūt propria auctoritate, vt rectores, & legislatores Ecclesiarum tantum, & non vt præcones, & organa Dei, vt docet Sotus *h*. Huius generis sunt quæ à Diuo Paulo vbique inueniuntur. Verbi gratia, quod bigami sint irregulares: & alia similia. Quia quāuis sint à Deo suggerente; non tamen ius diuinum propriè efficiebant. Quia licet sint à Deo immediatè tradita, immediatione virtutis, non tamen sunt à Deo immediatè prodita, immediatione subiecti. Quæ nimirum differentia ex præcedentibus, & sequentibus ex cōtextu sacræ Scripturæ, & ex Ecclesiæ doctrina & definitione, & sanctorum & grauiorum auctorum sententia deprehendi optimè potest. Ob eam ergo causam doctissimus Sotus cum aliis valde probabiliter dixit, Episcopis dari iure diuino iurisdictionis auctoritatem; qui non solùm à Deo immediatione virtutis, sed etiam immediatione subiecti eam habent. Quia omnia verba quæ à Papa proferuntur, vel eius commissione ab aliis dicuntur in Episcoporum confirmatione, non proprio nomine, sed nomine Christi referuntur. Atque adeo nullam Summus Pontifex confert auctoritatem Episcopis, sed datam à Christo promulgat, & explicat, vt instrumentum, & præco Dei. Pro hac sentētia facit quædam *i* Decretalis, in qua dicitur, quòd dispositio, cessio, & translatio Episcopi non fit auctoritate humana, sed diuina: ergo multò magis institutio. Et pro hac sententia faciunt multi *k* Canones, in quibus Anacletus, Cyprianus, & Hieronymus dicunt, Apostolos parem potestatem cum Petro accepisse. Et idem consequenter dicendum est de generalissimis religionum Prælatis, & de Prouincialibus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem. Ipsis enim immediatè iure Diuino confertur iurisdictionis potestas, cùm sint eo instituti in partē solicitudinis Apostolicæ; iuxta ea, quæ in *a* præcedentibus iam dicta sunt. Et tandem vltra ibi dicta id videtur probare Leo Papa *b* dicens: *Ita Dominus noster Iesus Christus humani generis Saluator instituit, vt veritas, quæ antea legis & prophetarum præconio continebatur, per Apostolicam tubam in salutem vniuersitatis exiret, sicut scriptum est*: In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. *Sed huius muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro omnium Apostolorum summo principaliter collocaret, vt ab ipso quasi quodam capite dona suā, velut in corpus omne diffunderet*. Hæc Leo. Ergo sicut dona Dei diffunduntur à Petro in Episcopos solicitudinis Apostolicæ fideles consortes: ita etiam ea dona diffunduntur in Prælatos religionum eiusdem solicitudinis Apostolicæ coadiutores. Et per consequens, sicut iurisdictio spiritualis à Deo data, diffunditur à Petro tanquam à fonte in Episcopos, debemus dicere eādem iurisdictionem in Prælatos religionum à Deo immediatè esse diffusam. Non me tamen latet, communiorem esse sententiam non habere Episcopos iurisdictionē immediatè à Christo, sed à Petro, cui immediatè data est ab eo in eos fluxisse, vt patet ex *c* Bellarmino, & à Lelio Iordano, qui referunt omnes alios eandem tenentes: licet institutio Episcopalis dignitatis sit de iure Diuino, prout probat eleganter *d* Soto. Sed supra dictam opinionem doctissimorum virorum adduxi, vt ex ea religionum statui ab hæreticis conculcato honor, & decus aliquod resultaret. Vtcunque tamen sit quantum ad nostrum propositum, cum dicti Prælati regulares iurisdictionem habeant ad similitudinem Episcoporum, possunt ipsi dispensare in omnibus casibus, in quibus possunt Episcopi. Et sicut Episcopi possunt dispēsare in omnibus, in quibus specialiter non sunt prohibiti, prout cōmuniter tenent Doctores teste Sylvestro *e*: ita etiam Prælati religionum habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt dispensare in iure in omnibus, in quib. specialiter non sunt prohibiti Episcopi, prout expressè tenet *f* Panormitanus, sequens Federicum, & Benedictum. Vnde quod dicitur, quòd religiosorum Prælati non possunt dispensare, nisi in quantum eis à iure, vel à regula, vel à priuilegio conceditur, prout tenet *g* Innocentius, & cōmuniter Doctores, sic explicādum est, quod, scilicet dicti Prælati maiores regulares non possunt dispensare, nisi in quātum eis à iure permittitur: sicut permittitur Episcopis habentibus similem iurisdictionem Episcopalem: & per consequens quod ipsis permittitur dispensare in omnibus, in quibus ius non prohibet Episcopis dispensare. Et sic videndum est, in quibus ius resistat Episcopis, vt inde iurisdictionem Generalissimorum, & Prouincialium clariùs indagemus. De quo in quæstione sequenti latissime dicemus. Et nota quòd Eugenius IV. concessit. *Monachus Sancti Benedicti regularis Obseruantiæ Italiæ, ne ab eorum quis se distrahi, & Romanam Curiam pro obtinendis licentiis frequentare cogantur, Quod in omnibus casibus, in quibus de iure communi Prælatis & monachis præfatis autoritas, seu licentia seu dispensatio Ordinarii esset necessaria, si ab eodem exempti non essent, Prælatis, Abbatibus, Prioribus, Rectoribus huiusmodi qui pro tempore fuerint vnà cum eorum conuentibus, de licentia tamen & consensu Capituli generalis, aut præsidentis cum maiori parte visitatorum, auctoritate Apostolica, absque eo, quod ad Sedem Apostolicam habeant recursum huiusmodi licentiam, auctoritatem, & dispensationem indulsit.* Quod priuilegium affirmat Collector *h* priuilegiorum Mendicantium vidisse authenticum. Quod quidē loquendo de Abbatibus generalib. aut prouincialibus, non est indulgētia, sed ius commune, iuxta supradicta. Loquendo autem de Prælatis conuentualibus, non habentibus iurisdictionem Episcopalem, priuilegium magnum est, licet cū dicta sit concessum limitatione.

g Varg. vbi sup. axiom. 10.
h Sot. in 4. d. 27. q. 3. ar. 1.
i c. Inter corporalia. de translat. Episc.
k c. in nouo 21. d. & c. loquitur c. 4. q 1. c. Paulum. 4 q. 3.
a Sup. q. 17. ar. 2.
b c. ita Dominus. d. 19.
c Bellarm. de Rom. Pontific. li. 4. c. 22. 23. & 24. Iordan. Maio. epist. tomis. c. 7.
d Sot. li. 10. de iust. q. 1. ar. 4.
e Syl. verb. dispensa. §. 14.
f Panor. in c. cū ex ij clerici. §. de aduit. nu. 13 & eiud glano in c. 2. de eo qui furt. ord. suscep.
h Coll. mendi. dispensa. §. 25.

ARTICVLVS XI.

Vtrùm Prælati Religionum volentes ex iure communi, vel ex priuilegio dispensare, possint hanc auctoritatem subdelegare.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæstio pēdet ex decisione alterius quæstionis, scil. an delegatus à Papa, vel à Principe possit indistinctè causam totam, vel partem alteri delegare. Et videtur, quod sic, iuxta notata in iure *i*, & tradita ab Innocentio. Quod est verū, nisi quando ministerium committitur ei, vt verbi gratia, prædicare crucē, dispensare cum irregulari, pœnitentiam iniungere, excommunicatos absoluere, & huiusmodi: & generaliter quando committitur nudū ministerium, & non iurisdictio, vel quando per verba rescripti comprehenditur electa fides, & industria eius, cui negotium committitur. Verbi gratia, cùm dicitur, Confidimus de tua industria, vel, personaliter exequaris: vel quando negotium non est per alium bene expedibile. Hoc autem, prout aduertit Syluester *k*, non est verum in legatis Sedis Apostolicæ, qui etiam in prædictis subdelegare possunt, scilicet in prædicatione crucis, & dispensatione cum irregulari. Ita Syluester. Ex quibus ait, aliquos voluisse, quod Prælati habentes priuilegium, quod in aliquo casu possunt absoluere subditos, aut cum eis dispensare: non possunt hoc aliis delegare, cùm ista eorum potestas sit delegata. Et verum dicunt, si ista concessa sunt istis Prælatis in numero circa determinatos subditos, putà absoluatur ille, aut iste; secùs, vbi hoc conceditur respectu subditorum in genere, tam respectu culparum præteritarū, quàm futurarum Prælatis præsentibus ac futuris. Tum quia nō committitur certum, & nudum ministerium, sed cognitio causæ & iurisdictio: tum, quia etiamsi committatur nudum ministerium, quod est falsum, tamen nō est electa industria personæ cum sit incognita. Addit etiā Syluester allegando Panormitanum, & Innocentium, quòd si nudum ministerium committatur certæ personæ; sed illud non sit ita magnum, sed res parui momenti, tunc etiam id potest subdelegare. Et ita consuetudo, quæ legem interpretatur, obseruat, & est rationabilis.

i Innoc. c. & in ind. c. si. de off. deleg. Innoc. in c. pastoralis eod. tit.
k Syl. tit. de leg. 10. & §. 11.

bilis. Tum, quia plerumque subditi verentur Prælatos; tum etiam, quia priuilegia Prælatis pro tempore existentibus concessum est perpetuum, & dat iurisdictionem ordinariam ex natura sua delegabilem: prosit iam in superioribus l satis diximus. Et hanc opinionem tenet Glossa m quædam singularis.

l Sup. qu. 17. ar. 6. m Glos in ca. fin. de off. ord.

QVÆSTIO XXIII.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi in certis casibus contra legem, in decem articulos diuisa.

Circa quam queruntur decem.

1 *Vtrum omnis iurisdictionis potestas Episcoporum, & Prælatorum regularium dependeat à Summo Pontifice.*
2 *Vtrum Generales religionum possint transferre Prouincialem vnius Prouinciæ in aliam Prouinciam.*
3 *Vtrum Generales, & Prouinciales possint eximere subditum ab obedientia sui Guardiani.*
4 *Vtrum Prælati regulares possint restituere degradatos ab ordine.*
5 *Vtrum Prælati regulares possint restituere à religione fratrem ab ipso electum, & exauctoritatum.*
6 *Vtrum Prælati regulares possint destruere monasteria ædificata.*
7 *Vtrum Prælati regulares possint sine auctoritate Papæ erigere monasteria.*
8 *Vtrum Prælati regulares possint erigere prouincias de nouo.*
9 *Vtrum Prælati regulares possint dispensare, vt vnus habeat plures prioratus.*
10 *Vtrum Prælati regulares possint dispensare in ætate requisita ad prælationes.*

ARTICVLVS I.

Vtrum omnis iurisdictionis potestas Episcoporum & Prælatorum regularium dependeat à Summo Pontifice.

Respondeo dicendo, certissimè statuendum esse, ita vt nullo modo sit dubitandum, vniuersam Episcoporum,& cæterorum omnium Prælatorum iurisdictionem dependere à Summo Pontifice mediatè, vel immediatè, quia reuera sine eius ministerij interuentione nulla Episcopis, vel reliquis Prælatis iurisdictio applicari potest. Atque adeò iustis de causis Summus Pontifex Episcoporum iurisdictionem limitare, & restringere iure optimo valet, prout magis suæ Sanctitati expedire videbitur. Imò de facto omnes Episcopi & cæterorum religiosorum Prælati sunt prohibiti, ne possint aliquid, vel efficere, vel decernere contra iuris communis decisionem, vel consuetudinem. Quia Diuo Petro, & suis successoribus dictum est, sine aliqua limitatione, *Pasce oues meas*. Et ideo Summo Pontifici conuenit totius Ecclesiæ gubernatio,& potestatis iurisdictionis aliorum limitatio. Veruntamen, si Summus Pontifex prohibitionem Episcopis, aut reliquis Prælatis illis similibus auferret,eos relinquens in plenitudine potestatis, quam in sua constitutione recipiunt, reuera potuisset quicunque Episcopus in sua diœcesi, & vnusquisque generalis minister in sua religione quidquid Summus Pontifex efficere valet in Ecclesia vniuersali; vt ante nos præclarissimi autores docuerunt: præsertim doctissimus Sotus a & Victoria. Et hoc expressè innuit D. Thom. Quærit nanque an Principes, & Rectores multitudinis possint dispensare. Et concludit,quod sic. Quod & Sotus b de iustitia & iure etiam expressè tenet. Nam licet isti autores de Episcopis duntaxat loquantur, idem dicendum est de Generalibus & Prouincialibus.

a Sot. in 4. sét. d. 17. q. 1. ar. 4. Victo. de potestat. Ecclesi. q. 2. n. 28. D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 3. b Soto lib. 1. de iust. q. 7. ar. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum Generales religionum possint transferre Prouincialem vnius Prouinciæ ad aliam Prouinciam.

Respondeo dicendo, quod solus Summus Pontifex potest transferre Episcopum de vna ad aliam diœcesim, vt multa iura c decernunt, & generalis consuetudo docet; Doctores d verò extendunt hæc iura ad translationem Abbatum Regularium exemptorum, & per consequens ad translationes omnium Prælatorum regularium. Atque adeò iure prohibentur Generales religionum Prælati,ne Prouincialem vnius prouinciæ ad aliam transferre possint, & contra. Imò ne Guardianum, & Priorem vnius conuentus ad alium transferre valeant: quia mutationes sunt omnino prohibitæ per locum à simili, & etiam quia sunt contra generalem consuetudinem, quod nimirum sufficit, vt sint omnino interdictæ, vt expressè dicit Innocentius III. Verùm tamen est, quod Generales in hoc possunt dispensare, non enim ista translatio,est translatio Episcoporum, neque translatio prouincialium habentium iurisdictionem Episcopalem, sed Guardianorum, qui Curatis animarum comparantur. Imò iura supradicta, quæ extendunt Doctores ad Abbates, ad Abbates tantum perpetuos puto ipsos ea ampliare; non autem ad Guardianos, quorum Prælationes non perpetuæ, sed temporales sunt.

c c. 1. & 2 de translat. Episc. & c. 3. de offi. deleg. d Syluest. v. causa in 2. casu.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generales, & Prouinciales possint eximere subditum ab obedientia sui Guardiani.

Respondeo dicendo, quod Prælati non possunt eximere subditum à suis Prælatis. Ita colligunt Doctores e ex decreto Georgij f Papæ, quare Prouinciales nequeunt eximere religiosum in conuentu aliquo commorantem, ne omnino obediat suo Guardiano, & Priori. Nec Generales possunt eximere Guardianum, ne sit subditus Prouinciali, in cuius prouincia existit: quia non solum iuri, sed rectæ rationi, & consuetudini generali omnino refragari videtur. Atque adeò solus Summus Pontifex est qui huiusmodi exemptiones efficere potest. Hinc etiam colligo non posse Generales Prælatos efficere prædicatores generales,& prædicatores vbique terrarum ad libitum sine licentia ordinariorum Prælatorum regularium: quia hoc est in effectu eximere tales religiosos à iurisdictione Prælatorum, & ideo ad solum Papam pertinent. Et sic in nostra religione hoc statuto g quodam generali fuit prohibitum particulariter id quod Concilium Tridentinum rectè prohibet ad obedientiæ obseruationem, nequis scilicet, regularis sine sui superioris licentia prædicationis, vel lectionis,aut cuiusuis pij operis prætextu subijciat se obsequio alicuius Prælati, Principis, vel vniuersitatis, vel communitatis,vel alterius cuiuscunque personæ, seu loci. Nec ei aliquod priuilegium aut facultas ab alijs super his obtenta suffragetur. Quod si contra fecerit, tanquam inobediens arbitrio superioris puniatur. Denique suprapositа veritas in iure h & Doctoribus insinuatur, & confirmatur, cum Monachus non possit præscribere obedientiam, prout notatur in iure i ab Abbate, & tenet Gregorius Lopez: licet obedientia, quæ secularibus debetur, sæpe sæpius præscribatur. Maxima enim est differentia inter obedientiam debitam principibus secularibus, & Ecclesiasticis, & eam quæ debetur regularibus, prout notant Doctores k, Caietanus,& Nauarrus. Verum tamen est,quod non solum Summus Pontifex, sed etiam Generales ordinum non possunt, quoad aliquid, eximere subditum ab obedientia Prouincialis; verbi gratia, vt si in aliquo fuerit præoccupatus delicto, causa ad ipsum Generalem remittatur, & si in aliquo ministerio fuerit occupatus, ab ipso minime perturbetur. Ex quo infertur, quod si Papa alicui religioso professo in Indijs Orientalibus quoddam concesserit rescriptum, vt ad Partes Hispaniarum possit transmigrare, ibique incorporari iuxta ordinis statuta in aliqua eiusdem ordinis prouincia, non potest Prouincialis eiusdem prouinciæ ipsum iam incorporatum per obedientiam compellere, vt ad easdem partes Orientales se transferat ex eo solum, quod ibi professio-

e Syl. ver. causa, casu 5. f 16. q. 1. c. frater. g or. Tole. c. 9. de mod. exterius conuer. fol. 38. p. 2. Conc. Tri. sess. 25. de reg. c. 4. h c. fin. 9. q. 3. & c. qui resistit. 1. q. 3. Syl. v. causa. casu 38. i c fin. & Abb. de reg. Greg. in lib. 13. tit. 34. par. 7. k Glo. in c. periculoso. de statu reg. in 6. Caie. 2. 2. q. 80. ar. 12. Nau. c. 12. n. 78.

nem emisit. Quod probatur. Nam sicut beneficium manuale collatum monacho ad vitam, non potest ab eo remoueri, prout tradunt Ioannes Andreas *a*, & alij Doctores: quia decet beneficium principis esse mansurum, vt dicitur in iure *b*. Adeo vt dicat Archidiaconus *c*, quod si Papa conferat monacho Prioratum, non tenebitur renunciare ad præceptum Abbatis: quia quantum ad hoc est exemptus ab eo, sicut filius emancipatus à patre; & ad hoc allegat capitulum, *si monachus*, decima sexta, quæstione prima, & eandem opinionem tenet Baldus *d*, quem sequitur Barbacia. Hinc enim monacho à Papa collata sunt beneficia ad vitam: ergo ab illis destitui non potest. Et similiter in nostro casu est Theologice & iuridice moralizandum, scilicet, quod cum dictus religiosus beneficio Papæ translatus ad dictas Hispaniarum partes, & virtute dicti rescripti sit in quadam prouincia harum partium incorporatus, per consequens est exemptus ab obedientia prouincialium illius, quantum ad hoc, vt minime possint Prouinciales ipsum compellere, vt ad easdem partes reuertatur ex eo solo, quod in illis emiserit professionem. Dixi, ex eo solum, quod ibi emiserit professionem, ad denotandum, quod ex alio titulo possunt ipsum compellere, sicut compellunt alios fratres in Hispanijs professos, vt propter conuersionem infidelium ad alias partes se conferant, sicut Præpositi generales Societatis IESV possunt compellere Societatis religiosos, propter particulare votum, quo ad id peragendum astringuntur. Prælati autem aliarum religionum, vbi simile non emittitur votum, dubito an suis subditis id eis per obedientiam iniungere valeant: prout in quæstione de obedientia dicetur. Nec dictum religiosum incorporatum inauditum possunt Prouinciales expellere à prouincia, in qua est incorporatus, vt necessarium illi sit ad suam natiuam prouinciam conuolare. Nam sententia Prouincialis cum suo definitorio, qua ita determinatur, *Remouemus & excludimus a nostra prouincia Petrum verbi gratia, præcipientes ei sub certis pœnis, vt infra tot dies ab hac discedat. & vt in suam statim proficiscatur*, est nulla ipso iure, prout defendit Nauarrus *e*. Primò, quia nemo sine accusatione, & alia via, quæ ei æquipollet, est damnandus, vt clamant iura *f*. Adeo quidem vt sint, qui putent non sine magno fundamento id esse iuris naturalis, & diuini constitutum, iuxta illa, quæ dicuntur in Actibus *g* Apostolorum de Paulo, & eius accusatore, & de adultera apud Ioannem *h*. Et præsupponitur quod dictus exclusus non fuit de aliqua culpa accusatus, & factus certior, & vocatus ad iudicium. Et omnis sententia lata contra non citatum, vel non legitime auditum est ipso iure *i* nulla, etiam si feratur ab Imperatore, iuxta quandam Clementinam *k*. Et etiam si feratur à Papa, vt ait decretalis quædam *l*. Ex quo infertur, quod prædictus Prouincialis cum suo definitorio non potuit expellere dictum religiosum à prouincia, vt sic compellatur ad suam prouinciam conuolare; & si expellat, debet ipsum ad pristinum statum restituere, à quo per eius præceptum fuit exclusus. Quod si noluerit, Prælati superiores tenentur ipsum ad eos recurrentem à suscepto grauamine alleuiare, iuxta notata à Doctoribus *m* communiter. Et licet in ordinibus præsertim Mendicantibus, non permittatur grauato vti verbo, appellatione, qua seculares, & aliqui religiosi vtuntur: possunt tamen vti eo remedio defensionis, quo se iste religiosus grauatus potest defendere, prout in quæstione de appellatione dicetur. Sicut ego consului in facto contingenti cuidam religioso ordinis Mendicantium supradicto grauamine afflicto, quod recurreret ad superiorem, qui recurrens apud ipsum inuenit grauam.

a Andr. & DD. in c. præsenti de offic. ord. li. 6. & c. cum singula de præb. li. 6
b Reg. decet. de reg. iur. li. 6.
c Archi. in d. §. in præsen. ti
d bal. in c. ad d. mat. r. Barb. in c. ... effem. de ... §. n. 85. cum seq.
e Nau. li. 5. ... de ap. cl. consi. 3. ... fu. super his & c. quia ... & quam de ...
g Act. ca. 25 & 2.
h Ioan. 8.
i cap. ... qu. m. 2 ... 1.
k c l. § fin. ... rem de ... ne ... dicat.
l c. 1 de caus. poss.
m ... ff de ... ne ... poss.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generales, & Prouinciales possint restituere degradatos ab ordine.

RESpondeo dicendo, quod restitutio degradatorum ab ordine, Papæ reseruatur, vt colligunt Doctores *n* ex decreto Iulij I. Pro huius rei explicatione aduerte, quod depositio, seu degradatio est duplex. Prima est verbalis, alia solemnis, & actualis. Quæ articulo sequenti declarabuntur. Inter quas est maxima differentia. Nam quando quis est degradatus tantum verbaliter, Iudex laicus nullam habet iurisdictionem in clericum sic degradatum, nisi tradatur etiam curiæ seculari. Sed si est actualiter degradatus, potest Iudex secularis eum punire absque alia traditione. Et hæc est communis opinio, quam tradit Alciatus *o*; prout illum refert Villalobos. His sic constitutis est dubium, de qua degradatione sint iura intelligenda, quæ Summo Pontifici reseruant talem restitutionẽ. Syluester *p* post Panormitanum, & communem tenet solam actualem degradationem esse Papæ reseruatam, & per consequẽs quod cum degradatis verbaliter possunt Episcopi dispensare, de quo articulo sequenti latius dicetur.

n Syl. v. canon. 1. cum 6. 2. q. 6. c. ideo. 3. & 2.
o Alciat. in c. cum non ab homine. n. 108. de iud. Villal. n. opin. l. c. n. 71.
p Syl. v. canon. 1. cum 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum patres Generales religionum possint recipere ad Religionem electos ab ea, & habitu spoliatos.

RESpondeo dicendo, in prima editione me partem negatiuam tenuisse: at quia aliqui contra me tanquam quid nouum docentem, & contra torrentem loquẽtem insurrexerunt, ad meam opinionem latius probandam me conuertere decreui. Pro cuius probatione aliqua sunt iacienda fundamenta.

Primum est, quod degradatio est duplex. Prima est verbalis, quæ est depositio ab ordinibus, vel gradibus ecclesiasticis facienda à proprio Episcopo assistente canonico Episcoporũ numero, prout tradit Panorm. *q* Quæ degradatio sequentibus verbis pronunciatur ab Episcopo in hunc modum: *Authoritate Dei omnipotentis Patris, & Filij & Spiritus sancti, & nostra te degradamus, priuantes omni ordine, & beneficio, & priuilegio clericali.* Alia est degradatio actualis siue solemnis, quæ sic fit, nam deordinandus indutus vestibus sacris tenens vas, aut instrumentum, aut ornamentum ad suum ordinem spectans, ac si suo officio deberet solemniter ministrare, adducitur ad præsentiam Episcopi, & auferuntur illa omnia data in ordinatione incipiendo ab vltimo gradu vsque ad vestem datam in prima tonsura, deinde tondetur, vel raditur. Et dicit Episcopus, *Authoritate Dei omnipotentis Patris & Filij & Spiritus sancti, & nostra tibi auferimus habitum clericalem, deponimus, & degradamus, & spoliamus, & exuimus te omni ordine & beneficio & priuilegio clericali.* Ita colligitur ex iure *a* & tradit Panorm. Degradatio actualis est itaque executio degradationis verbalis: quia degradandus actualiter iam prius verbaliter est degradatus, & ad eam Episcoporum numerus non requiritur, sicut ad degradationem verbalem; ita traditur in Pontificali, & de ea agit Floretius.

Secundum fundamentum, nullus præter Papam potest restituere illos degradatos & depositos ab ordine actualiter, prout notat quædam glossa *b* communiter recepta. Dixi degradatos actualiter, quia degradatos verbaliter potest Episcopus restituere, vt secundum veriorem opinionem tenet Syluester *c*.

Tertium fundamentum quod dictum est de degradatione respectu clericorum, moralizandum est in eiectione, & priuatione habitus religiosorum ab ordine, & statu monachali. Quædam enim eiectio est verbalis, alia vero actualis; verbalis est quando sententia definitiua datur contra fratrem eijciendum, & ab habitu spoliandum, sed actualiter tunc non spoliatur; actualis est quando publicatur ea sententia & executioni mandatur eijciendo ipsum eiectum à religione, & eum ab habitu, & tonsura monachali & priuilegijs regularium priuando. Et sicut ad degradationem verbalem requiritur quod fiat ab Episcopo assistente Canonico, Episcoporum numero, si degradandus est in sacris (nam vltra Metropolitanum duodecim, si degradãdus est Episcopus, vel sex, si est presbyter, vltra proprium

q Panor. in c. non ro est. de ... re tuæ.
a c. degradatio. de pœn. li. 6. Panor. in c. qn̄ ... & q. ando ... f. 190. cum c. ... in pract. cri. fo. 179. n. 17.
b Glo. in c. ... 1. 2. q. 6.
c Syl. v. cano. confes.

prium Episcopum, vel tres, si est Diaconus vel Subdiaconus, vt in sacris Canonibus *d* determinatur, si vero non est in sacris, potest fieri à proprio Episcopo sine aliorum Episcoporum præsentia, prout late tradit Panormitanus *e*, ita etiam ad eiectionem à religione verbalem secundum qualitatem religiosi eijciendi congregantur, cum superiori ex senioribus, & Doctoribus fratres in causis regularium versati, vt de causa cognoscant, & ipsum religiosum eijciendum ab ordine; & habitu priuandum iudicent, iuxta ea quæ infra hoc tomo *f* late dicemus. Et sicut in degradatione & depositione actuali raditur tonsura clericorum degradandorum, & ipsi vestibus sacris spoliantur, & perdunt dignitatem, & locum quem ante degradationem habebant, & ita iurisdictioni seculari traduntur; ita etiam in eiectione ab ordine regulari cum depositione actuali habitus, raditur tonsura monachalis, & regulares eiecti suo habitu spoliantur, & vestibus secularibus suo statui conuenientibus induuntur, & priuantur omni priuilegio regulari, sicut degradati priuantur priuilegio clericali, & sic actualiter eiecti cum priuatione habitus remanent in obedientia Episcopi originis, vt probat Nauarrus *g*. Oportet enim, ait Nauarrus, quod præter vitę honestatem patefaciant suum statum Episcopo, & petant ab eo quid vellent se facere secundum ordinem clericalem, secundum quem ei tenentur obedire obedientiæ voto solemni. Vnde sequitur quod eo ipso quod aliqui sunt eiecti à religione, cum spoliatione habitus monachalis, licet remaneant monachi quoad obseruantiam trium votorum essentialium, sunt tamen inter clericos computandi respectu iurisdictionis debitæ Episcopo, prout exprese tenet Nauarrus *h*.

d d. c. degradatio, s. fælix. 15 q. 7.
e Panor. vbi sup.
f Infr. q. 30. a 16.
g Nau. in cō. 2. de reg. n. 34. 35.
h Nau. li. 3. consi. ti. de reg. cons. 51. p. 26.

Ex his fundamētis præiactis colligo, non posse Prælatos superiores religionum semel expulsos ab ipsis à religione, & habitu regulari, & priuilegijs regularibus perpetuo priuatos ad religionem eandem iterum admittere sine autoritate Apostolica. Quod primo probatur; nam eiecti à religione priuati perpetuo habitu monachali, & priuilegijs regularium æquiparantur clericis depositis, & actualiter degradatis, vt patet ex præfatis fundamentis, sed actualiter degradati ab Episcopo non possunt nisi per Papam restitui, vt dictum est in secundo fundamento; ergo actualiter depositi à religione, & eius priuilegijs priuati ab alio quam à Papa, non possunt restitui.

Sed contra hanc probationem dicet aliquis diuersam esse rationē degradationis clericorum ab eiectione monachorum ab ordine, & spoliatione habitus regularis; nam clericus degradatus non solum priuatur habitu, & priuilegijs clericalibus, sed etiam suspenditur ab ordine sacro, id est, à celebratione Missæ, at eiectus ab ordine, & spoliatus vestibus monachalibus, & priuatus priuilegijs regularibus, non semper à Missa priuatur, & ideo non bene infertur, Episcopus non potest restituere actualiter degradatum: ergo neque Generalis, neq; Prouincialis eiectum ab ordine cum priuatione habitus, cum maior, vt patet, si pœna degradatio, quam eiectio ab ordine. At huic neruoso argumēto respondetur, quod ratio præcisa quare Episcopus non potest restituere degradatum clericum, non est quia priuatus est à ministerio altaris, & priuilegijs clericalibus spoliatus; sed quia post degradationem actualem iam transit in aliam iurisdictionem, & fit iurisdictionis secularis, quam iurisdictionem actualem non potest Episcopus propria auctoritate sibi vindicare, neque à Rege auferre: quæ ratio æquè militat in eiectis ab ordine & habitu priuatis, cum per talem actualem depositionem transeant in iurisdictionem ecclesiasticam, quam sibi Prælati regulares propria autoritate vendicare minimè possunt, & in hac ratione debet figere pedem qui hanc partem tutari velit. Quæ ratio ex tertio fundamento corroboratur. In eo enim probatum est, hos eiectos subiectos esse potestati ecclesiasticæ, cui iam quæsita est circa eos iurisdictio in vtroque foro ad ligandum & soluēdum eos tanquam si essent, quoad hoc, merè clerici seculares, à quo iudicio ecclesiastico nō possunt Prælati regulares propria autoritate tollere hoc ius quæsitum, nisi autoritate Apostolica ad hoc sint muniti, cum par in parem potestatem non habeat. Propter quam rationem, vt reor, in pœnitentiaria fuit ventilatum, vtrum esset necessarium eos eiectos iterum profiteri si ad suum religionem vellent reuertere, prout refert Nauarrus *i* dicens, *Quin etiam fortè posset addi non posse eos redire ad suum ordinem, ita vt sine noua professione reciperentur saltem ad eum locum, & gradum in quo ante sententiam erant. Quod tamen quia noue occurrit in pœnitentiaria, neque approbo, neque reprobo.* Hæc Nauar. Cuius verba ibi, *ad eum locum & gradum*, sunt hoc modo intelligenda, scilicet, vt ad priuilegia monachatus fruenda admittantur, sicut ante eiectionem fruebantur. In quo tempore neque conueniri neque corrigi à Iudice ecclesiastico poterant.

i Nau. lib. 3. cons. ti. de reg. consi. 64. in fin.

Sed contra supradictam rationem, in qua ego pedem figendum esse dico, ab aliquibus sic arguitur, quod clericus secularis subiectus Episcopo, aufert iurisdictionem ab Episcopo sumendo habitum, & profitendo in aliqua religione approbata, & similiter isti eiecti propria autoritate possunt ab Episcopo iurisdictionem quam habet auferre, reuertendo ad suam natiuam religionem, & propria autoritate possunt ab eorum Prælato generali, aut prouinciali recipi.

Respondeo quod clericus recipiens nouitiatus habitum in aliqua religione approbata, cum primum illud recipit & profitetur, subijcitur iurisdictioni Prælatorum illius monasterij in quo profitetur, & aufertur ab Episcopo, sed hoc autoritate Apostolica, & non propria autoritate fit, & sic autoritate Apostolica, subijcitur irreuocabiliter ipsis Prælatis: Summus enim Pontifex Regulam religionis approbans concedit, vt omnes è mundo fugientes habiles ad profitendum sub eius iugo submitti possint, & alteri iurisdictioni se mancipare, qui enim concedit aliquid, videtur concedere omnia ad id consequendum necessaria; quid enim prodesset regulam approbare, nisi simul cum regulæ approbatione licentia ad recipiendum nouitios concessa censeretur?

Secundò probatur nostra sententia ab Archidiacono *a* in hunc modum; nam sententiæ definitiuæ datæ per eundem Iudicem nihil addi potest, aut minui, vel mutari, vel reuocari, vt in quadam lege *b* probatur, & hoc neque à Iudice delegato, quia functus est officio suo iuxta quandam decretalem *c*, neque ab Ordinario, vt in alijs decretalibus *d* definitur. Vnde religionum superiores religiosos prædictos eijcientes per sententiam definitiuam, quæ transiuit in rem iudicatam, non possunt amplius suam sententiam reuocare, neque cum prædictis dispensare, præsertim si ipsi afficiantur hac pœna propter grauissima delicta, super quorum priuationibus, & inhabilitationibus non possunt Episcopi dispensare, vt tradunt communiter Doctores *e*. Et Generales, & Prouinciales erga subditos non habent maiorem autoritatem quàm Episcopi super suos diœcesanos, quoad hunc effectum, nisi aliquid amplius ipsis per priuilegia concedatur. Et circa hoc nullum ipsis inuenio concessum priuilegium, tantum enim inuenio priuilegia quibus criminosos, & rebelles possunt à religione eijcere vsque ad priuationem habitus de quibus infra dicemus; nullum tamen reperio quo possint eos si velint restituere, prout infra latius explicabitur: sed vt hæc sententia probabilior appareat, oportet argumentis in contrarium respondere.

a Archid. in d. c. ideo.
b l. qualem, ff. de arbitr.
c c. in literis de offic. deleg.
d c. cum inter. de sent. & re iud. cap. cum Bertoldus. eo. tit.
e DD. in ca. et si cleric. extra. de iudic.

Ad Argumenta.

PRimo contra supradictam sententiam arguitur. Eiecti, de quibus loquimur, tenentur rogare & requi-

requirere superiores, vt eos velint recipere, quod præsupponit in ipsis superioribus adesse autoritatem ad eos recipiendos, alias frustranea esset eorum requisitio,& rogatio. Huic argumento respondetur cum Nauarro *f*, quod dicti eiecti per sententiam definitiuam cum causæ cognitione latam non tenentur requirere, neque rogare superiores, vt eos velint recipere; quia id nullo iure cauetur, & ita non est asserendum argumento eorum quæ in iure *g* notantur, tum quia sententia per lapsum decem dierum transiuit in rem iudicatam, vt est notum in iure *h*, & contra rem iudicatam nulla partium auditur per viam iustitiæ, cum res iudicata pro veritate habeatur, vt etiam in iure *i* definitur.

f Nau. lib. 3. consil. tit. de reg. consil. 64.

g cap. ligatur. 24 q. 2. & §. coniugaremus in Authen. de trien. & semis. c. lla. 3.

h auth. hodie. C. de appel. c. cum sit Romana. eod. tit.

i c. cum Bertol. de sent. ex comm. l. res iudicata ff. de regul. iur.

Secundò arguitur ex quadam decretali *k*, ibi: *Si vero huiusmodi fugitiuos, vel eiectos inobedientes inuenerint, eos excommunicent, donec ad mandatum ipsorum humiliter reuertantur.* Per quam decretalem videtur Prælatis regularibus concessa facultas ad hos eiectos recipiendos, si ipsi velint reuerti, cum ipsi Prælati eos compellere possint. Hoc argumentum est magnum, & ita torsit animum Nauarri *l* tenentis, quod non possint compelli, ita vt in hæc prorumpat verba, ad dictam decretalem respondendo, dicens, *Ad prædictum capitulum vltimum de regularibus, & rationem pro eo adductam responderi posset, intelligenda esse de eiectis iniustè, vel inordinatè, aut per collusionem, vel saltem non definitiue: per sententias ritè, & rectè sine collusione latas.* Hæc Nauarrus. Quod ipsum alibi repetijt *m*. Nec ipsemet vir doctissimus potuit contrarium affirmare, cum dicat, quod eiecti definitiuè per sententiam non tenentur requirere, neque rogare superiores, vt ipsos recipiant, quia, ait, id nullo iure præcipitur; at in dicta decretali in fine præcipitur eiectis dicta requisitio, & rogatio; ergo necessario secundum cum debet intelligi de eiectis iniustè. Præterea quis vnquam audiuit in religionibus teneri Prælatos requirere annuatim huiusmodi eiectos, & adducere ad sua monasteria, & eis præstare alimenta? At in præfata decretali hæc expresse illis præcipiuntur. Ergo ipsa de iniustè & non ritè eiectis videtur necessario accipienda.

k c. fin. de reg. li. 6.

l Nau. in 2. comment. de regul. n. 36.

m Nau. lib. 3. consil. tit. de regul. c. consil. 5. p. 261.

Verum licet hæc solutio Nauarri secundum eius doctrinam videatur necessario tenenda: ego tamen ei nullatenus possim acquiescere. Cum decretalis prædicta loquatur de eiectis generaliter, & generaliter iuxta regulam iuris debeat intelligi, nisi per aliam legem restringatur, vnde post multum laborem satis insudatus considerando sanctorum Patrum Canones, & Pontificum decretales, de huiusmodi eiectis verba facientes, inueni quod tēpore Innocētij III. Honorij III. & Gregorij IX. vt ex eorum constat decretis, quædam in religionibus monachalibus consuetudo inoleuerat approbata in quodam Cōcilio *n* generali, vt cum insolentes & incorrigibiles fratres à Prælatis inueniebantur, conuictos de crimine à monasterio cum habitu expellebant. Quod ex quadam decretali *o* Innocentij III. colligitur, in qua præcipitur, vt frater proprietarius non emendatus regulari modo de monasterio expellatur, nec recipiatur vlterius, nisi pœniteat secundum monasticam disciplinam. Hæc in dicta decretali. Sed dices: Vnde colligis quod hic eiectus cum habitu regulari expellebatur à monasterio? Respondeo, quod hoc colligo primo ex illis verbis, *modo regulari*, secundo ex illis, *ex monasterio expellatur*, & non addit ab habitu regulari priuetur, & priuilegijs regularibus careat. Et sic perlustret curiosus iura communia canonica de eiectis verba facientia, & nihil aliud inueniet in eis de priuatis habitu, & priuilegijs regularibus, sed tantum de monasterio eiectis, quia si prædicta decretalis in capitulo *p* finali loqueretur de eiectis ab ordine, & priuatis ab habitu, cum Prælatis regularibus ad eijciendum eos autoritas clara & patens in ea concedatur, frustra eam à Sede Apostolica priuilegijs particularibus impetrarent: concludendum est ergo, præfatam decretalem, & alias similes, tantum Prælatis concessisse, vt possint fratres delinquentes ab ordine & monasterio eijcere non spoliando eos habitu regulari. Qui cum habitu regulari retento incedentes essent religioni positi in scandalum, Patres ordinum suam sanctitatem supplicarunt, vt eos possent non solum eijcere ab ordine, sed etiam ab habitu priuare. Et sic Alexander VI. concessit facultatem Generalibus ordinis Minorum, vt per semetipsos duntaxat, & Prouincialibus, vt cum consensu maioris partis Capituli prouincialis, fratres dicti ordinis, quos incorrigibiles repererint habitu spoliare valeant, & ab ordine eijcere, prout latiùs in monumentis *q* ordinis continetur. Et Pius V. pro ordine sancti Hieronymi concessit, & indulsit, vt incorrigibiles religiosos possint eorum superiores in Capitulo generali, aut priuato ad triremes perpetuo, vel ad tempus condemnare, necnon concessit facultatem extrahendi ipsum habitum, & auferendi per se, vel per suos ministros, vt plenius in Compendio *r* priuilegiorum dicti ordinis continetur.

n cap. ea quæ pro religionis honestate de stat. monach.

o ca. cum ad monasterium. de stat. mona.

p c. fin. de regular.

q 1. impr. fol. 56 conc. ff. 65.

r Comp. priu. tit. eo. dimnare. §. 1. 2. & 3.

Quod autem prædictum ius non concesserit, vt possint habitu spoliari, insuper probatur: nam eiecti modo & habitu priuati licet tria vota essentialia seruare teneantur, non tamen religiosi nuncupantur, nec sunt sub obedientia Prælatorum regularium, vt patet ex dictis; at in dicto Capitulo *a* finali eiecti religiosi vocantur, vt patet ex eius verbis ibi, *Ne religiosi*. Et Prælati tenentur eos tanquam suos subditos annuatim requirere, & possunt eos excommunicare, vt castigatio det intellectum, & ad sua monasteria conuersi ad pœnitentiam conuertantur: ergo in eo Capitulo finali minime credendum est agi de eiectis & habitu spoliatis sub iurisdictione Episcoporum, tanquam seculares clericis commorantibus, sed de eiectis habitu retento sub iurisdictione & obedientia Prælatorum regularium extra claustra degentibus, qui eos excommunicare, & virga ferrea regere poterant, qua pœna tunc afficiebantur. Ex qua cum postea experientia magistra sumerent occasionem non emendandi vitam & mutandi in melius, sed vagandi & scandalizandi, ideo Gregorius IX. in dicto Capitulo finali ordinauit, vt annuatim hi eiecti à Prælatis regularibus solicitè requirerentur & cogerentur ad monasterium reuerti, cuius definitionis causam assignat Summus Pontifex, dicens, *Ne hi religiosi eiecti aut fugitiui cum habitu vagandi occasionem habentes salutis propriæ detrimentum incurrant, & sanguis eorum à Prælatorum manibus requiratur.* Et hunc existimo esse germanum præfatæ decretalis sensum, quem nemo quem viderim, fuit assecutus, non attendentes, neque considerantes maximum discrimen, quod inter eiectionem ab ordine & monasterio, & priuationem ab habitu versatur. Ex quibus duo notabilia inferuntur. Primum est, quod cum Prælati regulares per sacros Canones in corpore iuris insertos, non possent incorrigibiles habitu regulari priuare, sed tantum eos à religione eijcere, fuit necessarium à Sede Apostolica facultatem impetrare, vt eos etiam habitu regulari & priuilegijs regularibus possent priuare, sicut de facto impetrauerunt, prout in superioribus dictum est.

a d. ca. fin. de regul.

Infertur secundo, quod cum pœna eiectionis ab ordine posita in iure communi, sit multo minor quam pœna eiectionis ab ordine cum habitus priuatione, quæ modo religiosis incorrigibilibus imponitur per priuilegia Apostolica, non debent modo eijci ab ordine cum priuatione habitus propter delicta, quæ per dictas decretales antiquitus ab ordine eijciebantur. Vnde consequenter sequitur, quod licet in quadam decretali *b* præcipiatur expelli à monasterio monachus de peccato proprietatis conuictus, & non emendatus; modo tamen propter huiusmodi peccatum, minime debet expelli, & habitu priuari, cum pœna expulsionis ab ordine antiquitus multo minor fuerit quam pœna expulsionis, de qua modo vtimur. Quod debent Iudices regulares maxime aduertere, ne præcipi-

b ca. cum ad monasterium. de stat. regul.

præcipitanter se gerant in tam graui pœna imponenda, dicentes se antiquorum Canonum vestigijs adhærere. Hæc mihi videntur necessario tenenda attento iure communi, secundum quod secluso priuilegio aut consuetudine debent Iudices regulares suas causas decidere. Dixi, secluso priuilegio, aut consuetudine; nam in religione fratrum Prædicatorum, & in nostra religione Minorum communiter contrarium practicatur, vt à viris grauissimis harum sacrarum religionum accepi, dicentibus, quod si aliquis horum eiectorum ad cor conuersus ad religionem vult reuertere, Prælati generales ipsum præcipiunt recipi, sine eo quod ad Sedem Apostolicam recurrat, imò si per viam simplicis querelæ talis eiectus ad ipsam recurrit, solet ab illustrissimis dominis Cardinalibus tanquam iniuriam passus patrocinari cum literis, vt statim recipiatur, & in regulari disciplina intra claustra sub obedientia Prælatorum regularium commoretur. Quę tam probata consuetudo dat iurisdictionem Prælatis harum religionum, vt in hoc casu possint dispensare recipiendo propria autoritate eiectos sine eo, quod ad Sedem Apostolicam recurratur. Cum consuetudo legitimè præscripta vim priuilegij & legis habeat, vt dicitur in iure *c*, præsertim quia hæc est consuetudo immemorialis in præfatis religionibus, vt ego ab eisdem viris grauissimis accepi, & qui probat illam probat habere titulum, vt dicitur in iure *d*. Et vnus actus sortitus effectum habens causam successiuam multo tempore continuatus facit dici rem consuetam, iuxta quendam textum *e* quem ad hoc singularem dicit Nauarrus. Adeo quod hæc iurisdictio consuetudine quæsita à Prælatis præfatarum religionum est ordinaria: quia iurisdictio quocunque iure iusto quæsita est propriè ordinaria, quia genus prædicatur de qualibet eius specie, vt ait Baldus *f* ab omnibus receptus. Vnde Patres harum religionum, quibus huiusmodi receptio consuetudine est quæsita, possunt eam alijs delegare. Prælati autem aliarum religionum, in quibus prædicta consuetudo non præscripsit, & iurisdictionem quęsiuit, videant quomodo in receptione dictorum eiectorum se habeant, cum ipsos eos propria auctoritate in puncto iuris non posse recipere tanquam veros monachos eorum iurisdictioni subiectos, putem veriorem; quam, vt in puncto iuris verum, amplexati sunt viri doctissimi in hac vniuersitate Salmanticensi, quorum vnus meis rationibus conuictus firmauit eos posse recipi, sed debere iterum profiteri, vt Prælatis regularibus iure possint subijci, & eorum iurisdictioni irreuocabiliter submitti.

c c. fin. de consuetud.

d l. hoc iure. §. ductus aquæ ff. de aqua quo. & æstiu.

e c. cum beneficia. de præben. lib. 6. Nau. li. 3. consi. si filius ca. ab intest. cōs. 4. in fin. in 1. edit.

f Bald. in l. 2. C. de iure annul.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati regulares possint deserere monasteria ædificata.

REspondeo dicendo, quod prohibentur Prælati religionum Mendicantium monasteria acceptare, deserere omnino, vel de vno in alium locum prædicta monasteria transferre, vt colligunt Doctores *g* ex iure Canonico, quia id non licet sine licentia Papæ, & est lata excommunicatio contra oppositum facientes. Verum est tamen quod Sixtus IV. *concessit Generali fratrum Minorum obseruantiæ licentiam, & facultatem, ea loca quæ fratribus suis minus commoda esse cognouerint, dimittendi manibus ordinariorum locorum, & illa licitè deserendi, prout visum fuerit expedire, supra quod eiusdem Generalis conscientiam onerat. Et hoc voluit non obstante constitutione Bonifacij VIII. prohibentis loca semel recepta deserere, & alijs Apostolicis constitutionibus cæterisque contrarijs quibuscunque.* Ita habetur in libro Monumenta *h* ordinum. Vbi nota quod prouincia tota, nec Prouinciales habent facultatem deserendi prædicta loca sine licentia Ministri generalis. Nota etiam, quod non possunt deserere ipsa loca absolutè Patres supradicti, nisi in manibus ordinariorum locorum. Nam prout dicitur in iure *i*, Bonifacius VIII. mendicantibus & non mendicantibus prohibuit.

g Syl. v. ex fus casu 8. & v. excomm. 8. §. 20. de relig. domib. c. cum ex eo. de excess. prælat. lib. 6.

h In 1. impr. fol. 47. & in 2. fo. 131. concess. 393.

i c. cum ex eo de excess. prælat. lib. 6.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati regulares possint dispensare in iure communi erigendo monasteri sine autoritate Papæ.

RESpondeo dicendo, quod Prælati religionum non possunt recipere conuentum aliquem sine autoritate speciali Apostolica, vt constat ex quadam decretali *a* Bonifacij VIII. & Gregorij IX. *b* in Concilio Lugdunensi. De qua re oritur dubium, an præter autoritatem Papæ, sit necessaria ad noui conuentus erectionem licentia Episcopi diœcesani? Respondetur affirmatiuè, vt expresse traditur in Concilio Tridentino *c*. In quo dicitur, quod similia loca non erigantur sine licentia Episcopi, in cuius loco erigenda sunt, & post prædictum decretum dubitatum est, an sufficiat licentia Episcopi ad nouam conuentus constitutionem, an simul sit necessarius consensus Papæ? Cui dubio responsum est per illustrissimos Cardinales sacri Concilij Tridentini interpretes in hunc modum: *Monachi non possunt ædificare monasteria in parochia, in qua ea non habent sine cognitione, & licentia Papæ.* Hæc declaratio est maximè iuridica, quia Concilium Tridentinum in prædicto decreto non abrogauit dispositionem iuris communis, secundum quam requiritur Summi Pontificis facultas. Sed tantum de nouo induxit, vt simul cum licentia Papæ concurrat etiam facultas Episcopi: quæ nimirum semper erit necessaria, nisi Papa aliud disponat. Sicut disposuit Iulius II. *Concedens fratribus Minoribus, quod si à Principe, Duce, Marchione, aut Comite, vt aliquam domum dicti ordinis ædificet requisiti fuerint domum huiusmodi pro vsu & habitatione perpetua fratrum dicti Ordinis regularis obseruantiæ construere, & ædificare, ac locum pro huiusmodi instructione recipere possint, & valeant.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum *d*. Et idem Iulius II. approbauit concessionem istam, supplendo aliquos defectus, qui in eius relatione interuenerant. *Ac voluit, & decreuit, quod litera prædicta valeant, & prædictis fratribus suffragentur, non obstante constitutione Bonifacij VIII. in contrarium facienti, & cæteris contrarijs quibuscunque.* Ita habetur in eodem libro Monumen. ordinum *e*, & in Supplem. idipsum concesserunt Vrbanus *f* IV. & Sixtus *g* IV. id etiam concessit Carmelitis. Et Iulius II. concessit fratribus Ordinis Minorum amplissimam concessionem, quæ habetur in Supplement. Hæc concessio Iulij II. reuocata est per Concil. Trident. Nam post prædictum decretum vltra prædictum priuilegium requiritur absq; dubio licentia, & facultas Episcopi, vt longa consuetudo declarauit. Neque sunt audiendi autumantes prædictam declarationem illustrissimorum Cardinalium abrogasse priuilegia concessa fratribus ad recipienda noua monasteria absque noua facultate Episcopi. Nam re vera nulla est in ea declaratione priuilegiorum abrogatio, sed tantum decreuit, quod vltra Episcopi licentiam requiritur ad hunc effectum facultas Papæ, siue illa iam sit per priuilegia concessa, siue in posterum fuerit concedenda. Notandum tamen, quod eadem licentia Episcopi requiritur post Concil. Trident. ad translationem monasterij de vno ad alium locum, sicut ad nouam conuentus erectionem, quia non videtur esse maior ratio de vno quam de alio. Quod infra tomo 2. in q. de Ecclesijs fratrum quoad eorum ædificationem, latius dicetur.

a c. 1. de excess. prælat. li. 6.

b c. vnic. de relig. dom. li. 6.

c Sess. 25. de regul. c. 3. in fi.

d In 1. impr. fol. 43. & in 2. fol. 126. concess. 268.

e In 1. impr. fol. 211. concess. 511. & in Supp. fol. 71. concess. 518.

f Vrb. IV. in 1. impr. fol. 81. & in 2. fol. 189. concess. 388.

g Sixt. IV. in 1. impr. fol. 104. & in 2. fol. 187. concess. 48.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Prælati regulares possint erigere prouincias de nouo.

RESpondeo dicendo, quod iure prohibentur omnes Prælati regulares, & etiam generales, ne possint de nouo prouinciam erigere, & fundare, nec possunt erectam diuidere, nec vnam prouinciam alteri prouinciæ subijcere, quia cum de similibus idem sit iudicium, prohibitio quæ facta est in iure *h* ne fiat noua constitutio sedis Episcopalis, neque diuisio, neque subiectio absque Papæ facultate, iure debet accommodari ad erectionem, diuisionem, & vnionem prouinciarum. Vnde Nicolaus IV. *statuit, & ordinauit, & districte inhibuit, ne in ordine fratrum Minorum fiat diuisio alicuius prouinciæ, vel nouarum prouinciarum multiplicatio absque Romani Pontificis licentia speciali per eius patentes literas concedenda, faciente plenam & expressam de huiusmodi statuto, & ordinatione, ac inhibitione mentionem. Decreuitque irritum, & inane, si secus in hac parte contigerit attentari.* Ita habetur in libro Monumenta *i* ordinum. Quod statutum esse conforme iuri communi, patet ex dictis.

h ca. sæbx. 16. q. 1. & c. de lo e um de tonsicr. d 1. ca. de tempo-rib. 16 q. 1 c. sicut. ne ex-cess. Prælat. c. translati de eff. leg. tradit Sylu. v. casus. casu 9. & 10.

i In 1. impr. fol 53. & in 2. fo. 136. con: 303.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Prælati religionum possint dispensare, vt vnus habeat plures Guardianatus, & Prioratus.

RESpondeo dicendo, quod nequeunt Prælati religionum dispensare, vt vnus habeat simul plures Guardianatus, & Prioratus. Hæc enim est expressa iuris *k* determinatio, vt nemo habeat duo beneficia simul curam animarum habentia. Quæ nimirum prohibitio comprehendit officia, & dignitatem, Guardianatum, & Prioratum: quia de similibus, vt sæpe dictum est, idem est iudicium, & vsus iam diu confirmauit. Item eodem iure *l* prohibetur, ne possit vnus habere duas dignitates, & officia aut præposituras, & personatus, quamuis non habeant curam animarum. Quæ nimirum munera propriè reperiuntur in religionibus. Nam dignitas est administratio cum iurisdictione, vt est Abbatia, & Guardianatus. Personatus verò est præeminentia sine iurisdictione. Et ideo ille qui præcedit Canonicos in Ecclesijs Collegiatis seu Cathedralibus, dicitur habere personatum. Definitores autem in religionibus iure dici possunt personatus regulares. Officium autem est administratio sine præeminentia, vt sacrista: præpositura est munus præcedendi. Hæc omnia in quadam glossa *m* traduntur. Ex his collige, quod secundum ius, non potest vnus Definitor, esse simul Guardianus: quia sunt duo officia distincta. Autoritate tamen Apostolica concessum est in ordine Minorum generali ministro, & Commissario Generali, vt valeant dispensare in hoc articulo, vt constat ex ordinationibus generalibus Toletanis *n*.

k c. de multa. de præb. c. sibi. 1. q. 2. Sylu. v. casus. casu 21.

l c. de multa de præb. c. 1. de consuet. li. 6.

m Gl. in d. c. de consuet. li. 6. verb. consuet.

n Ord. Tol. ca. 7. de elec. & c. fol. 57. pag. 2.

ARTICVLVS X.

Vtrum Prælati religionum possint dispensare in ætate requisita ad habendam prælationem, aut dignitatem.

RESpondeo dicendo, decisionem huius quæstionis iam ex parte patere ex dictis suprà *o* in quæst. de Abbat. & Abbatissis quoad ætatem. Nunc autem resolutiuè dico primo, quod cum iure *p* cautum sit, vt Ecclesias, aut dignitates curatas nullus habere possit ante vigesimum quintum annum, atque adeo nullus Prælatus religionum potest dispensare cum religioso, vt ante vigesimum quintum annũ possit Prior aut Guardianus esse, cum Prioratus & Guardianatus regulares sint dignitates habentes curam animarum. Secundo dico, quod eodem iure decretum est, vt non habentes trigesimum annum ætatis, minimè possint esse Episcopi, & ideo non decet, vt Prælatus regularis dispenset, vt in minori ætate possit religiosus esse Generalis aut Prouincialis. Cum sæpe dictum sit, quod Prouincialatus in religionibus sit dignitas habens iurisdictionem Episcopalem, ideo prohibitio facta de Episcopatu comprehendit Prouincialatum: quia est similis iurisdictionis. Et est notandum, quod contra prædicta iura nullum est hactenus impetratum priuilegium, cuius ego memoriam habeam. Ex his infertur, quod cum Conc. *q* Trid. statuerit, vt nullus possit promoueri ad dignitatem Episcopalem, nisi in vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel iure Canonico merito sit promotus, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur, videtur dicendum, neminem posse admitti ad dignitatem Generalatus, aut Commissariatus, aut Prouincialatus, nisi scientiæ Theologiæ, aut saltem sacrorum canonum habeat sufficientiam, cum Prælatorum prædictorum dignitas respectu suorum subditorum sit quasi Episcopalis: & eorum iurisdictio Episcopali comparetur. Et in religionibus non inuenio aliquod indultum, quo tali sufficientia carentes ad dictas prælationes dispensatiuè possunt promoueri. In alijs multis prohibentur Prælati dispensare, quæ in suis locis declarabuntur.

o Sup. q. 15. ar. 2.

p capit. licet cano. de elect. lib. 6. Syl. v. casus. cas. 22.

q Conc. Trid. sess. 22. de reform. c. 2.

QVÆSTIO XXIV.

De Abbatibus quantum ad potestatem dispensandi in irregularitatibus, in decem & septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur decem & septem.

ARTICVLVS I.

Quid sit irregularitas.

RESpondeo dicendo, quod irregularitas est impedimentum canonicum, quo quis ad Ecclesiasticos ordines promoueri, & iam promotus, in eis ministrare prohibetur directè. Vnde nota, quod ad veram & propriam irregularitatem non sufficit quod quis sit prohibitus suscipere ordines Ecclesiasticos, vel in susceptis ministrare; vtrumque enim contingit in excommunicato. Quia ex eo quod quis est excommunicatus, est priuatus omnium sacramentorum administratione, & communicatione. Et ideo sequitur indirectè, quod non possit promoueri ad sacros ordines, nec promotus ministrare: non tamen propterea excommunicatio est propriè & verè irregularitas, vt egregiè

egregiè docet Nauar. a contra Speculat. idem patet de suspenso ab omni officio, & beneficio, & de interdicto. Nam vera irregularitas prohibet directè ordinũ promotionem, & executionem, in quantum sunt ordines Ecclesiastici, siue sint sacramenta, siue non, vt patet in ordinibus minoribus, quæ non sunt sacramenta. Et tamen irregularitas priuat dictis ordinibus. Non tamen prohibet irregularitas ordinum promotionem, & executionem in quantum sunt sacramenta, quia hoc pertinet ad excommunicationem, neque in quantum officia, quia hoc pertinet ad suspensionem, sed in quantum sunt ordines Ecclesiastici tantum. Et licet irregularis celebrans non incurrat aliam irregularitatem, peccat tamen quoties celebrat, prout ait Nauar. b, & nos latè diximus in nostra Sum. confessorum. Considerare autem oportet, quod irregularitas non incurritur nisi in casibus à iure expressis, vt apertè traditur in quadam decretali c. Et quamuis nonnulli dicant, non posse ad numerum & ordinem reduci irregularitates, nos tamen sequentes Nauarr. d dicimus, reduci ad quinque species. Prima est ex defectu sacramenti, vt bigamia. Secunda ex defectu corporis, vt mutilatio passiua. Tertia ex defectu animæ, vt ignorantia. Quarta ex defectu perfectæ lenitatis, vt sunt mutilationes actiuæ, & occisiones licitæ. Quinta est ex delicto, vt homicidium. De quibus omnibus agemus in sequentibus, disputando, an in his omnibus possint Prælati religionum cum suis fratribus dispensare.

a Nau. in Sũma.c. 27. nu. 191. & 192.
b Nau.ca. 27. n. 194.
c cap. 1. de sent.exc.li. 6.
d Nau. c. 27. n. 193.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati religionum possint dispensare cum fratribus bigamis ad hoc, vt ad sacros ordines promoueantur?

Respondeo dicendo, quod vt propositum quæsitum clarius explicetur, est notãdum triplicem esse irregularitatem. Prima est vera, secunda interpretatiua, tertia similitudinaria. Vera dicitur, & contrahitur quando quis habuit, & cognouit successiuè duas vxores. Nam in hac bigamia est defectus sacramenti: quia in secundo matrimonio non est significatio integralis sacramenti. Nam in matrimonio est vnio, & coniunctio Christi cum Ecclesia, quæ est vnius cum vna, quæ significatio omnino deest in bigamia: & ideo dicitur, & est vera irregularitas, vt dicit D. Tho. e Interpretatiua est cum quis viduam, vel corruptam ab alio duxit in vxorem. Similitudinaria contrahitur cum clericus in sacris constitutus, vel religiosus professus contrahit matrimonium, & cognouit vxorem, vt colligunt Summistæ f ex multis iuribus. His sic constitutis, certa est conclusio, quod Prælati religionum nequeunt dispensare cum religioso in bigamia vera, & interpretatiua, vt ordinetur ordinibus sacris, videlicet in subdiaconatu, diaconatu, & presbyterio: quia ipso iure reseruatur talis dispensatio ad Papam, vt omnes g dicunt. Et quamuis nonnulli dixerint, Papam non posse dispẽsare in bigamia supradicta, existimantes esse contra ius diuinum, opposita tamen sententia, quam tenet D. Tho. est communis & tenenda. Dum ergo talis dispensatio reseruetur Papæ, & nulla sit facta Prælatis religionum concessio circa hanc irregularitatem, hinc sequitur, religionum præfectos in ea dispensare non posse. Secundò dico, quod cum bigamo vero, & interpretatiuo possunt ordinarij dispensare, vt ad minores ordines ascendant. Prout tenet D. Tho. a quem sequitur Syluest. quia nullibi in iure reperitur talis reseruatio. Nec obstat quædam decretalis Gregor. b X. in Conc. Lugdun. Nam in ea nulla fit mentio de reseruatione, sed tantum disponitur, vt bigamus habitu clericali non vtatur. Quod nimirum intelligendum est, quando ei nulla est concessa dispensatio. Et hanc opinionem puto sequendam, licet Nauar. c media via incedat dicens, quod si bigamus non est promotus ad minores ordines, dispensationem Papæ reseruari, vt possit promoueri, si vero fuerit promotus, dicit non reseruari, vt iam promotus possit ministrare. Hæc enim opinio nullum in iure habet solidum fundamentum: & pro concordia opinionum non demus teneri id quod solido fundamento minimè videmus fulcitum: quare sequitur, quod Prælati religionum possunt cum bigamo dispensare, vt minoribus ordinibus initietur per regulam sæpe à nobis inculcatam, quod Prælati religionum habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt cum religiosis subditis: quidquid Episcopi cum suis efficere. Tertio dico, quod possunt prædicti Prælati dispensare cum bigamo similitudinario, vt ad ordines maiores ascendat, vt d communiter dicunt Doctores, teste Nauar. quia nullibi de his bigamis similitudinarijs est reseruatio, quando vxor, cum qua contraxit, erat virgo.

e D.Thom. in 4. d. 27.
f Ang. Syl. v. bigam. Nauar. 27. n. 20. Syl. in fin. c. quotquot. 27. q. 1. c. fi. de bigam.
g D. Thom. quodlib. 4. Nau. vbi sup.
a D. Th. in 4. d. 2. Syl. verb. bigam. 49.
b cap. vnic. de bigam. lib. 6.
c Na. in Manu. ca. 27. nu. 197.
d Glos. in c. qui clerici vel vouent. vbi i auer. cum Card. Prepositus & eã tenet Na. in sum. c. 27. nu. 197.

Ex quibus infertur, quomodo sunt intelligenda priuilegia concedentia Prælatis regularibus facultatem ad dispensandum in certis irregularitatibus, excepta bigamia: nam sunt intelligenda solum de bigamia vera, & interpretatiua, respectu ordinum sacrorum. Nam respectu ordinum Minorum, possunt optimo iure cum ipsis dispensare. Vnde non est admittendus Henriq. e dicens, Prælatos regulares posse in bigamia vera dispensare, contra quem tenui in nostra Sum. Confessorum. Et pro maiori explicatione nota, quod vt sit bigamia vera indispensabilis per Prælatos regulares, secundum eorum priuilegia, est necessarium, quod copula interueniat, prout tradit Sotus f, & probat quædam decretalis. Et vltra copulam non requiritur seminis in vase effusio, sed sufficit, vt sit bigamus, quod corrumpat intrando claustra pudoris. Ita tenet Armilla g. Ex quo infertur, quod non sit bigamus ille, qui extraordinariè extra vas cognouit vxorem, & si mortua ea aliam ducat huius speciei, minimè irregularis censetur, ita Viuald. h Erit tamen bigamus qui claustra non intrauit vxoris virginis, sed matris attraxit semen, & fuit facta grauida (& postea ferro aliquo genitale membrum aperitur, quo aperto egressa est creatura) si aliam duxerit vxorem, ista mortua. quia licet copula realiter, quæ necessaria est in prima, non fuerit secuta; ex immissione tamen seminis intra vas vxoris, secutus est effectus, id est, partus, prout concludit Viualdus i.

Ex his sequitur etiam, quod qui vxorem Sodomiticè cognouit, vel vxor tantum commisit adulterium per copulam Sodomiticam, hac vxore mortua, postea secundam legitimè cognoscens, non est bigamus, cum irregularitas non contrahatur, nisi in casibus in iure expressis, vt dicitur in iure k.

e Hen. 2. to. lib. 12. de sacram. Matr. c. 9. n. 10.
f Sot. in 4. d. 17. q. 3. ar. 1. c. d bitum. de de bigam.
g Arm. l. v. bigamia. nu. 7. in fin.
h Viuald in candel. aur. 2. tit. de irreg. n. 23.
i Viuald. vbi su. n. 34.
k ca. is qui. de sent. exc li. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generales, & Prouinciales possint dispensare cum fratribus irregularibus ex corpore vitiato.

Respondeo dicendo, quod vitium corporis est multiplex. Primò enim consideratur in quantum reddit hominem impotentem ad celebrandum, vt si esset quis omnino sine manu, aut oculis carens: cum tali enim non potest Prælatus regularis dispensare, vt apertè traditur in multis iuribus l. Imò ratione periculi, & scandali existimant viri doctissimi m, quod Summus Pontifex non poterit licitè dispensare, vt colligitur ex decretali n Eugenij Papæ, atque adeo numquam legitur per Summos Pontifices cum talibus vnquam fuisse dispensatum. Cum religioso autem habente corporis vitium, scilicet habente pudenda culpa sua scissa, solus Papa potest dispensare, vt autores colligunt o ex iure, quia talis homicida reputatur. At cum religioso qui habet membrum occultum, seu manifestum, non sua culpa abscissum, quando cessat homicidij præsumptio, potest Prælatus regularis dispensare, quia istæ irregularitates non reseruantur Papę in aliquo iuris loco, seu in aliqua constitutione Apostolica. Et ideo sicut potest Episcopus dispensare in huiusmodi casibus cum clerico seculari, sic Prouinciales cũ regulari.

l c. penul. & vlt. de corp. vitiat. c. 1. de cle. egr. & ibi Panor. & Syl. ver. corpore vitiatus
m Steph. de litteris grat. 2. p. c. 193.
n c. 2. de cler. egrot.
o tradit Soto in 4. d. 25. q. 1. ar. 3. & c. si quis abscideri. d. 55. & seq.

Quare si quis religiosus non habet digitum, dummodo non sit pollex, qui est necessarius ad celebrandum, aut si quis non habet oculum dextrum, potest Generalis, aut Prouincialis dispensare, non tamen poterit dispensare cum non habente oculum sinistrum, qui dicitur oculus canonis, quia non potest decenter legere canonem, cui eo est orbatus, nisi vertat nimis faciem ad populum. Et ideo ratione istius indecentiæ, & scandali, hic casus Papæ reseruatur, secundum omnes. Nec obstat dicere, quod talis poterit ex memoria canonem dicere, quia tunc erit periculum obliuionis, & ideo solus Papa in hoc dispensat. Hinc collige, quod Prælati regulares possunt dispensare cum religioso, vt cum pede ligneo celebret. Hæc omnia dicta sunt secundum mentem Asten. *p* & Hostiensis, quos refert & sequitur Syluester. Nam quamuis iste fusè aliquo modo procedat, Nauar. *q* tamen dicit sic sentire Syluestrum, & autores ab eo citatos. Ratio huius opinionis est, quia in prædictis irregularitatibus non reperitur in iure illa reseruatio ad dispensandum. Quare licet Nauarrus oppositam sententiam existimet veriorem, non tamen habet vllum solidum fundamentum in iure, & ideo opinio Hostiensis videtur verior, & probabilior. Nam omnis pœna, quæ specialiter non reseruatur Papæ, potest per ordinarium remitti, dummodo non sit notabilis indecentia, aut notabile scandalum oriatur, vt colligitur ex quodam decreto *r* Canonico. Et ideo quamuis sint expressæ prohibitiones in iure, vt tales corporis vitiati non ordinentur, non tamen in dictis iuribus dicitur, vt dispensatio cum talibus Papæ reseruetur. Et supradicta veritas comprobatur ex priuilegio Iulij II. quo *Concessit Generalibus ordinis Minorum facultatem dispensandi, super quacunque irregularitate, per fratres ordinis prædicti regularis obseruantiæ, quomodolibet, præterquam in homicidio voluntario, aut præstatione auxilij, vel fauoris huiusmodi ex homicidio, aut ex bigamia prouenientè; ita vt illa non obstante ad omnes ordines, etiam sacros, ac etiam presbyteratus, promoueri possint.* Ita habetur in Supplemento Ordinis *ſ* in quodam viuæ vocis oraculo. Vnde cum ista concessio solum excipiat dictas irregularitates, & non istam, clarum est, posse in ea dictos Generales dispensare, cum exceptio firmet regulam in contrarium. Quare, sicut possunt Ordinarij absoluere ab excommunicatione lata à iure, dummodo non sit reseruata: sic eodem modo possunt tollere pœnam hanc irregularitatis, cum non inueniatur reseruata. Ad vitium corporis reducitur lepra, aut alia quæcunque infirmitas, quæ scandalum generat celebrando. Quare in his irregularitatibus solus Papa dispensare potest, secundum omnes rationes scandali, prout tradit Nauar. *a* Hæc omnia dicta sunt ex mente omnium Doctorum, quos refert & sequitur Nauarrus *b*. Aduertendum insuper, quod illi qui incidunt in insaniam, & phrenesim organis sensuum minimè deordinatis, non sunt irregulares, postea ad sanam mentem deuenientes, sicut etiam minimè irregulares censentur per breue tempus vsum rationis perdentes, ratione alicuius magnæ passionis, si statim ad se reuertuntur. Vt tenet Nauar. *c* dicens hanc opinionem esse doctissimorum virorum ex familia ordinis Prædicatorum, cum quibus super hoc puncto habuit consultationem.

p *Ast. sf verb. corpore vitiatus §. vlt.*
q *Na. c. 27 n. 200.*
r *ca. auper de sent. exc.*
ſ *fol. 91 concess. 193.*
a *Nau. c. 28. nu. 203.*
b *Naua. vbi su. nu. 203.*
c *Nau. vbi sup.*

ARTICVLVS IV.

An Episcopus, an verò Prælatus regularis debeat iudicare, sitne Religiosus corpore vitiatus.

Respondeo dicendo, quod Angelus *d* tenet religiosum esse promouendum, vel repellendum iudicio, & examini sui Prælati regularis esse relinquendum. Syluester *e* tamen, quem sequitur Nauarrus, dicit, non esse iudicandum, nisi ab Episcopo, qui debet ordines conferre: quam opinionem puto verissimam. Licet enim Prælati regulares habeant iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem circa suos subditos: hoc tamen intelligitur quantum ad absoluendum & ligandum in foro interiori, & exteriori: non tamen respectu ordinandi, & conferendi ordines. Ipsi enim (exceptis Abbatibus) etiam minores ordines minimè possunt conferre. Vnde sicut non habent potestatem ad ordines conferendum: ita etiam non habent potestatem ad iudicandum, an ordinandi sint irregularitate corporis vitiati infecti, quando in dubio versatur, an ea sint maculati, nisi hoc expressè ipsis à Sede Apostolica committatur.

d *Ang. v. corpore vitiatus.*
e *Syl. ver. corpore vitiatus. nu. 2. Nauar. vbi su. n. 200.*

ARTICVLVS V.

An Prouinciales possint dispensare, vt religiosus possit celebrare velato capite propter infirmitatem capitis.

Respondeo dicendo, quod doctissimus Nauar. *f* constanter tenet, quod non est irregularis sacerdos, qui non nisi velato capite potest celebrare propter capitis fragilitatem. Quod probat: quia licitum est non solum infirmum caput habenti, sed etiam sanum, dicere sacrum amictu velatum, vt maiori deuotione, & attentione cultum diuinum exequatur. Imò addit, licitum esse homini fragilitate capitis laboranti facere sacrum aliquo tegumento honesto in capite suprapposito, præsertim vsque ad consecrationem. Et addit, quod si scrupulo stimuletur, recurrat ad suum Episcopum, qui in hoc casu optimè potest dispensare. Et per consequens, poterunt dispensare Prouinciales cum suis religiosis simili necessitate laborantibus, cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem.

f *Naua. lib. 3. conf. tit. de celeb. miss. conf. 4. pa. 345 in 1. editione.*

ARTICVLVS VI.

An Prouinciales possint dispensare cum infamibus.

Respondeo dicendo, quod infamia, quæ nascitur ex notorietate delicti, inducit irregularitatem reductam ad irregularitatem, quæ oritur ex corpore vitiato. Et infamia tam facti, quam iuris notatus, est irregularis, prout in multis iuribus *g* probatur, & tradunt communiter Doctores, in qua cum nascitur ex infamia iuris, solus Papa potest dispensare, iuxta Villadiego *h*. In ea verò, quæ nascitur ex infamia facti, qualis est illa quæ nascitur ex crimine graui notorio, etiam Episcopus dispensat, quin etiam & pœnitentia iusta, & emendatione vitæ interdum aliqua tollitur, quia omnis res per quascunque causas componitur, per easdem dissoluitur, vt tenet Nauar. *i* Ex dictis infertur, quod Prouinciales religionum non possunt dispensare cum fratribus infamia iuris maculatis: quia v. g. fuerunt conuicti de crimine nefando, & iuridicè condemnati: cum infamati iuridicè de crimine enormi sint irregulares, iuxta tradita à Nauarr. *k* & per consequens indispensabiles à Prælatis inferioribus. Nec his obstat, quod Sixtus IV. concesserit Generalibus, Prouincialibus, & eorum Vicarijs facultatem ad dispensandum super quibuscunque irregularitatibus, exceptis homicidio voluntario, membrorum mutilatione, & bigamia: & excipiendo has irregularitates videtur concedere licentiam ad reliquas dispensandas. Nam respondetur, quod etiam si excipiat supradictas non videtur concedere, quod possit dispensari in irregularitate, quæ procedit ex enormi corporis vitio, sicut dictum est in superioribus propter scandalum quod generat fidelibus propter notorietatem dictæ enormitatis. Et cum de dissimilibus idem sit iudicium, videtur, quod etiam non concesserit autoritatem ad dispensandum cum notorio iuridicè infamato, propter scandalum quod generaret fidelibus propter notorietatem dictæ deformitatis, & enormitatis, & sic pro eis ad Papam recurrendum est.

g *Glos. & not per Francum in c. infamib. de reg. iur. li 6 & c. 2. iuncta glo. fi. de ordin. cogn. & d. ipsi Apostoli. 297.*
h *Villadiego. vbi sup. col. 50.*
i *Na. in Man. c. 27. nu. 204.*
k *Nau. in Ma. c. 25. nu. 75. & 76. & ca. 27. nu. 248.*

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati regulares possint dispensare cum suis religiosis in irregularitate, quæ procedit ex animi defectu.

RESpondeo dicendo, quod irregularitas ex animi defectu multiplex esse potest. Primo incurrunt hanc irregularitatem furiosi, lunatici, dæmoniaci, & habentes morbum caducum, & cum talibus non possunt Prælati dispensare, vt promoueantur. Veruntamen si iam promoti sunt, & ex toto liberati fuerint, debet tempus commodum ad arbitrium Prælatorum assignari, vt experimentum assumatur, & tunc poterit cum illis dispensare, vt celebrent. Dicente D. Hieronymo l in hunc modum: *Verum si post sacerdotium furere incepit non ideo sacerdotio carebit, nisi fortè nunquam ad sana mentis officium illum redire contingat.* Hæc Hieron. Tamen si non sunt omnino liberati distinguendum est. Aut enim patiuntur frequenter tales passiones, & tunc arcere, & priuare debent Prælati eos ab officio Missæ, vt decreuit Alexander m II. & Pius n Papa. Verum si rarò prædictæ passiones eueniant, poterunt Prælati permittere, vt celebrent, vt ijdem Pontifices insinuant, dummodo associentur cum alio sacerdote parato ad celebrandum, si infirmitatis passio fortè contingat; nisi ita apprehendat eos, vt spument, & vt furiosi dentibus fremant. In hoc enim casu, neque cum socio sacerdote possunt celebrare. Aduerte tamen, quod cum furiosis & similibus nec Papa potest dispensare vt ordinentur, nec vt in promotis administrent, vt notant communiter scribentes, teste a Nauarro. Secundo, incurritur irregularitas ex defectu fidei. Quare qui non est baptizatus, quamuis sit conuersus, nullo pacto potest ordinari: neque postquam fuerit baptizatus si est nouiter conuersus (qui Neophytus appellatur) potest promoueri, neque cum illis poterit Prælatus dispensare, vt cautum est in iure b. Si tamen roges, quanto tempore duret nouitiatus in fide, in quo non potest nouitius, seu neophytus ad ordines maiores, nec minores promoueri? Credo, quod duret per tempus commodum per Episcopum assignantem respectu secularium, aut per Prælatos religionum, quoad suos subditos, aut per decennium, vt innuit Nauar. c dicens quod conuersi post decem aut viginti annos non prohibentur ordinari. Filij præterea hæreticorum pertinacium, vsque ad secundam generationem per viam masculinam inclusiue, & vsque ad primam per fœmineam excluduntur ab ordinibus suscipiendis, & censentur irregulares, vt decreuit Bonifacius VIII d. Cuius decretalem ad hoc propositum ponderauit Iacobus Septimacensis, affirmans, quod secundum ius alij præter istos descendentes ab hæreticis non possunt ab ordinibus sacris repelli. Et secundum hoc debet explicari Concilium Tridentinum e præcipiens Episcopis, vt antequam aliquos ordinent, verum genus inquirant, prout aduertit Salzedus f. Non enim Concilium nouum impedimentum ponit, sed solum præcipit obseruari, quæ antea in sacris canonibus erant instituta, & sic vult Concilium, vt non ordinetur aliquis antequam probetur an sit illegitimus, necne. Et aduertendum, quod cum nouiter conuersis, vt possint ad sacros ordines promoueri, & habere beneficia Ecclesiastica, possunt Episcopi dispensare habentes de suis moribus bonis, & profectu in Christianitate experientiam non vulgarem, prout dicitur in iure, & tradit Couar. g Et per consequens idipsum à fortiori possunt Prælati regulares cum suis subditis: cum non solum habeant iurisdictionem Episcopalem, sed tractent de promouendis regularibus, qui fauore religionis multa habent priuilegia. Et sicut præsumuntur continentes etiamsi sint illegitimi, vt dicitur in iure h, ita præsumuntur boni, etiamsi sint nouiter conuersi. Tertio incurritur irregularitas ex defectu scientiæ: & ideo idiotæ irregulares censentur, quia iura prohibent i illiteratos ordinari. Est tamen

l c. si. 15. q. 2.
m c. in literis. 1. q. 2.
n c. communiter. 53. d.
a Na. ca. 29. n. 205.
b c. totum, d. 48.
c Na. 27. nota. 205.
d c. statutum felicis recordationis de hæret. in. 6. Septimacensis in insti. catho. ti. 29. n. 130.
e Conc. Tri. sess. 23. de reform. c. 3.
f Salz. in practi. cri. ca. 12. pag. 77.
g c. 1. d. 5. Cou. in cle. si furiosus. 2. p. §. 2. n. 7.
h c. 1. de filijs presbyt.
i c. in singulis. 77. d. Conc. Tri. sess. 23. de resident. prælat. c. 11.

dubium valde notandum, videlicet, an religiosi idiotæ nullam habentes Latinæ linguæ cognitionem possint licitè promoueri ad sacros ordines, obtenta suorū superiorum licentia? Cui dubio respondetur per sequentem assertionē. Conclusio est: in religiosis non requiritur tanta scientia ad ordines suscipiēdos, quanta requiritur in clericis secularibus. Nam clericos illiteratos omnino repellēdos esse ab ordinibus suscipiendis iura prædicta statuere: id autem de religiosis nunquam sanxere. Ratio est: quia religiosi regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam: & quamuis ad eandem curam sacris initientur, adhuc non requiritur in eis tanta scientia: quia semper manet in illis spes de comparanda sibi scientia, & cognitione necessaria ad suum ministerium peragendum. Eo quod viuunt semper in cœnobijs, in quibus vigent aut literarum studia, aut semper sunt plures viri literati, à quibus edoceri possunt. Ex quibus dicit Henriquez k, allegans Maiolum, & alios, licitum esse Episcopis sacris initiare religiosos bene legentes, & cantantes, etiamsi in lingua Latina deficiant. Circa quod nota, non esse opus, vt religiosus sciat omnes difficultates ad sacramentum ordinis pertinentes, sed tantum quod sciat & intelligat necessaria & essentialia, quæ communiter scire solent sacerdotes celebrantes. Videlicet, quod septem sunt Ecclesiæ sacramenta: & quod conferant gratiam, & quod in sacramento altaris continetur realiter & substantialiter Corpus Christi facta consecratione, & quod materia est panis, & vinum, & forma, verba consueta. Hanc conclusionem sic explicatam docuit olim quædam l Glossa celebris. Verba enim agens de requisitis ad sacros ordines, sic se habet: *Sufficit monacho quod tantum bonus sit, licet sit illiteratus*: quæ nimirum glossa à nemine, quem ego viderim, fuit vnquam reprobata, imò ab omnibus suscepta, præsertim à Syluestro m, Angelo, Philippo Franco & Dominico. Et doctissimus Soto n eam veritatem luculenter agnouit, sic dicens: *Quando religiosi, qui curam animarum non habent, ordinantur, non requiritur alia scientia, quam vt mysterium sacramenti intelligant.* Hęc conclusio euidenter colligitur & deducitur ex Decretali o Clementis IV. atque adeo mirari non desino, quoties audio aliquorum dominorum Episcoporum rigidam examinationem cum religiosis ordinandis, cum Concilium Tridentinum non imponat prædictis Episcopis necessitatem examinandi religiosos per se, aut per seculares. Sed sufficit, quod Episcopis constet per literas testimoniales Prælatorum regularium esse prædictos religiosos ordinandos examinatos per suos Prælatos. Et qui sic ordinantur, non promouentur sine diligenti Episcopi examine, vt Conc. Trid. p statuit. Cur enim magis debet credere Episcopus seculari examinatori, quam Prælato regulari testificanti de scientia ordinandi? Nec supradictis obstat nunc decretum q Conc. Trid. statuens, quod nemo ad presbyteratus ordinem admittatur, nisi sit sufficienter instructus ad docendum populum ea, quæ scire omnibus necessarium est, & ad administranda sacramenta diligenti examinatione præcedenti idoneus comprobetur. Nam huic decreto respondetur, contrarium esse in vsu inter doctos, & religiosos timoratæ conscientiæ, qui tantam sufficientiam non petunt in presbytero ordinando. Nec Concilium voluit tam exactam sufficientiam, quam aliqui postulant, scilicet, vt possit secularium confessiones audire. Nam idemmet Concilium r ordinauit, nullum presbyterum etiam regularem posse secularium confessiones audire, nisi sit examinatus, & per ordinarium approbatus. Nec obstat Concilium Bracharense s ordinans, quod tales debent esse idonei ad dictas confessiones secularium audiendas. Concilium enim non loquitur de simplicibus presbyteris, sed de presbyteris, qui ordinantur ad titulum alicuius beneficij curati, vt constat ex annotationibus positis in initio dicti Concilij. Præterea dicta Concilia non habent locum in religiosis, qui,

k Henri. de sacram ord. li. 10. c. 16. in fin. Maiol. li. 1. d irreg. c. 13 nu. 5. & 20.
l Glos. in c. legi. 6. q. 1. ver. instructus.
m Syl. v. clericus, 2. n. 1. Angel. ibi nu. 2. Francus & Dominicus in c. nullus, de temporibus ord. li. 6.
n Sot. in 4. d. 25 q 1. ar. fi. pa. 60. co. 1.
o cap. nullus. de temp. ordi. li. 6.
p Conc. Tri. sess. 23. de resid. prælat. c. 1.
q Conc. Trid. sess. 23. de resid. prælat. c. 14.
r Conc. Trid. vbi su. nu. 15.
s Conc. Brac. ar. 2. ca. 20.

fis, qui, vt sæpe dictum est, non ordinantur, vt curam animarum exerceant. Et per dictas rationes possent domini Episcopi dimittere scrupulum. Nescio tamen, an sint sufficientes, & efficaces ad temperandum nimium rigorem, quo nonnulli eorum concitantur in religiosos ordinandos, quod (proh dolor!) nescio vnde prouenit, cum nullos in curandis animabus, prædicando, confessionibus audiendis insistendo, & alia ad diuinum cultum pertinentia peragendo, habeant maiores, & meliores coadiutores.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Prælati regulares possint dispensare in irregularitate prouenienti ex defectu lenitatis.

RESpondeo dicendo, pro explicatione tituli quæsse notandum, quod hæc irregularitas oritur ex occisione, vel mutilatione membri hominis in casu licito: quia visum est Ecclesiæ non posse satis repræsentare lenitatem, atque mansuetudinem Domini nostri IESV CHRISTI, qui propter nos suum proprium sanguinem fudit, & morti se tradidit, cum qui occidit, vel mutilat etiam licitè, prout tradit D. Thom. *a* Quid autem hic nomine membri veniat, vide, quæ ego latè trado in nostra Summa confessorum, & quæ infra dicenda sunt. Ad propositam igitur quæstionem deueniendo, dico, quod priuilegia concessa religionibus, vt earum Generales, & Prouinciales possint dispensare in omnibus irregularitatibus, excipiendo tres, scilicet, homicidium voluntarium, bigamiam, & mutilationem membrorum, videntur concedere facultatem ipsis Prælatis ad dispensandum cum suis subditis in irregularitate, quæ procedit ex defectu lenitatis. Nam homicidium voluntarium in hac materia solum est illud quod procedit ex delicto, & culpabiliter contra iuris ordinem, & iustitiam perpetratum, prout explicat Caietanus *b*, quem sequuntur Couarr. & Nauarr. Et homicidium, de quo hic nobis sermo est, licet sit voluntarium (Iudices enim, & ministri iustitiæ voluntariè occidunt, aut mandant occidere reum) non tamen est culpabile, & sic minimè cooperantur ad homicidium iniustum. Et hanc opinionem tenet Bannes *c* dicens, dictos Prælatos posse dispensare cum suis subditis occidentibus aliquem in bello iusto, cum hoc homicidium non sit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas solum per Summum Pontificem dispensabilis. Et hanc opinionem tenet Viualdus *d*, in suo candelabro aureo dicens, ita practicari. Et hanc opinionem tenent Polanco *e* Felicianus, & Maiolus dicentes, vniuersaliter homicidium voluntarium, cuius irregularitas soli Papæ reseruatur, & non comprehenditur in iubileis, & in alijs priuilegijs concedentibus dispensationem ab irregularitatibus solum comprehendere homicidium prohibitum, homicidium enim significat factum iniustum, quod prohibetur in quinto præcepto Decalogi, iuxta tradita ab Augustino *f*, D. Th. & Soto. Ex quibus videtur, quod cum Conc. Trid. *g* concedat Episcopis, vt possint in foro conscientiæ absoluere à quacunque irregularitate Papæ reseruata orta ex delicto occulto, non deducto in forum contentiosum, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, quod modo Episcopi possunt dispensare in irregularitate occulta procedente ex occisione iusta hominis, etiamsi sit voluntaria, cum non sit homicidium voluntarium. Sed respondetur, quod licet prædicta occisio non sit homicidium voluntarium, est tamen occisio inducens irregularitatem non ratione culpæ occultæ, sed ex defectu lenitatis. Et Concilium Trident. solum concedit licentiam Episcopis, vt possint dispensare in irregularitatibus procedentibus ex delictis occultis. Sed ex alia parte possumus huic adhærere sententiæ, scilicet, quod Episcopis conceditur licentia ad dispensandum in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus non deductis in iudicium, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario. Et non negat, quod possint dispensare in hac irregularitate procedente ex occisione hominis iusta occultè facta: nam hoc non est homicidium voluntarium, vt dictum est. Ex quibus infertur, quod cum Generales, & Prouinciales regularium habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, quod possint dispensare in irregularitate procedente ex dicta iusta occisione occulta. Et licet Nauarrus *h* hoc negauerit, in Episcopis non currit eadem ratio in dictis Prælatis irregularibus, cum vltra ius commune habeant maius priuilegium, scilicet, vt possint dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario occulto proueniente, de quo [illegible]ra dicemus in hac quæstione, & cui conceditur mai[illegible] conceditur minus, vt clamant iura, & ratio naturalis satis euidenter innuit. Ex quibus resolutiuè colliguntur duo. Primum est, quomodo sit intelligendum priuilegium concessum Ministro generali, & Prioribus prouincialibus, & conuentualibus ordinis Prædicatorum, de quo in libro, Monumenta ordinum *i* in secunda impressione, vt possint dispensare in quacunque irregularitate orta ex quacunque causa, præterquam ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum. Nam prædict[illegible]m priuilegium non est intelligendum de quocun[illegible] homicidio voluntario, sed de homicidio, quod e[illegible]licium & peccatum contra quintum præceptum [illegible]alogi, & non de homicidio voluntario, patrato mandato Iudicis, & in bello iusto. Et sic Prouinciales, & Generales possunt dispensare cum fratribus professis, qui existentes in mundo iudicando, aut ministerium [illegible]stitiæ peragendo, hominem ad mortem, aut muti[illegible]em membrorum condemnauerunt, & eorum [illegible]entia executioni fuit mandata, propter quod irr[illegible]aritatem contraxerunt: cum eorum irregularitas non fuerit orta ex homicidio iniusto. Secundum est, quod possunt dispensare cum dictis fratribus irregularibus ex occisione, aut mutilatione membrorum alicuius hominis in bello iusto: cum dicta occisio, & mutilatio non sit peccatum contra quintum præceptum Decalogi. Erit autem iustum bellum tribus concurrentibus. Primum autoritate in Principe ipsum bellum mouente, scilicet, quod sit Princeps & supremus temporalibus. Dixi mouente: nam etiam inferior ipso Principe potest vti bello defensiuo contra inimicos, non expectata supremi Principis facultate, prout resoluit *k* Bannes. Secundum est causa ad bellandum, scilicet, iniuria illata à parte contraria *l*. Tertia est recta intentio, scilicet quod bellum non ineatur [illegible] sed zelo iustitiæ. Et deficiente aliqua istarum qualitatum bellum ipsum iniustum nuncupatur, prout constat ex traditis à Diuo Thoma, Castro, Couarruuias, Corduba, Nauarro, & Nauarra. Ad Principem autem spectat examinare de iustitia belli iusti, aut iniusti, de quo latius in nostra Summa confessorum primo tomo, capite centesimo vigesimo quarto. Supradicta autem ex dicendis in articulo sequenti magis patent, & confirmantur *m*. Sed de hoc vide quæ diximus in secundo tomo harum quæstionum.

a D.Tho. 2.2. q.40. ar.2.

b Caiet. ver. irregularitas. Cou. 1. p. relec. clemen. si furiosus. §. 3. n. 7. in fin. Nau in Man. c.27 nu.240. adiuncto n.17. in fi. & in c. 2. de iud. n. 104.

c Bañes 2. 2. ar. 2. dub. 4.

d Viual. in candelabro au. 2. p. ti. de irreg. § de dispen. quo ad fratres nu. 326. 327.

e Polà. in direct. Felicia. de irreg. ca. 9. & 11. pag. 494. & pag. 182. Maiol. li. 5. de irreg. ca. 48. §. 3. nu. 18.

f Aug. li. 1. de lib. arb. ca. 4. D.Th. 1. 2 q. 88. ar. 6 ad 3. Soto li 2. de iust q. 3. ar. 8. & li. 5. q. 1. ar. 2.

g Conc. Trid. sess. 24. de refor. c. 6.

h Nau. c. 27. nota. 195. & 239. & cons. 24. tit. 12. de homicid li. 5. consi.

i in 1. impr. fo. 240. conc. 575.

k Bannes 2. 2. q. 40. art. 1.

l D.Th. 2. 2. q. 40. ar. 1. & qu. 66. ar. 8. Cast. aduersus hære. ver. bellum Cou. in reg. peccatum. 2 pa. §. 10 & 11. Cor. li. 1. qq. q 39 Nau. in Man. c. 15. n. 15. Nauarra li. 2. de rest. c. 3. n. 159.

m 2. to. qu. 105. ar. 2.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generales & Prouinciales possint dispensare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario.

RESpondeo dicendo, quod ille dicitur homicida voluntarius, super cuius irregularitate dispensandi potestas excipitur in omnibus facultatibus dispensandi super irregularitate factis à Summo Pontifice, cuius homicidium fuit illicitum, intentum siue volitum in se saltem æquipollenter, alias quam vitandi mortis causa ab oratore. Dixi illicitum: nam homicidium licitum non est homicidium voluntarium, prout probatū est in articulo superiori. Dixi intentum, siue

siue volitum in se, quia non sufficit, vt sit volitum in causa: quale est omne homicidium casuale producens irregularitatem, secundum Diuum Thomam a communiter receptum. Dixi, saltem æquipollenter, ad includendum illud, quod non est quidem intentum, seu volitum in se, sed in causa adeo propinqua morti, vt moraliter vix sint compatibilia velle illam causam, & nolle occidere. Cuiusmodi sunt, nolle occidere, & venenum, quod scit esse mortiferum, propinare, vel ferire ense punctim, circa præcordia, vel in alia parte periculosa. Dixi, alias quam vitandæ mortis causa, ad excludendum intentum ob defensionem vitãdæ mortis causa: de quo infra dicemus. Dixi, ab oratore, id est à petente dispensationem, quia non sufficit, vt intendatur ab alio. Fit enim sæpe quod idem homicidium sit voluntarium vni & non alteri, quale est quod facit Petrus percutiendo alium animo occidendi mandante Ioanne, vt aliquam iniuriam leuem citra deformationem ei dicat, vel faciat. Illud enim Petro est voluntarium, & Ioanni non. Vnde si Petrus ingrediatur religionem, & profiteatur ipsam secundum supradicta, non possunt Prælati regulares cum eo dispensare, possunt tamen dispensare cum Ioanne si similiter ingrediatur religionem, & in ea profiteatur, & definitio supradicta fundatur in verbis Concilij b Tridentini dicentis: *Cum etiam qui per industriam occiderit proximum suum, & per insidias ab altari auelli debeat: quia sua voluntate homicidium perpetrauerit.* Et infra: *Si vero homicidium non ex proposito.* Quæ verba, *per industriam*, *per insidias*, *sua voluntate, & ex proposito*, satis indicant definitionem homicidij voluntarij superius assignatam. Nam verba *per industriam*, vel *per insidias*, excludunt occisionem hominis factam iuridice à Iudice, quia non per industriam, neque per insidias, sed per allegata, vel probata ipsam præcipit faciendam. Indicant etiam non comprehendi occisionem factam in iusto bello: ipsa enim non fit per insidias, & industriam mortiferam. Verba autem, *voluntate sua*, *& ex proposito*, excludunt omne homicidium casuale: hoc enim non contingit ex voluntate, & ex proposito, prout satis explicatũ est in superioribus. Ex quibus infertur intellectus ad priuilegia concedentia Prælatis regularibus facultatem ad dispensandum in omnibus irregularitatibus, exceptis tribus: de quorum numero est irregularitas orta ex homicidio voluntario. Ea enim priuilegia intelliguntur de homicidio voluntario, sic explicato. Et similiter intelligendum est decretum Concilij c Tridentini, statuens, licere Episcopis in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, &c. dispensare. In eo enim decreto solum excipitur irregularitas contracta ex homicidio voluntario superius definito. Et sic Domini Episcopi possunt dispensare in irregularitate orta ex homicidio casuali occulto, quod patet ex traditis per Nauarrum d. Et aduertendum, quod homicida non solum est irregularis quoad ordines, sed etiam quoad quascumque Prælaturas in religione: quales sunt Guardianatus & prouincialatus. Quia licet oppositum fuerit declaratum in quodam nostro Capitulo generali Basileensi, in Concilio tamen Tridentino e determinatum est contrarium, definiente homicidas voluntarios non posse promoueri ad sacros ordines, neque ad beneficia Ecclesiastica, etiamsi curam non habeant animarum. Et sic eo ipso, quod in Concilio prohibentur homicidæ habere beneficia Ecclesiastica, prohibentur etiam habere prædictas Prælationes in religione.

a D. Th. 2. 2. q. 64. ar. fin.

b Conc. Trid. sess. 14 de reform. c. 7.

c Conc. Trid. sess. 24. de reform. ca. 6.

d Nau. c. 27. num. 240.

e Conc. Trid. de refor. sess. 14. cap. 7.

ARTICVLVS X.

Vtrum Prælati regulares possint secundum suorum priuilegia dispensare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria alicuius membri.

Respondeo dicendo, quod antiquitus solus Papa poterat dispensare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria membrorum: prout definitur in iure f, & tradunt communiter Doctores teste Couarruuias & Nauarro. Nunc autem post Concilium Tridentinum g habent Episcopi facultatem in foro conscientiæ dispensandi, vt ad omnes ordines sacros, & ad beneficia Ecclesiastica possint promoueri, si delictum mutilationis fuerit occultum nec deductum in iudicium: etiamsi per insidias, industriam & ex proposito dictam mutilationem perpetrauerint. Nam concilium concedit facultatem Episcopis ad dispensandum in foro conscientiæ in omnibus irregularitatibus procedentibus ex delicto occulto, & non deducto in iudicium, excepta illa, quæ oritur ex homicidio voluntario. Per homicidium autem voluntarium, non intelligitur mutilatio voluntaria, prout aduertit Nauarrus h. Neque obstat, quod homicidium voluntarium, & mutilatio voluntaria videntur pro eodem accipi in iure. Nam respondeo, quod hoc debet intelligi in hunc sensum, scilicet, quod sicut ex homicidio voluntario incurritur irregularitas, ita etiam ex mutilatione voluntaria: & sicut non incurritur irregularitas ex occisione hominis propter defensionem: ita etiam non contrahitur ex mutilatione propter defensionem. Attamen in vniuersum non quidquid attribuitur homicidio voluntario, attribuitur etiam mutilationi voluntariæ. Nec talis regula generalis in iure datur. Imò in diuersis titulis collocantur apud sacros canones homicidium & mutilatio, vt constat ex titulo de homicidio, & ex titulo, de corpore vitiatis, in Decretalibus: & in Clementina, *si furiosus*, de homicidio. Et de mutilatione separatim fit mentio, innuens, quod qui dicit homicidium, non dicit mutilationem: neque in lingua Latina hæc duo nomina pro eodem capiuntur. Vnde Alexander III. i concedens facultatem cuidam Episcopo ad dispensandum cum quodam clerico, qui intrauit in duellum, addit dicens: Dummodo ex ipso duello homicidium, vel membrorum diminutio non fuerit secuta. Et superfluum esset apponere illam particulam (*membrorum diminutio*) quæ idem significat, quod membrorum mutilatio, si verbum, homicidium voluntarium, idem significaret. Præterea patres, qui interfuerunt in Concilio Tridentino eruditissimi erant in iure Canonico: & per consequens intelligebant nomine homicidij volũtarij non venire mutilationem voluntariam. Quare excipientes solum irregularitatem procedentem ex homicidio voluntario, videntur clare concedere Episcopis facultatem in foro conscientiæ ad dispensandum in foro conscientiæ ab irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta, non deducta in iudicium. Ex quibus infertur, quod patres Generales, & prouinciales Ordinum Mendicantium possunt dispensare cum suis subditis in foro conscientiæ in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria occulta procedente ex delicto, non deducta in iudicium: cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, vt sæpe dictum est in superioribus. Tum etiam, quia Pius V. concessit Prouincialibus Ordinis Prædicatorum facultatem circa suos subditos, quam concessit Concilium Tridentinum Episcopis circa suos diœcesanos: prout iam in superioribus sæpe repetitum est. Et id etiam declarauit Gregorius XIII. concedendo id, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, Generalibus, & Abbatibus congregationis Hispaniæ ordinis Cisterciensis, vt refertur in compendio dicti a ordinis.

Sed restat explicare quæ sit mutilatio membrorum, inducens irregularitatem Papæ in foro exteriori reseruatam: vt inde indagemus, quæ sit irregularitas ex mutilatione membrorum occulta, in qua in foro conscientiæ possunt Episcopi, & Prælati regulares dispensare? Ad cuius rei explicationem notandum est, quod mutilatio membrorum in hac materia est diminutio alicuius membri totalis. Et ita quando vnus alteri aliquod membrum debilitat, non incurrit irregularitatem. Nam etiamsi mẽbrum debilitatum inutile

f c. 1. de cleri. pugnan. in duello. Cou. vbi su. 1. p. §. 3. 7. Nau. vbi su. n. 200. in fin.

g Conc. Trid. sess. 24. c. 6. de reform.

h Nau. c. 27. n. 194. in fin. notabilis.

i c. 2. de cleric. pug. in duello.

a compen. D. Bern. ver. absolutio quoad frat. §. 11.

reddatur

reddatur ad suas operationes exercendas, non ideo desinit esse membrum, vtile ad corporis ornatum. Et certum est, quod pœnæ benignè debent interpretari. Vnde cùm ius iudicet irregularem membrum mutilantem, hoc ius pœnale non debet extendi ad homines membrum debilitantes. Et sic ille, qui deformauit faciem alicuius hominis, aut læsit oculos ipsius non excæcando eum, minime irregularis est, prout contra Syluestrum *b* tenet Couarruuias, & Nauarrus. Quod est tenendum, licet nouissime, Salzedus opinionem Syluestri sequatur. Secundò est notandum, quod incurritur irregularitas ratione mutilationis membrorum, quando mutilantur membra, quibus corpus mouetur, & ad suas operationes obeundas adiuuatur, habens vnumquodque eorum suas particulares, & distinctas actiones, & officia. Sicut habent oculi ad videndum, pedes ad ambulandum, manus ad palpandum, nares ad odorandum, lingua ad loquendum. Ita explicant Couarruuias *c*, Nauarrus, & Salzedus. Ex quo infertur contra Caietanum, quod ex mutilatione digiti non incurritur irregularitas. Digitus enim non est propriè membrum; licet enim habeat suam operationem, hæc tamen operatio minus principalis est: principalior enim ipsius digiti operatio est adiuuare manum ad suas operationes exequendas: prout aduertunt Couarruuias *d*, & Nauarrus.

b Syl. v. hom. c.3. n.4. Cou. 3. p. rele Clem. si furiosus. in initio, nu. vlt. Nau. 27. n.7. c.7. & l.3. consil. consi. 20. ti. de hom. Salze. in pract. c. 90. fo. 341.

c Cou. vbi supra n.8 Nau. d. 27. n.206. Salze. vbi sup.

d Cou. vbi supra n. 8. Nauar. in vtroq. Man. ca. 26. num. 16.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Prælati regulares possint secundum ius commune dispensare in irregularitate contracta ex homicidio occulto.

RESpondeo dicendo, maximam fuisse dubitationem, an homicidium occultum inducat irregularitatem in ipso facto. Et ne per ignota procedamus, homicidium occultum tripliciter potest considerari. Primo modo, quod nulla ratione potest in iudicio probari, neque in notitiam hominis venire, nisi ex propria occisoris confessione. Secundo modo dicitur homicidium occultum, quod licet non sit deductum ad forum contentiosum, potest tamen accusari, & deduci. Et de hoc certum est, inducere irregularitatem, de primo verò dubitatur. Scio nanque communem esse opinionem, quod vera contrahitur irregularitas ex homicidio occulto primo modo. Nullam tamen vidi rationem nec autoritatem, quæ id efficaciter probet. Imò iura omnia quæ huic videntur suffragari, sententiæ omnino refragari existimo. Ideo statuitur conclusio probabilis, quod per homicidium omnino occultum nulla contrahitur irregularitas. Hanc opinionem tenet noster doctissimus Castro *e*. Nam quamuis illi placet Abbatis opinio dicentis, quod in foro conscientiæ contrahitur irregularitas ab Episcopo tunc dispensabilis: verum eius rationes eo tendunt, vt per eas probet nullam in foro cõscientiæ incurri irregularitatem per homicidium omnino occultum, nullaq; in eo casu opus esse Episcopi dispensatione, & Couarruuias *f* dicit Castro sic sentire, videlicet, quod nulla contrahitur irregularitas. Et eam opinionem primo probat Decretalis *g* expressa, in qua sic dicit Alexander III. Verumtamen, quia peccatum occultum est, si promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere. Quæ verba sunt maxime ponderanda. Nam loquitur Decretalis de delicto degradatione digno. Id etiam probatur, quia nulla incurritur irregularitas, nisi in casibus à iure expressis, vt omnes autores tenent contra Sotum, teste Nauarro *h* & Medina. Sed nulla est Decretalis expressa, in qua sit decretum, quod per delictum omnino occultum contrahitur irregularitas. Nam quamuis sint iura *i* dicentia quod sit illata irregularitas, quando culpa latet, vel quando delictum est occultum. Sed nullibi dicitur, quod talis pœna sit inflicta, quando omnino culpa latet, vel delictum est omnino occultum: ergo non incurritur. Imò Concilium *k* Tridentinum nostræ sententiæ maxime fauet. Nam euidenter innuit, quod homicidium occultum, propter quod incurritur irregularitas, non sit omnino occultum, sed illud appellat occultum, quod non sit ordine iudiciario probatum, & quod potest probari, est aliquo modo publicum. Et hoc Castro, & omnes concedunt inducere irregularitatem. Cum ergo homicidium, quod non potest probari vllo modo in iudicio, non sit publicum moraliter, sed secretum, & occultum de perse moraliter loquendo, inde colligitur non esse de mente Concilij, quod irregularitas incurratur propter homicidium sic occultum. Nam quamuis nonnulli dicant, quod delictum quodcunq; exterius commissum quamuis à nemine videatur, sit publicum de perse, & occultum de per accidens, hoc est intelligendum metaphysice, & non moraliter. Nam moraliter loquendo, quod non potest deduci in iudicium, est secretum de perse, & quod est sic secretum, nulla ratione est publicum moraliter loquendo. Cum ergo certum sit Concilium non loqui de crimine occulto, vel publico metaphysice, sed de culpa publica, vel secreta moraliter: inde sequitur manifestè, quod illud homicidium sit simpliciter, & absolutè secretum, & nulla ratione publicum, quod non potest aliquo modo deduci in iudicium exterius. Verba namque conciliorum moraliter sunt sumenda, id est, secundum communem vsum, & non metaphysicè, id est, secundum naturam à rebus, & moribus abstractam. Tandem id constat efficacissima ratione. Nam qui est excommunicatus propter delictum omnino occultum, vel suspensus, non videtur debere se abstinere ab exercitio ordinis ne hac ratione se prodat, vt omnes dicunt teste Nauarro *a*: ergo signum est, quod Ecclesia, cum sit mater pietatis, non vult aliquam pœnam exteriorem infligere propter crimen omnino occultum. Multa namque sunt relinquenda Dei iudicio punienda. Et ideo Ecclesia de occulto vllam pœnam exteriorem hactenus non intulit. Nam quamuis excommunicatio incurratur, statim propter delictum omnino occultum exterius commissum quoad priuationẽ suffragiorum quæ est occulta, & secreta, non tamen quoad communicationem exteriorem, & participationem Sacramentorum, cum in eo casu licitum sit excommunicato se ingerere, ne se prodat & infamet. Et secundum hanc probabilem opinionem Prælati regulares non astringuntur dispensare cum suis subditis homicidium omnino occultum perpetrantibus, cum ex dicto delicto nulla irregularitas contrahatur. Et dato quod contrahatur; possunt in ea dispensare; cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, cum Episcopi secundum opinionem Abbatis superius citatam possint in ea dispensare. Verum, licet prædicta conclusio sit probabilis, & propterea non sit in conscientia damnandus qui eam sequitur: tamẽ longè probabilior mihi apparet sententia, quæ asserit irregularitatẽ incurri propter homicidiũ omnino occultum. Cuius rei ratio est: quia non solum infligitur pœna irregularitatis homicidij propter delictum: sed etiam propter indecentiam, & defectum significationis. Nam qui sanguinem fundit, non potest in altari repræsentare agnum immaculatũ: quod nimirũ est necessarium cuilibet ordinato. Nam omnes clericorum ordines ordinantur ad altaris ministerium, in quo sub Sacramento repræsentatur Christus, vt Diuus *b* Thomas catholicè dixit. Atque adeo, quamuis in homicidio occulto omnino nõ incurratur irregularitas ratione delicti, contrahitur, tamen ratione indecentiæ, & ob defectum significationis, sicut de bigamo, qui contraxit matrimonium cum corrupta ab alio, necessario dicendum est quamuis quod fuerit corrupta, sit omnino occultum. Sed nunquid hoc casu potuit Prælatus regularis dispensare cum subdito, qui cum esset secularis, vel dum esset monachus, fuit homicida omnino occultus. Respondeo affirmatiuè. Nam secundum sententiam, quam sequitur Couarruuias *c* cum multis autoribus, quos refert, & sequitur, prædicta irregularitas non est Papæ reseruata, sed Episcopo, ac proinde sicut Episcopus potest cum suis subditis dispensare, vt sæpe dictum est: ita etiam

e Castr. l. 2. de l. pæn. ca. vlt. vers. 3. principalis conclu.

f Cou. de ho. 2. p. §. 3 nu. 4.

g c. ex tenore de temporibus ordi.

h Nau. in su. c. 27. nu 144. Me. in sum. li. 1. ca. 11 §. 10.

i ca. 1. § persona de renuntia. Con. Tri. sess. 14. c. 7. & sess. 24. ca 6. de reform.

k Conc. Trid. sess. 14. de refor. cap. 6.

a Na. in sum. ca. 27. n. 239.

b D. Th. 2. 2. q. 47. ar. 2.

c Cou. de homic. 2. p. § 4. n. 4.

Prælatus

Prælatus regularis habens iurisdictionem quasi Episcopalem. Nec obstat Conciliũ Tridentinum *d*, vt obstare putauit Nauarrus *e*: nam id intelligendum est in homicidio occulto, quod tũc est probabile in iudicio, quamuis actu non sit deductum ad forum contentiosum, vt Couarruuias dicit eodẽ loco nuper citato: & non de homicidio omnino occulto, quod probari nõ potest. Nam Concilium euidenter innuit, quod non procedit, nisi in homicidio, quod licet ordine iudiciario non sit probatum, potest tamen probari. Verum tamẽ est, quod contrariam opinionem tenẽt viri docti, quam sequitur Salzedus *f*: quam ego quoque in nostra Summa confessorum sum secutus, scilicet, quod necessarium est recurrere ad Papam ad huiusmodi dispensationem impetrandam. At modo cum videam contrariam opinionem solido niti fundamẽto, eam libenter amplector, præcipue quando agitur de dispensando cum aliquo religioso, vt tollatur materia vagandi, multa in iure permittuntur, quæ secularibus minime conceduntur. Sed videamus, vtrum ipsis sit concessum aliquod priuilegium, vt in huiusmodi possit cum ipsis dispensare.

d Conc. Trid. sess. 14. c. 7. de refor. & c. 6. sess. 29. *e Na. in sum. 1. lat. c. 27. n. 239.* *f Salz. in pra. crim. cap. 95. pa. 329. quã ego in sum. cõ. c. 106. p. 474. num. 3.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum Prælati regulares possint dispensare secundum eorum priuilegia cum suis subditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij occulti.

RESpondeo dicendo, quod Martinus V. concessit, *Quod Prior monasterij sancti Benedicti Vallisoleti in foro conscientiæ possit absoluere monachos ab omni excommunicationis sententia etiamsi talis esset, quam ipse Summus Pontifex reseruare consueuit: & cum eis super omni irregularitate etiam in illis casibus, in quibus Papa sibi inuicem reseruat (in morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi sanguinis effusione) valeat dispensare: dum tamen aliquid horum trium non sit notorium. Et hoc propter scandalum*. Simile priuilegium concessum est a Iulio II. Ordini Prædicatorum, vt refertur in Compendio *g* Societatis Iesu, & in compendio Diui Hieronymi Hispaniæ. Circa quam concessionem notat Collector *h* priuilegiorum Mendicantium, quod licet primo facta sit soli Priori seu Abbati monasterij sancti Benedicti Vallisoleti, postea tamen extensa seu communicata fuit omnibus Prioribus, vel Abbatibus aliorum monasteriorum. Et ait hanc concessionem ipsum vidisse sub sigillo authentico in præfato conuentu Vallisoleti, & inde fideliter extraxisse.

g Ver. dispensatio. §. 1. fol. 83. §. 24. *h Collect. in comp. men. 2. impr. ti. absolu. Ordin. quoad frat. §. 40.*

Secundo est aduertẽdum ex Corduba *i*, quod hæc disputatio intelligitur de quocumque homicidio voluntario, vel casuali directo, vel indirecto, dummodo iudicialiter non possit probari. Nec obstat, quod Sixtus IIII. qui post Martinum V. fuit, concessit facultatem dispensandi in homicidio casuali, excipiendo expresse homicidium voluntariũ, vt patet in Compendio *k*. Quia huic obiectioni respondetur, omissis multis aliis solutionibus, quod prædicta exceptio, & limitatio intelligitur, vt procedat solum circa concessiones factas ab eodem Sixto IIII. & non extendatur ad alias factas ab aliis Pontificibus. Nam si omnes concessiones voluisset Sixtus IIII. cessare, illud vtique expressisset: & priuilegium concessum nullo modo abrogatur, nisi fiat de illo specialis mentio, & abrogatio. Et idem dicendum est ad Concilium Tridẽtinum, quo concessa est facultas Prælatis ordinariis ad dispensandum in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus excepto homicidio voluntario. Nam hæc exceptio solum procedit respectu illorum casuum, qui in eodem decreto conceduntur: non tamen procedit in casibus alias concessis: cum in prædicti Concilij decreto nulla facta sit priuilegiorum abrogatio.

i In addit. ad d. comp. v. dis. pen. §. 24. *k Comp. ver. dispens. §. 10. 12. & 13. & in mon. ord. in 1 impres. fol. 63. & in 2. fol. 66. con. 101. & in suppl. fol. 59. concess. 319.*

Tertio nota, quod hoc priuilegium non extenditur ad dispensandum cum bigamo: quia bigamia *l* est grauior cæteris irregularitatibus ad dispensandum, vt aduertit autor *m* compendij priuilegiorum.

l Bigamia irregularitas cæteris grauior. *m Aut. comp. ubi sup.*

Quarto aduertendum est, quod non incurritur irregularitas propter enormem solam sanguinis effusionem, etiamsi multis vulneribus operta fuerit, secundum Nauarrum *n*, nisi sequatur mors, vel membri mutilatio. Et quia quando hoc modo contracta est huiusmodi irregularitas, est difficilior ad dispẽsandum. Quamobrem hic Papa exprimit enormem sanguinis effusionem.

n Nau. ca. 27. n. 221. & 222.

Quinto notandum est, quod Supprior conuentus mortuo Priore non potest hoc priuilegio gaudere: quia conceditur Priori, & non Suppriori; Priori tamen non succedit Supprior, sede Prioratus vacante in his, quæ habet iure speciali, vt dicimus in capitulo sede vacante: quod non succedit Episcopis, nisi in his, quæ ad ipsum pertinent iure communi, non autem iure particulari, vt notat Panormitanus *a*. Contrarium tamen videtur tenendum: quia non dignitati, vel officio conceditur hoc priuilegium, sed in fauorem animarum. Item quia hoc priuilegium non conceditur Abbati, sed Priori Diui Benedicti: ergo quare non ad Suppriorem, sede vacante, hoc est extendendum, cum beneficia Principum recipiant extensionem de vno simili casu ad alium similem.

a Panor. in c. vnic. de so. comp. n 9 & cap. scriptum. de elect. n. 12.

Sexto aduertendum est, quod huiusmodi peccatum, propter quod incurritur dicta irregularitas, non debet esse notorium, alias non valeret dispensatio virtute huius priuilegij facta: quia non seruatur forma rescripti *b*. Et dicetur notorium quando sunt tot coniecturæ, quod tergiuersationi locus non est, vt notant Panormitanus *c* & Angelus dicentes, tunc scilicet, esse notorium, quando nullam habet tergiuersationem, & dubietatem.

b c. si. de preb. & c. prudentia. in. de off. c. delegat. *c Panor. c. de cohabita. cleri nu 7. & Angel. verb. circumdantia.*

Aduerte quod dicit priuilegium, quod propter scandalum non debet fieri: quod sequitur, quando est ibi notorium. Ex quo sequitur, & patet quod si alibi nihil scitur, potest fieri dispensatio: quia ibi non est scandalum. Nec contra istam notabilem concessionem valet quidquam quod aliqui dicunt, affirmantes non esse in vsu. Nam ipsis respõdetur, vnde ipsis constat non esse in vsu? Debent ne Prouinciales, & Prælati supradicti vti hac concessione in plateis, aut in monasteriorum claustris scientibus omnibus, & videntibus? Minime quidem: cum tantum concedatur pro casibus occultis: præterea refert Veracrux in suo compendio manu scripto, quod hac facultate vsi sunt in Indiis occidẽtalibus fratres Prædicatores in primo capitulo prouinciali celebrato in Guatimala, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Prouinciales possint dispensare cum suis subditis irregularibus ex homicidio facto causa defensionis.

RESpondeo dicendo, ex superioribus patere decisionem articuli quæstionis. Sed pro maiori explicatione est notandum, quod homicidium casuale est illud, quod non est directe, nec per se volitum, sed interdicte, & per accidens: vt quia non ex proposito occidit hominem, dans operam rei illicitæ, vel non adhibendo debitam diligentiam: quamuis daret operam rei licitæ. Et aliqui dicunt quod homicidium factum causa defensionis, est vere & proprie casuale; quia non est directe voluntarium, sed per accidens ad se melius defendendum. Nec (aiunt) Concilium Tridentinum oppositum sentire, ex eo quod loquitur de homicidio casuali, & homicidio causa defensionis sub disiunctione, sic dicens. Si vero homicidium non ex proposito, sed casu, vel vim vi repellendo, vt quis se à morte defenderet, factum narretur, dispensatio quoque iure debetur. Vnde inferunt, quod si homicidium defensiuũ esset casuale, superfluerent illa verba, *vel vim vi repellendo*, cum homicidium hoc contineretur sub casuali. Sed respondent quod illa disiunctiua non est adiecta à Concilio, causa distinctionis formalis significandæ inter illa duo homicidia, sed causa maioris declarationis. Atque adeo non superfluit illa distinctio à Concilio posita, præsertim

quod in exemplis non est semper rigor locutionis seruandus. Et sic non est de mente Concilij quod homicidium defensiuum sit voluntarium in se. Imo ex dictis verbis Concilij Tridentini colligitur homicidium defensionis causa esse casuale: cum illa duo homicidia sint, de quibus Concilium dicit aperte non fuisse facta ex proposito. Cum ergo id quod non fit ex proposito sit casuale, vt placuit Aristoteli *d* inde colligitur homicidium causa defensionis perpetratũ esse proprie casuale. Hoc fundamento prælibato, certum est, quod Concilium Tridentinum concedit Episcopis, quod in foro conscientiæ possint dispensare cum suis subditis irregularibus ex homicidio casuali occulto, & non deducto in iudicium, cum tantum ipsis neget dispensationem in irregularitate procedente ex homicidio voluntario. Et eademmet autoritas Generalibus, & Prouincialibus conceditur erga suos subditos, cum, vt sæpe dictum est in superioribus, habeãt iurisdictionem quasi Episcopalem. Et certum est etiam, quod dicti Prælati virtute suorum priuilegiorum, non solum in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori, non solum quando homicidium casuale est occultum, sed etiam quando est publicum, possunt dispensare cum suis subditis in dicta irregularitate procedente ex homicidio casuali. *Nam Sixtus IV. concessit Generalibus & Prouincialibus Ordinis Minorum, & Prædicatorum, vt possint dispensare cum suis subditis in omni irregularitate (excepta ea, quæ procedit ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum,)* prout patet ex libro Monumenta Ordinum *e* in prima, & secunda impressione. Aduertendum tamen pro explicatione prædictorum, quod homicidium causa defensionis factum cum moderamine inculpatæ tutelæ, non inducit irregularitatem, prout in quadam Clementina *f* definitur. Si vero modum inculpatæ tutelæ excedat, ipsam inducit. Et hæc per Episcopos in foro conscientiæ est dispensabilis, vt dicitur in Concilio Tridentino, & à Prælatis ordinum per ipsorum priuilegia etiam dispensabilis est, non solum in foro interiori, sed etiam in foro exteriori.

d Arist. 2. Phy.

e In 1. imp. fol. 61. & in 2. fol. 44 conces. 252. & fol. 140. conces. 575.

f Clem. vnic. de homicid.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Prælati regulares possint dispensare cum fratribus irregularibus ex eo, quod censura Ecclesiastica irretiti diuina celebrauerunt.

RESpondeo dicendo, *Quod Magister Ordinis, Prouinciales, Priores Conuentuales, atque eorum vicem gerentes in conuentibus possunt dispensare cum fratribus sibi commissis, nec non cum fratribus sui Ordinis ad eos declinantibus vndecumque, in irregularitate, quam contraxerunt, antequam, vel postquam ordinem intrauerunt, ex eo quod excommunicati vel suspẽsi, vel interdicti celebrarunt, aut in locis interdicto suppositis diuina officia celebrauerint, vel si sic ligati, ordines susceperunt.* Ita concessit Clemens IIII. prout habetur in libro Monumenta *a* Ordinum. Qui similiter concessit, quod fratres, quos Generales & Prouinciales ministri, & eorum Vicarij ac custodes in proprios habuerint confessores, possint eis absolutionis, & dispensationis beneficium impartiri. Hoc priuilegium habetur authenticum in Marimagno *b* Prædicatorum. Circa quam concessionem, primo est notandum, hoc esse singulare priuilegium; datur enim potestas dictis Prælatis ad dispensandum circa fratres sibi non subditos, super irregularitate, quæ prouenit ex peccato, puta, quod excommunicati celebrauerunt, vel ordines susceperunt, vel si Diaconus baptizauit cum solemnitate absque necessitate præsente presbytero, qui baptizet; tunc enim est irregularis secundum Syluestrum *c*, Nauarrum & Sotum. Et nullibi reperitur, quod Prouinciales possint dispensare cum fratribus alterius prouinciæ, neque Prior conuentualis possit similiter dispensare cum fratribus alterius conuentus super irregularitate, contracta ratione homicidij casualis. Quia concessiones, quæ inueniuntur super dispensatione ab hac irregularitate, loquuntur solum cum proprijs fratribus, & non cum fratribus ad eos declinantibus. Et si opponas quod secundum opinionem iuristarum citatam per Couuarruuiam *d*, scilicet, quod quando Papa concessit, quod possint absoluere percussorem clerici in quibusdã casibus, prout concedit in capitulo *quamuis*, de sententia excommunicationis, ex hacmet declaratione, & concessione his casibus concurrentibus datur similis licentia in alijs excommunicationibus, quarum absolutio similiter Papæ reseruatur, vt etiam dicunt Panormitanus *e*, & Innocentius. Ergo idem venit dicendum, quod concessa dispensatione super irregularitate contracta, quia frater subditus excommunicatus celebrauit, conceditur etiam dispensatio super eademmet irregularitate ab hospitibus contracta, ad hanc obiectionem respondetur, quod hæc opinio & Theorica Iuristarum non agit ad rem: quia tractat de extensione facultatis concessæ iure communi. Nos autem in præsenti agimus de extensione priuilegij extra, vel contra ius commune dati. Quod non debet extendi vltra ea, quæ concedit expresse, cum omnis recessus à iure communi sit odiosus & restringendus. Neque per Concilij Tridentini decretum possunt prædicti Prouinciales dispensare in dicto casu: cum Concilium Tridentinum solum concedat Episcopis, & per consequens Prælatis regularibus habentibus iurisdictionem Episcopalem, facultatem ad dispensandum cum suis subditis. Neque obstat, quod hospites declinantes ad aliquas prouincias, & conuentus sint subditi Prouincialium, & Guardianorum locorum, vbi tunc hospitantur. Nam respondetur hoc esse ex ordinatione generali aliquarum religionum. Sicut in nostra religione contingit, vt scilicet, possint dicti Prælati eis per obedientiam, & per sententiam excommunicationis præcipere quæ necessaria ipsis præcipienda viderint; non autem, vt cum ipsis possint dispensare, neque vt ipsos possint absoluere, nisi in illis casibus, in quibus secundum ius, & constitutiones generales, & consuetudinem receptam, & priuilegia Apostolica possunt dispensare & absoluere.

a In 1. imp. fo. 127. & in 2. fol. 140. conces. 318. & 319.

b Marema. fol. 136.

c Syl. v. Bapt. Na. c. 22. n. 6. Sot in 4. d. 4. q. vnic.

d Cou. in reg. alma mat. in 1. p. relect. §. 11. num. 15.

e Pan. & Innoc. c. de cate. de sent. excom.

ARTICVLVS XV.

Vtrum dicti Prælati possint dispensare cum nouitiis in irregularitatibus.

RESpondeo dicendo, *Quod Magister Ordinis Prædicatorum, Prouinciales, Priores Conuentuales, & eorum vicem gerentes possunt dispensare cum nouitiis qui in seculo inciderunt in irregularitatem eo quod excommunicati, suspensi, vel interdicti, aut in locis interdictis diuina celebrarunt, vel ordines susceperunt, dato, à iudice generaliter fuerit data vel lata, vel à iure dicta censura. Ita tamen, quod si ex huiusmodi sententiis propter debita sunt adstricti, satisfaciant.* Hoc concessit Sixtus IV. ordini Prædicatorum, vt habetur in Marimagno *f* istius sacri ordinis. Circa quam concessionem primo est notandum, quod hoc est singulare priuilegium: quia concedit dispensare cum nouitiis in irregularitate supradicta. Et aduerte quod si particulariter fuissent isti nouitij excommunicati, suspensi, vel interdicti à iudice, & deinde celebrassent diuina: quod non possunt prædicti Prælati cum eis dispensare virtute huius concessionis, vbi dicitur, *dato, à iudice generaliter lata censura fuisset*. quæ verba significant, quod quando iudex generaliter fert sententiam, aut censuram, dicendo, excommunico, vel suspendo, vel interdico tale facientes (iuxta formam traditam à Nauarro *g*) comprehendentem dictos nouitios, tunc concedere Papam dictam facultatem: non vero quando iudex excommunicauit, vel suspendit, vel interdixit in particulari fratrem qui postea religionem intrauit. Nam tunc cum hæc censura sit strictioris vinculi, quam censura generaliter promulgata, & in dicto priuilegio minime eius dispensatio concedatur, minime possunt dicti Prælati cum nouitio hac censura irretito dispensare. Neque his obest, quod nos per nostra priuilegia possumus absoluere fratres, & nouitios à censura excommunicationis iudicis particulariter lata. Nam hoc prouenit, prout dictum est, in superioribus *h*

f Marem. fol. 156. conces. 550.

g Na. c. 27. num. 42.

h Sup. q. 10. art. 4.

ex

ex eo quod conceditur per dicta priuilegia absolutio à casibus cœnæ Domini. Vnde intulimus, quod possimus absoluere à cẽsura iudicis particulariter lata fundati in illa regula iuris, quod cui conceditur mais, conceditur etiam minus. At in dispensatione cum nouitiis non conceditur Prælatis, nisi in hac speci. solum irregularitatis. Et ideo non est extendendum hoc prouilegium, nisi vt sonat. Et hoc priuilegium clare dicit, *A censura iudicis generaliter lata*. Quæ verba cum sint clara, minime nobis licet contra tenorem ipsorum ipsum priuilegium in præiudicium concedentis late interpretari. Verum est tamen, quod poterunt prædicti Prælati cum dictis nouitiis in casu posito dispensare virtute cuiusdam concessionis Sixti IIII. habita in libro Monumenta *i* ordinum, vbi concedit nouitiis, *Vt per confessionem post ingressum religionis possint dispensari in omnibus irregularitatibus (homicidij voluntarij, & mutilationis membri exceptis)* & quia Papa concedit dispensationem ab omnibus irregularitatibus cum exceptione homicidij voluntarij, & membri mutilationis. In quibus includitur etiam bigamia, quia est grauior reliquis ad dispensandum, firmauit regulam in contrarium. Et sic concessit quod ab aliis irregularitatibus possint dicti nouitij absolui. Sed hoc cum duabus conditionibus. Prima, quod nouitij debent habere propositum profitendi. Secunda, quod si ante professionem exeunt sic dispensati, iterum reincidunt in censuras, à quibus fuerunt absoluti & dispensati. Et ratio est, quia supradicta concessio datur, vt possint per ingressum religionis plenarie confiteri: deinde quia, vt ait Syluester *a*, ipso iure in similibus concessionibus videtur inclusa conditio, verbi gratia, si perseuerauerint.

i In 1. imp. fol. 64 & in 2. fol. 68. conceff. 131. & in supple. fol. 96. concef. 341.

a Syl. tit. absolu. 5. 5. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum Prælati regulares possint dispensare cum fratre irregulari ratione homicidij voluntarij, ad hoc, vt in religione possit esse Prælatus.

RESpondeo dicendo, quod iure antiquo poterant Episcopi dispensare cum homicida voluntario, vt possint retinere beneficium curatum, obtentum ante irregularitatem, non tamen, vt possit obtinere beneficium curatum de nouo, prout tradunt Couarruuias *b* & Nauarrus. Et per consequens Prælati regulares iurisdictionem Episcopalem habentes poterant dispensare cum suis subditis, vt possent retinere prælationes, quas ante irregularitatem obtinuerunt; non tamen quas post irregularitatem possunt adipisci. Vnde priuilegium Sixti IIII. concessum *Generali, & Prouincialibus ministris, & eorum Vicariis, vt possint dispensare cum fratribus ordinis Minorum patientibus irregularitatem (præterquam homicidij voluntarij, bigamiæ & mutilationis membrorum) vt ad quascumque administrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & assumi, illasque gerere & exercere libere, & licite valeant*, prout habetur in libro Monumenta *c* ordinum. (In quo etiam libro *d* continetur Sixtum IIII. idipsum Magistro generali & Prioribus prouincialibus, & conuentualibus ordinis Prædicatorum concessisse) debet explicari, loquendo secundum ius antiquum, quod ad prælationes de nouo obtinendas tantum necessaria erat prædicta dispensatio: non autem ad retinendas prælationes ante irregularitatem obtentas. Nam ad ipsas retinendas etiam cum homicida voluntario poterant secũdum ius commune dispensare. Et sic non sine mysterio ponuntur in dicto priuilegio Sixti IIII. verba illa, *Ad quascumque administrationes, & officia dicti ordinis eligi, recipi, & assumi, illasque gerere, & exercere libere & licite valeant*. Et non dicit, ad quascumque administrationes, & officia dicti ordinis obtenta, vt ea retinere possint. Nam, prout dictum est, sine priuilegio poterant dicti Prælati dispensare cum suis subditis ad retinendas dictas prælationes post irregularitatem obtentas. Verum tamen est, quod hodie per Concilium Tridentinum, neque Episcopi neque Prælati irregulares poterunt dispensare cum homicida voluntario etiam occulto, vt possit retinere dictas prælationes, cum per ipsius Concilij Tridentini *e* decretum, beneficium curatum minime illis conferri liceat. Bene tamen possunt dispensare cum homicida casuali: cum in eodem decreto dispẽsatio ista Ordinariis committatur. Aduertendum etiam est, quod sicut habens beneficium curatum committẽs aliquot homicidium, non remanet priuatus ipso facto tali beneficio, sed per sententiam iudicis debet priuari, & vsquequo priuetur cum suo remanet beneficio, prout aduertũt Nauarrus *f*, & Couarruuias, dicentes, Concilium Tridentinum hoc minime immutare, cum in eo solum definiatur, quod de nouo ipsi homicidæ nullum beneficium Ecclesiasticum conferatur; ita etiam religiosus homicida non amittit ipso iure guardianatum, aut prælatiam regularem obtentam statim quod homicidium committit: sed necessarium est, vt à suo Prælato regulari per sententiam priuetur. Et sic licet non possit exercere in administratione talis prælationis, ea quæ irregularibus prohibentur, potest tamen ea, quæ ipsis minime interdicuntur, opere confirmare. Vnde cum per irregularitatem solum impediatur vsus ordinum Ecclesiasticorum, & acceptio ipsorum, & aliquod beneficium de nouo obtinere, reliquum est, reliqua omnia quæ ad ista tria munia minime reducuntur, posse ipsum homicidam exercere, donec à Prælatis per sententiam ab ipsis arceantur. Et sic possunt præsidere in suis monasteriis imponendo præcepta non spiritualia: quia illa minime possunt imponi, nisi ab habente ordines sacros, iurisdictio enim spiritualis potestatẽ ordinis præsupponit. Possunt etiam percipere fructus & prouentus ipsarum prælationum, quas habent aliqui Prælati regulares, & præpositi aliquarum religionum, quas in foro conscientiæ ante latam sententiam minimè tenentur restituere. Denique aduertendum est, quod Episcopi possunt dispensare cum quocumque irregulari ex aliquo delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis aliis ad forum contentiosum deductis, prout decernitur in Concilio Tridentino *g*. Quod intelligendum est, non solum, vt possint promoueri ad sacros ordines, sed etiam, vt possint beneficia curam animarum habentia de nouo obtinere. Nam Concilium Tridentinum generaliter, & absolute concedit, quod possint cum ipsis dispensare. Et cum hoc priuilegium iuris sit beneficium Principis generaliter, & illimitate loquens, generaliter, & illimitate debet explicari. Et sic Prælati regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem iure communi possunt cum suis subditis in prædictis dispensare in foro conscientiæ. Ex quo infertur, quod priuilegium Sixti IIII. superius allegatum respectu irregularitatum ex delicto occulto prouenientiũ, excepto homicidio voluntario, aut aliis deductis ad forum contentiosum, vt scilicet, possint dispensare cum suis subditis Prælati regulares, ad nihil deseruit in foro conscientiæ, deseruiet tamen, vt possint dispensare in foro exteriori cum suis subditis irregularibus, etiamsi ipsorũ irregularitas procedat ex delicto publico, quod aliquando in forum contentiosum fuit deductum. Nec mirum est Prælatos regulares maiorem potestatem habere erga suos subditos quam Episcopos erga suos diœcesanos, cum, prout constat ex libris suorum priuilegiorum, fauore religionis multo maiores fauores illis à Sede Apostolica impertiantur.

b Couarru. in Clem. si furiosus. 2. §. 3. nu. 5. Nauar. in cap. 27. n. 240. in fi.

c In 1. imp. fol. 61. & in 2. fol. 144. conceff. 252. d in 2. imp. fol. 240. conceff. 575.

e Conc. Trid. sess. 14. de refor. cap. 7.

f Nau. ca. 27. num. 249. ad med. & in c. si quand. excep. 9. de rescr. Couar. in cap. si furiosus. 2. p. § 3. n. 8.

g Conc. Trid. sess. 24. de refor. cap. 6.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Generales, & Prouinciales possint in foro exteriori dispensare cum religiosis committentibus aliqua delicta, propter quæ constitutionibus Apostolicis sunt priuati officiis ipso facto, & inhabiles ad alia futura.

RESpondeo dicendo, quod Alexander III. *h* determinat, quod in adulteriis, & minoribus delictis potest Episcopus cum clericis peracta pœnitentia dispensare. Pro cuius decreti explicatione, est aduertendum, quod adulterij crimen graue est, & vt tale semper etiam apud insi-

h c. & si clerici. §. de adult. de iud.

infideles reputatur. Si enim crimina ex tertii iniuria, & præiudicio consideranda sunt, prout docent D. Thomas, *i* & Soto cum scribentibus communiter, clarum est maximam iniuriam irrogari marito, & ipsius, & coniugis parentibus, & consanguineis. Qua ratione tantis pœnis apud omnes fere nationes interdictum est, vt late resoluunt Iulius Clarus *a*, Antonius Gomez, Menochius, & Mascardus. Inter maiora autem delicta, prior est simplex fornicatio, olim depositione digna; adulterio enim inferior est, vt docet Diuus Augustinus *b*. Item periurium simplex, vt resoluit Decius *c*; huiusmodi est stuprum, licet graue sit crimen. Quando vero alterum inducit ad peierandum, vel ex periurio proximi mors, vel graue damnum succedit, præstat adulterio, & inter maiora reputatur. Sicut etiam reputatur Sodomia, & crimen assassinatus, & homicidium qualificatum, vt colligitur ex iure *d*, & tradit Diuus Thomas. Superest ergo iuxta regulam Alexandri III. quod potest Episcopus (non reseruante specialiter sibi Papa) dispēsare in pœnis debitis adulterio, fornicationi, stupro & periurio simplici, & aliis huiusmodi. Non tamen potest dispensare in pœnis Ecclesiasticis debitis maioribus, qualia sunt periurium qualificatum, Simonia, Incestus, Sodomia, assassinatus: quia huiusmodi crimina inter grauissima reputantur, prout constat ex traditis à Couarruuias *e*, Mandosio, Maiolo, & Salzedo. Aduertendum est etiam, quod patres Generales, & prouinciales habent iurisdictionem quasi Episcopalem, quam possunt exercere circa suos subditos, sicut Episcopi possūt exercere suam circa suos diœcesanos, iuxta glossam *f* quandam singularem communiter receptam. Et per consequens in casibus, in quibus possunt iure communi dispensare cum eis, possunt ipsi patres dispensare cum suis subditis. Et sic possunt dispensare in omnibus irregularitatibus, & depositionibus verbalibus, & priuationibus officij, aut beneficij, & inhabilitatibus ad ea, peracta pœnitentia, quando resultant ex delictis grauibus, vt est adulterium, iuxta determinationem *g* Alexandri III. superius citatam, quæ tantum de depositione verbali est intelligenda, secundum communem allegatam à Gama *h*. Et ratio horum est, quia licet sint supradictis pœnis Ecclesiasticis afflicti propter crimina grauia, grauia tamen frequenter committuntur. Vnde oportet frequentissimè à Sede Apostolica dispensationem impetrare. Ad consulendum autem tanto clericorum labori, ius Pontificium Episcopis dispensationem concedit peracta pœnitentia: quia circa Pontificem maximum, nemo absque causæ cognitione dispensat. Et Ecclesia Spiritus sancti lumine irradiata, clericos humilitate instructos, literis institutos, virtute sacramentorum, frequentia diuini cultus; ministerio exercitatos (secundum quod experientia docet, & sacri Canones *i* prædicant) semper ad vitæ emendationem dirigi intendit. Et ideo quamuis humana miseria eos sæpe errare contingat, mitius eos puniendos esse docuit, vt ex multis probat communis, quam sequitur Tiberius *k* Decianus. Et sic eos magis dociles & corrigibiles esse sperat: & ea ratione pœnitentes restituit, vt sic alios ad pœnitentiam inducat: quæ omnia etiam videmus in religiosis. Imo vltra dicta in claustro viuunt, & sub rigoroso obedientiæ iugo militant, quibus propter clausuram, non decet vagari, & propter obedientiam de eorum emendatione certior multo spes habetur. Ex his infertur, quod dicti Prælati regulares possunt restituere dispensatiue priuatos ab officiis, & inhabiles ad ea per constitutiones Apostolicas, propter crimina grauia sicut adulterium, commissa contra ipsarum constitutionum tenorem, si Summus Pontifex eorum restitutionem dispensatiuam Sedi Apostolicæ minime reseruauit. Vnde cum Summi Pontifices, maxime Pius V. & Gregorius XIII. in suis constitutionibus latis contra religiosos introducentes mulieres in monasteria virorum, aut mulierū, non reseruauerint sibi suspensionem à diuinis, nec priuationem ab officiis, nec inhabilitatem ad ea, sicut excommunicationem reseruauerunt: euidenter sequitur, posse dictos Prælatos in supradictis omnibus dispensare pœnitentia peracta: cum crimen dictæ præsumptuosæ introductionis non sit grauissimum, neque atrox, nec sit maius quam adulterium. Licet enim ipsum indictis constitutionibus grauioribus pœnis puniatur, quam adulterium, non ex hoc debemus inferre crimen esse grauius. Si hoc enim esset verum, vnum, & idem numero delictum esset grauius in vna prouincia, quàm in alia cum minori pœna in ipsa afficiatur: & esset crimen nefandum maius crimen in his Hispanarum partibus, quam aliis, vbi cum Sodomitis mitius agitur. Debet ergo grauitas delictorum pensari ex minori, aut maiori nocumento Reipublicæ illato. Et certe ego non video ex qua parte dicta mulierum introductio, absolute loquendo, sit maius delictum quàm adulterium. Imo ipsa introductio absolute loquendo non est mala in se, sed quia prohibita: at adulteriū est quoddam intrinsece malum. Infertur secundo, non posse dictos Prælatos dispensare in pœnis, quæ propter crimen nefandum per sacros Canones determinatur, cum hoc delictum, non inter delicta grauia, vt adulterium, sed inter grauissima numeretur. Infertur tertio, quod si Gregorius XIII. non committeret restitutionem vocis actiuæ, & passiuæ Generalibus, & Prouincialibus, quam incurrunt religiosi, qui in electionibus, vel ante eas per sex menses pro se vel pro alio subornassent, minime dicti patres in hoc casu possent dispensare, etiamsi Summus Pontifex huius rei dispensationem Sedi Apostolicæ minime reseruasset. Subornatio enim in electionibus grauius crimen est quam adulterium: imo inter grauissima crimina connumeratur. Ait enim & probat doctissimus Soto *l* esse crimen contra Rempublicam, sicut est crimen læsæ maiestatis, & furtum publici ærarij, & alia huiusmodi, quæ immediate contra publicum, & commune bonum perpetrantur.

Non desunt aliqua argumenta, quæ hanc partem videntur reddere dubiam. Primum est, quod decisio Decretalis Alexandri III. & communis, quam resoluimus, limitatur quando pœna imponitur per legem, aut constitutionem, ipso facto, aut ipso iure, prout tenet Archidiaconus *m*, & refert, & sequitur Felinus. At pœnæ dictarum constitutionum Pij V. & Gregorii XIII. imponuntur ipso facto. Sed huic argumento respondetur, quod opinio Archidiaconi non est adeo secura, cum nitatur falso fundamento, scilicet, quod quemadmodum Episcopus non potest dispensare post sententiam à se latam, iuxta quandam Glossam *n*: ita neque quando lex imponit pœnam ipso iure, quia tunc lex trahit secum executionem. Nam contrariam sententiam, scilicet, quod Episcopus possit dispensare post latam dispositionis sententiam cum clerico, quem iam pœnituit, tenent Collector *o*, Abbas, Felinus, Decius, Alciatus, & Selua: & ita obseruandum esse, contra Baldum, & Aretinum tenet Maiolus. Adeo quod etiam contradicente accusatore, Episcopus potest dispensare, siquidem lex positiua Episcopo dispensationem libere concedit & committit. Et ita communiter interpretatur decretum Alexandri III. superius allegatum, vt constat ex traditis ab Abbate *p* Felino, Decio, Alciato & Hippolyto.

Secundum argumentum est, quod decretum Alexandri III. & opinio, quæ per eum resoluitur, non habet locum, quando constitutio dicit: Sit perpetuo priuatus, aut dicit alia similia verba, quæ inducunt priuationem, non solum beneficiorum, & officiorum, sed etiam inducunt inhabilitatem ad obtinenda in futurum, vt tenet quædam Glossa *a*, & constat ex exemplis traditis à Felino *b*, qui ius opinionem sequitur. Et hoc contingit in constitutionibus supradictis, ibi, *& inhabilitatis in posterum ad illa, & alia omnia*. Huic argumento respondetur, quod etiamsi hanc opinionem teneant Felinus, & alij, contrariam tamen opinionem tenent Autores grauissimi: scilicet, quod Episcopus possit dispensare cum priuato perpetuo, ipso facto, beneficio, aut

i D. Tho. 2. 2. qu. 73. art. 3. Soto lib. 5. de iust. q. 10. a. 3.
a Clar. in verbo § de adult. Gomez in l. 80 Taur. Menoc. lib. 5. præsum. præs. 43 Mascard. conclus. 57. cum seq.
b adulterij. malum. 32. qu. 7.
c Decius in d. c. adulterij.
d c. ille qui. 22 qu. 5. Diuus Thom. quodlibet. 18.
e Couar. in 4 p. c 6 § 8. n. 2 Man l. in praxi signat § dispensat. cum incestu. Maiol l b. 5 de irreg. cap. de incest & cap. de Sodomitis. Salzed. in pract. crim. cap. 86.
f Clem. 1. de rebus Eccles. non alienan. dis recepta per Couar ca. Ioan. nu. 1. de testamen.
g In d. §. de adulterij.
h Gama l. 1. de offi. deleg. num. 193.
i c. clericos. 21. d. ca. Prælatos. d. cap. cum secundum Apostolum. de præbend.
k Tiberius in praxi. lib 4. ca 9. in princ.
l Sot. de tegend secret. memb. 2. q. 4. conc. 3. p. 37. col. 1.
m Archid. in c. licet canon. de elect. lib 6. Felin in d. §. de adult n. 4. ver. fallit. 1.
n Gloss. in ca. & ideo. qu. 6.
o Collec. n. 9. Abbas nu. 14. Felin nu 16. Dec. nu 18. Alexand. n. 1. in d. §. de adult Selua. de benef. 4. q. 7 n. 8. Maio. l. 3. cap 32.
p Abb. n. 16. & 18 in d. §. de adult. Felin ibi nu. 20. Decius n. 22. Alli num. 3. Hippolyt. in prin & n. 74.
a Gloss in ca. cupientes. §. caterum. vbi perpetuo ne. lect. l b. 6.
b Felin. vbi sup. vers. limita.

aut

aut officio. Nam lex Canonica ad subleuandum priuatos, & depositos, ne Romam accedere teneantur propter quodcumque graue delictum, considerans ea frequenter committi, hoc permisit. Ita quod in quibuscunque pœnis incursis respectu alicuius grauis delicti possint idipsum Episcopi post actam pœnitentiam, quod Papa, nisi Papa earum reseruationem sibi specialiter reseruauerit, etiamsi ipsæ pœnæ incurrantur ipso facto, & sint perpetuæ. Et hanc opinionem tenent Abbas *c* & Decius, & hanc opinionem defendit Hippolytus *d* de Marsilis, concludens esse ridiculum per verba, *perpetuo, omnino, & ipso facto*, potestatem datam Episcopis in dicto decreto Alexandri III. esse sublatam, ita firmauerunt doctissimi Doctores Sahagun, & Gabriel Henriquez Salmanticensis Academiæ primarij dignissimi Sacrorum Canonum, & iuris Ciuilis professores. Et ita viri doctissimi putant decretum Alexandri III. esse extendendũ, cum ratio dicti decreti militet in his etiam casibus. Siquidem in constitutionibus Apostolicis pro delictis grauibus hæ pœnæ infliguntur: In quibus si Episcopi non possent dispensare, cogerentur clerici, & regulares vrbem frequenter accedere, & iugum Ecclesiæ fieret durum & pœnosum, cum sit leue & suaue.

c Abb. in d. §. de adult. n. 6. versic. & hoc intelligo; & in versic. quæritoque, vbi Dec. nota. 8.
d Mars. in d. §. de adult. n. 63. & 68.

Aduertendum circa supradicta, quod sæpe sæpius repetit verba, post actam pœnitentiam. Nam inferior sine causa non potest in lege Papæ dispensare, & pœnitentia acta delinquẽtis sufficiens causa ad dispẽsandum iudicatur. Propter quam rationem possunt Episcopi dispensare cum clerico officio perpetuo priuato, etiam ante actam pœnitentiam, si propter eius prudentiam, & regimen, vt vtilis Ecclesiæ, postulatur, cum hæc sit sufficiens ad dispensandum causa. Pro cuius rei probatione, & explicatione notandum est, dispensationem esse duplicem, voluntariam, & necessariam. Voluntaria est illa, de qua egimus in superioribus, quæ ab Episcopis post actam pœnitentiam conceditur. Necessaria est, quando clericus depositus, aut priuatus, Ecclesiæ & populo est necessarius, quod præsumitur si à populo petatur, vt sacri Canones *e* sic intellecti innuunt, & tradunt Glossa, Abbas, Felinus, Decius, & doctissimus Alciatus. Inter quos magnum discrimen versatur. Quod in voluntaria Episcopus pro arbitrio dispensabit: In necessaria autem dispensare debet & ad dispensandũ compelli poterit propter Ecclesiæ vtilitatẽ, vt tenẽt communiter scribentes. Imo & capitulum sede vacante in hoc casu propter Ecclesiæ vtilitatem poterit dispensare. Et ita supradicta iura interpretatur Gambarus *f*, & Thesaurus Christianæ religionis. Ex quibus infertur, quod etiam ante actam pœnitentiam possunt Prælati regulares habentes iurisdictionem Episcopalem dispensare cum suis subditis priuatis perpetuo ab officiis, propter aliqua crimina grauia (sicut adulterium) quæ commiserunt, si eorum prudentia & regimen est vtile monasteriis. Quæ vtilitas præsumitur, si ad ea postulantur officia exercenda.

e c. vt constit. terretur & cap. Domino sancto dist. 50. vbi glos. v. necess. Abb. in d. §. de adul. nu. 20. vbi Fel. n. 5. Dec. num. 24. Alciat. nu. 4.
f Gambar. de offic. deleg. lib. 2. nu. 69. & 276. Thesaurus c. 29.

QVÆSTIO XXV.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi & commutandi vota suorum subditorum, in octo articulos diuisa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *Vtrum Papa possit dispensare cum religiosis in voto solemni religionis.*
2 *Vtrum Papa possit efficere de religioso non religiosum, vt possit ducere vxorem.*
3 *Vtrum Summus Pontifex possit dispensare cum fratribus ordinum militiarum, vt possint ducere vxorem.*
4 *Vtrum Prælati regulares possint irritare aut dispensare vota suorum subditorum.*
5 *Quo iure Prælati regulares habeant authoritatem ad irritandum vota subditorum.*
6 *Vtrum Prælati regulares valeant dispensare in votis voluntatum ordinem intrare.*
7 *Vtrum dicti Prælati & Abbatissæ possint dispensare in votis monialium.*
8 *Vtrum prædicti Prælati possint commutare, irritare, & dispensare vota monialium, & nouitiorum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa possit dispensare cum religiosis in voto solemni religionis.

RErspondeo dicendo, quod Papa non potest dispensare cum religioso, in tribus votis essentialibus, ita vt manente propria religione monachali possit verus religiosus monachalis habere proprium, & vxorem ducere, & nulli subditum esse specialiter; vt egregie probant omnes Theologi teste Sot. *g.* & Corduba; quia de iure diuino sunt illa tria vota essentialia & intrinseca veræ religioni monachali, vt euidenter constat ex decretali *h* Innocentij III. dicentis quod abdicatio proprietatis, sicut custodia castitatis, ita est annexa regulæ monachali, vt neque Summus Pontifex possit dispensare. Quæ exceptio de duobus votis extenditur ad votum obedientiæ, cum sit tam intrinsecum religioni, sicut reliqua, imo est inter ea præcipuũ, vt probat D. Thom. *i* Neque hoc est alienum à Iurisperitorum doctrina, cum certum sit apud omnes iuris Interpretes, quod exceptiones omnes extenduntur ad omnes casus similes, in quibus eadem ratio versatur, vt probat doctissimus Couarruuias *k*. Cum ergo Summus Pontifex iudicialiter procedens dicat: quod Papa non possit in illis votis essentialibus dispensare, inde colligitur euidenter, quod illa tria vota sunt essentialia iure diuino veræ religioni monachali. Atque adeo non est potestas in terra, quæ possit efficere, vt monachus manens vere & proprie monachus, possit habere proprium, & vxorem, & esse liberum ab omni obedientia, sicut cæteri seculares. Neque oppositum huius sententiæ sentit Scotus *l*, asserẽs, quod matrimonio non repugnat votum solemne continentiæ seu monachatus, nisi ex eo quod Ecclesia illegitimauit sic vouentem ad contrahendum. Nam vt dicit Flauius *m* Soti interpres, illegitimatio ista iure diuino est facta eo quod fuit facta ab Apostolis, qui erant in Ecclesia primitiua, vt constat ex traditione. Quæ nimirum Ecclesia primitiua quatenus erat organum Spiritus sancti, immediate poterat ius diuinum, & sacram Scripturam condere. Et ideo quando aliqui dicunt Scotum sentire, matrimonium non repugnare monachatui ex iure diuino: hoc est intelligendum successiue, prout explicat noster Pater Michael à Medina *a*. Idest, quod is qui vere monachus est, ex causa possit effici secularis, vt matrimonium contrahat. Sed iure diuino, vt ex traditione constat, prohibitum est, ne possit esse dispensatio in tribus votis manente monachatu. Dixi manente monachatu: nam in ordinibus militaribus contrarium est dicendum, prout infra articulo tertio ventilabitur. Dixi manente monachatu; nam cessantę monachatu bene potest idipsum Papa efficere, secundum Scotum, & alios, vt articulo sequenti statim demonstrabitur.

g Sot. lib. 7. de iust. qu. 4. a. 2. & qu. 5. art. 3. Cord. lib. 2. quæst.
h cap. cum ad monasterium, de statu monach.
i D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 5. 6. & 8.
k Cou. lib. 2. var. c. 5. nu. 6.
l Scot. in 4. d. 38.
m Flau. in dict. d.
a Medi. de sacr. hom. cont. lib. 4. contro. 7. cap. 39.

ARTICVLVS II.

Vtrum Papa possit efficere de religioso non religiosum, vt possit ducere vxorem.

REspondeo dicendo, quod Diuus Thomas *b* asserit, Papam non posse efficere quod ille, qui est professus in religione, non sit religiosus, licet quidam Iuri-

b D. Thom. 2. 2. qu. 88. art. 11.

Iuristæ ignoranter contrarium dicant. At quamuis ipse angelicus Doctor notauerit Iurisperitos de ignorantia in hac parte, contraria tamen sententia est verior,& inter Doctores communior,& Ecclesiæ cõsuetudine recepta, scilicet, quod Papa possit dispensare in hoc cum religiosis. Dispensauit enim aliquando cum aliquibus religiosis professis ad componendas multorum regnorum lites, vt refert Spichius c. Et in hanc partem inclinat Scotus d, quem magna Theologorum, & Iurisperitorum turba sequitur: quos omnes congregat, & sequitur doctissimus noster pater Cordubae, & etiam Couarruuias e. Et ratio præcisa huius sententiæ est, quia votum solemne religionis non irritat ex diuina institutione matrimonium contractum ab eo qui fuit monachus. Et probatur primo: quia,vt ait Scotus, nulla inuenitur ex iure diuino inhabilitas simpliciter ad matrimoniũ in vouente, & tradente se in manus Domini, & manus Dei, ita vt nunquam possit contrahere, quia licet non possit Pontifex, vt dictum est in superiori articulo, dispensare, vt religiosus nubat, manente religione, nulla tamen lex diuina est arcens, & vetans Summum Pontificem posse ex monacho facere secularem ad contrahendum. Nam quamuis iure diuino, & naturali sit religiosus Deo traditus, & consecratus cum status assumptione per votum solemne religionis, tamen quia hæc diuina traditio, & obligatio habet ortum à voluntate humana, hinc sequitur quod ex iusta causa potest religiosus effici secularis ad contrahendum. Sicut contingit in ordine sacro, & in voto simplici religionis, in quo licet sit actualis traditio respectu Dei, (vt ait Scotus) & obligatio de iure diuino & naturali ad contrahendum matrimonium, potest in illo fieri dispensatio, in quo est actualis traditio respectu Dei, & hominum. Sic eodem modo in voto solemni religionis fieri potest. Nec tunc capitur alienum inuito domino, sed ex Dei voluntate, quod erat Deo consecratum conuertitur ad vsum matrimonij. Quare licet verum sit, quod Summus Pontifex non possit dispensare in iure diuino absolute contento in præceptis fidei, & sacramentorum: in iure tamen diuino ex suppositione, quod habuit ortũ ab humana voluntate, optime potest dispensare.

c Spic. lib. 5. de continent. cap. 5.
d Scot. in 4. d. 38.
e Cord lib. 2. q. q. 24. Cou. in rubr. de sponsa. p. 2. c. 2. num. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrum Summus Pontifex possit dispensare cum militibus ordinum militarium, vt possint contrahere matrimonium.

Respondeo dicendo, quod Innocentius III. in articulo primo huius quæstionis allegatus, solũ de religiosis monachalibus loquens, dixit, Summum Pontificem minime posse dispensare vt remanentibus monachis possent ducere vxores: non tamen hoc negauit militibus ordinum militariũ posse concedi. Sicut de facto dispensatum est cum Commendatariis Christi in regno Lusitano, qui neque coniugalem castitatem vouent, & sic ducunt vxores, & habent dispensationem, vt coniugatis degentibus in seculo extra monasterij claustra alentibus liberos, splendidamque (prout decet) familiam habentibus omnia secundum regulam suppeditentur teste Molina f. Dispensatum etiam est cum equitibus ordinis Alcantaræ, & Calatrauæ; vt possint ducere vxores. Et sic iam modo hoc non promittunt castitatem absolute, sed castitatem coniugalem, quæ consistit in hoc, quod non debent cognoscere alias vxores præter suas: & cognoscendo alias præter suas non solum adulterium, sed etiam sacrilegium contra votum castitatis emissum committunt. Vnde filios prædictorum Commendatariorum non habentium vxores habitos ex soluta sacrilegos esse existimo cõtra Laram g. & Henriquez, & Gutierrez, asserentes esse naturales. Contra quos egi in h superioribus. Nec mirum est quod Summus Pontifex cum ipsis possit dispensare; cum secundum opinionem Theologorum non sint vere religiosi, quibus ego supra i assensus sum, concordans eos cum Canonistis; dicens non esse vere religiosos monachales & pœnitentiæ, sed esse vere religiosos militares, quorum instituto non repugnat habere vxores. Imo maxime decet: cum ordinentur ad pugnandum armis materialibus pro Ecclesia Sancta Dei, quorum familiæ deficerent, si liberos viros nobiles non possent procreare, qui parentum, & procerum suorum exempla sectarentur, & pro fide Catholica militarent.

f Mol. 2. 2. tract. 2. d. p. 14. col. 772.
g Lara de anniu. in 1. li. 9. Henriq. li. 11. c. 20. §. 4. in gloss. licet C. Gutier. in pract. q. c. 11. pag. 246.
h Sup. q. 13. ar. 2.
i q. 1 art. 6.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Prælati regulares possint irritare, aut dispensare vota suorum subditorum.

Respondeo dicendo, quod opera religiosorum sunt in multiplici differentia. Primũ genus est eorum quæ fiunt contra prohibitionem regulæ, vel Prælati, generalem vel specialem: & vota super his non tenent, nisi Prælati consenserint. Et non tenent etiamsi ignoret monachus rem esse prohibitam à Prælato, iuxta tradita à Soto k, Nauarro & Aragon. Et hæc vota cum sint nulla, irritatione non indigent. Secundum genus est eorum quæ solemni voto comprehunduntur, vt sunt tria vota essentialia, & peculiaria statuta. Et in his duobus proculdubio subiiciuntur monachi Prælatis. Apparet nihilominus posse de his votum voto ita firmiter adiicere, vt illud Prælatus irritare queat. Vt si voueat in ordine Prædicatorum nunquam carnes gustare, & nunquam locis & horis vetitis silentium rumpere. Quoniam postquam licuit votum solemne de illis emittere, videtur posse arctius se adstringere ad ea seruanda, quæ nihilominus potest Prælatus dispensare, & irritare. Quinimo & debet, quia hæc vinculorum congeminatio super eadem materia vix vnquam prudenter fit. Potestas autem Prælatorum in hac parte inde patet, quod cum super omnibus constitutionibus, & regulæ statutis, præter tria vota essentialia, valeant præfecti ex causa dispensare, cohibere possunt subditorum arbitrium ne de his statutis noua edant vota. Nam & illa super quibus dispensare possunt, dum dispensando faciunt ea de illicitis licita, possunt pro causa nonnunquam iubere, scilicet, vt subditi silentium rumpant, aut religionis ieiuniũ frangant, ac proinde valẽt horum vota cassare. In tertio ordine sunt opera libera, id est, quæ neque legis sunt præcepta, neq; sub voto includũtur: vt orare, atque noua superaddere ieiunia. Et ad hæc Prælati regulares quidem pro suo libito cogere nequeunt subditos, possunt ea tamen impedire, quando libuerit. Et ideo hæc particulariter & proprie sunt vota super quibus Prælatorum irritatio, & dispensatio cadere possunt. Quartus operum ordo est, quæ prorsus Prælatorum autoritatem exuperant, vt transitus ad arctiorem religionem. Hic enim transitus cum spectet ad exitum subditi ab obedientia Prælati, non comprehẽditur sub illa. Quo fit (vt bene ait Caietanus) votum, quod monachi huiusmodi transitus emiserint, non posse à Prælatis irritari, posse tamen in eo dispensari. Nam irritare est voluntatem alterius coercere; dispensare vero non nisi spontaneæ petitioni subditi annuere. Prælati autem prohibere nequeunt subditum transire volentem ad fœliciorem frugem. Si autem ille vult sub eorum obediẽtia manere, poterunt tunc super huiusmodi voto ab eisdem Prælatis dispẽsari, quandoquidem illud non est simpliciter votũ religionis: sed votum transitus vnius ad aliam religionem. Quintum genus operũ est eorũ, quæ ad salutem sunt necessaria, vt legis præcepta seruare. Et non solũ illa, sed & quæ ad charitatẽ seruorum attinent; quorũ contraria sunt peccata venialia. Et horum votum censet Caietanus irritari à præfectis regularibus non posse. Vt si monachus votum Deo vouit non furandi, aut non mentiẽdi. Ratio est: quoniam hæc mate-

k Soto lib. 7. de iust. qu. 3. art. 1. dub. 3. Nauar. in ca. non dicatis n. 74. vers. 4. Aragon. 2. 2. qu. 88. art 8. con. 1. & 2.

materia non est Prælatis subiecta. Ait enim nihilominus Caietanus posse Prælatum huiusmodi votum in nomine Dei commutare. At contrarium videtur tenere Sotus *a*, quem sequitur Nauar. Nam si quantū ad necessitatem præcepti implendi dispensatio istorum sub potestate Prælatorum minime comprehēdatur, nihilominus illa noua obligatio, qua subditus sua sponte religare se cogitat, ait Sotus, se non videre, cur non possit à Prælatis irritari? Nam quantum ad spontanea domini sunt subditarum sibi voluntatum. Et iuxta supradicta debet intelligi id quod concessit Eugenius IIII. monachis S. Benedicti obseruantiæ Italiæ, *Ne ab eorum quiete distrahi & Romanam Curiam pro obtinendis licentiis frequentare cogantur. Quod in omnibus casibus, in quibus de iure communi Prælatis & monachis præfatis, authoritas seu licētia, seu dispensatio ordinarij esset necessaria, si ab eodem exempti non essent, Prælatis, Abbatibus, Prioribus, Rectoribus huiusmodi qui pro tēpore fuerint, vna cum eorum Conuentibus, de licentia tamen & consensu Capituli Generalis, aut Præsidentis cum maiori parte Visitatorum autoritate Apostolica absque eo quod ad Sedem Apostolicam habeant recursum huiusmodi licentiam, autoritatem, & dispensationem indulsit*, vt habetur in Compendio *b* Mendicantium, vbi ait Collector vidisse hoc priuilegium authenticum.

a Sot. lib. 8 de iust. q. 3 ar. 1. Nau. in Man. cap. 12. n. 64.

b Comp. Mendic. tit. dispensatio. §. 25.

ARTICVLVS V.

Quo iure Prælati regulares habeant autoritatem irritandi vota religiosorum.

RESpondeo dicendo, cum doctissimo Soto *c*, quod Summus Pontifex, quia est velut generalis Minister, Prouincialis, Guardianus, seu Prior potest irritare vota religiosorum. Et hoc verissimum est apud omnes. Addit tamen nouiter idem autor, quod Summus Pontifex non potest irritare vota secularium. Licet enim super omnes fideles habeat plenissimam potestatis iurisdictionem, non habet tamen super seculares potestatem dominatiuam, quæ requiritur ad irritandum, sicut habet super regulares. At hæc opinio Soti reprobatur à doctissimo nostro fratre Michaele à Medina *d*. Nam in ordine ad fidem, & Euangelium omnes subduntur Summo Pontifici. Quare si quis secularis inutilem se reddidisset ad fidei obsequia viuendo in religione, si ad propulsandos fidei hostes in bello hic homo esset valde necessarius, posset quidem Summus Pontifex illum ad arma cogere, omnia eius vota huic muneri contraria irritando: quia propter Baptismum fit Papa dominus voluntatis Christiani hominis, id est, in ordine ad finem spiritualem. Atque adeo si Episcopo voueret religionem, Papa potest illud votum irritare: quia sine illius voluntate nullum est. Sed, vt ingenue fatear, hoc non est simpliciter irritare; sed tantum secundum quid, id est ad illum finem. Prælati vero regulares simpliciter irritant, ex eo solum, quia sunt domini absoluti voluntatis omnium religiosorum suorum, quod nimirum non concedit Sotus de Papa respectu secularium. Ex his patet quo iure possint dicti Prælati irritare vota. Ad quod respondet *e* Sotus, quod iure diuino, & naturali. Nam ratione voti efficitur Prælatus dominus voluntatis subditi. Quæ nimirum sententia verissima est. Et aduerte, quod ad irritandum vota nulla requiritur causa, sicut requiritur ad dispensandum; ex mera enim voluntate Prælati hanc votorum irritationem facere possunt, prout post Syluestrum concludit Sotus dicens, peccare nihilominus venialiter Prælatos irritando vota subditorum sine causa. Quæ nimirum sententia solidum habet fundamentum: nam si irritare esset actus otiosus, & inutilis, teneret tamen irritatio, si Prælatus de dicto voto præmonitus, & certior factus illud irritauit & cassauit, vt optime docuit *f* Caietanus. Sed si aliquo bono fine Prælatus irritaret vota prauia aliqua deliberatione non peccaret.

c Sot. lib. 8. de iust. qu. 3. art. 3. dub.

d Med. lib. 5. de sacrorum ordinum continent. c. 44. & 45.

e Sot. in d. cap. 1.

f Caiet. 2. 2. qu. 88. art. 1.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati regulares possint dispensare in votis volentium ordinem mutare.

RESpondeo dicendo quod Eugenius IIII. concessit Prælatis congregationis sancti Benedicti, *Personas volentes eorum congregationi sociari, quæ religionem, locum, & ordinem alium quemcunque etiam arctiorem vouissent, tali voto non obstante approbationem professionemque recipere, eademque autoritate Apostolica ab ipso voto absoluere, & cum ipsis dispensare, dummodo in tali religione, seu ordine, de quo vouissent professionem non emiserint. Quod si tamen ante professionem emissam ab ipsa recesserint congregatione, huiusmodi dispensatio nullius erit roboris, vel momenti.* Ista concessio habetur in compendio *g* Mendicantium.

Circa quam concessionem est notandum quod magni est æstimanda, quandoquidem cōcedit, vt possimus dispensare cum illo, qui habens votum ingrediendi in Carthusiam venit ad ordinem Mendicantium. At vero semper requiritur causa rationabilis ad intrādū ipsum Ordinem: quia Papa non potest dispensare, vt religiosus sine causa legitima transeat ad laxiorem religionem, prout tenet *h* Panormitanus, & Syluester. Et sic concedens Prælatis, vt possint dispensare cum illo, qui habens votum intrandi in Carthusiam, vt possit profiteri in Ordine Mendicantium, concedit hoc secūdum modum, quo potest, scilicet, caussa iusta interueniente. Causa autē iusta, & rationabilis est, vt si is putet melius Altissimo famulatum dedicare in hoc ordine, quam in arctiori. Quod probatur: nam secundum doctissimum Sotum, vt aliqui doctissimi eius discipuli affirmant, Episcopi possunt dispēsare cum seculari, vt intret ordinem reformatū, dato, emisisset votum arctioris religionis, & quod causa sufficiens ad huiusmodi dispensationem concedendam, erit sic velle qui votum emisit. Nam inclinari magis ad laxiorem religionem, quam ad strictiorem per ipsum votatam, signum est notissimum, quod Altissimo Domino famulatum magis dicabit in laxiori, quam in strictiori. Aduertendum tamen, quod supradicta procedunt, quando aliquis virtute dispensationis se non obstante dicto voto trāsfert in laxiorem religionem. At verò quando aliquis vouens strictiorem religionem, licet virtute priuilegij alicui religioni laxiori concessi se transferat, & profiteatur in ipsa, & vt profitendo satisfaciat voto, non tamen liberetur à culpa mortali, quam commisit omittendo religionem strictiorem, quam vouit, suscipiendo habitum, & profitēdo in alia religione laxiori, prout tenet D. Thomas *a*, quem sequitur Nauarrus: cum sine causa, & sine legitima dispensatione votum prius factum non in specie adimpleuerit.

g Compend. Mendicant. tit. dispens. §. 8.

h Panorm. in c. non est voti. de vot. ver. votum §. 3.

a Thom. 2. 2. q. fin. art. pe. ad 3. Nauar. cap. 12. n. 85.

ARTICVLVS VII.

An dicti Prælati & Abbatissa possint dispensare in votis suarum monialium.

RESpondeo dicendo, certum esse Prælatos regulares posse dispensare, & irritare vota suorum monialium, etiamsi emittant vota adimplenda in potestate aliorum Prælatorum. Abbatissæ tamen non possunt dispensare in dictis votis, neque ea commutare, cum hoc pertineat ad spiritualem iurisdictionem, quam Abbatissæ super suas moniales minime habent. Possunt tamen dictæ Abbatissæ irritare vota per suas moniales emissa, sicut pater potest irritare vota filij, & maritus vota vxoris propter potestatem dominatiuam, quam habent: siquidem Abbatissæ maiorem autoritatem habent dominatiuam super suas moniales, quam pater, & maritus, super filium, & vxorem, prout notat noster Episcopus Angles, & constat ex traditis in nostra summa *b* confessorum. Vbi aduerto quod quando fiunt ista vota sine consensu Prælatorum, non peccant Prælati, neque Abbatissæ ea sine causa irritando. Neque pec-

b In sum. 2. tit. cap. 19. de voto. p. 319. n. 14. & nu. 7.

cant subditi, & moniales dictam irritationem sine causa petendo, siquidem promiserunt Deo sub conditione tacita si eorum Prælati, dicta promissa non irritauerint, vt ex late traditis in eadem summa patet.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum dicti Prælati possint dispensare, commutare & irritare vota nouitiorum & nouitiarum.

RESpondeo dicendo, quod omnia vota personalia, & mixta, vt sunt peregrinationes, cessant, emissa professione in aliqua religione à Sede Apostolica approbata, vt dicunt sanctus *c* Thomas, & Sotus, cum communi. Cessat etiam votum vltra marinum, quidquid dicat Syluester. Quod probatur: nam profitens moritur mundo, & viuit Deo, & ad hanc vitam professio solemnis dirigitur; vnde cessante vita praterita, etiam cessan: vota in ipsa facta. Vnde infertur quod etiam cessant vota realia, si quidem ad regimen spirituale prioris vitæ fuerint emissa, quæ iam cessat per translationem profitentis in aliam vitam merè spiritualem. Et intra annum nouitiatus liberi sunt nouitij à votis, quæ non possunt impleri in religione. Et ratio est: quia disponente Papa, vt omnia nouitiorum, & nouitiarum vota in voto solemni religionis absoluantur, & statuente quod nouitij probent austeritates religionis, & religio ipsorum nouitiorum mores, clarum est, nolle obligare dictos nouitios in illo anno ad obseruationem votorum, quæ in religione minime possunt adimplere. Verum ad ea, quæ possunt adimplere, ex voluntate ipsius Papæ astringuntur. Notandum est tamen, quod consideratis exercitiis, in quibus in dicto anno occupantur, verbi gratia, surgendo ad matutinas, & in aliis horis canonicis assistendo orationi mentali, ieiuniis, disciplinis, mortificationibus, Missarum auditionibus, vt acolyti seruiendo, & aliis exercitiis humilitatis insistendo, poterunt Prælati, & ipsi, qui curam habent nouitiorum, dicta vota in aliqua opera illorum Deo magis grata commutare. Attendant tamen, quod non habent potestatem ad dicta vota irritanda, cum super nouitios non habeant potestatem dominatiuam, sicut habent super possessos, vt aduertit doctissimus *d* Nauarrus. Attamen propter potestatem spiritualem, quam habent super eos bene possunt eorum vota commutare, & dispensare in opera, & exercitia quæ ab ipsis in religione communiter fiũt, prout aduertit Alcocer *e* in sua docta & compendiosa summa confessorum.

c D. Thom. 2. 2. q. 88. a. 11. q. 186. ar. 1. Sot. lib. 4. de iust. q. 2. a. 4.

d Nau. c. 12. num. 69.

e Alcocer in sum. cap. 16. fol. 57. p. 2.

QVÆSTIO XXVI.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi in obseruantiis regularibus, in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *Vtrum Prælati possint dispensare in omnibus obseruantiis regularibus.*
2 *Vtrum expediat vti constitutione Pij II. de qua in articulo superiori.*
3 *Vtrum fratres Minores possint recipere triticum, verbi gratia, vt pro aliis commutetur.*
4 *Vtrum præcepta regulæ Minorum sint vota.*
5 *Qui sint Prælati qui possunt dispensare in præceptis regulæ Minorum.*
6 *Quis possit dispensare cum Prælatis ad supradicta.*
7 *Vtrum possint fratres vti dispensationibus sine causa impetratis.*

ARTICVLVS I.

An Prælati Generales, & Prouinciales possint dispensare in omnibus obseruantiis regularibus, exceptis tribus votis essentialibus.

RESpondeo dicendo, quod obseruantiæ regulares sunt quidquid in iure, & in Concilio Tridentino, & regulis, & statutis Apostolicis continetur, concernens solas personas regulares & Prælati regulares habentes iurisdictionem Episcopalem possunt dispensare secundum ius in particulari cum aliquo in omnibus obseruantiis præcisis regularibus comprehensis, & contentis in iure & Concilio Tridentino, & constitutionibus, iusta existente causa, dummodo non sit specialis prohibitio in aliquo statuto facta. Hæc assertio primo probatur; quia nullibi reperitur prohibitio generalis arcens prædictos Prælatos, ne possint in huiusmodi obseruantiis dispensare. Quod nimirum aperte deducitur ex iure Canonico *a*.

In quo sic dicitur. Nec existimet Abbas, quod super habenda proprietate possit cum aliquo monacho dispensare: quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, ita sunt annexæ Ordini monachali, vt contra eam neque Summus Pontifex possit indulgere licentiam. In quibus verbis, *Nec existimet Abbas*, notandum est. Nam sicut per illa Prælatos regulares prohibet dispensare in his, quæ sunt essentialia & annexa monachatui, per eadem verba videtur concedere quod in non essentialibus potest dispensare, quia exceptio firmat in cõtrarium regulam in omnibus, quæ excepta non sunt, vt euidenter constat in multis iuribus, quæ à doctissimo *b* Couarruuia referuntur. Quam vnicam regulam non solum dicit esse probatam ex Bartolo, & Dino, sed ait esse omnium concessione receptam. Hanc eandem veritatem probat Concilium Tridentinum *c*, in quo dicitur quod superiores non possunt quæ ad substantiam regularis vitæ pertinent relaxare. Ergo omnia quæ non sunt de substantia regularis vitæ, secundum mentem Concilij possunt ex causa à Prælatis dispensari, per regulam superius traditam, quæ dicitur, quod exceptio facit regulam firmam, & certam in omnibus quæ non excipiuntur. Cum his concordant Angelus & *d* Syluester. Nam post argumentum à contrario sensu tenent Prælatum in omnibus exceptis tribus votis essentialibus posse dispensare. Imo est expressa sententia D. *e* Bernardi, cuius verba sic habentur: *Quamdiu charitati militant, statuta regularia immobiliter fixa sunt. At si forte contra charitatem aliquando visa fuerint, iis dumtaxat, quibus hoc posse videre datum est, nonne iustissimum esset, vt aliqua verba si expedire videbitur, vel omittantur, vel in aliud forte commodius dimittantur?* Hæc Bernardus. Et circa hoc vide D. *f* Thomam & Sotum.

a c. cum ad monaster. de statu monach.

b Couar. l. 2. de variis resol. ca. 5. n. 6.

c Conc. Trid. sess. 25. de regul. cap. 1.

d Syluest. ver. dispensatio. §. 20. in fin.

e D. Bern. de præce. & dispensat.

f D. Thom. 2. 2. q. 47. art. 3. & Soto de iust. li. 1. q. 7. art. 3. & l. 8. qu. 3. art. 1. du. 1.

Sed pro maiori explicatione nostræ conclusionis est aduertendum, quod obseruantia regularis est triplex, vt colligitur ex Concilio *g* Tridentino. Prima dicitur, & est essentialis, vel substantialis in genere siue absolute; quia est de intrinseca ratione cuiuscumque religionis regularis: vt est obseruatio trium votorum essentialium. Secunda obseruantia dicitur essentialis in specie, siue respectiue, quia obligat ad culpam mortalem in aliqua religione speciali ex peculiari institutione illius, vt constat in religione fratrum Minorum de Obseruantia: in qua sunt viginti quatuor præcepta obligantia ad culpam mortalem. Idem etiam patet in religione religiosorum Societatis Iesu: in qua vltra tria vota essentialia religionis sunt alia plura vota specialia, quæ obligant ad peccatum mortale: vt est votum obediendi Summo Pontifici in missionibus, & de non immutando statuta paupertatis in eadem religione instituta: & de non procurando directè, aut indirectè, aliquod officium in eadem religione, & de detegendo ea, quæ aliquis per ministerium procurasse repertus fuerit, & de non acceptãda aliqua dignitate extra eandem religionem, nisi coacti fuerint per obedientiam ab eo qui eius Ordinis professores possit ad culpam obligare. Idem constat in religione S. Claræ: in qua eiusdem Ordinis religiosæ vltra tria vota essentialia promittunt perpetuam clausulam. Idem etiam patet in Carthusiensibus, de quibus dicitur obligatos esse ad perpetuam carnium abstinentiam sub lethalis culpæ noxa. Tertia obseruantia est, quæ nullo modo est essentialis,

g Conc. Trid. in d. cap. 1.

tialis, quia ad nullam culpam obligat, vt sunt ea, quæ pertinent ad victum, & vestitum, & communem vitam. His suppositis nostra conclusio est intelligenda non solum de obseruantiis tertij generis, quæ non obligant ad aliquam culpam, sed etiam de secundis obseruantiis essentialibus in specie, seu respectiuis, quæ obligant ad peccatum mortale. In his namque possunt superiores dispensare ex causa: nam quando Concilium Tridentinum dicit non posse superiores relaxare, quæ ad substantiam regularem pertinent, loquitur de his, quæ sunt simpliciter & absolute essentialia cuicumque religioni; non autem de his, quæ respectiue sunt essentialia alicui religioni. Et ideo dicit Concilium Tridentinum absolute & simpliciter, quod non possunt relaxare quæ pertinent ad substantiam regularis vitæ: & non dixit alicuius regularis voti. Quod statim magis Concilium explicat, cum statim aperte loquatur dę illis substantialibus obseruantiis, quę sunt bases & fundamenta totius regularis disciplinæ. At vero sola tria vota essentialia sunt huiusmodi, quia sine reliquis potest vera constare religio: sine illis autem minime. Merito ergo sola tria vota essentialia vocantur bases & fundamenta. Atque adeo certo statuendum est, quod in omnibus specialibus votis, & præceptis secundi generis cuiuscumque religionis possunt, secundum ius, & Concilium Tridentinū dispēsare Prælati in particulari cum aliquo, si iusta existat caussa. Et quantū ad nostram religionem regularis obseruantiæ habemus concessionem Pij II. in *qua concessit, quod Prælati Ordinis Minorum de Obseruantia circa subditos suos possint annuere, seu dispensare cum debilibus & infirmis in his, quæ non sunt contraria regulæ. Et fuerunt expressi aliqui casus, vt de sotularibus in itinere, ac de equitando licet non sit arcta necessitas vel infirmitas.* Ita habetur in libro *h* Monumenta Ordinū, & in Supplemēto. Circa quam concessionem aduertit *i* Collector priuilegiorum Mendicantium, quod est veluti propositio seipsam falsificans. Nam primo dicit, quod possit dispensare in his, quæ non sunt contra regulam, & postea explicat aliqua quæ sunt manifeste contra regulam. Ponit enim exemplum in equitatione, & calceamentis, &c. quæ sunt manifeste de obligatoriis. Et propterea videtur, quod debuit hic dici de his, quæ non sunt contra tria vota substantialia. Sed doctissimus *k* Corduba in additionibus ad compendium duo circa dictam concessionem aduertit. Primum est, quod ponitur diminute à Collectore: nam debet *addi de receptione frumenti pro induendis fratribus, vbi non est alius modus habendi, & procurandis in diebus Sabbati eleemosynis pro carnibus, vbi consuetum est, & similibus. Neque propter hoc dicuntur facere contra regulam.* Ita habetur in *l* Supplemento. Secundum est circa id quod dicit Collector, istam concessionem seipsam falsificare. Ait enim, quod ibi Papa concedit nostris Prælatis, quod possint dispensare cum debilibus in his, quæ non sunt omnino contra substantiam obligationū regulæ, neq; extra totam latitudinem ipsorum præceptorum, seu obligationum. Quod ideo dicit quia ex aliquali causa recipere frumentū per syndicum nomine Papæ, aut per alium nomine dantis, non est omnino contra præceptum de non recipiendo pecuniam. quamuis forte aliquando sit contra aliquam circumstantiam, seu conditionem requisitam ad plenam, & debitam obseruantiam illius præcepti, sic, quod in hoc non fiat omnino contra, seu extra totam latitudinem illius præcepti, quamuis fiat aliqualiter. Similiter portare calceamenta & equitare existente aliquali necessitate, seu causa, quamuis non sit vrgens, non est contra pręceptum regulę, sed contra aliquam conditionem seu circumstantiam requisitam ad plenam & debitam obseruantiam illius præcepti, requirentis manifestam, & vrgentem necessitatem, & infirmitatem ad hoc, vt quis possit licite calciari & equitare. In his ergo quæ sic sunt contra regulam, id est, quæ omnino non sunt contra substantiam præceptorum, regulæ, sed solum sunt contra aliquam circumstantiam, vel conditionem requisitam ad plenam obseruationem ipsorum concedit Pius II. quod nostri Prælati possint dispensare non quidem ad libitum, hoc enim esset dissipare, sed ex causa aliqua rationabili, quamuis non omnino sufficiente. Et talis dispensatio in prædictis ex tali causa hoc tantū in summa cōcedit, quod illa causa, quæ alias non erat sufficiēs fiat sufficiēs ipsa dispētatione, ad licite verbi gratia equitandum, & faciendum alia similia, quæ sunt obligatoria regulæ. Et circa supradicta est notanda quædam, quæ communiter circumfertur, concessio Pij V. *facta anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, die vigesimo sexto Augusti, ordini, ad supplicationem Patris Ioannis de Aguilera Commissarij Rom. omnibus fratrib. Ord. Minorum, quod tantum teneantur seruare sub pœna peccati mortalis præcepta regulæ, quæ sequuntur, scilicet tria vota essentialia obedientiæ, castitatis, & paupertatis, nec non prohibitionis recipiendi denarios vel pecunias, & præceptum de dicendo diuina officia secundum ordinem Romanæ Ecclesiæ & præceptum de ieiuniis in regula inditis. Et quando quis calceamenta de corio quibus omnino pedes cooperiantur sine necessitate, aut dispensatione superiorum, aut iter fecerit equitando sine manifesta necessitate, seu dispensatione superiorum, quibus sua Sanctitas id committit; onerando tamen eorum conscientias, licet non sit arcta necessitas: & quando intra clausuram quarumcumque monialium intrauerint extra casus in earum regula, & Apostolicis constitutionibus contentos, & quando lectores quibus incumbit, omiserint eligere ministrum Generalem in festo Pentecostes, aut petere à Domino Papa vnum Cardinalem protectorem Ordinis: & tandem quando à debita obedientia, & reuerentia Domini Papæ quispiam recesserit. In cæteris autem præceptorum transgressionibus nullus incurrat aliquod peccatum mortale, nisi quatenus aliquod ius, præceptum diuinum naturale, vel humanum fuerit transgressus, aut contemptum habuerit. Et ista omnia in foro conscientiæ tantum sua Sanctitas concessit, non obstantibus quibuscumque literis & declarationibus, necnon constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, & dicti Ordinis statutis, & consuetudinibus & aliis quibuscumque.*

Circa quam Pij V. concessionem notandum est multum differre à concessione Pij II. In concessione enim Pij II. non fit dispensatio in aliquibus præceptis regulę Minorum, sed regula ipsa intacta, & integra permanente committitur Prælatis, vt possint in non essentialibus regulæ dispensare necessitate, aut infirmitate id petente. At in præfata Pij V. concessione præfata regula truncata permanet, & ei aliqua detrahuntur, vt patet ex ea ibi, *in cæteris autem præceptorum transgressionibus nullus incurrat aliquod peccatum mortale*. Et ideo concessio Pij II. in nostra religione fuit recepta. Conforme est enim iuri communi, vt possint prælati regulares in prædictis dispensare, prout in superioribus in hoc articulo ex mente Concilij Tridentini est probatum. At concessio Pij V. cum diuidat regulam, ab ea præcepta obligantia ad peccatum mortale tollendo, & in libris ordinis modo minime reperitur, super cuius inuestigatione eximiam ego apposui diligentiam certior factus à multis viris grauibus, quod hæc concessio est nimis licentiosa, & nullum in libris ordinis eiusmodi inuenitur vestigium. Et Reuerendissimus Pater noster Generalis, F. Franciscus à Sosa Prouincię sancti Iacobi alumnus, & Conuentus sancti Francisci Salmanticensis filius dignissimus, & mihi in eo conuentu charissimus olim condiscipulus, cum esset totius ordinis secretarius rer, vt existimo, mihi rescripsit prædictæ concessionis in libris ordinum nullum modo vestigium reperiri. Et Reuerendus Pater F. Ioannes Baptista de Moles Prouinciæ sancti Gabrielis Pater, & nunc ordinis Definitor, Generalis, cum esset Curiæ Romanæ Commissarius me de hoc ipso certiorem fecit. Quod ipsum eius religiosus admodum, & doctus Secretarius P. Loduicus de la Cruz Lusitanus, per quandam epistolam ad me missam certificauit dicens, in inquisitione eius omnimodam diligentiam adhibuisse, qui omnes Patres noluerunt talis concessionis reuocationem impetrare, cum illius, cuius non est vestigiū, reuocatio frustra impetretur. Et cum in ore duorū vel trium stet omne verbum, satis sufficiens testimoniū est prædictorum tantorum patrum, vt vnusquisque sibi persuadeat modo dictam concessionem in præfatis libris minime contineri, & sic nullo modo ea esse vtendum cum nulli testi-

h Ita habe. 1. imp. fol. 62. & fol. 65. concess. 92. & in sup. fol. 100. concess. 382.

i Coll. tit. dispens. §. 8.

k Cord. in addit. ad cōpen. ti. dispensatio verb. quoad. §. 8.

l in Sup. fol. 100. p. 2. con. 381.

testimonio authentico modo nitatur, & in re tam graui literis authenticis tantum fides est adhibenda.

Imo prædicti patres me certiorem fecerunt in dictis libris contineri, nullo viuæ vocis oraculo posse vti fratres Minores sine assensu & licentia Ministri Generalis, quod Leo X. *a* concessit Augustinensibus & Eugenius II. & Clemens IIII. Cistercienfibus, prout in compendio Cisterciensi, & Societatis Iesu inuenies relatum. Pro cuius rei veritate volui in præsentiarum concessionem Clementis IIII. factam ordini Cisterciensi referre.

a Comp. Cisterciens. ver. priu. §. 6. & in compen. Societ. eo. v. §. 3.

Clemens b Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis Abbati, & Conuētui Cistercij Cabilonensis diœcesis salutem & Apostolicam benedictionem. Ne propter insolētias aliquorū quærentiū quæ sua sunt, non quæ Dei, turbari contingat sancta contemplationis otium cui vos specialiter deuouistis; Nos, ex hoc paci vestræ ac ordinis vestri tranquillo statui paterna solicitudine consulentes indulgētias omnes, & literas per quascumq; personas eiusdem ordinis contra communia ipsius à Sede Apostolica, vel eius legatis sub quacumque forma vel expressione verborum de cætero impetrandas irritas & inanes præsentium autoritate decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere, vel eī ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorū eius se nouerit incursurum. Datum Perusij V. Idus Iuly, Pontificatus nostri anno primo. Et sic Clemens IIII. *c* concessit eidem ordini Cistercij quod pater Abbas subiectum sibi Abbatem possit in certis casibus grauibus deponere, inter quos hunc vt grauissimum expressit dicens, *Et sic contra communia instituta ipsius ordinis priuilegia impetrauerit, vel retinuerit, vel vti præsumpserit impetratis.*

b Habet. in Bulla huius ordin. impres. Compluti an. 1574. fol. 33. p. 2.

c Habet. in eod. lib. 5. fol. 33 p. 1. n. 24

Ex quibus non possum non condemnare quosdam viros doctos in priuilegiis ordinū parum versatos, qui videntes similem in hac materia Pij V. concessionem, ausi sunt sententiā manu sua propria subscriptam affirmare fratres particulares præfata concessione vti posse, etiāsi nō sit à Generali Ministro, aut ab ordine recepta, non aduertētes eam esse cōtra ordinis instituta, quę sine assēsu ordinis impetrata nullius sunt roboris, & valoris, vt ex dicto priuilegio Augustinensium & Cisterciēsium satis patet. Quo nos fratr. Minores per participationem in vtilitatem religionis fruimur. Quod rationi videtur satis consonum. Cum enim Ministri Generales religionum sint electi ad religiones in Obseruantia regulari conseruandas, & ad eas si opus fuerit reformandas, propter quod in aliquibus religionibus reformatores, & moderatores nuncupantur, non est credēdum Summum Pontificem reformationem maxime zelantem aliquid velle concedere fratribus, quo non consentiente suo reformatore, aut suo ordine in vnum congregato illis in particulari vti & frui liceret. Sicut enim lex cum respiciat cōmunem vtilitatem, vt dicitur in iure *a*, non videtur Legislator velle vnum, vel alterum ligare ad seruandum id quod alij consubditi non seruant, nec seruare incipiunt, prout tradit Nauar. *b* ita cum priuilegia religionibus in fauorem ipsarum concedantur & sic in communem earum vtilitatem, non est credendum Summum Pontificem ea concedentem velle, vt aliqui fratres his vtantur aliis non seruantibus ea; esset enim in vno conuentu dispar modus viuendi, & essent in his quæ ad eorum pertinent statum in vna domo contraria verbo, facto, & exemplo docentes. Et possit de tali congregatione verificari illud Hierem. *c Numquid auis discolor hæreditas mea mihi?*

a c. ait autem lex. 4. dist.

b Nau li.... consil. tit. de const. consi. 1. q. 4. nu. 24.

c Hierem. 4.

Et confirmatur quantum ad nostrum propositum in speciali recurrendo ad verba dicti viuæ vocis oraculi Pij V. nam etiamsi esset concessum (quod ex supradictis omnino nego) est concessum fratribus Ordinis Minorum, vt ex ipsius contextu patet. Et licet non solum dicatur priuilegium personale quod conceditur alicui particulari, sed etiam quod cōceditur certo generi personarū, vt colligitur ex quadam lege *d* loquente de priuilegio concesso maritis in genere, vt expendit Zasius, hoc tamen intelligendum est non procedere quando quid conceditur certo generi personarum, quæ per fictionem iuris nunquam videntur perire. Nam tunc priuilegium est reale, & perpetuo durabit, vt puta si priuilegium concedatur ciuibus alicuius ciuitatis: nam hi per fictionem iuris nūquam cēsentur perire, vt in quadam alia lege *e* continetur, & ideo concessio facta censebitur realis & perpetua. Nam sicut censetur perpetuum priuilegium quod conceditur ciuitati, vel loco, iuxta quandam legem *f*, ita censetur perpetuum priuilegium quod conceditur ciuitatibus, iuxta aliam legem, & in specie ita tenent Romanus *g* & Socinus. Vnde cum dicta concessio, vt fertur, omnibus fratribus ordinis Minorum regularis Obseruantiæ concedatur, non potest ab aliquibus fratribus in particulari recipi, neque ea vti sine eo quod ab omnibus recipiatur: mens enim Summi Pontificis similia indulta concedentis est, vt omnes in vnum his fruantur eorum supremo Prælato non repugnante, sicut ab initio aliis similibus concessionibus repugnauerunt supremi nostræ religionis Prælati intelligentes per ea posse obscurari aurum nostræ sacræ religionis, & colorem optimum reformationis mutari: propter quod hæc, & aliæ similes concessiones, quæ in manibus aliquorum fratrum habentur, tanquam à Pio V. indultæ ad supplicationem prædicti Patris fratris Ioannis de Aguilera pro non receptis à tota nostra religione sunt habitæ. Quod ex autoritate tantorum patrum maxime confirmatur.

d l. si constante. 21 ff. solu. matr. Zas. in l. maritum. 32. ff. eod.

e lege proponebatur. ff. de iudic.

f l. forma. §. quamquam. ff de censi.

g l. 2. ff. de reb. dubiis. Roma in l. in ratione nu. 17 ff solut. matr. Soc. in l. 2. num. 4.

Nec supradictis obstat quædam Leonis X. concessio facta nostræ religioni Minorum, qua *statuit, quod nullus frater ordinis Minorum Obseruantiæ, obtinere possit aliquam exemptionem, aut indultum Apostolicum sub quauis forma, & expressione verborum, nisi generalium, aut commissariorum suorum in Romana Curia existentium ad hoc expressus accedat assensus. Et quod si illa impetrauerit, illa nullatenus sibi suffragentur, vt illorum obtentu à Prælatorum suorum iurisdictione, & regulari disciplina exemptus censeatur.* Ita habetur in ordinis Supplemento *h*. Ex quo indulto videtur colligi, quod indulta petita, & obtenta à Commissario Romano in Curia existenti, sunt valida, & vt fertur prædictum indultū fuit à præfato patre de Aguilera impetratum, cum esset in Curia Romana Commissarius. Nam respondetur primo non nobis constare quod prædictus pater tale obtinuerit indultum cum in libris ordinis minime inueniatur, & alia obtenta à dicto patre reperiantur, prout mihi prædicti patres suis literis authenticis rescripserunt, & licet ipsum obtinuerit à religione, nunquam fuit receptum quod sufficit, vt ipsum nullius esse momenti arbitremur; licet enim non sit idem concessionem non esse receptam, & non esse latam, cum priori casu extet lex, licet non liget, quia non recepta: posteriore vero non extat lex, nec recipi possit; sicut in simili non sunt paria receptum esse ipso iure nullum, vt in iure *i* dicitur, & esse validum, sed edibile per exceptionem, vt in decretali quadam innuitur *k*. Attamen quoad nostrum propositum attinet sufficit talem concessionem minime esse receptam, vt ipsam eneruem, & inanem esse affirmemus, & per consequens ea vtentes reos mortis esse iudicemus.

h Suppl. 15. conces. 51.

i c. 1. de rescri. lib. 6.

k c. cæterum. de rescript.

Secundo respondetur, quod concessio præfata Leonis X. loquitur in satis dissimili casu, scilicet quando aliquis frater petit à Papa aliquod indultum, vt illo obtento à Prælatorum suorum iurisdictione, & regulari disciplina exemptus censeatur: ad cuius indulti valorem sufficit consensus Commissarij Romani, cum in eo de fratre particulari agatur, & in re particulari iurisdictioni Prælatorum ordinis præiudicium inferatur, respectu cuius rei, quia modica, & quotidiana in vrbe, nimirū si dicto Commissario autoritas ad contradicendum, & consentiendum committatur. At in nostro casu agitur de impetratione indulti derogantis, & omninò tollentis aliqua præcepta regulæ, per quod ipsa regula truncatur, & ipsi aliquid detrahitur, quod cùm bonū commune concernat, autoritate generalis boni cōmunis pater & defensor debet impetrari, alioquin nullū erit, & inane, iuxta superiùs adducta, præsertim præfatum indultum, cui ex diametro aduersatur Conciliū *l* Tridentin. in quo statuitur, vt omnes regulares tam viri quam mulieres ad regulę quam professi sunt præscriptum, vitam instituāt & com-

l Conc. Trid. sess. 25. de regul. cap. 1. & cap. 5.

componant. Et in eodem m statuitur, & mandatur, vt hoc executioni mandetur reuocando omnia priuilegia in contrarium. Et licet dictum indultum fuerit post Concilium à Pio V. concessum, & sic ipsum à Concilio esse sublatum non possit allegari, meminisse tamen oportet concessa à Pio V. contra Concilium Tridentinum à Gregorio XIII. esse sublata, & eam deinceps dispositionem atque decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ siue ex iure veteri, siue ex sacris dicti Concilij decretis, siue alias legitime ante dictarum literarum, & Constitutionum editionem erat, etiamsi ipsæ non emanassent, futura fuisset: ad quam dispositionem & decisionem suumque pristinum statum, illa omnia reducit, prout constat ex eiusdem Gregorij XIII. Bulla relata à Nauarro in fine Manualis Latini.

m ses. 25. de regul. cap. 21.

Ex his resolutiue infertur, minime posse fratres vti concessione Pij V. superius allegata, cum ipsius nullum modo vestigium authenticum in libris ordinis inueniatur, & à religione minime fuerit recepta, cuius tenorem supra retuli, quia in manibus aliquorum fratrum inueni aliam huius Pontificis concessionem satis dissimilem circa ea: ex qua varietate non modica consurgit eius concessionis suspicio falsitatis, sicut videmus ex variatione testium indicium vehemens falsitatis oriri, prout in secundo tomo late Deo duce dicemus. Vti tamen fratres possunt concessione Pij II. cum hæc non sit repudiata, & ab ordine reiecta, & in nullo substantiali regulæ Minorum præiudicet, & sit vere in libro Supplementi relata.

ARTICVLVS II.

Vtrum expediat vti dicta constitutione Pij secundi.

Respondeo dicendo, summe esse aduertēdum vnum, in quo multi falluntur, scilicet quod fratres, aut conuentus regulę obseruantissimi, minime debent sibi persuadere, alios fratres, & alios conuentus non ita rigorose obseruantes regulam ipsam transgredi. Certum est enim Seraphicum Patrem nostrum Franciscum regulam cum multo maiori rigore obseruasse, quam omnes eius fratres etiam obseruantissimi obseruauerunt. At non ex hoc debemus inferre, neminem eam obseruare: si quidem ad culmen obseruationis ipsius patris nemo vsque hodie peruenit. Patefaciamus hoc exemplo morali desumpto à præcepto Ecclesiastico ieiunandi. Ita enim ieiunat sumens tantum panem & aquam, sicut ille, qui vna vice in die splendide epulatur. Et ad eundem modum, ita frater Minor adimplet regulam, & eius pręceptum induendo vnam tantum vestem repeciatam, sicut ille, qui habet duas tunicas cum vno capucio: si quidem regula ad id licentiam concedit. Verum tamen est, quod primi perfectius, secundi perfecte illam obseruant. Et ni fallor potest contingere, quod etiamsi in aliqua prouincia aliquod præceptum cum maiori rigore obseruetur, hoc respectu vnius virtutis sit perfectio, respectu tamē alterius sit maior perfectio, non obseruare illud cum tanto rigore ad vacandum aliis rebus magis arduis ad salutem animarum, & ad cultum diuinum debite peragendum. Et gloriosus Bernardus in apologia ad Guilielmum Abbatem, hunc ipsum articulum proponens, propter controuersiam quæ orta fuit inter monachos Cluniacenses, qui communiter vocantur sancti Benedicti, & inter monachos Cistercienses, qui Diui Bernardi nuncupantur, circa obseruantiam suæ regulæ, hanc quæstionem eodem modo resoluit dicens, quod ille qui potest non manducet, & qui non manducat non damnet comedētem: afferens ad hoc Diui Pauli a autoritatem. Et hoc cōfirmat quodam pulchro exemplo. Nam sicut obseruat Euangelium, qui ad vacandum Deo vitam agit continentem, & non illud frangit ducens vxorem; eodem modo monachi eandem regulam profitentes, diuersis viis gradientes illam obseruant, licet quidam magis punctualiter, quam alij. Et in rigore scholastico hanc eandem doctrinam nobis proponit D. b Thom. dicens, *Omne præceptum posse diuersis viis adimpleri. Et licet vnus perfecte adimpleat, non propterea frangitur ab alio ipsum non adimplente in eodem perfectionis gradu.* Hanc eandem nobis proponit doctissimus c Nau. qui loquens de obseruantia regulæ D. August. canonicorum regularium, quam ipsemet fuit professus, affirmat licitum esse canonicis regularibus recipere à conuentu certam portionem panis, & vini pro quolibet mense, quam possunt consumere in rebus sibi licitis. Et autoritate grauissimorum Doctorum sufficiēter probat non ex hoc frangere votum paupertatis, confitetur tamen maiorem esse perfectionem istas portiones non recipere, sed conformare se cum refectione communitatis. Imo addit istum modum viuendi recipiendo dictas portiones maximas secum ducere commoditates spirituales, & per ipsum maxima inconuenientia, & obstacula contra perfectionem tendentia, euitari.

a D. Paul.

b D. Thom. 2. 2. q. 187. art. 3. ad 2.

c Nau. de reg. nullam. 18 q. 2. nu. 25. cum sequent.

Secundo notandum est, quod fratres Minores, & quicunque alij religiosi obligantur ad scientiam explicitam, & distinctam præceptorum suarum regularum. Et cum in hoc posset contingere error in duobus extremis, vnum & alterum prohibuit Pater noster Seraphicus in suo diuite, & bene ordinato testamento: per obedientiam iniungendo Ministris, quod regulæ nihil addant, neque detrahant; propter quod non minus erant regulæ transgressores addentes, sicut sunt transgressores minuentes. Et tam malum, & periculosum est diminuere præcepta, dicendo non obligare ea, quæ realiter obligant, sicut est malum & perniciosum ipsa augere fingendo præcepta, vbi non sunt, propter occasionem peccandi datam conscientiæ erroneæ facientis aliquid, quod putat esse peccatum. Et est error maximus eligere opinionem falsam fingentem aliquod præceptum in lege diuina, & ecclesiastica, & in regula prætextu euitandi aliquas relaxationes & peccata. Hoc enim non est causa sufficiens ad huiusmodi præcepta fingenda. Imo multo melius est propalare veritatem affirmando non esse præceptum, vbi non est, etiamsi ex hoc aliqua relaxatio introducatur, quam affirmare esse præceptum vbi minime est. Regimen enim spirituale non mendaciis, sed solidis veritatibus debet proponi, & edoceri, iuxta ea quæ traduntur in iure Canonico d, & quæ docte tradunt D. Thom. & Couarru. Alij alia via gradiuntur, ad aliud extremum declinantes, in nullo scrupulizantes. Adeo, vt dicat quidam grauis Doctor, considerando istam diuersitatem deuiantium à vera intelligentia regulæ Patris nostri Frācisci, quod de illis potest dici illud Apostoli de Christo Domino crucifixo, quod erat gentibus insipientia, Iudæis scandalum, fidelibus vero virtus, & sapientia. Sunt enim quidam fratres adeo timoratæ conscientiæ, & literales, vt in omnibus præceptis regulæ sibi videantur scandalizari, & in omnibus peccati occasionem inueniunt. Alij vero sicut Gentiles literis, & sapientia humana inflati, & quidquid agitur & dicitur circa regulam, iudicant insipientiam, & irrident, in nullo peccatum inuenientes. Alij vero sunt discreti, & veri fratres Minores, obseruantes regulam cum timore & discretione, timentes vbi debent timere, quibus dicta regula non est scandalum neque insipientia, sed sapientia & virtus Dei.

d Cap. qui scandalizauerit de regul. iuris in 6. D. Thom. 2. 2. q. 43. art. 7. ad 2. Cou. in reg. peccatum. 2. p. n. 4. verbo, primum.

Et pro complemento consideranda sunt quæ grauissimus & doctissimus Doctor Gerson e nobis dicit; ait enim alia similia tradens: *Propterea non diximus ea quæ diximus ad relaxandum fræna luxuriæ, gulæ, & obedientiæ, & non ad dissoluendum rigorem regularis disciplinæ, non ad habendum velamen malitiæ libertatem, procul sit à nobis hoc sacrilegium, sed quod interim quærimus inuestigare, quousque & quantum obligatio regularis extenditur, ne vitare cupientes Scyllam nimiæ relaxationis præcipitemus nos, & alios in Charybdim falsæ, & austeræ obligationis; quoniam displicet infidelis, & stulta promissio, infidelis si non impletur, stulta si discretione non salietur. Et alibi ait idem autor f: Obiiciet fortasse de multis simplicibus, imo literatis qui religionem intrantes, & regulam audiētes, putant ex intentione vouere seruaturos absque exceptionis, & conditionis adiectione omnia quæ illic contenta sunt? Respondemus, quod si humiles sunt, sicut esse debent, non ita adhæreant sensui suo, quin explicitè vel implicitè actu vel habitu parati sint stare in talibus ad interpretationem,*

e Gerson de vi. spirit. ani. lib. 1. lib. 6. lit. N.

f Gerson. vbi sup. lit. O.

nem, & iudicium prudentiorum. Præterea sicut in adoratione imaginum per Ecclesiam, & aliis pluribus simplicitas aliquorum errat, quos tamen saluet pia fides, & intuitu saltem generalis faciendo ea, & non aliter quam, & qualiter Ecclesia tenet, non secus in istis existimandum puto. Hæc Gerson.

Sed contra dictam concessionem; In quantum addit, prout aduertit Corduba, quod possunt dispensare Prælati cum subditis quantum ad recipiẽdum frumentum pro induendis fratribus, &c. aduertendum est, quod dicta verba non fuerunt apposita à collectore priuilegiorum mendicãtium, quia intellexit concessionem hanc Pij II. quoad hoc esse relaxatiuam religionis, cui infra articulo quarto huius quæstionis cum Corduba satisfaciemus, respondendo non esse contra declarationem Nicolai III. ad modum ibi explicatum, alij autem alia via procurãt prædictam concessionem quoad hoc à familia Minorum de obseruantia relegare dicentes, Papam non potuisse eam concedere, cum in votis solemnibus minime possit dispensare, non aduertentes fratres Minores promittẽtes obseruare regulam non esse astrictos ratione voti nisi tantum ad tria vota essentialia; ad alia autem, quæ non sunt essentialia, ratione præcepti tantum astringuntur, prout infra hac quæstione articulo quinto late dicemus, & in his præceptis clarum est Summum Pontificem dispensare.

ARTICVLVS III.

Vtrum fratres Minores possint recipere modo triticum, & alia superabundantia, vt pro aliis rebus necessariis commutentur.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. Pontifex Maximus, id sub certa forr ratribus Minoribus concessit, dicens quod fratre ores *possint recipere triticum ac alias res superabundantes, scilicet, quibus in propria specie fratres non habent necesse vti, aut non in tanta quantitate, vt pro vino, carnibus, ac aliis rebus victus necessariis per syndicum Romanæ Ecclesiæ eisdem fratribus datum commutentur, & permutentur, seu vt triticum, & alia huiusmodi vendantur, & ex pecunia inde prouenente vinum, & carnes, alia necessaria emantur.* Ita habetur in Supplemento a Ordinis. Circa quam concessionem aduertit Collector b priuilegiorum Mendicantium cauẽdum esse omnino ab ea, quia est expresse contra declarationem Nicolai III. & sic relaxatiua, & destructiua nostræ strictæ paupertatis, quam in regula promisimus, cum talia sic recepta sit manifeste pecunia, cuius receptio, quam prohibita sit in nostra regula, notorium est. Nec sufficit dicere, quod Papa dispensat in hoc. Nam per similes dispẽsationes, vel potius dissipationes religio nostra dissiparetur in altissima paupertate fundata, vt patet euidenter in conuentualibus. Sed doctissimus Corduba c ab hac rigida censura optimo iure discedit, aduertens, quod Papa id concedit cum duabus limitationibus. Prima est, quod triticum, &c. possit peti & recipi pro rebus necessariis, quæ alias sine pecunia commode haberi non possunt. Secunda limitatio, quod per syndicum talia distrahantur pro aliis necessariis. His ergo suppositis, ait constare, quod ibi non est maior dispensatio, neque conceditur alia relaxatio maior, quam quod per syndicum procurentur, seu accipiantur pecuniæ, sicut habent patres Vltramontani secundum constitutionem Martini V. qua posse vti patres Cismontanos dicemus late infra tertio tomo in quæstione de Syndico. Sed inueni quendam virum satis pium erga paupertatem Minorum, dicentem Papam minime posse dispensare in hoc casu, cum fratres ratione voti solemnis teneantur non recipere pecunias, & cum votum concernat ius diuinum, & solemne sit, non potest dispensare super ipsum. Ad quod argumentum respondeo, fratres Minores ratione voti minime prohiberi recipere denarios, vel pecunias. Non enim omnia contenta in regula Patris nostri Francisci obligant ratione voti: quod cum aliquibus videatur difficile creditu, articulo sequenti late disputabitur.

a *Fol. 23. concess. 56.*
b *i. est ... commutare.*
c *Cordub. in addit. ad compend. tit. commutare. ver. quo ad. §. 3.*

ARTICVLVS IIII.

Vtrum præcepta regulæ Minorum sint vota.

RESpondeo dicendo, quod multi existimant vniuersa præcepta regulæ Patris nostri Francisci esse vota solemnia. Sed contrariam sententiam tenent viri sapientissimi, scilicet, quod cætera omnia præcepta exceptis præceptis de castitate, obedientia, & paupertate, minime inter solemnia vota sunt cõputanda: sed solum esse præcepta Minoribus tradita, instar præcepti ieiunij quadragesimalis Christianis per Ecclesiã impositi: Hãc ergo propositionem argumẽtis luce meridiana clarioribus verissimam ac certissimam ostẽdam. Principio eam Viennense Concilium definit, ac prope insinuat. Sic enim scriptum legimus. *Declaramus & dicimus, quod dicti fratres non solum obligantur ad tria vota nude & absolutè accepta, sed etiam tenentur ad ea omnia implenda, quæ sunt pertinentia ad hæc tria, quæ ipsa regula ponit.* Et paulo inferius: *Neque tamen putandum est, quod D. Pater noster Franciscus professores huius regulæ, quantum ad ea omnia contenta in regula modificantia tria vota æqualiter intenderit esse obligatos.* Et iterum quando dubitatum fuit inter fratres, quæ essent præcepta modificantia prædicta vota, plura explicat Viennẽsis Synodus præcepta ea concernens ad tria vota. Quod quidem perspicuum erit legẽti. Et hoc multiplici textu, hanc rationem sic colligo: Concilium Viennense decernit, & diuidit vota solemnia à præceptis in regula Minorum fratrum contentis, igitur præcepta, & vota longe sibi inuicem distant, sicut cælum & terra. Si enim cuncta, quæ Minoribus præcipiuntur, essent solemnia vota, erroneum profecto in Philosophia, & prorsus ab omni dialectica esset alienum inter vota, & præcepta discrimen aliquod constituere. Quis enim vnquam dialecticorum distinxit inter hominem, & rationalem, & petram, & lapidem, gladium, & ensem, cuiusmodi sunt vota solemnia, & præcepta? Superest igitur vniuersale Concilium discernens inter vota & præcepta apertissime nostram insinuasse propositionem. Quod si rursus contendas præcepta omnino esse vota; quæro sintne simplicia, an solemnia? Simplicia autem minimè, nullum enim tale in professione emittimus. Si autem solemnia, iterum rogo continenturne præcepta sub voto solemni abdicationis proprietatis, aut continentiæ? Nequaquam. Nullus enim hactenus in eam incidit amentiam, vt mandatum ieiunandi, non equitandi per vias, preces Canonicas persoluẽdi, & alia huiusmodi generis, quæ Minoribus fratribus in regula præcipiuntur, affirmare audeat esse materiã paupertatis, aut continentię, vt sub his votis contineãtur. Eritne, obsecro, reus paupertatis, aut continentiæ, frangens ieiuniũ, aut equitans per itinera? Ridiculum caput, quis sanæ mentis hoc audebit excogitare, nedum asserere. At dices, vniuersa præcepta contineri sub voto solemni obedientiæ. Neque hoc quidem verum est; nihil enim tam certum hac in re apud Catholicos, & omnes Sapientes, quam neminem esse reũ voti solemnis obedietię, nisi ea solum quis prætermittat, quæ virtute obedientiæ, aut sub excommunicatione latæ sententiæ sibi à Prælato, aut verbotenus, aut scripto præcipiuntur. Perlege obsecro, vniuersa Minorum fratrum præcepta, & vno dempto de protectore Cardinali creando, nullum per obedientiam nobis traditum reperies in regula. Si igitur præcepta sub nullo trium votorum solemnium continentur; perspicuum est apertissimumque erit, non esse aliquomodo vota, sed solummodo præcepta à D. Patre nostro Francisco ipsius regulæ, & ab Honorio Ecclesiæ principe eiusdem regulæ confirmatore, & Minoribus fratribus imposita. Scio, aliquis his argumentis respondens dixerit, esse quadruplex Minorum solemne votum, præter illa tria, regularibus cunctis cuiuscumque instituti communia; profitentur enim Minores peculiare quartum, ac solemne votum, illud nempe, de obseruanda regula. Sic enim præ cæteris regularibus Minores profitentur: *Promitto toto tempo-*

re vi-

te vita mea seruare regulam fratrum Minorum. Ecce, inquit, quartum solemne votum, quo astringimur ad obseruantiam præceptorum, quæ in regula proponuntur. Huic argumento mox Deo fauente, satisfaciemus. Hoc solùm ex hac tua ratione colligo. Ex ea manifestissimè sequi minimè esse multiplex solenne votũ, sed vnicũ tantùm. Si enim promissio seruandi regulam omnia quæ in ipsa regula exprimuntur, amplectitur, cõsequẽs erit, vt promittens absolutè regulæ obseruantiam promiserit necnon ipsamet tria vota solemnia; frustra igitur, & absque vlla vtilitate profitentes Minorum regulam, adderent, viuendo in obedientia sine proprio, & in castitate; quandoquidem hæc tria in ipsa regula continentur. Quæ quidem vota non frustra exprimũtur, imo est perquam necessarium. Si enim profitentes non exprimerent tria vota, non astringerentur aliquo solẽni & regulari voto. Quod si hæc quæ apertissima sunt, & à priori (quod aiunt) nostræ sentẽtiæ suffragantes, non sibi satis omnino faciunt, iterum rogo, potestne Romanus Pontifex manente Monachatu remittere alicui solemne ac regulare votũ semel emissum? Esto, exempli gratia, Pontificem Maximum dispensasse, vt Petrus monachus fundi aut domus posset habere dominium, erit ne hæc indulgentia monachatui cõpossibilis? Minimè profectò. Audi Innocentiũ a Papam. Abdicatio (inquit) proprietatis, sicut & custodia castitatis adeò est annexa regulæ monachali, vt contra eam neque Summus Pontifex possit licentiam indulgere. Illud proculdubio est in causa, quòd solennia vota sunt monachatui essentialia, sublata autẽ rei essentia rem ipsam perire necesse est. Igitur si Minorum præcepta, de quibus modò est concertatio, sunt, vt affirmas, vota solemnia, apertissimè consequitur Papa (etiam absque vlla causa) dispensante cum Francisco ex familia Minorum, ne tempore aduentus ieiunare teneatur, in huiusmodi aduentum Franciscum ipsum non manere fratrem minorem, quoniam sublato solemni voto, vt diximus, non manet idem Monachatus, tolle è medio rei essentiam, velis, nolis, res ipsa peribit. Profectò si Romanus Pontifex Moniali sanctæ Claræ clausuram remitteret, quam Moniales huius instituti solemniter profitẽtur, esset proculdubio Monialis, non tamen instituti sanctæ Claræ. At verò frequẽtissime hactenus contigit, Romanum Pontificem peculiari ac pia quadam dispensatione, quibusdam Minorum fratrum concessisse, ne ad aliqua suæ regulæ præcepta præterquam ad tria solemnia vota teneatur. Nec tamen ob hanc concessionem ab instituto liberãtur, & à Minorum Obseruãtiã. Igitur huiusmodi præcepta nequaquam solemnia vota sunt nuncupanda. Aliter enim, qui iam obtenta præceptorum dispensatione, frueretur priuilegiis, & immunitatibus nobis concessis; & in comitiis generalibus, aut prouincialibus haberet actiua, & passiua suffragia, esset in statu damnationis, cùm non esset ex familia Minorum, & ipsorum immunitatibus frueretur. Tandem hoc vno argumento proposito verbum non amplius addam. Dicitur mihi: Habet ne quispiam Prælatorum quantumcunque sit dignitate præditus, vices Romanorum Pontificum sibi commissas, vt dispẽsare possit cum sibi subditis in aliquo votorum solemniũm? Hactenus nullus est. Tamen Pius II. indulsit (vt dictum est in superioribus) Minorum Prælatis, vt etiam extra arctam necessitatem dispensare possint in singulis regulæ præceptis præter substantialia vota cum omnibus sibi subditis. Apertissimè igitur constat hæc præcepta, de quibus est dispensatio, non esse solemnia vota.

a c. cum ad monasterium. de statu reg.

Ad argumenta contrariorum.

Quotque sunt contrariæ sententiæ, principio illud nobis obiiciunt. In ipso professionis capite Minorum cuncti solemniter profitentur dicentes, *Voueo, & promitto Deo toto tempore vita mea seruare regulam fratrum Minorum, &c.* Ex hoc loco sic philosophantur. Promittens regulam promittit omnia, quæ in ipsa continentur regula: vniuersa autem suprà recensita præcepta, de quibus orta est contentio, proculdubio nobis obseruanda traduntur in regula. Igitur de primo ad vltimum (quod aiunt) promittens solemniter regulam promittit necnon eadem solemnitate cuncta præcepta ibi contenta. Huic argumento profectò satisfacere non auderem, nisi D. Thom b Theologorum lumen, & pater, me illustrasset, qui argumento proposito sub his verbis respondet, *Ille qui profitetur regulam non vouit seruare omnia qua in regula continentur, sed vouet regularem vitam, que essentialiter consistit in tribus prædictis votis solemnibus.* Hactenus Diuus Thomas. Cuius sentẽtia probatissima est, affirmat enim quod ipsa nos edocet ratio. Nempe illam promissionem indefinitã seruandi in vniuersum regulã modificari ac restringi ad tria tantum vota, quę simul per vouentem ipsum exprimuntur. Idem enim est dicere, voueo regulam viuendo in obedientia sine proprio, & in castitate, ac si apertius diceret, voueo regulam non absolute non omnia quæ in ipsa continentur, sed sub hac restrictione viuendo in obedientia, & infrà. Hæc enim huius argumenti dilutio manifestissimè colligitur ex traditis per Bonifacium c, & Nicolaum Pontifices maximos, affirmantes vniuersos Minores vouere Euãgelij obseruãtiam per ipsam regulã ipsis tribus specificatã, modificatã & determinatã. His tantorum Pontificum & D. Thomæ auctoritatibus suffragatur communis loquendi forma. Esto quempiam alteri promittere perpetuum obsequium sub hac verborum serie: Promitto tibi omne meum studiũ, omnem meam operam, omnem meum laborem, omne denique obsequium, & solicitudinem meam obediẽdi tibi in cultura prædictorum, & structura domus, in huiusmodi euentu illud indefinitum promissum cuiuscunque obsequij ad illa tantum duo perstringeretur, ad domus, videlicet, & prædictorum culturam: eodem prorsus pacto hac in re est philosophandum, de qua est modò disputatio.

b D. Th. 2. 2. q 186. ar. 5. ad 1.

c c. exiit de verb. signif. in 6.

Secundò opponunt nobis aduersarij Conciliũ Viennense aperte definiens Minores omnes obligari ex vi professionis ad omnia, quæ in regula proponuntur obseruanda. Sic enim scriptum legimus: *Declaramus, & dicimus, quod prædicti fratres non solum ad illa tria vota nudè, absolutè ex professione accepta sua regula obligantur, sed etiam ad omnia implenda tenentur, quæ sunt pertinentia, & ad hac tria prædicta, qua regula ipsa ponit.* Hactenus Concilium. Quod quidem optime decernit, vniuersos Minores ex vi suę professionis, non solum teneri ad votorum solemniũ obseruantiam, sed etiam ad ea præcepta implenda, quæ in ipsa regula proponuntur. Ad huius autem difficultatis explicationem, quæ tantisper vrgere visa est, illud omnino præmittendum censeo, quempiam ex vi suæ professionis trifariam obligari ad explendam rem ipsam voto solemni promissam: qui enim pollicetur solemnem continentiam tenebitur proculdubio cauere non tantùm coniugium, verum & quodcunque libidinis genus. Eadem nec non promissione insuper erit obnoxius ad eas occasiones subterfugiendas quæ voti præuaricationem inducere possunt, veluti coniuges mutuam ex amborum consensu continentiam promittentes, tenebuntur huius promissionis virtute communem vitare thorum tanquam certissimam violandi votum occasionem. Tandem virtute professionis tenebitur quis ad leges illius status seruandas: quem quidem statũ in professione suscepit, & illo obligationis genere, quo illius status homines obligari sunt soliti, siue ad pœnam tantùm siue ad culpam. Hoc namque pacto proculdubio tenentur Carthusiani ex vi suæ professionis perpetuò abstinere à carnibus, alioquin iustissimẽ punientur, non quod ex professione huiusmodi abstinentiam fuerint polliciti, sed quia professores eum susceperunt statum, in quo hæ leges seruari consueuerunt. Ad rem modò respondemus: Minores vniuersos virtute suæ professionis obligari, non solum ad illa tria vota solemnia, verum etiam ad vniuersa præcepta, quæ in regula ipsa exprimuntur, non quod illa solemniter promiserint: sed occasione

status, quem per promissionem susceperunt, in quo huiusmodi sancitæ sunt leges instar Dominicorum, qui ex vi suæ professionis tenentur à carnibus abstinere ratione tantum status, quem professi sunt. Nec tamen carnes comedentes sunt rei voti solemnis.

At vero aduersùs hanc argumenti solutionem est acerrima ex eodem Concilio Viennensi argumentatio. Postquam enim definierat Concilium Minores omnes obligari non solùm ad tria vota, sed etiam ex professione suæ regulæ ad vniuersa huius instituti præcepta, mox horum rationem subdit dicens: *Nam si ad hæc tria prædicta tantum præcisè, & nude promittentes se seruare regulam viuendo in obedientia sine proprio, & in castitate, & non etiam ad omnia contenta in regula, quæ hæc tria modificantur arctarentur pro nihilo, & vane profiterentur hæc verba. Promitto semper hanc regulam obseruare: Ex quo de his verbis nulla obligatio nasceretur.* Hactenus Concilium. Quod quidem apertissimè refragatur omnibus suprà recensitis argumentorum solutionibus; maxime autem D. Thom. Definit enim Concilium his verbis. Promitto seruare regulam, promissionem fieri seruãdi vniuersa præcepta, quæ in ipsa regula exprimuntur. Vt autem huic difficultati integram satisfactionem reddere possimus, operæ precium erit, illud inuestigare, an omnia, quæ traduntur in Pontificum decretis, & quæ interponuntur sæpissimè in his Ecclesiasticis sanctionibus, sint tanquam definita per Ecclesiam suscipienda necne? An potius nonnulla proponantur in decretis quæ ab ipso legis auctore nonnunquam proferuntur, nõ tanquam à legis conditore, sed tanquam à Doctore dicta habeantur. Concors hac de re est Scholasticorum a sententia, Omnia, inquiunt in decretis tradita in duplici sunt differentia. Quædam enim tanquam definitiones legislatoris sunt suscipienda, nonnulla verò intermiscent, quæ non velut definita per legis autorẽ, sed ac si essent opiniones Principis condentis legem sunt accipienda. Superest modò inter hæc discernere, quãdo videlicet Legislator definiat siue opinetur? Accipe certissimum huius rei Canonem. Quandocunq; enim Pontifex propositæ respondet quæstioni, aut si loquatur auctoritatiuè quidquam imperans, aut obscurum declarans, tunc proculdubio Legislatoris personam agit, & non Doctoris. At verò si contigerit quidquam interponere, quod minimè consultationi respõdeat, nec vtatur verbo imperatiuo, nec loquatur auctoritatiuè per hæc verba, declaramus, dicimus, & alia huiusmodi, sed vel solum reddit rationem definiti, vel quædam alia intermiscuerit ad consultationem minimè spectantia, tunc quidem nulli est dubiũ non Legislatoris, sed Doctoris potius personam gerere. Non pauca de hac re sunt in ipso Canonico iure exempla. Nicolaus namque Pontifex Bulgaris tantũ quærentibus, Baptismus collatus ab infidelibus esset iterandus necne? respondit, minimè esse iterandum, quamuis in nomine Trinitatis, aut solius Christi, vt olim in actibus Apostolorum fuerit collatus. Hactenus Nicolaus Papa; communis autem & Iurisconsultorum, & Theologorum schola solum recipit tanquã per Nicolaum definitum Baptismum, etiam ab infideli collatum, verum ac legitimum esse sacramentum. Non tamen multitudo Sapientium recipit Nicolaum sanxisse valere Baptismum Trinitatis aut Christi nomine solummodo ministratum, non alia de causa, nisi quia responsio prior fuit reddita consultationi Bulgarorum: reliquum verò fuit præter consultationem ab ipso Pontifice sponte intermixtum. Legito Innocentium III. qui secernens inter pœnam, peccato originali & actuali respondentem, affirmat cum originali tantum decedentes obnoxios esse pœnæ solum damni; reliquos autem morientes cum actuali culpa pœna sensus esse plectendos. At verò quoniam non definitiuè loquitur, ideo absque erroris labe posset nunc quis tueri D. Augustini sententiam asserentis paruulos absque Baptismo migrantes perpetuis gehennæ cruciatibus esse puniendos, quam opinionem ex Doctoribus Scholasticis tutatur Gregorius Ariminensis.

a In cap. hac quidem d. cõ secrat d. 4. & DD. in 4. in ma. de Baptis.

Ad rem igitur me conuertens intrepidè respondere audeo Viennensem Synodum his verbis quorum modò est disputatio, nihil prorsus definire, sed solum rationem definiti reddere. Prædixerat namque sic autoritatiuè loquens, declaramus, & dicimus Minores ex professione suæ regulæ obligari non solum ad tria vota, verum etiam ad alia, quæ in regula continentur pertinentia ad hæc tria. Hactenus præfata Synodus definiens loquitur, mox autem definiti rationem subdit, dicens: Nam si ad hæc tria vota tantùm obligarentur, pro nihilo, & vane proferrentur hæc verba, promitto seruare regulam. His verbis nihil profectò definit, solummodo quod definitum erat ratione confirmat: ideo non tanquam Legislator sententiam profert, sed tanquam Doctor opinionem suam exprimit. Superest igitur nullam iniuriam Concilio irrogari si quis prædicta verba iuxta Diui Thomæ sententiam interpretetur, quam in superioris argumenti solutione secuti sumus. Esto tamen Concilij Viennensis decretum insinuasse Minores omnes profiteri, non solùm informe illud solemne religionis votum, verùm & vniuersa præcepta Minoribus ipsis per regulam obseruanda, perperam tamen inde colligitur præcepta ipsa quoquo pacto esse solemnia vota: vouentes namque Minorum regularem vitam, promittunt seruare cuncta quæ in eorum regula traduntur; non tamen ad vniuersa eodem obligationis genere tenentur, sed ad vota prout sunt, quatenus monachatus substantiam exprimunt, ad præcepta autem, vt præcepta sunt, & solum prout Minorum statui connectuntur. Audi a Nicolaũ Pontificem Maximum similem contentiosam dirimẽtem quæstionem. *Dato, inquit, quod absolute diceretur omnino promitto S. Euangeliũ obseruare, clarè videtur, promissionem huiusmodi ad alium intellectũ non debere perstringi, nisi vt obseruantia Euangelii sit sicut tradita à Christo reperitur, videlicet, quod præcepta vt præcepta, & consilia vt consilia à promittentibus obseruentur.* Hactenus Nicolaus Pontifex Maximus.

a c. exiit §. & dato de verb. sign. in 6.

Vides quonam pacto, quando plura in vniuersum promittuntur, non tamen omnia æquè seruantur, deuincire vouentes oporteat. Quid plura? Audi Dominicanis ipsis præscriptam profitendi normam: *Promitto* (inquiunt) *obedientiã secundum regulam B. Augustini Episcopi, & secundum institutiones fratrum Prædicatorum,* & infrà. Idem prorsus apud illos significat, Promitto obedientiã secundum regulam & institutiones huius ordinis, quod apud nos, promitto seruare regulã. Et tantum illarum institutionum transgressores, sola tẽporali pœna plectuntur, culpæ autem actuali minimè sunt obnoxij. At dices, qui fieri potest, vt obseruantiam institutionum quis promittat, nec tamen illorum transgressor reus sit voti? Nempe quoniam huius promissionis materia nequaquam sunt ipsæ constitutiones in quocunque conuentu sub lethalis culpæ reatu obseruandæ; sed solum quandocunque Prælatus iuxta huiuscemodi instituta, sub anathemate seu obedientiæ vinculo quidquã præceperit: potest enim Prælatus intra regulam quod placuerit iubere, supra regulam autem minimè. Quapropter nequiret Dominicorum Præpositus suos, quominus pecunias recipere valeant, deuincire; hoc enim superat ipsorum regulam: poterit tamen (iusta id exigente causa) suos ab esu carnis sub anathemate coercere, cùm hoc intra eorum sit regulam. Tandem solẽniter instituta religionum profitentes, regularem tantum vitam iuxta sui instituti constitutiones peracturos pollicentur. Tunc autem huius promissionis præuaricatores lethaliter peccabunt, quando Prælatis quidquã intra eorum instituta præcipientibus parere contempserint, aut circa contemptum obedientiæ vinculo restiterint. Minores autem quocunque euentu sua trãsgredientes instituta mortaliter peccãt, quoniam id ita huiusmodi promissum consuetudo interpretata est, cæterùm ex solius promissionis vi. Non magis ad peculiaria instituta Minores arctantur, quàm regulares vniuersi; omnes enim vel promittunt seruare regulam, vel obedientiam secundum regulam, quod idem prorsus sonat.

Iam verò inter nos non mediocris restat concertatio. Si enim Minores regulam prævaricantes nullius sunt rei voti solemnis, qua ergo ratione præceptorum transgressores lethaliter peccant? Huic ergo controuersiæ præmissa Scholasticorum doctrina breuiter satisfaciam, frequentissima atque infallibili illa Theologorum sententia: omnem legem humanam obligare transgressores ad gehenam vno ex quadruplici capite, siue ratione contemptus, veluti hoc solo animo peccans, vt ostendat se nolle subiici Legislatori, cuius transgressionis erit reus quicunque regularis hoc solo animo frangens silentium, vt Prælato statutis horis illud præcipienti iniuriam irroget. Vel secundò lethaliter peccat, qui reus fuerit maximæ iniustitiæ in proximum, vt si non soluat fructuū decimas proprio sacerdoti. Aut tertiò, si præcepta virtute obedientiæ, aut sub excommunicatione latæ sententiæ à superiori tradita violauerit. Vltimò quoque dignus est damnatione æterna, qui legitimam consuetudinem præuaricatur. Nam cum ipsa consuetudo sit optima legum interpres, si diuturna consuetudine apud nos præscriptū b fuerit legem aliquam obligare eius transgressores ad gehennam, proculdubio huiuscemodi legis transgressor mortaliter peccabit. Quam sententiā D. c Augustinus apertissimè docuit ad Casulanū quendam ipsum hac de re consulentem, sic rescripsit in his verbis: *In quibus nihil certi statuit diuina Scriptura, mos populi Dei & instituta maiorum tenenda sunt, & sicut prævaricatores diuinarum legum: ita contemptores Ecclesiasticarum consuetudinum sunt coercendi.* His tanquam verissimis prælibatis, vtcunque operæ pretium erit inuestigare quatenus Minorum præcepta (citra contemptū) obligent suos trāsgressores ad gehennam? Eritne horum præceptorum transgressio iniustitiæ actus aduersus proximum? Minimè gentium. Omnia namque præcepta Minorum, si rectè dissoluantur, ad temperantiam potiùs, quàm ad iustitiam spectant. Eruntne rei suarum legum, quoniam sibi proponuntur sub excommunicatione latæ sententiæ, aut virtute obedientiæ? Nequaquam: præter illud namque mandatū de Cardinale protectore creādo nullū aliud in virtute sanctæ obedientiæ nobis proponitur. Superest igitur, vt Minores regulam præuaricantes lethaliter peccent, non alia de causa, nisi quoniam ab ipso primordio religionis nascentis consuetudine diutina apud omnes Minorum proceres, & literatos etiam receptissimum semper fuit vniuersa huius regulæ præcepta damnare suos transgressores ad gehennam. Hanc ergo sententiam in medium adducere non auderem, nisi multis retro annis eam me docuisset Caietanus d Cardinalis Theologorum sapientissimus, quam sub illa verborum serie proponit: *Constat*, inquit, *quod siue in communi siue in municipali iure vocabulū aliquod secundum communem sensum consueuit firmiter reputari obligatiuum ad mortale, proculdubio vbicunque ibidem ponitur, habet vim huius præcepti, vt in regula fratrum Minorum pater de vocabulo, tenentur, vt habetur in Clementina de verborum significatione, exiui de paradiso. Et per oppositum constat, quod quomodocunque lex vtatur verbo, si communis sensus intellexit non propterea datam obligationem ad mortale non est tale præceptum.* Hactenus Caietanus. Qui apertissimè testatur, Minores obligari sub peccati mortalis reatu ad obseruantiam suæ regulæ: non aliunde (vt ipsius verbis vtar) nisi quia sic consueuit firmiter reputari. Huic etiam doctrinæ adstipulatur sententia D. Thomæ e inter regulares prorsus recepta; affirmantis nullum Monachale præceptū (dempto triplici solemni voto) quemquam citra contemptum obligare eius transgressorem ad gehēnam, cùm in regulis D. Augustini, & Benedicti multa antonomaticè præcipiantur, & tamen neminem obligant ad mortale: cur obsecro sola D. Patris nostri Francisci sub hac lege regula obligabit? Nempe, non alia de causa, nisi quoniam sic consuetudine interpretāte receptum est. Vnde obsecrò Minores absque vlla necessitate per vias equitātes sunt rei lethalis culpæ? Forsè quoniam in ipsorum regula interdicitur, vt non debeant equitare, nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogantur? Minimè profectò, nisi consuetudo id ita interpretata esset. Verbum namque, *debet*, nequaquam obligationem inducit, sed solùm honestatem. Audi Honorium Pontificem Maximum, cùm desponsationem impuberum definiret, Filium, inquit, nondū adultum (voluntas cuius decerni non potest) f eius pater poterit cui voluerit matrimonio tradere: & postquam filius ad perfectam ætatem peruenerit, omnino debet hoc adimplere. Vniuersi tamen iuris Canonici interpretes, huiusmodi filios ad implendas patrum voluntates debito honestatis, non autem necessitatis, teneri arbitrantur. Igitur verbum *debet*, in Minorum regula, cessante consuetudine, neminem ad gehennam damnaret. Prædictis refragatur Viennense Concil. vbi sic scriptum legimus: *Neque tamen putandum est quod B. Pater noster Franciscus professores huius regulæ quantum ad omnia contenta in ea modificantia tria vota, seu ad alia in ipsa regula expressa æqualiter intenderit esse obligatos. Quin potius aperte decreuit, quod quoad quædam ipsorum ex vi verbi transgressio est mortalis, & quoad quædam alia, non, cum ad quædam ipsorum verbū apponat præcepti, vel æquipollentis Et quoad reliqua verbis aliis sit contentus.* Hactenus Conciliū. Quod quidē apertissimè definit verbum illud, *præcipere*, *aut æquipollens*, prout sunt verba imperatiui modi, inducere obligationē sub reatu mortalis culpę. Affirmat namq; præfata Viēnensis Synodus hāc D. Patris nostri Francisci fuisse mentem, vt vbicūque ponatur verbum illud, *præcipio*, seu æquipollens, huiusmodi leges obligare transgressores ad gehennam. Igitur ad hæc tenebuntur ex intensione Legislatoris, & non ex consuetudine tantùm. Facile mihi videor posse diluere hanc obiectionem, quæ nonnihil vrgere apparet, cùm prius proposuero verbum illud *præcipere*, aut æquipollētia, cuiusmodi sunt verba imperatiui modi, nullatenus virtute verborum damnare rebelles ad gehennam. Legimus Christum Redemptorem nostrum cæcis quos illuminauerat, præcepisse, ne cui miraculū illud propalarent. Sic enim Scriptum est a: *Et comminatus est illis Iesus dicens, Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamauerunt eum in tota terra illa.* Quis autem dicat peccasse miracula Christi promulgantes? Etiam rursus apud b Matthæum, & Marcum Euangelistas accepimus Christum præcepisse Apostolis, ne in via portarēt calceamenta: & tamen in actis Apostolorum legimus Angelum dixisse Petro, *Calcia te caligas tuas*: & præcepit necnon eisdem Apostolis ne haberent duas tunicas. Et tamen Paulus rogat Timotheum ad se venturū, vt ferat secum penulam, quam ipse Apostolus reliquerat Troade. Penula autem, vt Theophylacto placuit, tunicam significat. Nunquid Ecclesiæ Principes ab Spiritus Paracleti descensu lethalis culpę reos constituemus, quòd ille caligis, iste multiplici vteretur veste? Nunquid fidei Patres, & morum Doctores Euangelicā perfectionem præuaricati sunt? absit. Igitur verbum, *præcipere*, prout diuinum insinuat Euangelium, minimè obligat transgressores ad gehennam. His accedit, præcepta regulæ D. Augustini non constituere suos præuaricatores reos lethalis culpæ, & tamen in principio ipsius regulæ sic exorditur magnus Pater Augustinus: *Hæc sunt, quæ vt obseruetis, præcipimus in monasterio constituti.* His suffragatur frequentissima præcipiendi norma, qua prohibentur non solùm mortalia, verùm etiā venialia ipsa. Sunt enim præcepta prohibentia mortalia, furtum, videlicet, & adulterium, & alia huius generis. Sunt etiam præcepta, in quibus venialia prohibentur: quale est illud, mendacio non assuescat os tuum, quę traduntur verbis imperatiui modi præcepto ęquipollentibus. Nonne vides venialia nonnunquam præceptum verbis interdici? Non igitur quęcunque præceptum fieri vetat, in vniuersum sunt lethalia. His apertissimè insinuatur verbum *præcipere*, virtute suę significationis neminem transgressorem cōstituere gehennę reum. Tanquam verissimis vtcunque his prælibatis, superest modò satisfaciamus Viennensi Concilio, affirmāti pręcepta regulę fratrum Minorum obligare transgressores ad gehennam, quoniam proponuntur nobis hoc verbo, *præcipio*, aut ęquipollenti. Affirma-

b c. cū dilectus. de consue.

c c. in his 11. dist.

d Caie. 2. 2. q. 186. ar. 9. & in sum. ver. præcepti transgre. 55. ver. dissumbi[illegible].

e 2. 2. q. 186. ar. 9. in co. qu. & latius ad infra

f ca. 1. de desp. impub.

a Luc. 5. c.

b Matth. 10. Mar. 6.

firmare ausim huiusmodi verba ex natura actus nemini imponere præcepta sub reatu mortalis culpæ, nisi vel apponatur excommunicatio ipso iure contrahenda, aut in virtute obedientiæ, quidquid præcipiatur. Hoc nobis proculdubio insinuant Euangelij loca citata. Insuper & D. Augustini regula. His addit axioma illud Theologorum. Eiusdem (inquiunt) prorsus auctoritatis est superioris præceptum vocetenus, aut scripto prolatum. Illud certissimum nunc est, Romanum Pontificem tantùm quidquid præcipientem nõ damnare perpetuis cruciatibus inobedienté. Igitur nec si scriptis præceptum illud proposuerit: eadem namque est vtriusque præcepti auctoritas, & idem vtrobique Legislator. Superest igitur præcepta regulæ Minorum constituere transgressores reos lethalis culpæ ex intentione D. Patris nostri Francisci, vt Concilium protestatur. Ex intentione (inquit) non absolutè, & nudè considerata, sed quia Minorum regularium consuetudo interpretata est, eam fuisse mentem sancti Patris nostri Francisci, vt regulæ præuaricatores mortali subiacerent peccato. Tolle igitur è medio hanc legitimam, & longissimo tempore præscriptam inter Minores consuetudinem, & non erit profectò, cur potius verbum, præcipere, aut quodcunque aliud æquipollens, obliget hos transgressores ad gehennam, quàm regulares cæteros D. Augustini viuédi normam profitentes. At dices, obligant præcepta, quoniam Viennensis œcumenica Synodus iam explicuit. Fateor explicuisse, nullam tamen præter antiquam obligationem induxisse. Qui enim declarat legem, nullam prorsus condit legem, sed pristinam tantùm interpretatur. Quamobrem, si aliunde Minores non tenerentur ad regulæ præcepta (nempe inuiolabili, vt diximus, consuetudine) nullum profectò vniuersale Concilium obligationem addidisset. Iam verò huiusmodi præcepta (inquies) ratione materiæ reos gehennę constituit suos transgressores. Estne grauissima materia ieiunium? est, necnon grandis perfectionis materia; perquam arcta cunctarum rerum penuria, & alia huius generis, quæ nobis obseruanda traduntur. Minime, inquam, solius materiæ consideratione decernere quis poterit leges damnantes ad gehennam. Ius namque positiuum plerunque minoris culpæ materiam grauiori vinculo coercet. Longè namque deterius est Deum ipsum blasphemare, quàm clericum minorem lædere: & tamen sacrilegus in Deum nulla excommunicationis sententia plectitur, qua percutiens clericum innodatur. Esto tamen prout frequenter peritorum testatur sententia, leges omnes pro materiæ paruitate suos deuincire transgressores, nonne consuetudo ipsa plerunq; materiæ paruitatem (prout cætera omnia) interpretatur? Legito Telesphorum Romanæ sedis Episcopum, qui vniuersis Ecclesiasticis Quadragesimale ieiunium statim à Quinquagesima etiam inchoãdum dixit, & præcepit, auctoritate. Tamen consuetudine huiusmodi decretum violantes à labe lethalis culpæ excusantur. Mediolanensis Ecclesia eadem consuetudine interprete nonne initium Quadragesimalis ieiunij reiecit? Fatere igitur Ecclesiæ consuetudinem nonnunquam grauitati materiæ refragari, plerumque autem legibus ipsis suffragari. Ita obnixe defendit doctissimus ille pater, & meus præceptor pater frater Gaspar de Vzeda nostræ almæ prouincię sancti Iacobi regularis Obseruantiæ dignissimus alumnus in quadam explicatione nostræ regulæ, quam ad Pium V. Pontificem Maximum scripsit, cui propria manu subscripsit doctissimus Pater frater Bartholomæus à Medina ex Prædicatorum ordine ad primariam Theologiæ Salmaticensis assumptus.

ARTICVLVS V.

Quis sit Prælatus, qui possit dispensare in præceptis de equitando, & de portandis calceamentis, an necessario debeat esse Prouincialis?

RESpondeo dicendo, quòd doctissimus Sotus a & Nauar. similem quęstionem discernentes, dicũt, quod Episcopi possunt tam in suis proprijs legibus, quàm in legibus Papæ dispensare, sed vel iuris concessione vel consuetudine. Præterea in triplici rerum ordine, nempe si materia leuis est, vel frequens casus, vel lex proprium bonum suæ ciuitatis seu diœcesis respicit. Et hanc sententiam dixit esse Caietani b. Et aduertit Sotus leuia illa censeri, quæ non præcepto propriè dicto obligante ad mortale, sed statuto posita sunt: qua ratione (ait) Prælati nostri etiam Priores conuentuales dispensare possunt in esu carnium, in induendis lineis, & id genus cæteris. Frequentia deinde casuum causa est, vt possit Episcopus dispensare; vt in ieiunijs, licet sit lex superioris: quoniam grauissimum esset onus quoties quis dispensatione ad non ieiunandum egeret, adire Papam. Hæc Caietanus. Quod temperandum esse credit Sotus, quòd scilicet, possit Episcopus in diem, aut in breue tempus cum assistente causa super huiusmodi legibus dispensare: non tamen se determinat, vtrum possit dispensare pro tota vita. Et Nauarrus c eandem doctrinam sequens ait, quòd absenti Episcopo parochus, & absente Prouinciali, quilibet Pręlatus cum suis religiosis potest dispensare, iuxta D. Thomam, & Caietanũ. Ex qua doctrina colligo, quantum ad nostrum propositum, quòd facultas dispensandi in pręceptis regulę in aliquibus casibus particularibus, & non pro tota vita residet apud Generalem, & Prouincialem, cùm ad similitudinem Episcoporum habeant iurisdictionem Episcopalem, & ipsis absentibus etiam residet penes Prælatos inferiores, scilicet Guardianos & Præsidentes, qui in nostra religione per statuta generalia absentibus Guardianis, eandem habent potestatem. Et ita videtur intelligendus Pius II. in sua concessione, scilicet, quòd Guardiani, & Præsidentes possint dispensare cum subditis in aliquibus casibus particularibus, vt possint equitare, & portare calceamenta necessitate licet non arcta interueniente. Verum Generales & Prouinciales possunt dispensare cum fratribus particularibus, non solum in aliquibus casib. pro vna, aut duabus vicibus, sed etiam pro toto eorum tempore, necessitate licèt non arcta interueniente, vt possint portare calceamenta & equitare. Neque obstat doctrina doctissimi Soti hoc ipsis Prælatis negantis. Nam Sotus non se determinat. Et licèt se determinaret, loquitur in casu differenti, scilicet, quando Prælati inferiores solùm consuetudine dispensant in legibus superiorum, nulla expressa ipsis facultate à superioribus concessa. At in nostro casu ipsis Prælatis conceditur licentia ad dispensandum cum fratribus aliquali necessitate laborãtibus, vt possint portare calceamenta, & equitando itinerare. Quæ concessio cum sit beneficium Principis amplè debet interpretari iuxta ea, quæ de interpretatione priuilegiorum latè diximus. Sed dubium est quid faciat subditus, vbi se inuenerit cum necessitate ad portandum calceamenta, & ad itinerandum equitando, nullo existente Prælato ad dispensandum. Ad hoc respondeo, quod tunc recurrat ad epicheyam. Nam epicheya nõ est eximere subditum per licentiam casu, quo teneretur, sed explicare, quod illo casu non tenetur. Quare epicheia non solùm Prælatis, verùm etiam subditis competit. Et in hoc differt à dispensatione, quæ solùm Prælatis competit. Vnde subditi in necessitate aliqua positi possunt vti epicheya sua propria auctoritate existimantes, & sentientes in tali casu rigorem legis cum ipsis esse mitigandum. At videant ne mentiatur sibi iniquitas, fingentes necessitatem in præceptis, aduertentes, quod licet Prælati possint dispensare

cum

a Soto li. 1. de iust. & iu. q. 7. ar. 5. Nau. c. 21. n. 21.

b Caiet. 1. 2. q. 7. ar. 4.

c Nau. vbi su. D. Th. in 4. d. 15. q. 3. a. 2. ad vlt. & 2. 2. q. 147. a. 4. vbi Caiet.

cum ipsis non arcta existente necessitate; ipsi tamen non possunt vti epicheya, nisi manifesta necessitate vrgente: † aduertant tamen Patres Prouinciales facultatem ad dispensandum in his posse inferioribus Prælatis impartiri, quam ad consolationem suorum subditorum debita humilitate debent ipsi inferioribus Prælati procurare; quæ dispensatio si ab ipsis petatur, non debent respondere hoc eorum conscientiæ committere: quin potius debent eis compati, & benignè dispensando à suis scrupulis liberare, prout aduertit Caietanus d, ita tamen quòd per tales dispensationes religionis obseruantiam dissipare minimè contingat †.

d Caiet. in d. ar. 4.

ARTICVLVS VI.

Quis possit dispensare cum dictis Prælatis ad supradicta.

RESpondeo dicendo, quòd Prælati, qui possunt licētiare suos subditos ad supradicta, videtur, quod non possint licentiare semetipsos, quia nullus potest esse iudex in sua propria causa. Et hanc opinionem tenet Collector e Mendicantium priuilegiorum. Sed f Corduba dicit, saluo meliori iudicio contrarium esse dicendum, scilicet, quod Generales, & prouinciales eo modo, quo possunt licentiare suos subditos, possunt licentiare semetipsos: & similiter alij Prælati inferiores eo modo quo possunt licētiare suos subditos, possunt licentiare semetipsos. Et fundamentum ipsorum est: quia in actibus, qui non sunt iurisdictionis, vel iudiciariæ potestatis, sed superioritatis tantum, bene potest quis licentiare seipsum, sicut & alios subditos, quomodocunque habeat talem potestatem, scilicet, ex officio aut commissione facta sibi ratione officij. Sed ista omnia concludunt: quando Prælatus habet solum nudum ministerium licentiandi procedentem à superioritate, & non ab actu iurisdictionis, cuiusmod est dispensatio, quæ à iurisdictione procedit. Nam cùm sit actus iurisdictionis, videtur quòd nemo possit eum in semetipsum exercere. Et sic dicit Abbas g, quòd Episcopus, & similes Prælati non possunt dispensare in votis à se emissis, sicut possunt dispensare in subditorum votis. Vnde videtur secundùm Collectorem vbi suprà, quod deberet prouideri in hoc casu per concessionem Apostolicam: qua concedatur quòd quilibet Prælatus possit secum dispensare, & iterum dum talis licentia minimè obtinetur, inferiores Prælati, & Guardiani debent sibi prouidere in hoc auctoritate sui Prouincialis, vt scilicet eam ab ipso obtineant, vt eorum confessor possit cum ipsis dispensare, prout dicitur in Speculo fratrum Minorum. Prouinciales verò attendant suam commissionem quam Generalis dat eis, videantque vtrum ibi præfata facultas contineatur, vel comprehendatur. Et fortè possunt iuuari ex indulto capitis finalis, de pœnitentiis, & remissionibus. Quod capitulum, licet solum loquatur in confessione, videtur posse etiam intelligi de dispensatione, prout aliqui doctores dicunt, cùm ipsi sint exempti per Papam, ad quem ipsi pro continuis necessitatibus recurrere difficillimè possunt. Vel dic, quod cū ipsi possint dispensare ratione iurisdictionis ordinariæ delegabilis, delegant suam auctoritatem confessori ab ipsis electo: qui cum eis in hoc casu ratione iurisdictionis delegatæ poterit dispensare.

e Colle. si. accedere ad monast. iuxta. f. f Cord in di. loco.

g Abb. in ca. magna. de voto.

ARTICVLVS VII.

Vtrum possint fratres vti dispensationibus sine causa impetratis.

RESpondeo dicendo, quod omnes fatentur, quod dispensare sine causa est graue peccatum, maius, aut minus secundum qualitatem negotij & materiæ, super quam fit dispensatio, prout concludit D. Tho. a Cer-

a D. Th. 1. 2. q. 9. ar. 4.

tum etiam est, quod peccat iniustè dispensationem petens, & quando est causa, vt prælati peccent, etiam concedendo. Quod verò hic dubitatur est, an postquam talis dispensatio iustè fuit data, an ea dispensati in foro animæ vti possunt. Cui dubio variè à Theologis, & à Iurisperitis respondetur. At breuitati vtendo: quantum ad nostrum propositum respondeo, quòd si religiosi ratione voti tenentur ad omnia regulæ suæ præcepta obseruanda, non possunt vti in foro conscientiæ dispensationibus sibi sine causa concessis circa dicta præcepta: cùm sit notissimum quod neque etiam Papa sine causa potest in votis dispensare, prout tenet quædam Gloss. b quam sequuntur Caietanus, Sot. Nauarrus, & Couarruuias. Quod est summè notandum contra multos religiosos nostræ sacræ religionis impetrantes à Sede Apostolica facultatem ad nostræ regulæ præcepta non obseruanda sub obligatione peccati mortalis, sine vlla iusta causa id postulante, attento quod secundum communem opinionem ad ea obseruanda sunt ratione voti obligati: verum est tamen, quod attenta opinione contraria, etiamsi sine causa iusta ipsæ dispensationes impetratæ sint, valebunt, cùm non ratione voti, sed præcepti ad ea teneantur, prout defendimus, vt probatissimum in superioribus. Aduertendum est quod Prælati dispensantes in præceptis regulæ iuxta concessiones Pij II. & alia priuilegia, sine iusta causa in ipsamet concessione determinata peccabunt, & minimè dispensationes valebunt, cum dispensationes factæ ab inferioribus sine causa minimè valeant, prout satis dictum est in superioribus. Ex quo sequitur dispensationes datas fratribus ad equitādum nulla necessitate prorsus interueniente, minimè valere, & per consequens in foro cōscientiæ ipsis minimè vti possunt. Hæc sufficiant de potestate Abbatum, & Prælatorum. Reliqua autem in suis particularibus articulis proponentur. Ipsos autem per Deum viuum obsecro, & obtestor, vt in dispensando sint parci. Sicut enim vestis propter vnum paruum foramen paulatim rumpitur: ita regularis obseruantia per vnius dispensationis facultatē paulatim decidit. Et cōsiderent quòd exemptio aliquorum etiā iusta causa id suadente, est occasio, vt alij hoc exemplo ad similia sine dispensatione facienda moueantur, prout in quodam Concilio c Lateranensi Spiritus sancti lumine illustrato omnibus prædicatur.

b Gl. in c non est de voto. Caiet. v. dispen. Sot. li. 1. de iust. q. 1. ar. vlt. ad 2. Na. c 12. n. 16. Co. in 4. 2 p. §. 6.

c ca. in causis. in princip. de elect.

QVÆSTIO XXVII.

De alienatione rerum monasteriorum, in tredecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *Quid sit alienatio*
2 *Quæ solemnitates requi antur in alienatione rerum monasteriorum*
3 *Vtrum in aliquibus religionibus alienationes Generalibus, & Prouincialibus tantum committantur.*
4 *Vtrum Abbas sine consensu sui Capituli, aut Generalis, possit opacas arbores scindere, & vendere.*
5 *Vtrum Prælati ordinis Minorum possint commutare legata facta suis locis ad vnum vsum in alium.*
6 *Vtrum Syndicus fratrum Minorum possit extra ordinem aliquid donare.*
7 *Vtrum idem Syndicus possit alienare triticum, & alia eleemosynaliter petita.*
8 *Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monasteriorum.*
9 *Vtrum valeat alienatio facta in vtilitatem monasterii sine dicta solemnitate.*
10 *An emptor teneatur rem monasterii ab ipso sine solemnitatibus emptam restituere.*
11 *Vtrum malè alienans rem monasterii teneatur ad restitutionem damni.*
12 *Vtrum Commendatarii perpetui ordinum militiarum possint alienare.*
13 *In quas pœnas incurrant non seruantes in dictis alienationibus solemnitates.*

ARTI-

ARTICVLVS I.

Quid sit alienatio.

RESpondeo dicendo, quòd propriè, & strictè, est omnis actus, per quem dominium trāsfertur, iuxta ea, quæ tradūtur in iure *d*. Largissimè dicitur, quādo aliquid datur in emphyteusim, & locatur ad longum tempus. Ait Panormitanus *e*, quod in materia odiosa alienatio capitur strictè: & consequenter solùm pro contractu, per quem dominium transfertur. In materia tamen ampla, & fauorabili, vt quando agitur de alienatione rerum Ecclesiasticarum, alienationis verbum continet conductionem, scilicet ad longum tempus: donationem, venditionem, permutationem, & emphyteuticum perpetuum contractum: & secundum Archidiaconum comprehēdit etiam contractū sub conditione factum, vt si soluatur tributum, aut nauis veniat ex Indiis, quem sequitur Syluester *f*. Vnde cùm nomine alienationis in nostro proposito omnia ista comprehendantur, de omnibus his in hac quæstione aliquid dicemus.

d l. si æstimata C de fund. dot. gl. in cap. nulli. de reb. Eccl. non alie.
e Panor. in d. c. nulli.
f Syl. v. alienatio.

ARTICVLVS II.

Quæ solemnitates requirantur in alienatione rerum monasteriorum.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens V. *Monasteriorū, & aliarum administrationum regularium dispendiis occurrere volens, perpetuo prohibuit edicto, ne quis religiosus monasterio, Prioratus Ecclesiæ, seu administrationi cuiuis præsidens, iura, redditus, ac possessiones eiusdem alicui ad vitam eius, seu ad aliud certum tempus pecunia etiam inde recepta, quouis modo concedat, nisi necessitas, aut vtilitas monasterii, Prioratus, Ecclesiæ, aut administrationis huiusmodi hoc exposcat, conuentus sui, aut si conuentum non habeat, Prælati proprii assensu ad hoc nihilominus accedente. Si quis autem contra fecerit, pœnam suspensionis ab officio eo ipso incurrat, neque ex concessione ipsius recipienti ius aliquod adquiratur. Verum præmissa ad locationes, vel etiam redituum, aut fructuum venditiones ad tempus modicum faciendas, declarauit non extendi.* Ita habetur in quadam Clementina *g*, & Paulus II. in extrauagante, Ambitiosæ, *protulit sententiam excommunicationis in eos, qui bona Ecclesiæ quæcunque alienant, vel pactum per quod ipsorum dominium transfertur, faciunt concessionem, hypothecam, locationem, & conductionem vltra triennium, necnon infeudationem, vel contractum emphyteuticum præterquam in casibus à iure permissis, aut de rebus & bonis in emphyteusim ab antiquo concedi solitis, & tunc Ecclesiarum euidenti vtilitate, ac de fructibus & bonis quæ seruando seruari non possunt pro instātis temporis exigentia.* Et similem sententiam protulit in eos, qui bona sic alienata recipiunt, alienationemque ipsam nullius voluit esse momenti. Hæc de iure cōmuni conceduntur Abbatibus, & prioribus conuentualibus. Habent enim secundum ius, liberam, & generalem rerum suorum conuentuum administrationē, iuxta ea quæ tradit Marcus Antonius Cuquus *a*, idē secundum ius de Guardianis determinans. Sed ista libera administratio, circa alienationes & contractus supradictos limitatur, vt non fiat sine aliquibus solennitatibus, quæ ex dicta Clemētina, & ex extrauaganti colliguntur. Prima est, quod causa adesse debet antequam res monasteriorum alienentur, videlicet necessitatis, prout dicitur in iure *b*. Altera causa est vtilitatis iuxta alios sacros canones *c*, vel magnæ incommoditatis: quia res monasterij, quæ est alienanda, est magis damnosa, quàm vtilis. Verbigratia, seruus fugitiuus, prout traditur in iure *d*, & affirmant Guido Papæ, Ioannes Andreas, Angelus, & Rebuffus. Altera est pietatis, vt pro redemptione captiuorum, iuxta quandam legem *e*, & de his causis, vel earum altera debet constare per publicum instrumentum, alioquin non creditur etiam Papæ fecisse ex aliqua istarum causarū quando donat cōsanguineis, prout notat Præpositus *f*. Et multò minus credetur Episcopo, Abbati, vel aliis Prælatis inferioribus. Secunda solemnitas est, quæ colligitur ex dicta Clementina, scilicet, quòd vt dicta alienatio fiat assensu conuentus, debet exquiri, cōgregato capitulo conuentuali. Et sic non sufficit, quòd sigillatim suffragia sua impendat; debent enim Conuentuales simul esse cōgregati, quia simul communicando apparebit, an sit vtile vendere, vel non, prout post alios tradit Rebuffus *g*, inferens inde cum Baldo, quod non valebit etiam consensus præstitus per literas. Et consensus iste debet præcedere alienationem, cùm tractatus debeat interuenire, qui necessariò debet præcedere consensum. Verum est tamen, quòd si non præcedat consensus, per sequentem consensum ipsa alienatio conualescit, cuius validitas, & ratificatio etiam collegialiter debet fieri, aliàs nullum effectum habebit, prout tenet Perusinus *h*, & Ioannes Andreas. Et dicunt Imola, Barbatia, & Socinus, quod quando Canonici alienationem factam ratam habent, id temporis adhibere debent tractatum, in quo deliberabunt, an expediat, & vtilis sit ratificari illum contractum, & ita facto illo contractu valebit alienatio.

g Hab. in clē. monaſ. de reb. Eccleſ.
a Cuq lib. 3. instit. tit. 4. de priori in ins. io. & tit. 5. de Guard.
b c sicut 12. q. 2.
c c. ina. de his quæ fiunt à præ. c. sine exc. 12. q. 2.
d c. fug tiui. de reb eccl. nō aliend. Guid. q. 156 Andr. in c. qui tacet. de reg. iur. in 6. Angel. in §. neque & in §. de alienat & emphyt collat. 9. Rebu. de alie rerum Eccleſ n. 14.
e l sacrimus. de sacroſ Eccl.
f Præpoſit in c. non liceat Papæ 12. q. 2.
g Rebuff. in tract. de alie. n. 91.
h Peru in c. t. col. 3. de rebus Eccl. nō alien. Andr. in 6. Andr. in c. quod ſicut de elect Imol in c. 3. de his quæ fiunt à Præla. Barb. cōſ. 16. col. 1. vol. 3. Soci. conſ. 15. col. 1 n. 1.

Et aduertendum, quòd non sufficit, quod consensus hic sit tacitus: necessariū enim est, quod sit expressus, nisi quando agitur de alienatione rei respectu alicuius necessitatis, vbi parum læditur monasterium, iuxta ea, quæ tradit Rebuffus i, intelligens in hoc casu glossam, & iura tacitum consensum & taciturnitatem sufficere annuentia. Qui tractatus debet fieri in hunc modum. Nam omnes fratres conuentuales debent vocari expresse ad sonum campanæ, vel alias iuxta morem ipsarum religionum adtractandum, & deliberandum super venditionem, vel locationem perpetuam, vel aliam alienationem. Quibus congregatis præsidens ipsorum fratrum debet proponere causam, videlicet debitum vrgere, vel aliam interesse necessitatem, super quæ debent tractare. Et postea si conuenerit maior pars in vnam sententiam, debet fieri instrumentū huius deliberationis, & tractatus, videlicet, quòd tales fratres post longum & diligentem tractatum communi consensu confirmauerunt, quod talis possessio propter tale debitum concedatur, vel alienetur, & pecunia ad dictam causam conuertatur, credentes hoc vtilius expedire monasterio, videntes minimè eius necessitati, aliter ex fructibus locationum rerum ipsius habitis, & ex rebus mobilibus, & ex aliis rebus minus fructuosis prouideri posse. Ita tenet Speculator *k*. Et requiritur, quod in instrumento alienationis nomina singulorum, qui consenserunt, exprimantur, vt probat Bartolus *l*, et tenet Barbacia. Sicut etiam est necessarium, quod fiat in constitutione syndici, prout tradit Rebuffus. Aduertendum insuper, quod si monachorum maior pars dissentiret, & præsidens consentiat alienationi, non valebit dicta alienatio, prout à contrario sensu probatur in quibusdam canonibus *m*. Sicut nec possent monachi dissentiente præsidente, alienare: quia non solum requiritur conuentus fratrum, sed etiam Prælatorum auctoritas: quæ si non interueniat, non valebit alienatio. Quod confirmatur. Nam etiam Sede vacante non poterit fieri alienatio per solum Capitulum, sed vltrà requiritur superiorum auctoritas, prout affirmant & probant per aliqua iura Præpositus *n*, & alij. Nec poterit hæc auctoritas interponi à Capitulo, vt tradit Geminianus *o*, & vidimus ordinatum in quadam concessione Leonis X. facta monialibus sanctæ Claræ ad dictas alienationes peragendas. De qua & alia similiter eiusdem Summi Pontificis facta monialibus sanctæ Claræ & Tertiariis nobis infrà hac quæstione erit disputatio. Nec contrarium existimo concedi Patribus Generalibus ordinis Cisterrij. Quibus Eugenius IV. (prout refertur in Compendio priuilegiorum *p* huius sacræ religionis) *Concedit, quod alienationes bonorum mobilium, & immobilium vtriusque congregationis, etiam in perpetuum per infeudationem, venditiones, permutationes, & quoscunque alios contractus, & in eorum euidentem vtilitatem factas quandiu regularis obseruantia durat, Generalis reformator concedere, confirmare & inualidare potest.*

i Rebuf. de alie rerū eccl. n. 118. Gl in d. c. sine excep. c. possess. 16. q. 1.
k Specul. tit. de loca in §. sequitur. ver. & sias.
l Bar. in l. 1. ff. de al. iscribēdo. Barbat. conſ 12. col. vlt vol 2. Rebuff. in arbitriis ex sep. in v. ratione syndici in litera O.
m c. sine exce. 12. q. 2. c. mona. 16. q. 1.
n Præpo. & ibi gl. per tex. ibi in c. si quæ precat de Eccl. non alie.
o Gemin. in c. 1. de maio. & obed. li. 6.
p Tit. alie. bonorum.

potest. In ea enim concessione nihil præter, aut contra ius commune, de quo agimus modò, existimo indulgeri. Tantum enim ibi conceditur quod Generalis reformator concedere, confirmare & inualidare potest alienationes iam per ipsos fratres factas, secundũ ordinem iuris, quod præcipit, vt tales alienationes minimè possint fieri sine consensu ipsorum fratrum. Nõ dubito tamen in aliquibus aliis magna in dicta concessione contineri priuilegia. Primò in quantum cõcedit, posse fieri dictas alienationes rerum immobilium in perpetuum. Hoc enim est expresse prohibitum in Clementina Clementis V. & in Extrauagante Pauli II. superius allegata. Qui Pontifices maximi vltra triennium etiam locationes fructuum monasteriorum fieri prohibuerunt. Secundò: nam videtur quod Summus Pontifex in illis verbis (*Confirmare inualidareque*) concedere videtur, quòd si Moniales aliquid alienauerint sine licẽtia sui Prouincialis, propter quod dicta alienatio sit inualida, iuxta ea, quæ infrà dicemus, possunt ipsi Generales validare & ratificare dictam alienationem. Illud enim verbum *validare*, significat validationem illius, quod ante minimè valebat. Sicut conuentus cum suo præsidente possunt ratificare alienationem factam sine eorum simul congregatorũ expresso consensu: prout iam dictum est in superioribus. Tertiò est priuilegium, in quantum per verba proximè allegata, possunt dicti Generales ratificare alienationes inualidas suorum subditorũ propter defectum solemnitatum, quæ ad earum validitatem requiruntur. Non obliuiscantur tamẽ dicti Prælati, quòd prætextu dicti priuilegij, non possunt ratificare dictas alienationes sine tractatu, & causæ cognitione, non enim efficiuntur dissipatores, sed dispensatores fideles constituti super familiam suarum religionum. Et sic Eugenius IV. in dicta concessione, concedit ipsis Prælatis ratificare, non quascunque alienationes per suos subditos factas, sed tantum eas, quæ in eorum euidentem vtilitatem fuerunt factæ. Vnde ait Ceminianus *a*, non posse dictos Prælatos suam auctoritatem impartiri sine causæ cognitione. Et si non interueniat causæ cognitio, non valebit auctoritas Prælatorum præstita: & per consequens ipsæ alienationes minime conualescent.

a Gem. conf. 48. presby. co. 3.

Aduertendum insuper, quòd solemnitates suprà memoratæ in dictis alienationibus minimè præsumẽtur secundùm *b* Bartolum, & alios communiter. Et probatur; nam solemnitas extrinseca, vt auctoritas tutoris in alienatione rei minoris, & similiter auctoritas Prælati, tractatus conuentus, & consensus solemnis, non præsumuntur nisi probentur, secundum Alexandrum *c*. Quod secundum Doctores fallit ex longinquitate temporis, quia tũnc omnia præsumuntur solemniter facta. Ita Socinus *d* per quandam legem, & Decius. Vnde præsumptio est contra contractum, si nõ probetur solemnitatem interuenisse. Verùm est tamen, quòd si dicatur in instrumento solemnitatem esse reseruatam, is qui dicit non seruatam, vel causam non fuisse veram, probare debet. Ita Panormitanus *e*. Ex supradictis infertur, quod Prælati conuentuales nõ habent omnimodam & plenam potestatem, quantum ad administrationem temporalium, cùm secundum supradicta non possint res suorum monasteriorum alienare, sine consensu maioris partis conuentus, cuius res alienantur, & nisi talis alienatio fiat iusta, & vrgẽte causa id suadente. Et insuper in vtilitatem dictorum monasteriorum, prout suprà explicauimus, secundùm diuersa regularium priuilegia minimè tales alienationes sunt, vt validæ admittendæ, nisi Generalium ipsarum religionum licentia, & facultate celebrentur. Verum tamen est, quòd Abbas ipsiusmet tantum auctoritate nullo ipsius cõnuentus accedente consensu, quem ex monachis suis maluerit procuratorẽ ad exigendum atque erogandum cõstituere potest, sicut potest multa solus facere nullo monachorum suorũ adhibito, vel exquisito consensu. Nam & litem mouere, & eam excipere, atque defendere potest, nisi sit arduum negotium, vt ferendum non sit eos à negotio excludi, quos grauiter lædere contingere potest, prout tenet post alios Felinus *f*, & tradit Marcus Antonius Cuquus.

b Bar. in l. sicidum. ff. de verb. oblig.

c Alex. con. 37. viso in atrum. col. 3. vol. 4.

d So. i con 25. co. 4. in 1. vol. l si filius fam. C. de pe:i. hare. Dec consi. 341. viso. n. 3.

e Panor. cõs. 41. co. 3. vo. 1.

f Fel. in c. edoceri. de rescri. Cuquus li. 3. *maior insti. ti. 5. de Abbate n. 33.*

Neque his obstat, quod omniũ optima regendi species est monarchia, in qua vnus solus gubernat, vnus omnia præcipit & vetat, ideoque sapientium sententia postponitur illis Aristocratia, & Democratia: in quibus totus populus, aut soli eius optimates gubernant. Huic enim obiectioni respondeo, concedendo absolutè, & simpliciter optimam regendi speciem esse Monarchiam, qua Reges vtuntur, in qua solus vnus gubernat, solus omnia præcipit, & vetat, secundum Aristotelem *g* receptum à Diuo Thoma, licet soleat per tyrannidem degenerare, quæ est pessima species mali regiminis, secundum eosdem *h*. Et quia Prælati regulares, & Ecclesiastici in administratione eorum, quæ sibi cõmittuntur administranda degenerabant ab specie gubernandi monarchia fortè per tyrannidem: ideo inquam plurimis religionibus loco Monarchiæ, instituta est Aristocratia, aut certe Monarchia restricta, qua vnus de cõsensu multorum ad id deputatorum gubernat: quæ videtur quarta regendi species. Cui accedit alia Regum ætatis nostræ, qui de consilio multorum id faciunt. Quod & certe facerent Patres fundatores religionum, qui Monarchiam instituerunt, si modò viuerent, suorumque huius ætatis statũ cernerent, animaduerterentque Prælatorum ac subditorum tantopere, quæ sua sunt quærentium ambitionem, scilicet, & cupiditatem. Et ita prouisum est, per superiùs allegata priuilegia, & statuta circa hoc. Et hac nostra ætate iustissimis de causis Dominus Clemens VIII. Pontifex Maximus circa largitiones munerum à regularibus faciendas quandam rigorosam edidit constitutionem, maxime monarchicum regimen coarctando, de qua constitutione nobis in inferioribus erit sermo.

g Arist. receptus à D. Tho. li. 2. poli. lect. 5. & 4 poli lect de regim. Prin c. 3. 4. & 5.

h præsertim in pri. 4. polit.

Neque contra supradicta facit Concilium Tridentinum *i*, vbi sic habetur: *Omnes regulares, tam viri, quàm mulieres ad regula, quam professi sunt, præscriptum, vitam instituant, & componant, necnon ad communem victum, & vestitum, conseruanda pertinentia fideliter obseruent.* Et certum est, administrationem tam temporalem, quàm spiritualem, pertinere ad solum Abbatem, Priorem, vel aliũ Præfectum, qui pro Abbate habetur, secundum primæuum aliquarum religionum statum, ad quem prædictum Concilium iubet reduci omnes regulares: quod in vltimo capitulo sessionis superiùs in margine allegatæ, tollit omnia priuilegia, quæ concessa erant à Sede Apostolica impedientia executionem eorum, quę in dictis duobus capitulis in margine allegatis ordinãtur, prout videre est in dicto capitulo vltimo, & tradit Nauarrus *k*. Nam respondetur, Concilium non agere de huiusmodi institutis primæuis. Nam si hoc esset verùm, sequeretur destructio omnium reformationum elaboratarum, ordinis sancti Benedicti, Diui Bernardi, & D. Hieronymi, & aliorũ, in quibus magno conatu inductum est, ne soli Prælati pro solo suo arbitratu gubernent monasteria & Prioratus, ne fructus eorum impendant, sed cum consilio, & consensu aliquorum, quos alibi Consiliarios, alibi Discretos, alibi Diffinitores appellant. Constat enim secundùm originarium statum regularium totam administrationem debere ad eos solos pertinere. Mens igitur Concilij non est decernere, vt status religionum reducantur ad primam omni modo formam, præsertim iure cõmuni, vel auctoritate Papæ relaxatam, vel mutatam, sed solùm ad eam, quæ habet, vt tria vota substantialia seruentur, & vt nullus simplex regularis habeat quidquam proprij quoad dominium, neque quoad vsum aliter, quàm regula permittit, vt ex tenore, tam capitis primi, quàm capitis secundi dicti Concilij superiùs allegatorum satis colligitur. Primum enim caput solùm habet in summa, vt religiosi tria

i Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 1. & 2.

k Na. in Manu. c. 27. n. 190.

vota substantialia obseruent, & alia ad communẽ vitam, victum, & vestitum conseruanda pertinentia. Secundum verò caput totum tendit ad hoc, vt nullus simplex religiosus habeat quidquã particulare aliter, quàm regula permittit, vt ex eodem legenti constabit, prout aduertit Nauarrus *l*. Et per præfata priuilegia, & constitutiones, nihil contrà vllum trium votorum substantialium, neque contra pertinentia ad communem vitam indicitur. Imò ea priuilegia ordinantur ad maiorem horum obseruationem.

l Na. in c. ex ul. tim. 18. q. 2. n. 24.

Ex his infertur intellectus ad concessionem quandam fratribus ordinis S. Hieronymi factam. *Nam Nicolaus Francus Legatus à latere Sixti IIII. Prioribus & fratribus monasterij B. Mariæ de Monte Martha præsentibus, & futuris facultatem dedit vendendi liberè & licitè hæreditates, possessiones, redditus, & iura in testamentis legata, vel aliter eidem monasterio donata, vel donanda, seu leganda, quæ difficilè possint regi, & administrari sine damno ipsorum bonorum, & incommodo monasterij, & pretia horum bonorum in alias vtiliores possessiones, & redditus commutare, non obstantibus vltimis voluntatibus talia legantium.* Ita refert Collector *a* Compendij dicti ordinis D. Hieronymi. Quæ concessio licet facta fuerit Prioribus, & fratribus dicti monasterij: per Sixtum tamen V. hæc, & aliæ similes concessiones extenduntur ad monasteria omnia ipsius religionis vtriusque sexus, prout habes infrà in quæstione de communicatione priuilegiorum. Circa quam concessionẽ primò est aduertendum, quod non conceditur Prioribus solis hanc posse facere alienationem: sed Prioribus & fratribus. Et ad veritatem copulæ requiritur, quòd omnes tam Priores, quàm fratres concurrant ad eam faciendam, iuxta tradita in iure *b*, & à notata à Bartolo, Iasone, & Felino, Alexandro, & Bursato. Et ipsi fratres cum Priore debent in vnum congregari, iuxta superiùs explicata.

a Tit. alien.

b l. si hæred. plures ff de co. d. inst. Bar. & Ias in l. 1. n. 2. ff. de iust. & iur. idem Bart. & DD. in l. fin qui ducenta. §. vestrũ. ff. de reb. dub. Fel n. in c. 2. de restit. Alexan consi. 110 c. l. 1. Bur d. 3 con. 3. 19. n. 8

Secundò aduertendũ est, quòd dicti Priores, & fratres habent facultatem per istam concessionem liberè vendendi dictas possessiones, &c. Et appellatione venditionis, omnis alienatio continetur, & aliquando omnis contractus, prout dicitur in iure *c*. Vbi notat Bartolus dicens, quòd si venditio prohibita sit ratione rei, aut ratione personæ, tunc omnis contractus prohibetur: secus si ratione modi, & formæ, vt notatur in iure *d*. Et hoc quando est ratio in aliis contractibus: sicut in venditione, prout aduertit Iason *e*, & in proposito, venditio hæc prohibetur ratione rei, quia Ecclesiastica, & ratione personæ, quia regularis, ne ex libertate ad vendendum in laqueum proprietariũ incidat diaboli. Et propterea agitur de materia fauorabili Ecclesiæ, & de publica vtilitate, & tunc ampliatur dispositio, iuxta quendam textum *f* singularem. Et ita in propriis terminis tenet Antonius de Burgos *g*, dicens, statutum prohibens venditionem fauore publico latè accipiendum, vt omnem comprehendat alienationem. Concessio autem huius priuilegij, licet pro vna parte sit concessio in quantum concedit Prioribus facultatem ad vendendum pro alia parte est prohibitio, in quantum limitat ipsis ipsam facultatem, dicens iuxta superiùs explicata, quòd non possit eam facere, nisi cum aliis fratribus. Et respectu huius prohibitionis non solùm extenditur dicta concessio ad venditiones, sed etiam ad alios contractus. Tertiò est aduertendum, supposito, quod idem sit venditio, quod alienatio, quòd cùm alienatio quatuor modis in iure capiatur, teste Baldo *h*, quem sequitur Barbacia. Primò propriissimè, vtpote, quando plenum dominium transfertur. Secundò propriè, quando transfertur dominium directum, vel vtile, vt in emphyteusi. Tertiò impropriè, quando dominium rei non est translatum vel alienatum, sed aliquod ius tantùm, vt vsusfructus; vel quando res pignori obligatur, & sic de similibus; euidenter sequitur, quòd omnes has alienationes possunt facere dicti patres cum dictis fratribus, & nullam, nec etiam alienationem

c l. statu liber. §. 3. ff de statu liberis & vno de contr. inter dom. nũ & excepcorẽ f. n. vbi Bar. in fi.

d l. 2. C. de vsuca pro emp. l. 2. C. de præd. minor. li. 10.

e Ias. in l. fin. nu. 65. C. de iure emphy.

f l. hoc modo. ff de condi. & demonst.

g arg. in ru. de emp. colla. vltim.

h Bal in aut. hoc ius. C. de sacros. Eccles. Barbac. consi. si scriptis. col. 13 vol. 1.

per pignoris dationem possunt facere ipsi soli. Nam licet statuta, & consuetudines prohibentes alienationem quando sunt pœnalia, & odiosa propriè debeant intelligi, at hic sumus in materia fauorabili Ecclesiæ, & monasterij, & sic est illa concessio accipienda, vt comprehendat etiam impropriam venditionem, & per consequens, quòd prohibeat hypothecam. Verum est tamen, quòd quando est spes certa, quòd res pignori data redimatur, tenent viri docti dictos Priores solos posse dictas res hypothecare, iuxta tradita ab Alexandro *i*, Barbacia, & Rebuffo. Vltimò nota, quòd licet hæc concessio hoc indulgeat fratribus, & Prioribus, attamen in religionibus, vbi consuetudo, aut constitutio est in contrarium, scilicet, quòd sine licentia alterius superioris non possit fieri alienatio: hæc indulgentia minimè prodest ipsis Prioribus, & fratribus. Primò, quia si numquam Summus Pontifex in suis constitutionibus visus est derogare consuetudines, & statuta particularia, quæ cùm sint facti verisimiliter ignorat, iuxta tradita in iure *k*, quomodo nobis possumus persuadere ipsum nolle concessiones aliquibus religionibus factas, aliis religionibus communicari: ita quòd Prælati & fratres earum ipsis possint frui & gaudere, ac si in ipsis directè essent concessæ, si sunt contra eorum priuilegia, consuetudines, & statuta particularia?

i Alex. cons. 169. in pecti. 5 vol. 6. Bar. in rub. ... vol. 1. 6. 71. Rebuff. ... fu. n. 7.

k c. 1. de const. li. 6.

Infertur secundò intellectus ad concessionem Leonis X. qui, prout habetur in Supplemento *l*, *Concessit licentiam, & facultatem Abbatissis, & monialibus sanctæ Claræ Vltramontanis sub obedientia fratrum Minorum regularis obseruantiæ existentibus, vt de consensu ministrorum Prouincialium ac maioris partis conuentuum possint bona suorum monasteriorum cuiuscunque annui valoris, & qualitatis fuerint, pro aliis immobilibus, & stabilibus bonis, & annuis redditibus, & vasallis in euidentem vtilitatem eorumdem monasteriorum permutare, seu illa vendere, vt ex pretio illorum alia bona eisdem monasteriis vtiliora emantur: non obstantibus quibuscumque.*

l fol. 43 conc. 138.

Hoc enim priuilegium debet intelligi secundùm superiùs notata. Infertur etiam intelligentia ad aliam concessionem Leonis X. quæ habetur in eodem Supplemento *m*. *In qua concessit Abbatissis & Monialibus sanctæ Claræ, ac Tertiariis, vt pro emergentibus necessitatibus, & euidentibus vtilitatibus conuentuum, & Monasteriorum suorum possint vendi, & alienari ac permutari quælibet bona immobilia suorum monasteriorum, de licentia tamen aut consensu Generalis aut Prouincialium, Ministrorum, & duarum partium conuentuum Monialium, & monasteriorum, quorum dicta bona fuerint. Ac similiter quod de consensu maioris partis, earumdem etiam vltra triennium locare (vltimis testatorum voluntatibus non obstantibus) dummodo id in conuentuum, locorum, & monasteriorum ipsorum euidentem vtilitatem (habita diligenter informatione à duobus vel tribus viris locorum, in quibus talia bona consistunt) cedere dignoscatur, super quo conscientias Prælatorum, & prædictorum bonorum virorum obligat.* Hæ enim duæ concessiones debent explicari iuxta ea, quæ latè superiùs diximus, & inferiùs dicemus. Et eandem concessionem inuenio factam à Gregorio XIII. fratribus, & monialibus ordinis Eremitarum sancti Augustini in constitutione nona incipienti. Dum ad vberes, quæ habetur in Bullario, *Anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo secundo emanato, in qua concessit facultatem datam à Clemente VII, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo primo, Magistro generali, & Prouinciali Romanæ reformatæ ordinis Prædicatorum, & prouinciæ reformatæ huiusmodi sibi subditis in Italia conuentibus, fratribus, monasteriis, monialibus, necnon Collegiis, ac personis vtriusque sexus de pœnitentia dicti ordinis nuncupatis, vt posse facultate licentiam concedendi, bona conuentuum, & locorum huiusmodi ad certum tempus, ac in perpetuum locandi, vel in emphyteusim ad lineam*

m fol. 33 conc. 125.

ucam masculinam concedendi, siue commutandi, aut quocunque alio titulo alienandi bona immobilia, & preciosa mobilia, minus vtilia, quæ nunc habent, & in posterum iusto titulo habituri sunt pro euidenti vtilitate ipsorum conuentuum. Prouiso tamen quod pretia ipsorum bonorum immobilium, si vendantur, vel alias quouis modo alienentur, centum ducatorum auri de camera secundum communem æstimationem valorem annuum non excedant, & in emptionem, & reparationem, aut augmentum aliorum immobilium, aut necessariorum bonorum, seu debitorum realem solutionem cum effectu conuertantur. Et ad hoc accedat consensus duarum partium vocalium conuentus, quibuscuis constitutionibus Apostolicis, & specialiter fælicis recordationis Pauli II. contra alienantes res Ecclesiasticas non obstantibus.

Quæ constitutio reperitur registrata in libro priuilegiorum ordinis Prædicatorum à reuerendissimo Stephano [a] Vsusmaris Collectore, cui constitutioni Gregorius XIII. in dicto priuilegio cōcesso Augustinianis addit: *Quoad concessionem in emphyteusim, quod illa non fiat vltra duas generationes, vel nominationes absque licentia Apostolica. Necnon vt accedat etiam Prioris Generalis approbatio, sine consensus in supradictis alienationibus loco consensus Sedis Apostolicæ.* Neque ponitur illa restrictio ducatorum centum auri, vt in ea videre est. Hæc enim & aliæ similes concessiones, quantum ad essentialia, quæ requiruntur in alienationibus rerum monasteriorum à Clemente V. & à Paulo II. in dictis Clementina & extrauaganti nihil immutant. Solum enim ad maiorem vtilitatem monasteriorum aliqua adduntur, videlicet, quod locationes possunt fieri in perpetuum: quod duæ partes conuentus debent consentire, non enim sufficit, quod maior pars consentiat, & alia, quæ solemnitates suprapositas minimè tollunt. Quæ concessiones in religionibus, quibus conceduntur, debent obseruari: in aliis autem religionibus obseruabuntur ea, quæ ipsis fuerint concessa. Cùm enim hæc ad regimen, & gubernationem temporalem pertineant, vnaquæque religio gaudet suo sensu secundùm quem suis constitutionibus gubernatur pro necessitate temporum, & locorum. Aduertendum tamen, quod generaliter, & regulariter loquendo quando Prælatus cum capitulo alienat, eo ipso probata est præsumptiue Ecclesiæ vtilitas, ita tenet Baldus [b] quem sequitur Auendannus. Et sic solent conuentus alienare cum tractatibus, & licētia superioribus absque alia informatione, & sic tenendum est argumento aliquarum legum.

a *fol. 204.*

b *Bal. in c. 1. §. 1. de his qui feud. dar. poss. Auend. in capraet. 1. p. c. 4. n. 41. v. & quia. cl. in 2. ind. & l. si de interpretatione ff. de legib.*

ARTICVLVS III.

Vtrum in aliquibus religionibus alienationes, & contractus Generalibus, & Prouincialibus tantum committantur.

RESpondeo dicendo, quòd Alexander IV. *Irritauit, ac nullius existere firmitatis decreuit omnes conuentiones, obligationes, computationes, & pacta quæ fratres Minores etiamsi sint Guardiani, vel custodes, fecerint contra prædicti ordinis statuta, vel consuetudines absque generalis, vel Minorum Prouincialium licentia, & assensu.* Ita habetur in libro Monumenta [d] ordinum. Insuper Honorius IV. *Decreuit irrita, & inania pacta quæcunque, quæ fratres Minores, & domus eiusdem ordinis cum Prælatis, Rectoribus, & Clericis Ecclesiarum in quarum territorio domus, & loca prædicta existunt, si absque licentia generalis Ministri, & Capituli etiam generalis inire etiam præsumserint in præiudicium dicti ordinis.* Ita habetur in eodem [e] libro Monumenta ordinum. Circa quas duas concessiones est aduertendum; quod fuerint reuocatæ per quandam Decretalem [f] Bonifacij VIII. *In qua statuit compositiones & pacta cum Prælatis, capitulis, Rectoribus, & personis Ecclesiarum, ciuitatum, castrorum, villarum & locorum, in quibus domus, seu habitationes eorum existunt super iuribus parochialibus, vel aliis quibuscunque articulis à Prioribus conuentualibus, seu Guardianis fratrum Prædicatorum & Minorum aliorumque Mendicantium facta vel approbata de suorum conuentuum consilio, & assensu (dum tamen alias sint licita & honesta) debere ab ipsis fratribus in locis, in quibus fuerint facta, inuiolabiliter obseruari: non obstante quod Magistri, vel Ministri, aut Prioris, Generalium, seu Prouincialium prædictorum non interuenerit in eisdem assensus: neque ab ipsorum Generalibus, vel Prouincialibus capitulis extiterint approbata seu quod Sedes Apostolica in his, quæ per prædictos fratres facta fuerint, authoritatem suam non præstiterit, vel assensum.* At prout ait Collector priuilegiorum Mendicantium, licet prædicta priuilegia Alexandri IIII. & Honorij IV. fuerint per Bonifacium VIII. sublata, per Sixtum tamen IIII. fuerunt postea reualidata cum motu proprio. *Et ex certa scientia authoritate Apostolica approbauerit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere debere decreuit omnia, & singula priuilegia per quoscunque Summos Pontifices prædecessores suos ordini fratrum Minorum, & illius domibus, & professoribus in genere sub quacunque forma verborum concessa, ac pro potiori cautela omnia & singula prædicta de nouo concesserit, & indulserit;* prout habetur in libro Monumenta [g] ordinum. Et iam superius [h] diximus probando ex multorum Pontificum priuilegiis. Clementis VII. Pij IV. & aliorum priuilegia Mendicantium reuocata per Concilium Lateranense esse per ipsos Summos Pontifices reualidata. Et sic in nostra sacra religione seruatur. Nullus enim Guardianus neque Abbatissa etiam cum consensu suorum conuentuum, aliquem contractum efficere possunt, sine expressa Patrum Prouincialium auctoritate, alioquin irritus iudicatur.

d *In 1. impr. fol. 48. & fol. 26. conce. 29.*

e *In 1. imp. fo. 48. & in 2. fo. 132. concess. 297.*

f *c. quia ex eo. de pact. lib. 6.*

g *In 1. imp. fo. 59. & in 2. fo. 142. conce. 333.*

h *Sup. q. 8. art. 10.*

Aliud est priuilegium concessum à Iulio III. religiosis Societatis Iesu, prout refert Collector [i] compendij ipsius Societatis, *Quod possit Præpositus Generalis Societatis pro tempore existens, vel ipsa Societas dum erit generaliter congregata per se vel per alios informatione extraiudicialiter, & summariè, ac simpliciter accepta, vel etiam ea omnino omissa bona domorum etiam probationis collegiorum, & aliorum locorum eiusdem Societatis stabilia, & etiam mobilia preciosa, præsentia, & futura pro illorum vtilitate, seu necessitate quibuscunque personis tam Ecclesiasticis; quàm secularibus cuiuscunque gradus, ordinis, & dignitatis existentibus, etiam Collegiis, communitatibus, & vniuersitatibus ad eam rationem quæ facilius inueniri potest pro precio reparabili, vendere, alienare, permutare, in emphyteusim seu libellum ad tres generationes, vel in aliud longum tempus dare, locare, etiam cum donationis, seu inuestitura acceptione, ac præsentata pecunia, sine tamen diminutione soliti illorum redditus, necnon generaliter, & specialiter obligare, & hypothecare, super illos census quoscunque redimibiles imponere, & vendere. Necnon de bonis eisdem compromittere, & quomodolibet super illis transigere, illisque simpliciter vel litis desuper habita, & actionem etiam in non possessorem cedere, & renunciare, vtilitatemque venditionum, & aliorum huiusmodi, vel etiam necessitatem, aut aliam causam, propter quam fiant simpliciter, & absque figura iudicii cognoscere, iudicare, definire, & penitus determinare liberè, licitèque. Et quod quicunque contractus super prædictis initi vsque ad huius concessionis tempus perpetuo valeant, partesque ipsæ ad illorum obseruationem omnino obligantur, & tam ipsi hactenus initi contractus, quàm ineundi in futurum, quibus ipsius Generalis præpositi pro tempore existentis, vel etiam congregatæ Societatis consensus, seu confirmatio accesserit, alia Sedis Apostolicæ confirmatione, & approbatione, non indigeant.*

i *Collect. tit. alienat. §. 10.*

Ita concessit Gregorius XIII. prout in eodem Compendio [a] Societatis refertur. Circa quam concessionem multa sunt aduertenda. Primum est, quòd Generales, aliorum ordinum, aut capitula generalia, si habent communicationem priuilegiorum Societatis, possunt vti hac concessione: & sic possunt renunciare cuique actioni, & liti habitæ super iuribus ad monasteria pertinentibus, etiam sine consensu monasteriorum, ad quæ pertinet prædictum ius. Quod est magnum priuilegium.

a *Compen. vbi sup. tit. alien. §. 2.*

De qua facultate Generalium, & Capituli Generalis vidi ego in facti contingentia aliquando dubitari

tari inter viros doctos. Et sic debent notare Generales hanc facultatem ad sedandas lites, quæ aliquando non sine magno scandalo inter regulares ex vtraque parte, & inter regulares & Ecclesiasticas personas, & laicas versantur. Aduertere tamen debent, quòd nō possunt hoc facere absolutè, sed habita prius informatione summaria de necessitate, & vtilitate istarum litium sedandarum. Et si aliter faciant, renunciatio minimè valebit, prout colligitur ex dicta concessione.

Secundò est aduertendum super illa verba, ibi, *Actionem etiam in non possessorem cedere, & renunciare*, quòd in hac facultate magna quædam deciditur controuersia inter Doctores. An quando alienatur res, quæ præscribitur, sed non est adquisita Ecclesiæ, vt sunt res legatæ nondum traditæ ipsis Ecclesijs, & monasterijs, possint à Prælatis sine solemnitate iuris repudiari, aut renunciari. Nam quidam dicunt, quod sic. Inter quos sic consuluit Federicus b, & tenent Ioannes Andreas, & Lappus. Quia ante acceptionem res non censentur Ecclesiæ, iuxta ea, quæ traduntur in iure c. Sed quod res legata monasterijs adquirenda, non possit sine solemnitate alienari, neque repudiari cùm in Ecclesiā transferatur dominium sine traditione, tenent Anchărranus d, Oldradus, & Socinus. Et sic ait Rebuffus, quòd Prælatus non potest repudiare sine consensu capituli. At priuilegium nostrum concedit dictis Generalibus, aut Capitulo Generali congregato hoc sufficere posse. Et sic clarissimè innuit, quòd dicta repudiatio potest fieri sine prædicta solemnitate, id est, sine consensu monasteriorum.

b Fed. cons. 14. casus And. in c. cum ap. fo. fice. de his quæ fiunt à Præl. Lappus alleg. 10.
c l. quanti ff. de cond. indeb.
d Anc. in Cle. 1. de re. Eccl. nō alie. Old. cons. 9. Soc. in tra. fal. reg. 100. Rebuf. de alie. reb. Eccl. n. 30.

Aduertendum etiam est, quòd dictum priuilegium conceditur etiam ipsi Societati Iesu generaliter congregatæ, quæ non potest esse sine capite, id est, sine eo, quòd aliquis in ipsa cōgregatione præsideat. Qui Præsidens si non est Generalis, non potest hoc efficere cū consilio ipsius congregationis, sed cum consensu supposito tractatu inter Patres congregationis, vtrùm id expediat, necne. Quod probo: nam hoc priuilegium operatur, vt id, quod secundum ius debebat fieri, cum consensu capituli monasterij, ad quod pertinet ius, & actio, fiat à congregatione generali generaliter congregata, in qua est interpretatiua voluntas omniū fratrum aliorum conuentuum. Vnde cùm secundùm ius ad dictam alienationem requiratur non consilium, sed consensus capituli, ita etiam secundùm ius debet requiri consensus dictæ congregationis, sine quo nihil circa hoc effici potest.

Aduertant tamen dicti Generales & Patres ne facilè cedant prædictis iuribus, nisi reuera hoc sit in vtilitaté dictorum collegiorum, & conuentuum accommodatissimum. Nam vltrà quòd dicta renunciatio claudicabit, iuxta supradicta, tenebuntur ipsi in conscientia satisfacere conuentibus, & collegijs læsis. Nam Prælati qui potuerunt quærere Ecclesiæ, & non quæsierunt, ad interesse tenentur, vt tenent communiter Doctores, teste Petrulino e, & Rebuffo.

e Ten. & ibi gl. in c. quicūque de aute. re. Eccl. q. 4. Per. in c. 1. eod. tit. i. 6. Reb. vbi sup. n. 31.

Aduertendum etiam, quòd licet Leo X. concesserit Minoribus, vt ipsorū Prouinciales cum consensu monasteriorum possent alienare, prout dictum est in superioribus: at Prouinciales Societatis minimè gentiū id possunt efficere, etiam pro necessitatibus emergentibus, & euidentibus vtilitatibus domorum, aut collegiorum; facultas enim supradicta soli Præposito Generali, & congregationi generali, aut quibus duxerit committendum reseruatur, & ea rarissimè vtitur, & in illius vsu mittitur ad Præpositum Generalem informatio, de qua in dicto priuilegio fit mentio, vt licentiam concedere dignetur, prout in constitutionibus Societatis continetur. Aduertit tamen Collector compendij Societatis in dicta religione, posse alienari mobilia non pretiosa, concedi omnibus superioribus auditis consultoribus, pretiosa etiam quæ centū, Prouincialibus verò quæ ducentorum valorem non excedunt, in vtilitatem tamen domorum, seu collegiorum. Quæ verò ad Ecclesias pertinent, quamuis minoris pretij sint, non nisi in Ecclesiæ ipsius ornamenta impendere licet, in alijs autem religionibus videantur constitutiones quibus gubernantur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Abbas sine consensu Capituli sui, & Generalis, possit opacas arbores locorum sui monasterij pro vberiori fructuum collectione cædere, præsertim si cæsarum arborum pretia in bona- rium stabilium emptionem in commodum illius monasterij conuertit.

RESpondeo dicendo, quod sic, tum quia non videtur alienare rem immobilem, neque mobilem pretiosam, quæ seruari possit, quia non alienauit solum cui adhærebant arbores, sed tantum arbores ipsas excisas, quas constat esse res mobiles, quæ seruando seruari non possunt, & iura prohibentia alienationem rerum intelliguntur de rebus immobilibus, & mobilibus pretiosis, quæ seruando seruari possunt, vt tradit Panormitanus f, & Clementina prohibens alienationem, solùm comprehendit illum, qui concessit ius reddituum, & possessionem, & prædictus Abbas non concessit aliquod ius, tum quia duo concurrunt in hoc casu, scilicet, arborum cæsio, & arborum cæsarum venditio, quorum neutrum est delictum, sed potiùs meritum; arborum enim cæsio fuit vtilis, & bona, quia sicut nimia raritas arboreti nocet fructui eius quærendo, ita nimia densitas nocet arboribus, & fructui ab eis quærendo, vt palàm est. Ergo sicut herbas, rubos, lapides, & alia nocentia arboribus potuit tollere solus sine consensu, ita potuit etiam tollere illas arbores, quæ impediebant augmentum fructuum, & vtilitatem aliquarum arborum sufficientium prædio; & ita nulla in hoc interuenit alienatio, sed nec damnificatio. Arborum autem venditio nullo iure prohibetur, quia erant res mobiles, & quæ seruando seruari non possunt; & consequenter licitè poterant vendi, ita Nauarrus g. Qui tamen alio in loco ait, quòd Abbas succidens arbores fructiferas, & castaneas, & vendidit eas ad quantitatem duorum millium scutorum sine consensu conuentus, & superior is peccaret, & incideret in pœnas contra alienantes res Ecclesiasticas, cùm alienet res mobiles pretiosas.

f Pan. in cap. nulli. de reb. Eccle. nō alie. & alia in c. sine excep. 12. q. 2.
g Nau. lib. 3. consil. de reb. Eccl. non alie. cons. 6. & 7.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati Ordinis Minorum possint commutare legata facta locis suis ad vnum vsum in alium.

RESpondeo dicendo, quòd licet Baldus a, Angelus, & Salicetus dicant, quod non licet Papæ alterare vsum earum rerum quæ per fideles sunt restrictæ, hoc tamen intelligendum est de potestate ordinaria, & de legatis non pijs: secùs de absoluta potestate, vel de legatis pijs, & sic voluntas & legata testatoris circa pias causas possunt per Papam mutari in alium pium vsum, etiam sine causa se tenente ex parte rei, non autem sine causa se tenente ex parte ipsius Papæ, quia oportet, quòd faciat bona fide, & omnis ratio motiua Principis habetur pro causa, secundùm Baldum b. Per Episcopum verò secundùm aliquos indistinctè mutari non possunt, quòd Summa Roselæ c videtur tenere allegans pro hoc quandam Clementinam licèt ipse autor infrà d ibidem oppositum sentiat, e secundùm alios verò possunt per Episcopum mutari. Primò ex causa legitima se tenente ex parte rei, non autem sine causa. Secundò quando est in dubio, an causa sit legitima necne, potest enim iudicare esse legitimam. Ad Clemen-

a Bal. Ang. & Sa. in l. si testam.
b Bal. l. rescripta. C. de pre. imp. offer. c ti. legat. §. 6 glo. qui a cou. de re do. d §. 9.

Clementinam autem allegatam communiter respondetur, quòd Episcopus hoc non potest facere sine causa, & idem dicendum est de legata Sedis Apostolicæ, secundum e Glossam ordinariam, quam sequitur allegando alios Syluester. Et circa hoc Sixtus IV. cõcessit, *quod Prælati Ordinis Minorum possint commutare legata facta locis nostris ad vnũ vsum in aliũ, sine scandalo tamẽ illorum ad quos solutio talium legatorum pertinet*, prout habetur in libro Monumenta f ordinum, & in Supplemento, & Leo X. ampliando dictam gratiam Sixti IV. *Concessit, quod simili modo possint dicti Prælati facere in rebus donatis per viuentes, si tamẽ, vt dictum est, non sequatur scandalum.* Ita habetur in Supplemento g ordinis. Circa quam concessionem primò est notandum, quòd continet magnum priuilegium, scilicet commutationem prædictam non solum cõcedi Generalibus aut Prouincialibus qui habent iurisdictionem quasi Episcopalem, de quibus poterat esse dubium, cùm etiam de Episcopis dubitetur, prout dictum est in superioribus, sed etiam concedi Guardianis conuentuum; ait enim, quod Prælati ordinis Minorum possint dictas cõmutationes facere, Guardiani autem Prælati veri sunt, prout in superioribus h probauimus: & idem priuilegium quoad Priores cõuentuales est concessum ordini Diui Hieronymi per Nicolaum Francum legatum à latere Sixti IIII. quòd *possent commutare relicta dictis monasterijs non obstantibus vltimis voluntatibus talia legantium*, prout iam dictum i est suprà hac quæstione, & hoc Summi Pontifices potuerunt concedere, cùm huiusmodi legata, & donata ad pias causas fuerint destinata.

e Gl. in d. c. exiuit. lo. 4. n. 12. in fine.
f lo 1. imp. fo. 61. & fo. 66. con. 95. & in supp. fo. 95. conce 317.
g fo. 93. con. coss. 293.
h Sup. q. 12. ar. 6.
i Sup. hac q. a. 1.

Secundò notandum est circa dictas concessiones, quod attenta puritate nostræ regulæ pecunia, vel eleemosyna data à viuis ad vnum vsum non potest in alios vsus expendi, cùm ipsa pecunia semper sit in nomine dantis, & eius nomine consumatur; prout dicitur in quadam Clementina k, & hic videtur, Summus Pontifex Leo X. concedere, quod res donata per viuos ad vnum vsum, ad alium vsum per ipsos Prælatos possit conuerti, & appellatio rei latior est, quàm appellatio pecuniæ; res enim comprehendit pecuniam, & plus aliud, prout ait Paulus l Iurisconsultus libro secundo ad edictũ. & licet Prælati in nostra religione possint cõmutare dictas res donatas, hoc tamen intelligendum est de rebus donatis à viuis, locis & monasterijs nostræ religionis, iuxta ea quæ concesserat Sixtus Papa IIII. Extensio enim Leonis X. ad eleemosynas à viuis donatas, debet intelligi iuxta cõcessionem Sixti IV. quam ipsemet Pontifex ampliauit. Vnde cum Sixtus IV. loquatur de legatis relictis locis fratrum, consequens est, quod ampliatio & extensio Leonis X. tantum intelligatur de eleemosynis datis ipsismet locis, non autem de eleemosynis datis fratribus particularibus ad eorum necessitates subleuandas. Si enim donatæ fuerint ad vnum certum, & determinatum vsum; non possunt dicti Prælati virtute prædictæ Leoninæ cõcessionis ad alium vsum eas commutare. Et probatur: nã priuilegia recipiunt interpretationem à supplicatis, prout post alios tradit Iason m, & nos iam diximus suprà quæstione de priuilegiis quoad eorum interpretationem, & Leoni X. fuit supplicatum ad instantiam patris fratris Antonij del Rincon: quia Sixtus IV. cõcesserat, quod legata facta ad certum vsum possunt Prælati ad alium vsum conuertere cessante scandalo executorum dictam gratiam ampliando, concessit quod eo modo possint dicti Prælati facere in rebus donatis per viuentes; si tamen, vt dictum est, non sequatur scandalum. Vnde sicut Sixtus IV. fuit loquutus de rebus relictis à mortuis locis ipsius ordinis, & non de rebus donatis fratribus particularibus. Ita etiam Leo X. non loquutus fuit de rebus datis, & de donatis fratribus particularibus ad certum vsum. Et confirmatur: nam lex & à fortiori priuilegium contra regulas iuris concessum debet intelligi, vt quanto minus fieri possit, corrigat ius commune: iuxta ea quæ latè in dicta quæstione notauimus. Vnde cùm dictum priuilegiũ sit contra ius commune dictæ Clementinæ statuentis, quòd tales eleemosynæ datæ dictis fratrib. semper sint in nomine dantis, & ad alium vsum sine eius licentia minimè conuertantur; reliquum est, vt dicamus virtute dicti priuilegij minimè dictas eleemosynas ad alium diuersum vsum posse transferri.

k Cle. exiuit. de verb. sign.
l l. rei appel. ff. de verb. sig.
m Iason in l. cum, an. n. 5. C. de transact.

Notanda sunt etiam verba ipsarum concessionum ibi, *Sine scandalo tamen illorum ad quos solutio talium legatorum pertinet*: & ibi, *Si tamen non sequatur scandalum.* Hæc enim verba sunt posita, quia quando ex causa legitima fit ista commutatio, requiritur ad eam faciendam consensus hæredis grauati. Ita Perusinus n, & priuilegia conceduntur sine præiudicio tertij, non enim Sũmus Pontifex potest sine causa tollere ius tertio quæsitum, prout resoluunt Palacius o Rubius & Rebuffus, & ideo hic non expectata soluentis, & dantium voluntate, Papa commutationem rerum oblatarum concedit ad alterum distinctum vsum, quia licet offerentes ad alium ipsas res destinauerint, ipsis tamen parum præiudicij ex hoc prouenit, cùm iam ipsarum rerum dominium ad piam causam à se abdicauerint, & certum est quòd Princeps potest concedere priuilegium cum præiudicio modico alterius iuxta ea, quæ traduntur in iure p. Et sic præcipit, vt dicta dispensatio fiat sine scandalo ipsorum, vt sic eis minus præiudicium inferatur.

n Perusin. in Clem. quia contingit de relig. dom. d. mi.
o Palac. in tract. de consul. vacat. in Cur. §. 4. cũ seque. Rebuf. in prax. benef. i. rium. in reg. de non tollendo iure quæs. 10. gl. 6. n. 13 & 14.
p l. quoties C. de precibus imper. offeren. dis.

Aduertendum insuper circa verba dictarum cõcessionum, ibi, *Si tamen non sequatur scandalum*: hæc dictio, *si tamen*, & hæc dictio, *prouiso*, & hæc dictio, *ita tamen*, & hæc dictio, *dummodo*, fere æquiparantur, & restringunt, ac modificant præcedentia, iuxta ea, quæ communiter notantur in iure a, & tradunt Lucas de Penna, & Rebuffus. Vnde infertur, quòd si Prælati fecerunt dictas commutationes non Prouiso, quòd non scandalizentur hi, ad quos pertinet solutio, tanquam transgressores suæ regulæ possunt puniri, cùm sine facultate Apostolica ea fecerint, per quod eorũ institutum violatur, & tales commutationes minimè gentium valebunt.

a l. Iurius. §. quæ hac tot. & l. ita tamẽ. ff. ad Tre. Luc. de pen. in l. 1. C. de col. fundi fiscal li. 11. Re. in concord. demand. Apost. §. 1. in glo. ita tamen.

Ex his infertur, quod legatum pro monasterio faciendo per has concessiones, non potest à Prælatis cõmutari ad alium vsum, sine consensu hæredis, iuxta quandam decretalem b. Nam in hoc casu non solùm contrauenitur voluntati testatoris relinquentis prædictum legatum ad prędictum vsum, sed hæredi fit maximum præiudicium, præcipue, si ius patronatus prædicti monasterij debet acquirere, & per ipsum memoria defuncti conseruatur, & non est credendum, Summum Pontificem hanc facultatem in his indultis cõcedere voluisse. Verum tamen est, quòd si hæres est negligens, & monasterium non potest ædificari de facto, quia pecunia est modica, vel non est locus aptus vbi ædificari commodè possit, poterit in hoc casu fieri commutatio auctoritate Episcopi, etiam si in testamento sit clausula, quòd ad alium vsum conuerti non possit, quàm in deputatum, & ratio est, quia voluntas testatoris interpretanda est secundùm ius commune c, vt res magis valeat, quàm pereat, ideoque cum de iure cõmuni d possit in alium vsum conuerti, talis clausula non obstabit. Et sic si fiat legatum, vt ædificetur monasterium in tali loco, quod fieri non potest, propter priuilegium quod habent Prædicatores, & Minores, vt prope eorum conuentus intra certas cannas minimè possit aliud monasterium erigi, potest auctoritate Episcopi in alio loco fieri. Nec per dictas concessiones puto Prælatos nostros hanc commutationẽ facere posse: nam si hoc intentarent, scandalum causarent. Aduertendum tamen, quod Concilium Tridentinum e determinat, vt tunc fiat dicta commutatio, quando fuerit necessaria, dicens: *In commutationibus vltimarum voluntatum, quæ non nisi ex iusta & necessaria causa fieri debent, Episcopi tanquam delegati Sedis Apostolicæ summariè, & extraiudicialiter cognoscant: nihil in precibus tacita veritate, vel suggesta falsitate fuisse narratum, priusquam commutationes prædictæ executioni mandentur.*

b c. nos quidẽ de test.
c c. Abbate. de verb. sign.
d d. cap. quia nos.
e Conc. Trid. sess. 22. de ref. c. 6.

ARTI-

ARTICVLVS VI.

Vtrum Syndicus fratrum Minorum possit extra ordinem aliquid per donationem alienare.

RESpondeo dicendò, quod Syndicus fratrum Minorum habet autoritatem ad quinque casus, prout in quæstione de Syndicis clariùs explicabitur, inter quos actus principalis est ad vendendum, commutandum, distrahendum omnes res pertinentes ad dominium Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quibus fratres Minores vti possunt, prout concessit Innocentius IV. & habetur in libro Monumenta ordinum *f*: & certè si attente cõsideretur inter nostram religionem, & alias habentes bona in communi, diuersitas consistit in hoc, quod non habent bona in particulari; sicut enim religiosi nostri non habent bona in particulari, ita nec etiam religiosi aliarum religionum. Diuersitas igitur consistit in hoc, quod nostra religio non habet bona in cõmuni, vt Prælati possint res communitatis disponere iuxta necessitates emergẽtes, & facere alienationes necessarias, iuxta formam à iure constitutam, habet tamen Syndicum, qui nomine Papæ, & Sedis Apostolicæ, quibus proprietas & dominium rerum religioni oblatarum reseruatum est, qui Syndicus eandem auctoritatẽ habet ad administrandum, & distrahendum nomine Papæ, qualem habent Prælati aliarum religionum nomine totius communitatis. Dixi, ad administrandum & distrahendum: quia non habent auctoritatem, vt possint nomine monasteriorum succedere ab intestato, sicut habent aliæ religiones. Hoc enim in nobis Franciscanis regularis Obseruantiæ prohibitum est in quadam Clementina *g*. Prælati autem aliarum religionum, & capitula earum non possunt facere religioso facultatem, vt det alteri aliqua, quæ directè, vel indirectè non vergunt in vtilitatem monasterij, & sic non possunt concedere facultatẽ prædicto religioso, vt faciat eleemosynam vel aliquam remunerationem quam ipsi facere non possunt; quia non possunt dare quod non habent, iuxta ea quæ notantur in iure *h* Canonico, & Ciuili. Ex quo colligitur, quòd in vtilitatem monasterij possunt prædictam facere alienationem, iuxta ea quæ resoluuntur à Nauarro *i* dicente, quod licet concedere facultatem dandi aliqua religioso suis cognatis pauperibus vel socijs, amicis & famulis de se benemeritis, quibus religionis intuitu aliqua notabilia ab initio ingressus, vel quæ postea obuenerunt monasterio per successionem, artem, vel industriam eius, vt aliqua munera quæ gessit: vt Dominicani sancti Stephani Salmanticæ solent Magistris eiusdem ordinis cathedras magnorum redituum ibi regentibus permittere, vt ex illis pauperibus cognatis subueniant, & alij remunerentur. Hæc Nauarrus. Vnde cum Syndicus habeat tantam facultatem ad distrahendum nomine Papæ, & Ecclesiæ Romanæ in vtilitatem fratrum, sicut habent Prælati aliarum religionum nomine totius communitatis, sequitur euidenter quod possum dare facultatem cum licentia patrum Generalium, aut Prouincialium ad donandum aliquid extra religionem suis consanguineis, vel alijs benemeritis ex libris & voluminibus à se compositis resultans. Quod probatur primò: nam licet Prælatis sit prohibita alienatio rerum Ecclesiasticarũ sine certis solemnitatibus, & per consequens sit eis prohibitum donare, prout traditur in iure *k*. Hoc intelligitur de donationibus gratiosis; donare enim dicitur, quod nullo iure cogẽte conceditur, iuxta quandam legem *l*. Non autem de donationibus remuneratorijs, iuxta quandam decretalem *m*: quia non videntur tunc Prælati donare, sed soluere potius debitum naturæ, prout multæ Iurisconsultorum leges *n* proclamant, & canones sacri significant, & tradunt *o* Iason, & Decius, dicentes cum Doctoribus communiter remunerationes debere fieri de rebus mobilibus, & æquiualentes meritis esse debere. Secundò probatur: nam licet dictis Prælatis sit prohibita alienatio rerum suorum monasteriorum, sine debitis solemnitatibus; hoc tamen nõ procedit quando vellent donare consanguineis pauperibus, scilicet pro victu, & vestitu, vt sacri canones *p* determinant, & tradit eleganter Rebuffus. Ex quibus colligitur quòd ratione remunerationis, & ratione eleemosynæ potest concedere ipse Syndicus Apostolicus nomine Papæ facultatem religiosis libros imprimentibus, vt possint dare aliquid ex ipsis impressionibus cognatis, & aliquibus personis extra ordinem, potest etiam ratione vtilitatis, quæ prouenit ipsis monasterijs, & ordini faciendo dictas impressiones. Nam ex dictis impressionibus resultat monasterijs maxima vtilitas, & Ordini honor & gloria, & Ecclesiæ salus animarum, cùm fratres imprimẽtes prædicta volumina ad studendum, & ad laborandum in dictis impressionibus faciendis maxime prouocantur, videntes sibi aliquid concedi ad suas & suorum necessitates sublectandas, & hoc indicat facultas concessa ab Innocentio IIII. ipsis syndicis, ibi, *& in fratrum vsum conuertere*, id est, in vtilitatem fratrum, iuxta alia decreta Canonica permittentia alienationem rerum Ecclesiasticarum in vtilitatem Ecclesiarum. Neque supradictis obstat, quòd si à Papa petitur prædicta facultas ad distrahendum, & alienandum extra religionem in eleemosynam, aut remunerationem, aut ipsius religionis vtilitatem cum difficultate hoc concederet. Et sic videtur dicendum, quòd Prælatis & syndicis tam amplam facultatem minime concedet. Nam huic rationi respondetur cum doctissimo Nauarro *a*, quòd Papa non solet, neque debet semper & tam libere concedere religioso tantam facultatem disponendi de quasitis monasterio, quantam, & quam libere potest concedere Abbas & Prælatus eius, & syndicus nostræ sacræ religionis cum consensu nostrorum Prælatorum, & ratio huius dicti est, quia Papa neque debet neque solet tam libere disponere de fructibus ad Ecclesiarum, & monasteriorum sustentationem deputatis, quàm liberè disponit de deputatis immediate Sedi Apostolicæ, nec tã libere quàm possunt ipsi Prælati. Quod fundatur in quasi contractu, qui inter Ecclesiam & monasterium, & Prælatum contrahitur, eo quod ipse seruiat ei, & illa eum sustentet, vt dicit quædam Decretalis *b*, & in deputatione bonorum, & fructuum illorum per ipsummet Papam immediate vel mediate ipsis facta, quibus commisit administrationem, cui velut cuidam quasi contractui non debet eius sanctitas liberè, & sine aliqua causa, & consensu eorum contrauenire. Prælati autem inferiores possunt facere religioso facultatem disponendi de fructibus suis tantum quantum, & quomodo sibi licet per potestatem quam ab ipsomet Papa immediate, vel mediate accepit, virtute tituli Canonici ei collati, & similiter syndicus cum consensu Prælatorum nostri ordinis potest similia facere cum respectu alienationis extra ordinem habeant eandẽ potestatem, quam habent Prælati aliarum religionum habentium bona in communi. Ex quibus colligo non posse Prælatos, & syndicos nostræ sacræ religionis facere facultatem religioso dicto libros suos imprimenti, vt omnem impressionis vtilitatem, & lucrum extra ordinem iuris consanguineis possit dare, cùm hoc non sit alienare in vtilitatem religionis, potest tamen concedere, vt aliqua pars ipsis conferatur, cùm ex hac concessione lux Ecclesiæ, salus animarum, religioni decus, & ornamentum, & monasterijs vtilitas, prout dictum est, proueniat. Hoc enim fauore, & gratia, & concessione, ipsi religiosi anhelantes studijs incumbunt, vigilijs instant, & laboribus impressionum maximis accidentibus minimè succumbunt. Nec his obstat constitutio Clementis VIII. de largitione munerum prohibita regularibus; ea enim constitutio nõ loquitur de donationibus remuneratorijs, nec de alienationibus factis in vtilitatem religionis, sed loquitur tantùm de donationibus gratiosis aut ambitionis causa factis. Per quas patrimonium Ecclesiæ dissipatur, vt ex eius litera satis constat; per dictas autem donationes

f In 1. impr. fo. 29. & in 2. fol. 113. consf. 247.

g clem. exiit. § porrò. & seq. de verb. signif.

h c. quod autẽ de iure patrõ. l. si vniuersi. C. de legat.

i Nau. in c. nõ dicatis. n. 23.

k c. sine excep. 12. q. 2. l. 1. donare ff. de reg. iur.

m c. siquis de reb. eccles. non alien.

n l. Aquil. ff. de dona. l. & si leg. §. consuluit de pet. hære. c. cum in offic. de te. ta.

o Iason cons. 116. mihi quæ q. in 4. vol. Dec. cons. 174. & perinde sol. 2.

p c. quisquis de reb. eccl. alien. Rebuff. de reb. ecc. alien. nu. 65

a Naua. sup. n. 2

b c. nisi. & pridem de renunciat.

nes remuneratorias in casu posito patrimonium Ecclesiæ augmentatur, vt ex dictis patet, & sic Prælati regulares possunt ipsas facere sicut ante dictam constitutionem faciebant, & Prælati ordinis Minorum possunt suam interponere autoritatem, vt syndici ipsas possint facere, sine timore alicuius pœnæ.

ARTICVLVS VII.

Vtrum syndicus fratrum Minorum possit commutare triticum & alia eleemosynaliter petita pro aliis rebus ad victum necessariis.

c Sup. q. 16. Circa hunc articulum vide quæ latè habes supra, in quæstione de Abbatibus quoad potestatem dispensandi in obseruantijs regularibus.

ARTICVLVS VIII.

Quæ alienationes dicantur fieri in vtilitatem monasteriorum.

Respondeo dicendo, quod ius commune, & priuilegia supra posita concedunt fieri prædictas alienationes, quando ex eis vtilitas ipsis monasterijs resultat. Et ideo ad claram dictorum, & dicendorum explicationem, operepretium esse duxi, hic tractare in quibus casibus, & quomodo ista vtilitas resultabit. Ad quod respondeo; Primò quod hoc iudicare boni, & prudentis viri arbitrio relinquendum est; quia illis relinquuntur determinanda quæ in iure non sunt determinata, vt dicit quidam Iurisconsultus *d*, & quædam Decretalis, & tradit Nauarrus, & ita consideranda sunt persona, locus, tempus, & finis in quem res conceduntur, earum quantitas, qualitas, & id genus alia. Sed cum hic agatur de dictamine prudentiali, ad singularia oportet deuenire, circa quæ ipsa prudentia versatur. In vtilitatem autem ipsorum monasteriorum fiūt alienationes, si conuertantur in rem monasterij, & duraturam, puta in emptionē alicuius rei, seu ædificium, vel aliud simile, iuxta notata in legibus *e*, & sacris canonibus. Item conuerti dicetur in vtilitatem monasterij, etiamsi monasterium non haberet perpetuam vtilitatem, sed temporalem ex tali alienatione, vtpote pro colendis agris, colligendis fructibus, seu alias, prout notat per aliqua iura Dominicus *f*, dicens, quod non est vera vtilitas, neque etiam quando datur res in feudum licet retineatur homogeneum, & ob defectum homogenei non præstiti res potest cadere in commissum, quia non debet attendi diuersa fortuna, vt tradit per aliqua iura Belamera *g*. Et sufficit quod tempore contractus dicatur vtilis, licet postea efficiatur deterior, quia attenditur tempus contractus, vt probat Calderinus *h*. Verum tamen, quod si alienatio fiat causa necessitatis, [illegible] quod ex contractu alienationis Ecclesia non patiatur damnum. Ita resoluit Rebuffus *i* concludens, prout iam dictum est in superioribus, quod non sufficit, quod in instrumento dicatur fieri dictam alienationem causa necessitatis, aut vtilitatis, nisi talis necessitas, & vtilitas probetur.

d lib. 1. ff. de dolo mali c. de causis. de offi. deleg. Nauar. in c. non dicatis. n. 25.

e l. 1. & l. 2. ff. de impens. in reb. dot. fact. cap. quod quibusdam de feudis.

f l. in fundo. l. sumptus. l. si fund. ff. de rei vend. Domin. in cap. ea. nos. §. hoc tam 10. qu. 2. col. 2.

g l. inter. §. sacra ff. de ver. oblig. Belamera cons. 33. quod si. col. 14. ver. quoad secundam dif. ficultatem.

h l. si voluntate. C. de rescin. vendit. Cald. cons. 5.

i Rebuff. de alienat. verb. Eccl. n. 27.

ARTICVLVS IX.

An valeat alienatio facta in vtilitatem monasterij, etiamsi non fiat cum prædictis solemnitatibus.

Respondeo dicendo, quod quando alienatio est facta in vtilitatem monasterij, tunc etiamsi non interuenerit solemnitas canonica, valebit argumento pupilli ad monasterium. Videmus enim alienationem à pupillo sine autoritate tutoris valere, vt ait Glossa quædam singularis *a*. Nam vbi in aliquo actu debet interuenire aliqua solemnitas habito respectu ad certum finem, tunc obtento fine, licet non interuenerit solemnitas actus valebit, & sufficit quod solemnitas postea interuenerit, argumento aliquorum iurium *b*. Iura enim nolunt nisi effectum ad finem, & ita tradit

a Glo. in l. 2. ff. de acceptil.

b c. si quis de reb. 12. q. 2. & c. cum nos. de his quæ fiūt à prala.

Consetus *c*. Verum est tamen, quod hoc in fauorem monasteriorum concedunt Doctores, sicut in fauorem pupillorum similiter concedunt. Nam quando solemnitas in alienatione requiritur, non sufficit vtilitas, nisi simul solemnitas per legem requisita interueniat, vt post alios tradit doctissimus Petrus *d* Barbosa. Aduertendum tamen, quod alienatio facta à monacho sine licentia sui Prælati non obligat etiam in conscientia. Nam quando lex resistit alicui actui, tunc nec naturalis, nec ciuilis obligatio oritur, prout dicitur in iure *e*. Vbi notat Bartolus. Vnde in foro animæ non remanet obligata mulier contrahendo sine licentia viri, vt tenet Antonius Gomez *f*, & Couarruuias, addens non iustè retineri posse rem quæsitam ex huiusmodi contractu nullo per alteram partem, etiam in foro animæ contra Sotum & Tiraquellum, quos refert, & latè examinat Menchaca *g*, hanc tenens partem, quem sequitur Gutierrez. Quod idem videtur à fortiori dicendum in monacho, quem constat sine licentia Prælati nihil posse alienare, & alienando peccare contra votum paupertatis, & lex canonica eius contractui resistit. Et idem etiam dicendum videtur de pactis factis à monialibus sine licentia suorum superiorum: & si in instrumento alienationis hæc licentia non apponatur, non præsumitur interuenisse, nisi expressè concedatur, vel alias de ea constet, prout ait & resoluit Antonius *h* Gomez limitans hoc, nisi possessor diu possedisset rem habitam à dictis monialibus, quia ex diuturna possessione præsumitur interuenisse dictam licentiam, & per consequens tractatus retractari non potest, vt latissimè tenet Rodericus Suarez *i*, & Palatius Rubius, ad hoc allegans Baldum *k* huius opinionis autorem. Et omnes isti patres tenent, quod sufficit diuturna possessio decem annorum in alienatione facta à muliere.

Hæc quæ dicta sunt puto vera, loquendo de ista solemnitate, id est, de licentia Prælati, quæ adeo necessaria est ad prædictas alienationes, vt ea non obtenta ius reddat inhabiles ad contrahendum ipsos monachos & moniales, cum non habeant velle nec nolle. At loquendo de alijs solemnitatibus, sine quibus minime possunt aliquid alienare, videlicet sine eo quod fiat tale instrumentum, & in eo fiat mentio de tali, & tali re, non puto alienationem, à dictis fratribus, & monialibus factam, iusta de causa in foro conscientiæ claudicare: prout concludit Nauarrus *l*. Nam solemnitates ipsæ ad præsumendam causam iustam inductæ sunt, & sic non habent locum in eo foro, in quo standum est veritati quæ de eo patet, vt Scriptura sacra prædicat in sacris Canonibus *m* contenta.

c l. 1. §. inde. ff. de noui oper. nun. Conf. in addit. in verb. pupillus.

d Barbos. in l. 1 part. 5. nu. 9. p. 437. ff. solut. matr.

e l. cum lex. & ibi Bart. ff. de fideiuss.

f Gom. in l. 3. taur. nu. 184. Cou in reg. peccatum. §. 3. n. 11. fol. 34.

g Menchaca l. 1. contro. vsu freq. c. 16. n. 19. Gutie. de iur. confir. 1. p. ca. 1. nu. 42. & 56.

h Ant. Go. 2. to. de lit. contra nu. 17.

i Suar in l. 3. fo. q. 1. fol. 52. Rub. in l. 57. tau. n. 3.

k Bal. in l. filius, C. de pet. hered.

l Na. de spol. cle. § 2. n. 6.

m ca. si qui. & c. tua. de sponsalib.

ARTICVLVS X.

An emptor teneatur restituere rem monasterij ab ipso emptam sine solemnitatibus suprapositis.

Respondeo dicendo, ipsum esse excommunicatum, vt patet ex dictis, & cum ipso iure sit ipsa alienatio nulla, tenetur ipse, vel alius qui possederit rem ex tali contractu nullo, etiam vsusfructus restituere, iuxta notata in quibusdam Decretalibus. Et *n* ait Rebuffus quod curia parlamenti Parisiensis non solet rescindere alienationes factas sine solemnitate si non insit læsio. Et notat quod ad hoc, vt rescindatur, tria requiruntur, & solemnitatis defectus, & læsio, & quod sit læsio notabilis, non autem minima, de qua rationabiliter non debet curari, sicut neque prætor curat de minimis, vt ait quidam Iurisconsultus *o*. Quod mihi certè videtur valde iuridicum, præsertim si solum sit defectus in solemnitatibus iuris positiui, de quibus in superiori articulo egimus, non autem in causa: nam si ad alienandum iusta causa interuenit, tunc in foro conscientiæ talis alienatio valebit, prout diximus ibi cum Nauarro, & sicut secundum Innocentium *p* communiter receptum electus tali electione, quæ iure naturali tenet, eo quod legitimus eligentium consensus interuenerit, licet ob defectum solemnitatis iuris hu-

n cap. si quis presbyt. de reb. Eccl. nō alien. cap. grauis. de spoliat. Rebuf. vbi su. nu. 102.

o l. scio. ff. de in integ. restit.

p Inno. in ca. quia plerique de immunit. Eccl. et c. quid sicut. de elect. nu. 8.

O mani

mani cassari possit, bona conscientia retinet dignitatem, donec illa cassetur; ita emptor bonæ fidei instar causa interueniente, res monasteriorum possidens titulo emptionis, in quo solemnitates iuris positum defuerint, bona conscientia potest dictas res detinere, donec ipsa emptio in foro exteriori cassetur ob defectum prædictarum solemnitatum. Et iuxta hoc intelligerem ego quoddam priuilegium, quod refertur in Compendio q priuilegiorum ordinis Cisterciensis concessum à Ioanne XXII. congregationi montis Oliueti, vbi dicitur, *Quod si qua læsio in bonis, & iuribus monasteriorum ordinis per quosuis cuiuscunque status gradus, habitus seu conditionis Ecclesiasticas, vel mundanas, vel regulares personas facta fuerit etiam si culpa Prælatorum monachorum, seu procuratorum illa contigerit, ipso iure rescindatur, nec opus est super ea restitutionem in integrum quomodolibet impetrare.* Intelligerem enim ego hoc priuilegium quādo læsio fuerit notabilis, non vero quando fuerit minima, de qua non est curandum, iuxta superius notata. Et additur in dicta concessione, prout refertur in eodem compendio r, quod hoc ius siue priuilegium trahitur ad præterita nondum decisa, præsentia & futura: qua clausula stante, cessat quæstio, quo vel ad quod tempus petenda, & facienda sit in integrum restitutio, de qua Glossa s, & Doctores agunt, resoluentes, quod aduersus contractum, vel quasi contractum datur quadriennium. Nam attento hoc priuilegio cum extendatur ad præterita nondum decisa, etiam transacto quadriennio, non poterit contra monasterium præscribi, nec etiam si vnius Prælati autoritas intercedat in dicta alienatione bona fide facta: quando secundum ius autoritas alterius deberet interuenire, iuxta tradita in sacris Canonibus t & resoluta à Rebuffo.

q Tit. læsio.
r Tit. restit. in integrum.
s Cl. in vlt. glos. & Do. d. c. fi. in integr.
t d cap. Si quis pro b. de reb. Eccl. non alien. Rebu. vbi su. nu. 36.

ARTICVLVS XI.

Vtrum male alienans rem Ecclesiæ teneatur restituere damnum datum ei, cui eam alienauit: vel è contra male accipiens rem alienam debeat soluere damnum alienanti, vel Ecclesiæ, cuius erat res male alienata.

Respondeo dicendo, quod Nauar. u proponit hanc quæst. & pro eius resolutione dicit, quod ea resoluenda est in foro exteriori, & in foro interiori. Quoad forum interius dicit, quod interdum accidit, quod alienans peccat, & in hoc casu solum ipse tenetur ad restituendum, & interdum accidit solum accipiētem peccare, & tunc ipse solus debet damnum restituere, & interdum accidit, vtrumque peccare, & in hoc casu vtrumque debet alteri restituere. Ecclesia autem non peccat & delictum personæ non debet nocere illi, neutiquam teneri. Vnde quando excusantur à peccato alienans, & accipiens, excusantur similiter à restitutione; & ad sciendum quando à peccato excusantur, est necessario consideranda qualitas personarum, negotiorum, & erroris, aut ignorantiæ, an sint iuris aut facti, & qualis iuris, an diuini, vel humani, & an clari, aut dubij, vt videre est apud Felinum x. Quoad forum autem exterius, idem respondendum si idem probatur in eo, quod in interiori, sed frequenter in exteriori iudicandum est secundum præsumptiones aliquas allegatas, & probatas, quæ frequenter sunt contrariæ veritati, & consequenter contrarium tunc est iudicandum in illo foro.

u Nau. de alien. reb. Eccl. n. 24. & 25.
x Feli. in ca. 4. nu. 24. de præs.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Commendatarij perpetui Ordinum militarium possint alienare.

Respondeo dicendo, quod Commendatarijs perpetuis ordinum militarium (excepta alienandi facultate) omnia competunt, quæ veris Prælatis, iuxta sacros Canones b, & quæ resoluuntur de beneficiarijs, pariter & de his Commendatarijs accipienda sunt, prout aiunt Fulgosius c, Dominicus, & Natta. Et ideo in specie dicit Calderinus d, quod Commendatarij possunt locare res Ecclesiæ in plures annos ad similitudinem Prælatorum: quem sequitur Gomezius, & faciunt quæ de his Commendatarijs tradunt Antonius Capicius, & Probus. Quam conclusionem limitabis, vt non procedat in locatione ad longum tempus. Nam cum hæc censeatur alienatio, iuxta notata in quadam Clementina e non poterit valere, nisi adhibeantur causæ & solemnitates, de quibus in iuribus de rebus Ecclesiæ non alienandis agitur, vt in specie consuluerunt Iason f, & Ruinus, & ideo meritò Medina resoluit, quod Prælatus, seu beneficiarius non possunt Ecclesiæ commoditates ad longum tempus locare, nisi in ea locatione interueniant solemnitates quæ à iure in alienatione rerum Ecclesiæ requiruntur. Ex quibus infertur, quod in his casibus frustra quæritur, vtrum successor teneatur illam obseruare, cum & ipse qui eam fecit, possit aduersus illam venire. Quare cum locatio facta ad vitam alicuius, dicatur facta ad longum tempus, iuxta quandam glossam g, nisi solemnitates requisitæ in alienationibus interuenerint, prout tradit Decius, nisi talis sit persona quæ verisimiliter non possit viuere vltra decem annos, habito respectu ad computationem, de qua in lege, hæreditatum, ad legem Falcidiam, & tradit Couarruuias h, & Rolandus sequitur: quod absolutè loquendo dicti Commendatarij non poterunt facere locationem ad vitam, nisi causæ, & solemnitates supradictæ interuenerint.

Et adde quod si locatio fiat in nouennium cum pacto de retrouendendo in aliud nouennium, non valet, quia magis censetur locatio facta ad longum tempus, vt eleganter probat i Alexander, Iason, & noster Lusitanus Barbosa. Vnde venit explicandum priuilegium Clementis VIII. concessum ordini militiæ Alcantaræ, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, die vero vndecima mensis Nouembris, quod incipit, *Vniuersis & singulis venerabilibus fratribus*, &c. in quo priuilegio constituit Summus Pontifex pro isto ordine conseruatores, quibus inter alia sequentem tribuit facultatem, scilicet: *Quod ea quæ de castris, villis, locis, terris, domibus, possessionibus, & alijs bonis, & iuribus prædicti ordinis alienata, vel vsurpata inuenerint illicitè vel distracta ad ius, & proprietatem mensarum, prioratuum, præceptoriarum, domorum, locorum, membrorum, & beneficiorum dicti Ordinis reducendi plenam, & liberam concedit facultatem.* Hæc enim facultas non extenditur ad ea, quæ secundum iuris ordinem fuerunt alienata, quod patet ex dicta concessione, ibi; *Alienata vel vsurpata inuenerint illicitè*, & sic locationes ad longum tempus factas sine solemnitatibus, & causis in alienatione rerum Ecclesiasticarum requisitis, possunt ipsi conseruatores Apostolici virtute prædictæ autoritatis reducere ad dictam mensam.

Vtrum autem Commendatarij ordinum militarium possint donare suis concubinis controuertitur. Et respondetur, quod non, prout fundat & bene probat Palatius k, Rubius, Antonius Gomez dicens, ita iudicasse de facto in Commendatarijs cuiusdam ordinis militaris. Adeo hoc est verum, vt etiam donatio harum personarum iuramento firmata, sit irrita, prout tenet Couarruuias l allegans Aymon, Ripam & alios, & Didacus Perez, & hanc opinionem sequitur Gutierrez.

b c. si quis 14. de elect. li. 6.
c Fulg. consi. 128. Domin. cons. 417. Nat. cons. 513. n. 5. lib. 3.
d Cald. cons. 8. de loca. Gom. in reg. de infir. q. 6. Capic. 195. Prob. in 17. q. 9.
e Cle. i. de rebus Eccl.
f Ias. cons. ... Ruin. ...
g Cle. in Cle. ... Decius ...
h Couar. ... Rolan. ... 347. n. 3.
i Alex. cons. 165 ... cons. 94 ... Barb. ...
k Pala. in c. ... de donat. ... Gom. ...
l Couar. ... Perez in l. 3. tit. 1. ord. col. 98. ... Gutierrez ...

ARTICVLVS XIII.

In quas pœnas incurrant non seruantes in dictis alienationibus solemnitates supradictas.

Respondeo dicendo, quod Clemens V. m vltra quod irritat alienationes, determinat pœnas suspensionis ipso iure ab officio eo ipso incurrere. Sed postea Paulus II. n grauiores pœnas addidit. Et prima est, quod alienatio sit nulla. Secunda est, quod tam is qui alienat, quam is, cui alienatur, sit excommunicatus. Tertia est pœna sacrilegij, vt dicitur in quodam

m Cle. i. ... de reb. Eccl.
n ... extrauag. ... de reb. Eccle.

o c. omnes Eccl. 17. q. 4.

dam canonem, vbi sic dicitur: *Omnes Ecclesiæ raptores, atque suarum facultatum alienatores à liminibus eiusdem matris Ecclesiæ anathematizamus, autoritate Apostolica pellimus, & damnamus, atque sacrilegos esse iudicamus, & non solum eos, sed omnes consentientes eisdem*, &c. Quarta pœna, quod deponi debet omnis, qui alienat res Ecclesiæ, vt dicunt Canones *p*, vbi Hostiensis, & alij. Quinta est, quod Episcopo, seu Abbati alienanti interdicitur ingressus Ecclesiæ, vt patet ex dicta extrauaganti, ambitiosæ. Sexta est, quod si per sex menses immediate sequentes sub interdicto ille animo indurato perseuerauerit, lapsis dictis mensibus à regimine suæ Ecclesiæ, seu monasterij, vbi præsidet in temporalibus, & spiritualibus, est ipso iure suspensus. Septima est, quod priuantur ipso iure suis beneficijs curatis, & simplicibus dignitatibus, administrationibus, vel officijs Ecclesiasticis, sæcularibus, vel regularibus. Octaua est, quod non obstante dicta alienatione res alienatæ reuertantur ad monasterium, vel Ecclesias, nullo dato pretio, prout notant Ancharanus *q*, & Florentinus, dicens emptorem habere recursum contra venditorem ad pretium, non poterit tamen retinere dictas res, prout notatur in quadam Decretali *r*. Alias pœnas nullas facio ne fastidium in animis legentium ingerant. & hæ sunt præcipuæ, in quas minime incurrent alienantes res minimi momenti, vel vtilitatis. Quod intelligitur de re mobili, & minus pretiosa, secus de re pretiosa, quæ æquiparatur immobilibus, iuxta quandam glossam *ſ*, & singularem. Vnde deponitur alienans prædium Ecclesiæ licet exiguum, vt dicit quidam Canon *t*. Quod intelligitur nisi propter aliquod legitimum impedimentum non potuerit Prælatus conuocare monachos. Nam tunc quando prædium est exiguum, & minus vtile, potest alienare sine hac conuocatione, prout explicando aliqua iura affirmat, & commendat Rebuffus *u*. Non incurrit etiam dictas pœnas quando restituuntur ea quæ iniuste ab Ecclesia, aut monasterio detinentur. Hæc enim restitutio potest fieri sine dictis solemnitatibus. Non incurritur etiam quando bona feudalia seu emphyteutica reuertentur ad Ecclesiam, vel essent consueta infeudari; tunc enim si non cessset prima causa, poterunt iterum concedi in feudum, iuxta consuetum modum, vel in emphyteusim sine solemnitate, prout tradunt, & probant communiter Doctores *b*.

p c. Diaconi de alien. re. in. § quis. de rebus Eccle.

q Ancha. per text. in c. i. de feudis. Flor. [illegible]

ſ Glos. in cap. tua de his quæ fiunt à Præla.

t c. quæcumque 17. q. 5.

u Reb. de [illegible]

b DD. [illegible] de reb. Ec. non alie. [illegible]

QVÆSTIO XXVIII.

De Altaribus, in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1. *Vtrum necessario debeat dici Missa in altari consecrato.*
2. *Vtrum regulares possint altaria consecrare.*
3. *Vtrum regulares possint celebrare in altari portatili.*

ARTICVLVS I.

Vtrum necessario debeat dici Missa in altari consecrato.

RESpondeo dicendo, quod necessario debet dici Missa super altare lapideum, prout definitur in Concilio Hipponensi relato à Gratiano *c*. hoc autem altare debet esse primo fixum, & non est necesse quod sit ex omni parte lapideum; sufficit enim quod superior mensa ipsius, aut ara super quam fit consecratio, & reponitur corpus, & sanguis Domini nostri IESV CHRISTI, sit lapidea, & habeat eam longitudinem & latitudinem quæ possit capere maiorem partem calicis, & patenæ cum hostia, & sanguine consecrato, sine periculo aliquo cadendi, prout dicunt communiter Doctores, Paludanus *d*, Alensis, Syluester, Sotus, Nauarrus. Hoc autem altare debet esse consecratum, & nemo ipsum potest consecrare, nisi Episcopus. Et Sixtus V. concessit fratribus Carmelitis, *Quod quando diœcesani Episcopi noluerint gratiose altaria suorum monasteriorum consecrare, possint adire quoscunque antistites catholicos pro ipsorum altarium consecratione, & quod sede vacante possint ab Episcopis vicinis idipsum petere, ita tamen quod ex hoc in posterum nullum præiudicium [illegible]*. Ita habetur in libro, Monumenta ordinum *e*. [illegible] puto hoc priuilegium per Concilium T[illegible] [illegible], vbi dicitur quod nulli Episcopo liceat cuiusuis priuilegij prætextu Pontificalia [illegible] diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci [illegible] licentia [illegible] hoc intelligitur, nisi [illegible] Episcopi [illegible] bis aut ter, c[illegible] nem h[illegible] noluerint, iuxta ea quæ communiter [illegible] titulo *de supplenda negligen[tia] prælatorum*. Ita [illegible] si diœcesani noluerint bis aut ter requisiti facere supradicta, aut sedes vacans ad licentiam noluerit concedere, possunt [illegible] fratres hoc vti priuilegio. Verum est tamen, quod alia priuilegia concedentia regularibus, vt quilibet Catholicus Episcopus possit consecrare Ecclesias eorum, & altaria, & cœmeteria, calices & ornamenta, & omnes alios actus Episcopales exercere, in locis, & personis fratrum prædictorum diœcesani loci, vel cuiuscunque alterius licentia minime requisita, sicut concessit Leo X. fratribus Minoribus, sunt abrogata per Concilium Tridentinum; nisi Episcopi bis aut ter requisiti ea minime voluerint exercere.

c c. altaria. de consec. d. 1.

d Palud. in 4. d. 13. q. 3. ar. 3. 4. Alensis. 4. q. 38. membr. 3. Silu. q. 10. [illegible] q. ar. 2. Syl. v. altare. Nau. c. 25. [illegible] 83. Sot. in 4. d. [illegible] q. 1. ar. 3. [illegible]

e in [illegible] [illegible] f. 179.

ARTICVLVS II.

Vtrum regulares possint altaria consecrare.

RESpondeo dicendo, *Quod Abbas Cistertij, & alij primi Coabbates possunt altaria de nouo constructa seu translata, restaurata, aut mutata in quibuslibet locis dicti Ordinis, Chrismate sacro prius ab aliquo Antistite catholico recepto consecrare, & etiam benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, Matutinarum solemnia in quibuslibet monasterijs, domibus, ac locis dicti ordinis vtriusque sexus seruatis gradibus superioritatis inter eos elargiri.* Ita concessit Innocentius VIII. anno Dominicæ incarnationis millesimo quadringentesimo octuagesimo nono, dictis quatuor Coabbatibus ad petitionem Ioannis Abbatis Cistertij, vt habetur in libro priuilegiorum huius ordinis, impresso Compluti, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quarto, priuilegio centesimo decimo octauo, pagina centesima quinquagesima octaua. Et inuenio Gregorium XIV. Romæ sub annulo Piscatoris die vigesima octaua Iunij, anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui anno primo, hæc & alia primorum Coabbatum priuilegia ad omnes Abbates congregationis Cistertij in his Hispaniarum partibus extendere, prout latius in quæstione priuilegiorum continetur. Ex qua concessione colligitur, quod priuilegia illis quatuor Coabbatibus concessa, iam omnibus alijs Abbatibus istarum partium Hispaniarum congregationis sunt communicata, & per consequens, quod possint in quibuscunque locis dicti Ordinis Chrismate sacro prius ab aliquo catholico Antistite recepto, altaria, aras, & calices consecrare in quibuscunque locis dicti Ordinis; non autem extra dicta loca: nam extra, minime possunt dicta munera exercere, sine licentia diœcesani, quia iuxta Concilium Tridentinum superius allegatum, sine licentia diœcesani nullus virtute cuiuscunque priuilegij potest Pontificalia exercere, & sic in locis, & monasterijs sui ordinis vtriusque sexus possent solemnem benedictionem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia elargiri, & pro Pontificali cum baculo sicut solent Abbates Missam celebrare. At si inueniantur in aliqua festiuitate ad celebrandum in aliquo monasterio, vel Ecclesia non sui ordinis, minime possunt sine licentia diœcesani, hæc Pontificalia exercere. Aduertendum est etiam circa istum articulum, quod Presbyteri religiosi Societatis IESV, habent priuilegium concessum à Paulo III. anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo nono, *Vt in locis remotissimis infidelium, vbi Episcoporum copia non habetur, possint altaria consecrare.* Et ex priuilegio Adriani VI. possunt

Prouinciales Indiarum, & fratres eorum habentes autoritatem omnimodam ex dicto priuilegij consecrare altaria, etiam pro vsu alieno in casu necessitatis, Episcopis in prouincia non existentibus, prout concessit Leo X. fratribus Ioanni Glapioni, & Francisco de Angelis Ordinis Minorum, Anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo euntibus ad Indias Occidentales. Et postea Adrianus VI. anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo secundo, concessit de nouo hoc priuilegium Prouincialibus, & quod possint communicare suis fratribus autoritatem suam, & concessit, quod possint benedicere calices, & Sacramentum Confirmationis fidelibus ministrare, de quo iam diximus in superioribus, in quæstione de Abbatibus quoad potestatem benedicendi ea quæ ad cultum diuinum necessaria sunt.

ARTICVLVS III.

Vtrum fratres Minores possint celebrare in altari portatili.

RESpondeo dicendo, quod licet Episcopis in itinere, & vbicunque celebrare, & celebrare facere in altari portatili *a*, secundum facultatem ipsis à iure cõmuni concessam, & idem conceditur Prædicatoribus & Minoribus, vt vbicunque libere, id est, sine licentia diœcesanorum celebrare possint super altari portatili sine præiudicio Ecclesiæ parochialis, prout habetur in quadam Decretali *b*. Ius autem parochiale, prout allegans quandam concessionem, & declarationem Gregorij IX. dicit Syluester *c*, consistit in tribus, scilicet in oblationibus, decimis, primitijs, prout etiam tradit Marcus Antonius Cuquus: & idipsum video concessum ab Honorio III. prout habetur in Supplemento *d*, & à Clemente IV. prout habetur in libro Monumenta *e* ordinum, & à Sixto IV. prout habetur in eodem libro *f*. Quod priuilegium non intelligo esse abrogatum per Concilium Tridentinum. Concilium enim non prohibet directe celebrare in altari portatili, sed quod hoc minime Episcopi concedant: imò pro viribus prohibeant. Ex quibus verbis colligitur intentionem Concilij esse, quod Episcopi pro libito non concedant licentiam ad celebrandum in oratorijs particularibus, & in altari portatili. At non negat ipsum Concilium dictam licentiam esse concedendam, aliqua causa iusta interueniente, iuxta decretum Concilij Triburiensis *g*: vt explicat doctissimus Nauarrus. Vnde non est audiendus *h* Nauarrus tenens dicta priuilegia per Concilium esse abrogata. Solum enim intendit Concilium præcipere Episcopis, vt hoc per censuras prohibeant, non obstante quocunque priuilegio & consuetudine in contrarium: & sic concedo ipsa priuilegia esse abrogata, si Episcopi velint prædicta prohibere. At in foro conscientiæ non intelligo ipsa esse reuocata Episcopis, & Ordinarijs tacentibus, sicut videmus eos tacere cum ex vsu talis priuilegij, nulla irreuerentia diuino cultui sequatur, cum dicta altaria à regularibus semper in locis decentissimis collocentur: tum etiam, quia ex tali vsu nullum præiudicium Ecclesijs parochialibus resultat, de quo præiudicio licet Honorius IV. & Clemens IV. & Sixtus IV. in prædictis priuilegijs, nullam fecerint mentionem semper tamen intelligitur, prout in simili dicit Salzedus *i* affirmans ita declarasse dominos Cardinales pro declaratione Concilij Tridentini deputatos.

a c. quoniam. de priu. li. 6.
b c. in his. de priuil.
c Syl. v. altare. nu. 1. Cuquus l. 5. mat. tall. tit. 6. de miss. n. 39.
d fol. 83. con. 242. & 243.
e In 1. impr. fo. 76 & fol. 140. cõ. 313.
f In 1. impr. fol. 59. & in 2. fol. 143. conc. 344.
g cum fedib. de cons. d. 1. Nau li. 5 con. 16. pa. 56 in 1. imp. 2.
h Na. in Mã. c. 25. n. 82.
i Salz. in pra. cri. c. 38. pag. 322. col. 1.

QVÆSTIO XXIX.

De Appellationibus, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Quid, & quotuplex sit appellatio.*
2 *Vtrum sit licitum regularibus appellare à grauaminibus sibi illatis.*
3 *Vtrum deceat religiosos appellare.*
4 *Vtrum peccent Iudices regulares appellationes negantes.*
5 *Vtrum suspensio à voce actiua, & passiua suspendatur per appellationem.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex sit appellatio.

RESpondeo dicendo, quod appellatio est à minori ad maiorem vel superiorem prouocatio, prout dicitur in iure *k*. Et est duplex, scilicet, iudicialis, quæ est prouocatio iniquæ sententiæ querelam continens. Et extraiudicialis, quæ est à præsenti, aut verisimiliter futuro grauamine ad superiorem prouocatio; appellatur enim aliquando extra iudicium, vt in electione, prout ait quædam Decretalis *l*. Prima si est legitima, suspendit pronunciatum, ac etiam Iudicis iurisdictionem quoad illam causam, & ipsius ad superiorem transfert cognitionem. Secunda vero, si est probabilis, ipsam causam ad superiorem transfert, vt ea pendente nihil in ipsius præiudicium, attentetur. Vnde appellatio operatur duplicem effectum, scilicet deuolutiuũ, & suspensiuum, qui suspensiuus est triplex, id est, in iudicialibus, quia suspendit pronũtiatum, suspendit etiam iurisdictionem Iudicis quantum ad illam causam, suspendit etiam præsumptionem, quæ erat pro sententia. Sed tamen non semper istos effectus operatur in appellatione sententiæ censuræ Ecclesiasticæ, quia propter sequentem appellationem talis sententia non suspenditur, sed appellatio tunc operatur effectum deuolutiuum, deuoluendo causam ad superiorem, prout tradit Syluester *m*.

k 2. q. 6. anteris opp. ar cap. si quis. et cap. placuit.
l ca. cons. de appel.
m Syl. in verb. cens. 2. §. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum licitum sit regularibus appellare à grauaminibus sibi illatis.

RESpondeo dicendo, quod licet in ordinibus præsertim Mendicantium, non permittatur grauatis vti verbo appellationis, à correctionibus ipsis inflictis obseruatis consuetudinibus approbatis, & statutis regularibus debita maturitate & deliberatione, prout dicitur in libro Monumenta ordinum *n*. Quod ipsum Iulius II. sub excommunicationis pœna fratribus, & sororibus ordinis Prædicatorum prohibuit, prout habetur in Supplemento *o*. Hoc tamen intelligendum est loquendo de appellatione à correctione in mandatis regularibus legitime factis; secus de alijs sententijs & mandatis non tangentibus illum, si modus regularis, & legitimus excedatur, etiam à correctione in mandatis regularibus. Nam cum appellatio sit de iure naturali, quilibet à qualibet sententia potest appellare, nisi prohibeatur, iuxta quandam Glossam *p* communiter receptam, & nullus iure communi prohibetur regularis appellare, imò in quadam Decretali *q* grauiter iubetur castigari Prior qui appellationem non admisit, ex cuius Glossa prima colligit Decius, quod non solum potest appellare religiosus in causa ciuili, vel criminali, sed etiam in causa correctionis, in qua regulariter etiam sæcularis prohibetur appellare, iuxta quandam Decretalem *r*, vbi notat Panormitanus, nisi modus correctionis excedat, prout notat, & probat Glossa in eadem Decretali *s*, & tenet Baldus communiter receptus, teste Nauarro. Et licet ipsis grauatis diffugium appellationis esset omnino interclusum, possent tamen vti remedio defensionis, quæ est iuris naturalis, quam appellatio in se includit, tum quia ipsi Mendicantes non debent esse peioris cõditionis quam alij, imo longè maioris, propter quod sunt eis concessæ multæ immunitates, & priuilegia, tum etiam, quia grauatus, etiamsi non possit appellare, & per viam appellationis ad superiorem accedere posset, tamen per viam simplicis querelæ adire superiorem grauatum, secundum Panormitanum *t* & alios. Nam licet inter religiosos non seruentur, nec debeant

n In 2. impr. fo. 125 & in 2 fo. 100 conc. 499.
o fo. 121. conc. 551.
p Glo. vlt. in l. qui rel. ff. de re iudic.
q c. de priore. de appel.
r c. Pastoralis de off. ordin.
s Glo. i. d. c. ver. interdixit. & ver. appel. Nau. in Mã. c. 2. §.
t c. de his qui funt fui.

seruari

seruari in his grauaminibus exequendis omnia ad amussim, sicut inter seculares, prout dicitur in iure *b*, ea tamen quæ sunt de iure naturali, & diuino non derogant eorum sanctitatem illa prosequi, prout tradit eleganter Nauarrus *c*. Et iuxta hæc intelligenda sunt omnia priuilegia Apostolica prohibentia regularibus appellare à suorum superiorum mandatis, & correctionibus; sunt enim intelligenda, nisi correctiones in modo excedant. Nam tunc, aut per viam appellationis, aut per viam simplicis querelæ possunt optimo iure ad suos recurrere superiores. Et in nostra sacra religione viget quędam constitutio *d* Gregorij XIII. in qua sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Summo Pontifici reseruata, & priuationis officiorum præcipitur fratribus Minoribus de Obseruantia, ne ad secularia tribunalia appellent; concedit tamen eis ipse Summus Pontifex appellationem ad Generalem, vel Protectorem, vel Papam. Et à sacra Cardinalium congregatione est impositum decretum, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, vt appellatio hoc ordine prosequatur: A Guardiano ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalẽ, à Generali ad protectorem, à Protectore ad sacram Congregationem. Et ista appellatio permissa est in constitutione Sixti V. cuius tenorem suprà *e* retulimus. Neque hoc est contra Concilium Tridentinum *f*; ipsum enim non prohibet religiosos ad suos superiores per viam appellationis recurrere, sed tantum prohibet quod ad eos personaliter non recurrant sine suorum superiorum licentia, nisi ab eisdem aduocati fuerint. Et sunt qui dicãt quod nonobstante hoc decreto, non peccant mortaliter ad eos sine licentia accedentes, scientes se nimis esse grauatos, de quo in quæstione sequenti agemus.

b c. qual. & quand. §. vlt. de accus.
c Nau. li. 1. consil. tit. de ap. cons. 5. à n. 6. in 1. impres.
d const. 34.
e Sup. q. 1.
f Conc. Trid. sess. 25. ca. 4. de re.

ARTICVLVS III.

Vtrum deceat Religiosos appellare.

RESpondeo dicendo, certum esse ipsos religiosos posse appellare, prout probatum est in articulo superiori, nihilominus tamen sanctissimè religionibus hoc nomen appellationis est exclusum ad alia tribunalia. Nam etiamsi possit euenire, & contingere casus in quo religiosi indigeant hoc vnico remedio, damnum tamen quod ex negatione ipsius resultat cum pace, & tranquillitate & honore suæ religionis (quæ eorum est mater) compensatur, cum fortitudo, & decor illis consistat in eo quod religiosi inter se, cum silentio, & quiete omnia negotia, & controuersias ita componant, vt ad notitiam aliorum Tribunalium Ecclesiasticorum, aut secularium, neque per somnium (vt dicitur) perueniant. Experientia enim compertum est religiosis à suis claustris egressis, eorum controuersias ventilantibus religionis decorem, & honorificentiam delustrari. Vnde sicut lex naturalis dictat quod manus recipiant ictum, & vulnus desuper ab aliquo illatum ad seruandum caput, à quo vita & salus totius corporis pendet, ita etiam eadem lex naturalis dictat & intime prædicat, quod religiosus permittat se ictibus grauaminum opprimi, & feriri, ne ea grauamina & alia cadant super suam religionem, quæ est eius caput, & ipsis grauaminibus succumbat, & eius honor deturpetur. Quod considerantes Summi Pontifices cognoscentes, & considerantes inconsiderationes aliquorum religiosorum, ipsis sub pœna excommunicationis iniungunt, ne à mandatis & ordinationibus Prælatorum appellare valeant, prout dictum est in articulo superiori. Et licet concedatur ipsis, vt possint ad dominum Protectorem recurrere, & ad sacram Cardinalium Cõgregationem, & ad Papam, & ad eius Legatos habentes potestatem super regulares: hoc tamen, vt dicit Aragon *g*, debet fieri in negotijs grauibus, & hoc cum debita consideratione: in negotijs autem minimis ad eos accedere redundat in maximum religionis nocumentum, cuius augmentum debemus omnes pro viribus procurare, præcipue in fœlicissimis his temporibus, in quibus Hæretici sagittas suas cum carbonibus desolatorijs contra eam emittunt.

g Ara. 2. 2. q. 63. ar. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum peccent Iudices regulares appellationes negantes.

RESpondeo dicendo, quod iura, & priuilegia remouentia appellationem in aliquibus casibus, & admittentia regulariter in omnibus iuxta glossam *h* singularem, solum procedunt in foro exteriori, quia in interiori Iudex qui grauat, peccat non admittendo appellationem, vel alia via grauamen non remouendo, siue sit quo liceat appellare, siue non, argumento aliquorum iurium *i*: quia in re quamplurimi litigantes, vel aduocati, & procuratores eorum passim grauissimè peccant cum obligatione restituendi, prout aduertit Nauarrus *k*, & ad hoc, vt Iudex peccet, non admittendo appellationem à parte interpositam, non requiritur quod sententia sit iniusta secundum acta, sed sufficit quod credatur esse ipsa re iniusta, & peragenda de nouo possit demonstrari esse talem, vt argumento aliquorum iurium tenet Nauarrus *l*.

h Glos. in l. qui rest. ff. de rei vin.
i l. 1. de appel. c. ad nostram. et ti.
k Na. in Ma. c. 25. n. 15.
l Na. vbi su.

ARTICVLVS V.

Vtrum suspensio à voce actiua & passiua suspendatur per appellationem subsequentem.

RESpondeo dicendo, quod sic. Nam regulariter omnis appellatio suspendit sententiam, & eius effectum, etiamsi secum trahat executionem, iuxta quãdam legem *m*, & nõ videtur excepta huiusmodi suspẽsionis sententia; non enim excipitur ab illa regula omnis suspensio, sed solum suspensio ab officio vel ingressus Ecclesiæ. Decretalis *n* enim quædam solum loquitur de his, & non de alijs, & non est alius textus, qui disponat idem de alijs, siquidem ante illum controuersia etiam erat de illis, quamuis in alia Decretali *o* idem de interdicto haberetur, & à regulari iure non est recedendum, nisi quoad ea quæ inueniuntur excepta, præcipuè cum in dicta Decretali appellatio legitima non suspendat omne interdictum, sed solum illud, quo interdicitur ingressus Ecclesiæ, vel aliquod officium diuinum, quod non fit in suspensione vocis actiuæ, & passiuæ. Nam hæc non suspendit à diuinis. Vnde sicut interdictum ingressus possessionis agri, vel beneficij, vel possessionis eius, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam, suspenditur per appellationem, vt omnes *p* dicunt, & sentiunt; ita suspensio à voce actiua, & passiua suspenditur per illam: & ita suspensus à dicta voce actiua, & passiua, si post appellationem eligatur, vel eligat, valida proculdubio erit electio. Quod notent regulares quando vident aliquos priuari voce actiua, & passiua in aliquibus Capitularibus congregationibus, vt sic ab electionibus excludantur, & Episcopatum eorum accipiant alteri, & nutantes transferantur filij eorum, & mendicent, & eijciantur de habitationibus suis, & non sit illis adiutor, nec sit qui misereatur pupillis eorum; poterunt enim ab hac priuatione appellare, si fiat ab aliquo inferiori, & posita, & accepta possunt actiuè, & passiuè ad electionem procedere, nisi dicatur, quod in religione appellatio tantum habet effectum deuolutiuum, & non suspensiuum.

m li. furti. ff. de his, qui no. tant. infamia.
n c. is qui. §. fi. de sent. exc.
o cap. ad hæc quoniam. de appellat.
p omnes in d. §. fi. & in d. c. ad hæc quoniam.

QVÆSTIO XXX.

De apostatis, & à religione eiectis, in viginti nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti nouem.

1 *Quid sit, & quotuplex sit apostasia, & apostata.*
2 *Vtrum portantes habitum sibi in absconditu sint apostatæ.*
3 *Vtrum pœna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum supra modum grauatus ad suos superiores sine licentia pergit.*

4 *Vtrum pœna, quam ponit Paulus IV. contra religiosos extra claustra vagantes, & apostatas cum habitu, vel sine habitu tantum sint locum contra apostatas.*
5 *Vtrum Prælatus teneatur requirere apostatam, & fugitiuum monachum.*
6 *Vtrum Prælatus possit vbicunque deprehendere apostatam fugitiuum.*
7 *Vtrum Prælati teneantur petere licentiam à fratribus ad sua monasteria accedentibus.*
8 *Qua pœna puniantur hi fugitiui.*
9 *Qua pœna puniantur dicti fugitiui non resipiscentes.*
10 *Vtrum apostatæ, & fugitiui fratres sint à suis Prælatis benignè recipiendi.*
11 *Vtrum bona apostatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipsum ordinem.*
12 *An prædicti apostatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes, teneantur scribere memoriale creditorum, & debitorum, & ipsum suo Prælato præsentare.*
13 *Vtrum solum bona acquisita ab apostatis per negotiationem contra institutum applicentur Cameræ Apostolicæ.*
14 *Vtrum propter crimen apostasiæ, quis à religione rectè possit expelli.*
15 *Vtrum apostata, qui in nostra religione hoc crimen non fuit ter commissus, neque ter punitus possit expelli à religione propter hoc, & alia grauia delicta quæ in apostasia, & in religione commisit.*
16 *Vtrum solum Generalibus, aut Prouincialibus expulsio horum apostatarum, & delinquentium committatur.*
17 *Vtrum Generales, & Prouinciales possint eiicere incorrigibiles sine consilio patrum.*
18 *Vtrum dicti Prælati possint appellare à religione homicidam.*
19 *Vtrum religiosus de crimine nefando conuictus possit à religione expelli.*
20 *Vtrum iustè expulsi à religione teneantur seruare regulam quam vouerunt.*
21 *Vtrum à monasterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, possit remanere tuta conscientia in sæculo, si Prælati eum nolunt recipere.*
22 *Vtrum legitimè eiectum possit intrare aliam religionem.*
23 *Vtrum Prælati possint expellere à religione incorrigibilem iubendo ei, vt ingrediatur aliam strictiorem intra certum tempus.*
24 *Vtrum promotus tantum ad sacrum Subdiaconatus ordinem, si expellatur propter eius delicta ab ordine, possit ordinari aliis ordinibus ab Episcopis.*
25 *Cui Episcopo remanent subiecti expulsi à religione, an Episcopo originis, an domicilij.*
26 *Cui acquirant illi legitimè expulsi.*
27 *Vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali ordini suo conuenienti.*
28 *Vtrum eiecti possint tradi brachio sæculari, vt corporaliter puniantur.*
29 *Vtrum eiectus à sua religione, si ad eam iterum recipiatur, necessarium sit quod in carcere iterum profiteatur.*

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex sit apostasia, & apostata.

Respondeo dicendo, quod apostasia iuxta glossam *a* solemnem, & receptam, est triplex, à fide, ab obedientia, & ordine vel religione. Hic autem solum nobis est sermo de apostasia ab ordine monachali & religione, & licet apostasia generaliter sumpta dicatur ab obedientia, & a præceptis obediendi retrocessio, & retractio, siue desertio, iuxta prædictam glossam, & D. Thomam *b*. Non tamen dicitur apostasia à religione, accipiendo verbum hoc strictè in ea significatione in qua accipitur in toto titulo de apostatis, pro quacunque retrocessione. Sed requiritur primo, vt ipsa retrocessio sit criminosa, & mortiferè mala, vt eruditè dixit Caietan. *c* Imo ait quod non sufficit, quod sit criminosa, & mortiferè mala, qualis est inobedientia: qua monachus intra monasterium existens contrariè renuit obedire iussis Prælati, etiamsi violaret votum substantiale castitatis; licet enim tanquam inobediens, & impudicus possit castigari, non tamen tanquam apostata, secundum omnium mentem. Imo neque sufficit, quod exeat monasterium sine licentia Prælati, absque tamen animo deserendi religionem. Vnde retrocessio ab aliquo monasterio alicuius religionis sine licentia Prælati, cum animo tamen intrandi aliam religionem, etiam laxiorem, si intret illam, non dicitur apostata; quia licet sit recessus ab illo monasterio, & ab illo ordine, non tamen est recessio à religione, & ita non incidit in pœnas apostatarum, iuxta determinationem *d* Innocentij communiter recepti, quam Caietanus vbi supra præclarè declarat. Imo neque omnis retrocessio per quam non solum peccatur mortaliter, sed etiam incurritur excommunicatio maior, sufficit ad constituendam illam apostasiam, de qua loquimur; per desertionem enim temerariam habitus à religione fit retrocessio mortifera, & excommunicatione ipso iure punita, prout dicitur in iure *e*. Non tamen illa omnis est apostasia de qua loquimur, quia illa fit aliquando animo citò habitum reassumendi; ad hoc enim, vt hæc apostasia constituatur, necessarium est, quod deseratur habitus sine proposito illum reassumendi, vel aliam religionem intrandi. Ex prædictis colligitur, quod apostata à religione dicitur religiosus expressè, vel tacitè professus, qui deserit religionem quam professus est sine transitu ad aliam cum animo non reuertendi ad suam. Cui consequens est, non omnem religiosum fugitiuum esse apostatam; omnis enim qui exit à monasterio sine licentia superioris retento habitu vagans, vel se celat ne inueniatur, est fugitiuus, vt Ioannes Andreas *a*, & communis determinat: attamen non omnis talis est apostata per supradicta. Consequens item est, nullum religiosum qui transit ad arctiorem religionem, petita licet non obtenta licentia superioris, esse apostatam, quia eius transitio non est retrocessio criminalis, siue mortifera, iuxta sacros canones *b*. Consequitur item eadem ratione nullum translatum ad aliam religionem, vel ad alium locum mediante dispensatione legitima esse apostatam, iuxta quandam Extrauagantem *c* hoc definientem. Neque consequenter, qui est translatus ad Episcopatum iuxta sacros canones *d*. Neque institutus perpetuo in aliqua Ecclesia definit esse claustralis, iuxta quandam glossam singularem *e*: neque ille qui per aliquos paucos passus sine licentia Prælati egreditur monasterium, statim regressurus, quia non videtur egressio illa mortifera, cum exiguitas in omni materia excuset à culpa mortali, prout tradunt D. Thomas *f* & Nauarrus.

a Glos. in c. 1. de apost.
b D. Th. 2. 2. q. 12. ar. 1.
c Caiet. sup. D. Tho. in d. c. ar. 2.
d c. si deuenit. e … clericus … ae … & … a.
e c. 2. ne clerici, vel monachi lib. 6.
a And. in c. §. de regul. l. quis sit fugitiuus. ff. de ædilitio edicto.
b c. p licet. de regul.
c Extrau. viâ ambitiosæ. de reg. sub. fin.
d Clem. 1. de electi. c. statutis 19 q. 1.
e Glo. in Cle. 1 § ad hæc. de statu monac.
f D. Tho 2. 2. qu. 59. art 4. Na. in Man. ca. 21. n. 4.

ARTICVLVS II.

Vtrum portantes habitum subtus in abscondito sint apostatæ.

Respondeo dicendo, quod portantes habitum subtus, vel coopertum in abscondito, an propriè vel impropriè dicantur apostatæ, an verò tantum excommunicati, disputatum fuit à Rota, & per maiorem partem fuit determinatum ipsos esse excommunicatos; non tamen apostatas, vel si apostatas eos esse affirmamus, hoc de apostasia impropriè, & lato modo dicta, esse accipiendum. Ita Quintil. Mand. *g* & citabatur consilium *h* Oldradi, qui volebat non incurri propterea aliquam inhabilitatem, sed tantum excommunicationem, nisi adessent coniecturæ animi deserendi religionem. Aduerte tamen quod contra licentiam, quæ olim concedebatur passim religiosis portandi habitum subtus, adest Conc. Trid. *i* vbi determinatur cōtra talem licentiam, *ne detur licentia cuiquam occultè regulari ferendi habitum suæ religionis.*

g Mand. de sign. gratiæ si. licentia fol. 101. pag. 2. col. 2.
h Consf. 202.
i Conc. Trid. sess. vlt. sub Pio IV. ca. 14. in princ.

ARTICVLVS III.

Vtrum pœna fugitiui puniatur monachus, qui ob aliquod leue peccatum supra modum grauatus ad suos superiores sine licentia pergit.

Respondeo dicendo, talem non esse apostatam, secundum superius dicta, neque pœna fugitiui esse puniendum, secundum Baldum *k*, si accedit ad superiorem, vt ipsum à tali grauamine subleuaret, argumento aliquorum iurium *l*. Tum, quia dicens se grauatum, ob idque adiens superiorem, videtur appellare, argumento cuiusdam Decretalis *m*. Vbi notant scribentes, præsertim Decius. Neque supradictis obstat Concil. Trid. *n* quod vetat omnibus religiosis recedere à suis conuentibus etiam ob causam adeundi superiorem: nam respondetur non esse credendum Concilium voluisse derogare tam iustam conclusionem tam

k Bal. in c. ad nostram. de appellat.
l l. contra pupillum §. it. qui ad maius auditorium. ff. de re iudic.
m c. dilecti. 2. de appell.
n Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 4.

tam graui ratione nitentem, præsertim quod non est petenda licentia ab eo, ad cuius grauamen tollendum pergitur ad superiorem, iuxta glossam o, & communiter scribentes, & quod adire superiorem ob iustum grauamen habet vim appellationis apud religiosos. à quorum superioribus posse appellari verbo, vel facto irrefragabiliter probant Doctores in superiori quæstione allegati; vbi diximus Concilium Trid. hoc non vetare, sed solum prohibere ne quis religiosus possit exire à monasterio sine licentia superioris, etiam vt adeat superiorem, non autem vetare ne grauiter grauatus per viam iusti grauaminis, & appellationis iuste, verbo vel facto interpositæ possit adire superiorem ad conquerendum de illo, cum hoc sit consonum iuri naturali, & malitijs hominum obuiandum est, ita explicat Nauar. p Quæ opinio mihi videtur sequenda, cum solido nitatur fundamento, licet contrariam teneat Bannes, cuius opinionem posse sequi videtur, casu quo non constat de iniustitia grauaminis, & hoc ratione scandali, & iuxta hoc debet explicari quidquid circa hoc determinatum est pro regularibus.

o Gl. in c. cū pastora. 2. q. 7.

p Nauar in c. non dicatis. n. 61. Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. pag. 667.

ARTICVLVS IV.

Vtrum pœnæ, quas ponit Paulus IV. contra religiosos extra claustra vagantes, & apostatas cum habitu, vel sine habitu, tantum sint lata contra apostatas.

Respondeo dicendo, quod cum nullus fiat apostata per aliquem actum, qui non sit peccatum mortale, sed solum per illum, per quem fiat apostata à religione, consequenter videtur dicendum, quod pœnæ constitutionis Pauli IV. quæ habentur in constitutionibus Pontificalibus q, confirmatæ, & modificatæ per Pium IV. in quadam constitutione huius Pontificis prima in ordine, quæ habetur in eisdem constitutionibus r Pontificalibus, non fuerunt incursę saltem quoad Deum, & forum conscientiæ, nisi per eos qui exierunt monasteria, & religiones per exitum mortiferum. Neque omnes qui per talem exitum exierunt, quia prædictæ Bullæ non induxerunt pœnas, nisi contra apostatas a religione, vt colligitur ex earum proœmijs & verbis, ibi, *apostatas*, & ibi, *apostasia*, decies repetitis in Bullis Pauli IV. & Pij IV. & Bulla Pij IV. solum est intelligenda de his, quos comprehendit Bulla Pauli IV. quæ interpretatur illam, cum lex interpretans aliam intelligenda sit de comprehensis in ea, iuxta quandam authenticam f, & hoc determinat Cardinalis. Nec obstat quod Paulus IV. dicit in sua Bulla, *Omnes & singuli, qui post professionem per eos in ætate legitima constitutos in aliquo approbato etiam militari Ordine pare, & libere emissa temeritate propria, aut quouis prætextu, aut causa extra claustra suorum regularium locorum degunt.* Quia dicta verba debent intelligi de prætextu & causa illicitis; quoniam vna pars copulatiuæ dubij declaratur per aliam. Vnde cum verbum, prætextu, & verbum causa, sint generalia, & dubia ad licita, & illicita, debent intelligi per aliam partem copulatiuæ, ibi, *temeri a e propria*, de iniustis, & temerarijs, tum, quia illa verba, apostasia, & apostata, decies repetita, intelligenda sunt de illis qui per apostasiam degunt extra claustra, repetitio enim eiusdem verbi in eadem lege vel canone grande mysterium indicat, iuxta glossam t celebrem, tum quia nisi illa Bulla ad apostatas restringatur, posset argui Pontifex in ea de iniquitate, quod non est dicendum de lege à Paulo IV. sanctissime lata. Cum vt Theologus doctissimus nosset de legis essentiali qualitate esse iustitiam, & honestatem, iuxta ea, quæ in superioribus latè diximus. Nec Pius IV. eius constitutionem, vt non iuridicam notauit, sed solum declarauit eam, quantum ad formam procedendi, & declarandi esse priuatos beneficijs & dignitatibus, fore necessarium, vt exhiberent licentias, & à iudicibus Apostolicis eorum veritas, vel subreptio examinaretur. Vnde hodie cōstitutio Pij IV. solum habet locum in apostatis & in his qui cum literis, & dispensationibus subreptitijs in sæculo vagantur, qui per Ordinarios possunt compelli, vt ad suas natiuas religiones reuertantur eos beneficijs Ecclesiasticis priuando, prout secundum Deum melius ipsis videbitur expedire. Quod confirmat Conc. a Trid. dicens, quod non liceat regularibus à suis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint, qui vero sine prędicto mandato in scriptis obtēto repertus fuerit ab Ordinarijs locorum, tanquam desertor sui instituti, puniatur. Ex quo colligitur, quod non solum virtute constitutionis Pij IV. possunt Ordinarij procedere contra apostatas, eos ad claustrum reducendo, sed virtute dicti Concilij Tridentini ipsis facultatem ad eos coërcendos concedentis. Verum tamen est, quod non licebit ipsis Ordinarijs ipsos sine licentia in scriptis per suum territorium transeuntes detinere, neque punire si fidem fecerint se grauatos appellasse, vel de grauamine protestatos coram senioribus iter arripuisse ad superiorem, & ideo licentiam in scriptis non deferre, quia noluit eam dare Prælatus à quo appellarunt, vel iuste metuerunt eam petere, vel quia per appellationem, vel licentiæ petitionem in carcerem iniuste coniecti aufugerunt, prout affirmat Nauarrus b, hanc opinionem neruosè defendens. Supradicta sunt conformia constitutioni Innocentij VIII. quę habetur in libro Monumenta c ordinum, quæ præcipit *omnibus Ecclesiarum Prælatis, vt omnino euitent fratres Minores discedentes ab ordine post professionem, ac quod illos (cum requisiti fuerint à Ministris, & Custodibus) denunciari faciant fore excommunicatos:* nam iam modo possunt vlterius progredi contra eos procedendo, iuxta decretum Concilij superius allegatum.

q fol. 359.

r fol. 398.

f Aut hæc est. sitio. Seu de collat. 8. Card. propos. 3. in c. statutum. v. cum sua. de elect.

t Glos. in c. 1. de iure patronatus.

a Conc. Trid. ses. 25. de reg. c. 4.

b Nau. in c. null. n. 18. q. 2. in fin.

c In 1. impr. fol. 37. & in 2. fol. 141. concess. 163.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælatus teneatur requirere apostatam & fugitiuum monachum.

Respondeo dicendo, quod Abbas, & quilibet Prælatus conuentualis requirere debet monachos fugitiuos, & ad claustrum deducere, salua disciplina ordinis, iuxta quandam Decretalem d. Quæ requisitio mandatur ibi fieri annuatim in tempore Capituli. Quando tamen monachus fugitiuus ita esset scandalosus, & periculosus alijs fratribus, & aptè non posset capi, cogi, & detineri, ait e Syluester, quod fortè Prælatus, vel conuentus non teneatur reducere talem, secundum Archidiaconum, ne alijs noceat, si non speratur posse emendari; quia vtilitas communis præponitur priuatæ. Et huic dicto suffragatur D. Bonauentura f dicens de istis fugitiuis incorrigibilibus. Quod si, Deo permittente, aliqui se ipsos eijcerent, gratiæ sunt Deo referendæ, non quia illi peccauerunt, sed quod oues suas à pestifera contagione liberauit. Vnde Apostolus ad Galatas g scribens, ait, *Vtinam abscindantur, qui vos conturbant, scilicet, puritatem vestram, pacem, & famam.* Si autem speratur correctio, & impeditio malorum eius si coerceatur, vel detineatur, tenetur Prælatus, vel conuentus, & corrigere, & cogere ad redeundum, iuxta determinationem cuiusdam Decretalis h. Et si nolint, debent incarcerari. Dixi, salua ordinis disciplina, quia sic ponitur in regula B. Benedicti, quæ habet, quod ter egressus monasterium, ad monasterium recipi non debet, vt dicitur in capitulo secundo eiusdem regulæ. Et sicut incorrigibilis debet eijci à monasterio, quando in ergastulis non posset commodè detineri. Dixi (ita esset scandalosus) graue autem scandalum erit, quando alij dicunt se potius tale monasterium deserturos, quam simul cum illo moraturos, sicut ait Hostiensis se aliquando vidisse de facto, & similiter Archidiaconus hoc vidisse asserit in quadam moniali. At in hoc putat Syluester i, standum esse arbitrio boni viri.

d c. ne religiosi. ex. de regular.

e Sylu. v. apostasia. n. 10.

f D. Bonau. su. reg. q. 14.

g Ad Gal. 5.

h c. à nobis. extra. de apostat.

i Sylu. v. visitat. 11.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælatus possit vbicunque deprehendere apostatam fugitiuum.

RESpondeo dicendo, quod potestas Prælati supra suum subditum regularem est tanta, vt etiam extra suum monasterium, & territorium manentem fugientem, & malè, vel bene facientem sine licentia ipsius, possit capere realiter, & vinctum in suum monasterium adducere, sicut quicunque possidet aliquam rem, potest propria autoritate vbicunque eam inuenerit capere, & retinere, iuxta quandam legem *k*: tum quia dominus potest capere seruum fugientem vbicunque ille eum inuenerit, iuxta alias leges *l*, quarum vna habet, curialem vel cohortalem, id est, curiæ vel cohorti obligatum fugientem capi posse autoritate curiæ, vel cohortis cui obnoxius est. His & alijs hanc conclusionem probat Nauarrus *m*. Et licet hoc ius cõmune concedat, priuilegia tamen amplius concedunt fratribus Minoribus, quod scilicet, eorum Generales, & Prouinciales Ministri ac Custodes, & cæteri fratres ordinis Minorum, possunt apostatas, & insolentes dicti ordinis excommunicare, ligare, capere, & carceri mãcipare, si videbitur expedire, vt concessit Innocen. VIII. *n* Quod ipsum concessit Clemens *o* IV. in quocunq; habitu eos contigerit reperiri, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, & in Marimagno *p* fratrum Carmelitarum idipsum conceditur. Et additur, quod præfati fratres apostatæ possunt capi, & incarcerari, &c. in quocunque loco, etiamsi in curia Romana inueniri eos contigerit, in qua sicut extra possunt Prælati dicti ordinis super subditos suos, ratione professionis, tam tacitè, quam expressè emissæ, tanquam Ordinarij procedere: ita habetur in libro Monumenta *q* ordinum. Multa circa hoc inueniuntur priuilegia, quæ esset fastidiosum recensere, & ne fastidium ingeram, ea ex proposito subticeo, aduertendo ex ipsis colligi non solum Prælatos suos subditos apostatas, & fugitiuos capere posse, sed omnes alios sui ordinis apostatas, & fugitiuos, vbicunque eos sine licentia in scriptis inuenerint, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, & ita vsu, & consuetudine in nostra, & alijs religionibus receptum videmus. Ita concessit Leo X. congregationi Camaldulensi, & Eugenius IV. congregationi montis Olíueti, & congregationi S. Iustinæ, & S. Benedicti Hispaniæ, & Clemens III. & Clemens IV. & Gregor. IX. Carthusiensibus, prout refertur in Compend. *r* Cistertij ordinis.

k l. si quis. §. differentia ff. de acquir. poss. ff.
l l. 1. §. per seruum qui in fuga ff. de acq. poss. l. 1. C. vbi curialis vel cohortalis.
m Nau. in ca. nullam. 18. q. 2. n. 50.
n Habet in li. Monum. ord in 1 imp fol. 327. & in 2. fo. 121. conc. 264.
o Habet. in eod. li. in 1. impr. fo. 58. & in 2. fo. 24. conc. 329.
p in §. apostatas corrigi quoque ordinu.
q In 2. impr. fo. 186. conc. 470.
r Tit. fugitiuus. §. 5.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati teneantur petere licentiam à fratribus ad sua monasteria accedentes.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus V. Romæ apud D. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, septimo Kalendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio, in constitutione contra illegitimos criminosos volens multis malis remedio Apostolico obuiare, sequentem ponit constitutionem, dicens: *Sed quia interdum Satanas in Angelum lucis se callide transfigurat, ac perditi quidam, & facinorosi homines, quod sæpe vidimus, & experti sumus, instigante antiquo pacis, & religionis hoste, non veriti sunt temerario ausu habitum religiosorum assumere ea mente, vt veluti sub ouina pelle lupi rapaces per dolum, & insidias Christi fideles incautos, & nihil male à religiosis suspicantes opprimerent, siue, vt post scelera patrata viam faciliorem ad fugam haberent, siue, vt sanctam curiæ sæcularis, quæ eos prop. modum interceptos persequebatur, manus aufugerent. Et contingit aliquando ipsos sicarios religiosos vestibus indutos à veris religiosis dolo, ac fraude deceptis, intra domus regulares hospitio receptos fuisse. Prohibemus eodem modo atque interdicimus, ne quis regularis ex vna prouincia ad aliam prouinciam sui ordinis transeundo etiam in itinere intra aliquod monasterium, domum vel locum alterius prouinciæ ad habitandum, vel tanquam hospes recipi, aut ad modicum tempus diuertere possit, nisi à superiori eius loci vbi residet expressam licentiam residendi in scriptis obtentã, seu literas obedientiæ, vel commendatitias secum deferat, atque exhibeat, vel nisi ita cognitus sit iis ad quos diuerterit, vt de eius persona nullus omnino dubitationi, aut suspectioni locus relinquatur.* Et addit infr. Sixt. V. *Volumus, vt hi qui etiam pietatis, vel hospitalitatis prætextu regulares alterius prouinciæ ignotos, aut sine licentia, vel literis omnino receperint pœnas priuationis vocis actiuæ & passiuæ, necnon officiorum, graduum, honorum & dignitatum obtentorum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant.*

Circa quam constitutionem primo est notandum in religione in qua non seruatur à maiori parte superiorum ipsius, non obligat alios volentes eam seruare, prout diximus suprà in quæst. 6. art. 10.

Secundo est notandum, quod pœnis huius constitutionis non afficiuntur Prælati, qui recipiunt religiosos suæ prouinciæ ad eorum monasteria, sine licentia suorum superiorum diuertentes. Hæc enim constitutio loquitur, quando recipiuntur fratres alterius prouinciæ, vt patet ex eius verbis ibi, *ex vna prouincia ad aliam prouinciam*: & ibi, *alterius prouinciæ*: & infrà ibi, *alterius prouinciæ ignotos*. Supponit enim Summus Pontifex, quod si sunt fratres eiusdem prouinciæ ab aliquo eiusdem conuentus in quo recipiuntur, debent cognosci, aut saltem possunt ab ipsis religiosis cognosci ex interrogationibus, & informationibus cum ipsis habitis. Et licet dicta constitutio loqueretur vniuersaliter etiam de religiosis eiusdem prouinciæ, ea sine dubio non debet habere locum in religioso cognito ad aliquod monasterium sine licentia diuertente, cum in eo cesset ratio huius constitutionis, quæ fuit impedire ne sicarij, & criminosi in cõuentibus vestiti habitu regulari hospitarentur, & dolo, & fraude delicta, & scelera committi ab ipsis solita continuarent; ita vidi in facti contingentia fuisse responsum à viris doctissimis, quorum sententiæ ego quoque læto animo subscripsi, iudicans Prælatum dictum religiosum recipiẽtem in pœnas huius constitutionis minimè incurrisse.

ARTICVLVS VIII.

Qua pœna puniantur hi fugitiui.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. pro ampliori conseruatione congregationis Cistertij, & congregationis S. Benedicti Hispaniæ, anno Domini millesimo quadringentesimo sexto, & Cælestinus V. pro sua congregatione, *Prohibuit quicunque ex monachis conuersis, & personis religiosis monasteriorum earum, ne sub excommunicationis incurrenda pœna ipso facto sine generalis reformatoris, vel etiam Abbatis, & conuentuum, quorum tunc religiosus fuerit, petita & etiam obtenta licentia à monasterio exire possit, etiamsi ad quemcunque alium ordinem, vel locum, seu quodcunque aliud monasterium earum, vel cuiusuis ordinis transire velit, quam excommunicationem incurrere voluerunt Abbates, Priores, religiosos, & superiores dictum transeuntem recipientes, si postquam per dictos congregationis monachos requisiti intra trium dierum spatium dictum translatum ad proprium monasterium, à quo exierit sine difficultate non remiserint cum effectu, à qua tam recipientes, quam transeuntes, nisi in mortis articulo, ad suum monasterium reduxerint absolui nequeunt.* Circa quam concessionem aduerte primo cum Collect. *a* cõpendij Cistertij, quod ad nullum alium etiam Carthusiensium ordinum, nisi petita & obtenta licentia supradicta monachis Cistertij trãsire licet, etiam virtute literarum Apostolicarum, nisi in eisdem de monasterio, & ordine, & dicta concessione specialis, & expressa mentio habeatur cum decreto irritante, quidquid secus. Imo ait, quod concordia est facta inter Cistertienses, & Carthusienses, quod nullus monachus ordinum suorum de vno ad alium sine licentia possit transire.

a Collect. in comp. tit. fugitiuus. §. 1. & 2.

Secundo est notandum, quod licet monachi S. Benedicti, congregationis regni Portugalliæ supradicto gaudeant priuilegio, eo tamen ipsi non vtuntur, vt patet ex quadam constitutione facta à dictis Patribus in capitulo

capitulo generali celebrato in sancto Martino de Tibaes, decima tertia die mensis Maij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo, cuius tenor lingua Lusitana est qui sequitur: *Quando algum religioso da nossa Ordem se quiser passar a outra Ordem dos Mendicantes, não facilmente se lhe conceda mas nó lhe conceda. Porem se elle a tomar nó lhe conceda: vase em boa hora; pois os canones declarão, que pretica licita, & nem obtenha, ao tal religioso se podesse mudar a outra religião mais estreyta. E se de fora pedir a tal licença deuida. Mas se vem esta cor andar vagueando: mandamos, que o prendam, & castiguem como fugitiuo.*

ARTICVLVS IX.

Qua pœna puniantur dictos fugitiuos recipientes.

Respondeo dicendo. *Quod nulla persona Ecclesiastica, vel secularis, quacunque dignitate prædita aliquem ex Prælatis, vel Monachis absque superiorum licentia, apud eos diuertentem recipere, & penes se detinere audeant, etiam prætextu arctioris vitæ ordinis, vel obseruantiæ, etiam autoritate quarumcunque literarum Apostolicarum, in quibus de Prælato, monacho & congregatione nominatim expressa mentio facta non fuerit. Recipientes verò si intra tres dies, postquam eis præsens priuilegium innotuerit, prædictum Prælatum, vel monachum eidem congregationi cum effectu non restituerint, vel à se realiter abiecerint: excommunicationis sententia ipso facto innodati existant, in qua, nisi in mortis articulo, vel à sede Apostolica absolui nullo modo possint.* Ita concessit Leo X. congregationi Camaldulensi. Et Iulius II. congregationi montis Oliueti, & Innocent. IV. *b* nobis Minoribus *concessit, quod retinentes fratres fugitiuos, & ipsi fugitiui sint ipso iure excommunicati. Nec non remaneant etiam excommunicati eisdem auxilium, consilium, aut fauorem præstantes*, prout concessit Iulius II. ordini Prædicatorum, & habetur in libro Monumenta *c* ordinum. Attende tamen (prout ait Collector *d* priuilegiorum Mendicantium) quod in Mari magno fratrum Carmelitarum additur quædam clausula, scilicet, *quod possunt Prælati ordinis promulgare sententiam excommunicationis in detinentes fratres discedentes, vel apostatas siue tales retinentes sint laici, siue clerici.* Ita habetur in lib. Monumenta *e* ordinum. Et ait Collector, se videre, quod hæc est magna autoritas concessa Prælatis ordinis: & quod alibi non inueniatur similis. Circa quam concessionem est aduertendum, quod recipientes, & detinentes supradictos fratres, non inquantum fugitiuos, & apostatas, sed inquantum consanguinei, affines, aut amici, & familiares benignitate quadam naturali ipsis benefaciendo non incidunt in dictam excommunicationem: quod probatur. Nam etiam Bulla Cœnæ, quæ quotannis publicatur, & intimatur, excommunicat detinentes hæreticos, aut eis auxilium præstantes. Et secundum communiter Doctores illa excommunicatio non comprehendit recipientes, aut auxilium præstantes supradictis, non tanquam hæreticis, sed tanquam amicis, aut alio vinculo humanitatis addictis. Solum enim recipientes, & auxilium præstantes ipsis hæreticis, inquantum hæreticis comprehendit, vt rectè notauit Caietanus. Tum quia potest quis, licet non teneatur, eisdem etiam non extreme indigentibus subuenire quatenus homo, argumento cuiusdam canonis *b* loquentis de peccatore, dicentis; *quia peccator est, corripe; quia homo, miserere.* Et ibi, *Nulli homini claudenda est misericordia, sicut nulli peccatori impunitas relaxanda est*: tum quia nullo canone contrarium probatur. Licet multis probari possit, eum præsumi fauere hæretico, qui sciens eum esse talem fauet ei sine aliqua circunstantia, quæ excusare posset eum etiam in foro exteriori à tali præsumptione, quales multæ occurrere possunt fundatæ in timore, necessitate, cognatione, vel vtilitate, in pace, militia & bellis, in quibus videmus, & legimus Catholicos Imperatores, & Reges donis, ducibus, & militibus fauisse Lutheranis. Quoad forum autem interius, in quo sola veritas respicitur, facile est decernere fauorem datum alicui eo respectu, quo malus, & hæreticus est a dato ab ipso, eo quod proximus, & a Christo redemptus. Ita doctissimus Nauarrus *c*, supradictis consentiens. Vnde sic debemus in nostro casu theologizare, quod scilicet non remaneant excommunicati recipientes apostatas, & fugitiuos, si hunc illis fauorem impendunt, non titulo, & colore apostasiæ, aut fugæ à religione, sed titulo pietatis, amicitiæ, & consanguinitatis, & benignitatis erga proximos affectos satis debitæ. Et iuxta hanc Theologiam priuilegia suprapòsita sunt explicanda.

a Ita habet. in lib. Monum. ord. in 2. impr. fo. 260. c. 951.
b In 1. impr. fo. 133. conc. ...
d In apostata ab ord. §. 8. in fin.
e In 1. impr. fo. 183. conc. 452.
b ca. duo ista nomina. 23. quæst. 4.
c Nauar. in c. 27 n. 45.

ARTICVLVS X.

Vtrum apostatæ & fugitiui fratres sint à suis Prælatis benignè suscipiendi.

Respondeo dicendo, neminem negare posse apostatas, & fugitiuos fratres, qui sui sacri ordinis habitu derelicto vagantur, dignos esse regulariter vituperio, indignos auxilio. Tum quia manum ad aratrum postquam miserunt retrò aspexerunt, & effecti sunt indigni regno Dei, iuxta dictum *d* Domini nostri Iesv Christi. Tum quia multa addunt, & committunt digna maximo supplicio: cum cæteris paribus omnia in eis peccata sint aliquanto maiora, etiamsi ob solam circunstantiā religionis non fiant semper mortifera, quæ absque illa solum sunt venialia, secundum Diuum Thomam *e*. Ob quæ, & alia multi pijssimi, & circunspecti viri nullo alio remedio iuuandos putant, quam vt redeant in monasteria, vnde exierunt, pœnas omnes quantumlibet graues eis paratas subituri, & si redire noluerint, vel redeuntes non recipiantur ab eis, nulla præterea cura de eis habeatur: imo tanquam perditæ, & derelictæ oues relinquantur, à dæmonibus vt plurimum deuorandæ. At doctissimus, nec minus pius Nauarrus *f* ex multis probat. Primò eos, qua parte fieri potest tum blandiendo, tum docendo inducendos esse, vt ad idem aratrum, in quod manum miserant, redeant, & ita pareant, vt contumacia & inobedientia, quibus vsi sunt, in duplicatam obediētiam, & reuerentiam commutentur. Deinde, quod si ad id non potuerint induci, audiantur, ex quibus impedimentis ad id peragendum retardantur, & iuxta illorum varietatem eis prouideatur; alijs quidem facta facultate transeundi ad eiusdem ordinis monasteria, alijs ad alias eiusdem ordinis prouincias, alijs ad alios ordines æquales, alijs etiam ad laxiores: quod prudentiæ, & superiorum iudicio relinquitur. Ex his colligitur, qua benignitate sint isti miseri recipiendi, & tanquam oues perditæ à pastoribus super humeros suos subleuandæ, non extinguentes hæc ligna fumigantia, & hos calamos quassatos non infringētes. Ad similitudinem Saluatoris Domini nostri, considerantes Dominum posuisse hos homines super capita sua. Non solum enim sunt trahendi subditi à Prælatis super humeros, sed super capita. Nam eorum regimen non solum est onus humeri, sed etiam capitis. Debent enim viribus gubernari, & discretione, & prudentia subleuari, & blanditijs attrahi.

d Lucæ 9.
e D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 9.
f Nauar. Baptismus. n. 23.

ARTICVLVS XI.

Vtrum bona apostatarum, & fugitiuorum ordinis Minorum pertineant ad ipsum ordinem.

Respondeo dicendo, quod ipsi apostatæ nihil sibi quærūt singulariter, nec monasterio alicui suo. Quia licet regulariter religiosi aliorum ordinū contrahendo vtiliter quærant suo monasterio, vel ordini, iuxta doctrinam Innocentij *g*, siue cōtrahant nomine suo, siue nomine monasterij, vel ordinis, siue impersonaliter, vt tradit Nauarrus *h* post Baldum. Frater tamen Minorita de Obseruantia non potest id facere: quia monasteria, & ordo sancti Frācisci de Obseruātia sunt incapacia dominij & possessionis omnium bonorum pecuniariorum, iuxta suam regula à iure cōmuni confirmatam, & declaratam. Loquendo tamen secundū priuilegia ipsi ordini concessa, aliter est procedendū. Leo enim X. concessit, *Vt quandocunq; acciderit, quod fratres*

g c. cum olim. de priuileg.
h Nam in ca. non dicatis. 12. q. 1. n. 12. Bal. in l. fertum. C. de post.
i ca. exiit. §. ad hæc. de ver. signif. & Clem. exiuit. §. proinde eodem tit.

fratres Minores extra obedientiam vagantes obseruantia fuerint capti, aut sponte redierint ad ordinem; qui aliqua bona habuerint, quæ tempore apostasiæ diuersis vijs acquisierint, possint Prælati ordinis, & alij fratres, quibus ipsi commiserint accipere alia bona, & ea exigere à quibuscunque personis ea detinentibus, & vti illis, si talia sint, quorum vsum liceat fratribus habere, vel si huiusmodi non sint, quibus in propria specie fratribus vti non liceat, vt sunt pecunia, vestes sæculares, & similia, quod fiat de talibus rebus, sicut fieri mandatur in declaratione suæ regulæ de similibus, quando sibi ab alijs dantur, vel in testamentis legantur. Et concessit quod si oportuerit huiusmodi bona in iudicio petere, possit hoc facere Procurator seu Syndicus ordini deputatus autoritate Sedis Apostolicæ, vel alius amicus spiritualis fratrum, qui ab aliquo Prælato ordinis ad hoc fuerit nominatus. Ita habatur in Supplemento k. Ex quibus infertur, quod omnes obligationes actiuæ, aliaque iura vtilia, quæsita per Minoritam apostatam pertinent ad Sedem Apostolicam, & possunt peti à dicto syndico, & disponi ab his, prout Prælatus dicti ordinis ordinauerit, non tamen secundum rigorem syndicus tenetur ad omnia debita liquide contracta per dictum apostatam, cum ipse syndicus sit constitutus nomine Sedis Apostolicæ, quæ pro conseruatione ordinis, & quiete fratrum recipit in se dominium istarum rerum. Non tamen constituitur ad soluendum debita ab ipsis fratribus contracta, cum ius resistat obligationibus ab ipsis initis: non tamen resistit acquisitioni dominij, quod per ipsos Sedi Apostolicæ in vtilitatem horum fratrum potest obuenire. Et hoc videtur tenendum. In quam partem inclinat Nauarrus a: licet in hac difficultate aliquantulum fuerit hallucinatus propter ignorantiam supradictæ concessionis Leonis X. Vnde infertur, quod apostatæ, & fugitiui aliarum religionum habentium bona in communi, quibus potest acquiri aliquid in communi, possent petere prædictas actiones, & iura. Minime tamen obligantur loquendo secundum rigorem ad soluendum debita per ipsos apostatas contracta: verum est tamen quod sicut ille, qui emit rem Ecclesiæ sine solemnitate non potest repetere pretium ab Ecclesia, prout dicitur in iure b, nisi pretium sit conuersum in vtilitatem Ecclesiæ: vt argumento eiusdem Decretalis c tenet Syluester: ita etiam non possunt creditores petere à monasterijs sibi debita ab apostatis ipsorum monasteriorum, nisi id, propter quod debitum fuit contractum, conuersum sit in vtilitatem ipsorum monasteriorum. Qui enim sentit commodum, sentire incommodum quoque necesse est, prout ait quædam iuris regula d. Adeo hoc videtur verum, vt id etiam sentiam affirmandum in fratribus Minoritis regularis Obseruãtiæ, si ad ordinem reuersi aliqua bona secum traxerint; ex his enim debet Syndicus ipsorum fratrum debita persoluere, non enim credendum est, piam Sedem Apostolicam velle sibi applicare dictorum bonorum dominium, ita vt debita per dictos fratres contracta minime ex rebus per ipsos acquisitis soluantur.

k fo. 61. conc. 203.

a Nauar. lib. 3. consi. ti. de reg. consil. 95.

b 12. q. 2. c. non liceat c c. 1. de pret. Syl. vt aliu n. 14.

d c. qui sent. de reg. iur. in 6. Cle. 1. de consi.

ARTICVLVS XII.

An prædicti apostatæ, & fugitiui ad ordinem cum aliquibus bonis redeuntes teneantur scribere memoriale creditorum & debitorum, & ipsum suo Prælato præsentare.

RESPONDEO dicendo, quod prædicti cuiuscunq; sint ordinis, tenentur scribere aliquod memoriale creditorum & debitorum, & scripturarum, & testium, quibus ea, quæ oportet, probentur, & tradere illud suis Prælatis, petendo ab eis humiliter, vt dictis debitis satisfaciant: siquidem ipsi nihil habent, nec habere possunt proprium, vt tales satisfactiones fiant, & debita per eos contracta soluantur. Sed quid, si apostata fuit propter apostasias & alia eiectus à religione per sententiam iuridicam & diffinitiuam: & cum esset in vinculis, eius Prælatus, ipsi per obedientiam præcepit, vt omnia eius debita propalaret, dicens se ex bonis ab ipso ad religionem per apostasiam adductis paratum esse omnibus creditoribus satisfacere, & ipse quandam debitorum summam patefecerit. Postea autem eiectus à religione misit epistolam ad Prælatum: qua ipsi alia in multo maiori quantitate debita satisfacienda indicauit, dicens cum hoc suam conscientiam exonerare. Nunquid tenetur Prælatus ex dictis rebus hæc nouè manifestata debita satisfacere? Ad quod respondeo, quod non tenetur ei credere in isto casu; cum nemo secundum ius credatur peccare: & ipse apostata sub obedientia, & excommunicationis sententia iussus manifestare omnia debita, asseruit minorem multo summam obligatum esse persoluere. Cui asserto magis credendum est quam secundo: cum primum fuerit dictum sub dicta censura, & obedientia, secundum autem non. Præterea potest præsumi de tali excluso, quod eam summam & ea debita postea fraudulenter propalauerit, conuentione facta cum fictis creditoribus dicendo ea ipsis deberi: vt sic summa, quam in apostasia quæsierat, ad suas manus posset peruenire, & ipsi religioni nihil relinqueretur: quod non est alienũ ab ipsis, cum totam suam vitam in fraudibus, & cauillationibus consumant. Præterea hoc probatur: nam secundum iura rei confessioni primæ magis est credendum, quam secundæ; præsertim quando prima est iudicialis, prout cum communi contra Bartolum tenet doctissimus Couarruuias e, Menchaca, & Iulius Clarus; & ita consuluit in facti contingentia, cui dicto subscripsit quidam doctus & religiosus vir.

Sed contra dicta in his duobus articulis adest nobis quædam constitutio Pij IV. incipiens, *Cupientes malitiæ nonnullorum*, &c. data Romæ, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo, septimo die Decembris, Pontificatus sui anno primo. Qua determinauit, quod omnia acquisita per negociationem illicitam clericorum, & religiosorum, quæ in tempore mortis eorum remanserunt inconsumpta, vel quibus in vita priuantur, Sedis Apostolicæ Cameræ applicentur. Quam Bullam refert Nauarrus f, dicens eam continere ius nouum: tum quia nusquam hoc alibi inuenitur statutum: tum quia vtitur verbo, *decernimus*, quod inducit ius nouum. Quo fit, vt non adeo sit firmum (vt ait Nauarrus) id quod quidam responderunt, scilicet omnia pertinere ad monasterium, vnde iam professus, sine licentia exiuit, in hac enim Bulla, quam ipsi non viderunt, contrarium videmus contineri, quod tanquam quotidianum valde videtur notandum, & consulendum esse monasterijs; quorum religiosi talia taliter quæsierunt, vt se componant cum Camera Sedis Apostolicæ, quæ in illa ius habet, quo iure optimo, & firmo talia bona petere possint? Hæc Nauarrus. Ex qua Bulla ibi, *Quibus etiam illos viuentes priuari, & eis destitui contigerit*, colligitur bona apostatarum, quibus ipsi in vita priuari, aut destitui contigerit, non pertinere ad monasterium, sed ad Cameram Apostolicam. Nam respondetur, prædictam constitutionem intelligendam esse de bonis acquisitis illicite ab apostatis extra claustra degentibus, quæ inuenta fuerunt tempore mortis eorum. Hęc enim veniunt sub nomine spoliorum, non autem de bonis acquisitis à Regularibus apostatis, aut fugitiuis, qui ad sua monasteria reuertuntur. Bona enim ista ad ea pertinent monasteria (iuxta decisionem iuris communis) quibus talis fugitiuus debet cum alijs fratribus alimentari, si in claustro manserit. Et si propter eius demerita expellatur, debet ei subueniri de vestitu, & alijs necessarijs, ne statim cogatur mẽdicare, iuxta doctrinam Nauarri g. Et secundum hunc modum intelligenda est constitutio Gregorij XIII. quæ habetur inter constitutiones Pontificales eiusdem Summi Pontificis. Quæ incipit, *Officij nostri partes*, &c. Nam ea constitutio loquitur de bonis apostatarum, & fugitiuorum, aut religiosorum viuentium, & decedentium extra claustra, vt patet ex eius verbis, ibi, *Post eorum obitum*. & ibi, *sufficientis fuerint testandi, aut de illis disponendi facultate suffulti*. & ibi, *nomen & eius veri hæredis, illiusque naturam sortiri*. Et secundum hunc sensum allegauit dictam cõstitutionem Nauarrus h, dicens per eam bona acquisita à religioso apostata decedente extra claustra, Cameræ Apostolicæ deberi.

e Cou. lib. var. cap. 1. Menchaca controu. vsf. freq. c. 2 n. 4. Iul. Clar. in pract. crim. § fi. q. 55. n. 12.

f Nau. de spol. cle. § 9. num.

g Nau. vbi su. num. 5.

h Nau. lib. 3. cons. ti. de stat. mon. con. 17.

debere. Imo ex hac Gregorij XIII. constitutione, colligitur constitutionem Pij IV. tantum de his bonis esse accipiendam. Nam allegans constitutionem prædictam, dicit eam continuisse, bona acquisita à dictis Regularibus extra claustra post eorum obitum ad eandem Cameram Apostolicam pertinere. Et dictæ constitutiones determinantes omnia illa Cameræ Apostolicæ applicari, sunt intelligendæ, deducto ære alieno, & solutis debitis, quibus ipsi apostatæ tenebantur, sicut explicat Gutiertez *a* aliam similem constitutionem Pij V. determinantis ornamenta, paramenta, vasa, missalia, gradualia, libros cantuum, & omnia auri, & argenti consecrata, & omnia destinata per quemcunque beneficiarium, aut Prælatos Commendatarios, ad cultum diuinum applicari tempore mortis ipsorum, siue ab intestato, siue cum testamento decedant, Ecclesijs, monasterijs, & beneficijs, vbi dicti beneficiarij, Prælati, & Commendatarij suum titulum habent, & redditus colligunt, etiamsi ad testandum habeant facultatem. Hæc enim constitutio intelligitur juridice ab ipsomet Gutierrez, deducto prius ære alieno, & debitis quibus alias minimè potest satisfieri.

a Gut. lib. 2. pract. c. 94 in fin.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum solum bona acquisita ab apostatis per negotiationem contra institutam, applicentur Cameræ Apostolicæ?

RESpondeo dicendo, quod dupliciter potest considerari negotiatio illicita: quædam enim est contra virtutem iustitiæ specialem, quæ non solum inducit peccatum, sed etiam obligationem, ad restituendum. Alia est quæ fit contra virtutes Morales, vt quæ fit à regularibus, & Ecclesiasticis, quibus prohibitum est iuxta sacros canones negotiari, prout tradit Panormitanus *b*, & resoluit post alios Nauarrus. Et hæc solum inducit peccatum sine obligatione aliqua ad aliquid restituendum. Hanc differentiam innuit D. Thomas *c*, Gregorius Lopez, Didacus Perez, & Nauarrus. Et iuxta hæc quæritur, an solum pertineant ad Sedem Apostolicam bona apostatarũ cum negotiatione illicita contra virtutem specialem iustitiæ acquisita, quæ obnoxia erant restitutioni, an etiam ea, quæ acquisierunt dicti apostatæ contra sacros canones eis negotiari prohibentes? Cui dubio respondetur ex traditis ab ipsomet Pontifice Pio IV. Vbi, postquam dixit per illicitam negotiationem acquisita Cameræ Apostolicæ applicari, addit, *vel alias contra sacros canones*. Per quæ verba satis explicat ipse Summus Pontifex quæsita ab ipsis regularibus per modos eis à sacris canonibus prohibitos, Cameræ Apostolicæ applicari: quæ profectò magna ampliatio est. Nam eam consequitur, quod quæsita per quascunque personas Ecclesiasticas, & regulares ex beneficijs contra iura retentis, ex officijs sæcularibus contra iura exercitis ex arte Medicinæ, & Chirurgiæ, vel alia eis prohibita, ex obsequijs item indecenter regibus, & alijs sæcularibus personis contra iura canonica exhibita, sunt reseruata Papæ, & veniunt nomine spoliorum Cameræ Apostolicæ applicanda.

b Pan. in c. 1. & 2. de post. Nau. c. 25. n. 108 & lib. 3. cons. tit. de fur. ab int. cons. 3. p. 212. in 1. impre. c D. Tho. 2. 2. q. 62. art. 1. & 2. & Greg. in l. 45 par. 1. v. consu vo luns. Per. in l. 3. 18. 1 verbo, mandamiento. f. 1. ordi. Nau. lib. 3. cons. 1. de test. con. 10. p 205. in 1. imp.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum propter crimen Apostasiæ quis à religione rectè possit expelli?

RESpondeo dicendo, quod expellere aliquem à religione res est maximæ considerationis. Et ideo ad explicandam istam difficultatem videndum est, in quo casu hoc sit licitum Prælatis regularibus. Et aduerte, quod Alexander VI. fecit *facultatem Generalibus, ordinis Minorum, vt per semetipsos duntaxat, & Prouincialibus, vt per eos cum consensu maioris partis capituli dicti fratres ordinis, quos incorrigibiles repererint, habitu expoliare valeant, & ab ordine eijcere. Atque contra quoscunque eis auxilium, consilium, fauorem publicè, vel occultè, directè, vel indirectè, aut quouis quæsito colore supradictis habitus dilatione præstantes, etiam cuiuscunque dignitatis, gradus, ordinis aut conditionis fuerint, per censuras Ecclesiasticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione postposita) procedendi inuocando etiam, si opus fuerit, auxilium brachij sæcularis.* Ita habetur in libro Monumenta *d* ordinum. Ex [illegible] priuilegio colligitur, quod dicti Prælati solum eijcere possunt à religione quos incorrigibiles legitime [illegible]cauerint, prout aduertit D. Bonauentura *e* addens, oportere excessus, & incorrigibilitatem esse notoria: ita quod alij eius exemplo possint infici, si retineatur in ordine, & extranei scandalizentur, quod talis in ordine sustineatur. Itaque propter vitandum scandalum, & propter incorruptionem ordinis debet eijci præuaricator voti. Et sic secundum hunc sanctum Doctorem, tria debent concurrere ad hoc, vt iuste possint fratres ab ordine eijci. Primum, quod eorum delicta sint notoria fratribus, & sæcularibus. Secundum, quod suo malo exemplo corrumpant alios fratres. Tertiò, quod probetur esse incorrigibiles. Nec obstat, ait Doctor sanctus, quod Papa Alexander VI. absolute concesserit incorrigibiles posse ab ordine expelli, nullam mentionem faciens de notorietate suorum delictorum, & de corruptione aliorum fratrum suo malo exemplo. Nam respondet, quod in foro exteriori possunt Prælati supradicta facere absolute, at in foro conscientiæ minime id esse tutum iudicat. Quia nec Prælati ordinis, nec Papa potest liberare fratres huiusmodi ab obligatione, qua in professionis emissione per votum solemne se astrinxerunt. Eijciendo autem tales absolute extra ordinem vltra scandalum, quod in animis sæcularium potest generari, est exponere illos periculo damnationis æternæ, cum sic eiecti nequeant seruare regulam, quam promiserunt. Sed tales debent perpetuis carceribus mancipari, ac secundum exigentiam delictorum puniri etiam vltimo supplicio, prout puniri solent clerici sæculares, secundum iura Canonica, quibus subijciuntur religiosi, sicut reliquæ personæ Ecclesiasticæ. Hæc D. Bonauentura. Bene possem aduersus hanc modificationem aliqua adducere: at cum eijcere aliquem à religione sit res magnæ considerationis, & considerem maximam huius Seraphici Doctoris Ecclesiæ clementiam, in ea proponenda, ipsam libentissimè amplector. Sed ad eius perfectam explicationem videndum est, quis dicatur incorrigibilis, vt sic à religione possit expelli. Pro quo aduertendum est primò, quod in religionibus hoc est per constitutiones ipsarum declaratum. Nam in constitutionibus ordinis Prædicatorum definitur, *quod incorrigibilitas fratris, quare ab ordine est eijciendus, est quando, scilicet, culpas non timet committere, & pœnas recusat ferre, vel ex earum sæpius repetita correctione iudicio discretorum cognoscitur non proficere. Talis de consilio discretorum si expediens iudicatur, potest magister ordinis, vel capitulum Prouinciale, facere vt exutus habitu de ordine expellatur.* Sic habetur in constitutionibus *a* Prædicatorum nouiter impressis per Reuerendissimum Iustinianum, Romæ, anno millesimo quingentesimo sexagesimo sexto. Per quam cõstitutionem exploditur à dictis Patribus opinio Syluestri *b* dicentis, quod quandiu iste frater voluerit se corrigere, non debet expelli à religione, quia secundum D. Thomam *c* hæc expulsio est sicut excommunicatio, quæ non, nisi in contumacem, & in eum, qui se corrigere non vult, fieri debet. Et opinio Armillæ *d* dicentis, quod nullus religiosus quantumcunque malus si vult corrigi debet expelli, sed est sequestrandus, & incarcerandus, & ibi debet puniri secundum constitutiones, quia hoc magis conducit correctioni eius, & magis scandala vitantur. Et certe si eius correctio quæratur, hoc præstat. At in nostra religione ille dicetur incorrigibilis secundum ordinationes *e* generales Toletanas, *Qui ter fuit iuridice conuictus, & punitus de eodem crimine graui, & non fuit correctus.* Et in ordinationibus generalibus Vallisoletanis factis in Capitulo Generali celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, ad coërcendam delinquẽtium insolentiam fuit declaratum, *illum dici incorrigibilem, qui ter fuit conuictus, & punitus de aliquibus criminibus grauibus, etiam distinctis, & nunquã fuit*

d In 1. impr. fo. 56. con. 65.

e Bonau. sup. regul. fratrũ Min. q. 14.

a In 1. dist. c. 19.

b Sylu. verb. religio. 6. §. 17.

c D. Thom. quodli. 12. in fin.

d Arm. v. religio. vlt.

e cap. 6 tit. de incorrigibili.

fuit emendatus. Ex quo colligitur, quod committens tres apostasias, propter quas fuit iuridicè punitus, & nunquam fuit emendatus, potest expelli à religione: si aliam postea commiserit, cum apostasia delictum graue ex sua natura sit, & committentes ipsam in eodem crimine perseuerantes, vt suspecti de fide ab inquisitoribus reputentur, tanquam contemptores censuræ Ecclesiasticæ excommunicationis, in quam per apostasiam incurrunt, & vt excommunicati in suis religio-
f Conc. Trid. sess. 25. de re. c. 3. in fin.
nibus anathematizantur. Dicit enim Concilium f Tridentinum, quod si quis obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit.

ARTICVLVS XV.

Vtrum apostata, qui in nostra religione Minorum non fuit ter conuictus, neque ter punitus, possit expelli à religione propter hæc, & alia grauia delicta, quæ in apostasiis, & in religione commisit.

Respondeo dicendo, quod si quis religiosus quatuor commisit apostasias, in quibus per multum tempus perseuerans excommunicatus sacra celebrauit, & sacramentum pœnitentiæ sæpe sæpius ministrauit, & contra præceptum suæ regulæ pecuniam contrectauit, & alearum ludum prohibitum sæpe sæpius cum secularibus exercuit, cum maximo suæ religionis detrimento, & secularium scandalo, & fratrum, quos ad ludendum prouocabat, docendo eos alearum ludos prohibitos, & inter fratres ipsos discordias disseminando, mendacijs, & dolis eos infamando sine spe alicuius correctionis, & emendationis ad meliorem frugem potest iure optimo expelli in ordine Minorum ab ipsa religione tanquam membrum putridum, & incorrigibile. Pro qua opinione facit primò quædam declaratio Parlamenti Parisiensis: in qua fuit declaratum, quod in criminibus grauibus, in quibus non imponitur pœna mortis, reputatur clericus incorrigibilis ad effectum, vt degradatus possit tradi brachio seculari, si bis ipsi venia fuit data. Quam doctrinam dicit Iu-
g Cla. in pra. crim. q. 36. nu. 34. Sal. in pra. c. 140. §. d. incorrig.
lius Clarus g sibi videri iustam, & iuridicam, à qua non recedit Salzedo in sua practica criminali Canonica. Si igitur hic clericus, aut sacerdos reputatur incorrigibilis ad effectum, vt possit tradi brachio seculari propter id solum, quod eius delicta bis fuerunt condemnata, & non fuit emendatus: à fortiori debet iudicari incorrigibilis dictus malus religiosus ad effectum, vt cum confusione possit expelli à religione: quæ non est tam grauis pœna sicut degradatio, & traditio brachio seculari: cum eius grauia crimina non bis, sed sæpe sæpius fuerint ab eius Prælatis condonata, vtentibus clementia à Concilio Trident. commendata, volentibus clementia magis, quam rigore ipsum ad pœnitentiam adducere. Quod propter eius induratum animum, & impœnitens cor, nunquam efficere potuerunt. Et certè D. Paulus hanc nostram veritatem manifestat in
h Ad Rom. 2.
epistola, quam ad h Rom. scribit, dicens; *An ignoras, quod patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor thesaurizas tibi iram.* Vides, quomodo Paulus notat habere impœnitens cor, id est, incorrigibile, illum, qui contemnit clementiam, & bo-
i Esai. 1.
nitatem Iudicis delicta condonantis. Esaias i etiam nobis hanc veritatem prædicat dicens: *Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* Et statim addit: *Væ genti peccatrici, & populo graui iniquitate:* populus autem graui iniquitate, nihil aliud significat, quam populum impœnitentem, & cor incorrigibile habentem. Causam autem huius sententiæ incorrigibilitatis assерit esse, Deum ipsis sæpe sæpius peccata condonasse, imò enutrisse, & exaltasse; ipsos autem ipsum spreuisse. Et etiam si in ordinationibus Toletanis, & Vallisoletanis non iudicetur esse incorrigibilem illum, cui delicta sua sæpe sæpius fuerint condonata, & dissimulata, & qui nunquam ad pœnitentiam fuit adductus; sed solum illum, qui ter de aliquibus criminibus grauibus fuit conuictus, & iuridicè castigatus, & nunquam fuit emendatus, non propterea debemus iudicare hunc religiosum non esse incorrigibilem ad effectum, vt non possit expelli à religione. Ipsæ enim ordinationes generales solum ponunt quandam regulam certam, & determinatam ad cognoscendum, quis sit regulariter incorrigibilis de iure: non autem negant alios esse incorrigibiles de facto, de quibus Syluester k in sequentia verba k Syluest. v. Abb. nu. 6.
prorumpit: *Abbas, vel Prælatus non potest expellere Monachum à religione: hoc tamen potest facere regula, vel constitutio priuata probata per Papam, & etiam ius commune, aut ipse Prælatus iuribus regulatus. Vnde in capitulo, cum ad monasterium, de statu Monachorum, Monachus deprehensus in vitio proprietatis mandatur expelli. Dicit tamen D. Thomas in quodlibeto duodecimo, quod expelli non debet, quamdiu vult corrigi, sed solum propter contumaciam. Quod intelligo, nisi incorrigibilitas præsumatur de facto propter conditiones viri, vel de iure, propter regulam ita mandantem.* Hæc doctissimus Syluester. Ex quibus verbis, ibi, *Nisi incorrigibilitas præsumatur de facto propter conditiones viri*, colligitur hunc monachum, de quo agimus, licet de iure, secundum dictas ordinationes generales non sit incorrigibilis, cum ter de delictis grauibus non fuerit iudicialiter conuictus, & punitus, esse nihilominus incorrigibilem de facto secundum conditiones viri, & sic à religione posse iure optimo expelli. Neque ordinationes generales hunc esse expellendum negant: cum tantum loquantur de incorrigibilibus de iure. Probatur præterea nostra conclusio. Nam loquendo in alia simili materia, Iudices inferiores potestatem habent arbitrandi pœnas secundum circunstantias, adeo quod possint eas arbitrari vsque ad pœnam mortis, prout post alios tradit Maranta a, & vnum delictum potest a Maranta in suo specu. fol. 29. post nu. 51.
habere tales circunstantias, adeo enormes, vt pro vna vice quia committitur, possit dignè imponi pœna mortis, vt post alios tradit Iulius Clarus b. Et eadem ratio- b Clar. li. receptarum sententiarum. §. sacrilegium. n. 3.
ne, etiamsi hic religiosus non sit conuictus, & punitus tribus vicibus criminaliter, & iudicialiter, tot sunt circunstantiæ delictorum, quę in titulo quæstionis proponuntur, & talis potest esse conditio delinquentis, quod secundum ius possunt eius Prælati iudicare ipsum esse incorrigibilem, & à religione per consequens cum confusione esse dismembrandum, & expellendum. Præsertim cum, vt proponitur in titulo quæstionis, soleret iste falsa testimonia in rebus grauissimis contra viros graues affirmare, & seditiones in conuentibus seminare, discordias inter fratres mouendo. Quod delictum perniciosissimum est Reipublicæ: præsertim in religionibus, in quibus sicut est bonum, & iucundum habitare fratres in vnum, ita est malum, & infestum paci, & tranquillitati religionum habitare diuisos, & contrarios. Et ita Diuus Thomas c, & alij, quos refert, c D. Tho. 2. 2. q. 73. Nau in ca. inter verb. 11. q. 3. conc. 6. à nu. 419.
& sequitur Nauarrus, hoc vitium, vt perniciosissimum, exterminandum esse proclamant. Probatur etiam nostra sententia. Nam Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus sui anno primo, decima nona die Septembris, *Ordini D. Hieronymi in Hispaniis concessit, & indulsit, quod capitulum generale, aut priuatum tantum possit fratres delinquentes in casibus, quibus quis de iure communi ad mortem damnatur, perpetuo in carcere, vel eos in perpetuum, aut ad tempus ad triremes relegare, & condemnare, & in aliis delictis grauioribus, aut grauissimis, velut inobedientia, contumacia, seu incorrigibilitatis eos etiam vsque ad priuationem habitus inclusiue punire, & castigare.*

Circa quod consideranda sunt illa verba, *Et aliis delictis grauibus aut grauissimis.* Nam dictio, *aliis*, designat similitudinem, & refert diuersum in substantia, sed idem in qualitate, iuxta quandam legem d & decretalem, prout tradit Bartolus. Vnde dixit Baldus, quem sequitur Quintilianus Mandosius, quod si statutum dicit, quod aliquis puniatur pœna pedis, vel alia, intelligitur de simili, vnde non de pœna pecuniaria intelligitur, quia non conuenit in genere pœna, neque de amputatione capitis, quia longè remota est à tali pœna. Vnde in hac concessione illa dictio *alius*, denotat alia similia delicta non longè remota à qualitate præcedentium delictorum, sed quædam delicta grauia, quæ proponuntur,

d l. si fugitiui C. de ser. fu. cum glos. fin. v. fores & ibi om. ne. de refert Bart in l. fin & si qui. §. quæsitum. n. 2. ff. si quis vocatus Bald. in Lecmun. tulo co 4. C. de Epi. & cle. Man. in reg. 3. refer q 8. nu. 2. & 3.

nitur, hunc religiosum commisisse: scilicet, delictum inobedientiæ, contumaciæ, quam habuit iste delinquẽs, qui, vt probatum est, satis est incorrigibilis de facto. Et insuper probatur nostrum assertum. Dicit enim Pius V. quod possunt Prælati procedere vsque ad priuationem habitus inclusiue in delictis grauibus, aut grauissimis. Illa autem alternatiua, *aut*, innuit Prælatos non solum propter delicta grauissima posse procedere vsque ad priuationem habitus, cuiusmodi est incorrigibilitas: sed etiam propter grauia, quæ denotat grauitatem non ita qualificatam incorrigibilitate affectam. Quæ autem sint delicta grauia, & grauissima, non explicant Doctores, regulam certam constituentes: imo hanc rem arbitrio boni viri relinquũt. Et hanc dicit communem opinionem Alciatus *e*, prout illum refert, & sequitur Villalobos. Vnde resolutiue dico, hunc delinquentem posse à religione eiici propter eius delicta, quæ non solum sunt grauia, sed grauissima, cum virtute dictæ concessionis, cuius nos Minoritæ per communicationem priuilegiorum participes sumus, possint propter talia delicta fratres à religione expelli.

e Alci. in cap. cum non ab ho. nu. 18. de iud. Villal. in sua collect. commun opi. lit. D. nu. 16.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum solum Generalibus, aut Prouincialibus, expulsio horum apostatarum, & delinquentium committatur.

RESpondeo dicendo, quod Alexander VI. prout dictum est in articulo supraproximo, hoc tantum Generalibus, & Prouincialibus commisit cum consensu maioris partis capituli prouincialis. At Pius V. modificans concessionem factam ordini D. Hieronymi in articulo superiori relatam, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, *Statuit, considerans quod Prior generalis per constitutiones dicti ordinis habet omnimodam, & ordinariam potestatem, ipsum Capitulum Generale tempore quo celebratur, Priori generali, quam concessit facultatem relegandi, & condemnandi præfatos delinquẽtes ad triremes perpetuas, vel ad tempus, necnon priuandi habitu, & ipsum habitum extrahendi, & auferendi per se, vel per suos ministros, dum tamen hæc omnia faciant de consilio fratrum Monasterij sancti Bartholomæi.* Et ita habetur in Compendio *f* priuilegiorum D. Hieronymi. Circa quam concessionem est primo notandum, quod ea gaudent Generales aliarum religionum habentium communicationem priuilegiorum, & Prouinciales non possunt ea gaudere, nisi ad id habeant commissionem à Patre Generali. Secundo est notandum circa illa verba, ibi, *De consilio fratrum sancti Bartholomæi*, quod ponuntur in dicta concessione illa verba, quia pater Generalis ordinis D. Hieronymi habet in dicto monasterio suam continuam habitationem, nec inde potest egredi, nisi cum maxima limitatione, iuxta dicti ordinis rigorosas circa hoc constitutiones: & si alibi suam habitationem mutaret, ibi idem potest efficere cum cõcilio discretorum monasterij, vbi tunc haberet habitationem. Priuilegium enim Generalis in hoc casu personale est, & eius sequens personam, non autem locale respectu discretorum dicti monasterij. Pro cuius rei explicatione est notanda regula, quod ad cognoscendum vtrum priuilegium sit personale, debet in primis haberi respectus ad qualitatem rei concessæ, prout tradit Aimon *g*. Item, & ad causam concessionis iuxta quandam iuris regulam, *h* sentiunt Romanus, Aretinus, Baldus, & post Ancharanum Alciatus. At idem dicendum est, si constet causam principalem priuilegij fuisse personam: nam tunc censebitur personale. Et per contrarium, si constet causam principalem priuilegium concedendi, fuisse rem vel locum, priuilegium censebitur reale. Nam in qualibet dispositione causa principalis, & immediata inspicienda est, non autem secundaria, seu remota, & impulsiua. Si autem de hac causa non constet, quia non inuenitur expressa in concessione, tunc si verba referantur ad personam, præsumitur personam fuisse causam præcisam, & immediatam concessionis, vt colligitur ex communi traditione

f Verb. condonauit.

g Aimon. cons. 404. ànu. 2. lib. 3.

h l. in omnibus causis. in m. 2. de regul. iur. Roma. in l. maritum. n. 32. & ibi Aret. col. 3. in pr. ff. solut. mat. Bal. in l. apud Iuli. §. idem Iul. ad treb. ff. de leg. Alcia. cons. 204. nu. 21. aliàs cons. 7. nu. 27. vo. 4.

quæ habet priuilegium in dubio censeri personale, prout tradunt quædam Glossa, Bartolus *i*, & alij relati à Deciano, & Natta. Et per contrarium si verba cõcessionis referantur ad rem siue locum, præsumitur rem siue locum fuisse causam principalem concessionis. Personam autem fuisse causam remotam, siue impulsiuam concessionis. Ac proinde attenta causa principali priuilegium censebitur reale, prout allegando alios resoluit Natta *a*, & vt receptum tradunt Boerius, & Tiraquellus. Ex quibus colligitur, quod cum verba dictæ concessionis minus principaliter referantur ad monasterium sancti Bartholomæi, sed principaliter referuntur ad Generalem; tale priuilegium erit personale, sequens ipsum Generalem, vbicunque fuerit. Qui tamen debet prædicta exequi cum consilio patrum, & seniorum, non sancti Bartholomæi præcise, sed illius, vbi tunc habuerit habitationem: sicut alia grauiora non potest executioni mandare sine præfato consilio prius habito, vt articulo sequenti disputabitur.

i Gloss in sum. 25 q. 1. Bart. cons. 189 nu. 4. Dec. cons. 56 nu. 12. Natta consil. 163 n. 7 li. 1.

a Natta vbi sup. num. 16. Boer. cos 115. nu. 1. lib. 2. Tiraq. in tract. de prio. in § 9. 40. n. 72. in fin.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Generales, aut Prouinciales possint eiicere incorrigibiles sine consilio Patrum.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter verba posita à Pio V. in dicta concessione, ibi, *de consilio fratrum*. Quod dubium in simili specie mouet Bursatus *b*. Et respondet negatiue ea ratione, quia consilium quod ab aliquo non participe officij requiritur, non est necessario sequendum, & dicti Patres consulentes non sunt participes officij, sed tantum reuerendissimus Generalis. Nec ex eo quod iubeatur conuocare eos, infertur, quod consilium sit necessario sequendum, sed habendum tantum, vt vberius, & vtilius officium exequatur: quod potest multis legibus *c*, & exemplis comprobari, quibus consilium ad vtilitatem, non ad necessitatem requiritur. Atq; Imperator *d* profitetur omnia cum peritorum consilio facturum. Scientis enim est de vnaquaq; re sigillatim consulere, vt veritas facilius detegatur per plures, vt dicitur in quodam canone *e*, quod ex multis confirmat Bursatus *f*. Nec refert quod in priuilegio siue concessione dicatur quod procedatur de consilio Iurisperitorum, quæ dictio, de, causam proximam, materialemque significat, quod secus est, si dicatur ex consilio, vel aliter indefinite adhibito consilio. Quæ verba non ita præcise consilium sequendum dicunt, licet adhibendum tantum. Nam huic obiectioni respondet Bursatus, quod omnes istæ dictiones in re dicti consilij adhibendi non differunt, cum videantur tendere ad eundem finem, vt scilicet adhibito consilio causa expediatur. Quare si consilium adhibendum ex virtute dictionis, ex, vel ex virtute dictionis, cum, sequendum non est: nec etiam est sequendũ cum dictione, de: inter quas nulla in proposito differẽtia constitui potest, vt sentit Bartolus *g*. Reprobando enim distinctionem prædictam, ostendit nullum esse inter se harum dictionum discrimen respectu consilij adhibendi, vt posita vna necessario sit sequendum, positis autem aliis solum necessario sit adhibendum. Nam dictio, de, non semper arctat ad iudicandum iuxta consilium: vt communiter dicitur de Pontifice ordinante aliquid, de fratrum suorum consilio. Et licet dici soleat, formam à lege præscriptam actum reddere nullum, si omittatur, vt in consilio sapientis neglecto annotauit Scala *h*. At illud procedit cum à lege pro forma consilium requiritur, vel datur autoritas alicui, qui antea eam non habebat, & cum alias à lege libera alicui potestas tribuatur iudicandi, vt contra religiosos insolentes conceditur Prælatis ea quam habent Episcopi circa suos clericos, tunc licet postea eisdem committatur, vt de vel ex consilio alterius expediat, nunquam tamen coguntur consilium adhibere. Quod autem ipsi Prælati habeant hanc potestatem corrigendi suos subditos exemptos à iurisdictione Episcoporum, clarum

b Bursat. l. 1. cons. 10. 190. à num. 35.

c ff. aniam. C. eo tit. ge. nu. num l dudum. C. de repud.

d l. humanæ. C. de legibus.

e c. de nouis. 20. dist

f l. in sua vol. 1. p. num 40.

g Bart. in l. 1. § ap. ater ff. de oper. att.

h Scala de cons. cap. lo. 1. cap. 7. & de con ra. & vltim volunt. cap. 12.

est cum habeant iurisdictionem quasi Episcopalem circa eos. Verum tamen est, quod si dicta sententia fuerit data non sequuto concilio fratrum, ab ea potest appellari tanquam à sententia iniusta, vere, vel præsumptiue, prout allegando multos tenent Iason i, & Bursatus. Sed dices, ad quid dicitur quod fiat cum consilio seniorum, si non est necesse illud sequi? Huic dubio iam ex dictis patet responsio. Sed pro maiori, & clariori explicatione, dico nunc, quod potest esse quod tale consilium sit vtile, quia potest remouere Prælatos ad aliquid faciendū quod forsitan per se non fecissēt: quia quod à pluribus quæritur facilius inuenitur. Et habito consilio deliberent an expediat eis sequi consilium k. Et ideo dicit Panormitanus l, quod est vtile in casu dubio exquirere consilium à plurimis tam literatis, quam illiteratis, sapientibus, & insipientibus. Nam quandoque parum sapientes habent in certa re electum intellectum, & ingenium acutius, sicut habemus exemplum in Ietro socero Moysis. Ex quibus infertur quod Prælati volētes ab ordine insolentes expellere virtute concessionis Pij V. superius allegatæ, non tenentur sequi consilium seniorum. At volentes eos expellere virtute concessionis Alexandri VI. tenentur sequi consensum maioris partis capituli. Ibi enim non conceditur ipsis, vt eam potestatem possint exercere cum consilio maioris partis capituli, sed cū cōsensu. Pro cuius rei explicatione, & probatione nota, maximam esse differētiam inter hoc verbum, *consensus, & consilium*. Nam quamuis vtrumque ex his verbis varie soleat accipi, aliter à Theologis, aliter à Philosophis, & aliter à Iurisperitis, prout ait Ioannes Tabien. m. Et ideo nos omissa multiplici eorū distinctione, & declaratione quam tradunt n Nemesius, & Damascenus, quæ ad rem non pertinent in præsentia sufficere nobis censuimus de his eo ipso sensu agere, quo iuris Doctores vtuntur huiusmodi in commētariis suis tractantes. Illi enim quærunt, quando lex consensum, aut consilium alterius in aliquo actu requirat, prout & nos hic quærimus, quomodo hæc verba sunt accipienda. Et videmus eos hæc vocabula potius ab effectibus quibusdam denominare, & distinguere, quam ab ipsorum propria vi, & natura. Vnde appellare solent consensum cum voluntatis significatione, & approbatione, qui quando à lege requiritur, necessarius est omnino ad actus validitatem, iuxta quandam o Glossam communiter receptam. Et ideo, siue in ipso actu, siue etiam post, interponi necessario debet; modo ille qui consentire debet in eo, de quo agitur, conuenire, & concordem esse constet, prout tenet Abbas p. At consilium dixerunt esse aliquid faciendi, aut non faciendi excogitatam rationem, siue inquisitionem quandam alterius sententiæ, quam lex præcipit explicari. Quod proprium, & regulare est huius nominis, vnde consilium vtilitatis dici solet: quod quando à iure præcipitur exquiri debet, antequam actus ipse conficiatur: cum hæc consilij sit natura, vt actum q gerendum præcedat, iuxta quandam glossam communiter receptam, licet petentem non obliget, vt illud postea sequi teneatur, si præcise in ratione consilij consideretur, prout dictum est: siquidem non ponitur consilium inter proprios actus legis cuius est præcipere, sed ponitur inter ea quæ suadent tantum, & priuatis competunt, prout tradit D. Thomas r. Ex quo sequitur, quod dato consilio, is qui petiit, si id non probet, liberum sit ei id non acceptare, cum consilium voluntatis esse dicatur, at dato consensu minime ab eo licet recedere, cum ad ipsius actus validitatem requiratur, prout luculenter tradit Cardinalis Paleotus s.

i *Ias. in rubr. de iureiur. in fine. Bursa. in d. cons. in fin.*
k *cap. de quibus 20. dist.*
l *Panor. in cap. cum ad nostram de consuetud.*
m *Tabien. verbo, consil. no. 1. & ver. consensus.*
n *Nemes. li. 5. de Phi. Ioseph. c. 5. Damas. l. 2. de fide ort.*
o *Gl. in ca. 1. §. si. ne sede vacante in 6. & in cap. si porro. verbo assensu. de ref. in 6.*
p *Ab. in c. 1. de is quæ fiūt à prælat. no. 3. & in ca. cum in veteri. de ele. n. 12.*
q *Gl. fi. in cap. cum olim. de arbit. vbi Abbas num. 4.*
r *D. Tho. 1. 2. qu. 19. art. 2. ad 2.*
s *Paleot. de sacri. consist. cons. li. 1. p. q. 3. art. 1. p. 19. cum seq.*

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum dicti Prælati possint expellere à religione homicidam.

Respondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter verba constitutionis Pij V. superius allegatæ, quæ habet posse fratres eiici à religione propter delicta, propter quæ si in sæculo existerent pœna mortis affligerentur. Et sic dico, quod cum pœna homicidij sit hodie pœna mortis, secundum communem opinionem, quā tradit Bosinus b, Quæ pœna imponitur hodie homicidæ tam plebeio, quā nobili, vt recipit in practica Bolentius c, sequitur quod frater homicida pœna explicationis à religione potest puniri. Pro cuius rei explicatione est aduertendum, quod pluribus modis committitur homicidium. Aliquando enim quis propriis manibus alium interficit: aliquando mandat alteri, vt homicidium committat, quo etiam casu tenetur de homicidio propter mandatum, perinde ac si ipse interfecisset, prout resoluit Iulius Clarus d, dicens, quod similiter dicitur homicida dans aliquid mortiferum alicui ad comedendum, vel bibendum, & ille, qui misit aliquem per viam, in qua sciebat esse eius inimicum, vt occideretur. Quæ omnia iuribus claris confirmat. Verum tamen est, quod etiam in casibus, in quibus pœnā mortis essent afficiēdi in sæculo fratres, si talia ipsi perpetrassent, non condemnarem eos pœna mortis. Et in his intrepide sequerer doctrinam D. Bonauenturæ tenentis, hæc, & alia similia priuilegia, & iura in foro exteriori posse seruari, aut in foro conscientiæ minime esse executioni mandanda, nisi negotium sit notorium, & taliter delinquentes sint incorrigibiles. Nam possunt hi casus contingere his fratribus ita repente sanguine ad cor ascendente, vt eorum culpa non sit ita notabilis, & enormis, ratione huius circunstantiæ. Et etiam si sit notabilis, possunt habere talem contritionem, & propositum pœnitentiam agendi, vt sit contra misericordiam, & æquitatem eos à religione eiicere; in qua sine periculo transgressionis votorum, quibus se Deo sacrauerunt, possunt, prout tenentur, sui peccati agere rigorosam pœnitentiam.

Aduertendum tamen, quod aliqua sunt delicta, quibus in mūdo pœna vltimi supplicij, & mortis infligitur, propter quæ minime à religione sunt eius patratores reiiciēdi. Pœna enim mortis in mundo condemnantur secundum ius e extrahentes de manibus iustitiæ condemnatum ad mortem de tali crimine legitime conuictum. Quam opinionem asserit frequentiori calculo receptam Plaça f, quem sequitur Crauetta, & testatur in practica receptam Iulius Clarus. At non debent religiosi hæc committentes pœna exclusionis damnari; cum vt plurimum hæc pietate moti licet libertate nimia faciant. Et de similibus simile erit iudicium faciendum. Præ oculis Iudices regulares habebunt magis benignitatem, quam rigorem, intelligentes ipsos magis constitui Iudices ad suorum subditorum medicinam, & correctionem, quam in vindictam malefactorum, & laudem bonorum.

b *Bos. in tit. de homic. n. 109.*
c *Bolent. in rer. l. cap. latitum. §. famosos nu 64. ff. de pæn.*
d *Clar. lib. 5. recep. §. fin. q. 88. & seq.*
e *L. vinctum. quæ. ff. ad leg. Iul. ma.*
f *Plaça lib. 1. de del. & cap. 28. num. 7. Crauet. super tit. 169 nu. 2. in p. Iul. Clar. in prat. crim. qu. 68. num. 10.*

ARTICVLVS XIX.

Vtrum religiosus de crimine nefando conuictus possit à religione expelli.

Respondeo dicendo, quod omnes presbyteri sæculares, & etiam regulares, cuiuscumque gradus & dignitatis huiusmodi vitium exercentes remanent priuati omni priuilegio clericali, & quocumque officio, & dignitate, & beneficio Ecclesiastico. Ita quod per Iudicem Ecclesiasticum degradati potestati statim sæculari tradantur. Ita ordinauit Pius V. anno Incarnationis Dominicę millesimo quingētesimo sexagesimo octauo, tertio Kalendas Septembris, Pontificatus sui an. tertio. Dixi, *exercentes*, nam illi qui non exercent huiusmodi actum, licet pœna capitis puniantur non tamen rigorosa huius constitutionis pœna afficiuntur, prout aduertit Nauarrus g. Quod tenendum est, licet Salzedo dicat h eadem rigorosa pœna esse puniendum quemcunque Sodomitam, etiam hunc nefandum actum minime continuantem. Considerare enim debuerat, quod licet idem Pius V. in alia eius constitutione data anno Domini millesimo quingentesimo septuage-

g *Na. cap. 17. no. 240.*
h *Salz. d. in pract. crim. cap. 66.*

nagesimo sexto, cuius constitutionis meminit, in allegata constitutione, nullam fecerit mentionem huius verbi, *exercentes*: sed tantum dicat: *Si quis perpetrauit*, in dicta tamen constitutione, non tam rigorosas pœnas adhibuit sicut in secunda: & ideo nimirum si pœna primæ constitutionis comprehendat perpetrantes: pœnæ autem secundæ, quia grauiores comprehendant tantum exercentes. Hæc obiter dicta sint, quantum ad nostrum propositum. Loquendo autem de his, qui aliquando fragilitate humana in hoc vitium cadunt, dico quod pœna capitis, & combustionis secundum leges Imperiales plectuntur. Imo tantum in affectu hoc peccatum committentes eadem pœna condemnantur. Nam in delictis atrocissimis punitur affectus, & conatus, etiamsi effectus non sequatur; prout tenet glossa *i*, quam dicunt communiter receptam Felinus, Couarruuias, & Afflictis, affirmans, se hanc vidisse per multos determinatam. Verum tamen est, quod si quis actum non consummasset, quia scilicet, in ipsas partes pudendas membrum non imposuisset, sed tantum extra vas se polluisset, non debet puniri pœna mortis, sed alia extraordinaria; secus autem si membrũ imposuisset, licet intus semen non emisisset. Et ita dicit Iul. Clar. *k* fuisse iudicatũ in causa cuiusdã, quẽ tãtummodo virgis cædi iussũ est, à qua opinione quia mitior, dicit non esse recedẽdum. Ex quibus, quantũ ad nostrũ propositum colligo primo, quod religiosi qui hoc crimen exercuisse conuicti sunt, pœna combustionis sunt afficiendi, secundum cæremoniam in religionibus prò huiusmodi crimine vsitatam. Et à religione sunt expellendi, aut in triremes relegandi, cum huic vitio assuefacti incorrigibiles reputentur. Alios autem non huic vitio assuefactos non condemnarem ad expulsionem à religione in eis signa contritionis considerans, & videns, cum ex confessione huius grauissimi peccati, & ex pœna ipsis publice illata sæpe sæpius conuertantur, in ipsum miserabiliter cadentes ad maximam pœnitentiam agendam, & ad vitam monasticam persequẽdam. Sicut ego vidi in quodam graui viro in facti contingentia accidisse, qui cum maximo honore in religione ad patres suos fuit appositus. Et minus condemnarem ad dictam expulsionem hoc crimen attentantes, licet pœna combustionis essent digni.

i Glos. in l. 1. §. hec autem verba verb. putamus. ff. quod quisque iuris. Felin. in c. 1. n. 9. vers. l in. 2. de offic. dele. Couar. in cle. si fur. ofio. fol. 276. n. 6. Affl. super 3. p. consti. reg. in rub. 42. in princ. pẽ & nu. 19.

k Clar. lib. 5. sent. recep. §. sodomia n. 8.

ARTICVLVS XX.

Vtrum iuste expulsi à religione teneantur ad seruandum regulam quam vouerunt.

Respondeo dicendo, quod doctissimus Sotus *a* in hæc verba prorumpens ait: quod à voto quidem obedientiæ absolutus manet, postquam Prælatus eum reiecit, ac subinde à voto paupertatis, quandoquidem conuentus eum non alit: ac proinde à persoluendo officio diuino, nisi fuerit in sacris constitutus, atque à ieiuniis & aliis annexis religioni, siquidem illorum non fecit votum expressum, nec ad illa tenebatur nisi ratione religionis, à qua expellitur. Sed tamen à voto castitatis minime eximitur, eo quod expresse illud emisit, nec, Prælatus potuit eum ab illo liberare. Hęc Soto. Qui multum satis indulget huiusmodi expulsis, & multa in supradictis inculcat quæ examinare oportet. In eo autem quod ait, à voto obedientiæ esse liberatum, grauissimi viri contrarium constanter asseuerant, dicentes non eximi à voto obedientiæ, cum statim teneatur adire Episcopum, significando se esse monachum, & expulsum à sua religione, & per consequens suæ ditioni addictum, paratumque iussis ipsius obedire, vt possit Episcopus curam illius habere: adeo vt dicat Federicus *b* teneri Episcopum ipsi aliquem locum solitarium assignare, in quo commode possit substantialia suæ regulæ obseruare. Ad quæ seruanda tenetur, licet ab aliis absoluatur, quod ait Nauarr. *c* nullo iure probari. Sufficit enim, vt maneat & viuat in aliquo loco honesto inter suos cognatos & amicos, vt solitarius, sub obedientia tamen Episcopi. An autem debeat esse subiectus Episcopo originis, an domicilij, maxime torquetur alibi Nauar. *d* De quo infra dicetur. Doctissimus Molina *e* religiosæ Societatis Iesu præclarus alumnus, loquens de his eiectis, tenet, quod nullius rei dominium possint sibi comparare, tacita tamen ad id eis censetur concessa facultas. Tum quia sub religionis obedientia ac regula non viuunt, tum etiam commoditas & vsus rerum, quas comparant, id prædicant. Et sic reprobat Nauarrum dicentem, ipsum iustè eiectum incidere in obedientiam Episcopi, vt non solum eo modo, quo alij clerici; sed etiam ex voto obedientiæ teneatur modo illi obedire, quo ante tenebatur obedire suis Prælatis. Ait enim Molina, hanc opinionem esse contra praxim in Ecclesia receptam, & omnino improbabilem. Religiosi enim illi non ad aliam obseruantiam tenentur ex voto, quam ad illam, quam sua sponte se voto astrinxerunt, sua autem professione non se astrinxerunt obedire extra religionem Episcopo, sed in religione Prælatis religionis. Quo fit, vt eo ipso, quod per expulsionem à monasterio eximuntur ab obedientia Prælatorum regularium, & ab obseruantia regulæ, non incidant in aliam obedientiæ obligationem Episcopi, quam in eam quam clerici atque alij eiusdem Episcopi illi obedire teneantur. Confirmatur, quoniam ipse Nauarrus *f* affirmat, quod non tenentur ingredi aliam religionem etiam laxiorem, esto religio, à qua sunt expulsi, aut Summus Pontifex id illis concedat, quoniam id non vouerunt: ergo non tenentur aliter obedire Episcopo, quam cæteri clerici Episcopatus; siquidem id etiam non vouerunt. Satis ergo erit, si conentur taliter viuere, vt digni sint, qui iterum admittantur, paratique sint in eadem religione Prælato obedire, si sublatis impedimentis iterum admittantur. Hæc Molina.

a Sot. lib. 7. de iust. q. 1. art. 1.

b Feder. consi. 34.

c Nau. l. b. 4. consi. tit. de reg. con. 79.

d Nau. in cap. nõ dicat. n. 12. q. 1. not. 39.

e Molin. 1. 2. tract. 2. disp. 140. col. 798.

f Nau. in cap. nullam, n. 4.

Quantũ autem ad id, quod asserit Soto non teneri expulsos officiũ diuinũ recitare, aduerte quod cõtrarium tenet Nauar. *g* qui persistẽs in sua opinione, quod regulares ratione status tenentur ad persoluendas horas canonicas, licet non sint sacris ordinibus insigniti, tenet expulsos cum remaneant regulares ad ipsas teneri, quoniam culpa non debet eis patrocinari, neque libertatem conferre, iuxta ea, quæ in sacris canonibus *h* habentur, quæ certe opinio mihi videtur vera. Non enim conuenit hos exonerare, si quidem sua culpa à iugo Domini suaui sunt segregati, nisi in his, quæ commode in sæculo existẽtes seruare non possent, vt est paupertas, quam non possunt commode seruare, cum ad eum statum peruenerint, in quo non possunt non quærere alimenta, siquidem iam sibi à religione minime suppeditantur. At in eo statu bene possunt horas Canonicas recitare: siquidem aliqui deuoti sæculares negotiis implicati eas quotidie deuote persoluunt. Quod maiori, & fortiori ratione est asserẽdum in expulsis ab ordine Minorum: cum non solum, vt Ecclesiastici, sed etiam ratione præcepti regulæ teneantur ad recitationem horarũ canonicarum secundum ordinem sanctæ Romanæ Ecclesię, prout in sua regula profitentur. Nec ego certe hos excusarem à ieiuniis in eorum regula contentis, cum etiam sub pœna peccati mortalis ad ea teneantur. Nec Sotus contrarium tenet; loquitur enim de ieiuniis in regula contentis, quorum transgressio non est mortalis: prout contingit in religione prædicatorum.

g Nau. de or. c. 7. num. 20.

h cap. 1 de apost. prel. l. itaque fullo. ff. de furtis.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum à monasterio eiectus rogans, vt iterum recipiatur, possit manere tuta conscientia in sæculo, si Prælati eum nolint recipere.

Respondeo dicendo, quod potest remanere in sæculo in habitu clericali, prout consuluit Federicus *i*, loquendo de monacho expulso iuridice, non autem de expulso per collusionem, & iniuste. Sed Nauarrus *k* ait, quod eiectus iuridice non solum quando rogat, vt recipiatur in monasterium, & non recipitur, vt ait Federicus, sed etiam antequam roget, potest manere in habi-

i Fed. con. 38.

k Nau. in cap. non dicatis. n. 36.

habitu clericali, quia de rigore iuris non tenetur redire ad illud. Cuius opinio magis mihi arridet, quam opinio Soti *l* dicentis, quod saltem tenetur procurare, vt in alia religione recipiatur, addit etiam Federicus, quod monachus translatus ad Ecclesiam parochialem potest manere sub habitu clericali sæculari. Quod adeo verum intelligit *m* Nauarrus, quod non solum monachus priuatus, sed etiam depositus ab Ecclesia parochiali, ad quam fuit canonice translatus, ratione cuius subiacebat Episcopo, potest & debet remanere sub obedientia Episcopi: sed etiam si sponte legitime renunciauit Ecclesiæ. Tum, quia in vtroque casu eadem est ratio, & idem ius suadet, in vtroque casu resolutus est à sua religione: & in neutro potest reuocari ad claustrum, iuxta quādam glossam *n* communiter receptam, & quamplurimos canones id suadentes. Et stante quodam priuilegio Innocentij IIII. quo *prohibuit directe, vt fratres Minores, quos generales, aut prouinciales Ministros ab ordine pro suis culpis expellere contigerit, vel egressi fuerint proprio motu, non præsumant prædicare, seu confessiones audire, vel docere, nisi de licentia Sedis Apostolicæ, aut prædictorum Ministrorum ad alium transierint ordinem. Et voluit, quod si contra huiusmodi inhibitionem aliquid fuerit temere attentatum, possint dicti Ministri in illo sententiam excommunicationis promulgare*, ita habetur in libro Monumenta *o* ordinum. Qua concessione aliæ possunt vti religiones participes priuilegiorum ordinum Minorum. Ex hoc colligitur, quod cum ipsis officium prædicandi, confessiones audiendi, interdicatur, quod tales sunt infames, vt notat Lappus *a*, vt tales non compellentur Prælati eos recipere ad suam religionem: cum secundū ius infames recipere minime compellantur. Imo secundum constitutionem nouissimam Sixti V. prohibentur recipi ad religionem hi, qui propter eorum delicta inter infames numerantur. Quæ constitutio videtur extendenda etiam ad huiusmodi eiectos, qui velut sæculares quantum ad hoc reputantur, cum iam sint exempti ab obedientia suorum regularium Prælatorum. Præterea, si iuste eiecti possent compellere Prælatos, vt iterum recipiantur, iam priuilegia eis concessa, quibus possunt perpetuo eiicere criminosos à religione, frustratoria redderentur.

l Sot. lib. 7 de Iust. q. 7. ar. 1.

m Nau. lib. 3. consil. tit. de reg. consil. 79.

n Gl. in Clement. 1. §. ad hoc. de statu monacho. & in cap. si quis tranil. 21 qu. 1. & c. quidam. 16. qu. 2.

o In 1. impr. fol. 36 & in 2. f. 120 consil. 261.

a Lappus ad dictam Federici consil. 38.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum legitime eiectus possit intrare in aliam religionem sine licentia superioris qui eum eiecit.

RESpondeo dicendo, quod doctissimus Nauarrus *b* tenet, quod possint sine illa licentia transire ad aliam religionem siue strictiorem, siue æqualem, siue laxiorem, quam possent intrare, si nunquam intrassent illam, à qua sunt iam soluti per sententiam iuridicam, & definitiuam, per quam extincta est obligatio, qua tenebantur tali regulæ: cum obligatio extincta non possit reuiuiscere, neque impedimentum tollere, neque auferre, iuxta quandam legem *c*. Nec supradictis obstat quædam Decretalis *d*, quæ habet, Prælatos superiores ordinum teneri ad requirendum quotannis fugitiuos & eiectos, & cogere monasteria ad eos recipiendos. Nam respondet Nauarrus, quod loquitur de fugitiuis eiectis iniuste, vel inordinate per sententias interloquutorias, vel sine causæ cognitione, vel etiam de iuste & ordinate eiectis, sed volentibus ad monasteria redire, prout soluit idem Nauarrus *e*. Nec huic solutioni obstant quæ addit additio ad consilium septuagesimum septimum Nauarri libro tertio consiliorum, titulo de regularibus: vbi ait, quod periculosa est explicatio dicti capituli, si intelligatur solum de iniuste eiectis, vel per sententiam interloquutoriam: quandoquidem ista Decretalis etiam expresse loquitur de illis regularibus eiectis, qui secundum ordinem regularem non possunt amplius recipi, qui non posśūt esse alij, nisi iuste, & definitiue eiecti. Nam huic obiectioni respondetur, quod possint esse alij, præter iuste & definitiue eiectos, illi scilicet, qui fuerint eiecti iuste, non seruato iuris neque regulæ ordine, qui seruato ordine regulari non possunt recipi, cum sint incorrigibiles de facto, & tot vitiis innodati, qui si recipiantur, eorum receptio ad religionem erit periculosa: nam posset multis religiosis ruina subesse immiscendo vitia, & corrumpendo bonos mores colloquiis prauis, & seminando zizaniam inter fratres, ad similitudinem inimici hominis qui superseminauit zizaniam. Et etiam erit scandalosa sæcularibus, & aliis regularibus propter notorietatem delictorum, quæ commiserunt: & ita deberent isti incarcerari in locis competētibus sine graui scandalo. Et iuxta supradicta debet explicari concessio Innocentij IIII. qua *concessit, vt eiecti, vel egressi de prædicto ordine Minorum possint transire ad alios ordines approbatos, præterquam ad B. Augustini Templariorum Hospitaliorum, & aliorum religiosorum arma portantium, deferendo tamen literas testimoniales Generalis vel Prouincialis dicti ordinis. Et inhibuit districte ne tales fratres aliter ad alium ordinem transeant, vel aliqui eos recipere seu retinere præsumant absque licentia speciali Sedis Apostolicæ, faciens de præsentibus mentionem.* Ita habetur *f* in libro Monumenta ordinum.

b Nau. lib. 3. con. l. tit. de reg. co. 78.

c l. qui res §. aream. ff solut.

d cap. vlt. de reg.

e Nau. in ca. non dicatis num. 36.

Circa quam concessionem est notandum, quod inhibuit Summus Pontifex ab aliis ordinibus recipi sine literis dimissoriis testimonialibus, non tamen irritauit receptionem, aut professionem, nihilominus puto professionem ab ipsis factam in his religionibus non valere. Est enim regula Gloss. *g* singularis & solemnis, quæ dicit, quod non valet confirmatio inquisitione omissa, quæ præmitti debet, & similiter in proposito videtur irrita dicta receptio non seruata inquisitione de literis testimonialibus. Et sic per dictam glossam tenet Felinus *h* communiter receptus, quod non valet actus ab eo, cui data est potestas faciendi illum, adiecta certa forma, si non seruat omnia, nec habet aliunde potestatem qua illum faciat.

f in 1. impr. fol. 37. & in 2. f. 120. consil. 162.

g Glo. in Clemen. 1. vers. inhibentes. de iur. patr. cap. pro de elect. lib. 6.

h Felin. in ca. ex parte co. 4. de constit.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum Prælati possint expellere incorrigibilem à sua religione, iubendo, vt ingrediatur aliam strictiorem intra certum tempus.

RESpondeo dicendo, quod non prout probat Nauarrus *i*, quia Iudici extra territorum iudicāti non est parendum, iuxta vulgaria iura *k*. Et sicut Iudex non potest iudicare extra territorum, & locum, vbi habet iurisdictionem; ita non potest extra tempus, intra quod habet illam; valet enim argumentum de loco ad tempus, iuxta quandam *l* legem. Cum ergo Prouincialis habeat iurisdictionem in suum religiosum quanto tempore subditur illi, at simul, vt priuatur habitu desinit esse eius subditus: ergo non potest in illud tempus illum obligare, tum quia paria sunt facere aliqua in tempore prohibito, vel in tempus prohibitum. Nam sicut donatio coniugis facta coniugis tempore, quo non est coniux, non valet: ita donatio sponsæ, pro tempore, quo est futura coniux, non valet, iuxta quandam legem. Sed licet ista opinio sit vera, fundamentum tamen Nauarri ad eam comprobandam non me conuincit. Nam illud Prælati præceptum (vt supponitur) ponitur vt pœna debita delicto subditi incorrigibilis. Et licet dicti Prælati non habeant iurisdictionem in exclusum, postquam ipse est iam ab eorum iurisdictione exemptus, habent tamen iurisdictionem in ipsum, vt Iudices potentes eum condemnare ad similia, & obligare per sententiam diffinitiuam. Quod experientia, & cōsuetudine comprobatur. Videmus enim Prælatos diffinitiue hos incorrigibiles condemnantes eos obligare per expulsionis sententiam, ne in tales ciuitates, & territorium ingrediantur, aut accedant grauissimis id causis suadētibus. Et nemo, quem ego viderim, firmauit hanc sentētiam minime dictos expulsos obligare: præsertim, cum ipsi ei assentirent. Ex alia ergo parte opinio Nauarri venit iure optimo sequenda. Obligare enim aliquem per sententiam diffinitiuam, vt strictiorem religionem ingrediatur, metas naturæ voti videtur trāsgredi, cum vota in dicta religione emittenda voluntaria

i Nau. lib. 3. conf. tit. de reg. conf. 77. n. 2.

k l. fin. ff de iuri. omni iudi. c. 2 de constit. lib. 1.

l l. v. num. si cert. peta.

ria esse debeant. Et sicut quis propter eius delicta non potest in ipsorum pœnam obligari, vt religionem ingrediatur, & ibi emittat professionem: ita similiter hi expulsi minime possunt ad id astringi, iuxta quæ late notauimus in nostra summa *m* confessorum.

m 2. tom ca. 93. pag. 335.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum promotus tantum ad sacrum subdiaconatus ordinem, si expellatur propter eius delicta ab ordine, possit ordinari ab Episcopis.

RESpondeo dicendo, quod si præfatus subdiaconus fuit eiectus ob aliquod delictum inducens irregularitatem, à qua non potest Episcopus absoluere, oportet pro dispensatione recurrere ad Papam, si antequam eiiciatur non fuit cum ipso dispensatum per priuilegia ordinis ad id facultatem concedentia. Vnde Prælati regulares sententia diffinitiua eos eiicientes debent cum eis expresse dispẽsare in his, quæ possunt (si ipsis videbitur expedire) vt possint ad alios ordines ascendere, & in promotis ministrare, ita vt Episcopis hæc pateant. Et fere semper hoc debent facere: nam regulariter isti eiiciuntur propter grauissimorum delictorum notorietatem, ratione quorum incurritur irregularitas Papæ reseruata. Verum tamen est, quod si dicta delicta, ob quæ ab ordine eiicitur, inducunt irregularitatem, aut aliam inhabilitatem, super quam potest Episcopus dispensare, poterit quidem Episcopus, cui se subiecit, recipere illum, & si habet beneficium sufficiens ad honeste viuendum, & est idoneus ætate, & literis, & moribus in sacerdotẽ Domini ordinare, facta eis prius fide de aliis ordinibus rite in religione susceptis, & facta dispensatione in supradicta irrigularitate, & inhabilitate. Poterit etiam eum ad titulum patrimonij ordinare. Licet enim ipse non possit habere propriũ, quia dominium in particulari est contra votum paupertatis, à quo secundum communem, non fuit per expulsionem absolutus: non tamen est ei prohibitum habere bona quæsita Episcopo, & Ecclesiæ, vt in superioribus dictum est, quibus se honeste, & decenter in habitu clericali sustentare possit, ad quod patrimonium sufficiens postulatur, ne scilicet mendicare cogatur. Aliqua ex dictis colliguntur ex traditis à Nauarro *a*.

a Nau lib. 3. consil. tit. de reg. consil 84.

ARTICVLVS XXV.

Cui Episcopo erunt subiecti expulsi à religione, an Episcopo originis, an domicilij.

RESpondeo dicendo, certum esse hos eiectos debere se Episcopis cum literis testimonialibus præsentare, prout dictum est in superioribus. Sed quod quæritur titulus quæstionis est, an se præsentare teneantur Episcopo originis, an Episcopo domicilii, vt sub eorũ iurisdictione; Cui dubio respondet Nauarrus *b*, quod debent se præsentare Episcopo originis, quod probat: Nam, aut debent esse subiecti Episcopo domicilij, cui suberant ante religionis ingressum, aut Episcopo beneficij, quod habent, aut Episcopo, in cuius ditione est situm monasterium, à quo eiiciuntur, aut Episcopo originis; non Episcopo beneficij, & monachatus, & domicilij: nam hic est mutabilis: non enim durat nisi quoad fuerit Abbas monachus, aut beneficiarius, secundum Bartolum *c* receptum: relinquitur ergo vt maneant subiecti Episcopo originis, qui est immutabilis, iuxta quandam legem *d*, & non perditur per accessionẽ dignitatis, quæ non tollit, sed accumulat domicilium, iuxta aliam legem *e*, vbi notat Bartolus. At ratio ista non omnino me conuincit, vt obligemus hos miseros subiici Episcopis originis cum maxima aliquando sui, & suorum infamia, præcludendo eis viam, ne ad partes remotas transmeare possint: & sic existimo, hos cuicũque Ordinario posse se subdere. Nec obstat, quod antequam se præsentent alicui Ordinario erunt sine capite: nam respondetur, quod tunc eorum Ordinarius erit Summus Pontifex, cum si per sententiam à natiuis prouinciis relegentur, soli Papæ sint subiecti, vt concedit idem Nauarr. *f* dicens, eius iurisdictioni spirituali subiectos iri, eique soli, quæcunque quæsierint quæsituros. Et si forte ab vrbe exterminentur, satisfacerent forte suis conscientiis eligendo aliquem antistitem cui subdantur, argumento cuiusdam decretalis *g*. Vnde si moriantur antequam se alicui Ordinario præsentent, bona per ipsos quæsita nomine spoliorum ad reuerendam cameram pertinebunt, iuxta quandam constitutionem Gregorij XIII. de qua in superioribus *h* mentionem fecimus.

b Nau in cap. non dicatis. num. 42.
c Bar. in l. 1. ff. ad municip.
d l. assumpto. ff. ad municip.
e l. senatores. ff. de senatorib. vbi Bart.
f Nau. in d. c. non dicatis, num. 34.
g cap. nihil de electio.
h sup. hac qu. art. 2.

ARTICVLVS XXVI.

Cui acquirant isti legitime expulsi.

RESpondeo dicendo, quod non acquirunt monasteriis à quibus fuerunt expulsi, cum desinant esse regulares, & membra obedientialia talium monasteriorum, prout argumento aliquorum canonum tradit Nauarrus *i*. Sibi autem ea acquirere non possunt, cum sint incapaces cuiuslibet iuris pecuniarij ratione voti solemnis, à quo per suam culpam, & sententiam contra eos latam non absoluuntur. Vt tenet Cardinalis *k*, dicens, quod quando priuatur monachus præbenda, si quam accepit, & voce in capitulo, non desinit esse mònachus: acquirit autem verum rerum dominiũ Deo, & ius administrãdi vero eius vicario Papæ, & etiã speciale Ecclesiæ sæculari, vel regulari si ad eã legitime translatus fuerit, iuxta sacros canones *l* alioquin Episcopo, vt dicit Panormitanus *m*. Tum quia sub eius obedientia viuendum est illi, quia per eiectionem iustam recidit in eam, à qua liberatus fuerat per professionem: ita Nauarrus *n*. Sed doctissimus Molina *o* recedit ab opinione Nauarri, & aliorum dicens, quod licet nullius rei dominium possit sibi comparare, tacite tamen censetur ei concessa: tum quia sub religionis obedientia, ac regula non viuit: tum etiam quia commoditas, & vsus rerum hoc sibi comparauerit. Nec acquiescit Nauarro, & aliis dicentibus, debere dictum expulsum præstare obedientiam, vt monachum Episcopo; sufficit enim, vt ei præstet eam ad modum aliorum clericorum sæcularium, prout praxis iam recipit, quibus ego addendum iudico, quod licet alij clerici sæculares possent testari de rebus ab ipsis acquisitis, quocunque modo, etiam de bonis ecclesiasticis, prout in Hispania receptum esse diximus in nostra *p* Summa confessorum: hi tamen expulsi licet subdantur Episcopo, vt clerici, non tamen possunt bonorum à se acquisitorum condere testamentum. Imò videtur bona quæ reliquerit nomine spoliorum Sedi Apostolicæ esse applicanda, iuxta constitutionem Gregorij XIII. in superioribus citatam.

i cap. si quis translatus. 21. qu. 2. & c. ne pro cuiuslibet. 16 q. 1 Nau. vbi sup n. 33.
k Car. in Clemen. 1. § quia vero. qu. 1. de stat. mo. na.
l cap. si quis iam. 21. q. 2. & cap. ne pro cuiusd. 16. qu. 1. iuncta glo. f.
m Panor. in cap. si de reg.
n Naua. vbi sup.
o Mol. 1. 2. tract. 2. disp. 140. p. 768.
p 1. tom. 60. cons. 6. nu. 7. p. 25 ed. 1.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum eiectus teneatur vti habitu clericali Ordini suo conuenienti.

RESpondeo dicendo, quod religiosus eiectus, & exautorizatus habitu per sententiam iustam, potest debetque vti habitu clericali ordini suo conuenienti sine vlla Papæ dispensatione, quia religionis habitu contra sententiam vti nequit, prout tenet Nauarrus *a*. Verum tamen est, quod eiectus à monasterio, quia nolunt eum recipere, non potest propria autoritate habitum relinquere, nec eius superior, imo nullus inferior Papa potest in hoc dispensare. Imo temere propria autoritate illum relinquens est excommunicatus, prout dicitur in iure *b*. Dixi, temere: nam relinquens bona fide sine scandalo, assumens alium religionis in genere habitum, putans sibi licere, non diceretur excommunicatum. Nam transgrediens ius humanum bona fide putans sibi licere non peccat mortaliter prout tenent Innocentius *c*, Baldus, & Felinus, D. Thomas, & eius commentator Caietanus. Verum est tamen, quod si transeat ad aliam religionem potest eius assumere habitum, iuxta ea, quæ in iure *d* notantur.

a Nau. lib. 3. cons. tit. de reg. cons. 79.
b c. 2. ne cler. vel mon. li. 6.
c Innoc. in c. a. per tuas de sim. Bal in l. ab eo. C. quomodo & quando iud. in c. 1. fal. 7. de re iud. D. Tho & Caiet. 2. 2. q. 74. artic. 2.
d c. gesta cum glos. 74. d.

AR-

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum isti eiecti possint tradi brachio sæculari, vt corporaliter puniantur.

RÉspondeo dicendo, quod si considerentur verba cuiusdam Decretalis *e*, videtur dicendum, quod non debent puniri ad mortem, sed tantum pœna exilij, vel alia legitima pœna, & verbum, *alia*, est de simili intelligendum. Sed in hoc non est insistendum: aliud enim praxis obseruat. Iudices enim sæculares illos puniunt pœna mortis, & ita vbique seruari testatur Cassaneus *f*. Et vt clericus in sacris cõstitutus possit hac pœna puniri à Iudice sæculari, requiritur vltra degradationem, quod sit traditus Curiæ sæculari. Clericus autem etiam depositus non debet tradi Curiæ sæculari, nisi sit incorrigibilis. Et hæc est communis opinio, quam sequitur Abbas *g*, quam tenet Alexander *h* de Neuo, & tradit Syluester. Dixi regulariter: nam cum clericus condemnatus pro enormi crimine sit deponendus, & tradendus Curiæ sæculari, post depositionem statim potest tradi Curiæ sæculari, & non debet expectari quod sit incorrigibilis, prout resoluit Bernardus Dias *i* relatus, & secutus per Couarruuiam, & Follerium Plaçam, & Iulium Clarum. Et idem dicendum est de monacho propter aliquod graue delictum conuictum, & ad mortem condemnatum à Iudicibus sæcularibus autoritatem Apostolicam ad id habentibus. Dixi à Iudicibus sæcularibus: nam à Iudicibus regularibus suæ religionis nunquam ad mortem condemnatur, iuxta determinationem Decretalis in principio allegatæ, sed tantum condemnatur ad exilium, aut triremes, ad quas possunt à dictis Prælatis iure optimo condemnari, iuxta ea, quæ tradunt Nauarrus *k*, & Duarenus. A qua opinione non recedit Iulius Clarus, prout diximus in nostra summa confessorum in ordine iudiciali.

e c. cum non ab homi. de iudic.

f Cassan. in consuet. Bur fol. 51. n. 66.

g Ab. in cap. vlti cle. post n. 28 de iu de iud vest. & fic resid.

h Neuo cons. 29. nu. 28. & nu. 30. Syl v. degrad. nu. 4

i Diaz. in p. c. 9. Cou. lib 2. var. c 20 post n. 7. Foller in pract crim. fol. 66 n. 47. circa fin. Plaça l. 1. de del cap. 21. Clar in prac. q. 36. num. 40.

k Nau in ca. nullam n 18. q. 2 num. 52. Dua. lib 2. de sac Eccles. myst cap. 3. Clarus in pract. crim. §. fin q. 70. ver. seq.

ARTICVLVS XXIX.

Vtrum eiectus à sua religione, si ad eam iterum recipiatur, necessarium sit, quod in ea iterum profiteatur.

RÉspondeo dicendo, quod cum essentia status religionis cõsistat in tribus votis essentialibus, à quibus eiectus non fuit absolutus, vt constat ex dictis in superioribus, videtur dicendum, quod talis eiectus non tenetur iterum profiteri. At pro contraria parte facit: nam cum religiosus ad aliam se conferens religionem teneatur in ea iterum profiteri, non obstante, quod ea religio eadem vota essentialia habeat, sicut prima propter distinctas asperitates, quam secunda habet religio, videtur asserendum, quod licet prædictus eiectus non fuerit à prædictis tribus votis essentialibus absolutus, si vult redire ad suum primæuũ ordinem, debet in eo iterum profiteri, propter præcepta suæ religionis, à quibus per eiectionem secundũ communẽ fuit liberatus: quorum obligatio nisi per nouum consensum minime reuiuiscere posse videatur. His pro vtraque parte positis, dico, quod minime iste talis tenetur profiteri, sed solum tenetur se committere curiæ sui Prælati per quam submissionem iam subiicitur iugo religionis, à quo fuit liberatus, cui statui sunt annexa omnia alia ipsius religionis præcepta. Et si diceremus ipsum iterum teneri profiteri, consequenter est dicendum, debere, & teneri annum probationis continuum complere, cum in omni religione minime sit permissum ante annũ probationis completum integrum & continuatũ, professionem emittere, iuxta decretum sacri Concilij Tridentini *l*. Nec obstat quod adduximus in contrarium; concedimus enim, quod si iste ad aliam se transferret religionem, ibi necessario deberet iterum profiteri, non obstante, quod tribus votis essentialibus semper fuit & remansit ligatus: nam talis ignorabat asperitates secundæ religionis, quibus se de nouo astringi necesse est. At in proposito cum hic reuertatur ad suam primam religionem hæc ratio cessat: cum scientia experimentali perceperit eius asperitates. Præterea iste eiectus non fuit omnino absolutus à dictis accidentalibus obligationibus, sed tantum fuit suspensus ab eorum obseruantia interim dum extra religionem versaretur. Et hoc innuit communis doctorum tractans, vtrum ipse ad suam religionem teneatur procurare reuerti, & vtrum eius religio eum suscipere obligetur, de quibus in superioribus egimus.

l Conc. Trid. sess 25. de regul. cap. 15.

Aduertendum tamen, quod si de nouo iste recipiatur, non debet restitui ad eum locum, & gradum in quo ante sententiam erat collocatus. Licet enim nunquam fuerit absolutus à dictis tribus votis, subiecit tamen se nouæ potestati eius, à quo fuerat per expulsionem liberatus, commutando obedientiam datam Episcopo, in obedientiam de nouo datam Prælato regulari. Et ita nouam, vt Episcopo tanquam Iudici, & Prælato in spiritualibus subderetur; non tamen tanquam patri, ratione cuius non poterat ipse Episcopus eius vota irritare, modo autem ad religionem se iterum conuertens subiicit se suo Prælato tanquam Iudici, manens sub eius iurisdictione, & tanquam patri manens sub eius potestate, & sic acquirit istam ex omni parte nouam subiectionem, ratione cuius non debet habere eundem locum, & gradum, quem ante sententiam habebat, sicut habent veterani religionum milites. Hæc mihi probatissima videntur, licet Nauarrus *m* agens de hac posteriori difficultate varius, & indeterminatus videatur.

m Nau. in c. consi. 79.

QVÆSTIO XXXI.

De Baptismo, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *An monachi possint baptizare.*
2 *An Canonici regulares possint esse patrini in Baptismo.*
3 *Vtrum religiosi in partibus Indiarum possint baptizare.*
4 *Vtrum filij Hispanorum vocati mestici possint in Indiis per fratres baptizari.*
5 *Vtrum dicti fratres possint vti oleo sancto, & chrismate antiquis in Baptismo.*
6 *Vtrum Baptismus in his partibus possit conferri extra Ecclesias.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Monachi possint baptizare.

RÉspondeo dicendo, quod Pelagius *a* Papa scribit probos, ac doctos monachos presbyteri honore dedicatos prædicare, & baptizare posse, nec inuenio in iure Canonico hoc illis prohiberi. Licet enim Eugenius *b* Papa prohibuerit monachos baptizare, hoc est intelligendum, si id faciunt sine licentia ordinarij, iuxta ea, quæ in quadam Clementina *c* notantur. Quod autem inuenio in sacris canonibus prohiberi ipsis monachis est, esse compatres virorum, vel mulierum. Dicitur enim in Concilio Antisidiorensi *d* ne monachi compatres, commatresve faciant, & ne osculentur fœminas. Cuius Concilij quantum ad hoc meminit Petrus Gregorius *e*. Et in eodem Concilio *f* dicitur, non licet Abbati, vel monacho de Baptismo suscipere filios, nec commatres habere. Quod ipsum Eugenius Papa Monachis inhibuit, prout dictum est supra. Et ratio huius prohibitionis meo iudicio fuit, quam tangit quædam glossa *g*: scilicet, ne osculentur fœminas, in quibus tangitur, vt inquit glossa, consuetudo aliquorum locorum, vbi compatres osculabantur commatres. Propter quam consuetudinem decreuerunt Concilium, & Pontifices, ne monachi compatres fierent, ne hac occasione inter fratres, vel de fratribus scandalum haberetur. Et seraphicus Pater noster Franciscus castitatis summæ amator, propter eandem forte aliquarum prouinciarum cõsuetudinem, sicut in regula prohibuit suis fratribus habere suspecta consortia virorum, seu mulierum: ita etiam prohibuit eisdem fieri compatres virorum, vel mulierum, cuius præcepti caussam adducit, dicens, ne forte, scilicet, inter fratres, vel de

a cap. doctos. 16. qu. 1.

b ca placuit. 16. qu. 1.

c Clem. 1. de priuil.

d c. monachi. de cons dist. 4.

e Petr. Greg. li. 8 syntagm. iur. p. c. 8 circa fin. & li. 1. ca. 13. nu. 17.

f c. non licet. de cons. d. 4.

g Glos. d cap. monach. v. osculum.

de fratribus scandalum oriatur, alludens forte ad consuetudinem osculandi commatres.

Ex quibus infertur primo, quod non prohibuit Pater noster Franciscus in sua regula fratres suos baptizare. Non enim est credendum sanctissimum Patrem animarum maximum zelatorem prohibuisse suis fratribus, præsertim in extrema necessitate, huius sacramenti administrationem, cum propter maximam eius necessitatem, quia est ianua omnium sacramentorum, Concilia generalia decreuerint, quod quilibet homo, qui loqui potest, & lauare, est sufficiens eius minister siue sit vir, siue fœmina, fidelis, siue infidelis, baptizatus, vel non baptizatus, dummodo sciat lauare, & verba proferre cum debita intentione. Ita definitum est in concilio Florētino sub Eugenio Papa, & probat ex multis Suarez *b*. Et sic in capitulo Meclinensi nostræ Religionis Generali declaratur prædictum præceptum nostræ regulæ in hunc modum. Scilicet, *quod frater sacerdos in extrema necessitate possit paruulo dare sacramentum Baptismatis, dummodo non adsit alius sacerdos, etiam in præsentia virorum secularium laicorum. Et quod in regula prohibetur, ne fratres fiant compatres, &c. intelligendum est, quoad eleuationem prædictam. Quia, vt dictum est, in casu necessitatis absente sacerdote sæculari vel alterius professionis, bene possunt fratres nostri sacerdotes baptizare.* Ita habetur in libro Monumentaⁱ ordinum. Ex quo infertur, quod in regula Patris nostri Frācisci solum prohibetur, quod fratres fiant compatres quoad eleuationē de fonte Baptismatis. Pro cuius præcepti explicatione nota ex diuo Tho. *k*, quod ex institutione Ecclesiæ præceptū est, vt præter baptizatū & baptizātem, adhibeatur alia persona in Baptismo solemni, quæ baptizatū suscipiat de sacro fonte. Quā consuetudinem fuisse antiquissimam constat ex D. Dionysio *l*, & ex Tertulliano, & ex Augustino. Munus autem huius susceptoris præcipuū est, vt puerum baptizatum de manu baptizantis, velut sub tutela, & cura sua suscipiat, vt colligitur ex citatis partibus, & in iure *m* Canonico continetur, & hoc munus explicatur per actum suscipiendi baptizatum. Non oportet autem hanc susceptionem solum materialiter, seu grammaticaliter intelligere, sed intelligenda est moraliter, quia susceptor sub sua cura alterum suscipit. Quamuis necessarius etiam sit aliquis corporalis contractus, quo munus illud exterius exerceatur, & significetur ipsa moralis susceptio, & obligatio. Et ideo solet hic susceptor vocari, fideiussor, vt patet ex D. Dionysio *n*, & ex D. Augustino, & ex Tertulliano, *o* & ex Concilio Parisiensi: & fidei Doctor apud Augustinum *p* quia suscipiendo baptizatum virtualiter fideiubet, & promittit se habiturum curam, salutis spiritualis illius. Atque hinc in citatis decretis cautum est, vt hic susceptor idoneus sit, atque expeditus ad exercendum munus, ad quod assumitur. Vnde cum hæc cura, & solicitudo non possit expediri à monachis, ideo vltra rationem supradictam prohibita ipsis fuit talis susceptio. Considerauerunt enim S. Patres ipsos monachos, tanquam obedientiæ addictos, esse vagos & peregrinos, non habentes in hoc mundo ciuitatem permanētem, & non posse semper habere domicilium in loco vbi morantur illi, quos de fonte Baptismatis eleuauerunt, & sic in eorum cura, & solicitudine esse necessario defecturos. Ex qua ratione infero etiam, in Baptismo priuato minime monachos, & præcipue fratres Minores, posse esse susceptores: cum etiam in eo virtualiter obligentur. Et secundum opinionem doctissimorum *q* virorum etiam per eam susceptionem compaternitas oritur, cum oriatur spiritualis cognatio.

b Sua. 3. p. q. 67. distin. 23. sec. 2.

i In 1. impr. fo 128. tract. 3. & 2 fol. 249 tract. 2.

k D. Tho 3. p. qu. 67. art. 7.

l De Eccles. Hierar. cap 2. Tertull. de baptis. cap 28. Aug. lib. 1. de b. ptism. c. 34.

m c. in cat. chis. & seq de cons d 4. Cōc. Trid sess. 24 c. 2. de reform.

n Dionys vbi sup c. non autem. de cons d 4. Aug. in serm 116. & 13. 215. de temp.

o Tertull. vbi sup. Conc. Paris ab. 1. c. 54.

p Aug. epist. 23.

q D Thom in 4. d. 24. & Nau. in Man. c. 16. n. 34. & c. 22. nu. 40.

ARTICVLVS II.

An Canonici Regulares possint esse patrini eleuando baptizatum de fonte.

RESpondeo dicendo, quod idem videtur dicendum de canonicis regularibus, quod dicitur de monachis, iuxta notata in iure *r* per Panormitanum communiter receptum, quatenus dicit, quod leges disponentes de monachis habent locum in Canonicis Regularibus, quando leges illæ fundantur in religione: & non continent aliqua verba, quibus significent non includere Canonicos. Ita tenet Nauarrus *s*.

r cap. 2. de postu.

s Nau lib 3. cons tit. de stat mon. ch. cons. 10.

ARTICVLVS III.

Vtrum Religiosi in partibus Indiarum possint baptizare.

RESpondeo dicendo, quod dato, sit peccatum mortale baptizare alienum parochianum extra necessitatem, vt ait Soto *t* cum communi, propter iniuriam, quæ infertur presbyteris parochialibus: quia sacramenta à suis presbyteris parochialibus sunt recipienda, iuxta ea, quę dicuntur in sacris canonibus *u* & tradit Syluester: at nulla incurritur excommunicatio, vel irregularitas si oppositum fiat à patribus Mendicantibus, quia nullibi talis pœna reperitur, nisi in administrando Eucharistiam, matrimonium, & extremam vnctionem, vt patet ex quadam Clementina *x*: neque vlli priuilegio nostro derogatur quoad hanc materiam per Concilium Tridentinum. Hoc supposito dico primo, quod fratres Indiarū possunt omnia sacramenta infidelibus, & nouiter conuersis administrare. Hoc concessit motu proprio Paul. IV. fratrib. de Mexico, & prouinciæ S. Vincētij de Chiapa del Peru noui regni. Et hoc in præmium laborū suorū, & vt fides per prædicationē Euangelij, sacramentaq; ad ministrādum numerus magis in dies crescat, concessum fuit, anno Domini millesimo quingentesimo primo. Et hoc idem concesserat Leo X. duobus fratribus ordinis Minorum ad illas partes euntibus, an. Domini millesimo quingentesimo vigesimo primo. Et postea Paulus III. anno Dñi millesimo quingentesimo quadragesimo tertio, communicauit fratribus prædicatoribus prouinciæ de Mexico, vt refert Pater Veracruz in suo compendio manuscripto. Et aduerte, quod causa quæ mouit Paulum III. ad concedendum dictum priuilegium fuit, vt fides Christi, quæ speratur in his terris per prædicationem nostram, & sacramentorum administrationem cresceret magis, ipsis fratribus prædicantibus, sacramentaque administrantibus infidelibus, & nouiter conuersis. Hæc autem causa, & ratio modo etiam militat in illis, qui per fratres baptizati, & in illis, qui ex his descendunt nepotibus, vel pronepotibus, dato, paruuli baptizati sint. Nam certe huius fidei dilatatio, rebus vt nunc, nequit fieri, nisi fratres dicti prædicent sacramentaque administrent nouiter conuersis, & ab eis descendentibus. Quia licet in particulari nouiter conuersi dicantur, qui iam adulti sunt baptizati, nihilominus in generali considerantibus illam huius noui orbis Ecclesiam in D. o adunatam, omnes, & singuli illarum partium nouiter conuersi apparebunt. Cuius rei testimonium firmiter præstant quotquot patres graues ex illis partibus ad has Hispaniarum partes ascendunt. Et quod dicti fratres possint sic facere, probatur: quia idem Paulus III. concessit fratribus omnia priuilegia de nouo iuxta fauorabiliorem illorum interpretationem; ergo debemus interpretari per nouiter conuersos etiam paruulos baptizatos, cum nomen hoc ferat hanc interpretationem, alias stricte interpretarentur.

t Soto in 4. d. 4 q. vnic. art. 3 con. 2.

u c. interdicimus 16 q. 1. Syl ver. bapti. 3 in prin.

x Clem Relig. de priu.

Et aduertendum, quod fratres solum debent baptizare in Ecclesiis monasteriorum sui ordinis, in quibus habitant, etiam in ciuitatibus seu oppidis Hispanorum, vt fit Mexici, & in locis, quæ habent de visita, vt vocant. Nam indecens esset, quod sacramentum, quod tantas ceremonias, & solemnitates publicas petit, administraretur in aliena parochia, sine licentia proprij parochi: quia sic confunderetur Ecclesiasticus ordo contra sacros canones *a*. Quod si Papa, particulariter non exprimit in concessione, nullo modo debet intelligi, vel deduci ex concessione generali, vt est concessio Pauli III. numquam enim Papa in generali concessione visus est alicui præiudicare. Et non est dubium,

a c. peruenit. 11. qu. 1.

 quod

quod in Ecclesiis fratrum supradictis possit fieri Baptismus, alias concessio Pauli III. suum effectũ non consequeretur. Et sic de nouo cõcessit Pius V. an. Dñi millesimo quingẽtesimo sexagesimo septimo, vigesima quarta die Martij, *vt in omnibus monasteriis ordinũ, vel extra illa in locis ipsarum partium ipsis deputatis, possint religiosi baptizare.* Quo priuilegio vtuntur omnes prouinciæ Indiarum, vt scilicet, in monasteriis ordinum vel extra in locis ipsarum partium ipsis deputatis possint baptizare. De Indis aliorum populorum, puta clericorum, vel alterius ordinis idem dico, quod scilicet possunt baptizari per fratres in locis supradictis: quia sic fuit factum à principio in his prouinciis, vt testantur viri graues ex illis partibus ad has remeantes. Postea anno supradicto millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Pius V. concessit fratribus Mendicantibus Indiarum, vt in locis vbi supra, possint de licentia suorum Prælatorum in Capitulo prouinciali obtenta administrare Indis omnia sacramenta, prout hactenus consueuerunt. Et quia Pius V. dicit in locis signatis, & signandis, videtur securius, quod solum in locis signatis, & signandis possit religiosus baptizare, seclusa necessitate, de quo late infra. *Infra qu. 35.*

ARTICVLVS IIII.

Vtrum filij Hispanorum vocati mesticos possint virtute Breuis Pauli III. per fratres baptizari.

RESpondeo dicendo, videri eos posse per religiosos baptizari, quia in materia larga sub simplicibus veniunt mixta, prout tenet b Syluester. Vt si detur alicui potestas ad dispensandum cum adulterino, & cum incestuoso, separatim poterit dispensare cum eo, qui simul est vtrumque; quia dato ex rigore iuris sub simplicibus mixta non contineantur, secus ex benignitate. Sic ergo cum hoc priuilegium Pauli III. sit beneficium Principis in remunerationem laborum fratrum, & in fauorem fidei ampliandæ, interpretatio latissima est facienda. Et confirmatur, quia, prout asserit Veracruz in suo Compendio, Paulus IIII. concessit nobis de nouo nostra priuilegia, & concessa, & concedẽda iuxta fauorabiliorem illorũ interpretationẽ. Qui pater refert quoddam viuę vocis oraculum concessum à dicto Pontifice Maximo, cuius tenor est qui sequitur: *Paulus IIII, vt fidem fecit Cardinalis Alexandrinus, qui post fuit electus Papa Pius V, pro religiosis in noua Hispania, & Peru, ad exaltationem diuini cultus proprio motu, & viua vocis oraculo confirmauit omnia priuilegia data à suis prædecessoribus pro Indorum conuersione: præsertim quod possint fratres Mendicantes omnia sacramẽta fidelibus, & nouiter cõuersis administrare, & de nouo roborauit Apostolica autoritate non obstantibus quibuscunque in contrariũ.* Hoc fuit concessũ die septima Iulij anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo. Ex quo patet priuilegia Leonis X. & Adriani VI. & Pauli III. quæ fuerunt data in fauorem fidei, & Indorum, fuisse confirmata, & roborata particulariter. Imo per Breue Adriani VI. prouincialis, vel frater, cui potestatem prædicti patres commiserint, bene possunt, filios Hispanorum, & aliorum citra necessitatem baptizare, cum limitationibus tamen, de quibus ibi. Concessit enim Adrianus VI. ad petitionem Imperatoris Caroli V. anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo, *quod Prouinciales Indiarum, & fratres, quibus commiserint, possint omnes Indos, & omnes Christicolas fratres comitantes ad opus conuersionis absoluere in vtroque foro ab omni censura, etiam de Cœna Domini. Concessit etiam omnimodam in vtroque foro Papæ autoritatem tantam, quantam iudicauerint expedire pro conuersione Indorum, & manutentione ac profectu illorum, atque aliorum præfatorum in fide catholica, & obedientia Ecclesiæ Romanæ.* Sed vt veritas huius dicti intelligatur, oportet radicitus explicare hanc omnimodam Papæ potestatem, datam ipsis Prælatis & fratribus. In quo aliquantulum immorabor, cum plena istius concessionis explicatio sit necessaria ad intelligendum, quando fratribus liceat extra necessitatem baptizare, filios dictorum Hispanorum, aut Indorum. De quo infra in quæstione trigesima quinta dicetur.

b Syl. dispensatio. 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum dicti fratres possint vti oleo sancto, & chrismate antiquis in Baptismo.

RESpondeo dicendo, quod fratres supradicti possunt vti oleo sancto, & chrismate antiquis vsque ad tres annos in Baptismo conferendo. In his enim partibus, inquit Leo X. sine difficultate magna nouum oleum, & balsamũ habere non possunt. Propter quam rationem modo à Gregorio XIII. concessum est, vt possint vti oleo & chrismate antiquis vsque ad quatuor annos. Pro cuius rei explicatione notandum est, quod oleum sanctum tripliciter consideratur. Primum est chrisma, secundum oleum catechumenorum, tertium oleum infirmorum, & annuatim consecrandum est in die Cœnæ Domini, prout dicitur in iure a, & vetus est comburendum. Verum est tamen, quod non debet comburi, nisi postquam nouum adductum fuerit: nam praeoccupante morte potest sacerdos vetere chrismate baptizare. Et Nauarrus b ait esse peccatum mortale, nisi in mortis articulo, veteri baptizare, quod ipsum tenet glossa c communiter recepta. Qua ratione non debet comburi, donec veniat nouum chrisma. Ex quo sequitur, quod citra mortis articulum possint omnes vti chrismate veteri in Baptismo paruulorum, si nondum venit nouum. Probatur: quia paruuli semper sunt in periculo mortis propter eorum tenellam ætatem. Et ideo mandatur quod omni tempore anni possint baptizari, quod antiquitus non licebat, nisi in articulo mortis, vt patet ex D. Ambros. & Augustino. Vnde ad concessionem Leonis X. superius allegatam respondetur, quod loquitur de adultis, quod scilicet, intra terminum trium annorum, vbi non inuenitur oleum nouum, dicti fratres etiam sine necessitate possint vti antiquo oleo, quod per Gregoriũ XIII. ad quatuor annos fuit ampliatum. Et est aduertendum, quod sacerdotes ministri etiam sæculares in his partibus etiam extra necessitatem extremam baptizantes Indos, quatuor sequentia debent seruare, prout ordinauit Paulus III. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quinto. Primum est, quod aqua sacris actionibus sanctificetur. Secundum, vt Catechismus, & exorcismus fiat singulis. Tertium, quod sal, candela, & capellum detur duobus, vel tribus vtriusque sexus. Quartum est, quod tunc baptizandis omnibus chrisma ponatur super viri adulti, puerorum, ac puellarum caput.

a Licetus de consf. d. 3. c. past quid. de consf. d. 4.
b Nau. c. 25. num. 75.
c Glos. in ca. quoniam. de sententia excom. lib. 6. ver. dubium.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Baptismus in his partibus possit conferri extra ecclesias, sine præfatis ceremoniis.

RESpondeo dicendo, quod vt constat ex compendio Indico Societatis IESV Pius V. concessit fratribus de Societate in partibus Indiarum, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, ad decennium, quod possint baptizare extra Ecclesias, & sine consuetis cæremoniis, cum ministri iudicauerint id oportere ad maius Dei obsequium, propter ministrorum paucitatem. Et hoc ipsum postea concessit Gregor. XIII. in aliud decennium, hoc indultum ampliando. Videant autem regulares quæ circa hoc ipsis sint concessa à Sede Apostolica, secundum quæ debent se habere. Ego enim alia non potui inuenire.

QVÆSTIO XXXII.

De Bello.

Circa quam vnum quæritur.

1 *Vtrum religiosi possint in bello contra infideles exhortari dimicantes.*

ARTI-

ARTICVLVS VNICVS.

Vtrum religiosi possint in bello contra infideles exhortari dimicantes.

RESpondeo dicendo, quod omnes qui in bello iniusto sunt causa mortis mandando, consulendo, præparando, & faciendo arma, ad dimicandum in dicto bello exhortando milites & timore aduersarios configendo, remanent irregulares, cum sint causa proxima occisionum, quæ ibi committuntur. In bello tamen iusto offensiuo, siue defensiuo licitum est Ecclesiasticis adiuuare milites eos consulendo, & exhortando, vt ipsum prælium animose aggrediantur. Imo possunt in eodem prælio exhortari milites dicendo, Dimicate fortiter, vincite, vt fides exaltetur, & Rex noster vincat, possũt etiam dicere alia verba similia ad dictam exhortationem ordinata: & etiamsi ex his sequatur mors, aut mutilatio membrorum, non incurrunt irregularitatem. Hanc conclusionem tenent Nauarrus *d*, Couarruuias, & Syluester allegantes pro ipsa aliquas sacrorum canonum diffinitiones. Et ratio huius conclusionis est: nam cum irregularitas sit de iure positiuo, potuerunt summi Pontifices ordinare supradicta in fauorem belli iusti, in quo Ecclesia Dei defenditur, oppressi liberantur, inimici vincuntur. Et certe si contrarium diceretur, quasi totus exercitus in irregularitatis notam incurreret: & sic homines abstraherentur à supradicti belli aggressu. Et etiamsi ipsi exhortando virtualiter intendant mortem, propter quod videantur contrahere irregularitatem, ad contrahendam tamẽ eam in bello iusto, non sufficit intentio virtualis, sed requiritur quædam intentio specialis occidendi, iuxta ea quæ tradunt supradicti Doctores. Quod debuit considerare Aluarus Pelagius *e* dicens, non inuenire rationem sufficientem ad liberandos supradictos Ecclesiasticos à nota irregularitatis. Et vt omnem Societas Iesu tolleret scrupuli occasionem, obtinuit à Gregor. XIII. prout dicitur in compendio Indico eiusdem Societatis, quod sine periculo irregularitatis patres Societatis per varia Indiarum loca possint milites Lusitanos exhortari in bello cum infidelibus ad fortiter dimicandum, dummodo patres ipsi non ferant arma.

d Nau. in Ma c. 27. nu. 215. Cou. 12. p. rele. de hom. i. 1. n. 2 Sylu. ver. homicid. 3. q. 6. nu. 8. promittate 4. & 6.

e Pelagius de Planct. eccl. art. 48.

QVÆSTIO XXXIII.

De benefactoribus, in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *Vtrum aliqua censura benefactores monasteriorum molestari possint ab ordinariis.*
2 *Vtrum Prælati regulares possint applicare benefactoribus bona opera subditorum.*
3 *Vtrum Prælati regulares applicent benefactoribus communicationem, quantum ad merendum.*
4 *Quid applicent Prælati regulares de bonis subditorum.*
5 *Vtrum possint applicare bona subditorum futurum tam facta.*
6 *Quomodo dicta applicatio proficiat benefactoribus.*
7 *Quæ sit differentia inter hanc communicationem, & indulgentiam.*

ARTICVLVS I.

Vtrum aliqua censura benefactores monasteriorum molestari possint ab ordinariis.

REspondeo dicẽdo, benefactores monasteriorũ ob beneficia ab illis collata, seu quia subditi aliquorum dominorum sunt, & cum monachis cõuersantur, ab eisque sacra recipiunt, molestari, aut grauari à quoquam non possunt, prout concessit Leo X. congregationi Camaldulensi, & Eugenius IIII. prout habetur in compendio priuilegiorum *a* Cistercienſi. Quod intelligitur, quando excommunicantur ex eo quod sunt benefactores nostri, prout innuit collector eiusdem compendij *b* dicens, non posse excommunicari regulares Cistertij. Addens, *id etiam in familiarium benefactorum, aut seruientium, vel ad molendina, & furna nostra venientium personis locum habere, neque quia nobis communicant à quocumque excommunicari possint, alias irritum, & inane declarauit* Innocentius IIII. Hæc dictus collector *c* compendij Societatis dicendo, *quod nullus Prælatus potest contra aliquem nostrorum, aut contra alios nostra causa ferre sententiam excommunicationis, suspensionis, vel interdicti contra priuilegia Societatis*, prout concessit Paulus III. Hæc collector. Notanda sunt illa verba, *nostra causa*. Ex quibus clare constat, quod si non religiosorum & monasteriorum causa vexentur, & excommunicẽtur, sed aliis distinctis & diuersis causis bene possunt à quocunque Prælato excommunicari. Et si priuilegia aliqua concedunt absolute, eos ab Ordinariis non posse excommunicari, puto talia indulta per Concilium Trident. *d* esse ex parte sublata. Vbi dicitur loquendo de oblatis, & de quocunque modo addictis, aut sub nomine seruientium militiis, seu monasteriis, hospitalibus, collegiis, aut quocunque alio titulo assumptis, nihil ex priuilegiis ipsis concessis detractum esse Ordinariis intelligitur, quo minus, in quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis ordinariis tanquam Apostolicæ Sedis legatis subiecti existant, exceptis tamen his qui prædictis locis, aut militiis actu seruiunt, & intra eorum septa ac domos resident, subque eorum obedientia viuunt, siue his qui legitime, & secundum regulam earundem militiarum professionem fecerint, de qua Ordinario constare debet, non obstantibus priuilegiis quibuscunque, etiam religionis sancti Ioannis, & aliarum militiarum. Hæc Concilium. Ex quibus verbis constat, ipsos benefactores non esse exemptos à iurisdictione Episcoporum, nisi actu seruiant ipsis monasteriis, & intra eorum septa, ac domos resideant. Et si dicatur Conciliũ non loqui de benefactoribus, respondeo, quod oblati, & alij seruientes sunt maxime benefactores. Vnde si cum ipsis ita rigide fit, à fortiori cum aliis benefactoribus communibus rigidius procedi debere, certum est.

a ti. benefactores. § 1.

b Coll. & in comp. Cister. ver. excõ § 3.

c hæc in comp. societatis. prælatus. § 24

d sess. 24 de refor. cap. 11.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati regulares possint applicare benefactoribus bona opera subditorum suorum.

REspondeo dicendo, quod Vrbanus V. *concessit Generalem Ministrum posse dare de toto ordine suffragia indulgentiarum & orationum, & beneficiorum spiritualium quibuscunque deuotis & benefactoribus nostri ordinis*. Ita habetur in lib. Monumenta *e* ordinum, & in Supplemento. Et eandem concessionem habent Prælati alij regulares. Pro cuius concessionis intelligẽtia est notandum, quod nihil continet, quod iuri communi non sit concessum. Nam secundum ius commune Prælatus potest communicare bona suorum, super quæ habet autoritatem. Is enim, qui præest alicui congregationi, potest communicare bona suæ cõgregationis, applicando ea, & intẽtionem ipsorũ bonorũ ad hunc, vel illũ, vel illos determinate, confuse aut distincte. Probatur: quia eo ipso quod habet curam congregationis, habet autoritatem dispensatiuam communium honorum ipsorum de cõgregatione, prout resoluit doctissimus Corduba *f*. Item; quia, si quilibet potest bona sua applicare, ergo & Prælatus, qui est caput pro suis membris potest bona ipsorum aliis ex causa rationabili applicare. Patet consequentia à fortiori. Item idem patet autoritate sancti Ioannis Amatensis Episcopi antiquissimi, qui cœpit concedere literas per quas applicantur suffragia subditorum, & autoritate Anselmi & aliorum sanctorum, & etiam cõcedit Diuus Thomas *g* & Paludanus, Ricardus, & Doctores communiter, & Waldensis contra Wicleph, dicens hoc esse commune Theologorum. Ergo patet, quod Prælatus generalis, prouincialis, Prior, Guardianus, & alij Prælati possunt communicare bona communia spiritualia suorum subditorum, quoad vim satisfactoriam. Et hanc opinionem tenet Nauarrus *h* hanc concessionem declarans

e In 1 imp. f. 251. c. 672. & in sup fol. 206. col. 459.

f Cor. l. 5. q. 4. qu. 7.

g D. Th. in 4. d. 20. qu. 4. Palu. Ricar. DD in 4 d. 45. VValden. 3. to de sacra. tit. 10. contra VVicleph.

h Na t de indul. not 31 n. 18. & in sie. ly et bef. in pfa. n. 4. & 9.

clarans in multis suæ doctrinæ locis. Dixi, *quoad vim satisfactoriam*; esset enim magna differētia inter participationem bonorum quoad vim satisfactoriam tantum, & inter participationem, quoad vim meriti tantum. Et prima differentia est: nam communicatio quoad vim satisfaciendi requirit specialem intentionem, & applicationem eius, qui communicat tale bonum satisfactorium alteri, ita quod nisi illi specialiter applicetur talis satisfactio, vel sit receptus ad participandum de satisfactionibus alicuius personæ, seu communitatis, seu congregationis, non proderunt eis talia bona satisfactoria ad satisfaciendum pro suis peccatis. Quia alias sequeretur, quod quicunque existens in charitate immunis esset ab omni pœna propter infinitatem thesauri Ecclesiæ, quæ communicatur per sacramenta vel per communcationem Sanctorum ratione charitatis. Vel saltem sequeretur, quod existens in maiori charitate esset debitor minoris pœnæ in hoc sæculo, & in futuro, quod patet esse falsum secundū Scotum *i*. Ergo non ex sola intētione facientis, seu applicātis habetur participatio ad satisfaciendū, participatio autem ad merēdum, seu potius ad merita per viam meriti de bonis alterius, non semper requirit specialē intētionem, vel applicationē. Nam potest alicui valere meritū alterius ratione vnionis, quæ fit per charitatē, etiam sine speciali intentione, & applicatione facientis directa ad ipsum participantem, iuxta illud Symboli, *Credo Sanctorum communionem*, & illud Psal. *k. Particeps ego sum omnium timentium te*. Secunda differentia est: quia per participium ad satisfaciendum fiunt peioris conditionis omnes participantes: quia minuitur eorum vtilitas satisfactoria, saltem proueniens ex opere operantis, ex multitudine participantium. Similiter & bonum satisfactorium ipsius satisfacientis ipsi minuitur ex multitudine participantium, quoad virtutem satisfactoriam prouenięte ex opere operantis, quamuis aliunde ei augeatur ex charitate scilicet, quia sic aliis egentibus sua satisfactoria opera applicat: quia & per hoc meretur de congruo remissionem suarum pœnarum, & omnia alia quæ per bonum opus quis sibi & alteri mereri potest. Ideo simpliciter est melior sua conditio ex hoc, quod ex charitate potest aliis satisfacere de suis bonis satisfactoriis. Participium autem meritorum non minuitur ex multiplicatione participantium; non enim fit deterior conditio alicuius multiplicatis electis, & sanctis, & bonis operibus, sed melior ex multiplicatione electorum, & participantium, cum ex hoc maior gloria Deo sequatur. Ex dictis patet, quod Prælati religionum facientes per suas epistolas participantes benefactores de bonis suarum congregationum, quoad bona satisfactoria, necessario ipsa bona applicare debent: alias minime ipsis benefactoribus proderūt quoad vim satisfactoriam, bene tamen proderunt quoad vim meriti, pro vt explicatum est. Infertur deinde quod per applicationem bonorum, licet aliquid eorum subditis minuatur de ipsis bonis, in quantum satisfactoria, nihil minuitur de ipsis, in quantum meritoria: imo ratione meriti aliquid ipsis augetur, prout declaratum est.

i Scot. quodlib. 20.

k Psal. 118.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prælati regulares applicent benefactoribus in dictis literis communicationem, quantum ad merendum.

Respondeo dicendo, quod sic. Nam oratio, & bonum alicuius potest aliis prodesse ratione specialis intentionis orantis, & bonum opus facientis: & hoc modo potest valere iusto, & impio. Et hoc solum illis valet per viam gratiæ, & liberalis misericordiæ Dei, & impetrationis Christi Domini, qui, vt Dominus omnium, nulli obnoxius esse potest. Et sic quicunque voluerit potest ad preces, & merita amicorum beneficia impartiri. Quod participium ad merita non valet ad hoc, vt ipsi participantes ex hoc immediate sine vno bono opere, & dispositione habeant gratiam gratum facientem, seu charitatem: sicut neque ad meritum, aut præmium gloriæ. Quia loquendo de lege ordinaria nullus potest alteri de condigno mereri gratiam & gloriam, sed tantum de congruo. Potest enim de congruo mereri, & per bona opera impetrari vt Deus peccatorem conuertat, auxilia ipsi præbendo, vt tenent communiter Doctores *a*. Valet ergo talis communicatio meritorum alicuius personæ, seu congregationis ad habendam à Deo gratiam conuersionis, & illuminationem, vt dictum est, & ad virtutum profectum, & ad præseruationem à peccatis, à morte, & ab aliis malis spiritualibus, seu corporalibus, & ad collationem bonorum spiritualium, & temporalium, seu corporalium & huiusmodi, quæ vnus alteri potest de congruo mereri, seu impetrare à Dei misericordia liberali. Sicut per merita Abraham Dominus *b* liberauit Loth. Et propter iustos parcit, & benefacit iniustis; & tradunt communiter Doctores *c*, & specialiter D. Tho. & latius Paludanus, & Adrianus.

a Doc. in 4. d. 27.

b Gen. 19.

c Doc. in 2. d. 27. & 36. D. Tho. in ad. ad 3 p. q. 27. ar. 1. Palu. in q. d. 45 q. 2. ar. 2. Adr. quodlib. 8. art. 3.

ARTICVLVS IV.

Quid applicet Prælatus de bonis subditorum in literis ab eo concessis.

Respondeo dicendo, quod regulariter non potest Prælatus communicare ea bona, quæ eius subditis in particulari facit pro satisfactione suorum peccatorum, si talis subditus ipsis eget, nisi ad hoc aliquomodo consentiat. Et ratio est: quia cum ipsum opus fiat determinate ab ipso subdito intendente actualiter, vel virtualiter pro suis peccatis ipsum applicare; iam non est bonum commune ipsius congregationis, sed particulare ipsius personæ operantis, quoad dictam vim satisfactoriam: & iam Prælatus non habet potestatem ipsum alteri applicandi inuito ipso operante. Et in hoc concordant communiter Doctores, prout affirmat Corduba *d*. Et confirmatur, quia Prælatus, etiam Papa, non potest applicare nisi ea, quæ cederent in thesaurum suæ communitatis, si non applicarentur; & non cedunt in thesaurum dictæ communitatis, nisi ea quæ super sunt facienti. Ergo, licet subditus posset tollere à se necessarium alteri applicando, non potest tamen eo inuito id facere eius Prælatus, etiam Papa, quia non in omnibus absolute subditus subditur superiori, neque in omnibus eius bonis habet plenariam potestatem, sed in spiritualibus superabundantibus tantum communicabilibus, vt dictum est. Dixi regulariter: quia in aliquo casu & ex rationabili causa potest, sicut potest Prælatus subditis egentibus pro se ipsis iniungere aliquando aliqua opera satisfactoria, ad quæ ipsi non tenentur alias, puta orationem, disciplinam, & huiusmodi applicando ea pro aliis. Multa enim non possunt fieri regulariter, quæ possunt, & debent fieri in casu particulari rationabili causa id postulante. Verum est tamen, quod bona satisfactoria, quæ subditus facit particulariter per se non applicando ea alicui, sed pro tota Ecclesia generaliter, aut pro animabus Purgatorij, aut pro particularibus amicis, seu pro aliis, quibus Deus vult ea valere: & similiter bona, quæ fiunt in communitatē secundum eius instituta, aut ex dispositione, seu præcepto Prælati, talia inquam bona dicuntur communia: quamuis ipse subditus ipsis egeat. Et talia, inquam, bona potest Prælatus inuito subdito communicare aliis specialiter, quoad vim satisfactoriam. Quod vero ad vim meritoriam omnia bona cuiuscumque subditi & congregationis tam particulariter, quam etiam communiter facta, tam supererogatoria, quam etiam necessaria, seu obligatoria potest Prælatus quibuscumque ea applicare, quia quoad hoc nulli fit præiudicium: imo melior fit conditio operantis ex tali mulititudine participantium.

d Cor. 2. p li. 2. de indulg. qu. 42. art. 5. dicto 2.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati possint applicare benefactoribus bona subditorum iam facta.

RESpondeo dicendo, quod bona opera quoad vim satisfactoriam, si antequam fiant, vel dum fiunt non applicantur, per facientem, vel superiorem aliquibus actualiter, vel virtualiter, de cætero postquam facta sunt, non possunt applicari alteri per ipsum facientem, neque per Prelatum. Non enim faciens, neque Prælatus possunt reseruare bona particularia, vel congregationis opera quoad dictam vim satisfactoriam, vt sint reposita, & reseruata tanquam in thesauro pro alio tempore futuro, vt in eo applicetur. Et ratio huius conclusionis non est, quia bona dicta satisfactoria non possunt reseruari: ipsa enim reseruantur in thesauro Ecclesiæ & per indulgentias dispensantur. Sed ratio est: quia nullus potest particulariter thesaurizare sibi vel alteri thesaurum satisfactorium particularem, & per consequens neque de eo distribuere, aut alicui communicare. Si enim hoc concederetur, sequeretur bona satisfactoria religiosorum eis abundantia nunquam recondi in thesauro Ecclesiæ communi, sed semper remanere sub potestate eorū vel Prælati, vt ea possint cui voluerint applicare. Et à fortiori sequeretur, quod opera religiosorum defunctorum non possint applicari per indulgentias aut alio modo, & sic non esse thesauram Ecclesiæ collectum de satisfactionibus superabundantibus religiosorum, aut aliorum Sanctorum dum viuerent: quod absit. Hoc videtur sentire D. Bonauentura a. Quantum autem ad vim meritoriam, tam ipse, qui facit, quam quicunque Prælatus eius mediatus, vel immediatus, potest semper ante, vel post communicare seu applicare talia bona præterita, præsentia, & futura, quibuscumque voluerit, vt virtute talium meritorum mereatur de cōgruo ipsi, vel aliis bona spirtualia, seu temporalia, iuxta ea, quæ in superioribus dicta sunt. Nam de his bonis quoad vim meritoriam non congregatur thesaurus indulgētiarum, prout resoluit post alios Corduba b.

a Bona. 4. d. 20. qu. 3.

b Cor. l. 1. q. 44. de ind. qu. 5.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicta participatio æqualiter proficiat omnibus benefactoribus quibus dicta Epistola conceduntur.

RESpondeo dicendo, quod quia talis communicatio, seu receptio ad participationem bonorum congregationis, communiter fit à Prælatis informatis, eos, quibus concedūtur, esse bene factores ordinis: ideo si non sunt benefactores, non valet eis talis receptio, nisi secundum ratam, scilicet, secundum quod fuerint benefactores: quia deficiente causa finali concessionis, deficit ipsa concessio, & non valet nisi in quantum accesserit ad causam talis concessionis: quod si sine vlla causa, sed ad libitum aliquis Prælatus vult recipere ad participationem aliquem bonorum suorum, seu suæ congregationis, ex pura charitate motus, tunc bene valebit talis concessio, seu communicatio secundum intentionem eius, quoad vim satisfactoriam & meritoriam.

ARTICVLVS VII.

Quæ sit differentia inter hanc communicationem & indulgentiam.

RESpondeo dicendo, quod multiplex inuenitur differentia. Prima est, quia Prælati, & alij sic applicantes sua, vel communitatis suffragia, seu bona opera quæcumque non vtuntur claue iurisdictionis, nec remittunt, nec relaxant pœnas peccatorum: in indulgentiarum autem concessione est talis iurisdictio proprie & absolute. Secunda differentia est quia in indulgentiis, sicut in sacramentis applicantur merita passionis Christi: & hoc non, nisi per clauem Ecclesiæ: communicatio autem supradicta non fit per clauem Ecclesiæ, nec de communi thesauro Ecclesiæ, sed de bonis congregationis, nec fit autoritate potestatiua super thesaurum Ecclesiæ, aut suæ personæ, vel communitatis, sed solum potestate fit communi naturali, quam quilibet habet in suis bonis aut sibi commissis ad distribuendum seu donandum, dum ea habet. Et inde fit, quod per indulgētias liberetur homo in foro Dei, & Ecclesiæ à pœnis debitis, etiam iniunctis per confessorem, quia cōstat de infinitate talis thesauri Ecclesiæ, seu de eius sufficientia, & quia fit autoritate eius, qui lege potest per indulgētiam liberare. Huiusmodi autē communicatio bonorum etiam si fiat per Papam cum non fiat, nisi de bonis personarum, aut congregationum, quæ non sunt infinita, nec cōstat de sufficiētia eius ad talem satisfactionem, ideo per eas non liberatur in foro Ecclesiæ à pœnitentiis iniunctis per sacerdotem, nec habent virtutem indulgentię. Sed communicationes, & suffragia dicuntur, prout tradit D. Thom. c. Tertia differentia est, quia indulgentiæ, vt tales, valent solum ad satisfactionem pœnarum, Deo debitarum pro peccatis. Communicationes autem bonorum valent præcipue ad impetrandum bona, aut remotionem malorum, aut pœnarum per viam meriti de congruo. Valent etiam ad satisfactionem pœnarum, si hoc aliquo modo intendit ipse applicās, alias non, vt patet ex dictis. Ex hoc infertur, quod cum per istam facultatem non concedantur indulgentiæ, sed tantum dicta communicatio, non suspenditur, nec abrogatur ista facultas per Bullam Pij V. omnes indulgentias quæstuarias tollentem, & prohibentem sub grauibus pœnis earum publicationem. Non enim ista communicatio indulgentia est. Secundo infertur, quod non tollitur hæc facultas per Bullam Cruciatæ: cum hæc facultas non sit priuilegium: sed ius commune, prout aduertit Nauarrus d.

c D. Th. in 4. d. 20. & in add. ad 3. p. q. 26. art. 1.

d Nau. de indul. num. 31. 22. & 31.

QVÆSTIO XXXIIII.

De beneficiis Ecclesiasticis à regularibus, & regularibus conferendis, in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

1. *Quid & quotuplex sit beneficium.*
2. *Vtrum beneficia regularia sint conferenda.*
3. *Vtrum monachus beneficium habere possit, & à quo sit collatio facienda.*
4. *Vtrum monachus possit promoueri in Ecclesia collegiata ad aliquod canonicatum, vel beneficium simplex.*
5. *Vtrum religiosus possit accipere beneficium in Ecclesia seculari sine licentia sui Prælati.*
6. *Vtrum monachus, qui factus est rector in Ecclesia sæculari, teneatur ad statuta sui ordinis.*
7. *Vtrum religiosus acquirat monasterio, an Ecclesiæ, in qua habet beneficium.*
8. *Vtrum possit monachus cogi à suis Prælatis ad acceptandum beneficium, vel potest prohibere vt non accipiat.*
9. *Vtrum Prælatus possit cogere subditum ad relinquendum beneficium, quod habet, aut possit facere habilem ad duo beneficia curata.*

ARTICVLVS I.

Quid & quotuplex sit beneficium.

RESpondeo dicendo, quod in materia canonica appellatione beneficij venit spirtuale, & Ecclesiasticum, vt docet Cardinalis e. Et quomodo cognoscatur beneficium Ecclesiasticum, docet Belamera f, & tradit late Rebuffus g. Et loquendo de beneficiis in genere, quædam sunt sæcularia, quædam regularia. Secularia quædam sunt cum administratione, quædam sine administratione, vt sunt beneficia simplicia, de

e Car. ine 2. in 3. de iud.

f Bel. e in nostra qu. 3. de resi n. 10 Reb. de paci. pos. l. m 10. num. 287.

g Reb. in pr. de prax. ben.

de quibus agit Rebuff. Regularia vero sunt, quæ religiosis addicta sunt, aut ex fundatione, vel ex ordinarij, vel superioris institutione, vt dicunt communiter doctores, vel consuetudine seu præscriptione *h*, vtpote quia per regulares regi consueuerunt, & administrari per quadraginta saltem annos, iuxta ea quæ traduntur in iure *i*, & tradunt Selua, & Mandosius. Et hæc sunt in duplici differentia secundum quosdam. Quædam enim sunt duplicia, vt Abbatia regularis, quæ dicitur duplex, quia eam obtinentes duplici honore funguntur, vel fungi debent tam circa personas, quam circa res monasterij, iuxta ea, quæ in sacris canonibus *k* traduntur. Huiusmodi sunt multa officia in religione, vt sunt Prioratus conuentuales, Prioratus claustrales. Dicitur enim Prior claustralis qui religiosis in claustro, & in monasterio præfectus est. Simplicia sunt Prioratus simplex, ac monachatus regularis. Hi enim simplici honore funguntur, prout dicitur in iure *a*, & tradit Rebuffus. Et aduertendum, per reductionem Ecclesiæ, & Abbatiæ regularis in secularē si est caput à quo aliæ dependent, quod censentur etiam, & aliæ sæculares redactæ: cum accessorium principalis sequatur naturam, iuxta regulam iuris *b*. Absurdum enim esset caput, id est Ecclesiam, & Abbatem sæcularē esse, & alios Prioratus & beneficia illius Ecclesiæ esse regularia: nam res diuersi iuris censerentur contra regulam iuris *c*. Et sic quando vna Ecclesia vnitur alteri, tūc vna fit Ecclesia, vt ait quædā Decretalis *d*. Et illa vnita sortitur naturam & priuilegia Ecclesiæ cui subiicitur, & adiici censetur cum omnibus iuribus suis, prout dicunt communiter Doctores *e*. Et hanc opinionem tenet præcise Petrus de Perusino *f* dicens, quod si Ecclesia, quæ vnitur, esset secularis, & is, cui adiungitur regularis, efficitur regularis. *Aduertendum etiam, quod vniones quorumcumque monasteriorum, Prioratuum, locorumque regularium, seu aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum religionibus monachalibus, & aliis eorum priuilegiis gaudentibus facta, & facienda sub Apostolicis reuocationibus, cassationibus, & annullationibus in genere, vel in specie factis, & faciendis non comprehenduntur, nec praiudicium aliquod per illa eis infertur: sed illa omnes etiam cassationes huiusmodi, nisi de verbo ad verbum in eis insererentur, specialisque, & expressa, seu indiuidua de ipsis monasterijs, & congregatione mentio fiat in suo robore inconcusse permaneant, irritumque est & inane quidquid secus contigerit attentari.* Ita concessit Leo X. congregationi Camaldulensi & Iulius II. congregationi Montis Oliueti, & Eugenius IV. congregationi S. Iustinæ. *Quod si in prædictis vnionibus, annexionibus, incorporationibus, receptionibus seu reformationibus conuentiones & pacta illicita, & quando Apostolica confirmatione carerent expresse prohibita inuenirentur interuenirent, illas tamen ratas & firmas fore, & esse, ipsaque pacta, & conuentiones obseruare libere, ac licite posse*, statuit Iulius II, congregationi Montis Oliueti, *conuentionesque, pacta, & modos huiusmodi facta, & facienda in forma publica redacta eo ipso Apostolico robore munita esse concessit* Leo X. congregationi Camald. & Pius II. congregationi Montis Oliueti, prout refertur in compendio ordinis Cisterciensis, titulo, Vniones. Verum est tamen, quod modo Concilium *g* Tridentinum ordinat, quod potest Episcopus non obstante quocunque priuilegio examinare an sint tales vniones subreptitiæ.

h Doct. in c. 1. de stat. mona. i c. cum de beneficiis. de præb. lib. 6. Selu. de benef. 1. p. q. 4. n. 14. Man. de signatura grat. tit. redact. ad sæcula. fo. 110. k cap. cum ad monast. de statu monac. & c. in singula de præ. l. 6. a In cap. quod Dei timorem, ea. & de statu monac. Rebuf. in concor. tit. de nomin. reg. ad pral. b l. cū. principalis ff. de re. iur. c l. cui quidē. ff. de vsuc. d ca. 1. de sede vacant. e DD. in c. 2. de relig. domi. f Peruf. de vnione eccles. c. 2. g Conc. Trid. sess. 7. cap. 6. de ref. & sess. 14. cap. 13. ver. in vni.

ARTICVLVS II.

Vtrum beneficia regularia sint beneficia.

RESpondeo dicendo, quod quædam personæ regulares, vel quæ regularibus accedunt, titulo sæpe nominantur, quæ sacerdotum & Ecclesiasticarum personarum appellationem referunt. Imitantur etiam nomen, & naturam quodammodo benificiatorum qui manualia, vt appellant, beneficia habent: quæ tamen propria beneficia non sunt, iuxta glossam *h* communiter receptam, quia præfecti iis beneficiis possunt amoueri ad nutum Abbatis, vel Prioris. Sunt enim huiusmodi beneficia manualia regularia, non secularia: quorum aliqua in ordine Humiliatorum & Præmonstratensium ex consuetudine esse, tradit Ioānes *i* Andreas. Pro cuius rei explicatione obserua, posse beneficium, vel prioratum regulare, esse administrationis tantum causa, vel naturam habere beneficij perpetui. Et in primo casu amoueri potest ab Abbate præfectus, videlicet, si iusta amotionis adsit causa. Aliter enim posset monachus à beneficio manuali, sine causa amotus implorare superioris Abbatis auxilium, vt post Innocentium *k* & Decium tenent Selua & Rebuffus. Et aduertendum, quod sit hoc beneficium irreuocabile, quando post concessionem Abbatis confirmatur possessor ex certa scientia, & expressa qualitate per summum Pontificem, vt notauerunt Imo. & Panormitanus, quos allegat, & sequitur Rebuffus *l*. Quod si prioratus perpetui beneficij naturam habet, non poterit præfectus amoueri per Abbatem: concessio enim facta censetur cum sua qualitate, iuxta ea, quæ dicuntur in iure *m*.

h Gl. in c. cons. in c. 1. in de capel. mon. lib. 6. i Andr. in addit. ad... k Inno. in cap. insinuatio. qui cle. vel. vouen. Decius in co. ad nostram. circa fin. de confirm. vtil. Sel. in tracta. benef. p. 3. q. 68. Reb. de pacif. possess. num. 275. l Reb. vbi su. num. 279. m Cle. vnica, de suppl. negli. præl. c. vnico, de stat. mona. in 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum monachus beneficium habere possit, & à quo conferri possit.

RESpondeo dicendo, regularia beneficia regularibus, & sæcularia sæcularibus esse conferēda, iuxta ea quæ dicuntur in iure *n*, & patet ex priuilegiis concessis ordini Diui Ioannis Hierosolymitani. *Nam Pius IIII. dicit in Bulla confirmationis eorum, quod presbyteri qui in dicta religione professionem non emisissent, nisi de expressa licentia, vel consensu magistri, seu Priorum, seu præceptorum vel fratrum (quod id tangeret) ad seruiendum parochialibus, & aliis Ecclesijs, aut capellis ipsius religionis, nullatenus admitterentur, sed in quibuscumque parochialibus & aliis Ecclesiis, & capellis hospitalis huiusmodi capellani eiusdem religionis per locorum Ordinarios sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, si contra fecerint eo effectu incurrenda, ad requisitionem, seu præsentationem Baiuliuorum, Priorum, præceptorum, & fratrum absque aliqua exactione & oneris impositione recipi & admitti deberent.* Hæc Pius IIII. confirmat referens Clementem VII. hæc iuridice ordinasse. Nec conferendo beneficium regulare sæculari: nec contra conferendo sæculare regulari, ideo censetur dispensatum, nisi in signatura, vel prouisione de commenda expresse fiat mentio, prout habetur in regulis Cancellariæ *o* Pauli III. Rursus regularia, vt Prioratus Ecclesiarum, vel administrationes non debent conferri monachis alterius ordinis, quam eius, per quos solet, sicut hactenus, possideri sine autoritate Summi Pontificis, prout dicitur in iure *p*. Et ipsi monachi debent expresse esse professi, vel debent omnino admittere professionē, & habitū suscipere tenentur ex Concilio *q* Tridentino. Quamquam in Senatusconsulto Parisiensi, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quarto, die vigesima prima Febr. iudicatum sit, oportere præcedere prouisionem, professionem, & certam, nec sufficere tacitam, vel expressam professionem, sine die, prout refert Petrus Gregorius *r*. Monachis autem Mendicantibus nulla beneficia concedi possunt, prout asserunt antiqui interpretes in regula tertia Cancellariæ Innocentij VIII. Cum enim expresse emittant votum abdicationis proprietatis, & paupertatem profiteantur, incapaces sunt redditum, & prouentuum annalium, prout dicitur in quadam Clementina *s*. Habent tamen hi mendicantes sacræ familiæ prioratus suos, sed non sunt beneficia, sed administrationes sui ordinis, & regulæ. At alij monachi non Mendicantes possunt beneficia possidere sibi conuenientia, & ex electione & confirmatione iuxta sacros canones *t*, proprie tamen parochialibus Ecclesiis præfici non possunt, iuxta sacros canones *u*, quia sæcularia beneficia sunt, prout tradit Petrus *x* Gregorius. Ex dictis infertur, quod ad capellam fundatam in quadam Ecclesia ordinis militiæ sub hac conditione, vt ad eā admittatur consanguineus fundatoris, potest admitti consanguineus professus in dicto ordine militari: nam dicta capella cum sit sita in Ecclesia regulari, est per consequens regularis. Ad iuris patronatus enim acquisitionem non sufficit constructio & dota-

n c. nullus. de elect. o Tit. de commendat. p c. cum sing. 32. de præb. in 6. q Sess. 14. de reform. cap. 19. r Greg. l. 17. syntag. tit. 2. p. num. 27. s Cle. exiui §. cum q. annui redditus. de verb. sig. t c. a dolos. & ca. si mona. & seq. 16. q. 1. u c. de monac. §. f. & c. seq. 16. q. 1. x Gre. vbi sup. num. 180.

dotatio, sed est necessaria superioris auctoritas, scilicet, regis militarium ordinum consilij cuius est Ecclesia, vt tenet Abbas c, Lambertinus. Absurdum enim videtur, vt possit laicus in Ecclesia regulari, & regiæ potestati subiecta, absque regia facultate, capellā fundare, ipsos regulares excludendo. Vnde cum dicta capella sit regularis, & regularis ordinarij collationi subiecta, dicto regulari consanguineo est adiudicanda, si sit propinquior: nam secundum iuris regulam semper propinquior est præferendus, seruata sui gradus prærogatiua, vt probant aliquā iura d: neque obstat, quòd scilicet in monasterium per professionem monachi non transit ius sanguinis, vel consanguinitatis quid personalissimū. Nam, cū monasterianon sint persona vera, non possunt habere illā qualitatē consanguinitatis. Ita Antonius Gomez e, & Couarruuias; vnde si consanguineus monachi vendat aliquam rem immobilem, non poterit monasterium illam retrahere pro tanto, prout probatur in quibusdam f legibus regalibus, & tradit Spino. Nam respondetur, quod ius sanguinis in præsentiarum non transit in monasterium, sed in religiosum militarem, sui Prælati licentia habilem ad dictam capellam obtinendam, non solùm iure propinquitatis, sed etiam, vt religiosus militaris ad beneficia regularia habilis. Et nostram sententiā videtur tenere Nauarrus g, dicens quòd religiosus militiæ Sancti Stephani potest habere beneficium regulare, & sæculare commendatum, vel retentum per dispensationem, vel dependentem ab ordine suo. Hæc autem capella à dicto ordine militari dependet.

c Abb. cons. 59 2. col. n. 3. Id. ber. de iure patron. cons. 2. 1. q. prin. 2. par. lib. 2.

d L. 1. §. fin. ff. de verb. sig. l. cū vero l. cōita leg. §. in fidei. cō. ff. de leg. 2.

e Gom. li. 7. Tau. i Couar. pra. qq. c. 12. n. 4. & li. 3. vari. ca. 11.

f l. 6. & 7. tit. 7. li. 5. ord. & 7. & 8. tit. 11. li. 5. noua cop. Spin. spec. inst. gl. 12. de lega. monū. nu. 62.

g Nau. li. 3. consil. tit. de reg. cons. 1. n. 9.

ARTICVLVS IV.

Vtrum monachus possit promoueri in Ecclesia collegiata ad canonicatum, vel aliud beneficium simplex ipsius Ecclesiæ collegiatæ.

RESpondeo dicendo, quòd non, prout dicitur in iure h. Si verò eligatur ad ipsam dignitatem Ecclesiæ collegiatæ, vt ad præposituram, de hoc sunt opiniones, vt refert i Abbas. Nam Hostiensis, & Calderinus tenent, quòd potest eligi, sed debet postulare, vt causa ipsius postulationis, quæ in iure reputatur iusta, possit promoueri; sine enim dispensatione nemo promoueri potest. Abbas tamen contrarium vult: cùm ratio curæ & prædicationis ita militet in hoc casu, sicut si promoueretur ad dignitatem Episcopalem in Ecclesia sæculari. Si verò non promoueatur ad Ecclesiam cathedralem, nec collegiatam, sed ad aliam Ecclesiam non curatam, non potest in hoc casu promoueri, quia illam obtinere non potest, ex quo cessat ratio curæ. Quādo verò Ecclesia est curata, communiter tenetur, quòd possit promoueri, & ita tenet Abbas k ponderās ad hoc quandam Decretalem, quæ Decretalis innuit non esse necessariam dispensationem, & cogetur Abbas per superiorem consentire, vt monachus præficiatur Ecclesiæ sæculari, vbi non inuenirentur idonei & sufficientes clerici, & monachus est bonus prædicator, & modestus in vita, argumento aliquorum canonum l. Et ait Hostiensis m in summa, quòd non est dicendum esse speciale in dignitate Episcopali, quoad religiosum præficiendum; in hoc enim ratio curæ potiùs est consideranda, & aliquæ rectoriæ inuenientur, quæ maiorem curam habent animarum, quàm duo vel tres Episcopatus, vt Parisiis Ecclesia sancti Germani, vbi Rector curam habet plusquam quadraginta mille animarū, prout refert Gregorius n Lopez, quod etiam confert ad id quod dictum est de præfectura Ecclesiæ. Et confirmantur supradicta: nam faciliùs concceditur, quòd monachus ad præsulatū ascendat, quàm quod præsul ad monachatū, iuxta decreta Canonica o. Quando tamen in Ecclesia monachi collegialiter habitant, quæ Ecclesia, seu monasterium habet populum, tunc sæculares clerici ibi sunt ponendi, vt habetur in iure p, & non est præficiendus curæ aliquis monachorum; quod Abbas reputat mirabile, laborans circa rationem diuersitatis, cur in primo casu monachus eripiatur à monasterio, & præficiatur Ecclesiæ sæculari, & tamen in monasterio habente populum, monachus curam populi exercere non possit.

h c. super eo. de reg.

i Abb. in cap. quod Dei timorē de stat. mon.

k Abb. in d. c. quod Dei timorem per textum ibi.

l c. cum pro. de vita & honest. cler. 16. q. 2.

m Host. co. de stat. mona. §. vtrum col. 2.

n Greg. in lib. 15. tit. 7 par. 1.

o c. nisi cum pridem §. nec putes de renū. c. licet. §. illo semper de reg. pc. 1. de capel. monach.

ARTICVLVS V.

Vtrum religiosus possit acceptare beneficium in Ecclesia sæculari sine licentia sui Prælati regularis.

RESpondeo dicendo, quòd non: prout habetur in iure q, etiāsi promoueatur in Papam, vt dicit quadam Glossa singularis. Et si Prælatus nolit consentire, quando necessitas vel vtilitas exigit, compelli potest ad consentiendum, propter bonum publicum, secundū Abbatem r, & Doctores communiter. Atque ita licitum non est monacho cuicunque aliquod eorum etiam beneficiorum, quorum prouisio pertinet ad Abbates per se, vel per alium impetrare, vel eius de illo electioni consentire, seu acceptare in aliquibus religionibus, absque capituli vel reformatoris generalis licentia, aliàs caret impetratis, & ad aliam inhabilis perpetuò redditur. Quod si monitus intra tres dies non acquieuerit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrit, à qua nisi satisfactione subiectionis facta, ne illum absoluant monachi in virtute sanctæ obedientiæ, & maledictionis æternæ inhibuit Eugenius IV. prout refertur in Compendio f ordinis Cisterij. Verum est tamen, quòd si apud Sedem Apostolicā vacare contigerit dicta beneficia, vel aliàs dispensationi Apostolicæ reseruata fuerint, & Papa collationem eorum faciat alicui monacho, sciens esse monachum, & inhabilem ad acceptandum beneficium, sine licentia sui Abbatis, videtur Papa dispensare, & collatio tenet, quia Papa quoties aliquem contra humana iura promouet, dispensare videtur, secundum Innocentium t, & Bartolum, & communem, quam resoluit Nauarrus: secus verò quando fit collatio ab inferiori à Papa. Tunc enim non censetur facta dispensatio. Aduertendum tamen, quòd hodie non solùm fratres, seu monachi nō admittuntur, seu dispensantur ad beneficium sæculare curatum, imò obtinentes priuantur, prout continetur in quadam Bulla Pauli IIII. & tradit Quintilianus u Mandosius. Attamen hęc Bulla Pauli IV. fuit redacta per Pium IV. ad viam iuris, & sic perinde est, ac si non emanasset, prout in quadam decisione resoluitur. Notandum etiam quòd fratribus S. Ioannis Hierosolymitani, & S. Iacobi Despata militiarum, & religiosis ordinis B. Mariæ Theutonicorum; & canonicis monasterij S. Antonij de S. Antonio Viannensis diœcesis, & membrorum eiusdem ordinis S. Augustini, nec dabatur, nec datur dispensatio ad obtinendum beneficium sæculare, vel alterius ordinis regulare, nec illorum beneficia dantur clericis sæcularibus, nisi in titulum, prout argumēto cuiusdam Canonis a tenet Quintilianus Mandosius.

q c. 1. & c. 33. de e. sinclig. de elect. li. 6 glo. in c. quam sit. 18. n. 2.

r Abbas & DD. in d. cap. quod Dei tim.

f Tit. beneficia Eccl. §. 1.

t Inno. in ca. diuersis, fal. de cleric. coniug. Bar. in l. Bar. nihil ff de off. pra n. 1. Nau. in c. si quando de resc. excep. 10. n. 3.

u Man. de si. gratia tit. disp. pro obti. bene. fi.

a c. noua. 16. q. 7. Quint. vbi sup.

Aduertendum etiam circa hoc quod Calixtus b III. *statuit, & ordinauit, quod nullus religiosus cuiuscunque religionis, etiam Mendicantium beneficia sæcularia, seu regularia quouis modo in titulum, vel commendam pro tempore habentium possint capitulis generalibus, vel prouincialibus, seu congregationibus, seu negotiis, vel officiis aut aliis administrationibus ordinis (nisi Generalis pro tempore consensu interueniente) quomodolibet admitti sub excommunicationis pœna, quam admissi & admittentes ipso facto incurrūt.* Eadem ordinauit Sixtus IV. c pro Carmelitis. At idem Sixtus IV. d *statuit, vt si aliqui fratres Minores, aut Prædicatores obtinuerint habilitationem ad habenda beneficia Ecclesiastica, & quod interim, vel post quā habuerint valeant residere in domib. dicti ordinis, & ibidē cameras ac vocē actiuam, & passiuā in capitulis generalib. habere, & priuilegiis dictorum fratrū, & ordinum gaudere. Et quod isti tales postquā aliquod beneficium pacifice adepti fuerint, aut pro capellanis in aliquibus Ecclesiis deseruire cœperint, cæterisomnibus prædictis nequeant gaudere, aut aliis consimilibus ordinē concernentib. nisi de Prælatorum consensu. Et idem statuit de promotis ad cathedrales etiam titulares, ac alias dignitates Ecclesiasticas.*

b Hab. in lib. mon. ordi. in 1. im fol. 92. & in 2. fol. 175. const. 210.

c Hab. in eod. li. 1 in 2. imp. fo. 188. const. 482.

d Habet. in 1. imp. fo. 68 & in 2. fo. 149. const. 365.

ARTICVLVS VI.

Vtrum monachus, qui factus est Rector alicuius Ecclesiæ sæcularis, teneatur ad statuta sui ordinis.

RESpondeo dicendo, secundùm Hostiensem, quòd si talis Ecclesia pleno iure pertineat ad monachos, præfatus monachus in ea remanet subiectus Abbati, & seruabit omnia sicut priùs præter tria, scilicet, ieiunium, silentium, & vigilias, quæ commodè seruari non possunt in Ecclesia sæculari. Si verò Ecclesia non pertinet ad monachos, sed ad Episcopum, tunc monachus institutus à tribus substantialibus votis nõ absoluitur simpliciter: nam & continentiam seruare tenetur, ab obedientia Abbatis absoluitur quidẽ, sed imperio Episcopi subijcitur, qui de cætero erit Abbas suus, & temporalia dispensabit ratione commissæ administrationis. Et si habet socium monachum, non excusabitur ab esu carnium, iuxta sacros Canones e, nisi sit infirmus, iuxta eosdem sacros Canones f, vel nisi imperet Episcopus, qui est Abbas suus. Si autem socium monachum non habet, potest se cum quibus is viuit conformare, iuxta eosdem sacros canones g. In omni tamen casu habitum deferre debet, nec potest ipsum temerariè dimittere, aliàs Monachus factus curatus absoluitur ab officio monachali, quia debet se conformare officio clericorum sæcularium, vt tenet Baptista h de Salis, allegans ad hoc quoddam decretum. Et aduertendum, quod Gregorius XI. *statuit, & ordinauit, quod omnes & singuli religiosi quorumcunque ordinum, etiam Mendicantium Sedis Apostolicæ capellani perinde eorum superioribus, & ipsorum correctionibus in omnibus, & per omnia sint subiecti, ac si prædicti capellani non essent, non obstantibus exemptionibus & alijs quibuscunque priuilegijs in contrarium facientibus.* Ita habetur in libro i Monumenta ordinum, quod ipsum statuit Bonifacius XI. vt in ipso libro k continetur. Et hoc est conforme decreto Conc. Trid. statuẽtis, ne quis regularis sine sui superioris licentia prædicationis, vel lectionis, aut cuiusuis operis prætextu subijciat se obsequio alicuius Prælati, principis, vel vniuersitatis, vel communitatis, vel alterius cuiuscunque personæ sæcularis, nec ei aliquod priuilegium, aut facultas ab alijs super his obtenta suffragentur.

e c. quod Dei timo. de stat. mona. f c. cū nimis de consecr. d. 5. g c. quisquis 4. distinct. recolētes extra de stat. mo. h Bap. in sū. monach. mon. fo. 175. c. l. 2. i in 1. imp. fo. 37. & in 2. fo. 35. conces. 39. k in 1. imp. fo. 126. conc. 563. Cõc. Tri. sess. 25. c. 2. de reg. c. 4.

ARTICVLVS VII.

Vtrum religiosus adquirat monasterio vel Ecclesiæ, in qua habet beneficium.

RESpondeo dicendo, quòd religiosus præsertim Canonicus regularis non simplex, sed beneficiarius, quærit suæ Ecclesiæ, vel beneficio, quod non subest monasterio suo, nec ordini, quem professus est. Ita Nauarrus l. Et probatur. Nàm religiosus translatus ad Episcopatum, vel beneficium, quærit illi Ecclesiæ vel beneficio, & desinit esse sub obedientia & potestate Prælati, & monasterij regularis, quibus antea suberat, & incipit subesse Ordinario, cui illa Ecclesia subest, secundùm Glossam, quam dicit singularem Calderinus m, & eam commendat Panormitanus n, & est communiter recepta. Et eadem ratione idem est dicendũ de religioso promoto ad beneficiũ regulare sui ordinis nõ subiectum illi pleno iure, sed ordinario, saltẽ quoad institutionẽ & destitutionẽ: quia etiam is est à potestate superioris exemptus, cùm ab eo nõ possit amoueri, nec reuocari ad claustrum, nec aliquid ei iuberi de pertinentibus ad illam Ecclesiam, nisi ad summum petere pensionem annuam, vel aliquod aliud onus, si quod ei iure impositũ est, de fructibus eius soluendũ, vel subueniendum monasterio, cuius membrũ est, iuxta sacros canones n. Quod ipsum eadem ratione etiam dicendum est de religioso, qui transfertur ad Ecclesiam regularem, pleno iure subiectam monasterio: ita tamen quod non sit ad nutum, nec sine culpa ad id sufficienti amobilis, siue id iure communi, siue priuilegio, siue consuetudine iusta contingat. Cùm enim nulla ratio efficax diuersitatis reddi posse videatur, idem iuris in eo confitemur. Imò eadem ratione dicere oportet de eo, cui ex certa scientia Papa cõcedit ad vitam suam, beneficium regulare, siue iure pleno subsit Prælato, siue nõ, siue ad nutũ mobile, siue non: quia is non potest onerari, nec etiam amoueri à Prælato suo, nec reuocari ad claustrum, plus quàm si esset præfectus alicui Ecclesiæ sæculari, prout cum doctoribus communiter tradit Nauarrus o.

l Nau. in c. nō dicatis. 12. q. 1. nu. 6. m Gl. vbi Cald. c. in Clem. 1. v. cla. strum. de stat. mona. Pano. in cap. monac. de statu monac. & in c. si de capel. monach. n c. de monachis in alijs. nu. et praben. o Nau. in ca. nō dicatis. 12. q. 1. n. 6.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum monachus possit cogi à Prælato ad accipiendum aliquod beneficium, vel prohibere ab eius acceptione.

RESpondeo dicendo, quòd non possit cogi ad accipienda beneficia sæcularia. Tum quia non licet ei accipere illa, argumento aliquorum canonum p: tum, quia licet per dispensationem Papæ, id sibi liceret, tamen id non pertinet ad regulam suam, nec ad suum monasterium, ad quæ, & alia pertinentia tantum potest cogere ex mente D. Thomæ q. Nec ad regularia aliorũ ordinum, imò nec ad beneficium alterius monasterij eiusdem ordinis. Tum, quia grauiter id prohibitũ est, adeò quod sæpe sit ineligibilis, imò & inhabilis, vt ei aliàs conferatur, vt neruosè probat Rebuffus r. Verum est tamen, quod potest cogi ad accipiendum beneficium cõsuetum regi per regulares sui monasterij; quia regularis obedire debet suo Prælato in omnibus, quæ secundùm regulam, & quæ pertinent ad eã, & ad monasterium: & gubernatio beneficiorum monasterij pertinet ad ipsam. Et quod ait Nauarrus t, procedere videtur in beneficio parui valoris, & non sufficientis victui Canonici regularis ad effectum cogendi eum accipere, non autem ad effectũ relinquendi monasterium, & victum in eo sibi debitum, etiamsi statuto caueretur id, quod secundùm ius a præcipitur, videlicet, vt beneficiarij eant ad sua beneficia, & in eis resideant. Supradictum est verum, etiam in beneficio manuali, siue ad nutum amobili. De hoc enim beneficio, ac de alijs regularibus perpetuis idem est iudicandum. Excepta, vt ita dicam, manualitate; prout colligitur ex iure b, & tradit glossa. Nisi iusta causa se excusare posset; qualis forte erat illa, qua quidam recusabat accipere, eo quod probabiliter credebat velle eum mittere ad aliud, quod erat litigiosum, vt sua & suorum industria, labore, & pecunia pacificaret illud animo statim amouendi eum ab eo, & conferendi alteri. Non enim est malitiis hominum indulgendum, iuxta quandam legem c.

p c. 2. de statu mon. c. cum de beneficio de preb. li. 6. q D. Th. 2. 2. q. 104. ar. 5. r c. cũ singula. §. prohibemus de preb. li. 6. s Reb. in prax. benef. tit. de dispens. sum reg. num. 3. t Nau. in cap. statuimus 19. q. 3. n. 29. a Clem. 1. §. cæterũ v. sunt de statu monach. b Clem. 1. de sup. p l. negl. prelat. in tit. d. §. cæterum. v. resid. c l. in fundo. ff. de rei vendic.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Prælatus possit cogere subditum suum ad relinquendum beneficium manuale, aut habilem facere ad duo beneficia etiam sui ordinis & monasterij.

RESpondeo dicendo, quod potest cogere ipsum ad relinquendum beneficium manuale. Et hoc tantùm sua voluntate, etiamsi nulla alia causa iusta extet, iuxta sacros canones d, modò id non faciat malo animo, prout resoluit Nauarrus e. At non potest ipsũ cogere, nec habilem facere ad duo beneficia, etiam sui ordinis & monasterij, per quandam Decretalem f. Ex qua notat Rebuffus, quòd licet monachus, & regularis possit vnũ habere beneficiũ regulare: tamen duo habere non potest, nec quidem capellam, vel pensionem, aut portionem monachalem cum beneficio. Nam quodlibet beneficium est incompatibile monacho cũ primo: & ita dispensatione opus est, etiamsi duo tantùm simplicia vellet habere. Adeo quidem quod regulariter non solet concedi dispensatio, vt possit duo beneficia sui ordinis in titulum retinere, secùs in sæculari. Sed poni solet in dispensatione, vt religiosus vnum habeat in titulum, aliud in commendam.

d c. ad nostr. d. & c. porrecta. de confir. vt. e Nau. vbi s. n. 65. f cũ singula ca priu. de preb. Rebuf. vbi sup. n. 8.

Et

non requiritur dispensatio ad eas obtinenda, prout dicitur in quadam Decretali i. Ex quo illud colligit Nauarrus, & tradit Rebuffus. Ex quibus infertur, quod si regularis iam habens parochialem Ecclesiam petat aliam sibi commendari, & Papa dicit in signatura, fiat, vel ... , vt petitur in titulo: si Papa alias non ... , tenebitur hic regularis dimittere primam & secundam habere in titulum: quia regularis ... illa dispensatione non potest duas Parochiales Ecclesias in titulum habere, iuxta quandam Decretalem ... nisi in aliquibus casibus. Et hunc casum, ait Rebuffus *l*, sibi in propriis terminis contigisse, & cuidam monacho consuluisse, vt primam rursus impetraret, & vnà cum secūda posse illam obtinere cum dispensatione opportuna ad illa duo. Verum, si dispensatum fuerit cum regulari, vt vnà cum prioratu, vel alio beneficio regulari possit vnum sæculare beneficium cum cura, vel sine cura, si sibi aliàs canonice conferantur, recipere, & quoad vixerit retinere, non valebit tamen Ordinarius commendare beneficium sæculare illi monacho: quia sæculare beneficium non datur regulari in commendam, etiam à Papa, nisi in signatura sit expresse concessum, & in dispensatione, quod etiam Ordinarius eidem conferre, & commendare possit. Et hoc debet ita fieri, quia interdum quis amisit beneficium, ob hoc, quod hæc clausula fuerit omissa. Et ait Rebuffus, hæc tanquam noua esse notanda. Nec quidem in titulum Ordinarius dare potest, quia duo non dantur per titulum, maximè regulari, nisi hoc in dispensatione fuerit concessum. Ideo in dispensatione debet exprimi, quod illa duo in titulum habeat contra regulam iuris ordinariam. Quod secus est in sæcularibus. Et ratio diuersitatis est: quia ad vitam non commendantur beneficia ab Episcopo iuxta sacros canones *m*. Et hoc est maximè prohibitū (vt scilicet duo habeat) in Concilio Lugdunensi: cui non potest derogare Ordinarius, iuxta Glossam *n* communiter receptam.

i c. ... *k* Nauar. ... Reb. in prati benef. tit. de dispen. ... reg. n. 8. & 9. *l* c. Monach. ... de statu monach. ... Rebuf. ... de statu regula. *m* c. ... *n* ... de elect.

QVÆSTIO XXXV.

De cura animarum, quam habent regulares super Indos, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *Vtrum in partibus Indiarum possint religiosi Mendicantes extra sua monasteria esse Ecclesiarum parochi.*
2 *Vtrum Reges Hispaniarum possint assignare Ministros sine licentia Episcoporum.*
3 *Vtrum licentia ad exercendum officium parochi in partibus Indiarum, debeat concedi pro fratribus in Capitulis Prouincialibus.*
4 *Vtrum Capitulum prouinciale possit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.*
5 *Vtrum religiosi Indiarum sint curati.*
6 *Vtrum Episcopi post intimationem Breuis Pij V. possint auferre à fratribus populos aliquos Indorum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum in partibus Indiarum possint religiosi Mendicantes extra sua monasteria esse Ecclesiarum parochi.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo,

... *Apostolica fruatur*. Ita refert Veracruz, in suo compendio. Circa quam concessionem primò est notandum, quod personæ, quibus conceditur supradicta potestas exercendi officium parochi, sint religiosi cuiuscunque ordinis, licet in petitione Regis solum petitum fuerit pro fratribus Mendicantibus. Quare religiosi non habentes prouincialem, & capitulum prouinciale in his terris non possunt gaudere dicta potestate, quia debet concedi & haberi in Capitulis prouincialibus à suis Prælatis.

Secundò nota, quod sub hac potestate officium parochi exercendi includitur prædicare, vt dicitur in eodem Breui. Et ait glossa *a* quædam, quod pertinet de iure curatis. Quod confirmat Concilium Tridentinum *b*. Includitur etiā sepelire Indos, & asportare eorum corpora cum Cruce alta, etiam transeundo per terminos parochiæ clericorum: quia alij curati possunt; ergo qui exercent officium parochi. Et etiam includitur habere Scholas puerorum. Debet tamen iste curatus, quicunque sit, habere scientiam linguarum illarum ouiū, quia in Concilio *c* Tridentino mādatur, quòd residcat, & quòd sit habilis, atque per seipsum curam animarum exercere possit: aliàs quod prouisio vel collatio irritetur. Si autem non habet scientiam linguarum, non potest per se officium parochi exercere: putà prædicare, sacramenta dare, &c. quod aliis canonibus antiquis et etiam decretum. Et Ludouicus *d* Gomez docet esse regulam Rotæ, quòd is qui Ecclesiæ cathedrali prouidetur, nisi intelligat idioma loci, vbi Ecclesia huiusmodi consistit, prouisio sit nulla, & dicit ipse, quod regula fundatur in iure *e*. Et dicit prædictam regulam habere etiam vim in Ecclesia commendata, & quæstione sexta dicit, quod hæc regula ligat etiam extra curiam: quia vbique militat eius ratio, scilicet, salus animarum, argumento aliquorum iurium, & argumento eorum, quæ tradit Felinus *f*. Includitur etiam in hoc officio parochi, quod continetur in quodam canone *g* Gregorij VII. vbi dicitur, quòd omnis Christianus procuret ad Missarum solemnia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moysem dixit. *Non apparebis in conspectu meo vacuus*. De quo agunt Panormitanus *h* & Soto. Aduerte tamen quod curatus non potest cognoscere de causis matrimonij, putà de celebratione diuortij: quia hoc pertinet ad dignitatem Episcopalem. Et sic nec fratres virtute huius Breuis Pij V. possunt de hac re cognoscere. Verum est tamen, quod virtute concessionis Adriani VI. possunt de hac re cognoscere: cùm illi ex Prouincialibus & fratribus ab ipsis deputatis concedatur omnimoda potestas. Et similiter parochus non potest punire delicta, vel ferre excommunicationem, quia non habet iurisdictionem contentiosam. Et per consequens huiusmodi fratres non poterunt id efficere, nisi virtute indulti Adriani VI. in quo ipsis conceditur, vt dictum est, omnimoda facultas, cum certis limitationibus. De quibus latè dicemus.

Tertiò nota, quod loca, in quibus potestas huius concessionis datur, exercenda per fratres sunt monasteria sui ordinis, modo sint sita in oppidis Hispanorum, modò in populis Indorum: quia omnia sunt monasteria ordinis: & similiter extra, putà in populis de visita. Habetur enim in litera, postquam dicitur, in monasterijs sui ordinis, in locis ipsarum partium assignatis, & assignandis officium parochi exercere possunt, de licentia suorum Prælatorum, in Capitulis prouincialibus obtenta, sine licentia Episcoporum. Extra tamen hæc loca non possunt fra-

a Glos. in Clem. dudum. de sepul. §. verum. *b* Conc. sess. 24. de refor. c. 4. *c* Conc. Trid. sess. 7. c. 3. de refor. *d* Gomez in reg. de id. ... pa. ... *e* Extra. Iod. 22. ... *f* Felin. in c. 2. de rescrip. *g* c. omnis Christia. de conse. d. 1. *h* Panor. in c. ... de ... d. 1. ...

tres officium parochi exercere; quia non conceditur nobis absolutè hæc potestas, sed limitatiuè. At verò in dictis populis possumus audire confessiones omniũ Indorum, etiamsi non sint de nostra iurisdictione, eosque baptizare, Eucharistiam, & extremam Vnctionem conferre, & factis bannis, & informatione suorũ matrimoniorum eos matrimonio cõiungere, etiam modò post Concilium per priuilegia Leonis X. & Pauli IV. suprà citata in quæstione de Baptismo. Et ait Veracruz, quod sic erat visus, & se vidisse & fecisse sæpe. Et in hoc Breui Pij V. conceditur, vt in dictis populis possimus officium parochi exercere, matrimonium celebrando, sacramenta ministrando prout hactenus consueuerunt, non obstante Concilio Tridentino, & alijs quibuscunque. Neque obstat, quod Gregorius XIII. reuocauerit omnia, quæ contra Cõcilium Tridentinum concesserit religiosis Pius V. Nam respondetur, quòd ista reuocatio non extenditur ad concessionem pro partibus Indiarum, in quibus multa hodie contra Concilium Tridentinum conceduntur, pro conuersione infidelium, & manutenentia conuersorum. Modò autem non placet, quod possint Indos alterius iurisdictionis matrimonio coniungere, quia abundant ministri, & quia sequitur confusio: secùs si alter est nostræ iurisdictionis illorum qui volunt matrimonium contrahere: quia Concilium non prohibet, nisi sponsos alterius parochiæ, quod tales non iungat matrimonio, nisi eorum parochus.

Nota quartò, quod Capitula prouincialia sine alia licentia non possunt assignare populos, quos voluerint suis fratribus ad prædictam potestatem exercendam, putà, assignamus fratrem N. pro populo N. indifferenter. Absurdum est enim hoc, neque concessum in Breui, confusioque iurisdictionis, & hierarchiæ Ecclesiasticæ: & esset commune iurgium inter pastores ouium Christi, & sic non possumus illud inferre ex commissione generali, cùm non clarè concedatur. Quare verba huius Breuis ibi, *locis ibi assignatis, vel assignandis*, intelliguntur, quòd Episcopi, vel Prorex, vel Gubernator, qui vices gerunt Regis, concedunt fratribus tales populos, & tunc Prouincialis siue Prior commendat fratri curam illarum. Quod sic dicit Breue. Ait enim, quod in huiusmodi populis, qui tempore dati Breuis sic erant fratribus assignati, vel post assignabuntur, quod possint dicti fratres officium parochi exercere, habita licentia suorum superiorum in Capitulis prouincialibus: quia cùm non possint Capitula prouincialia assignare fratribus ad prædictum officium exercendum, populos clericorum, nisi de licentia ordinarij, sequitur quòd cùm in hoc Breui Pij V. concedatur Capitulis prouincialibus, vt possint licentiam dare suis fratribus, officium parochi exercendi in populis assignatis, & assignandis, necessariò debet intelligi de assignatione per episcopum, vel Proregem de tali, & tali populo conuentui talis monasterij, vt dixi, vel facta per Regem Philippum, vel eius Gubernatorem, quia est Patronus Indiarum, vt declarabitur sequenti articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrum Reges Hispaniarum possint assignare Ministros sine licentia Episcoporum.

RESPONDEO dicendo, quod Reges Hispaniæ sine consensu Episcoporum, possunt assignare dictis fratribus populos Indorum, vt ibi exerceant hanc potestatem parochorum. Et sic refert Veracruz practicatum fuisse Mexico, anno millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, mense Augusti. Commendauit enim fratribus Prædicatorum populum de Tepexic contra voluntatem Episcopi de Tlaxcallan, & sæpe in noua Hispania sic practicatum est, & similiter ait dictus pater, se vidisse [illegible] anno ibidem populum de Ichoacan per [illegible] tram committi fratribus Minoribus [illegible] te quod ibi residebat clericus per Ep[illegible] de Tlaxcallan. Et hanc auctor[illegible] Hispaniæ per Breue Adriani VI. [illegible] dictis Hispaniarum conuersione [illegible] ui orbis, strictè præcipiendo e[illegible] mentes Deum, doctos, peritos, [illegible] struendos illos in fide Cath[olic]a. [illegible] commissionem per Papam factam [illegible] niarum, possunt assignare fratribus [illegible] rum, vt eos in fide instruant: quia [illegible] tur auctoritate Papæ, ac si ipse Papa f[illegible] subrogatus debet sapere naturam sub[illegible] delegatus non habet iurisdictionem [illegible] sed iure delegantis, vt notat Panorm[itanus] [illegible] quod iniungit non sua, sed delegantis au[ctoritate] [illegible] iniungit, prout dicitur in iure b, & notat Pa[normita]nus. Et sic facit Rex: & per expressum [illegible] Regis fiat assignatio à Proregibus in noua Hisp[ania] & à gubernatoribus alibi. & si dixeris, quomodo Papa aufert Episcopis suam auctoritatem? Respondeo quod Papa non aufert eam Episcopis; qui potest vbique terrarum ministros præficere pro salute animarum, sine consensu ordinariorum, prout dicitur in quadam Decretali c, vbi Glossa ait, ipse fuit vocatus in plenitudine potestatis, vt ipse concurrat cum [om]nibus Prælatis: ideo inter ipsos est locus præuent[ioni] & hanc potestatem præficiendi ministros pro [salute] animarum, potest Papa committere, quibus sibi visum fuerit: & sic commisit Regibus Hispaniæ.

Et aduerte, quod Rex Hispaniarum duplici v[ia] potest prouidere Ecclesijs Indorum de ministris. P[ri]ma, iure patronatus, quo gaudet in his partibus, sicut in regnis Granatæ, & Cordubæ. Secunda r[atio]ne delegationis sibi factæ per Bullam Alexan[dri] VI. Et sic incumbit Regi Hispaniarum prouidere de ministris pro conuersione Indorum, & non Episcopis, nisi Rege non prouidente, & non præficiente. Ipsi enim soli per sedem Apostolicam commissum est, & hoc antequam essent Episcopatus creati in his partibus.

Ex quo patet, quòd nulla injuria Episcopis in hoc infertur. Non enim eis auferretur ius prouidendi de curatis, nisi priùs Papa prouidisset: quia, vt dixi, concurrit cum omnibus Prælatis in procurando, & gubernando populum Christianum, cùm ipse sit Ordinarius Ordinariorum, & ordinarius totius orbis & vrbis.

Et Rege non prouidente de huiusmodi ministris, prouident Episcopi, & cùm Rex prouidet statim, cedit etiam præfectus, & prouisus ab Episcopo, iuxta tradita in sacris Canonibus d, & notata à Panormitano dicente, Episcopum, neque alium Prælatum habere potestatem constituendi Rectorem in beneficio, sine præsentatione Patroni illius Ecclesiæ. Et quando rex iure patronatus prouidet de ministris, tunc videtur seruare ordinem iuris, vt prouideat de idoneis ministris, non alterius Episcopatus, sed illius, prout dicitur in sacris Canonibus e, & tradit Antoninus dicens, quòd si patronus præsentat non idoneum, quod potest & debet Episcopus illum repellere. Quod est notandum pro istis nouiter prouisis nescientibus linguam Indorum, sunt enim repellibiles.

Aduertendum tamen, quòd hæc habent vim, quãdo illa loca, vbi rex mittit autoritate huius concessionis Alexandri VI prædicatores, & ministros nõ haberent Episcopũ vel Capitulum Sede vacante. Et ratio est, [qui]a Alexander VI. solùm cõmittit regibus Hispaniarũ, vt mittant viros doctos ad instruendũ Indos in fide. Quod verò ex his verbis concedatur regibus, quòd contra voluntatem Episcoporum possint præficere parochos, inde-

[illegible] a [illegible] de [illegible] [illegible] in mor. [illegible] an. n. 2. [illegible] sed. tit.

c [illegible] de [illegible]

d [illegible] Pan[illegible] de iu[re] pa[tronatus] n. 4.

e de [illegible] Ant[oninus] in [illegible]

indecens videtur officio episcopali, nec admittendum talem sensum ex verbis illis generalis cõcessionis Alexandri, puto: quia notabiliter læditur iurisdictio Episcoporum. Et de hac læsione non fit mentio. Et sic non debemus talem intellectum admittere, iuxta tradita à Syluestro *f*, & Panormitano. Secundò, quia Rex mandauit, prouideatur Indorum populis, vocato Episcopo, & Prouinciali coram Vicerege. Tertiò, quia si religiosi haberent populos Indorum sibi à Rege assignatos, & Rex præciperet, vt inde exirent, si religiosi adhuc ibi manentes, sacramentum matrimonij administrarent ibidem, non valeret, quod quidē est absurdum. Dixi virtute huius concessionis Alexādri VI. Nam modò ablatus est scrupulus per Breue Pij V. quia ibi conceditur, vt religiosi sacramenta ministrent, sine licentia Episcopi. In hoc enim casu Rex prouidit, vt legatus, & non vt Patronus. Quando autem Rex prouidet de ministris secunda via, scil. vt legatus pro conuersione Indorum, tunc non tenetur prouidere secundùm iura superius dicta, scil. de filijs Episcopatus: quia tunc non prouidet, vt Patronus, sed vt delegatus Papæ mandantis ei, vt destinet viros timentes Deum, doctos, peritos, & expertos ad instruendum Indos in fide Catholica. Et sic solùm debet Rex in hoc aduertere, qui melius poterunt instruere Indos in fide Catholica, & illos præficere populis Indorum. Et hoc non aliter probatur, nisi quia facit auctoritate Papæ: commendantis ei cõuersionem Indorum. Et hinc est, quod si aliquis Ecclesiasticus in his partibus, non exēplariter viuit, statim euocatur à Rege in Hispaniā, quia impeditur conuersio Indorum per suum malū exemplum. Et similiter si Magister ordinum Mendicantiū, mittit Vicariū visitatorem in has partes, debet se priùs Regi præsentare. Et similiter, si aliquod priuilegium impetratur à Papa, quod tangat gubernationem in spiritualibus in his terris, non debet poni in practica, nisi priùs registratum fuerit à consilio Regio Indiarum. Et similiter nec Metropolitani, nec Episcopi possunt publicare Concilium prouinciale, vel synodale, quousque Rex in Hispania videat ne perturbent, seu impediant conuersionem Indorum. Conquesti sunt enim Religiosi Indiarum, quia per sua statuta Episcopi perturbabant eos in suorum priuilegiorum vsu, quæ Rex Hispaniæ eis impetrabat à Papa. Et sic Rex prouidit, vt dixi. Quæ omnia sapiunt non ius Patronatus, cùm valde limitatum sit, sed delegationem auctoritate Apostolica factam. Et notanter dixi, quod tangat gubernationem spiritualem in his terris, quoniam si est lex cōmunis, vt de non agitandis Tauris, & declarationibus Concilij Tridentini, & alia similia, nõ oportet quod registrentur à Concilio Regio, quia in hoc non impeditur gubernatio pro conuertendis Indis: sed iuuatur. Ex hoc infertur, quòd si quis religiosus habeat literas à suo Generali pro visitatione facienda in noua Hispania regimini ordinis, vel gubernationi conueniēs, etiamsi literæ in Senatu Regio non fuerint approbatæ, habent suum vigorem, non solùm in foro cõscientiæ, sed etiam in foro exteriori.

f Sylu. verb. priuil. §. 3.

Non tamē ex dictis inferas, quòd sola assignatio populorum religiosis facta per Regem sufficit, ad hoc, vt ipsi possint sacramenta ministrare sine licentia Papæ, vel Episcopi: quia Rex in dicta assignatione populorū solū assignat materiam, in qua possit qui à Papa habet potestatem, sacramenta administrare. Et sic videmus in hoc priuilegio petisse Regem Philippum hanc auctoritatem à Papa Pio V. pro fratribus Mendicantibus Indiarum à suis superioribus in Capitulo prouinciali ad hoc nominatis. Habita autem licentia poterūt fratres sacerdotes in populis sibi à Rege assignatis sacramenta ministrare officiumque parochi exercere sine voluntate & licentia Episcopi. Nec *a* obstant iura contraria ordinantia: loquimur enim de iure communi: nos autem loquimur de priuilegio particulari concesso per Sedem Apostolicam Regi Hispaniarum.

a d c pastoralis.

ARTICVLVS III.

Vtrum licentia ad exercendum officium parochi in partibus Indiarum, debeat concedi fratribus in Capitulis Prouincialibus.

RESpondeo dicendo, quòd prædicta licentia ad exercendum officium parochi, quæ mandatur à fratribus obtineri in Breui Pij V. in Capitulis prouincialibus debet necessariò fratribus ibi cōmitti. Sic enim dicitur in Breui, non tamen necessariū erit, quòd fratres ibi se personaliter præsentent, quia Breue solùm dicit, quòd in Capitulis prouincialibus obtinetur illa licentia, & posset tunc definitorium dicere, quòd omnes fratres, quos nominauerit Prouincialis, vel Priores, vel vicarij domorum in sacramentorum administratione, circa Indos habet ipsum diffinitorium pro nominatis, & quod ex nunc, & pro tunc ipsum diffinitorium eos nominat, conceditque licentiam officium parochi exercendi in populis Indorum, tunc assignatis, & pro tempore assignandis, quia hoc tantùm est ac si in ipso capitulo prouinciali daretur licentia: quoniam ibi confertur. Et hoc probatur argumento eorum, quæ quotidie versantur in praxi, scilicet, quādo Delegato conceditur, vt quos ipse in Prælatos, vel in Procuratores nominauerit. Delegans ipse, scilicet, Episcopus, vel ordinarius ex nunc pro tunc habet pro nominatis, & ipse eos nominat. Tunc enim non delegatus, sed delegans nominat, prout tenet glossa *b* cōmuniter recepta, quam sequitur Syluester. Et sic dato, quòd non sit ordinaria, nec delegabilis hæc potestas huius Breuis, potest tamen hoc modo committi. Et quia Breue non mandat, quòd fratres, qui obtinere debent hanc licentiam, sint personaliter præsentes in Capitulis Prouincialibus, neque quod ibi examinentur, sed solùm quòd ibi obtineatur, si quomodocunque verificetur, quod in Capitulis Prouincialibus licentia obtinetur, sufficit, quia tunc verum est, quod in Capitulis prouincialibus obtineatur.

b Glo. in c si cui. de off. dele. li. 6. & ca. de protar Syl. v. dele. §. 8. q. 6.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Capitulum prouinciale possit committere hanc licentiam fratribus alterius prouinciæ.

RESpondeo dicendo, quòd fratribus alterius prouinciæ licet eiusdem ordinis sint, non potest Capitulū prouinciale committere hanc potestatem, quia Breue concedit fratribus subditis, & habentibus ibi suos Prælatos: isti verò non sunt subditi, nec Capitulum prouinciale similiter est superior. Nō enim isti fratres vocant Prouincialem huius nostræ prouinciæ Prouincialem, sed Prouincialem suæ prouinciæ, nec Prouincialis huius prouinciæ poterit irritare vota facta horum fratrum. Et sic non posset Capitulum prouinciale committere istis fratribus hanc potestatem, & quia nō seruatur forma rescripti, nihil fit iuxtà sacros canones *c*: vbi notat Panormitanus. Nihilominus licet virtute dicti Breuis hanc minimè habeant potestatem; virtute tamen Breuis Pauli III. poterunt dicti fratres sacramenta omnia Indis in illis populis de consensu Prouincialis, vel Prioris, aut Vicarij, administrare. De quo Breui in quæstione de Baptismo *d*, fecimus mentionem.

c c cum dilecta de rescr. & ibi Panor. n. 4.

d Supra q. 38 ar. 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum religiosi Indiarum sint curati.

RESpondeo dicendo, quòd Episcopus potest præficere monachum de licentia Abbatis Ecclesiæ parochiali sæculari, prout tradunt Couarruuias *e*, Turrecremata, & Syluester: imò posset compellere, nisi sit exēptus, prout tradit Syluester allegans ad hoc quandam Decretalem. Attamen religiosi Indiarum, nec per

e Cou. de test. c. 1. n. 1. Turr. q. 58 c. 2. Sylu. verb. religio 7 §. 3. & 9. cap. quorundā §. fi. de test. li. 6.

per breue Pij V. nec per Capitula prouincialia sunt curati Indorum, quia vnumquodque recipitur per modum recipientis. Modus autem hic recipiendi in Indorum populis officium parochi, numquam fuit receptus à fratribus per modum curatorum, & vt curati: semper enim fugerũt fratres hoc graue onus suis humeris imponere. Item quia ante hoc Breue Pij V. certissimum erat, quòd fratres nõ erant curati; hoc enim petebant Episcopi ab eis, & ipsi renuebant: ergo neque postquam venit dictum Breue. consequentia patet: quia in Breui nihil religiosis iniungitur, vt curatis, quia illa verba dicti Breuis ibi, *valeant officium parochi exercere*, non hoc probant. Nam statim Papa subdit, *vt hactenus consueuerant*, sed antea non erat hoc in consuetudine: ergo nec modo. Item, quia Papa per prædicta verba non creat fratres curatos, sed dat licentiam eis officium parochi exercendi, sicut antea faciebant voluntate Ordinariorum non requisita. At verò tenentur religiosi de iustitia facere in dictis populis Indorum non totum, quod curatus tenetur de officio facere, quia non sunt curati, sed totum, quod aliàs fecissent ibi clerici, vel religiosi inde amoti vel impediti, ne ibi intrent, & sacramenta administrent: quia ratio naturalis dictat, vt vnusquisque soluat damnum, quod sua causa fuit illatum: sed causa aliquorum religiosorum, & precibus coram Rege factum est, quod in populis illis assignatis non resideant clerici curati, vel alij religiosi, qui Indis sacramenta administrent, mortuos sepeliant, Missas diebus festiuis agant. Ergo tenentur de iustitia hæc omnia resarcire sua causa populis Indorum sublata, licet ex charitate administrẽt eis sacramenta. Hoc exemplo declaratur. Qui enim incipit audire confessionem alicuius, cœpit ex charitate, at verò postquam cœpit, tenetur de iustitia perficere, propter iniuriã, quã pœnitenti faceret, si nõ perficeret, prout tenet Soto *f* cum communi. Sic in præsentiarum fratres incœperunt ex charitate hæc facere, sed accepta hac prouincia tenentur de iustitia omnia supradicta executioni mandare. Vnde infertur, quòd Episcopus manet verus pastor populorũ ipsis religiosis assignatorum, & assignandorum, & potest confessionem illorum audire, sacramenta administrare, diuortia celebrare, & punire delicta. Tum quia per hæc non impeditur, quin fratres ibidem parochi officium exerceant, tum etiam, quia per Breue Pij V. non tollitur Episcopis iurisdictio, quam super illos populos habent iure ordinario. Nihilominus sic debent hæc ab Episcopis fieri, vt non perturbentur fratres in cõuersione, & manutenentia Indorum, quia priuilegium Papæ nec etiam indirectè frangi debet, nec contra ipsum aliquid intentare iuxta quandam Decretalem *a*, quod mente tenendum est. Infertur etiam quòd licet ante Concilium Tridentinum parochus potuisset delegare licentiam ad audiendas confessiones subditorum, secundùm opinionem, quam tenuisse Mantium, & Gallum refert Henriquez *b*. putantes quod subsistẽte causa, si parochus sit fatigatus, aut infirmus, potest nunc post Concilium Tridentinum delegare eandem licentiam viro docto, aut regulari ex ratihabitione Episcopi absentis, quia parochus est iure communi ordinarius, cui Tridentinum Concilium non videtur derogasse, nisi pro foro exteriori dicens, *Nec idoneum reputari confessorem ad audiendas confessiones sæcularium, nisi ab Episcopo approbationem obtineat.* Tamen dicti fratres minimè possunt etiam subsistentibus dictis causis supradictam licentiam delegare; cùm ipsi non sint parochi, nec iurisdictionem habeant ordinariam. Vnde necessum est ad has necessitates subleuandas licentiam ab Episcopis ipsorum locorum obtinere, quibus per Breue Pij V. non tollitur iurisdictio.

f Soto in 4. d. 18 q. 41.

a c. quanto. de priuil.

b Hen. l. 6. de indul.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Episcopi post intimationem Breuis non possint auferre à fratribus populos aliquos Indorum.

RESpondeo dicendo, quòd si Episcopi non post plenam intimationem dicti Breuis vellent auferre populos aliquos Indorum fratribus, qui tempore datæ Breuis erant eis assignati, nihilominus fratres poterunt ibidem officium parochi exercere, & matrimonia celebrare, quia auctoritate Papæ faciunt, qui mandat Episcopis in hoc Breui, ne vbi fratres incumbunt confessioni seu conuersioni Indorum, aliquid innouent, & priuilegium superioris non potest diminui per inferiorem, secundùm Panormitanum *c*. Et sic nõ possunt Episcopi aliquid innouare in populis assignatis dictis religiosis tempore datæ Breuis, vel qui postea assignabuntur, & si illos eis auferrent, nihil facerent, & fratres possent ibi officium parochi exercere contra Episcoporum voluntatem, quia sic concedit Breue, dum dicit, ordinariorum voluntate minimè requisita. Imò si Episcopus tolleret religiosis populos Indorum ipsis assignatos tempore datæ huius Breuis, nihil faceret, dato ignoraret, vel ei non intimatum fuisset Breue hoc: quia ligat à tempore datæ, vt tenet Panormitanus *d*. Et Alexander IV. decreuit irritas omnes sententias, quas Archiepiscopi, Prælati & Rectores ferre præsumpserint contra indulta Apostolica concessa ordini Prædicatorum, vel in posterum concedenda, prout habetur in Supplemento *e*, & quædã Glossa *f* iuncto textu ibi, decreuit, quòd sentẽtia lata contra priuilegium Papæ non valet, quòd ipsum clariùs tenet Panormitanus.

c Panor. in c. nisi specialiter, de offi. deleg.

d Glos. Pan. in c. cognoscentes. de const. & marg. litera C. idem Pano. in c. cognoscentes de const.

e In Suppl. fo. 119. col. 909.

f Glo. magist. text in c. ex parte de verb. sig. Pano. in c. audita de rest. spolia. n. 14.

QVÆSTIO XXXVI.

De potestate ad conferendum & ad gubernandum beneficia regularia, in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *Quis possit beneficia regularia dare.*
2 *Quod salarium debeat constitui serui ... Ecclesijs parochialibus monasterijs vnitis.*
3 *Vtrum Episcopi possint visitare Ecclesias ordinum militarium.*
4 *Vtrum Episcopi possint punire fratrem professum possidentem beneficio curato propter defectus in ipsa cura.*
5 *Vtrum sententia Concilij regalis noceat exemptioni ab Episcoporum visitatione.*
6 *Vtrum Priores ordinum militarium in Ecclesijs annexis ipsorum Prioratibus, possint Pontificalia exercere.*
7 *Vtrum oblationes, & anniuersaria pertineant ad Commendatarios seu præceptores militiarum, an ad Vicarios & Rectores.*

ARTICVLVS I.

Quis possit hæc beneficia regularia dare.

RESpondeo dicendo, quòd eo ipso quod Ecclesia concessa monachis est, ipso iure intelligitur concessa ipsis facultas conferendi ipsam, & instituendi Rectorem etiam quoad auctorizabilem institutionem, supra curam: ita tamen, quod hæc faciant vice Episcopi, vel Papæ concedentis Ecclesiam pleno iure, tanquam gerentes vicem Episcopi, vel Papæ secundùm Ioannem *g* Andræam, Ancharanũ, Imolã, & Abbatẽ: licet Antoninus aliud voluerit.

g Andreas, Anchar. Imola, Ab. & Antoninus in c. ... de monachis.

Et Leo X. & Iulius II. concesserunt, quod omnia quæcunque beneficia Ecclesiastica cum cura, vel sine cura ad præsentationem, & electionem, seu quamvis aliam monasteriorum dispositionem spectantia, (præterquam, si apud Sedem Apostolicam vacare contigerit, vel alias dispositioni Apostolicæ reseruata fuerint) impetrari nõ possint, nec sub gratiis, expectatiuis, aut prouisionibus, seu aliis dispositionibus à dicta Sede concessis, & concedendis comprehendantur, sed eorum præsentationes, electiones, & dispositiones, occurrente illorum vacatione, ad Abbates, & conuentus liberè pertineant, quibuscunque non obstantibus. Ita concessit Leo X. cõgregationi Camaldulensi, & Iulius II. cõgregationi Mõtis Oliueti prout refertur in compendio *b* ordinis Cistertij. Et hoc ipsum concessum est ab Innocentio VIII. & confirmatum à Pio IV. in Bulla, quæ incipit, *Circumspecta Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud Diuum Petrum, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo, Kalendis Iunij, Pontificatus sui anno primo, pro ordine Sancti Ioannis Hierosolymitani, *Vbi Pius IV. ordinat quod beneficia Ecclesiastica ad præsentationem seu collationem Bauliuorum priorum, & præceptorum Hospitalis huiusmodi suffragari debere decernit, ita quod presbyteri sæculares illa ad præsentes, in commendam, seu aliàs quomodolibet obtinenda commenda huiusmodi cedere, aut illa aliàs dimittere nequeant, nisi de consensu eorum, ad quos præsentatio seu collatio spectat, & in fauorem dictæ religionis seu personarum, quæ habitum eiusdem religionis portant.* Et aduertendum, *Quod Sixtus V. præcepit & mandauit omnibus Archiepiscopis, & locorum Ordinariis, vt parochialibus, & aliis Ecclesiis, in quibus fratres congregationis de los Loys, aliàs sancti Ioannis Euangelistæ regni Portugalliæ animarum curam exercent, Vicarios, & perpetuos parochialium Ecclesiarum in quibus pro earum cura sæculares clerici deputari consueuerunt, monasteriis & aliis locis congregationis eiusdem perpetuo vnitis pro tempore vacantibus edicta proponere, & concursum iuxta Concilii Tridentini decretum, quod de sæcularibus Ecclesiis tantum intelligendum est, minimè de cætero facere præsumant, sed regulares ordinis, & congregationis prædictæ, ac sæculares clericos ab eiusdem congregationis, & aliis dictorum monasteriorum superioribus, iuxta constitutionem Pii V. debito tempore nominandos, si ab ipsis idonei reperti fuerint, absque edictis, & absque aliorum concursu in parochialibus Ecclesiis, & Vicariis prædictis admittant, & instituant, prout ipse admittendos & instituendos esse decreuit. Quod in parochialium Ecclesiarum, & beneficiorum curam animarum habentium, quæ de eiusdem ordinis, & congregationis iure Patronatus Ecclesiastico extiterint, & sæcularibus clericis conferri consueuerint, earum vacatione, quandocunque occurrente, quamuis per Episcopos ad concursum & examen admissi possint alii, & vltra eos, qui per eiusdem cõgregationis superiores Patronos erunt nominati: nec tamen per eosdem Episcopos, si ad eos institutio, & non ad alium pertineat, instituere ordinare: ni illos tantum, qui inter approbatos, & ab examinatoribus idonei reperti eiusdem ordinis, & congregationis Prælatis, Patronis digniores, & magis idonei iudicati, & pro institutione recipienda eisdem Episcopis præsentati fuerint. Quod si institutio non ab ipsis Episcopis, sed ab aliis erit facienda: tum quidem soli Episcopi ex dignis digniorem eligere debent: sed non ante ab eo, ad quem spectat, institui possint quam ab eisdem Patronis ei fuerint præsentati: sicque in præmissis per eosdem & alios quoscunque Iudices vbique iudicari; &c.* Hæc concessio fuit data à Sixto V. decima tertia die Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo octauo: & habetur in libro priuilegiorum impresso Olyssipone cum auctoritate sancti officii, authenticato per Notarios Apostolicos ad petitionem superiorum congregationum de los Loys in regno Portugalliæ, folio septuagesimo septimo eiusdem libri. Et ipsum inuenio concessum à Sixto V. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo octauo, anno tertio sui Pontificatus, congregationi sancti Benedicti regni Portugalliæ, prout constat ex libro eiusdem congregationis priuilegiorum, impresso Romæ ex Typographia Titi, & Pauli Diadianis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, pagina vigesima quarta: Et aduertendum, quod Cõcilium *a* Tridentinum determinat, quod nec in Ecclesiis regularibus, etiam ad nutum amobiles aliqui deputentur, nisi de Episcopi consensu, ac præuio examine per eum, aut eius Vicarium faciendo, excepto monasterio Cluniacensi cum suis limitibus, & exceptis etiam aliis monasteriis, seu locis, in quibus Abbates generales, aut Capita ordinum, sedem ordinariam principalem habent, ac aliis monasteriis seu domibus, in quibus Abbates, aut alij regularium superiores iurisdictionem Episcopalẽ & temporalem in parochos, & parochianos exercent.

b Comp. ti. Eccle. benef.

a Conc. Trid. sess. 25. c. 11. de reform.

ARTICVLVS II.

Quod salarium debeat constitui seruientibus Ecclesiis parochialibus monasteriis vnitis.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus V. anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo octauo, Pontificatus sui anno quarto, *concessit congregationi sancti Benedicti in regno Portugalliæ, quod parochiales Ecclesiæ, quæ per monachos ordinis sancti Benedicti solitæ sunt curari, ad vitam ipsorum per presbyteros sæculares, vel etiam per monachos ad nutum remouibiles curentur, constituto eis salario decente ab ordinariis locorum, bene viso. Reliqui vero fructus in vsus monachorum conuertantur.* Hæc concessio habetur in dicto libro dicti ordinis superiùs citato, pagina vigesima septima. *Et Raymuncius ex autoritate Papæ sibi concessa concessit rectoribus, & religiosis congregationis de los Loys, id est, sancti Eligij, siue cõgregationis S. Ioannis Euangelistæ, in regno Portugalliæ cum quibus suis capellanis per ipsos fratres, pro seruitio Ecclesiarum parochialium vnitarũ suis monasteriis pro tempore deputatis (dum tamen personæ idoneæ sint, & per loci ordinarium approbentur) pro salariis seu stipendiis eis, pro eorum mercede & seruitio annuatim persoluere, concordare liberè & licitè possint, & valeant, & ad maiorem portionem, seu maius salarium, siue stipendium, prout concordabunt, eisdem persoluendum minimè teneantur, nec ad id à quocunque etiam loci Ordinario, & illius Visitatoribus compelli, aut propterea aliquibus cẽsuris innodari valeant.* Hæc concessio habetur in dicto libro de los Loys superiùs allegato, folio septuagesimo octauo. Et est conformis Concilio Tridentino *b*, vbi imponitur Ordinariis dicta beneficia visitantibus, vt per idoneos Vicarios perpetuos, si opus fuerit, prouideãtur ab eis cum tertia parte fructuum, aut maiori vel minori, arbitrio ipsorum Ordinariorum, portione etiam super certa assignanda, ibidem deputandos, non obstantibus quibuscunque priuilegijs. Et sic Sixtus V. in concessione superiùs allegata a limitibus Concilij Tridẽtini minimè recessit: hoc non superiorum regularium arbitrio, sed Ordinariorum iudicio committens, ne paruitate salarij Rectores cogantur aliũde necessaria quærere; & cura animarum negligenter exerceatur. Et iuxta hæc debent hodie practicari tradita in iure. Quod scil. monasteria quibus sunt vnita beneficia, non possunt ad libitum alterari ad antiquum statum Ecclesiæ, sed tenentur conseruare Rectores, seu Vicarios illarũ Ecclesiarum, in antiquo statu, vnde non possunt diminuere solitam pensionem, quæ datur illis Rectoribus, nec possunt augere pensionem, quam à principio soliti erant recipere: iuxta quandam Decretalem *c*: vbi notat Abbas: debent ergo religiosi, quibus per Episcopum conceditur Ecclesia pleno iure, conseruare illam, quantum ad clericos in suo statu, ita quod possint congruè sustentari, secundum statum antiquũ, vt tradunt Antonius *d*, Imola, & Abbas. Quod vt fiat rectè arbitrio Episcoporum, in Concilio Tridentino committitur.

b Sess. 7. de reform. c. 7 & sess. 25 de reform. c. 16.

c c. auaritiæ. vbi Abb. de prætal. 1. de præbend.

d Anton. & Imol. in c. de monachis, de præb. Ab. in c. 2. de relig. domi.

ARTICVLVS III.

Vtrum Episcopi possint visitare Ecclesias ordinum militiarum exigendo orationem à Rectoribus, & ab œconomis, visitando confratrias, & eremitas.

RESpondeo dicendo, quòd Episcopus ius habere non potest visitandi Ecclesias dictorum ordinum. Quod probatur primo, quia dictæ Ecclesiæ, & earum gubernatio pertinet ad superiores militiarũ,

& per consequens nullum ius ad earum visitationem habere potest Episcopus, cùm duo domini eiusdem rei in solidum esse non possint, vt dicunt communiter Doctores *c*. Nec in his Ecclesiis Episcopus habere potest iurisdictionis partem; ad hoc, vt possit visitare & corrigere, quæ correctione digna fuerint: quia spiritualia indiuisibilia sunt, cùm nullo corpore constãt. Et ita seruitutes dicuntur indiuiduæ, cùm nullũ habeant corpus, vt probat quædam lex *a*. Cuius verba sunt: stipulationes non diuiduntur earum rerum, quæ diuisionem non recipiunt. Quod etiam probant alia iura *b*. Et ratio fundamentalis est: quia naturaliter est indiuidua iurisdictio, & sine iurisdictione, hæc Ecclesia visitari non debet, cùm sit res incorporea intellectualis, & indiuisibilis, secundùm iuris dispositionem. Et ad istam materiam est regula, & doctrina singularis, & necessaria, quòd illud dicitur indiuiduũ, quando pars eius non affert tantam vtilitatem respectu partis, quantam totum respectu totius. Quam regulam & doctrinam probant multa iura *c*. Et hanc rationem assignant Bartolus *d*, Iason, Alexander, & alij, quos refert & sequitur Antonius Gomez. Et quòd iurisdictio sit indiuisibilis, tenet expresse Speculator *e*. Ex quibus constat, quòd Episcopus non habet iurisdictionem, nec in totum, nec in partem: nec etiã potest dici, quod Episcopus saltem cumulatiue vti poterit iurisdictione, præsupposito quod in eo loco sit locus præuentioni, & qui priùs inceperit cognoscere de aliqua causa ipse cognoscat eam. Nam respondetur ex superioribus, quod iurisdictio pertinet ad ordinem (verbigratia Alcantaræ) & alios ordines communicantes in priuilegiis, vt est ordo militiæ de Auis. Et ea semper vsi fuerunt pleno iure. Et Episcopi numquam in eis locis exercuerunt, vel saltem si exercuerunt, nõ bona fide, & titulo sufficienti ad præscriptionem, nec tempore necessario ad complenda iurisdictionis præscriptionem; & sic nec cumulatiue, nec priuatiue eã habere poterunt. Hæc autem opinio his nostris temporibus maximè controuertitur: ideo oportet argumentis, quæ contra ipsam proponuntur, respondere: ex quorum responsione veritas ipsius magis patebit, & probabitur.

Primum argumentum, quod contra eam proponitur, est huiusmodi. Nam videtur, quod tam de iure communi, quàm ex ipso Concilio Tridentino ius visitandi Ecclesias, Episcopis concedatur: prout in quodam canone *f* expresse determinatur. Cuius verba sunt: *Decretum est, vt omnes Ecclesiæ cum dotibus suis, & decimis, & omnibus suis iuribus in Episcopi potestate consistant, atque ad ordinationem suam semper pertineant*. Ex quo euidenter colligitur, quod Episcopus habeat ius visitandi, in sua diœcesi, cùm habeat omnes Ecclesias sibi subiectas, qui tanquam Ordinarius potest castigare, punire, coercere, inquirere contra malefactores, prout in iure *g*, vbi communiter notant scribentes. Et quod magis est, Episcopus ratione officij, & dignitatis tenetur præcisè visitare Ecclesias in sua diœcesi constitutas: & aliter faciendo procederet cõtra sacros Canones *h* determinantes, quòd Episcopus tenetur quolibet anno Ecclesias in sua diœcesi constitutas visitare, & si aliqua viderit quæ reparatione indigent, reparari iubere. Quod ipsum confirmat Concilium Trid. vbi probatur, quod Ordinarius, cuiuslibet loci, quolibet annò teneatur omnes Ecclesias visitare. Huic argumento respondetur verissimum esse, quod Episcopus habeat omnes Ecclesias, & omnia ad eas pertinentia, in sua potestate. Quod tamen intelligendum est necessariò de Ecclesiis in suis diœcesibus constitutis: nam extra nullã iurisdictionem habere noscuntur. Et quòd sic intelligendum prædictum decretũ de Ecclesijs in suis diœcesibus constitutis, cõstat ex alio decreto *i*. Cuius verba sunt: *Episcopum per cunctas diœceses, parochiasque suas per singulos annos ire oportet*. Constat etiam ex alio iure *k*, vbi dicitur, *Habeant igitur Episcopi singularum vrbium in suis diœcesibus liberam potestatem*. Ex quibus locis colligitur hoc ius visitandi, quod potest habere Episcopus, competere ad hoc, vt suam diœcesim visitet; non vero eas, quæ sint nullius diœcesis: quia hæc tanquam extra suam Ecclesiam constituta visitare non poterit: quia Episcopi extra suam diœcesim, intelliguntur priuatæ personæ, argumento aliquorum iurium *l*. Quod etiam colligitur ex Concilio *m* Tridentino. Et quòd Ecclesiæ ordinum militiarum non sint alicuius diœcesis, constat ex concessione Summi Pontificis Lucij III. qui declarauit ordinem Alcantaræ, & omnia ad eum pertinentia esse nullius diœcesis. Et idipsum definiuit Papa Gregorius. Quorum Pontificum Bullæ sunt in archiuo conuentus Alcantaræ, ad quas potest recurri cùm fuerit necesse. Qua concessione funguntur alij ordines militares priuilegiorum communicationem habentes. Probatur prætereà; quia locus exemptus, quoad exercendam iurisdictionem per Episcopum, æquiparatur loco existenti extra diœcesim, prout ait Federicus *n* de Senis, & Dominicus, quos refert & sequitur Altamiranus. Et propter Bullam superiùs allegatam ordo Alcantaræ numquam permisit, vt dictæ Ecclesiæ per Episcopos visitarentur. Imò semper Visitatores dicti ordinis eas visitauerunt, à tempore immemoriali. Visitauerunt etiam sanctissimum sacramentum altaris, oleum, & pilam Baptismalé, reparantes quidquid oportebat reparari, castigantes beneficiarios iuxta eorum delicta facta ita in officio, siue extra petentes rationem villicationum suarũm, ab œconomis & cõfratribus earum Ecclesiarum sine vocibus, & strepitu, & sine aliqua contradictione.

Sed his, quæ diximus, obstare videtur Concilium *o* Tridentinũ, vbi videtur probari, quod Episcopus proximior visitet Ecclesias, quæ nullius diœcesis esse dicuntur. Et sic Ecclesia hæc, quamuis sit nullius diœcesis, visitanda videtur ab Episcopo diœcesis, si est proximior. Sed huic decreto respondetur habere locum, quando sit visitatio in Ecclesijs sæcularibus ob seruitium, non verò in regularibus. Quod colligitur ex illis verbis, *Eademque etiam in his Ecclesijs regularibus*. Quæ verba aperte indicant contrarium esse in Ecclesijs regularibus, secundùm notissimam iuris regulam, quod scilicet, expressio vnius sit exclusio alterius. Et pro hac opinione, scil. quod ille canon intelligendus sit de Ecclesijs sæcularibus, non verò de regularibus; est bonus textus in Cõcilio *p* Tridentino, vbi probatur, quod Episcopus tenetur visitare commendata monasteria, etiam Abbatis, & Prioratus; sed non illa vbi viget obseruantia regularis. Probatur etiam ex eodem Concilio *q* Tridentino, cuius verba sunt: *Abbates, qui sunt ordinum capita, ac cæteri prædictorum ordinum superiores Episcopis non subiecti, quibus est in alia monasteria Prioratusve legitima iurisdictio, eadem sibi subiecta monasteria & Prioratus suo quisque loco ex officio visitent*. Ex quibus verbis cõstat, quòd regulares, qui Episcopis non sunt subiecti, debet visitari ab eorum superioribus, & non ab Episcopis: & sic nec eorum Ecclesiæ. Quia si Ecclesias eorum visitarent, indirectè cognoscerent, de regularium causis, quod Cõcilium Tridentinum non vult.

Secundum argumentum desumitur ex Cõcilio Tridentino *r*: vbi dicitur quod ordinarius cuiuslibet loci teneatur quolibet anno visitare omnes Ecclesias, quãuis exemptas, & quamuis quocunque Apostolico gaudeant priuilegio, & appellatione remota procedere, non obstantibus priuilegijs & consuetudinibus etiam immemorabilibus, & præscriptis. Ex quo videtur deduci, esse abrogata omnia priuilegia, quæ habent ordines militares ad hoc, vt non visitentur ab ordinarijs. Quod etiam probatur ex eodem Concilio *f* Tridentino; sed respondetur, quod Concilium Tridentinum debet intelligi in casu, in quo loquitur: non enim ait, quòd visitent Episcopi, sed iudices ordinarij illius loci, quod colligitur ex principio dicti capitis octaui Cõcilij Tridentini ibi, *Locorum ordinarij Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas auctoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur*. Per quæ verba innuit Concilium, quod quicunque Iudex ordinarius est obligatus visitare Ecclesias sibi subiectas singulis annis, sic Episcopus, &

ue

c DD. in l. vt pretio §. si d. ... ff. ... mo.
a l. stipulationes non ff. de ver. oblig.
b l. pro parte ff. de ... l. si quis duas. §. si qui. partem ff. ... pra.
c l. in executione. § fin. ... da ad ... ff de ver. oblig. l. ve. appellatio. § ... ff. de ver. sig.
d Bart. in d. l. stipul. non diuiduntur. col. 3. in fi. nu. 8 Iaso. n. 14. Ale. 1 col. in medio Com. in vari. resol. 2. to. c. 10. nu. 15 ad med.
e Specul. de praescr. nu. 18.
f c. decretum. 10. q. 1.
g c. 1. de offi. ordin.
h c. decernimus 10. q. 1. c. si de clerico & c. placuit. c. relatio. 10. q. 1. & Tri. sess. 7. de refo. c. 8.
i c. episc. 10. q. 1.
k c. 11. de offi. ordin.
l l. fin. cum simili. ff. de iurisdictione om. iud.
m Con. sess. 6. cap. de refor.
n Feder. consi. 16 Domin. c. cum episcopus 2. de offi. ord. li. 6. Altami. de visitati. n. v. prop. in dict. ... 48. fo. ... col. 2.
o Sess. 24. c. 9. de refor.
p Con. Trid. sess. 21. c. 8. de refor.
q Con. Trid. sess. 24. c. 20. de refor.
r Con. Trid. de refor. c. 3. & sess. 24. de re. 9 & 10.
f Con. Trid. sess. 7. c. 8. de refor.

ue alius iudex ordinarius maior, aut minor, aut habeat æqualem iurisdictionem. Et in his Ecclesijs Iudex ordinarius, est dominus Rex, sicut magister, & administrator perpetuus istorum ordinum militarium, & visitatores eius nomine. Vltra hoc Iudex ordinarius est supremum Concilium ordinum auctoritate Apostolica, quod cognoscit quamcunque causam, litē, aut delictum dictorum ordinum, etiamsi sit grauissimum. Nec potest dici, quod Episcopus solùm sit iudex ordinarius, cùm possint esse alij iudices ordinarij, qui Ordinarij vocantur, vt sunt Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & alij Ecclesiarum Prælati, prout notant communiter Doctores *a*. Et hoc modo sunt intelligenda multa iura Concilij Tridentini, in quibus sæpe sæpiùs fit mentio ordinariorum. Ipsa enim loquentia in hac materia, & in alijs similibus sunt intelligenda, non tātùm de Episcopis, sed etiam de alijs Iudicibus inferioribus, & superioribus iurisdictionem ordinariam exercentibus: nisi ex proprietate rei illum actum nullus præter Episcopum facere possit, prout est ordines cōferre, oleum & chrisma consecrare, vel confirmare, vel alia similia, quæ ad Episcopatus officia sunt pertinentia. Pro hac explicatione facit quoddam decretū eiusdem Concilij Tridentini, sessione decima quarta, capite quinto de reformatione: ibi, *Vt coram Episcopo, vel alio superiori ordinario.* Ex quibus verbis constat esse alios Iudices præter Episcopos, qui ordinariam iurisdictionem exercere possint. Ad idem etiam est textus in capitulo primo, §. hanc autem de censibus, libro sexto: ibi, *Episcopus alijque Prælatis ordinario iure.* Et quotiescunque priuilegium exemptionis est simpliciter vniuersaliter concessum, tunc monasteria, & alia loca excepta à iurisdictione Prælati sui visitari non possunt. Nam visitari est quid annexum iurisdictioni alicuius, vt in aliquibus iuribus probatur: per quæ ita tenet Altamiranus *b*. Et ad hunc modum est intelligendū dictum decretum Concilij Tridentini, in capite octauo, superiùs allegato, ibi, *Locorum ordinaris Ecclesias quascunque quomodolibet exemptas auctoritate Apostolica.* Vel aliter potest dici, quòd loquitur Concilium de Ecclesijs sæcularibus exemptis habentibus ante priuilegia, quod minimè visitentur. Hæc enim debent visitari ab ordinarijs. Et sic reuocat priuilegia in contrarium, cùm talia priuilegia redundent in maximum damnum dictarum Ecclesiarum non habentium hominem qui illarū curā habeat. Et quòd necessariò intelligatur de alijs Ecclesijs sæcularibus, & non de regularibus, constat ex eo, quod Ecclesię regulares habeant priuilegium, quod non visitentur. Et ait Concilium *c* Tridentinum, quod debent seruari circa hoc regularium priuilegia. Imò ponit formam, quæ debet haberi in visitatione regularium, & suorum monasteriorum, & Ecclesiarum, & earum quæ habēt Iudices ordinarios regulares, vt sunt tres ordines militares de Alcantara S. Iacobi, & Calatrauæ, & alij ordines militares, & monachales, & Mendicantes, & aliæ similes religiones. Ex quo sequitur, quod siquidem Ecclesiæ regulares non debent visitari per Episcopos, sed per suos ordinarios, quos habuerint, aut eorū visitatores generales, decretū Cōc. Trid. superius allegatum tantum est intelligendum de Ecclesijs sæcularibus exemptis ratione aliquorum priuilegiorum, non autem de Ecclesijs regularibus.

Nec aliquod præiudicium huic Ecclesiarū iuri generatur ex eo, quod aliquis Episcopus aliquam Ecclesiam dictorum ordinum visitauerit, & petierit rationē ab œconomis. Nam respondetur, quod ad præscribendum contra dictarum Ecclesiarum exemptionem erat necessarium, vt haberent præscribentes in principio præscriptionis titulum, & bonam fidē, quæ omni tēpore de iure Canonico requiritur, vt in eodem iure Canonico *d* continētur. Ex quo ita colligunt Dinus, & cōmuniter Doctores, Bartolus, & Baldus, & Abbas. Quamuis de iure ciuili probato in quadā lege partitarū aliud dicatur *e*, sed tamen in hac materia præscriptionis, quāuis dicta opinio de iure ciuili cōprobetur per legē regni, nihilominus iuris Canonici dispositionibus stare debemus, cùm hæc ad salutem animarum pertineant, & non possit res aliena sine peccato possideri, si scientia Domini superuenerit, prout aduertit Gregorius *f* Lopez. Et quod non habuerit Episcopus bonam fidē constat, siquidē sciebat dictā Ecclesiā esse ordinis, & quod visitatores generales dicti ordinis eā visitent. Et cū sit ordinarius (qui reuera est) sciebat aut debebat scire, quod habebat visitatores: & per consequens, quod nō habuit potestatem ad visitandū, siquidē non visitat alias regulares Ecclesias, eo solū, quia sunt regulares. Et etiāsi Episcopus habuisset bonam fidem sibi suadēs quod Concilium Tridentinū in locis superiùs allegatis licentiam illi cōferebat ad visitandū dictā Ecclesiā, hoc nihil ipsi suffragatur, attento quod dicta Ecclesia erat exempta, & quod nullum ius habebat ad eam visitandā, nec à Conc. Tri. talis ipsi facultas cōcedebatur, prout in superiorib. latè dictū est. Et dato quod Episcopus visitauit quietè ac pacificè petēdo rationē ab ipsis œconomis, & faciēdo omnia alia, quæ pertinent ad eū, qui habet verum ius ad visitandū, non ex hoc dicendū est, quod acquisierit verū ius, quantum ad proprietatē, & quod verus dominus censeatur respectu dictæ visitationis: siquidē paruū tempus interuenit talis possessionis. Contra Ecclesiam enim regularem nulla currit præscriptio minoris tēporis quàm quadraginta annis roborata, vt probatur in iure *g*. Ex quo colligunt communiter Doctores. Et licet, loquendo de quadragenaria præscriptione, ad eā non sit necessarius titulus, sed tantùm bona fides, prout post alios resoluit Couarr. *h*: hoc tamen habet locum quando ius commune non resistit præscribenti, vel iuris præsumptio contra eū qui præscribit, nō est. Nam alias tempus quadraginta annorū & bona fides, nō sufficerent; sed est necessarius titulus, qui possessori iustā possidendi causam tribuat, vel allegatio, & probatio tanti temporis possessionis, cuius initia memoriā hominum excedant. Pro qua doctrina est quædam Decretalis expressa *i*, & singularis, vbi probatur, quod Prælatus, vel Ecclesia quæ allegabat se præscripsisse decimas alterius parochiæ, cùm ius cōmune habebat contra se debere probare titulū & bonam fidē, & possessionē quadraginta annorū, vel tantū tempus possedisse, quod hominum memoria non fuisset in contrarium, quod refert Bald. Et sic in nostro casu, vt intelligatur quod dictus Episcopus præscripserit iurisdictionem ad posse visitare dictam Ecclesiam, debuisset eam visitare quadraginta annis, cum bona fide & pacificè visitando. Cuius contrariū accidit, si eā visitauit excōmunicationib. constringēdo, vltra quod interrupta fuit etiam præscriptio à die, qua fuit lis mota ex parte Ecclesiæ contra Episcopū. Et hoc à fortiori procedit, si ipsa Ecclesia est sub cōmenda, quæ habet aliam Ecclesiā, quæ numquā solita fuit visitari ab Episcopo, sed est annexa ipsi Ecclesiæ nō solitæ visitari tāquā capiti. Nam in hoc casu illud, quod dicitur de principali, secundū regulam *a* notissimā iuris dicēdum est de accessorio. Supradicta etiā confirmatur ex quodam priuilegio Eugenij *b* IV. concesso monasterio S. Pauli, extra muros, quod etiam concessit Pius Papa IV. anno Domini millesimo quingētesimo septimo, pridie nonas Iunij, Pontificatus sui anno quarto, congregationi Mōtis Oliueti, *Quo priuilegio cōceditur, quod sicut contra Romanā ecclesiam, nonnisi centenaria currit præscriptio, secundū constitutiones canonicas, & legitimas sanctiones; ita quoque prædicto monasterio minoris tēporis præscriptio non obsistat.* Et notandū est hoc priuilegiū ad totum ordinē deriuari. Nā priuilegia vnius monasterij toti congregationi sunt communia, & eius particularib. monasterijs, quando ipsa priuilegia alijs monasterijs & locis dictæ congregationis adaptari, & cōuenire possunt, prout cōcessit Alexander VI. *c* congregationi S. Iustinæ. Vnde cùm ordo militię Christi in regno Portugalliæ habeat communicationem priuilegiorum S. Benedicti, & S. Hieronymi, & aliorum Mendicantium per Bullam Pij V. de quo agemus infrà in quæstione de communicatione priuilegiorum, sequitur, quod contra ius non visitandi eius Ecclesiam, de qua nobis est sermo, non potest currere minor præscriptio, quam præscriptio centum annorum, præsupposito, quod Ecclesia sit eius ordinis,

Marginal notes:

a decretum, de indicio. ver. Ecclesiarū Prælati.

b Altam. vbi sup. n. 68 fol. 37. col. 2.

c Conc. Trid. sess. 2. c. 5. de refor. & sess. 25. c. 8. & 20. de refor.

d de possessor. de reg. iur. in 6. vbi Dominus & communiter d. doctores.

e Bar. in l. naturali ser. col. 2. de vsucap. Abbas & alij in l. vlt. de præscription Bal. de præsc. 2. p. 2 pri. q 7. e d. l. 1 a. tit. p. 3.

f Greg. in d. l. gloss. 1.

g c. illud & c. de quarta. vbi Doct.

h Cou in reg. possess. 2 p. §. 5 num. 7.

i c. 1. de præscri. vbi Bald. nu. 6.

a l. cum princ. cipale. ff. de regulis.

b Habetur in II. primi. congreg. S. Benedicti in pros. Romæ an. Domini 1589 f. 801.

c Habet in d. li. fo. 93.

nis, qui habet communicationem supradicti priuilegij. Insuper nostrum assertum confirmatur, ex Concilio d Tridentino, cuius verba sunt: *Vniuersitates generales, & alia collegia Doctorum, seu Scholarium & regularia loca, necnon hospitalia actu hospitalitati seruientia, ac vniuersitatum, collegiorum, locorum, & hospitalium cuiusmodi personæ in præsenti canone minimè comprehenduntur, sed exempt e omni modo sint; & esse intelligantur.* Ex quibus verbis constat, non solum non esse abrogata priuilegia dictorum ordinum, imò esse à Concilio approbata per illa verba; *Et regularia loca ordinum*, & omnes personæ dictorum locorum regularium in dicto Concilio declaratæ: & sic posse dictos ordines vti priuilegiis, quæ habuerint concessa à quibuscunque Pontificibus. Et in particulari ordo de Alcantara potest frui multis Bullis, quæ declarant esse dictum ordinem nullius diœcesis, & aliis multis concedentibus multa priuilegia, de quibus omnibus fit mentio in definitionibus dicti ordinis compilatis per Dominum fratrem Petrum Gutierrez, sacristam maiorem eiusdem ordinis, quæ fuerunt impressa anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, & latius in aliis definitionibus antiquis impressis, anno Domini millesimo quingentesimoquinquagesimo tertio, quæ Bullæ sunt omnes in conuentu Alcantaræ. Quæ omnia quando oportuerit possunt videri, ne hic ordo militaris, & alij ordines militiarum suis priuilegiis defraudentur, & sua exemptione ab ordinariis propter eorum ignorantiam priuentur. Et in archiuo conuentus de Auis ordinis militaris regni Portugalliæ est quædam Bulla Leonis X. concessa magistro ordinis de Auis domino Gregorio, anno Domini millesimo quingentesimo decimo quarto, confirmata per Dominum Papam Gregorium XIII. & ad petitionem Sebastiani Regis Portugalliæ gubernatoris, & perpetui administratoris dicti ordinis à Pio V. concessa, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, vt fratres Priores, & Curæ, qui resident in Ecclesiis dicti ordinis non puniantur, neque castigentur, per Episcopos aut Archiepiscopos diœcesum vbi resident, nec ratione delicti, nec ratione beneficiorum, nec ratione exercitij ipsorum, etiamsi ab ipsis conferantur: quia non decet ipsos puniri in duobus tribunalibus ordinis scilicet, & ordinarij.

d Conc. Trid. sess. 6. c. 3. de reform.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Episcopus possit corrigere fratrem beneficiatum dicti ordinis, seruientem dictum beneficium curatum in eo, quod deliquerit, circa ministerium curatus.

RESpondeo dicendo quod non, cùm dictæ Ecclesiæ sint subiectæ ordinibus militaribus, & habentes beneficium curatum dictorum ordinum in dictis ordinibus sint professi, & beneficium, & iurisdictio tam temporalis, quàm spiritualis sit dictorum ordinum. Et sic dicti fratres beneficiati debent castigari & corrigi per suos iudices ordinarios, prout patet ex dictis in articulo superiori. Sed contrà, nobis obstat Conciliũ Tridentinum e, vbi conceditur facultas Episcopis corrigendi, & castigandi illos, qui animarum curam exercent, tam regulares, quàm sæculares, si deliquerint in sacramentorum administratione, & in aliis ad eius officium pertinentibus. Verba Concilij sunt, *In monasteriis, siue domibus virorum, seu mulierum, in quibus imminet animarum cura, personarum sæcularium, præter eas, qui sunt de eorum monasteriorum, seu locorum familia, personæ tam regulares, quam sæculares huiusmodi curam exercentes, subsint immediatè in his, quæ ad dictam curam & sacramentorum administrationem pertinent iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius diœcesi sunt sita.* Hæc Concilium. Ex quibus verbis videtur colligi, quod Episcopus possit procedere contra beneficiarium dicti ordinis, & castigare, si deliquerit in administratione sacramentorum, & aliis rebus ad officium curatum pertinentibus. Sed huic argumento respondetur, quod non potest iudicari de particula

e Conc. Trid. sess. 25. c. 11. de reform.

alicuius legis, nisi tota lege perspecta; vt ait quidam iurisconsultus f. Vnde oportet perlegere totum capitulum Concilij Tridentini, vbi postquam dictam clausulam argumenti posuit, statim in hæc verba prorumpit. Excipiendo ea quæ sequuntur in hunc modum, *excepto monasterio Cluniacensi, cum suis limitibus, & exceptis etiam his monasteriis, seu locis, vbi Abbates generales, aut capita ordinum sedem ordinariam principalem habent, atque aliis monasteriis, seu domibus, in quibus Abbates, & alij regulares superiores iurisdictionem episcopalem, & temporalem in parochos, & parochianos exercent.* Hæc Concilium Tridentinum. Ex quibus verbis colligitur, quod regulares seruientes beneficia curata sui ordinis, qui non sunt subiecti Episcopis, in quorum diœcesi extiterint, non debent per Episcopos visitari, si tales habuerint Abbates, aut Generales, aut superiores, qui habeant iurisdictionem ordinariam, qualem habet magister ordinis de Alcantara, & magistri aliorum ordinum militiarum. Vnde planissime constat, quod Episcopus non poterit visitare, nec castigare fratrem professum dictorum ordinum, habentem & seruientem beneficium curatum. Quod patet ex dictis. Et quod ordo Alcantaræ, & eius magister, qui est Dominus Rex Hispaniarum, habeat iurisdictionem ordinariam ita spiritualem, sicut temporalem, & quod possit cognoscere, vt iudex ordinarius, cuiuscunque causæ, litis, & delicti, quantumcunque grauissimi, declarat Paz g in hæc verba, *similiter etiam in ordinibus militiarum Diui Iacobi, Alcantaræ & Calatrauæ coram propriis Iudicibus ordinum, & non coram Episcopis causæ clericorum, & mere Ecclesiastica, & reliqua ad forum Ecclesiasticum pertinentes tractantur.* Et idem Paz a ait declarationem factam à supremo Senatu regali ad id, quod iudices inferiores non possint cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus, non obtinere in Iudicib. prædictorum ordinum militiarum, ad quos etiam grauissimarum causarum cognitionem pertinere ait. Et suprà retulimus ordinẽ militiæ de Auis in regno Portugalliæ, habere priuilegium Leonis X. supradicta cõfirmans. Ex quo poterit inferri, quod fratres qui fuerint alicuius ordinis militaris habentes priuilegia notoria, quòd non possint conueniri coram alio iudice ordinario, sed coram proprio eiusdem ordinis, nõ sunt obligati respondere citationibus Episcoporũ, aut suorum prouisorum, quia priuilegiatus notoriè non est obligatus ad citationem comparere, prout tradunt cõmuniter Doctores b & tenent Bartolus, & Summistæ, & sic non possunt procedere Iudices contra citatum, si non comparuerit, habentem priuilegium notorium exemptionis, sicut habẽt fratres Mendicantes. Et ideò non tenentur ipsi respondere citationibus à Iudicibus factis. Vnde cùm priuilegium dictorum ordinum militarium sit notorium, nullus fratrum professus in dictis ordinibus tenebitur respondere citationibus Episcoporum: & propter hoc non condemnabuntur vt contumaces: & si propter hoc excommunicentur, excommunicatio erit nulla, tanquam lata à non suo Iudice. Et quod ordines militares habeant iurisdictionem ordinariam in oppidis eorundem Ordinum, visum est mihi ponere in præsentiarũ quid senserit circa hoc doctissimus Doctor, & præceptor meus Sahagun, prælegens in sua cathedra primaria sacrorum Canonum in vniuersitate Salmanticensi capitulũ primum de foro competenti, quod explicando ait: *Respondeo nostrum decretum non esse restringendum ad solos Episcopos, Hoc enim defendi non potest, siquidem ex decidendi ratione probauimus Ecclesiasticam cognitionem à Pontificibus fluxisse in Prælatos inferiores, & Prælatorum significatione etiam comprehenduntur omnes superiores, & inferiores, ordinariam iurisdictionem habentes, vt probant iura in argumento allegato. Quare vera nostri textus interpretatio etiam dum meminit proprii Episcopi, intelligitur de proprio Iudice ordinario, siue superior sit, vt Archiepiscopus, siue inferior Prælatus, siue eandem iurisdictionem habeat, vt ordinarii militiarũ D. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ. Et vide quos Prælatos in hac specie appellauit Capitulum secundum de iudiciis, vocat Ordinarios Concilium Tridentinum in dicto capito vigesimo; ad omnes enim iurisdictionẽ pertinere diximus in præcedenti argumento. Et probat*

f l. in ciuile ff. de legib.

g Paz 1. tom. prælu. dis. 10.

a Vbi suprà n. 10.

b Doct. in c. cum ordinem de rescrip. Abb. Paz in ... & summistæ verb. citatio

S ar-

Sarmiento libro tertio Selectarum, capite finali: quod etiam confirmat Concilium dicto capite vigesimo, quod tamen reformat, quoad causas matrimoniales, & criminales solis Episcopis reseruandas eodem capitulo, versiculo, ad hæc. Quæ sanè reformatio intelligenda est quoad Prælatos inferiores Episcopis subiectos, non quoad alios eandem iurisdictionem habentes, licet Episcopali non gaudeant dignitate, vt sunt Iudices militares. Nec obstat vltima pars argumenti de superioribus. Videtur enim textus expresse velle prima instantia cognitionem pertinere ad proprium Iudicem. Expressit tamen Episcopum, quia frequentius Episcopi primam cognitionem habent. Et sicut licet dixerit Episcopum intelligimus Ordinarium, etiam inferiorem: ita in illa prima cognitione, quamuis Episcopi superiores habeãt, exclusit eos omnes quoad primã instantiã, & disposuit expediendam esse coram proprio iudice. Quod multis rationibus obseruare hodie præcipit Concilium Tridentinum in dicto capite vigesimo, hoc extendens etiam ad Legatos in versiculo, legati. Quare noua illius legis constitutione hodie prima instantia Ecclesiasticorum coram proprio iudice expedienda est vsque ad definitiuam, nisi Pontifex manu propria contrarium subscripserit, iuxta formam dicti Concilii. Et ita executioni mandatum esse non semel pronuntiatum est in regio consilio. Hæc doctissimus Doctor Sahagun. Nec supradictis obstat textus in capitulo primo, in paragrapho, in eos, versiculo, nisi forsan, de priuilegiis, libro sexto, innouatus per Concilium *c* Tridentinum, & confirmatus in lege Partitarũ, nec quod tradit Couarruuias, quoniam loquuntur, & procedũt quãdo religiosi sunt destinati ad monasteriorum suorum Prioratus, Episcopis, vel Archiepiscopis subiectos ad regimen eorundem Prioratuum, vt constat manifestè ex dicto paragrapho, in eos, ibi, *Ordinarius iisdem subiecta.* Ex quibus constat, quod si prioratus non subiecti sunt ordinariis, nõn possunt castigari, nec excõmunicari tales religiosi per ordinarios sæculares, vt expresse definiuit lex *d* Partitæ in versiculo finali his verbis: *Fueras si el monasterio con todos sus prioradgos, y con todas sus cosas, y con todas sus granjas fuesse franqueado.* Et sic intellexit Couarruuias *e*, & Syluest. At cum oppida, & Ecclesiæ dictarum militiarum, sint pleno iure, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, subiecta dictis ordinibus, & religiosi, & Priores earundem sint exempti simpliciter non ratione loci, sed generaliter, & nõ subiecti alicui Episcopo, non possunt citari, nec castigari, nec excommunicari ab ipsis Episcopis, etiamsi delinquant in suo officio Priorum, nisi solum, quando administratio, & gubernatio Ecclesiæ parochialis pertinet ad Episcopum, vt expresse tenet, & probat Couarruuias *f*. Et regulariter prioratus dictorum ordinum, non gubernantur, nec administrantur ab ipsis, nec in illis habent aliquid præter id solum, quòd approbant curam sæcularem aut regularem, qui per patronum fuerit præsentatus ad tenendum, & seruiendũ dicto prioratui, sit habilis, & sufficiens, iuxta determinationem examinatorum synodalium: quo finito nihil aliud restat Episcopis concludendum: omnia enim alia dispositioni dictarum religionum remanent subiecta. Et hoc solum communiter conceditur in Bullis aggregantibus aliqua beneficia aliquibus religionibus, prout infrà dicetur. Ex quo sumitur efficax argumentum, pro nostra sententia. Nam si solùm in dictis Bullis conceduntur supradicta, clarum est quòd alia negantur. Nam exceptio particularis firmat regulam in contrarium: & inclusio vnius, est exclusio aliorum, prout probatur in iure *g*, & docet Decius. Et iuxta supradicta debet explicari quædam declaratio sacræ congregationis Illustrissimorum, ac Reuerendissimorum dominorum S. R. E. Cardinalium, quæ habet in hunc modum: *Congregatio Concilij censuit Episcopos, aut alios locorum ordinarios rigore cuiusuis decreti eiusdem Concilij, nullam habere facultatem quouis tempore in monasteriis, domibus & Ecclesiis regularium exemptorum, quibus non imminet cura animarum personarum sæcularium visitandi Sacristias, paramenta, vasa, sacra altaria, & cætera huiusmodi, aut etiam tabernaculum seu pyxidem, in qua sanctissimum Eucharistiæ sacramentum asseruatur.*

c Conc. Trid. sess. 7. c. 14. li. 9. & 9. par. 1. circa fi. vers. mas si alguno. Cou. in pract. qq. c. 11. n. 5.

d Lex parti. vbi sup.

e Couar. vbi sup. nu. 5. vers. si. possit tamẽ si vel ter. verbo, exemptio in fine.

f Couar. in d. nu. 5 in versi. ex quibus apparet. in ver. posset tamen.

g l. 1. § præter. ff. de Iudi. c. nonnu. de præsumpt. l. si maritus C. de procurat. Dec. consi. 16. n. 2.

Hæc enim declaratio ibi, quibus nõ imminet cura animarum personarum sæcularium, clarè innuit quod in Ecclesiis in quibus imminet cura animarum sæcularium, non procedunt in ea decreta. quod vtique ex dictis verum est, si intelligatur de Ecclesijs exemptis non omnino, quæ reguntur per Episcopos, in quibus Prælati regulares non habent plenam potestatem, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus; nõ autem in his quæ ipsis Prælatis regularibus, pleno iure sunt subiectæ.

ARTICVLVS V.

Vtrum sententia consilii regalis, noceat supradictis, quæ declarauit Episcopum quendam, non facere vim, visitando & prætendendo visitare Ecclesias dictorum ordinum, & castigare fratrem dictorum habentem curam cuiusdam Ecclesiæ ipsorum in eo, quod deliquerit in administratione ipsius curatus.

RESpondeo dicendo, quod non; etiam si dictus frater huiusmodi sententiæ obedierit, & correctioni dicti Episcopi se subiecerit. Nam sententia supradicta in se nulla fuit. Consilium enim regale non potuit esse iudex contra dictum fratrem, cùm esset professus dictorum ordinum, etiamsi causa per viam vis ad dictum consilium supremum fuisset deducta. Nam in his partibus Hispaniarum, in oppido Matriti sunt tres Iudices commissionis nominati à Catholico Rege nostro Hispaniarum, virtute cuiusdam Bullæ, quam habet ad decidendas lites resultantes inter ordines militares S. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, & Episcopatus totius sui regni. Et sicut non potuit consilium supremum esse iudex huius causæ: ita sententia per ipsum pronunciata, erit nullius effectus, contra ius, quod habent dictæ Ecclesiæ, ne scilicet ab Episcopis vi[illegible]tur. Ex quo sequitur, quòd sententia erit [illegible] præiudicij: non enim potest tollere ius, quod habent dicti ordines in quacunque lite per Episcopos mota. Nec obstat dicere, quod dictus frater consensit sententiæ dicti consilij regalis. Nam secundùm ius non potuit hoc facere, quia nullus Ecclesiasticus potest in Iudicem non suum consentire absque expressa licentia proprij Iudicis, prout probatur in iure *a*, & tenet Abbas, & communiter scribentes. Adeò quòd nec etiam in alium Iudicem Ecclesiasticum potest clericus consentire, prout tenent etiam communiter *b* scribentes. Quod procedit & habet locum à fortiori in regularibus; quia clerici habent liberam voluntatem: regulares verò non habent velle, nec nolle, non potuit præiudicare eius consensus in alium Iudicem non suum. Præterea facit, quod exemptus, qui immediatè subest Summo Pontifici, quamuis velit, non potest in Iudicem ordinarium non suum consentire, nec eius iurisdictionem prorogare, quia Summus Pontifex est diœcesanus exemptorum, prout notant communiter scribentes *c*, cum Panormitano, & cùm Summus Pontifex sit diœcesanus exemptorum, & nullus absque licentia diœcesani possit in alium iudicem consentire, vt suprà probatum est, meritò in casu de quo in præsentiarum non potuit prorogari iurisdictio absque Summi Pontificis licentia, & sic prorogatio absq[illegible] ea facta erit nullius momenti. Confirmatur. [illegible] nullus exemptus, qui immediatè subest Summo Romano Pontifici, potest suo priuilegio renunciare, [illegible]que licentia Papæ, nec ad absolutionem recip[illegible]ndam, nec ad forum contentiosum, prorogando iurisdictionem. Nam per exemptionem exemptus fit non subditus, & immediate subest Papæ, vt probatur in iure *d*. Nam dicitur subditus, quasi sub alterius iurisdictione, & potestate cõstitutus. Sed sic est, quod per exemptionis priuilegium Episcopus desinit habere iurisdictionem, & potestatem in exemptos, vt probatur in iuribus allegatis: ergo Episcopus in exemptum non habet potestatem, nisi in casibus sibi expresse concessis, & sic non potest exemptus eius iurisdictionem prorogare

a c. 1. & c. si diligenti & c. si vnus contra cler. c. de foro comp. Abb. in d. c. 1. n. 1. & 2.

b Gl. in c. significasti v. clerici. de foro cõpet. Abb. cons. 25 q. 1.

c Doctor in d. c. signif. vbi Panor. glos. in c. autoritate. v. sedis Apost. de priuil. 6.

d c. si Papa de priu. li. 6. c. pe. de off. ordi.

gare; exemptio enim concernit tantum fauorem exempti, sed & superioris, qui eum exemit, vt probatur in iure *e*. Et ita resoluit de rigore iuris cum Ioanne Andrea, & Abbate, Syluester *f*. Tametsi quoad forum pœnitentiale & sacramentale concedat ipse Syluester posse exemptum subiici Episcopo in casu necessitatis. Ex quo quoad nostrum casum resolutum manet, quòd non potuit prorogari iurisdictio ab ipso fratre, etiam in ipsum supremum Senatum, cùm ordines militares habeant priuilegium exemptionis, in quo cauetur, quòd omnes horum ordinum immediatè iurisdictioni Summi Pontificis subsistant: & sic absque eius licentia non possint huic exemptioni expressè renunciare. Pro quo est textus *g* clarus, & expressus. Vnde prorogatio facta per dictum fratrem ad hoc cōsilium Regale cognoscens de vi facta per Episcopum volendo ipsum castigare propter delicta in eius officio curatus commissa fuit nulla, cùm facta fuerit sine licentia sui superioris, qui est Summus Pontifex, & eorum magister, & consilium supremum ordinum auctoritate Apostolica, & cùm iam sint iudices Apostolici certi deputati ad decidendas lites ortas inter ordines Militares & Episcopos. Præterea regula est generalis iuris, quod ius alteri quæsitum, non potest ab ipso auferri sine suo ipsius facto, aut culpa, quam regulam latè prosequitur *h* Tiraquellus, vbi eam ampliat, etiāsi spe tantum sit ius quæsitum, & est communis secundùm Antonium Gomez, hanc regulam comprobando multis iuribus. Quibus adde Stephanum Aufrer. *i* Et sequitur Franciscus Decius amplians etiam quod ius in spe consistens per Principem auferri non potest ab agnatis ad successionem feudi, & sic factum, & consensus particularis dicti fratris non potuit præiudicare, nec de facto præiudicat in aliquo dictæ exemptioni, & priuilegio totius religionis. Et quando prædicta locum non haberent per viam restitutionis, possent dicti ordines, & eorum personæ procedere adiuti priuilegio quodam Ioannis XXIII. facto congregationi montis Oliueti, prout habetur in compendio priuilegiorum ordinis Cistertij, verbo, restitutio in integrū. Vbi dicitur: *Si qua læsio in bonis & vsibus monasteriorum per quamuis cuiusque status gradus, habitus, seu conditionis Ecclesiasticæ seu secularis, mundanæ vel regularis personam etiam culpa Prælatorum, monachorum, seu procuratorum facta fuerit, ipso iure rescinditur, nec opus est aliquam in integrum restitutionem à quoquā super ea quomodolibet impetrare. Et hoc ius sine priuilegium trahitur ad præterita nondum decisa, præsentia & futura.*

e c. Apostolicæ. de regul.
f Syluest. verb. absol. 5. n. 2.
g c. cum tēpore de arbit.
h l. vlt. C. si contra ius vel vtil. publi. Tiraq. de retra. con. §. 1. glos. 7. n. 20. Gom. in l. 40 Tau. num. 30.
i Aufre. in decis. capel. Tolo. decis. 34 gloss. magna versic. sed fortius. Deci. consi. 56. nu. 15.

Et aduerte, quòd super casu in articulis superioribus ventilato, fuit data quædam sententia definitiua contra dominum Episcopum Salmanticensem à Catholico Rege nostro Philippo, auctoritate cuiusdā Breuis Gregorij XIII. sibi concessi ad sedandas dictas lites, & fuit data apud Diui Laurentij monasterium Regale, vigesimo quarto die mensis Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo. Quæ sententia fuit intimata dicto domino Episcopo Salmāticensi secundo die Octobris eiusdem anni: cui post aliquas instantias tandem obediuit, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, die tertia decima Maij, & virtute dictæ sententiæ executorialis Prior de Rollan, ordinis Alcantaræ alumnus fuit nominatus Iudex Apostolicus, & ordinarius dicti oppidi de Rollan, & vniuersæ Cōmendæ Magdalenæ eiusdem ordinis, qui residet Salmanticæ, habens ibi suum tribunal, in quo sua vtitur iurisdictione, & dimissorias secularibus eiusdem Commendæ impartitur.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Priores ordinum militarium, in quorum prioratibus sunt aliqua Ecclesiæ annexæ, possint aliqua munera Episcopalia exercere.

Respondeo dicendo, quòd ipsi habent iurisdictionē quasi Episcopalem, vt patet ex eorum prouisionibus, & per consequens possunt benedicere omnia ornamenta, cùm ea possint benedicere Abbates habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, vt docet glossa *a*, & tenent communiter Doctores. Nec obstat, quòd non sint Abbates: nam respondetur, quod Abbatibus non competit tale priuilegium, quatenus Abbates sunt, sed quatenus habent iurisdictionem quasi Episcopalem. Vnde cum dicti priores habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, id poterunt. Nec etiam obstat, quod non sint benedicti, sicut sunt Abbates, hoc enim non obstante, habent iurisdictionem quasi Episcopalem. Id autem consequitur ad dictam iurisdictionem, & non ad benedictionem. Et præterea Abbates non benedicti, vt dictum est in superioribus *b*, possunt supradicta facere: imò ipsis communicantur priuilegia Abbatum benedictorum. Nō tamen supradicti priores possunt benedicere calices, nec corporalia; quia nec Abbates secundum ius commune habentes Episcopalem iurisdictionem, id possunt efficere, prout tradit quædam glossa *c*, quam sequuntur Syluester, Rosela, Angelus, & Tabien. At cùm modò Abbates non benedicti possint benedicere calices, & aras per priuilegium in superioribus citatum, non abre videtur dicendum, quòd si habent communicationem priuilegiorum concessorum, & concedendorū dictis Abbatibus, possint supradicta benedicere. Quod nihil magis indubitatum est loquendo de benedictione corporalium, cùm ipsam possint conferre Priores Conuentuales, & Guardiani, qui iurisdictionem non habent Episcopalem. Vtrum autem possint concedere secularibus suorum prioratuum Reuerendas, maxime controuertitur. Nam congregatio Cardinaliū declarauit, quòd Abbates Metinæ, & Vallisoleti, & alij habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, non possunt dimissorias concedere, prout refert Henriquez adducens pro hac sententia Mandosium, Lappum, & Maiorem locis statim citandis. Verum est tamen, quòd cùm adhuc sub iudice lis sit, vtrum Abbas omnino exemptus, & immediatus Sedi Apostolicæ possit in praxi concedere Reuerendas clericis secularibus sibi subditis, vt Abbas Benedictinus S. Facundi Sahagun, & idem notauerunt Dominicus Francus *d*, & alij, & Mandosius, nō damnarem huiusmodi Priores, & alios habētes iurisdictionem quasi Episcopalem, qui Reuerendas clericis secularibus concederent, nec clericos, qui ipsis vterentur, nec Episcopos, qui eas admitterēt. Nam hi omnes videntur sequi opinionem probabilē, & per hoc excusantur Priores de Alcantara, Magazela, Salamea, & Rollan, & alij ordinum militarium Priores & Vicarij, qui post Concilium Tridentinū has Reuerendas communiter concedunt. Nam etiam ipsi Priores quantumcunque sint exempti possunt post Concilium Tridentinum conferre primam tōsuram, & ordines minores secularibus sibi subditis, non obstantibus quibuscunque priuilegiis, præscriptionibus, consuetudine etiam immemoriali. Nam etiamsi Abbates habentes iurisdictionem Episcopalem, poterant conferre suis subditis secularibus primam tonsuram, & ordines minores, iuxta glossam *e* communiter receptam, secundùm Syluestrum, Angelum, & Armillā, Nauarrum, & Enricum: at post Concilium Tridentinum, id non possunt, vt docet Enriquus *f*, citans Maiorem, & Mandosium: & etiam tenent Lappus, & Nauarrus. Concilium enim Tridentinum id prohibet omnibus Abbatibus, & aliis quantumcunque exemptis respectu secularium: non tamen respectu suorum subditorum regularium. Ex quibus videtur inferri, quòd cum ordo Alcantaræ habeat communicationem priuilegiorum ordinis Cistertij, prout dicitur in definitionibus Alcātaræ factis Matriti, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo sexto, titulo trigesimo septimo, & per consequens, quòd sicut Abbates ordinis Cistertij possunt conferre ordines Minores suis subditis: ita etiam videtur, quòd dicti Priores possint dictos ordines Minores conferre. Sed respōdeo, quod Concilium Tridentinum id prohibet, vt dictum

a Glos. in cap. Abbates v. mensuram de priuil. lib. 6.
b Suprà q. 12. art. 4.
c Glos. in ca. Abb. Sylue. v. benedictio. q. 4. Ang. 1. Rosel. nu. 2. Tabien. v. si Abbas. q. 5. n. 12.
d Fran. in c. 3. § fi. de tempori. ordi. Mādosi. regu. 24. Pan. slim. p. 4. nu. 8.
e Glos. in cap. Abbas. de priuil. in 6. verb. quasi Episcopalem. & v. tonsuram. Syl. ord. 3. q. 2. Angel. ord. 2. in prin. Arm. v. Abbas. § 6. Nau. li. 5. cōs. tit. de priuil. cōs. 13. n. 13. Henriq. li. 10. sum. c. 33. § 4. 3.
f Enri. vbi supra. Maio. l. 3. c. 12. nu. 12. & li. 4. c. 2. n. 3. & c. 5. nu. 4. Mandos. reg. 34. conc. q. 3. Lapp. allegatione 138. Nau. vbi sup. nu. 4. Concil. Trid. sess. 23. c. 10.

ctum est. Et licet Abbates Diui Bernardi possint suos subditos prima tonsura, & minoribus ordinare, non tamen possunt priores dictorum ordinum per communicationem priuilegiorum, suos conuentuales fratres ijsdem ordinibus insignire: communicatio enim priuilegiorum ordinis Cistertij, vt constat ex Bulla Leonis X. data anno Domini, millesimo quingentesimo decimo tertio: qua probatur ordinem de Alcantara habere participationem priuilegiorum ordinis Cistertij solum habet locum respectu illorũ, quæ sunt in vsu. At priores dictorum ordinum militiarum nũquam consueuerunt ordines supradictos conferre.

ARTICVLVS VII.

Vtrum oblationes, & anniuersaria pertineant ad Commendatarios seu præceptores Militiarum, an ad Vicarios, & Rectores Ecclesiarum, quibus impositi sunt Prælati præceptores.

RESpondeo dicendo, quod secundum Panormitanum g, oblationes pertinentes ad Ecclesiam cedunt Rectori ipsius Ecclesiæ, qui habet administrationem spiritualem intra parochiam suam, iuxta id quod disponitur in iure h. Sed sic est, quod præfati vicarij, sunt loco rectorum, seu superiorum, igitur ad eos pertinent oblationes factæ suis Ecclesijs. Secundo facit: quia decimæ, & oblationes differunt inter se, vt patet ex rubrica de decimis, & oblationibus, vbi ponuntur, quasi diuersæ, & diuersitas vocabulorum inducit diuersitatem rerum secundum ius i. Sed sic est quod cõmendatarijs non sunt datæ nisi perceptiones decimarum, vt patet ex serie Bullæ Apostolicæ ipsas concedẽtis; ergo non possunt extendere manum ad oblationes, & anniuersaria, quæ non veniunt sub appellatione decimarum. Tertiò suffragatur: nam si alicui laico fiat collatio oblationum Ecclesię, non potest ipse recolligere per se, sed debet ponere clericum pro illis colligendis, prout resoluit Abbas k post Hostiensem. Vnde conuincitur, quod prædictæ oblationes aliquod præcipuum habent. Facit etiam pro ista parte: nam in iure l dicitur, quod funeralia debentur Curatis, & Rectoribus: & anniuersaria æquiparantur distributionibus quotidianis; distributiones autem quotidianæ non debentur nisi interessentibus diuinis officijs, prout dicitur in iure m; vbi Papa reprobat consuetudinem in contrarium. Ergo si clericus, qui est capax istorum non percipit ea in absentia, certe multo minus commendatarius, qui nullatenus seruit in Ecclesia. Et sicut ad percipiendas distributiones in absentia est necessaria Papæ dispensatio, quam non consueuit concedere, prout testatur Ioannes a Andræas: ita ad percipiendas oblationes & anniuersaria per commendatarios militiarum oportebat, quod in Bulla ordinis hoc specialiter, & nuncupatim illis concederetur. Illa enim quę speciali nota digna sunt, & maxime quę violant ius commune, debent specialiter exprimi, aliàs non veniunt, prout dicitur in iure b. Vnde sub generali verbo oblationum, de quo in Bulla, non veniunt.

g Panor in c. pastor. de his quæ fiunt à præla.
h c. ad audientiam 1. de eccl. ædif.
i c. omnino. 11. d. l. si idẽ. C. de codicill.
k Abb. in c. fi. ad fi. ne præla. vices suas.
l Clem. indũ. de sepul.
m c. vnic. de cleri. non resi. li. 6.
a And. in d. c. vnico.
b l. Item apud Labeonem. §. & generaliter. ff. de iniurijs.
c Fel. in c. dilectus. de offic. Ordi. col. 2.

Sed contrà arguitur ex traditione Doctorum, & maxime Felini c dicentis, quod si perceptio fructuum & redditūum spectat ad principalem, taxata certa portione Vicario, iure stipendij, tunc decimæ & oblationes atque obuentiones simul cum fructibus & redditibus debentur ipsi principali, & non vicario. Sed sic est, quod in hac quæstione vicarius habet certam portionem taxatam iure stipendij: & quod omnia alia sunt annexa & incorporata dictis ordinibus, & particulariter hoc contingit in ordine militiæ Christi Domini in regno Portugalliæ. Quod patet, quia dicit titulus ipsius incorporationis: *Ista Ecclesia sunt dicti ordinis, & sunt illi annexa*: ergo sunt Commendatarij, & non Vicarij. Ex quo patet, & sequitur, non obstare quod prædicti Commendatarij non ministrant in Ecclesia, nec sunt Priores, nec Rectores, quia non attenduntur eorũ personæ, sed ordo qui est capax, & eius vicarius loco dicti ordinis, qui pro administrãdis diuinis recipit taxatam portionem ab ordine: vnde reliqua omnia pertinent ad commendatarium recipientem de manu eiusdem ordinis. Huic argumento respondetur, quod portio Vicarijs assignata, & taxata non est nisi respectu decimarum, quæ commendatarijs conceduntur pro bellico contra infideles seruitio; non vero respectu anniuersariorum & oblationum, quæ debentur Rectoribus Ecclesiarum inseruientibus diuinis, iuxta superius allegata, & præceptoriæ militiarum non sunt fundatæ nisi super decimis, vt patet ex literis Apostolicis. Nec verum est dicere, quod Ecclesiæ parochiales sunt vnitæ ordini, quia literæ Apostolicæ hoc non dicunt, sed quod Sũmus Pontifex erigit certas præceptorias, quibus erectis applicat & appropriat decimas Ecclesiarum parochialium. Non vero dicit, quod vnit Ecclesias ordini, prout aduertit doctissimus Lusitanus noster Aluarus Velascus d.

d Velasc lib. 1. consulta. 14.

QVÆSTIO XXXVII.

De beneficiis Ecclesiasticis nouitiorum, in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum beneficium, quod habet nouitius, quando ingreditur religionem, valet.*

2 *Vtrum renunciatio beneficij facta ante duos professionis menses valeat.*

ARTICVLVS I.

Vtrum beneficium, quod habet nouitius, quando ingreditur religionem, valet.

REspondeo dicendo, quod Bonifacius e VIII. statuit, vt beneficiũ illius qui religionem ingreditur, non sit ante annum probationis alicui conferendum, nisi ipsius ad id accedat assensus, aut constet, quod vitã voluerit absolute mutare, vel expressam professionẽ fecerit, seu sciens habitum professorũ receperit, sed interim eidem beneficio per aliũ deseruire debebit, assignata sibi congrua de ipsius prouentib. portione. Circa quam constitutionem primò est notandum circa illa verba, *sciens habitum professorum acceperit*, &c. quod non sufficit dictum accipere habitum, nisi professionem tacitam per ipsius habitus susceptionem fecerit. Tunc autem tacite quis profitetur, quando sciens se non esse professum post annum integrum probationis per triduum habitum professorum libẽter accepit de manu potentis eum ad religionem admittere, prout in tertio tomo in quæstione de Nouitiis quoad eorũ professionem, dicemus. Secundò est notandum, quod congrua portio de prouentib. ipsius beneficij Vicario assignãda, est taxanda per ordinarium, iuxta ea, quæ in simili specie in Concilio f Tridentino decernuntur, quod tenet Syluester in loco infra citando. Tertiò nota, quod reliquum beneficij deducta dicta portione vicario assignanda, erit dicti nouitij, ne sit onerosus monasterio, iuxta ea, quæ in sacris Canonibus g traduntur; & non est hic nouitius religiosus, vt ipsi denegetur reliquum beneficij. Licet enim in fauorabilibus religiosus reputetur, in odiosis tamen minime pro tali habetur, & consequenter iure suo defraudari non debet: hoc secundum rigorem, vt verius amplectitur Syluester h, qui dicit consuetudini in hoc esse standum. Quod puto verum, etiamsi assumant habitum in ordine Patris nostri Francisci regularis obseruantiæ. Hoc enim residuum potest ipsi ad alimenta præstari, cum adhuc nõ sit istius sacræ religionis professus. Cui annui redditus minime debentur, cum ea religio nec in communi, neque in particulari eos habere possit. Verum est tamen, quod fratres minores facient contra præceptum suæ regulæ tale residuum procurando. Vtrum autem pensio vacet per ingressum religionis controuertitur, de quo in tertio tomo in quæstione de pensionibus dicetur, prout nunc autem dic, quod sic.

e c. benefi. de reg. li. 6.
f Conc. Trid. sess. 7. de refor. c. 7. & sess. vl. de refor. c. 6.
g c. de lapsis. 16. q. 0.
h Syl. v. relig. 2. §. 9.

ARTICVLVS II.

Vtrum renunciatio beneficii facta ante duos professionis menses valeat.

i Conc. Trid. seß. 25. c. 16. de reg.

RΕspondeo dicendo, quòd Cōcilium *i* Tridentinū ordinat, quòd nulla renunciatio aut obligatio nouitij ante professionem, facta etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuscunque causę piæ valeat, nisi cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij, fiat intra duos mēses proximos ante professionem: ac non aliàs intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione, aliter verò facta, etiam si cum huius fauoris expressa renunciatione iurata sit irrita & nullius effectus. Quod decretum non procedit in renunciatione alicuius beneficij Ecclesiastici facta duobus mensibus ante professionem cum dicta solemnitate. Licet enim nouitius suum renunciet beneficium cum dicta solemnitate, talis tamē renunciatio simoniaca censetur, cùm in tali renunciatione sit quoddam tacitum pactum cum recipiente beneficium initum, scilicet, quod non secuta professione, idipsum ad ipsum nouitium non profitentem deuoluatur. Tum etiam, quia licèt dicta renunciatio non sit simoniaca, alia via est inualida. Ille enim, qui recipit beneficium, non recipit illud à renūtiante, sed à conferente, & collatio beneficij debet esse perpetua & non temporalis, prout dicitur in iure. Et etiam renunciatio debet esse perpetua, cui, nec etiam collationi potest opponi expressa, nec tacita conditio, scilicet, quod nō secuta professione beneficium dicto nouitio restituatur. Restat modò videre, quomodo nouitius in anno nouitiatus posit beneficio Ecclesiastico supradicto renunciare. Ad quod respondeo, quod attento, quod renūciatio beneficij debet esse perpetua, & non temporalis, & attento etiam quod vult Concil. ipsam renunciationē nouitiorum nō fore perpetuam, & stabilem, sed temporalem & conditionalem, si ipse nouitius profiteatur, quod mens Cōcilij est, quod ipse beneficium minimè possit renunciare, nisi paulò antè professionem. Quod probatur: nam si ante duos mēses proximos professioni renūciaretur, cùm dicta renunciatio iuxta iuris metas sit perpetua, stabilis & absoluta, posset euenire casus, in quo nouitius cogeretur profiteri videns se à beneficio absolutum, & deberet necessariò mēdicare, quod est contra mentē Concilij, & sacrorum canonum volentium nouitios in sua libertate vsque ad professionē conseruare. Relinquitur ergo vt ipsa renunciatio non possit fieri, nisi paulò ante professionem, quādo, scilicet, dictus nouitius iam ad ipsam professionem accingitur, & est receptus ad professionem à fratribus, & omnia sunt parata, ita vt moraliter loquendo professio indubitanter sequi debeat. Nam hoc modo non defraudatur nouitius in iure renunciandi: nec etiam defraudatur libertas maximè à sacris canonibus intenta.

QVÆSTIO XXXVIII.

De bonis regularium, in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *Vtrum religiosi malè acquisita, & ablata, & eorum dispositioni relicta possint sibi applicare.*
2 *Vtrum religiosi possint habere bona emphyteutica.*
3 *Vtrum bona feudalia possint monachi recipere.*
4 *Vtrum bona deperdita sint aliquibus religionibus applicata.*
5 *Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.*
6 *Vtrum bona monasteriorum desertorum pertineant ad fratres.*
7 *In quas pœnas incurrant occupantes bona regularium.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religiosi malè quæsita & ablata, & eorum dispositioni relicta possint sibi applicare.

RΕspondeo dicendo, quòd Alexander IV. concessit, quod ex *malè quæsitis, & incertis relictis possint fratres Minores recipere quæcunque data fuerint, ac de illis, quæ eorundem fratrum dispositioni relinquuntur, liberè valeant ordinare & disponere.* Ita habetur in libro Monumenta *a* Ordinum, & idem Alexander IV. concessit *Vniuersis exequutoribus testamentorum, vt de malè oblatis, & illicitè acquisitis, quæ testatores nescientes quibus talium restitutio fieri debeat, necnon, de his quæ iidem testatores indistinctè non expressis personis vel locis eorundem testamentorum executoribus arbitrio in pios vsus leganda commiserunt, possint indigentiis fratrum Minorum prouidere, non obstante contradictione Prælatorum Ecclesiasticorum, & aliquorum aliorum.* Ita habetur in dicto libro *b*, & Paulus IV. cōcessit religioni Societatis Iesu, *Quod possit Præpositus generalis domus, Ecclesias & collegia à quouis constructa, seu testamento mandata, vel quouis modo oblata cum omnibus ad id necessariis opportunis ad locum pro huiusmodi constructione, illis oblatum recipere. Qui summus Pontifex concessit, quod domus, Ecclesiæ, collegia, cellæ & oratoria vbilibet per fratres Societatis constructa, vel illis donata, eo ipso auctoritate Apostolica erecta confirmataque sint, ac censeantur. Quod idem satis concessit Pius IV. & idem Paulus III. concessit eidem Societati, quod quæcunque bona nisi ad Sedis Apostolicæ collationem pertineant pro collegiorum dote, seu scholariū ibi commorantium sustentatione donata, relicta, & legata, eo ipso auctoritate Apostolica perpetuo applicata & appropriata sint ac censeantur.* Ita habetur in compendio *c* Societatis: vbi collector ait, quod solius congregationis generalis, & generalis Præpositi est acceptare domus & collegia, ac bona etiā quæ obligationem aliquam adiunctam, vel conditionem grauantem habent. Qui collector refert quandam concessionem Iulij II. datam congregationi sancti Saluatoris per literas sub plumbo, anno Domini millesimo quingentesimo duodecimo, quarto nonas Aprilis, *Quæ absque alia Sedis Apostolicæ concessione per viam communicationis, potest & ipsa Societas apprehendere, & capere loca quæcunque, domus, Ecclesias etiam parochiales, & cuiuscunque ordinis sint ac conditionis, Societati, & eius personis per quoscunque oblatas.* Vbi aduertit collector Ecclesijs etiam Parochialibus accipiendi facultatem concedi, quoad ædificia tantùm, non quoad redditus & curam animarum, & hoc seruata limitatione, quam supra posuerat. Quimet Collector referens concessionem Martini V. & aliorum Pontificum factam fratribus Mēdicantibus dicit, *Quod per eā potest Præpositus generalis per se, vel alium, seu alios, quæcunque loca sæcularia, vel regularia, necnon Ecclesias, Eremitoria, & monasteria cuiusuis ordinis, etiamsi forent strictioris obseruantiæ, in quibus tamen ea non teneretur, cum earum bonis omnibus mobilibus, & immobilibus liberè recipere, si pia largitione fidelium illa sibi donare contigerit, aut ad id eisdem Ecclesiis, Eremitoriis, & monasteriis præsidentes, siue in illis degentes personæ, seu eorum maior pars, aut illi, quorum interest, consentiunt, ipsaque etiam si aliis Ecclesiis, monasteriis, seu locis sint vnita, in collegia seu domos erigere, atque fundare, & ad societatis institutum & obseruantiam reducere, omnemque alium ordinem in eis supprimere.*

a in 2. imp fo. 26. conc. 16.
b in 1. imp. fo. 25. & in 2. fo. 28 con. 21.
c § 1. & 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum religiosi possint habere bona emphyteutica.

RΕspondeo dicendo, quòd per concessionem Leonis X. factam Societati Charitatis de vrbe, anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono, quinto Calend. Februarij, *Bona feudalia & emphyteutica, etiam Ecclesiastica donari possunt, seu relinqui, modo ad ea onera teneantur, ad quæ donator, seu testator occasione huiusmodi bonorum tenebatur, & quæcunque alia, quæ ipse testator, seu donator etiam imposuerit, etsi ad certum numerum generationum, aut nominationum eadem bona concessa fuerant.* Ita habetur in compendio *d* priuilegiorum Societatis. Pro

d Comp. Soc. §. 5. tit. bona.

ARTI-

Pro cuius priuilegij explicatione est notandum primò, quod emphyteusis vocabulum Græcum est, & Latinè dicitur melioratio, propter hoc, quod olim per istum contractum solum viles quædam terræ, & steriles concedebantur, vt accipiens melioraret, & fertiles redderet, sed deinde permissum est de rebus fertilibus, & fertilissimis emphyteuticari posse, vt in quadam lege *z* habetur. Vnde emphyteuta est, qui rem immobilem hæreditario iure meliorandam, vel colendam, sub certo pretio, pactis & conditionibus accipit perpetuo, vel ad tempus, putà in secundam, & tertiam generationem, vt dicitur in quadam authentica *a*. Imo contrahi potest ad decem aut viginti annos, & vsque ad tempus illud succedit hæres.

z l. 1. C. de iure emphyt.

a Auth. de nõ alienan. §. emphyt.

Dubium autem est circa istam materiam, vtrum si pensio ratione emphyteusis debita soluti monasterio, non soluatur, cadat emphyteuta in commissum & possit expelli auctoritate Prælati monasterij. Et inuenio glossam *b* tenere, quod sic: quam vt communiter receptam refert Syluester. Nec obstat, quod hæc expulsio daret materiam rixæ, & consequenter sit fugienda: nam hoc est verum, nisi à lege detur licentia. At contrariam opinionem, vt securiorem amplectitur Syluester, cum emphyteuta habeat ius in re, ideoque propria auctoritate non debet expelli, vbi ius administratur. At patres religionis Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captiuorum regnorum Portugalliæ, habent ad sedandam hanc controuersiam concessionem à Pio V. Pontifice Maximo factam, cuius tenor sequitur.

b Glo. in l. 2. C. de iu. emph. Syl. v. emph. n. 2. vers. Et 7.

Pius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Archiepiscopo Olysiponensi, vel dilecto filio eius Officiali salutem, & Apostolicam benedictionem. Dilecti filii prouinciales, & alii ministri, ac conuentus Sanctissimæ Trinitatis redemptionis captiuorum Vlysiponensis, & oppidi de Sanctarem Vlysiponen. diœcesis eiusdem ordinis Sanctissimæ Trinitatis monasteriorum proponi fecerunt coram nobis, quod ipsi emphyteutas ipsorum monasteriorum, qui per biennium in solutione canonis, seu census eisdem monasteriis debiti cessarunt, ac infra annum post lapsum biennii huiusmodi censum, seu canonem tunc debitum soluendo moram dictæ solutionis purgare non curarunt, dubitant de bonis emphyteuticis, quorum canonem, seu censum, vt præfertur, per biennium soluere cessauerant, & moram solutionis post biennium huiusmodi infra annum purgare non curarunt, propria auctoritate posse expellere. Quare pro parte ipsorum Prouincialis, & ministrorum, ac conuentuum, vt ne contingat eos, & pro tempore existentes Prouincialem ac ministros & conuentus præfatos conditionem dictorum monasteriorum, præter eorum intentionẽ reddere deteriorem, nobis fuit humiliter supplicatum, vt super his, eis prouidere paterna diligentia curaremus. Nos igitur, volentes indemnitati dictorum monasteriorum, prout tenemur, succurrere, fraternitati tuæ fratri Archiepiscopo, seu discretionis tuæ filio Officiali, per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis vocandis bona emphyteutica contra illorum emphyteutas, qui in solutione canonis, seu census huiusmodi per biennium pro tempore cessauerint, & infra annum à fine biennii huiusmodi computandum moram purgare non curauerint in commissum cecidisse ac Prouincialem, ministros, & Conuentus præfatos emphyteutas prædictos de bonis emphyteuticis huiusmodi propria auctoritate expellere posse, auctoritate nostra nuncies, & declares, prout iuxta casus huiusmodi successum fuerit de iure faciendum. Dat. Romæ apud sanctum Petrum, anno Dominicæ Incarnationis millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, pridie nonas Decembris, Pontificatus nostri anno primo.

Hoc priuilegium habetur in libro quodam habito in conuentu Sanctissimæ Trinitatis Olysiponensi, qui intitulatur Pulcher libellus, impressus Olysipone, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio. Et fuit intimatum & receptum à Vicario generali domini Archiepiscopi Olysiponensis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo. septimo, die trigesima prima Ianuarij in ciuitate Olysiponensi. Et vicarius vocabatur Ludouicus Aluarez de Oliuera, vt constat ex literis authenticis, quas ego vidi in dicto monasterio.

ARTICVLVS III.

Vtrum bona feudalia possint monachi recipere.

RESpondeo dicendo, quod bona etiam feudalia possunt monachi recipere, ac licite retinere, prout indulsit Cælestinus V. suæ congregationi, *Et licet Ecclesiastica sint, eidem donari & relinqui possunt, dummodo onera ad quæ donator, seu testator illorum occasione tenebatur, vel ab eo imposita suscipiat, & si ad certum numerum generationum, vel non nationum concessa fuerint congregatio per viginti annos pro qualibet generatione illa retinere poterit. Quæ tamen si inuestitura de illis vt solet non fiant, non propterea cadunt in commissum* prout concessum est cõgregationi sancti Georgij in Alga, & habetur in compendio *c* Societatis, & in compendio *d* Cistertij. Circa quam concessionem notat Collector compẽdij, quod iuri communi non refragatur, præsertim quando seruitium, si quod imminet per monasterium vel alium præstari potest, prout tradit *e* Decius, etiamsi restitutioni sint obnoxia; quia tunc monasterium vsumfructum vita monachi durante habebit. De quo agit Abbas. Pro cuius rei explicatione est notandum, quod feudum secundum Gofredum est concessio rei facta homagio prout dicitur in iure *f*. At secundum Hostiensem, & Azonem est beneficium alicuius rei inuestitura interueniente, sic concessæ, vel datæ alij, vt dominium penes concedentẽ remaneat. Cuius occasione recipiens, & successor eius concedẽte domino ad id seruitium, de quo & vsque quo conuenit, aut feudi natura requirit, tenetur directo domino: vtile autem ad feudatarium transit, sicut loquendo de emphyteusi notant scribentes *g*. Quæ autem sit natura feudi, per quam distinguitur ab emphyteusi, tradit Syluester *h*. Hoc autem feudum multis acquiritur modis, inter quos primum & præcipuum est per inuestiturã, putà cum dominus tradit alicui possessionem rei immobilis corporaliter, cum hasta, vel baculo, aut aliquo tali dicendo, se per hoc illum inuestire, vel per id quod habetur loco inuestituræ. Vt cum dominus alicui dicit: Vade in possessionẽ illius feudi: & tene illud pro feudo. Et de natura feudi est, quod dominus mittere debet vasallũ in possessionẽ, prout cõmuniter notant scribentes *i*. Aduertendum etiam, quod seruitium præstandum à monachis feudalia recipiẽtibus debet esse compossibile cum statu monachali. Nam secundum communiter scribentes *k*, si quis habens bona feudalia ad sacros ordines promoueatur, renunciare videtur feudo transeundo ad statum incompossibilem seruitio infeudali. Nec poterit in isto casu seruire per substitutum, nisi sit feudum, ex quo præstaretur solum seruitium reale, quod non est proprie feudum, vel ex quo præstaretur seruitium personale non repugnans ordini eius. Ex quo colligitur, quod tũc monachi possunt feudum recipere, quando seruitium præstandum non repugnat ordini monachi, & potest per substitutum præstari.

c In cõp. Societ. bona. §. 7.

d comp. Cistert. §. 4.

e Dec. in c. in præsentia, à n. 74. de prob. & ibi Abbas.

f c. ex diligenti, de simo.

g Scrib. in l. 1. §. qui in ff. si ager. vec. pet.

h Sylu. verb. feud. §. 2.

i Scrib. in tit. vas. in quibus causis feud. amit.

k In cap. de multa. de preb. & in c. gratia, ut nul. la refer.

ARTICVLVS IV.

Vtrum bona deperdita sint aliquibus religionibus applicata.

RESpondeo dicendo, quod Iuriscõsultus Vlpianus *l* fere omnes casus comprehendit, in quibus loquẽdo de bonis deperditis dicit, cui sit facienda restitutio. Vnum tamen omisit, qui non semel solet contingere, scilicet, quando dominus rei deperditæ diligenti facta inquisitione non reperitur, vtrum is qui illam reperit, sibi possit retinere. Et quidem tempore Vlpiani, & iure antiquo ciuili, licet Doctores nostri non explicẽt, non videtur hoc continere magnam difficultatẽ, cum res alienas nulli nisi domino teneatur quis restituere, & sufficit rem non esse petitoris, vt reus absoluendus sit, prout dicitur in quadam lege *a*. Sed de iure nouo etiam in foro exteriori tales res esse restituendas pauperibus, videtur expressum in quadam Authentica *b*, ex-

l L. falsus. § qui alienum, ff de furt.

a l. fi. C. de rei vend.

b Authen. omnes peregrini. C. commun. de succes.

ex qua notant communiter Doctores, quod vbi non possunt Domino restitui, pauperibus sunt distribuenda. Quod maxime in foro conscientiæ nostri Doctores probant, vt non inuento domino vero rei deperditæ, sit pauperibus, vel alicui pio operi applicanda. Et hæc est communis opinio, prout constat ex traditis per Felinum *c*, & Cassaneum. Sed hanc opinionem refellit Sarmiento dicens, quod nulla est ratio, nec lex, quæ eam probet, imo ratione euidenti ostēdit esse falsam. Nam si ratione naturali id quod in nullius bonis est, occupantis fit, consequens est nulli esse restituendum, prout ait Iulianus Imperator *d*. Simili ratione dicemus de eis, quæ in cuius bonis sint apparere non potest: paria enim sunt & eiusdem rationis, prout dicitur in quadam lege *e*, & tradit Tiraquellus. Et hanc opinionem vltra Sarmiēto tenuit doctissimus Soto, respondens ad iura quæ pro contraria parte allegari solent, dicens quod Vlpianus in superioribus allegatus loquitur quando domino reddere non vult, vel lucri faciendi causa dominum non perquirit: non autem loquitur quando post factam inquisitionem diligentē dominus numquam comparet. Et alia iura loquuntur de his, quæ sunt malè acquisita; illa enim, etsi dominus non reperiatur, vel ille, cui debentur, nunquam poterunt retineri, sed pauperibus sunt restituenda, si dominus inueniri non potest. Et in hac specie loquitur Diuus Thomas *f*: ita ipsum intelligit Caietanus, licet inclinet ad opinionem contrariam nostræ, & Soti. At ea quæ reperiuntur sine delicto capiuntur: non enim peccat qui rem deperditam colligit, vt eam vero domino restituat. Cum autem hæc deperdita possit ea colligens non inuento vero domino facta diligenti inquisitione applicare, videtur dicendum, quod ius petendi pecus seu mostrencos, quod de iure competit Prætori tantum, ipsi in foro exteriori competat: Ita vt si petat, necessario sit sibi supradicta deperdita restituenda, & ipso non petente possunt talia bona apud inuenientem remanere sine vlla in foro conscientiæ obligatione, ad eadem met restituēda, prout tenet Aragon *g* dicens de validitate legum ea Prætori applicantium aliquos doctos *h* viros dubitare. Ex quibus infertur primò, quod cum Reges Hispaniarum hoc ius datum Prætori transtulerint in fratres ordinis de la Merced, & ordinis Trinitatis pro redemptione captiuorum, quibus ordinibus datur locus præuentioni, sicut datur locus præuentioni in causa mixti fori ipsi fratres circa dictas res nō habent maius ius quam habebat ipse Prætor. Et sicut ipse Prætor tantum ius habet in foro exteriori, ipsi etiam fratres similiter tantum ius habent in foro exteriori. Et aduertendū, quod quidam extendunt dictum ius ad quodcunque animal deperditum, aut aliam rem, quæ pro derelicta habeatur, vt prædicti fratres promulgant. Quamuis (vt ait Henriquez *i*) in prima concessione solum habeatur de lo monstrenco y de la res. Et si modo quæsitus dominus diligenter non compareat intra annum & diē, quo frater depositarius tenet, redemptioni adiudicatur, si semel in mense intra eum annum, voce præconis proclametur. Intra quod spatium, si dominus reperiatur, ipsi deductis expensis debet restitui. Sed de tam breui temporis præscriptione murmurant Couarruuias *k*, Penna & alij recentiores, quos allegat Henriquez. Et sic dicit, quod dicta lex, & aliæ similes sunt temperandæ, quod habeant solum locum in foro exteriori. Vnde cum ista deperdita solum debeantur in foro exteriori, si petantur ab ipso Prætore, cui Rex tale ius applicauit, videtur dicendum, quod redemptioni captiuorū supradicta tantū debētur in foro exteriori si petātur. Nā Rex nullum aliud ius applicauit redēptioni captiuorum, quàm quod eius prætori per ipsum erat applicatum. Et Gregorius XIII. confirmans priuilegium regale Philippi II. Regis Hispaniarum, nullum aliud ius redemptioni captiuorum concessit: sed tantum de nouo concessit, & confirmauit ius ab ipso Rege applicatum: quod tantum est actio in foro exteriori ad petendum. Vnde si aliquis inuenit ipsum pecus perditum occulte, & expendit illud, & alia iumenta, aut res inuentas in opera pia, præsertim de consilio Episcopi, aut parochi, vt mos est, manet tutus in conscientia, secundum ea, quę tradit Nauarrus *l*. Et pro eis posset etiam facere compositionem, ea enim bona non habent certum dominum, cui debeat fieri restitutio: nam redemptio captiuorum non habet dominium talium rerum. Solum enim habet ius petēdi, & si non petat supradicta manent in sua natura incertorum, & per consequēs de ipsis potest fieri compositio sicut de alijs incertis. Nec his obstant excommunicationes Paulinæ impetratæ à Nuntio Apostolico, quæ quotidie publicantur contra detentores ipsarum rerum, & aliarum, quæ pertinent ad redemptionem captiuorum, vt sic facilius per censuras colligantur ea bona, quæ pro derelictis habentur. Nam respondetur, quod excommunicatio non cōfirmat aliud ius, quàm quod ex lege ciuili concessit Rex: at Rex tantum videtur concedere Prætori actionem exigendi, prout dictum est. Et sic, vt illud ius consistens in actione tantū effectum habeat, conceduntur dictæ Paulinæ. Vnde si animal & supradictæ res inuentæ sint iam consumptæ quia operibus pijs applicata, cum nulla sit iā actio exigendi, non habet locum excommunicatio. Verum si dictæ res non sint applicatæ ab inuentoribus, & sint in propria specie, tenebuntur earum inuentores eas restituere sub pœna dictæ excommunicationis, si petātur. Et super his non poterit habere locum compositio, cum si petantur certus sit earum dominus, cui ius earum in foro exteriori est determinatè applicatum, prout declaratum est.

Hæc quoad dictas religiones pro redemptione captiuorum loquendo de incertis dicta sunt. Quo vero ad alias religiones notandum est, quod Clemēs IV. *Concessit, cum aliqui assumentium habitum fratrum Minorum fuerint obligati ad restitutionem aliquorum bonorum diuersis personis, quæ sciri, & inueniri non possunt, Ministri & Custodes, & eorum Vicarii, eorumque singuli in locis sibi commissis possint bona huiusmodi in pios vsus conuertere, prout secundum Deū viderint expedire.* Ita habetur in libro Monumenta *m* ordinum. Circa quam concessionem est notandum, quod ista concessio nihil seruit alijs religionibus: nam secundum ius cōmune possunt omnes hoc modo de huiusmodi dispensare. Deseruit tamen plurimum ordini nostro Minorum cum in nostra regula omnibus huius religionis alumnis prohibeatur, ne de rebus intrantium religionem hanc sint soliciti, sed mittant eos ad aliquos Deum timentes, vt liberè faciant de rebus suis quidquid Dominus inspirauerit eis.

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua alia dictis fratribus pro redemptione captiuorum debeantur.

RESpondeo dicendo, quod habent hi monachi in oppidis sæcularem, quem vocant fratrem, aut Syndicum quibusdam priuilegijs gaudentem, cui incumbit mostrencum retinere in deposito, & colligere legata, aut quæ voto, aut promissione mādata sunt in redemptionem captiuorum in testamento, aut donatione, & quinque blancas, vt aiunt, quibus tabellio in testamento exhæredare solet debitum in opera pia, & redemptione captiuorum. Mos est enim tabellionum dicere in testamento: *Item mando a la Merced, y Trinidad, para la ayuda de la redempcion de los captiuos, à cada vna dos o quatro marauedis.* Colligit etiā septimas cōsuetas, & septimæ Hispanæ, quæ dicuntur consuetæ obligationes. Et ordinarie sunt triginta quinque dispendia, ex quib. decem dantur Mercedi, quindecim Trinitati, quinque Ecclesiæ maiori, & alia quinque B. Antonio, aut Lazaro: si modo vnus alium præueniat. His item fratribus adiudicatur quinta pars bonorū morientium ab intestato absque hærede intra quartum gradum, sed deducto eo, quod pro anima datur. Alij dicunt totum deberi Trinitatis monasterio,

c Fel. in c. cū dilecti. n. 7. de accus. Cass. in consuet. Burg. rub. 1. § 12. & 13. Sarm. select. to. 2. li. 6. c. 10.
d § fera. de rerum diuis.
e l. in lege. ff. de contr. empt. Tira. de vtroque retra. 1. p. §. 1. glo. 10. n. 69. Sot. li. 5. de iust. q. 3. ar. 3.
f D. Tho. 2. 2. q. 62. ar. 5. in fin. sol. ad 3.
g Arag. 2. 2. q. 66. art. 5. p. 430.
h Cou. in reg. peccatum. 3. p. §. 1. n. 31.
i Henri. li. 7. de indulg. ca. 36. lit. G.
k Cou. in reg. poss. 2. p. §. 1. n. 3. in fi. & li. 1. var. c. 9. n. 5. Henr. vbi su. lit. H.
l Nau. c. 17. n. 93. c. 17. n. 159.
m In 1. imp. fo. 58. & in 2. fo. 141. col. 334.

rio, deducto quinto pro anima. Et hoc conforme est decreto in quadam Authentica *a*. Ex quo colligunt scribentes, quod bona decedentium ab intestato deficientibus consanguineis fisco adiudicentur. Et hæc bona vacantia dicuntur apud Iurisconsultos *b*, & apud Imperatores. Vnde cum dicta bona fisco secundum leges Imperiales applicentur, nimirum si ipsis fratribus secundum priuilegia regalia adiudicentur. Pro quo maxime est notanda quædam lex ordinamēti *c*, cuius tenor sermone antiquo Hispanico est huiusmodi.

a Authen. omnes peregrini C. commun. de suc.
b l. 1. ff. de iur. fisc. l. 1. C. de vacant.
c l. 1. tit. 8. l. 1. ordi.

Porque acaesce que los Procuradores de las ordenes de la Trinidad, y de Sancta Ollala, y de las otras ordenes, dizende tener cartas y priuilegios de los Reyes nuestros predecessores, y de la nuestra cancellaria, se entrementen, a apremiar, y constrennir a los nuestros subditos, vassallos, y naturales, que les muestren los testamentos de los defunctos, y mostrados demandan los legados, y mandas, que son hechos a lugares no ciertos, y otro si, si en el testamento no manda el finado a las dichas ordenes cosa alguna, dizen, que les pertenece la quantia de la maior manda del dicho testamento. Y assi mismo, si algunos mueren sin testamento, que les pertenecen los bienes del defuncto y no a los herederos. Y porque desto se han seguido muchos danos, y cohechos reuocamos los priuilegios y cartas que sobre esta razon son dados a las dichas ordenes. Pero que si las dichas ordenes de la Trinidad o de la Merced monstraren los tales priuilegios aquellos declaramos, y interpretamos que se entiendan que los Reyes pudieron dar lo que pertenesciere a su camara, o fisco, y no en otra manera. Y mandamos que si el defuncto dispuso en su vida que fuessen exclusas las dichas ordenes y frayles, que a vn en el tal caso no ayan lugar los priuilegios que monstraren. Y defendemos, que los conseruadores desto ne se entremetan, ni los legos sean escriuanos, y procuradores de las tales cosas. Applicantur etiam dictis fratribus bona naufragorum, quæ reperiuntur in mari, aut flumine absque certo domino, quæ dicuntur, los Algarinos. Et omnia quæ prædictis fratribus ad effectum redemptionis debentur iure, iuxta priuilegia Apostolica & regalia confirmata, visitata & custodita, confirmat Philippus II. Rex Hispaniarum, & idipsum comprobauit Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo secundo, in quodam Breui, prout refert Henriquez *d*. Quæ omnia debent maxime procurare Prædicatores, & confessores, vt soluantur, cum pro tam pio opere sint applicata, & à regularibus pro amore Christi maximo labore colligantur.

d Henriq. vbi sup. in fi.

ARTICVLVS VI.

Vtrum bona monasteriorum desertorum pertineant ad fratres.

RESpondeo dicendo, quòd Clemens IV. *Concessit fratribus Minoribus, vt cum de prioribus locis suis ad alia loca transierint, possint tam omnem ædificiorum materiam locorum, quæ dimittunt (dedicatis Ecclesiis duntaxat exceptis) quàm libros, calices, & paramenta secum ad alia loca transferre, ac ædificia ipsa cum solo, & aliis ad eadem loca pertinentibus (præter Ecclesias) per personas ad hoc à Sede Apostolica deputatas vendere, ipsorumque pretium in aliorum locorum, ad quæ dicti fratres se transferunt, ædificationem, seu alias in eorum vtilitatem conuertere, secundum quod eis melius videbitur expedire.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum *e*. Et aduertendum, *Quod Concilium Constantiense statuit, quod Generalis fratrum Minorum possit, & debeat conuentus sibi subditos, ad statum strictæ obseruantiæ conformiter iuxta declarationes, & Statuta Sedis Apostolicæ, & ordinis reducere tollendo quascunque superfluitates, siue sint in rebus mobilibus, quantum fieri poterit bono modo, habito semper consilio maiorum, & discretorum sibi obedientium: ac eligendo, si opus fuerit, aliquas personas, quæ ipsas superfluitates auctoritate dicti Concilij vendant, commutent, aut alias in opera conuentuum conuertant.* Ita etiam habetur in dicto libro *f*. Quod verò attinet ad monasteria monialium aduertendum, *Quod Sixtus IV. statuit, vt cum contigerit monasteria monialium sanctæ Claræ monialibus destitui, adeo vt de illorum reformatione spes nulla superfit illa, quæ sic destituta existunt, & destitui contigerit in futurum, cum eorum bonis omnibus perpetuis vsibus fratrum dicti ordinis (eisdem destitutis monasteriis propinquioribus sub quorum cura erant) applicentur: ita vt fratres ipsi possint de illis, & eorundem monasteriorum stanciis & ædificiis pro eorum vtilitate disponere. Prouiso tamen quod eorum Ecclesiæ & oratoria ad profanos vsus non redigantur, sed in illis quandoque diuina celebrentur officia.* Ita habetur in eodem libro *g*. In quo etiam libro continetur idem quasi ad literam contineri in Marimagno Carmelitarum, & in Marimagno Prædicatorum *h*: & in Mari magno Augustinensium *i*. Circa quas concessiones primam Clementis IV. & secundam Sixti IV. est aduertendum, quod additur in ipsis, *prouiso tamen, quod illorum Ecclesiæ, & oratoria ad profanos vsus non redigantur*. Hæc enim clausula est conformis sacris canonibus *k*. Ecclesia enim secundum ipsos, & præcipue consecrata, vel oratoria, monasteria, & huiusmodi reuerti non debēt ad sæcularem habitationem, & vsus profanos. Si tamen destruatur monasterium, secundum glossam *l* quandam, de lignis & lapidibus construi potest dormitorium, vel alius locus honestus; vel etiam in coquina sua ligna comburi à monachis possunt, iuxta eosdem sacros Canones *m*: sed ad priuatos vsus conuerti non debent. Locus autem manet sacer, licet dirutum sit ædificium, prout aduertit Syluester *n*.

e in 1. imp. fo. 58. & in 2. fo. 142. con. 340.
f In 1. imp. fo. 21. & in 2. fo. 110. conc. 236.
g In 1. imp. fo. 60. & in 2. fo. 144. in conc. 249.
h In 2. imp. fo. 182. con. 443.
i In 2. imp. fo. 141. con. 682.
k In 1. imp. fo. 150. conc. 633.
l 16. q. 3. cap. qu. semel.
m c. quoniam. & gl. in d. c. quæ semel. 12. q. 2. d. 1.
n Syl. v. Eccl. a. n. 7.

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incurrant occupantes bona regularia.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. concessit congregationi montis Oliueti, prout habetur in compendio *a* Societatis Iesu, & in compendio *b* Cistertij, *Quod quæcunque persona cuiuscunque status, gradus, seu qualitatis, Ecclesiastica, vel sæcularis, quamuis etiam Pontificali præfulgeat dignitate, quæ monasteria, res, & bona mobilia, seu immobilia, possessiones, domos, molendina, aquas, piscaria, iura, iurisdictionem, & alia quæcunque ad præfatam congregationem, & illius monasteria pertinentia, perturbare, vel fatigare præsumpserit, nisi infra tres dies, postquam huius indulti certior facta fuerit, se correxerit, aut debitam cautionem de restituendo, & satisfaciendo non præstiterit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrit, in qua nisi à summo Pontifice, aut in mortis articulo beneficium absolutionis nequit obtinere.* Et idem priuilegium inuenio concessum à Leone X. Eremitis S. Augustini, prout continetur in compendio *c* Societatis, & habetur in Supplemento *d*, idipsum concessum fuisse dictis patribus à Iulio II.

a §. 5. tit. 60.
b Tit. bona. §. 9.
c Tbisau. §. 5.
d fol. 76. conc. 227.

QVÆSTIO XXXIX.

De Canonica portione, in nouem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur nouem.

ARTICVLVS I.

Quid sit canonica portio.

RESpondeo dicendo, quod canonica portio dicitur, quæ fit à Canonibus approbata, & debita iure decretorum, iuxta ea, quæ in eisdem sacris Canonib. e proponuntur. Et est duplex. Vna est debita Episcopo ab omnibus Ecclesiis totius diœcesis de omnibus relictis factis eisdem, quam tamen non habent ab Ecclesiis suis extra diœcesim, de qua agit Couar. Et aduerte, quod Episcopo debetur quarta portio, ex his, quæ legantur fraternitatibus, quæ congregationem quandam prætextu pietatis præ se ferunt, cum hæc legata pietatis causa fiant. Et vt hæc canonica portio debeatur, satis est pia esse legata, prout dicitur in iure. Hanc opinionem sequitur Menochius, & eam communem dicit Couarruuias f. Alia est debita Ecclesiæ parochiali de relictis à Parochiano vel obuenientibus ratione funeris loco illi, in quo eligit sepulturam: de qua nobis in præsentiarum est agendum. Et hæc est varia, id est medietas, tertia, vel quarta, secundum varia iura, & varias consuetudines; quibus consuetudinibus est standum, iuxta quandam Decretalem g, & si ibi consuetudo non apparet, expectanda est consuetudo Ecclesiæ metropolitanæ, secundum Hostiensem. Et si neque illa apparet, expectanda est consuetudo vicinarum Ecclesiarum. Quæ si varia sint, secundu Gofred. quarta debetur, quia in hoc iure magis concordare videtur, prout tenent Archidiaconus & alij, quos refert & sequitur Syluester h. Et hanc tenētur religiosi soluere Ecclesiæ parochiali, prout habetur in Concilio i Tridentino, & post alios tradit Molina k.

e c. de his 10. q. 1. decernimus. & c. constitutum. 16. q. 1. Cle. dudū de sepul.

f c. requisisti & c. vl. de test. Men. 15. remed. recup. possess. q. 5. Cou. in c. officii. de test. nu. 12.

g c. certificati. extra. de sepul.

h Syl v. canonica portio. n. 1.

i Con. Tri. sess. 25. c. 13.

k Molin 2. 2. tra. d. p. 225.

ARTICVLVS II.

De quibus & à quibus debeatur quarta funeralis.

REspōdeo dicendo, quod debetur solum ab Ecclesijs, vbi aliquis sepelitur, vel ad quam transit se conuertendo modo, etsi alias essent exemptæ, secundum Innocentium l, non autem ab alijs Ecclesiis vel personis. Et debentur de omnibus, quæ obueniūt ratione funeris, scilicet in die funeris. Et de omnibus legatis factis Ecclesiæ, in qua quis eligit sepulturam, prout dicitur in iure m. At Nicolaus V. *Concessit fratribus Carmelitis, vt de illis, quæ eis pro fabrica Ecclesiarum, & conuentuum suorum, Ecclesiasticis ornamentis, luminaribus, anniuersarijs, septimo, vigesimo, trigesimo, & alijs diuinis cultibus, prouentibus, indumentis, calciamentis, emendis, celebrandis & habēdis in eisdem, nec non annuis censibus redimendis, ad quorum solutionem aliqua domus, prædia quæ cum hortis, & alijs locis ordinis eiusdem obligata noscuntur, per Christi fideles eleemosyna pietatis intuitu, siue in funeralibus oblationibus sepulturis, vel vltimis voluntatibus, legatis, aut alias quoquomodo, etiam absoluta largientur, nullā canonicam portionem aliquam teneantur exhibere, aut ad id valeant coarctari. Et neque ab eis, vel vltimarum voluntatum executoribus, seu descendentium hæredibus de præmissis bonis aliquid extorquere, vel exigere præsumant, districte inhibuit. Non obstante constitutione in Concilio Viennensi edita, quæ incipit, Dudum, & alijs constitutionibus.* Ita habetur in libro n Monumenta ordinum. Et aduertit collector o priuilegiorum Mendicantiū, quod hæc concessio est copiosior, quam sit in omnibus alijs priuilegiis fratrum Mendicantium in materia ista. Nā dicit, quod non solum non teneantur fratres soluere quartam, vel canonicam portionem, de omnib. in alijs concessionibus contentis, sed neque etiam de funeralibus oblationibus, neque de his, quæ eis absolute quomodocunque legantur, vel largiuntur, non obstante Clementina. dudum, de sepulturis, & alijs quibuscunque in contrarium facientibus, & cum decreto irritante, quod opponitur in fine Bullæ. Quod priuilegium Alexander VI. confirmauit, prout habetur in eodem libro p, & concessit Leo X. congregationi Camaldulēsi: & Cælestinus V. suæ congregationi, & Iulius II. congregationi Montis Oliueti, & Eugenius IV. congregationi sanctæ Iustinæ per Breue datum Bononiæ quinto nonas Iunij, millesimo quatercentesimo trigesimo sexto, Pontificatus sui anno sexto, prout refertur in compendio q Cistertij.

l Inno in c. vel a um. & in c. in nostra. extra d. sep. l. & c. re. ... extra. de test.

m Cle. dudum. § verum de sepult.

n In 1 imp. fo. 86. & in 2. fo. 169. conc. 395.

o Col. tit. canonica portio. § 4.

p in 1. im fo. 76. & in 2. fo. 159. con. 378.

Sed videamus quid circa hoc decreuerit Concilium Tridentinum. Ad quod respondeo, quod decernit sancta Synodus, quibuscūque in locis, iam ante annos quadraginta, quarta, quæ funeraliū dicitur, cathedrali, aut parochiali Ecclesiæ solita esset persolui, ac postea fuerit ex quocunque priuilegio, alijs monasterijs, hospitalibus, aut quibuscunque locis pijs concessa, eadē posthac integro iure, & eadem portione, quæ antea solebat, cathedrali, seu parochiali Ecclesiæ persoluatur, non obstantibus cōcessionib. gratijs, priuilegiis, etiam Mare magnum nuncupatis, aut alijs quibuscunque. Circa quod decretum aduertit Collector a compendij Cistertij pro suo ordine, quod non solum à quadraginta annis citrà: verum nec etiam à tempore immemoriali nulla portio de supradictis quæsitis à dicto ordine aliquando fuit soluta. Et ita quoad ipsos in nullo fuerunt eorum priuilegia reuocata. Secundò est aduertendū quod Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, prout refert Gutierrez b motu proprio declarauit ... concilium loqui tantū de monasterijs ante annos quadraginta fundatis, quæ ipsam quartam soluere consueuerunt. Et sic licet fundata fuissent monasteria ab annis quadraginta, si non soluebant quartam, modo non tenentur soluere. Et etiam concedit, quod monasteria, quæ fuerunt à quadraginta annis citra fundata, nō soluant dictam quartam. Cuiusmodi sunt omnia monasteria nouæ Hispaniæ apud Indos, & monasteria Carmelitarum Discalciatorum in Hispanijs fundata. Nec Gregorius XIII. in sua constitutione, quam tradit Nauarrus c reuocauit hanc Pij V. declarationem. Tantum enim ibi reuocauit aliqua, quæ Pius V. concessit regularibus à Concilij Tridētini tramite discedens. Non autem reuocauit declarationes Concilij Tridētini in fauorem regularium à Pio V. factas. Et vt omnis tollatur ratio dubitandi, proponā hic declarationem Illustrissimorum Cardinalium hoc ipsum affirmantem. Quæ est huiusmodi.

q V. quarta portio canon. § 1 & 2.

Con. T. sess. 25. c. 13.

a In d compl. Cistertii. § 2.

b Gutier de iuramen confir. 1. p c. 2. n. 8.

c Naua. c. 27. in fin.

Congregatio Concilij censuit non comprehendi monasteria adificata quadraginta annis citra, aut quæ in dies adificantur, vel in futurum adificabuntur præsupposito quod huiusmodi monasteria sint eius religionis, cui à Sede Apostolica indultum sit, vt quartam funeralem non debeant soluere Episcopo.

Antonius Garrafa.

ET vt omnibus notum sit, hanc declarationem esse authentica, & facere fidem in iudicio, & extra iudicium, vide eius approbationem sequentem.

El Doctor Christoual de Mesa Cortes Canonigo en la sancta Iglesia de Cordoua, y Prouisor general en ella, y su Obispado por quāto el padre Fray Alonso de Aluarado Procurador general de la Orden de S. Francisco, hizo muestra ante mi de vn papel en lengua Latina firmado del illustrissimo Antonio Garrafa, y con su sello sin estar roto ni tener otro vicio ninguno. Y me pidio, que tiene necessidad de imprimir algunos tractados por a poner en los Conuentos de su orden por tanto por la presente doy licentia a qualquier impressor que lo imprima, y se lo de autorizado como lo pide. Fecha en Cordoua à quatro de Iulio de 1592.

El Doctor Christoual de Mesa Cortes.

Luys Roys Notario.

Corrigido con el original.

Luys Roys Notario.

ET refert Veracruz in suo compendio, quod cum controuersia fuisset inter fratres & Episcopum de Guatimala, data fuit sententia executorialis per Reuerendissimum Archiepiscopum Mexicanum in fauorem fratrum, vt non soluerent dictam quartam. Et ratio, quæ mouere potuit Pium V. & hos illustrissimos patres ad declarandum, quod monasteria, quæ fuerunt à quadraginta annis citra, id est (*de quarenta annos à ca*) fundata, non soluerent dictam quartam, siue soluerint illa, siue non, fuit, quia non præscribitur consuetudine, nisi per annos quadraginta etiam contra Ecclesiam

clesiam parochialem, vt tenet Panormitanus *d* communiter receptus. Et monasteria fundata ante quadraginta annos, quæ soluebant quartam, tenentur modo soluere, quia non eximuntur à Concilio, nisi non haberent consuetudinem soluendi; tunc enim iam est præscriptum. Nec volunt tollere Pius V. & illustrissimi Cardinales ius præscriptum, sicut etiam facit Concilium Tridentinum.

d Panor. in c. f. decem, not. 9.

Tertio est aduertendum, quod qui tenentur soluere quartam, non tenentur soluere tunc de omnibus relictis fratribus, sed tantum de his, quæ cum corpore defuncti contigerunt deferri, non autem de Missis, & de candelis, vel aliàs quomodolibet fuerint donata. Ita Pius V. in dicto motu proprio. Et iam consuetudine introductum est in Ecclesia, vt de nullo alio soluatur quarta, nisi de his, quæ cum corpore defuncti deferuntur, prout aduertũt Cardinalis *e* & alij, quos allegat Couarruuias. Qui post Panormitanum ait cõsuetudine receptum esse etiam quando aliquis in aliena parochia sepelitur, Ecclesiam sepulturæ non teneri soluere quartam de oblationibus factis post diem sepulturæ, sed solum de his, quæ in die sepulturæ fiunt. Et ita ait Molina *f*, quod Concilium solum facit mentionem de quarta funeraliũ, quasi innuens, quod hæc solum soluitur de his, quæ offeruntur in die funeris.

e Cardi in d. Cle dudum § verum. Coua in 4. vl. de test. n. 6 & 7.

f Mol. 2. 2. trac 2. disp. 215. n. 1309.

ARTICVLVS III.

Vtrum quando aliquis de facto contra voluntatem fratrum, in eorum Ecclesiis sepelitur, debeatur quarta portio.

RESpondeo dicendo, quod quando aliquis defunctus de facto contra voluntatem fratrum sepelitur in eorum Ecclesia, vt tempore interdicti, & multa offeruntur, quarta non debetur, secundum Federicum *g*, & Geminianum. Et ratio est, quia talis tempore interdicti non potest eligere sepulturam apud Mendicantes, vt notat Innocentius *h*, quamuis liceat ipsis accipere mortuaria, vt orent pro defunctis, si cum pœnitentia decesserunt, iuxta sacros canones *i*. Et præterea facit: quia quarta debetur Ecclesiæ parochiali ratione iniuriæ, quæ sibi fit iuxta quandam Decretalem *k*. Nullam autem iniuriam illi facit, ex quo ibidem non poterat sepeliri. Imo plus dicit Federicus; quod si Mendicantes eum sponte tali tempore sepelirent, non debetur quarta, licet teneãtur tanquam violatores interdicti ad pœnam, quæ contra violatores proponitur, cũ solum debeatur quarta, quando mortui sepeliuntur in casu à iure concesso; secus quando in prohibito, vt decretum *l* est. At hoc minime habet locum attentis priuilegiis concessis Mendicantibus, quibus ipsis cõceditur, quod tempore interdicti possint in suis Ecclesiis aliquas personas sæculares libere sepelire. De quibus agemus late in secundo tom. in quæst. de interdictis. Nam cum dictæ personæ sepeliantur casu à iure concesso ratione priuilegiorum, certũ est, quod quarta funeraliũ debetur. Vt si sepeliatur Syndicus fratrum Minorum, &c. & si sepeliatur aliquis tempore interdicti autoritate ordinaria concedentis, pro tũc, vt suspẽdatur interdictum: nam in hoc casu iam hic sepelitur in casu à iure permisso. Aduertendum tamẽ, quod si Ecclesia parochialis est interdicta ex culpa sua, & nõ parochiam defuncti, tunc talem quartam nõ habebit, siue parochianus sepeliatur alibi ex electione sua, siue non: quia verbigratia, non eligendo sepulturam sepultus est in sepultura maiorum suorum, prout notat Geminianus *a*. Sed si non fuit sepultus in Ecclesia electa, neque in ea, vbi sunt sepulchra maiorum suorum: sed alibi fuit sepultus de facto, & non de iure, nihil dabitur, si Ecclesia parochialis dedit causam interdicto. Secus si non fuit in culpa, quia in hoc casu non debet suo iure priuari, secundum Petrum de Ancharrano, quem sequitur Geminianus *b*.

g Fede cons 119 Clem. in c. 1. de sepul. li. 6.
h Innoc. in c. vt priuilegia. de priu & c. cũ & plant are. eod. tit.
i c. quicunque. 13 q. 2.
k c. certificari. de sepult.
l c. ex parte. li. 2 c. cum liceat & c. in nostra. in fi. de sepul.
a Gemin c. 1. de sepul. li. 6.
b Gemin, vbi sup.

ARTICVLVS IV.

Vtrum quarta funeralis debeatur Ecclesiæ parochiali nouitio decedente in anno nouitiatus extra monasterium, & eligente sepulturam in monasterio.

RESpondeo dicendo, quod nouitius decedens intra annum nouitiatus debet sepeliri in conuentu, vt religiosus, neque debetur quarta funeralis Ecclesiæ, cuius erat parochianus, prout aduertunt *c* Ancharranus, & Philippus Francus. Quæ opinio est tenenda, licet contrarium tenuerit *d* Dominicus. Licet enim status nouitij non sit religiosi, iuxta ea, quæ traduntur *e* à Tiraquello: qui affirmat hunc statum esse dubium in pendenti consistentem: attamen in multis reputatur nouitius religiosus: gaudet enim beneficio canonis. Et sic mihi certum est nouitios gaudere omnibus indulgentiis & gratiis professis à Sede Apostolica concessis, etiamsi in illis literis Apostolicis hoc exprimatur *f*. Ius enim non solum concedit facultatẽ testandi iure militari militibus, sed etiam illis, qui non sunt milites, dummodo in militia sint labores & pericula militum supportantes. Et sic iure communi delicta commissa intra nouitiatus annũ castigãtur à Prælatis regularib. prout *f* Angelus resoluit & Nauarrus. Et ipsis conceditur priuilegium, vt in monasteriis, vbi sunt nouitij sepeliantur tempore interdicti, aut cessationis à diuinis cum solemnitate, ac si non esset interdictum, neq; cessatio, sicut alij fratres professi sepeliuntur, prout dicemus in secundo tomo in quæst. de interdictis. Vnde infertur, quod si nouitius egrediatur intra annum nouitiatus à monasterio, vt cum habitu in domo parentũ curetur, si ibi decedat, sepelietur in eius conuentu sine aliqua ad quartam funeralem obligatione.

c Ancha. & Francus in c. cum nul. de. tempor. ordi. li. 6. d.
d Dominicus in c. cum quis de sepul. li. 6.
e Tiraq. de retract. lin. g. glos 8 n. 21. & n. 28.
f l. v. ff. de bon poss ex test. milit.
f Ange. in l. 1. ff. de pan. Nau li. consi. ti. de reg. cons. 58. in 2. imp.

ARTICVLVS V.

Vtrum quando aliquis, cuius maiores solent ab antiquo in aliqua Ecclesia sepeliri, ea dimissa eligit sibi sepulturam, canonica portio debeatur Ecclesiæ dimissæ.

RESpondeo dicendo, quod non: sed potius illi Ecclesiæ, in qua consueuit audire diuina, & recipere sacramenta, vt innuit quædam *g* Decretalis. Quod si in vna parochia solet audire diuina, & in alia recipere sacramẽta, videtur quod canonica portio debebitur ei, vbi consueuit recipere sacramenta, argumento cuiusdam *h* Decreti. In contrariũ facit, quod notat *i* Innocentius quærens, quid si aliquis in capella audiuit diuina, & in plebe recipit Ecclesiastica sacramenta. Et concludit, quod fiet diuisio inter plebem, & capellam. Quam opinionẽ sequitur Panorm. Et idem dicendum est de regibus, & ducib. & aliis personis, quæ per anni circulũ in diuersis ecclesijs audiunt diuina, & percipiunt sacramenta, quasi habentes duo, vel plura domicilia, in quibus pariter se collocabant, & eligunt sepulturam in alio loco. Nam in hoc casu Ecclesiæ domiciliorum diuident quartam inter se. Nec confrater acceptus alicuius loci religiosi liberatur à solutione quartæ, si extra parochiam eligat sepulturam, nisi oblatis ipsi loco religioso omnib. suis bonis, retineat sibi aliquid ad victum: vt ex argumento aliquorum *k* iurium tradit Hostiensis; siquidem hi solum, & non alij sunt exempti à iurisdictione Episcopali.

g c. cum quis. de sepul. li. 6.
h c. 1. de sepul.
i Innoc. in c. de his, ext. eod.
k c. cum & plantare. extra. de priuil. vbi Host. eus.

ARTICVLVS VI.

Vtrum valeat electio sepulturæ in aliquo monasterio non legando Ecclesiæ parochiali quartam funeralem.

RESpondeo dicendo, quod *l* Hostiensis tenet, quod talis electio nõ valet. & sic clerici parochiæ possũt demandare corpus defuncti. Sed doctissimus *m* Greg. Lop. ait, hoc sibi dubium videri, quod scil. hæc omissio vitiet electionẽ. Iura enim tantũ volunt quod de relictis Ecclesiæ sepulturæ detur canonica portio Ecclesiæ parochiali, aut quarta funeralis, iuxta ea, quæ supra articulo secundo sunt declarata: non vero quod teneatur expresso suo iudicio relinquere & ita ait esse intelligendam decisionem capituli primi de sepulturis, nõ prohibetur ibi sub anathemate, si aliter eligatur, sed si

l Hostien de sepul § at apud quem Ecclesiã. ver. sic. vel nõ reddatur.
m Grego. in li. [illegible]

canonica portio non soluatur. Nec, ait, obstat capitulum secundum de sepulturis. Ibi enim licet iubeatur relinqui quarta, non tamen ex omissione annullat electionem sepulturæ, sed vult quod debeatur etiamsi non relinquatur, & hoc comprobat Gregorius *n* ex lege partitarum, & aliis iuribus affirmans hanc opinionem tenere *o* Abbatem.

n Greg. ind. l. 5. per text. ib.
o Abb. in c. de his de sepult. nu. 2. per tex. ibi.

ARTICVLVS VII.

Vtrum legatum Ecclesiæ parochiali ab eo, qui alibi eligit sepulturam, computetur in quartam funeralem debitam parochiæ.

RESpondeo dicendo, quòd *p* Hostiensis, Cardinalis, Ancharranus, & Decius tenent partem negatiuam. Contrariam tamen opinionem, scilicet, quod computetur, tenent *q* Antonius, Imola, & Abbas Fedricus Salicetus, Alexander, & Corneus, & est magis communis secundum Gregorium Lopez. Verum est tamen, quod prima opinio probatur à quadā lege partitarum contra communem. Et ait Grgorius Lopez, quod forte ista opinio secuta per istam legem est de iure verior, quando testator non relīquit totam quartam Ecclesiæ parochiali. Nam si totam reliquisset, nihil aliud posset peti ab Ecclesia parochiali, affirmans hoc voluisse tenere Hostiensem.

p Host. in c. pastoralis off. eis, de vsi. Card. in Cle. dudum, §. verum. q. 17. vbi Ancharra. q. 2. Decius in auth. præterea. C. vnde vir. & in col. 8.
q Antonius Imola, & Ab. in d. c. pastoralis Federic. consil. 32. alic. & Alex. in d. auth. præterea vbi Corne. Greg. vbi sup. v. demase. d. l. 5.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Canonica portio possit renunciari.

RESpondeo dicendo, quòd secundum Ancharranum *r*, non valet pactum quando Ecclesia damnificatur. Vnde si ex huiusmodi pacto & renunciatione aliquod damnum Ecclesiæ cathedrali, aut parochiali obuenerit minime valere existimo. At si fiat renunciatio cum protestatione, quod per hoc non possit allegari aliquod ius contra Ecclesiam, non video, loquendo secundum ius *a* commune, causam, ratione cuius talis renunciatio sit nulla, etiamsi fiat sine autoritate superioris. Non enim nisi ob vehementes causas maximi Iudicis debeat vocari auctoritas, prout traditur in iure. Et aduertendum quod *b* Bonifacius VIII. statuit, *Quod compositiones, & pacta cum Capitulis, & Rectoribus Ecclesiarum super iuribus parochialibus à Prioribus conuentualibus, seu Guardianis fratrum Prædicatorum, aut Minorum, & aliorum mendicantium facta, vel approbata de suorum conuentuum consilio, & assensu, (dum tamen alias sint licita & honesta) debere ab ipsis fratribus in locis, in quibus fuerint facta, inuiolabiliter obseruari: non obstante quod Magistri, vel Ministri, aut Prioris Generalium, seu prouincialium prædictorum non interuenerit in eisdem assensus*, prout latius continetur in secundo tomo in quæstione de pactis. In quo reuocantur priuilegia circa hoc concessa ab Alexandro IV. & ab Honorio IV. In quibus ad validitatem harum conuentionum requiritur auctoritas patris Generalis, vel Capituli generalis, prout habetur in libro *c* Monumenta ordinū. Aduertit tamen Collector priuilegiorum Mendicantium, quod hæc priuilegia fuerunt postea reualidata à Sixto IV. Et Leo Decimus *In Concilio Lateranensi statuit, quod pacta & conuentiones inter fratres & Prælatos ac Curatos (pro tempore inita) valeant, nisi per subsecutum Capitulum proximum generale vel prouinciale refutata, & per eos refutatio huiusmodi intimata debito tempore fuerit.* Prout habetur in Supplemento *d*.

r Ancha. in c. pactum de pact. lib. 6.
a l. fi. C. de procurat.
b c. quia ex eo. de pact. li. 6.
c In 1. imp. fo. 18. & in 2. fo. 132. conc. 297.
d fo. 26. conc. 75.

ARTICVLVS IX.

In quam pœnam incurrant Prælati, vel Curati cogentes fratres, vel testamentarios, vel heredes defuncti ad soluendam quartam.

RESpondeo dicendo, quod *e* Sixtus IV. anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, *Tulit pœnam interdicti ingressus Ecclesiæ in locorum ordinarios & in alios sententiam excommunicationis ipso facto sidirecte aut indirecte absolutionem quartæ alicuius parochialis, vel canonicæ, vel alterius portionis, seu oneris, dum apud fratres fideles tumulantur: cogunt quoquo modo fratres, vel testamentarios, vel defuncti heredes.* Vnde licet *f* glossa, & D. Antoninus dicant posse Curatos compellere supradictos ad soluendam quartam: hoc tamen pro dictis fratribus est tenendum in locis, vbi non solum ipsa quarta consueuit abhinc quadraginta annis, secundum dispositionem Concilij Tridentini. Nam nos loquimur hic secundū priuilegia. Glossa autem & Antoninus loquuntur secundum terminos iuris cōmunis. Nec per Clementinam, *dudum*, reuocatur priuilegium Sixti IV. Solum enim ibi reuocantur priuilegia quorumcunque etiam exemptorum, in quantū impediunt solutionem quartæ funeralis. At per hoc non reuocatur priuilegium Sixti IV. facientis ipsos exemptos à iurisdictione ordinarij etiam quoad hoc. Verum tamen est, quod possunt cogi per suos Iudices ordinarios regulares, & per Papam, & eius Legatum, nisi aliis ordinarius concedatur. Ita *g* Syluester. Nec ego inuenio in Concilio Tridentino aliud definiri. Ibi enim solum dicitur, quod quarta soluatur vbi est consuetudo, sed non dicitur, vt religiosi ad id ab ordinariis compellantur. Et sic contra eos per excōmunicationem, & alias censuras Ecclesiasticas minime procedere possunt, cum excommunicare sit iurisdictionis actus. De hac autem materia vide aliqua in tertio tomo in quæstione de quarta funerali.

e In li. monu. ord. 1. imp. fo. 63. & in 2. fo. 14. conc. 356.
f Glos. in Cle. d. d. in de sepult. Anto. 3. p. ti. 10. c. 2. nu. 15.
g Syl. v. canonica portio. in fi.

QVÆSTIO XL.

De Cantu in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Vtrum apud regulares sit licitus cantus organicus in officio diuino.*
2 *In quas pœnas incurrunt huic cantui organico insistentes.*

ARTICVLVS I.

Vtrum apud regulares sit licitus cantus organicus in officio diuino.

RESpondeo dicendo, quod voces & cantus in Ecclesia multis testimoniis sunt laudāda. Et sic videmus apud *h* Lucam Angelos Angelica voce proclamasse hymnum. Et *i* in actibus Apostolorum legitur Paulum in carcere cantasse. Et in libris *k* Regum & Paralipomenon cantus diuini approbantur. Aequum igitur est, vt in Ecclesia cantu diuina mysteria celebrentur. Vnde in præfatione Missæ quotidie dicit Ecclesia, Qui non cessant quotidie clamare dicentes, Sanctus, sanctus, &c. Et considerandum est, quod cantus in Ecclesia incepit à tempore sancti Ignatij, qui audiuit Angelos cantantes, vt refert Nicephorus in historia ecclesiastica. Et *l* Antonius de Mocharis tradit *m* Castro contra hæreses allegando D. Thomam, & tradit etiam Soto, qui dicunt, quod in resurrectione mortuorum Sancti clamabunt cantantes, & laudantes Deum, qui patres & alia infra referendi addunt, quod cantantes non debent solo cantu esse contenti, sed corde, & quid cantu dicant obseruare & custodire tenentur. Ad quod aliqua ex sacra Scriptura, & ex sacris canonibus adducunt, non reprobantes ex hoc vocibus altis & sonoris laudes diuinas canentes: imo potius laudant & extollunt. Et sic *n* Rota noua, post quandam Clementinæ glossam, dicit quod inter alias qualitates, quas clericus debet obtinere, est quod sciat bene cantare. Et hanc catholicam veritatem nos docuit sacra Synodus Tridentina in Spiritu sancto congregata. Et multa in eius confirmationem, & qualiter cantus in Ecclesia & Missarum celebritate fieri debeant, videatur apud *o* Diuum

h Luc. 2.
i Act. 16.
k Reg. 17. Paralipom. 12. & 16.
l Mochar. de sacrific. mis. li. 4. c. 12. & 13.
m Castro aduersus hæreses v. cantus. D. Th. 2. 2. q. 15.
Sot. li. 10. de iust. q. 5. a. 2.
n Rota decision. 8. de consec. preb. Cle. 1. in glo. 1. ordi. Conc. Trid. ses. 22. de obser. in Missa.
o Isidor. de diui. offi. li. 1. & li. etymol. c. 2. & Wald. de sac. anim. ti. 2. c. 67. Eckius in Enchir. sacerdot. c. 32. Sot. vbi su. Bruno de ceremo. eccl. li. 5. c. 2. Vig. contra Eras. mule. 6. 2. f.

Diuum Isidorum, & VValdensem, & Ioannem Ekium, Soto, Brunum, Albertum Pighium contra Erasmum, & F. Antonium Rubeum contra eundem Erasmum. Inter alia autem, quæ in confirmationem, & declarationem huius catholicæ veritatis adducunt, est doctrina D. Hieronymi in epistolá ad Ephesios, quæ in hunc modum se habet, prout refertur à *p* Gratiano, *Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino. Audiant hoc adolescentuli, audiant ii, quibus in Ecclesia est psallendi officium, Deo non voce, sed corde cantandum, nec in tragædorum modum guttur & fauces, dulci medicamine colliuenda, vt in Ecclesia theatrales moduli audiantur & cantica.* Vbi glossa in hæc prorumpit verba: *Linire autem, vt melius cantent, & non prouiitient, velut electuario, peccatum non est, si ad laudem Dei, & nõ gratia laudis consequendæ delinantur.* Hæc de cantu in communi dicta sunt. Nunc autem operæpretium est descendere ad cantum organicum specialiter. Et ex dictis & aliis ait doctissimus, pius & religiosus Doctor *a* Nauarrus peccare hodie communiter aliquot cantores, qui in horis canonicis, & Missa canunt cantum organicum, & similiter procurantes ipsum cantum organicum. Tum, quia, vt augeretur attentio & deuotio propria, vel aliena, permissus fuit cantus in officio diuino, vt determinat *b* Ioannes XXII. Ait enim dictus Pontifex, *Ideo enim in Ecclesia Dei psalmodia cantanda præcipitur, vt fidelium deuotio excitetur, & in hoc nocturnum diurnumque officiũ, & Missarum celebritates assiduè à clero, ac populo sub maturo tenore, distinctaque gradatione cantantur, vt eadem distinctè & mature collibeant & delectent.* Hæc Ioannes XXII. At is cantus organicus cõmuniter est causa, vt non audiantur, minusque intelligãtur voces, quæ canuntur. Et communiter adimit duas species triũ attentionũ, quæ possunt haberi in officio diuino, præsertim apud eos qui vix explicãt verba asserẽtes solo cãtu citra vim & significationem vllam verborum peritos cantores debere mouere auditores. Cui consequens est, hodie communiter tantum operari contrarium eius, ob quod fuit inuentus, & in officiis diuinis permissus, ac proinde frequenter esse abusum & peccatum, argumento cuiusdam legis *c* & decretalis. Nam cum non bene audiant, & minus intelligant id, quod canitur, cumq; non sit facile ipsis ascendere ad fastigium conuersationis diuinæ, sine verborum, quæ canuntur, intellectu, qui seruiat pro scala & gradu, descendunt ad humanam; quia intellectus vt plurimum acuti, quales sunt vt plurimum religiosorum, ad aliquid semper agendum sunt propensi, nequeuntque esse otiosi. Tum quia delectare, aut delectari velle in officiis diuinis magis cantu, quàm verbis est peccatum, vt confitetur *d* Augustinus in hæc verba prorumpens, *Cum mihi accidit, vt me amplius cantus, quàm res, quæ cantantur, moueat, pœnaliter me peccare confiteor, & nunc mallem non audire cantantem.* Preterea, vt sit licitus cantus inter alia est necessarium, ne cantetur existimando, quod cantatũ per se magis arrideat Deo quàm recitatum, vt rectè probat Caietanus *e*. Non abs re dixi in principio de cantu organico. Contrapunctus enim, qui non turbat Gregorianum siue planum, licitus est, iuxta ea quæ addit Ioãnes XXII. qui postquam vetuit cantum organicum, hæc verba dixit: *Per hæc autem non intendimus prohibere, quin interdum diebus festis, præcipue solemnibus, in Missis & prædictis diuinis officiis aliqua consonantia, quæ melodiã sapiunt, putà octauæ, quintæ, quartæ, & huiusmodi supra cantum Ecclesiasticum simplicem proferantur, & nihil ex hoc de bene memorata musica, immutetur. Maximè, cum huiusmodi consonantiæ auditum demulceant, deuotionem prouocent, & psallentium Deo animos torpere non sinant.* Hæc Ioannes XXII. Et ita *f* Nauarrus ait, quod huiusmodi cantus vsitatur in tota vrbe *g*, qui infra pulsum organorum inficiatur, allegans D. Thomam, vbi commentator suus Caietanus de hoc agit. Et idem Nauarrus *h* refert, quod cum in quadam Ecclesia principali Leonis de sola Rona cum plures cantu organico diuinas laudes decantassent cum fastidio, eo quod inter ipsos optime cantantes quidam senex raucus cecinisset, audita est vox de cœlo dicens, *Solus raucus auditur*, Quare vsque hodie ait Nauarrus in dicta Ecclesia non vsi sunt domini Ministri cantu organico. Denique Ioannes XXII. *De consilio fratrum solũ prohibet, quod nonnulla nouellæ scholæ discipuli (vt ipse ait) dum tẽporibus mensurandis inuigilant nouis notis intendunt fingere suas, quã antiquas cantare malunt, in semibreues, & minimas Ecclesiastica cantantur, notulis percutiuntur: nam melodias hoquetis intersecant, discantibus lubricant, triplis & motetis vulgaribus nonnunquam inculcant, adeo vt interdum antiphonarii, & gradualis fundamenta despiciant, ignorent super quod ædificant, tonos nesciant, quos non discernunt, imo confundunt: cum ex earum multitudine notarum ascensiones pudicæ, descensionesque temperatæ plani cantus, quibus toni ipsi secernuntur adinuicem offuscentur. Currunt enim & non quiescunt, aures inebriant, & non medentur: gestibus simulant quod depromunt, quibus deuotio quærenda contemnitur, vitanda lasciuia propalatur.* Hæc Ioannes XXII. in dicta extrauaganti, quæ meritò collocatur sub titulo de vita, & honestate clericorum, quasi hæc aliena sint à grauitate & modestia ipsorum, & sic incipit dicta extrauagans: *Docta sanctorum patrum decreuit auctoritas, vt in diuinæ laudis officiis, quæ debitæ seruitutis obsequio exhibentur, cunctorum mens vigilet, sermo non cespitet, & modesta psallentium grauitas, placida modulatione decantet.* Et certe cum cantus organicus decantatur, experientia docet mentem non vigilare, sermonem cespitare, cum aliis in choro interessentes horas canonicas priuatim ibi persoluãt, non ea deuotione, & attentione requisita, propter tumultuantem turbam organice canentem, & horis ab ipsis recitatis, statim omnes colloquuntur, ita vt chorus magis videatur locus conuersationis, quàm orationis.

p c. cantantes. 92. dist. vbi glos. v. colliuenda.

a Na. de or. c. 14. n. 32. cum seq.

b Extrauag. 1. de vita & honest. cleric. D. Th. 2. 2. q. 91. ar. 1.

c l. legata inutiliter ff. de adim. legat. c. ad nostrã. de appellat.

d Aug. li. 10. confess.

e Caie. 2. 2 q. 9. ar. 1.

f Na. vbi s. n. 36.

g Na. vbi s. n. 46. cum seq. D. Th. vbi s. ad 4.

h Nauar. in c. quando de cõsec. dist. 1. c. & nota. 8. n. 7.

ARTICVLVS II.

In quas pœnas incurrunt hunc cantus organico insistentes.

RESpondeo dicendo, quòd ipsemet Ioannes XXII. in dicta Extrauaganti subiungit: *Si quis vero contrafecerit per ordinarios locorum, vbi ista commissa fuerint, vel deputandos ab eis in non exemptis, in exemptis vero per præpositos, seu Prælatos suos ad quos alias correctio, & punitio culparum, & excessuum huiusmodi vel similium pertinere dignoscitur, vel deputandos, ab eisdem suspensionem ab officio per octo dies autoritate huius canonis puniatur.* Non ignoro tamen hanc Extrauagantem non esse in vsu, cum in ecclesiis cathedralibus cantus organicus maxime frequentetur, & ipsum canentes minime ab ordinariis puniantur. Vnde in Concilio *i* Tridentino dicta Extrauagans minime innouatur. Solum enim ibi præcipitur, vt Prælati remoueant ab Ecclesiis eas musicas, vbi siue organo siue cantu lasciuum, aut impurum aliquid misceatur. Sed ideo supradicta adduxi, vt omnibus notum sit, dictum cãtum organicum depictum ad modum, quo eum depingit Ioannes XXII. secundum eius & fratrum sententiam ab honestate & grauitate clericorum maxime religiosorum esse alienum: & per consequens vitandum, aut ad minus moderandum: præcipue in Ecclesiis regularium propter eorum grauitatem.

i Con. Tri. sess. 22. in decre. de vit. & obser. in Miss.

QVÆSTIO XLI.

De Capitulis generalibus, & prouincialibus, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Quid sit Capitulum, & quomodo celebrandum.*
2 *Quæ in Capitulis generalibus & prouincialibus possunt fieri.*
3 *Vtrum solis Capitulis competat depositio Abbatum & Abbatissarũ.*
4 *Vtrum interessentes in ipso Capitulo generali possint plenariè absolui.*
5 *Quam auctoritatem habeant Capitula prouincialia fratrum Mendicantium Indiarum.*

ARTI-

ARTICVLVS I.

Quod sit capitulum, & quando celebrandum.

RESpondeo dicendo, quod Capitulum aliquando est locus, vbi res capitulares formantur: aliquando significat lectionem, aliquando secundum aliquos distinctionem, vt ille liber habet quinque capitula: aliquando congregationem multorum, præcipue Ecclesiasticorum, prout notat a Ioannes Andræas. Et sic est hic sermo de Capitulo, cuius scilicet auctoritas & potestas consistit in maiori parte, & saniori: ita quod totú Capitulum facere dicitur, quod facit maior pars, & sanior, iuxta sacros b canones. Verum tamen est, quod quando maior pars Capituli delinquit, & propterea est sua potestate priuata, tunc tota Capituli potestas residet in minori parte, quæ non deliquit: prout notat Panormitanus c. Et iuxta hoc debet intelligi concessio Clementis III. & Cælestini III. facta Carthusiensibus, *Qua dicitur, quod quãuis Capitulo omnes capitulares interesse nequiuerint, quidquid tamen à maiori parte, & saniorum consilio statutum fuerit, ratum ab omnibus obseruari debet.* Et hoc Capitulum in nostra sacra religione Minorum regularis Obseruantiæ per Leonẽ X. in d Bulla vnionis ordinatur, *Vt Minister generalis primo triennio sui officii celebrare teneatur vnum Capitulum generale in partibus, in quibus in suo sexennio non erit Commissarius generalis, scilicet in partibus, vnde ipse fuerit assumptus, ad quod conueniant vocales illarum partium a quibus assumptus fuerit. Et quod similiter aliud Capitulum in partibus, in quibus assumptus non fuerit per se, vel per suum Commissarium (ad quod omnes vocales illarum partium accedere teneantur) celebrare debeat. At quod super hoc fiat quod generalis minister cum Capitulo generali iudicauerit faciendum.* Qui etiam Summus Pontifex in eadẽ e Bulla vnionis, *Statuit quod ministri prouinciales possint intra triennium sui officii, à suis Capitulis prouincialibus, quæ secundum regulam, & consuetudinem celebrabuntur, si minus vtiles inuenti fuerint, ab officiis prouincialibus absolui, & quod idem iudicium de custodibus per omnia habeatur.* Ex quibus colligitur in nostra religione Minorum de obseruantia, de triennio in triennium Capitula generalia & prouincialia esse celebrãda. Quod modo nõ video reuocatum: solum enim inuenio Gregorium XIII. Pontificem Maximum statuere, & ordinare, vt officium Generalis duret per sexennium: officium autem Commissarij generalis per triẽnium, officium verò prouincialis per triennium, cui consequitur Capitula prouincialia de triẽnio in triennium esse celebranda, vt electio prouincialium fiat: Capitula autem generalia de triennio in triennium, vt fiat electio Commissarij generalis. Quæ capitula generalia de triennio in triennium in nostra sacra religione vocantur congregationes generales intermediæ: sicut etiam in ea vocantur cõgregationes prouinciales intermediæ, illæ quæ celebrantur in medio triennij durationis Prouincialium. In ordinibus autem monachalibus, verbi gratia, Cistertij, ordinatum fuit ab Eugenio IV. f vt generale Capitulũ, & intermedium huius congregationis sub certis modo & forma singulis triennius celebretur.

a *And. in c. capitulum. de rescrip.*

b *cap. cum in cunctis. de his quæ fiunt à maι. part.*

c *Panor. in c. 1. de his quæ fiunt.*

d *Habet. in supp. fol. 29. conce. 96.*

e *Habet. in suppl. fo. 30. conces. 97.*

f *Habet in compend. ord. Cister. ti. cap. genera. §. 1.*

ARTICVLVS II.

Quæ in Capitulis generalibus, & prouincialibus possint fieri.

RESpondeo dicendo, quòd *Capitulo generali plenaria & omnimoda potestas definitiones & statuta in spiritualibus, & temporalibus pro conseruatione, & soliditate regulari faciendi, emẽdandi, & corrigendi, necnon censuris & pœnis obseruari faciendi, saluis tamen ordinum & regularum substantialibus.* Concessit Innocentius VIII. ordini Cistertij, & Martinus V. & Eugenius IV. & Leo X. congregationi Camaldulensi, quæ à Sede Apostolica confirmata, & roborata eo ipso statim censeantur, prout concessit Iulius II. congregationi Montis Oliueti. Et per consequens dictis ordinationibus definitionibus, & declarationibus, & correctionibus quibuscunque omnes & singuli subditi efficaciter & omnino parere debent. Licet propter illarum violationem (nisi ex contemptu) peccatum mortale non incurratur, prout concessit Leo X. Congregationi Camaldulensi. Et quamuis eidem omnes capitulares interesse nequiuerint: quidquid tamen à maiori parte, & saniori consilio rationabiliter & prouidè statutum fuerit, ratum & firmum ab omnibus haberi irrefragabiliterque obseruari debet: prout concessit Clemens III. & Cælestinus III. Carthusiensibus. Hæc omnia habentur in g compendio Cisterciensi. Et hoc idem dicendum est de statutis factis à regularibus, de quibus iam aliqua diximus supra in h quæstione de statutis regularibus quibus religio conseruatur.

g *Habet in d. compen. § 2. 3. & 4*

h *Sup. q. 10*

ARTICVLVS III.

Vtrum solis capitulis competat depositio Abbatum & Abbatissarum.

RESpondeo dicendo, quod secundum quoddam indultũ Eugenij IV. relatum à collectore compẽdij ordinis i Cistertij, *Capitulo generali soli, & nulli alij competit generalẽ reformatorẽ, Abbates & Abbatissas dicti ordinis & monasteriorũ congregationũ certo modo & forma corrigere, suspẽdere, destruere, atq; in illorũ loco alios deputare.* Qui Eugenius IV. decreuit, quod absolutio & depositio ab officio ipsius Generalis Capitulo generali cõpetant, quod si monitus renunciare renuat, elapsis duobus diebus ipso facto iurisdictione, & potestate priuatus intelligatur. Quod ipsum Ioannes XXIII. k concessit congregationi Montis Oliueti. Sed circa hoc videndæ sunt regularium definitiones & constitutiones.

i *Habet in d. cõp. vbi sup. §. 5.*

k *Habet in eod com. tit. generali §. 11.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum interessentes in ipso Capitulo generali possint plenarie absolui.

RESpondeo dicendo, *Quod confessores à Capitulo generali nominatim singulas vtriusque sexus monasteriorum personas confessionibus illarum auditis, & salutaribus pœnitẽtiis iniunctis ab omnibus præterquam Sedi Apostolicæ reseruatis criminibus quoties eis visum fuerit, absoluere possunt, ac super irregularitatib. ex quauis causa contractis (homicidii voluntarii, membri mutilatione, ac bigamia duntaxat exceptis) cum eisdem, vt ad omnes etiam sacros ordines promoueri, & in eisdem ministrare possint omnem inhabilitatis, & infamiæ maculam siue notam per eos contractam abolendo, dispensare.* Ita concessit Eugenius IV. Ordini Cistertij. Et Pius IV. congregationi Montis Oliueti, prout habetur in compendio l dicti ordinis Cistertij. Vbi collector addit, quod facultas ista durat etiam finito Capitulo, vsque dum suspendatur, cum priuilegium generaliter loquatur, & quoad vtriusque sexus personas. Aduertendum tamen, quod *Omnes alias personas prædict: ordinis & congregationis. scil. nouitios, donatos, & seruitores commensales, nuncios, & procuratores, qui eidem generali capitulo interfuerint, ab omnib. & singulis excõmunicationis, suspensionis, & interdicti censuris & ecclesiasticis pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, atque etiam ab omnibus quibuscũque enormibus peccatis, criminibus, & excessibus, etiamsi talia forent, propter quæ Sedes Apostolica meritò esset consulenda, salutari iniuncta pœnitentia absoluere, atque super irregularitatibus quouis modo & qualitercunque contractis, vel contrahendis cum eis, & eorum quolibet dispensare, necnon confessor idoneus ab ordine deputatus eisdem indulgentiã plenariam, & omniũ peccatorum remissionem singulis annis in eodem Capitulo intra viginti dies immediate sequentes, semel duntaxat impendere, & concedere potest.* Prout concessit Sixtus IV. ordini a Cisterciensi: circa quam concessionẽ aduertendum, quod licet in ea concedatur facultas ad dispensandum super irregularitatib. quouis modo, & qualitercunq; cõtractis, exceptæ debẽt cæteri irregularitates procedẽtes ex homicidio volũtario, mutilatione mẽbrorum, & bigamia. Nam in quacunque generali dispensandi concessione, semper hæc tria excepta intelliguntur, nisi expresse cõcedantur, quod dicit notandum b Collector priuilegiorum ordinis Cistertij.

l *In comp. Cistertij tit. Capitulum 7.*

a *Habet in c. compen. [illegible] capitulum [illegible] nerale [illegible]*

b *Tit. [illegible] solut. [illegible] verbo, [illegible] cidio volũtario.*

Aduer-

Aduertendum etiam, *Quod plenariam & perpetuo duraturam indulgentiam concessit Pius II. omnibus, & singulis dictæ congregationis professoribus, conuersis, & oblatis vere pœnitentibus, & confessis, qui eidem generali Capitulo, seu monasterio, in quo celebrabitur, interfuerint, nisi per hanc ad illicita committenda procliuiores reddantur.* Prout concessum est congregationi Montis c Oliueti. *Et eandem consequuntur monachi fratres, & conuersi congregationis, etiam à loco vbi Capitulum generale celebrabitur absentes, qui verè pœnitentes, & confessi pro eius felici successu preces ad Deum secundum ordinis statuta deuotè fuderint.* Prout viuæ vocis oraculo concessit Sixtus IIII. congregationi dictæ Montis d Oliueti, & his priuilegijs gaudent Mendicantes, & eorum priuilegiis gaudentes.

c Habet in eo compen. tit. capitulum genera. §. 9.

d Habet in eo. comp. §. 10.

ARTICVLVS V.

Quam auctoritatem, & potestatem habeant Capitula prouincialia patrum Mendicantium Indiarum.

RESpondeo dicendo (vt refert Veracruz in suo cōpendio priuilegiorum) *Quod potest diffinitorium Capituli prouincialis confirmare, vel cassare fratrem electum in Prouincialem, & ad acceptandum dictum officium censuris ecclesiasticis compellere. Et si contingat definitorium in partes æquales diuidi, tunc ab eodem definitorio vnus religiosus eligatur de dicta prouincia, & ea pars definitorii, cui talis electus adhæserit, Prouincialem casset, vel confirmet, prout videbitur expedire.* Ita concessit Clemens VII. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo. Pro cuius concessionis explicatione nota, quod nomine definitorij in hoc priuilegio venit vicarius generalis, qui ibi præest, & quatuor Definitores, quia sine capite nō potest esse definitorium. Et ad argumentum quomodo poterit tunc definitorium in partes æquales diuidi, respondeo, quod quando Vicarius, qui ibi præest, eligitur in Prouincialem, ne hæc concessio frustranea reputetur. Notandum est etiam quod licet iste frater, qui debet eligi quando definitorium se in partes æquales diuidit, appareat prima facie, quod debet esse filius prouinciæ: quia alius non dicitur de ista prouincia, sed de prouincijs Hispaniarum: at non debet intelligi, nisi de fratre assignato in hac prouincia, dato, non sit filius eius. Nam quando constitutiones Prædicatorum volunt facere hanc distinctionem, exprimunt, vt patet de Diffinitore Capituli generalis, & de socio eius, & habetur in constitutionibus e Prædicatorum.

e dist. 2. c. 5. n. 4.

Alia multa concessit Cardinalis à latere in Hispania, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio, auctoritate Apostolica Iulij III. Pontificis Maximi Ioannes Pogius nomine. *Concessit enim Capitulis, & congregationibus fratrum Prædicatorum, & fratrum Minorum, & fratrum Diui Augustini prouinciæ nouæ Hispaniæ, vt in quolibet Capitulo ex dictis ordinibus tres vel quatuor dictorum ordinum professores idoneos in confessores pœnitentiarios nuncupandos, qui omnes & singulos vtriusque sexus ad eos accedentes ab omnibus peccatis, à quibus locorum Ordinarii absoluere possunt, & super casibus eisdem Ordinariis reseruatis dispensare, ac vota, quæ ipsi ordinarij possunt commutare, possunt ipsi libere & licitè commutare, concessit hoc perpetuo, auctoritate Apostolica, & ad perpetuam rei memoriam.* Et notandum, quod quando Capitula prouincialia hoc faciunt, aduertatur, vt Prouincialis dictis confessoribus concedat omnimodam auctoritatem Adriani VI. & auctoritatē Clementis VII. & aliorum Pontificum, qui concesserunt indulta pro his partibus, & sic habebūt ampliorem potestatem illa, quam concedit Cardinalis supradictus: potest enim hoc facere Prouincialis, prout dicetur infrà f. De potestate autem, quam habet Capitula prouincialia Indiarum assignandi fratres in Curatos, satis diximus suprà in quæstione de beneficijs. Et de necessitate reiterandi Capitula, vide in tertio tomo agendo de reformatione.

f Infrà in q. de confessariis, quo ad potestatem absoluendi seculares.

QVÆSTIO XLII.

De celebratione diuinorum quoad officium diuinum in viginti vnum articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti vnum.

ARTICVLVS I.

Vnde habuit originem ritus, quem Ecclesia Romana seruat in officio diuino faciendo.

REspondeo dicendo, quod ritus illi, quos Ecclesia sancta Romana in diuinis faciendis, & horis canonicis dicendis obseruat, non sunt Papistarum inuentum, vt filius ille diaboli Lutherus asserebat, sed ab ipso mundi primordio originem traxerunt, & figuram. Vt sanctū Abel aliosque Prophetas, & Patriarchas omittendo, videre poteris in Dauide, qui vt summam erga omnium sanctorum Dominum ostenderet deuotionem, ac reuerentiam non solum ipse diuinis laudibus incumbebat, sed instituit Sacerdotes, Leuitas, ac cantores, cæterosque templi ministros in tanta copia vt vnaquaque hebdomada viginti quatuor essent assignati per vices suas, vt patet in multis locis veteris Testamēti, & in Paralipomeno a. Et in nouo etiam Testamento doctor gentium D. Paulus b hortabatur, inquiens, *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino.* Cuius vestigia sequutus eius discipulus D. Dionysius Areopagita (cuius

a Lib. 1. c. 23. & 24.

b Ad Ephe. c. 5.

scuitus discipulus fuit S. Eugen. Martyr primus Toletanæ Ecclesiæ Antistes) ait hanc esse SS. Apostolorum traditionem, prout in festo S. Eugenij, quod decima quinta die Nouembris agitur, refertur. Hanc etiam veritatem nos luculenter docet D. Clemens *c*, & doctissimus Dominus Martinus de Ayala de diuinis & Apostolicis traditionibus. Ait enim: Habet Ecclesia Dei per vniuersum mundum dispersa, quæ Christi non solum politia, sed sponsa est, præter Scripturam sacrã, & Sacramẽtorum traditiones sacrosanctas, ritus venerandos, consuetudinesque laudabiles ab ipsis primordiis per Christum Dominum, & Apostolos, aliosque ipsorum successores introductas, ac ab omnibus vniuersali consensu receptas, quibus salubriter regitur, prudenter ordinatur, recte in viam cœlorum erigitur. Multa in confirmationem huius catholicæ veritatis dicuntur in Concilio Agatensi *d*, & in Concilio Turonensi. Et vltra Basilium, Cassianum, Chrysostomum, & alios antiquos patres, aliqua de hoc modo definit sacrosancta Synodus Tridẽtina *e*. Debet ergo omnis orbis conformari ritibus Romanæ Ecclesiæ, tãquam matri, vt habetur in quodam canone, & probat Albertus Pigius & Soto *f*. Ad quam obligationem particulari præcepto voluit nos in sua regula Seraphicus pater noster Franciscus obligare. Et modo Pius V. & Gregorius XIII. in quibusdam constitutionibus, quæ habẽtur in breuiariis, & in missalib. omnes religiosos (quibusdam tamen exceptis) obligarunt, de quibus in hac, & in sequenti quæstione nobis erit sermo.

c Clemens de const. 1. ep. ft. maxime 3. 7. Ayala 1. p. ad prin. §. hubet.

d Agatens. c. 80. Turõ. can. 14.

e sess. 13. c. 5. sess. 24. can.

f Pigius li. 1. Ecclesiast. Hierarch. lit. 1. Sot. de iust. q. 5.

Et officium canonicarum horarum ex eo originem habuit. Nam aliqui Christiani desiderio, quo ardebant semper orandi, iuxta illud Redemptoris *g*, *Oportet semper orare, & numquam deficere*, & reputantes non posse eos id facere propter fragilitatem, & necessitatem humanam, diuidebant noctes in quatuor partes eo modo, quo milites eas diuidunt in quatuor vigilias, quæ ternis horis constabant: & vnaquaque earum orare, in singulis quidem tribus pronunciando singulos nocturnos, & in quarta laudes, vt D. *h* Isidorus & Thomas Vvaldensis declarant, imitantes Esdram *i*. Vltra dicta, quæ nocte faciebant, pronunciabant die primam, tertiam, sextam, nonam, vespertinum & completorium singulas earum separatis horis singulariter. Tum, quod iidem antiqui alij, aut aliter in vnaquaque noctium surgebant, adibantque Ecclesiam, vt simul orarent, prima quidem vigilia, quando plebs dormiebat, surgebãt soli clerici, qui tẽpestiue cubabant. Post vero mediam noctem clerici, & coniugati, soluti pueri, & puellæ, testante id Cosmo *k*. At postea refrigescente charitate, & crescente concupiscentia multa, & turpia in Ecclesiis in congregationibus nocturnis fiebant. Et factum est, vt pauci etiam clerici noctu dictas congregationes adirent, imo nec etiam Canonici Ecclesiarum cathedraliũ. Vnde in religionibus bene ordinatis ille mos vsque hodie perseuerat. Et religiosi, vt hæc conseruẽt, debent considerare quàm magnus erat ille ardor, quo ardebant Ecclesiæ primitiuæ fideles inseruiendo suo Creatori & Redemptori: quanta cura & solicitudine vigilabant die ac noctu, & quàm parum gaudebant hi qui iam suas horas absoluissent & ab obligatione eas dicendi iam soluti essent, & nunc plerique gaudemus, quanoque magis optabant reuerti ad orandũ, & colloquendum cum Deo, petendumque ab eo gratiam & opem quàm nos. Nos vero contra affligimur desiderio finis orandi, & horas recitandi, prout lamentatur Nauarrus *l*.

g Luc. 18.

h Isidor. li. 1. de diuin. offic. c. 23. Vvaldẽ de sacra. c. 24

i Esdra 2. c. 6

k Cosmus in pat qualiter hor. ver. officium.

l Nauar. de orat. c. 3. not. 3. n. 11 & c. 8 in f.

ARTICVLVS II.

Quomodo sit officium diuinum recitandum.

Respõdeo dicendo, quod Innocentius III. *m* in Cõcilio Generali districtè præcipit in virtute obedientiæ omnibus Prælatis, & clericis, seu personis ecclesiasticis, vt diuinum officium nocturnum pariter, & diurnum (quantum eis dederit Deus) studiose celebrent, pariter & deuote. Circa quam constitutionem est aduertendum, quod Leo X. prout refertur in *n* Supplemento, *Concessit quod fratres Minores dicendo horas canonicas, & alia officia diuina in choro, vel extra satisfaciant præcepto Capituli dolentes, de celebratione Missarum, de dicendo studiose pariter & deuotè, ac etiam regulæ suæ, etiamsi propter aliquam fatigationem, vel aliam causam dicant sedendo, aut deambulando, vel non integre verba proferendo, prout scripta sunt propter negligentiam, aut impertiam, aut malam pronuntiationem naturalem, propter defectum linguæ, seu alias qualitercunque horas imperfectè dicant, aut cum animi distractione, ac sensuum vagatione, dum tamen non ex malitia hæc faciant. Et similiter concessit quod cum talibus male pronunciantibus, vel alios supradictos defectus facientibus, dicunt officium diuinum, non teneantur reiterare ab aliis imperfectè dicta, aut ab eis non integrè audita propter distantiam localem, vel strepitum, vel aliam causam, sed satisfaciant præcepto Ecclesiæ, aut regulæ suæ, qualitercunque audiendo quæ alii debent dicere, præsertim in choro.*

m c. dolẽtes de celebr. miss.

n fo. 59. concess. 159.

Circa quas concessiones multa sunt notanda. Et primò notandum est circa illa verba, *Sedendo aut ambulando*, quod Episcopus Parisiensis Guiliel. in sua Rhetorica diuina ait proprium corporis habitum ad priuatum cum deuotione, & circa distractionem orandum esse sedere, & intuitu alicuius rei latere sinistro cor in eo residẽs, vnde manat omnis motus & inquietudo quiete fruatur. Cæterum cum corpus, quod corrumpitur *a*, aggrauat animam, & grata sit omnibus rebus varietas & fastidij expultrix, qua in recitãdo horas canonicas vsi sunt etiam fratres Aegyptij, vt significat Ioannes Cassianus *b*, non inutile erit, quãdoque geniculare, nõnumquã stare, aliquando sedere. Quin ait Nauarrus *c*, experientia reperisse deambulationem, etsi sæpe numero nocet prodesse quandoque, præsertim cum somnus impugnat, eleuatis tamen oculis in cœlum. Ex quibus videtur quod qui orat priuatim, etiamsi horas canonicas recitet, potest citra peccatum orare procumbens, iacens, vel recumbens, ambulans, vel quiescens, secundum Innocentium, & Hostiensem, præsertim si hoc fiat propter fatigationẽ, vel aliã causam, non tamẽ ex malitia. Si enim ex malitia hæc fiant distrahendo se ita, vt non habeant attentionem ad minus virtualẽ satisfaciendi, non satisfaciunt, & si malitia eorum fuerit quædam distractio voluntaria, & diuagatio mentis, non tollens prædictam intentionem, & attentionem, satisfaciunt, at minime merebuntur. Quod proh dolor frequentissime multi priuatim recitando facimus, & consequenter perdimus fructum meritorium, & satisfactorium earum horarum, quia per peccatum veniale nihil mereri possumus, cum per illud male mereamur, & vno codemque actu bene, & male mereri nequimus, prout resoluit Nauarrus *d*.

a Sapien. 7.

b Cassian. li. 2. de instit. canon. c. 11. & 12.

c Nau. de ora. c. 4. n. 23.

d Na in Mã. pag. 7. n. 2.

Ex quibus infertur primò, quod concessio supradicta Leonis X. ibi, *Sedendo aut ambulando*, non includit aliquod priuilegium secundum eundem Nauarrum *e*. Secundò infertur intelligentia ad illa verba eiusdẽ concessionis, ibi, *Dum ex malitia hæc non fiant*. Quod scilicet, sint intelligenda de malitia voluntaria, per quam perditur attentio ad minus virtualis satisfaciendi præcepto recitandi horas canonicas, nõ autem de malitia nõ tollente prædictam attentionem. Non obstante enim ipsa licet recitans minime mereatur, dicto tamen præcepto satisfacit. Et in concessione Leonis X. tantum conceditur, quod satisfaciat præcepto, non autẽ quod meritum consequatur.

e Na. de orat. c. 19. n. 85.

Circa eadem verba, ibi, *Sedendo, vel deambulando*, dubitatur, vtrum se vestiendo recitans horas canonicas satisfaciat. Et licet D. Antonius *f* dicat eos esse dignos reprehẽsione, & vix satisfacere præcepto, quia ex professo se immiscẽt actib. ab attentione auertentibus. Quæ ratio videtur cõcludere, idem esse dicendũ de his, quos passim videmus recitare horas colligendo herbas, rosas, vuas, instruendo ignem, pectendo caput, manus ac faciem lauando, calamos ad scribendum aptando, & id genus alia faciendo. Attamen contrarium ab omnibus obseruari videmus. Quis enim non aliquando recitando se scalpit, aut ad pulicem pungentem manum

f D. Ant. 2. p. tit. 9. c. 3. §. 3. ver. tertia negligentia.

num, porrigit, non tendit oculos ad viridarium, & deambulans in margine fontis fluuij, vel ripæ non prospicit illa, gaudet vtque raucum per lenta murmur saxa ciet, vt inquit Poeta à D. Hieronymo citatus *g*? Secundo totus fere mundus credit, & seruat id, vt ait Caietanus, non peccare recitantes, dum se induunt, dummodo pro viribus, recitandis attendant. Et Ioannes Maior ait, quem posse iuste exuendo se, recitare, cum non agat actum repugnantem actuali horarum attentioni; sicuti deambulatio non est actus contrarius dictæ attentioni, prout dictum est in superioribus. Ex quibus colligitur, quod si sint actus contrarij dictæ attentioni, minime satisfaciunt eos facientes recitando, cuiusmodi sunt surgere de lecto, induere, & calciare se valde festinanter, magna attentione instruere focum, & præparare libros. Quorum actuum certa regula minime potest constitui ideo arbitrio boni viri relinquendum est, quando sunt actus repugnantes attentioni, vel non, iuxta iuridicam *h* doctrinam. Cuius muneris erit non solum naturam operis exterioris, sed etiam modū & habilitatem agentis considerare. Posset etiam quis induēs vestem, ita esse intentus recitationi præfatæ, vt non solum satisfaceret, sed etiam vt omnino non peccaret: & è contra, ita esse intentus ambulationi, aut indutioni (vt ita dicam) non solum non satisfaceret, sed etiam peccaret. Et tales circumstantiæ possunt interuenire vt non solum satisfaciant sic recitantes debitam attentionem habentes, sed etiam mereantur id in statu gratiæ faciendo, prout concludit doctissimus *i* Nauarrus, vnde infertur intelligentia ad concessionem Leonis X. quod scilicet, tales circumstantiæ possunt interuenire in mentis distractione, & sensuum vagatione, vt non solum non peccent fratres horas canonicas recitantes, sed etiam mereantur si in statu gratiæ id faciant. Quod, vt clarius pateat, exemplo illustratur. Verbi gratia, quando aliquis vir spectatæ authoritatis peruenit ad finem alicuius horæ visitaturus, aut interrogaturus horas canonicas recitantem, quam horam non potest finire, & simul, vt decet illum recipere, nisi recitet componendo se, simul capillos, pileum, vestem, calceos, & alias vestes mutando. Hoc enim casu non videtur peccare, modo conetur mediocriter ad recitationem attendere. Alio exemplo hoc ipsum declaratur. Verbi gratia, quando aliquis, lecto absque culpa incumbens ad celebrandam Missam publicam, hora insolita vocetur, & recitare vsque ad primam inclusiue, & pergere ad eam celebrandam tempore opportuno nequeat, nisi surgendo, vestiendo, & calceando se, & alia ad id præparatoria faciendo recitet: nam in hoc casu id absque peccato facere poterit.

g c. nunquam de consec. 5. Caiet. 2. 2. q. 83. art. 4.

h ca. cum sit de offi. deleg. l. 1. ff. de iur. deli.

i Na. de orat. cap. 13. n. 49.

Circa eandem concessionem ibi, *vel non integre verba proferendo*, Nota quod non satisfaciunt præcepto recitandi horas canonicas hi, qui dum cantant, aut recitant, omittunt tantam partem versuum, vel psalmorum, vel deglutiendo, corrumpendo, vel syncopando verba, syllabas, vel literas, adeo quod ex ita omissis, vel corruptis fiet pars notabilis horæ. Qui enim id faciunt, non recitant eas integras, iuxta decreta *k* Concilij Romani, & Concilij Viennensis, quæ grauissime hæc reprobarunt, & maximè reprobauit statutum *l* Ecclesiæ Gallicanæ, dicens non debere nos recitare horas canonicas pronunciando in gutture, aut inter dentes deglutiendo, aut syncopando dictiones. Quod visione quadam optime confirmat Diuus Antoninus *m*. Ex qua doctrina infertur intelligentia ad verba proposita dictæ concessionis Leonis X. quod scilicet, non sint intelligenda de omittentibus partem notabilem, in his siquidem non militat ea ratio, quæ militat in parte non notabili, nam priuilegia sunt restringenda, & non amplianda in his quæ possunt esse occasio peccandi. Et si dicatur, quod secundum hoc nihil proderit hoc priuilegium, contra tradita in iure *n*; respondetur, quod licet hoc priuilegium nihil concedat vltra ius, multum tamen confert ad pellendos scrupulos, & alios effectus in eo contentos, prout notat Nauar. *a* Quod satis sentit Collector *b* priuilegiorum Mendicantium, qui recitans supradictum priuilegium, ait in margine, pro fratribus scrupulosis. Secundo respondet idem Nauarrus *c*, quod hoc Priuilegium prodest ad tollendam obligationem, qua religiosi nonnunquam obstringi possunt, ad supplendum sub pœna peccati venialis aliquos defectus, qui solum peccatis venialibus committūtur. Pro qua intelligentia facit, quia hoc priuilegium non excusat à peccato veniali eos qui committunt defectus in eo contentos; solum enim conceditur in fauorem recitantis, vt non obstantibus dictis defectibus videatur satisfacere decreto Capituli, *dolentes*, etiamsi eos postea non suppleat, quod clarius articulo sequenti patebit.

k c. dolentes de celebr. miss. c. 1. eod. tit.

l Tit. qualiter hora di extra chor.

m Ant. 2. p. ti. 9. c. 1. 3. § 30. col. 3.

n c. in his de priuil.

a Nauar. de orat. cap. 13. num. 17.

b Collect. tit. officium diuin. 1. § 8.

c Nauar. vbi sup. num. 18.

Circa eandem concessionem in quantum dicit, quod recitans horas canonicas, *non tenetur recitare ab aliis imperfecte dicta*. Nota, non esse vtilem repetitionem aliquorum scrupulosorum, qui quasi murmurando supplent in choro, vel extra chorum principia horarum capitularum, & eorum quæ de consuetudine vnus solus dicit: imo talis repetitio à viris doctis, & timoratis superflua, & superstitiosa reputatur, & peccatum inquietans intellectum dicitur, cum sit maius Dei obsequium audire illa deuote, humiliter, & tranquille, prout aiunt Paludanus *d*, & alij, quos refert & sequitur Nauarrus, qui ait, quod non est tam vtile recitare priuatim prius in domo, aut in Ecclesia ea quæ postea canenda & dicenda sunt communiter in choro eo prætextu, quod ea recitatio communis, vel cantatio, sæpe fit minus attente, quia partem attentionis adimant aliena errata, partim propria, partim quod dictum ab vno non satis auditur ab aliis, partim colloquia, aut nimis posterus vnius, vel alterius aggressus, aut tardus ingressus, aut id genus alia. Et quod interdum damnosum probatur. Nam qui priuatim recitant horas, vt plurimum non curant satis circumspecte eas recitare, eo quod iterum eas sunt recitaturi, & postea eas recitantes minus attendunt eis, eo quod iam semel dixerint. Ex qua doctrina colligitur supradictam concessionem Leonis X. nullum continere priuilegium, sed tantum fuisse impetratam ad pacandas scrupulosas, & timoratas conscientias fratrum.

d Palud. in 4. d. 45. quæst. Nau. de orat. cap. 10. nu. 4. num. 45.

ARTICVLVS III.

Vtrum satisfaciant fratres officio Diuino, supplendo postea defectus.

RESpondeo dicendo, quod qui contrahunt syllabas, & dictiones deglutiunt, & suos versus incipiunt, antequam hi, quibuscum recitant, suos absoluant grauissime peccant, & etiam quæ recitant cum his, qui toties hoc faciunt, vt iudicio boni viri fiat notabilis confusio, mortaliter peccant, quamuis qui parum, nonnisi venialiter, prout tradit Nauarrus *e*. Quod intellige, si hoc faciunt sine proposito iterum recitandi, & de facto non recitant. Vnde Sixtus IIII. *f* *Concessit omnibus fratribus Minoribus non valentibus persoluere diuinum officium bene ac diligenter in choro, prout tenentur, quod si per defectum visus, vel auditus aliquid prætermiserint, non teneantur illud omissum iterum persoluere, sed dicant vnum psalmum in fine horarum, & hoc sufficiat eis.* Et Innocentius *g* VIII. *Concessit, quod quando fratres Minores aliquid dimiserint de diuino officio, non ex dolo, possint supplere cum aliquo psalmo, vel dicendo orationem Dominicam, vel Aue Maria, & idem ad litteram reperitur concessum per Alexandrum* VI. *h* Et notanda sunt illa verba, *non ex dolo*: nam secundum ea est intelligendum, & restringendum priuilegium Sixti IIII. quod scilicet, fratres, qui ob defectū auditus dolo, & lata culpa aliquid prætermiserint, non possint illud supplere cum psalmo, aut dicendo orationem Dominicam, vel Aue Maria. Et hoc etiam modo est intelligenda concessio Leonis X. *i* qua *Concessit, quod quicumque dixerit post quamlibet horam diei infra scriptam orationem, & in fine illius vnum Pater noster, & Aue Maria, pro fœlici statu suæ Sanctitatis, & Ecclesiæ sanctæ Dei, consequatur plenariam remissionem omnium defectuum in illa hora humana fragilitate commissorum*. Nam aduertendum est, quod dicit humana fragilitate, & non humana malitia, & dolo. Oratio autem quæ dici debet, est sequens. *Sacrosanctæ atque indiuiduæ Trinitati,*

e Nauar. in Man. 6. n. 11.

f Habetur in li. monu. in 1. impre. fol. 62. & in 2. fol. 9. concess. 98. & in sup. f. 100. vsque 383.

g in 1. impr. fol. 66. concess. 249.

h Habet in suppl. fol 99. concess. 362.

i Habet. in suppl. fol. 6. concess. 169.

crucifixi Iesu Christi Domini nostri humanitati, & Beatissimæ, ac Gloriosissimæ Virginis Mariæ fœcunditati, sine integritati, & omnium Sanctorum vniuersitati, sit sempiterna laus, honor, virtus, & gloria ab omni creatura, nobisque remissio peccatorum per infinita sæculorum sæcula, Amen. Et beata viscera Mariæ Virginis quæ portauerunt Christum Dominum. Et idem Leo X. *k* ampliando prædictam gratiam *Concessit, quod non solum sufficiat suprascriptam orationem dicere pro supplemento vnius horæ, quando dicitur pro se sola, sed etiam omnium horarum, quæ dicuntur semel, siue vno contextu, licet aliquod paruum interuallum inter vnam & aliam fiat.* Et supradicta priuilegia dicit Nauar. *l* esse intelligenda de parte non notabili, & quando tam exiguum est, quod omittitur, quod licet omitteretur cum culpa, & non suppleretur, non imponeret necessitatem repetendi sub pœna peccati mortalis. Et ita ait Nauar. *m* quod caueant fratres, qui dicta concessione vti voluerint, ne sit eis occasio negligentius horas canonicas recitandi.

k Habe. in supp. fol. 61. conf. 268.
l Nauar. de orat. cap. 17. num. 84.
m Na. vbi su. num. 89.

ARTICVLVS IV.

Vtrum officium diuinum possit dici mentaliter.

REspondeO dicendo, quod Leo *n* X. concessit, *Vt ne fratres Minores mutuo se impediant in officio diuino, aut aliis sint fastidiosi quod illa quæ in ordinario iubentur dici secrete sub silentio tam in horis canonicis, quam etiam in Missa, non teneantur proferre vocaliter, sed satisfaciant dicendo mentaliter, aut legendo inter se librum, quia aliqui deuotius sic dicunt, & absque impedimento & fastidio illorum, & quod eodem modo possit facere, qui solus dicit officium per se, cum prolatio verbalis sit præcipue, vt ab aliis intelligatur.* Circa quam concessionem in quantum dicit, quod mentaliter possunt fratres dicere illa quæ sub silentio sunt recitanda, est notandum secundum Nauarrum *o*, in hoc non esse priuilegium, quatenus continet sufficere, dicere horas canonicas absque expressione vllius verbi, quod audiri possint ab alio, licet contineat priuilegium, quatenus dicit sufficere dicere mentaliter absque vlla voce secreta, vel publica. Nam omnis oratio publice, aut secreto dicenda requirit verba saltem secrete inter dentes & labia formanda: omnes enim canones, & statuta breuiariorum decernunt, vt horæ dicantur, & nulla quod mente tantum concipiantur.

n Habetur in suppl. co. 59. conc. 70.
o Na. de orat. c. 19. nu. 88.

ARTICVLVS V.

An fratres possint officium diuinum mutare, ratione alicuius negotij, aut occupationis magnæ.

RespondeO dicendo, quod Leo X. *Concessit fratribus Minoribus, vt possint officia feriarum, quæ sunt prolixiora, anticipare diebus, quibus sunt otiosi, & officia festiua, quæ sunt breuiora, reseruare in eos dies, quibus credunt se esse occupatos concionibus, & confessionibus, modo id non faciant in fraudem, sed ad melius studendum, & prædicandum, & confessiones audiendum.* Quod ait Nauarrus *a* non esse priuilegium, cum quasi simile, & tantundem concessum sit à iure communi. Secundum enim legem ordinariam cum superuenerit aliqua occupatio subito, vel eo modo, quo non potest ei prouideri, neque omitti sine scandalo, aut peccato, est iusta causa non recitandi horas canonicas, secundum Henriquum de *b* Gandauo, cui suffragantur Maior, & Syluester. Vt si occurreret necessitas subito horas omittendi ad pacificandum populum rixari volentem, aut necessitas habendi concionem, quæ nonnisi magno cum scandalo omitti potest. Et idem indicat Nauarrus de confessariis audientibus confessiones septimana sancta, aut tempore talis Iubilei, ad quod quærendum oporteat quem omnium in omnes vna hebdomada confessiones audire. Hi enim secundum Nauarrum recitando horas canonicas maiores citrà preces excusarent à minoribus ab officio defunctorum, à cantico graduum, & Psalmis pœnitentialibus, etiamsi ad ea recitanda priuatim tenerentur. Quin & tanta posset occurrere necessitas, vt merito excusarentur à maioribus, & fortiori ratione satisfaceret is, qui sciens se die sequẽti occupatissimũ fore, anticiparet eas in vespere præcedẽti. Quod ipsum dicit Nauarr. de illo, qui prælectionẽ habere deberet illo die in cõcursu publico aliorũ candidatorũ, & deberet defendere aliquas cõclusiones, quod vt debite fieri & plurimũ Reipublicæ, vel ipsiusmet priuatæ personæ interesset, & studium in id necessarium recitationem officij non compateretur. Ex quibus constat, hoc priuilegium parum, aut nihil concedere. Et ad hunc modum est accipienda alia concessio facta ab Eugenio IIII. anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo sexto, congregationi sanctæ Iustinæ, & à Iulio II. anno Domini millesimo quingentesimo septimo, congregationi Camaldulensi, & à Leone X. anno Domini millesimo quingentesimo decimo tertio. *Quo scilicet fratres in officiis monasteriorum occupati, ideoque in choro interesse nequeuntes, aut qui alias non docti sunt, aut minus experti, vt officium diuinum commode dicere possint, dummodo in sacris non sint ordinibus constituti, licet professionem emiserint, ad persoluendum integre diuinum officium non teneantur, sed Prælati consideratione subditorum, vltra officium Beatæ Virginis, ad quod obligatos remanere Summus Pontifex voluit aliquid aliud dicendum illis imponere possint quod cum animi alacritate persoluant.* Hoc enim priuilegium nullum est, si occupatio & ignorantia, & imperitia ita dictos fratres premit, vt ab recitando officio diuino sint exempti. Et similiter explicandum est priuilegium concessum à Clemente VII. societati clericorum S. Syluestri, & Sancti Andreæ de vrbe, qui alias Theatini nuncupantur, vt refertur in *c* compẽdio Diui Hieronymi, *dicente quod fratres prædicationi verbi Dei, audientiæ confessionum, & sacræ Theologiæ, & sacrorum canonum studiis insistentes ad suam, & animarum fidelium vtilitatem, & qui occupantur infirmitate propria, aut infirmorum fratrum curatione, satisfaciant pro horis canonicis recitando certum numerum psalmorum per priorem eis assignandorum, numero non minus septem aut sex cum deuotione, aut orationem dominicam septies, & Symbolum Apostolorum bis, grauiter autem ægrotantes orationem dominicam septies in die recitantes, septem horis canonicis similiter satisfaciant.* Et similiter explicandum priuilegium Leonis X. *d* de antepositione horarum, & postpositione propter aliquas occupationes. Et aduertendum, quod Innocentius VIII. *e concessit, quod fratres Minores professi nescientes per se plene persoluere officium diuinum, non teneantur ad id, sub pœna peccati mortalis, donec sciuerint illud, dummodo faciant quod in se est, & dicant sicut sciunt, & vltra dicant horas fratrum laicorum.*

a Na. vbi s. in fin.
b Gandauo. quodl. 15. q. 10. Maior in 4. d. 12. q. 6. ca. 4. Syl. ver. hora. qu. fin.
c In compend. Hieronymi. f. 103. §. 70.
d Habetur in suppl. fol. 62. concess. 128.
e Habetur in l. monu. ordi. f. L. 65. in 1. impre. § in 2. fol. 96. concess. 156. & in suppl. f. 100. concess. 373.

ARTICVLVS VI.

An religiosi recitantes horas canonicas ex libro lucrentur indulgentias.

RespondeO dicendo, quod Leo *f* X. *concessit fratribus Minoribus, qui recitauerint suas horas ex libro, vt lucrifacerent indulgentiam medietatis peccatorum, quæ die, quo sic dixerint officium, perpetrauerint.* Ex hoc est mere priuilegium, & iure optimo concessum, cum melius sit dicere horas canonicas ex libro, quam memoriter. Sed contra hoc facit: nam ad contemplandum Deum, & diuina, mens recitantis memoriter videtur esse magis libera, & minus occupata, & ita paratior ad maiorem attentionem. Sed responderi potest, quod licet hoc respectu melius sit recitare memoriter, quam ex libro, aliis tamen est melius, puta indoctis, recitare ex libro. Tum, quia recitans multa memoriter distrahitur facilius ad extranea, quam ex libro recitet, præsertim si est indoctus non intelligens ea quæ recitat. Tum quia nonnihil colligitur ex lectione ad habendam attentionem ad minus verbalem, respiciens verba, & eorum ordinem. Quare Nauarrus *g* inquit ipsum experientia recepisse sibi melius esse recitare partim legendo, partim vero memoriter, Necessitas enim, vel propositum recitandi semper legendo vel semper memoriter id faciendo attentionem actualem impedire solet. Item Alexander *h* VI. concessit *omnibus dicentibus in hymnis Beatæ Virginis, Quem terra pontus, &c. Et, O gloriosa Domina, &c. Versum, Maria*

f Habet. in suppl. fol. 94. conce. 298.
g Nauar. de orat. c. 19. n. 88. conc. 10.
h Habetur in lib. mon. 1. imp. ef. fol. 66. & in 2. fol. 30. concess. 170.

mater

mater gratiæ, decem annos indulgentiarum pro qualibet vice. At hac concessione non possunt modo frui religiosi obligati ad recitandum horas canonicas, iuxta ritum breuiarij Romani reformati. Ad cuius breuiarij maiorem obseruationem ordinatum est à Pio V. Pontifice Maximo, vt nihil possit addi, neque minui, vt statim declarabitur. Ex quibus constat, quod cum in dictis hymnis talis versus minime contineatur, minime etiam sit addendus.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati possint dispensare cum fratribus infirmis in officio diuino recitando.

i Habetur in suppl. fol. 59. concess. 171.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. i *Quia fuit sibi expositum, quod aliqui fratres scrupulosi, quando sunt infirmi, fere nunquam possunt, nec sciunt se determinare, quando licite possunt dimittere dicere horas canonicas, concessit quod siue propter febrem, aut dolorem intensum, vel aliam infirmitatem fratres fuerint grauati, satisfaciant dicendo pro horis canonicis psalmos, hymnos, Pater noster, Aue Maria, vel alia iudicio Prælati, seu præsidentis loci, aut conuentus assignanda.* Et hoc quando medicus corporalis (si commode potuerit haberi) dixerit esse nociuum infirmo, excusat à recitatione horarum, secundum Innocentium. Quod non k de quacunque ægritudine est dicendum, sed de illa tantum, quæ ægrotanti pronunciatio horarum directe, aut indirecte obest notabiliter. Et est aduertendum, quod est aliquis morbus, quo excusamur ab horarum recitatione, vsque ad meridiem, aut vesperas, & non tota die: qualis est febris tertiana, aut quartana statim à meridie cessans, ita vt medici docti & probi iudicio non noceat ægrotanti illa horarum pronunciatio. Dixi, probi, quia nonnulli ita sunt faciles in absoluendo ægrotos ab obligatione, & legibus Ecclesiasticis, imo & ab ipsius Dei præceptis, ac si earum ipsimet essent autores. Vnde ait Ambrosius a, Contraria sunt diuinæ conditioni præcepta medicinæ, quæ à ieiunio reuocãt, lucubrare non sinunt, ab omni intentione meditationis adimũt: itaq; qui se medicinis dederit, seipsum sibi abnegat. Et ille ægrotus, qui potest serio loqui, & alia negotia profana tractare cum suis amicis, ab horarum recitatione minime excusatur, cum hoc non sit illo facilius, prout aduertit b Nauarrus. Vnde videtur parum, aut nihil concedere priuilegium supradictum, cum non libere concedatur Prælatis autoritas ad dispensandum in supradictis, sed tunc quando medicus corporalis (si commode haberi potest) dixerit esse nociuum infirmo recitare. Vnde ad alia copiosiora priuilegia deueniendum est, scilicet, ad concessionem Eugenij IIII. *qua concessit, quod quilibet pro tempore Abbas, Prior, siue Prælatus quorumlibet monasteriorum congregationis sancti Benedicti Hispaniæ, possunt libere dispensare cum omnibus & singulis præsentibus, & futuris monachis quorumcunq; monasteriorum huiusmodi, qui sine tædio non possunt dicere horas canonicas, quod tempore infirmitatis, vel postquam conualuerint loco horarum, ac officiorum, ad quæ alias tenebantur, dicant aliquid certum ad arbitrium ipsorum ministrorum, & non teneantur ad illud officium canonicum. Ac cum Prælatis ipsis simili modo, quilibet presbyter monachus per quemuis eorum eligendus etiam dispensare possit.* Et eandem concessionem pro infirmis & senibus fertur concessisse Martinus V. fratribus sancti Hieronymi, prout habetur in Compendio c Mendicantium.

k Innoc. in c. ad nlib. Mig.

a c. contraria de consec. d. 5.

b Nauar. de orat. cap. 10. n. 2. cum seq.

c §. 10. 11.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum itinerantes fratres possint recitare horas canonicas non per breuiarium, quo astringuntur eas recitare.

d In 1. imp. fol. 55. & in 2. fol. 138. concess. 505.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius d IV. prout habetur in libro Monumenta ordinum, *concessit fratribus Minoribus, vt quando ratione itineris, vel alterius rei causa extra conuentus seu loca sua quemlibet, vel quoslibet eorum contigerit degere, possint diuinum officium fratres cum fratribus, aut simul cum aliis regularibus personis, vel quilibet separatim facere alio quam Romano ordine placuerit. Et quod id sufficiat ad persoluendum debitum, ad quod fratres ratione regulæ tenentur, nec alterum proprium officium dicere teneantur.* Sed videtur hoc priuilegium esse derogatum per constitutionem Pij V. datam Romæ apud Diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo, octauo idus Iulij, Pontificatus sui anno tertio, qua præcipitur Regularibus, vt breuiario Romano reformato per Concilium Tridentinum vtantur, & vt nullo alio possint vti, nec ipsi aliquid addere, vel minuere. Et addit: *Ac etiam abolemus quæcumque alia breuiaria, vel antiquiora, vel quouis priuilegio munita, vel ab Episcopis in suis diœcesibus promulgata, omnemque illorum vsum de omnibus orbis Ecclesijs, monasterijs, conuentibus, militiisque, & ordinibus, & locis virorum vel mulierum etiam exemptis, in quibus alias officium diuinum Romanæ Ecclesiæ ritu dici consueuit, aut debet, illis tamen exceptis quæ ab ipsa prima institutione à Sede Apostolica approbata, vel consuetudine, quæ vel ipsa consuetudo ducentos annos antecedat, aliis certis breuiariis vsos fuisse constiterit.* Quæ constitutio est consideranda ibi, *omnemque illorum vsum*. Per hæc enim verba videtur, quod non possunt fratres vti dicto priuilegio. Sed respondeo, contrarium esse tenendum. Nam etiam si Pius V. supradicta præciperet, reuocando ibi omnia priuilegia in contrarium, hoc debet intelligi, quando semper relinquitur vsus dicti breuiarij, at non quando virtute alicuius Priuilegij particularis causa legitima concurrente dispensatur, vt per aliud aliquando breuiarium possint horæ canonicæ recitari. Ex quibus infertur priuilegia relata in articulo superiori concessa infirmis, & senibus minime esse per dictam constitutionem reuocata, cum ipsa dentur in casibus particularibus iustis causis ea petentibus. Aduertendum insuper, prout in nostra summa confessorum late dixi, quod etiamsi in dicta constitutione, & in alia Gregorij XIII. quæ habetur in officiis Hispaniarum in breuiario contentis præcipiatur, vt ordo breuiarij minime immutetur: non tamen erit peccatum mortale duabus, aut tribus vicibus hunc ordinem mutare recitando de feria, aut de sancto in diebus, in quibus de ipsis minime celebratur. Erit tamen peccatum mortale id sæpe sæpius facere, cum recitans deficiat notabiliter ab vnitate & conformitate, quam vult Summus Pontifex adesse in horis canonicis recitandis. Quæ vnitas maxime fuit commendata in Concilio e Toletano quarto, & vndecimo, iuxta quam doctrinam debet explicari, quod absolute sine aliqua limitatione concedit Pater Medina in sua instructione confessorum.

e Conc. Tol. 4. ca. 2. & 11. cap. 3. Medina in sum. fol. 105.

ARTICVLVS IX.

Vtrum socius religiosi possit recitare horas canonicas iuxta priuilegium concessum dicto religioso.

RESpondeo dicendo, quod religiosus dispensatus, vt possit recitare horas canonicas breuiario breui, aut recitare ante tempus, potest recitare cum socio: ita vt dictus socius possit vti tali priuilegio, & satisfacere suæ obligationi. Et probatur, nam tale priuilegium extenditur ad socium, vt tenet, & probat Henriquez f. Quod probat argumento priuilegiorum, & lucrorum, quæ in contractu Societatis obueniunt. At hoc fundamentum non omnino concludit, vt vniuersaliter talis opinio, vt vera recipiatur. Nam lucra obuenientia in contractu Societatis ideo veniunt, quia ex voluntate contrahentium constat voluisse eos hac conditione contrahere: at quis vnquam audiuit priuilegium regale vni ex sociis quæsitum alteri socio conuenire. Vnde reciperem ego opinionem Henriquez casu, quo priuilegium alicui concessum esset aliquo modo frustratorium, si socio non cõmunicaretur. Velut si alicui ratione senectutis, aut necessitatis alicuius concederetur priuilegium recitandi horas canonicas per quoddam breuiariũ trium lectionum, intelligens ipse concedens ipsum per se solum minime horas canonicas etiam per breues sine socio, nisi cum maxima difficultate posse persoluere.

f Henriq. l. 7. de indulg. cap. 3. num. 4.

Nam hoc casu sicut priuilegium concessum vni ad suum correlatiuum extẽditur, iuxta tradita à Nauar. g & à Didaco Perez: ita hoc priuilegium datum alicui seni cæcutienti ad suum præsumptum correlatiuum, scilicet socium sine quo non potest decenter, & vt decet recitare, extenditur, aliàs priuilegum esset inutile, cum ipse difficile posset inuenire socium, qui cum ipso vellet orare, si recitando cum eo non adimpleret suam quoque obligationem. Et certe priuilegium contra ius commune datum in aliquo debet verificari: quo dato, in aliis debet restringi, iuxta tradita à Rebuffo a, & à Mandosio, & à Nauarro. Ex quo concluditur supradictum priuilegium extra supradictum casum non esse protelandum. Vt verbi gratia, si priuilegiatus posset sine aliqua necessitate eligere quemquam socium, vt recitando secum à recitatione horarum canonicarum per breuiarium nouem lectionum liberaret. Et confirmatur. Nam dispensatus ad ordines intelligitur ad minores: quia in hoc casu potest dispensatio verificari, & ideo cum sit contra ius, ad alium casum minime est extendenda.

g Nau. in c. 3. nu. 47. Perez in l. 3. & sin. ro. prin. tit. 1. lib. 6. ord.

a Rebuf. in praxi benefic. tit. dispen. ad plura nu. 64. Mando. in re. de idoneit qu. 7. num. 1. & reg. 8. Nau. c. 14. n. 79. & ordni not. 9. num. 7.

ARTICVLVS X.

An religiosus liberatus propter eius infirmitatem à recitatione horarum canonicarum, sit etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte quam potest recitare.

Respondeo dicẽdo, quod Gerardus b tenet, non esse exemptum ab earum auditione, si haberet, qui eas recitaret. At contrarium est tenendum cum Innocentio c. Iure enim communi cauetur, vt horas pronunciẽt clerici, non autem, vt audiant: laici vero, vt audiant, & non vt pronunciẽt, vt singulariter notauit Paludanus d. Quantũ vero ad alteram partem propositam in articulo quæstionis dico valere, quod non excusantur à parte quam cõmode possunt recitare: sicut excusatus ab aliquibus diebus Quadragesimæ ieiunandis, non excusatur à parte quam potest ieiunare. Sed in nostro casu cõtrarium est dicendum, alioquin nullus infirmus, cæcutiens, aut aliquo modo impeditus, qui aliquanto tempore consueuit recitare, excusaretur, quandoquidem vix vllus talis est, qui aliquam partem horarum memoriter dicere nequeat. Præterea, quia præceptum obligans ad aliquid certo modo faciendum, non obligat ad quamlibet partem eius eo modo quo fieri potest faciendam; vt præceptum eundi Romam, non obligat impotentem ad eundum vsque ad medium itineris, si possit, secundum mentem omnium Doctorum e. Nec qui tenetur audire Missam totam in die festo tenetur audire partem eius, quando totam minime audire potest. Et ratio horum est, quia non hoc intendit Legislator siue præcipiens. Vnde in proposito ille qui propter infirmitatem non potest & excusatur à recitando officio diuino, licet posset aliquam partem eius commode recitare, ad ipsius recitationem minime tenetur: quia ad hoc non fuit intentio Legislatoris illum obligare; vt explicat Nauarrus f. At obligatus ad ieiunandum totam Quadragesimam non potens eam totam ieiunare, non excusatur à parte, quam commode potest, cum Legislator hoc intenderit. Sed dices: ex quo colligitur talis intentio. Ad hoc respondeo, quod colligitur ex eo quod perplexitas in lege diuina, & humana est euitãda. Et si Legislator obligans ad eundum Romam, & ad totam Missam audiendam, & ad horas canonicas recitandas vellet impotentes hæc efficere, ad partes quas possent teneri, certe perplexitas esset maxime intricabilis, cum nemo posset facile decernere, quas partes posset & quas non. At in præcepto ieiunandi hæc perplexitas moraliter loquendo non consistit, cum facile quis posset cognoscere experientia teste, non posse totam Quadragesimam ieiunare, ac partem sic arbitrio medici corporis, & spiritualis compensandam. Ex quibus colligitur explicatio ad supradicta priuilegia, scilicet, quod illi, cum quibus dispensatur, vt horas canonicas minime teneantur recitare, quia commode propter eorum infirmitates id minime possunt efficere, ab earum recitatione omnino liberantur, etiamsi aliquam earum partem possent commode persoluere.

b Gerar. de assidui. oran.

c Innocent. in c. 1. de celeb. Miss.

d Pal. in 4. d. 15. q. 5. a. 5.

e DD. in cap. cum dilect. de dol. & contu.

f Nauar. de orat. ca. 10. à nu. 9. vsq. ad nu. 18. in fine.

ARTICVLVS XI.

Vtrum possint Prælati regulares mutare aliquid addendo vel minuendo de officio diuino.

Respondeo dicendo, quod glossa g quædam communiter recepta dicit, posse Episcopos in suis diœcesibus nouam formam pronunciandi horas canonicas inducere, & per consequens possunt addere & minuere. Sed Pius V. in constitutione superius allegata hanc autoritatem Episcopis abstulit in hunc modum, *Omni itaque alio vsu quolibet, vt dictum est, interdicto hoc nostrum breuiarium, hanc precandi psallendique formulam, in omnibus vniuersi orbis Ecclesiis, monasteriis, ordinibus & locis, etiam exemptis, in quibus officium ex more & ritu Romanæ Ecclesiæ dici debet aut consueuit salua prædicta constitutione & consuetudine prædictos ducentos annos superante, præcipimus obseruari: statuentes breuiarium ipsum nullo vnquam tempore, vel totum, vel ex parte mutandum, vel aliquid addendum, vel omnino detrahendum esse.* Hæc Pius V. Vnde infertur, quod quoad nostram religionem Minorum, & ad alias, quæ per breuiaria vltra ducentos annos composita non recitabant, reuocatum est iam ex parte priuilegium Leonis X. *Qui concessit quod Capitulum generale dumtaxat habeat facultatem declarandi dubia, quæ occurrerint circa officium diuinum, & ordinandi, & addendi, & mutandi quidquid videbitur pro fratribus expedire tam in regulis, quam in kalendario.* Dixi, *ex parte*: nam iam non habent autoritatem aliquid immutandi minuendo, aut addendo, prout dictum est in constitutione Pij V. Habent autoritatem declarandi dubia, sicut Doctores interpretantes iura: nam licet ipsis non concedatur autoritas ad aliquid ipsis addendum, aut minuẽdum, cum non sint Legislatores, habent tamen autoritatem ad doctrinaliter interpretandum. Vnde venit explicandum aliud priuilegium h Leon. X. in quo concedit, *Quod ministri fratrum Minorum in singulis Capitulis prouincialibus respectiue possint de consilio definitorum nominare duos vel tres fratres, qui sic nominati possint ordinare vnum kalẽdarium sanctorum, feriarum, & Dominicarum pro toto anno cum regulis necessariis. Ita quod semper in quacumque prouincia tam fratres, quam moniales illarum prouinciarum respectiue idem officium, & de eodem sancto, vel festiuitate, aut feria faciant, ne varietati & discordiæ locus detur, dum tamen non multum discrepent à kalendario Romano.* Hæc enim verba posteriora, ibi, *dum tamen non multum discrepent à kalendario Romano*, iam hodie non habent locum: ipsi enim patres nec multum neque parum possunt discrepare à kalendario Romano reformato, & sic sublatis dictis verbis, iam priuilegium minimè dici potest, cum secundum potestatem ordinariam, possint Prælati prouinciales prædictum ministerium fratribus committere.

g Gloss. in c. 19. dist.

h Habet. in suppl. fol. 61. concess. 19.

ARTICVLVS XII.

Vtrum aliquis ratione priuilegij possit recitare secundum diuersa breuiaria.

Respondeo dicendo, quod hæc quæstio potest habere duas partes. Prima est, an possit ratione priuilegij recitare vno die secundum vnum breuiarium, & alio die secundum alterum. Secunda pars est, an ille qui secundum formam duorum breuiariorum potest satisfacere, satisfaciat recitãdo horas vnius diei secundum formam vnius breuiarij, & horas alterius partis diei secundum formam alterius breuiarij. Quantum vero ad primam partem dico, quod licet à nonnullis in dubium verti soleat: tenendum tamen est, quod recitans omnes vnius diei horas in choro aut extra eum, secundũ formam breuiarij alicuius, secundum quam licet ei recitare ratione cuiusdam priuilegij, vel ratione iuris communis, non obligatur ad pronuntiandum vllam illarum secundum formam alterius

breuia-

breuiarij, etiamsi horas præcedentis diei per ipsum recitauerit. Vnusquisque enim dies eo saltem durante suam propriam habet obligationem, cui nec post, neque ante illũ satisfieri potest, prout determinat Acharranus a & Cosmas.

a Anch. in c. 1. de cel. Miss. & Cosm. tit. qualiter hora dicenda sunt. v. syncopandum.

Quantum vero ad alteram partem dico videri, quod satisfaciant illis diebus, in quibus secundum vtrumque breuiarium dicitur officium de vno eodem sancto, vna eademque feria, vel Dominica, maxime si quod recitatur secundum formam breuiarij extraordinarij. Et probatur: quia nullo iure obligatur quis ad pronũciandum iterum vno eodemque die eandem horam legitime recitatam in eundem saltem finem. Dixi *in eundem finem*, quia horæ debitæ recitatæ domi ad finem satisfaciendi præcepto pronuntiandi horas canonicas, deberit secundo recitari, aut cantari in choro ad finem lucrandi distributiones, quæ ibidem earum gratia dantur. Verum tamen est, quod affirmat Nauarrus *b*, quod non satisfacit, si de alio recitetur in choro, secundum formam breuiarij ipsius. Omnes enim horæ diei sunt vnum idemque officium, vna & eadem oratio, prout tradit idem Nauarrus *c*. Et intentio iuris communis & priuilegij, quæ diligenter est consideranda, esse videtur vt vnicum istud vnius diei officium integre recitetur de vno, & reliquum de alio, nisi quando id habet formula breuiarij. Habet autem quando in nona inclusiue finitur officium, in qua secundum breuiarium Pij V. videmus finiri omnium festorum simplicium, & feriarum officia in quibus concedi potest recitari posse matutinum vsque ad nonam inclusiue, de vno secundum formam vnius breuiarij, & vespertinum de alio secundum formam alterius: quia ratio huius dicti cessat in illis, vt palam est.

b Nau. de orat. cap. 20. num. 69.

c Nau. ibi ca. 7. num. 7.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum qui non tenentur Breuiario Romano nouo vti, possint, si velint, vti eo extra chorum.

RESpondeo dicẽdo, quod Pius V. in sua cõstitutione non videtur voluisse diuersitatẽ ponere in his, quæ sunt vnius ordinis, habitus & Capituli, & si eis, quibus permittitur vti veteri breuiario in choro, liceret vti nouo extra chorum, poneretur magna diuersitas: quia alij dicerent extra chorum per nouum, & alij per vetus, contra prædicata in sacris canonibus *d*. Et certe indecens videtur in eodem monasterio vsus duorum diuersorum breuiariorum. Et hæc opinio videtur colligi ex dicta constitutione Pii V. quatenus reseruat officia ante ducentos annos instituta per hæc verba, ibi, *Inueteratum illud officium non adimimus: si hoc nostrum magis placeat, dummodo Episcopus, & vniuersum Capitulum in eo consentiat, vt id in choro dicere, & psallere possint permittimus.* Ex quibus verbis à contrario sensu colligimus, quod obligatus ad recitandas horas per breuiarium, ante præfatos ducentos annos compositum possit relinquere illud, & dicere secundum nouum consentiente Prælato, & maiori parte illius Capituli, vel conuentu. Significant enim à contrario sensu, quod non potest id facere suo solo consensu priuato; argumentum enim à contrario sensu firmum est in iure *e*. His tamen non obstantibus hoc vniuersaliter non est tenendum. Nam constitutio Pij V. vult dicere, quod ad hoc, vt illi, qui post ducentos annos vtebantur quodam breuiario possint vti in choro nouo, debent id facere cum consensu Prælati, & maioris partis Capituli. Attamen extra chorum possunt vti dicto nouo breuiario sine consensu Capituli, nec superioris. Et ita tenet Nauarr. *f* explicans dictam constitutionem.

d cap. in noua actione. 16 q. 7 & Clem. 1. de elect.

e l. 1. ff. de off. eius cui mãd. est iurisd. ca. à nob. est 2. de sent. excom.

f Nau. lib. 3. consil. tit. de celeb. Miss. consil. 13.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum religiosi teneantur dicere officium defunctorum, & septem Psalmos, & canticum graduum in choro, & extra chorum, vbi est consuetudo.

RESpondeo dicendo, quod D. Thomas *g* insinuat, quod mos dicendi officium defunctorum potius introductus est ratione præbendarum, quas clerici possident, quam ratione meri ordinis. Ad officium namque animarum postridie festi omnium Sanctorum manifestum est omnes clericos in sacris constitutos teneri, cum sit illius diei proprium, sed ad aliud officium, quod secundum diuersarum Ecclesiarum consuetudines, diuersimode, aut dietim, aut hebdomadatim soluitur, apparet non teneri, nisi eos, qui decimis viuunt, puta beneficiati, vt censere D. Thom. *h* videtur: etiam illos, qui in scholis existunt, non retribuitur pro bonis, quæ mortui Ecclesiis reliquerunt. Et ideo ait Soto *i*. In religionibus tenentur singuli clerici secundum statuta sua sub pœna peccati mortalis illud exsoluere. Sæculares autem clerici, qui nullum Ecclesiasticum beneficium habent, non est ita constans, ad eiusmodi onus lege cogi, tametsi cum iam sint sacris emancipati, videtur more teneri Ecclesiæ, cui subduntur. Hæc Soto. Cuius opinio iam hodie non habet dubium. Pius enim V. in constitutione superius allegata, iam eximit ab obligatione recitandi officium defunctorum in Breuiario Romano signatum. Nec obstat, quod ipsum recitari, soleat consuetudine. Nam Pius V. postquam exemit ab obligatione recitandi officium defunctorum, & B. Mariæ, & Psalmos septem pœnitentiales, & Graduales, statim loquens solum de Officio Beatæ Virginis addit, *Hac autem concedimus sine præiudicio sanctæ consuetudinis illarum Ecclesiarum, in quibus officium paruum Beatæ Mariæ semper Virginis in choro dici consueuerat*. Vnde cum solum loquatur de officio B. Virginis solito in choro recitari, clarum est voluisse Summum Pontificem tollere obligationem dicendi officium defunctorum, Psalmos Pœnitentiales, & Canticum Graduum in choro, & extra chorum etiamsi dici solerent, prout notat Arag. *k*. Ex his infertur, quod moniales S. Claræ minime ad officium defunctorum celebrandum tenentur, cum *a* Leo X. *declarauerit moniales S. Claræ sub cura fratrum Minorum viuentes non teneri ad officium defunctorum, nisi prout tenentur prædicti fratres Minores, quorum ritus in diuinorum persolutione regula ipsarum præcipit eas conformari.*

g D. Thom. quodlib. 6. art. 9.

h D. Tho. vbi sup.

i Sot. l. 10 de iust. q. 5 ar. 6

k Arag. 2. 2. qu. 2. art. 12. p. 856.

a Haber. in supp. fol. 40. concess. 128.

ARTICVLVS XV.

An regulares & clerici sæculares teneantur dicere officium B. Mariæ Virginis in choro, vbi erat consuetudo ante breuiarium reformatum.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. in dicta constitutione, licet absoluerit eos ab obligatione dicendi officium Dominicæ nostræ extra chorum, addit tamen, *Quod hoc concedis sine præiudicio sanctæ consuetudinis illarum Ecclesiarum, in quibus officium paruum Beatæ Virginis in choro dici consueuerat*. Ex quibus verbis colligitur, quod non maiorem imponit obligationem recitandi dictum officium in choro, quam ante habebant. Videamus igitur, vtrum dicta cõsuetudo ante breuiarium reformatum vim habuerit præcepti. Soto *b* in hæc verba prorumpit, dicens, De officio Beatæ Virginis controuertitur itidem inter Doctores, vtrum sit in præcepto, eo quod hac de re nullum sit ius, sed sola consuetudo. Imo vero, si historias consulas, res non est antiqua, sed forte à trecentis hinc annis. Nam ante D. Bernardi tempora & religionum Mendicantium institutionem non increbuerat tanta Virginis deuotio. Quocirca si coniecturis agere licet, hæc consuetudo non cœpit tanquam vim habens præcepti, alias alicubi legeretur, sed ex pietate, & deuotione, qua sanctissima Virgo dignissima erat. Atque huius nonnullum indicium est, quod in institutione ordinis Prædicatorum iussum est,

b Sot. vbi su. lib. 10. de iust. qu. 3 art. 4.

est, vt surgentes fratres illic in dormitorio officium Beatæ Virginis nocturnum recitando soluant. Quod si præceptum esset Ecclesiasticum, in choro iuberetur solui. At vero discursu temporis consuetudo adeo inoleuit, vt nullus Doctorum, aut Sanctorum Patrum negare audeat vim habere præcepti. Hæc Soto. Cuius opinionem libenter amplector, propter deuotionem Matris Domini mei.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum fratres Minores possint feriis quintis, relicto sancto simplici occurrente, recitare officium corporis Christi.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. die octauo Iannarij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, *dilectis filiis Ministro generali, & vniuersis fratribus ordinis Minorum de Obseruantia indulsit; vt qualibet quinta feria, quæ totius Quadragesimæ aut Aduentus non fuerit, aut aliquod festum, aut aliqua octaua non inciderit, omisso occurrenti officio, illud de corpore Christi, iuxta illud, quod in præsenti breuiario Romano in eius solemnitatis die recitandum proponitur; recitare libere & licite valeant. Districtius inhibens, quibuscumque locorum ordinariis, & quibusuis aliis quacumque autoritate fulgentibus, vel cuiuscumque gradus existentibus, ne dictos fratres, & eorum quemlibet quouis prætextu super præmissis quomodolibet molestare, perturbare, aut inquietare sub excommunicationis sententia absque arbitrio suo moderandis, & infligendis pœnis audeant, vel præsumant.* Hæc Pius V. Circa quam concessionem est notandum, quod maximè fuit dubitatum, verum occurrente festo simplici possit fieri officium de Sacramento, & aliquibus non sine fundamento visum est, minimè tale officium esse tunc recitandum: & sic Papam noluisse excludere propter festum Sacramenti festum simplex alicuius sancti. Pro quo facit quod ait Pius V. ibi, *Aut aliquod festum*. Quæ verba cum sint indefinita, æquipollent vniuersali comprehẽdentia quodcunque festum etiam simplex. Et sic videtur velle Summus Pontifex, quod si in quinta feria concurrat quodcunque festum, etiam simplex, non fiat de Sacramento. Sed ego numquam mihi persuadere potui talem opinionem esse sequendam, cum vsus quasi omnium Prouinciarum sit in contrarium: & in rubrica Breuiarij contrarium dicatur, quod scilicet tantum occurrente festo semiduplici, aut octaua, dictum officium minime recitetur. Nec argumentum, quod pro contraria parte adducitur, quidquam obstat. Licet enim illa verba, ibi, *aliquod festum*, etiam festum simplex comprehendant, secundum suam significationem: ex antecedentibus tamen restringenda sunt ad festum semiduplex, & non extendenda ad simplex, cum verba indifferentia & dubia ex antecedentibus limitentur, prout supra c late probauimus agendo de modo interpretandi leges. Quod autem prædicta verba tantum ad festum semiduplex referantur, patet ex antecedentibus, ibi, *Vt in qualibet quinta feria, quæ totius Quadragesimæ, aut Aduentus non fuerit.* Ex quibus verbis colligitur, quod in vigiliis Sanctorum toties anni extra Quadragesimam & Aduentum, quæ cadunt in feria quinta, potest recitari officium de Sacramento. Quo supposito probatur nostrum intentum. Vigiliæ Sanctorum præferuntur sanctis simplicibus, taliter quod concurrente Sancto simplici cum vigilia, fit de ea totum officium cum commemoratione sancti in laudibus, sed officium Sacramenti expellit vigiliam per dictam constitutionem; ergo & etiam expellet sanctum simplex, cum sit inferioris gradus, quam vigilia. Ex quibus constat prædicta verba ad sanctum simplex minimè esse extendenda.

c *Sup. qu. 8. art. 6. regu. 4.*

ARTICVLVS XVII.

Vtrum regularis obligatus ad recitandum horas per breuiarium reformatum, si præficiatur Ecclesiæ sæculari, teneatur per ipsum etiam tunc horas recitare.

RESpondeo dicendo, quod religiosus Ecclesiæ sæculari perpetuo præfectus Ecclesiæ illius ordinem in precibus seruabit: ad tempus vero translatus, monasterij ritum non deseret. Ita tenet Syluester d, Albericus, & alij, quos refert & sequitur Marcus Antonius Cuquus. Quod fallit in religiosis ordinum Prædicatorum, qui licet ad tempus translati sint ad Ecclesiam parochialem, possunt tamen officium illius Ecclesiæ, ad quam sunt translati, recitare, prout tenent Syluester, & Cuquus superius allegati, dicentes hoc in eorum constitutionibus contineri. Nec hoc est cõtra constitutionem Pij V. præcipientem prædictos regulares omnino debere se cum breuiario reformato conformare. Nam respondetur, quod Pius V. voluit id à religiosis adimpleri continentibus se intra religiones, vbi per dictum breuiarium Romanum recitare horas præcipiuntur. Nam si ad alias autoritate Apostolica euolauerint, tunc tenentur sequi formam breuiarij, quod in eis autoritate Apostolica est receptum. Et simili modo monachi ad beneficia sæcularia translati possunt recitare horas canonicas secundum formulam breuiarij, quod in tali Ecclesia recitatur.

d *Sylu. de horis can. qu. 5. n. 5. Alber. de horis can. nu. 61. Cuquus supra sub tit. dubior. can. nu. 64.*

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum officium diuinum possit anteponi, & postponi.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. a concessit, *Quod quando fratres Minores habent aliquas occupationes, possint sine conscientiæ scrupulo anteponere, siue postponere officium diuinum, dicendo matutinum ante mediam noctem quacumque hora voluerint & alias horas de mane vsque ad vesperas exclusiue, etiamsi occupatio non sit multum necessaria, sed satis est quod cogitent tunc deuotius, & quietius dicere.* Pro cuius rei explicatione est notandum, horas canonicas, quæ publicè in Ecclesia canuntur, aut recitantur, & etiam quas priuatim, & extra eam vniusquisque clericus per se aut cum socio recitat, dicendas esse horis statutis, debitis, & non sine iusta causa in aliis. Tum, quia ita fieri iubetur in iure, vbi notant Innocentius b, & Hostiensis, & Doctores communiter. Tum, quia non iubentur dici statutis horis, tam fauore recitantium, quam ad augendum cultum diuinum, & ad efficiendum magis continuam, diuturnioremque orationem, & consequenter non possunt ei renuntiare. Tum, quia Ioannes Andreas c relatus, & receptus ab omnibus refert Angelum solere Eremitæ cuidam sancto in recitandis horis statutam sibi debitam præuenienti horam ferre vuas immaturas comedendas; postponenti vero marcidas: dicenti vero statuta debita maturas, & sanas, & patet monachum illum non solere recitare horas publicas in Ecclesia, sed priuatas in suo cubiculo. Tum, quia adagium Hispanum habet, *visperas de noche, y Maytines de dia, no aplazan à Dios ni à sancta Maria.* Quod tamen est intelligendum de dictis absque causa, & sic illud dictum Vgonis d de sancto Victore relatum per Paludanum, & alios, scilicet, *Ante horam orare prudentia, post negligentia: debita vero, obedientia,* est intelligendum secundum eosdem de eo, qui iusta de causa præuenit debitam horam, & sine ea, cum ea potens præuenire, postponit eam, & quando Marcus Antonius Cuquus e ait, quod non est vituperandus, qui officium diuinum vespere antecedenti quasi præueniendo recitat, quo possit aliis negotijs vacare, non tamen vt mollius somnum dormiat, similiter est intelligendum. Quomodo etiam est explicandum id quod tradit Nauarrus f, dicens, consultius esse tam animæ saluti, quam studiorum commodis matutinam orationem prima parte noctis recitare: laudes vero & primã mane. Ex quibus colligitur quod anteponere, vel postponere horas debitas sine causa peccatũ est, & melius esse anteponere illas, quam postponere. At vero non est peccatũ sed meritum propter honestas occupationes, matutinas horas vespere præcedenti recitare, & mane vsque ad nonam inclusiue, & post meridiem reliquas. Quia, vt ait D. Thomas g, melius est anticipare laudes Dei, & post aliquem actum studiosum agere, quam vnũ per alterũ impedire, qui minus anticipans, vt voluptuosius mane dormiat, venialiter

a *Habes in supp. fol. 60. conc. 128.*
b *Innoc. in c. 1. de cel. Miss. vbi Hostien.*
c *Ioan. Andr. in c. de celeb. Missa.*
d *Vgo in c. 3. reg. S. August. Palud. in 4. 11. q. 5. coi. 4.*
e *Cuq. lib. 5. mon. sub tit. 7. de hora can. num. 59.*
f *Nau. c. 3. de horis can. nu.*
g *D. Thom. quodlib. 5. art. 26.*

peccat. Ex quibus sequitur priuilegium Leonis X. superius citatum, & alia priuilegia Regularibus concedentia, quod possint propter occupationes anteponere & postponere officium diuinum, parum, aut nihil concedere, cum id secundum ius ordinarium ipsis concedatur. Solum enim aliquid operabuntur priuilegia, quando occupationes non ita sint necessariæ, vt secundum Epicheyam cum supradictis non intelligatur clare & manifeste esse dispensatum.

Aduertendum, quod, vt refert Veracruz in suo Compendio manuscripto, Pius V. *concessit, quod fratres sine scrupulo officium matutinum possint persoluere, ante Solis occasum dicto Completorio. Item concessit etiam, quod fratres, qui ratione itineris, vel alterius occupationis, quando creditur, quod cum maiori deuotione dicetur officium diuinum, de mane possint dicere totum officium vsque ad Completorium inclusiue.* Quæ concessio si est vera magnum priuilegium habet, cum concedat, vt mane etiam Completorium possit recitari. Et puto verum, cum à doctissimo & religiosissimo illo patre adducatur.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum laici fratres ad sacerdotium sine licentia Superiorum promoti teneantur recitare officium diuinum.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. statuit, *Quod quando aliquis frater laicus ad clericatum ascenderit, extra obedientiam Prælatorum ordinis, etiamsi vsque ad sacerdotium promotus sit, postquam reuersus fuerit, omni honore clericali priuetur, nec permittatur canonicum persoluere officium, sed laicorum officium persoluens ad merum statum laicalem reducatur.* Virtute cuius constitutionis in Capitulo generali Lugduni celebrato, fuit renouatum statutum, ne fratres laici ad clericatum ascendant sine consensu generalis Ministri, aut Capituli generalis, & hoc virtute prædicti indulti à sanctissimo domino Papa Leone nouissimè ordini cōcessi. Et ratione præfati statuti autoritate Apostolica facti, non possunt ex tunc vllo modo aliqui fratres laici ad ordines sacros, neque ad clericatum promoueri, vel assumi à quibuscunque Prælatis ordinis generali Ministro inferioribus, etiam in suis Capitulis prouincialibus, nisi de nouo obtineatur autoritas Apostolica specialis, vel generalis, vel habeatur commissio à Ministro generali. Aduertit tamen Collector *h* priuilegiorum Mendicantium, quod istud non habetur in priuilegijs ordinis impressis, sed fuit publicatum in Capitulo generali Lugdunensi, anno Domini millesimo quingentesimo decimo octauo, præsidente autoritate Apostolica Reuerendissimo domino Cardinale de Aracœli, & fuit positum in tabula diffinitionis prædicti Capituli generalis. Aduertendum etiam, quod non possunt laici ad clericatum ascendere cum licentia Commissarij generalis, si laicus fuerit de eius familia. Nam licet secundum Bullam vnionis Commissarius generalis habeat in sua familia vices generalis Ministri, vt dicemus late infra in quæstione de Commissario generali, quantum tamen ad hoc, est eius autoritas limitata per dictam Leonis X. constitutionem.

h Coll. in compend. Mendicant. vit. laici frat. §. 4.

ARTICVLVS XX.

Vtrum moniales teneantur recitare officium diuinum, & an potiantur facultatibus fratribus concessis quoad ipsius recitationem.

RESpondeo dicendo, quod religiosus adolescēs sacris non initiatus obligatur ad recitationem horarum canonicarum priuatim ratione status regularis, sub quo iam militant, prout tenent Doctores communiter cum Syluest. *i* D. Antonino, Soto, & Nauar. Quæ opinio est tenenda, licet alij teneant contrarium, dicentes ratione status regularis minime teneri: & consequenter idipsum de monialibus affirmant, quod scilicet, non teneantur ad prædicta ratione status regularis, quem professę sunt. Quorum opinio mihi nunquam potuit placere, & dictos iuuenes, & moniales in hoc defectuosos à peccato minime liberarem. Vnde cum dicti iuuenes, & moniales in hoc sentiant onera religionum, etiam secundum ius fauores habere debent: & per consequens debent gaudere omnibus priuilegijs quibus fratres in recitatione horarum canonicarum potiuntur, quantum ad recitandum de sancto, relicta feria, vrgente aliqua occupatione, aut necessitate; & ad supplendum quidquid fuerit relictum, & ad anteponendum, & postponēdum, & ad hoc, vt ipsarum monialium Prælati possint dispensare cum debilibus, & infirmis, sicut dispensare possunt cum suis fratribus, prout in superioribus dictum est. Et hoc probatur: quia moniales per communicationis viam sunt participes omnium priuilegiorum; immunitatum, gratiarum, & fauorum, concessionum, & indultorum spiritualium, & temporalium religiosis suorum ordinum concessis, prout infra quæstione de communicatione priuilegiorū dicetur. Aduertendum tamen pro explicatione, quod loquor de monialibus priuatim officium diuinum recitantibus. Nam in communitate non est dubium eas consuetudine Ecclesiastica ad id obligari. Aduertendum etiam, quod non loquimur quantum ad iuuenes, de iuuenibus sacris non initiatis in ordine patris nostri Francisci: nam hi non solum ratione status regularis, sed etiam ratione præcepti suæ regulæ, cui sunt obnoxij, ad id recitandum tenentur. Aduertendum etiam, quod licet religiosi Societatis Iesu tria tantum vota simplicia promittentes, sint vere religiosi secundum constitutionem Gregorij XIII. de qua in superioribus egimus mentionem: non tamen tenentur dicere officium diuinum in choro prout illis concesserunt Paulus III. Iulius III. & Gregorius XIII. prout refertur in Compendio Societatis. Imo nec etiam extra chorum tenentur sacris non initiati: prout in eorum constitutionibus à Sede Apostolica approbatis continetur.

i Sylu. v. hor. q. 2. D. Anto 3. p. tit. 13. c. 4. Sot. lib. 10. de iust. q. 5. a. 3. Nau. in Ma. cap. 7. nu. 2. & 5.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum religiosi, & religiosæ possint recitare de sanctis suorum ordinum.

RESpondeo dicēdo, quod duplex sit in die octaua festi habētis octauam, in festo patroni vnius, vel plurium, alicuius loci, vel titularis Ecclesiæ, & in festis Sanctorum, qui apud quasdam Ecclesias, religiones vel congregationes consueuerunt solemniter celebrari cum eorum octauis consuetis, & officijs proprijs à Sede Apostolica approbatis, aut ex eiusdem Sedis autoritate receptis vel recipiendis (seruata tamen forma huius breuiarij) alioquin de communi etiamsi prædicta festa in eius Kalendario non sint descripta. Ita habetur in prima Rubrica breuiarij reformati. Ex quibus verbis aliqua colliguntur. Primum est, posse in religionibus recitari officia propria de his sanctis, etiam si hæc officia à Sede Apostolica non sint approbata, dummodo digna sint, vt approbentur, vel religio eis vtatur animo ea à Sede Apostolica confirmandi, vt patet ex verbis Rubricæ ibi receptis & recipiendis. Secundo colligitur in recitatione ipsorum officiorum seruandam esse formam breuiario reformato præscriptā. Tertio colligitur, quod non solum festa Sanctorum ipsarum religionum possunt recitari, sed etiam officia aliarum festiuitatum, quæ in dictis religionibus recitari consueuerunt dummodo forma & modus dicti breuiarij seruetur; vnde in Complutensi Academia fuit concilio doctissimorum virorum determinatum, quod in ordine Carmelitarum Discalceatorum possunt celebrari officia B. Mariæ Virginis, sicut antea recitabantur. Cum ipsæ solemnitates consueuerint celebrari. Nec obstat, quod ipsis postea à Sede Apostolica concessę fuerunt certę solemnitates Sanctorum ordinis, Concessio enim supradicta non tollit, quod iure communi, id est, Rubrica breuiarij eis concessum erat. Colligitur denique, quod frustra à Pio V. & ab alijs Summis Pontificibus impetrata fuerunt priuilegia à regularibus, vt de Sanctis suorum ordinum possint recitare. † Concessit enim Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, die vigesima quinta Maij, Pontificatus sui anno quarto, viua voce, *Vt officia sanctorum fratrum Minorum imprimantur, & à fratribus & monialibus eiusdem ordinis dicerentur, vt ponitur in breuiario Romano in principio Sanctorum eiusdem ordinis.*

Ex quibus verbis colligitur, ipſos fratres poſſe recitare de ſanctis ſui ordinis etiam alijs ſanctis occurrentibus, iuxta ea quæ notantur in Rubrica, quæ ponitur in principio dictorum ſanctorum. Notandum eſt tamen hoc priuilegium eſſe reale, cum conceſſum ſit fratribus & monialibus, per quæ verba clare colligitur tale priuilegium non eſſe ſingulis fratribus conceſſum, ſed toti ordini, & ſic eſſe reale. Nam priuilegium, quod conceditur certo generi perſonarum, quod per fictionem iuris nunquam videtur perire, iuxta cuiuſdam legis *b* decretum reale, & perpetuo conceditur, ſicut eſt priuilegium conceſſum ciuibus alicuius ciuitatis. Nam ſicut conceditur eſſe reale & perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitati, vel loco iuxta quandam legem *c*, ita idem dicendum eſt ſi ciuibus concedatur, prout probatur in iure *d*, & tenēt Romanus & Socinus. Vnde cum fratres ex priuilegio poſſint de ſanctis ſuorum ordinum relictis alijs ſanctis occurrentibus ſecundum formam præſcriptam in breuiario Romano recitare, non dubito quin poſſint ipſi priuatim dicto priuilegio renunciare, recitando de ſanctis in Kalendario Romano contētis, & non de ſanctis ſuorum ordinum. Et hoc tantum quantum ad ius tangens renuntiantem tantum, non autem quantum ad ius tangens ipſum ordinem, cui eſt dictum priuilegium cōceſſum. Nam, vt ait Panormitanus *e*, liberum eſt vnicuique renuntiare priuilegio ſuo, modo non tangat ius ſuperioris, aut tertij. Vnde priuilegio exemptionis renuntiare non poteſt priuilegiatus ſine licentia Papæ, nec clericus cuilibet priuilegio ſuo, neque Abbas, neque conuentus, ſecundum ea quæ tradit Bartolus *f*, cum hæc priuilegia tangant ius tertij, ſcilicet Prælatorū, quibus ipſi per exemptionē ſubduntur.

b l. propter. bar. ff. de iud.

c l. forma §. quanquam. ff de cenſib.

d l. 2 ff de rebus dub. Rom. in l. maritum n. 27 ff ſolut. matr. Soc in l. 2. nu 4. de rebus dub.

e Pan. in c. ſi te prohibēdam. de renuntia. nu. 6.

f Bart. in cap. cum dilectus. de rel. gest. domib.

QVÆSTIO XLIII.

De celebratione diuinorum quantum ad Miſſam in decem & ſeptem articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur decem & ſeptem.

1 *Quid ſit Miſſa, & vtrum ante lucem dici poſſit.*
2 *Vtrum Miſſa poſſit celebrari poſt meridiem.*
3 *Vtrum Prouinciales ſecluſo priuilegio poſſint diſpenſare vt Miſſæ ante auroram, & poſt meridiem celebrentur.*
4 *Vtrum Miſſa poſſit dici extra Eccleſiam in altari portatili.*
5 *Vtrum priuilegia ſuperius allegata, quæ ad modum, tempus & locum celebrandi Miſſam ſint per Concilium Tridentinum ſublata.*
6 *Vtrum modo poſt Concilium Tridentinum poſſint Prælati regulares nullo priuilegio exiſtente diſpenſare, vt Miſſæ extra locum ſacrum celebrentur.*
7 *Vtrum Miſſa poſſit audiri extra parochiam in Eccleſijs regularibus.*
8 *Vtrum poſſit dici Miſſa votiua priuata in feſto.*
9 *Vtrum religioſi poſſint pro vna Miſſa commendata vnius feſti dicere aliam.*
10 *Vtrum pro Miſſis, quæ dicuntur D. Greg. pro animabus poſſint dici aliæ Miſſæ.*
11 *Vtrum Miſſa Dominæ noſtræ poſſit in Sabbato concurrenti feſto celebrari, & idem de officio defunctorum quæritur, in quocunque feſto.*
12 *Vtrum in Eccleſijs regularibus ſint duæ Miſſæ dicendæ in Quadrageſima, Aduentu, & vigilijs: ſcilicet, vna de feria, & alia de ſancto occurrenti.*
13 *Vtrum Generales ordinum poſſint reducere Miſſas capellarum ad minorem numerum.*
14 *Vtrum Gloria in excelſis Deo poſſit dici à regularibus in Miſſis votiuis.*
15 *Vtrum in feſtiuitatibus Sanctorum ordinum debeat dici ſymbolum Apoſtolorum in Miſſa.*
16 *Vtrum religioſi cum vna Miſſa poſſint pluribus p[...] ſatisfacere.*
17 *Vtrum teneantur Curati negare celebrationem Miſſarum peregrinis, aut ignotis regularibus.*

ARTICVLVS I.

Quid ſit Miſſa, & vtrum ante lucem dici poſſit.

RESpondeo dicendo, quod Miſſa eſt actio, qua ex inſtitutione Chriſti in memoriam eius paſsionis, panis & vinum in eiuſdem corpus, & ſanguinem conſecrantur, & illa ſub eadem ſpecie Deo Patri offeruntur. Nec dictio, Miſſa, eſt nouè, vt nonulli aiunt, ficta, ſed deducta olim à patribus ex Hebræo, & Chaldæo, Miſſach, quod oblationem ſpontaneam ſignificat, vt pie, & erudite tradit eruditiſsimus Antonius Demochares *a*. Et hoc eſt tenendum, licet aliqui immemores cuiuſdam loci Deuteronomij *b* originem aliunde deducant. Dici autem debet Miſſa in initio auroræ. Initium autem auroræ eſt terminus ante quem regulariter non licet Miſſam inchoari; prout determinat Diuus Thom. *c* Alenſis, Diuus Antoninus, Gabriel, & omnes Summiſtæ. Et patet ex conſuetudine, & regulis Miſſalis. Aduertēdum tamen, quod initium auroræ non intelligitur ortus Solis, id eſt, aſcēſus corporis Solaris ſupra noſtrū horizōtem, ſed initium crepuſculi diei, ſeu prima lucis irradiatio. Hinc tenet Gabriel *d* ſequēs Scot. licitū eſſe inchoare Miſſam vna hora, & quarta parte alterius ante Solis ortum. Suarez *e* tamen ait quod nimia eſt ad rem moralem hæc mathematica menſura; non enim poſſunt res morales tam indiuiſibiliter præſcribi, præſertim quia crepuſculum diei non ſemper eſt æquale, non ergo erit peccatum hora & dimidia ante ortum Solis ſacrificare. Imo ait Paludanus *f*, & clarius Victoria, poſſe licite inchoari Miſſam dimidia hora ante crepuſculū, ita vt finis Miſſæ ſit ſub initiū crepuſculi plus minusve. Et hoc eſt in praxi ſeruandum. Aduertēdum tamen, quod ex priuilegio Pij II. conceſſum eſt, quod *Generalis fratr. Minorum poſſit dare fratribus autoritatem celebrandi Miſſas per horam vnam ante auroram eis quibus ſibi videbitur autoritate Apoſtolica*, prout habetur in Supplemento *g*. Conceſſum eſt etiam à Sixto IIII. *Quod fratr. Mino. Obſeruantiæ ſacerdotes cauſa neceſsitatis poſſint ante & poſt horam ſtatutam ab Eccleſia celebrare.* Quæ priuilegia ſemper ſunt intelligēda ſecūdum anticipationem totius temporis in priuilegiis conceſsis ad totum tempus illud, in quo ſine priuilegio poteſt Miſſa legitime dici. Itaque ſi priuilegium concedit vnius horæ anticipationem, poterit Miſſa inchoari tribus horis ante ortum Solis, cum ſine priuilegio poſſit inchoari duabus horis ante Solem. Et ratio eſt, quia priuilegium tantum operatur, quantum ſonat *i*. Et iuxta hæc ſunt intelligēda tradita circa hoc à Quintiliano Mandoſio.

a Democ. in t. 1. de ſacrif. Miſſ.

b Deut. 16.

c D. Thom. 4. d. 13 qu 1 a 2. Alen. 4 p q. 36 memb. 2 D. Ant 3 p. tit. 13 c 6. §. 2. Gabr lect. 14. in cano.

d Gab. vbi ſu. Scot. in 4. d. 13. quæſt. 2

e Suar. 3. p. diſp. 80 ſect 4. p. 120 col. 1.

f Palu. in 4 d 13. qu 2. Vict. in Sum. qu. 97.

g fol 97. concl. 346

h Habet in l. mon. ord fol. 63. in 1. imp. & in 2. f. 67. conc. 109 & in ſuppl. f. 96. conc. 324.

i Mand. de ſignat. grat. altare portatile. fol. 109 p. 2. circa ſi.

ARTICVLVS II.

Vtrum poſſit Miſſa celebrari poſt meridiem.

RESpondeo dicendo, quod legitimum tempus, intra quod debent Miſſæ abſolui, vel inchoari, eſt antemeridianū tempus, ita vt ante meridiem debeant per ſe loquendo Miſſæ inchoari, vt legitime dicantur. Hæc eſt magis recepta ſententia, magiſque communis, quam tenent Gabriel *k*, Ioannes Maior, Sotus, Marcellus, & Durant. Non ignoro tamen, quod Nauarrus *l* poſt Durandum, & Angelum, & Roſellam, & alios, quos refert & ſequitur Durant. tenent quod hora tertia poſt meridiem poteſt inchoari Miſſa. At Pius V. in quadam conſtitutione incipienti. *Sanctiſsimus in Chriſto Pater*, quæ habetur inter conſtitutiones Pontificales, pagina quingenteſima ſeptima, conſtitutione ſecunda, inter conſtitutiones Pij V. iam hanc opinionem exterminauit. At aduertēdum dictam conſtitutionem loqui quando aliquis regulariter, & abſq; cauſa facit factum dici, aut celebrat hora veſpertina: non vero quando in aliquo caſu raro, vt verbi gratia, ſi feſtum eſt ſolemne, & Miſſa publica, & concio non finitur vſque ad nonam, vel duas horas poſt meridiem. Tunc enim poſſet Miſſa priuata inchoari poſt finitum ſolemne feſtum, maxime ne aliqua pars populi Miſſa priuetur, iuxta quandam doctrinam celebrem *m* Leonis Papæ. Idemque permitti poteſt, ſi ratione itineris occurrat neceſſitas celebrandi in die feſto paulo poſt meridiem, dummodo vnius horæ tēpus non excedatur. Quod ſignificat Soto *n*, & ſanet conſuetudo. Imo & regula miſſalis, in qua non ſine cauſa additur illa particula, *communiter*; ac denique, quia res morales, quando non ſunt per legem omnino declaratæ ac limitatæ, non poſſunt indiuiſibiliter definiri: præſertim, quia hæc res non eſt tam grauis, vel neceſſaria ad honeſtatem, vt intercedente rationabili cauſa non poſſit prædicto modo ampliari. Nec obſtant verba Pij Vtibi, *quocunque prætextu*. Hæc enim verba debent explicari, iuxta ſubiectam materiam, ſcilicet, vt intelligantur de prætextu licentiarum, & priuilegiorum

k Gabr. lect. 14 in cano. Maior in 4. d. 13 q. 2 ubi Sot. q. 2. & li. 10. de iuſt q. 5. ar 4. Marcel. de horis canon. ed. 41. Durant. li 2. de ritib. eccl. cap. 7.

l Nau c. 25 n 82. Lateran in 4. d. 13. qu 2 Ang. Roſel. v. Miſſa. nu. 46. Durā. vbi ſu.

m Epiſt 81. ad Dioſc. cap. 2

n Soto, vbi [...]

rum Pontificum concedentium, vt post meridiem hora tertia liceat celebrare, non autem quando interueniente causa id fit. Interueniente enim causa, etiam modo hora tertia post meridiem liceat sacrũ perficere, quando scilicet ante meridiem inchoatur. Quod in solemni funere Regum practicatum fuisse Salmanticæ, testatur Henriq. *a* dicens fuisse finitam tunc Missam hora quarta post meridiem. Et pro hac explicatione facit verbum dictæ constitutionis Pij V. ibi, *præsumant*: Quod verbum dictat tantum prohiberi in ea audaciam & temeritatem, iuxta cõmunem, quam resoluit Nauarrus *a*. Ex quo verbo colligitur, dictam constitutionem loqui de his, qui prætextu licentiarum & priuilegiorum reuocatorum celebrant, aut celebrari faciunt; non autem de his, qui prætextu alicuius legitimæ causæ hoc aliquando, & raro faciunt. Ex quibus infertur, quod priuilegium concessum, vt vna hora post meridiem possint regulares celebrare, causa interueniente cum licentia suorum prælatorum (vt concessit Gregorius XIII. presbyteris Societatis, dicens, *Quod possint celebrare Missam ante horam, ante auroram, vel infra horam post meridiem, itineris, vel alterius impedimenti legitima causa, de licentia Præpositi generalis, yel cuiuslibet alterius ad id ab eo deputati*, prout habetur in compendio Societatis *b*) parum aut nihil continet priuilegij quoad id, quod concedit, vt infra horam post meridiem possint celebrare, cum hoc ex supradictis iure communi concedatur.

a Henriquez.

a Nau. bora. statu mu. 19. q. 3. n. 51. & in 27. n. 155. & 159.

b Verb. Miss. 9. 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prouinciales secluso priuilegio possint dispensare vt Missa ante auroram & post meridiem celebrentur.

RESpondeo dicendo, quod Glossa *c* celebris tenet, quod Episcopus dum iter agit, potest Missam ante auroram dicere, vel alteri concedere, vt eã sibi dicat. Quæ Glossa est communiter recepta. Et forte ait Suar. *d* hoc non est tam ex priuilegio, quam ex ordinaria potestate. Quia omnes doctores aiunt posse Episcopos dispensare in hac prohibitione, & facultatem concedere celebrandi ante prædictum tempus auroræ. Et sic multo magis poterunt Episcopi iter agentes, vel secum dispensare, vel cum alijs, qui sibi ministrant. Imo non obstante constitutione Pij V. in superiori articu. allegata, potest Episcopus ex rationabili causa dispensare, vt sacrum fiat post meridiem. Quia hæc constitutio solum reuocat priuilegia & licentias, hoc generaliter concedentia à Sede Apostolica vel eius legatis, ac etiam à maiori pœnitẽtiario. Hi enim ad hoc concedendũ absolutam habent potestatem. Non autem reuocat licẽtiam, quam in casu particulari potest Episcopus concedere: quam secundum iuris communis metas possunt omnes Episcopi interueniente causa concedere. Alioqui non esset iugum Ecclesiæ suaue, si his quotidie necessitatibus occurrentibus ad Papam vel ad eius legatos, aut maiorem pœnitentiarium esset recurrendum. Et confirmatur hoc: nam si Episcopus potest dispensare in anticipatione horæ, vt scilicet, liceat vna hora ante auroram celebrare, consequens est, vt possit dispensare in postpositione horæ, vt scilicet, hora post meridiẽ liceat celebrare. Existimat tamen Nauarrus *e*, quod in neutro casu potest concedere licentiam, & priuilegium generale, hoc enim proprium est Summi Pontificis propter supremam potestatem. Potest tamen in casu particulari dispensare rationabili causa occurrente. Ex quibus infertur, quod cum Prouinciales habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt etiam cum suis subditis dispensare, causa interueniente, vt possint sacrum facere ante auroram, vel post meridiem. Et sic venit explicandum priuilegium Leonis X. *Quo concessit fratribus Minoribus Obseruantiæ, vt de licentia suorum superiorum (quorum conscientijs remittit, quomodo fratres debeant vti hac gratia) possint celebrare illico post matutinum, & post meridiem, præsertim diebus, quando est de audienda Missa præceptum, quando fratres debent ambulare, seu quando de via veniunt, & non possunt ante meridiem applicare ad locum vbi commode possint Missam audire, vel honeste celebrare. De æstate vero, quando noctes sunt breuiores, etiam ante matutinum chori, vel infra, dummodo celebraturus illud per se, aut cum socio dixerit, prout consuetum est in ordine cum prima.* Ita habetur in Supplemento *f*. Circa quam concessionem est notandum, quod si alia verba *de licentia suorum superiorum* intelligantur de licentia dispensatiua, nullum continent priuilegium, cum ex superioribus Prælati regulares superiores possint in hoc dispensare, & etiam inferiores in absentia superiorum. In eo autem quod addit, quod possint fratres facere sacrum ante matutinum chori, aduerte, quod hæc concessio loquitur, quando matutinum recitatur in choro post mediam noctem, tertia videlicet hora, propter aliquam necessitatem occurrentem. Nam tunc fratres possunt celebrare post mediam noctem ante finitum matutinum in choro. Et addit Summus Pontifex: *Dummodo celebraturus illud per se, aut cum socio dixerit, prout consuetum est in ordine cum prima.* Circa quæ posteriora verba est notandum, quod dicti fratres possunt celebrare iuxta istam concessionem, etiam non recitato matutino, neque prima. Ea enim verba non ponuntur, vt conditio limitatiua & restrictiua superioris concessionis: sed ponuntur, vt quid secundum ius commune requisitum. Secundum enim opinionem communem & antiquam, quam sequitur Nauarrus *g*, non possunt sacerdotes Domini facere sacrum, sine eo quod prius recitent ad minus matutinum. At cum hodie iam defendatur contraria Soti *h* opinio, quam sequitur nouissime doctissimus Suarez, in ea sum sententia, vt fratres dicti possint celebrare etiam non recitato matutino, præsertim instante necessitate aliqua. In qua etiam tenet Nauar. *i* non obligari præcedere recitationem matutinalem Missæ celebrationem.

c Gl. in c. vlt. de priuil. li. 6.

d Suarez. 3. p. d. q. 80. sect. 4. p. 1102. col. 2.

e Nau. vbi su. p. 1103. col. 2.

f Fo. 91. n. 275.

g Na. fo. 25.

h Soto in 4. d. 13. q. 2. ar. 2. & l. 10. de iu. q. 5. a. 5. Sua. in 3 p. disp. 82. sect. 1. p. 12 q. 5. col. 1.

i Nau. de ora. cap. 3. n. 70.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Missa possit dici extra Ecclesiam in altari portatili.

REspondeo dicendo, quod circa hoc habent regulares multas concessiones, sed solum hic proponam concessiones sequentes, in quibus omnia in alijs concessa conceduntur. Et aduertendum primo, quod Sixtus IIII. *concessit fratribus Minoribus, vt non solum in oratorijs, & locis, quibus degunt, sed etiam in quocumque alio loco congruenti, & honesto possint super altare portatile Missas libere & licite celebrare*, ita habetur in libro *k* Monumenta ordinum. Et Alexander VI. *Concessit eisdem fratribus Minoribus, vt possint celebrare Missas in cameris secularium vel in plateis, dato quod non videantur loca inhonesta, quia in cameris dormiunt coniugati, & in plateis fiunt multa profana.* Ita habetur in eodem libro *l* & in Supplemento. Et in compendio priuilegiorum Societatis Iesu continetur, quod *Gregorius XIII. concessit quod non obstante decisione Conc. Trid. sessione vigesima secunda, in decreto de obseruandis & euitandis in celebratione Missæ possint presbyteri Societatis in missionibus quæ à superioribus fiunt seruata alias forma concessionis Pauli III. (videlicet cum debita reuerentia & honore) sacrificium Missæ super altari viatico celebrare, vbique gentium, etiam in castris militum, modo loca etsi communia, & profana, tuta & honesta sint, & Præpositus generalis, aut per eum Prouincialis Præpositi eo tunc videndum fore iudicauerint, peteruntque ibi ipsi presbyteri sanctissimum Eucharistiæ sacramentum ministrare si libus ad illud sumendum debite praeparatis.* Estque aliud priuilegium eidem religioni concessum, *Vt in suis domibus in priuato oratorio à Prouinciali approbato possint Missæ dici sine alia Episcopi approbatione, non obstante Concilio Tridentino, prout concessit Gregorius XIII. & refertur in Compendio societatis a.* Circa quas concessiones primo est notandum, quod sancta ac decens est consuetudo consecrandi, & benedicendi Ecclesias ad sacrificium Eucharistiæ offerendum destinatas, prout de fide determinatur in Concilio *b* Meldensi. Et in Concilio Bracarensi *c* secundo præcipitur, prout dicitur late infra in quæstione de Ecclesijs. Vnde de iure communi ait Diuus Thomas *d*, non potest offerri hoc sacrificium extra Ecclesiam, seu locum sacrum ad hoc particulariter deputatum. Ita tenent omnes Doctores, Angelus *e*, Syluester, Nauar-

k In 1. imp. fo. 19. & in 2. fol. 143. conces. 344.

l In 1 imp. fo. 75. conc. 1316. & in 2. imp. fo. 99. conces. 378.

a Comp. v. fol. litt. vt. oratoria.

b cap. 8.

c Canon. 6.

d D. Tho. 3 p. qu. 83 art. 3.

e Angel. & Sylu. f. v. Missa Nauar. ca. 25. nu. 82. Ante 3. p. tit. 13. cap. 6.

Nauarrus, & Diuus Antoninus. Et ratio est: quia hoc est præceptum Ecclesiasticum renouatum in Cōcilio Tridentino *f*. Ex quo infero, transgressionem huius præcepti ex genere suo peccatū mortale, vt probat Suar. *g* affirmans, quod nimis excedere videtur Soto, opinans non esse opus magna necessitate, vt in hoc peccatum mortale excusetur. Loquitur enim expresse contra id, quod in iure *h* definitur, vbi dicitur hoc minime licere, nisi summa necessitas coegerit. Et liberius subiungit Soto addēs: Imo vero vbi nullus sit contemptus, vel scandalum, vix arbitror posse contingere peccatum mortale per celebrationem extra Ecclesiam. Quod certe si esset verum, sequeretur non esse peccatum mortale celebrare in propria, & priuata domo seu oratorio non ex contemptu, sed ex deuotione, nec cum scandalo, sed secreto. Consequens autem est absurdum, & contra communem sensum totius Ecclesię. Non est ergo necessarium scandalū, seu contemptus, vt peccatum graue sit, sed sufficit, quod sit voluntaria transgressio præcepti Ecclesiastici. Et etiamsi eos, qui celebrant, vel celebrari faciunt in locis à iure non concessis, dicat Syluester *i* esse ipso facto interdictos ab ingressu Ecclesię, Suarez tamen hāc pœnam solū contrahere celebrātes, aut celebrari faciētes in loco interdicto per specialē Ecclesiæ censurā affirmat hoc pacto, explicans verba capituli, qui celebrant, de priuilegiis, lib. 6. ibi, *Nisi quatenus eis à iure concedatur*. Ex quibus patet, quantum priuilegiū nobis Minoribus per Sixtum IIII. & Alexandrum VI. sit concessum, si quidem nobis conceditur, vt in quocunque loco congruenti liceat sacrum facere. Et magis se explicans Alexander VI. ait, dicens, idipsum licere in cameris sæcularium, vel in plateis; siquidem conceditur per dicta indulta regularibus, vt possint celebrare extra Ecclesiam.

f Sess. 22. decre. de obser. & euitan. in celeb. Miss.
g Suar. 3. p. disp. 81. sect. 3.
Sot. in 4. d. 13. q. 2. ar. 3.
h c. hanc. de consecr. d. 1.
i Syluest. verb. missa. 1. q. 5. §. 3.

Secundo circa concessionem Sixti IIII. in qua datur facultas dictis fratribus Minoribus, vt in altari portatili possint celebrare. nota, quod Vicecancellarius concedere potest ex regulis Cancellariæ dominis terrarum, & locorum, necnon Abbatibus, & Prioribus monasteriorum solitorum gubernari per Priores, Prælatisque maioribus & maiorum Principum consiliariis, vt super altare portatile possint celebrare. Alius autem hanc potestatem altaris portatilis post Pōtif. Max. facere non potest prout dicitur in iure *k*, & tradit Quint. Mandos. & Marcus Anton. Cuquus. Familiares quoque includētur cum eo cui fuerit concessum, & non alij, nisi dictum expressumq; fuerit in priuilegio. Qui etiam aduertit, quod non plures quinque, vt plurimum, includi personæ solent, iuxta Mandosium *l*. Subditi illius tamen non excluduntur cui fuerit concessum. Parce autem concedi solet in locis Apostolica, vel ordinaria autoritate interdictis, vt ait Staphileus in tractatu breuium. Fratres autem Prædicatorum, & Minores habent priuilegium à iure *m* communi, ita vt in altari portatili absq; Episcopi licentia celebrare possint: quod ipsum concedit Sixtus IIII. in priuilegio superius allegato. Altare autem portatile est illud quod etiam viaticum, seu mobile dicitur, de quo fit clara mentio in iure *n*, eo quod portatur de loco in locum. Eoque vtuntur in exercitu præsertim, & peregrinatione; & aliis in locis, in quibus quis continue persistere non potest; super quo rite celebratur, vt traditur in iure *o*, & tradit Geminianus. Vnde magnum priuilegium datur Minoribus, vt in quocunque loco honesto etiam permanenti possint in altari portatili celebrare. At non conceditur tantum à Gregorio XIII. presbyteris Societatis Iesu, *Vt scilicet in castris militum possint in Missæ sacrificio altari portatili vti, cum in iure communi iter agentibus hoc concedatur*. Dicitur enim in Concilio *p* Tiburiano, In itinere vero positis si Ecclesia defuerit, sub diu, seu in tentoriis, item si tabula altaris consecrata cæteraque sacra ministeria ad id officium pertinentia ibi affuerint, Missarum solemnia celebrari concedimus.

k c. multum. de priu. Gemini. in c. p. eod. tit. de priu. in 6. n. 5. Mand. in signat. v. altare portatile. Cuqu. lib. 5. maior. institut. tit. 6. de Missa. num. 43.
l Mando. vbi sup.
m cap. in his quæ. de priu.
n cap. fin. de priuil. lib. 6.
o cap. concedimus. de consecr. d. 1. Geminian. in d. ca. fi. num. 5.
p d. c. concedimus

Tertio est notandum circa illam concessionem Gregorij XIII. in qua dicitur, quod in domibus Societatis in oratoriis à prouincialibus deputatis possit fieri sacrum. Suarez *q* tenet quod non solum sacerdotes possunt ibi celebrare, quia priuilegium, vt ex verbis eius constat, non dirigitur ad solas personas sacrificantes, sed ad locum, & ad Prouincialem, cui communicatur illa Episcopi facultas approbādi absolute locum illum ad sacrum faciendum.

q Suarez. 3. disp. 80. sect. 3. in fin.

ARTICVLVS V.

Vtrum priuilegia superius allegata quoad modum, tempus, & locum celebrandi Missam, sint per Concilium Tridentinum sublata.

RESpondetur dicendo, quod quidam autor tenet omnia supradicta priuilegia regularibus concessa dicendi Missam quoad modum, tempus, & locum esse iam per Tridentinum Concilium sublata, allegans in suum patrocinium Nauarrum *r*, sed celebrari debent secundum Rubricam Missalis noui, iuxta constitutionem Pij V. quæ in Missalibus reformatis habetur. Sed ego cum consilio doctissimorum virorum semper tenui contrarium. Et vt veritas hæc omnibus patefiat, libuit in præsentiarum tenorem Concilij *s* Tridentini afferre, quod ordinarios alloquens, ait, *Ne patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum cultum dedicata oratoria ab eisdem ordinariis signanda & visitanda sanctum hoc sacrificium à sæcularibus, aut regularibus, quibuscumque peragi, &c.* Et addit infra: *Ne sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent, neve ritus alios, aut alias cæremonias, & preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ, ac frequenti, & laudabili vsu receptæ fuerint*. Et postea subdit in fine Concilium: *Hæc igitur omnia, quæ summatim enumerata sunt, omnibus locorum ordinariis ita proponuntur, vt non solum ea ipsa, sed quæcumque alia huc pertinere visa fuerint, ipsi pro data sibi à Sancta synodo potestate, ac etiam vt delegati Sedis Apostolicæ prohibeant, mandent, corrigant, statuant, atque ad ea inuiolate seruanda censuris Ecclesiasticis, aliisque pœnis, quæ illorum arbitrio constituentur fidelium populum compellant, non obstantibus priuilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscumque*. Ex quorum verborum tenore colligitur Concilium non reuocare priuilegia, sed tantum præcipere ordinariis, vt non obstantibus dictis priuilegiis compellant regulares in foro exteriori censuris, & aliis remediis opportunis, ne facultatibus in ipsis priuilegiis concessis vtantur. Et sic non impedientibus Episcopis, non est cur religiosi scrupulis agitentur. Imo addo, quod iuxta resoluta in articulis superioribus multa in dictis priuilegiis conceduntur religiosis, quæ iure communi conceduntur. Quas concessiones cum sint iuris communis, non puto velle Concilium Tridentinum ab Episcopis impediri, cum ad ipsorum derogationem expressa mētio eorum fieri debuerit, prout à communiter scribentibus traditur. Aduertant tamen religiosi, ne vtantur priuilegiis concedentibus, vt Missæ possint celebrari in cameris sæcularium, vbi ipsi dormiunt, & fœminis non solum suis, sed etiam forte alienis coniunguntur. In quibus copulis etiam licitis aliqua aliquando obscœna interueniunt. Indecentissimum enim est vti talibus priuilegiis, & licentiis similibus locis, nisi aliqua vrgentissima necessitate instante. Nam dicit doctissimus necnon piissimus magister Sot. *a* magis velle, quem non audire Missam, etiamsi non possit ad Ecclesiam ad eam audiendam ire, quam permittere, vt in dictis cameris dicatur, nisi esset persona admodum illustris, cum qua facilius dispensatur. Ex his infertur, quod modo possumus vti dictis priuilegiis, non contradicentibus Episcopis.

r Nauar. in Man. c. 25. nu. 82. in fin. & num. 86.
s Sess. 22. in decr. de obser. & euit.
a Sot. in 4. d. 13. q. 3. ar. 3. p. 572. col. 2.

ARTICVLVS VI.

Vtrum modo post Concilium Tridentinum possint Prælati regulares nullo priuilegio extante dispensare, vt Missæ extra locum sacrum celebrentur.

RESpondeo dicendo, quod licet Concilium Tridentinum restrinxerit facultatem, quam *b* de iure habebant Episcopi dandi licentiam, vt extra Ecclesiam

b c. Missa. de consecr. d. 1.

in

in domibus priuatis, seu oratorio, nec consecrato, neque benedicto possent sacerdotes Domini sacrificium offerre, cum in eo Concilio Tridentino *c* ordinetur ne Episcopi patiantur in domibus priuatis, aut extra Ecclesiam, aut oratorium, ad id dedicatum Missam celebrari. Per quæ verba ipsi obligantur ad illud seruandum, prout resoluit Nauarrus *d*. Existimat tamen Suarez *e* non esse ablatam Episcopis potestatem concedendi licentiam in casu necessitatis, vt in aliquo honesto loco fiat sacrum: quamuis talis locus non sit ad diuinum cultum destinatus. Cui iure ordinario possit hoc fieri vel concedi in casu necessitatis, prout resoluunt autores in superioribus citati, Soto *f* scilicet, & Nauarrus. Concilium autem non abstulit hoc ius ordinarium & cōmune, neque de casu necessitatis quidquam loquutus est, sed absolute de communi modo celebrādi. Item quia facultas hæc est per modum dispensationis. Concilium autem non abstulit facultatem ab Episcopo rationabiliter dispensandi, quam habet in huiusmodi rebus, quia multi casus occurrunt in quibus & fieri potest sine irreuerentia sacramenti, & fieri etiam oportet. Tandem vsus hoc confirmat, quia ita fit sine vllo scrupulo. Ex quibus prima facie videtur concludendum, Prouinciales regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem posse cum suis subditis dispensare in casu necessitatis, vt celebrēt extra Ecclesiā in altari portatili, etiam nullo priuilegio Apostolico eos adiuuante. Sed qui hoc asserunt, toto cœlo aberrant, non considerantes Prouinciales supradictos non habere absolute iurisdictionem Episcopalem, sed tantum iurisdictionem quasi Episcopalem. Quæ dictio, *quasi*, limitationem aliquam includit, ita vt iurisdictio ipsorum non extendatur ad ea, quæ sunt muneris Pontificalis. Vnde cum muneris Pontificalis sit consecrare Ecclesias ad diuinum officium peragendum, ad idem munus pertinere, necesse est dispensare, vt in locis extra Ecclesiam & oratorium deputatum ab ordinario in casu necessitatis ipsum sacrificium celebretur, & per consequens, Prouinciales non possunt in hoc dispensare, cum potestas ipsorum & Episcoporum non quoad omnia sit æqualis. Vnde iuridice ait Collector priuilegiorum Societatis, aduertens circa priuilegium Gregorij XIII. concedens sui instituti Prouincialibus, vt possint in eorum domibus deputare oratoria, vt ibi sacrum celebretur, quod Prouinciales non vtuntur hac facultate nisi in locis remotis ab oppidis, in quibus ordinarij existunt, aut vbi probabiliter timetur, quod illi cum opus fuerit difficiles se exhibebunt ad huiusmodi oratoria deputanda. In quibus verbis clare innuit, quod deputatio oratorij ad Missam celebrandam ad ordinarios pertinet, tanquam quid concernēs munus Pontificale: & per consequens ad idem munus Pontificale pertinet date licentiam vt extra Ecclesiam in locis priuatis celebretur.

c Sess. 22. in decret. de obser. & euit. in celeb.
d Nau lib. 1. consil. tit. de consu. consil. qu. 17.
e Suar. vbi sup. disp. 81. se. 2. pag 1216. col. 2.
f Sot. vbi sup. & Nauar. in d. cap. 25.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Missa possit audiri extra parochiam, in monasteriis religiosorum.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. autoritate Apostolica, *Concessit, quod omnes Christi fideles vtriusque sexus, qui non contempto proprio sacerdote parochiali in Ecclesiis fratrum Mendicantium ordinum Dominicis ac festiuis diebus Missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audienda, nec aliquam labem peccati mortalis, pœnamque propterea incurrere in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscunque.* Ita habetur in Supplem. *g* Qui idem Summus Pōtifex præfatas literas cōfirmauit & ampliauit, & super eas aduersus cōtradictores cōseruatores dedit, vt in eodem Supplemēto *h* habetur. Nec hoc indultum est reuocatum per Concilium Tridentinum, quatenus habet teneri quem ad audiendam concionem in parochia sua, si commode fieri potest. Quia Concilium non agit de Missa, sed de concione. Imo si recte perpendantur verba Concilij, non designant ad id teneri fideles sub peccato mortali. Ait enim Concilium, *Moneatque Episcopus populum diligenter teneri vnumquemque parochiæ suæ interesse, vbi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei.* Notanda enim sunt illa verba, *Moneat Episcopus*, quæ designant monendos non obligari sub peccato mortali. Si enim obligarent, diceret Concilium statim, quod si noluerint eius monitis adhærere, astringat populum, vt concionem audiat. Præterea ait Concilium, populum teneri interesse suæ parochiæ, vbi commode hoc fieri potest ad audiendum verbum Dei. Quod intelligendum est, quando in monasteriis non prædicatur. Cum enim in ipsis prædicatur, commodius multo est parochianis audire concionem in ipsis, quam in parochia, cum in monasteriis officia diuina cum maiori deuotione celebrentur, & propter multitudinem sacerdotum non deficiant Missæ, quas sero ad Ecclesiam confluentes, audire possent, & præcepto Ecclesiæ satisfacere. Et cum regulariter loquendo, prædicatores in monasteriis prædicantes sint præstantiores, quam prędicatores in Ecclesijs parochialibus concionantes: & quia audientes verbum Dei à prædicatoribus ordinum Mendicantium lucrantur indulgentias, de quibus infra in quæstione de prædicatoribus dicetur. Vnde Paulus III. *Concessit religiosis Societatis Iesu, vt omnes Christi fideles, qui concionibus prædicatorum Societatis interuenerint, possint eiusmodi diebus in Ecclesijs, in quibus dicti religiosi concionantur, Missas, & alia diuina officia audire, & sacramenta recipere, ita vt non teneantur pro his adire suas parochias.* Ita habetur in compendio *a* Societatis. Ex quo priuilegio propter vtilitatem spiritualem prædicationum horum patrum colligitur, à Paulo III. non monasteriis, neque collegiis, nec conuentibus ipsorum ipsum fuisse concessum, sed ipsis patribus prædicantibus. Et sic cum sit personale, sequitur personas ipsorū in quacumque Ecclesia prædicauerint, ita vt ibi possint omnes fideles Missam audire, & alia sacramenta recipere. Nec etiam obstat idem Concilium *b* Tridentinum, quatenus habet vt *Episcopi moneant populum, vt frequenter, saltem dominicis diebus, & festiuitatibus solemnibus ad suas parochias accedant.* Non enim ait Concilium, vt iubeant, nec eos teneri, sed solum, vt moneant, quod non ponit necessitatem, iuxta ea, quæ traduntur in iure *c*. Obstat tamen secundū aliquos fortiter id, quod statim subdit Conciliū, *Posse Episcopos autoritate Apostolica iubere circa hoc opportuna & opportunū videtur, quod Missæ in parochiis audiantur à parochianis.* Ad hoc respondeo, non debere videri opportunum, iuxta superius allegata, præsertim, vt cum scandalo tot laicorum monachorū tam generalis consuetudo, quam etiam in vrbe seruari videmus, vt talis consuetudo tollatur. Præterea fœlicis recordationis Pius V. in quadam Bulla in fauorem religionū lata, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, *Declarauit, audientes Missas in festiuis diebus in monasteriis Mendicantium satisfacere præcepto audiendi Missam.* Nec obstat, quod Gregorius XIII. reduxerit omnia concessa à Pio V. regularibus ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini. Nam respondetur quod consuetudo ante Concilium Tridentinum tolerata in omni Ecclesia habet, vt Missa possit audiri in dictis diebus in quocumque loco sacro, etiam in eremitis. Adeo, vt dicat Syluester *d*, quod Episcopus suis subditis contrarium præcipere non potest, quia consuetudo est generalis. Et sicut Episcopus non potest tollere, neq; restringere ius commune, argumento cuiusdam canonis *e*, sic neque generalem totius orbis consuetudinem, quæ vim eandem habet, iuxta quandam legem. *f* Et per consequens excommunicatio, quam contra eam ferret, esset nulla, argumento cuiusdam Decretalis *g*. Et Concilium Tridentinum licet tollat alias consuetudines, non tamen hanc ita toleratam, & approbatam, & vtilem omnibus christi fidelibus. Et Gregorius XIII. solum reuocat, quæ à Pio V. in fauorem Mendicantium conceduntur, quatenus sunt contra Concilium Tridentium *h*. Ita colligitur, ex traditis à Nauarro *i* & hanc opinionem tenet Henriquez *k*. Quod confirmatur. Nam fuit dubitatum in sacra congregatione Cardinalium, an ex dicto decreto derogatum sit decreto & priuilegio, de quo in capite vltimo de priuilegiis in sexto,

g Concess. 90.
h fo. 47. concess. 142. Conc. Tri. sess. 24. cap. 4. de reform.
a Compen. in Societ. v. Missa. §. 1.
b Sess. 22. in decr. de obs. & euit. in celeb. Miss.
c § fin. 4. dist. in præcipitur. 14. q. 5.
d Syluest. v. Missa. 2. q. 1. §. 1.
e cap. infer. 21. d.
f l. de quibus ff. de legibus.
g c. 1 de sent. & re iudic.
h Nauar. in Man. c. 21 n. 6. Henr. 2. to. lib. 9 de Missa c. 25. n. 9. in fine.

sexto. Fuitque ab omnibus Cardinalibus decima nona Iunij, anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo octauo, decisum negatiue: quia intentio Cõcilij est tollere abusus: & in ipsis non est abusus, cum fiant ex causa, vt quotidie Missam audiant, quam non audirent, si illi priuilegio Episc. derogaretur. Ex qua declaratione colligitur Concilium non tollere consuetudinem rationabilem, de qua nobis modo sermo est. Præterea in eadem congregatione considerando verba dicti decreti, ibi, *Moneant etiam*, decisum est, quod populus monendus est, vt Dominicis diebus, & festis maioribus Missas in suis parochiis audiant. Non est tamen ad id per censuras Ecclesiasticas cogendus. Aduertendum tamen, quod per illa verba superius allegata Concilij i Tridentini scilicet, *Hæc igitur omnia, quæ summatim enumerata sunt, omnibus locorum ordinariis ita proponuntur, vt non solum ea ipsa, sed quæcumque alia huc pertinere visa fuerint, ipsi pro data sibi à sacrosancta Synodo potestate, ac etiam delegati Sedis Apostolicæ, prohibeant, mandent, corrigant, statuant, atque ad ea inuiolabiliter seruanda censuris Ecclesiasticis, absque pœnis, quæ illorum arbitrio constituentur, fidelium populum compellant*, per hæc, inquam, verba possunt Episcopi compellere regulares, vt in offertorio Missarum conuentualium, quæ Dominicis diebus in monasteriis celebrantur, declarẽt fidelibus, quæ festiuitates & ieiunia in illa hebdomada occurrant: ne ignorantia horum festorum & ieiuniorum præcepta Ecclesiastica à fidelibus transgrediantur. Hoc enim opportunum quid est, & maxime consentaneum: & ita vidi obseruari à quibusdam fratribus ordinum Mendicantium in regno Portugalliæ in Archiepiscopatu Eborensi.

i in d. Decret. de obseruan. & euit.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum possit dici Missa votiua priuata in festo.

REspondeo dicendo, quod ex causa quocunque die possunt dici Missæ priuatæ votiuæ, quãdo non celebratur officium duplex, prout ait Pius V. in sua constitutione posita in Missali, & continetur in regulis eiusdem Missalis. Id tamẽ non debet fieri passim, sine causa rationabili. Causa autem erit rationabilis, vt si quis data pitantia petat, Missas dici de Requiem: nam ita sunt dicendæ, quia speciale officium est vtilius, & oratio magis directe, & immediate de se magis mouet ad impetrandum à Deo, prout tradunt Diuus Thomas k, Syluester, & post alios Maiolus, & Nauarrus. In festo vero duplici rectius sacerdos pro eo defuncto debet celebrare de proprio festo, prout tenet Soto l, vt ita se conformet Missali, & communi vsui, satisfacitque debito. Quia ex opere operato non minus satisfactionis applicatur defuncto, suppleturque directa vis interpretationis ex deuotione festi & Sancti. Et ait Nauarrus m, quod pro Missa longa de Passione satis implet sacerdos, si celebret de festo etiam semiduplici, aut infra octauam.

k D. Thom. in d. 45. Sylu. v. Missa. §. 4. Maiol. lib. 3. de ir. regul c. 24. in fi. Nau. in Manu. cap. 25. n. 134. & lib. 3 consil. tit. de celebr. Miss. consil. 6.
l Sot. in 4. d. 13. qu. 2. art. 1. col. penult.
m Nau. consil. 6. num. 8.

ARTICVLVS IX.

Vtrum religiosi possint pro vna Missa commendata vnius festi, dicere aliam.

REspondeo dicendo, quod Clemens VII. *Concessit fratribus Minoribus Obseruantiæ, quod cum aliquis petierit ab eis, vt celebrent Missam de Passione, liceat eis Missam de Cruce, vel de quinque plagis, & loco Euangelij Passionem secundum Ioannem dicere, siue in fine Missæ huiusmodi Passionem præfatam dicere, & sic censeatur satisfactum fuisse petitionibus illorum qui petierunt.* Ita refertur in compendio n Mendicantium, vbi collector ait esse viuæ vocis oraculum authenticum. Sed ego intelligo, quod hac concessione modo post constitutionem Pij V. minime vti possunt fratres, qui obligantur cantare, vel dicere Missam iuxta ritum Missalis reformati. Pius enim V. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, pridie Idus Iulij, Pontificatus sui anno quinto, in constitutione quæ incipit, Quo primum tempore, quæ habetur in principio Missalis reformati, *Mandauit, ac districte præcepit omnibus & singulis Ecclesiarum Patriarchis, administratoribus, aliisque personis quacumque Ecclesiastica dignitate fulgentibus, & presbyteris secularibus, aut cuiusuis ordinis regularibus, ne in celebratione Missæ alias cæremonias vel preces, quam quæ hoc Missali continentur, addere, vel recitare præsumant.* Et addere Missis de Cruce, de quinque plagis Euangelium Ioannis, sicut concessit Clemens VII. puto esse additamentum in dicta constitutione prohibitum. Dixi, *qui obligantur cantare, vel dicere Missam iuxta ritum Missalis reformati*: nam aliæ religiones, quæ super ducẽtos annos Missarum celebrandarum in eisdem Ecclesijs aliud obseruant (à quibus Pius V. præfatam celebrandi constitutionem, vel consuetudinem nequaquam aufert) possunt vti priuilegio supradicto, cum secundum canones a antiquos poterant addere aliqua cum consilio Doctorum, aut approbatione alicuius Synodi. Et licet prædicti fratres possint facere prædictam commutationem dicendo pro Missa de Passione Missam de Cruce, vel de Plagis, minime tamen poterunt loco vnius Missæ priuatæ alicuius sancti commendatæ, aliam Missam de sancto occurrente dicere. Verum est tamen quod non peccabit, si sine scandalo aliquando hoc fecerit, vt se conformet ordini & ritui Missalis reformati. Sine enim causa rationabili, regulariter loquendo ordo & ritus ipsius Missalis minime debet prætermitti, iuxta ea quæ in nostra Summa b confessorum diximus, & articulo sequenti dicetur.

n Tit. Missa. 3. §. 13.
a Conc. Carthag. 3. can. 23. Con. Mileuit cap. 12.
b 1. to. cap. 244. ti. miss. con. 24. p. 715.

ARTICVLVS X.

Data est cuidam monasterio quædam eleemosyna, vt eius Prælatus Missas Diui Gregorij pro anima defuncti faciat celebrare. Quæritur, vtrum satisfaciat dicendo alias Missas de Sanctis, & Dominicis occurrentibus recordatione solum habita in Memento de dicta anima, ibique valorem Missæ ei applicando.

REspondeo dicendo, quod ratio huius dubij pendet ex Missali Romano antiquo, & maxime ex impresso Parisiis, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo septimo, in quo dicitur, Missas Diui Gregorij cum commemoratione defuncti, vel defunctæ celebrandas esse has. Prima est de Dominica prima Aduentus. Secunda de Natiuitate Domini. Tertia de sancto Stephano Protomartyre. Quarta de sancto Ioanne Euangelista. Quinta de Innocentibus. Sexta de Epiphania. Septima de octaua trium Regũ. Octaua de purificatione Beatæ Virginis. Nona de Septuagesima. Decima de Dominica prima Quadragesimæ. Vndecima de Dominica secunda Quadragesimæ. Duodecima de Dominica quarta Quadragesimæ. Decimatertia de Annunciatione Virginis. Decima quarta de Dominica in Ramis Palmarum. Decima quinta de Cœna Domini. Decima sexta de Resurrectione Domini. Decima septima de Ascensione Domini. Decima octaua de festo Pentecostes. Decima nona de festo Trinitatis. Vigesima de Dominica prima post Pentecosten. Vigesima prima de Dominica secunda post Pentecosten. Vigesima secunda de sancto Ioanne Baptista. Vigesima tertia de sancto Petro, & Paulo. Vigesima quarta de sancta Maria Magdalena. Vigesima quinta de sancto Laurentio. Vigesima sexta de Assumptione beatę Mariæ. Vigesima septima de sancta Cruce. Vigesima octaua de sancto Michaele. Vigesima nona de sancto Gregorio, vel de omnibus sanctis. Vltima de mortuis. Et post celebrationem harum Missarum recitandæ erant vigiliæ mortuorum, & omni die ieiunandum. Referuntque Innocentium Papam concessisse plures indulgentias dicentibus, vel dici facientibus dictas Missas. Hoc supposito, dico, non esse obligatum Prælatũ dicti monasterij ad eas dicere, aut celebrare facere, cum iam suæ obligationi satisfecerit, quamuis neque illas Missas antiquo Missali præscriptas, nec quotidie celebrauerit: dummodo tamen aliæ triginta Missæ de festis occurrentibus dictæ sunt, & actualem, aut virtualem intentionem habuerint in Memento illarum pro tali defuncto offerre. Quod probatur primo. Nam pactum nudum vt obliget, necessum est, quod sit honestum, licitum, & possibile, vt innuit Diuus Thomas c, Iam

c D. Thom. 2. 2. qu. 1.

Iam autem relinquere eas Missas, quæ Missale nouum Romanum post Concilium Tridentinum editum singulis diebus, & maxime solemnibus celebrandas ordinat, & præcipit, est illicitum. Tum. quia indecens & absurdum esset Quadragesimali tempore dicere Missam de Resurrectione, vel Ascensione: quæ tamen dicendæ essent ab eo, qui iuxta antiquum illum ritum vellet primo die illo cineris incipere illas triginta Missas. Tum, quia in diebus festis, etiamsi non de necessitate, ex congruitate tamen tenetur quilibet audire Missam de festo occurrenti, argumento aliquorum canonum *d*. Ex quibus colligit Angelus *e*, non excusari à peccato celebrantes, qui relicta proprij festi Missa, aliam particularem votiuam dicunt: & tales sacerdotes reprehensione dignos affirmat. Tandem in officio Missæ, vt ait Diuus Thomas *f*, non solum reperitur sacrificium, sed etiam orationes, & ex parte sacrificij oblati æqualiter prodest viuis & defunctis de quocumque Missa dicatur. Ex parte vero orationum, negari nequit prodesse quamplurimum Missam, quæ incipit, *Requiem æternam*, institutam pro defunctis: in qua sunt orationes ab Ecclesia determinatæ pro mortuis. Ille tamen fructus, & vtilitas cum recompensari possit propter maiorem deuotionem vel eius, qui dicit Missam, vel per intercessionem sancti, cuius suffragium imploratur in Missa: idcirco æque satis fit per celebrantem obligationi, dicendo Missam de Sanctis, siue de Dominica, ac si diceretur illa de defunctis. Vnde Hostiensis *g* refert Vgonem Cardinalem solitum dicere, quod celebrando de Dominica faciebat celebrari pro defunctis. Ita Rosela *h*, Syluester, Armilla, Tabien. Præterea huiusmodi triginta Missæ sunt dicendæ de necessitate continuæ, & absque interruptione singulis diebus celebrandæ. At obligatio, qua quis obligatur singulis diebus celebrare iuxta terminos iuris *i* debet interpretari quod debet celebrare quanto frequentius poterit, salua honestate sua, & debita reuerentia, ac deuotione ad Sacramentum. Alias enim esset illicita constitutio, vt quæ daret materiam peccandi, cum non semper sit homo recte dispositus ad tantum Sacramentum percipiendum. Iam autem, quod in die Resurrectionis, vel in alijs solemnitatibus fiant collectæ pro defunctis, non est Ecclesiæ consuetudo, imo Bulla Pij V. quæ confirmat Missale nouum Romanum, tollit vsum cæterorum Missalium, & nihil addendum ipsi præcipit.

d cap. quidam laicorum, de cele. miss. & ibi. de consecr. dist. 1.
e Angel. v. miss. r. 13. & v. feri § 41.
f D. Tho. in 4. d. 45. q. 2. ar. 3. q. 1. ad 4.
g Host. in c. 2. de celeb. miss.
h Ros. l. verbo missa. §. 1. Syl. § 4. Armil. §. 321. Tabien. n. 48. & 52.
i c. significasti de preb.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Dominæ nostræ Missa celebrari possit in Sabbato concurrente festo. Et idem de officio defunctorum quæritur quocumque festo.

RESpondeo dicendo, quod si institutor capellæ iubeat omni feria secunda cantari Missam defunctorum, vel Sabbatho Missam Dominæ nostræ votiuam præter principalem, & maiorem Missam illius Ecclesiæ, aut monasterij, conseruanda est intentio, prout tenet Syluester *a*, post alios, Nauarrus, vt voluntati testatoris sit satisfaciendum, iuxta ea quæ tradit Couarruuias *b*. Quod quidem affirmat Henriquez *c*, quando mos est, vt dictæ Missæ dicantur, vt tenet Nauarrus *d*. De qua consuetudine agunt Couarruuias *e*, & Cassaneus. Et mos in Ecclesiis collegiatis, & in Ecclesiis quarundam religionum, vt præter Missam principalem cantetur Missa defunctorum, moderatur generalem regulam Missalis Romani, & fauet Pius V. in Rubrica Missalis: vbi dicit, *quod quando officium fit de feria, potest Missa principalis esse votiua, vel de defunctis; si vero fiat officium duplex, vel semiduplex, non fiat Missa principalis nisi de die.* Vbi non vetat, quin minus principalis, vt in capella fiat pro defunctis, aut de Domina nostra: etiam in duplici. Idem ordinatum fuit in synodo Compostellana *f*, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo. Imo cum licentia Episcopi interdum fit Missa principalis votiua de conceptione, aut de alio festo Beatæ Virginis, vt ait Henriquez *g*. Et idem in religionibus potest fieri cum licentia suorum Prouincialium, qui quantum ad hoc licentiam habent quasi Episcopalem. Nec obstant iura *h* in contrarium: quia consuetudine derogata sunt, prout aduertit *i* Nauarrus. Ex his deducitur, quod etiam in festo duplici potest dici in Sabbatho Missa Dominæ nostræ, sicut mos antiquus introductus est ex deuotione patrum ipsorum dicendi dictam Missam cum maxima solemnitate in quocumque Sabbato. Nec hoc est contra regulam, & rubricam Missalis reformati.

a Sylu. ver. missa. §. 4. Nau. c. 25. n. 229.
b Couar. in c. cum esses, in prin. de testa.
c Henri. 2. to. li. 9. de missa. c. 23. n. 7.
d Naua. r. ubi sup.
e Couar. li. 1. var. c. 10. nu. 3. Cassan. de glori. mund. c. 12. n. 13. part. 3. c. 38.
g Henriq. vbi sup. lit. a.
h ca. hoc. & c. attendendum. de consecratio. d. 1.
i Nau. d. c. 25. 6. nu. 7.

ARTICVLVS XII.

Vtrum in Ecclesiis regularibus sint duæ Missæ dicendæ in Quadragesima, Aduentu, & in Vigiliis, scilicet, vna de feria: & altera de Sancto occurrenti.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. in constitutione Missalis reformati tenet, quod in Ecclesiis collegiatis duæ Missæ dicantur in Quadragesima, Aduentu, & in Vigiliis, scilicet vna de feria, & alia de Sancto occurrenti. Et Ecclesia collegiata non dicitur ex eo, quod plures in ea clerici ei administrantes congregari soleant: nec enim personarum, clericorumque multitudo sola collecta facit collegium, nisi alia præter hæc interueniant, nempe, vt principio velut collegium ibi institutum, erectumque sit non minori trium clericorum numero, prout tenet quædam Glossa *k*, Innocentius, Ioannes Andreas, & alij, quos refert, & sequitur Marcus Antonius Cuquus. Si autem primæ institutionis nulla extant documenta, ex quibus collegij priuilegium tributum esse appareat, signa tamen nonnulla collegij, vestigiaque ibi enitescant, collegiata tenebitur. Vt si constituere Syndicum consueuerit, ac per eum iurare, & lites mouere, sigillumque commune habere, & si consueuit Prælatum suum eligere, & similia facere. Non autem desideratur, vt quispiam velut eis caput, ac rector præsit, iuxta Felinum *l*, & traditur à Marco Antonio Cuquo. In cathedralibus autem Ecclesiis præsumitur in dubio conuentus collegij nomine, & titulo haberi, etiamsi nullum ex prædictis vestigium appareat. Vnde sequi videtur, quod in Ecclesiis regularibus secundum supradictam constitutionem, & Rubricam duæ Missæ sunt dicendæ in prædictis feriis. Contrarium tamen est dicendum, prout declaratum fuit in ceremoniali nostræ religionis autoritate congregationis generalis Toletanæ editi, vbi dicitur, quod monasteria nomine Ecclesiarum collegiatarum minime comprehenduntur. Et non obstant supradicta: Nam licet monasterijs nomen collegij competat, necesse tamen erat, vt in constitutione supradicta diceretur, quod in Ecclesiis collegiatis secularibus, aut regularibus duæ Missæ dicerentur. Sicut enim nomine Ecclesiasticorum in odiosis regulares minime comprehenduntur; ita etiam nomine Ecclesiarum in hoc onere monasteria minime veniunt.

k Glo. in c. nobis, de iure patro. v. in conuentuali. Innoc. ibi. post. Andr. in c. Hostiensis de elect. li. 6. Cuquus li. 4. ma. ins. t. 1. de elect. nu. 5.
l Feli. in c. ex literis. col. 4. de consti. Cuq. vbi sup. n. 13.

Ex quo infertur, quod si Ecclesia collegij ius habeat, quamuis re ipsa collegij more non regatur, inter collegiatas censeri poterit, si aliqui canonici ex ea adsint, quamuis nec collegium congregare, nec sigillum commune habere, nec syndicum facere soleat: in his saltem quæ fauore potius, quam odio digna existimantur, prout tradunt Alexander *m*, & Felinus. Vnde cum hic non agatur de fauore, asserendum est, quod hæc Ecclesia collegiata non tenebitur ad dictas duas Missas. Aduerte, quod Martinus V. concessit, *Quod in quatuor temporibus, vel in diebus Quadragesimæ, aut Litaniis sufficiat in monasteriis sancti Hieronymi celebrare Missam de feria (si hoc velint) cum commemoratione festi, quod in ipsa die celebrari contingit, si eadem dies sit duplex, aut semiduplex. Super hoc tamen onerat conscientiam Prælati, si non essent tanta multitudo fratrum, quod possint duas Missas dicere.* In Collector *n* priuilegiorum Mendicantium: qui asserit, se vidisse hoc sub viuæ vocis oraculo non authentico. Ex quo infertur, quod dicta supra-

m in Alex. consil. 74. col. 3. in 4. Feli. in c. praeced. in. c. f. de praesc.
n in Compendio Mendic. ... ad modum. § 17.

supradicta Rubrica Missalis ad Ecclesias regulares extenderetur, fratres Mendicantes in foro conscientiæ vnam Missam dicentes, aliam relinquentes, vbi non est tanta multitudo fratrum, non peccarent, attento supradicto priuilegio, quo ipsi gaudent.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Generales ordinum possint reducere Missas capellarum ad minorem numerum.

RESpondeo dicendo, quod si in capella, aut anniuersario sit magnus Missarum, & sacrificiorum numerus, pro tenui stipendio Episcopus potest, & debet ad minorem numerum reuocare, prout ordinario in Concilio *o* Tridentino, monetur, vt habeatur ratio de pia voluntate testantium, constituta tamen congruente stipite, ita vt ex multis pitantiis efficiatur vna victus sufficiens diuino. Vt anniuersaria commutet, Episcopus, eget Synodi consilio, iuxta concilium Tridentinum. Vt si in vna Ecclesia, aut oppido mandatæ sint à testatoribus plures Missæ, sed ob ministrorum paucitatem non possunt quotannis impleri anniuersaria, etiam data pingui stipe posset Episcopus reducere ad pauciores cum commemoratione singulorum testatorum, vt ait Concilium Tridentinum *p*, & multo magis potest, si stipes sint tenues. In Ecclesia Salmantina approbante Synodo facta est constitutio, qua hæc facultas committitur Episcopo cum consilio Capituli. Sed vt onera dicendi Missas in beneficio, qualis est capellatiua, temperet Episcopus, non eget Synodi congregatæ consensu. Ita recentiores consulti, prout asserit Henriquez *a*, & Nauarrus. Qui addit, quod posset Episcopus absque Synodo anniuersaria commutare iure communi, & moderari numerum Missarum: quia hic est casus necessitatis. Et hanc opinionem non repudiat Henriquez *b*, affirmans doctissimum Doctorem Veram, hanc tenere etiam opinionem, sed ad id quod in articulo quæstionis propositum fuit deueniendo dico, quod Abbates, & Generales ordinum in suis Capitulis generalibus re diligenter perspecta possunt pro sua scientia in prædictis Ecclesiis, quas hac prouisione indigere cognouerint, statuere circa hoc quidquid magis ad honorem Dei & cultum, atque Ecclesiarum vtilitatem viderint expedire. Ita tamen, vt eorum etiam defunctorum commemoratio fiat, qui pro animarum suarum salute legata ad pios vsus reliquerunt. Ita determinatur in eodem Concilio Tridentino *c*.

o Conc. Trid. sess. 25. de ref. c. 4. & sess. 21. de refor. ca. 7.

p Conc. d. c. 4 in fine.

a Henri. 2. to. 9. tit. de mis. c. 22. n. o. lit. P Nau. c. 25. nu. 138.

b Hen. vbi sup.

Circa quod aduertit Nauarrus *d*, quod Abbates & Generales esse quoddam ius nouum, sed non quoad Episcopos, cum argumento aliquarum decretalium *e* cum eis notatis possint Episcopi hoc facere sine Synodo iure antiquo: quod non videtur per hoc sublatum, cum fuisset additum ad maiorem iuris antiqui obseruationem.

c Conc. Trid. sess. 2. de ref. c. 4.

d Na. vb. sup.

e c. cum ex tenore, & c. ex parte, de constitut.

Secundo est aduertendum, quod huiusmodi facultas Episcopis, Abbatibus, ac Generalibus concessa intelligitur tantum de onere Missarum ante Concilium Tridentinum imposito. Sicut ita fuisse sibi responsum ab Illustrissimis Cardinalib. sanctissimæ cōgregationis interpretibus, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, testatur Parasselus *f*. Necnon & ipsa congregatio alibi respondit, hanc taxationem esse intelligendam de Missis tantum, & non de aliis suffragiis, necnon de Missis in fundatione positis, sed pro alia causa à testatoribus relictis.

f Parasse. in tr. de priuil. fol. 138.

Tertio est notandum, quod declarauit Synodus Toletana celebrata anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, actione secunda, capite decimo, quod Vicarius Episcopi aut Visitator ad non potest: quia Concilium soli Episcopo, vel Generali regulari id committit. Ita tenet Henriquez *g* dicens, quod expedit, vt dicta commutatio fiat per expressam intentionem Generalis religionis, aut Capituli generalis cum Papæ autoritate commutantis voluntatem.

g Henriq. vbi. 232.

Quarto est aduertendum, quod dicti Prælati in diminutione dictarum Missarum debent esse satis circumspecti considerantes quod agunt de mutanda testatorum voluntate, quod solum Papæ committitur. Et sic ad faciendam dictam diminutionem debet iusta causa præcedere, & ita debet fieri, vt quo minus possibile sit voluntati testatoris, aut institutoris anniuersarij defraudetur. Et sic oportet, quod dicta diminutio compensatione compensetur. Vnde iuste possunt obligaret vt loco Missarum, quæ numero antiquo detrahuntur, celebrantes Missas pro ipsis defunctis, ipsis applicent vnum de tribus valoribus. Primū est correspondens obligationi pro ipsis celebrandi. Secundum correspondens memoriæ actuali, quæ in Momento pro defunctis pro ipsis habetur. Tertium ponendo pro ipsis aliquas defunctorum collectas, sicut alias ordinauerat Iulius II. Quæ collectæ etiam in festis solemnibus apponi iure possunt in Missis priuatis, cum nullo iure contrarium præcipiatur, vt resoluit Nauarrus *h*. Et hoc confirmauit ex quadam concessione facta à Leone X. *Fratribus Minoribus regularis Obseruantiæ, qui possessionem accipientes monasteriorum conuentualium nostra sacra religione videntes magna anniuersariis perpetuis ea esse onerata, vt præ multitudine ipsorum illis esset necessum ab officiis diuinis deficere, si omnia in anniuersariis contenta ab ipsis ad vnguem essent adimplenda, supplicauerunt suam Sanctitatem, vt de benignitate Apostolica prouidere dignaretur: qui respondit ad ea, & ad alia similia onera non esse obligatos, dummodo tam in communibus officiis, quæ quotidie in dictis Ecclesiis celebrantur, quam in priuatis orationibus & in extraordinariis Missis, & suffragiis, quæ in dicto ordine pro singularibus benefactoribus fieri statutum est, illorum, qui redditus, vel ornamenta pro ipsis anniuersariis reliquerunt, memoriam specialiter faciant. Quod idem monialibus sanctæ Claræ concessum est.* Ita habetur in Supplemento ordinis.

h Nau. lib. 3. cons. tit. de celeb. miss. cons. 59. fo. 246. in 1. impr.

ARTICVLVS XLV.

Vtrum Missa in conuentibus quotidie debeat celebrari.

RESpondeo dicendo, quod in singulis Ecclesiis cathedralibus, parochialibus, & conuentualibus debet quotidie sacrificium Missæ offerri, si conueniens sit, seu mediocris sacerdotum numerus. Hæc est communis Doctorum. Hæc tamen obligatio pertinet ad Rectores Ecclesiarum; nam licet ipsi non teneantur per se quotidie celebrare, tenentur tamen curare, vt non omnino desit in sua Ecclesia sacrificium. Addit tamen Victoria *i*, si interdum hoc prætermittatur, non esse peccatum mortale, sed ait, quod hæc licentia non est extendenda, nam res hæc multum pertinet ad commune bonum fidelium, & ideo talis obligatio grauis est, vt bene significauit Soto *k*, quapropter per se loquendo non poterit prætermitti sine graui culpa, nisi forte ob vrgentem causam, & rationabilem. Ex his infertur, quid respondendum sit ad id quod in articulo quæstionis decidendum proponitur, quod scilicet in conuentibus, vbi mediocris est sacerdotum numerus, culpam grauem committet superior, si non curet, vt quotidie hoc sacrum sacrificium pro viuis & defunctis offeratur: cum res hæc maxime pertineat ad commune bonum fidelium, & ad consolationem spiritualium fratrum, & ad religionis decorem. Et ideo in regno Portugalliæ diligentia serenissimi Infantis Henrici, S.R.E. Cardinalis (qui postea infelici morte Sebastiani I. legitima successione illud Regnum fuit adeptus) fuit reformata religio Beguinorum, in qua non erant aliqui sacerdotes, qui quotidie sacrosanctū hoc mysterium peragerent, vt in eo essent sacerdotes Domini eiusdem instituti professi, & nunc sunt non solum sacerdotes, sed etiam prædicatores secundum institutum Mendicantium in vinea Domini fructificantes.

i Vict. in Summa nu. 95.

k Sot. in 4. d. 13. q. 2. ar. 2.

ARTI-

ARTICVLVS XV.

Vtrum Gloria in excelsis Deo dici possit à Regularibus in Missis votiuis.

RESpondeo dicendo, quod Alexander IIII. *Concessit fratribus vniuersis ordinis Minorum, quod in Missis votiuis tam solemnibus, quam priuatis, quas de Spiritu sancto, aut de B.V. Maria dixerint, possint dicere Hymnum Angelicum, scilicet, Gloria in excelsis Deo, ac quod similiter possint dicere prosas, seu sequentias.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum *a*. Et Sixtus IIII. *concessit fratribus Minoribus de Obseruantia, vt possint dicere in omnibus Missis votiuis Gloria in excelsis Deo.* Prout habetur in eodem libro *b*, & in Supplemento. At modo cantantes & dicentes Missam iuxta ritum Ecclesiæ Romanæ reformatum, iuxta constitutionem Pij V. superius citatam, vt sunt fratres Minores, iam non possunt vti dictis priuilegiis, sed debent dicere Missas iuxta supradictum ritum. In quo instituitur, dicatur, *Gloria in excelsis*, quandocunque in matutino dictus est Hymnus, *Te Deum laudamus*. Præterquam in Missa feriæ quintæ, in Cœna Domini, & Sabbati sancti, in quibus Gloria in excelsis dicitur, in Missis vero votiuis non dicitur, nisi in Missa Beatæ Mariæ, & Angelorum. Et Missa votiua dicenda sit pro re graui, vel pro publica Ecclesiæ causa. Nec etiam dicitur in Missis defunctorum. Ita habetur in Rubrica Missalis reformati. Circa quam Rubricam est aduertendum, quod tunc Missa dicitur pro re graui, quando fit aliqua processio generalis, quæ nunquã fit, nisi pro re graui, vel quando aliquæ Missæ dicuntur in aliquibus Ecclesiis cathedralibus, collegiatis, & regularibus, vel parochialibus pro salute vniuersali alicuius Principis, vel pro salute totius Reipublicæ, vel pro aliqua intentione temporali, bonum commune immediate concernenti. Vel quando fit in gratiarum actione pro aliqua re graui petita, & obtenta: veluti pro victoria parta, vel pro aliqua supradictarũ rerum à Deo Opt. Max. consequuta.

a In 1. imp. fol. 22. & in 2. fol. 25. concess. 24.
b Habet. in 2. imp. fo. 59. concess. 143. & in suppl. fol. 100. concess. 389.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum in festiuitatibus Sanctorum Ordinum debeat dici Symbolum Apostolorum in Missa.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IIII. *concessit, quod fratres Minores possent dicere, Credo, in solemnitatibus Sanctorum sui ordinis & sancta Clara.* Ita habetur in libro Monumenta ordinũ *c*, & in Supplemento. Ex quo priuilegio colligitur, quod dicti fratres non possunt dicere, Credo, in octauis, nec in diebus octauo dictorum Sanctorum. Quod patet ex alia concessione eiusdem Sixti IIII. qua conceditur, quod prædicti fratres possint dicere. Credo, in octaua sancti Francisci, prout in eisdem libris *d* habetur. Sed iam hodie hoc non est ita limitatum, secundum ritum Missalis Romani reformati: in cuius Rubrica loquendo de Symbolo dicitur, *Quod dicitur Credo in festis principalibus ordinum, & per eorum octauas in Ecclesiis tantum illius ordinis.* Principalia autem nostræ religionis festa sunt B.P. nostri Francisci, sancti Antonij, sancti Bonauenturæ, sancti Ludouici, sancti Bernardini, sancti Didaci, Stigmatum Beati Patris Francisci, & Dedicationis Ecclesiæ Portiunculæ.

c In 1. imp. fol. 67. & in 2. fo. 67. concess. 118. & in supp fo. 96 concess. 329.
d In 1. imp. fol. 63. & in 2. fol. 68. concess. 133. & in supp. fo. 100. concess. 380.

Dubitatur autem, vtrum debeat dici Credo, in Missa beatæ Mariæ, quæ omnibus Sabbatis, aliquo festo duplici non impeditis, celebratur primo mane in aliquibus religionibus, ex antiqua deuotione earum religionum ad Virginem Mariam, ad quam omnes fratres concurrunt, tanquam ad Missam solemnem, & versus cum Alleluia senioribus commendantur: sicut solet commendari in aliis festiuitatibus solemnibus, & respondeo, quod Missale reformatum loquens de Missis votiuis, inquit, *Item dicitur Credo in Missis votiuis, quæ solemniter pro re graui, vel pro publica Ecclesiæ causa celebrantur.*

Ex quibus verbis videtur probabiliter colligi, Credo in dictis Missis dici posse cũ solemniter celebrentur. Sed dices quod non celebrătur pro re graui: quod vt dicatur Credo, requiritur. Ad hoc respondeo, videri pro re graui celebrari, cum celebrentur ex antiqua consuetudine ipsarum religionum, ex maxima ergá Virginem deuotione: vt ipsa pro eis intercedat ad Dominum nostrum Iesum Christum filium eius. Pro cuius deuotione hoc puto probabile, licet cõtrarium, loquendo secundum rigorem, sit probabilius.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum religiosi cum vna Missa possint pluribus pitantiis satisfacere.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. *Informatus quod in quibusdam religionibus pro celebratione vnius Missæ certa pecuniæ quantitas dari consueuit in eleemosynam fratribus Minoribus tam valde parua, & tenuis, quod dicti patres ob eleemosynam, quæ singulariter à pluribus elargitur, tot Missas, quot sunt largientes pro singulis celebrare non valent, declarauit, & concessit prædictis fratribus obseruantibus, quod celebrando vnã Missam dumtaxat, si eleemosyna æquiualens vni Iulio, id est, decima parti ducati, non elargitur, etiamsi duas, tres, vel quatuor, aut plures Missas celebraturi essent, occasione diuersarum vel plurium eleemosynarum huiusmodi, & in dicta celebranda Missa pro omnibus, qui pro dictis Missis in eleemosynã vsque ad summã huiusmodi contribuunt, commemorationem in genere faciendo, in hoc conscientiarum prædictarum dictorum fratrum satisfactum sit.* Ita habetur in Supplemento ordinis *e*. Circa quam cõcessionem notat Collector *f* priuilegiorum Mendicãtium omnino ab ea esse cauendũ: quia ait, re vera nullius est valoris, prout multi viri famosi Theologi, & Iurisperiti super hoc consulti responderunt. Nam vltra multa, quæ contra huiusmodi concessionem dici possent, constat bene intuenti relationem, quod subreptitie obtenta est. Quapropter Reuerẽdissimus Pater fratrer Ioannes Clapion, dum institutus esset Procurator Curiæ Romanæ, promisit procurare reuocationem, seu potius declarationem nullitatis huius concessionis. Et credendũ est, quod obtinuit, licet ad manus nostras non peruenerit. Hæc Collector. At licet nobis constet de reuocatione huius concessionis, & de surreptionis vitio, & licet per contrarium vsum sit abolita, dato quod fuerit legitime impetrata, operæ pretium esse duxi agere de vitio nullitatis, quo à Collectore notatur: in qua re ponderatione opus est. Pro cuius rei explicatione sequentes propono conclusiones.

e Fo. 20. concess. 62.
f Colle in cõp. Med. tit. miss. 3. §. 14.

Prima conclusio est: Si stipendium Missæ lege, aut consuetudine taxatum sit, & commendantes Missas non totum illud, sed diminutum stipendium persoluant, in hoc casu licet pauciores Missas dicere accipiendo pro illis vsque ad quantitatem stipendiorum sibi debitam, secundum legem vel consuetudinem: nec est obligatio restituendi, maxime si per Iudicem illud stipendium consuetum sine scandalo, & litibus, & aliis inconuenientibus exigi potest, ex quo id taxatum certum sibi debitum est ex lege, vel consuetudine, sicut de aliis debitis liquidis & certis, communiter dicitur à Doctoribus. Quod est intelligendum dummodo non velint satisfacere vna Missa obligationi eleemosynæ datæ vltra quantitatem lege aut consuetudine pro vna integra Missa taxatam. Nam si vltra dicta quantitatem eorum satisfactionem pro vna Missa vellent extendi, abusus quidem esset scandalosus, & incentiuum præbens auaritiæ, & pluribus iniquitatib. Ita tenet Honcala *a*. Quod est verũ, vt aduertit Corduba, excepto, vbi expresse plures Missæ integræ, secundũ illa plura stipendia, quauis diminuta, peterentur, & acceptarentur. itaq; quod illa stipendia non darentur, nisi tot Missæ dicerentur, quot ille commendant, expresseq; petiuit; tũc enim nõ satisfaceret, nisi tot quot

a Honca. de valore miss. 11. & 16. Cord. lib. 1. qq. 4.

promissæ sunt dicantur, alias fieret iniustitia, & esset obligatio restituendi.

Secunda cõclusio: Si certum stipendium sufficiens, vel insufficiens, pro vna Missa, lege vel consuetudine taxatum non sit, nõ licet Guardiano nec Prælato plura stipendia pro vna Missa accipere vsque ad quantitatem necessariã pro decenti sustentatione vnius diei subditi sui Missam ipsam celebrãtis. Hanc opinionem tenent Doctor Medina *b* & Nauarr. quos sequitur Corduba contra Honcala & Soto. Et probatur, quia si tota sustentatio decens pro illa Missa illius diei deberetur, ergo sacerdoti valde honorabili in dignitate constituto plus deberetur ad suam decentem sustentationem, & iste plus posset auferre, quam pauper: quod absit. Paupertas ergo sacerdotis, vel abundantia nec tollit, nec ponit iustitiam, aut debitum illorum, qui illi pro Missa vna tantum, & non amplius, stipendium dare voluerũt. Quod confirmatur: nam sicut, qui tenue beneficium acceptauit, etiamsi non sufficiat ad decentem sustentationem, tenetur ei deseruire, nec amplius potest exigere, prout habetur in iure *c*, & tradit late Medina; sic similiter de stipendio Missæ quantumlibet diminuto dicẽdum est, si sic sacerdos acceptauit, quia eadem vtrobique ratio est.

b Medin. de ordin. qu. 30. Nau. in Ma. cap. 25. Cord. vbi su. dub. 2.

c c. cler. d. 19. Medi. de ord. q. 3. fol. 136.

Nec obstat illud Pauli *d* dicentis, *Qui altari seruit, de altari viuere debet.* Nam respondetur, quod D. Paulus loquitur indeterminate, & debet intelligi proportionabiliter, quod scilicet secundum ministerium & laborem ita quilibet in spiritualibus administrans præmietur, aut sustentetur, plus vel minus recipiendo, secundum quod plus vel minus seruit, atque laborat. Alioquin Diaconus, vel alius, qui solum seruit altari, legendo Euangelium, vel Epistolam, vel Missam offerendo, æqualem deberet mercedem, vel sustentationem vitæ accipere, sicut qui celebrat, & ipse simplex sacerdos, sicut Curatus, vel Episcopus. Nunc autem constat, quod in præparatione, & celebratione Missæ sacerdos vnam vel duas circiter horas duntaxat cõsumit. Reliquum autem tempus, si est sæcularis, cõsumit in horarum recitatione, & in negotijs ad suam familiam pertinentibus. Si est religiosus, consumit in sequendo chorum noctu diuque, & in alijs operibus religiosis, & exercitijs spiritualibus. Non ergo tenetur propter Missam totum victum diei tribuere is, pro cuius causa celebrauit, ac si totum pene diem ad eius vtilitatẽ expenderet. Et ex consequenti neque ipse sacerdos potest, nisi gratis datum, exigere, aut accipere vltra id, quod lege aut consuetudine dari solitum est.

d 1. ad Corinth. 9.

Tertia conclusio: potest sacerdos per dispensationem Papæ prædicta plura stipendia pro vna Missa accipere, etiam quando stipendium Missæ taxatum sufficiens est, aliqua causa rationabili interueniente. Licet enim Papa nõ possit in præiudicium tertij alteri temporalia concedere, quia non est dominus, sed dispensator diuinæ legis & naturalis, neque habet potestatem in destructionem, sed in ædificationem Ecclesiæ, neque habet dominium omnium rerum temporalium hominum, & contractuum humanorum, sed tantum iurisdictionem & potestatem, ad debitam eorum gubernationem, quatenus ad finem supernaturalem aliquo modo expediunt, prout tradit Syluester *e*; potest tamen, si causa rationabilis adsit, cum aliquib. dispensare, vel id concedere, sicut & ex causa potest relaxare obligationem votorum, iuramentorum, pactorum & promissionum inter homines initorum, licet iure diuino & naturali Deo, & hominibus ad id teneamur: cum eorum obligatio ex nostra consurgat voluntate. Rationabilis autem causa, dum aliud non constat, censenda est, vbi Papa id concedit siue dispensat. Quare ait Corduba *f*, quod rationabilis causa est, quando aliquibus monasterijs aliquarum religionum aliquãdo Papa concedit, vt possint ad tempus duntaxat, pro vna Missa stipendia vsque ad vnum Iulium, siue Regale accipere: quia magna tunc premuntur paupertate: quia ex eorum sustentatione, & obseruantia regulari intra septa suorum monasteriorum, magna vtilitas prouenit Ecclesiæ, & sæcularibus ædificatio. Quæ obseruantia maxime deperditur quæritando eleemosynas ostiatim extra suorum monasteriorum septa, vias publicas continue cursando, non totum pene diem in cultu diuino, literis, & orationibus, prædicationibus, & confessionibus expendendo. Et quia ipsis Missas commendantes maximum emolumentum accipiunt, cum tanquam benefactoribus bona opera religiosorum quotidie applicentur. Hæc Corduba. Ex quibus patet, concessionem Leonis X. non esse inualidam, & vt talem omnino repudiandam, sicut Collector intrepide affirmat. Cum Leo X. dispenset in casu minus difficili: scilicet, quando stipendium est valde paruum, & exiguum, & respectu dictorum fratrum adsit causa rationabilis, sicut in dicto priuilegio continetur. Nam si hæc aut similis causa rationabilis non adsit, minime erit tuta dispensatio, etiamsi sit temporalis. Ad id autem, quod replicat Collector, quod scilicet informatio, cui causa innititur, est subreptitia: ad hoc respondeo, hanc quæstionem facti, non iuris esse, & de quæstionibus de facto, partibus inauditis, non est nostrum iudicare, cum tot circumstantiæ possint concurrere, vt informatio primo aspectu surreptitia, vt vera & sufficiens causa à doctis iudicetur.

e Syl. v. Papa. p. 12. q. 13

f Cord. vbi sup. dub. 3.

ARTICVLVS XVIIJ

Vtrum teneantur Curati negare celebrationem Missarum peregrinis, aut ignotis Regularibus.

Respondeo dicendo, quod Episcopus aut parochus non debet facile peregrinos, aut ignotos alterius diœcesis sacerdotes admittere ad celebrandum sine demissoriis patentibus proprij Episcopi, prout ordinatur à Concilio Tridentino *g*, & tradit Nauarrus dicens, quosdam Episcopos solere rigide prohibere, ne parochus admittat tales sine eiusdem Episcopi licentia, cum satis sit licentia proprij Episcopi habita, aut debita. Vt si habet ius adeundi ad studia Academiæ, & tamen Episcopus licentiam iniuste negat. Aut si non multo antea dederat reuerendas, quibus initiatus est, aut licentiam peregrinandi, aut studendi in Academia. Ex cuius Doctoris grauissimi mente sufficit religiosis peregrinis, quod ostendant suorum Prouincialium, aut Prælatorum licentias ad iter peragendum. Et aduerte quod potest admitti in parochia aut monasterio peregrinus, vt celebret, etiam publice, quando notus est, prout dicitur in iure *a*, & tradit Nauarrus, & Trotius: aut etiam quando bonis coniecturis creditur non esse impeditum: quia peregrinus nullo iure suspensus est etiam quoad alios, prout post alios tradit Didacus *b* Perez, cui fauet Hostiensis *c*, quem alij sequuntur. Quod confirmatur: nam Sixtus V. in quadam constitutione data Romæ, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, sexto Kalendas Decembris, Pontificatus sui anno tertio, *Prohibuit omnibus Prælatis regularibus, ne hospites fratres reciperent nisi à superioribus locorum, vbi resident, expressam licentiam discedendi in scriptis obtentam, seu literas commendatitias secum deferant, atque exhibeant.* Et addit Summus Pontifex, *Vel nisi ita cogniti sint his, ad quos diuerterint, vt de eorum personis nullus omnino dubitationi, aut suspicioni locus relinquatur.*

g Conc. Trid. sess. 22. de obser. & euit. in celebr. miss. & sess. 23. ca. 16. Naua. ca. 27. nu. 153. & lib. 3. consi. tit. de celeb. miss. cons. 5.

a c. tuæ de cleri. per Na. consil. 5. Trotius de perfe- cto. cler. lib. 2. c. 3. n. 6.

b Perez in l. 2. ti. 9. lib. ordin. pag. 279.

c Hostien. in d. c. tuæ.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XLIIII.

De Clausura Monialium in communi, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrum Ecclesia habeat potestatem ad instituendam clausuram Monialium.*
2 *Vtrum omnium Monialium generalis clausura præcipiatur ab Ecclesia.*
3 *Vtrum extrauagantes Pij V. & Gregorij XIII. eandem clausuram obseruari præcipiant.*
4 *An Moniales conuersæ, seu seruitrices ad clausuram astringantur, & ad habitum, & professionem recipi valeant.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Ecclesia habeat potestatem ad instituendam clausuram Monialium.

Respondeo dicendo, quod clausura Monialium nec de iure diuino, nec naturali est, sed tantū de iure humano. Hiphigenia enim, quam D. Matthæus religiosam effecerat, vt constat ex eius historia, & apud Caietanum *d*, & aliquot aliæ sanctimoniales tempore Apostolorum non seruabant huiusmodi clausuram, seruaturæ profecto, si lege naturali & diuina esset indicta. Loquendo vero de iure humano, aduertendum est, quod in Concilio Carthaginensi primo celebrato sub Syluestro, & Marco, anno Domini trecentesimo trigesimo, sub persecutione nona Diocletiani in capite tertio, in hunc modum diffinitur: *Nullus nullaque sanctimonia & virginitati deseruiens propter blasphemiam Ecclesia si vobis placet in vna domo cum extraneis penitus commorari debent. Vniuersi dixerunt, qui nolunt nubere & pudicitia meliorem eligere partem, hæc vitare debent. Et non solum non habitare simul sed neque habere ad se aliquem accessum.* Qui accessus significat ingressum ad monasteria Monialium. Ex quo Concilio colligitur Ecclesiam ab anno millesimo ducentesimo octauo, ingressum ad monasteria Monialium prohibuisse. Postea autem, anno Domini trecentesimo nonagesimo septimo, sub persecutione decima Arrianorum in Concilio Carthaginensi tertio, circa tempora Siricij Papæ approbato à sexta Synodo in Trullo, in capite vigesimo tertio hæc proponuntur verba: *Virgines sacra cum parentibus, à quibus custodiebantur, priuatæ fuerint Episcopi prouidentia, vel presbyteri, vbi Episcopus absens est in monasterio virginum, vel grauioribus feminis commendentur, vt simul habitantes inuicem se custodiant, ne passim vagantes Ecclesiæ lædant existimationem.* Hæc antiquitus circa Monialium clausuram. At Bonifacius VIII *e*. qui præfuit Ecclesiæ circa annum Incarnationis Dominicæ millesimum ducentesimum nonagesimum nonum, plurimum illam auxit, & strictiorem præcepit. Cuius constitutio licet non fuerit recepta, postea tamen per Concilium Tridentinum fuit innouata. Et Pius V. per suam extrauagantem incipientem: *Cura pastoralis*, datam Romæ, anno Domini millesimo quingentesimo, sexagesimo sexto, quarto Kalendas Iunij innouauit, tam constitutionem Bonifacij VIII. quam constitutionem Concilij Tridentini. Et Gregorius XIII. in constitutione, quæ incipit, *Deo sacris*: data Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo secūdo, tertio Kalendas Ianuarij, Pontificatus sui anno primo, idipsum confirmauit, addens aliqua pro conseruatione clausuræ. Pro quorum perfecta explicatione est videndū, an Ecclesia compellere possit vniuersas & singulas cuiuscunq; ordinis Moniales, etiam eas quæ clausuram non vouerunt ad eam perpetuo seruandam. Et aduertendum pro horum resolutione, quod duo inhibentur in Monialium clausura. Primum Monialium extra monasterium egressus, & aliorum cuiuscunq; sexus intra monasterium ingressus. Et extra controuersiam Papa prohibere potest illarum vtriusq; sexus personarum ingressum in Monialium monasteria. Quilibet namque paterfamilias, & præsertim qui familias habet, inhibere valet aliorum in suam domum ingressum. Præterea & quilibet Prælatus, Abbas, Prior, & Guardianus, Priorissa, & Abbatissa, in sibi subditis cōuentibus hunc ingressum interdicere potest. Ergo & Summus Pontifex, sub cuius obedientia & protectione sunt omnium Monialium monasteria, hunc ingressum proculdubio interdicere valet.

d Caie. 2. 2. q. 88. ar. 11.
e c. 1. de statu reg. li. 6.

Sed quantum ad Monialium extra Monasteria egressum est difficultas non parua. Ad cuius lucidiorem explicationem duo sunt notabilia præmittenda. Primum notabile est, bifariam contingere, Prælatum præcipere secundum regulam promissam Primo modo explicite, seu directe: vt quando Prælatus subdito iubet aliquid, quod expresse continetur in regula. Altero modo contingit Prælatum secundum promissam regulam implicite, seu indirecte præcipere, vt quando id quod præcipitur, non continetur expresse in regula: veruntamen ad eius commodiorem obseruationem, vel ad vitandam transgressionem conducit: vt sunt quamplurima, quæ in monachorum ordinibus statuuntur præcepta. Vt quando Prælatus instituit cantorem, sacristam, ianitorem & coquum, sine quibus ministerijs, regularis obseruantia neutiquam consisteret. Idem etiam est, si Prælatus præcipiat silentium, disciplinam, & quod fratres ad diuinas laudes domino persoluendas in choro conueniant. Conducunt enim hæc ad regulæ pleniorem obseruationem. Et si Monialibus præposita familiaritates, & virorum colloquia inhibeat, quis non videat isthæc ad regulam, vel indirecte pertinere, quandoquidem ad castitatis custodiam expediunt non parum? Secundum notabile est, id omnino certum esse, quod omnes vtriusque sexus regulares suis astringuntur parere Prælatis, quando id, quod præcipitur, ad regulam spectat, siue explicite, siue implicite: sic docet Diuus Bonauentura *f* super regulam fratrum Minorum. Vbi exponens illud verbum, obediant suis Prælatis in omnibus quæ promiserunt Domino obseruare, addit ipse, *supple, explicite, vel implicite*. Et D. Thomas *a* inquit: Subditus tenetur obedire in his, quæ pertinent ad regulam directe, vel indirecte. Et idem D. *b* Thomas sic scribit: ad regulam pertinere, intelligenda sunt non solum ea, quæ expresse continentur in regula: sed etiam illa, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur, & obedire in his est de necessitate obedientiæ. Si tamen aliqua sunt, quæ nullatenus ad regulam reducuntur, obedire in huiusmodi non est de necessitate, sed de perfectione obedientiæ. Hæc ille. Ecce iam vides sanctos hos doctores docentes, & illa ad regulam pertinere, quæ quocunque modo ad regulam reducuntur. Obserua verbum, quocunque modo. Non inquit Diuus Thomas, quæ ad illam reducuntur, tanquam media necessaria ad sui obseruantiam, sed ait, quæ quocunque modo ad illam reducuntur, hoc est, siue directe, siue indirecte. Quare & illa re vera ad regula pertinent, quæ ad commodiorem & puriorem regulæ obseruantiam conducunt. Quo fit illud nō esse supra regulam, aut supra votum, quod ad regulam, quomodocunque siue directe, siue indirecte spectat, & reducitur. Idem tenent Syluester *c*, & Corduba.

f D. Bona. su. reg. c. 10.
a D. Thom. in 2. sent. d. vlt. q. 3.
b D. Tho. ibi q. 10. ar. 10.
c Syl. relig. 6. 6. & Cord. sup. reg. frat. mino. c. 10. q. 2.

Sed & rationibus probatur hoc secundum notabile. Prima ratio est: Omnes Regulares, seu Monachales ordines vltra ea, quæ in regula expresse continentur, autoritatem habent sua condendi statuta, quibus ea præcipiuntur, quæ ad commodiorem regulæ obseruantiam spectant: & subditi eiusmodi statuta seruare astringuntur, non ob aliud, nisi quia ad regulam implicite seu indirecte spectant. Verum est ergo, quod in secundo notabili asseritur. Præterea Ecclesia omnibus fideli-

fidelibus præcipit ieiunium quadragesimale, & alia ieiunia, & delectum ciborum, & clericis præcipit cælibatum, quæ omnia grauia sunt ac difficilia. Et quanquam hæc non continentur expresse in Euangelio, nec sint media necessaria ad legem Dei seruandam; verùtamen, quia implicite & indirecte ad illam commodius & facilius obseruandam conducunt, ad eorum obseruantiam obligamur, atque astringimur. Et cum Christus d Saluator noster præcepta Pharisæorũ vocasset grauia & importabilia, subdit, *Omnia quæcunque dixerint vobis seruate & facite.*

d *Matth.* 23.

His sic constitutis id certissimum esse censeo, quod Ecclesia omnibus Monialibus, cuiuscunque sint ordinis, eis etiam, quæ non vouerunt, neque vnquam seruauerũt perpetuam clausuram, potest imponere clausuram, ne vnquam monasterij septa egrediantur. Sic tenet glossa e, & communiter scribentes, vbi nullus de hoc dubitat, Angelus, Florentinus, & Syluester. Qui inquit, omnes Moniales teneri ad perpetuam clausurã, iuxta decretum Bonifacij f VIII. quia strictior vita regularibus potest imponi in his, quæ conducunt ad suã professionem commodius obseruandam. Hæc Syluester, & ipsum tenet Nauarrus g.

e *Glossa, vbi communit. scribentes in d.c. periculoso. Ange. v. religiosus. §. 30. Floren. 3. p. ti. 16. ca. 17 §. 3. Syl. v. relig. 7. §. 16.*
f *In d.c. periculoso.*
g *Naua. in c. statuimus. nu. 40.*

Probatur etiam hoc ex secundo, quod præmisimus notabili: Regulares Prælato præcipienti id, quod ad regulam quocunque modo reducitur, & spectat directe, siue indirecte, explicite, siue implicite, parere tenentur? At quis non videat, præceptum de clausura ad regulam reduci directe, seu indirecte, siquidem ad commodiorem, & puriorem castitatis obseruantiam conducit: Ergo Ecclesia hanc clausuram Monialibus valet imponere. Fateor clausuram, ad obseruanda quæ promiserunt vota, non esse medium necessarium: sed est valde accommodatum, ad eorum obseruantiam, & sine quo sunt occasiones & pericula professionem minus pure seruandi.

Confirmatur: nam & Bonifacius VIII. & deinde œcumenica Synodus Tridentina, vt protinus notum faciam, hanc Monialibus perpetuam clausuram, de facto imposuerunt: ergo imponere potuerunt. Et quidem postquam hæc clausura ab Ecclesia iussa est, iam de Ecclesiæ autoritate ad eam præcipiendam dubitare non licet, alias diceremus Bonifacium VIII. & generale Tridentinum Concilium decreta edidisse, quæ cõdere non valebant. Cõfirmatur & explicatur præterea nostrum assertum. Nam tempore, quo hoc decretum concedebatur, dubitarunt Patres Concilij in sancta Synodo Tridentini congregati de Ecclesiæ autoritate, ad hanc indicendam clausuram, & decreuerunt, quod Ecclesia id præcipere possit, & de facto præceperunt. At post decretum iam conditum de Ecclesiæ autoritate dubitare fas non est. Sic docet optime D. Augustinus h dicens, in his temporalibus legibus quanquam de his homines iudicent cum eas instituunt, tamen cum fuerint instituta & firmatæ, non licebit Iudici de ipsis dubitare, sed secundum ipsas iudicare.

h *Aug. lib. de vera relig. habet. in c. in istis. dist. 4.*

Ad argumenta.

SVnt autem pleraq; argumenta, quæ negantem partem suadere videntur. Nempe, quod Ecclesia non possit ad clausurã compellere eas Moniales, quæ eam non vouerunt, neque vnquam seruauerunt. D. enim Bernardus in libro de præcepto & dispensatione sic scribit: *Nihil præcipiat mihi Prælatus eorum, quæ non promisi: nihil prohibeat eorum, quæ promisi. Subditus per legem obedientiæ non est cogendus vltra promissum.* & D. Thomas i pertractans hanc quæstionem, vtrum religiosus teneatur suo Prælato in omnibus obedire, inquit: *Religiosi non tenentur obedire Prælato in his quæ sunt arctiora, quam regula: sed in his obedire est obedientia perfecta.* Et infra: *Obedientia non se extendit vltra ius, vel potestatem prælationis, quæ quidem limitatur secundum regulam: religiosus namque non tenetur ad plura, quam sæculares, nisi quatenus se per votum obligauit: sed religiosus per votum professionis non obligatur ad obediendum nisi secundum regulam: ergo non tenetur in pluribus obedire, quam quæ sunt secundum regulam. Alias si obedientia generaliter non determinaretur secundum regulam, omnes religiosi ad idem tenerentur, & sic esset religionum confusio.* Hæc ibi. Hoc ipsum tenet Ioannes k Gerson in tractatu de vita spirituali. Et ipse idem Diuus Thomas alibi ait: *Religiosi obedientiam profitentur, quantum ad regularem conuersationem secundum quam suis Prælatis subduntur. Et ideo quantum ad illa solum obedire tenentur, quæ ad regularem conuersationem pertinere possunt. Et hæc obedientia est sufficiens ad salutem. Si autem obedire voluerint etiam in aliis, hæc pertinebit ad cumulum perfectionis.* Diuus Bonauentura l disputans, vtrum Religiosi suis Prælatis teneantur obedire in omnibus quæ non sunt contra Deum, inquit: *Si loquamur de obedientia secundum necessariam obligationem, hæc habet terminum, & mensuram iuxta magnitudinem voti emissi; tantum enim tenentur obedire suis Prælatis in his, quæ promiserunt Domino obseruare. Unde si Prælatus aliquid præcipiat, quod sit supra votum subditus non tenetur ad illud implendum. Et ideo concedendum est, quod religiosi non tenentur obedire Prælatis suis in omnibus, licet sanum sit consilium, quod obediant in omnibus, quæ non sunt contra Deum.* Et infra addit: *Obtemperare in omnibus, quæ dicuntur, non tantum est difficile, sed impossibile: & ideo fines ponuntur promissioni obedientiæ.* Hæc ille. At idem est Glossa a iuris canonici dicens; *Monachis non potest imponi arctior regula.* Ex his omnibus præmissis contra assertionem nostram sic colligo argumẽtum: Sed huiusmodi generalis, & perpetua clausura est arctior, quam sit Monialium regula, & est supra votum promissum: ergo Ecclesia non potest illam præcipere: & consequenter quantum ad hoc nec Moniales parere astringuntur. Et confirmatur. Nam Diuus Gregorius, prout refertur in decreto b, ait; *Iustũ est, vt nemo crescere compellatur in vitiis.* Et Nicolaus Papa c sic scribit: *Quod quis non eligit, nec optat, profecto non diligit: quod autem non diligit, facile contemnit.* Nullum ergo imponatur. Et apud Matthæum d inquit Christus Dominus: *Si vis perfectus esse, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Et ibidem; *Sunt Eunuchi, qui se ipsos castrauerunt, propter regnum cælorum.* Et D. Paulus e scribens ad Corinthios ait: *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Vnde inquit Ambrosius f, *integritas corporalis expectanda est a nobis, quam ego pro consilio suadeo, non pro imperio præcipio.* Et Glossa g sic ait: Hinc colligitur argumentum, quod monachi non possunt inuiti compelli ad districtiorem vitam, quia res est magis voti, quam præcepti, & magis liberæ voluntatis, quam coactionis. Ergo huiusmodi clausura inuitis, & renitentibus Monialibus non est imponenda.

i *D. Thom. q. 10. ar. 10.*
k *Gerson. lect. 5. &*
D. Tho. 2. 2. q. 104. art. 5 ad 3.
l *D. Bona. 2. d. vlt. q. vlt.*
a *Glo. in c. relatum. e.*
b *cap. ge. 74. dist.*
c *ca. præsens 20. q. 1.*
d *Matth. 19.*
e *1. Corint. 7. 25.*
f *Habet in c. integritas. q. 1.*
g *Glos. ibi. v. voti.*

Sed istæ obiectiones facile diluuntur. Huiusmodi namque clausura non est super regulam, nec supra votum, nec est arctior, quam regula. Hoc patet ex secundo notabili, quod nuper præmisimus. Ad regulam siquidem pertinent non solum ea, quæ expresse continetur in regula, sed etiam illa, quæ ad regulam quomodocunque reducuntur: sicut docent D. Thomas, & D. Bonauent. & cæteri autores, quos supra citauimus. Et iuxta dictam distinctionem sunt intelligendi autores in obiectionibus citati, sicut ipsi ibidem seipsos exponunt. Monialium autem clausura, cum pertineat ad commodiorem castitatis custodiam, non est arctior, quam regula, neque supra regulæ votum. Et hæc est volita antecedenter in sua causa, nempe in voto obedientiæ.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum omnium Monialium generalis clausura præcipiatur ab Ecclesia.

h c. periculoso. de stat. reg. l. 6.

RESpondeo dicendo, quod Bonifacius h VIII. omnibus Monialibus præceptum imposuit clausuræ sed eius decretalis per contrariam consuetudinem scitam, & notam, & ab ipsis Romanis Pontificibus derogata fuit, prout tradunt Gabriel i, & Caietanus. Et Ioannes k Andreas ait, in Gallia non fuisse receptam & quod ipse viderat Venetiis non seruari. Et fictor l casuum testatur, Moniales quasdam à perpetua clausura fuisse defensas per Senatum Parlamenti à cogentibus ad clausuram cogere. Et in nostra Hispania certo scimus hanc Bonifacij clausuram nunqua fuisse alicubi seruatam. At Concilium m Tridentinum Bonifacij constitutionem renouauit, subdens post renouationem: *Nemini sanctimonialium liceat post professionem exire à monasterio, etiam ad breue tempus, quocunque prætextu.* Ex quo hanc colligo argumentationem: Concilium generaliter omnibus sanctimonialibus imponit clausuram: sed quæ illam non vouerunt, neque vnquam seruauerunt, sanctimoniales sunt: ergo ad eam seruandam astringuntur. Et quidem, cum minor pars sit earum, quæ non vouerunt, quomodo vere possumus dicere: Nemini sanctimonialium liceat exire, si omnibus, quæ clausurã non vouerunt, exire fas esset? Quod & hoc exemplo manifestius fiet. Si enim Concilij generalis decreto sic statueretur: Nemini regularium post professionem carnes comedere liceat; quis diceret, quod hoc decretum eos duntaxat regulares comprehenderet, qui vt carnes non ederent voto se astrinxerant? Quis non videat, quod hoc decreto omnes comprehendũtur regulares? Præterea si Concilium sic statueret: Nemini Regularium liceat de cætero aliquid in communi possidere, quis diceret hoc decreto eos duntaxat comprehendi, qui se nihil in communi possidere vouerunt, & non potius omnes? Vere ergo Concilium nostram probat assertionem. Hoc ipsum probant, & secundo eiusdem Concilij n verba vbi sic leguntur: *Hæc omnia & singula in superioribus decretis contenta obseruari sancta Synodus præcipit in omnibus monasteriis quarumcunque sanctimonialium virginum, atque viduarum, etiamsi illæ viuant sub gubernio militiarum etiam Hierosolymitanæ, & quocunq; nomine appellentur, sub quacunq; regula, vel constitutionibus, & sub gubernatione cuiuscunque ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, vel aliorum regularium, monachorum, aut Canonicorum quorumcunque, non obstantibus earum omnium; & singularum priuilegiis sub quibuscunque formulis verborum conceptis, etiam in fundatione obtentis, necnon constitutionibus & regulis etiam iuratis, atque etiam consuetudinibus immemorabilibus.* Hactenus Concilium ib.

i Gab. in 4. d. 38. Caiet. in summ. v. monachi, & moniales.

k Andre. in nouel. supr. d. c. periculoso.

l Fictor casuum lib. 6.

m Conc. Tr. sess. 25. de reg. c. 5.

n c. sess. c. 22.

Circa quod Decretum obserua primo, quod volens sacra Synodus hoc loco explicare de quibus Monialibus, ibidem apposita decreta, sint intelligenda, addit hoc vltimum decretum. Quasi diceret, quæris de quibus Monialibus sit intelligendum quintum supra positum decretum simul cum aliis decretis reformationis Monialium pertractãtibus? Respondet sancta Synodus dicens: Hæc omnia & singula decreta obseruanda sunt in omnibus monasteriis, quarumcunque sanctimonialium virginum, ac viduarum. Ex his verbis sic colligo. Sed quintum decretum clausuram indicens est vnum de superioribus decretis: ergo illud de quibuscunque sanctimonialibus est intelligendum. Cum autem sint plures religiosæ fœminæ, quæ non vocantur sanctimoniales; videtur forsan has sub hoc decreto non comprehendi. Ad quod excludendum subdit sancta Synodus: Hæc intelligenda sunt de quibuscunque sanctimonialibus, virginibus, ac viduis, & quocunque nomine appellentur. Quod clarius expressit Bonifacius o VIII. qui has non sanctimoniales, sed Moniales nuncupat.

o In d. c. periculoso.

Sed rogatus iterum, nunquid sub hoc decreto, & illæ comprehendantur, quæ ex sua regula ad clausuram non tenentur? Ad hoc respondeo, quod vt has etiam comprehenderet, addidit: *Hæc decreta seruanda sunt à quibuscunque sanctimonialibus, sub quacunque regula, & constitutionibus viuant, non obstantibus constitutionibus & regulis etiam iuratis.*

Obserua autem sacrum Concilium p addidisse: Indultis quibuscunque, & priuilegiis non obstantibus. Alibi autem idem Concilium q dicit: Non obstantib. priuilegiis, sub quibuscunq; formulis verborum conceptis, etiam in fundatione obtentis, & non obstantibus consuetudinibus immemorabilibus. Ex quibus verbis patet, Moniales ad clausuram esse astringendas, etiamsi habeant priuilegia in fundatione obtenta, quod non compellantur ad clausuram: & etiamsi sit ibidem immemorabilis cõsuetudo non seruandi clausuram.

p d. c. d. 5.

q d. ca. 22.

Quod si quæras, quid de Monialibus, quæ ordinibus non Mendicantibus, sed vel monachis, vel Canonicis subduntur? Respondet prædictum decretum, *Hæc seruanda sunt à quibuscunque Monialibus, siue subdantur ordinibus Mendicantibus, vel non Mendicantibus, siue monachis, aut canonicis quibuscunque.* Quod si scire cupis quid de Monialibus, quæ viuunt sub gubernio militiarum, vt Diui Ioannis Baptistæ, &c. audi sanctam Synodum dicentem: *Hæc seruanda sunt a quibuscunque Monialibus etiamsi illæ sub gubernio Militiarum etiam Hierosolymitanæ viuant.*

Circa hæc verba obserua, patres non ignorasse has moniales clausuram non vouisse. Imo hoc illis compertissimum erat, & stante hac scientia inquiũt, singula prædicta decreta ab his etiam seruanda fore. Quare apertissime ex dicto decreto a deducitur, eas moniales, quæ clausuram non vouerunt, ad eam astringi, atque teneri. Iam vides, quam aperte sacrosanctum Concilium definierit, omnes, & singulas moniales sub quocunque gubernio, & regula viuant ad clausuram teneri.

a d. ca. 22.

Pro huius decreti b intelligentia prænotandum est illud Iurisperitorũ vulgare principium, scilicet, quod ea, quæ in præfationibus dicuntur, in fine repetita esse censentur: prout dicunt multa iura c, vbi notant Doctores. Quare cum hoc vltimum decretum dicat prædicta omnia, & singula de quibuscunque monialibus intelligenda, perinde est, ac si in quolibet decreto diceretur, intelligatur hoc de quibuscunque monialibus, sub quacunque regula viuentibus. Et hæc clausula ad finem omnium decretorum apposita candem vim habeat, ac si singulis decretis apponeretur, & in singulis repetita esse censeretur. Quod vt manifestius fiat, obserua præterea, quod sacræ Synodo non sat visum est dixisse, quod intelligantur supradicta omnia decreta de quibuscunque monialibus, sed addit, *omnia & singula*; si enim tantum dixisset, *omnia*, videretur hæc clausula generalis, & cum generales clausulæ patiãtur non raro fallentias, & exceptiones, tunc forsan dubitãdi locus relinqueretur. Verum ad omne dubium amouendum addit sancta Synodus, *omnia & singula*. Quibus verbis hæc clausula nõ generalis, sed specialis cẽsetur.

b d. ca. 22.

c ca. seruando requiri. de appellatione. vbi Doctor.

Instabis tamen, quandoquidem sancta Synodus voluit in dicto quinto capite sessionis vigesimæ quintæ de regularibus, de quibuscunq; monialibus intelligi, cur hoc non expressit in eodem decreto, sed illud ad vltimum vsque reseruauit exprimendum? Respondetur, quod reuera hoc sufficienter explicatum est in eodem decreto quinto, quandoquidem Bonifacij VIII. constitutio ibidem renouatur. Et præterea in eodem decreto generaliter præcipitur, quod nulli sanctimonialium liceat à monasterio exire, etiam ad breue tempus. Aliter, & secundo respondeo, cõsulto hoc fecisse sanctam Synodum. Statuerat namque plura de monialium reformatione decreta, quæ omnia & singula à quibuscunq; monialibus seruari voluit: & quia longum esset, ac molestum vnicuiq; decreto hanc clausulam apponere, hoc intelligitur de quibuscunq; monialibus, sub quacunque regula, & sub quocunque gubernio, etiam militiarum, viuentibus, non obstantibus priuilegiis, &

consuetudinibus. Esset enim hæc clausula tam longa toties repetita molesta nimis. Quare Spiritu sancto ducta sancta Synodus ad finem omnium decretorum de reformatione regularium, apposuit vltimum decretũ, quo explicaret de quibus Monialib. sint intelligenda omnia, & singula supradicta decreta. Preterea & Patres intellexerũt, quod eandem vim haberet hæc clausula ad finem omniũ apposita, ac si singulis apponeretur: ideo cõsultissime in finem apponendam patres reseruarunt. Simili consilio vsa est sancta Synodus. Cum enim plures patrum instanter peterent, quod clausula illa, *salua semper autoritate Sedis Apostolicæ*, quam pluribus apponeretur decretis, meliori consilio ducta non apposuit illam singulis decretis, sed ad finem totius Concilij generale apposuit decretũ, dicens, *Omnia & singula decreta salua semper Sedis Apostolicæ autoritate intelligi debere*. Intellexit enim sancta Synodus, quod hæc clausula pluries repetita legẽtib. esset molesta: & prætereaquod ad finẽ apposita eadẽ vim haberet, ac si singulis apponeretur decretis, & in singulis repeteretur.

Tertio, & principaliter hanc assertionem probant alia eius quinti decreti verba. Ait namque sancta Synodus: Sanctimonialium clausuram, vbi violata fuerit, diligenter restitui Episcopis præcipit. Primo, sub ostentatione diuini iudicij. Secundo eisdem Episcopis præcipit, quod inobedientes, atq; contradicentes, per censuras Ecclesiasticas compellant. Et tertio præcipit, vt procedant appellatione postposita. Quarto præcipit, quod inuocent, si opus fuerit brachij secularis auxilium. Quinto omnes principes Christianos ad eiusmodi auxilium præstandum hortatur. Sexto & vltimo omnibus magistratibus secularibus sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda præcipit, vt hoc auxilium præbeant. Hactenus decretum. Et reuera facillimum est, ex his verbis sanam ac verissimam huius decreti colligere intelligentiam.

Pro cuius rei explicatione primo obseruandum est, commodissimam viam ad dignoscendum venialia à mortalib. colligi ex ipsa pœna à lege inflicta. Vis cognoscere de aliquo peccato, veniale sit, aut mortale, recurre ad Scripturas. Ex quib. vel pœnas æternas, vel corporis mortem cõminatur Scriptura, ea indubitato crede esse peccata mortalia. Quæ autem leuiorib. pœnis castigat, venialia esse scito, prout in nostra Summa confessoriũ & supra tomo isto late tetigimus. Simili via coniecturari licebit, an lex loquatur de arduo aliquo ac difficillimo præcepto valde, an de leuissimo, recurrendũ enim est ad media à lege præcepta ad eiusdem mandati executionem. Si enim lex requirat ardua, atque difficilia media, qualia exigere solet, quoties aliquid arduũ præcipit ac difficillimum, profecto conrectura est non leuis, quod illa lex aliquod arduũ imponit præceptum. Si autem circa executionem leuissime procedit, signum est, quod nõ arduũ, sed leue aliquod iniungat preceptũ. Hanc differentiã docet ipsa rei natura, & lumen ipsum rationis, quod signatũ est super nos. Cum autem in proposito dubitemus, vtrum sanctum istud decretum imponat leue aliquod præceptũ, cuiusmodi est, quod moniales, quæ clausurã vouerunt, illa seruent, quod quidem leuissimũ est, an vero arduum & difficile imponat, quale est, quod omnes moniales etiam quæ clausura non vouerunt ad illam astringantur; obseruemus iam, quæ media lex requirat ad huius executionẽ facilia, an difficilia. Et hinc colligemus, an preceptũ facile sit, an difficile. Obseruauimus autem in huius argumentationis initio sex media ad clausuræ executionem præcipi à sacra Synodo, quæ non nisi pro difficillimæ rei executione lex Ecclesiastica præcipere solet. Si autem sancta Synodus id duntaxat præciperet, quod: scilicet moniales, quæ clausuram vouerũt, illam seruent, quod leuius poterit imponere præceptũ? Et si hoc tantum præciperet, quorsum tam facilis præcepti executionem præciperet Episcopis sub ostentatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ? Et vt contradicentes compescant per Ecclesiasticas censuras? Et vt procedant appellatione postposita? Si id duntaxat sancta Synodus præciperet quod clausuræ votũ seruaretur, quis quæso contradiceret? Qua fronte quis appellaret? Quorsum pro tam leuissima re pœna excommunicationis ipso facto incurrenda magistratibus secularibus auxilium denegantibus, iniungeretur? Quorsum ad id præstandum S. Synodus, omnes Christianos principes hortaretur? profecto hinc euidentem collectionem mihi colligere videor, nempe, S. Synodum intellexisse præceptum quod de clausura in hoc decreto quinto monialibus imponebatur, non leue aliquod, aut facile præceptum, sed arduum & difficile: siquidem ad eius executionem omnia apposuit media, quæ pro difficillima re implenda apponi solent. Crede mihi, quod in materia morali non sunt exigendæ mathematicæ demonstrationes. Sed hic est efficacissimus demonstrandi modus, quo nostra hæc assertio euidenter demonstratur. Quæ etiam efficax argumentatio colligitur euidenter ex decreto a Bonifacij V. vbi Bonifacius huius clausuræ executioné, sub eodem termino Episcopis, & alijs Prælatis districte præcipit. a *c. periculoso. §. fin.*

Confirmatur etiam. Nam Salmanticæ, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quinto, fuit celebratum Concilium prouinciale Compostellanũ, & cum Patres cõgregati sacri Concilij Tridentini decreta executioni demãdare vellent, aliquorum Theologorum sententias circa huius quinti decreti intelligentiã audire voluerunt. Et inter cætera de hoc publice disputarũt, ac sententias suas protulerunt tres Theologi qui Concilij Tridentini celebrationi prædicti decreto præsentes fuerant, nempe, sapientissimus Magister Franciscus Sanctius postea Episcopus Segobiensis, & pater frater Ioannes Ramirez; meæ prouinciæ S. Iacobi Regularis Obseruantiæ Minister, qui nomine Generalis nostræ sacræ Religionis, eius vicem, & vocem habuit, in prædicto decreto edendo, & à Catholico Rege nostro Philippo, fuit missus ad hanc sanctam Synodum, tanquam vir literis, religione, prudentia illa ætate præstantissimus, & Magister Pater frater Ioannes Gallo ordinis Prædicatorum. Qui omnes nemine dempto præfatam assertionem veram, ac tenendam asseruerunt, quam etiam tenet doctissimus b Nauarrus. Sed non desunt aliqua argumenta contra hanc partem: quibus operæ pretiũ est respondere, vt cunctis magis pateat hæc veritas. b *Naua. li. 1. c. statuimus. nu. 40.*

Ad argumenta.

Primo arguitur, ex decreto Conc. Tri. c. Vbi postquã præfatam cõstitutionem Bonifacij VIII. approbat, sic ait: *Præcipit sancta Synodus vniuersis Episcopis, vt in omnibus monasterijs clausuram sanctimonialium, vbi violata fuerit diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maxime procurent*. Hæc ibi. Ex quibus verbis sic colligo, in monasteriis monialium; quæ neque ex voto, neque ex regulæ præcepto ad clausurã adstringuntur, violata non est, siquidem viuũt iuxta suum institutum & regulam. Ergo nulla est ibi clausura per Episcopos restituenda, neque moniales ad vlteriorem, seu strictiorem tenentur. Hoc argumentum petit horum verborum intelligentiã. Pro cuius explicatione obserua, hoc decretum in sui initio antequam Episcopis illud iubeat, monialibus vniuersis clausuram indicere, cum dicat S. Synodus, Bonif. VIII. constitutionem, quæ incipit, periculoso, renouare. Tum sic: Sed Bonifacij constitutio cunctis monialibus præcipit clausuram: ergo, & sacrum Concilium hanc constitutionem renouans, eandem quam iusserat Bonifacius, præcipit clausuram. Quod si scire cupis, quænam sit hæc clausura, quam renouat sancta Synodus, subdit hoc decretum: *Nemini sanctimonialium liceat exire a monasterio, & nemini intra septa monasterij ingredi liceat*. Et postquam hanc præcipit clausuram, eius executionem Episcopis committit dicens: Sancta synodus constitutionem Bonifacij VIII. renouans, Episcopis præcipit in omnibus monasteriis clausuram monialium, vbi violata fuerit diligenter restituant. Sic intelligit hoc decretum Gregorius XIII. in extrauaganti, *Deo sacris Virginibus*, in sui initio dicens: *Post* c *Conc. Trid. ses. 25. de reg. cap. 4.*

Tridentinum

Tridentinum decretum, quo Bonifacij institutio renouatur, ne aut ipsis monialibus ex Monasterijs suis egredi, aut vlli cuiuscunq; sexus personæ ad eas ingredi liceat, & præterea vniuersis Episcopis præcipitur, vt omnibus monasterijs clausurā Monialium, vbi violata fuerit, restituant. Hæc omnia approbauit Pius V. Hæc ibi. Sensus ergo huius decreti est: Renouamus Bonifacij constitutionem, quod nemini monialium liceat exire: & post huius præcepti impositionem Sācta synodus Episcopis præcipit, vt quoties in suis visitationibus nouerint hanc clausurā esse violatam, vel non seruatam, eam seruari, seu restitui diligenter procurent. Et pro euidentiori huius intellectus confirmatione, sunt verba Concilij consideranda. Et primo illud futuri temporis verbum, *vbi violata fuerit*, quod perinde significat, sicut vbi in posterū, siue post hæc violata fuerit. Cum enim lex nō præteritū, sed futurū semper respiciat, hinc est, quod lex ista futuram prospicit violationē, ei subueniri, ac mederi intendit.

Obserua secundo, quod tunc violatur clausura, quādo lex clausurā præcipiens violatur, seu non seruatur. Violatio namq; idem est quod legis transgressio. Si enim nulla esset lex clausurā præcipiēs, nulla profecto clausura violatur: lex eā præcipiens minime seruatur.

Obserua tertio, quod cum duplex reperiatur lex de clausura: altera est votū ipsum seu regulæ præceptio, quo inclusæ Moniales ante Trid. Conc. ad clausuram tenebantur. Altera est lex Ecclesiastica in Trid. Conc. sancita. Sic etiam duobus modis contingit clausuram violari. Si enim in monasterijs ex voto, vel regulæ præcepto inclusis non seruaretur, tunc vtraque lex & votum, seu regulæ præceptum, & præterea lex Ecclesiastica violaretur. Sed si in monasterijs, vbi Moniales ad eā non tenentur ex voto, seu regulæ præcepto non seruaretur, tunc tantummodo violaretur Ecclesiasticum præceptum, propter quod clausura violata cēseretur.

His sic constitutis facillimum est, ad formam argumenti respōdere. Præmissarum enim huius discursus minor est falsa. Nam si in monasterijs, neque ex voto, neque ex regulæ præcepto ad clausurā astrictæ Moniales, à monasterio exeant, clausura violatur. Quamuis enim viuant secundum suum institutum, & regulam: violant tamen hoc Ecclesiasticum de clausura præceptum. Curent ergo diligenter Episcopi clausurā vbi violata est restitui. Cum enim omnib. Monialibus Ecclesia legem imposuerit de clausura seruanda; si Moniales à claustro exeant, violatur quidem clausura, nō ea, ad quā ex sua regula tenerentur, sed ea, ad quā ex hoc Ecclesiastico præcepto astringuntur. Fateor ergo, quod in huiusmodi monasterijs, quamuis Moniales à claustro exirent, clausura non erat violata ante Cōcilium: quia cum nō esset lex recepta illam prohibens, cōsequēter neq; erat violatio, seu transgressio legis. At nūc stāte hoc decreto, ex hac lege Ecclesiastica, talis exitus violatio esset legis, & cōsequēter clausura esset violata. Hoc est fortissimū argumentū contrariæ partis: propter quod vnū, aliqui de hac nostra assertione dubitauerūt: imo partē oppositā tenuerūt: quapropter prolixius quā par erat in eius solutione sū immoratus.

Manifestatur autem exemplo veritas istius solutionis. Si sacra Synodus omnibus regularib. præceptum ieiunandi bis in hebdomada, aut perpetuam ab esu carnium abstinentiam imponeret, & rursum diceret. Curent autem Episcopi, vbi hæc abstinentia, vel ieiunium fuerit violatum, seruari: & sint aliqua monasteria, in quibus hoc ieiunium, vel abstinentia non seruatur, reuera abstinentia, & ieiunium ibidem sunt violata. Quod si dicas, isti seruant suam regulam, iuxta quam ad huiusmodi ieiunium, vel abstinentiam non astringuntur; ergo hæc non sunt violata: consecutio reuera nullius momenti est: nam violata est. Quamuis enim ad eam ex vi suæ regulæ non sint astricti, astringuntur tamen ab Ecclesiæ præcepto, propter cuius transgressionem, & ieiunium, & abstinentia violata censentur: atque ideo Prælati ea seruari curabunt.

At dices, Concilium vti verbo, *restitui*, inquiens: *Sancta Synodus Episcopis præcipit, vt omnibus monasterijs, clausuram sanctimonialium vbi violata fuerit, diligenter restitui curent.* Sed restituere, est resarcire, seu in pristinū statum reponere: ergo clausurā restitui, non est aliud, quam eam reponi in pristinum, seu antiquū statum, iuxta vniuscuiusq; institutum, & regulam. Respōdeo, quod verbum, *restitui curent*, perinde significat in hoc loco, sicut seruari curēt. Hic sensus colligitur ex præcedentibus, & consequentibus huius decreti verbis, & Summos Pontifices, Pium V. & Gregorium XIII. sic intellexisse, ex suis extrauagantibus iam citatis, satis cōstat. Præterea, verbum, *restituere*, inter cæteras, quas habet significationes, significat, sicut est autor Calepinus, idē, quod instaurare, seu reficere. Cicero in Topic. inquit: Si vsusfructus alicuius domus legatus sit, si domus corruerit, hæres nō est restiturus: quod perinde significat, ac si diu nō est instauraturus, aut refecturus domū. Significāt ergo huiusmodi decreti verba, *clausura restituatur*, idem, quod clausura instauretur, in suā dignitatem, atque ius reponatur. Quare consultissime sancta Synodus verbo, *restitui*, vsa est; viderat enim olim clausuram præceptam, & antiquatam, & præterea iubet eā restitui, id est, instaurari, reponi in suum ius, & dignitatem, in suum antiquum statum, vel quem aliquando habuit tempore Bonifacij, vel quem iuxta eiusdem cōstitutionem habere debuisset. Ad hūc ergo sensum clausura renouatur, instauratur, & restituitur.

Tertium argumentum sumitur ex eodem Concil. Trid. *a* vbi sic decernitur: Mobilium vsum ita superiores permittant, vt *supellex statui paupertatis, quam professi sunt regulares, cōueniat.* Hæc ibi. Tunc sic arguo: regulares habent inæqualem mobilium vsum; alij enim habent ditiorem, & alij strictiorem, seu pauperiorem, non ob aliud, nisi quia eorum supellex statui paupertatis, quam professi sunt, conuenire debet: sed monialium clausura statui suæ professionis conuenire debet: ergo non omnibus erit æqualis, sed quibusdam laxior, & quibusdam strictior. *a In eadem sess. c. 2.*

Huic argumento respondetur, disparem esse rationem. Concilium namq; ibidem expressit, quod regulares habeant mobilium vsum, qui paupertati, quam professi sunt, cōueniat, & non inquit, omnes habeāt æquiparem vsum, sed iuxta regulā, quam professi sunt. Cum autem aliquæ regulæ sint strictiores, & aliæ laxiores quantum ad vsum mobilium, Concilium definit, quod non omnes regulares teneātur ad æqualem paupertatem, quātum ad vsum. Et eodem modo de clausura monialium loqueremur, si Concilium diceret, seruent omnes Moniales clausurā, iuxta suum institutū, & regulam. Tunc enim nō tenerentur omnes ad eandem clausuram, sicut bene probat argumentū. Verum Concilium non sic loquitur; sed omnibus Monialibus eandem imposuit clausurā, dicens, *nemini sanctimonialiū liceat exire.* Vnde iam patet, quod ratio in argumēto assumpta nihil cōcludit aduersus nostrā assertionem.

Quod si rursum instes, si omnes Moniales tenentur ad æqualem clausuram, iam videretur quod omnes in professione debent vouere clausuram. Huic obiectioni respondetur, quod imo non tenentur eam vouere, cum ad eam nō ex voto, sed ex Ecclesiæ præcepto adstringantur, sicut fideles omnes ex præcepto Ecclesiæ tenentur ad ieiunium quadragesimale, & tamen illud nec vouent, nec vouere tenentur.

Quarto arguitur ex eodem *b* Concilio Trid. vbi sic dicitur: *Sacrosancta Synodus, quo facilius, vbi collapsa est regularis disciplina, instauretur, & vbi conseruata est, perseueret, præcipit, vt omnes regulares, tam viri, quam mulieres vitam instituant, iuxta regulam quam professi sunt.* Hæc ibi. Tunc sic colligo: Sācta Synodus præcipit, vt regulares vitam instituant, iuxta regulam, quam professi sunt: sed huiusmodi clausura non est iuxta regulam, sed supra regulā, quam Moniales professæ sunt: ergo sancta Synodus non intendit eas ad hanc clausurā obligare. *b c. 1. eiusdem sessio.*

Huic argumento respondetur, quod cum clausura reducatur ad regulam, atque proinde ad illam pertineat, tota ratio, propter quam inducitur clausura, est, vt Moniales viuāt iuxta regulam, quam professæ sunt.

Hæc enim

Hæc enim clausura est accommodatissimũ medium, ad viuendum iuxta regulam, & vt collapsa disciplina instauretur, prout patet ex late supra resolutis.

Quinto arguitur: Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari: at lex hæc de clausura, quæ omnes moniales tangit, non est ab eis omnibus approbata; ergo neque eas obligat, neque vim legis habet. Confirmatur. Vt lex obliget, requiritur, quod sit recepta, & moribus vtentium comprobata: ergo non obligat non recepta. Præterea, esto quod aliquando vim legis habuisset, iam contraria consuetudine derogata, seu reuocata est: videtur ergo, quod non obliget.

Respondetur huic argumento, quod Concilium repræsentat vniuersalem Ecclesiam: siquidem ibi sunt omnes primates, & capita populorum, omnes Episcopi, & Prælati, & omnes omnium religionum Prælati Generales, ibi etiam adsunt Imperatoris & omnium Regum oratores: quare leges, quæ ibi conducũtur, vlteriori populi approbatione non indigent. Simile est: nam & leges ciuiles, quæ consentientibus ciuitatum procuratoribus totum Regnum repræsentantib. fiunt, quãuis omnes tangant, non requirunt vlteriorem populi consensum, siue approbationem, & quidem hoc procedit multo fortius in legibus Ecclesiasticis. Est enim discrimen obseruatione dignum, inter potestatem ciuilem, & Ecclesiasticã, quod potestas ciuilis est immediate à tota Republica, & à Republica deriuatur in Regem: verum potestas spiritualis, & Ecclesiastica, non est immediate in Ecclesia, quæ est tota collectio fidelium: quare nec Pontifex Maximus, nec Episcopi habent suam autoritatem ab Ecclesia, siue à Republica Christiana: ac propterea leges Ecclesiasticæ in generali concilio factæ omnes tangentes, non requirunt populi approbationem, ad hoc vt vim obligandi habeant. Ex quo infertur, quod ad hanc legem de clausura condendam non requiritur Monialium consensus, seu approbatio, sed sufficit quod à Papa Pontifice Maximo confirmetur, qui à Christo Domino habet iurisdictionem.

ARTICVLVS III.

Vtrum extrauagantes Pij V. & Gregorij XIII. eandem Monialium clausuram obseruari præcipiant.

Respondeo dicendo, circa clausuram Monialium, duas effluxisse à Sede Apostolica constitutiones, vnam Pij V. & aliam Gregorij XIII. Quæ quantæ sint autoritatis patet ex his, quæ tradit Ludouic. a Gomez. Cuius verba sunt: *Nota quod extrauagans, vt dicunt omnes Doctores, idem operatur, quod lex: & est vera lex generalis, & perpetua, quæ morte conditoris non recipit mutationem. Sed si extrauagans fuerit ignota, neque reperiatur inserta in aliquo certo volumine, sed vagetur in incertum, & quodammodo delitescat, eadem solemnitas est in ea seruãda, quam seruari oportet in regulis Cancellariæ. Ad hoc enim, quod similes extrauagantes innotescant, & sine aliquo vitio appareant, necessarium est ad Cancellariũ recurrere vel de earũ veritate, & certitudine constet, vt sic de eis in posterũ non dubitetur: & sic se habet stylus Curiæ. Crederem tamen, quod quãuis in earũ extractione non seruaretur prædicta solemnitas, si tamen contrarius vsus non probetur, & allegetur in causis, quod sententia contra illas non valeret: siquidẽ sunt vera lex. Secus autem est de regulis Cancellariæ: siquidẽ tales regulæ variãtur, per successiones Pontificũ, & cum morte concedentiũ expirãt.* Hæc Gomezius. Hoc sic cõstituto, Papa Pius V. in sua extrauaganti, quæ incipit, *Circa pastoralis*, de qua in primo articulo fecimus mentionẽ, sic ait. *Hac perpetuo valitura cõstitutione, inhærentes etiã constitutioni Bonif. VIII. quæ incipit, Periculoso, & decretis Conc. Trid. super clausurã monialiũ editis, autoritate Apostolica statuimus, atq; perpetuo decernimus, vniuersis, & singulis monialib. præsentibus, atque futuris, cuiuscunq; religionis, ordinis, vel militiarũ, etiamsi Hierosolymitanæ sint, quæ vel iã receptæ sunt, vel in posterũ in quibusuis monasterijs, siue domib. recipiẽtur, & tacitè vel expressè religionem professæ etiãsi conuersæ, aut quocunq; alio nomine appellentur etiãsi ex institutis, vel fundationib. regulæ earum, ad clausurã non teneantur, nec vnquã in earũ monasterijs, seu domibus, etiam ab immemorabili tempore seruata fuerit: sub perpetua in suis monasterijs, seu domibus, de cætero debere permanere clausura, iuxta formã dictæ constitutionis Bonifacij VIII. quæ incipit, Periculoso, in sacro Conc. Trid. approbatæ, & innouatæ, quã nos autoritate præfata etiã approbamus, & innouamus in omnib. & per omnia, ac illã districtè obseruari mãdamus.* Hactenus Pius V. Quib. verbis nihil clarius pro nostra assertione posset excogitari, aut desiderari. Et sic nullus profecto relinquitur dubitãdi locus.

a Gomez in reg. cancellar. qu. 2.

Obserua verbum illud, *vel militiarum, etiam Hierosolymitanæ*, vt hinc colligas, ad hanc clausuram astringi omnes moniales, quorumcunque ordinum, militiarum, nedum S. Ioannis, sed & Calatrauæ, & Alcantaræ, prout annotat *b* Nauarr.

b Nauar. in d. ca. statuimus. num. 44.

Obserua præterea, quod hæc verba, *In suis monasterijs, seu domibus*, pro eodem sumũtur, & idem significãt, scilicet, ædificiũ monialib. dicatũ, & septũ intra quod sit aliqua Ecclesia, vel capella ad faciẽda, vel suscipiẽda sacra, inclusis monialib. necessaria. Sic annotauit *c* Nauar. Idem Pius V. infra addit, *Quod si aliquæ moniales forsan reperiãtur, quæ freta consuetudine, etiã immemoriali, aut statuto, vel fundatione regulæ suæ, huic clausuræ animo obstinato resistãt; ordinarij, vna cum superiorib. earũ, compellãt easdem omnib. iuris, & facti remedijs ad præcisè subeundũ, & perpetuo obseruandũ dictã clausurã.* Hæc ibi. At dices, scio Tertiarias moniales clausurã nõ vouisse, nec vllo regulari præcepto ad ea teneri, quare de eis optarẽ ergo aliquã Papalem in specie audire definitionẽ, declarantẽ, an scilicet, Tertiariæ ipsæ ad clausurã teneãtur. Satis proculdubio ex supradictis cõstat, eas sub generali præcepto de clausura comprehendi, siquidem moniales sunt. Verumtamen, vt omnia luce meridiana fiant clariora, audi eundem Pium ibi dicentem, *Mulieres quoque Tertiariæ, seu quæ de pœnitentia nuncupantur, cuiuscunq; fuerint ordinis, in congregatione viuentes, si & ipsæ professæ fuerint, ita vt solemne votum emiserint, ad clausuram præcisè, vt præmittitur, & ipsæ teneantur.* Hæc ibi. Sciebat Romanus Pontifex has Tertiarias aliquando vocari moniales, aliquãdo Hispano sermone, Beatas. Quare, vt vtrasq; comprehenderet, noluit in sua definitione dicere Moniales Tertiariæ, sed quod ait, *Mulieres Tertiariæ*. Vt autem istæ clausuræ subdãtur, duo copulatiue requirit Pius V. Primũ est, quod in congregatione viuant: quo fit, vt quæ separatim in suis domibus degunt ad clausuram non astringantur. Alterũ & secundũ est, quod solemne religionis votum emiserint. Vis adhuc apertius cognoscere Pium V. omnes mulieres religiosas solemne Religionis votũ habentes, nemine dempta, ad clausurã astrinxisse? audias ipsum ibidem dicentem, *Quod si mulieres quæ Tertiariæ, seu quæ de pœnitentia dicuntur, cuiuscunq; fuerint ordinis, in congregatione viuentes, votum solemne nõ emiserint, ordinarij vna cum superioribus earũ hortentur, & persuadere studeant, vt illud emittant, & profiteantur, ac post emissionẽ, & professionem eidem clausuræ se subijciant.* Addit infra, quod si noluerint, nullam deinceps in suam cõgregationem recipiãt. Quod & ipsum idem Pius V. in sua extrauaganti, quæ incipit, *Decori & honestati*, de qua infra dicemus, confirmauit.

c Nauar. vbi sup.

Quod si adhuc dubites de intellectu præfati decreti, & præfatarũ Pij V. Extrauagantiũ, audias Gregoriũ XIII. in sua extrauaganti, quæ incipit, *Deo sacris virginibus*. Qui sic ait, *Post sacri Concilij Decretum, quo constitutio Bonifacij VIII. quæ incipit, Periculoso, renouatur, prohibet, ne aut ipsis Monialibus è monasterijs suis egredi, aut alij cuiuscunq; sexus, aut ordinis personæ ad eas ingredi liceat, & præterea vniuersis Episcopis præcipitur, vt in omnib. monasterijs clausurã sanctimonialiũ, vbi violata est, diligenter restitui; vbi vero inuiolata, cõseruari maxime procurent; piæ memoriæ Pius Papa V. superiora illa approbauit, atq; innouauit, eademque omnia, etiam in monialibus, quarumcunq; militiarũ, etiam Hierosolymitanæ, omnibusq; alijs religionẽ tacitè, vel expressè professis, quocũq; nomine cẽserentur, locũ habere decreuit.* Hęc ibi. Quod si scire desideras, an forte Greg. XIII. huius clausuræ rigorẽ temperauerit, vel aliquid mitius circa eã statuerit: audias ipsum ibidem dicentẽ, *Declaramus præterea, nullis monialib. etiã Tertiarijs, licere habere*

ostium,

ostium, per quod possit introiri ex monasterio in ipsarum monialiū Ecclesiam exteriorem, qua sæcularibus ad Missas, & diuina officia patere solet accessus, sed omnino muro obstruendum. Nec itidem licere monialibus, etiam Tertiariis, egredi à ianua monasterij, quæ est pro clausura ipsius monasterij, etiam claudendam aliam vlteriorem ianuam, qua patere solet aditus sæcularibus venientibus, vel ad rotam, vel ad crates, seu loca colloquij destinata, quæ vulgo parlatoria vocantur, vel ad pulsandam ianuam clausuræ, quæ loca cum saltem pro causis prædictis patere soleant sæcularibus, extra clausuram censeri debent, etiam quo tempore clausa sunt. Denique Episcopis præcipimus, vt has præsentes nostras litteras singuli in sua ciuitate, & diœcesi publicent, easque vna cum prædictis, ac aliis prædictis Pij V. & aliorum prædecessorum nostrorum literis, & constitutionibus, & iussionibus pro integra clausuræ instauratione, custodia, & firmitate, editis inuiolabiliter obseruent, & obseruare faciant, non obstantibus quibuscunque. Hæc ibi. Circa quod ait a Nauarrus, his verbis duo per se patentia, & noua statui, quæ & si iusta sint, & prouida, multis tamen, vt arbitror, dura videbuntur: nisi secum reputent multorū huius sæculi virorum petulantiam, procacitatem, & malitiam sanctimoniæ sanctimonialium inimicam, fuisse causam ea statuendi. Hæc ille.

a Naua in d. ca. statuimus num. 57.

Eadem hæc assertio adhuc comprobatur ex literis in forma Breuis eius sanctissimi Gregorij XIII. missis Domino Ioāni Manueli tunc Camorensi, & postea Segūtino Episcopo. Cui in forma Breuis, dati sub annulo Piscatoris, die vigesima secunda Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, Pontificatus sui anno primo, commisit, vt ipsas Tertiaras in sua diœcesi existentes, ordinario subiectas ad clausurā compelleret, & subiectæ regularibus per earum superiores Regulares, ad eādem clausurā compellerentur.

Sed vnum quoddam restat dubium resoluendum. Nam Gregorius XIII. in Bulla quæ incipit: *In tanta negotiorum mole,* data Romæ, Pontificatus sui anno primo, reuocauit omnia, quæ Pius V. eius prædecessor ediderat in fauorem regulariū, reducendo ea ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini decreta: & sic videtur Gregorius XIII. derogare ea, quæ ad clausuram pertinent monialium per Pium V. statuta. Occasione huius difficultatis operæ pretium esse duxi, declarare quid Gregorius XIII. in dicta Bulla reuocauerit. Pro cuius rei explicatione obserua primo, quod Gregorius XIII. non reuocat omnes extrauagantes, seu declarationes à Pio V. in quacunque materia editas. Imò neque reuocat quidquid ille statuit, quod regularium regimen, seu statum concerneret; si enim hoc reuocare intendisset, vno verbo dixisset. Sunt namque quamplurimæ constitutiones nedum pro aliorum, sed pro regularium statu, ab ipso editæ, quæ omnes in suo robore, ac firmiter illibatæ perseuerāt. Quid ergo reuocauit Gregorius XIII. in dicta Bulla?

Pro hoc obserua secundo, quod Gregorius XIII. reuocat duas Pij V. extrauagantes, quas ille in hac Bulla refert. Prima harum extrauagātium edita est à Pio V. decimo septimo Calendas Iunij, Pontificatus sui anno secundo. Et quod de hac loquatur, est euidens, quia Gregorius XIII. istius meminit in hac extrauaganti. Et præterea refert ipse sub compendio ea omnia, quæ ibidem Pius V. statuerat, ac declarauerat. Et Gregorius XIII. reduxit ad terminos iuris communis, & decretorum Concilij Tridentini, quidquid Pius V. circa statum regularium in hac Bulla statuerat, seu declarauerat. Ecce vides primam Bullam derogatam. Itidem Pius V. edidit aliam Bullam, quæ est secunda, in qua tractat de beneficiis vnitis regularium monasteriis, & de portione Vicariis præstāda. Et hanc quoque Bullam idem Gregorius XIII. in §. postea, de vicariis perpetuis, ad terminos iuris communis reduxit, & Concilij Tridentini.

At dices, nullas alias Pij V. literas præter has extrauagantes citatas, derogat hoc loco Gregorius XIII. Respondeo, quod derogat profecto & omnes alias literas ab eodem Pio V. editas, de eisdem rebus pertractantes: vt constat ex verbis dictæ Bullæ, ibi: *Nos hac varietate cognita, & infra, statuimus prædictis, & aliis omnibus literis, & constitutionibus, quæ ab eodem prædecessore, eisdem de rebus, pro quorumcunque Regularium, etiam Mendicantium ordinibus, & congregationibus, quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuscunque in eis contentis, eam deinceps dispositionem ac decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ, siue ex iure veteri, siue ex sacris dicti Concilij decretis, ante dictas literas fuisset.* Hæc ille. Ex quibus verbis constat non derogare generaliter omnes alias literas, & constitutiones à Pio V. editas, circa statum Regularium, sed cum restrictione, ac limitatione: omnes, inquam, literas, quæ eisdem de rebus ab eodem emanarunt. Vbi verbum, *Eisdem de rebus*, obseruandum est. Non enim dixit, de similibus rebus, sed eisdem de rebus. Si enim de similibus dixisset forsan non deessent, qui hanc derogationem ad omnes literas à Pio V. circa regularium statum editas extenderent. Vt autem constaret derogationem, seu reductionem hanc minime esse extendendam, seu ampliandam ad omnes literas circa statum Regulariū aliquid disponentes, nō dixit se derogare omnes literas à Pio V. de similibus rebus editas, sed de eisdem reb. editas.

Obserua vltimo, quod licet in prædictis literis multa statuerit, ac declarauerit Pius V. monialium statum concernentia: tamen in his nihil statuit, neque declarauit, quo eisdem clausuram præciperet, sicut easdem Bullas intuenti perspicuum est. In priori namque Bulla id tantum declarauit, quod Episcopi in monialium monasteriis sibi subditis, & non in aliis, ingrediendi licentiam legitima causa concurrente concedere valent. Quare de omnibus monialium clausurā concernentibus, hanc solam, & non aliam declarationem ad Concilij Tridentini terminos reducit Gregorius XIII. Nam constitutiones aliæ à Pio V. editæ, quæ moniales ad clausuram astringunt, non pertractant de eisdem rebus, de quibus agitur in præfatis Bullis, ac propterea non censentur derogatæ. Quo fit, vt quæ ipsæ circa monialium clausurā perpetuo seruandam statuerant, in suo robore nunc permaneant.

Sed licet recte responsum sit, & ad explicationem dictæ Bullæ Gregorij XIII. dicta responsio maxime deseruiat, aliter respondendum esse duxi, quod scilicet, Gregorius XIII. quidquid continetur in præfatis literis, & in aliis de eisdem rebus verba facientibus, reduxit ad terminos iuris cōmunis, aut Concilij Tridentini. Notissimum tamen est, moniales omnes ad clausuram teneri ex eodem Concilio Tridentino, & Pium V. nihil præcipere in suis extrauagātibus, quod in Concilio Tridentino saltem implicite non sit præceptum, vt in superioribus late probauimus. Et solum ipsemet Gregorius XIII. dictam clausuram, & literas Pij V. confirmauit, apponendo remedia, vt dicta clausura ab omnibus suauiter obseruetur, vt constat ex eius Bulla incipiente. *Deo sacris virginibus*, quam in superioribus allegauimus.

ARTICVLVS IIII.

An Moniales conuersæ, seu seruitiales, ad clausuram astringantur, & ad habitum, & professionem recipi valeant.

Respondeo dicendo, quod de huiusmodi seruitialibus sororibus, non semel, sed pluries vtraque S. Claræ regula meminit. In capite enim secundo prioris regulæ sic legimus: *In examinatione, & receptione sororum seruientium extra monasterium, seruetur forma prædicta.* Et capite nono, *Sorores seruientes extra monasterium longam moram non faciant, honeste debent ambulare, & parum loqui, vt intuentes semper ædificare valeant. Neque præsumant rumores de sæculo inferre in monasterio.* Vrbanus in capite secundo posterioris regulæ inquit: *Possunt in singulis monasteriis recipi aliquæ, licet paucæ, sub nomine seruitialium, vel sororum ad huius professionis obseruantiam astringendæ, præterquam ad articulum de clausura, quæ de mandato, vel licentia Abbatissæ interdum poterunt egredi, ad negotia monasterij procuranda.* Et cum in capite tertio dicatur, *Quod moniales in professione inter cætera debent etiam clausuram vouere*, subditur, *Similis profitendi modus in seruitialibus vel sororibus, quæ de licentia Abbatissæ egredi possunt exterius, præter articulum de clausura, per omnia obseruetur.* Et rursus in capite decimonono præscribuntur leges

tur leges ab ipsis exeuntibus seruitialibus extra monasterium obseruandæ. Ecce vides vtramque S. Claræ regulam ad professionem has seruitiales recipere, neque ad clausuram astringere, imo eis egressum à monasterio de licentia Abbatissæ concedere.

Sed iam quid circa has conuersas sorores Romani Pontifices innouauerint, intueamur. Circa quod duo suboriuntur dubia. Alterum est de earum clausura, & alterum de earum receptione, & professione. Et vt singula suo ordine discutiamus. Primo quæro, an hæ sorores seruitiales professæ, ad clausurã teneantur, sicut & cæteræ moniales? Circa quod dico primo, quod vbi cõuentus non indiget ad sui sustentationẽm, quod seruitiales professæ in colligendis eleemosynis occupentur, ad eandem omnino clausuram, sicut & cęteræ moniales, & ipsæ seruitiales professæ ex præcepto Romanorum Pontificum astringuntur. Sic tenet [a] Nauarrus. Secundo dico, si moniales indigent, quod conuersæ professæ ad conuentus necessariam institutionem colligant fidelium eleemosynas, quæ huiusmodi ministerio destinantur, non possunt intra monasterium degere: sed extra in domibus contiguis commorabuntur: & inde eis ad congregandas eleemosynas exire licebit, cum moderaminibus à Romanis Pontificibus expressis. Ita tenet idem [b] Nauarrus. Vtrunque istorum præcipit Pius V. in extrauaganti, *Circa pastoralis*, in principio. Cum enim omnibus monialibus clausuram indixisset, addidit, *Etiamsi conuersæ, aut quocunque alio nomine appellentur*. Et idem Pius in ea extrauaganti, in §. *Porro ne moniales*, ait, *ad necessariam sustentationem monialium inclusarũ, eleemosynæ colligantur per conuersas, quæ non sint professæ, vel si professæ fuerint, sint tamen ætatis annorum quadraginta, & in domibus contiguis extra monasterium degant, & non ingrediantur clausurã aliarum monialium, nisi in casibus ex earum constitutionibus permissis, & de earum domibus exire non possint, pro huiusmodi eleemosynis colligendis nisi de licentia ordinarij, vel superioris*. Et Gregorius XIII. in extrauaganti, *Deo sacri virginibus*, refert ad literam hęc verba Pij V. Pro pleniori huius dubij explicatione addiderim tertium dictum, & sic dico tertio, quod in conuentibus, vbi seruitiales professæ propter conuentus in his colligendis eleemosynis exercebantur, cessante eiusmodi necessitate, tunc prædictæ conuersæ professæ intra monasterium recludantur, & omnino ad eandem cum cæteris monialibus clausuram seruandam tenebuntur. Quod si prædictæ conuersæ professionem adhuc non emiserint, profiteantur, & eidem clausuræ se subiiciant, aut habitum dimittant. Sic tenet Nauarr. & sic præcipit Gregor. XIII. in præallegata extrauagant. §. cæterum, dicens: *Cæterum quod attinet ad conuersas professas, quas prædictus Pius sub certis conditionibus permisit posse manere extra monasterium pro colligendis eleemosynis, eisdem locorum ordinariis iniungimus, vt vbi monasteriis prædictarum monialium, quibus quotidianis laboribus comparatis, supra dicta ratione, vel qualibet alia, de sufficienti subuentione, & sustentatione prouisum esse cognouerint, easdem conuersas sub eadem clausura, cum aliis monialibus reducant, nec à suis monasteriis amplius exire permittant: Conuersæ vero non professæ, & profiteri nolentes, dimisso habitu domum redeant.*

Sed vlterius secundo dubitatur, vtrum hodie liceat, has sorores seruitiales, seu conuersas ad Religionem, & professiones recipere. Et quidem Pius V. in sua constitutione in § *de cætero*, videtur omnem conuersarum receptionem, ac professionem prohibere, & annullare. Is enim nulla facta distinctione generaliter loquitur, dicens: *De cætero nullæ aliæ conuersæ professæ recipi amplius etiam de consensu suorum superiorum, vel Prælatorum possint. Quod si aduersus hanc nostram prohibitionem receptæ fuerint, illarum receptio nulla, irrita, & inanis sit, prout ex nunc nullam, & irritam facimus & annullamus*. Hæc ibi. Videtur reuera, quod Pius V. his verbis omnium harum conuersarum, & receptionem, & professionem prohibeat, atque irritam faciat. Sed Gregorius XIII. immediate post ipsius verba iam citata videtur cõcedere, quod ad professionem admittantur, dũmodo clausuræ se subiiciant, cum dicat. *Nec alias* (scilicet conuersas) *in futurum, nisi professionem suo tempore emissuras, ac sub perpetua clausura mansuras, in monasteria huiusmodi recipi permittant*. Hæc ibi. Quæ verba significare videntur conuersas, quæ valent profiteri, & in perpetua clausura, sicut aliæ moniales manere, posse recipi. Sed immediate post præcedentia verba aperit mentem suam Gregor. dicens: *Quod autem idem Pius prædecessor noster statuit, de cætero nullas alias conuersas professas recipi amplius, etiam de consensu suorum superiorum posse, ita esse intelligendum declaramus, præter illas conuersas, quæ extra monasterium in domibus contiguis degerent*. Ex quo sequitur, conuersas intra monasterium non esse admittendas ad habitum, neque ad professionem, etiamsi clausuræ se subiiciant. Reuera Gregorij præcedentia verba nuper citata, dubia videbantur, poterantque ad vtranque partem citari. Sapientissimus Nauarrus [c] S. D. Gregorij in Curia maior pœnitentiarius sic scribit. Quia præfata verba S. D. Gregorij in vtranque partem poterant flecti, eius sanctitatem humiliter cõsuluisse. Qui respondit mentem Pij V. fuisse illam, quam verba exprimunt, scilicet, ne vllæ conuersæ posthac reciperentur: suam vero non fuisse discedere à mente eius, sed declarare illam non procedere in conuersis, ad quæstum eleemosynarum necessariis, quæ extra monasterium in domibus contiguis manere deberent, vt ipse statuit. Hæc Nauarrus.

Ex præfatis omnibus duas ex mente Nauarri collige responsiuas assertiones. Prior est, si ad huiusmodi necessarias eleemosynas colligendas conuentus aliis seruitialibus sororibus opus habeat, eas, & ad habitum, & professionem recipere valeat, quæ extra monasterium in domibus contiguis commorabuntur, & inde ad petendam eleemosynam eis exire licebit, cum moderaminibus, de quibus supra meminimus.

Secunda assertio. Vbi moniales ad colligendã eleemosynam his seruitialibus non indigent, non possunt eas eidem clausuræ, cum cæteris monialibus, subiicientes, pro aliis domesticis ministeriis, ad professionem recipere: quod si secus attentatum fuerit, receptio, ac professio irrita est, & nulla. Quæ postrema conclusio dura nimis visa est, ex rationibus inferius citandis, & contra vsum aliquarum religionum, quæ hodie conuersas, quæ dicũtur laicæ ad habitum, & professionem admittunt, pro qua re patres nostræ religionis sacræ consului. Qui mihi responderunt, quod in nostra religione, quædam sunt sorores seruitiales ad eleemosynas colligendas destinatæ, quæ alio nomine Hispane vocantur, *Donadas*, & alio *Beatas*. Aliæ vero sunt sorores seruitiales, quæ omnia vota emittunt, quæ aliæ moniales ad chorum destinatæ, profitentur. Moniales autem ad chorum destinatæ in religione sanctæ Claræ, vltra tria vota essentialia, votum de clausura seruanda emittunt, & similiter sorores istæ vota emittunt essentialia, & aliud quartum de clausura seruãda, & sunt vere monachæ, Hispanico sermone, *Sargentas* vocatæ. In habitu tamen differunt, quia ad chorum destinatæ deferunt velum nigrum, laicæ vero albo velo signantur. Quo supposito dicunt hi patres, quod quando Gregorius XIII. prohibuit sorores seruitiales ad professionem admitti, locutus fuit de sororibus seruitialibus, quæ duo tantum vota castitatis, & obedientiæ emittunt, quæ vocantur *Donadas*. Hæ enim cum non sint vere religiosæ, noluerunt Summi Pontifices ad professionem admitti, nisi tantum necessarias ad eleemosynas petendas, & noluerunt ad clausuram obligari: quia non sunt veræ religiosæ, & vt tales determinauerunt, quod in domibus contiguis monasteriorum habitationem haberent, & minime ingredi possent ad clausuram ipsarum monialium. At non prohibuerunt Gregor. XIII. nec Pius V. admitti ad professionem conuersas, quæ quatuor vota essentialia, & clausuram profitentur, & sunt veræ Religiosæ, & non possunt egredi à dicta clausura, sicut aliæ religiosæ ad chorum destinatæ. Ex his infertur intellectus ad id, quod dicit Gregorius XIII. determinans iuxta Pij V. constitutionem, easdem conuersas sub eadem clausura cum aliis monialibus ab ordinariis, & superioribus esse reducendas. Loquitur enim de conuersis tria vota essentialia emittentibus,

quæ sunt

[a] Nauar. in c. statuimus. num. 44.

[b] Na. vbi sup. num. 56.

[c] Nauar. vbi sup. nu. 56.

quæ sunt veræ religiosæ. Quando verò ait; Iuxta eandem Pij V. constitutionem, de cætero nullas alias conuersas recipi ampliùs, etiam de consensu suorum superiorum posse, intelligendus est de seruitialibus, quæ duo tantùm vota emittunt, & non sunt veræ Religiosæ. Et ideo prohibet ne monasteria monialiũ ingrediantur illæ, quæ habitãt in dictis domibus cõtiguis ad eleemosynas quærendas destinatæ, nisi in casibus à Sede Apostolica permissis. Quod summè notandum est. Ex ignorantia enim differentiæ harum conuersarum, Nauarrus in explicatione harum constitutionum allucinatus est. Et certè non erat facile credendum, Summos Pontifices rationabiliter in omnibus procedentes; voluisse prohibere receptionem conuersarum, quæ ab initio admissæ fuerunt ad religionem, vt cum cæteris monialibus tria vota profiterentur, & modò ad clausuram tenerentur. Primò, quia habenda est ratio consuetudinis plusquam immemorialis habendi tales conuersas, quod approbarunt Seraphicus pater noster Franciscus institutor primæ regulæ sanctæ Claræ, & Innocentius III. eiusdem confirmator, & Vrbanus IIII. institutor, & autor secundæ regulæ sanctæ Claræ. Secundò, quia decere videtur, vt quemadmodum in monasteriis virorum, quidam sunt monachi, vel fratres profitentes ad seruiẽdum choro, & capitulo, & alij conuersi, seu laici, qui aliis ministeriis temporalibus, & inferioribus deputantur, iuxta ea quæ notantur in iure *a*, ne alij ob ea facienda, ab altiorum virtutum operibus auocentur, exemplo Apostolorum, qui Diaconos instituerunt, ne ipsi relicto verbo Dei ministrarent mensis, vt in Actibus *b* Apostolorum legitur: ita quoque in monasteriis mulierum aliæ inseruiunt choro, & capitulo, quæ dicuntur monachę, vel moniales, & aliæ ministeriis inferioribus coquendi panem, culinæ operam dandi, verrendi, & alia ministeria inferiora exercendi, quæ dicuntur conuersæ, & sermone Hispano *Sargenta*. Tertiò, quia istarum conuersarum receptio, modò illæ quoque profiteantur, & perpetuam clausuram seruent, nihil videtur obstare clausuræ seruandæ, quam præfati Pontifices Maximi præcipuè intendunt. His, & aliis rationibus videtur distinctionem suprà positam conuersarum rationabiliter esse admittendam, pro explicatione dictarum constitutionum. Et consuetudo multarum nostri ordinis prouinciarum, quæ est optima legum interpres, ita illas interpretatur, admittendo in ordine S. Claræ dictas conuersas ad professionem, & clausuram, cum aliis ipsius instituti monialibus: alias autem conuersas, quæ oblatæ, & Hispano sermone *Donadas* appellantur, ad clausuram minimè admittendo. Et licet Nauarrus *c* loquendo de oblatis monialium, nullo se voto neque obedientiæ, nec castitatis astringentibus, dicat ipsas ad clausuram Concilij Tridentini minime teneri, idem omnino puto dicendum de huiusmodi oblatis duo dicta vota emittẽtibus, cùm dictæ donatæ non sint verè religiosæ. Et verba concilij Tridentini, & dictarum constitutionum, tantùm ad moniales, voto solemnis religionis addictas, adaptentur, & iuxta Bartolum *d*, Paulum de Castro, & communiter scribentes cum Felino, lex & dispositio non comprehendit eum, cui verba eius adaptari nequeunt.

a cap. ex eo §. 1. de el. & in 6.
b Act. 6.
c Naua. li. 3. consil. tit. de statu monac. cons. 6.
d Bar. in l. 4. §. quoties. ff. de damn. infect. vbi Paul. & omnes. Fel. in cap. nonnulli. col. 31. de rescript.

QVAESTIO XLV.

De clausura monasteriorum virorum vel mulierum, quantum ad accessum, in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *Vtrum sit prohibitum mulieribus accedere ad monasteria virorum.*
2 *Vtrum sit prohibitus accessus ad monasteria Monialium.*
3 *Vtrum sit prohibitum mittere literas ad Moniales.*

4 *Vtrum fratres Minores ex vi suæ regulæ prohibeantur accedere ad monasteria Monialium.*
5 *Vtrum Prælati possint licentiare fratres Minores ad accessum ad Moniales.*
6 *Quis Prælatus possit dare hanc licentiam.*
7 *Vtrum Custos, & Guardianus, qui possunt licentiare suos subditos ad dictos accessus, & ingressus, possint licentiare seipsos.*

ARTICVLVS I.

Vtrum sit prohibitum mulieribus accedere ad monasteria virorum.

Respondeo dicendo, iure cautum esse, vt omnis suspicio mali arceatur, ne mulieres ex quacunque causa ad monasteriorum claustra accedant. Scribit enim Diuus Gregorius *e* Epistola ad Valentinum Abbat. *Peruenit ad nos, quod in monasterio tuo passim mulieres accedant, & quod grauius est, monachos tuos sibi commatres facere, & ex hoc incautam cum eis communionem habere. Ne ergo hac occasione humani generis inimicus sua eos, quod absit, calliditate decipiat, ideo huius te præcepti serie commonemus, vt neque mulieres in monasterio tuo deinceps qualibet occasione permittas accedere, neque monachos tuos sibi commatres facere. Nam si hoc denuo ad aures nostras quocunque modo peruenerit, sic te seuerissimè noueris vltioni subdendum, vt emendationis tua qualitate cæteri sine dubio corrigantur.* Hæc Gregorius. Et apud Rutenos, seu Moscouitas ex laudabili instituto monachi viuentes sub Archimandrita Abbate vel prioribus, quos vocant Iguinenos, si cithara, aut alio musices instrumẽto vtantur, grauissimè puniebantur. Lex Ioannis Metropolitæ Moscouiæ, prout refert Sigismundus Liber Bayo in chorographia Moscouiæ est huiusmodi, *In monasterio conuiuia aduocando mulieres non habeantur.* Atque in Russiæ Ducatu Moscorum monasterium est in Solomulki insula Septẽtrionem versus, inter Duuillam, & Corelam, prouincias, in quod mulierem, aut Virginem ingredi magnum piaculum est, sicut & Carthusiis impium, prout refert Petrus Gregorius *a*.

e c. peruenit, 18. qu. 2.
a Greg. li. 15. Syntag. iur. p. 2. c. 14. in fin.

ARTICVLVS II.

Vtrum sit prohibitus accessus ad monasteria monialium.

Respondeo dicendo, quòd Synodus *b* octaua diffiniuit duplex monasterium, scilicet virorum, vel mulierum, minimè fieri, quia scandalum, & offendiculum multis efficitur. Quæ autem hactenus fuerunt dupla secundùm regulam S. Patris Basilij, & secundùm præceptionem eius, ita formentur. Non habitẽt in vno monasterio monachi, & monachæ; adulterium enim intercipit cohabitatio, si habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum, secretò singulariter ad collocutionem: non cubet monachus in muliebri monasterio, nec singulariter eum monacha conuiuetur. Et quando necessaria vitæ ex parte virorum ad moniales deferuntur, extra portam hæc suscipiat Abbatissa in monasterium fœminarum cum quadam vetula monacha. Et concilium Agathense *c* statuit, quòd monasteria puellarum, seu monialium longè à monasterio monachorum, aut propter insidias Diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur. Innocentius II. sub pœna anathematis interdixit ac prohibuit ne sanctimoniales simul cum canonicis, & monachis in vno choro conueniant ad psallendum. Et in quodam Canone *d* sic habetur: *Monasteria monialium si quispiam clericus sine manifesta, & rationabili causa frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur, & si non destiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis, si laici excommunicationi subdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.* Et in quadam Decretali *e* innouata per Concilium Tridentinum, & per constitutionem Pij V. vetatur simpliciter accessus ad ea, & in alia prohibetur frequentia. Vbi Glossa *f* ait binam locutionem denotare frequentationem ad dicta monasteria. Verum tamen est, quòd Nauarrus *g* indicat esse prudentis Iudicis arbitrio relinquendum, qui ait ipsum non iudicare aliquem dicta

b cap. diffinimus. 18. q. 2.
c c. monasteria. 18. qu. 2.
d c. monasteria de vit. & honest. cleric.
e c. periculoso de stat. monacho.
f Glos. in d. c. monast. ver. frequentare.
g Naua. in c. statuimus. vbi sup.

V mona-

monasteria frequentare, quoad prædictum effectum, qui duodecies tribus annis, semel singulo quoque trimestri allocutus esset, & contra iudicare eum frequenter allocutum, qui ter tribus continuis diebus alloqueretur.

Aduertendũ etiam, quòd non omnis frequẽtia damnatur, sed quę fit sine causa rationabili, & manifesta. Et sic non vetatur in dicto iure solus accessus causa audiendi Diuina, vel aliena à locutione, & ab aspectu actiuo, & passiuo. Ex quibus colligitur quòd capitulum, *periculoso* (innouatum per Concilium Tridentinum) quod non solùm vetat frequentiam, sed etiam accessum, quantum ad accessum non est innouatum, cùm Concil. nihil agat de accessu, prout dicetur infrà artic. 4. Et sic Synodus *h* octaua statuit, quòd si contigerit monachũ aliquam suam propinquam videre velle, vt in præsentia Abbatissæ huic confabuletur per modica, & compendiosa verba, & in breui ab ea discedat. Et Concilium Hispalense *i* statuit, quòd circa Monachos talis cautela seruetur, vt remoti à monialium familiaritate, neque vsque ab vestibulum habeant accedendi familiarem permissum, sed neque Abbatem, nec eum, qui præficitur extra eam quæ præest loqui Virginibus Christi aliquid quod ad institutionem, vel administrationem earum pertinet, liceat, nec cum ea sola, quæ præest, frequenter eos loqui oportet, sed sub testimonio duarum, vel trium sororum, ita vt rara sit accessio, & breuis omnino locutio. Et sic in Capitulo generali Tolos. nostræ religionis celebrato an. Domini millesimo, quingentesimo trigesimo secundo, statutum est, *arceantur studiosissimè fratrum accessus ad monialium, & sororum loca, & nullo modo cum eisdem loqui possint, nisi à ministro prouinciali licentiam in scriptis habeant, liceat tamen hospitis, & celebrationis gratia ad huiusmodi loca accedere, vbi fratrum conuentus non sunt.*

h cap. diffinimus. 18. q. 2.

i 18. q. 2. c. in decima.

Est etiam aduertendum, quòd regulares adeuntes monasteria monialium absque Episcopi licentia incidunt in pœnam excommunicationis, quam Episcopus suo edicto proposuit, nisi regulares illi haberent ex priuilegio, non posse ab Episcopis excommunicari, quia deberent puniri à suis superioribus alia pœna: qui regulares sic excommunicati non possunt absolui à suis superioribus, sed ab Episcopo, qui sibi hanc absolutionem reseruauit. Ita sacram congregationem illustrissimorũ Cardinalium super Concilium respondisse inuenitur die nona Aprilis anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, prout refert collector Capucinus in compendio Mendicantium. Circa quam declarationem est notandum, quod fratres Minores habent priuilegium, ne ab aliquo Legato nisi de latere sedis Apostolicæ possint excommunicari, suspendi, vel interdici, nisi literæ ipse plene, & expresse de præfato ordine, & indulto huiusmodi facerent mentionem, prout infrà in quæstione de exemptione fratrum latius dicetur.

ARTICVLVS III.

Vtrum iure aliquo sit prohibitum mittere literas ad Moniales.

RESpõdeo dicẽdo, quòd licèt iure communi prohibeatur frequẽtatio, & accessus ad monasteria monialiũ, prout dictũ est in superiori articulo, non tamen vetatur missio epistolarum ad ipsas moniales. Verùm est tamen, quòd prout affirmat Nauarrus *k*, Romæ est edictũ promulgatũ, ne quis vir, vel fœmina nocte, vel die loquatur, vel scribat alicui monachæ, vel Prælatæ, vel zelitæ, siue puellæ in monasterio inclusæ, quacũque de causa sine licẽtia Vicarij Papæ, vel protectoris ordinis, sub pœna quingẽtorũ ducatorũ, & alia arbitraria, excepto deferente eleemosynam, vel exceptis aliquid in ipsis monasterijs operantibus, qui solam Abbatissam, & vicariam poterunt alloqui. Quod ad alias non extenditur prouincias. Tum, quia factum est à vicario Papæ vel protectore ordinis, quem Romæ tantùm morari constat: proderit tamen eius notitia omnibus gentibus, vt ita matricem omnium Ecclesiarum imitetur.

k Na. in d. c. statuimus.

Refert etiam idem Nauarrus *l*, quod Gregorius XIII. prohibuit pro excommunicatione latæ sententiæ, ne cuiusdam ordinis fratres scribāt ad aliquas moniales sui ordinis, quod statuto particulari, aut mandato speciali alicui de facto contingere potest in religionibus: quos fratres scribendo dictas literas & perueniendo ad ipsas moniales, nemini dubium esse potest incidisse in dictam excommunicationem, si ipso facto fuit imposita. Dixi, perueniendo ad ipsas moniales: nam licèt scribant eas, si non peruenerint, videtur quòd non remaneant excommunicati. Nam verba videtur intelligenda cum effectu, etiam extrinseco, nisi aliter intendat Legislator, vel alius disponens, de cuius mente & intentione constat expresse, vel tacitè, argumento cuiusdam legis *a* disponentis, promittentem inuenire latronem non satisfacere, nisi illum capiat & Iudici exhibeat. Constat etiam ex duobus dictis Bartoli de inueniente bannitos, & de inueniente aliquem cum armis, qui non dicuntur satisfacere, nisi capiant; licet enim verbum, inuenire, propriè non significet capere inuentum, ex mente tamen, & intentione statuentium præsumitur id voluisse significare. Licet ergo verba Gregorij, & cuiuscunque alterius regularis statuti, vel mandati, quòd scilicet nemo fratrum scripta mittere audeat, propriè non requirant, vt scriptum perueniat: præsumitur tamen id voluisse, quia non noceret missio scripturæ, nisi perueniret ad quem mitteretur. Vnde opinatur Nauarrus *b* peccasse quidem contra obedientiam religiosum mittẽtem epistolas ad moniales, contra dicta statuta, & mandata, sed in excommunicationem minimè incidisse, nisi præfatæ epistolæ peruenissent ad moniales, ad quas mittebantur: & per consequens celebrãdo minimè irregularitatem contraxisse.

l Nau. l. 5. cons. ti. de sent. excom. cons. 60.

a l. fi. Basilicam. C. de fideius.

b Naua. vbi sup.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fratres Minores prohibeantur ex vi suæ regulæ accedere ad monasteria Monialium.

RESpondeo dicendo, quòd circa hoc est duplex opinio. Prima est multorum. Et videtur communiter haberi, & practicari, quòd scilicet ex vi regulæ, solùm est prohibitus ipsis fratribus ingressus ad præfata monasteria. Accessus autem ad loca exteriora non est illis ex vi regulæ prohibitus, sed solùm præcepto Papali, seu Ecclesiastico, seu Prælatorum nostrorum. Probatur primò. In regula solùm nobis prohibetur ingressus ad monasteria monialium, vt tenent eius expositores, teste Corduba *c* affirmante viros Doctos hanc tenere opinionem. Alia opinio est, quòd ex vi regulæ, & de eius intentione est nobis prohibitus præfatus accessus, ad accedẽdum ad monasteria quarumcunque monialium, vt tradit idem Corduba *d*: vbi de hac re latè agit. Mihi tamen videtur verior prima opinio, cùm dicat regula, *Ne ingrediantur monasteria monialium nisi illi, qui à Sede Apostolica habuerint licentiam specialem*. Notandum enim est verbum, *Ne ingrediantur*, vbi clarum est, non vetari accessum, sed ingressum. Notanda etiam sunt verba, *præter illos, quibus à Sede Apostolica, &c.* Si enim Regula loqueretur etiam de accessu, non adderet illa; esset enim ius intolerabile, impetrare facultatem ad accessum à Sede Apostolica, cùm necessitates accedendi sint quotidianæ, & pro quotidianis non sit recurrendum ad Papam, iuxta tradita à Diuo Thoma *e*, & Nauarro. Quod autem in controuersia versatur est, an præfatus accessus ad exteriora monasteriorum monialium quarumcunque, dato quòd ex vi regulæ prohibitus non sit, nobis saltem sit prohibitus per Papam.

c Cordub. in edict. ad compen in tit. accedere ad Monast. monial.

d Cord. super reg. §. 11. q. 3.

Circa quod sunt duę opiniones. Prima est satis communis ferè omnium, & dicit quòd sic, vt patet per Nicolaum *f* XII. & Benedictum III. *g* quorum Pontificum decreta non sunt reuocata per Sixtum IIII. in concessione eius, quæ habetur in libro *h* Monumenta ordinum. Solùm enim secũdùm eos ibi loquitur Summus Pontifex de prohibitionibus, & censuris vltra regulam à religiosis editis, vt testatur collector *i* priuilegiorum Mendicantium, nec sunt reuocata per alium successorem.

e D. Thom. in 4. d. 15 qu. 3. art 3. ad vlt. & 2 2 qu. 147. artic. 4. vbi Caiet. Nau in Manu. cap. 21. num. 21.

f Clem. exiit qui seminat. de ver. sign.

g Hab. in lib. ord. Italic. 3. p. fol. 110.

h In 1. imp. fol. 22. & in 2. fol. 106.

i Colle. ti. statuta. ord. §. 1.

Secun-

Secunda opinio est, quod prædictus accessus non sit nobis prohibitus per Papam, vel per Ecclesiam. Ratio eorum est, quia Sixtus IIII. reuocat prohibitiones, & censuras omnes vltra regulam editas, non solum intra ordinem, sed etiam à Papa, & ab aliis quibuscumque specialiter pro nobis fratribus Minoribus: quia sic videtur clarè contineri in præfata declaratione Sixti IIII. prout affirmat Corduba k, & nos late diximus suprà l in quæstione de statutis ordinis. Sed pro serena fratrum Minorum conscientia, operæ pretium esse duxi inuestigare, an ita de iure communi prohibeatur dictus accessus, vt accedens ad ipsa monasteria mortaliter peccare iudicetur.

k Cord. vbi su. n. 11 q. 3. l Sup. p. 10. art. 7.

Pro huius difficultatis explicatione est notandum, quod Bonifacius m VIII. post, quam omnium quorumcunque ordinum monialium, subdit, *Nullique aliquatenus inhonesta persona, neque etiam honesta, nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia ingressus, vel accessus pateat ad easdem, vt sic à publicis, & mundanis conspectibus omnino separata, Deo liberius seruire valeant*. Verum hic textus si per se consideretur, inefficax est ad hanc accessus inhibitionem probandã. Clausura namque huius Decretalis, vt diximus suprà, nunquam fuit recepta; & quod ad accessum attinet, cõtraria atq; immemorabili consuetudine à superioribus scita, & nota, derogata est. Et argumentum confirmatur ex sacro Concilio Tridentino n, vbi sacra Synodus hanc renouat Bonifacij constitutionem, & consequenter de nouo prohibet huiusmodi accessum. Sed nec hæc confirmatio vrget. Quamuis enim sacrum Concilium generaliter dicat se hanc cõstitutionem renouare: tamen cùm non addiderit, in omnibus, & per omnia, renouatio intelligenda censetur, quod ad principalem textus decisionem ingressum, & egressum prohibentem. Quod adhuc ex eodem Concilij Decreto fit manifestius. Bonifacius siquidem egressum dumtaxat permittebat, ex infirmitate periculosa, seu contagiosa. Verum sacrum Concilium illum permittit ex quacunq; causa, quæ Episcopo videbitur legitima. Præterea sacra Synodus declarat in quibus fiat hæc renouatio dicens: *Nemini sanctimonialium liceat exire, & nemini liceat ingredi*, vbi de accessu verbũ proponit nullum, & sic illa generalis renouatio intelligẽda est, quoad egressum, & ingressum, non verò quoad accessum. Videtur ergo quòd neq; sacrũ Conciliũ vrgeat ad prefatam assertionem fundandam. Verùm vrgentissimè roboratur ex Pij V. extrauaganti, quæ incipit, *Circa pastoralis*. vbi Pontifex eandem renouat constitutionem. Postquam enim clausuram seruari præceperat, iuxta Bonifacij VIII. constitutionem, in sacro Concilio approbatam, & innouatam, addit, *Quam nos autoritate Apostolica approbamus, & innouamus in omnibus, & per omnia, ac illam districtè obseruari mandamus*. Nota verba, *In omnibus, & per omnia*: In quibus etiam decretum Bonifacij VIII. quantum ad accessum fuisse approbatum constat. Notanda sunt illa etiam verba, *ac illam districtè obseruari mandamus*: per quæ denotatur ipsum accessum esse prohibitũ. Quod si alicubi videris hanc accessionem cunctis patere, illud non est de mente, aut tacita voluntate, aut de scientia sanctissimi Patris, qui si sciret, impediret vtique, atque puniret, quod ex edicto Romæ lato, relato in artic. superiori, patet. Ex quo collige, Sum. Pont. nolle derogare, imò prorsus velle præfatam constitutionẽ seruari, quantũ attinet ad accessũ. Vnde ad licitam accessionem duo requiruntur. Primũ manifesta, & rationabilis causa. Secundum est, licentia specialis superioris ipsarum monialium. Exponamus singula à licentia incipiẽtes. Cùm enim in iure taciti, & expressi idem sit iudicium, sufficit in proposito, vel expressa, vel tacita licentia. Prælatus enim videns, & sciens omnes ad monasteria monialium accedere, & non repugnans dictis accessionibus, nec ipsis contradicens, videtur tacitè monialium præfectæ committere hanc facultatem concedendi licentias pro eiusmodi accessu: quare, cum licentia præfectæ, assistente rationabili causa, fas erit accedere.

m c. periculoso. de reg.

n Conc. Trid. ses. 25 de reg. cap. 5.

Aduertendum tamen, quòd hæc tacita licentia non extẽditur ad eos, quibus superior Prælatus refragatur, & contradicit, vt si Prælatus eiusmodi accessum solis propinquis cõsanguineis indulgeat, arceat verò quoscunq; extraneos, vel si Prouincialis fratribus sibi subditis absq; eius speciali licentia interdicat accessum. In his enim casibus Abbatissę licentia erit insufficiẽs.

Circa causam requisitam, obserua longè minorem sufficere ad accessum, & longè maiorem requiri ad ingressum. Ad accessum namque sufficit quæcunque pia causa Prælato manifesta. Neque enim requiritur, quod toti populo de causa rationabili constet, sed satis est ea Prælato innotescat.

Cùm autem iam constituerimus præfatum accessum prohibitum esse, perscrutari oportet, an sit peccatum, necne. Et rursus, an mortale, vel duntaxat veniale. Ad quod respondeo, quòd huiusmodi accessus, sine licentia tantum, aut sine licentia, & causa simul peccatum est, sed non plus quàm veniale, si vtrumque deficiat requisitũ, grauius peccatũ est veniale, leuius autẽ si alterũ dũtaxat, vel licẽtia, vel rationabilis causa deficiat. Optarem certe hunc accessum etiam à veniali excusare: sed ex verbis Extrauagantis Pij V. ad contrarium asserendum coarctor, ibi, *Mandamus*, & ibi, *districtè*. Et confirmatur. Nam à practica, & vsu Romanæ Curiæ est sumenda legum interpretatio. Et Romæ districtiùs, & sub grauibus pœnis punitur huiusmodi accessus. Quarum pœnarum grauitas subindicat Legislatoris mentem esse, hanc constitutionem accessum prohibentẽ, vel saltem ad venialem culpam obligare. Quòd autem huiusmodi accessus non sit maior, quàm culpa venialis, ex materiæ exiguitate, & paruitate comprobatur. Talis namque accessio sufficiens materia videtur, pro qua pœna æterna imponatur. Et doctrina est communis Theologorum, quòd lex aliàs ad mortale obligans, propter paruitatem materiæ, ad veniale dumtaxat obligat. Quòd si contra arguas dicens eiusmodi accessum esse culpam mortalem, sub vno enim contextu, & sub eisdem verbis ingressus, & accessus prohibentur: sed ingressus prohibetur sub mortali: ergo, & accessus pariter sub mortali prohibetur. Ad hoc respondeo, quod non est par ratio. Nam in ingressu est materiæ grauitas, in accessu vero exiguitas. Si lex diuina, aut ecclesiastica diceret: prohibemus omne furtum, siue magnũ, siue exiguum, omne mendacium, siue perniciosum, siue otiosum, vtrumque sub eodem contextu & sub eisdem verbis interdicitur: & tamen alterum est mortale, & alterum veniale. Ita in proposito nostro dicendum est. Præterea in Psalmo a sub vno contextu, & eisdem imperatiui modi verbis legimus, *Vouete, & reddite Domino Deo vestro*: & tamen vouere est consilium, & reddere est præceptum.

a Psal. 75.

Quòd si dicas accessionẽ, de qua loquimur, non esse leuem, sed grauem materiam, p opter vana, & otiosa verba, quæ illic admiscẽtur non rarò: respondeo, quòd huiusmodi otiosa verba non sunt de intrinseca ratione accessionis: sed sunt alia distincta culpa. De omni autẽ verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationẽ in die Iudicij. Addiderim vltrà, quòd in vna, aut altera actione citra frequẽtiam, vt plurimũ cessat periculũ quod in frequentatione crebrò interuenire solet: ac proinde alia ratio est de Monialiũ monasteria frequẽtantibus, sine manifesta, & rationabili causa. Intellige autem eiusmodi accessum esse peccatum, nisi ad sit huius legis inuincibilis ignorãtia, à peccato excusans, qualem ferè omnes communiter habent. Tum, quia ignorãt hanc legem, quam promulgare non audierũt, tum, quia cùm videant Prælatos omnes eiusmodi accessionem permittere, meritò existimant eam non esse interdictam.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prouincialis, & inferiores Prælati possint licentiare fratres ad accedendum ad monasteria Monialium.

RESpondeo dicendo, quòd si teneatur, quòd Sixtus IIII. reuocauit prohibitiones, & censuras omnes vltra regulam editas, non solùm per statuta ordinis,

nis, sed etiam per statuta Papæ, prout teste Corduba tenet vir satis doctus, & nos diximus suprà *b*. Si etiam teneatur, quòd Pius V. dispensauit cum minoribus, vt non teneretur ad præceptũ non accedẽdi ad monasteria monialĩu, nisi eo modò, quo obligat omnes fideles, & omnes alios cuiuscũq; ordinis religiosos, prout tetigimus artic. superiori, parũ aut nihil difficultatis habet quæsitum in articulo quæstionis. At cùm aliqui persistãt in cõtraria opinione, scilicet, quòd prohibitiones Nicolai III. & Benedicti XII. inhibẽtes fratrib. Minoribus, ne ad monasteria monialium accedant, præcepto quodam particulari non fuerint reuocatæ per Sixtum IV. res est continens aliquam difficultatem, cui nobis satisfaciunt Summi Pontifices. Alexander *c* enim VI. concessit, quòd Prouinciales possent licentiare fratres ad alia monasteria, quàm S. Claræ, non solùm eleemosynæ petendæ, vel prædicationis faciendæ, sed etiam, pro spirituali visitatione consanguineorum, vel alia necessitate, intelligendo tamen de locis, ad quę sæculares communiter accedunt. Et Sixtus IIII. *d* concessit, quòd fratres Minores possint de licentia suorum Prælatorũ accedere ad monasteria S. Claræ, & S. Damiani, ad loca, quæ seculares accedunt pro eleemosyna petenda, & causa celebrãdi, & pro aliis licitis & honestis.

b Sup. qu. 10. art. 7.

c Habet. in suppl. fol. 99. concess. 363.

d Habet. in monumentis. prima impress. fol. 69 concess. 142. & in suppl. fo. 120. concess. 388.

Circa quod notat Collector *e* resoluendo quam plurimas concessiones, quę videntur cõtradictionem continere, aut saltem negationem, vel superfluitatem, propterea quod fuerint à diuersis commissariis Curię Romanæ, vel ab aliis fratribus ordinis impetratæ. Quorum aliqui nesciẽtes ea, quæ ante fuerunt cõcessa, procurauerunt eadem, & cõsimilia de nouo impetrare, seu alia circa eadem latiùs vel strictiùs, quàm ante fuerat concessum, & ipsi Summi Pontifices vel latius concesserunt, & aliquando strictiùs, quod maximam peperit confusionem. Resoluit igitur, quòd nulla concessio inuenitur qua inferiores à prouincialibus possint mittere, vel licẽtiare fratres suos ad alia monasteria, quàm S. Claræ, & S. Damiani, nisi pro eleemosyna petenda, vel prædicatione facienda, prout dicit Nicolaus III. in declaratione regulæ, excepta cõcessione Eugenij *a* IV. qua concessit quòd fratres Minoris Obseruantiæ possint intrare loca quaruncunque monialium, vbi sæculares communiter intrant de licentia suorum Prælatorum, quando mittuntur.

e Collect. in comp. n. titul. accedere ad monasteria monial.

a Habet. in li. monum. ord. fol. 161. conc. 675.

Notat etiam Corduba *b*, quòd concessiones concedentes nobis accessum, vel ingressum ad monasteria S. Claræ, bene possunt extendi ad alia monasteria monialium, quibus eadem priuilegia communicantur, vtpote ad moniales Conceptionis, & è contra, cùm sit omnino vtrobique eadem ratio, putà quòd sint sub eadem clausurę obligatione, & sub eadem obediẽtia. Et sic quoad ingressum erit idem iudicium, non autem quoad moniales sancti Damiani, etiamsi habeant votum clausuræ (cum non sint sub eadem obedientia.) Quo verò ad accessum, videtur idem iudicium, & eadem ratio; vbi enim est eadem ratio, ibi erit & idem ius, vt in iure habetur *c*. Hanc sentẽtiam tenet Corduba, asserens, sic notasse quendam patrem, in his satis doctum contra Collectorem, qui videtur extendere ad moniales sancti Damiani dictas concessiones, cùm ipsæ seruent clausuram, sicut moniales sanctæ Claræ. Non aduertens quòd licèt seruent clausuram, non tamen eam seruant sub eadem obedientia.

b Cor. in addit. ad com. tit. accedere ad monasteria moni.

c l. illud ff. ad leg. Aqui. gl. in c. maiores. de baptism.

Aduertendum circa hanc materiam, quòd aliqui fratres Minores nimis scrupulizantes obtinuerunt à Sede Apostolica licentiam ad accedendum ad Ecclesias Monialium, & ad loca, vbi habitant fratres ad ipsarum regimen deputati. Contra quos possumus dicere, quòd ibi trepidauerũt timore, vbi non erat timor. Hoc enim neque in regula nostra, nec in sacris Canonibus, nec in aliqua Summorum Pontificum Extrauagãti inuenio esse prohibitum.

Ex omnibus supradictis colligitur primò, quòd Generalis, & Prouincialis (habita causa rationabili) possunt dare licentiam suis subditis, vt accedant ad loca exteriora monasteriorum quarumcumq; monialium, Secundò colligitur, quòd Prælati inferiores Prouincialibus, prout sunt Guardiani, & Custodes, habent eandem autoritatem, & facultatem pro monasteriis S. Claræ, ac S. Damiani, & in casibus sequẽtibus pro quibuslibet monasteriis, scilicet pro visitandis Reliquiis, & tempore stationum, ac processionum generalium, & pro aliis causis honestis, pro quibus dat Sixtus IIII. facultatem Prælatis Minorum, vt possint duos fratres licentiare. In hoc tamen standum est constitutionibus generalibus, quæ circa hoc autoritatem habẽt à Leone X. ad augendum, & diminuendum quidquid videbitur expedire. Ait Leo *d* X. loquens super istam materiam, *Non prohibemus, quod fratres prædicti, scilicet Minores, intra limites monasteriorum S. Claræ, & ad loca vbi fratres eisdem seruiẽtes habitant, & alij sæculares ingrediuntur, intrare, & accedere, necnon cum eisdem (quando opus fuerit) cum limitationibus in capitulis vestris ordinatis, in locis, in quibus reliquæ personæ sæculares cum eisdem loquuntur, loqui possint.* Hæc Leo X.

d Habet. in suppl. fol. 17. concess. 56.

ARTICVLVS VI.

Quis Prælatus ex inferioribus possit dare prædictam licentiam.

Respondeo dicendo, quòd superior, qui debet dare licentiam, debet esse Prẹlatus proprius fratris cui datur: quia debet examinare, an sit illius maturitatis, quam declaratio, seu concessio prærequirit: & hoc est opus, vt cognoscat illũ. Vnde frater qui reperitur, vbi non habet superiorem proprium, non potest licentiari per Prælatũ monasterij, vbi tunc reperitur, etiamsi sit Minister prouincialis, cùm non sit Prælatus suus *e*. Ita Collector priuilegiorum Mendicantium, at Corduba in additionibus ad Compendiũ *f* ait, quòd consuetudo est optima interpres legum humanarum: & præualet ipsis legibus (vt est communis regula iuristarum, & Theologorũ.) Et in ordine nostro est cõsuetudo, quòd cum frater hospes est in conuẽtu alterius Prẹlati, seu in aliena prouincia, tenetur illi obedire, saltem in pertinẽtibus ad gubernationẽ exteriorũ actuũ: & reputatur ille protũc suus Prælatus: vt ab eo gubernetur & ei prouideatur in suis necessitatibus corporalib[9], & spiritualibus, interim emergẽtibus. Ideo, si à tali Prælato pręcipiatur tali fratri hospiti, vt vadat ad sociãdum aliquem confessorem, vel fratrem ad monasteria monialium, etiam ad intrandum clausuram cum eo, in casu, quo alius potest licitè intrare, potest etiam ipse intrare. Seu si occurrente necessitate, sine fraude, talis Prælatus det illi licentiam, sicut suo subdito dare posset, videtur quòd licitè fiat: quia sic quoad hoc videtur cõsuetudine practicari. Ideo non est in hoc nimis scrupulãdum, sincero, & simplici animo obeditur, & viuitur sine fraude. Dixi, notanter, sine fraude: nam si quid in fraudem fieret, non esset licitum. Vtpote si quis eo animo veniens hospes ad prouinciam, seu conuentum alterius Prẹlati, vt de eius licentia colloqueretur cum monialibus, non potẽs eam habere à suo proprio Prælato: tũc enim non posset id licitè facere in fraudem. Fraus enim, & dolus in foro diuino pariter, & humano patrocinari non debet alicui.

e Collect. in ti. accedere ad monast. monial.

f Ib. accedere ad monasteria monial.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Custos & Guardianus, qui possunt licentiare suos subditos ad dictos accessus, & ingressus in monasteria monialium, possint licentiare seipsos.

Respondeo dicendo, quòd Collector priuilegiorum Mendicantiũ, tenet partem negatiuam, & Corduba tenet cõtrarium, scilicet quòd Custos, & Guardiani sicut possunt licẽtiare suos subditos, possunt etiam seipsos licentiare, nisi hoc expressè eis prohibeatur per suos superiores: & ratio est, quia in actibus, qui non sunt iurisdictionis, vel iudiciarię potestatis, sed superioritatis tantùm, potest quis licentiare seipsum, sicut & subditos suos quomodocunque habeat talem potestatem, scilicet ordinariam ex officio, aut ex commissione seu ex concessione facta sibi, ratione officij, maximè per Papam: quia eo ipso, quo ipsi confiditur, vt possit licentiare alios, confiditur, & conceditur, quod & seipsum similiter possit licentiare, nisi ex causa specialiter prohibeatur. Facit ad hoc doctrina Caietani *g* dicentis, quod in suis legibus potest superior eo modo secum

g Caie. 2. 2. q. 96. artic. 9.

cum dispensare, sicut & cum suis subditis; ergo similiter potest Prælatus seipsum licentiare ad accessum & ingressum, sicut & suum subditum, quia similiter est actus superioritatis non autem iudiciariæ autoritatis, seu iurisdictionis. Et rationibus quibus fatigatur Collector, respondeo, quòd habent locum in actibus iurisdictionis, vel iudiciariæ potestatis: quia in his nemo potest esse iudex sui ipsius, neque in se exercere tales actus iurisdictionis. Vnde nemo potest commutare vota à seipso emissa, nec in eis dispensare, etiamsi cum aliis possit dipensare & eorum vota commutare.

QVAESTIO XLVI.

De clausura Monialium, quoad ingressum in earum monasteria, in vndecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur vndecim.

1 *Vtrum omnes prohibeantur ingredi monasteria Monialium.*
2 *Vtrum cum licentia licitum sit ingredi monasteria Monialium.*
3 *Quis fratribus Minoribus, ac aliis quibuscunque personis, ingredi sanctæ Claræ monasteria licentiam concedere valeat.*
4 *Vtrum ad licitè ingrediendum monasteria quarumcunque Monialium, præter superioris licentiam, requiratur adhuc causa moraliter necessaria.*
5 *Vtrum superiores Monialium possint propria autoritate intrare monasteria Monialium, propter aliquas causas, quæ hic specialiter enumerantur.*
6 *Vtrum generosa possit cum puellis comitata, ingredi monasteria Monialium.*
7 *Vtrum Monialium conuentibus liceat habere sæculares ancillas, quæ Monialibus infirmis, & in coquina, & in aliis ministeriis inseruiant.*
8 *Vtrum Monialibus infirmis liceat habere famulas intra monasteriorum clausuram.*
9 *Vtrum Moniali præ cæteris illustriori liceat habere sæcularem ancillam.*
10 *An in monasteriis Tertiariarum, & Militiarum, aliquas nobiles puellas sæculares ibi nutriendas, sanctisque moribus imbuendas, recipere liceat.*
11 *An liceat Prælatis dispensare, vt matres ingrediantur ad inuisendas filias Moniales morti iam propinquas.*

ARTICVLVS I.

Vtrùm omnes prohibeantur ingredi Monasteria Monialium.

RESpondeo dicendo, quòd Concilium Tridentinum *a* determinat: *Ingredi autem intra septa monasterij nemini liceat cuiuscunque generis aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel superioris licentia in scriptis obtenta sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Hoc tamen limitandum esse iudico, ne procedat in infantibus adhuc diseretione carentibus argumēto aliquorum iurium *b*. Huiusmodi enim infantes non peccant ingredientes, cùm neque ad peccandum incitare possint: atque ideo nec vllam incurrunt censuram. Quare Moniales eos admittentes, cum neminem ingredi prohibitum admittant, non peccant. Ingredi autem prohibentur omnes cuiuscunque fuerint ætatis, habentes scilicet vsum rationis, & discretionem ad peccatum, vel qui ad peccatum incitare possunt.

a d. cap. 5.

b l. 1. C. de falsa moneta. l. illud. ff. de iniuriis c. illud. 15. qu. 1.

Consequitur inde aliter esse dicendum de fatuis puberibus, qui licet peccare non possunt, tamen ad peccatum incitare, turpiterque iocari possunt. Quapropter licèt ipsi ingrediētes, ex defectu vsus rationis à peccato sint immunes, verumtamen Moniales tenentur eos non admittere: quod si admiserint, à peccato profectò non excusantur. Non enim in his ratio legis cessat, si quidem ad peccandum incitare valent. Ita tenet Nauarrus *c*.

c Nau. in cap. statuimus. 19. qu. 3. art. 59.

Et aduertendum pro explicatione totius materiæ de obseruantia clausuræ Monialium, quòd nomine monasteriorum, in quæ prohibetur ingressus mulierum & virorum, dubitatur, quid intelligatur. Pro cuius explicatione recurrendum est ad regulam fratrum Minorum. Vbi inuenitur simile præceptū, ne scilicet fratres Minores monacharum monasteria ingrediantur. Et sex Romani Pontifices fratrum Minorum Regulam interpretantes concorditer diffinierunt, nomine monasteriorum, claustrum, domos, & officinas interiores significari, vbi per domos Monialium, habitacula intelliguntur. Consequitur inde, quòd intrantes Ecclesiam, vel domos Monasteriis cōtiguas, in quibus familiares personę monialium obsequiis deputatæ commorantur, vel ad crates, seu locutoria accedētes, non censentur monasteria ingredi: quia nullus locus istorum est monasterium, iuxta Romanorum Pontificum declarationes. Neq; hæc loca sunt intra septa monasterij, sed omnino sūt extra, & omnibus sæcularibus patētia, & cōmunia. Dubiū est, an sæcularibus eiusmodi ingredi receptacula (quæ sūt statim in portis monasteriorū) hodie liceat. Re vera hæc receptacula sunt intra septa monasterij, & intra Monialium domum, seu habitationem, & intra clausuram: quare absq; licentia Prælati, & causa rationabili, ea ingredi minimè licet, cùm clausuram intrent, & violent. Quod & hac ratione fit euidens. Aut enim illa receptacula sunt intra, aut extra clausuram. Si extra clausuram asseras; ergo Moniales illic existentes clausuram violant, & consequenter, eis illic non liceret esse, quod tamen falsum est, quandoquidem sunt intra domum, seu habitationem suam. Quod si intra clausuram illud receptaculum esse dixeris; ergo sæcularibus illud ingredi non licet, quod est meum intentum.

ARTICVLVS II.

Vtrum cum licentia licitum sit ingredi monasteria Monialium.

RESpondeo dicendo, quòd cum sacrum Concilium & Pontifices Maximi ingressum in Monialium monasteria vetassent, neque ignorassent, plures esse necessitates, propter quas ingredi fas esset, ordinauerunt, quòd ad licitè ingrediendum monacharum quorumcunque ordinum monasteria duo copulatiuè requiruntur, & superioris Monialium licentia in scriptis obtenta, & causa moraliter necessaria, prout dicitur in Conc. Trid. *d* quod idem Pius V. & Gregor. XIII. in suis extrauagantibus determinauerunt. De licentia dicamus modo, postea autem de causa erit nobis sermo, circa quod quoddam dubium circumfertur, an in monasteria Monialium regulari Prælato subiecta, sufficiat ad ingrediendum Episcopi licentia; an vero ipsius regularis Prælati necessaria sit. Et videtur quòd in præfatis monasteriis ab Episcopi iurisdictione exemptis, & Prælato regulari subditis sufficiat Episcopi licentia. Cùm sacra Synodus disiunctiuè, vel Episcopi, vel superioris licentiam requirat, argumento aliquarum *e* legum. Sed dic, quòd in his monasteriis, neque requiritur, neque sufficit Episcopi licentia: sed requiritur & sufficit superioris eiusdem monasterij licentia. Ad Episcopum enim pertinet in Monialium monasteriis sibi subditis hanc licentiam propria autoritate, & in aliis Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, autoritate eiusdem Sedis indulgere, & non in aliis. Sed in præfatis monasteriis ab Ordinario exemptis, & Prælato regulari subditis, eiusmodi concessio non pertinet ad Episcopum, sed ad monialium superiores. Sic tenet Nauarrus *f*. Sunt ergo referēda singula singulis. Quorsum ergo Episcopus ingrediendi monasteria alienæ iurisdictionis licentiam donaret: cui Monialium præfectus contradiceret, atque eius licentiam impediendo resisteret, & cui Abbatissæ, vel Priorissæ parere non astringerentur. Nemini fas est alienam domum ingrediendi facultatem concedere. Hæc expositio fit manifestior ex verbis Bonifacij, dicentis: *nemini ingredi liceat, nisi de illis ad quem pertinuerit specialis licētia.* Obserua verbū, *ad quem pertinuerit*, per quod interpretaberis Concilij verba requirentis licentiam Episcopi, vel superioris.

d Conc. Trid. sess. 5.

e l. plerūque. ff. de in ius vocand. c. in alternatiuis de reg. iur. lib. 6.

f Nau. in cap. statuimus. 19. q. 3. n. 99.

Obserua tamen, quod cùm sacra Synodus dictione exclusiua vtatur dicens, quod hanc ingrediendi licentiam debeat dare tantum Episcopus, vel superior, his verbis excluditur monialium præfecta, Abbatissa, scilicet, vel Priorissa, cui hanc licentiam donare etiam in necessariis casibus non licet. Sed eiusmodi concessio spectat tantùm ad Episcopū, vel monialium superiorem Prælatum. Dictio enim exclusiua significat,

cat, quod hoc posset Episcopus, vt superior: & nemo alius. Sic tenet Dominicus [a], Archidiaconus, & Ioãnes Andreas, & Nauarrus. Pariter neque Abbatissa monialibus ad exeundum licentiam præstare potest, quandoquidem & illi imponitur clausura à Bonifacio VIII. [b] Et ideo etiam ad exeundum, superioris Prælati licentia necessaria est, quod procedit etiam Sede vacante. Nam cum Capitulum Sede vacante succedat in locum Episcopi, prout, cum communi tradit Syluester [c], euidenter sequitur, quod Prouisor à Capitulo nominatus, erit superior ad dictam licentiam concedendam.

a Dominic. Archidiac. Andr. in d. c. periculoso. Nau. vbi s. n. 59.
b d. c. periculoso. §. verum.
c Syl. v. capitulum. n. 4.

Requiritur præterea ad licitum ingressum licentia in scriptis obtenta. Sic præcipit sacra Synodus. Circa quod oritur dubium, si Abbatissa nequit licentiam dare, & superior, ad quem spectat scriptam licentiam concedere, longè abest, quomodo potest monialibus monasteriorum, quæ longe ab Episcopo, & superioribus sita sunt, satis prouideri, & subueniri, quoad Medicos, & Chirurgos, carpentarios, & alios quorum repentina opera moniales passim egent, si eorum licentia in scriptis est necessaria. Dic quod superior hanc generalem facultatem scriptam Abbatissis, vel monialium confessariis potest committere, vt scilicet in similibus casibus ingrediendi licentiam donare valeant. Vel dic aliter, quod hoc casu nulla est necessaria licentia superioris, etiam verbotenus: sed Abbatissa ex præsumpta interpretatiua voluntate superioris, eam donare potest in his casibus, iuxta doctrinam D. Thomæ [d] dicentis, quod non requiritur superioris dispensatio, cùm causa non ieiunandi est manifesta, & superior facilè adiri non potest, præsertim si consuetudo id habet, quæ doctrina nostro casui adaptari omnino potest.

d D. Tho. 2. 2. q. 147. art. 4.

ARTICVLVS III.

Quis fratribus Minoribus, ac aliis quibuscunque personis ingredi sancta Claræ monasteria licentiam concedere valeat.

RESpondeo dicendo, certum esse quod fratribus Minoribus solus Papa hanc facultatem concedere potest: neque sufficit licentia generalis, sed requiritur specialis, qualis est ea, quæ fratrum Minorum expresse meminisset, cum eorum regula dicat non ingrediantur monasteria monialium præter illos, quibus à Sede Apostolica concessa est licentia specialis. Nec immerito specialis requiritur licentia, quandoquidem ipsi specialem habeant inhibitionem. Quare cum nullus inferior Romano Pontifice, nisi eius vices, quo ad hoc, in specie habeat, hunc ingressum fratri Minori indulgere valet, hinc est, quòd si Cardinalis S. R. E. vel Episcopus habeat licentiam ingrediendi præfata monasteria cum sociis, seu ministris sibi gratis, non possunt virtute huius concessionis eligere fratres minores, socios, vel ministros, qui vna secum ingrediantur, quia iuxta regulæ præceptum requiritur licentia specialis, id est, quæ de ipsis fratribus expressam mentionem faceret. Prædicta autem facultas, quam in casu posito, vel Cardinalis, vel Episcopus habent eligendi socios ad intrandum, non est specialis pro fratribus, sed generalis, atque ideo minus sufficiens. Oportet autem ad hunc ingressum quod Cardinalis vel Episcopus facultatem habeant eligendi quoscunque sibi gratos socios, vel ministros, etiamsi essent de ordine Minorum: tunc enim talis licentia esset pro fratribus Minoribus specialis.

Sed videamus quis hanc licentiam sæcularibus, seu quibusuis aliis personis donare valeat. Certum est autem, quod vtraque S. Claræ regula ingressum concedebat, de licentia, vel Romani Pontificis, vel Cardinalis, cui S. Claræ ordo subditus erat: sicut patet ex eisdem regulis [e]. Verum Martinus [f] V. statuit, quod Cardinalis protector nullo modo posset concedere licentiam ingrediendi monasteria inconsulto Romano Pontifice, seu absque Sedis Apostolicæ licentia speciali. Successit tamen Iulius II. [g] qui concessit quod Prouinciales Minorum habeant eandem potestatem, & facultatem, circa moniales S. Claræ eorum curæ commissas, quam Vrbanus IIII. in regula prædictorum monialium Cardinali dicti ordinis protectori concesserat.

e 1. reg. c. 11. reg. 2. ca. 18.
f Habet. in lib. monu. ordin. in 1. impr. f. 38. & in 2. f. 36. concess. 41.
g Habet. in supp. fol. 72. conce. 220.

Circa quam Iulij concessionem dubitatum fuit, an Prouinciales virtute huius concessionis habeant eandem autoritatẽ illimitatam, & quoad omnia sicut Cardinali protectori in regula concessa erat: an vero eam habeant limitatam, & restrictam, prout à Martino V. protectoribus restricta erat tempore, quo hęc Iulij concessio emanauit. Si enim Prouinciales omnem autoritatem habeant absque restrictione: consequẽs fit, quod sicut protector ex concessione regulæ poterat hanc ingrediendi licentiam concedere, ita, & possint Ministri prouinciales. Si vero eam habeant limitatam, & cum præfata Martini V. restrictione, consequens est, quòd sicut protector tempore, quo Iulius II. hoc concessit Prouincialibus non poterat hunc ingressum donare propter Martini V. inhibitionem: ita neque possit Minister prouincialis, & quod Iulij concessio intelligatur cum restrictione, & limitatione, prout tunc habebat Cardinalis protector. Vt autẽ de hac quæstione meam proferam sententiam, dico, quod neutra pars est certa. Verum communis, & probabilior opinio est, quod Prouinciales hanc habeant autoritatem restrictam, & limitatam, iuxta limitationem Martini V. ita quòd sicut tempore concessionis Iulij II. protector non poterat hanc licentiam dare: ita neque possunt generales, aut prouinciales Ministri. Sic tenent Clypeus [h] Minorum, & autor compendij Mendicantium, & Corduba in additionibus ad compendium.

h Clyp. concl. 6. autor compen. si ingredi monast. not. 4. & Cordub. ibi §. quoad quartum.

Pro hac opinione roboranda quatuor rationibus nituntur prædicti patres, quas Corduba facillime soluit. Verum huic opinioni fauet consuetudo, quæ est optima legum interpres, & quæ habet vim legis. Communiter enim Ministri, tam prouinciales, quam generales intellexerunt protectoris autoritatem sibi communicatam, cum prædicti Martini restrictione, nec vnquam virtute concessionis Iulij licentiam ad ingrediendum ausi sunt donare. Quare dico, quòd in regula duplex potestas ab Vrbano protectoribus conceditur: Prima est, quod protectores habeãt curam, & regimen ipsarum monialium, eisque moniales parere teneantur, vt habetur in capite vigesimo quinto eiusdem regulæ, & hanc cõcedit Iulius Ministris prouincialibus. Altera est, & secunda, quod protector licentiam ad ingrediendum donare valeat, vt dicitur in capitulo vndecimo regulæ primæ, & in capite decimooctauo regulæ secundæ, & hæc potestas Prouincialibus minime communicatur.

Sed argues contra prædicta. Videtur enim quod Episcopus, vel superior possit hodie mulieribus sæcularibus facultatem indulgere ingrediẽdi monasteria sanctæ Claræ, ex cõcessione Concilij Trident. [i] Quod postquam in monasteria monialium sine Episcopi, vel superioris licẽtia ingredi prohibuit, addit, *Dare autem tantum Episcopus, vel superior licentiam debet in casibus necessariis.* Hæc ibi. Ergo iam non requiritur licentia Papæ ad ingrediendum monasteria monialium, etiam S. Claræ.

i Sess. 25. de reg. cap. 5.

Hoc argumẽtum soluit idemmet Concilium [k] Tridentinum, vbi sic legimus: *Si qui vero Regulares tam viri, quam mulieres sint, qui sub arctiori regula, vel statutis viuunt, eos ab eorum instituto & obseruantia sancta Synodus amouere non intendit.* Hæc Concilium. At cum sanctæ Claræ moniales habeant striciorem regulam, strictioraq; statuta, nempe, vt absque summi Pontificis licentia nemini earum monasteria liceat ingredi, sancta Synodus obseruare vult, non relaxari eiusmodi strictiora statuta. Quare licentia Episcopi, vel superioris sufficiens ad ingrediendum ea monasteria, quibus de nouo per sacrum Concilium indicitur clausura, non sufficit ad ingressum monasteriorum sanctæ Claræ, idemque de monasteriis Conceptionis omnino est dicendum. Nam hic ordo strictiorem regulam, strictioraque statuta habet. Nam in capitulo nono eiusdem regulæ Iulius II. omnibus inter-

k Conc. d. sess. 25. cap. 22.

interdicit ingressum, exceptis Visitatoribus, confessariis, Medicis, & artificibus pro suis officiis necessitatis tempore exercẽdis. Et addit vltra: *Si vero aliter ingrediantur, tam ingredientes quam admittentes excommunicationis sententiam incurrant*. Hæc ibi. Fateor ergo, quod superiores monialium sanctæ Claræ, & Conceptionis ingrediendi licentiam indulgere valent iis tantum, quibus ex concessione regulæ ingredi fas est. Sed rursus, ad eam licentiam vlterioribus personis concedendam nullam habent autoritatem. Hæc asserta fuerunt à quodam doctissimo nostræ religionis viro, quoad monasteria sanctæ Claræ, & Conceptionis: nec in hoc puto seruandam esse generaliter constitutionem Concilij Tridentini, vt dicetur infra in articulo sexto in fine.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad licitè ingrediendum monasteria quarumcunque monialium, præter superiorũ licentiam requiratur adhuc causa moraliter necessaria.

RESpondeo dicendo, quod vt constat ex Decreto Bonifacij VIII. & ex Concilio Tridentino superiùs allegatis, causa ad huiusmodi concessionem interuenire debet. Solum dubitatur, an sufficiat tantùm quædam causa moraliter necessaria. Pro cuius rei explicatione notanda sunt verba constitutionum de hac re verba facientium. Bonifacius enim VIII. postquam hũc ingressum generaliter inhibuit, exceptionẽ apposuit, dicens, *Nisi rationabilis, & manifesta causa existat*. Super quæ verba Glossa l ibi addit: *Sicut in medicis, barbitonsoribus, sartoribus, carpentariis & similibus cum eorum ministerio Moniales indiguerint*. At Concilium Trident. postquam prohibuit dictum ingressum addit: *Dare autem tãtum Episcopus, vel superior licentiã debet in casibus necessariis, nec in alio vllo modo possit, etiam vigore cuiuscumque facultatis vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi*. At Gregor. XIII. in constitutione quæ incipit, *vbi gratia, & indulta*, pro necessitatibus vrgentibus, tantum prædictam facultatem concedi permittit, & quamuis præfata decreta diuersis verborum formis vtantur, tamen in re conueniunt, & eandem habent sentẽtiam. Quam enim sacra Synodus causam necessariam vocat, hanc Bonifacius rationabilem, & manifestam nuncupauerat. Et Gregorius VIII. qui necessitatem vrgentem requirit, nullum supra Concilium addit maiorem rigorem, sed pro eodem sumit necessitatem vrgẽtem, & necessitatem moralem. Probatur primo, quia ex decreto Concilij probat ipse sua sententia requiri, scilicet, vrgentem necessitatem, cum Concilium Episcopis, & superioribus hanc committat facultatem in casibus necessariis; ergo non intendit Concilium derogare. Secundò ex præcedentibus verbis extrauagantis colligitur hæc expositio. Cùm enim inhibuisset ne monasteria ipsa ingrederentur pro libito, addidit, *Sed necessitatibus vrgentibus*: ergo non derogat ingressũ, qui fit ex causa moraliter necessaria, sed eum derogat, ac prohibet ingressum qui pro libito fieret. Tertiò, quia constitutio interpretans, qualis est Extrauagans Gregorij XIII. in dubio intelligenda est, secundum interpretata, qualis est sacri Concilij constitutio, prout dicitur in iure m. Quod etiam ex eo confirmatur, quia euitanda est legum correctio (& maximè legis Concilij generalis) quantum possumus: & expedit iura iuribus concordare. Verum ergo dicimus, quod tria hæc decreta, tametsi diuersis verbis loquentia, eandem omnino ingrediendi causam, hoc est moraliter necessariam, requirunt, nec hæc verborum diuersitas vllum maiorem addit rigorem.

l Gl. in d. ca. periculoso. v. causa.

m Aut. hac constitutio. §. hac egit. col. 6.

Sed videamus vnde nobis constat, quod Concilium, & alia decreta tantum causam moralem prærequirũt. Pro cuius rei explicatione aduertendum est, quod duplex est necessitas. Prima necessitas est, seu impossibilitas logica, seu metaphysica: & altera est moralis necessitas. Quo supposito dico, quod in præsentiarũ sufficit necessitas moralis, & non prærequiritur logica, & metaphysica. In omnibus namque præceptis, & diuinis, & humanis, etiam lege non excusante semper intelligitur excepta moralis necessitas, prout dicunt communiter Doctores. Ergo in nostro casu vbi lex necessitatem seu casum necessarium expresse excipit, à fortiori hæc exceptio de necessitate morali, & non de metaphysica est intelligenda: nec requiritur quod necessitas sit extrema, seu strictissima. Præterea, præcepta moralia ad mores spectantia, non metaphysicè, sed moraliter sunt intelligenda. Nec dubitandum est, quin Ecclesia hac æquitate sua omnia præcepta intellexerit, atque temperauerit: vt sic eum imitetur, qui omnia disponit suauiter, & cuius iugum suaue est, & onus leue. Ergo, & hoc præceptum necessitatem moralem non excludit. Probatur præterea: nam Concilium Tridentinum concedit facultatem superioribus ad dispensandum in casibus necessariis: sed Concilium non loquitur de illis casibus, in quibus ante prædictum Concilium poterant licentiam præstare, quia verba præsentis decreti, aliquid debent operari; non enim otiose & inutiliter posita sunt. Ergo cum ante Concilium poterant superiores præstare licentiam iure ex vi regulæ omnium Monalium, medicis, & barbitonsoribus, & reliquis artis peritis, inde sequitur, quod sacrum Concilium in prædicto decreto non loquitur de necessitate naturali ordinaria nec extraordinaria, qualis esset incendium monasterij. Nam in eo casu, ante Concilium erat licitus ingressus ad extinguendum ignem. Relinquitur ergo, quod Concilium in illo decreto agit de necessitate morali, & extraordinaria iudicio peritorum determinanda, & decernenda. Quia cùm huiusmodi necessitas sit inopinata, non potest præueniri per Summum Pontificem.

Est autem hoc loco obseruandum, minorem causam requiri pro ingressu fœminarum, quam virorum, minorem pro matre, aut sorore, quam pro aliis fœminis: minorem ad ingrediendum receptaculum illud de quo in superioribus a fecimus mentionem, quàm ad ingrediendum officinas interiores conuentus. a Supr. hac q. a. 1.

Est etiam obseruandum, quod quamuis lex ingressum generaliter prohibens nullam necessitatis excẽptionem apponeret, adhuc omnis illa restrictio seu exceptio, quæ est de iure naturæ, censetur apposita. Quare lege neminem excipiente, visitatores, confessores, medici, & artifices censentur excepti: quia horum exceptio est de iure naturæ. Hinc patet declaratio ad Concilium Tridentinum, b vbi sic legimus: *Is, qui Abbatissæ, vel Priorissæ electioni præest, & Episcopus, siue alius superior claustra monasterij non ingrediatur: sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel accipiat*. Hæc ibi. Profectò quamuis hæc lex nullam apponat exceptionem, veruntamen limitandum est, nisi Prælati iudicauerint, non posse fieri dictam electionem canonicè, nisi ipsi monasteria ingrediantur, vt in casu sequenti patebit. b Ses. 25. de reg. cap. 7.

ARTICVLVS V.

Vtrum stante Concilio Tridentino & constitutionibus Apostolicis de ingressu, & clausura monasteriorum Monialium, superioris earundem, immediatè autoritate Apostolica deputati, possint indistinctè, ex causa publica, vel secreta, ab ipsis tantum superioribus iustificanda intra clausuram monasteriorum intrare in electione Abbatissarum facienda, ex causa inquietudinis Monialium, & suspicione subornationis suffragiorum, inter easdem suborta, vel ex aliis iustis causis, ab ipsis superioribus rectè arbitrandis, & ibi vota ipsarum monialium audire, & recipere.

RESpondeo dicendo, primo, posse dictos superiores causa rationabili, & manifesta id suadente ingredi in clausuram dictorum monasteriorum. Cum enim ipsi cum suis subditis in hoc possint dispensare, etiam cum seipsis dispensare posse, tenent viri clarissimi, inter quos est Caietanus c, quem refert, & sequitur Corduba. Et sic possunt ingredi claustra monasteriorum suarum Monialium ad dictam electionem faciendam, c Caiet. 2. 2. qu. 96. art. 5. Cordub lib. 5. qq. q. 31 p. 46.

quando ad eam rectè, & ritè celebrandam propter earum instantias in casu positas, necessarius est dictus ingressus: prout tenet Nauarrus *d*. Verum est tamen, quod licèt ipsa Monialium monasteria sint autoritate Apostolica immediate aliquibus Abbatibus subiecta, Generales tamen, & ipsorum superiores possunt inquirere, & examinare, an causæ supradictæ ingrediendi fuerint veræ, an fictitiæ: & non obstat dicere, quòd ipsi Generales non habent iurisdictionem supra dicta monasteria, & eorum Moniales, cum sint ipsis Abbatibus immediate subiecta, vt se in his possint intromittere. Nam respondetur, quòd Generales de hoc inquirentes, non mittunt falcem in messem alienam; hoc enim agunt iurisdictione, quam habent super ipsos Abbates. Qui in syndicatione non solum syndicantur de his, quæ bene, vel male faciunt, in quantum Abbates suum ministeriũ Abbatiatus exercentes, sed etiam in quantum particulares personæ legem Dei, & sacros Canones, obligati obseruare, principaliter in his, quæ pertinent ad honestatem. Quæ si causa ingressus non est iustificata, regulariter naufragium pati præsumitur.

d Na. in cap. statuimus. num. 59.

ARTICVLVS VI.

Vtrùm generosa quædam possit intra clausuram intrare Monialium Conceptionis, comitata aliquibus honestis puellis.

RESpondeo dicendo, cum doctissimis Theologis, & Iurisperitis, posse ibi esse autoritate Prælati dictarum monialium, cum tribus, aut quatuor comitata puellis, si ipsa generosa non habebat commoditatem manendi in sæculo sine dispendio sui honoris, & famæ: & quod prædicta necessitas est sufficiens causa ad dispensandum. Quod probatur: nam Illustrissimi Cardinales declarauerunt, esse sufficientem causam ad dispensandum cum puellis, quæ duodecim annis sunt minores, quod scilicet possint in habitu honesto educari in monasteriis strictè clausuram obseruantibus. Imò affirmat doctissimus pater Franciscus Bobadilla, regularis nostræ obseruātiæ meritissimus pater, quondam prouinciæ Castellæ Prouincialis dignissimus, in suo Enchiridione manuscripto, quem nobis reliquit, quod ipse in quadam occasione responsum habuit ab illustrissimo Episcopo Paduano Nuntio Apostolico Hispaniarũ, & Legato à latere, in quo sua subscriptione asserebat, id licitè fieri posse de puellis, quæ duodecim annis sunt minores, quod latè probat Nauarrus *e*. Verum est tamen, quod ante Concilium id non licuit, sine speciali dispensatione Papæ id prohibentis, pro monasteriis sanctæ Claræ.

e Conc. Trid. ses. 25. de reg. cap. 22.

Sed contra supradicta sunt duo argumenta. Primum est desumptum ex constitutione Sixti V. data Romæ apud Diuum Petrũ, die quinta Ianuarij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, Pontificatus sui anno quarto. *In quo motu proprio, & ex certa scientia, deq; Apostolica potestatis plenitudine, omnes, & singulas licentias ingrediendi monasteria Monialium regnorum Hispaniæ, & ibi permanendi ad tempus mulieribus cuiuscunque status, gradus, & conditionis existentibus, etiam Comitissis, Marchionissis, & Ducissis, sub quibuscunque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibuscunq; etiam derogatoriarũ derogatoriis, aliisq; fortioribus, & efficacioribus, & insolitis clausulis; nec non irritantibus decretis à Sede Apostolica, & à se concessas cassauit, & irritauit, districtè præcipiēdo mulieribus prædictis, licentias huiusmodi prætendentibus, sub excommunicationis latæ sententiæ pœna postquam harum notitiam habuerint, à qua non possint nisi à Sede Apostolica absolui; præterquam in mortis periculo, ne monasteria prædicta ingredi, aut inibi manere, seu stare habeant, seu præsumant.* Hæc Sixtus Quintus.

Huic argumento respondetur, quod in dicto motu proprio solum prohibetur, & interdicitur ingressus illarum mulierum, quæ ingrediuntur, & ibi permanent, priuilegio à Sede Apostolica concesso, vt patet ex eius verbis, ibi: *Sede Apostolica, & à nobis concessa*, non autem prohibetur ingressus illarum mulierum, quæ ingrediuntur, & ibi permanent facultate iuris communis Concilij Tridentini.

Secundum argumentum est ex Concilio *a* Tridentino, vbi sic legitur: *Si qui verò regulares, tam viri, quàm mulieres sunt, qui sub arctiori regula, vel statutis viuunt, eos ab eorum instituto, & obseruantia sancta Synodus amouere non intendit*. At cùm sanctæ Claræ, & Conceptionis moniales habeant strictiorem regulam, strictioraque statuta; nempe, vt absque Summi Pontificis licentia, nemini earum monasteria liceat ingredi, sancta Synodus obseruare vult, non relaxari eiusmodi strictiora statuta. Sed respondeo, quod sancta Synodus amouere non intendit dictorum monasteriorum strictam clausuram, & non ex hoc Prælatis ipsorum monasteriorum tollit facultatem, quam omnibus Prælatis cōcedit sancta Synodus, dandi licentiam in casibus necessariis, quando ipsis videbitur expedire. Neque obstat, quod sine speciali Sedis Apostolicæ autoritate, nemo in dicta monasteria ingredi possit. Nam respondetur, quod Prælati dictas licentias concedētes, autoritate Sedis Apostolicæ speciali, id faciunt. Quod probatur. Nam Concilium Tridentinum specialem autoritatem concedit pro omnibus monialibus nullas excipiendo. Licet tamen prædicta videantur iuridica, vsus tamen contrarium admisit; ad Legatum enim suæ Sanctitatis, pro licentia ad hæc, recurritur, cum velit Summus Pontifex, quòd instituta cuiusuis religionis, circa hoc seruentur, prout patet ex declarationibus Cardinalium relatis infrà articulo decimo.

a Conc. Trid. ses. 25. de reg. cap. 22.

ARTICVLVS VII.

An monialium conuentibus liceat habere sæculares ancillas, quæ monialibus infirmis, & in coquina, & in aliis ministeriis inseruiant.

RESpondeo dicendo, mihi esse certum, quod in monasteriis moniali ũ, quæ ad clausuram astringuntur duntaxat ex præcepto Concilij Tridentini has ancillas licet habere hac lege, quod domum non plus, quàm moniales, egrediantur. At loquendo de monasteriis sanctæ Claræ, & de aliis, quæ à sua fundatione, & voto clausuram seruant, hoc magis dubium est. Et propterea Paulus III. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo sexto, *concessit omnibus monialibus prouinciæ Castellæ, vt Prouinciales, & Abbatissæ possent cuilibet monasterio certum numerum sæcularium seruitricum consignare*. Quod nimirum priuilegium authenticum habetur in articulo sancti Ioannis Regum Toleti. Nam cùm moniales ipsæ à sua fundatione clausuram seruauerint, non poterant dictæ ancillæ illuc ingredi, sine speciali Sedis Apostolicæ decreto. Sed nihilominus contrarium puto dicendum, etiam post Concilium Tridentinum, & post constitutiones Pij Quinti supposita opinione eorum, qui dicunt dictas moniales non posse habere conuersas professas ad seruiendum in coquina, & in aliis. Verum supposita opinione eorum qui dicunt, dictas moniales posse nunc habere intra clausuram conuersas professas, quæ in his ministeriis exercentur, & ad hunc effectum ad habitum recipiuntur, prout contra Nauarrum diximus in superioribus *b*, dico non posse dictas seruitiales admitti: cùm iam moraliter loquendo non sunt necessariæ, & si in aliquibus monasteriis admittuntur, hoc prouenit, quia Prælati nolunt conuersas istas laicas recipere; vbi enim non recipiuntur, necessarium est vt laicæ recipiantur ad dicta ministeria exercenda. Quod probatur primò, quia Seraphicus pater noster Franciscus, primæ regulæ sanctæ Claræ institutor, & Innocentius IV. eiusdem confirmator, & Vrbanus IV. autor secundæ regulæ, hanc consuetudinem eximendi, scilicet moniales choro destinatas, ab his coquinæ vilioribus officiis approbarunt, qui in præfatis regulis mulieres seruitiales ad professionem admittunt, vt cæteris monialibus choro destinatis in præfatis deseruiant ministeriis: neque has ad clausuram astringi voluerunt. Agnouerunt ergo ac necessarium iudicarunt, vt quæ choro destinantur, ab his ministeriis eximantur, alias id

b Sup. qu. 45.

id non statuissent, & quidem habenda est ratio huius consuetudinis plusquam immemorialis. Præterea & id notissimum est, quòd necessitas ad ingrediendum non debeat esse metaphysica, nec logica, sed moralis dumtaxat. Euidens autem est, præfatas moniales choro destinatas moralem, quamuis non metaphysicam habere necessitatem, quod ab illis ministeriis eximantur, vt cōmodius diuinis laudibus in choro cānendis vacare valeant: & consequēter aliis indigēt mulieribus, quæ in his occupentur, & confirmatur: nam in monasteriis in quibus non est magnus monialiū numerus aliç sunt anus, & debiles, aliæ infirmæ, aliæ infirmis ministrantes, aliæ non paucæ sunt officiariæ, & si aliæ ex his, quæ choro destinantur, in his vilioribus obsequiis exerceantur, quot remanebunt ad diuinas laudes in choro canendas? nonnisi paucissimæ. Experimur enim, quòd cum monialium quamplures sint debiles, & tenerrimè educatę, ministerium culinæ, earum saluti erit plurimum nociuum: propter quod protinus ægrotant, & & infirmantur. Habenda quoque videtur ratio ipsarum monialium, quarum multæ sunt nobiles, & illustres in paternis domibus delicatè enutritæ, & omnes in choro, & aliis ministeriis iugiter laborant. Ergo huiusmodi seruitialium mulierum ministerio profectò indigent, alias non paucæ à religionis ingressu retardarentur, aut prorsus amouerentur, asserentes religionis iugum propter huiusmodi laborem esse sibi importabile, ac difficillimum. Et confirmatur: nam videmus in virorum monasteriis, quòd qui choro destinantur, ab his eximuntur vilioribus culinæ ministeriis, & alij eis in eiusmodi ministrant. Cur ergo in monialium monasteriis id non dicamus necessarium? Alias quæ choro inseruiunt, ob vilia ministeria, ab operibus altiorum virtutum impedirentur: quod indecens videtur. Confirmatur deinde. Nam perquàm reuerendus pater frater Ioannes de Aguilera ordinis Minorum, olim Curiæ Romanæ Commissarius, quamplura viuæ vocis oracula à Pio V. obtinuit, statum Minorum fratrum, & S. Claræ monialium concernentia, inter quæ, ad eiusdem humilem supplicationem, præfatus Romanus Pontifex vigesima septima die mensis Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, viuæ vocis oraculo duas fecit concessiones pro monialibus præfatis. Quarum prior est, quòd in quolibet conuentu monialium possint moniales habere tres, vel quatuor ancillas pro communi seruitio monasterij, si commode eas sustentare possint, dum tamen sint honestæ vitæ, & à conuentu illo non egrediantur. Et inueni apud scripta cuiusdam grauissimi patris nostræ religionis, se esse certum de hac concessione. Nec ea per Gregorij XIII. Bullam est reuocata, cùm non agat de rebus, quæ in ea reuocantur: prout dictum est in superioribus. Et licèt aliqui dicant, hanc cum aliis concessionibus fuisse ab eodem Pio V. reuocatam, ad supplicationem dicti patris, propter murmur contra ipsum ortum, tanquam nostram sacram familiam his, & aliis concessionibus ab ipso impetratis relaxantem; adhuc tamen dicta concessio nostræ fauet Conclusioni. Cùm enim præfatus Pontifex Maximus spontaneus omnibus Monialium, etiam S. Claræ monasteriis concesserit, quòd possint habere tres, vel quatuor ancillas, intellexit proculdubio, hoc vel saltem morali necessitate eis esse necessarium: aliàs enim id generaliter non concessisset vniuersis. Præterea harum ancillarum ingressui non derogat sacrum Concilium, vbi præfatus ingressus sub excommunicationis pœna interdicitur, exceptis tamen necessariis casibus. Ergo intellexit hunc casum esse necessarium: & consequenter quòd ingressus de licentia superioris in hoc casu non est contra sacrum Concilium. Etsi ancillarum ingressum sacra Synodus interdiceret, profectò Apostolica Sedes non tam facilè vniuersis monasteriis, etiam S. Claræ, eiusmodi ingressum concederet. Quod ex eo etiam confirmatur, quia si contra sacri Concilij prohibitionem Pius V. hunc ingressum indulgeret, diceret profectò se sacrum Concilium derogare, & vt moris est clausuram apponeret derogatoriam, dicens: Non obstante sacro Concilio Tridentino. Quod cùm non fecerit, reuera agnouit præfatum ancillarum ingressum non esse contra sacrum Concilium. Quare, & hoc Pij V. indultum non est noua aliqua concessio, sed potiùs Concilij declaratio, quòd, scilicet, præfatus ancillarum ingressus sit ex causa necessaria, & quòd moniales earum ministerio opus habent. Quare huiusmodi ancillis de licentia superioris ingredi licebit. Et ita in aliquibus monasteriis sanctæ Claræ hodie ancillæ admittuntur: at in aliis non.

Ex his consequitur responsio cuiusdam dubij, quod est huiusmodi. In quodam S. Claræ conuentu, quo tempore in ciuitate ægrotabant plurimi, infirmabantur etiam monachæ quamplures: quarum aliquæ in lectis iacebant, aliæ non paucæ iam conualescentes ex lectis surgere incipiebant, & aliæ erant anus, infirmis ministrare impotentes, & quæ ex ipsis iuniores valebant, tot ægrotis commodè ministrare non sufficiebāt: propter quod ęgrotantes non mediocrē in necessario ministerio patiebantur iacturā. Dubitauerūt moniales, an ipsis in hoc casu liceret sæculares mulieres introducere, quæ infirmantibus ministrarent. Et quidem pars affirmatiua prorsus est mihi certa, quæ ex iam dictis corollariè sequitur. Si enim ad ministrādum in culina sanis monialibus sæculares fœminas introducere licet, & hæc censetur necessaria causa, cur non potiùs ad seruiendum ægrotis in præfato casu licebit? Non dubito, quin hæc necessitas sit moralis, & vrgens. Præterea finis præcepti est charitas, iuxta Apostolum: ergo constitutio contra charitatem militans, cuiusmodi esset, quæ ingressum in hoc casu prohiberet, iniusta est censenda: ac proinde non est seruanda. Alias audiant Legislatorem Christum Dominum a eis dicentem, *Quare transgredimini mandata Dei propter traditionem vestram de clausura?* Quare & vos irritum fecistis mandatum Dei de charitate propter traditionem vestram? Omnis profectò regularis institutio, quantumcunque varietur, inuiolata manet, dum charitatis lex custoditur. Esus carnium, ingressus intra claustrum monasterij, aut egressus, quamuis prima fronte regulari institutioni aduersari videantur: tamen si charitate, & necessitate fiant, idem sonant. Quòd si pro necessario seruitio infirmis exhibendo, ieiunium licet soluere, & in die festo sacrum non audire, cur non licebit, & monasterij claustrum in præfato casu mulieribus sæcularibus introire? Licet profectò & multò fortiùs.

a Matth. 15. cap.

Et idem omnino dicendum videtur de virorum monasteriis. Certum est enim, quod ingredi prohibetur mulieribus in monasteria virorū per constitutiones Pij V. & Gregorij XIII. Ponamus, quod sunt in aliquo conuentu septem, vel octo fratres, quorum aliqui absunt; alij vero tempore æstatis colligunt eleemosynas, vel annuos redditus; alij vero sunt senes. Infirmantur ibidem duo vel tres fratres: nullus est infirmarius, qui eis valeat ministrare, sæculares viri non reperiūtur, qui aut velint, aut valeant inseruire: reuera instante hac necessitate mulieribus honestis, & suspicione carentibus, fas est ingredi ad charitatis opera cum infirmis exercenda, iuxta ea quæ in superioribus dicta sunt.

Et idipsum similiter est dicendum, si monialis quædam contagioso morbo laborat, propter quod à monasterio exire licet: verùm cùm sit matre, & sororibus orbata, nullus est sæcularis, qui domi suæ eam recipere velit, atque ideo in loco separato intra ipsum monasterium necessario erat curanda; & moniales contagium metuentes ei ministrare renuunt. Quid faciet misera? Certum omnino iudico hanc causam esse necessariam, propter quam moniales de licentia Prælati introducere possent mulierem sæcularem, quæ huic subueniat necessitati, cùm præceptum charitatis præcepto positiuo clausuræ debeat præferri.

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

Moniales quædam ordinis S. Claræ, postquam quadraginta annis in continuis, atque grauibus infirmitatibus detentæ incessanter laborauerant, his accedit quòd in eius conuentu sunt aliæ moniales anus, & debiles, aliæ ægrotantes, quarum altera perpetuo laborat morbo, in quarum ministerio adolescentes moniales continuò occupantur, aliæ choro die, noctúque assistunt: aliæ non pauca conuentus officiis impediuntur. Et præterea nouitiæ, quæ intra probationis annum sunt constitutæ, discunt literas, & cantum, & diuinum officium, quo fit, vt quamuis in conuentu sit non exiguus monialium numerus, illi tamen necessarium subsidium commode præstare nequeunt. Dubitatur, vtrum eius Prælatus huic concedere possit honestam famulam sæcularem, suorum parentum expensis alendam, quæ ibi in necessariis ministraret, hac lege quod nunquam à monasterio exiret.

RESpondeo dicēdo primò, quòd in monasteriis, in quibus moniales huiusmodi ancillis vtuntur, licet profectò, & pro hac moniali ministranda aliam introducere ancillam. Et hoc citra controuersiam est verum, si enim ancillæ intrant ad seruiendum sanis, & valentibus in culina, cur non & id licebit ad seruiendum ægrotantibus in infirmaria? Et quidem consuetudo, quæ optima legum interpres est, interpretatur, quòd apud moniales, quæ à sua fundatione ad clausuram non tenentur, benignior sit clausura seruanda; & quòd apud eas minor causa ad ingrediendum sufficere debeat, quàm apud S. Claræ monachas. Verùm S. Claræ monasteriis, in quibus sæculares fœminæ neque inseruiunt, neque vnquam inseruierunt, distinctione vtendū est. Aut enim obsequij defectus, quem hæc monialis patitur, prouenit ex monacharum malitia, aut ex charitatis defectu, vtputà, quia sunt moniales eiusmodi obsequium commode ministrare valentes: & continuum laborem fugientes, nolunt. Quo casu sæcularem ancillam introducere fas non erit. Necessitas enim, quæ ex malitia, & charitatis defectu prouenit, non est censenda necessitas, propter quam ancillis monasteriorum pateat ingressus. Sed tunc Prælatus, ac Prælata monachas instruant, ac doceant, quòd ex charitate naturali, ac diuina lege monialibus infirmis seruire tenentur, sicut vellent sibi seruiri: & eas adhortentur. Et præterea iuniores monachas ad id faciendum cogant, & compellant. Quòd si defectus, quem hæc monialis infirma in sibi necessario ministerio patitur, ex monacharum impotentia proueniat, quæ commode ei seruire non valeāt, eique iuxta suæ necessitatis exigentiam non nisi difficilimè ministrare possunt; tunc hæc cēsetur vel necessitas vel impossibilitas moralis. Quòd enim est nimium difficile, & nonnisi difficilimè fit, impossibile censetur in materia morali. Quare & hoc casu, ad huius ægrotantis monialis subsidium, sæcularem ancillam introducere licebit. Quod si Prælatus, auditis ad vtranque partem rationibus, adhuc sit dubius, an eiusmodi necessitas ad hūc ingressum concedēdum sufficiat necne; vel sit dubius, an ministerij defectus, quem hæc patitur ex malitia, vel ex monialium impotentia proueniat, obseruandum est, quòd in dubio constitutus licentiam negare debet; non enim ad ingressum sufficit causa dubia: cùm Bonifacius causam rationabilem, & manifestam requirat. Quod verbum, *manifestam*, contra dubium opponitur. Verum si superior, quamuis opinatiuè, & cum formidine de opposito, assentiatur hanc habere necessitatem, & hanc causam ex impotentia monialium esse moraliter necessariam, iam in id non est dubius, siquidem assentitur. Et tunc hanc facultatem concedere fas est. Quo casu audiat Ioannem Gersoniū in tractatu de perfectione religionis notabiliter dicētem, *Religio debet habere curā præcipuam de infirmis, sicut statuerunt sancti patres dicentes, quod asserenti se infirmum, credatur. Curandumque est solicitè à Prælatis ne quis in infirmitatem, præsertim inuincibilem, labatur.* Et addit ibi, *Si prælatus dubitet de necessitate personæ auxilium quærentis, securius aget ipsius fragilitati interim condescendendo, quàm si cum seueritate auxilium deneget: quia melius est de nimia pietate, quàm de nimia seueritate rationem Deo reddere.* Hæc ille. Facit ad hoc quidam Canon a dicens: *Illa sunt imitatione digniora, quæ pietate sunt excellentiora.* a *Cap. vlt. §. 4. ff. ad.*

ARTICVLVS IX.

In monialium Tertij ordinis, vel militiarum monasteriis, est aliqua monacha præ cæteris illustrior. Dubitatur an Prælatus huic licentiam concedere valeat, ad habendam sæcularem ancillam suorum parentum expensis alendam, hac lege quòd extra claustrum non plus exeat, quàm cæteræ moniales. Quæro ergo an inspectâ huius monialis qualitate, hæc censeri debeat moralis necessitas.

RESpondeo dicendo, quòd in S. Claræ monasteriis propter suam strictissimam clausuram, quam seruare consueuerunt, certus sum id non licere. Verùm in præfatis aliis monasteriis, vbi benigniorem, & laxiorem clausuram imponi, consuetudine hanc legem sic interpretante, existimandum esset, crediderim, quòd Prælato hanc licentiam indulgere fas sit, vt ancilla illa ad huic moniali inseruiēdum claustrum tuta conscientia ingrediatur. Sic docet Nauarrus. Ad quod considerat ipse, & consuetudinis antiquitatem, & personæ præeminentem qualitatem, & præterea, quia hoc iuuat ad hoc quòd illustriores fœminæ ad religionem faciliùs prouocentur. Quæ autem sit causa moralis sufficiens pro dictis monasteriis, arbitrio peritorum relinquendum puto.

ARTICVLVS X.

An prædictis Tertiarum & Militiarum monasteriis, aliquas nobiles puellas sæculares, ibi nutriendas, sanctisque moribus imbuendas recipere liceat.

RESpondeo dicendo, quòd pars affirmatiua prorsus tenenda videtur. Quòd enim ibi sanctis moribus instituantur; & inde ad religionem afficiantur, & ad profitendum promoueantur, causa moraliter necessaria censeri debet. Quòd si coniugalem statum assumpserint, maiorem proculdubio virtutis, orationis, & misericordiæ operum curam habebunt, & frequentiùs, ac digniùs ad pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramenta accedēt, quæ omnia moralem constituunt necessitatem, propter quam eiusmodi intra monasterium educatio concedi debet. Obseruanda est etiam & consuetudo, & quòd lex vniuersalis de clausura vniuersis monialibus nouissimè imposita benigniùs, & suauiùs est interpretanda. Præterea monialium pauperiores conuentus, ex hac puellarum receptione nonnihil iuuantur, quoad suos sumptus; plus enim pecuniæ conuentui conferunt, quàm pro suis expensis sit necessarium. Et confirmatur. Nam hoc Reipublicæ expedit: & oppositum contra charitatem militare videtur; ergo non est credendum sacram Synodum his puellis deuotè, & religiosè nutriendis monasteriorum ianuam præcludere voluisse. Præterea Nauarrus b inquit Romæ edictum illustrissimi Vicarij, ne quis sine licentia loquatur, vel mittat literas ad vllas moniales, vel Prælatas, vel zitellas, id est, virgines sæculares in monasterio inclusas, & commendatas. Hæc ibi. Ergo supponit hoc edictum puellās in monasteriis, simul cum monialibus, educari posse. Et ad hoc sunt notandæ aliquæ declarationes Cardinalium, quæ ad manus meas peruenerunt. b *Nauar. vbi sup. num. 57.*

Prima declaratio est: *Concilium Tridentinum non prohibet, quin puellæ in monasteriis monialium educationis gratia recipi possint, nisi forte ratio aliqua, vel institutum religionis alicuius aliter prohiberet.*

Secunda declaratio: *Puellæ sæculares non prohibentur, quin in monasteriis monialium educari possint, seruanda tamen instituta cuiuslibet monasterij, nec, nisi de consensu superioris eiusdem monasterij, admittenda.*

Tertia

Tertia declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia degunt in monasteriis, debent ibi manere sine ancillis, nec inde nisi non reuersuræ possunt exire, & obligatæ sunt ad clausuram, & ad cætera, sicut ipsæ moniales. Idem statutum est de puellis, quæ propter tenues facultates, vel inopiam domi sua tuto ali nequeunt, ac eisdem etiam victu à propinquis suppeditato, sunt in monasteriis collocandæ.*

Quarta declaratio: *Puellæ, quæ educationis gratia in monasteriis monialium recipiuntur, recipi debent de consensu Abbatissæ, & monialium, & de consensu ac licentia in scriptis superioris earundem, debentque in monasterio sine ancillis manere, & si semel ex eo exierunt, non sunt amplius ad id admittendæ.*

Quinta declaratio: *Puellæ, quæ sunt in monasteriis monialium educationis gratia, debent restitui patri, quandocunque eas petierit.*

Sexta declaratio: *Puellis, quæ educationis gratia in monasteriis sunt, licentia dari debet, inde ad balnea curandæ valetudinis gratia exeundi, iisdemque permitti debet, vt in idem monasterium redire possint, si tamen recta via à balneis eo se recipere voluerint.*

Septima declaratio: *Puellæ, quæ de licentia superioris monasterij de eo exiuerint, curandæ valetudinis causa rursus in eodem admitti debent, modo, ab eiusdem superiori licentiam in scriptis impetrent, & Abbatissæ, ac reliquarum monialium accedat consensus. Et in eo vestitu in monasterium intromitti debent, qui virginali modestiæ, & pudori conueniat, nullamque secum famulam ducant. Et dum ibi erunt, seruare debent clausuræ eandem legem, quam moniales seruant, neque ibi permanere permitti debent, vltra ætatis suæ annum vigesimum quintum. Quo ex loco si semel exierint, nullam postea reuertendi habeant facultatem.*

Octaua declaratio: *In monasteriis monialium tolerari debent puellæ, quæ delectæ sunt ex hospitalibus, & aliis piis locis, donec offeratur facultas eas nubendi. Quæ licet inseruiant monasteriis monialium, non possunt tamen priuatim cuiquam moniali inseruire. Quæ puellæ cum producuntur in publicum omnes personaliter incedere debent, nec comites illis moniales adiungantur, & confecta processione, in monasterium reuertantur, & quandiu ibi sunt, clausuram seruare tenentur, & reliquam viuendi rationem, prout ipsæ moniales, & nullas secum habere ancillas, nec singulæ inde possunt exire, nisi postea nunquam in idem monasterium rediture.*

Nona declaratio: *Puellæ, quæ propinquis, & facultatibus destitutæ sunt, & ideo sine dote, nec collocari in matrimonio, nec ad monasterium adduci possunt, si misericordiæ causa admissæ fuerint, tolerari debent in monasteriis, modo supradictis legibus obediant; in futurum tamen, nulla talis conditionis admittantur.*

Decima declaratio: *Viduæ, quæ viris mortuis honestatis causa se contulerunt in monasterium, modo sint bonæ æstimationis, & famæ legibusque supradictis monialium pareant, tolerari debent. De cætero tamen nullæ huiusmodi viduæ recipi debent, nisi moniales fieri velint.*

Vndecima declaratio: *Non potest Episcopus licentiam dare viduæ monasterium ingredi volenti, & in habitu laicali permanere, etiamsi ibi vsque ad finem vitæ suæ permanere, neque amplius exire velit: quia in istis nulla adest causa necessaria.*

Duodecima declaratio: *Mulier coniugata, si sit in monasterio monialium, & constiterit, quod si inde exierit, versabitur in periculo mortis, in monasterio relinqui debet etiam sine ancillis, & vllo famulatu extraneo, teneturq; clausuram, & alia, prout ipsæ moniales, seruare.*

Decimatertia declaratio: *Mulier, quæ venit in suspicionem adulterij apud maritum, & ob id timet, ne ab eo vis aliqua sibi inferatur, permitti debet, vt ingrediatur monasterium monialium, sed modo constitutiones monasterij non pugnent, & accedat consensus monialium, & Abbatissæ, & ministri prouincialis, aut alterius earum superioris, & ingrediatur sine ancillis, & seruet clausuram, & reliqua prout ipsæ moniales. Et causa ingressus cessante, debet inde exire, & si semel exierit, nunquam postea in idem monasterium ingredi possit.*

Decimaquarta declaratio: *Mulieres, quæ sunt in discordia cum marito, & eius sæuitiam timent, si sunt extra culpam, quamdiu iustam timendi causam habuerint, debent, si sunt in monasteriis, tolerari. Illæ vero, quæ probabili suspicione adulterij laborantes, in monasteriis receptæ fuerint, ad breue tempus tantum tolerari debent; in posterum verò huiusmodi mulieres recipi in eis non debent.*

Decimaquinta declaratio: *Petitio Comitissæ Prigneraffe, vt propter fluxum sanguinis possit à marito semigrare, & cum tribus filiabus puellis, in monasterio monialium habitare, reiecta est.*

Decimasexta declaratio: *Ordinarius permittere non debet mulieres, quæ inhoneste vixerint, in sacrarum virginum monasteriis permanere, ac præsertim si non consueuerit monasterium illud huiusmodi fœminas admittere, & præfatæ mulieres à superiore monasterij nullam in scriptis licentiam impetrauerint, nec Abbatissa, neque aliæ moniales consenserunt, neque post ingressum monasterij clausuram seruauerunt, neque aliquam viuendi rationem, quam moniales seruant.*

Decimaseptima declaratio: *Puella quæ iam destinata fuerint à parentibus ad religionem, possunt recipi in habitu sæculari, septimo, vel octauo suæ ætatis anno, in conuentu, seu monasterio monialium, & ibi manere vsque ad duodecimum, vel decimum quartum, vt sic possint addiscere literas, & cantum, ac bonis moribus imbui. Sed expleto prædicto tempore, liberè mittantur in domum parentum. Quæ si religionem postea elegerint, habitu regulari induantur. Si autem renuerint, amplius monasterium non ingrediantur.* Hoc fuit concessum pro ordine S. Claræ à Pio V. ad supplicationem, perquam reuerendi Patris fratris Ioannis de Aguilera ordinis Minorum, tunc Curiæ Romanæ dignissimi Commissarij, die vigesima septima mẽsis Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono. Quam concessionem licèt ab aliquibus dicatur fuisse reuocatam ab eodem Pontifice maximo, ad petitionem dicti Patris propter murmur, quod contra eum fuit à fratribus ortũ, quasi esset dissipator Obseruantiæ regularis; ego tamen non puto hanc concessionem fuisse ad ipsius petitionem reuocatam, sed alias, quas ipse pater obtinuit dispensationes in regula fratrum Minorum in his, quæ pertinent ad altissimam paupertatem, quam nos fratres Minores in regula promittimus. Præterea dicta concessio potiùs est dicenda declaratio Concilij Tridentini, iuxta superiùs adducta, quàm concessio aliqua de nouo: & sic non fuit à sanctissimo Domino Papa reuocata. Est tamen ea vtendum, quando statuta ipsius religionis non repugnant, iuxta primam, & secundam declarationem superiùs allegatas. Et ita solent Nuntij Apostolici has, & similes licentias concedentes addere, *Nisi in monasteriis sit consuetudo in contrarium.*

ARTICVLVS XI.

An liceat Prælatis dispensare, vt matres ingrediantur ad inuisendas filias moniales morti iam propinquas.

RESpondeo dicendo, quòd non: quia huiusmodi ingressus non est adeò necessarium medium ad medendum illi ægritudini, neque ad tollendam illam necessitatem, in qua filiæ constituti sunt, & ideo non est in praxi, vt meritò quidem in tali casu dispensetur à Prælatis. Imò præsentia matrum ratione teneritudinis amoris distrahet ipsas filias infirmas ab intensione amoris, & charitatis, quam erga Deum maximè in tali transitu debent habere, vt ipsæ ab amore naturali abstractæ, sursum corda leuent. Illum enim docebit Dominus scientiam, & intelligere faciet per claram visionem audituum, qui fuerit ablactatus à lacte & auulsus ab vberibus. Et pro hoc facit quædam Illustrissimorum Cardinalium declaratio, quæ sic habet: *Non licet Episcopo licentiam dare matri, sororibus, & consanguineis monasterium ingrediendi, causa visitandi filiam, vel sorores quæ graui aliqua infirmitate detinentur, etiamsi sint in mortis periculo, & minus quando filiæ aut aliæ professionem emittunt, vel habitum suscipiunt religionis.*

QVÆSTIO XLVII.

De pœnis, in quas incurrunt ingredientes monasteria monialium, in duodecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duodecim.

1 *Vtrum sint aliquæ censuræ aduersus monialium monasteria ingredientes.*

2 Vtrum

2 Vtrum absque licentia moniales admittentes alias prætextu dictarum licentiarum inualidarum, sint excommunicatæ.
3 In quas pœnas incidunt ingredientes monasteria monialium prætextu licentiarum reuocatarum: & in quas incurrunt Abbatissæ prætextu dictarum licentiarum admittentes.
4 Vtrum sint aliqui casus in quibus liceat ingredi monasteria monialium.
5 Vtrum ratione incendij, vel alterius periculi possint fratres Minores ingredi monasteria monialium.
6 Vtrum Cardinales sanctæ Romanæ Ecclesiæ possint ingredi monasteria sanctæ Claræ.
7 Vtrum liceat generali Ministro ordinis Minorum ingredi monasteria sanctæ Claræ.
8 Vtrum fratres Minores rogati à Prælatis curam animarum habentibus possint intrare monialium clausuram.
9 Vtrum fratres Minores pro prædicanda Calenda possint ingredi monasteria monialium.
10 Vtrum Episcopus possit intrare monasteria monialium pro consecratione & benedictione sororis.
11 Vtrum personæ licentiatæ ad ingrediendum possint esse in clausura finito negotio ad quod ingrediuntur.
12 Vtrum ad ingrediendum sit necessaria licentia in scriptis.

ARTICVLVS I.

Vtrum sint aliquæ censuræ aduersum monialium monasteria ingredientes.

1 Respondeo dicendo, quòd ante Concilium Tridentinum aliquæ fuerunt Romanorum Pontificum censuræ aduersum monialium monasteria ingredientes. Gregorius enim IX. & Eugenius IV. excommunicationem ipso facto incurrẽdam promulgarunt aduersus eos, qui monasteria S. Claræ ingredi præsumunt: & eandem protulit Bonifacius IX. aduersus eos, qui ingredi præsumunt monasteria monialium ordinis Prædicatorum, & contra moniales, quæ inde exire quoquomodo præsumunt. Et Iulius II. in regula monialium Conceptionis ponit excommunicationem contra ingredientes monasteria huius sacræ religionis. At Concilium Tridentinum vniuersaliter decernit loquendo de omnibus monialibus: Ingredi intra septa monasterij nemini licet, sine Episcopi, vel superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.

Obserua, sanctam Synodum excommunicationem ipso facto incurrendam proponere aduersus omnes, qui quarumcunque monialium inclusarũ claustra ingredi præsumpserint. Et Gregorius XIII. hoc ipsum confirmauit, in sua Extrauaganti incipiente, *Vbi gratiæ & indulta*, nisi cum licentia Episcopi, vel superioris legitimè concessa hoc ipsum attentauerint. Addens in dicta extrauagãti, *Quos etiam sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis prohibemus, ac interdicimus omnibus, & quibuscunq; personis Ecclesiasticis & sæcularibus, ac etiam regularibus ordinũ quorumcunque etiam Mendicantium, ne prætextu licentiarum ab Episcopis, vel superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessariis tantum ex decreto Concilij Tridentini tribuitur facultas, monasteria ipsa monialium, pro libito, sed pro necessitatibus vrgentibus duntaxat ingredi, néve moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant, non obstantibus quibuscunque*. Hæc Gregorius. Circa quę verba obserua primò, quòd pœnę, de quibus in hac constitutione fit mentio, sunt pœnæ excommunicationis ipso facto Papæ reseruatæ, priuationis officiorum, & inhabilitatis ad alia obtinenda. Secundò obserua Gregorium XIII. nullum non mouere lapidem, ad euitandos in monialium monasteria ingressus non necessarios. Prohibuerat enim S. Synodus huiusmodi ingressum, absque superioris licentia, sub excommunicatione ipso facto incurrenda. Et ne superior hac abuteretur facultate, hanc licentiam sine vrgenti necessitate pro libito concedens, S. Synodus hanc facultatem superioribus limitauit, eamque non nisi cum moderatione concessit, dicens: *Dare autem tantum Episcopus, vel superior licentiam debet in casibus necessariis, nec aliis vllomodo possunt, etiam vigore cuiuscunque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi*. Sed dubitaret aliquis vlteriùs, quid si Episcopus facultatem sibi tributam excedens, licentiam largiatur in casu non necessario? Nunquid qui prætextũ huius licentiæ intraret in conscientia tutus sit? Nunquid hic vel aliquam incurrit censuram? Huic dubitationi occurrit Gregorius XIII. definiens, addendo, hunc supradictas censuras incurrere, ingrediendo sine causa vrgente prætextu huiusmodi licentiæ. Et ad euitandum huiusmodi ingressum aliam similem censuram addidit aduersus moniales, quæ admittere præsumunt eos, qui virtute huius licentiæ in casu non necessario intrare præsumunt. Ecce vides tres excommunicationes aduersus ingredientes absque licentia. Prima est Concil. Trident. Secunda est Gregorij XIII. aduersus eos, qui prætextu huius licentiæ in casu non necessario intrare præsumunt. Tertia est aduersus moniales eosdem admittentes.

Obserua etiam quòd moniales admittentes eos, qui prorsus absque licentia intrant, nullam ex vi Extrauagantis Gregorij XIII. censuram incurrunt. Hæc enim Extrauagans solùm loquitur de monialibus admittentibus eos, qui prætextu huius licentiæ intrare præsumunt. Quod patet ex dicta Extrauaganti. Postquam enim excommunicat eos, qui prætextu huiusmodi licentiarum absque vrgente necessitate intrare præsumunt, subdit statim, *Prohibemus etiam sub eisdem pœnis, ne moniales illos admittere præsumant*. Præcesserat enim sermo, non de quibuscunque intrantibus, sed de intrantibus, absque vrgenti necessitate, prætextu huiusmodi licentiarum: & ad hos refertur relatiuum, illos, positum in versiculo: *Prohibemus etiam*. Et sic vult dicere Gregorius, prohibemus sub eisdem pœnis, ne moniales admittere præsumant eos, qui prætextu licentiæ superioris absque vrgenti necessitate intrare præsumunt.

Quod si obiicias: Longè grauius delictum est absque vlla prorsus ingredi licentia, quàm cum superioris licentia citra vrgentem ingredi necessitatem: sed moniales admittentes eos, qui cum superioris licentia absque vrgenti intrant necessitate, excommunicationem incurrunt; ergo & admittentes eos qui absque vlla prorsus intrant licentia, eandem incurrunt censuram. Antecedens quidem verum est: sed consequẽs nullius est momenti; excommunicationes enim cum sint pœnales, non sunt ampliandæ ad alium casum, etiamsi in eo sit vel similis, vel vrgentior ratio. Quare tametsi delictum absque vlla prorsus licentia ingredientium, & consequenter monialium eos admittentium, sit longè grauius, tamen excommunicatio ad hunc casum nequaquam extenditur. Caietanus a inquit, circa excommunicationem, considerandã est actio ex parte termini: ita quòd excommunicatio solùm extenditur ad illam, & non ad aliam actionem. Nauarrus b sic scribit: *Perpendenda est actio, propter quam fertur excommunicatio: neque enim extenditur vltra illam*. Hæc ille. Ex his sic collige argumentum: Sed actio monialium, quę hîc excommunicantur, est admissio cum superioris licentia intrantium, sine tamen necessaria causa: ergo admissio monialium admittentium eos, qui absque vlla prorsus intrant licentia, cùm sit alia actio, huic excommunicationi non subiacet, tametsi talis actio seu admissio sit grauior culpa. Quod exemplo iuridico confirmatur. Clemens c V. excommunicat moniales matrimonium contrahentes, & eos, qui cum monialibus contrahunt: itaque vtrique excommunicantur. Excommunicat etiam ibidem religiosos, & clericos in sacris constitutos, matrimonium contrahentes. Et quamuis excommunicetur sæcularis vir cum moniali contrahens: tamen non excommunicatur sæcularis fœmina cum religioso vel sacerdote contrahens. Nam licèt vtrobique sit ratio excommunicationis, non est tamen extendenda ex æqualitate rationis. Sic annotauerunt Caietanus d & Glossæ receptæ, dicentes excommunicationem de vno casu ad alium extendi non debere, eo quòd pœnæ sunt restringendæ. Et hoc confirmatur. Non enim valet argumentum à simili in legibus pœnalibus: nec etiam argu-

a Caiet. v. excommunicatio, in princ.
b Nau. in Ma. cap. 27. num. 51.
c In clem. 1. de consan. & affinit.
d Caie. v. excommunic. c. 47. gl. recepta in clement. 1. de consang. & affinit.

argmentũ ab idẽtitate rationis, cùm pœna imponatur ex Legiflatoris volũtate. Licèt enim ex recta, & cogente ratione procedat, quòd crimina puniantur, nulla tamen ratio cogit, vt tale, aut tale crimen, hac aut illa pœna puniatur: sed hoc ex sola Legiflatoris voluntate pendet, quæ etsi aliquam habuerit congruentem rationem, non tamen necessariò cogentem, vt talis pœna potiùs, quam alia statuatur. Et sic lex pœnalis nunquam est extendenda vltra casum per legem expressum: etiamsi sit per argumentum à simili, aut à contrario sensu, nisi fortè talis extensio possit per alias iuris regulas apertè, & euidenter probari, & sic probat noster doctissimus Castro *e* Abbatem dicentem gratis & absque vlla ratione legem pœnalem posse extendi ad similem casum, propter similitudinem rationis, & connexitatem negotij. Pro nostra sententia facit quædam *f* Decretalis, vbi probatur, quòd excommunicatio lata contra dantem licentiam malè faciendi non extenditur ad eum, qui prætextu huius licentiæ malefacit, nisi expresſè id exprimatur, & tamen grauius aut saltem non minus graue est occidere, seu percutere, & furari, quàm licentiam ad hæc facienda præstare.

e Cast. li. 1 de l. pœn cap. 2. fo. 18. Abb in cap translat. de const.
f c. quicuque. de sent. excom. in 6.

ARTICVLVS II.

Vtrum absolutè moniales admittentes alios prætextu dictarum licentiarum inualidarum, sint excommunicatæ.

RESpondeo dicendo, quòd Gregorius IX. & Eugenius IIII. & Bonifacius IX. vtuntur verbo *præsumere*. Quare non excommunicant omnes ingredientes, sed ingredi præsumentes, seu ex præsumptione ingredientes sanctæ Claræ, & sanctæ Catherinæ monasteria, requiritur ergo quòd ingressus ex præsumptione fiat, vt quis hanc incurrat censuram. Simili modo Gregorius XIII. in sua Extrauaganti vtitur verbo, *præsumere*, quare non excommunicat eos, qui ex prætextu eiusmodi licentiarum citra vrgentem necessitatem intrant, sed eos qui sic intrare præsumunt. Nec excommunicat moniales omnes eos admittentes, qui prætextu præfatarum licentiarum citra vrgentem necessitatem intrant, sed eas duntaxat moniales, quæ præfatos admittere præsumunt, & quidem quantum ad monasteria S. Catherinę attinet, sic annotauit Caietanus *g*. Postquam enim inter septem casus excommunicationi subiacentes hunc casum recensuit, ait: *Aduerte quod ingressus monasteriorum dolum & præsumptionem requirit; nam in excommunicatione, vbi in monasteria monialium ordinis Prædicatorum prohibetur ingressus, ponitur verbum præsumere*. Hæc ille. idem omninò est dicendum de quibuscunque monasteriis vbi Pontifices ingressum sub excommunicatione prohibentes verbo præsumere vtuntur, vt tradit Nauarrus, præfatam Gregorij XIII. Extrauagantem exponens, quæ etiam verbo, *præsumant*, vtitur. Inquit enim: Ponderandũ est verbum, *præsumant*, per quòd videtur, quòd intrantes, vel moniales eos admittentes ante notitiam huius legis, vel post eam, per illius obliuionem, aut incogitantiam, aut animi simplicitatem non incurrant præfatam excommunicationem. Quia lex aliquid præsumenti facere pœnam imponens, non includit id facientem per obliuionem, inaduertentiam, vel simplicitatem, sine dolo, iuxta doctrinam singularem, & communiter receptam Cardinalis *h*. Et idem Nauarrus inquit, quòd cum Papa in Bulla Cœnæ Domini excommunicat absoluere præsumentes contra prohibitiones prædictæ Bullæ ab excommunicatione absoluens animi simplicitate, hanc censuram non incurreret.

g Caietan. in Summ. v. excomm. c. 81.
h Cardin. in clem. 1. q. 38. de priuileg. Nau. cap. 27. num. 74.

Obserua tamen, quòd Iulius II. respectu monasteriorum Conceptionis, & Concilium Tridentinum respectu monasteriorum monialium quorumcunque ordinum, cùm omnes ingredientes excommunicant, verbo, *præsumere*, non vtuntur. Circa quod dubia duo proponuntur. Primum dubium est, an ingredientes monasteria monialium ex quasi inuincibili censuræ ignorantia, quandoquidem videntur ea alicubi superioribus scientibus, & non impedientibus liberum habere ingressum, præfatam incurrant censuram. Ad quod respondeo, nullam incurrere censuram. Ita tenet Syluester *i*. Postquam enim excommunicationem citauit contra ingredientes monasteria sanctæ Claræ, & sanctæ Catherinæ, addit, *Nota secundum Archidiaconum, quòd vbi sententia huiusmodi nunquam, vel quasi nunquam promulgantur, si quis ignoranter ex probabili ignorantia, & sine mala intentione intraret, excommunicationem non incurreret, cum sit ignorantia quasi inuincibilis. Et hoc colligitur ex mente Diui Thomæ*. Hæc ille. Idem tenent Beatus Antoninus *k*, & Angelus, & Clypeus monialiũ. Quod & hac ratione probatur: Iste habet ignorantiam à peccato mortali excusantem; ergo & excusantem ab excommunicatione, quæ mortale peccatum præsupponit, & nonnisi propter mortalem culpam infligitur.

i Sylu. v. excom. 7. §. 89.
k Ant 3. p. t. 25. c. 7. Ang. v. excomm. 7. cas 47. Clypeus mon. con. 4.

Secundum dubium est. Quòd si sciens & censuram, & seruari solitam, bona fide ingrediatur ex aliqua apparenti, quamuis insufficienti ratione existimans iustam se habere ingrediendi causam, & in illo particulari casu ingredi sibi licere, habens in corde, quòd si sciret huiusmodi ingressum esse peccatum, aut causam insufficientem, nullo modo ingrederetur, nunquid & hic excommunicationem incurrit, an verò ab ea excusatur? Respondetur, quòd tales sic ingredientes à mortali culpa excusantur. Ad hoc enim quòd bonam habens fidem à mortali excusetur transgressione, sufficit causa rationabilis vera, vel bona fide existimata vera, sed isti bona fide ingredientes habent ingrediendi rationabilem causam, vel veram, vel existimatam veram; ergo à mortali culpa excusantur & consequenter ab excommunicatione, quæ nonnisi pro lethali culpa infligitur. Ita tenet Nauarrus *a* dicens, quòd qui intrat monasteria sanctæ Claræ, & sanctæ Catherinæ de Senis ductus ignorantia iusta, vel quasi iusta, excommunicationem à Romanis Pontificibus latam non incurrit, neque qui sciens ingreditur, sed persuasus causam, ob quam ingreditur, esse iustam. Hæc ille.

a Nau. c. 27. num. 109.

ARTICVLVS III.

In quas pœnas incurrunt ingredientes monasteria monacharum prætextu licentiarum reuocatarum, & in quas incurrant Abbatissæ, prætextu dictarum licentiarum admittentes.

RESpondeo dicendo, quòd Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit, *Vbi gratiæ, & indulta*, data Romę apud Diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, Idibus Iulij, Pontificatus sui anno quarto ait, *Autoritate præsentium reuocamus, & abolemus omnes, & quascunque licentias, ac facultates ingrediendi monasteria, domos, & loca monialiũ quorumuis ordinum, quibusuis etiam Comitissis, & Marchionissis, Ducissis & aliis cuiuscunque status, & conditionis mulieribus concessas. Ac etiam omnes, & quascunque licentias ingrediendi monasteria, domus, & loca ipsarum sanctimonialium, quibuscunque viris etiam eiusdem status, & dignitatis, tam à prædecessoribus nostris, quam etiam à nobis, & à Sedis Apostolicæ Legatis, aut aliis, ex quibusuis quantumuis vrgentibus causis, sub quibuscunque tenoribus, &c. Cassamus, & annullamus literas desuper confectas, & processus habitos per easdem, inhibentes eisdem, qui illas obtinuerint, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, super qua à nemine, nisi à Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo) absolutionis beneficium possit impartiri, ne ipsarum literarum prætextu monasteria huiusmodi ingredi audeant.*

Hæc Summus Pontifex, & cùm iam præfatas licentias reuocaret, & pœnam excommunicationis contra ingredientes prætextu dictarum licentiarum reuocatarum protulerit, subdit dicẽs, *Abbatissis verò necnon Abbatibus, & conuentibus, ac aliis monasteriorum vtriusque sexus superioribus, Prioribus, & personis, quocunque nomine vocentur, districtè præcipimus, sub eadem excommunicationis pœna, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, ne in monasteria, domus, & loca quæcunque prætextu huiusmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant*. Circa quam Extrauagantem

gantem est notandum primò, quòd licèt Gregorius XIII. prohibuerit ingressum virorum, vel mulierum in monasteria monialium, ita vt ingredientes pœnam excommunicationis ipso facto Sedi Apostolicæ reseruatam, nec non priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa & alia inposterum obtinenda, Abbatissis, nec non Abbatibus, conuentibus, ac aliis monasteriorũ vtriusque sexus superioribus, & Prioribus, & personis quocunque nomine vocentur, quamcunque prætextu huiusmodi licentiam, facultatem ingredi facientibus, & permittẽtibus. Non tamen generaliter loquitur Summus Pontifex. Primò, quia non imponit dictas pœnas monachis, & monialibus singulis priuatim, dictas personas ad dicta monasteria admittẽtibus, sed Abbatibus, Abbatissis, Prępositis, & aliis quocunq; nomine vocentur superioribus, ita, quòd monachæ admittẽtes dictas personas ad dicta monasteria, non incidunt in dictas pœnas, sed tantùm superiores, & præpositæ. Nec contra hoc obstat dicta Extrauagans, ibi, *Conuentibus*. Quo verbo videntur significari quęcunque singulares personæ ipsius conuentus monialium, ad cuius clausuram dictæ personæ admittuntur. Nam respondetur quòd nomen, conuentus, non significat singulares personas ipsius, iuxta tradita à Syluestro b. Adeò quòd dicit Nauarrus c, quòd suspensis priuilegiis concessis monasteriis & conuentibus non suspenduntur concessa singularibus personis eorũ, & sic ait Calepinus, quòd conuentus significat multitudinem hominum in vnum locum congregatam, quòd aliquibus locis Ciceronis probat.

b Syl. in Sum. tit. religio. 8. num. 1.
c Nau. de indul. not. 8 nu. 1. & 14.

Dices: ergo incurrent supradictas pœnas solum moniales in vnum cum sua præposita congregatæ, admittentes dictas personas ad dictam clausuram, & sic omnis conuentus remanebit excommunicatus, & in alias pœnas incurret. Ad quod respondeo, quòd nomine conuentus in hac Extrauaganti non venit multitudo monialiũ in vnum congregata, sed tantùm Abbates, & huius conuẽtus maiores culpabiles, in dicta permissione inuentæ, iuxta illa, quæ tradit quædam Glossa d singularis per textum ibi: & in specie tradunt Doctores communiter cum Archidiacono e. Et quòd hîc loquatur non de personis particularibus, patet primò ex contextu verborum: *Abbatissis vero, nec non Abbatibus, conuentibus, ac aliis monasteriorum vtriusque sexus superioribus & prioribus, & personis quocunque nomine vocentur*. In quo contextu nulla de singularibus personis fit mentio. Licèt enim dicat, & personis, ex addito tamen ibi, *Quocunque nomine vocentur*, denotatur non loqui de personis priuatis ipsorum monasteriorũ: hæ enim fratres, & moniales communiter appellantur. Loquitur igitur de Prælatis, & Abbatissis, quæ in monasteriis virorum, & mulierum diuersa nomina sortiuntur, qui vocantur Abbates, Prouinciales, Magistri, Guardiani, Priores, Ministri, Rectores, Præpositi, Præsidentes, Abbatissæ, & Priorissæ. Denique sententia excommunicationis, & aliæ pœnæ contra supra dicta facientes non tendunt nisi contra prælatos & Prælatas, & alias superiores in hæc facientes. Verum est tamen, quod pœna excommunicationis ipso facto infligitur contra singulares personas præsumptuosè sine licentia legitima idipsum perpetrantes, ex decreto Concilij Tridẽtini, & ex aliis Bullis Summorum Pontificum, de quibus suprà fecimus mentionem.

d Glo. in d. c. §. in vniuersitatem. v. culpabiliis.
e A. chi. in c. deliberatione de offi. deleg. li. 6.

Obserua deinde videri, quòd non incurrunt dicti Abbates, & Abbatissæ dictas pœnas facientes, vel permittentes ingredi mulieres prætextu licentiarum reuocatarum, sed tantùm facientes ingredi viros, vt patet ex Bulla, ibi; *Quemcunque prætextu huiusmodi licentiarum*. Si enim vellet Summus Pontifex prohibere sub dictis pœnis prædictum ingressum, etiam mulierum, non dixisset tantum, *Quemcunque*, sed addidisset, *quamcunque*, in nomine fœminino, vt sexum masculinum, & fœmininum comprehenderet. Quod confirmatur ex traditis à Geminiano f, & ab aliis citatis ab Antonio Gabriele, dicentibus quòd in pœnalibus, & correctoriis, masculinum non includit fœmininũ. At contrariam opinionem, imò quòd etiam in his masculinum includat fœmininum, tenẽt multi relati à Tiraquello g & à Menochio, putantibus hanc esse veriorem, secundùm quam etiamsi nomen, quemcunque, hic positum sit masculinum, necesse est, vt dicamus comprehendere fœmininum.

f Gem. in in c. generali in 3. caf. de elect. lib. 6. Anto. Gab. l. comm opini tit. de verb. sign. cõ cof. 6. nu. 7. & seq.
g Tira. de retract. consangu. §. 1. glo. 9. n. 221. Menoc. de adipisc. poss. remed. 4 n. 61. 62. & 63.

ARTICVLVS IV.

Vtrum sint aliqui casus, in quibus liceat ingredi monasteria monialium sine timore excommunicationis.

RESpondeo dicendo, quod multi sunt casus relicti arbitrio prudentis superioris, de quibus iam diximus in superioribus. Nunc autem libuit proponere in præsentiarum aliquos casus ordinarios, in quibus talis ingressus est licitus.

Primus est, quod *Confessori, seu Vicario monialium licet ingredi monasteria monialium sanctæ Claræ, quando aliqua soror, vel monialis tanta fuerit infirmitate detenta, quod ad locutorium commodè venire non potest, & habet necessitatem confiteri, vel Domini corpus, vel alia recipere sacramenta. Ita tamen quod exhibiturus huiusmodi sacramenta, alba, & stola, & manipulo cum duobus idoneis, & religiosis sociis, vel vno ad minus alba vel saltem superpelliceo vestitis ingrediantur, ac moreantur induti, & audita confessione, vel alio tradito sacramento sicut ingressi fuerint sic egrediantur induti, nec moram faciant ibi longiorem. Caueant tamen, vt quandiu intra monasteria fuerint, nullatenus separentur ab inuicem, quin semper mutuò possint liberè se videre*. Ita Vrbanus Papa in regula a S. Claræ. Circa quem casum, primò aduertendum est, quod socius debet esse clericus, & non laicus, vt expresse habetur in Bulla quadam Gregorij IX. cuius tenor est in libro b Monumenta ordinum, & ita etiam habetur in Bulla Vrbani Papæ IIII. cùm dicitur, quòd *socius intret indutus alba ad minus*. & tale indumentum solùm competit clericis, & adhuc in sacris ordinibus constitutis.

a Reg. S. Claræ. cap. 1.
b In 1. imp. f. 48. & in 2. f. 131. concess. 295.

Consuetudo autem est in contrarium, quia neque socij vbique sunt clerici, neque ingrediuntur induti. An vero ista cõsuetudo sit bona, dicit Clypeus monialium, quod aliorum sit iudicium. Sed ego credo, quod licet esset melius, vt conditiones seruentur ab Vrbano IIII. & à Gregorio IX. & à constitutionibus Toletanis idipsum determinantibus, consuetudo tamen in contrarium puto quod excusat à peccato, quia est consuetudo scita, & tolerata.

Vtrum autem concessio Vrbani supradicta tantum locum habeat in extrema necessitate, vel in articulo mortis, controuertitur.

Ad quod respondeo dicendo, quod Alexander c XI. scribens Generali, ac prouincialibus Vicariis ordinum de Obseruantia commorantibus in partibus Vltramontanis sic ait:

c Habet. in Mon. tract. 1. in 2.

Dilectis filiis salutem, & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis fecerant dilecta in Christo filia Abbatissa, & moniales monasteriorum ordinis sanctæ Claræ in partibus illis constitutorum, quod licet per ipsarum regulam concedatur expresse, quod confessores eisdem per vos pro tempore deputati, necessitate adueniente, pro ministrandis sacramentis Ecclesiasticis possint competenti societate comitati, earundem monasteriorum clausuras ingredi; quia tamen interdum accidit, aliquas moniales ipsorum monasteriorum diuina infirmitate detineri, & quandoque per annum, aut biennium ita morbo laborare, vt pro sacramentorum receptione non possint ad communem cratem accedere, spirituali propterea consolatione omnino careant, illæ præsertim, quæ cæteræ moniales in receptione Eucharistiæ quintodecimo die recreantur, confessores prædicti ex eo, quod dictæ moniales non sint constitutæ in extrema necessitate, aut mortis articulo, pro earum visitatione, & sacramentorum administratione, clausuras interiores earundem monasteriorum absque conscientiæ scrupulo ingredi non audeant. Quare eædem Abbatissæ, & moniales nobis humiliter supplicare fecerunt, vt dignaremur, spirituali consolationi monialium, & præsertim infirmarum, circa hoc paterna benignitate consulere. Hæc ibi, & sic Papa prouidit. Sed reuera confessores prædicti timore trepidauerunt, vbi non erat timor. Quare dico quod quoties toti conuen-

tus

cui ex præcepto regulæ, vel ex alia rationabili, siue pia causa ministrantur monialibus pœnitentiæ & Eucharistiæ sacramenta, confessori, ex præcepto regulæ, licebit ingredi ad eadem ministranda ægrotantibus monialibus, quæ ad communem locum, vbi hæc cæteris ministrantur, commode venire nequeunt, imò quoties infirma dixerit se pœnitentiæ salutari sacramento indigere: Quod verum est, nullo expectato mortis periculo, aut necessitate extrema.

d c. cum infirmitas. de pœni. & remiss. Hæc assertio probatur primò iure Canonico *d*, vbi dicitur: *Cum infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat, dicente Domino languido, quem sanauerat: Vade & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat, præsenti decreto statuimus, & districte præcipimus medicis corporum, vt cum eos vocari contigerit ad infirmos vocari ipsos ante omnia moneant, & inducant, vt medicos aduocent animarum, & postquam fuerit infirmo de spirituali salute prouisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur, cum cessante causa, cesset effectus. Si quis autem aliorum huius constitutionis transgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ arceatur.* Quam constitutionem Pius V. Romę apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die octaua Martij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus sui anno primo innouauit, contra medicos in hoc deficientes, aliis grauioribus pœnis procedens. Declarando quòd sint perpetuò infames & gradu medicinæ, quo insigniti erant, omnino priuētur, & à collegio seu vniuersitate medicorum eiiciantur, ac pœna etiam pecuniaria arbitrio ordinariorum, vbi deliquerint, mulctentur. Ergo summa fatuitas esset asserere, quòd monialis infirma medicum animarū, nisi in extrema necessitate & in periculo mortis constituta, confessorem accersere non deberet. Eadem assertio

e Cap. 3. omnino probatur ex prima regula *e* sanctæ Claræ. Quæ postquam expressisset, quoties in anno moniales pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramenta recipere debeant, tacitè respondet dubio. Poterat enim quis dubitare, nunquid infirmæ moniales, quæ ad cratem accedere nequeunt, sint priuandę hoc munere communionum, inquit, *Pro communicandis infirmis sororibus, Capellanis intus liceat celebrare.* Hæc ibi; & tamen certum est, quòd communionem confessio præcedere debet. Obserua regulam non dicere pro communicandis infirmis in periculo mortis constitutis, nec dicit, pro conferendo viaticum: sed ait, *Pro communicandis infirmis licet ingredi;* &

f Cap. 12. in alia parte eiusdem regulæ *f*) sic legimus, *Pro confessione infirmarum quæ ad locutorium ire non possunt, ac pro communicandis eisdem liceat Capellano introire.*

Obserua verba, *Ad locutorium ire non possunt,* vt hinc discas regulam hoc solùm requirere ad licitū ingressum pro confessione, & communione infirmarum. Idem

g Cap. 7. probatur ex alia parte regulæ *g* secundæ sanctæ Claræ, vbi postquam expressum esset, quoties in anno moniales pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramenta recipere debeant, subditur, *Si tamen aliqua soror tanta fuerit corporis infirmitate detenta, quod ad locutorium commode venire non possit, & necessitatem habuerit confiteri vel Dominici corporis accipere sacramentum, ingrediatur Capellanus.* Obserua ad licitum ingressum regulam nihil aliud exigere, quàm quòd infirma ad locutorium, seu cratem commodè venire non possit, & confirmatur ex alia parte

h Cap. 12. eiusdem regulæ *h*. Hoc ab omnibus firmiter obseruatur, *Vt quando de confessione infirma aliqua sacerdoti fuerit loquuta, ad minus non loquatur, nisi cum duabus non longè sedentibus, quæ confitentem, & confessorem videre possint.* Hæc ibi. Reuera pro moniali in periculo mortis, seu extrema necessitate constituta, abundans, & superflua esset custodia. Verumtamen necessaria est pro confessore ingrediente, citra hanc infirmæ monialis necessitatem, & ratione confirmatur. Si enim medico corporali, cessante præfato mortis periculo, ingredi licet, cur non & medico spirituali idem licebit? Nec enim est afflictis danda afflictio. Esset autem summa afflictio, si infirmæ moniales eiusmodi sacris sacramentis ad medelam, & refectionem animarum institutis priuarentur, quo tempore cæteris monialibus præstantur. Præterea sæpe sæpius medici existimant, morbum non esse lethalem, aut periculosum, & falluntur. Ergo si ante mortis periculum iam cognitum, confessori ingredi non liceret, proculdubio moniales non raro absque sacramentis decederent. Ex dictis infertur, quòd quamuis concessio Alexandri VI. non esset necessaria. Summi tamen Pontifices solent annuere eiusmodi petitionibus, ad sedandos scrupulos timoratarum mentium, & sic respectu earum est vtilis, & necessaria.

Dubitatur præterea circa prædictum primum casum, an vicarius monialium possit intrare cum socio ad celebrandum in infirmaria, vt infirma monialis recipiat Eucharistiam, quamuis non sit per modum viatici. Huic dubio respondetur, quòd in omnibus festiuitatibus, in quibus religiosæ tenentur secundum regulam communicare, potest vicarius cum socio ingredi, absque vllo scrupulo conscientiæ ad celebrandum, vt infirma communicet. Et ratio est, quia in prima regula sanctæ Claræ, quæ est strictissimæ clausuræ, datur facultas confessori, vt possit intrare pro infirmis communicandis. Sed communicatio fidelium, moraliter loquendo, est annexa celebrationi: ergo ex eo quòd datur facultas ad communicandum, datur ad celebrandum. Idem constat ex secunda regula *a* sanctæ Claræ, & hoc confirmatur ex vsu & consuetudine in omnibus religionibus. Et Leo *b* X. *concessit quod quando moniales sanctæ Claræ infirmantur, taliter quod non possunt ad cratem venire ad audiendam Missam, posset illo tempore sacerdos, confessor earum, vel Prælatus superior introire clausuram, in infirmariam, & monasterium ad celebrandum; ne tales moniales remaneant sine Missa, dummodo sacerdos ad nulla alia loca, quam ad altare diuertat, neque moretur, nisi tanto tempore quanto indiget ad celebrandum, neque loquatur, nisi quantum opus est in Missa.* a Cap. 7. b Supp. f 39. concess. 290.

Nec obstat constitutio generalis Toletana nostræ sacræ religionis: in qua dicitur, quòd non possint intrare vicarij in monasteria monialium ad celebrandum in choro, neque in Ecclesia interiori. Nam respondetur quòd solùm ibi prohibetur ingressus ad celebrandum in choro, & in Ecclesia interiori, at non prohibetur celebratio in infirmaria cùm necessitas occurrit.

Nec obstat dicere, quòd sumptio corporis Dominici potest optimè fieri absque hoc quòd vicarius celebret interius: ergo ex hoc quòd datur facultas ad communicandum infirmam, non datur ad celebrandum intra. Nam respondetur, quòd non potest commodè communicare nisi celebret intra: quod patebit ex infrà dicendis. Neque me latet quòd in nostra sacra religione regularis Obseruantiæ contrarium seruatur, sic præcipientibus patribus Generalibus, dicentibus per quandam constitutionem Pontificalem hoc determinari. Hæc enim constitutio non inuenitur, & de ea tantùm, vt suspicor, fides habetur ex auditu. Et in re tanti momenti, & tantæ charitatis indubitata, & expressa notitia debet haberi: quia sicut non est admittenda facilè legum correctio: ita non debemus facilè admittere priuilegiorum correctionem & abrogationem. Præcipuè, quia sicut ego accepi ab his, qui huius rei habent experimentum, non potest decenter ipsa Eucharistia deferri in infirmariam sine eo quòd Missa in ipsa celebretur. Nam sacerdos celebrando in Ecclesia reponit Eucharistiam in quadam capsa, & defert ad cratem vbi ipsam ponit in loco ad hoc ordinato, & ea relicta sæpe sæpius vestitus vestibus sacerdotalibus exit ab Ecclesia, & per plateam recurrit ad portam communem clausurę. Ipsamque ingrediens ad locum vbi est Eucharistia collocata pergit, & cum ipsa ad infirmariam progreditur. Videtis has tam varias stationes, ad quid, ad clausuram seruandam? Minimè, quia iam sacerdos cum socio clausuram ingreditur ad communicandum infirmam,

firmam. Ad decentiùs communicandum infirmam? Minimè, vt patet. Ex discursu habito decentius multo videtur, vt Missa in altari infirmariæ, aut in oratorio eius celebretur, vt infirma communicet, & simul Missam audiat, & consolationem non mediocrem ex eius auditione recipiat. Inueni enim ego in quodam S. Claræ cœnobio monialem viginti annos in infirmitate habentem, quæ sacrum per multos annos propter obseruantiam rigoris supradicti, minimè audierat: de qua maximè dolui. Verum est tamen, quòd si Sedes Apostolica contrarium determinauit, id debet seruari: imò decentiùs esse credendum est. At ad manus meas talis determinatio non peruenit, nec patres ordinis eam habent.

Dubitatur denique circa prædictum casum, vtrùm pro renouatione sacramenti Eucharistiæ possint intrare clausuram.

Respondeo dicendo, quòd Clemens VII. vt habetur in compendio Mendicantium, *concessit, quod moniales sub obedientia Ministri generalis fratrum Minorum existentes, possint in Ecclesia interiori in loco decenti habere Eucharistiam, sicut habent in exteriori.* Hæc ibi. Vides Clementem concedentem, quòd monialibus liceat habere sacram Eucharistiam simul in duobus locis, & in Ecclesia interiori, hoc est, in choro, & in Ecclesia publica. Pro cuius concessionis explicatione obserua, quòd moniales altero ex duobus modis hac concessione vtebantur. In quibusdam enim monasteriis, sanctissimum Christi corpus vtrobique, & in choro, & in publica Ecclesia conseruabatur, & hoc est decens, & pium. Et hac ratione à Clemente VII. est pro monialiũ consolatione concessum, neque est hodie reuocatũ. In aliis autem conuentibus seruabatur tantùm intra chorum, & non in Ecclesia publica. Quod quidem indecens erat propter sæculares homines, qui cùm Ecclesiam ingrederentur, existimantes ibidem esse sacramentum, reuerentiam faciebant, & adorationem sanctissimo Christi corpori debitam. Videns autem sancta c Synodus Tridentina, indecẽs esse, quòd hoc secundo modo Christi corpus conseruaretur, hoc est intra chorum, & non in Ecclesia publica, illud prohibuit, vbi sic legimus, *Quod sanctissimum Christi corpus intra chorum, vel septa monasterij, & non in publica Ecclesia conseruetur, prohibet sancta Synodus, non obstante quocunque indulto aut priuilegio.* Hæc ibi. Ecce vides id duntaxat Concilium prohibuisse, quòd sanctissimũ Christi corpus intra chorum, & non in publica Ecclesia conseruetur. Ergo qui illud conseruat intra chorum, & simul in publica Ecclesia, non violat hanc inhibitionem. Sed iuxta propositũ in titulo quæstionis, dubitatur, vtrùm capellano ad consecrandum, seu renouandum sacramentum opportuno tempore, virtute huius cõcessionis Clementis VII. ingredi liceat, & quidem pars affirmatiua videtur vera. Ex quo enim Clemens concessit sacramentum habere in Ecclesia interiori, consequenter visus est concedere, quidquid necessarium est ad eius conseruationem, seu renouationem, sed ingressus ad illud renouandum necessarius est. Nec enim capellanus, nisi ingrediens illud renouare valet: ergo ad hunc effectum eis est ingredi. Ante Concilium Tridentinum hac vna ratione ducti, quæ efficax, ac concludens videbatur, confessores ad renouandum intrabant. Verum post prædictum Concilium debilis est hæc ratio, atque inefficax, quandoquidem per fenestram, quæ cum debita clausura, & reuerẽtia, est in Ecclesia exteriori, sanctissimum sacramentum decenter renouatur. Quo fit, vt ad eius renouationem confessoribus ingressus non sit necessarius, & consequenter neque licitus, & sic hodie in his Hispaniarum partibus in nostra religione fit renouatio per fenestram supradictam.

c *Conc. Trid. ses. 25. ca. 10 de reg.*

Secundus casus est, quando monialis vult exhalare spiritum. Nam tunc potest intrare vicarius ad commendandam animam sororis decedentis, prout ordinat Vrbanus IIII. in dicta regula *a*, & habetur in constitutionibus Toletanis.

a *cap. 7. ord. Tolet. cap. 10. pro monial.*

Tertius casus est in die funeris. Nam ad exequias celebrandas super sepulturam, poterit vicarius intrare, cum duobus sociis, & si fuerit visum Abbatissæ, & conuentui conuenire, poterunt intrare plusquam duo socij. Nam licet Clypeus b monialium dicat, quòd non, consuetudo tamen est in contrarium, intrandi plures, quæ excusat ab excommunicatione. Nam si plures sint necessarij iudicio Abbatissæ, & conuentus in die funeris propter imbecillitatem sororum, quia non sunt aptę ad deferendam defunctam, neque ad extrahendam & collocandam in sepultura, ego non inuenio causam sufficientem, quare huic necessitati non possit per Abbatissam, & conuentum prouideri: cùm ratio concedendi, quòd intrent duo, quæ est imbecillitas monialium, currat pro pluribus. Imò in prima regula c S. Claræ non limitantur personæ, sed relinquuntur ad arbitrium Abbatissæ, non solum quoad numerum, sed etiam quoad qualitatem, videlicet, an debeant esse religiosi, aut sæculares. Sed cùm ibidem regula dicat quod debent esse idonei, credo, quòd debent esse intrantes, religiosi, & non sæculares. Tum propter decretum Concilij dicentis, quòd superiores in casibus necessariis possunt licentiam præstare. Atque adeò, si licentia Prouincialis possit haberi, ab eo est necessariò petenda licentia, sin minùs cum licentia Guardiani, possunt religiosi necessarij ad exequias intrare, & sepulturam. Nam in eo casu, Guardianus est præsumptus Commissarius prouincialis. Pro hoc autem notandum est quoddam viuæ vocis oraculum Pauli III. cuius tenorem in præsentiarum refero.

b *Clypeus in Euch. f. 136. p. 2. cas. 3.*

c *Cap. vlt.*

Franciscus miseratione diuina S. Crucis in Hierusalem, S. R. E. presbyter Cardinalis de Quinnones, vniuersis Christi fidelibus salutem in Domino sempiternam. Hodie sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster Paulus, diuina prouidentia Papa III. supplicationibus nostris per nos ex parte dilecti fratris Francisci Castelis Procuratoris ordinis Minorum Obseruantiæ porrectis inclinatus, intelligens quòd aliquæ Moniales fratribus Minoribus de Obseruantia subditæ habent facultatem à Sede Apostolica, incipiendi ieiunium aduentus Domini, à festo S. Andreæ contra ius, & consuetudinem aliorum monasteriorum dicti ordinis, vt conformitas in omnibus seruetur, & earum fragilitati naturali consulatur, omnibus & singulis Monialibus etiam S. Claræ prædictis, vt à dicto festo S. Andreæ ieiunium aduentus prædictum, non obstante eadem regula, ac quibuscunque aliis statutis, & consuetudinibus eas obligantibus, accedente tamen earum Prælatorum arbitrio, inchoate: Item cum consuetudo in aliquibus locis Hispaniæ inoleuerit, quod cum aliquas Moniales ab humanis discedere contigerit, sex fratres ingredi, & intrare solent monasterium ad eas sepeliendum, & de eo nonnulli fratres conscientiam formant, vt de cætero absque aliquo scrupulo conscientiæ, claustrum dicti Monasterij intrare, huiusmodique munere fungi possint, & valeant per suum viuæ vocis oraculum nobis desuper factum, autoritate Apostolica, dispensauit, concessit, & indulsit. In quorum omnium, & singulorum fidem & testimonium præmissorum, præsentes manu nostra subscriptas per secretarium nostrum fieri, & subscribi, ac sigilli, quo in similibus vtimur, iussimus, & fecimus appensione communiri. Dat. Romæ apud Campum Martium in ædibus nostræ residentiæ, sub anno à Natiuitate Dominĩ millesimo quingentesimo trigesimo sexto: indictione nona, die verò 20. Mensis Martij, Pontificatus sanctissimi D. N. P. anno secundo.

Et aduertendum, quòd possunt intrare religiosi, quando persona sæcularis est sepelienda intra clausuram, vt sæpe solet contingere. Tum quia Vrbanus non dicit solùm, quòd possint ingredi ad sepeliendam monialem, sed absolutè dicit solùm quòd possunt ingredi ad obsequias. Tum quia ratio imbecillitatis monialiũ non potentium deferre defunctam, etiam militat in hoc casu. Et sic vsu compertum est, posse vicarium monialium cum sociis necessariis, ingredi in hoc casu.

Quartus casus est. Ad aperiendam sepulturam, seu postmodum coaptandam, si Abbatissæ, & conuentui visum fuerit, poterit vicarius, cum duobus sociis, vel vno intrare. Hi quatuor casus continentur in septimo capitulo secundæ regulæ sanctæ Claræ, & in constitu-

tioni-

tionibus, & non solùm sunt intelligendi pro solis monialibus sanctæ Claræ, sed etiam pro quibuscunque aliis religiosis.

Quintus casus est, *Quod fratres Minores deputati obsequiis monasteriorum, monialium sanctæ Claræ habēt liberam ingrediendi facultatem pro exercendo monasteriorum ipsorum opere, quod commodè extra monasterium fieri non potest*. Ita concessit d Gregorius IX. Aduertendum; quòd hoc habet locum in quocunque opere ædificij, resarcimenti, aut plantationis arborum, aut cuiuscunque alterius rei, seu operis intra monasterium faciendi, quod extra, vel ab extra, non potest commodè fieri, aut si opus est industria, seu adiutorio. Ita quòd ipsæ monachæ per se sine tali adiutorio, vel industria, aut opere nequeunt, aut nescirent commodè facere. Quia si fratres deputati seruitio earum possent, & scirent facere æquè bene, vt sæculares, vel si sunt ad id necessarij cum ipsis sæcularibus, ita quod ab extra non posset id commodè facere: tunc prædicti fratres deputati, & non alij, possent intrare ad prædicta. Quia sine vlla exceptione Gregorius IX. conformiter ad regulam ipsarum, id concessit solùm præfatis deputatis fratribus, vt pro quocunque opere, quod commodè, &c. Ita Corduba e, in additionibus ad compendiū, quæ cōcessio fuit necessaria. Nam licèt Vrbanus IV. id generaliter omnibus Christianis concesserit, ipsius tamen concessio non seruiebat pro fratribus Minoribus, pro quibus ex regula nostra requiritur licentia specialis Papæ, & aduertendum, quòd Gregorius IX. solùm hoc concedit pro præfatis fratribus deputatis, & ideo tales, & non alij possent æquè bene, vt sæculares ingredi, quoties opus fuerit, prout dicit Collector, & sequitur Corduba.

d Habet. in 1. Mon. ord in 1. imp. f. 48. & in 2. fo. 131. conces. 195.

e Cord. in addit. ad comp. super hunc casum.

Aduertendum etiam, quòd laborantes in monasteriis S. Claræ, possunt ibi comedere in loco honesto, prout concessit Sixtus f IV. & habetur in Monumentis ordinum, & tradit Corduba.

f In 1. imp. f. 63. & in 2. 67. cōce. 130. & trad. Cor. in addit. ad illum casum.

Sextus casus est, quòd medicus causa multùm grauis infirmitatis, vel minutor, cùm necessitas exegerit, possunt ingredi. Qui tamen, non absque duobus sociis de familia monasterij debent introduci, neque ad inuicem intra monasterium separētur. Ita Vrbanus IV. in dicta regula.

Circa quem casum est notanda concessio Sixti a IV. *Quæ concessit, quòd sorores S. Claræ non teneantur intromittere aliquem de seruitoribus suis, quando medicus intrat clausuram, sed sufficit, quod tribus, vel quatuor monialibus de antiquioribus associetur.*

a Habet in 1. imp. fol 61. & in 2. f. 67. conc. 221.

Aduertendum etiam, quod ad hoc, quòd medicus possit intrare monasteria monialium, non requiritur, quòd sit Doctor, neque quòd sit medicus conuentuatus, aut graduatus. Quia quamuis non sit conuentuatus, aut graduatus, medicus tamen est, qui non dicitur à dignitate, sed à medendo. Ita Bartolus b, quem sequitur Syluester.

b Bartol. in l. f. laudum. ff. de adilit. edic. Syl. v. medicus num. 1.

Aduertendum etiam, quòd ad hoc quod minutor possit ingredi, oportet, quòd priùs per medicum determinetur, expedire, aut necessarium fore, & hoc debet fieri præmisso consensu Abbatissæ.

Septimus casus est, in quo licitus est ingressus, scilicet, occasione incendij, vel ruinæ, vel alterius periculi, vel dispendij, vel pro tollenda violentia aliquorum monasteriorum, seu personarum, & quale debeat esse periculum, aut dispendium, ratione cuius liceat ingredi clausuram, determinari debet arbitrio Abbatissæ, & discretarū conuentus. Ita Collector c priuilegiorum Mendicantium.

c Tit. ingredi monaster. monialium.

Nec his obstat Concil. d Trident. determinās, quòd tantùm debeat dare licētiam Episcopus in casibus necessariis. Ex quibus verbis, ibi, *in casibus necessariis*, colligitur, quòd arbitrari qui casus sint necessarij, pertinet non ad Abbatissam, sed ad ipsos superiores. Nam respondetur, quòd Conciliū loquitur de aliis casibus necessariis moraliter extraordinariis, & incogitatis iudicio peritorum determinādis, quæ determinatio sine periculo potest dilatari: non autem de casibus, qui debent statim determinari, ita vt sit periculum in mora. Vt si quis malefactor fugit ad monasteriū monialium; moniales verò propter suam honestatem volunt illum foras eiicere, & non sufficiunt earum vires, tunc poterunt intromittere tot sæculares, quot sufficiāt, vel opus sint ad eius expulsionem. Neque est necessarium in hoc casu recurrere ad superiores longè absentes, cùm sit periculum in mora: sed sufficit ad hoc consensus Abbatissæ, & discretarum conuentus. Et de similibus casibus simile est iudicium.

d Sess. 27. de regul. cap. 5.

ARTICVLVS V.

Vtrum ratione incendij, vel alterius periculi possint fratres Minores ingredi monasteria monialium.

RESpondeo dicendo, quòd Gregor. IX. concessit fratribus obsequiis monialium addictis, facultatem ad huiusmodi ingressum. Quapropter reliqui fratres Minores non possunt, propter prohibitionem suæ regulæ, vt ait Collector e, nisi extrema necessitate stante, vtpote quando non est sufficiens copia aliarum personarum, quæ in tali casu velint, & possint succurrere. Quod ipsum tenet Corduba f confirmās hoc autoritate Capituli generalis Lualis, & autoritate Leonis g X. approbantis casus in regula ipsarum monialium, & in nostris constitutionibus contentos, in quibus licitum est intrare.

e Collect. tit. ingredi monast. monial.
f Cord in addit. ad dictum titulum.
g Habet. in suppl. fol. 17. conce. 56.

Et aduertit Collector circa dictam concessionem, quòd tunc posset confessor quemlibet fratrum Minorum pro socio secum introducere, cessante omni fraude. Quod consonum est rationi, cùm extrema necessitas caret lege.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Cardinales S. Romanæ Ecclesiæ possint ingredi monasteria S. Claræ.

RESpondeo dicendo, quòd in regula sanctæ Claræ ordinata per Vrbanum IIII. continetur, quòd si quis de S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus ad aliquod monasterium huius religionis aliquādo venerit, & intra clausuram ingredi voluerit, cum reuerentia suscipiatur, rogandus tamen vt cum paucis sociis ingrediatur. At videtur hoc priuilegium reuocatum per Cōcil. Trident. h quo cauetur, vt nemo ingrediatur, etiam vigore cuiuscunque facultatis, vel indulti concessi, & concedendi, nisi in casibus necessariis à superioribus approbatis. Et idem est dicendum de Cardinalibus ordinis protectoribus, cùm non sint Prælati ipsarum monialium. Et licèt aliquando fuerint, modò tamen Prælati nostræ religionis sunt veri earum Prælati à Papa habentes iurisdictionem, & non ab ipsis protectoribus.

h Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 5.

ARTICVLVS VII.

Vtrum liceat generali Ministro nostri ordinis, & Prouincialibus intrare clausuram monialium S. Claræ.

RESpondeo dicendo, quòd in præfata regula dicitur, *Licitum esse generali Ministro ordinis fratrū Minorum, quando ibidem celebrare voluerit, vel proponere verbum Dei, cum quatuor, aut quinque fratribus ipsius ordinis intra clausuram ingredi monasterij, si quando ei videtur expedire. Alius autem Prælatus, cui aliquando fortè de licentia Sedis Apostolicæ intrare licuerit, duobus, vel tribus tantum religiosis, & honestis sociis sit contentus. Visitatores verò monialium possunt ingredi ad tenendum Capitulum visitationis ipsis monialibus, vel aliquid simile tangens suum officium, quod de foris nequit fieri. Et tunc cum duobus religiosis idoneis, id est exemplaribus sociis, & non cum pluribus debent ingredi. Qui videlicet socij simul maneant, & dum fuerint intra clausuram ad inuicem nullatenus separentur.* Ita Vrbanus Papa IIII. prout continetur in Regula i S. Claræ, & in ordinum Monumentis. Et notat Corduba k, in additionibus ad Compendium, quòd verba dictæ concessionis, ibi, *alius autem Prælatus*, non videntur intelligenda de Prælatis nostri ordinis Minorum, sed de aliis, scilicet de Episcopis, quod aliquibus rationibus probat, sed frustra in hoc laborat. possunt enim intelligi etiam de Prælatis nostræ religionis: non enim ipsis in hac concessione conceditur, vt possint intrare monasteria monialium, ad prædicandū verbum Dei cum duobus, vel tri-

i cap. 14. & in Monum fo. 29. tra. 3. & fol. 298. tract. 2.
k Cord in initio tit. ingredi monast. monial.

tribus sociis, sicut conceditur Generalibus cum quatuor, aut quinque; sed tantùm dicitur, quòd si fortè alius Prælatus obtinuerit licentiam à Sede Apostolica, ad præfatum ingressum cum duobus, aut tribus sociis, sit contentus, quæ verba possunt verificari in prouincialibus Minorum, si ad intrandum in casu non sibi permisso habuerint à Sede Apostolica facultatem. Et socij duo, aut tres possunt esse de ipso ordine Minorum, cùm hoc ipsis specialiter concedatur. Nec obstat, quòd in regula eorum contineatur, ne sine speciali Papæ licentia dicta ingrediantur monasteria: nam verba concessionum debent intelligi secundùm personam, ad quam talia verba dirigũtur, vt dicitur in iure *l*. Vnde cum in hac concessione concedatur Prælatis autoritas ad intrandum cum duobus, aut tribus sociis, si ad intrandum habuerint à Sede Apostolica facultatem, necessariò debemus dicere, quòd si fuerit Episcopus, possit secum deferre duos aut tres clericos Ecclesiasticos, aut regulares; si fuerit Prælatus ordinis Minorum, possit secum deferre clericos, vel regulares honestos, etiamsi sint sui ordinis, cùm religiosi sui ordinis magis ei ad hoc sint accommodati.

l l. plenum. §. equitij. ff. de vsu & habit.

Notandum est etiam circa prædictam concessionem, ibi, *Visitatores vero monialium*, quòd Ministri prouinciales, aut eorum Commissarij intrant modò ad visitandum, prout ordinauit Vrbanus IIII. & continetur in regula *a* S. Claræ in hac concessione allegata, cùm sint hodie harum Monialium veri Prælati, & Visitatores, & possunt tenere illis Capitulum cum duobus religiosis, ac idoneis, id est exemplaribus sociis.

a Reg. S. Claræ, cap. 14.

Notanda etiam sunt verba dictæ concessionis, ibi, *Vel aliquid simile tangens suum officium, quod deforis nequit fieri*, quod non verificatur in exhortatione verbi Dei, cùm hæc deforis fieri possit, sed in videndo, vtrum clausura sit in aliqua parte violata; hoc enim ad officium visitatorum spectat, vt infrà *b* dicemus.

b Inf. art. 10.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum fratres Minores rogati à Prælatis curam monialium habentibus, possint intrare earum clausuram.

Respondeo dicendo, quòd Leo X. prout habetur in Supplemento *c*, *concessit, quod fratres Minores, vocati & rogati, aut inuitati à Prælatis Ecclesiæ, aut à Prælatis religiosis vel Visitatoribus habentibus curam aliquorum monasteriorum monialium, ad hoc, vt visitent prædicta monasteria, vel exerceant omnia alia, quæ in monasteriis sibi subiectis exercent, aut ad hoc, vt intrent cum ipsis Prælatis, vel Visitatoribus, ad videndum officinas, & totum monasterium, interius possint, sicut possunt in monasteriis sibi subiectis, siue intra, siue extra clausuram visitando, vel alia faciendo, vel cum ipsis Prælatis intrando, non obstante prohibitione sua regula, vel declaratione eiusdem regulæ: dum tamen prædicti fratres, si fuerint subditi hoc faciant de licentia suorum Prælatorum.*

c fol. 61. concess. 194.

Circa quæ posteriora verba est aduertendum, quòd Guardiani, & Prælati conuentuales, & eorum Præsidentes in absentia possunt intrare clausuram monialium in isto casu, sine licentia Prouincialium. Quod patet ex dictis verbis, ibi, *si fuerint subditi, hoc faciant de licentia suorum Prælatorum*. Ex quibus colligitur, quod hìc loquitur de Prælatis subditos habentibus, cuiusmodi sunt Prælati conuentuales. Et regula tritissima est in iure, quòd qui potest licentiare alios, potest & semetipsum licentiare.

Sed videtur, quòd hæc concessio sit reuocata per constitutionem Gregor. XIII. superius allegatam. *Quæ omnes, & quascunque licentias concessas quibuscunque viris ingrediendi monasteria monialium reuocauit, & cassauit*. At respondetur, quòd in dicta reuocatione non fit mentio de priuilegiis concessis Regularibus, quæ in reuocatione generali minime comprehenduntur, prout satis dictum est in superioribus.

Secundo respondetur, quòd constitutio Greg. XIII. loquitur tantùm de licentiis, & facultatibus personalibus concessis, quantumcunque vrgẽtibus causis quibuscunque personis ingrediendi dicta monasteria. Loquitur enim de facultatibus concessis Commitissis, Marchionissis, & Ducissis, & aliis quibuscunque personis. Et hoc est priuilegium personale. Non enim solùm dicitur priuilegium personale, quod conceditur alicui personæ, sed etiam quando conceditur certo generi personarum, vt colligitur ex quadam lege, dum loquitur de priuilegio cõcesso maritis in genere, & expendit Zazinus *d*. At Leo X. loquitur de priuilegio, & facultate reali, cùm loquatur de facultate concessa fratribus Minoribus. Et facultate concessa certo generi personarum, quæ per fictionem iuris nunquam videntur perire, priuilegium est reale & perpetuum. Vt est priuilegium concessum ciuibus alicuius ciuitatis: hæc enim, prout colligitur ex iure *e*, nunquam per fictionem iuris censetur perire. Et est simile priuilegio concesso ciuitati, loco, vel alicui religioni, vel alicuius ordinis fratribus, secundùm tradita in iure *f*, & notat in specie Romanus, & Socinus.

d l. qui tale. 24. ff. soluto matrim. Zazinus in l. maritum nu. 32. ff. de eodem tit.
e l. proponebatur. ff. de iudiciis.
f l. forma §. quãquam. de censibus Romanus in l. maritum nu. 17. ff. soluto. matrim. Soto. in l. 2. nu. 4. ff. de reb. dubiis.

ARTICVLVS IX.

Vtrum pro prædicanda Calenda possint ingredi monasteria monialium.

Respondeo dicendo, *Quod Prælati ordinis Minorum possunt dare licentiam suis subditis intrandi clausuram monasteriorum sanctæ Claræ ad faciendum sermonem de Calenda, dum tamen intrantes sint senes, & vitæ exemplaris*. Ita concessit Leo X. prout habetur in Supplemento *g*. At hæc concessio non est in vsu, cum sit reuocata à sacro Concil. Trid. *h* in quo dicitur, quòd ad ingrediẽdum dicta monasteria potest superior licentiam dare tantùm in casibus necessariis, reuocando quodcunque priuilegium in contrarium. At prædicatio Calendæ non est causa necessaria ad huiusmodi ingressum concedendum. Cùm possit prædicari in Ecclesiis extra clausuram.

g fol. 62. concess. 165.
h Conc. Trid. sess. 25. de reg. cap. 5.

ARTICVLVS X.

Vtrum Episcopus possit intrare claustra monialium, pro consecratione, & benedictione sororum, & pro ipsarum confirmatione.

Respondeo dicẽdo, quòd in præfata regula S. Claræ continetur, quòd si fortè pro consecratione, vel benedictione sororum, vel alio modo fuerit cõcessum Episcopo Missam interiùs celebrare aliquando, cum paucioribus vel honestioribus poterit, sociis ministris sit contentus. At hoc priuilegium existimo esse abrogatum per Conc. Trid. superius allegatum: cùm commodè possent domini Episcopi cõsecrare, benedicere, & confirmare moniales clausura seruata, consecrando, & benedicẽdo, & confirmãdo eas per fenestram deputatam ad imponendum eis velum. † Et aduertendum, quòd aliqui domini Episcopi intendunt intrare monasteria sanctimonialium subiecta Prælatis regularibus, ad ipsas moniales confirmandas. Quod hoc solo titulo minimè eis iuxta supradicta permittitur, cùm per fenestram deputatam ad impositionem veli, hoc efficere possint. Et ideo alio respectu posse illos in præfata monasteria intrare aiunt, ad videndum scilicet, quomodo clausura se habeat, an scilicet sit violata necne. In suum autem patrocinium allegant decretum Conc. Trid. in *i* hunc modum definiẽs Bonifacij VIII. *constitutionem, quæ incipit, Periculoso, renouans sancta Synodus vniuersis Episcopis sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipit, vt in omnibus monasteriis sibi subiectis ordinariam, in aliis vero Sedis Apostolicæ autoritate clausuram sanctimonialium vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est conseruari maximè procurent, inobedientes atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, &c.*

i Sess. 25. de regul. cap. 5.

Ex quo Concilij loco, ibi, *In aliis vero Sedis Apostolicæ autoritate*, colligunt domini Episcopi, quòd possunt ingredi monasteria exempta, Prælatis regularibus subiecta, ad videndum vtrùm clausura eorum sit collapsa, non aduertentes communem esse doctrinam Doctorum *a* vtriusque iuris, prout tradit Nauarrus.

a Auth. qua in vocat. §. vnde vers. in aliis col. 3. Nauar. de datis & prom. no. 3. nu. 6. à fin.

uarius, constitutionem, quæ innouat aliam, debere intelligi iuxta terminos constitutionis innouatę. Vnde cùm decretum dicti Concilij innouet constitutionem Bonifacij VIII. iuxta terminos talis constitutionis debet explicari, in qua dicitur, *Abbates vero, & alii tam exempti quam non exempti Prælati Ecclesiarum, monasteriorum & ordinum quorumcunque in monasteriis huiusmodi sibi subiectis de clausura conuenienti, vbi non est, ipsorum monasteriorum expensis, & fidelium eleemosynis, quas ad hoc procurent diligentius facienda prouidere procurent.*

b d. tit. periculoso. § fin. de statu reg. lib. 6.

At replicabis, quòd Concilium ait generaliter, *aliis vero*, non distinguendo de immediatè subiectis Sedis Apostolicæ, & de aliis Prælatis regularibus subiectis, & sic videtur velle, quòd sicut possunt Episcopi autoritate Apostolica intrare in monasteria subiecta ipsi Sedi Apostolicæ ad vidēdum quomodo sit clausura violata, ita eadem autoritate possunt propter eundem finem intrare monasteria regularibus subiecta, contra id, quod in dicto capitulo *periculoso*, est determinatum, vt ex verbis allegatis patet. At respondeo non esse recedendum à constitutione antiqua, nisi quatenus per nouam reperitur recessum, vt in iure c determinatur, & posterior lex non tollit primam, nisi eam expresse tollat, & ei sit contraria, vt in quadam decretali d probatur: & capitulum, *periculoso*, non tollitur per dictum Concilij decretum, sed tantùm innouatur. Et confirmatur: nam lex noua puniēs actiones in ea contētas, est regulanda secundū antiqua iura, quibus antè illæ prohibebantur, & intelligēda, restringēda, & extendenda, ad terminos illorū, & constitutio, quæ fit ad roborandū aliam intelligenda est secundum terminos legis roboratæ, prout satis clarè sentit Glossa quædam e, quam dicit singularem Cardinalis addēs, quòd easdem limitationes, & extensiones, quas recipit innouata debet innouans, & roborans recipere, quam doctrinam sequitur Felinus f, & vt ex superioribus patet, Concilium innouat, & corroborat dictum captiulum, *periculoso*. Verum est tamen, quòd si clausura monialium in monasteriis subiectis Prælatis regularibus sit publicè violata, & moniales lapides sanctuarij sint dispersæ in capite omnium platearum (vt ita dicam) debent Episcopi monere Pręlatos dictorum monasteriorū, vt clausura restauretur, & sanctimoniales in officio contineat: quod si admoniti intra sex menses hoc emēdare neglexerint, tunc iidem Episcopi, etiam vt Legati Sedis Apostolicæ eorum defectum, autoritate Apostolica possunt supplere, prout in Concil. g Trid. determinatur. Et hoc voluit etiam determinare decretum Conc. h Trid. superiùs allegatum ab aliquibus malè intellectum. Determinat enim quòd clausura monialium vbi violata fuerit diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari Episcopi maximè procurent. In hoc enim decreto non conceditur Episcopis licentia ingrediendi in monasteria monialium subiecta ipsis, aut immediatè Sedi Apostolicæ, aut Abbatibus, & Prælatis regularibus, vt videant si clausura est inuiolata, sed tantum conceditur, vt postquam sciuerint esse violatam, procurent iuxta terminos iuris ipsam restitui, & restaurari: ius i autem ipsam restaurari præcipiens, committit ordinariis Episcopis restaurationem clausuræ monasteriorum sibi, aut Sedi Apostolicæ subiectorum. Abbatibus autem, & Prælatis regularibus cōmittit restaurationem monasteriorū sanctimonialium, quę ipsis sunt subiecta, qui si inobediētes fuerint, disponit Concilium, vt per censuras, & inuocationem brachij sæcularis, si opus fuerit, compellantur. Adeò quòd si sic moniti per sex menses hoc neglexerint faciendum, ipsi Domini Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ Legati possunt se ad id faciendum accingere. Et hic est germanus huius decreti consiliaris sensus: non enim Episcopis in eo cura monasteriorum exemptorum sanctimonialium demandatur, ita vt ad videndum interiora ipsorum monasteriorum possint intrare, vtrum eorum clausura sit collapsa. Hoc enim incumbit Prælatis regularibus, quibus ipsæ moniales sunt subiectæ, sicut incumbit dominis Episcopis respectu monasteriorum sanctimonialium, quæ sibi, aut Sedi Apostolicæ immediatè sunt subiecta.

c l. præcipimus C. de appel.
d c. 1. de consti. lib. 6.
e Glos. vbi Card. oppos. 2. in clemen. statutum v. consuetud. de electione.
f Felin. in ca. a de in iurā. num. 5.
g Conc. Trid. sess. 25. de reform. cap. 8.
h d. cap. 5.
i d. c. periculoso. §. fin.

ARTICVLVS XI.

Vtrum personæ licentiatæ ad ingressum, possint esse in clausura finito negotio, ad quod ingrediuntur.

RESpondeo dicēdo, quod sicut moniales egredientes clausuram propter aliquas causas, non possunt extra clausuram esse, nisi ad certum tempus, prout infrà k dicemus, ita videtur dicendum, quòd illi, qui habent licentiam ad ingrediendum, non possunt ibi permanere, nisi ad necessarium tempus requisitum ad negotium, ratione cuius ingrediuntur. Veruntamen, cùm quòd sit præceptum morale, in vtroque casu moraliter debet interpretari. Et in humanis cōstitutionibus non debemus literæ nimis adhærere: imò standum est consuetudini alias non culpabili, & non vitiosæ, neque peccato fauenti. Vnde dictæ licentiæ non debent pūctualiter, & metaphysicè intelligi, ita vt ingredientes monasteria, aut egressæ moniales ab his statim finitis negotiis sine vlla mora teneantur regredi in eam, aut egredi ab his. Hæ enim res morales non consistunt in indiuisibili: imò earum latitudo debet arbitrio prudentiū remitti, prout in simili tradit Palatius l. Et in rebus dubiis sensus communis prudentium, & piorum debet attendi, prout latè tradit Cord. m Et, neque Deus, neque Ecclesia in suis præceptis prætendunt obligare ad eorum obseruantiam, ita vt obseruans videatur inurbanus, & rusticus. Vnde vota, & iuramenta stulta nullius apud Deum sunt valoris, prout tradit idem Corduba cum communi. Ex quibus in proposito idem videtur asserendum, quòd non punctualiter finitis negotiis debent regredi recta via intrantes in dictam clausuram. Possunt enim ibi aliquantulum permanere quadam curiositate, officinas circumeundo, dummodo absit corrupta aliqua intentio. Nam si corrupta intentione illud fecerint, non excusarem eos à peccato, prout affirmat Collector n.

k Inf. q. 49.
l Palat. in 4. d. 20. disp. 3. concl. 8.
m Cor. lib. 3. qq. qu. 13. p. 106. reg.
n Collecto. ti in v. d. monasteri.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ad ingrediendum sit necessaria licentia in scriptis.

RESpondeo dicendo, quòd dubitari optimè potest, an Concil. Trident. quatenus requirit licentiam scriptam, intelligendum sit de licentia exeundi, vel de licentia ingrediendi, vel de vtraque. Contextus enim requirit scripturam in licentia ingredīedi. Ratio verò eadem, vel maior videtur suadere, & vt requiratur in licentia egrediendi, quandoquidem grauior videtur exitus monialis à monasterio, quàm ingressus personæ honestæ in illud. Quod dubium videtur abstulisse Pius V. in Extrauaganti, *Decori*, scripturam expresse requirens, in exitu à monasteriis, ibi, *Cognita, & expressè in scriptis approbata sit à monasteriis præfatis exire*. Ita notat Doctor Nau. a

Et aduertendum, quòd si moniales habeant communicationem priuilegiorū inter se, non solùm possunt gaudere facultatibus particularibus à iure communi, & à Concil. Trident. concessis ad ingressum in ipsarum monasteria, de quibus egimus in superioribus, & aliqua tradit Nauarr. b sed etiam priuilegiis, & facultatibus concessis aliquibus earum religionum in particulari, dum earum constitutiones vsui prædictarum facultatum non repugnent.

a Na. in cap. statuimus. num. 60.
b Na in Ma. c. 27. n. 124.

QVAESTIO XLVIII.

De clausura monasteriorū virorum quantum ad ingressum mulierum in ea, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Vtrum sit prohibitus ingressus mulierum in monasteria virorum.*
2 *Vtrum omnis mulierum ingressus, etiam sine prætextu alicuius licentiæ prohibeatur in dicta monasteria.*

 3 Vtrum

3 *Vtrum in aliquibus casibus sit licitus ingressus mulierum intra claustra monasteriorum.*

4 *Vtrum regulares S. Augustini possint in eorum domibus intra septa eiusdem Ecclesia tenere mulieres ætate prouectas, honestas, omni suspicione carentes, obsequiorũ honestorum præstandorum causa.*

5 *Quis possit dispensare in pœnis huius constitutionis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum sit probibitus ingressus mulierum in monasteria virorum.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, edidit quandam Extrauagantem, quæ incipit, *Regularium personarum, In qua motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine omnes & singulas facultates & licentias ingrediendi monasteria, ac domus Carthusiensium, & aliorum quorumcunque Regularium ordinum, etiam Mendicantium, mulieribus cuiuscunque status, gradus, conditionis, & quacunque dignitate, & præeminentia præditis, etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissis sub quibuscunque verborum tenoribus, & formis, & cum quibuscunque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque fortioribus, & efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus decretis ab Apostolica Sede quomodocunque concessas, quarum tenores, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, habere voluit pro expressis, tenore præsentium reuocauit, & cassas, & irritas, & inanes esse decreuit, districtè prohibens, mulieribus quidem prædictas facultates, & licentias prætendentibus, sub excommunicationis latæ sententiæ pœnis, postquam harum notitiam habuerint, à qua non possint absolui, nisi à Romano Pontifice, qui pro tempore fuerit, præterquam in mortis articulo, ne dictas domos, & monasteria ingredi audeant. Ipsis vero monasteriorũ, & conuentuum Abbatibus, Præpositis, Prioribus, & aliis Præsidentibus, quocunque nomine vocentur, & eorum monachis Canonicis & fratribus siue Mendicantibus, siue non Mendicantibus, sub priuatione officiorum, quæ in præsentia obtinent, & inhabilitatis in posterum ad illa, & alia omnia, & suspensionis à diuinis ipso facto sine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admittereve præsumant.*

Circa quam decretalem est primò aduertendum, quòd hîc non prohibetur ingressus Reginarum, Principessarum, & filiorum Regum. Si enim Sũmus Pontifex eas comprehendere vellet, ipsarum meminisset, sicut meminit Comitissarum, Marchionissarũ, &c. cùm in illis maior sit ratio dubitandi, quam in istis. Pro quo est aduertendum, prout refert frater Alfonsus [c] de Casarrubius, quòd per Gregorium XIII. ex sentẽtia congregationis Concil. Tridentin. fratri Andrææ Amadeo, tunc zelato Italiæ ordinis Minorum sanctæ Francisci de Paula, quærenti, an per supradictum Pij V. statutum censeretur derogatum suæ regulæ concessioni, vt singulæ dominæ de stirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes huius ordinis fundatrices, quæ locorum eiusdem ordinis septa communiora videre postolauerint, eædem honeste cum sua comitiua intrare, ac deuotè visitare tolerentur: & fuit declaratum, *non censeri derogatum quoad Reginas, vel fundatrices dumtaxat*. Ita refertur in actibus trium capitulorum ipsorum fratrum, à Patre Parasclo compilatis. Et dictæ declarationi stando videtur solùm Reginis, & Imperatricibus hoc fuisse concessum. At ex supradictis videtur, non solùm Reginas, sed etiam Princessas & Regum filias posse iure optimo admitti. Sed standum est declarationi Papali, vbi de ea est indubitata & authentica notitia.

[c] *In addit. ad comp. Mendic. tit. ingredi monasteria monialium. pag. 146.*

Secundò est aduertendum, quòd non solum mulieres audentes ingredi, sed & superiores eas admittentes incidunt in excommunicationem maiorem, per constitutionem Gregorij XIII. de qua in superioribus [d] fecimus mentionem. Tertio est notandum, quod non incurrunt in dictas pœnas quicunque fratres mulieres admittentes. Ij enim, qui eas admittunt bona fide non plectuntur his pœnis: sed illi dumtaxat, qui mulieres introducere, seu admittere præsumunt, prout ait Pius V. in dicta Extrauaganti, in quo verbo, *præsumunt*, dolus significatur. Et lex præsumenti aliquid facere pœnam imponens non comprehendit bona fide, & sine dolo facientem per obliuionem, inaduertentiam, & ignorantiam, iuxta doctrinam receptam Cardinalis [e]. Nec obstat, quod Gregorius XIII. in sua constitutione, quæ est posterior quam Pij V. Bulla, non ponit dictum verbum, *præsumant*. Nam licet ipso verbo non vtatur, crediderim adhuc præfatos esse excusandos. Arbitror enim eos, qui tot circunstantijs culpam diminuentibus legem transgressi sunt, venialiter tantum, & non lethaliter deliquisse, siquidem ea culpa parum habuit voluntarij, imo & quasi ex ignorantia videtur processisse: sicut non peccat mortaliter, qui solitus bene, & integre diuinum officium persoluere, per obliuionem semel non recitauit. Vnde pro maiori conscientiæ securitate obtinuerunt Prælati fratrum Minorum à Sede Apostolica facultatem ad dispensandum cum fratribus introducentibus mulieres ex animi simplicitate, & tenor concessionis sequens est: *Iulius Feltrius de Ruueri miseratione diuina Episcopus Prænestinus, & S. R. E. Cardinalis Vrbinus, & totius ordinis B. Francisci protector, gubernator, & corrector, cum R. Pater Commissarius generalis familiæ Cismontanæ fratrum Minorum de Obseruantia exhibuisset S. D. N. Greg. XIII. quandam cedulam continentem nonnullas gratias à Pio V. vt asserebat, concessas, inter quas hæc quoque continebatur. Item, quod fratres, qui per ignorantiam peccauerunt, inducendo mulieres in monasteria nostra, contra motum proprium super hoc factum, possunt restitui ad actus legitimos, quia remittitur illis, quod deliquerint de præterito, & hanc concessionem simul cum cæteris in eadem cedula contentis idem S. D. N. confirmauit cum declaratione, quod Commissarius generalis eandem habeat facultatem in præmissis, & eorum quolibet, quam ipse generalis Minister obtinet, & nos fidem indubiam facimus. Dat. Romæ die quinta decima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo tertio.*

[d] *Sup. qu. 47. art. 2.*

[e] *Cardina. in Clem. 1. q. 3. 8. de pænit.*

ARTICVLVS II.

Vtrum omnis mulierum ingressus, etiam sine prætextu alicuius licentiæ, prohibeatur in dicta monasteria.

RESpondeo dicendo, quo si consideretur litera nostræ constitutionis, ibi, *prædictas facultates, & licentias prætendentibus*, solum prohibetur in hac constitutione ingressus mulierum prætextu dictarum literarum reuocatarũ ingredi volentium, non autem ingressus mulierum sine dicto prætextu ingredientium. Et confirmatur: nam cum hic ingressus excommunicationis pœna feriatur, & excommunicatio restringatur ad actionem prohibitam, prout in simili dictum est in superioribus, [a] necessario debemus concludere ipsam excommunicationem non extendi ad ingressum, qui prætextu dictarum licentiarum non fit. Nec obstat, quod ex sententia Gregorij XIII. contrarium sit declaratum, teste Nauarro: [b] nam huius declarationis dicunt aliqui, quod non habemus literas authenticas, virtute quarum fiat contra iuris metas dicta extentio. Nec etiam obstat, quod plus peccant ingredientes sine licentia, quam prætextu alicuius licentiæ, & sic à fortiori, incurrent in dictam excommunicationem. Nam huic argumento satis in superioribus [c] responsum est. Nec obstat, quod in explicatione huius extrauagantis contrarium tenui. Nam ibi eam explicaui, prout in nostra religione regularis Obseruantiæ est recepta, in qua habita fuit declaratio authentica, de qua articulo sequenti.

[a] *Sup. qu. 47 art. 3.*

[b] *Nau. in cap. statuimus n. 2.*

[c] *Sup. cap. 47 art. 3.*

ARTICVLVS III.

Vtrum in aliquibus casibus sit licitus ingressus mulierum intra claustra monasteriorum.

RESpondeo dicendo, quod pater frater Ioannes de Aguilera ordinis minorum, dum esset Romanæ Curiæ Commissarius, à fœlicis recordationis Pio V. aliquas obtinuit concessiones, dispensationes & declarationes, quas misit, vt mihi à fide digno testifica-

testificatum est, Patri fratri Ioanni de sancto Michaele, tunc prouinciç Bethicç Prouinciali ministro de earum veritate testimonium præbens authenticum. Inter quas hanc sequentem obtinuit declarationem.

Pius V. an. Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, die vigesima septima Iunij, dixit & declarauit fuisse & esse mentem, & intentionem suam, quod eius litera in forma breuis sub die vigesima quarta Octobris anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, Pontificatus sui anno primo edita: in quibus mulieribus quibuscunque ingressui monasteriorum regularium virorum cum derogatorijs clausulis, & irritantibus decretis prohibebat, non solum comprehenderent & comprehendant mulieres habentes & habere pratendentes facultatem, & indultũ ingrediẽds huiusmodi monasteria, sed etiam omnes & quascunque mulieres alias, tam in genere, quam in specie. Significans nihilominus idem S. D. N. eodem viua vocis oraculo nobis facto, quod propter hoc, & propter suas dictas literas non intellexit, nec intelligit quod mulieribus pracludatur aditus accedendi ad monasteria & loca regularia, ac illorum claustra, quando in eis Missa, & alia diuina officia celebrantur, ac quando processiones fiunt, & quando Christi fidelium cadauera ibi sepeliuntur, ac etiam pro eis suffragia fiunt. Sed libere concessit & concedit eisdem omnibus mulieribus facultatem, vt ad illa loca, in quibus dicta pia opera exercentur, cum alijs catholicis personis accedere liberè & licitè possint & valeant. Et similiter, quod quando diuinum verbum in Ecclesijs monasteriorum & regularium locorum huiusmodi proponitur, vel propter aliam quamcunque causam, est tantus concursus populi, quod commodè ingredi & egredi per principalem Ecclesia portam non possint, concessit & concedit eodem viua vocis oraculo, vt dicta mulieres vna cum alijs sacularibus personis possint ingredi, & egredi per portam claustri monasteriorum & regularium locorum huiusmodi, dummodo recto tramite ad portam, qua de monasterio exitur, accedant. Nonobstantibus priuilegijs & literis Apostolicis, ac quibuscunque in contrarium facientibus. Hæc ibi.

Et in ordinationibus generalibus Toletanis refertur, hoc concessum fuisse ordini, & huius rei testimonium authẽticum perhibuisse Cardinalem Cribelum decimo quinto mensis Nouembris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono. Et inueni etiam idem indultum authenticum fuisse patribus ordinis communicatum per Clemẽtem Monilianum tituli sanctæ Mariæ in Aracæli presbyterum Cardinalem in Palatio suæ solitæ residentiæ, die septima Iunij. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus Pij V. anno secundo.

Circa quam declarationem est aduertendum primo, quod non potest Prælatus mandare, vt aliqua fiat processio extraordinaria, vt illius occasione possint mulieres dicta loca intrare. Licet enim prima fronte videatur, quod sic, quia hic dicitur quod causa processionis possunt intrare, & lege non distinguente, nec nos distinguere debemus, secundùm tamen rei veritatem contrarium est dicẽdum, quia Summus Põtifex in sua declaratione prętẽdit tantũ scrupulos remouere, & illud tantùm concedere, quod recta ratio dictat, & non dare relaxationis incentiuos, libertatem, vel abusus, sicut in simili probat Corduba *d*. Et hoc confirmatur: quia quando Summus Pontifex concedit aliquid faciendum toties quoties visus est concedere discretum & prudentem vsum, vt ait Michael de Palatios *e*.

d Cord. lib. 3. qq. q. 37. propè fin. p. 473.
e Palat. in 4. d. 20. disp. 3. pag. 433.

Secundò notandum est, quòd si tales mulieres tum causa processionis, Missæ, aut vigiliæ, imò etiam propter alios malos fines admittantur, non incurrunt ipsæ, neque admittẽtes in pœnas huius constitutionis: quia cum Ecclesia non iudicet de occultis iuxta latè tradita à Corduba *f*, & à Castro, non ponuntur dictæ pœnæ contra huiusmodi ingredientes neque admittentes, supposita dicta Papali declaratione. Et sic videmus Ecclesiam excommunicare percussorem clerici, non tamen excommunicare illum, qui ipsum propositum habet percutiendi.

f Cord. libr. 3. qq. q. 35. Castro libro 2. de leg. pœn. c. 15. fol. 608.

Tertiò est notandum, quòd per dictam declarationem possunt ingredi mulieres claustra, quando prædicatur in claustro, vel quando in Capitulo fieri solet cæremonia lotionis pedum in Cœna Domini, vel fit aliquod officium diuinum. Attendant tamen superiores regulares vigilanter, ne alias interiores officinas mulieres ingrediantur.

Quarto est notandum, quòd non ita statim finitis dictis officijs diuinis sunt à claustris eiiciendæ mulieres, ne possint ibi per breue temporis spatium permanere, sed hoc moraliter est intelligendum, & practicandum, sicut suprà quæstione *g* præcedenti in simili casu diximus.

g Sup. q. præced. art. 11.

ARTICVLVS IV.

Vtrum regulares S. Augustini possint in eorum domibus intra septa eiusdem Ecclesiæ tenere mulieres ætate prouectas, honestas, omni suspicione carentes, obsequiorum honestorum præstãdorum causa.

RESpondeo dicendo, quòd circa id, quod proponitur decidendum, tres casus possunt considerari. Primus, cùm toti vni collegio, vel monasterio seruit vna coqua mulier, vel infirmaria. Secũdus, cùm intra claustra Ecclesiæ, vel monasterij seruiunt singulæ singulis Canonicis in suis domunculis, vel cellulis, quas habent intra claustrum diuisas. Tertius, cùm singulæ seruiunt singulis in domibus, quas habent extra claustra ad suscipiendos particulares hospites. Et in duobus primis casibus dicendum est, quòd prohibitum sit dictis Canonicis admittere dictas mulieres, prout determinat decisio Capellæ *a* Tolosanæ inspecta regula D. Augustini, & iuris communis dispositione, & non ab re; nam in duobus casibus mulieres accedunt ad monasteria, & intrant claustra, vbi sunt multi, quod prohibetur omnibus monasterijs etiam non suspectis, iuxta tradita in iure *b*. Et longè fortius & grauius prohibetur à Pio V. Et meritò quidem ob multa, quæ adduci possent. Quæ enim vni non est suspecta, est alteri talis, & quæ videtur deformis, alteri fascinante diabolo, videtur formosa, iuxta illud: *Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam*. Sic eodem suadente sæpe cognata mater & filia visa est aliquando extranea: iuxta ea quæ de clericorum honestate in iure *c* scribuntur.

a Decis. Tolos. 448.
b c. peruenit. 12 qu. 2.
c ca. 1. de cleric. coha. & mulier.

In tertio verò casu, quando non accedit mulier ad monasterium, neque iuxta claustrum, sed tantum accedit ad domum vsibus vnius Canonici deputatam, licèt fortè monasterio contiguam, quando illi mulier non sit suspecta, sequenda est opinio Stephani Aufre. in dicta Capella Tolosana, dicentis per aliqua iura *d* contrarium posse sustineri: per quæ probat posse clericos sæculares tenere intra suas domus cognatas collaterales vsque ad secundũ gradum, & ascendentes & descendẽtes vsque ad quartũ: imò & extraneas annis, & non suspectas, neque habentes secũ suspectas, sequẽs in hoc, opinionem Panormitani *e*. Quod idem videtur dicendũ de Canonicis regularibus habitantibus seorsum in domibus suis, vt videbantur habitare illi Ecclesiæ Tolosanæ, de quibus loquitur decisio prædicta. Et ita concordat Nauarrus *f* dictam decisionem cum sententia Aufre.

d c. voluimus cum glo. 81. d. ca. à nobis. de coha. cler.
e Pan. in c. 1. de coha. cleri.
f Nau. in cap. statuimus.

ARTICVLVS V.

Quis potest dispensare in pœnis huius constitutionis.

RESpondeo dicendo, quòd iam in superioribus *g* est latè declaratum.

g Supra hac qu. art. 1. & sup. 24. ar. 17.

QVÆSTIO XLIX.

De clausura Monialium quantum ad egressum, in septem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur septem.

1 *Vtrum moniales possint egredi clausuram.*
2 *Vtrum possint egredi moniales S. Claræ superueniente ineuitabili & periculosa necessitate.*

3 Vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus à monasterio exire.
4 Quid nomine epidemiæ veniat propter quod moniales à clausura exire possunt.
5 Vtrum casus qui ponuntur ab Vrbano IIII. in quibus moniales possunt à clausura egredi, sint reuocati à Pio V. in sua constitutione.
6 Vtrum superioris regularis licentia sufficiat ad exeundum à monasterio.
7 In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra casus supradictos, & ipsæ moniales egredientes, & ipsas recipientes.

ARTICVLVS I.

Vtrum Moniales possint egredi à clausura.

REspondeo, quòd ex supradictis satis patet teneri omnes moniales ad clausuram, ita quòd ab ea minimè egredi possint, & ad huiusmodi clausuram obseruandam ordinauit Eugenius IV. *Quod sicut Abbatissæ, & aliæ sorores, & earum prouisora ad hoc deputata, tenent claues, quibus ab intra portæ monasteriorum clauduntur, sic per confessores, & alias honestas personas (per Ministros generales, aut prouinciales deputandas) ex parte exteriori, habeantur claues, & conseruentur*. Et Gregorius XIII. in sua constitutione ait, in hunc modum, *Declaramus præterea nullis monialibus etiam Tertiariis licere habere ostium, per quod ex monasterio intrari possit in ipsarum monialium Ecclesiam exteriorem, in quam sæcularibus ad Missam, & diuina officia patere solet accessus, sed omnino muro obstruendum. Nec itidem licere monialibus etiam Tertiariis, egredi à ianua monasterij, quæ est pro clausura ipsius monasterij etiam ad claudendum aliam vlteriorem ianuam quæ patere solet aditus sæcularibus venientibus, vel ad rotam, vel ad crates, seu loca colloquiis destinata, quæ vulgo parlatoria appellantur, vel ad pulsandum ipsam ianuam clausura, quæ loca cum saltem pro causis præfatis patere soleant sæcularibus, extra clausuram censeri debent, etiam quo tempore clausa sunt*. Hæc Gregorius XIII. Circa quæ notat b Nauarrus, quòd tria hic inculcantur à Gregorio XIII. per se patentia & noua, quæ etsi iusta & prouida, multis tamen videbuntur, vt arbitror, dura, nisi secum reputent multorum huius sæculi virorum petulantiam, procacitatem, & malitiam sanctimonialium sanctimoniæ inimicam fuisse causam ea statuendi, & vtinam, vt statuuntur seruentur. Vides quo desiderio ardeant Summi Pontifices clausuram seruandi, & quantum ad moniales sanctæ Claræ hoc plusquàm manifestum erat ante Concilium Tridentinum, & ante constitutiones Pij V. & Gregorij XIII. Vrbanus enim IIII. statuit, qualiter moniales sanctæ Claræ secundùm regulam (quam ipse ordinauit) professæ teneantur seruare clausuram monasteriorum suorum, sub forma sequenti. *Omni namque tempore vitæ suæ hanc vitam profitentes clausæ manere firmiter teneantur infra murorum ambitum ad intrinsecam clausuram monasterij deputatum, nisi forsan (quod absit) superuenerit ineuitabilis necessitas, sicut exustionis ignis, vel incursus hostilis, seu alicuius huiusmodi, quæ dilationem nullo caperet modo, ad egrediendum licentiam postulandi. In quibus casibus, transferant se sorores ad locum aliquem competentem, in quo (quantum commodè fieri poterit) clausæ morentur quousque eis de monasterio sit prouisum. Et propter huiusmodi necessitatis euidentiam, nulla eis concedatur licentia, vel facultas extra prædictam clausuram vlterius exeundi, fortè de mandato, aut autoritate Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, cui à Sede Apostolica generaliter fuerit iste ordo commissus: nisi ad aliquem locum aliquæ mitterentur causa plantandi, vel ædificandi eandem religionem, vel reformandi aliquod monasterium eiusdem ordinis, vel causa regiminis, aut correctionis, aut alicuius valde euidentis & grauis dispendij euitandi, vel nisi de eiusdem Cardinalis mandato, aut autoritate monasterio primo rationabili causa relicto totus conuentus ad monasterium aliud se transferat*. Ita habetur in Monumentis a ordinum.

b Nau. vbi su. num. 57.

a In 1. Imp. fo. 282. tra. 1. & in 2. imp. fol 257. in tract. 2. rn. 2.
b In ca. periculoso. d. ca 2.

Pro explicatione est notandum, quòd moniales sanctæ Claræ ampliorem habent obligationem ad clausuram illa, quæ à iure b communi cæteris monialibus posita est. Hoc patet, quia in c Regula suæ professionis sic dicitur, prout patet ex supradictis, ita quòd clausura est vnum suorum votorum principalium, prout est seruare obedientiam, paupertatem & castitatem, super quo non est aliqua dispensatio, nisi in casibus positis ab Vrbano IIII. in dicta regula. Qui vt melius percipiantur; libuit hic eos proponere ipsos sigillatim explicando per articulos sequentes.

ARTICVLVS II.

Vtrum possint egredi moniales sanctæ Claræ superueniente ineuitabili, & periculosa necessitate.

REspondeo dicendo, quòd primus casus positus in regula sanctæ Claræ in quo possunt moniales à clausura exire, est, si superuenerit ineuitabilis & periculosa necessitas, sicut exustionis ignis, vel incursus hostilis, seu alicuius consimilis, quæ dilationem nullo modo sustineret ad postulandum licentiam egrediendi. In quibus casibus dicit Vrbanus, transferant se sorores ad alium locum competentem, in quo quantum commode fieri poterit clausuræ morentur quousque eis de monasterio sit prouisum.

Et aduertendum, pro explicatione, quòd non potest superior cogere moniales ad seruandam clausuram, extante periculo mortis: si mors, cuius periculum imminet, sit violenta; quia nemo potest cogi vt seipsum occidat, quia id aperte est contra legem naturæ. Si tamen mors non sit violenta, sed naturalis, qualis est quæ ortum habet ab ægritudine, videtur quidem probabile, quod sic. Probatur: nam Carthusienses coguntur licite, vt abstineant à carnibus, quamuis sint morituri ex ægritudine, propter abstinentiam ab esu carnium. Quia hæc abstinentia cùm respiciat bonum commune illius religionis, & tendat ad conseruationem virtutis abstinentiæ potest cadere sub præcepto, vt tenēt Theologi.

Nec in hoc casu infertur illis vis, quia ex quo ipsi religiosi emiserunt votum absolutè, & simpliciter abstinendi perpetuò ab esu carnium, habet ipsa religio ius cogendi professores illius ad talem abstinentiam, sicut princeps habet ius cogendi ciues ad bellum pro conseruanda patria, quamuis sit probabile periculum mortis. Eodem pacto, quia aliquæ religiosæ tenentur ex voto seruare castitatem, & multæ promiserunt perpetuam clausuram, & cunctæ ex præcepto Pij V. *Circa pastoralis*, ad illam tenentur simpliciter, inde sequitur quòd possint cogi licitè ad seruandam clausuram cum discrimine vitæ pro conseruando bono communi religionis, & pro tuenda castitate & honestate.

Hinc colligo, non esse damnandos, nec vt crudeles reprehendēdos Prælatos, qui nolūt dispēsare cum monialibus, vt egrediantur, quamuis medici testificentur, esse morituras, nisi egrediantur, cum possint cogi cum discrimine vitæ ad seruandam clausuram: præsertim, si ex tali dispensatione oriatur scandalum, & dissolutio clausuræ. Quia ex quo cum vna dispensatur, reliquæ ægrè ferunt, nisi cum illis similiter dispensetur, & sic facilè pateret aditus ad euertendum totam clausuram.

Secundò colligo, non esse reprehendēdos Prælatos, qui mortali existente ægritudine, & testimonio vero Doctorum medicorum accedente, aliquando cum aliqua moniali seruatis seruandis dispensauerint. Verbi gratia, si monialis non ratione voti, sed præcepti tantùm Ecclesiastici teneatur ad clausuram in aliquo monasterio seruandam, quam ante Concilium Tridentinum non seruauerat; & monasterium est in loco quodam deserto, ad quod non poterant medici accedere, toties quoties ipsis opus sit, & ipsa monialis sit anus & monacha grauis quondam ipsius monasterij Abbatissa & infirmitas non possit curari, nisi quotidie à medicis visitetur infirma. Nec his obstat constitutio Pij V. de qua infrà latius dicetur, prohibēs secundùm intellectum aliquorum, quod nec etiam in periculo mortis liceat ipsis licentiam concedere ad egrediēdum. Nam Extrauagans debet intelligi, quando ipsæ sunt in monasterio, vbi accedere quotidie possunt medici ad curandas infirmitates grauissimas, & continuas, & malorum

lorum humorum satis abundantes, ad quarum curationem continua medici visitatio est necessaria. In his enim monasteriis licèt continuis infirmitatibus grauissimis moniales sint præpeditæ, habent tamen medicos, qui earum continuum laborem possunt visitatione continua subleuare, & possunt eas assistendo ibi, & inuisendo curare. At saluo semper Summi Pontificis maximi decreto in monasteriis in deserto existentibus, quorum fundationes non obligabant ad clausuram, vbi medici non quotidie visitant moniales, quorum frequēs visitatio est præcise necessaria ad dictam infirmitatem sanandam, ego certè Pij V. Extrauagantem rigorosam limitarem. Præcipuè cùm secundùm opinionem Nauarri, de qua infrà agemus, non sit huc vsque lata lex, quæ ipsos Prælatos arceat, ne possint dispensare, in casu prædicto. Nec dispensatio in casu ipsius monachæ anus, & benemeritæ, est occasio relaxationis, & dissolutionis clausuræ, cùm ipsam tot & tales circunstantiæ comitentur. Et si in tali casu esset scandalum aliquarum, contemnēdum est, quia reuera esset acceptum, & non datum. Et in his omnibus summa prudentia, deliberatione, & consilio procedendum est, vt sine religionis dispendio quandoque extremæ religiosarum necessitati succurratur.

Aduertendum secundò, quòd si mors, quæ imminet monialibus, est violenta, vt ea quæ prouenit ab aquæductu, ab incendio, & ruina magni ædificij, & hostili incursu, & simili causa, videtur quidem quòd ipsæ moniales tenentur egredi à monasterio, & ad tutum locum se recipere: quia si oppositum facerent, se ipsas occiderent, quod est omnino illicitum. Sed in hoc casu tenentur licentiam petere à superioribus si in breui possit haberi: quia secundùm *c* ius prohibitus est egressus sine licentia superiorum. Si tamen sit periculum in mora sufficit licētia præsumpta. At si periculum mortis sit ex ægritudine, cùm talis mors non sit violenta, sed naturalis, non tenentur egredi, imò opus virtutis efficiēt, si pro conseruāda clausura tale periculum sustineant. Et in hoc casu sine licentia expressa, & in scriptis, non licebit exire, quamuis sit infirmitas lepræ, & epidemiæ, prout tenet *a* Syluester.

c cas. Manastium 20. q. 4.

a Sylu. ibi religi. 7. §. 16.

ARTICVLVS III.

Vtrum propter aliquas infirmitates liceat monialibus à monasterio exire.

Respondeo dicendo, quòd Pius V. Pontifex Maximus in Extranaganti, quæ incipit, *Decori & honestati*, ait; *quod nulli monialium siue subdita, siue prælata, etiam Carthusiensium, Cisterciensium, sancti Benedicti, & Mendicantium, & quorumcunque aliorum ordinum, etiam militiarum, cuiuscunque dignitatis etiam ortarum à Regia, vel illustri prosapia, de cætero etiam infirmitatis, vel aliorum monasteriorum, etiam eis subiectorum, aut domorum parentum, aliorumve consanguineorum visitandorum, aliave occasione, prætextu à monasteriis exire, nisi ex causa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, sed neque in prædictis casibus extra illa, nisi ad necessarium tempus stare licere*. Hæc Pius Quintus.

Circa quam Extrauagantem est notandum, quòd licèt capitulum, *periculoso*, ob solam vnam causam, scilicet, infirmitatis periculosæ, vel scandalosæ, permittat egressum, tamen Pius V. in sua Extrauaganti ob tres videlicet, incendium, infirmitatem lepræ, & infirmitatem epidemiæ permittit ipsas moniales exire, & licèt hæ duæ postremæ videātur contineri sub infirmitate periculosa, & scandalosa de qua solum fit mentio in dicto capite *periculoso*; infirmitates enim lepræ, & epidemiæ periculosæ & scandalosæ sunt, dubium tamen controuersum est valde in hac Extrauaganti, an tres exemptiones à Pio V. positæ, debeant extendi ad similes casus. Cui dubio respondet *b* Nauarrus affirmatiuè. Sed cùm tres casus positi, & excepti à Pio V. scilicet, incendium, lepra, epidemia, sint tangentes totam communitatem, ita quod si in his non egrederentur moniales à suis monasteriis, tota earum congregatio periret, quidam tenaciter affirmant, dictam Extrauagantem non debere extendi nisi ad casus totam communitatem tangentes, vt est impetus aquæductus, incursus hostilis. Quam opinionem contra Nauarrum tenet *c* Gutierrez. Nec obstat quæ Nauarrus in confirmationem suæ opinionis adducit, quòd scilicet, quamuis solùm quatuordecim causæ exprimantur, ob quas solùm filij exhæredari possunt, prout dicitur in *d* iure, tamen propter alias similes causas dicunt iuris periti posse exhæredari. Nam respondetur concedendo propter alias similes causas posse exhæredari, in quibus videlicet eadem militat ratio ipsius legis & authenticæ ipsas quatuordecim causas sigillatim numerantis, scilicet ingratitudo contra illum, qui potest hæredes exhæredare. Et similiter dicimus, quòd propter alias causas similes possunt egredi claustra moniales, quando in ipsis causis militat ratio causarum à Pio V. signatarum, scilicet quando non exeuntibus monialibus communitas & cōgregatio ipsarum in maximo, & probabili periculo constitueretur. At vbi est periculum solius monialis infirmæ, si non exeat à monasterio, non versatur eadē ratio, & sic non est cur fieri debeat talis extensio ex similitudine rationis. Et hāc opinionē ante istam Pij V. cōstitutionem attēto termino iuris *e* antiqui tenuit Collector priuilegiorū Mendicantiū, adducens in eius confirmationem, quòd Papa in omnibus locis Regulæ sanctæ *f* Claræ, vbi aliquid contra clausuram exoptauit, siue in casibus fortuitis, siue non fortuitis, nunquam habuit considerationem ad aliquam personam particularem. Vnde cùm in omnibus suis exceptionibus Papa semper consuluerit, & prouiderit communitati, & non monialibus in particulari, bene colligitur, quòd solum voluit commoditatem cōmunitatis aliquando præferri clausuræ, & non commoditatem & necessitatem alicuius monialis particularis. Et hanc eandem opinionem sequendo Collectorem tenet doctissimus Corduba in additionibus ad compendium respondens argumētis in contrarium. Quam etiam tenent Patres *g* Collectores libri Supplementi in decisionibus quorundam dubiorum, quæ in Salmanticensi Academia cum doctissimis communicauerunt, affirmantes hanc fuisse eorum opinionem.

b Nam in ea. statuimus. num. 4.

c Gutier. de quæst. canon. cap. 14.

d auth. non licet C de lib. præterit.

e Auth. vt cum de appellat. cognos. §. aliud quoque capitulum cum sequent. § collat. 8.

f d. c. periculoso coll. & o. titulo, clausura monial. dub. 14.

g Collect. in decisi. dub. ad finem suppla. fo. 5 p. dub. 1.

Sed aduertendum, quòd Generales, & eorum Visitatores possunt optimo iure non castigare, imò melius facient non castigando Prouincialem pœnis contētis in constitutione Pij V. quia scilicet dedit licentiam alicui moniali, ad egrediendū à monasterio ad certum tempus propter grauem infirmitatem, quæ in monasterio non poterat curari, licèt ipsa infirmitas non esset nociua cōmunitati, sequendo in hoc, vt veram opinionem doctissimi Nauarri ignorando contrariam opinionem esse communiorem. Nam ignorantia veri intellectus iuris humani patientis diuersos intellectus à viris doctis excusat à pœna, imò & à culpa, secundum communiter Doctores. Et hæc constitutio diuersos, vt patet, patitur intellectus.

Ex quibus colligo oportere maximè, ne in æquiuoco laborent patres Prouinciales, quòd patres Generales in suis diffinitoribus capitularibus declarent opinionem contra Nauarrum, in iudicando & consulendo esse sequendam, vt ita scito vero intellectu Prælati à concessione huiusmodi licentiarum abstineant, quasi à facie colubri fugiendo peccatum.

ARTICVLVS IV.

Quid nomine epidemia veniat, propter quam moniales à clausura exire possunt.

Respondeo dicendo, quòd communium morborum, non vna neque simplex est ratio. Nam ex eis quidam dicuntur endemij, alij epidemij, & alij, pestilentes. Endemij, id est populo peculiares, sunt illi qui perpetuò locum aliquem, vel agrum, vel ciuitatem, vel pagum, vel villam occupant propter loci posituram, vel aquarum naturam (vt bocium, morbus lateralis) qui aliquibus populis sunt peculiares,

liares, qua de causa huiusmodi morbos endemios, quasi patrios, aut vernaculos appellandos esse h Galenus ait. Bocium ob peculiare aquarum alicuius loci vitium gigni multa habemus testimonia. Nam i Plinius guttur hominibus tantùm ex aquarum, quæ potantur vitio plerumque intumescere scriptum reliquit, cui consensit k Orbasius. Quo loco de aquis verba faciens ait: Nam & gutturosi nonnũquam ab ipsis fiunt aquis. In qua etiam sententia est l Vitruuius, inquiens, iuxta Aequicolos autem in Italia, & Alpibus in natione Medullorum est genus aquæ, quam qui bibunt turgidis gutturibus afficiuntur. Quorum gutturum meminit m Iuuenalis dicens, *Quis tumidum guttur miratur in Alpibus.* Inter Alpes, quæ Italiam distinguunt à Gallia presbyterum quendam cantorem se vidisse affirmat Antonius a Musa, viginti quinque librarum guttur habentem.

h Gale. li. 1. de vict. acu. torũ cap. 9.
i Plin. li. 11. 37. par. post medium.
k Oribas li. 3. in finem.
l d. Vitru. l. 8. archite. ca. 3. iuxta finem.
m Iuuenal. satyra 13.
a Musa lib. de ratio. vict. in morbis acut. com. 6.

Populi etiam ad Aquilonem expositi satis comprobant morbum lateralem inter endemios morbos recenseri debere, eo quòd magno sub malo illum singulis annis patiuntur. Alij verò communium morborum epidemij dicuntur, qui per populum grassantur, aut de populo in populum vagantes plurimos corripiunt insequentes aëris corruptionem aut syderis alicuius influxum. Ex his quidam sunt pestilentes, qui *Loimodes.* Sunt autem idem, quod epidemiæ perniciosę. Qui morbi pestilentes ob id appellantur, quia maiorem hominum, quos inuadunt, partem interimunt, quemadmodum b Galenus his verbis docet. Ostendit hac sententia Hippocrates morbos multos eiusdem speciei vno fieri tempore, quos si perniciosi fuerint, pestem appellant; si verò mitiores, altera quadam indicant appellatione epidemios, vel apidemios nominantes. Vt epidemus morbus sit, qui tempore aliquo in regione aliqua abũdet insolescatque, pestis verò epidemia perniciosa. Huic similem alteram sententiam idem Galenus scripsit in præfatione ad libros de morbis popularibus. Cùm enim docuerit morbum illum non nuncupari per quinque syllabas *Epedimon*, aut per quatuor *Epidemion*, ait tenẽdum esse morbos quosdam inuadere multos vniuersim, qui scilicet communes appellantur; quosdam verò separatim quemlibet, quos sperades vocant. Inter communes rursus alij publici sunt, quos vocant endimos, qui naturam villæ, vel agri, vel ciuitatis insequuntur. Alij vulgares existunt, qui epidemij nuncupantur, horum perniciosissimi, pestilentes dicuntur, qui perinde ac totum vulgarium morborum genus cœli, aut aëris statu proficiscuntur, sicut sporades, ob errorem in victu, aut vitium in temperatura fiunt.

b Gal. lib. 1. de rat. vict. in morb. acut. com. 9.

Porrò hoc nomen pestilens, nulli morbo proprium est, sicut nec epidemus, vt Galenus est c autor, dicens, *Vnus de vulgaribus morbis & ipse pestilens est.* Sed alibi dicit his verbis: *Nam si quando nulla morbi pestilenti forma communis vulgetur, cæterum dispersi sunt morbi: nec enim aut ceris est morbi nomen vulgare, vel pestilentis. Cæterum quicunque vno illo loco multos simul inuaserit, vulgaris hic vocatur, qui simul si hoc habeat, vt multos perimat pestis fit.* Voluit itaque Galenus pestilentem epidemiũ non dici de morbo aliquo peculiari, sed apparere posse sub cuiuslibet morbi specie. Apparet tamen quandoque sub specie phrenitidis, aut letargiæ, aut plenitudinis, aut carri, aut cathrodi, aut catharri, aut bubonis. Sufficit enim ad hoc, vt epidemus sit, vt populariter grassetur, qui si populariter grassando plurimos interimat, pestilentis naturam induit.

c Galen. li. 3. de morb. popu. par. 3. com. 20.

Ex his sequitur errare d Aristotelem, eo quòd satis improprie loquitur de vocabulo pestis, dum ait, *ex morbis solam pestem esse pluribus communem.* Constat enim ex superioribus aliquos esse morbos communes, non pestilentes. Morbus enim pestilens, hæc duo habere debet, vt populariter grassetur, & perniciosus sit, maiorem ægrotorum partem quos apprehenderit interimens. Epidemo verò vnum est necessarium, vt plurimos inuadat, seu populariter grassetur, sine pernicie. Nam si perniciosus sit, iam non simpliciter epidemius: sed epidemus perniciosus, aut pestilens dicendus est.

d Aristot. 1. prob. pro. 7.

Liquet etiam improprietatis, & contra antiquorum placita nonnullos nostri temporis medicos pestilentes febres nuncupare eas, quæ mali moris sunt, siue perniciosæ, & quæ cum exanthematis euenire solent (*calenturas de pintas, hodie vocant*) quamuis non sint populares, aut pluribus hominibus communes. De quibus verba faciens e Hippocrates inquit, Maleficentissimæ febres à signis affligentes difficillimis quarto die, aut quinto interimunt. Hæ enim deterrimæ, exitiosissimæ, seu mali moris debent dici, non tamen pestiletes, eo quòd non sunt multis communes. Quòd si fuerint, tunc meritò pestilentes appellantur, si Hippocratis, & Galeni decreta sequimur, qui perniciosam febrem, atque malignam, non simpliciter appellarunt pestilentem: sed eam tantum, quæ cum pernicie in eadem ciuitate populóve plurimos inuadunt.

e Hipp. lib. 3. prognost. tex. 36.

Ex dictis clare sequitur, quòd quando aliqua monialis infirma fuerit, morbo plurimos inuadente, seu populariter grassante, etiam sine pernicie potest licentiari à Prælatis, vt à clausura possit exire, ne alias moniales dictus morbus inuadat. Ad hoc enim secundùm superiùs dicta, vt epidemius dicatur, hoc tantùm sufficit. Et Pius V. concedẽs, vt ipsæ moniales detentæ epidemiæ infirmitate possint exire, nullum verbum fecit de epidemia pestilente, quæ plurimos inuadit & populariter grassatur, maiorem partem ægrotorum, quos apprehenderit interimente, sed loquutus fuit absolute, de epidemia, quæ potest, stando in rigore vocabuli, accipi pro morbo multos inuadente, & populariter grassante, etiam sine pernicie. Considerans, quòd si inuadat moniales, & per monasterium grassetur, difficillimè possent moniales seruare clausuram, cùm ad earum curam sit necessarium mulieres ad minus introducere intra claustrum, ad earum medicamen, aut ad curationem extra septa monasteriorum egredi.

ARTICVLVS V.

Vtrum casus, qui ponuntur ab Vrbano IIII. in quibus moniales possunt à clausura egredi, sint reuocati à Pio V. in sua constitutione.

RESpondeo dicendo, quòd Pius V. determinat sequendo Concilij Trident. decreta non posse moniales egredi à clausura, nisi ex causa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, & casus excepti firmant regulam in contrarium. Et sic videtur dicendum, quòd alij casus positi ab Vrbano I V. sint à Pio V. in sua constitutione reuocati.

Sed contrarium est dicendum. Nam secundus casus quando, scilicet, mittuntur moniales ab habente potestatem ad aliquem locum causa plantandi, vel ædificandi eandem religionem, aut reformandi aliquod monasterium eiusdem ordinis, non est reuocatus à Pio V. Licet enim nominet tantùm casus ibi positos, est tamen dicta constitutio extendenda ad alios casus similes habentes eandem rationem. Donatio enim ob solas quinque causas potest reuocari, prout habetur in iure f. Glossa tamen ibi communiter recepta habet, ob alias similes posse reuocari, vt latiùs referunt, & sequuntur Felinus g, & Ripa. Vnde cùm casus nominati à Pio V. concernant communitatem, & hic casus sit eis similis; concernit enim communitatem religionis, non particularem monialem licentiandam, cùm exeat ad plantandam religionem & ad monasterium ædificandum, aut reformandum, sequitur euidenter in dictis casibus à Pio V. nominatis comprehendi.

f l. fi. C. de reuocand. donat.
g Felin. in c. pastoralis. de rescrip. nu. 1. Ripa in d. l. fin. nu. 137.

Ex quo infero primò, quòd tertius casus non est reuocatus, & sic potest monialis licentiari censura regiminis, scilicet, vt aliqua monialis sit Prælata alicuius monasterij, cum hic casus maximè concernat ipsius religionis augmentum, & propagationem. Et eadem ratione ait a Collector priuilegiorum Mendicantium, quendam expositorem tenuisse, quòd non solùm possit aliqua monialis egredi clausuram, & duci, vt sit Abbatissa alterius monasterij, sed etiam, vt sit magi-

a Colle. tit. clausura.

magiſtrâ nouitiarum, ſeu vt ponatur in aliquo officio, in quo multum conſiſtit honeſtas religionis, prout habere cuſtodiam portæ, aut rotæ, &c. Hæc enim etiam pertinent ad regimen, & ipſis religio maxime ampliatur. Addit etiam prædictus auctor, quod peracto officio, pro quo aliqua monialis ducta eſt ad aliud monaſterium, ſi vult egredi ad ſuum monaſterium, poteſt reuerti ſola, ſi ſocia vult remanere, aut ſocia poſſet reuerti ſola, ſi principalis nollet regredi, de conſenſu tamen vtriuſque monaſterij.

Secundo infertur, quod non ſit etiã reuocatus quartus caſus, ſcilicet cauſa correctionis quando ſcilicet aliqua monialis non poteſt corrigi in monaſterio, vbi habitat timore ſuorũ cognatorum, vel alia cauſa moraliter vrgente, tunc enim poteſt duci ad aliud monaſterium. Hic enim caſus totum religionis corpus concernit, cùm ex punitione delictorum ſine ſtrepitu & tumultu maxime eius nitor reſplendeat.

Tertio infertur, quod quintus caſus non eſt etiam reuocatus, ſcilicet, quod poſſint egredi cauſa alicuius valde euidentis diſpendij euitandi. Diſpẽdium enim, de quo in iſto caſu fit mentio, eſt quando aliqua monialis eſſet infecta aliqua infirmitate tam contagioſa, quod merito timetur inde prouenire magnum damnum alijs monialibus, aut non poſſe ibi ſtare ſine grandi periculo, vel ſcandalo communitatis. Imo hic caſus, per conſtitutionem Pij V. eſt declaratus, vt habeat locũ in infirmitate Lepræ, aut epidemiæ prout late dictum eſt in ſuperioribus.

Quarto infertur, quod ſextus caſus, in quo moniales poſſunt exire, ſcilicet quando de mandato Prælati habentis auctoritatem, monaſterio primo ex cauſa rationabili relicto totus conuentus ad monaſteriũ aliud ſe transfert. Hic enim caſus, vt patet, concernit cõmunitatem ipſius monaſterij, pertinet enim ad vtilitatem religionis, vt monaſteria de vno in alium locum transferantur, & propter eam vtilitatem ordinat
b Seſſ.25.de reg.c.5. b Concilium Tridentinum, vt quia monaſteria ſanctimonialium, extra mœnia vrbis, vel oppidi conſtituta malorum hominum prædæ, & alijs facinoroſis ſine vlla ſæpe cuſtodia ſunt expoſita; curent Epiſcopi, & alij ſuperiores, ſi ita videbitur expedire, vt ſanctimoniales ex eis ad noua vel antiqua monaſteria intra vrbes, vel oppida frequentia reducantur: & confirmatur. Nam ſicut vetatur ingreſſus virorũ in monaſteria monialium: ita vetatur egreſſus earum à monaſterio. At congregatio Concilij reſpondit Archiepiſcopo Genuenſi, dicens, *Cauſa euidentis vtilitatis monialium data eſt licentia ab ordinario eorum curatoribus in ea monaſteria ingredi, dummodo eorum ætas, & morum grauitas ſit, quæ ipſos commendet.* Hæc congregatio. Vides quomodo propter euidentem vtilitatem modo permittatur ingreſſus; ergo propter eandem patebit etiam egreſſus. Denique vt omnia ſupradicta confirmem, Pius V. in ſua
c d.c.5. conſtitutione non derogauit Concilium c Tridentinũ, in quo dicitur: *Nemini autem ſanctimonialium liceat poſt profeſsionem exire a monaſterio etiam ad breue tempus, quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda.* & omnes caſus ſuprapoſiti ab Vrbano IV. legitimas ſatis cauſas à Summo Pontifice approbatas præ ſe ferunt. Vnde ſuperiores concedentes licentiam ad exeundum in dictis caſibus tantum, debent declarare ipſos caſus eſſe eorum, qui à Pontifice Maximo ſunt approbati, vt moraliter vrgentes ad eam licentiam concedendam. Nec his obſtat conſtitutio Pij V. prohibẽs egreſſum omnium monialium ad alia monaſteria. Nã reſpondetur, quod intentio finalis illius decreti nõ eſt prohibere abſolute omnem exitum, ſed illum, ex quo generatur ſcandalum: qualis eſt exitus ad diſcurrendum per domos ſæcularium, & exitus Abbatiſſarum ad alia viſitandã monaſteria ſibi ſubiectã, vt euidenter conſtat ex dicta conſtitutione. Sed exitus ad alia monaſteria propter aliquam cauſam iuſtam non eſt huiuſmodi, & aperte conſtat ex tali exitu pudicitiam non periclitari: ergo non eſt prohibitus, cùm certum ſit in iure, quod ceſſante cauſa ceſſat eius diſpoſitio. Et confirmatur, quia vt conſtat ex eadẽ conſtitutione, intentio eius fuit Conc. Trid. decreto adhærere, & in Cõcilio, vt dictum eſt, non abſolute omnis exitus prohibetur, ſed ille duntaxat, qui ſine ſuperioris licentia, & ſine cauſa fit.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſuperioris regularis licentia ſufficiat ad exeundum à monaſterio.

RESpondeo dicendo, cum d Concilio Tridẽtino decernente: *Dare autem tantum Epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſariis.* At Pius V. in ſua conſtitutione ait, quod præter licentiam ſuperioris ſit etiam neceſſaria licentia Epiſcopi, & congregatio Cardinalium in hunc modum declarauit, *Monialibus monaſterio exeuntibus etiam cum cauſa probabili requiri in eo communem conſenſum ſuperioris regularis, & Epiſcopi loci.* At præfata conſtitutio in hac parte in Hiſpania nõ eſt in praxi, & per non vſum amittit vim obligandi. Præterea prædicta conſtitutio habet locum in monaſteriis monialiũ, quæ non ſolum ſubduntur Generalibus, & Prouincialibus habentibus iuriſdictionem Epiſcopalem, ſed etiam ſubduntur Prioribus conuentualibus tali iuriſdictione Epiſcopali carentibus. Nam in talibus monaſterijs non ſufficit Superioris immediati licentia, ad exitum monialis, ſed requiritur neceſſario licentia & approbatio ſuperiorum habentium Epiſcopalẽ iuriſdictionem. Nam reuera Generales, & Prouinciales quoad iuriſdictionem ſunt Epiſcopi ſuorum ſubditorũ. Quare abſque vllo conſcientiæ ſcrupulo poteſt monialis regularibus ſubditã, exire à monaſterijs cum ſola licentia Generalium, aut Prouincialium, ſine alia approbatione Epiſcopi ſæcularis. d d.c.5.

ARTICVLVS VII.

In quas pœnas incurrunt dantes licentiam extra caſus ſupradictos, & ipſæ moniales egredientes & ipſas recipientes.

RESpondeo dicendo, quod Pius V. in ſua conſtitutione ait, *Aliter autem prout præfertur ingredientes ſeu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices perſonas ſiue ſæculares, ſiue Eccleſiaſticas conſanguineas, vel non conſanguineas, vinculo excommunicationis maioris latæ ſententiæ ſtatim eo ipſo abſque aliqua declaratione ſubiacere, à qua præterquam à Romano Pontifice, niſi in mortis articulo abſolui nequeant.* Hæc Pius V. Et vlterius: *Moniales & Prælatos contra facientes officiis & dignitatibus priuat, & inhabilitat ad ea impoſterum obtinenda, & quaſcunque exeundi licentias etiam à Sede Apoſtolica conceſſas reuocat.* Aduertendũ, quod ſi moniales ſanctæ Claræ clauſuram extra caſus ſupradictos egrediendo, ſuam regulam transgrediuntur, & peccant mortaliter, licet non incurrant excommunicationem, niſi vno tantum caſu, ſcilicet eundo ad Curiam Romanam, prout in earum regula continetur. At hodie per Conc. Tri. excommunicationis vinculo latæ ſententiæ feriũtur omnes in vniuerſum moniales egredientes ſine legitima facultate à clauſura, quomodocunque egrediantur.

Aduertendũ etiam, prout continetur in libro a ordinis Italico, quod *Benedictus XII. ſtatuit, quod ſi Abbatiſſa clauſurã exire præſumpſerit, vel ad exeundum aliquã licentiauerit monialẽ per miniſtrũ ſuum de diſcretorũ fratrum cõſilio remoueatur à regimine Abbatiſſæ; moniales vero dictã exeuntes clauſuram caſib. nõ permiſſis ipſo facto ſunt inhabiles ad quæcunque officia in earum ordine obtinenda, & nihilominus ſubdantur pœnis, quæ in ipſo ordine conſueuerunt imponi.* Aduertendũ denique, quod pœnæ ſuprapoſitæ contra recipientes & concomitantes prædictas moniales egredĩtes non videntur cõprehendere illos, qui cõpaſſione quadam naturali in extrema, vel graui neceſſitate id faciunt. Verbi gratia, ſi aliqua perſona cognata & amica reciperet, vel comitaretur monialẽ egreſſam è monaſterio, aliquot milliaribus progreſſam a 3.fo.210.

gressam noctu, vel diu in loco deserto: cum periculo amittendi vitam, vel famam, ne ea monialis damnū aliquod pateretur, exhortando ipsam ad suum rediret monasterium, non incurreret sententiam excommunicationis, nec pœnas dictæ constitutionis, etiamsi ipsa monialis nollet redire, prout tenet *b* Nauarrus. Qui subiungit, quod nō auderet excludere illos cognatos, qui sine alia necessitate, quam vitandi opprobrium crudelitatis, vel rusticitatis, aut amicitiæ, vel nomine cognationis id facerent. At ego saluo meliori iudicio non timerem illos liberare. Nam grauissimū omnium peccatorum est hæresis, & receptatores hæreticorum excommunicatione maiori Bullæ cœnæ Domini plectuntur, & nihilominus secundū opinionem quam sequitur cum *c* Caietano idem Nauarrus, recipientes dictos Hæreticos, non vt Hæreticos, sed vt amicos, & cognatos moti quadam compassione naturali, & amore, non incidunt in dictam censuram. Vnde videtur dicendum, quod receptatores, & concomitantes dictas moniales de earum egressu displicentes, & regressum exhortantes quodam amore naturali, & affectione sanguinis, & compassione recipientes, & concomitantes, non incidunt in dictam censuram. Quis autem possit absoluere à pœnis huius constitutionis, grauis est difficultas, pro cuius vera resolutione recurre ad ea, quæ in superioribus *d* dicta sunt. Et est aduertendum, quod in sede Apostolica nō solet dari licentia moniali, vt in domo patris, vel fratris, donec vixerit extra monasteriā maneat, prout tradit Staphileus *e*. Sub hoc enim prætextu, plura quæ nō decent sequi possent. Et habemus in libro Machabæorum *f* virginem inclusam domi esse debere, & fœminæ religiosæ sub clausura morari debent, prout dicūt sacri canones *g*, & debent cum alijs monialibus habitare, & viuere. Imo neque illis propria receptacula habere licet, vt iidem sacri canones *h* affirmant. In summa in omnibus circa illas cauto procedendū est, vt euitentur quæ earum pudicitiæ insidiari possunt, argumento aliquorum iurium *i*. Verum est tamen quod olim propter aliquas causas quas commemorat Quintilianus *k* Mandosius, hæc licentia cōcedebatur: quas hic nō refero, cum iam hodie etiam propter illas minime licentia concedatur.

b Na. in const. statuimus. n. 51.
c Cai. 2. 2. q. 95. ar. 1. Na. c. 27. nu. 561.
d Sup. 24. ar. 17.
e Staph. de Signat. fo. 192. ver. monial. prof.
f Mach. 3. c.
g c. mulieres ante fi. de iudicijs. li. 6 ca. vnico de statu regular. li. 6.
h c. periculoso 18. q. 2. l. si disceptetur. ff. vbi pupillos educari oportet.
i c. cum locū. de sponsalib.
k Mandos. de signa. gratiæ, fo. 102. tit. licentia.

QVÆSTIO L.

De clausura Monachorum quoad egressum à suis monasteriis in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo;

1 *Vtrum possint Monachi à suis claustris exire.*
2 *Vtrum egressus monachi à monasterio sine licentia Prælati ad alium superiorem, sit peccatum.*

ARTICVLVS I.

Vtrum possint Monachi à suis claustris exire.

RESpondeo dicendo, quod vitam, & conuersationē Cœnobitarum angelorum vitæ similem esse affirmauit Theodorus *l*, si à sæcularibus abstineāt, eo quod omissis curis sæculi Deo administrant affectu: idcirco solebant ex prima institutione cœnobitæ seorsum ab alijs hominibus habitare, & seorsum ædificare, vt innuitur in iure *m*. Et Theophilus Imperatoris Orientis filius dixerat, *monachis vrbem intrare minime licere, insuperque eos arcere omnino*, vt asserit Theophylact. *n*. Et in Cōc. Chalcedon. statutum est, ne monachi se negotiis sæcularib. immisceant. Quod tradunt etiam Doctores allegantes pro sua parte Rubricam cuiusdam tituli, ne clerici vel monachi se negotiis sæcularibus immisceant, & tradit Petrus *o* Gregorius. Verum est tamen, quod non vsque adhuc sacri canones clausuram ipsis indixerunt, vt à claustro minime possint exire. Iure enim communi omnis quamlibet simplex potest iure exire, non solum de licentia Generalis, & Prouincialis, sed etiam inferioris immediate expressa, vel tacita specialiter, vel generaliter data, modo ea iusta de causa concedatur. Dixi, *iure communi*, quia iure speciali Chartusiensium plus requiritur. Dixi, *modo ea iusta de causa concedatur*. Nam cuiuscunque exitus causa assignanda arbitrio superioris relinquitur, argumento aliquorum iurium *p*. Erit autem peccatum mortale, frangere clausuram, quæ de iure cōmuni obligat regulares, quando cum contemptu regulæ, & professionis, & transgressione præcepti specialis superioris clausura violatur. Quia sententia D. Tho. *q* est, contenta in regula nō obligare ad mortale, nisi quoad tria substantialia vota & præcepta ipsius, & superioris. Regularis enim non vouet regulam, nec omnia contenta in ea, sed obedientiam secundum illam in continentia, & paupertate. Et ita obseruantiæ aliæ extra continentiam, & paupertatem non obligant ex voto, nisi præcipiantur ab ipsa regula, vel à superiori, secundum regulam, vt vterque Thomas & Caiet. *r* communiter recepti affirmant. Et huiusmodi est obseruatio clausuræ, quam licet ius commune confirmet, non tamen id facit addendo vim præcepti, sed facit, quod illa clausura, quæ erat de obseruantia regulæ particularis, fiat, & sit obseruantia quædam generalis. Quibus, & alijs tradit Nauarrus *s*, esse quoque mortiferam huiusmodi violationem, quoties fit cum notabili scandalo, vel damno monasterij, non quidem quatenus est violatio regulæ, sed quatenus est violatio iuris diuini, & communis de non scandalizando, & de neminem lædendo.

l Theod. li. 3 de cura. Greg. me. homin. fo. 15. q. 2.
m Theoph. li. 5 iuri. orient. in const. 2.
n Theoph. li. 1 de expulsione monach. 16. q. 1.
o Pet. Greg. li. 15. syntagmatum c. 15. n. 1. 2. 3. 4. & 5.
p l. 1. ff. de iure deliberando. c. de causis. de of. deleg.
q D. Th. 2. 2. q. 180. ar. 9.
r Th. & Cai. vbi sup.
s Na. in c. statuimus. n. 15.

ARTICVLVS II.

Vtrum egressus monachi à monasterio sine licentia Prælati ad alium superiorem, sit peccatum.

RESpondeo dicendo, quod sic. Ait enim Concilium *a* Tridentinum. Ne liceat regularibus à suis conuentibus recedere, etiam prætextu ad superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missi, & vocati fuerint. Verum est tamen, quod si accedant ad superiores, quasi appellando à grauaminibus, sibi illatis à suis Prælatis inferioribus, secundum Nauarrum à culpa mortali excusantur, cum defensio propria sit de iure naturali, & iure positiuo minime tollatur. Et accepi à patre grauissimo, & nostræ religionis definitore generali, se audiuisse à quodam nostro patre generali, ita fuisse declaratum ab illustrissimorum Cardinalium congregatione. De quo iam aliqua diximus in superioribus *b*.

a Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 4.
b sup. q. 29.

QVÆSTIO LI.

De Commissario generali ordinis Minorum, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Quæ sit Commissarii generalis in ordine Minorum institutio.*
2 *Quæ sit authoritas Commissarii generalis.*
3 *An Commissarius generalis sit Prælatus ordinarius, vel delegatus.*
4 *Vtrum Minister generalis sine Capitulo possit eius auctoritatem tollere, aut limitare.*

ARTI-

ARTICVLVS I.

Quæ sit Commissarii generalis in ordine Minorum institutio.

c fo. 29. concess. 95.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. c prout habetur in Supplemento, *statuit pro ordine Minorum regularis Obseruantiæ, vt quando generalis Minister electus fuerit de Cismõtanis, instituat in partibus Vltramontanis vnum Commissarium generalem, ab eisdem Vltramontanis fratribus eligendum, cui Minister generalis supra præfatos fratres Vltramontanos vices suas committat, prout capitulo generali expedire videbitur. Ita tamen, quod Commissarius præfato Ministro generali omnimode subiiciatur, cui cæteri dicti ordinis Prælati subiiciuntur, ac illi per omnia secundum regulam obedire teneatur. Dum vero Minister generalis fuerit ex Vltramontanis fratribus electus, tunc pariformiter Commissarium generalem Cismontanum instituere debet pari modo, quo de Vltramontano Commissario superius dictum, & statutum est: qui quidem Commissarius generalis per triennium solum generalis commissionis fungetur officio, quo triennio elapso, nouus Commissarius per Ministrum generalem in Capitulo generali, vt supra eligendus (secundũ quod Vltramontanis, vel Cismontanis, de Commissario fuerit prouidendum) institui debeat.* Hæc Bulla Leonis X. quæ dicitur Bulla vnionis, promulgata fuit in Capitulo generali celebrato Romæ, anno Domini millesimo quingentesimo decimo septimo, in festo Pentecostes. Causa autẽ huius noui ministerij instituẽdi, fuit amplissimi nostri ordinis sacri dilatatio: quia reuera sancta Minorum religio, ob eius amplitudinem, commode ab vno generali Ministro gubernari non poterat. Ideo autoritate Apostolica cautum est, vt quando Minister generalis de Vltramontana familia fuerit assumptus, vnus sit Commissarius generalis de Cismontana familia, & idem fiat in partibus Vltramontanis, quando Minister generalis totius ordinis fuerit electus de Cismontanis prouinciis. Electores huius Cõmissarij generalis esse debent, iuxta Apostolica instituta, vocales illius familiæ, de qua Commissarius generalis assumendus est, & Minister generalis. Qui nimirum conuenire debẽt in Capitulo generali, vt aperte cõstat ex prædicta Bulla vnionis, ad prædictum Commissarium generalem eligendum. Si tamen propter bella, vel alia iusta impedimenta, comitia generalia intermedia celebrari non potuerint, ad prædictum Commissarium generalem eligendum, tunc Minister generalis de consilio aliquorum patrum poterit eandem commissionem continuare, vel de nouo alium instituere, vt disponitur in constitutionibus generalibus Monelianis, & Toletanis.

ARTICVLVS II.

Quæ sit autoritas Commissarii generalis.

REspondeo dicendo, quod vniuersitas iurisdictionis Commissarij generalis est plenissima in sua familia, quia eadem met, quam habet Minister generalis in vniuersum ordinem, vt constat ex dicta Bulla vnionis, in qua dicitur, & disponitur, quod Minister generalis committat vices suas prædicto Commissario generali super fratres suæ familiæ, prout Capitulo generali expedire videbitur. Et nota quod nomine fratrum comprehenduntur moniales, cum sit vulgatum in iure appellatione masculini comprehendi fœmininum, non solum in concessionibus, & in priuilegiis, prout resoluũt Tiraquellus d & Antonius Gabriel, sed etiam in correctoriis: prout affirmat, vt veriorem, Tiraquellus, & Menochius. Et in nostro casu vsus, & consuetudo declarauit: nam eam potestatem, quam habet in fratres, exercet Commissarius generalis in moniales suæ familiæ, vt experimento constat.

d Tiraq. in tract. cõsang. §. 1. gl. 9. nu. 186. & 204. & 222. Gab. commun. opi. lit. de verb. sig. con. 6. nu. 17. & seq. Meno. de adipiscen. pos. remed. n. 61. 62. & 63.

ARTICVLVS III.

An prædictus Commissarius generalis sit Prælatus ordinarius, an delegatus.

RESpondeo dicẽdo, quod est ordinarius, licet Collector e priuilegiorum Mendicantium teneat, quod non. Et probatur: nam eligitur ab vniuersitate vnius familiæ, quod sufficit ad conficiẽdam iurisdictionem ordinariam, vt dicit celebris quædam Glossa f, & est opinio Panormitani. Et id expresse determinatum est in quodam Capitulo generali Pinciano, autoritate Apostolica confirmato. Tum etiam quia prædictus Commissarius habet suam autoritatem beneficio legis: quod sufficit ad constituendam iurisdictionem ordinariam, secundum Innocentium g. Nec ex hoc quod possit creari Commissarius delegando suam iurisdictionem, quoties sibi videbitur expedire necessario sequitur habere iurisdictionem ordinariam, cum habens iurisdictionem delegatam minime possit subdelegare pro libito, nisi illi à superiori concedatur, iuxta regulam iuris vulgarem. Nam prædicta regula fallit in delegato ad vniuersitatem causarũ; talis enim potest subdelegare, prout notat Glossa h, & tradit cum communi Syluester. Et Commissarius generalis esto sit Prælatus delegatus, est tamen ad vniuersitatem causarum.

e Collec. in compen. ver. commissarius.
f Gl. in cap. cum ab ecclesiarum prælatis, de offi. ord. Panor. in c. suspicionis, de of. deleg. n. 9.
g Innoc. in ca. 1. & in ca. ad hoc. de of. Archidiac.
h Glo. in c. cum causam de appellat. Sylue. v. de legat. n. 13.

Sed contra prædicta arguit Collector primo, quod Cõmissarius generalis non sit per electionem vniuersitatis: nam Cismontani, & Vltramõtani simul faciũt vnum collegium, seu vniuersitatem: Cismontani autem tantum, vel Vltramontani tantum, neque faciunt collegium, neque vniuersitatem, post præfatã Bullam vnionis, quæ eos omnes facit vnum corpus. Vnde licet in ipsa Bulla dicatur, quod iste Commissarius eligatur, non potest dici vera, & propria electio, cum nõ fiat à collegio, vel ab vniuersitate, sed à parte collegij, seu quibusdam particularibus, pro vtilitate, & cõmodo illud particulariter tangente.

Sed respondetur concedendo, quod Cismontani, & Vltramontani faciunt vnum corpus, & vnum collegium, & vniuersitatẽ respectu vnius Generalis totius ordinis: non tamen per hoc negatur, quod Cismontana familia, quãdo ex Vltramontana eligitur Generalis, facit vnum corpus, & vnam vniuersitatẽ respectu electionis Commissarij generalis, qui cum sua familia non diuiditur ab obedientia generalis totius ordinis.

Secundo arguit Collector duo requiri ad consequẽdam ordinariã iurisdictionem, scil. electio Collegij, & confirmatio superioris, & statim electus & confirmatus consequitur iurisdictionẽ ministerio legis, neq; est opus alia cõmissione hominis, prout dicitur in iure a. At Commissarius generalis non consequitur iurisdictionẽ ex duobus prædictis, scil. ex electione, & confirmatione: sed necessarium est tertiũ, scil. quod Minister generalis committat illi vices suas, vt Bulla ipsa disponit: & sic iurisdictionem recipit ab homine vices suas committente, & non à lege ministrante: ergo sequitur, quod est delegatus, & non ordinarius.

a c. transmissam, de elect.

Sed huic argumẽto respondetur, quod licet Vicarius generalis Episcopi iurisdictionẽ ex commissione recipiat, tamẽ dicitur habere iurisdictionẽ ordinariam b, iuxta quandam Glos. singularem. Et sic Commissarius generalis quamuis recipiat comissionẽ generalis Ministri, videtur, quod eius iurisdictio sit ordinaria. Sed contra hanc solutionẽ replicat Collector dicens, quod illud verum est in Vicario generali, non autẽ in illo, qui ponitur in certa parte diœcesis, qui dicitur foraneus, qui non habet iurisdictionẽ ordinariam, sed delegatam, prout dicit quædam glossa communiter recepta. Et quod Commissarius generalis non generaliter in toto generalatu, sed in parte constituitur. At huic obiectioni respondetur, quod licet in parte generalatus constituatur, hæc tamẽ pars propter amplitudinem nostræ religionis, facit vnum corpus, non diui-

b c. 2. de offi. vicarii. li. 6.
c Glo. in clemen. & si principalis. de rescriptis.

diuisum à Generali neque à generali alio: cum sit illi subiectum. Sed facit vnum corpus, vt velit nolit Generalis beneficio legis possit, & debeat eligere vnum Commissarium generalem, qui vices ipsius Generalis habeat in sua familia, & sic non potest comparari vicario foraneo.

Ex his sequitur, quod prædictus Comissarius generalis habet dignitatem Ecclesiasticam, eamque habet prælaturam amplissimam, & ordinariam: & ideo optimo iure potest esse legatus Apostolicus. Et sic quidquid Prælatis Ecclesiasticis, in dignitate cõstitutis cõceditur à iure, vel à Papalibus constitutionibus, comprehendet dictum Commissarium generalem, talem electum in Capitulo generali, secundum Bullam vnionis. Nam si eligatur Commissarius generalis à Ministro generali ex eo, quod non potuit Capitulum generale celebrari, propter bella, vel alia impedimenta, tunc dictus Commissarius nõ est Prælatus ordinarius, neque habet dignitatem Ecclesiasticam, neque habet votum in Capitulo generali, neque præeminentias Commissario generali, secundum Bullam vnionis electo, concessas. Nisi forsan is, qui constituitur, fuisset olim Minister, aut Commissarius generalis, vt aperte dicitur & disponitur in cõstitutionib. generalib. d Tol.

d cap. 7. de Commissario generali.

Verum si roges, an dictus Commissarius generalis sine electione institutus per solũ Ministrũ generalem, cum non sit ordinarius, sed delegatus, possit creare Commissarium? Respondetur, quod cum ipse sit electus à Ministro generali, & sit subrogatus in locum Commissarij generalis in Capitulo generali eligendi dispensatione Papæ videtur, quod possit creare Commissarium, ne huic Commissario sic creato per generalem, desit aliquid, quod sit necessarium ad gubernãdum totam familiam. Et creatio Commissariorum, seu Visitatorum maxime necessaria est. Præterea dictus Cõmissarius sic creatus, licet habeat iurisdictionẽ delegatam, ipsa tamen ipsi est commissa ad vniuersitatem causarum, & delegatus ad vniuersitatem causarum, vt dictum est in superiorib. potest subdelegare.

ARTICVLVS IV.

An possit Minister generalis, seu capitulum generale amouere prædictum Commissarium sine causa, aut eius potestatem limitare.

RESpondeo dicendo, certum esse, neque Ministrũ generalem, neq; Capitulum generale posse amouere Commissarium generalem sine crimine, & causa. Et ratio est, quia prædicta Bulla vnionis ex iusta causa statuit, & decreuit quod dictus Commissarius eligatur, & instituatur. Et insuper tradit formam, quomodo sit instituendus: ergo nulla potestas Papa inferior potest dictum Commissarium amouere. Quod autem versatur in dubio, est, vtrum possit Minister generalis minuere & limitare ipsius auctoritatem. Quod dubium vidi iam in praxi ventilari, cui per aliquas conclusiones satisfaciendum iudico.

Prima conclusio: Minister generalis habet superioritatem, & iurisdictionem supra dictum Commissarium generalem, & dictus Commissarius tenetur obedire Ministro generali, vt reliqui omnes Prælati ordinis. Hæc conclusio determinata est à Leone X. in prædicta Bulla vnionis, & constitutionibus Monelianis e, & in constitutionibus Toleta. f declaratur.

e c. 8. de Commissario generali.
f cap. 7.

Secunda conclusio: Minister generalis per se solũ, sine auctoritate Capituli generalis, vel Papæ, non potest limitare, neque diminuere auctoritatem dicti Cõmissarij generalis. Hæc conclusio ponitur cõtra Collectorem. Et probatur: nam prædictus Minister generalis tenetur cõmittere omnes vices suas respectu totius familiæ, vt constat ex decreto Apostolico in articulo primo huius quæstionis allegato: ergo sicut non potest facere Minister generalis, quod non sit Cõmissarius generalis, ita efficere non potest, vt non habeat omnes vices suas in tota familia.

Nec obstat dicere, quod in dicta bulla non dicitur, quod committat omnes vices suas, sed vices suas. Nam respondetur quod indefinita, prout est vulgatum in iure, & in dialectica, æquiualet vniuersali: & ideo tantũ valet dicere *vices suas*, sicut *omnes vices suas*. Eo præsertim quod Prædictus Commissarius institutus est in fauorẽ suæ familiæ, & eius institutio per consequens est fauorabilis, & nõ odiosa, vt aiebat Collector. Et ideo oportet quod dictus Commissarius haberet omnem potestatem in prouinciis sibi commissis, quam Minister generalis habet in toto ordine. Alioquin non plene consuleretur cõmodo, & vtilitati dictarũ prouinciarũ longe sæpe sæpius distãtium à Ministro generali totius ordinis. Et sic intentio Summi Pontificis in dicta bulla vnionis Commissarium generalem cõcedentis frustranea esset, & quasi inanis. Et ideo sine dubio tenendum est, quod omnia quæ in iure priuilegijs, & constitutionibus conceduntur soli Generali, conceduntur etiam Commissario generali, respectu suæ familiæ, nisi aliquo modo in dictis dispositionibus excludatur dictus Commissarius generalis: nam autoritas nõ datur generali Ministro, ratione personæ, sed ratione officij. Et ideo omnia transeunt in dictum Commissariũ generalem gerentem vicem Ministri generalis in omnibus, quæ pertinent ad eius officium.

Sed contra istam secundam conclusionem videtur obstare prima conclusio, in qua dictum est, quod Minister generalis est superior prædicti Commissarij generalis: ergo potest tanquam superior restringere, & limitare, vt illi visum fuerit, autoritatem prædicti Cõmissarij generalis. Ad hoc respondetur, quod Minister generalis est superior, ad hoc, vt possit corrigere prædictum Commissarium si deliquerit. Et ad hoc, vt possit prohibere illi aliqua negotia, si causam dederit legitimam & sufficientẽ, non tamen, vt ad libitum possit illi limitare suam potestatem, neque excludere illum à visitatione alicuius prouinciæ. Nam si id fuerit factũ sine causa iusta, Minister generalis peccabit, & erit dignus, vt in Capitulo generali de ea re conuincatur. Tũ quia facit contra ius commune, limitãdo autoritatem Iudicis, & Prælati ordinarij. Tum etiã, quia facit contra prædictam Bullã vnionis, in qua dicitur, vt dictus Cõmissarius generalis habeat omnes vices prædicti Ministri generalis (vt dictum est) in tota familia.

Si tamen roges, quæ sit causa ad dictam restrictionẽ faciendã? respondetur in primis, quod delationes speciales quorundam religiosorum non sunt sufficientes ad id, quia vt plurimum sunt falsæ. Et quamuis essent veræ, non sunt admittendæ, nisi malum aliquod magnũ, & scandalũ timeretur. Quia non est rationi cõsonũ, vt propter quorundã querimoniã ordinaria ordinis gubernatio euertatur. Imo quo magis inualescunt isti timores magis inflammari debent generales Ministri ad patrocinium Prælatorum ordinariorum suscipiendum. Quia, vt Concilium Lateranẽse dicit, Prælati sunt positi tanquam signum ad sagittam, & quia placere omnibus non possunt, multorum odia incurrunt. Ideo sancti patres statuerunt, vt accusatio Prælatorum non facile admitteretur. Tamen si Minister generalis sit præsens, & velit visitare præsertim ad celebrandum Capitulum, credo quod talis visitatio erit causa sufficiens ad reseruandas sibi aliquas prouincias per se vel per alios visitandas: quia visitatio totius ordinis competit Ministro generali ex proprio officio. Et vt id melius possit efficere, poterit particulares aliquas prouincias & particularia aliqua negotia sibi reseruare, vt constat ex consuetudine. Quod nimirum nec liceret, neque expediret, si esset extra familiam.

Ex dictis sequitur, quod licet Minister Generalis possit constituere per se solum Commissarium generalem alicuius nationis in ea familia, in qua est Commissarius generalis Vltramontanus, vel Cismõtanus, quia de hoc nulla facta est prohibitio: non tamen potest Minister generalis excludere prædictum Commissarium Cismontanum à gubernatione dictæ nationis:

nationis: quia de hac re est facta specialis prohibitio vt dictum est. Atque adeo quamuis Minister generalis constituerit in Francia, vel prouinciis Belgicis vnum Commissarium generalem illarum nationũ, non propterea potest excludere Commissarium prædictũ generalem à visitatione, & gubernatione illarũ prouinciarum. Idque vsu & consuetudine firmatum est. Nam quando primo Minister generalis instituit vnum Cõmissarium generalem Indiarum, qui in Curia resideret, non propterea amouit Commissarium generalem Cismontanum, qui tunc erat, à gubernatione illarum partium: quia reuera per se solum Minister generalis id non potest facere.

Tertia conclusio, Minister generalis ex consensu & causa rationabili arbitrio Capituli generalis, siue sit totius ordinis, siue totius familiæ, potest limitare, & restringere auctoritatem Commissarij generalis. Et ratio est: quia in Bulla vnionis dicitur, quod Minister generalis committat suas vices super fratres Vltramontanos, vel Cismõtanos, prout Capitulo generali expedire videbitur. Ex quibus verbis palam sequitur, quod præcedente arbitrio Capituli generalis, Minister generalis potest restringere, & limitare potestatem dicti Commissarij generalis. Et adeo hoc est verum, vt si Capitulum generale statuisset, vt Commissarius generalis Cismontanus non habeat vllam iurisdictionem in fratres Indiarum, statutũ esset validum: quia quãuis non posset totum Capitulum amouere dictum Cõmissarium, potest tamẽ illius auctoritatem ex arbitrio rationabili restringere, vt dictum est.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis possit in ordine Minorum eligere Commissarium generalem in familia ex qua fuit assumptus.

RESpondeo dicendo, quod Minister generalis in partibus in quibus suis sex annis fuerit, & ad alias partes se conferre voluerit, pro eo tempore quo absens fuerit, Commissarium loco sui de consilio & assensu definitorum Capituli generalis duntaxat relinquere potest. Ita ordinauit Leo X. & habetur in Supplemento *a*.

a fo. 19. col. 95.

QVÆSTIO LII.

De Commissario generali Indiarum ordinis Minorum, in duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur duo.

1 *Quæ sit origo Commissarii generalis Indiarum.*
2 *Vtrum Commissarius generalis Indiarum sit in aliquibus subiectus Commissario generali Cismontanæ familiæ.*

ARTICVLVS I.

Quæ sit origo Commissarii generalis Indiarum.

RESpondeo dicendo, quod postquam superni numinis ope Regum Catholicorum industria, & potẽtia barbaras noui orbis nationes sub Euãgelio deuinxit, anno Domini millesimo quingentesimo decimo septimo statim in ipso operis initio fratres Minores huic operi destinati sunt, pluraque monasteria in illis regionibus sunt ædificata regiis sumptibus. Atque tandem prouinciæ & custodiæ erectæ sunt, vt fratres in illis degentes Euangelio propagando vacarent, & obsequium Dei & Regis Catholici curarent. Hæ vero prouinciæ sustentari commode non poterant, nisi ex Hispaniarum prouincijs illo fratres transfretarent factis expensis à Catholica Maiestate; eoque ad instãtiam Caroli V. cautum est, vt vnaquæque prouincia tertio quoque anno tres, aut quatuor fratres ad Indos destinaret probandos per Ministros & definitores. Simulque statutum est, vt Guardianus Hispalensis in absentia sui Prouincialis esset Commissarius cum plenitudine potestatis super omnes fratres euntes, & redeuntes ad Indos, dummodo non se ingererent in negotiis fratrum existentium in Indiis. Hæc omnia statuta sunt in capitulo Tolosano celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo, vt patet in tabula illius Capituli. Et hæc est prima constitutio, quam ego viderim, facta in nostro ordine pro fratribus ad Indos pergentibus. Eademque fuit cõfirmata, & innouata in Capitulo generali Nicæni, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo quinto, celebrato à fratre Vincentio Lunelo Ministro generali. Ibidemque ordinatum fuit, vt vnus per ordinationem Guardiani Hispalensem, aut Ministri Bethicę, aut per electionem fratrum ad Indias euntium eligeretur, qui esset illorum Prælatus vsque dum peruenirent ad Indos. Ex quibus locis colligitur primum Commissarium pro fratribus ad Indos pertinentibus fuisse Bethicę prouinciæ Ministrũ, & in absentia illius Guardianum Hispalensem. Postea vero in congregatione celebrata Vallisoleti per fratrem Nicolaum Herbonium Commissarium generalem Cismontanæ familiæ institutus fuit in Commissarium Indiarum frater Christophorus Auguix prouinciæ Bethicæ, cui data est potestas, vt ex omnibus Hispaniarum prouinciis, demptis prouinciis Portugalliæ, potuisset eligere fratres ad Indos mittendos, & vt simul ad nouam Hispaniam se transferret ad visitandos omnes fratres illic existentes. Et hic est primus Commissarius, qui solemniter institutus est ad regendos fratres apud Indos. Postea vero in Capitulo generali Mantuæ celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quarto institutus est in Commissarium generalem omnium fratrum existentium apud Indos subditos Cæsareæ Maiestati Caroli V. Imperatoris frater Iacobus de Testera ea lege, vt esset subditus Ministro, & Commissario generali. Et hic est primus Commissarius generalis Indiarum institutus in ordine Minorum, nam reliqui non erant Commissarij generales. Qui nimirum ad Indos profectus est, & omnes, qui huic successerũt apud Indos residebãt, & omnia negotia occurrentia circa mittendos fratres ad Indos, vel circa illos qui in illis partibus residebant ad Ministrum, seu Commissarium generalem referebant. In hoc autem plura non ferenda incommoda experimento deprehensa sunt in perniciem fratrum, & Catholicæ Maiestatis. Nam fratres ex Indis venientes cogebantur totam fere peragrare Hispaniam ad conquerendum Ministrum, seu Commissarium generalem, & sæpe etiam compellebantur extra Hispaniam euagari, ad dictos Prælatos generales adeundos. Interim tunc Indica classis, quæ tarda molimina nescit, velatendebat ventis. Cuius rei causa negotia alioquin grauia, & ardua, valde necessaria, & religioni, & Catholico Regi, omnino peribant. Eo autem Rex Catholicus Philippus secundus induxit in animum curare, vt Commissarius generalis crearetur pro omnibus religiosis, quoquo modo ad Indos pertinentibus, qui in Curia eiusdem Regis Catholici resideret, ne tanta cum pernicie negotia dilatarentur, & si quæ essent res arduæ Regi communicandæ, obseruata, qua decet concordia interim Regem Catholicum & ordinem nostrum cum facilitate absoluerent. Nam cum Hispaniarum Reges Catholici sint patroni vniuersales totius noui orbis, prætendunt habere ius quæsitum, vt nulli fratres ad Indias asportentur; nec in illis detineantur contra ipsorum Regum consensum. Ideo frater Christophorus de Capite fontium totius ordinis fratrum Minorum generalis Minister libenter annuit, & concessit

eidem Regi Philippo, vt quem ipse Rex vellet esset Commissarius generalis cum plenitudine potestatis qui in Curia ipsius Regis Catholici resideret Regiis expensis alendus, vt constat in literis patentibus eidē Regi Catholico à prædicto generali Ministro directis, anno Domini millesimo quingētesimo septuagesimo secundo, quarum facultate Rex Catholicus matura deliberatione habita elegit in Commissarium generalem Indiarum ordinis sacri Minorum Patrem fratrē Franciscum Gusmam olim Ministrum Prouincialem prouinciæ sancti Michaelis, & Procuratorem generalem totius ordinis in Curia Romana ac Commissariū generalem Cismontanæ familiæ, qui erat filius illustrissimi conuentus S. Frācisci Salmanticensis. Ex quo ipse ad prouinciā S. Michaelis profectus est ad Theologiam prælegendam, & ibi fuit incorporatus, & ad ministerium prouincialatus prouectus, qui Cōmissarius generalis vocem actiuam & passiuam habet in Capitulo generali nostræ sacræ Religionis, & inter fratres ordinis sortitus est sortem ministerij sui, prout in constitutionibus generalibus Toletanis continetur.

ARTICVLVS II.

An Commissarius generalis Indiarum sit in aliquibus subiectus Commissario generali Cismontano.

RESpondeo dicendo, quod auctoritas & iurisdictio Commissarij generalis magna est, prout traditur in constitutionibus superius allegatis. Nam in primis prædictus Commissarius est immediatus Ministro Generali, in omnibus, & per omnia, ita vt nulli alij Prælato & superiori sit subiectus & subditus. Ex qua dispositione est ortum dubium, an Commissarius generalis Cismōtanus, & prouincialis Minister huius prouinciæ, qui in Curia residet, debeant & possint aliquē actum iurisdictionis exercere in prædictum Commissarium generalem Indiarum in aliquo casu particulari & euentu. Et respondetur affirmatiue. Nam licet verum sit, quod regulariter in casibus communiter occurrentibus in omnibus, & per omnia sit prædictus Commissarius generalis Indiarum liber, & exemptus, quia non potest Commissarius generalis familiæ Cismontanæ, nec prouincialis ipsum Commissarium visitare, neque ad Capitulū culpatum conuocare, neq; perturbare ipsum in suo officio: tamen si prædictus Commissarius generalis Indiarum crimen aliquod nefarium, & scandalosum commisisset, vt est homicidium, proditio, transgressio castitatis scandalosa, & similia, in tali casu non dubito, quin Commissarius generalis Cismontanus & prouinciales Ministri habeāt auctoritatem ad conficiendum processum, & ad recludendum prædictum Commissariū generalem in domo disciplinæ, ne fugiat & scandalum oriatur. Huius rei ratio est: quia in cōmissione generali non veniūt ea, quæ quis non esset verosimiliter concessurus, iuxta regulam *a* iuris, & tradunt Alexander, Ruinus, & Corneus. Et in statutis generaliter loquentibus idem affirmat Decius. Et non est verosimile, neque rationi consonū, quod Prælati generales velint eximere prædictum Commissarium generalem Indiarum à potestate ordinariorum in prædictis casibus, quia res esset plena periculo & scandalo. Ergo quamuis in constitutionibus generalibus dicatur, quod in omnibus & per omnia sit immediatus prædictus Commissarius generalis Indiarum Ministro generali, non sequitur, quod prædicti casus particulares atroces & scandalosi sint comprehensi in illa generalitate. Atque ideo cum cōmissarij generales Cismontani & prouinciales Ministri sint superiores ordinarij quorumcunque religiosorum degentium in suis districtis, sequitur quod exemptio prædicti Commissarij, cum sit odiosa, potius debet restringi, quàm ampliari. Et hæc doctrina cōfirmatur ex determinatione Concilij Tridentini *b*, vbi dicitur quod regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra monasterij degit, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante à superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum seuere puniatur, ac de punitione Episcopum certiorem faciat: sin minus à suo superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit. Nota quod dicit puniri possit: nam ad eum retinendum, & recludendū quādo copia superioris regularis facile haberi nō potest, nō dubito, quin ipsis Episcopis sit facultas cōcessa, vt ita detentus moneat de casu dictū superiorē ne religiosus maneat impunitus. Confirmatur etiā. Nam, vt tradunt Iulius Clarus *c*, Didacus Perez, & Gutierrez, Iudex sæcularis potest detinere clericum exemptum à iurisdictione sæculari arma prohibita portantem sine eo quod incurrat in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini. Non potest tamen ipsum sententia iudiciali punire, sed ad suum iudicem eum remittere debet. Ita in proposito dictus Commissarius generalis & prouincialis possunt detinere in domo disciplinæ ipsum Commissarium generalem Indiarum remittēdo eius causam ad Generalem.

a c. in generali. de reg. iur. li. Alex. cōs. 71. nu. 5. vo. 4. Ruin. cons 6. n. 7. li. 3. Corn. cons. 89. n. 10. vol. 3. Decius cons. lib. 532. n. 9.

b Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 14.

c Clarus li. 1. recep. sen. §. fi. q. 81. statutus. de delat. Armo. Perez in l. 17. ti. 14. li. 2. ord. Gutier. li. 1. prac. q. 82.

Sed dubium est, quomodo Commissarius generalis Cismontanus, cum sit ordinarius etiam Indiarum, cū à patribus Indiarum etiam eligatur, tanquam à suis subditis sub eius iurisdictione existentibus, sicut existunt omnes fratres familiæ Cismontanæ, sit priuatus à iurisdictione, quam habet supra Indiarū fratres. Ad hoc respondeo quod non est Commissarius generalis Cismontanus priuatus sua iurisdictione, quoad dictos fratres, & sic potest licentiare eos. Et licētiat de facto, vt in dictas partes possint se transferre, & ab ipsis partibus possint huc transmeare. Nec Commissarius generalis Indiarum potest has licentias cassare, & earum executionem impedire.

QVÆSTIO LIII.

De Commissario & Procuratore Romano ordinis Minorum, in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Vnde habuerit originem officium Procuratoris Romani in Religione Minorum.*
2 *Quæ sit huius Procuratoris auctoritas.*
3 *A quo instituatur Commissarius Romanus, & quam habeat auctoritatem.*

ARTICVLVS I.

Vnde habeat originem officium Procuratoris Romani in religione Minorum.

RESpondeo dicendo, quod de primæua Procuratoris generalis institutione nihil exploratum est in regula B. Patris nostri Francisci, nulla est facta huius muneris institutio. Imo neque in constitutionibus antiquis nostri ordinis inuenio aliquid fuisse statutū. Verum tamen est, quod in libro ordinis *d* fit mentio de quodam fratre Martino Garibay ordinis sacri Minorum Commissario, seu Procuratore in Curia Romana. Ex quo colligo, quod olim munus Procuratoris, & Cōmissarij Romani erat vnum, & idem officium, atq; nō erant duo munera distincta, sed vnum tātum officium. Similiter infero officium Procuratoris generalis esse antiquum, quia quamuis de eius initio non constet, nō est dubium fuisse huiusmodi officium institutum ante tempora Sixti IV. Verum si roges, ad quem pertinet instituere Procuratorem generalem ordinis, respondeo de iure pertinere ad Ministrum generalem. Nam re vera Procurator ordinis est verus vicarius Ministri generalis ad causas sibi ab eo commissas, ac propterea ad ipsum generalem Ministrum pertinet talis institutio. Nam quilibet Prælatus secundum ius debet suum vicarium instituere. Idque vsu, & consuetudine confirmatur: & aperte constat solum generalē Ministrum Procu-

d 3. imp. fo. 2.

Procuratorem instituisse semper per suas literas patentes.

Nec obstat consuetudo, qua introductum est in nostra religione, vt Procurator eligendus proponatur à Generali in diffinitorio, & quod ponatur in tabula capituli generalis inter reliqua officia, quæ per veram electionem fiunt: nam respondetur quod quamuis generalis Minister teneatur propter consuetudinem cõsulere diffinitores & discretos ordinis congregatos in diffinitorio Capituli generalis ad eligendum Procuratorem, non tamen tenetur sequi eorum consilium. Itaque si totum definitorium nominasset aliquem in Procuratorem, & generalis Minister solus alium instituisset, ille esset verus ordinis Procurator, quia nulla est lex obligans generalem Ministrum vt eligat Procuratorem ex consensu diffinitorum. Vnde quando constitutiones generales *e* Toletanæ dicunt quod Procurator ordinis & Curiæ Romanæ Commissarius debent in diffinitorio eligi & nominari, illa verba, *debent eligi*, non dicunt debitum necessitatis, sed honestatis tantum. Et quamuis prædicta verba obligent sub debito necessitatis, non tamen sequitur quod diffinitores debent necessario eligere canonice dictum Procuratorem, quia in prædicto loco id non dicitur, & ideo sufficit, quod Minister generalis eligat solus. Hoc enim verbum eligere, in illo loco nõ significat canonicam electionem, sed simplicem nominationem ex cõsilio factam, sicut fiunt res graues de consilio patrũ, & quæ ex consilio sunt facienda, ad sequendum consilium minime obligant, prout tradit Syluester *f* Tom. 1.

e c. 8. § 1.

f Syl. ver cõs. §. 2.

ARTICVLVS II.

Quæ sit huius Procuratoris auctoritas.

RFspondeo dicendo, quod autoritas iurisdictionis ea tantum erit, quam Minister generalis contulerit. Minister vero generalis oportet quod prædicto Procuratori generali conferat in suis patentibus literis auctoritatem super omnes hospites eiusdem familiæ ad Curiam Romanam venientes. Item oportet, quod habeat auctoritatem ad peragenda & dirigenda omnia negotia, quæ ibidem occurrerint, & ad remittẽdum Apostatas ad proprias prouincias. Hæc omnia solent concedi Procuratori generali, vt constat ex consuetudine, & ex multis constitutionibus factis in Capitulis generalibus. Nullo tamẽ modo prædictus Procurator habebit auctoritatẽ ad se ingerendum in negotiis pertinentibus ad prouinciarum regimen, neque negotium totum ordinem concernens intentare audebit, sine expresso Generalis Ministri consensu. Præeminentia ipsius est maxima. Nam ad eum pertinet orare in capella Domini Papæ, & eidem capellæ debito tempore interesse, vt ibidem repræsentet personã generalis Ministri, & habet vocem actiuam, & passiuam in electione Generalis Ministri, & in definitorio, & in reliquis omnibus actibus, vt cautum est auctoritate Apostolica: & eadem auctoritate decretũ est, vt ipsemet Procurator non possit continuari in officio suo vltra triennium, neque post prædictum officium iterum eligi in Ministrum, aut Commissarium generalem, nisi post duodecim annos elapsos, prout dictum est suprà in quæstione de Abbatibus quoad durationem. Reliqua ad ipsum pertinentia videantur in constitutionibus generalibus nostræ sacræ Religionis.

ARTICVLVS III.

A quo instituatur Commissarius Romanus, & quantam habeat auctoritatem.

REspondeo dicendo, quod officium Commissarij Curiæ Romanæ, licet, vt dictum est, fuerit olim vnum & idem cum officio Procuratoris generalis: tamen ex quo status regularis Obseruantiæ cœpit habere Prælatos ex seipsis, ex eo met tempore cœpit esse etiã officium Curiæ Romanæ. Nam Vicarij generales Obseruantiæ regularis instituebãt in Romana Curia hos Commissarios pro negotiis gerendis, prout cõstat ex libro *a* ordinis. Quo loco dicitur, quod frater Ioannes Philippus Vicarius generalis fratrum Minorum regularis obseruantiæ tempore Sixti IV. constituit suum Commissarium in Curia Romana fratrem Natalem de Pomer. A tempore vero Leonis X. quo sigillum ordinis, & ministeriatus fuit translatus ad obseruantiam, Minister generalis non solum instituit Procuratorem generalem, sed etiam Commissarium Curiæ Romanæ, secundum eam formam, quam obseruat in institutione Procuratoris generalis, proponendo scilicet prædictum Commissarium in definitorio Capituli generalis, vt cum consilio definitorum, & discretorum fiat talis institutio. Et etiam ponitur in tabula officiorũ ordinis, quæ in Capitulis generalibus confici solet. Qui est eligendus in Commissarium Curiæ Romanæ, necessario debet esse illius familiæ, de qua assumptus est generalis Commissarius, & debet habere omnes qualitates, & conditiones, quas necessarias diximus Procuratori Romano, & in sua familia debet habere eandem auctoritatem, quam habet Procurator generalis in sua, & tandem omnes præeminentiæ, prohibitiones, & obligationes quæ generali Procuratori conueniunt, illæmet etiam conueniunt Commissario Romano, vna sola dempta, videlicet, obligatione ad orandum coram Summo Pontifice, & ad interessendum in capella Papæ. Nam ista præeminentia solum conuenit Procuratori Romano, qui in capella Papæ repræsentat personã Ministri generalis.

a In 3. imp. fo. 96.

QVÆSTIO LIIII.

De Commissariis prouincialibus, & Commissariis ad Capitulum generale missis, & ad visitandas prouincias, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

ARTICVLVS I.

Quid possint Commissarii prouinciales cum plenitudine potestatis in ordine Minorum regularis Obseruantia.

REspondeo dicendo, quod Commissarij prouinciarum in religione Minorum sunt in multiplici differentia. Ministri enim prouinciales aliquando constitui solent Commissarij cum plenitudine potestatis à generali Ministro in tota prouincia. Circa quorum commissionem est notandum, quod per eam non eximuntur à potestate Commissariorum generalium, vt exprese determinatum est in Capitulo generali celebrato Assisij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo sexto. In quo sic dicitur, *Declaratur, quod per commissiones Ministris prouincialibus dari solitas à Generali non soluantur quouis modo prædicti Ministri à Commissariorum generalium subiectione, sed Ministri ipsi præfatis Commissariis subiiciuntur, ac si eisdem Ministris nulla data fuisset commissio.* Idem dicendum est de Commissariis seu Visitatoribus missis à Generalibus ad visitandas prouincias. Nam prædicti prouinciales tenentur illis obedire, vt dicitur in constitutionibus *b* Salmantinis, seu Monelianis. Idem colligitur ex proprio motu Gregorij XIII. *c* quod incipit, *Quoniam*, & continetur in manipulo fratrum Minorum. *In quo per excommunicationem ipso facto Sedi Apostoli.*

b c. 8. de minist. prouinc. vers. nullus minister.

c In manip. fra. 10. par. fo. 325.

stolica reseruatam & sub pœna priuationis perpetua officiorum per eos obtentorum, & inhabilitatis ad illa, vel alia quacunque dicti ordinis officia exercenda, ac vocis tam actiua, quam passiua eo ipso incurrendis pœnis, ne quis Prouincialis, aut Guardianus, vel cuiuscunque alterius gradus religiosus, aut religiosa ordinis Minorum ab ipso Ministro generali missis ad visitandas prouincias prædictis Commissariis resistere, neque eis se opponere, aut contradicere, seu rebellem exhibere, ipsos quacunque de causa, aut quæsito colore non recipiendo audeat, neque debeat. Hæc Gregorius XIII. in dicta Bulla data Romæ, die octaua Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, Pontificatus sui anno tertio. Qui cum eas tantum pœnas ponat contra Prouinciales & alios sibi inferiores, clare innuit non comprehendere Commissarios generales visitatoribus aliqua de causa resistentes.

Aduertendum etiam, quod prædicta commissio cũ plenitudine potestatis non suffragatur, nec valet ad eos casus, in quibus tota prouincia, vel diffinitores cũ prouinciali habent potestatem, vt expresse decretum est in capitulo Burdegalensi celebrato, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo. Hinc sequitur, quod virtute dictæ commissionis in ordine Minorum regularis Obseruantiæ nõ possunt prædicti Commissarij prouinciales instituere Prædicatores, neque confessores extra Capitulum, neque eijcere ab ordine religiosum incorrigibilem, quia ad hæc omnia & similia habet prouincia capitulariter congregata auctoritatem. Verum prædicta cõmissio suffragabitur ad hoc, vt minister prouincialis virtute dictæ commissionis possit dispensare in omnibus statutis generalibus, in quibus ipse generalis Minister dispensare potest, quia ad istos casus tota prouincia cõgregata non habet auctoritatem. Et si Vicarij prouincialium, & Commissarij prouinciales possunt à fortiori dispensare cum incestuosis, vt possint petere debitum coniugale, & cũ his, qui post simplex castitatis votum matrimonium contraxerunt, vt possint etiam petere debitum & hanc auctoritatem confessoribus tribuere possunt, cũ prouincialibus Ministris hoc à Pio V. fuerit concessum, prout suo loco dicemus.

Aduertendum etiam quod per prædictam commissionem non datur facultas ipsis Commissarijs cum plenitudine potestatis, vt possint ordinare, aut ordinata mutare, vel contra statuta prouincialia facere, sine consensu patrum prouinciæ pro tempore existentiũ vel maioris partis vocalium, vt declaratum est in constitutionibus *a* Salmantinis.

a dist. ca. 8. vers. Itẽ nullus.

Aduertendum denique quod prædicta commissio cum detur officio, & non personæ, expirat simul cum prouincialatu, sed non expirat quoad successorem, imo transit in illum, quoadvsque fuerit reuocata, vt declaratum fuit, & determinatum, in Capitulo generali Florentino, celebrato, anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio. Expirant tamen huiusmodi commissiones cum Ministri morte, qui eas concessit.

ARTICVLVS II.

Quomodo sint eligendi Commissarii in ordine Minorum in absentia Prouincialium, & quæ sit eorum auctoritas.

RESpondeo dicendo, quod in hoc recurrendũ est, quantum ad primum, ad constitutiones prouinciales vniuscuiusque prouinciæ, & ipsis deficientibus ad constitutiones generales, prout habetur in cõstitutionibus generalibus Toletanis *b*. Secundum quas ad Salmantinas, vel Monelianas *c* est recurrendum. Quantũ autem ad secundum, habet prædictus Commissarius eandem potestatem, quam habet Minister prouincialis. Quia secundum ius non possunt ipsi Prouinciales arctare, neque limitare auctoritatem ipsorum Commissariorum: ex eo quo non possunt prædicti recedere, nisi fuerit sufficienter prouisum de ouium gubernatione, prout dicitur in Concilio Tridentin. *d* Si vero prouinciales limitarent auctoritatem Commissarijs in eorum absentia iniuria ouibus esset illata non modica, cum non habuissent remedium in casibus occurrentibus, & ideo in eodem Concilio sic dicitur: *Meminerint discessuri, ita suis ouibus prouidendum, vt quantum fieri potuerit ex ipsorum absentia nullum damnum recipiant.* Verum quamuis Prouinciales non possint suis Commissarijs arctare potestatem, statuta tamen generalia iure optimo in quibusdam limitabunt illis potestatem. Nam interim, quod vocales ad Capitulum generale missi non fuerint reuersi, nullum Capitulum prouinciale, nec congregationem habentem vicem Capituli celebrare poterunt. Et si quidpiam horum fuerit celebratum, est irritum & inane, dũmodo mora prædictorum non fuerit culpabilis, vel eorũ regressus sit impossibilis, vt constitutiones *e* Toletanæ cauent. Imo alia statuta antiqua in Capitulo Lugdunensi generali facto, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo octauo decreuere: quæ etiam sunt hodie seruanda, vt interim quod dicti vocales non fuerint reuersi, nihil notabile in prouincia fiat, aut renouetur per Ministrum remanentem & per eius Commissarium. Tamen si scandalum aliquod euenerit, propter quod Guardianus vel confessor monialium sit puniẽdus, punitio deferri non expediat, tunc Præsidens prouinciæ cum consilio discretorum poterit prouidere, vt statuta Salmantina *f* vel Moneliana disponunt priuando criminosum, & alium loco ipsius constituendo vsque ad reditum vocalium. Et aduertant dicti Commissarij, quod literæ, & patẽtes Prouincialis absentis sunt omnino seruandæ, non enim propter absentiam amittit iurisdictionem, cum nulla sit constitutio quæ id disponat, & ideo semper est suæ prouinciæ verus, & legitimus Prælatus.

b c. 8. de constit.
c c. 3. de ministr. prouin. vers. ordinamus.
d Conc. Trid. sess. 23. c. 1. vers. interea. de residentia.
e c. 8 de cap. prou. in fi.
f Vist. circa fin.

ARTICVLVS III.

Quomodo eligantur Commissarii ad Capitulum generale loco Prouincialium missi.

RESpondeo dicendo, quòd nomine Prouincialium instituuntur huiusmodi Commissarij quando Prouinciales sunt impediti illum recipere. Hi autẽ Commissarij institui & eligi debent per Ministrum, & Discretos prouinciæ, vt cautum est in constitutionibus Toletanis *g*. Forma seruanda in hac electione non est determinata, sed videtur expedire vt fiat per schedulas. De qua electione dari debent litteræ testimoniales à Præsidenti in tali electione, & hi Commissarij habent vocem actiuam & passiuam in Capitulo generali, sicut cæteri omnes vocales; vt in prædicto statuto expresse determinatur.

g c. 7. de prouincialis Minist.

Sed contra hoc obiicitur decretum Concilij Tridentini *h* dicens in hunc modum: *Ne imposterum liceat prouinciales, Abbates, Priores, & alios quoscunque titulares ad effectum electionis constituere, aut voces & suffragia absentium supplere.* In quibus verbis duo prohibentur. Primum, ne titulares Prælati, aut suffragatores constituantur ad effectum electionis faciendæ ordinando, quod iste sit Prouincialis, ille custos, aut discretus ad faciendam electionem, eo quod veri suffragatores, quibus sufficiũtur isti titulares, sunt mortui, vel absentes tempore electionis. Secundum, ne voces absentium suppleant quamuis tituli non dentur. Cum ergo in constitutione huiusmodi Commissarij videatur titulus constitui ad effectum electionis faciendæ, & absentium voces suppleri, sequitur quod talis Commissariorum electio sit nulla ad electionem faciendam. Respondetur negando, quod in electione horum Commissariorum constituitur titulus talis suffragatoris principaliter ad electionem faciendam, quia huiusmodi Commissarius non intitulatur prouincialis Minister, neque Custos, neque Discretus, nec Guardianus, sed tantum dicitur Commissarius seu procurator prouincialis, quod nimirum non est contra sanctum Concilium, imo est secundum sacros canones, secundum quos absentes possunt constituere procuratorem ad eligendum

h Conc. sess. 25. de reg. c. 6.

dum suo nomine. Eodem modo etiam negatur, quod in dicta Commissariorum electione suppleantur vota absentium: nam hoc non est vera suppletio, sed commissio. Votiua namque suppletio est, quando Prælati generales, eos qui non sunt Prouinciales, neq; Custodes, neque discreti, neque habent auctoritatem ad ferenda suffragia pro absentibus, assignant aliquos, qui pro absentibus ferant suffragia. Et ista est propria suppletio & non commissio. Et ita declarauerunt illustrissimi Cardinales, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo, die octaua Augusti, prout refert Pater Gasparus Parasellus ordinis Minorũ quondam Generalis in suo priuilegiorum compendio.

Secundo arguitur ex regula Beati Patris nostri Frãcisci. In qua dicitur, quod electio Generalis debet fieri à Ministris & custodibus. Ex quibus verbis videtur colligi, quod saltem in nostra Minorum religione dicti Commissarij, cum non sint Ministri, neque Custodes, non habent vocem ad dictam electionem. Respõdetur primò, quod suffragium huius Commissarij est suffragium ipsiusmet prouincialis Ministri, quia ex eius commissione suffragatur, quam de iure potest præstare, cum secundum ius *a*, abiens iusto impedimento detentus possit cõstituere procuratorem, qui eius nomine eligat, qui nimirum procurator potest esse extraneus à Capitulo, si ipsum consentiat, vt decreuit Bonifacius *b* VIII. Secundo respondetur, quod auctoritate Apostolica fieri potest, vt alij, qui neque sint Ministri, neque Custodes, possint eligere Ministrum generalem, vt patet de Procuratore Generali, & de Procuratore & Commissario Romano. Ita quoque, quamuis prædicti Commissarij nõ essent Procuratores prouincialium absentium, possunt suffragari, quia statuta id præcipientia sunt auctoritate Apostolica confirmata.

a c. quapropter. de ele.

b c. si quis iusto. de elect. li. 6.

ARTICVLVS IV.

Quæ sit auctoritas Commissariorum ad visitandas prouincias.

RESpondeo dicendo, quòd alij Cõmissarij constituuntur à Prælatis generalibus ad visitandas prouincias, qui Visitatores appellantur: qui ex grauioribus patribus debent nominari, prout in ordinationibus generalibus nostræ sacræ religionis determinatur. Autoritas autem horum Commissariorum debet esse plenaria. Et ita consuetudine est obtentum, vt in illis literæ patentes dẽtur cum plenitudine potestatis. Licet tamen sit plenaria, per constitutiones generales restringitur. Vtcunque tamen sit, ipsis Commissariis est obediendum sine vlla tergiuersatione. Nam rebellantes in ipsos, aut illis contradicentes sunt ipso iure excommunicati excommunicatione Papæ reseruata, & priuati officiis, quæ actu habent, & inhabiles ad futura habenda, & priuati quoque ipso facto voce actiua & passiua, prout ordinauit Gregorius XIII. in quadam Bulla ordini ad instantiam patris nostri Christophori de Capite fontium quondam nostræ religionis regularis Obseruantiæ Ministri Generalis, prout habetur in Manipulo fratrum Minorum *c*. Vbi Gregor. XIII. addit quoddam valde necessarium, & iuridicum. Ait enim, *Insuper, quia vt etiam accepimus aliquando, nonnulli Ministri ex visitatis prouinciis per Commissarios ad hoc ab ipso generali Ministro deputatos, quæ à dictis Commissariis rectè & salubriter ordinata, & gesta fuerint, rescindere, mutare, aut contemnere solent, sub omnibus & singulis pœnis supradictis expresse prohibemus, ne quisquam ab eisdem Commissariis facta & ordinata mutare, alterare, aut peruertere sine expressa licentia & permissione ipsius Ministri generalis, qui solus ea mutare valeat, vllo modo præsumant, decernentes irritum, & inane quidquid secus super his à quocunque quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.* Hæc Gregorius XIII. Quod decretum, vt dixi, est iuridicum. Nam quidquid faciunt prædicti Commissarij auctoritate Ministri generalis à quo missi sunt, efficiunt. Et licet eorum extinguatur potestas visitationis tempore completo, durat tamen autoritas Ministri generalis, cuius virtute prædicta sunt facta. Nota tamen quod licet habeant auctoritatem cum plenitudine potestatis, si faciant aliquid, quod ipsis Commissariis per generales constitutiones est prohibitum, contradictores, & inobedientes non incidũt in dictas pœnas. Nam licet Summus Pontifex dicat, quod non contraueniatur eorum ordinationibus, & mandatis, hoc intelligendum est de ordinationibus, & mandatis, quæ limites statutorum generalium non excedunt. Numquam enim Papa in dubio est præsumendus, quod per generalem concessionem & decisionem vult derogare particularibus statutis rationanalibus, prout dicitur in iure *d*.

c Manipu. 10. par fo. 325.

d ca. 1. de cõsti. li. 6.

QVÆSTIO LV.

De communicatione priuilegiorum, in viginti duos articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti duo.

1 *Vtrum ordines Mendicantes communicent in priuilegiis.*
2 *Vtrum ordo Minorum gaudeat priuilegiis Mendicantium.*
3 *Vtrum ordo Seruorum Beatæ Mariæ gaudeat priuilegiis Mendicantium.*
4 *Vtrum congregatio sancti Hieronymi Iesuatorum cõmunicet cum priuilegiis Mendicantium.*
5 *Vtrum religiosi Societatis Iesu gaudeant priuilegiis Mendicantium.*
6 *Quæ sit communicatio priuilegiorum ordinis sancti Benedicti.*
7 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Cistercienfis.*
8 *Quam communicationem priuilegiorum habeant Carthusienses.*
9 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo S. Hieronymi in Hispania.*
10 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo sanctissimæ Trinitatis.*
11 *Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Crucigerorum, ac religiosorum clericorum ministrantium infirmis.*
12 *Vtrũ religiosi sanctæ Mariæ à Mercede gaudeant priuilegiis Mendicantium.*
13 *Vtrum moniales fruantur priuilegiis Regularium.*
14 *Vtrum moniales Tertiariæ gaudeant priuilegiis ordinis Minorum.*
15 *Vtrum moniales Conceptionis gaudeant priuilegiis Mendicantium.*
16 *Vtrum Hospitantes fratres gaudeant priuilegiis fratrum.*
17 *Vtrum Mendicantes fruantur priuilegiis Societatis Iesu.*
18 *An in communicatione priuilegiorum veniant concessa vni loco speciali.*
19 *An in communicatione priuilegiorum censeatur communicatus vsus, & non vsus.*
20 *Quomodo fit horum priuilegiorum communicatio.*
21 *Vtrum participantes priuilegiis possint illis vti contra illos, quorum contemplatione participant.*
22 *Vtrum religiones Mendicantes possint vti priuilegiis eorum Obseruantiæ repugnantibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum ordines Mendicantes communicent in priuilegiis.

RESpondeo dicendo, quòd quantum ad ordinem Prædicatorum Leo X. prout habetur in Supplemento, *Proprio motu communicauit, & de nouo concessit ordinĩ Prædicatorum omnes & singulas gratias, concessiones, indulgentias, peccatorum remissiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, & indulta, tam spiritualia, quã temporalia, qualiacunque illa sint, quæ Minorum, Eremitarum S. Augustini, Carmelitarum, Seruorum B. Mariæ, ac Minimorum fratrum ordinibus & eorum Ecclesiis & oratoriis, ac Ecclesias ipsas & oratoria visitantibus, cuiuscunque status, aut sexus existant, seu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon domibus, & præsidentibus non solum generalibus, sed etiam prouincialibus, & conuentualibus, fratribusque & sororibus, necnon monialibus & conuersis,*

uersis, & oblatis, ac vtriusque sexus personis de pœnitentia, seu tertiis habitus nuncupatis, à prædecessoribus ipsius Leonis, aut ab ipso, eiusque successoribus, aut aliis auctoritatem habentibus, coniunctim, vel diuisim, in genere, vel in specie, concessa sunt aut in posterum concedentur, ac si omnia & singula nominatim exprimerentur dicto ordini Prædicatorum, & illius Ecclesiis, oratoriis, & Ecclesias ipsas & oratoria visitantibus, seu pro earum manutentione & ornatu contribuentibus, necnon domibus Magistroque generali prouincialibus, & conuentualibus fratribus etiam sororibus siue monialibus, conuersis quoque, & oblatis, ac vtriusque sexus personis de pœnitentia nominatis, & aliis eiusdem ordinis personis. Et addit Collector priuilegiorum Mendicantium, quod Leo X. ponit in fine latissimas & fortissimas nonobstantias, ita quod in omnibus communicationibus priuilegiorum non reperiatur alia melior concessio, neque adhuc æqualis, vt patet intuenti, & propterea hanc hoc loco adduxi, relinquendo alias, scilicet, Sixti IV. pro Prædicatoribus, & Minoribus, quarum vna ponitur in libro Monumenta ordinum primæ & secundæ a impressionis: alia vero continetur in Bulla aurea in eodem libro, & impressione prima b & secunda: alia vero in Supplemento c collocatur. Quantum autem ad ordinem patris nostri Beati Francisci inuenio, quod Alexander VI. (prout habetur in lib. d Monumenta ordinum) *concessit fratribus Minoribus regularis Obseruantiæ, vt omnibus & singulis gratiis, & priuilegiis, libertatibus, immunitatibus & indultis spiritualibus, & temporalibus tam fratrum Prædicatorum, quam Eremitarum S. Augustini Beatæ Mariæ de monte Carmelo, omnibusque aliis Mendicantibus per Sedem Apostolicam, vel legatos eiusdem etiam per literas Apostolicas Mare magnū nuncupatas, hactenus concessis (quorum tenores ac si de verbo ad verbū insererentur haberi voluit pro sufficienter expressis) vti, potiri, & gaudere libere, & licite possint & debeant in omnibus & per omnia, perinde ac si prædictis fratribus Minoribus specifice concessa fuissent.* Et aduertit in margine Collector f priuilegiorum Mendicantium, quod illa sit ampla communicatio priuilegiorū. Sed amplior multo est communicatio priuilegiorum pro tribus ordinibus sanctissimi Patris nostri Francisci concessa à Clemente VII. sub annulo Piscatoris, die trigesima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo, Pontificatus sui anno secundo. Cuius tenorē refert pater noster Christophorus à Capite fontium nostræ Minorū regularis familiæ quondam Generalis in compendio g ab ipso edito, quam ego etiam refero in fine explicationis Cruciatæ h. Qui Clemens VII. *Motu proprio & ex certa scientia, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, indulgentias, peccatorum remissiones, & gratias, ac omnia & singula indulta ordinis fratrum Minorum regularis Obseruantiæ, & sanctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupatis ordinibus illorumque fratribus monialibus, sororibus, vtriusque sexus personis, ac monasteriis domibus, Ecclesiis & locis quibuscunque, etiam per modum extensionis, seu communicationis, & alias quomodolibet per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per ipsum, & Sedem Apostolicam cōcessa auctoritate Apostolica approbauit, & innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere & inuiolabiliter obseruari debere decreuit. Ipsosque fratres, moniales sorores, personas, monasteria, domos, Ecclesias, & alia loca huiusmodi omnibus & singulis priuilegiis immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgentiis, peccatorum remissionibus, & gratiis quibusuis congregationibus dictorum ordinum quomodolibet concessis, & concedendis, necnō quibuscunque facultatibus, & gratiis (fratrum professioni regularis Obseruantiæ non contrariis) aliis ordinibus quibuscunque non Mendicantibus quomodolibet concessis & concedendis vti, frui, & gaudere posse atque debere in omnibus & per omnia, perinde ac si eis specialiter concessa fuissent.* Hæc Clemens VII. Quod magnū priuilegium & extensam communicationem inuenio fuisse confirmatam, & de nouo postea concessam à Papa Paulo IV. & Pio V. & Greg. XIII. & Sixto V. vt patet ex priuilegiis & cōfirmationibus priuilegiorum, de quibus supra egimus in quæstione de priuilegiis quoad eorum confirmationem.

a In 1. impres. fo.61. & in 2. fo.144 concess. 354.
b In 1. impr. fo.66. & in 2. fo.149. concess.367.
c fo.109. concess.364.
d In 1. imp. fo.fo.76. & in 2. fo.159. concess.378.
f Habet. in compen. communicatio priui. §. 9.
g Habet in d. comp. fo.13.
h Cruci. f. 191.

Quoad fratres vero Augustinienses inuenio, prout continetur in Supplemento i, quod Alexander VI. *Motu proprio concessit fratribus Augustiniensibus, vt omnium & singulorum religionum cuiuscunque Obseruātiæ fuerint, & domorum, locorum, & personarum in illis degentium, quibus, vt priuilegiis dicti ordinis Augustiniensium vti possunt per eandem Sedem concessum est, possint & valeant huiusmodi Augustinienses ipsorum locorum, domorum, & personarum in illis habitātium, priuilegiis indultis, immunitatibus, concessionibus, exemptionibus, indulgentiis & libertatibus eis in genere quacunque Apostolica autoritate concessis (quorum tenores haberi voluit pro expressis, & specificatis) vti, potiri, & gaudere perpetuis futuris temporibus libere & licite.* Circa quam concessionem aduertit Collector k priuilegiorū Mendicantium, quod est magna, & cui nullibi aliam similem reperisse ait. Virtute autem huius videtur, quod etiam fratres Minores & alij Mendicantes ratione cōmunicationis priuilegiorum possint vti priuilegiis illorum quibus sua priuilegia sunt communicata, vsque ad datam prædictæ concessionis Augustiniensium, sed non de in posterum concessis & concedendis, quia de illis non est facta mentio.

i Habetur in suppl.fo.78. concess.235.
k Collect. tit. cōmu. priuile. §. 21.

Sed amplior multo quoad in posterum concedenda est concessio Iulij II. cuius tenor ponitur in Supplemento l ordinis. *Qui Summus Pontifex decreuit communicationem priuilegiorum aliorum ordinum Mendicantium fratribus Augustiniensibus ad ea etiam extendi, quæ viuæ vocis oraculo ab eis impetrata, aut in genere donata sunt, & voluit, vt quidquid alicui eorundem hoc modo, aut quouis alio concessum est hactenus, aut in posterum concedetur, siue conuentualibus, siue obseruantibus nuncupatis id omne proprio motu, & ex certa scientia eisdem Augustiniensibus sit concessum.* Et idem Iulius II. confirmauit communicationem priuilegiorum, quam Sixtus IV. fecerat inter fratres Augustinienses, & alios Mendicantes. *Et insuper decreuit, ac voluit quidquid vsque tunc ordini Minorum, aut Prædicatorum, aut Carmelitarum, aut Seruorum B. Mariæ concessum ab Apostolica Sede est, & quidquid in futurum cōcedetur, iisdem fratribus Augustiniensibus concessum sit. Itaque fratres huiusmodi eisdem concessionibus perpetuo vti possint perinde, ac si eis nominatim concessa essent.* Ita habetur in Supplemento a ordinis.

l Suppl. fo.95. concess.309.
a Suppl. fo. 67. cōce. 212.

Quantum autē ad fratres Carmelitas, inuenio, quod Sixtus IV. concessit: *fratribus ordinis Carmelitarum, vt gaudere & potiri possint, & debeant priuilegiis, indulgentiis, gratiis, fauoribus, ac indultis, tam spiritualibus, quam temporalibus, concessis fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ac Eremitis S. Augustini, velutisi prædicto ordini Carmelitarum nominatim concessa fuissent, aut concederentur in futurum.* Et circa huiusmodi concessionem facit copiosam specificationem de concessis respectu Prælatorum prædictorum ordinum. Ita habetur in libro Monumēta b ordinum, & in Supplemento. Ecce concessiones factas dictis ordinibus Mendicantibus, quæ secundum ius commune & antiquum inter Mendicantes numeratur. Postea autē agemus de aliis ordinibus, qui postea nomen Mendicantium sunt sortiti. Ex quibus concessionibus primo collige dictos ordines Mendicantes habere inter se priuilegiorum communicationem, sicut declarauit Pius V. & ante eū Leo X. & Iulius II. & Iulius III. & Paulus IV. in suis Bullis, quę Bullæ habentur in collectione priuilegiorū ordinis Prædicatorum facta à Patre Stephano c Vsus maris, & patet etiam ex superioribus allegatis. Secundo collige, non solum communicare in priuilegiis ipsis vsque ad datam prædictorum priuilegiorum concessis, sed in priuilegiis concedendis, non solum ordinibus Mendicantibus, sed etiam non Mendicantibus. Quod probatur ex Bulla cōmunicationis facta à Leone X. fratribus Prædicatoribus. In qua non solum ipsis concessit communicationē priuilegiorum hactenus concessorum, sed etiam eorum, quæ in posterum concedentur. Et videmus, quod postea Clemens VII. fecit amplissimam communicationem priuilegiorum Minoribus communicando ipsis priuilegia, & gratias concessas, & concedendas in futurum aliis ordinibus, non solum Mendicantibus sed etiam non Mendicantibus. Ex quo de primo ad vltimum colligitur, ordines Mendicantes non modo frui posse omnibus priuilegiis concessis singulis ordinibus Mendicantibus specialiter, sed etiam concessis aliis ordinibus non Mendicantibus, quod latius inferius explicabitur.

b In 1. impr. f. 105. & in supp. fo. 118. concess.483.
c Vsus maris fo.156. cum sequent. & in tabula. ver. priuileg. communia.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum ordo Minimorum gaudeat priuilegiis concessis ordinibus Mendicantibus.

RESpondeo quod, vt supra d iam dictum est, ex priuilegio Pij V. *Ordo Minimorũ inter Medicantes numeratur. Qui Pius V. ait, quod omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, gratias, libertates, indulta, & alias gratias tam per eum nuper, quam per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos ad Sedem eandem quomodolibet Mendicantibus ordinibus concessa ad præfatum ordinem Minimorum de nouo extendit, & ampliauit, ipsosque vere Mendicantes esse, & sub Mendicantium ordinibus esse & comprehendi debere. Necnon omnia & singula Conc. Trid. decreta pro Mendicantibus ordinibus delarata, & modificata etiam pro ordine Minimorum huiusmodi declarauit & modificauit.* Ita habetur in dicta Bulla, quæ originaliter continetur in libro constitutionum Pontificalium e inter constitutiones Pij V. decima octaua in ordine: vbi ponuntur singulares & amplissimæ nõ obstantiæ. Et ante quam hic ordo inter Mendicantes locum haberet, continebatur in eius Maremagno: *vt possunt ipsi fratres Minimi transsumptare quæcunque priuilegia & Bullas concessas aliis ordinibus, ac si illa mutata in eis nominibus, sub nomine Minimorum specialiter, & principaliter pro eo ordine emanassent.* Vnde ex priuilegiis tam Mendicantium, quam non Mendicantium multa extraxerunt, quæ eis accõmoda sentiebantur, Stephanus Vsus Maris, & Gaspar Parasellus ambo Generales, & in collectionibus priuilegiorum ab ipsis factis inseruerunt. Et certe ex superioribus hæc omnia comprobantur: nam cum ordines Mendicantes gaudeant priuilegiis concessis, & cõcedendis aliis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, clare sequitur, quod cum prædictus ordo Minimorum gaudeat priuilegiis Mendicantiũ ex constitutione Pij V. gaudet per consequens priuilegiis cõcessis, & concedendis aliis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus.

d Supr. q. 2. ar. 5.

e pag. 564.

ARTICVLVS III.

Vtrum ordini seruorum B. Mariæ priuilegia Mendicantium concedantur.

REspondeo dicendo, quod Pius V. in constitutione articulo superiori allegata facit mentionem, se inter ordines Mendicantes ordinem Seruorum Beatæ Mariæ constituisse, & similiter sicut ordinẽ Minimorum ea constitutione declarauit esse Mendicantem, & omnia Mendicantibus concessa priuilegia & indulta ipsimet religioni communicat. Et credendum est idipsum ordini Seruorum B. Mariæ concessisse, cum eam inter Mendicantes connumerauerit.

ARTICVLVS IV.

Vtrum congregatio S. Hieronymi Iesuatorum communicet in priuilegiis Mendicantium.

REspondeo dicendo, quod Pius V. anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, die decima nona Nouembris, Põtificatus sui anno secundo, inter ordines Mendicantes hanc religionem connumerari voluit. *Vnde motu proprio, non ad ipsius congregationis, vel illius fratrum, aut alterius ex his illi super hoc oblata petitionis instantiam, sed de sua mera liberalitate, ac ex certa scientia, & de eiusdem Sedis potestatis plenitudine, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, gratias, libertates, indulta, & alias gratias, tam per eum, quam per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, & Sedem eandem quomodolibet Mendicantibus ordinibus concessa, eorum omnium, ac desuper, & tam sub plumbo, quam sub forma breuis confectarum literarum tenore, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentib. pro expressis, & insertis habens, ad ipsam congregationem Iesuatorum, illius fratres, domos, Ecclesias & loca quæcunque de nouo, quoad ea, quæ eorum regulæ, & modo viuendi non repugnant, tantum auctoritate Apostolica tenore præsentium extendit. Et amplius ipsos vere Mendicantes, & sub Mendicantium ordinibus esse, & comprehendi debere. Necnon omnia & singula Concil. Trid. decreta pro Mendicantibus huiusmodi declarata, & modificata etiam pro congregatione huiusmodi, eiusque fratribus declarauit & modificauit. Ita habetur in libro constitutionum Pontificalium.*

ARTICVLVS V.

Vtrum religiosi Societatis Iesu gaudeant priuilegiis Mendicantium.

REspondeo dicendo, quod supposito quod religiosi Societatis Iesu inter Mendicantes auctoritate Apostolica connumerantur, per consequens debemus concedere ipsos gaudere priuilegiis concessis ordinibus Mendicantibus. Quod ipsum specialiter ipsis concessit Pius V. prout refertur in compendio a Societatis. Dicitur enim ibi, quod *Omnia priuilegia, etiam speciali nota digna, immunitates, exemptiones, facultates, concessiones, indulta, indulgentiæ, peccatorum remissiones gratiæ, tam spirituales, quam temporales, literæque Apostolicæ, etiam iustitiam siue mixtim concernentia, etiam per modum extensionis, aut communicationis, aut alias concessa, seu concedenda quibusuis ordinibus fratrum & sororum Mendicantium, illorumque congregationibus, conuentibus, & capitulis, ac vtriusque sexus personis, ac illorum monasteriis, domibus, Ecclesiis, & hospitalibus, & aliis piis locis, conceduntur Præposito, atque omnibus Societatis personis, domibus, ac collegiis non solum ad illorum instar, sed pariformiter, & æque principaliter.* Vnde infert idem Collector priuilegiorum dictæ Societatis, quod per priuilegium concessum Minoribus per Clementem VII. quod in articulo primo huius quæstionis retulimus, religiosi dictæ societatis, Ecclesiæ, ac loca gaudent omnibus & singulis priuilegiis, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, indulgentiis, peccatorum remissionibus, & gratiis, quibusuis congregationibus ordinum Mendicantium quomodolibet concessis, & concedendis. Gaudentque præterea quibusuis facultatibus, & gratiis suæ professioni regularis obseruantiæ non contrariis aliis ordinibus quibuscunque non Mẽdicantibus, quomodolibet concessis, & concedendis, in omnibus, & per omnia perinde ac si ipsis concessa specialiter fuissent. Ait præterea Collector, quod pariter per facultatem Prædicatorum possunt dicti religiosi, & eorum domus, & Ecclesiæ, & alia loca frui omnibus priuilegiis Mendicantium, & aliorum quorumcunque ordinum, congregationum, & confraternitatũ fratribus & personis, Ecclesiis, & monasteriis, domibus, & oratoriis, & aliis piis locis, per Iulium III. suosque prædecessores concessis. Ita concessit Iulius III. ordini Prædicatorum, prout in eorum libro continetur b.

a Compen. Societ. ver. communicatio gratiarum. §. 2.

b fo. 209. p. 2. & seq.

Aduertit Collector priuilegiorum c Societatis quod vt gratiis supradictis, & priuilegiis possit Societas Iesu vti, opus est, ne instituto Societatis, & voluntati, ac beneplacito Præpositi generalis, seu deputatarũ personarum refragentur. Aduertit insuper idem Collector d, quod *omnia aliorum priuilegia, immunitates, exemptiones, facultates, concessiones, indulta, indulgentiæ, remissiones gratiæ, & literæ Societatis concessæ, de quibus in præcedentibus fit mentio, necnon, & quæ ipsi Societati nominatim, vel eius Præposito aut personis, seu locis hactenus concessa sunt, seu in posterum concedentur, Præposito generali concessa intelliguntur: qui illa per seipsum, vel alium, seu alios ab eo, vel de eius commissione electos, seu eligendos quibuscunque personis de Societate sub eiusdem obedientia degentibus, & qui in ea tria vota consueta etiam simplicia emiserint, communicare libere poterit. Nec aliter cæteræ personæ Societatis prædictis priuilegiis, facultatibus, & aliis præmissis vti, aut gaudere possunt: illorumque vsus iuxta Societatis institutum, constitutiones & morem esse debet.* Prout concessit Gregorius XIII. Qui postea viuæ vocis oraculo concessit, vt prædicta communicatio nouitiis etiam fieri possit.

c Comp. Societ. vbi sup. §. 4.

d Comp. Societ. vbi sup. §. 5.

Hæc

Hæc Collector dictorum priuilegiorum Societatis, Qui addit, quod hanc communicationem poterunt concedere superiores nouitijs sicut & cæteris.

Ex his infertur, quam ampla sit communicatio priuilegiorum concessa his quatuor ordinibus Mendicantibus sub titulo Mendicantium aggregatis. Gaudent enim priuilegijs dictis Mendicantibus concessis, & concedendis. † Sed his videtur necessario esse addendum, an priuilegia concessa Societatis Iesu Collegijs, ipsi Societati concessa censeantur? Quod dubium excitat e Horatius Mandosius, ipsumque diffuse pertractat resoluens, ac concludens, quod priuilegia concessa Societati minime Collegijs Societatis communicata censentur; cum priuilegia etiam data puritatis ratione, non sunt de persona ad personas extendenda. Pro cuius resolutionis explicatione, aduerte magnam esse differentiam inter Societatem, eiusque domus & collegia; domus enim ad professorum habitationem sunt destinatæ, & ibi dicitur esse Societas: collegia vero pro scholaribus sunt instituta. Magna autem est differentia inter professos Societatis, & scholares, cũ professi sint irreuocabiliter religiosi, scholares autem possint ab ipsa Societate expelli à Præposito generali iuxta constitutiones ipsiusmet Societatis à Sede Apostolica confirmatas, imo existimat habitationem prædictorum scholarium vere & proprie non debere nomine collegij nuncupari, ex eo quod inter eos nullũ capituli, seu collegij signum apparet; ipsi enim non habent proprium sigillum, non arcam communem, non communem thesaurarium, nõ proprium locum, vbi tractatus negotiorum communium habeatur, nec alia, quæ ad capitulum, seu collegium instituendum requiruntur, de quibus per f Hostiensem, Ioannem Andræam, Lucam de Penna. At scholares de quibus in præsentiarum nobis est sermo, non solum ad hæc pertractanda collegialiter non congregantur, imo nec congregari possunt, cum omnis eorum gubernatio, tam circa personas, quam circa res penes Præpositum generalem resideat, vt patet ex literis Pauli III. ex Iulij III. & ex constitutionibus g ipsius Societatis. Credit tamen ipse Horatius Mandosius, Societatem habere priuilegium, quo tam professi quam scholares in priuilegijs communicant. Quod re vera constat esse verũ ex priuilegio Pij V. superius in hoc articulo relato, ibi, *Conceduntur Præposito atque omnibus Societatis personis, domibus ac collegijs, &c.* à cuius tenore non est recedendum iuxta sacros canones h †.

e Mandos. de prim. ad instar.gl. 1. à n. 10. vsque ad n. 23.

f Hostiens. in c. nobis. col. 2. ver. etiã notandum. vbi Io. Andr. de iur. patronat. Penna in l. 2. C. de curial. vrb l. 2.

g Constit. societ. pag. 135.

h c. porro. c. recepimus. de priuil.

ARTICVLVS VI.

Quæ sit communicatio ordinis sancti Benedicti.

RESpondeo dicendo, quod Eugenius IV. *concessit quod omnia, & singula indulta, concessiones, exemptiones, indulgentia, ad quæcumque alia monasteria sancti Benedicti Vallisoleti, siue illius monachis quomodolibet concessa, ad omnia, & singula monasteria reformata in Hispania per dictum monasteriũ, ac alia, quæ in posterum reformabuntur, & de nouo construetur, eisq; aggregabuntur, vel subijcientur monasteria, & eorum membra illorumque Prælatos, & personas, ac visitantes integrè, & plenariè se extendant, ipsaque supradicta monasteria, Prælati, personæ, & visitantes illis omnibus, & singulis vti, frui, & gaudere possint, & debeant iuxta omnem eorum formam. Ac concessiones, exemptiones, indulta, & indulgentia sint, & censeantur, & habeantur perinde in omnibus, & per omnia, ac si pro ipsis omnibus, & singulis, aut quolibet eorum specificè, singulariter, ac indiuiduè concessa fuissent, & pro eis, aut pro quolibet ipsorum originaliter emanassent. Voluit tamen, quod in confluentiũ ad ipsos pro tempore personarum confessionibus audiendis, & absolutionibus impendendis, licentia, seu consensus ordinariorum locorum interueniat. Quodque præsentes literas ad illa ex monasterijs, Prioratibus ac locis præfatis se extendant, & de illis intelligantur, necnon extendi, & intelligi debeant: in quibus pro tempore fuerit numerus duodecim monachorũ ad minus, & quandiu vixerint in Obseruantia regulari.* Ita habetur in compendio a Mendicantium; vbi affirmat collector vidisse hoc priuilegium sub literis authenticis.

a Compend. Mendicantiũ tit. communic. priuil. §. 34.

Insuper Iulius II. *Vniuersis Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, & conuentibus monasteriorum aliisq; religiosarum personarum monasterijs congregationis Hispaniæ ordinis sancti Benedicti concessit, quod omnibus & singulis priuilegijs, immunitatibus, indulgentijs, prærogatiuis, gratijs, exemptionibus, libertatibus, & indultis congregationi Cassinensi, seu sanctæ Iustinæ, eorumq; monasterijs, Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, conuentibus, monachis, oblatis, & alijs religiosis personis per Sedem Apostolicam in genere concessis, quorum tenores, ac si de verbo ad verbum præsentibus insererentur, & exprimerentur, pro sufficienter expressis, & insertis habendo vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti, potiri, & gaudere liberè, & licitè possint, & valeant in omnibus & per omnia, perinde ac si omnia & singula priuilegia præfata huiusmodi congregationi sancti Benedicti Hispaniæ, illiusque monasterijs, Abbatibus, Prioribus, Præsidentibus, monachis, & alijs personis religiosis præfatis specialiter, & expressè concessa fuissent.* Ita refertur in dicto compendio Mendicantium b fuisse concessum, Et hoc ait Collector ibi vidisse sub sigillo authentico.

b Compend. Mendicantiũ vbi sup. §. 53.

Insuper Sixtus V. anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo, septimo Kalendas Decẽbris, Pontificatus sui anno tertio, *concessit congregationi sancti Benedicti regnorum Portugalliæ, ac omnibus & singulis illius monasterijs, Prioribus, & alijs regularibus, locis, tam præsentibus, quàm futuris, eorumque Generali, & alijs Abbatibus, Definitoribus, Visitatoribus, superioribus, monachis, religiosis, nouitijs, conuersis & cæteris personis, nunc & pro tempore existentibus, vt omnibus & singulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, prærogatiuis, antelationibus, fauoribus, præeminentijs, indultis, licentijs, statutibus, declarationibus, facultatibus, concessionibus, indulgentijs etiam plenarijs, & peccatorum remissionibus, ac relaxationibus, alijsq; vniuersis & singulis gratijs spiritualibus, & temporalibus S. Hieronymi, & sancti Bernardi, & alijs Cisterciensis ordinis, necnon Cassinensis, & Vallisoleti dicti ordinis sancti Benedicti congregationibus huiusmodi per vniuersum orbem constitutis, ac cuilibet eiusdem congregationis sancti Benedicti regni Portugalliæ monasterijs, seu illorum Ecclesijs, seu regularibus locis, eorum generalibus, ac alijs Abbatibus, diffinitoribus, visitatoribus, conuentibus, monachis, religiosis, nouitijs conuersis, ac familiaribus personis, ac illorum intuitu, & contemplatione per quoscunque prædecessores nostros, ac etiam nos, & successores nostros Romanos Pontifices ac Sedem prædictam, atque etiam Imperatores, Reges, & alios Principes, & quemcunque seu quoscumque alios sub quacunque forma, & verborum expressione, ac quauis tam Apostolica, quàm ordinaria, vel alia auctoritate, necnon tam in genere, quàm in specie, & particulariter, quàm per modum communicationis, & extensionis, & ampliationis, quàm simplicis & indiuiduæ & particularis, & specialis concessionis, hactenus, ac etiam iteratis vicibus confirmatis, & approbatis, ac in posterum pro tempore concedendis, confirmandis, & approbandis, etiam si talia forent, quæ specialem eorum requirant mentionem, ac quibus illa, & illa quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & potuerunt, &c. Non obstantibus constitutionibus, seu renocationibus, ac alijs præmissis, & nostra nõ de concedendis indulgentijs ad instar, & alijs Cancellariæ Apostolicæ regulis, alijsque Apostolicis, neque in vniuersalibus prouincialibus, & Synodalibus Concilijs, edictis, specialibus & generalibus constitutionibus, & ordinationibus.* Hoc magnum priuilegium vidi sub sigillo authentico in libro priuilegiorum cõgregationis sancti Benedicti regnorum Portugalliæ, impresso Romæ ex Typographia Titi, & Pauli de Dianis, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono, in pagina decima sexta eiusdem libri. Et refert Collector priuilegiorum Cisterciensis ordinis simile priuilegium concessum dictæ congregationi à Gregorio XIII. sub annulo Piscatoris, vigesima tertia die Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo, Pontificatus Domini Papæ anno nono. Ex quo priuilegio colligitur huic congregationi concessa esse priuilegia, concessa & con-

concedenda congregationi Sancti Bernardi ordinis Cistercienſis. Vnde cum congregationi ordinis Ciſtercienſis ſint conceſſa priuilegia omnium ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, prout patebit ex priuilegio Gregorij XIV. infra citando, clarum eſt, quod poteſt dicta congregatio, & eorum fratres, loca, monaſteria, nouitij conuerſi, familiares, & aliæ perſonæ frui priuilegijs conceſſis, & concedendis quibuſcunque ordinibus etiam mendicantibus.

ARTICVLVS VII.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo Ciſtercienſis.

RESpondeo dicendo, quod nouiſſime Gregorius XIV. Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, die vigeſima octaua Iunij anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, Pontificatus ſui anno primo, confirmans priuilegia huius ſacræ religionis, ait in hunc modum: *Et inſuper ob ſingularem reformationem, & obſeruantiam dictæ congregationis in eiſdem monaſterijs inſtitutam, & conſeruatam, eoſdem amplioribus fauoribus condecorare volentes, omnia & ſingula priuilegia, prærogatiuas, conceſſiones, antelationes, fauores, facultates, declarationes, abſolutiones, relaxationes, diſpenſationes, ſtationes, indulgentias etiam plenarias, ac peccatorum remiſſiones, conſeruatorias, immunitates, exemptiones, libertates, præeminentias, & indulta cuiuſuis generis exiſtentia, cæteraſque gratias ſpirituales, & temporales, tam eidem Ciſtercienſi, eiuſque Abbati, & Capitulo etiam generali, ac quibuſuis illorum monaſteriorum Abbatibus, etiam quatuor primis de firmitate Pontiniaco Claraualle, & Morimundo, quam etiam ſancti Benedicti, ac quibuſuis aliis ſimilium, vel diſſimilium ordinibus, & religionibus, ſub quibuſuis regulis, conſtitutionibus, aut ordinationibus degentibus, ſeu militantibus, & quibuſuis illorum reſpectiue congregationibus, militiis, eorumque profeſſoribus, atque vtriuſque ſexus eorum monaſteriis, domibus, Eccleſiis, necnon collegiis, vniuerſitatibus, confraternitatibus, piis, & charitatiuis locis, eorumque in quibuſuis feſtiuitatum, ac aliis diebus Eccleſias viſitantibus, ac earundem religionum Generalibus, Præſidentibus, & quibuſuis ſuperioribus, Prælatis, ac Capitulis etiam generalibus prouincialibus, ſeu intermediis, eorumque diffinitoriis, Abbatibus, Prioribus, Diffinitoribus, Conſiliarijs, & quibuſuis officialibus, Rectoribus, miniſtris, monachis, nouitijs, monialibus, fratribus, conuerſis, confratribus, procuratoribus, familiaribus, benefactoribus, ac eorum & earum vtriuſque ſexus, quibuſuis regularibus perſonis, tam in vrbe, quam in quibuſcunque mundi partibus conſiſtentia, ſeu conſiſtentibus, etiam illorum intuitu, aut alias quomodolibet conceſſa, quibus de iure, vſu, & conſuetudine, vel priuilegio, ſeu cõſtitutione Apoſtolica, vel Imperiali, Archiepiſcopali, Epiſcopali in genere, vel in ſpecie, ac tam coniunctim, quam diuiſim, etiam per ſolam ſignaturam, vel viuæ vocis oraculo, aut per viam communicationis, & extenſionis, aut proprio motu, aut alias quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, frui, potiri, & gaudere quomodolibet poſſunt, quorum tenores haberi volumus pro expreſſis, ac ſi de verbo ad verbum inſertis: etiam ſi talia eſſent, vel forent, quæ ſpecialem & indiuiduam requirerent mentionem, ſeu particularem inſertionem ad primo dictam congregationem regularis Obſeruantiæ S. Bernardi, ac ſingula illius tam virorum quam mulierum monaſteria, illorumque quoſcunque ſuperiores, Prælatos & vtriuſque ſexus quaſcunque regulares & ſingulares perſonas. Ita quod dicta congregatio S. Bernardi, atque vtriuſque ſexus eius monaſteria, Prioratus, grangias, domos, Eccleſias, collegia, pia, & charitatiua loca, ſanctorumque feſtiuitates, conuentus, & Capitula etiam generalia, particularia, vel intermedia, Generaliſque reformator, diffinitores, conſiliarij, viſitatores, Abbates, Abbatiſſæ, Priores, & quicunque alij ſuperiores, officiales, & miniſtri, monachi, moniales, nouitij, fratres conuerſi, donati, oblati, commiſſi, familiares, confratres, procuratores, ac negotiorum geſtores, benefactores, & aliæ ſingulares vtriuſque ſexus regulares perſonæ, ac eorum res, & bona ſub eorum cura, & ſecundum eiuſdem congregationis inſtituta*

nunc, & pro tẽpore viuẽtes & exiſtẽtes, præmiſſis omnib. & ſingulis æquipariformiter, reſpectiue, & abſq; vlla penitus differentia ſingula ſingulis cõcernentia, perinde ac ſi ea omnia illis, & eorũ ſingulis principaliter, & expreſſe, & nõ ad inſtar cõceſſa fuiſſent, ac ſi in eis talis ordo & congregatio ſancti Bernardi primo dicta, illiuſque Capitula, monaſteria, Eccleſiæ, dictique ſuperiores Prælati, ac vtriuſque ſexus dictæ perſonæ, res & bona expreſſa & prænominata fuiſſent, & eſſent, ac ſi pro & in fauorem eorundem à Sede Apoſtolica à principio emanaſſent, & fuiſſent immediate conceſſa, inquantum dictæ congregationi expediat, eiuſque guberno, conſtitutionibus, & diffinitionibus non aduerſentur, vti, frui, & gaudere, libere & licite poſſint, & valeant, autoritate & tenore prædictis concedimus, & indulgemus. Illaque omnia & ſingula eis & eorum cuilibet, ijſdemque auctoritate & tenore ſimiliter perpetuo extendimus, eiſque communicamus, &c. Non obſtantibus præmiſſis, & de non expediendis literis ſuper indulgentiis ad inſtar, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiam prædeceſſoris noſtri de viis, & Concilij generalis edita de duabus dietis, aliiſque Apoſtolicis, ac in prouincialibus & Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel ſpecialibus cõſtitutionibus, & ordinationibus, ac quorumuis ordinum congregationibus, monaſteriorum, & regularium locorum præfatorum, etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, conſuetudinibus, declarationibus, & inhibitionibus, priuilegiis quoque, & literis Apoſtolicis etiam Legatis, Nuntiis & Ordinariis ac ordinibus præfatis eorumque ſuperioribus & perſonis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, etiam in fundatione, vel dotatione obtentis, &c. Hoc priuilegium vidi ſub ſigillo authentico. Et poſui hanc notabilem priuilegiorum communicationem, quia aliam ſimilem non inueni, & ex ea colligã multa, quæ in articulis ſequentibus diſcutientur. Obiter autem ex ea eſt notandum, quod aliqui conſiderantes hanc non obſtantiam generalem etiam conſtitutionũ in Concilijs generalibus editarum, vt conſtat ibi, *Et Synodalibus Concilijs editis, generalibus, vel ſpecialibus*, dubitanter aſſeruerunt in dicta Bulla confirmari priuilegia religionis Ciſtercienſis, etiamſi ſint contra generale Concilium Tridentinum, ſed reuera non confirmantur. In hac enim Bulla duo determinat Summus Pontifex. Primum eſt, quod confirmat, & de nouo concedit omnia priuilegia directe, vel indirecte conceſſa, & communicata dictæ religioni. Et in ea confirmatione, & innouatione dicit expreſſe, quod ea confirmat & innouat quatenus ſunt in vſu, & decretis Concilij Tridentini non aduerſantur, prout patet ex tenore ipſius bullæ relatæ ſupra [a]. Secundum quod determinatum eſt, quod ipſi ordini concedit Summus Pontifex communicationem omnium priuilegiorum conceſſorum, & concedendorum omnibus ordinibus, & piis locis, & in nonobſtantijs, quas proponit, addit, quod hæc communicatio ipſis conceditur, non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus Apoſtolicis, etiam in generalibus Concilijs editis. Et certe nullum eſt decretum in Concilijs generalibus, neque in Concilio Tridentino editum, prohibens huiuſmodi communicationem. Et quod illa non obſtantia conſtitutionum in Concilijs generalibus editarum tantum referatur ad ſecundum, quod determinat ipſa Bulla, & non ad primum, patet: nam repugnantia in principe non eſt admittenda, prout dicitur in iure [b]. Et Baldus [c] ait, quod in principe debet eſſe cõſtans voluntas, & quod principi conuenit illud verbum, *ſemel loquutus eſt Deus*, ideoque debet eſſe immobilis, vt lapis angularis, & polus in cœlo. Et magna re vera eſſet contradictio in eadem Bulla cum in ea determinatum ſit, dummodo decretis ſacri Concilij Tridentini non aduerſetur, & infra concedatur etiam quocunque generali Concilio non obſtante. Vnde neceſſario debemus intelligere, quod primum conceditur, dummodo decretis Concilij non contradicat, ſecundum vero indulgetur non obſtante eodem Concilio.

a Sup. q. 8. ar. 2.

b Clemen. 1. de renun. c. vbi repugnantia. de reg. iuris.

c Bal consil. 327. vol. 1. n. 4.

Z ARTI-

ARTICVLVS VIII.

Quam communicationem priuilegiorum habeant Carthusienses.

RESpondeo dicendo, quod Gregorius XI. concessit *Carthusiensibus, vt omnia priuilegia domus Carthusiæ Gratianopolitanæ, & aliis domibus Carthusiensis ordinis concessa, ad omnes & singulas domus dicti ordinis, etiam in posterum ædificandas se extendant, cum canonice fundata, & ædificata extiterint.* Et quod *domus ipsa, ac personæ, quæ in ipsis pro tempore morabuntur, omnibus & singulis priuilegijs huiusmodi gaudeant, sicut gaudent domus Carthusiæ, & aliæ domus & personæ in eis degentes.* Et Pius II. *concessit præfatis Carthusiensibus, vt priuilegia, concessiones, indulgentiæ, libertates, exemptiones, immunitates, gratiæ, & indulta prædicto ordini, domibus, ac personis etiam motu proprio, & ex certa scientia quouis modo, respectu, singularitate, seu causa communiter, vel diuisim concessa, quotquot, & qualia sint, etiam si expressione indigerent indiuidua, siue aliàs speciali, eorumque omnium, & singulorum tenores & effectus, ac si de verbo ad verbum inserta forent, & specifice narrata, ad omnes & singulas eiusdem ordinis domus, etiam inposterum ædificandas, necnon ad singulas earundem domorum pro tempore personas pariformiter extendantur, tam in iudicio, quàm extra, &c.* Hæ duæ concessiones ponuntur à Collectore priuilegiorum Mendicantium, tanquam sub sigillo authentico ab eo originaliter extractæ.

ARTICVLVS IX.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo S. Hieronymi in Hispania.

a Collect. tit. extensio priuilegio.

RESpondeo dicendo, quod Collector a priuilegiorum ordinis Diui Hieronymi in Hispania ponit & colligit aliquas concessiones, quibus quod erat cõcessum aliquib. particularib. monasteriis, aliis per modũ extensionis fuit à summis Pontificib. cõmunicatum. Sed quia in cõfirmatione priuilegiorũ, quam ista sacra religio à Pio IV. & à Pio V. & à Sixto V. adepta est, dictæ concessiones, & aliæ multæ sunt ab his Summis Pontificibus dicto ordini condonatæ, & ideo licuit tãtum in præsentiarum concessiones horum Ecclesiæ patrum referre. Pius enim IV. Pontificatus sui anno sexto, quarto Kalendas Augusti, *Ad instantiam inuictissimi Regis Philippi Hispaniarum II. huius nominis, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, & prærogatiuas, indulta temporalia, fauores & gratias ordinis, & singulis, & cuilibet monasterio, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores, ac per se, & Sedem Apostolicam, eiusque Legatos, & Nuntios in genere, vel in specie concessa ad omnia & singula monasteria ordinis, tam virorum, quam mulierum, quibus in specie concessa non sunt, & in quibus alia causæ concessionis, & indultorum prædictorum aliàs quam vt præfertur suberant, ad id, vt ipsa monasteria illis pariformiter vti, frui, & gaudere possent, & deberent, perinde ac si eis specialiter concessa fuissent auctoritate Apostolica extendit, & ampliauit, illaque inter omnia tam virorum, quam mulierum monasteria ordinis in omnibus, & singulis communicauit.*

b Coll. vbi su. §.16.

Aduertit autem Collector b, quod literæ supradictæ extensionis non fuerunt expeditæ à Pio IIII. sed à Pio V.

Postea vero Sixtus V. sub annulo Piscatoris anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo nono, Pontificatus sui anno primo, die decima tertia Decẽbris, *Omnia & singula priuilegia, immunitates, libertates, prærogatiuas, indulta spiritualia & temporalia, fauores & gratias, etiam per modum communicationis & extensionis eidem ordini S. Hieronymi, ac singulis eius monasteriis, domibus, locis, & cõgregationibus; illorumque conuentibus, superioribus, prioribus fratribus, ministris, & etiam vtriusque sexus personis, eiusque capitulo, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos & per se, & per Sedem Apostolicam eiusque Legatos & Nuncios in genere, vel in specie sub quibuscunque tenoribus, & formis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, vel ad Imperatoris, Regum, Reginarum, Ducum, aut aliorum Principum instantiam, quomodolibet concessa, communicata, extensa, confirmata, & innouata, ac literas desuper confectas, cum omnibus & singulis in eis contentis clausulis & decretis (quatenus sint in vsu, & decretis Concil. Tridentini non aduersentur) Apostolica auctoritate approbauit, & confirmauit, illisque perpetua, & inuiolabilis firmitatis robur adiecit, ac de vno monasterio ad aliud extendit; ac omnes & singulos tam iuris, quàm facti defectus, si qui forsan interuenerint, in eisdem suppleuit, & nihilominus pro potiori cautela illa omnia eidem ordini sancti Hieronymi, ac singulis eius monasteriis, domibus, locis & congregationibus, ac illorum superioribus, fratribus, & etiam vtriusque sexus personis quibuscunque de vno eorum monasterio ad aliud extendit.*

Et insuper omnes & singulas gratias spirituales ítam coniunctim, quam diuisim, & alias quomodolibet, quibusuis aliis ordinibus, religionibus, congregationibus, ac tam virorum, quam mulierum monasteriis & domibus, cæterisque regularibus, vel pijs locis in quibuscunque mundi partibus constitutis, illorumque superioribus, officialibus, ministris, eorumque Capitulis, & etiam vtriusque sexus personis, quibuscunque, per quoscunque Romanos Pontifices, etiam prædecessores suos, & se, Sedemque prædictam quomodolibet concessas (in vsu tamen existentes, ac decretis Concilij prædicti non contrarias) quibus ordines, congregationes, monasteria, domus, cæteraque regularia vel pia loca, illorumque superiores, officiales, ministri, & personæ huiusmodi de iure, vsu, consuetudine, vel priuilegio concessione Apostolica vtuntur, fruuntur, potiuntur & gaudent, ad dictum ordinem sancti Hieronymi, ac singula eius tam virorum, quam mulierum monasteria, domus, loca & congregationes, illorumque superiores, officiales, ministros, ac alias etiam vtriusque sexus personas & Capitula nunc & pro tempore existentia, ita quod præmissis omnibus & singulis æque, ac pariformiter, & sine aliqua differentia, vti, frui, potiri & gaudere libere, & licite possint, perinde ac si illæ omnes dicto ordini sancti Hieronymi, illisque monasterijs, locis, & personis prædictis specialiter, & expresse, ac principaliter non autem ad instar concessæ fuissent, auctoritate & tenore prædictis extendit, illasque omnes & singulas sancti Hieronymi, illiusque monasterijs, locis, & etiam vtriusque sexus personis prædictis communicauit. Hæc Sixtus V. pro dicto ordine. Quæ communicatio quam magna sit, patet intuenti, & ex dicendis articulis sequentibus patebit.

ARTICVLVS X.

Quam communicationem priuilegiorum habeat ordo sanctissimæ Trinitatis.

RESpondeo dicendo, quòd Leo X. & Adrianus V. *concesserunt ordini sanctissimæ Trinitatis, & Redemptionis Captiuorum, ac illius monasterijs, ministris, superioribus, fratribus, atque aliis quibuscunque in eisdem monasteriis pro tempore degentibus personis prouinciæ Castellæ, Legionis, Granatæ, regnorum in Obseruantia regulari degentibus, vt omnibus & singulis priuilegijs, prærogatiuis, concessionibus, antelationibus, immunitatibus, exemptionibus, fauoribus & indultis, ac peccatorum remissionibus, & indulgentiis etiam Mare magnum nuncupatis, & aliis quibuscunque literis Apostolicis, & gratiis quibuscunque, etiam viuæ vocis oraculo quatuor ordinibus Mendicantiũ, & eorum singulis etiam quoad interdicti relaxationem, & Missarum in eorum festiuitatibus, commemorationibus, & solemnitatibus celebrationem, & alias quouis modo per quoscunque Romanos Põtifices, ad Sedem Apostolicam in genere, vel in specie, tunc & pro tempore concessis, & confirmatis, & innouatis, quorum omnium tenores haberi voluerunt præfati Leo & Adrianus pro expressis, & quibus domus, priores, & fratres ordinum Mendicantium huiusmodi de iure, vel consuetudine, & iuxta priuilegia & indulta prædicta vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, & potiri & gaudere possent, quomodolibet in futurum vti, potiri & gaudere in omnibus & per omnia perinde ac si singula priuilegia huiusmodi ordinis sanctissimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuorũ, ac illius monasterii ministris, superioribus fratrib. & personis præfatis specialiter concessa fuissent.*

Hæc

Hæc cōceſſio & ampliſſima cōmunicatio adducuntur pro authentica à Collectore a priuilegiorum Mendicantium.

a Collect. med. in compen. ii. cōmunicatio priu. §. 38. & 39.

Ex qua conceſſione colligitur, quod fratres & moniales ſanctiſſimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuorum, ac illorum monaſteria prouinciæ Caſtellæ, Legionis, & Granatæ regnorum, gaudent omnibus conceſſionibus, & indultis, quibus fruuntur fratres Mendicantes, & eorum monaſteria, & quibus in futurum quomodolibet, vti, potiri & gaudere poſſent.

ARTICVLVS XI.

Quam communicationem priuilegiorum habent fratres Crucigerorum, ac religio clericorum Miniſtrantium infirmis.

RESpondeo dicendo, quòd congregationi fratrum Crucigerorum, ac religioni clericorum Miniſtrantium infirmis à Gregorio XIIII. anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo, *fuerunt communicata omnia priuilegia, exemptiones, immunitates, indulgentiæ, facultates, libertates, indulta, conceſſiones, & gratiæ quorumuis, etiam Ciſtercienſiū, Cluniacenſiū, ac S. Benedicti monachis, clericis regularibus, & presbyteris collegialibus Societatis Ieſu, & Canonicis congregationis Lateranenſis, ac quibuſcunque aliis clericis regularibus, & aliorum tam Mendicantium, quam non Mendicantium ordinum, & congregationum fratribus, & perſonis, tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus, in ſpecie, vel in genere etiam communicatiue per quoſcunque Romanos Pontifices quomodolibet conceſſis, quæ tantum ſunt in vſu, neque ſub vllis reuocationibus comprehenſa, nec decretis dicti Concilij contraria, ac illorum omnium participes eſſe poſſint & debeant, pariformiter & æque principaliter abſque vlla prorſus differentia, perinde ac ſi congregationi, Eccleſiis, & domibus ipſorū nominatim & ſpecialiter, ac generaliter conceſſa fuiſſet.* Ita latiſſime habetur in conſtitutionibus Gregorij XIV. quæ incipit, Illius qui pro gregis. Ita refert Hieronymus b Aforbo, in additionibus ad compendium Mendicantium.

b Aforbus ii. communicatio priui. p. 200.

ARTICVLVS XII.

Vtrum religioſi ſanctæ Mariæ à Mercede gaudeant priuilegiis Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicę milleſimo quingēteſimo ſexto, die quinto Kalendas Auguſti, Pontificatus ſui anno quarto, *Singulorum priuilegiorum, gratiarum, & indultorum ſpiritualium, & temporaliū, tam Beatæ Mariæ de Mercede, quam etiam Mendicantibus ordinibus illorumque perſonis & locis per Sedem Apoſtolicam conceſſa concedit.* Prout ego vidi in Bulla authentica eiuſdem ordinis ab eodem Pontifice Maximo expedita. Circa iſtam conceſſionem aduertendum eſt, quod in ea non conceduntur priuilegia concedenda, poſt eius datam ipſis ordinibus Mendicantibus, ſed tantum conceſſa vſque ad datam dictæ conceſſionis. Vnde non gaudēt prædicti fratres conceſſione eiuſdem Leonis X. conceſſa fratribus Prædicatoribus, qua ipſis indulgetur, vt poſſint frui indultis, non ſolum conceſſis ordinib. Mendicantibus, ſed etiam in poſterum concedendis. Conceſſio enim facta fratribus Prædicatoribus fuit facta anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo octauo, Pontificatus eiuſdem Leonis X. anno ſexto. At conceſſio facta dictis fratribus S. Mariæ de Mercede fuit facta antea, anno Domini milleſimo quingēteſimo decimo ſexto, Pontificatus eiuſdem domini Papæ anno quarto. Verum eſt tamen, quod per cōceſſionem Sixti V. eidem ordini datam apud S. Petrū ſub annulo Piſcatoris, die vigeſima ſexta Aprilis, anno Domini milleſimo quingēteſimo octuageſimo nono, Pontificatus eiuſdem Domini Papæ anno quarto, videatur dicendum quod gaudeant indultis ordinibus Mendicantibus concedendis. Sixtus enim V. vt ego vidi in Bulla quadam authentica, in confirmatione priuilegiorum ipſius ordinis, addit quod, *Necnon omnia & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, libertates, prærogatiuas, antelationes, fauores, præeminentias, indulta, licentias, ſtationes, declarationes, facultates, conceſſiones, indulgentias etiam plenarias, ac peccatorum remiſſiones, & relaxationes, aliaſque gratias ſpirituales & temporales ordini præfato, ac ſingulis illius monaſteriis, prioratibus, & aliis regularib. locis, eorumque generali, prioribus, diffinitoribus, viſitatoribus, ſuperioribus, fratribus, ac aliis religioſis per quoſcunque prædeceſſores ſuos Romanos Pontifices, ac Sedem Apoſtolicam, tam in genere quam in ſpecie, quam per modum communicationis, extenſionis, & ampliationis, ac alias quomodolibet conceſſas, ac confirmatas & approbatas, etiamſi talia forent, quæ ſpecialem requirerent mentionem, quatenus ſint in vſu & ad formam dictæ Synodi Tridentinæ, & quoad priuilegia, modo nulli præiudicium inferant, approbauit, & confirmauit, ac etiam de nouo conceſſit.*

Per quæ vltima verba ipſe Pontifex clare innuit ita innouare priuilegia dictorum fratrum, & dicti ordinis, vt ea omnia de nouo concedat, ac ſi in præſentibus literis infererentur, & ſic colligitur, conceſſionē Leonis X. factam ipſis fratribus, anno Domini milleſimo quingenteſimo decimo ſexto, Pontificatus ſui anno quarto, qua ipſi ordini conceſſit priuilegia & indulta facta Mendicantibus, fuiſſe factam de nouo à Sixto V. anno & die ſuperius citatis, & per conſequens dictam religionem frui priuilegijs conceſſi., & concedendis ordinibus Mendicantibus, & qui gaudent priuilegijs conceſſis, & concedendis ordinibus Mendicantibus & nō Mendicantibus, iuxta Bullam Clementis VII. factam Minoribus, de qua c ſupra fecimus mentionem.

c Supr. ar. 1. huius q.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum moniales fruantur priuilegiis regularium.

RESpondeo dicendo, quod quoad moniales ſanctæ Claræ, & S. Dominici Sixtus IV. (prout continetur in libro d Monumenta ordinum) ſtatuit, *Quod monaſteria & loca dictarum monialium ſanctæ Claræ, & ſancti Dominici, eorumque Abbatiſſæ, & Priorißæ, Procuratores, Syndici, oblati, & vtriuſque ſexus tertij ordinis de pœnitentia nuncupatæ perſonæ prædictæ, eiſdem priuilegiis & immunitatibus, indultis ſpiritualibus & temporalibus fratrum Prædicatorum, & Minorum ordinibus, & illorum profeſſoribus, domibus & locis, ac procuratoribus, & Syndicis, & oblatis, & conuerſis, ſeu aliis quomodolibet per prædeceſſores ſuos, aut per ipſummet Sixtum hactenus cōceßis, & in poſterum concedendis, quanis auctoritate, (quatenus earum ſexui & ſtatui non contradicant) libere, & licite vti poßint, & debeant in omnibus & per omnia prorſus, & ſine vlla differentia, ac ſi eiſdem monaſteriis, locis, & perſonis prædictis nominatim cōceſſa forent, & concederentur expreſſe.*

d In 1. imp fo. 66. & in 2. fo. 148. cōceſſ. 362.

Circa quam conceſſionem eſt notandum, quod in ea ſolum indulgentur priuilegia concedenda Minoribus & Prædicatoribus, ipſis monialibus per Sixtū IIII. nō autem concedenda per ſucceſſores ipſius Sixti IV. Ideo ad ampliorem communicationem recurrēdum eſt. Et inuenio primo Bonifacium VIII. prout habetur in dicto libro a Monumenta ordinum, *ſtatuiſſe, quod quæcunque moniales commiſſæ fuerint gubernationi fratrum Minorum virtute alicuius indulti Apoſtolici, moniales ſic commiſſæ gaudeant priuilegijs conceſſis & cōcedendis prædictis fratribus. Et certum eſt moniales ſanctæ Claræ virtute indulti Apoſtolici commiſſas fuiſſe gubernationi fratrum Minorum.* Et inuenio etiam Clementem VII. prout ſupra b retulimus, *omnia priuilegia conceſſa & concedenda quibuſcunque ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, ſicut indulſit fratribus Minoribus regularis Obſeruantiæ, ita etiam indulſiſſe ſororibus ſanctæ Claræ.* Et quoad moniales ordinis Prædicatorum inuenio Leonem X. ipſis concedere omnia priuilegia conceſſa, & concedenda ordini Minorū, Eremitarum ſancti Auguſtini, Carmelitarum, Seruorum, B. Mariæ ac Minimorum fratrum ordinibus, de qua conceſſione ſupra c fecimus etiam mentionem eius tenorem referendo.

a in 1. imp. fo. 32. & in 2. fo. 33. conce. 35

b Sup. ar. 1.

c Sup. ar. 1.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum moniales Tertiariæ gaudeant priuilegiis ordinis Minorum.

d In 1. imp. fo. 44 & in 2. fo 9. conc. 146 & in Supp. fo. 100. conc. 375.

RESpondeo dicendo (prout continetur in lib. *d* Monumenta ordinum, & in Supplemento) quod Innocentius VIII. *extendit seu communicauit gratias & indulta concessa fratribus & sororibus Tertii ordinis in communi viuentibus, etiam illis, qui viuunt in particulari.* Quæ concessio vnum præsupponit, & aliud determinat: præsupponit namque multa esse concessa fratribus & sororibus Tertij ordinis. De quo iam in superioribus *e* fecimus mentionem recitando Bullam auream Sixti IV. in qua vtriusque sexus Tertij ordinis personis concedit Summus Pontifex quidquid concessum est Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum & Seruorum B. Mariæ fratrum ordinibus, ab Apostolica Sede, prout in ea Bulla in superioribus relata latius continetur. Quod autem decernit, & statuit est, has gratias, & facultates etiam illis, qui viuunt in particulari, esse concessas. Et Collector priuilegiorum Mendicantium probat ex litera Bullæ aureæ Sixti IV. quod priuilegia Tertiarijs sororibus concessa, ibi, ad Tertiarias viuentes in particulari extenduntur, sicut ea extendit postea Innocentius VIII. Sed addit dicens: Quoad Tertiarios vtriusque sexus (quidquid sit de temporibus retroactis) in præsenti sunt in triplici differētia, prout Leo X. in Concilio Lateranensi distinxit, & habetur in Supplemento ordinis *f*. Primi sunt viuentes collegialiter, & isti gaudent priuilegijs, sicut fratres Mendicantes absque aliqua differentia, in quantum eorum capacitas permittit. In secundo gradu sunt mulieres continentiam coniugalem, aut vidualem promittentes, & habitum Tertiariorum gestantes: & hæ pariformiter gaudent, vt primi, nisi in his, quibus expresse diceret Papa, quod solum concedit pro viuentibus in congregatione saltem post Innocētium VIII. Nam de concessis vsque ad sua tempora cum tali expressione, vel restrictione ipse Innocentius omnes parificauit. Vltimi sunt coniugati, aut qualitercunq; aliter à præfatis duobus speciebus se habentes. Et isti de omnibus indulgentijs Mendicantium habent illa, quæ per Concilium Lateranense non fuerunt sibi sublata, ex quo habent omnia spiritualia, scilicet indulgētias. Concilium Lateranense (prout refertur in Supplemento *g* ordinis) *statuit, quod fratres & sorores Tertii ordinis in propriis domibus habitantes valeant sepulturam eligere, vbi voluerint. Et quod die Paschatis tantum Eucharistiam, necnon extremā vnctionem, cæteraque Ecclesiastica sacramenta (pænitētia sacramento duntaxat excepto) à sacerdote proprio parochiali recipere debeant, & voluit, quod ad onera, quæ laicis incumbunt, perferēda teneantur, ac quod in foro sæculari coram Iudicibus sæcularibus conueniri possint; & insuper decreuit, quod prædicti Tertiarii in propriis domibus habitantes nullatenus admittantur tempore interdicti ad audienda diuina in Ecclesiis ordinum, quorum sunt Tertiarii, si causam dederint interdicto, vel causam ipsam nutriant, seu foueant, aut dantibus auxilium, consilium vel fauorem quomodolibet præstiterint.* Quibus ex mēte Collectoris addo aliam differentiam earum Tertiariarum, scilicet, quę cum claustralibus habitant. Hæ enim secundum determinationem Leonis X. de qua in dicto Supplemēto *h*, gaudent priuilegijs, quibus gaudent fratres ordinis Tertij. Ex quibus infert dictus Collector, quod etiā Tertiarij coniugati in particulari viuentes gaudent priuilegio canonis, *si quis suadente*, quia habet modum viuendi approbatum à Sede Apostolica. Et ait quod sic tenent Doctores, & esse notandum; quia sæpe nō aduertitur circa hoc. Aduertēdum tamen, quod multa sunt concessa Tertiarijs sub obedientia fratrum Minorum viuentibus, prout patet ex literis Apostolicis, super hoc latis, quibus dubito nunc gaudere, postquam ab obedientia obseruantiæ sunt separati. Cuiusmodi sunt moniales Tertij ordinis, quæ post Pium V. se ordinarijs subdiderunt, ab obedientia Prælatorum ordinis Minorum se abstrahendo, & ita videant ipsæ, vtrum post Pium V. aliquod habeāt Apostolicum indultum, virtute cuius non obstāte dicto recessu gaudeant dictis priuilegijs. Ego enim ipsum non potui inuenire.

e Sup. art. 1.

f Sup. fo. 26. 86. 86. & 87.

g In sup. fo. 26. conc. 86.

h Sup. fo. 26.

ARTICVLVS XV.

Vtrum moniales Conceptionis gaudeant priuilegiis Mendicantium.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. motu proprio & ex certa scientia, *Concessit monialibus sanctæ & immaculatæ Conceptionis gloriosæ Virginis Mariæ sub obedietia fratrum Minorum degentibus, vt omnibus & singulis priuilegiis, concessionibus, prærogatiuis, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, fauoribus, gratiis, & indultis spiritualibus & temporalibus per ipsum Leonem, & Sedem Apostolicam fratribus dicti ordinis & monialibus sanctæ Claræ, & sororibus Tertii ordinis sancti Francisci quomodolibet concessis, & concedendis, & quibus fratres & moniales & sorores huiusmodi de iure, vel priuilegio, aut consuetudine patriæ vtuntur, potiuntur, & gaudent, seu vti, potiri, & gaudere quomodolibet poterunt, in futurum (quæ omnia pro expressis, & indiuiduè enarratis haberi voluit) prædictæ moniales in supradicta obedientia permanentes vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti potiri, & gaudere possint in omnibus & per omnia, perinde ac si ipsis concessa fuissent: sicque per quoscunque Iudices ordinarios, seu delegatos in foro contentioso, ac per quoscunque cōfessores suos in foro conscientiæ dum & quoties opus fuerit interpretari, iudicari, & definiri debere.* Hanc concessionem, vt authenticam refert Collector *i* in compendio Mendicantium.

i Collec. in d. comp. ti. communica. priu. §. 18.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum fratres & Hospitantes religiosos gaudeant eorum priuilegijs.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. & Adrian. VI. *concesserant omnibus & singulis Christi fidelibus verè pænitentibus & confessis, qui ordinis sanctissimæ Trinitatis & Redemptionis Captiuorum, tam virorū, quàm mulierum existentibus in regno Castellæ, ac Legionis & Granatæ Ecclesias illis anni diebus, quib. peccatorū remissiones & indulgentias per eosdem fratres consequebantur, visitauerint, ac qui deuotionis feruore ducti in habitu ordinis sanctissimæ Trinitatis & Redēptionis Captiuorū huiusmodi decederent, aut eorum corpora, seu cadauera dum ab hoc sæculo migrauerint, in Ecclesiis monasteriorū sanctissimæ Trinitatis & Redēptionis Captiuorum huiusmodi sepeliri ordinauerint, seu de propriis eorū bonis pro redemptione Captiuorum aliquam pecuniæ quantitatē per Ministrū prouincialem dicti ordinis pro tēpore existentē designandam erogauerint, aut etiā qui scapularium eiusdem ordinis sanctissimæ Trinitatis, & redemptione Captiuorū de manu alicuius Prælati etiā absq; alicuius voti emissione detulerūt, necnon vtriusq; sexus eiusdem ordinis sanctissimæ Trinitatis & redemptionis Captiuorū germanis nuncupatis, vt omnes & singulas indulgentias, & peccatorum remissiones fratribus ordinis sanctissimæ Trinitatis huiusmodi concessas cōsequantur, ac suffragiorum ipsius monasterii pro tempore factorum participes fiant. Necnon priuilegiis, indultis, prærogatiuis, exemptionibus, concessionibus, antelationib. & gratiis, monasteriis & ordini sanctissimæ Trinitatis huiusmodi in genere, vel in specie concessis, & quibus fratres ordinis prædicti vtuntur, potiuntur, & gaudent, seu vti, potiri & gaudere perinde possint, ac si illa eisdem fidelibus fratribus seu germanis nuncupatis specialiter, & expresse concessa fuissent.* Ita habetur in compendio *a* Mendicantium. Circa quā magnam concessionem est notandū ibi, *necnon priuilegiis indultis, prærogatiuis, exemptionibus*, quod hæc clausula magnum quoddam continet priuilegium, concedens personis in eo numeratis omnia priuilegia & indulta fratrib. huius ordinis cōcessa, quibus ipsi potiuntur, vtuntur, & gaudēt. Ex quo indulto quoad supradictas personas perturbationē in Episcoporum iurisdictione excitare possunt dictæ personæ, & ipsi exempti occasionem laxioris vitæ ex dicto priuilegio sumere possunt contra mentem Concilij *b* Tridentini. Vnde licet ipsum Conciliū loquatur in oblatis, & quomodocunque addictis, aut sub nomine seruientium militiis, aut quocunque alio titulo

a Ti. communi. priu. §. 36.

b Sess. 24. de refor. c. 11.

lo assumptis, in monasteriis, vt scilicet, nihil ex his priuilegijs detractum esse ordinarijs intelligitur, quo minus hi, quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis ordinariis tanquam Apostolicæ Sedis delegatis plene in omnibus sint subiecti, &c. Non obstantibus quibuscunque priuilegijs, etiam religionis S. Ioannis Hierosolymitani, ipsum tamen Concilium ad personas enumeratas in concessione Leonis X. & Adriani VI. extendendum iudico, vt scilicet ipsæ minime possint frui priuilegijs concessis, in allegata clausula, ibi, *Necnon priuilegiis, indultis, prærogatiuis*, &c. cũ ratio ipsius decreti ad has personas etiam extendatur. Et sicut priuilegium non priuans legem communem, sed priuatam, putà consuetudinem, vel statutum, & reducens legem priuatam ad ius commune, debet late interpretari, prout colligitur ex iure *e*, vbi id tradit Ioannes Andræas, & notat Syluester: ita hoc decretũ Concilij cum reducat priuilegia ibi reuocata ad ius commune, debet late interpretari, vt scilicet, non solum habeat locũ in personis in eo contentis, sed etiam in personis, de quibus in dicto priuilegio Leonis X. & Adriani VI. cum his militet ratio Concilij, quæ est perturbatio iurisdictionis Episcopalis. Ex quibus infertur, quod personæ in dicto priuilegio contentæ solum gaudebunt priuilegijs, per quorum vsum iurisdictio Episcopalis non perturbatur. Et sic lucrabuntur omnes indulgentias, & peccatorum remissiones fratribus concessas, & ipsorum suffragiorum erunt participes. At non erunt exempti in alijs à iurisdictione ordinariorum quoad eorum delicta punienda, & quoad alia, quæ ordinarij virtute sibi traditæ iurisdictionis efficere possunt, ne priuilegia ipsis occasionem laxioris vitæ præbeant.

e cap. olim de verb. signi. vbi Andræas Syl. ver. pri. nu. 3.

Aduertendum insuper circa illa verba ibi, *Et etiam qui scapularium eiusdem ordinis sanctissimæ Trinitatis & redemptionis Captiuorum de manu alicuius Prælati.* Quod ad hoc, vt hi fruantur gratiis, quibus possunt vti iuxta supradicta, est necessarium, quod recipiant scapularium de manu alicuius Prælati. Et Prælatus non est vicarius, aut præsidens conuentus. Vnde recipientes scapularium ab his minime indulgentias supradictas consequentur.

Ex his sequitur, quod cum Sixtus V. sub annulo Piscatoris die vigesima nona Augusti, anno Domini millesimo quingẽtesimo octuagesimo septimo, tertio sui Pontificatus anno, Bullam motu proprio ediderit, cuius auctoritate institui possent confratriæ Chordæ B. Patris nostri Francisci annexa archiconfratriæ in conuentu D. Patris nostri Francisci Assisij collocata, licet ipse Summus Pontifex ex Franciscana familia fuerit assumptus, & deuotione maxima erga suam religionem eam institui decreuerit, non concessit confratribus ipsius archiconfratriæ, & aliarũ confratriarum in vniuersis conuentib. ordinis conuentualitatis & Obseruantiæ, & Capucinorum situatis priuilegia, quæ iurisdictionem Episcopalem perturbarent: sed tantum indulgentias, & peccatorum remissiones. Et idipsum confratriæ Corrigiatorũ sancti Augustini cõcessum est, vt patet ex suæ institutionis bullis. Conformauit se in hoc decreto Concilij Tridentini supra citato.

Vnde Leo X. declarauit & concessit, *Quod personæ trium ordinum D. Augustini* d, *scilicet fratres, moniales, & Mantellatæ omnibus & singulis priuilegiis, gratiis, indultis, quæ in Marimagno, seu in aliis concessionibus, tam per ipsum, quam per alios Romanos Pontifices prædecessores suos ordini antedicto concessis continentur, plene & largiter perfrui possint, & debeant, sed voluit quod quarti gradus vtriusque sexus personæ indulgentiis tantummodo gaudeant.*

d Habet in suppl. fo. 122. con. 556.

Noluit enim Sũmus Pontifex quod iurisdictio Episcoporũ perturbaretur, & incentiuũ laxioris vitæ per priuilegia præberetur, prout postea Conc. Trid. determinauit. Et aduertit Collector *e* priuilegiorum Mendicantium, quod istæ personæ quarti gradus videtur quod sunt, quæ in aliquibus literis Apostolicis vocantur Corrigiatæ, id est, quæ solum deferunt corrigiam sancti Augustini. Et hæ personæ (ait) quod solum gaudent indulgentijs post isti prouisionẽ: nam antea gaudebant alij s indultis, sicut fratres, & admittebantur tẽpore interdicti ad diuina. Ego autẽ amplius existimo, quod Mantellatæ (prout in Concilio Lateranẽsi *f* ordinauit Leo X.) Pinzocheræ quorumlibet ordinum in proprijs domibus habitantes eligere valeant sepulturam vbi voluerint. Et quod die Paschatis tantum Eucharistiam, necnon extremam vnctionem, cæteraque Ecclesiastica sacramenta (pœnitentiæ sacramento dũtaxat excepto) à proprio sacerdote recipere, & ad onera, quæ laicis incumbunt, perferenda teneantur. Ac decreuit quod in foro sæculari coram Iudicibus sæcularibus conueniri possint. Et licet addat Collector *g* priuilegiorum Mendicantium, quod præfata constitutio non intelligitur de vouentibus castitatem virginalem, vel vidualem: nam Leo X. prout habetur in supplemento *h* ordinis, præfatam constitutionem per eum in Concilio factam, *motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine declarauit decernens, quod minime intelligi debeat de facientibus votum castitatis, ita vt mulieres virginalem vitam, aut cælibem solemniter vouentes, etiam in consanguineorum, vel affinium suorum, vel propriis domibus, aut seorsum habitantes priuilegiis, & immunitatibus prædictis in omnibus, & per omnia frui, & gaudere debeant*; Mihi tamen hoc modo post Concilium videtur dubium, cum ex concessione dictorum priuilegiorum omnibus his personis turbatio iurisdictionis Episcopalis succedat, cõtra decretum sacri Concilij Tridentini. Non obstante tamẽ hoc, non possum asserere supradictas personas à Cõcil. Trid. ab his priuilegiis priuari: cũ ipsummet Cõcilium dicat gaudere prædictis gratiis, eos, qui legitime & secundum regulam eorũdem ordinum professionem fecerunt. Et hæ Mantellatæ (vt supponitur) solemniter virginalem, aut cælibem vitam profitentur, iuxta regulam suo modo viuendi ipsis à Sede Apostolica concessam. Leo enim X. statuit, prout habetur in eodem Supplemento *a*, *Quod Tertiarii collegialiter viuentes, seu cum claustralibus habitantes, aut mulieres virginalem, aut castã vidualem vitam ducentes expresso voto, & sub habitu Tertiariorum gaudere debent priuilegiis, quibus fratres ordinis, cuius Tertiæ regulæ habitum gestant, potiuntur, & gaudent.* Ecce vides quomodo auctoritate Apostolica hæ mulieres voto expresso virginitatis, aut castitatis vidualis se astringunt, & sic professionem emittunt,

e Collect. tit. commu. priui. §. 28.

f Habet. in suppl. fo. 26. conc. 86.

g Collec. ti. mulieres. §. 6.

h Sup. fo. 28. conce. 91.

a Sup. fo. 26. conce. 87.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Mendicantes, & qui eorum gaudent priuilegiis, possint frui priuilegiis religioni Societatis Iesu concessis.

Respondeo dicendo, quod Clemẽs VII. Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris die trigesima Maij, anno Domini millesimo quingentesimo vigesimo quinto, Pontificatus sui anno secundo, concessit ordini fratrum Minorum regularis Obseruãtiæ, vt possit frui indultis concessis & concedendis ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus. Ratione cuius maximi priuilegii tenui in explicatione *b* Cruciatæ, & in nostra summa confessorum ordines Mendicantes, & qui communicant in priuilegiis suis concessis & concedendis, posse vti omnibus facultatibus concessis Societati Iesu. Sed contra hanc sententiam viri docti tenuerunt dicentes, Clementem VII. solum fuisse locutũ de priuilegiis concedendis ordinibus suo tempore à Sede Apostolica approbatis, & religionẽ Societatis, vt patet, multo post fuisse à Sede Apostolica approbatam. Non aduertentes, quod post Clementem VII. Paulus IV. & Pius IV. & Pius V. & Gregorius XIII. & Sixtus V. priuilegia Mendicantium approbãtes ea omnia de nouo cõcesserunt, ac si tenor ipsorum priuilegiorum in eorum literis Apostolicis apponeretur, & sic priuilegium Clementis VII. tempore & ætate horum Summorum Pontificum fuisse concessum, quo tempore, & ætate religio Societatis non solum

b In expl. pag. 191. & in sũma. 1. tom

erat ab Ecclesia approbata, sed etiam per orbem dispersa.

Nec his obstat, quod innouatio priuilegiorum aliquid concedit de nouo vltra id, quod in priuilegiis innouatis continebatur. quod est contra ea, quæ supra c resoluimus, siquidem concessio, & extensio Clementis VII. non extendebatur ad priuilegia concessa Societati, & modo innouata, extenditur ad ea. Nam huic obiectioni respondeo, quod ratione innouationis præcise non extenditur ad dicta priuilegia. Quod probatur: nam si ipsum priuilegium fuisset innouatum ab aliquo Summo Pontifice successore Clementis VII. ante institutionem & approbationem Societatis Iesu, minime extensio supradicta ad priuilegia Societatis dimanaret. Extenditur igitur tale indultum Clemētis VII. ad ea priuilegia, ratione temporis in quo facta est innouatio, & noua concessio, quo tempore iam dicta religio Societatis approbata est à Sede Apostolica. Ex quibus infero intellectum ad iura d decernentia innouationem priuilegiorum nihil addere priuilegiis innouatis. quod scilicet, hoc intelligatur directe & immediate nihil addere; indirecte tamen & mediate aliquid posse addere, quādo, scil. dicta innouatio facta est tempore, quo aliqua inueniūtur de nouo facta, ratione quorum necessario per necessariam sequelam aliqua suboritur de nouo concessio, prout in exēplo proposito satis patet.

c Supr. q. 8.

d c. ex parte. de priuil.

Et vt omnis ambiguitas amputetur, & nulla ratio dubitandi relinquatur, in confirmationē nostræ sententiæ adduco communicationem priuilegiorum factam à Gregorio XIV. ordini Cisterciensi, de qua supra fecimus e mentionem. Qua definit Summus Pontifex dictum ordinem frui etiā priuilegijs Societatis, cum ipsi concedat communicationem priuilegiorum omnium ordinum. Adduco etiam confirmationem & communicationem priuilegiorum factam ab eodem Gregorio XIV. congregationi fratrum Crucigerorum, de qua supra f etiam fecimus mētionem, eius tenorem referendo. In qua specialiter eis concedit, vt possint frui priuilegijs, & indultis factis religioni presbyterorum collegialium Societatis Iesu. Ex quibus duabus concessionibus sic colligo argumentum in confirmationem nostræ opinionis: Mendicantes gaudent priuilegijs concessis & concedendis alijs religionibus, etiam non Mendicātibus à Clemente VII. sed religioni Cisterciensi, & cōgregationi fratrum Crucigerorum fundatis ante Clementem VII. sunt de nouo concessa priuilegia Societatis; ergo eademmet priuilegia sunt concessa Mendicantibus, ita vt ipsis vti possint.

e Sup. ar. 7.

f Supr. hac q. ar. 11.

At circa hunc articulum duo suboriūtur dubia. Primum est, vtrum priuilegia concessa à Sede Apostolica religiosis Societatis, ita vt alijs aliorum ordinum minime communicentur, de quibus Collector priuilegiorum Societatis, communicētur modo per nouas concessiones posteriores Summorum Pontificum: in quibus conceditur ipsis religiosis, vt possint gaudere priuilegijs dictæ Societatis. Hoc dubium aliquibus & mihi etiam difficile apparet. Et certe vellem, vt mens Sedis Apostolicę circa hoc expresse postularetur. Modo tamen mentem ipsius ex priuilegiis datis indagando dico, quod Gregorius XIV. in duabus concessionibus superius adductis absolute, & sine aliqua limitatione concedit, quod Cistercienses & Crucigeri fruātur omnibus priuilegiis concessis alijs ordinibus etiā Societatis Iesu. Et à concessione generali non est recedendū, nisi vbi constat de voluntate concedentis præcipue, cum hoc sit beneficium Principis, & per consequens late interpretandum. Vnde etiāsi à Sede Apostolica sit aliquod priuilegium cōcessum Societati, ita vt aliis religiosis aliorum ordinum minime communicetur, cum successores Summi Pontifices, ea priuilegia sine aliqua limitatione aliquibus ordinibus cōmunicauerint, cum quibus communicant Mendicantes, clarum est ipsos Mendicantes priuilegiis Societatis Iesu, modo sine aliqua limitatione vti posse.

Secundum dubium est. Attento, quod religiosi Societatis non possunt vti gratiis & facultatibus directe; aut indirecte per viam communicationis ipsis cōcessis, nisi à Præposito generali, vel ab aliis per ipsum illis communicentur, prout concessit illis Gregorius XIII. cuius indulti tenorem supra retulimus, dubium inquam est, an religiosi aliarum religionū possint vti illis priuilegijs directe, aut indirecte sibi per communicationem concessis, sine eo, quod ipsis à suis Præpositis generalibus, aut ab aliis nomine ipsorum cōmunicentur. Ad quod respondeo, quod sic. Nam Gregorius XIV. Crucigeris, aut religioni clericorum Ministrantium infirmis, communicationem priuilegiorum Societatis concessit, sine eo, quod illarum religionum professores ea à suis Generalibus mendicarent, præterea dicta priuilegia fuerunt ipsis communicata absolute, & nobis etiam absolute, ac si fuissent nostra, cōceduntur. Et nobis per cōmunicationem nō cōceduntur restrictiones & limitationes, quæ aliis ordinibus propter eorum particulare regimen à Sede Apostolica fuerunt impetrata. Cuiusmodi est restrictus vsus priuilegiorum in Societate, quod scilicet non possit sortiri effectum, nisi prout à Generalibus fuerit dispensatus, à quo pendet tota ipsius Societatis gubernatio, etiam quoad particularia, quæ ab aliarum religionum Præpositis generalibus minime exequuntur.

Ex quibus infertur, quod Bulla Pauli IV. confirmata per Gregorium XIII. qua prohibetur in ordine fratrum Minorum regularis Obseruantiæ recipi sub grauibus pœnis, eos, qui ex genere maculato descendunt, de qua supra in quæstione de Abbatibus quoad genus late egimus, non communicatur aliis religionibus, vbi similis non fuit vnquam petita, nec obtenta. Quod est verissimum, præsertim quando dicta Bulla, & aliæ similes sub grauibus pœnis in religionibus particularibus executioni mandari præcipitur. Si enim ipsæ per communicationem aliis religionibus communicantibus in indultis competerent: sequeretur, quod sicut ipsis communicantur in bullis decreta, ita etiam communicarentur pœnæ, in quas incurrunt ipsorum decretorum transgressores. Hoc autem non est dicendum. In illis enim pœnis & censuris nullo pacto fit ipsis religiosis communicatio, cum secundum regulam iuris odia restringi, & fauores cōueniat ampliari. Præterea infinita inde absurda sequerentur, prout facillime in casibus particularibus posset demonstrari. In illis igitur, quæ in fauorem religiosorum sunt lata, quātis in pœnam laicorum ex altera parte redundent, fit inter religiosos communicatio, cum cōmunicatio in fauorem ipsorum sit data, & non in odium. Et hoc est bene notandum. Vidi enim ego in facti contingentia apud Nuntium Apostolicum in oppido Matritij litigari, an constitutio supradicta Pauli III pro Minoribus regularis Obseruantiæ lata, communicari deberet alteri religioni distinctæ professionis, & habitus ad effectum repellendi à dignitatibus, & prelationibus ipsius, quendam ex genere maculato procreatum.

ARTICVLVS XVIII.

An in communicatione priuilegiorum veniant concessa alicui loco speciali.

RESpondeo dicendo, quòd Iulius II. prout habetur in libro a Monumenta ordinum, & in Supplemento, *Omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, concessiones, indulgentias, ac peccatorum remissiones, & indulta quacumque, quibusuis congregationibus seu Societatibus, aut aliis locis, & illorum personis ordinis fratrum Eremitarum regularis Obseruantia nuncupatis generaliter concessa, ad ipsum ordinē fratrum Eremitarum, & illius personas, ac si illis specialiter concessa fuissent, autoritate Apostolica extendit, & illis communicauit.*

a Lib. mon. 1. impr fo. 265. conc. 648. & in sup. fo. 66. conc. 206.

Circa

b Coll. in cōp. tit. communicatio. pri. 5. 22.

Circa quam concessionem aduertit Collector b priuilegiorum Mendicantium, quod virtute eius credebant aliqui fratres prædicti ordinis posse gaudere priuilegiis, & indultis particularibus domibus sui ordinis concessis, vt S. Mariæ de populo vrbis Romæ, & similibus. Et alij fratres aliorum ordinum Mendicātium credebant; quod virtute communicationis priuilegiorum similiter esset eis cōcessum, propter quod ad Sedem Apostolicam fuit deuentum, vt ab ea certa huius dubij definitio consequeretur. Et Leo c X. prout habetur in ordinis Supplemento, *declarauit debere intelligi, quod gaudeant prædicti fratres priuilegiis generaliter concessis congregationibus, & personis & locis congregationum, & non domib. vel personis particularibus cōgregationum, vel ordinis concessis.*

c In Suppl. fo. 59. conce. 157.

Aduertendum tamen, quod Pius IV. prout habetur supra d, extendit priuilegia concessa vni, aut quibusdā monasteriis ordinis Diui Hieronymi, ad omnia & singula monasteria eiusdem ordinis, tam virorū, quā mulierum, quibus in specie concessa non sunt, & in quibus aliæ causæ concessionis & indultorum prædictorum alias, quam præfertur suberant: prout latius in dicto loco continetur. Quæ concessio est maxima. Ex qua colligitur, quod in isto ordine sit communicatio priuilegiorum, non solum generaliter concessorum congregationibus, & personis, & locis cōgregationum, sed etiam monasteriis particularibus. Ita quod priuilegium concessum cuidam particulari monasterio alteri, & singulis, & omnibus eiusdem ordinis monasterijs fiat commune, quamuis ipsis in specie concessa non sint, & in quibus aliæ causæ concessionum, & indultorum prædictorum alias suberant, & per communicationem priuilegiorum, quæ ordinib. Mendicantibus, & non Mendicantibus, & omnibus aliis eorum priuilegiis gaudentibus, omnia concessa & concedenda quibuscunque ordinibus sunt communia, & concessa monasteriis vnius religionis, alterius ordinis monasteriijs communicantur. Omnes ordines supradicti Mendicantes, & qui eorum gaudēt priuilegiis, idemmet habent indultum, ac si specialiter ipsis esset concessum. Vnde indulta concessa, verbi gratia, vni monasterio D. Augustini omnibus aliis vtriusque sexus monasteriis eiusdem religionis fiunt communia, quod Iulius II. & Leo X. omnibus ordinibus Mendicantibus concessit.

d Supr. hac q. ar. 9.

Ex quo infertur, quod indultum Portiunculæ concessum Beato patri nostro Francisco, per intercessionem Beatæ Mariæ cum ipsa, cum eius filio Domino nostro Iesu Christo in Eremita V. Mariæ Angelorum, ciuitatis Assisij assisteret, prout refert D. Antoninus e Florentinus, & refertur etiam in chronicis nostræ religionis, vt quicunque visitauerit Ecclesiam dicti monasterij contritus & confessus in die secunda mensis Augusti, in quo autoritate Apostolica festum Portiunculæ, id est, dedicationis dictæ Ecclesiæ celebratur, indulgentiam plenariam consequatur: Infertur, inquam, quod dictum priuilegium omnibus vtriusq; sexus monasteriis ordinis sit commune. Et sic contriti & confessi visitantes Ecclesiam monasteriorū ordinis patris nostri Francisci tam virorum, quam mulierum, hanc eandemmet indulgentiam consequantur, sine eo, quod confraternitati Chordæ patris nostri Francisci sint conscripti. Nam per communicationem omnia indulta concessa vni monasterio dicti ordinis, omnibus aliis eiusdem ordinis monasteriis, tam virorum, quam mulierum fiunt communia. Quod minime notandum est. De quo latius infra in secundo tomo in quæstione de portiuncula, dicetur.

e Ant. 3. petit. 24. c. 7. §. 4.

Aduertendum tamen circa prædictum Pij IV. concessionem, quod cum excedat maxime iuris metas, tantum debet intelligi in casu, in quo loquitur. Et sic solum indulget, vt priuilegia concessa particularibus monasteriis, omnibus aliis eiusdem ordinis monasteriis fiant communicabilia. Non tamen concedit, vt priuilegia concessa fratribus particularibus eiusdem ordinis, aliis religiosis dicti ordinis communicentur. Ex quo infertur secundum declarationem Leonis X. (quæ quantum ad hoc intacta permanet) minime huiusmodi priuilegia concessa particularibus religiosis, aliis omnibus fieri communia. Et certe si contrarium diceretur, tota religionum obseruantia funditus euerteretur, cum in vnaquaque religione sint aliqui patres, cum quibus propter iustissimas causas est à Sede Apostolica in multis obseruantiis regularibus, & in aliquibus suorum institutorum obligationibus dispensatum. Et si priuilegium prædictum Pij IV. de concessis particularibus fratribus intelligeretur, sicut intelligitur de particularibus monasteriis, omnes earum religionum fratres, in quibus eædemmet causæ non militant, allegarent pro se dispensationem cum particularibus religiosis factam, ac si ipsis specialiter esset facta. Quod absit.

ARTICVLVS XIX.

An in communicatione priuilegiorum censeatur communicari vsus, & non vsus.

RESpondeo dicendo, quod Panormitanus a dicit, quod si vnus vtitur, & alter non vtitur priuilegio multis concesso, non præiudicat non vtens vtenti. Quam opinionem tenet etiam Syluester b. Vnde priuilegia concessa alicui religioni, aut communitati, quę per communicationem aliis religionibus sunt cōmunia, ex æquo, ac si ipsis fuissent specialiter cōcessa, non tolluntur, nisi legitimo tempore præscribantur, prout est vulgare in iure c. Et oportet haberi scientiam priuilegiorum, & voluntatem non vtendi illis ab his, contra quos talis præscriptio allegatur. Ex quo sequitur, quod etiam si contra alias religiones possit allegari non vsus sufficiens ad præscriptionem; contra alias minime talis præscriptio potest proponi, cum eis talis non vsus non interuenerit: & licet interuenerit, hoc ex ignorantia dictorum priuilegiorum sæpissime (ne dicam semper) habet originem. Et sic euidenter concluditur, quod non vsus alicuius religionis, aut aliarum religionum minime aliis religionibus, vbi per ignorantiam talis non vsus interuenit, communicatur. Hoc confirmatur ex dicto Innocentii d, quod scilicet, particulares Canonici bene possunt sibi præiudicare perdendo priuilegium per vnicam contrauentionem; sed Ecclesiæ præiudicare non possunt, quin ea possit allegare, non esse sibi sublatum suum priuilegium, licet sit perditum quoad personas particulares. Ex quibus colligitur, quod cum contrariorum eademmet sit dispositio, idem pariformiter dicendum sit à contrario, si aliqua religio vtatur aliquo priuilegio, quod alia, vbi talis priuilegii contrarius viget vsus sufficiens ad inducendam præscriptionē, minime potest iuuari ex vsu alterius ad gaudendum priuilegio præscripto. Quod enim indirecte per viam communicationis & extensionis à Sede Apostolica impetratur, est ius, non autem vsus, & non vsus: quæ non in iure, sed in facto consistunt. Quod est summe notandum in hac materia.

a Pan. in c. cū accessissent. de constit. in fi.

b Syl. v. priu. §. 21.

c c. si de terrā. & c. accedentib. de const.

d Innoc. in d. c. concedētib.

ARTICVLVS XX.

Quomodo fit horum priuilegiorum communicatio.

RESpondeo dicendo, quod Iulius II. prout habetur in Supplemento e ordinis, *Declarauit & concessit, quod in prædicta priuilegiorum, gratiarum, & indultorum præfatorum communicatione, tam vniuersaliter per prædecessores suos toti ordini Minorum, quam etiam per ipsum particulariter prædictorum Regnorum prius facta, vt ea, quæ ad absolutionem & dispensationem, vel alias per Priorem generalem, seu Magistrum ordinis præfatorum fratrum, verbi gratia, Prædicatorum, spectant, ad Magistrū, vel Vicarium generalem* fra-

e Sup. fo. 74. conce. 222. & fo. 8. cic. 263.

fratrum Minorum pertineant. Et ea quæ ad Priores conuentuales, id est, Prælatos singularum domorum ordinis Prædicatorum, & eorum Vicarios spectant, ad Guardianos, & eorum Vicarios ordinis Minorum similiter spectant. Et ea quæ ad Priores seu Vicarios, vel superiores, Prouinciales, id est, Prælatos, qui medii sunt (quocunque nomine censeantur, & vocentur) inter prædictum Generalem, vel Magistrum ordinis, Priores conuentuales & eorum Vicarios simili modo spectant ad Ministros & Vicarios prouinciales, ac Custodes (qui etiam medii sunt inter ministrum & vicarium generalem) & Guardianos, eorumque vicarios similiter pertineant. Et quod, sicut de potestate Prælatorum scilicet, de prælatis ad prælatos dictum est, ita de congregationibus vnius ad congregationem alterius ordinis & de fratribus priuatis, id est, sine prælatura ad fratres priuatos, & de festiuitatibus ad festiuitates, in his casibus, in quibus congregationibus, vel fratribus priuatis ac festiuitatibus alterius ordinis aliquid concessum est, nunc & pro tempore respectiue concessa intelligantur. Ita quod ea quæ in honorem sanctorum Dominici, Petri Martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis, fratrib. vel locis Prædicatorum sunt concessa: omnia illa fratribus Minoribus præfatis, eorumque locis, ac festiuitatibus sanctorum Francisci, Antonii, Ludouici, Bernardini, Bonauenturæ, quinque Martyrum dicti ordinis qui apud Marrochium martyrii coronam adepti sunt, & sanctæ Claræ, ac in aliis festiuitatibus dicti ordinis Minorum, licet sint in maiori numero, quam festa ipsorum fratrum Prædicatorum sint, & intelligantur concessa. Hæc Iulius II. Ex qua concessione colligo primo, quod cum in festiuitatibus D. Francisci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauenturæ, Didaci, & sanctæ Claræ aliquam Ecclesiam ordinis Minorũ visitantibus, contritis & confessis, ac sancta corporis Domini communione refectis, indulgentia plenaria cõcedatur, prout infra in quæstione de indulgentiis cõcessis visitantibus Ecclesias Minorum explicabitur: etiam eædemmet indulgentiæ censentur concessæ visitantibus, contritis, & confessis, & communione refectis Ecclesias Prædicatorum in festiuitatibus sanctorum Dominici, Petri martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis, & Hyacinthi. Quoad Diui Dominici, Petri Martyris, Thomæ de Aquino, & Catherinæ de Senis festiuitates, patet ex supradicta declaratione & concessione. Quoad Diui Hyacinthi festiuitatem probatur ex dictis in articulo primo huius quæstionis. Vbi probauimus ex concessione Leonis X. ordinem Prædicatorum gaudere omnibus priuilegiis concessis, & concedendis visitantibus Ecclesias, & oratoria ordinum Mendicantium. Et per consequens sicut in die sancti Didaci modo est concessa à Sixto V. Ecclesijs Minorum visitantibus indulgentia plenaria: ita etiam eademmet indulgentia per viam communicationis censetur concessa visitantibus Ecclesias Prædicatorũ in die festiuitatis D. Hyacinthi. Hoc enim operatur communicatio priuilegiorum etiam in posterũ concedendorum.

Secundo colligo, quod sicut hodie à Domino Papa Clemente VIII. est concessum priuilegium, vt in festiuitate D. Didaci possimus nos fratres Minores, & moniales sanctæ Claræ in nostris Ecclesijs suspendere interdictum, prout latius infra secudo Tomo, in quæstione de interdicto & cessatione à diuinis, erit nobis sermo: ita etiam in festiuitate D. Hyacinthi, idem etiã priuilegium fratribus & monialibus ordinis Prædicatorum conceditur. Hoc enim petit ex supradictis communicatio priuilegiorum concedendorum, attẽta declaratione Iulij II. superius allegata.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum participantes priuilegia possint illis vti contra illos, quorum contemplatione participant.

a Cordub. ad lit. ad cõpen. tit communicatio priu. in fin.

RESpondeo dicendo, quòd hanc quæstionem excitat Doctissimus Corduba a in additionib. ad compendium, quã in hunc modum resoluit, dicens: quod illi, quibus communicantur priuilegia aliorum ordinum, ac si illis specialiter concessa fuissent, quales sunt Mendicantes, & etiam alij religiosi, de quibus supra, possunt æqualiter, & ex æquo gaudere prædictis omnibus priuilegijs sibi communicatis, etiam contra illos, quibus concessa fuerunt, per quorum communicationem ipsi gaudent prædictis priuilegijs. Ratio est, quia iam facta sunt sibi propria, & non habent ea dependenter ab alijs, sed independenter, ac si ipsis specialiter concessa fuissent, quomodocunque illi se habeant circa illa priuilegia vtendo, vel non vtendo eis, sicque in tali communicatione indepẽdenti, omnes qui dictis priuilegiis possunt vti adæquantur ex æquo. Nec ex hoc, quod communicantes virtute cõmunicationis possint agere contra eos, quibus priuilegium communicatum primo fuit concessum, frangitur regula illa vulgaris, quod priuilegiatus non potest agere contra pariter priuilegiatum. Nam illa regula non militat in hoc casu, vt supra b late declarauimus, adducendo aliqua exempla manualia.

b sup. q. 9.

Loquendo autem de illis, quibus non sic specialiter & independenter communicantur priuilegia, vt sunt familiares & donati fratres, & alij huiusmodi, secus dicendum est. Hi enim non possunt vti priuilegijs fratrum contra ipsos fratres, quorum priuilegia illis communicantur. Quia quod in fauorem ipsorum fratrum principaliter concessum est (quod scilicet, eorum familiares vtantur ipsorum priuilegijs) nõ debet contra ipsos fratres seu in eorum dispendium retorqueri, iuxta quandam tritam iuris regulam c, quia non ex æquo gaudent sicut fratres prædicti. Similiter, si fratres perdiderint tale priuilegium, seu si eo non vtantur, similiter perdiderunt, & nõ possent eo vti prædicti familiares eorundem fratrum, quia tales familiares donati, & oblati, & seruitrices habent prædictũ priuilegium communicatum sibi dependenter à prædictis fratribus, & monialibus, & sic minus principaliter. Ideo cessante principali, & fratrum fauore quorũ intuitu principaliter tale priuilegium valebat, cessat & minus principale & accessorium. Et ad hoc sunt multa iura pariter cum ratione prædicta, vt patet per Bartolum d, Baldum, & Panormitanum.

c De reg. iur. li. 6. ca. quod per nonale. iuncta gl. de ver. sign.

d Bar. in l. 1. de leg. 1. & in l. amicissimus. §. [illegible] Bal. in l. omnia. C. de Episcop. & cler. Panor. in c. ex parte. de foro comp.

Et aduertit Corduba, hoc esse summe notandum: quia valet ad multa & ad hoc quod secundum priuilegia nostra, & nobis cõmunicata ab alijs religiosis possimus non seruare interdictum in nostris festiuitatib. etiamsi sit interdictum positum ab illis aliis religiosis, licet talis non obseruatio interdicti sit in eorum præiudicium, quia ex æquo ac si nobis specialiter concessa fuissent, communicata sunt, & facta nostra independenter talia priuilegia.

Aduertendum tamen, quod Corduba loquitur ante Concilium Tridentinum. Et ideo supponit familiares, seruitores, oblatos, donatos, &c. habere priuilegia cõmunicata à religionibus, quatum sunt familiares, seruitores, aut aliquo modo addicti, quibus in foro exteriori possunt, vt exempti agere contra illos fratres, à quibus talia priuilegia sunt participati. Quod hodie quoad illos ex Concil. Tri. video immutatum, vt suprà iam tactum est. Ipsi enim monasteriis addicti, & interuientes per Concil. e Trid. priuãtur omnibus priuilegijs, quibus iurisdictio Episcopalis perturbatur. Et sic solum illis remanent priuilegia, quæ indulgentias & remissiones peccatorum cõcernunt, nisi dictis monasterijs actu seruiant, & intra eorum septa & domus resideant, subque eorum obedientia viuant, aut qui legitime, & secundum regulam earundem militiarum, & ordinum professionem fecerint. Vnde cum eorũ priuilegia & indulta sint à sacrosancto Concilio sublata, respectu ipsorum, non potest illis fieri participatio & communicatio, sed tantum respectu eorum, quę in suo vigore permanserũt, vt sunt ea, per quorum vsum iurisdictio Episcoporum non perturbatur. Verum est tamen, quod in foro conscientiæ sunt omnia priuilegia reualidata, etiamsi sint contra Concilium Tridentinum, prout supra dictum est: & per consequens in foro conscientiæ possunt dicti seruitores, & familiares frui ipsis.

e Sess. 24. de refor. c. 11.

ARTI-

ARTICVLVS XXII.

Vtrum ordines Mendicantes possint frui priuilegijs eorum Obseruantiæ repugnantibus.

RESpondeo dicendo, quod ideo finem imponens huic quæstioni volui hic hanc quæstionem excitare, quia occasione eius est nobis explicanda quædam clausula sæpe sæpius apposita in communicationibus concessis in literis Apostolicis, scilicet, dummodo eorum, quibus communicantur, Obseruantiæ non sint contraria. Multa enim videmus indulgeri aliquibus laxioribus religionibus, quæ strictioribus, sine maximo earum dispendio, minime possunt accommodari. Multa enim Summi Pontifices ordinibus militaribus concesserunt, quæ alijs religionibus Mendicantibus, & monachalibus minime gentium sunt applicanda. Professoribus enim militiarum concessum est, vt possint ducere vxores, & vero matrimonio copulari, & vt possint testari de bonis suis patrimonialibus, & etiam de redditibus Ecclesiasticis certam quantitatem suis monasterijs relinquendo, & alia similia, quæ si per consequens ordinibus Mendicantibus, & monachalibus censerētur communicata, totus eorum decor, & fortitudo periret, imo deficerent à veris religionibus, cum status matrimonialis veræ religionis essentiæ contradicat. Propter quod, vt late supra *a* disputauimus, religiones militares à doctissimis Theologis numquam nomine absolute religionum sunt insignitæ. Ex quibus infertur, quod licet in priuilegio concesso à Gregorio XIIII. cuius tenorem supra *b* retulimus, fiat Cistertij ordini & per consequens Mendicantibus cōmunicatio priuilegiorum ordinum militarium; ipsa tamen communicatio ipsis applicatur: ita vt regulari Obseruantiæ ipsorum ordinum non sit contraria. Quæ limitatio licet in ipsa Bulla minime apponatur, semper tamen subintelligitur apposita: alias ipsa communicatio cederet non in fauorem, sed in odium: non in ædificationem, & stabilitatem, sed in dissipationem & destructionem religionum. Et quod in fauorem introductum est, in odium retorqueretur cōtra id, quod dictat ratio naturalis, & sacri canones proclamant. Hæc sufficiant pro hac communicationis quæstione.

a Sup. q. 1. a. 6.
b Sup. hac q. ar. 7.

QVÆSTIO LVI.

De communicatione corporis Domini nostri Iesu Christi, & administratione aliorum Sacramentorum quantum ad eorum Ministros, in quatuordecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuordecim.

1 *Vtrum religiosi possint sæcularibus administrare sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramenta.*
2 *Vtrum authoritate Apostolica possit fieri, vt religiosi modo sacramentum Eucharistiæ administrare possint.*
3 *Vtrum sit aliquod priuilegium modo, vt possint religiosi Eucharistiam administrare, etiam in die Paschatis.*
4 *Vtrum in articulo mortis liceat religiosis ministrare sacramentum Eucharistiæ sine culpa, & sine pœna excommunicationis.*
5 *Vtrum deficiente parocho & necessitate vrgente possint religiosi communicare fideles infirmos.*
6 *Vtrum communicationem Paschalem possint religiosi ministrare peregrinantibus.*
7 *Vtrum sæcularis sacerdos administrans Eucharistiam in Ecclesiis Mendicantium sit necessarium, quod sit approbatus ab ordinario, & an parochus in sua parochia possit delegare hanc facultatem cuilibet sacerdoti simplici.*
8 *Vtrum diaconus religiosus possit Eucharistiam ministrare fratrib. aut sæcularibus in aliqua necessitate.*
9 *Vtrum moniales possint dare licentiam, vt in suis monasterijs hoc sacramentum fidelibus administretur.*
10 *Vtrum fratres, & sorores tertii ordinis Mantelati & Corrigiati possint recipere extra parochiam communicationē Paschalem.*
11 *Vtrum fratres ministrantes in Indiis sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramenta cum licentia Regum Hispaniarum incidant in excommunicationem.*
12 *Vtrum Episcopus possit agere contra religiosos, qui sacramenta prohibita in Clementina administrant.*
13 *Vtrum licentia parochi excommunicatis sufficiat, vt religiosi possint ministrare sacramenta prohibita in dicta Clementina.*
14 *Vtrum religiosi possint sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ & alia suis familiaribus administrare.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religiosi possint fidelibus administrare sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramenta.

RESpondeo dicendo, quod Clemens *c* V. in hunc modum hanc quæstionem decernit dicens, *Religiosi, qui clericis, aut laicis sacramentū vnctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrare, matrimonia solemnizare, non habita super his parochialis presbyteri licentia speciali, aut qui excommunicatos à canone (præterquam in casibus à iure expressis, vel per priuilegia Sedis Apostolicæ concessa eisdem) vel à sententiis per statuta prouincialia, aut synodalia promulgatis, seu vt verbis eorū vtamur, à pœna & à culpa absoluere quemquam præsumpserint, excommunicationis incurrunt sententiam ipso facto per Sedem Apostolicā duntaxat absoluendi. Quod etiam locorum ordinarii, postquam de hoc eis constiterit, faciant publice nuntiari excommunicatos, donec de absolutione ipsorum eis facta fuerit fides, nullo religiosis eisdem super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragante.* Hæc in prima parte prædictæ Clementinæ. Quam libuit in hoc loco explicare non solum, prout concernit ministerium corporis Dominici, sed etiā prout spectat ad administrationem sacramētorum extremę vnctionis, & matrimonij solemnizationem, cum istorum sacramētorum dispensatio in ea religiosis prohibeatur. Circa quam Clemētinam est notandum primo, quod nomine religiosi in ea solum illi intelliguntur qui strictissime religiosi & tria vota substantialia vouent. Patet, quia ibi solum illi includuntur, & de illis solum est sermo, vt intelligunt Iurisperiti, Glossa *d*, Cardinalis Zarabella, Ioannes de Imola, Ancharranus D. Antoninus & Syluester, dicentes omnes prædictam Clemētis constitutionem solum religiosos comprehendere, qui monasticam sequuntur vitam. Et comprehendit etiam religiosos Societatis Iesu, cum prout dictum est in superioribus *e*, sint vere religiosi. Quod ante Gregorij XIII. constitutionem ex multis compertum erit. *f* Omnia enim rescripta, & omnes literas Apostolicas huic Societati concessas respiciendo, satis prædicant, quod Sedes Apostolica in eadem Societate existentes religiosos, & regulares nuncupauit, & nuncupat, eosq; pro religiosis & regularibus habuit, & habet. Nā Concil. Trid. *f* existentes in collegiis Societatis pro clericis regularib. habet. Præterea ex capitulo decimo sexto sessionis vigesimæ quintæ de regularibus, apparet Concil. Trid. prædictum habere pro regularibus permanentes in eisdem collegiis, cum illud caput sit collocatum, & situatum sub Rubrica de regularib. & verba constitutionis à Rubrica regulantur, à qua arguere licet, iuxta quandam legem *g*, vbi notant communiter scribentes, & tenent Bartolus, Romanus & Aymo.

c Cle. religiosi. de priuil.
d gl. in v. religiosi. in d. Cle. Zarabella, Imo. & Anchar. ibi. Ant. 3. pa. tit. 24. c. 64. Syl. ver. excom.
e Sup. q. 8. ar. 5.
f Conc. Trid. ses. 25. de reg. c. 16.
g l. 1. C. ne liceat in vna eadēque causa. vbi gloss. v. r. retractare. l. 1. & ibi gl. & Bar. C. de ca. ciu. cēs. exi. l. 11. Bar. supr Ru. ff. quod quisque iur. Rom. cōsi. 32. n. 6. Ale. consi. 1. co. 24. volu. 4. & cōsi. 89. co. 2. ad fi. vol. e. Aymo. consi. 61. n. 1.

Præterea cum Summi Pontifices licentiam & facultatem concesserint huic religioni, & illius Prælatis, professos & non professos eiusdem religionis recedētes, & ad alias religiones transeuntes incarcerandi, excommunicandi, & aliter contra eos procedendo, sic residentes, & ad alias religiones transeuntes Apostatas vocando, constat quod eos pro religiosis & regularibus habuerint. Et nisi sic recedentes regulares, seu religiosi essent, Apostatæ vocari non possent. Apostatæ enim dicuntur religiosi extra monasterium in habitu, vel sine habitu monachali reperti, iuxta ea, quæ notantur in iure *h*, & tradunt Oldradus, Bartolus, & Baldus.

h c. placuit. 2. 26. q. 1. c. 2. ne cler. vel monach. li. 6. c. 19. Cōc. Trid. ses. 25. de reg. Oldradus cō. sil. 202. Bar. sup. Rub. C. de Apost. Bal. in marg. ver. apostat.

Præterea hoc confirmatur ex eodem Cōcilio *a* Tridentino, vbi sub illa regula prohibitoria professionis ante

a Conc. c. 16. iunct. c. prae.

ante decimum sextum annum, ac renunciationis, aut obligationis, & aliorum, de quibus ibi circa religiosos & regulares excipiuntur existentes in hac Societate. Ergo præsupponitur, quod existentes in ipsa Societate sunt vere religiosi, vt exceptio sit de regula, vel sit sub regula, quoad vim comprehensiuam, id est, vt sub regula, iuxta ea, quæ multa iura *b* nobis testificātur. Vnde si regula ponitur de religiosis, seu regularibus, exceptio non poterit esse de sæcularibus, non secus ac si regula esset de homine; exceptio vero de capra, seu regula de animali rationali, exceptio de equo, vt docent D. Bartolus, & Decius. vnde c ū sint veri religiosi, nimirum si sub dicta Clementina comprehendantur.

b l. nam quod liquide. §. pe. ff de penu. leg. l. in his. ff. de le. l. pr. §. Labeo. ff. de au. & arg. l. Diuus sup. vn de re. iur. li. 6. n. 16. & Bar. ibi n. 6. Dec. cons. 290.

Ex quo infero, quod alij Ministri, qui dicta sacramenta administrant absque licentia presbyteri parochialis, licet grauiter peccent, in excommunicationem non incurrunt. Solum enim religiosi pœna excommunicationis in dicta Clementina feriūtur, quia ipsi frequentius in huiusmodi administratione excedebant. Vnde licet parochus det licentiam suo subdito, vt à quocunque sacerdote possit recipere Eucharistiam, non potest secundum aliquos per hanc generalem concessionem recipere à religiosis. Et ratio huius est. Nam licet alij sacerdotes simplices communicantes actiue, sine licentia parochi mortaliter peccēt, non tamen remanent excommunicati, sicut remanēt sacerdotes religiosi. Vnde cum in ipsis sit maius dubium, non videntur in illa generali concessione esse inclusi.

c l. qui penu. ff. de penu. le. l. si quando. C. de inof. test. vbi gl.

At pro contraria parte facit. Nam generalis clausula, prout dicitur in iure *c*, comprehendit omnia, nisi contrarium euidentia morali constet de mente eam proponentis. Et non est credendum, quod parochus dans prædictam licentiam generalem noluerit religiosos in ea comprehendi. Licet enim ipsi grauiori pœna arceantur ab administratione huiusmodi sacramentorum, hoc non est, quia minus idonei sint, quam sacerdotes simplices sæculares, sed quia nō possint tam facile ab Episcopis coerceri, & liberius poterant ipsi iurisdictionem vsurpare. Quæ ratio cessat in nostro proposito, cum adsit licentia Generalis, quæ cum cōprehendat sacerdotes sæculares ex identitate rationis, imo ex maiori ratione debet comprehendere religiosos, communiter loquendo magis idoneos ad hoc ministerium peragendum. Et certe non potest negari quod in concessione generali veniant etiam ea, quæ specialiter quis esset cōcessurus, si ab ipso peterentur, prout in iure *d* notatur. Et vt omnis ambiguitas tollatur, Eugenius III. prout habetur in supplemento *e*, *Declarauit quod quando sacerdos parochialis dat licentiam suo subdito, vt à quocunque possit recipere Eucharistiam, eo casu possit recipere eam à religiosis.*

d Notatur in l. 1. C. quæ res pign. dari po. e Sup fo. 101. conc. 140.

Circa eandem Clementinam etiam aduertendum est, quis sit presbyter parochialis, de cuius licentia sacramenta prædicta ministrari possunt à religiosis. Pro cuius rei intelligentia est notandum in Hierarchia Ecclesiastica omnes ordines inferiores ab vno supremo regi, & gubernari, & ad ipsum recurrere tanquam ad principem, & caput à quo omnis influxus, & motus originatur. Nō enim sunt plura capita in vno corpore, licet sint plura & diuersa membra non eundem actum habentia, prout dicit *f* D. Paulus, & in iure narratur, & tradit D. Dionysius & explicant D. Thomas & alij. Atque deformitas in corpore ob diuersitatem membrorum non esse, attamen si nullum caput, aut duo, aut plura essent capita, monstrum conspiceretur. Vnde tota, & plena, & perfecta Hierarchiæ Ecclesiasticæ ratio in hoc sita est potissime, vt vnum recognoscant inferiores omnes Christi vicarium in terris, legitimum Petri successorem. In quo vno virtute omnium aliorum motus continerantur, & eminētius existant; siquidem rerum hic habet ordo, vt perfectio inferioris in superiori eminentius, & perfectius intelligatur, sicut & cæterarum rerum perfectiones eminentius, & perfectius in ipso Deo intelliguntur. Cum ergo Summus Pontifex iure diuino à Christo immediate habuerit illimitatam potestatem super totam Ecclesiā, & consequenter tanquam in eminente virtute, & primo mouente sub Deo omnes aliorū inferiorum actiones ibidem intelligantur, sicut à capite descendit, velut ros Hermon ad barban Aaron, & vsque ad extremū vestimenti descensus est, sic qui ab huiusmodi capite influxum motum, & operationem non recipit, extra Hierarchiam Ecclesiæ nouerit se cōstitutum, ad quam non pertinent Græci, neque alij, qui Romanum Pontificem supremum non agnoscunt.

f 1. Corin. 12. & ad Eph. 4. 89. dist. c. 1. & de consecratione. dist. 2. c. 2. & de here. c. cū ex iniuncto Dionys. c. 3. & 9. c. de cal. Hierar. li. 1. c. 4. & li. 3. de diu. nom. D. Th. 4. con ra gentes. Alb. de quatuor Cenu. Dionysius Richel. de auth. Papæ ar. 5. & ar. 8.

Secundo pro explicatione est notandum ordinē & dispositionem, quæ nunc in Ecclesiastica Hierarchia est, non fuisse à Christo Domino institutam immediatè, sed post eius ascensionem à Petro legitimo successore, & hærede constituto ab eodem, & eius successoribus hæc, & alia, quæ tunc sunt in hac Hierarchia dimanasse. Ex Euangelicis literis hoc est manifestum, duodecim à Christo Domino in terris agente ducibus electis, Primas Petrus in promissione illa, *Tibi dabo claues regni cœlorum*, &, *Tu es Petrus, & super hāc petram* g. & ibi, *Non deficiet fides tua*, &, *Tu aliquando confirma fratres.* & ibi, *Pasce oues meas*, declaratus fuit. Omnes sic electi exigui, & in Cœna sacris initiati super corpus Christi verum in illis verbis, *Hac quotiescunque feceritis*, potestatem recipientes, & supra mysticum post resurrectionem, vt narrat D. *h* Ioannes Euangelista in illis verbis, *Accipite Spiritum sanctum, & quorum remiseritis peccata.* In vniuersum mundum ad prædicandum missi sunt in illis verbis *i*, *Ego dispono vobis regnum, sicut disposuit mihi pater. Ite in vniuersum mundum, prædicate Euangelium omni creaturæ.* Ibi enim nulla distinctio prouinciarum, nulla diœcesis discretio, nulla parochiarum differentia, atque e parochorum approbatio, sed vniuersus mundus vna parochia, & vna Ecclesia est declarata, in qua vnus Petrus parochus princeps designatus est. Alij vero residui de numero Apostolorum Principes sub Principe sunt etiā declarati, sicut *k* Psalmographus prophetauerat dicens, *Constitues eos principes super omnem terram.* Atque de his primis principibus sic concinit Ecclesia. Vnde ergo Hierarchia Ecclesiastica, quæ ad exempla illius cœlestis in terra disposita est, tanta varietate est circumamicta, & talis pulchritudo deriuata est, vt prouinciarū sit facta discretio diœcesum facta differētia, parochiarum distincti termini, quos pertransire nō licet, & plebanorum tam infinitus pene numerus absque aliqua confusione dispositus? Haud dubie omnia vno disposita & ordinata sunt à parocho supremo *l*, à quo Patriarchæ, Archiepiscopi, & *m* Curati immediate moti & promoti ordine mirabili ad ipsum suum reuertuntur principium, & fontem. Et extra hoc caput neque motum sentiant, neque admittent vllum. Atque illa disponente diuina sapientia, quæ à fine vsque ad finem attingens, disponēs omnia suauiter, factū est, quia iuxta hominis conditionem, qui velut vmbra mutatur, & in eodē statu non permanet, variatio in istis frequēs futura erat, quæ si primo ab ipso Deo immutabili essent disposita, immutabilia remanerent, neque vicaria potestas ad id se extendere valeret. His insinuatis potius quam ostensis, quia hic non est locus proprius, ad quæstionem reuertamur, pro cuius clara explicatione aliqua dicta proponam.

g Matt. 16. 12. dist. c. 2. 11. q. 2. c. re-latum. d. 10. c. consideran-dum. c. trans-latū de const. h Ioan. 20. i Mat. vlt. & Mar. vlti. e consec. dist. 4. c. propriè. k Psal. 44. l 23. dist. c. quorum vi. m Sup. 8.

Primum dictū est: Plebanus, qui vni solū parochiæ ex potestate Summi Pōtificis, aut Episcopi, aut eius vicem habentis præsidet, verus presbyter parochialis dicendus est. Hæc conclusio ita est manifesta, vt probatione non indigeat. Sunt enim innumera iura id probantia, & in Clemētina *a* talis presbyter parochialis dicitur, sine cuius licentia sacramētorum administratio prædictorum religiosis interdicta est, prout tenent omnes super dictam Clementinam scribentes.

a d. Cle. religiosi.

Secundum dictum: Episcopus & Archiepiscopus, similiter presbyter parochianus proprie & immediate & cuiuslibet parochiæ, & totius diœcesis veri sunt. Hæc conclusio etiam est manifesta. Nam ratio, quare plebanus parochus immediate dicitur vnius populi,

populi, & vnius Ecclesiæ, ea est, quia immediate est constitutus pastor, & rector ad oues pascendas, & ad ministranda sacramenta, sed primo & principaliter Episcopus in omni sua diœcesi immediate est constitutus pastor cuiuslibet Ecclesiæ particularis; ergo ipse immediatus dicitur totius diœcesis parochus presbyter. Quod confirmatur. Non enim est alienum à iure, vt ex sacris canonibus *b* satis patet, totam diœcesim parochiam vocare. Quapropter si aliquis religiosus sacramenta supra in Clementina posita ministraret de licentia Episcopi, non transgressor prædicti canonis censendus est, prout tenent Glossa *c* & communiter scribentes. Non enim est absurdum quod cura eiusdem parochiæ competat pluribus in solidum, prout notant Innocentius *d* & Hostiēsis, & non solum sufficit licentia Episcopi, ad hoc, quod religiosus non incurrat, sed etiam licentia eius vicarij spiritualis, vel delegati, seu pœnitentiarij, prout tenent communiter scribentes.

b c. 1. de rap. super c. de parroch. c. 1 et de offi. Archidia.

c Gl. vbi scribentes. in d. clem.

d Innoc. in c. cum non ignores. de preb. Hostiēs. in c. omnes. de pœnit.

Tertio dico, quod Summus Pontifex Petri verus successor, & legitimus Christi vicarius in terris totius Ecclesiæ, & omnium prouinciarum, & cuiuslibet parochię in particulari dicitur esse immediatus, primus, & verus presbyter parochialis. Hæc conclusio ex prænotatis apparet, quia à iure diuino immediate à Christo Domino omnium cura commissa est ipso dicente, *Pasce oues meas*: Si ergo commissio Episcopi facit plebanum immediatum parochum parochiæ, in qua instituitur, & Episcopus est immediatus presbyter & pastor totius suæ diœcesis, quia à Papa constituitur & confirmatur: a fortiori ipse Summus Pontifex immediate à Christo institutus super omnem Ecclesiam, erit dicendus verus, & proprius & immediatus presbyter parochus. Sic tenent Innocentius *e*, & Hostiensis, dicentes, quod Papa, Episcopus, vel eius vicarius legatus, & eius pœnitentiarius dicuntur immediate proprij sacerdotes: de quo late Theologus Heruæus in suo tractatu de potestate Papæ, & Medina *f* in suo Codice de pœnitentia. Vnde doctissimus Soto *g* resoluit cuiuslibet istorum licentiam sufficere seorsum ad hoc, vt religiosi in canonem non incidant sacramenta supradicta ministrando. Videamus igitur, an Summus Pontifex dederit licentiam religiosis, vt ea sacramenta possint ministrare, de quo in articulis duobus sequētibus nobis erit sermo.

e Innocen. & Host. vbi sup.

f Med. de pœ. tract. 2 fo. 83.
g Sot. in 4. dist. 18. q. 4 ar. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum auctoritate Apostolica possit fieri, vt religiosi modo Eucharistiam fidelibus ministrare possint.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæstio proponitur propter quædam verba posita à Clemente V. Clementina superius allegata. Ibi, *Nulla religiosis eisdem exemptione, aut priuilegio eis suffragante*. Per quæ verba videtur prohibita administratio huius sacramenti religiosis, non obstante quocunque priuilegio.

Pro resolutione est primo notandū, quod exemptio, vel priuilegium, vel est quoad omnia, vel quoad aliqua. Verbi gratia religiosus dicitur exemptus ab Episcopo, non tamen est exemptus à suo Prælato. Et si habet priuilegium ad confessiones audiendas, & non baptizandum dicitur habere priuilegium quoad aliqua, & non quoad omnia.

Secundo notandum est, quod exemptio vel priuilegium alicuius potest esse, vel ad hoc, quod possit quis aliquid agere contra ius cōmune, & impune, sine hoc quod in pœnam incurrat, vel potest esse non ad hoc, vt possit agere, sed ad hoc quod in pœnam non incidat. Verbi gratia, potest esse quod religiosi habeant priuilegium, & exemptionē ad hoc, quod in nullo casu etiā contra ius facientes incurrant in excommunicationē, vel suspensionem, aut aliam iuris pœnā, & quod nullo modo possint excommunicari ab aliquo. Et potest esse exemptio & priuilegium, vt actum ipsum, cui pœna apposita est, possint exercere. Vt in casu prædictæ Clementinæ. Potest esse quod sit priuilegium, quod possit religiosus prædicta sacramenta administrare, & quod non incurrat excommunicationem.

Tertio est notandum quod exemptio aut priuilegiū potest intelligi, vel de illo, quod datum & concessum erat ante constitutionem supradictam Clementis V. vel de priuilegio, aut exemptione postea concessa, aut concedenda. Quod multum refert ad debitam intelligentiam Clementinæ.

His suppositis dico primo: Summus Pontifex, saluo ordine Hierarchico, potest exemptionem concedere & priuilegium aliquibus, quod possint administrare sacramenta Eucharistiæ, & extremæ vnctionis, matrimoniaque solemnizare, sine licentia Curati, & quod in pœnam prædictæ Clementinæ non incidant sic administrantes. Hæc conclusio ex dictis in præcedenti articulo manet apertissime probata. Quia cum ipse sit supremus in Ecclesia, potest pro libito sic facere, & manente subiectione, & ordine ad ipsum, tanquam ad caput saluus remanet Hierarchiæ ordo.

Dico secundo, quod etiamsi per prædecessores Clementis V. talis exemptio, & priuilegium fuerit datum per eundem Clementem V. per constitutionem supradictam reuocari potuit, & totaliter tolli. Hoc dictū etiam est manifestum, quia par in parem potestatem non habet, nec aliquis prædecessor potuit ligare manus successorum, quin in humanis constitutionibus, quæ ex mera pendent voluntate Pontificis, non possit fieri variatio. Cum enim successor tantæ sit potestatis, sicut prædecessor, vt potuit institui per prædecessorem, sic per successorem potuit destrui. Vnde facta tali reuocatione per Clementem V. vt nullo priuilegio vel exemptione obstante nulli religiosi sub pœna excommunicationis ipso facto prædicta sacramenta administrent, poterit per successores Clementis priuilegium, & exemptio dari, vt religiosi ea ministrantes non incidant in excommunicationem. Probatur ex dictis. Nam sicut potuit Clemens V. tollere exemptionem & priuilegium datum à prædecessoribus, potuerunt etiam Clemētis successores, quæ instituta sunt ab eodem Clemente, reuocare: quia æqualis potestas in omnibus intelligitur, & omnes in iure Pontificio succedunt cum plenitudine potestatis, iuxta ea, quæ ex iure *h* colliguntur.

h Cl. proposuit. de concess. prebend.

Dico tertio, quod dato priuilegio & concessa exemptione per aliquem Pontificem post Clementem V. poterunt religiosi per priuilegium ministrare sacramenta prædicta, sine licentia Curati, sine timore alicuius censuræ. Probatur: Quia si non possent, maxime, quia ibi ponitur quod nullo priuilegio, aut exemptione, quoad hoc se possint defendere, sed hoc nō obstat, quia per illa verba non potuit Clemens V. ligare manus successorum. Potuerunt ergo non obstantibus illis verbis successores Sixtus IV. Nicolaus IV. & Leo X. dare priuilegium, sicut de facto dederunt priuilegium, vt in terris illorum, qui denuo ad Christum cōuertuntur, possint prædicta sacramenta libere ministrare, & de facto etiā concesserunt pro omnibus fidelibus, vt possint fratres illis sacramentum Eucharistiæ ministrare, de quo infra erit nobis dicendum.

Dico quartò, quod per Clementinā prædictā nulla reuocatio priuilegiorum, aut exemptionis circa hoc datæ inter ipsum Clementē facta est, sed habentes priuilegium ante Clementem V. ad ministranda sacramenta poterunt ea libere administrare sine eo quod incidant post huiusmodi constitutionē in excommunicationem. Hæc conclusio proponitur ad declarationē literæ Clementinæ prædictæ. Probatur modo, quod non facta fuerit priuilegiorū reuocatio circa hoc, per talem Clementinam. Imo contrarium patet ibi, *præterquam in casibus à iure expressis, vel per priuilegia Sedis Apostolicæ concessa eisdem*. Probatur deinde ex §. finali dictæ Clementinæ. Vbi ait Clemens V. *Sane religiosis illis, quibus est ab Apostolica Sede concessum, vt familiaribus suis domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus, sacramenta possint*

possint Ecclesiastica ministrare, nullum ex praemissis volumus quoad hoc praeiudicium generari. Haec ibi. sequitur ergo, quod Clemens V. per suam constitutionem priuilegia, si quae erant, praedecessorum non reuocauit, sed confirmauit. Sicut ergo priuilegium, vt domesticis possint sacramenta ministrare per dictam Clementinam non est reuocatum, sed confirmatum; eadem ratione, si religiosi haberent priuilegium ministrandi generaliter omnibus ista sacramenta, non fuit ablatum per Clementem. Saltem ex verbis constitutionis hoc cōstare non potest. Quapropter, si modo Clemens VIII. qui nunc praeest Ecclesiae Dei, verbis Clementinae ad literam prohiberet religiosis sacramenta praedicta ministrare, vel modo confirmaret praedictam Clementinam expresse, non ob id diceretur abstulisse, aut reuocasse priuilegia Sixti IV. & Nicolai V. & Leonis X. quae habent religiosi, qui in terris nouiter conuersorum habitant, ad ministranda praedicta sacramenta. Et quod haec sit intelligentia Clementinae, declarat in lectione eiusdem Ioannes de Imola *a*, quando dicit, constitutionem non habere locum, vbi ex consuetudine vel priuilegio sacramenta praedicta ministrantur.

a Imo. nu. 15.

Sed his obstare maxime videntur verba eiusdē Clementinae ibi, *Nulla religiosis eisdem super hoc exemptione vel alio priuilegio suffragante.* Ex quibus verbis videtur colligi Clementem V. reuocasse omnia priuilegia in contrarium. Sed re uera non reuocat, vt patet ex superioribus, & Glossa *b* in dicta Clementina si praedicta, sentiens difficultatem, eam in hunc modum nobis solutam reliquit, dicens:

b Glo. ver. suffragante.

Quin, scilicet poenam incurrant, & denuncientur, vt dictum est; priuilegia enim super his concessa tollere non intendit. Haec glossa, & vt clarius pateat hic sensus, consideranda sunt verba posita in margine ad dictam Clemētinam super illa verba Clementinae ibi, *Excommunicatos faciāt publice nunciare.* Colligitur enim ex his glossa marginalis: *Ergo ad instantiam promotoris vel parochi citari possunt coram officiario dioecesani, visuri has poenas, & censuras incurrisse.*

Haec dicta Glossa. Ex qua colligo, quod nullum priuilegium, aut exemptio ipsis religiosis suffragari potest, quominus ad instantiam promotoris, vel parochi citari possint coram officiario dioecesani visuri has poenas, & censuras incurrisse, si praedicta sacramenta sine aliquo priuilegio, aut legitima consuetudine id permittente administrauerunt. Si enim ea facultate Apostolica permittente administrauerunt, in nullas poenas incurrisse dicendum est, vt patet ex aliis verbis eiusdem Clementinae superius relatis. Et hic intellectus est necessario admittendus, alioquin diceremus Clementem V. sibi statim contrariare.

ARTICVLVS III.

Vtrum sit aliquod priuilegium Apostolicum modo concedens religiosis, vt possint fidelibus sacramentum Eucharistiae manifestare, etiam in die Paschatis.

Respondeo dicendo, quod Nicolaus V. prout habetur in lib. Monumenta *c* ordinum, & in Supplemento, *concessit generalibus & prouincialibus Ministris & omnibus confessoribus ordinis Minorum deputatis ad audiendas confessiones saecularium, vt possint omnibus quarumcunque dioecesum, quorum confessiones audierint, sacratissimi corporis Dominici cōmunionem dare omni tempore praeterquam in die resurrectionis Dominicae.*

c In 1. imp. fo. 30. & in 2. fo 144. conc. 249. & in sup fo. 58. cōc. 159.

Et similem *d* ad literam concessionem fecit Sixtus V. prout in eodem libro continetur. Veruntamē Leo X. quodam viuae vocis oraculo authentico, de quo in ordinis Supplemento *e*, concessit de nouo id quod Nicolaus V. & Sixtus IV. concesserant. Et insuper declarauit:

d in Mon. in 1. imp. fo. 30. & in 2. fo. 124. cōc 150. in Supp. fo. 68. conc. 159.
e Suppl. fo. 58 conc. 169.

Quod licet audire confessiones saecularium non possint, nisi in supradictis locutibus nominati, ministrare tamen sacramentum Eucharistiae tempore concesso possit quilibet sacerdos religionis. Et in eo quod dicitur, vbi supra de die resurrectionis, declarauit, quod possint ministrare sacramentum Eucharistiae, in die, quo celebratur festum resurrectionis Domini nostri Iesu Christi duntaxat, sine rectoris parochialis, aut dioecesani licentia. At Iulius II. prout refertur in Supplemento, *concessit fratribus ordinis Minorum, vt in Ecclesiis suis, quoties opus fuerit, possint ministrare, & ministrari facere sacramentū Eucharistiae, curialibus mercatoribus peregrinis, & transeuntibus, ac aliis quibuscunque personis.* Circa quae priuilegia quaeruntur tria. Primum est, quid per illam exceptionem in die Paschatis intelligatur. Secundum est, vtrum si aliquod priuilegium quod concedat nobis Minoribus communicare fideles omnes, etiam in die Paschatis. Tertium est, an clerici in nostris Ecclesiis missam celebrantes possint fideles communicare.

Quantum ad primum respondeo, dicendo vltra supradicta, quod praeter potestatem ordinis requiritur etiam potestas iurisdictionis ad hoc sacramentū ministrandum. Et ideo non est liberum cuilibet sacerdoti hoc sacramentum ministrare, sed solum habenti respectu eius cui illud ministrat iurisdictionem, & facultatem ab eo, qui talem iurisdictionem habet. Et sic in Concilio *f* Carthaginen. sic legitur, *Statuat grauitas vestra, vt vnusquisque clericus, vel laicus non communicet in aliena plebe sine literis Episcopi sui, & omnes Episcopi respondere in hoc, & clericis, & laicis conuenientissime prouideri.* Et idem decernitur in Concilio *g* Mileuitano. Vnde peccatum est mortale ministrare hoc sacramentum sine debita iurisdictione, aut facultate, vt omnes docent. Quod tamen intelligendum est ex genere suo, quia si intercedat bona fides, & interpretatio, seu praesumpta voluntas pastoris ex probabili causa, excusari poterit peccatum, vel omne, vel saltem mortale. In quo est notanda differentia inter hoc sacramentum & poenitentiam. Nam in confessione necesse est, vt antecedat iurisdictio, quia ab illa dependet substantia actus, & ideo non sufficit ad illam ratihabitio de futuro, nec praesumptio consensus postea praestandi, sed requiritur praecedens voluntas dandi iurisdictionem. In hoc vero sacramento non requiritur iurisdictio ad substātiam actus, sed ad debitum ordinem, & modum. Et ideo sufficere poterit probabilis spes, & praesumptio voluntatis pastoris, qui approbaturus creditur quod gestum fuerit. Et ita tenet Nauarrus *a* in suo confessorum manuali. Ex his colligitur, quare Nicolaus V. & Sixtus IV. tantum confessoribus ad audiendas cōfessiones saecularium in ordine Minorum indulserūt, vt hoc sacramentum possint ipsis saecularibus ministrare, praeterquā in die Paschatis. Intellexerunt enim requiri iurisdictionem ad debitum ordinem, & modū ad hoc sacrosanctum sacramentum fidelibus ministrandum. At postea Leo X & Iulius II. de religiosorum capacitate maxime cōfisi, hoc sacerdotibus omnibus ordinis Minorum, & Minimorum commiserūt, intelligentes debitum ordinem, & modum, quae per iurisdictionem supplentur grauitate, modestia, zelo, iuncta charitate, prudentia, & scientia, quae in religione comparantur, subleuari. Leo tamen X. vt oues cognoscant vultum pastoris, voluit, vt hoc sacramentum die Paschatis à nullo fidelibus ministretur, nisi à Curatis habentibus iurisdictionem, aut à sacerdotib. ab eisdem Curatis & parochis licentiam expressam, vel praesumptam habentibus.

f Conc. Carthag. 1. c. 7.
g Con. Mileu. c. 8.
a Nau. c. 21. nu. 52.

Quid autem per diem Paschatis intelligant in hoc casu Summi Pontifices, non facile est explicatu. Multi enim intelligunt de primo die resurrectionis, vt in eo non possit communicatio fieri extra propriam parochiam, sine licentia parochi, siue fiat ex deuotione, siue ad implendum praeceptum. Huius sententiae est doctissimus Nauarrus *b*, quem multi recentiores secuti sunt. Qui solum fundatur in rigore, & proprietate illius verbi, verbi gratia, *Praeterquam in die Paschatis.* seu in die resurrectionis. Quod si dicas obiiciēdo, sequi eum, qui feria quinta in coena Domini in paro-

b Nau. 21. nu. 52.

parochia cõmunicatur ad implendum præceptũ, si velit in die Paschatis cõmunicare, debere necessario in parochia iterũ communicare, & nõ alibi, nisi ex parochi facultate, sub pœna excõmunicationis maioris Papæ in superius allegata Clementina reseruatæ. Ad hoc respondent concedendo sequelã, quia ille dies est simpliciter exceptus, fortassis, quia voluerũt Pontifices eũ diem reseruare, vt in eo omnes fideles ad suam parochiam conuenirent, & obedientiam pastoribus debitam profiterentur.

Quod si rursus obiicias, è contrario sequi extra primum diem Paschatis posse fideles communicare in Ecclesijs Mendicantium, etiam ad implendum præceptum, licet non habeant animum communicandi in parochia in die Paschatis. Quod plane videtur absurdum, & contra intentionem Pontificum facientiũ illam exceptionem, quæ facta est in fauorem parochorum. Hoc enim modo intellecta omnino eorum iurisdictioni & obedientiæ derogaret: nullus enim fidelis cogeretur vnquam ex vi præcepti in sua parochia cõmunicare, sed solum illi qui præceptum communionis annuæ in primo die Paschatis implere vellent, & hoc etiam est contra consuetudinem Ecclesiæ, quæ leges & præcepta optime interpretatur.

Ad hanc obiectionẽ nihil respondet Nauarrus, nec alij, qui vt opinor, sequelam non auderent concedere. Quare opinatur Suarez c, mentem Pontificum fuisse excipere communionem Paschalem nõ materialiter (vt ita dixerim) sed formaliter, seu prout præcepta est lege, quæ præcipit semel in Paschate communicare. Nam capitulum, *omnis vtriusque sexus*, in initio solum præcipit semel communicare in Paschate, quamuis postea ab Eugenio IV. declaratum sit, illud Pascha comprehẽdere omnes octo vel quindecim dies à Dominica Palmarum, vsque ad Dominicam in Albis inclusiue, & sic omnis communicatio, qua impletur illud præceptum intra dictos dies, dicitur Paschalis, seu in Paschate facta. Exemptio autem quæ apponitur in dictis priuilegijs sine dubio respicit hoc præceptum, vt in sua vi maneat, & eodem modo impleatur, quod in eo statutum est, vt scilicet nemo possit tunc ad effectũ implendi dictum præceptum communicare, nisi in propria parochia, aut de licentia sui parochi etiam in Ecclesijs Mendicantium. Excipitur ergo ibi, vt existimo, sola communio, qua impleatur hoc præceptum in Paschate, siue fiat prima die, siue in quolibet alio sufficienter intra dictos quindecim dies. Et è contrario si præceptum iam impletum est in parochia ante illum primum diem, vel postea implendum est, non censeo esse per se exceptum primum diẽ Paschatis, quominus possint religiosi vti suis priuilegijs, & ministrare hoc sacramentum.

c Suarez 3. p. disp. 82. sect. 2. ac su. s. vno ... verio- rem opinionẽ

Nec obstat, quod in dictis priuilegijs dicatur, *Præterquam in festo Paschæ Resurrectionis Dominicæ, seu præterquam in die Resurrectionis Domini duntaxat.* Quia non est attendendus materialis sonus verborum, sed sensus & intentio Pontificis, qui vt dixi, communicationem, qua impletur præceptum, vocat communionẽ in die Paschatis, seu, quod idem est, in die resurrectionis Dominicæ. Nec hæc interpretatio est violenta, sed satis obuia & clara, ac literis Apostolicis accommoda, supposito modo loquendi capituli, *omnis vtriusque sexus*, & intelligentia totius Ecclesiæ. Quam explicationem admittunt d constitutiones Societatis Iesu. Et in hanc partem ex parte videtur inclinare Henriquez e, dicẽs, quod aduenientes, qui non habent proprium parochum, licebit etiam ipso die Paschatis pro impletione præcepti dare communionem, vt tenet Soto f, quia cessat tota ratio prohibitionis, vt in simili tradit g Nauarrus. Quæ ratio probat de alijs, qui iam in parochia satisfecerunt præcepto. Hæc Henriquez.

d Par. 7. 3.
e Henri. 2. to. lib. 8. de Euchar. c. 55. nu. 3. lit. G.
f Sot. in 4. d. 18. q. 4. a. 2.
g Nau. c. 10. nu. 36.

Ex his inferuntur aliqua. Primum est intelligentia ad similem clausulam Bullæ Cruciatæ, qua conceditur facultas recipiendi Eucharistiam, tempore interdicti alijs in Ecclesijs, vel priuatis oratorijs, præterquam in die Paschatis. Hæc enim vltima verba debent intelligi hoc modo, præterquam in ea communione, qua impletur præceptum communionis in die Paschatis: quia nisi sic exponamus, sequitur illud absurdum, quod possint implere hoc præceptum in priuato oratorio, & postea in die illo Paschæ, nec ibi, neque in parochia communicare.

Ex his secundo infertur, quod vbi est consuetudo legitima & præscripta satisfaciẽdi huic præcepto cõmunicando quolibet die quadragesimæ, qualis est in Conimbrica, & in multis alijs locis cum fideles possint se conformare dictæ consuetudini, prout resoluit Nauarrus h, & communicare ad effectum adimplendi præceptum communionis Paschalis in prima die Cinerum, non poterunt dicti fideles cõmunicare etiam in die Cineris, nisi in proprijs parochijs, aut de licentia suorum parochorum. Vtrum autem in articulo mortis possint fideles communicari ab alijs præter suum proprium parochum, infra a dicetur.

h Nau. c. 21. nu. 45.
a Infra ar. 4.

Quantum ad secundum, quod promisimus disputandum, vtrum, scilicet, sit aliquod priuilegium, quo concedatur fratribus Mendicantibus communicare fideles, etiam in communione Paschali, sine timore excommunicationis maioris in capitulo *religiosi, de priuilegiis* propositæ.

Respondeo dicendo, quod Nicolaus V. anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octauo, Pontificatus sui anno quarto, quarto Kalendas Octobris, *concessit, quod deputati, vel pro tempore deputandi confessores in monasterio Beatæ Mariæ de Guadalupe sacramentum Eucharistiæ, quibuscunque personis ad prædictum monasterium confluentibus etiam in die Paschatis ministrare libere, & licite possint diœcesanorum, aut cuiuslibet alterius licentia minime requisita.* Ita habetur in compendio b ordinis Diui Hieronymi, in quo etiam refertur, *Quod Antonius Cardinalis ac pœnitentiarius Pauli III. anno primo sui Pontificatus, decimo tertio Calendas Februarij de eiusdem Pontificis speciali mandato viuæ vocis oraculo super hoc ei facto indulsit & concessit, quod omnes fratres presbyteri monasterij prædicti Beatæ Mariæ de Guadalupe, tam intra, quam extra in illius capellis, oratoriis, grangeis, & locis alijs eiusdem monasterij (non contradicente Priore, aut in eius absentia aut sede vacante vicario) possint ministrare sacramentum Eucharistiæ, etiam in die Paschatis, subditis eiusdem monasterio, vel ab eo dependentibus, & aliis illuc confluentibus vtriusque sexus diœcesanorum locorum, Curatorum, aut Rectorum, ad hoc licentia minime requisita, & sic præcepto Ecclesiæ satisfaciant, non obstantibus contrariis quibuscunque.* Hæc Antonius Cardinalis.

b Compend. D. Hiero. §. 2. & §. 6.

Circa quas concessiones est notandum, quod licet concessæ fuerint specialiter factæ, monasterio Beatæ Mariæ de Guadalupe, fortassis propter maximam deuotionem, quam fideles habent ad illius celebratissimam Ecclesiam, visitando Dominæ nostræ imaginem ibi in altari maiori collocatam: per concessionem tamen Pij IV. per Pium V. expeditam, hæ, & similes concessiones factæ particularibus monasterijs dicti ordinis, factæ sunt communes totius ordinis monasteriis, etiam in his non militent causæ, propter quas fuerunt indultæ, prout dictum est supra c cum egimus de communicatione priuilegiorum. Quo supposito, cum hoc priuilegium sit iam commune omnibus monasteriis dicti ordinis, sequitur euidenter, quod etiam possunt eo frui monasteria ordinum Mendicantium, & aliorum, qui suorum indultorum & gratiarum plenissimam habent communicationem, & sic sine timore alicuius peccati, & excommunicationis possunt fratres Mendicantes, & alij in priuilegiis communicantes ministrare sacramentum Eucharistiæ omnibus fidelibus in die Paschatis. Dixi, *In suis Ecclesiis.* Nam in alienis Ecclesiis id non poterunt efficere in communione Paschali. In aliis autem communionibus non obligatoriis potestatem habent, ad in quacunque Ecclesia fideles communicandum ex concessionibus Nicolai V. & Sixti IV. & declaratione & extensione Leonis X. de quibus in initio huius articuli fecimus mentionem. Et sic Iulius II. in priuilegio concesso presbyteris ordinis Minimorũ supe-

c Supr. q. præced. ar. 9.

riusin hoc articulo allegato, indulgens ipsis generaliter vt sacramentum Eucharistiæ possint omnibus ministrare, non excipiendo communionem diei Paschatis, hanc concessionem solum voluit, vt suum effectum in Ecclesijs ipsorum fratrum sortiretur. Alibi enim id ipsis per dictam facultatem minime indulgetur. Per facultatem autem Leonis X. extra communionem Paschalem, id sibi indirecte per viam communicationis generaliter conceditur in omnibus communionibus voluntarijs, vt scilicet, in quacumque Ecclesia possunt fideles communicare.

Nec prædictis obstat, quod in multis religionibus abhinc multis annis seruatur constitutio & priuilegium Leonis X. & aliorum Summorum Pontificum, vt scilicet, non administraretur fidelibus in Ecclesijs ipsarum religionum communio Paschalis. Et sic per non vsum concessio Iulij II. & aliorum Pontificum videtur sublata, & per consequens non possunt vti dictæ religiones indulto eis permittente; vt communionem Paschalem libere, & licite possint fidelibus ministrare. Præsertim cum priuilegia regularium à Summis Pontificibus confirmentur, quatenus sunt in vsu. Nam huic argumento, & obiectioni primo respondetur, quod confirmando tantum priuilegia, quæ sunt in vsu, non proinde visi sunt reuocare ea, quæ non sunt in vsu, quia priuilegia sunt stricti iuris, & in illis argumentum à contrario sensu locum minime habet, licet in iure communi valeat: & sic ea non confirmando relinquuntur in vigore, quem habent. Videamus igitur, vtrum hoc priuilegium, licet non sit in vsu, habeat modo aliquam vim? Ad hoc respondeo, quod sic. Nam, vt *a* supra late probauimus, priuilegia Minorum, & per consequens aliorum Mendicantium fuerunt confirmata à Pio IIII. & ab aliis summis Pontificibus, cum clausula, Ex certa scientia, & de plenitudine potestatis; quæ clausula, vt ibi late explicauimus, confirmat etiam priuilegia, quæ sunt per nō vsum abrogata. Et ibi etiam adducimus Sixti V. confirmationem priuilegiorū ordinis nostri sacri Minorum regularis Obseruantiæ, in qua ex certa scientia, & de plenitudine potestatis confirmauit dicta priuilegia, subiiciens illud verbum, *quatenus sunt in vsu.* Et hoc confirmatur: nam ipse Summus Pontifex non solum confirmauit dicta priuilegia, sed etiam de nouo concessit: & per consequens de nouo concessit ipsis Minoribus per viam communicationis priuilegium Nicolai V. & Antonij Cardinalis concessum monasteriis ordinis Diui Hieronymi: & priuilegium Iulij II. concessum fratribus Minimis. Quæ cum sint tam recenter concessa, non potest contra eos allegari non vsus, qui legitimam inducat præscriptionem. Præsertim cum non vsus minime præiudicet ignorantibus: & talis non vsus in dictis religionibus ex ignorantia priuilegiorum fuerit introductus. Licet tamen supradicta sint vera, religiosi tamen non debent publicare se habere licentiam generalem ad communicandum fideles in die Paschatis, cum Curati hoc ægre ferant, & Episcopi maxime contradicant, & nolint aliam concessionem præter concessionem Leonis X. circa hoc obseruari; debent igitur dictis priuilegiis vti non passim, sed prudenter & caute.

a Sup. q. 8.

Quantum ad tertium, quod promisimus discutiendum, respondeo dicendo, quod presbyteri sæculares in Ecclesiis Mendicantium celebrantes, possint de licentia fratrum sacramentum Eucharistiæ vtriusque sexus fidelibus ministrare. Quod concedit clare Iulius II. in indulto fratribus Minimis facto, cuius tenorem in principio huius articuli proposuimus. Et sic tenent *a* Medina in sua confessorum instructione, & Henriquez de licentia sacristæ, posse quemlibet Sacerdotem sæcularem in Ecclesiis Mendicantium celebrantem Eucharistiam fidelibus ministrare: quam opinionem maius huic priuilegio ibi tenui. Adeo hoc est verum, vt celebrando tempore interdicti idipsum efficere possit, si sæculares habeant facultatem recipiendi hoc Sacramentum tali tempore, vt adnotauit Corduba.

a Medina in sua instruct. lib. 1. c. 11. §. 3. in f. Henriq. l. 10. de Euchar. li. 7. c. 55. n. 1. lit. cc. Cordub in q. ide ad com p. nd. tit. communicatio priuil.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in articulo mortis liceat religiosis ministrare sacramentum Eucharistiæ sine culpa, & sine pœna excommunicationis.

RESpondeo dicendo, videri quod sic: nam Leo X. tantum excipit communionem in die Paschatis, & casus exceptus firmat regulam in contrarium. Et confirmatur. Nam Nicolaus V. & Antonius Cardinalis ex mente Pauli III. & Iulius II. in superiori articulo allegati concesserunt, vt etiam in die Paschatis ipsum possint fidelibus ministrare. Vnde cum in communione Paschali obligatoria de præcepto hoc sit illis à Sede Apostolica indultum, videtur etiam ad communionem in articulo mortis obligatoriam, etiam de præcepto esse extendendum: cum videamus leges pœnales, quæ stricte debent interpretari, ad casus similes, non per modum extensionis, sed per modum inclusionis, sæpe sæpius extendi. Sicut patet in iure propter quatuordecim causas permittente filios à parentibus posse exhæredari: quod ad alios similes casus ampliari certum est apud Iurisperitos. Et ita ego non condemnarem ad pœnam excommunicationis religiosos, qui in articulo mortis fidelibus hoc sacramentum ministrarent. Præsertim cum in eo articulo non fiat transgressio dictæ Clementinæ, *religiosi*, ex præsumptione, sed ex ignorantia, putando sibi id pro tunc licere, vel ex ratihabitione rationabiliter præsumpta. Quo casu secundum Caietanum, & communem, talis excommunicatio minime incurritur.

Sed stando in opinione eorum, qui dicunt in die Paschatis minime posse religiosos hoc sacramentum ministrare, iuxta determinationem Leonis X. & vsum aliquarum religionum, quæstio proposita maiorem habet rationem dubitandi. Sicut enim Ecclesia voluit reseruare parochis communionem Paschalem, quia ipsa est impletiua cuiusdam præcepti Ecclesiastici, ita theologizant viri doctissimi, eandemmet Ecclesiam velle reseruare parochis omnem communionem, qua adimpletur præceptum Diuinum de communicando: quod præceptum secundum *b* viros doctos in articulo mortis adimpletur, nec de hac re vllum priuilegium concedere, sed tandem de communione, quæ à fidelibus voluntarie fit. Et sic intelligunt quoddam priuilegium Leonis X. & alia similia sunt explicanda de ordinarijs communionibus, quæ extra mortis articulum fiunt, in quibus non recipitur Eucharistia per modum viatici. Quæ communicatio per modum viatici, si à Leone X. non fuit excepta, est, quia ipso iure & communi sensu intelligitur excepta. Et hunc ait *c* Suarez esse communem omnium sensum, allegans quod Paulus III. anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo nono, in priuilegio Societati Iesu concesso, sicut excipit communionem Paschalem etiam excepisse communionem viatici in articulo mortis. Quod referunt ita indultum, Compendium priuilegiorum *d* Societatis, & Compendium Cistertii.

b Soto in 4. dist. 12. q. 1. ar. 11. 6. secūdo dixmus. Con. Tri. ses. 13. c. 6.

c Suarez vbi sup. sec. 2. dubio vltim.

d Compend. Societ. 6. 2. & Compen. Cistertii. §. vnic.

Quod si inquiras, cur hoc potius facit Ecclesia in præcepto communionis, quam confessionis; præceptum enim confessionis, siue sit diuinum in articulo mortis, siue sit Ecclesiasticum annuæ confessionis, satis impletur per confessionem factam religiosis per sua priuilegia: imo in articulo mortis etiam præsenti parocho quilibet Sacerdos simplex est Sacramen-

cramenti pœnitentiæ verus minister, vt nunc nouissime defendunt viri doctissimi. Huic obiectioni facili negotio respondeo, quod sacramentum confessionis magis est necessarium, & quandam habet difficultatem ex parte ministri, propter quod oportuit priuilegia maiora, & generaliora circa illud concedere: prout docte notauit e Palatus.

e Palat. in 4. d. 27. disp. 6. concl. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum deficiente parocho, & necessitate vrgente, possint religiosi communicare infirmos.

RESpondeo dicendo aliquos negare, etiamsi necessitas sit extrema, & articulus mortis instet, posse religiosos, & alios sacerdotes sine parochi licentia hoc sacramentum administrare. Ita sentit f Nauarrus, citans Cardinalem & Syluestrum. Et fundari possunt, quia Eucharistia non est sacramētum simpliciter necessarium ad salutem. Sed quantum attinet ad periculum mortis, si parochus non adsit, & necessitas vrget, non est dubiū, quin possit simplex sacerdos licite viaticum dare, siue sit religiosus, siue non: quia cum iure communi conceditur simplici sacerdoti absenti parocho confiteri existentem in articulo mortis, censetur etiam cōcessa communio in eodem articulo, argumento eorum, quæ dicuntur g in iure, vel ex præsumpta rationabili voluntate parochi, vel certa Episcopi, vel Summi Pōtificis, si fortassis de parochi iniqua voluntate constet. Et ita Paulus III. in priuilegio concesso Societati excipiendo solum resurrectionis, & mortis articulum addit, *Nisi necessitas vrgeret.* Denique hoc est valde consentaneum ipsi iuri naturali: quo tenemur, & tenetur Ecclesia proximis subuenire, præsertim in spiritualibus necessitatibus. Necessitas autem huius sacramenti quamuis non sit extrema, est tamen valde grauis. Et citans Hostiensem, & Archidiaconum hanc opinionem tenet h Angelus, & eam tenet nouissime Henriquez.

f Nau. c. 21. n. 52.

g c. cum de pæ. & re.

h Angel. excōmunicatio. 5. Henriq. 10. 2 li. 8. de Euchar. c. 55. n. 3. lit. h.

ARTICVLVS VI.

Vtrum communionem Paschalem possint religiosi ministrare peregrinantibus.

RESpondeo dicendo, quod i Eugenius IV. anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tertio, Pontificatus sui anno decimo tertio, sexto Calendas Decembris, fratribus B. Mariæ de Guadalupe, *concessit: & indulsit, quod quilibet eorum in presbyteratus ordine, etiam peregrinis, excepto die Paschatis ministraret.* Et licet idem Eugenius IV. prout habetur in libro k Monumenta ordinum, & in Supplemento, *Declarauit, quod quando quis tempore Paschali se reperit in aliena diœcesi, semper ibi intelligitur adeptus incolatum, vt ibi confiteri, & communicare valeat, quantumcunque ibi paruo tempore steterit.*

i Habet. in compend. D. Hieron. tit. Eucharistiæ sacramētū 1.

k In 1. impres. fo. 61. & in 2. fo. 64. concess. 8. & in supple. fo. 95. concess. 315.

Aduertit tamen collector priuilegiorum a Mendicantium, quod quoad rectorem parochialem, vbi cōsistit hospitium, intelligitur hoc: nam sine licentia ipsius non poterit recurrere ad alium. Quod in religionibus, vbi est consuetudo seruandi constitutionem Leonis X. excipientem communionem Paschalē, intelligendum existimo. At in aliis religionibus, vbi talis consuetudo, & vsus non ita inualuit, existimo presbyteros ipsarum religionum in suis Ecclesijs posse hoc sacramentum peregrinis ministrare: Siquidem per concessionem Iulij II. Minimis concessam, & per alias in superioribus allegatas, omnibus fidelibus indifferenter ipsum possunt ministrare. Et aduerte, quod religiosis exemptis possunt dicti sacerdotes communicare etiam in die Paschatis sine licentia parochi, sine timore alicuius peccati, & censuræ. Clementina enim solum loquitur de fidelibus Episcopis & parochis subiectis: hi enim à religiosis in die Paschatis cōmunionem recipere prohibentur: prout tenet Caieta. b, quem sequitur Nauarrus & communis.

a Collect. tit. cōmunicare. §. 2.

b Caiet. v. excōmunicat. c. 64. Nau. c. 27. n. 101.

ARTICVLVS VII.

Vtrum sæcularis Sacerdos, cui datur facultas administrandi sacramentum in Ecclesijs Mendicantium sit necessarium, vt sit approbatus ab ordinario, vel necesse sit expositum ab Episcopo ad administranda sacramenta, iuxta formam Concilij Tridentini. Et idem quæritur de parocho, an possit in sua parochia delegare hanc facultatem cuilibet Sacerdoti simplici.

RESpondeo dicendo, quod quidam non indocti, prout refert Suarez c, consulunt, quod talis administratio non potest committi, nisi sacerdoti ab Episcopo exposito, iuxta formam Concilij. Et fortassis existimant id esse necessariū, quia sub cōfessione solet etiam communio comprehendi, quando expresse non excipitur. At ipse Suarez arbitratur hanc sententiam proprie & in rigore sumptam nō esse veram ex vi decreti Concilij Tridentini. Quod limitandum sentit ad solam sacramentalem confessionem, vt verba eius formaliter sonant. Primo, quia cum illa lex sit quodammodo odiosa, quatenus limitat, & restringit iurisdictionem, non est extendenda vltra verborum proprietatem, & formalem decisionem: nec in his rebus argumentum à simili alicuius est momenti. Secundo, quia considerando intentionem illius legis, est valde diuersa ratio de confessione, & Eucharistia. Nam ibi multo maior scientia & prudentia, & aliæ qualitates requiruntur in ministro, quam in hoc sacramento, vt per se constat: quia ille est iudex, & medicus spiritualis: hic autem nihil aliud præstat, quam consecratum sacramentum ad vsum applicare, & ei distribuere, quē supponit à proprio pastore esse approbatum, cum ab illo habeat dandi facultatem. Ex quibus infertur, non esse correcta priuilegia Leonis X. & Iulij II. superius allegata, quatenus concedunt facultatem ministrandi cuilibet religioso presbytero. Nam Concilium Tridentinum licet non concedat iurisdictionem ad administrationem Sacramēti pœnitentiæ, nisi Sacerdoti ab Episcopo exposito, nō tamē negat ipsam Sacerdotib. simplicibus respectu sacramenti Eucharistiæ, habentibus ad id licentiam à sede Apostolica, aut à parocho. Nec etiam aufert à parocho licentiam, vt possit licentiare quemcunque sacerdotem sæcularem, non impeditum ad hoc munus peragendum.

c Suar. 3. par. disp. 72. se. 2. pag. 129. col. 2. in f.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Diaconus religionis possit hoc sacramentum ministrare fratribus, aut sæcularibus in aliqua necessitate.

RESpondeo dicendo, quod nunc secundum præsentem praxim Ecclesiæ, solum Sacerdotes possunt dispensare hoc sacramentum: in casu vero necessitatis, possunt id committere tantum Diaconis, vt sentiunt d D. Thomas, Richardus, Durandus, & Paludanus, Alensis, & Summistæ. Et patet ex Concilijs generalibus Niceno, Arelateno, & Carthaginensi: quæ dicunt diaconos in necessitate & iussu presbyteri hoc posse: & ad hoc est necessaria iusta causa vltra mandatum presbyteri. Quod est tenendum contra e Syluestrum qui significat præceptum Episcopi vel presbyteri sufficere etiāsi nulla adsit causa; iura enim, quæ concedunt hanc facultatem expresse requirunt rationabilem causam; ergo ex nulla causa intercedēte, iniquum & contra ius esset tale mandatum, aut licentia, & non obligaret, nec obediri posset, quando constaret nullam interuenire huiusmodi causam. Secus vero esset quando hoc non constaret: nam tunc parendum est superiori, vel credendum Episcopo, aut presbytero causanti impedimentum, quamuis inferiori esset ignotum. Maxime, quia non oportet hanc causam esse extremam, sed moralem. Aut quod Sacerdos sit debilis aut infirmus. Ex quibus colligitur responsio ad difficultatem in titulo quæstionis propositam, scilicet,

d D. Th. 3. p. q. 82. ar. 3. & in 4. d. 13. q. 1. ar. 3. vbi Richar. ar. 1. q. 3. Durand. q. 4. Palu. q. 2. ar. 4. Alen. 4. 14. q. 50. membro 3. Summistæ v. Eucharistia. & v. commu.

e Nic. c. 14. Arel. c. 15. Cart. 4. c. 38. Syluest. v. diaconus.

si in aliquo monasterio contingat solum Praelatum adesse Sacerdotem & ipsum nullo modo posse hoc Sacramentum religioso ministrare. Hoc enim casu potest ipse Praelatus hoc committere suo subdito diacono regulari: imo id potest optimo iure praecipere. Et idem est, si aliquis famulus intra septa monasterij necessitate infirmitatis teneretur: ipsi enim Praelati possunt praecipere in hoc casu suo diacono regulari, vt ex sacrario ipsum communicet, siquidem habent priuilegium, vt suis famulis possint hoc Sacramentum ministrare, prout infra dicetur. Et sic quando dicitur in dicto Concilio Niceno, quod diaconi iussu presbyteri possint hoc sacramentum ministrare, debet intelligi de presbytero habente auctoritatem, & iurisdictionem ad administrandum dictum sacramentum, siue iure communi, siue ratione alicuius priuilegij. Verum est tamen, quod haec licentia raro debet concedi modo, nisi aliqua grauissima necessitate interueniente, instante videlicet articulo mortis. Praesertim iuxta praesentem Ecclesiae statum: in quo fere omnino in desuetudinem abijt, vt diaconi hoc munere fungantur.

Ex quibus infertur, recedendum esse à Syluestro nimis generaliter loquenti, dicendo non posse diaconum ministrare hoc sacramentum in praesentia presbyteri, etiamsi ex malitia diacono facultatem deneget: tunc enim, ait, non potest diaconus habere rationem instrumenti, si principale agens illum mouere nolit. Contra quem tenet f Soto, quē sequitur Suarez in casu, quo tanta est necessitas, vt viaticum necessario sit aegroto ministrandum. Quia praesentia sacerdotis sua potestate abutentis, ac si nulla esset, reputanda est, & recurrendum ad voluntatem interpretatiuam superioris Episcopi, aut Papae, seu ad ius commune: vel certe, si necesse sit, ad Christi Domini voluntatem, qui eo casu censetur dedisse huiusmodi facultatem.

f Suarez 3. p. disp. 71. sec. 1. pa. 1057. co. 2.

ARTICVLVS IX.

Vtrum moniales possint facere ministrare sacramentum Eucharistiae ab aliquo presbytero saeculari in Ecclesiis suis.

RESpondeo dicendo, quod monialibus sanctae Clarae earumque Abbatissis & monasterijs, & monialibus Conceptionis sub cura fratrum Minorum viuentibus, sunt concessa omnia priuilegia, & indulta, quae concessa sunt fratribus Minoribus eorumque Praelatis, & monasterijs, prout secundum indulta Apostolica Sixti IV. & Leonis X. diximus in a superiori quaestione. Ex quo nemini dubium esse debet, quod sicut cum licentia sacristae potest in monasterijs Mendicantium simplex sacerdos saeculari sacramentum Eucharistiae ministrare: ita etiam in monasterijs monialium potest sacerdos saecularis cum licentia confessoris monialium, aut capellani, idipsum saecularibus ministrare: in hoc enim vis communicatiua priuilegiorum consistit.

a Sup. q. 55. ar. 15.

ARTICVLVS X.

Vtrum fratres & sorores Tertij ordinis Mantellati, & Corrigiati, & Chordelati possint recipere extra parochiam communionem Paschalem.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. in Concilio Lateranensi statuit (prout habetur in b Supplemento) *Quod fratres & sorores Tertij ordinis, necnon Mantellati, & Corrigiati, & Chordelati in proprijs domibus habitantes teneantur in die Paschatis tantum Eucharistiam, necnon extremam vnctionē, caeteraque Ecclesiastica sacramenta (poenitentia sacramento duntaxat excepto) à proprio sacerdote recipere.*

b Supple. fo. 26. conce. 89.

Circa quam concessionem aduertit c Collector priuilegiorum Mendicantium, quod hic non includuntur foeminae promittentes vidualem, seu virginalem castitatem, sub praefato modo viuendi: quia tales gaudent omnibus priuilegiis fratrum, prout iam in quaestione d superiori diximus, sentientes hoc per Concilium Tridentinum non esse innouatum.

c Collect. priui. mend. tit. sacram. §. 2.

d sup. q. praecedenti art.

Secundo aduertendum est circa illa verba ibi, *In die Paschatis tantum.* Quod iuxta dicta e in superioribus nō debent intelligi grammaticaliter, & materialiter, sed formaliter, ita, vt habeant hunc sensum, *In die Paschatis tantum*, id est, in toto tempore, quo communio de praecepto Ecclesiastico obligat: quod tempus est à Dominica in Ramis vsque ad Dominicam in Albis inclusiue. Et adimpleto dicto tempore, & praecepto possunt fratres dictis personis sacramentum Eucharistiae ministrare, quandocunque voluerint, excepto articulo mortis, in quo obligat etiam praeceptum communionis. Ex dictis colligo, non plus concedi fratribus respectu harum personarum, quàm respectu quorumcunque saecularium.

e supra hac q. ar. 14.

ARTICVLVS XI.

Vtrum fratres ministrantes in Indiis Occidentalibus sacramentum Eucharistiae & alia sacramenta cum licentia Regum Hispaniarum, incidant in excommunicationem.

RESpondeo dicendo, quod loquendo de Regis potestate circa ea, quae sunt spiritualia, duplex consideratio est, vna de ratione Regiae potestatis, alia de potestate ratione commissionis, seu delegationis, quae de per accidens dici potest. Sicut & in Papa consideratur de per se potestatis plenitudo, circa spiritualia omnia, & circa temporalia de per accidens, in quantum ad spiritualia ordinem habent: quapropter ratione peccati omnes Principes ei subiectos facimus. Et aduertendum quod spiritualium dispositionum Summus Pontifex non solum Regibus, sed etiam alijs saecularibus legationem committere potest, qui quoad illa possunt dici eius delegati, aut vicarij. Nam si potest Episcopus vicarium in spiritualibus constituere saecularem sacris non initiatum, qui eius prouisor officialis dicitur, quomodo possumus negare Papae potestatem ad delegandum aliqua circa spiritualia Principibus saecularibus? Licet enim in f iure eorum, Papae, scilicet, & regum iurisdictio sit distincta: quia Reges circa spiritualia non habent auctoritatem, imo videntur agere contra Ecclesiasticam libertatem, se intromittēdo, & sic incidere in poenas Bullae Coenae Domini: Reges enim non sine causa gladium portant, ait g Apostolus, ad laudem bonorum, & in poenam malefactorum: siquidem eorum est, vt homines per eum arceantur à malis, & inducantur ad bonum, prout dicitur in iure h ciuili. Attamen non potest negari, ipsos posse assumi à Pontifice Maximo, vt Patroni & defensores Ecclesiae ad spiritualium executionem. Vnde cum Summus Pontifex sit à Deo constitutus pastor vniuersalis ouium Christi, ita vt actu subsint ei fideles omnes, & potentia infideles etiam qui ad ouile reduci possunt, cum extra ouile aberent, & sint balantes oues, potuit ad exsecutionem huius potestatis eligere Reges Catholicos in Legatos, & Commissarios pro nouo orbe, atque potuit eis Regna, & dominia donare ad hunc finem, & consequenter eis iniungere, vt ipsi curam haberent mittendi praedicatores, & ministros idoneos ad id peragendum, sicut & fecit Alexander VI. Quo supposito resoluendum est id, quod proponitur in titulo quaestionis per sequentes conclusiones.

f c. quoniam. dist. 10.

g ad Rom. 13. 1. Pet. 2.

h l. 1. ff. de iust. & iur.

Prima conclusio: Supposita tali donatione facta noui orbis Regibus Catholicis per Alexandrum VI. religiosi, qui in nouo orbe sacramenta ministrant neophitis de licentia Regis, secluso alio priuilegio non incidunt in poenam Clementinae praedictae, probatur: Quicunque de licentia presbyteri parochialis administrat ea, in poenam non incidit: sed religiosus qui cum licentia Regis ministrat, de li-

de licentia presbyteri parochialis facit: ergo non incidit. Patet consequentia: quia Reges supposita dicta donatione, facultatem concedunt auctoritate Summi Pontificis eis delegata, quod ab ipso Summo Pontifice, qui est parochus vniuersalis, censetur mandatum, iuxta ea, quæ in iure *i* notantur, & confirmatur ex his quæ nos *k* supra resoluimus, dicentes, quod qui de licentia delegati Episcopi, aut eius pœnitentiarij, aut vicarij generalis in spiritualibus Sacraméta ministraret, diceretur facere de licentia presbyteri parochialis: quia perinde est, ac si de licentia Episcopi id executioni mandaretur. Sequitur ergo quod religiosi, qui ministrant sacramenta neophitis de licentia Regum Hispaniarum, id agunt de licentia presbyteri parochialis: quia agendo de licétia Regum perinde est, ac si de licentia Sũmi Pontificis agerent, qui in hac causa sunt eius delegati & commissarij, & ad eos spectat, tales ministros mittere, & prouidere, vt ex concessione constat: alias maior esset auctoritas apud Episcopum in prouidendo illa, quæ ad sacramentorum administrationem pertinent, quam in Summo Pontifice, si Episcopi delegati, aut vicarij, aut pœnitentiarij sufficeret licẽtia, & nõ sufficeret licétia delegati à summo Pontifice ad hoc specialiter deputati. Sed hoc est absurde dictũ: ergo etiã erit falsum negare, nõ sufficere licentiã Regũ in administrãdis sacramentis supposita dicta donatione, cũ sint delegati à Pontifice Maximo ad hoc specialiter deputati. Et quod licẽtia sit data religiosis à Regib. Catholicis, nullus est qui ignoret: ipsi enim suis expensis mittunt religiosos, & missos fouent, & defendunt: & suas Regias literas dant ad hoc, vt religiosi Mendicantes in populis ædificent monasteria pro continua habitatione, & ibi ministrent sacramenta, & alia peragant, quibus ipsi maneant grauissimo onere exonerati. Et maxime hoc est verum attendendo ad confirmationem factam per Paulum IIII.

i c. super literis. de rescr.
k supr. ar. 1.

Ex ista ratione sequitur, quod etiam si nullum esset priuilegium religiosis à Pontificibus cõcessum de recipiendis locis ad ædificationem pro continua habitatione in illo nouo orbe, & de recipiendis ædificatis, sola Regum, aut proregum licentia sufficiens est absque diœcesani alia licentia. Et hoc probatur: quia cũ habere domos pro habitatione sit necessariũ pro ministris ad ministerium animarum, domus, quæ fiunt per Reges, aut Proreges, in hoc casu perinde est ac si per Summum Pontificem fierent. De quo dicemus infra in quæstione de erectione monasteriorum in 2. Tomo.

Poterit aliquis obiicere, hoc verum tenere de primis illis missis ministris, antequam essent Episcopi creati: quia non erat presbyter parochialis, de cuius licentia sacramenta ministrãda forent. At modo sunt Episcopi, & ob id cessat ratio legationis regũ. At huic obiectioni respondetur, quod adhuc durat legatio, & obligatio mittendi ministros. Nam vbi ratio est perpetua, similiter etiam dispositio erit perpetua, iuxta ea, quæ in *a* iure notantur: sed ratio mittẽdi ministros adhuc manet & durat, quia nunc magis indigent: & per hoc quod mittant Episcopos non desistunt ab incœpto, neque relinquunt functionem legationis, sed potius semper exercent: ergo manet eadem regum autoritas in huiusmodi disponendis: neque ista prouidendo mittunt falcem in alienam messem, neque in spiritualem iurisdictionem se intromittunt nõ vocati, imo suum ius exequuntur.

a l. quod dictũ. ff. de pactis. c. cũ cessante. de appellatio.

Ex quo sequitur secundo, quod qui in hac parte resistunt & contradicunt Regum mandatis quantum ad illa, quæ concernunt ministros noui orbis, & eorum legationem factam, perinde sunt, ac si Summo Pontifici obuiarent: quia quantum ad hoc vices eius gerunt, secundum tradita à *b* Bruno. Nec de hoc possunt Episcopi conqueri: quia ipsimet Reges mittentes religiosos, mittunt etiam Episcopos præsentando, licet à Summo Pontifice confirmentur. Et quid dico, conqueri, cum per hoc, quod Reges de religiosis disponant in Sacramentorum administratione negotium Episcoporum sit ab ipsismet Regibus disponentibus? Ipsi enim Episcopi manent exonerati quoad hoc. Et cum hoc sit ad bonum commune, tantam habet in iure efficaciam, vt etiamsi in priuilegio non apponatur clausula derogatoria iuris, teneat, prout tradit *c* Felinus, & probat Albericus. Et supradicta clariora sunt in his religiosis, qui à Proregibus in nouo orbe assignantur, vt locum Curatorum teneant. Hi enim auctoritate Regum Hispaniæ habent totam auctoritatem quam haberent ipsimet Curati si ipsis assignarentur curandis populis quibus assignantur ipsimet religiosi. Quod autem Reges Hispaniæ sine consensu Episcoporum possint assignare dictis fratribus Mendicantibus populos Indorum, vt ibi exerceant hanc potestatem parochorum, est notorium in nouo orbe: nam sic practicatũ fuit Mexici, anno millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, in mense Augusti. Cõmendauit enim Prorex fratribus Prædicatorum populũ de Tepexic contra voluntaté Episcopi de Traxcallam. Et hanc auctoritatem habent Reges Hispaniæ per breue Alexandri VI. concedentis dictis Regibus Hispaniæ conuersionem Indorum huius noui orbis, stricte præcipiendo eis, vt mittãt viros timentes Deũ, doctos, peritos, & expertos ad instruendum illos in fide Catholica, prout iam in superioribus est dictum *d*. Ex dictis sequitur, quod etiam communionem Paschalem possunt dicti religiosi in illis partibus ministrare, sine timore alicuius censuræ.

b Brunus li. 5. de lega. c. 8.

c Feli. in c. nonnulli. de rescr. Alberic. in suo dictionario in verbo rescrip.

d Sup. q. 31. ar. 3.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Episcopus possit agere contra religiosos, qui sacramenta prohibita in Clementina administrant.

Respondeo dicendo, quod religiosus sacramenta supradicta ministrans dupliciter se habere potest. Nam aut ministrat ea sua propria auctoritate, sine aliqua licentia, vel priuilegio, putans sibi licere, eo quod sit sacerdos: vel administrat quidem, attamen ex speciali licentia superioris, vel ex speciali priuilegio super hoc ipsi concesso. Et Episcopus circa ministrantẽ sacramenta contra Clementinam dupliciter se habere potest. Aut enim agit contra ministrantem, qui dicit, nullum se habere priuilegium, neque ostendit: vel agit contra ministrantem, qui dicit se habere licẽtiã à superiore, & priuilegium ostendit quando ab eo petitur. Et dupliciter se habere potest, quando ei ostenditur priuilegium. Vel credit esse validum, vel putat inualidum, & non præualere contra ius commune. Hoc supposito resoluenda est ista notabilis, & vniuersalis in materia priuilegiorum quæstio per sequentes conclusiones.

Prima conclusio: Contra religiosum ministrantem sacramenta interdicta in Clementina ex sola sua autoritate, sine superioris licentia, potest agere quantumcunque sit exemptus. Probatur conclusio ex verbis eiusdem Clementinæ: vbi datur à Summo Pontifice facultas locorum Ordinariis, vt cum constiterit religiosum ministrare sacramenta, faciant eum publice denunciari. Dixi, *etiam si sit exemptus*: quia in eodem loco exprimitur, vt nulla exemptione, aut priuilegio possit se tueri. Quod intelligo, vt supra dixi, & notat Glossa, ad hoc, vt possit conueniri, & denunciari pro excommunicato, vt constiterit sine auctoritate ipsa ministrasse. Sequitur ergo Episcopũ posse agere contra religiosum solum sua auctoritate ministrantem prædicta sacramenta.

Secunda conclusio: Episcopus contra religiosum dicentem se administrasse sacraméta in prædicta Clementina interdicta, potest agere ad hoc, vt ostendat licentiam, aut priuilegium exhibeat. Probatur ex superioribus. Nam Episcopus potest agere contra religiosum vsque ad publicationem, quem scit sacramenta mi-

ministrare absque licentia; ergo contra illum, qui dicit se facere ex licentia, poterit agere, vt exhibeat, & det rationem facti. Secundo probatur: Si Episcopus non posset agere ad hoc contra religiosos, eo est, quia tenetur eis credere dicentibus, se habere licentiam: sed Episcopus non tenetur eis credere, nisi ostendant; alias pateret via fraudi, & dolo. Et ita tenet Innocentius *a*, quod vbi exemptio non esset notoria, debet priuilegium ostendere, qui dicit se esse exemptum. Quam doctrinam sequuntur communiter scribentes. Non ergo est putandum Episcopum excedere aduersus religiosos in nouo orbe, & alibi habitantes, cum videat eos ministrare sacramenta, si notoria non est exemptio circa hoc, & Episcopus petat priuilegium, vel licentiam sibi ostẽdi, & cum supradictis Antonius de Butrio *b* concordat.

Tertia conclusio: Tam notoria potest esse exemptio in religiosis ad sacramenta ministranda, vt Episcopus videatur excedere petendo ab eis licentiam, vel causam ministerij. Hæc conclusio probatur: nam si Episcopus vellet modo religiosorum personas, aut Rex se intromittere, & iudicare petens exemptionis priuilegia, sine dubio iniuriam eis inferret, & non ob aliud, nisi quia notoria est religiosorum exemptio, ita vt ignorantiam Episcopus allegare non posset. Et eadem ratione tam nota potest esse religiosorum in nouo orbe exemptio ad administrãda sacramenta neophytis, vt videatur iniquum ab eis priuilegia exigere: nam esset de his malam concipere opinionem, atque in suo ministerio defecisse, & in re tam graui non sine graui culpa esset, maxime quia vergeret in offendiculum grauissimum neophitorum, qui religiosos communiter loquendo habuerunt hucusque in admiratione, & sanctitatis non vulgaris existimatione. Atque cum sit tanta facti notorietas, videtur quod Episcopus, qui modo priuilegium, vel licentiam exigat, non recte agit. Ita in simili tenent Henricus *c*, Innocentius, & Ioannes Andreas, dicentes, quod vbi exemptio, aut priuilegium non est notorium, ostendi debet; à contrario sensu sentientes, quod vbi est notorium, ostendi non debet.

Quarta conclusio: Si religiosus ostendat priuilegiũ, per quod sacramenta ministrat cõtra Clementinam, & Episcopus intelligit verum esse, non potest agere contra, neque impedire administrationem. Hæc conclusio est manifesta ex supradictis. Episcopus enim tenetur superiori non resistere: ergo nullo modo debet nec licet Episcopo resistere licentiam ostendenti. Secundo, si esset licitum in hoc casu Episcopo resistere religiosum, eo esset, quia talis religiosus sacramenta ministrat sine sua licentia: sed ex hoc non potest: patet, quia ministrando cum licentia superioris inferioris licentia requiri non debet, imo dicitur agere cum licentia inferioris, cum semper in superioris licentia sit inferioris inclusa, vt sentiunt communiter citati auctores.

Quinta conclusio: Si religiosus sacramenta ministrans interdicta in prædicta Clementina, ostẽdat priuilegium; Episcopus, etiamsi dubitet, an valeat priuilegium, & si per id sit derogatum Clementinæ, non potest agere contra religiosum, impediendo sacramentorum administrationẽ. Hæc cõclusio est singulariter notanda. Et probatur primo. Nullus potest esse iudex in causa propria; vt notant Doctores *d*, sed si Episcopus posset agere cõtra priuilegium ostendentem, exhiberet se Iudicem in causa propria: ergo non potest agere contra religiosum. Secundo: si potest agere cõtra eum, ei interdicendo administrationem, hoc prouenit, vel quia ipse iudicat de priuilegio, quod sit vitiatum, vel subreptitium, vel quod cessauerit, vel quod per id ius commune non sit ablatum, vel quod nõ sic debeat intelligi, sed hoc non est Episcopi iudicare, imo est interdictum ei, cum ipsius sit interpretari, cuius est legem cõdere. Vnde optime dixit Imola *e*, quod Episcopus nõ potest iudicare de priuilegijs Papæ, quod si dubitat: consulat Romanum Pontificem. Et per

a *Innoc. in c. ex parte. de verb. sign.*
b *Butrius in d. c. ex parte. n. 12.*
c *Henric. Innocent. & Andr. in d. c. ex parte.*
d *Docto. d. c. ex parte.*
e *Imola in Clem. abusionib. de pœn. & remis.*

alia priuilegia est interdictum Episcopis interpretari, vel de priuilegijs iudicare, nisi in partem amplior & fauorabiliorem, prout determinauit Paulus IV. pro ordinibus Mendicantibus. Hanc conclusionem tenent, & probant Innocentius *f*, Ioannes Andreas, & Henricus. Vnde religiosi non possunt excommunicari ab Episcopo, nisi probetur à quodam superiore priuilegia esse subreptitia, aut inualida: & si Episcopus excommunicauerit, velut iniuste excommunicans punietur, vt sacri Canones *g* determinant.

Ex ista conclusione apparet excessum esse ex parte illorum, qui impediunt religiosos sacramenta ministrare neophitis, ostensis priuilegijs Leonis X. quibus concedit ipsis in nouo orbe illa administrare, ostensis etiam priuilegijs aliorum Pontificum illa concedentium, hoc colore: quia putant priuilegia non valere, eo quod sint Episcopi iam creati, & putant per ipsorũ aduentum cessasse, vel eo quod sint intelligenda valere in terris infidelium, & non in nouo orbe, saltem in noua Hispania, cũ in ea iam omnes sint fideles, vel eo quod non est derogatum per talia priuilegia iuri communi diœcesanorum, neque huic Clementinæ. Considerare enim debuerant primo, quod causa est dubia secundum ipsos, & non poterant esse ipsius iudices; quia nemo potest esse iudex in causa propria. Debebant etiam considerare ipsa priuilegia minime cessasse ex regula iuris, dicente beneficium concessum à Principe esse mansurum. Et quidem vbi priuilegiũ non limitatur intelligi deberet esse perpetuum, prout tenet Glossa *h*: vbi Philippus Francus quærit, an si cesset causa priuilegij, cesset priuilegium. Et ait, quod non, dummodo illa causa fuerit impulsiua; prout dicitur in iure *i*. Econtra si causa sint finalis, & reliquæ aliquæ illius causæ maneant, vt patet in iure *k*. Et tunc iudicantur, & censentur esse rationes finales alicuius priuilegij, quando ipsi sunt generaliores decisiones, secundum ius *l* vel saltem æque generales, quib. omnino sublatis tollitur etiam dispositio. Impulsiuæ autem dicuntur illæ, quæ minus generales sunt quam sit dispositio: atque ob id sublatis illis non cessat dispositio, iuxta ea, quæ in iure notantur, & declarant Bald. *m* & alij relati à doctissimo Lusitano Barbosa. Et licet cum plures causæ finales, & impulsiuæ sint expressæ, omnes debeñt concurrere, vt concessioni priuilegiorum sit locus, prout dicitur in iure *n*, & tradit Bartolus, & sic vna ex illis cessante debeat cessare prædicta priuilegiorum concessio; hoc tamen est intelligẽdum, quando concessio dictorum priuilegiorum pendet ab ipsis causis finalibus & impulsiuis simul iũctis, non tamen quando pendet ab ipsis disiunctiue. Priuilegia autem concessa Religiosis pro administrandis sacramentis in nouo orbe, a duabus causis finalibus æque principalibus disiunctiue procedunt. Prima est cõuersio infidelium: Secunda est manutenentia ipsorum in fide, quæ pariformiter sunt æquales. Ita enim est necessaria conuersio Indorum: sicut etiam est necessaria manutenẽtia eorum in fide. Constat autem manutenentiã neophitorum in fide, & omnium illorum, qui in nouo orbe conuersi sunt, pendere principaliter à primo motore Deo, ministraliter autem à Religiosis ipsis sacramenta administrantibus. Compertum enim est apud omnes ipsos Religiosos in illo nouo orbe, sicut gallinæ fouent pullos suos sub alis: ita ipsos fouere sub ipsorum alis, & protectione nouiter conuersos & ab ipsis descendentes.

Et licet aliquis contra opponat, aliquos religiosos ita male viuere, vt potius sint in scandalum & ruinã, quam in ædificationem. Huic obiectioni respondetur, quod hoc accidit in aliquibus Religiosis particularib. de quo non est mirandum, cum in collegio Apostolico inter duodecim vnus fuerit latro, & proditor. Et illa regula. Cessante causa debet cessare effectus, intelligitur, quando causa cessat in communi, & vniuersaliter: secus si cessat ex accidenti in aliquibus personis particularibus, iuxta ea, quæ dicuntur in iure *o*, & notat Paulus de Castro, & post Archidiaconum tradit Are-

f *Inno. Andr. & Henric. in d. c. ex parte.*
g *c. nemo. 2. q. 1.*
h *Gl. in c. si. de præb. vbi Francus. 1. l. 1. ff. de postulationib.*
i *l. si. ff. de decurion.*
k *l. 1. §. sextũ. ff. de post dá.*
l *Bal. in l. generaliter. n. 3. C. de Episcop & cle. Barbos. in l. 1. p. 1. n. 85. ff solut. matr.*
m *Bal. in l. generaliter. n. 3 C. de Epis. & Cler. Bar. in l. 1. p. 1. n. 85. ff. solut. matr.*
n *l. si hered. plures. ff de condition. institutio. Bar. in extraua. ad reprimendũ. ver. absentia.*
o *l. nã ad ea. ff. de legib. l. si fratre. vbi Pau. C. qui testamen. face. pos. Aret. in l. 2. co. 7. in pri. ff. de vulgari. Cur. in l. posthumo. n. 42. C. cõtra tab. Cou. in c. cum esses. nu. 9. de testa. & in ca. possessor. 3. §. ... n. 2. de spõs. 2. p. c. 6. §. 9. n. 8. Vict. de potest ciui. 1. n. 122. p. 94. S. 1. li. 4 de iust. q. 5. ar. 3. co. 3. Tira. in tract. cessante causa limita. 32. Mencha. illustrium qq. c. 87. n. 23.*

Aretinus, & tradunt etiam Curtius Iunior, Couarruuias, Victoria, Soto, Tiraquellus, Menchaca. Et sic priuilegia generaliter concessa mulieribus propter liberos vigebunt in ea muliere, quæ ex accidēti liberos non procreat: quia eius respectu ratio videtur cessare in particulari, quod vtique non facit cessare legis dispositionem. Et ad hoc videtur facere cuiusdam Imperatoris *b* determinatio, quam ad hoc expendit Baldus, & expendit etiam Bolognet. Vnde cum causæ dictarum concessionum, scilicet conuersio Indorum, & manutenentia ipsorum, non cesset in Religiosis in communi, & vniuersaliter à iuris metis, toto cœlo aberrant obiicientes eas cessare, quia in aliquibus Religiosis in particulari cessant.

b l. assiduis. ver. ideo C. qui potiores in pig. & Bal. ibi nu. 2. Bolognet in l. 1. ff. sol. matri.

Et dato, quod causæ omnino cessarent, requiritur sententia decisoria ipsorum priuilegiorum, vt notant communiter Doctores in regula, *Cum cessante*, & sic ex dictis consequitur, quod Episcopi contrauenientes dictis priuilegiis propria auctoritate, sunt excommunicati ipso iure, excommunicatione Papæ reseruata, à qua non possunt absolui, nisi à Summo Pontifice, vel de licentia Prælatorum Religiosorum, ad quos spectat. Quia Leo X. vbi concedit Religiosis, quod possint sacramenta supradicta ministrare neophitis, præcipit hæc sub excommunicatione ipso facto incurrenda, vt nullus impediat directe, vel indirecte, quouis quæsito colore. Neque poterunt ignorātiam allegare. Tum, quia ex parte religiosorum hoc sæpe dictum est: tum, quia ad statum Episcoporum spectat hæc ignorare. Similiter clerici Episcoporum ministri non poterunt se excusare dicentes, quia iuste impediunt religiosos; admoniti enim à religiosis de priuilegio, quod habēt à Sede Apostolica, oportet superiori obedire relicto inferiori.

Sexta conclusio: In casu supradictæ conclusionis, quando ostensis priuilegiis Episcopus dubitat de priuilegio, an valeat, necne, potest Episcopus agere cōtra religiosos coram superiore ipsorum religiosorum de iure suo. Probatur conclusio: in casu in quo Episcopus de priuilegio, quandiu dubitat, agere potest in defensionem sui iuris, & non potest ipse iudicando; est enim ei interdictum de priuilegiis iudicare, aut ea interpretari, in tantum quod etiamsi priuilegium tenderet ad noxam, esset proponendum Principi, vt ipsum reuocaret, & non liceret alicui propria auctoritate contrauenire, prout tenet quædam Glossa *c*, & cōmuniter scribentes. Ergo sequitur, quod coram aliquo Iudice agere potest: & non videtur coram quo, nisi coram Iudice superiore, videlicet, Nuntio Apostolico ad similes lites priuilegiorum decidendas constituto, & in partibus Indiarum ad Reges Hispaniarū, seu ad suum Regale consilium, seu ad Proregem est recurrendum, qui ex legatione Pontificis dant facultatem religiosis ad ministranda sacramenta, prout dictum est in superioribus, ad quos spectat reddere rationem suæ facultatis.

c Glo. fi. in c. suggestum. de decimis.

Et ne aliquis remaneat scrupulus, omnia prædicta ex litera Clementinæ satis probantur. Nam posquam sub excommunicatione interdicit religiosis, ne sacramenta ministrent, in fine excepit illos, qui priuilegio se tuentur. Si ergo tales eximuntur tuentes se & ostendentes priuilegia, etiamsi Episcopus dubitet an sufficient, valeant necne, non poterit per Clementinam agere contra religiosos ministrantes, quia solum datur ei, vt agat cōtra illos, qui priuilegio non se tuentur. Vnde resolutiue dico, quod si est notorium, religiosos talia sacramenta ministrare, & non se defendūt, aliquo priuilegio, vel aliqua licentia superioris, poterunt Episcopi agere ad denuntiationem. Verum si religiosi licentiam habent aliunde, & priuilegia ostendunt, quamuis Episcopi credant ea omnino non valere, non possunt contra ipsos agere per se, nisi coram superiori eos in ius vocando. Maxime, quia cum constet de intentione Papæ concedentis, oportet ad eam attendere. Et si de ea non constaret, verbis priuilegii standum est, prout dicunt iura *d*, & bene notat Philippus Francus. Neque poterit allegare priuilegia religiosorum non valere: quia videntur cessare, cum personis, quibus fuerant concessa. Nam quādo est dubiū, an priuilegium sit reale, vel personale, intelligitur esse reale, vt voluit Speculator *e*.

d c. fane. & c. porro. de priuil. l. 9. de ge. 3. Frācus in c. quia. de conc. preb. in 6.

e Specu. in ti. de instruction. edicti.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum licentia Parochi excommunicati sufficiat, vt religiosi possint ministrare sacramenta prohibita in dicta Clementina.

Respondeo dicendo, quod cum parochus excommunicatus parochiæ munera obire non posset, cum careat iurisdictione mixta ea, quæ notantur in iure *f*, ac propterea sicut functiones iuris eius obire ipse non potest, ita neque alteri, vt ipsas obeat mandare valet, quandoquidem & delegatio huiusmodi iurisdictionis est secūdum iura *g*. Vnde sequitur quod religiosi, qui, aut clericis, aut laicis sacramentum extremæ vnctionis, vel Eucharistiæ administrant, vel dū matrimonium fit, benedictionem tribuunt in excommunicationem incidunt, quæ in Clementina contra religiosos proponitur, si à parocho excommunicato licentiam consecuti proposita sacramenta administrauerint. Nam proprii parochi licentia postulatur, cuius dandæ excommunicatus parochus facultatem non habet; & si dederit, nulla est argumento cuiusdam iuris *h*. Verum est tamen quod religiosi simplicitate animi ducti putantes parochum excommunicatum eam sibi concedere posse, prædicta sacramenta administrant, non incidunt in dictam censuram, cum ea contra præsumentes tantum proponatur, prout tradit Nauarrus *i*, & tradit etiam Bartholomæus Vgolinus.

f l. ad probandum. de re iudicata.

g l. imperiū. ff. de iurisd. omnium iudicū.

h l. quotiens. ff. qui satisdare cogantur.

i Na. c. 27. 102. v. 3. Vgolinus de excommunic. materi. tabula 2. c. 11. §. 4. n. 4.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum religiosi possint sacramenta Eucharistiæ, & alia suis familiaribus ministrare.

Respondeo dicendo, quod Clemens IV. & Sixtus IV. *concesserunt fratribus Minoribus, vt his, qui in eorum morantur obsequiis, ministrare libere possint sacramenta.* Ita habetur in libro Monumenta ordinum *k*. Et Martinus V. concessit monachis sancti Benedicti Obseruantiæ Hispaniæ, *vt confessiones quorumcunque familiarium suorum, tam laicorum, quam regularium, & secularium intra, & extra septa suorum monasteriorum commorantium, audire; & pro eorum commissis debitam eis absolutionem impendere, nec non dictis familiaribus, tam intra, quam extra septa præfata commorantibus Ecclesiastica sacramenta quoties fuerit opportunum ministrare valeant.* Ita habetur in compendio *a* Mendicantium.

k in 1. imp. fo. 56. & in 2. fo. 140. conc. 315.

a Com. ti. familiares, f. x famuli fratrum. §. 10.

Circa prædictas concessiones notandum est, quod modo post Concilium *b* Tridentinum, vbi statuitur nullum confessorem regularem, siue sæcularem posse audire confessiones sæcularium, nisi fuerit ab Episcopo approbatus, videtur, quod ipsi fratres non possunt audire confessiones dictorum familiarium. Et cōfirmatur: nam in eodem Concilio *c* reuocantur priuilegia regularium, concernentia dictos familiares, & seruitores, & quocunque nomine, & monasteriis addictos, nisi monasteriis actu seruiant, & intra eorum septa, ac domos resideant, subque eorum obedientia viuant: si talia priuilegia perturbationem in Episcoporum excitant iurisdictione, & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur. Priuilegia autem ad omnia sacramenta ministranda familiarib. sine approbatione & licentia Ordinarii iurisdictionē Episcoporum saltem videntur perturbare: Et sic videntur abrogata per præfata Concilii decreta, nisi ipsi familiares actu seruiant, & intra septa monasteriorum sint, & sub eorum obedientia viuant.

b Ses. 23. c. 15. de refor.

c Conc. Trid. s. 25. de refor. c. 11.

Sed respondetur, quod priuilegia Medicantibus & fruentibus eorum priuilegijs concessa in his, quæ sunt limitata, & restricta per Concilij decreta viuæ vocis oraculo in foro Conscientiæ, à Pio V. sunt confirmata. Et sic religiones possunt vti cum familiaribus, & famulis, & seruitoribus monasteriorum priuilegijs superius citatis, licet, quod ad alia etiam in foro conscientiæ minime vtantur dictæ religiones priuilegijs, per Concilium derogatis, restrictis & limitatis. Et ratio horum est, quia in vsu horum priuilegiorum cum famulis, & familiaribus non ita perturbatur iurisdictio Episcoporum, & parochorum, sicut perturbatur eorum iurisdictio conferendo sacramentum Eucharistiæ in die Paschatis, & conferendo alia sacramenta omnibus personis sæcularibus.

Et aduertendum, quod fratres Mendicantes virtute dictorum priuilegiorum, poterunt extremam vnctionem, & etiam Eucharistiam in die Paschatis prædictis familiaribus, & famulis administrare. Quia priuilegia præfata absolute, & sine limitatione concedunt posse ministrare sacramenta familiaribus, quoties opportunum duxerint. Cū ergo nos ante priuilegia Martini V. poteramus sacramenta dicta dare, excepto die Resurrectionis: & postea Martinus V. absolute cōcessit, vt ea possimus ministrare, oportet, quod hoc priuilegium aliquid operetur, iuxta ea, quæ notantur in iure *d*. Quod quidem non operaretur, nisi extenderemus ad diem Paschæ Resurrectionis Iesu Christi Domini nostri.

d c. in his. de priuil.

QVÆSTIO LVII.

De Beatæ Virginis Mariæ Conceptione, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Vtrum Beata virgo fuerit concepta sine peccato originali.*
2 *Vtrum sit peccatum prædicare B. V. fuisse conceptam sine peccato.*
3 *Vtrum pro festo, & missa Conceptionis aliquæ indulgentiæ concedantur.*
4 *Vtrum deferentes imaginem B. Mariæ, & eius filij, quam Moniales Conceptionis deferunt, aliquam indulgentiam consequ ntur.*
5 *Vtrum in festo Conceptionis suspendatur interdictum, & cessatio à diuinis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum B. Virgo fuerit concepta sine peccato originali.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IV. prout habetur in libro *e* Monumenta ordinum, *Proprio motu & auctoritate Apostolica reprobauit, & damnauit assertiones Prædicatorum, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent sanctā Romanam Ecclesiam de spirituali tantum conceptione & sanctificatione Virginis Gloriosæ festum celebrare, ac illorum qui crederent & tenerent quod asserentes eandem Genitricem Dei ab originalis peccati macula in sua conceptione præseruatā fuisse, propterea alicuius hæresis labe pollutos fore: istas namque assertiones, vtpote falsas, & erroneas, ac à veritate alienas, editosque libros id continentes similiter reprobauit & damnauit. Ac motu, & auctoritate prædictis statuit, & ordinauit, quod prædicatores verbi Dei, & quicunque alij cuiuscunque gradus, ordinis, & conditionis fuerint, qui de cætero casu temerario præsumpserint in eorum prædicationibus ad populum, seu alias quomodolibet affirmare huiusmodi, sic reprobatas, & damnatas assertiones, & opiniones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere vel habere postquam de præsentibus literis scientiam habuerint, excommunicationis sententiam, & æternæ maledictionis pœnam eo ipso incurrant: à qua ab alio quàm à Romano Pontifice, & illius proprio ore expressa causa huiusmodi, propter quam censuras prædictas incurrerint (nisi in articulo mortis constituti) nequeunt absolutionis beneficium obtinere. Non obstantibus quibuscunque in contrarium facientibus. Item pari damnatione & censura subiecit illos qui prædicare, docere, aut alias verbo, vel scriptura affirmare præsumerent hæreticum fore; credere eandem Virginem Gloriosam à peccati originalis macula præseruatam non fuisse.*

e In 1. impr. fo. 34. & in 2. fo. 117. cōcess. 257. & in eod. lib. in 1. imp. fo. 74. & in 2. fo. 158. concess. 376. extrauã grauē nimis. de reliqu. & vener. Sanct.

Pro explicatione huius decreti est notandum, quod B. Virgo Maria nullum peccatum actuale habuit in tota vita sua, prout dicitur in Cōcilio *f* Trid. & late tradit noster doctissimus Cordub a, & de hoc nō est quæstio in præsenti articulo, nec etiam est quæstio an B. Virgo potuerit concipi sine macula peccati originalis cum hoc non implicet contradictionem. Quæstio ergo est, vtrū B. Virgo de facto fuerit concepta sine peccato originali, de quo duplex inter scholasticos opinio versatur. Prima est *g* D. Thomæ & Caietani dicentium sub peccato fuisse conceptam originali, quos cōmuniter Thomistæ sequuntur. Secunda est opinio Scoti ab Scotistis secuta, fuisse Virginem Mariam sine peccato originali conceptam. Et aliqui ita suis opinionibus adhærebant, vt non solum in scholis disputādo, sed etiam in concionibus publicæ prædicando pertinaciter assererent suam opinionem ita esse veram, vt contrariam hæreticam & erroneam iudicarent. Quod in animis audientium scandalum maximum ingerebat, quam litem ad se Sixtus IV. aduocando supradictā edidit constitutionem; definiens non esse hæreticum, neque peccare mortaliter, nec venialiter sentire Virginem Mariam fuisse conceptam, sine peccato originali, vel sentire eius rei oppositum. Et in Conc. Trid. *i* hæc eadem definitio comprobatur. Et proponit excōmunicationem ipso facto Sedi Apostolicæ reseruatam contra contrarium docentes, aut dicentes. Nec Concilium Basileense definiens Virginem sine peccato originali fuisse conceptam, facit hoc esse de fide, quia cōgregatio Basileensis quando decreuit B. Virginem sine originali peccato esse cōceptam, iam discesserat à vero Papa Eugenio IIII. vt patet ex ordine sessionum. Nā in sessione trigesima quarta, septimo Kalendas Iunij de facto deposuerunt prædictum Eugenium Papam, & alium Amadeum quendam elegerunt, putantes se per hoc Ecclesiæ concordiam facere. Et postea in sessione trigesima sexta, decimo octauo kalend. Octobris sequentis, fecerunt prædictam determinationem de immaculata Virginis conceptione. Quod autem ille Eugenius IV. fuerit semper verus Papa, & non Amadeus ille electus ab illa congregatione Basileensi, inde patet, quia tunc & post semper est habitus pro vero Papa, computatusque in numero Pontificum. Ad idem etiā facit Conciliū Lateranēse tertiū sub Leone X. sessione vndecima in Bulla *Pastor æternus*, vbi expresse dicitur quod Concilium Basileense post eius translationem factam per Eugenium Papam nō fuit, neque meretur amplius Concilium appellari, & postea ibidem facta nullum robur habent. Hæc ibi.

f Conc. Trid. sess. 5. in fi. & sess. 6. can. 23. Cor li. 1. qq. q. 18. §. 1. & 7.

g Caiet. in quodl. & in 3. p. q. 27. ar. 2. & 12. q. 81. ar. 3.

h Scot. in 3.

i Conc. Trid. sess. 5. can. vl.

Quod si ad prædicta dicatur quod Eugenius IV. & Nicolaus V. approbauerunt omnia acta dicti Concilij Basileensis, præter ea, quæ contra ipsum Papam gesta sunt, id vtique negatur; solum enim aliqua pro cōmuni concordia approbauerunt, de quorum numero articulus iste conceptionis nō est. Imo etiamsi ipsum Cōciliū approbasset generaliter, id intelligitur de nobiliori, & certiori statu eius, in quo scilicet vnio ipsa facta est, & antequam à vero Papa discederet, vt de Cōcilio Constantiensi dicit Caietanus *a*.

a Caieta. in quodl. de post. Pap. & Conc. c. 8.

ARTICVLVS II.

Vtrum modo sit peccatum prædicare oppositum, scilicet, V. Mariam in peccato originali fuisse conceptam.

RESpondeo dicendo, quod non sit peccatum veniale, hoc vel illud sentire, inde liquet, quia nulla lege prohibetur, item quia alias non permitteret Ecclesia hoc, vel illud sentire, & docere, si esset peccatum ve-

veniale, sed potius id reprehenderet, aut prohiberet, & vt cauendum doceret, & prædicaret, quorũ nihil facit, vt patet ex decreto Sixti IV. superius citato. Hoc tamen est intelligendum secluso scandalo, & pertinacia; quamuis enim ex parte veritatis seu falsitatis huius, vel illius opinionis sit licitum tenere, & dicere hoc, & illud, tamen potest fieri illicitum mortaliter, vel venialiter ex circunstantia scandali probabiliter imminentis, quod etiam contingit in omni alio actu morali ex genere suo licito; qui per circunstantiam scandali vitiari potest. Similiter ratione pertinaciæ potest fieri illicitum, videlicet dum quis non habet animum paratum standi Ecclesiæ determinationi, si fieret circa hoc. Ex quo sequitur, quod publice populo prædicantes in Ecclesijs doctis pariter, & indoctis B. Virginem fuisse conceptam in originali, vix excusantur à peccato mortali, aut veniali, non quidem ratione veritatis, aut falsitatis dicti, sed ratione scandali probabiliter imminentis saltem in Hispania, & Gallia & alibi, vt patet experientia, & tanquam scandalosi tales prædicatores codemnati sunt per vniuersitatem Parisiensem, & sententia lata est contra quendam fratrem Ioannem Veri de sacro ordine Prędicatorum qui id prædicauerat, anno Domini millesimo quadringẽtesimo nonagesimo septimo. Nec tale vulgi scandalum est Pharisaicum, neque est malitia, vt putat Caiet. *b* sed est scandalũ pusillorum, aut pie ignorantium, vel potius pie, & vere credentium. Nec enim talis prædicatio quod scil. Beata Virgo concepta sit in peccato originali, est expediens, aut vtilis ad fidẽ, & bonos mores dum Ecclesia id non determinat. Imo licet nõ sit peccatum mortale, neque veniale prædicando asserere opinionem esse verissimam B. Virginem conceptam fuisse sine peccato originali, est tamen hæc prædicatio indiscreta cum tanta sit his temporibus deuotio erga immaculatam Virginis Conceptionem, & tanta solemnitate ab vniuersali Ecclesia solemniter celebretur, vt fideles communiter putent de hac re nõ esse opinionem, sed fidem. Et ideo Pius V. Pontifex Maximus in constitutione incipiente, *Speculum Domini*, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo emanata, statuit dicens: *Proprio motu statu um fœlicis recordationis Sixti IV. prædecessoris nostri super ea re à Concilio Tridentino innouatum Apostolica auctoritate tenore præsentium cõfirmamus & approbamus, atque vt deinceps efficacius à cunctis obseruetur perpetuo statuimus, & ordinamus, quatenus nemo cuiuscunque ordinis, gradus, conditionis, vel dignitatis existat in popularibus concionibus, vel vbicunque promiscua virorum, & mulierum multitudo conuenire solet, de huiusmodi controuersia alterutra parte disputare rationibus, vel dictorum auctoritate offerendo propriam sententiam, & contrariam refellendo aut impugnando, vel de hac ipsa quæstione cuiusuis pietatis, aut necessitatis prætextu vulgari sermone scribere, vel dictare præsumat. Qui contra fecerit, suspensionis pœnam à diuinis absque noua declaratione ipso facto incurrat, si modo fuerit in sacris constitutus, & quocunque præterea gradu siue dignitate, vel administratione fungatur, illis omnibus sit ipso iure priuatus & ad eadem, vel similia munera obtinenda vel obtĩnda perpetuæ inhabilitatis censuræ etiam ipso facto sit obnexius, super quibus nisi à Romano Pontifice pro tempore existente dispensari, vel absolui non possit. Cæterum quandiu per Apostolicam Sedem altera pars diffinita non fuerit oppositaq́; sententia condemnata, liceat viris doctis in publicis Academiæ disputationibus, siue generalium, aut prouincialium Capitulorum, vel vbi alias intersunt, qui rem capere possunt, neque scandali vlla subest occasio, de illa quæstione differere argumentis vtramlibet partem, vel asserere, vel impugnare: dũ tamen neutra velut erronea, prædicetur, seruenturq́; illa omnia, quæ à prædicto Sixto prædecessore nostro statuta sũt, &c.*

b Caiet. in d. quodli.

Circa quam constitutionem est notandum, non esse in vsu quoad pœnas impositas illis, qui in popularib. concionibus, vel vbi turba populi adest, disputant de hac immaculata Conceptione; neque etiam est in vsu quoad dictas pœnas impositas illis, qui vulgari sermone de ea scribunt, asserendo propria sententiam & cõtrariam refellendo. Licet tamen quoad dictas pœnas in vsu non sit, notabilis nihilominus talis constitutio censeri debet ad nostram opinionem confirmandam.

ARTICVLVS III.

Vtrum pro Missa & festo Conceptionis aliquæ indulgentiæ concedantur.

RESpondeo dicendo, quod Leo X. *concessit, quod toties quoties fratres Minores de Obseruantia dicunt Missam Conceptionis Virginis Mariæ, ac intendunt orare pro sua Sanctitate, & vniuersali Ecclesia habeant indulgentiam plenariam.* Et idem Leo X. *ampliauit suprædictam indulgentiam pro fratribus eiusdem ordinis audientibus præfatam Missam Conceptionis, ac etiam pro monialibus sanctæ Claræ in congregatione viuentibus, similiter audientibus præfatam Missam.*

Circa quas concessiones aduertit Collector *a* ordinis Mendicantium, quod non sunt alias impressæ, eo quod post impressionem librorum priuilegiorum fuerunt obtentæ, seu ad partes Hispaniæ adductæ. Nihilominus tamen pro indubitatis possunt haberi, cum habeantur in registro Conuentuariorum Curiæ Romanæ, ac inde sint fideliter extractæ.

a Collector. in ind. plen. quoad fratre. §. 17. & 18.

Deinde Sixtus IV. *statuit & ordinauit, quod omnes, & singuli Christi fideles vtriusque sexus, qui Missam & officium festi Conceptionis Mariæ Virginis, cuius initium est: Sicut lilium inter spinas, &c. in festo eiusdem Conceptionis deuote celebrauerint, & dixerint, aut illius horis Canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eandem prorsus indulgentiam, & remissionem peccatorum consequantur, quam Vrbanus IIII. & Martinus V. & alij Romani Pontifices concesserunt illis, qui Missam, officium, & horas Canonicas in festo corporis Christi à primis vesperis, & pro illius octaua (iuxta Romanæ Ecclesiæ institutionem) celebrant, dicunt, aut missa, aut officio & horis huiusmodi intersunt.* Ita habetur in libro *b* Monumenta ordinum.

b In 2. impr. fo. 115. conce. 225.

Circa quam concessionem est notandum, quod istæ indulgentiæ, vt colligitur ex quadam Bulla Eugenij IIII. quæ habetur in Supplemento *c* ordinis, *sunt in Summa pro matutinis & vtrisque vesperis dies festi, & Missa quadraginta dies pro reliquis horis, hoc est pro qualibet ipsarum centum sexaginta. Et quibuslibet octauarum diebus pro singulis matutinalium Missarum & vesperorum ducenti dies. Ac pro reliquis horis octoginta dies. Item sequentibus processiones, ac Missas deuote celebrantibus, tam in festo, quàm in octauarum diebus pro pace, ac tranquilitate Ecclesiæ, ac Sacramentum in festo huiusmodi sumentibus, conceduntur ducenti dies indulgentiæ.*

c Supple. fo. 137. concess. 578.

Demum Sixtus V. *Omnibus, & singulis monialibus Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis, ac omnibus & singulis alijs, vtriusque sexus Christi fidelibus, vere pœnitentibus & confessis, qui singulas seu quamlibet Ecclesiarum, monasteriorum, monialium huiusmodi in festo Conceptionis eiusdem Beatæ Mariæ à primis vesperis vsque ad occasum solis eiusdem festi, annis singulis, deuote visitauerit, & ibi pro pace inter Christianos Principes conseruanda ac sanctæ matris Ecclesiæ exaltatione, hæresumque extirpatione, pias ad Deum preces effuderint, si eo die sanctissimum Eucharistiæ sacramentum sumpserint, indulgentiam plenariam, & omnium peccatorum remissionem, quoad omnes perpetuo illis omnibus concedit & elargitur.* Ita habetur in constitutione quadragesima secunda, quæ incipit; *Expositam nobis*, edita *d* ab eodem Sixto anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo sexto.

d Refe. Capucin. in suis annot. ad cõpend. Mend. tit. Concept. Virginis in fi.

Circa hanc concessionem est aduertendum, quod licet in ea concedatur remissio omnium peccatorum, non propterea conceditur facultas ad absoluendum à reseruatis peccatis. Hic enim nomen *peccatorum*, non pro peccatis, sed pro pœnis debitis peccatis est accipiendum, sæpe enim in diuinis literis hoc nomen peccatum, pœnam significat temporalem. Et ita intelligitur illud Machabæorum *e*, *Sanctum & salubre est pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur*; id est, à pœnis debitis peccatis liberentur. Culpa enim peccatorum existentium in Purgatorio in hac vita fuit ipsis condonata, prout declarat Gabriel *f*. Idem ergo in præsentiarum significat remissio omnium peccatorum, quod significat indulgentia plenaria.

e 2. Mac. 12.

f Gabr. in 4. d. 41. q. 3. ar. 3. not. 1.

Aduer-

Aduertendum secundo, quod in his Hispaniarum partibus, & vbi Bulla Cruciatæ publicatur, nō possunt sæculares lucrari suprapositas indulgentias, nisi ipsammet Bullam Cruciatæ habeant. In ipsa enim omnes hę & aliæ similes indulgentiæ quoad sæculares suspenduntur, quæ pro ipsis sæcularibus Bullam sumentibus reualidantur. Et idipsum dicendum est de indulgentiis articulo sequenti referendis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum deferentes imaginem Beatæ Mariæ, & eius filij, quam moniales Conceptionis deferunt, indulgentiam plenariam consequantur.

g Supple. fo. 8. conc. 254. Respondeo dicendo, quod Iulius II. prout refertur in Supplemento g, *concessit omnibus Christi fidelibus vere pœnitentibus, & confessis in regno Castellæ continuatis, qui imaginem Beatæ Mariæ Virginis, & eius filij (quam moniales ordinis sanctæ Conceptionis in scapulario & homines in pectore deferre consueuerunt) detulerint, & nouies salutationem angelicā deuote recitauerint, similes & prorsus easdem indulgentias consequantur, quas consequerentur, & consequi possent si decies salutationem angelicam in honorem decem virtutum eiusdem Beatæ Mariæ Virginis recitarent.*

b Colle. ti. indulgentiæ quoad sæculares ottauo. §. 3. Circa quam Conceptionem, notat Collector b priuilegiorum Mendicantium, quoad lucrandum præfatas indulgentias non oportet nec petere ab aliquo insignia, nec illa deferre, sicut pro lucrandis indulgentijs de decem Aue Maria, licet aliqui aliter opinentur.

i Supp. fo. 61. conc. 188. Insuper Leo X. prout habetur in Supplemento i, *concessit quod viri deferentes imaginem Conceptionis B. V. & mulieres scapularium eiusdem ordinis cum prædicta imagine, easdem gratias obtineant & consequantur, quas consequuntur & consequi possunt deferentes Chordam fratrum Minorum & Corrigiam sancti Augustini.* Pro explicatione huius concessionis est aduertēdum, quod idem Leo X. prout habetur in Sup-

k Sup. fo. 122. conc. 566. plemento k, *concessit quod viri & fœminæ deferentes zonam fratrum sancti Augustini datam ab aliquo Prælato eiusdem ordinis, ad hunc finem, lucrari possint indulgentias prædictis fratribus concessas.* Et idem Leo X. *extendit præfatam concessionem ad illos qui detulerint chordam sancti Francisci, datam similiter ab aliquo Prælato ordinis Minorum, vt supradictum est de zona sancti Augustini.* Quæ concessio non est impressa in libris priuilegiorum, sed absque dubio fuit impetrata ad instantiam reuerendissimi Cardinalis sanctæ Crucis bonæ memoriæ. Ex quibus concessionibus aperte colligitur intellectus ad præfatam Leonis X. constitutionem, quod scilicet, deferentes imaginem Conceptionis B. Virginis, & mulieres scapularium eiusdem ordinis cum prædicta imagine etiam deferētes, lucrentur indulgentias fratribus Minoribus, & Augustiniensibus concessas vsque ad datam prædictæ concessionis. Non enim lucrantur indulgentias postea per Sixtum V. chordam portantibus concessas. Sixtus enim quintus (prout continetur in constitutione decima quarta, & quinquagesima nona continetur) concedit indulgentiam plenariam confratribus chordæ sancti Francisci in die quo confessi & cōmunicati receperint à Guardiano dictæ confraternitatis chorda. Et in hora mortis dicendo Iesus cum corde. Et etiam prædicti confratres consequantur omnes indulgentias confraternitatis consolationis, omnesque alias religioni concessas: hoc procedit, obseruato tamen modo, de quo in dicta constitutione, de qua confratria, & de confratria Corrigiatorum Diui Augustini, quæstione sequenti disputabitur.

ARTICVLVS V.

Vtrum in festo Conceptionis suspendatur interdictum & cessatio à diuinis.

Respondeo dicendo, quod possunt fieri omnia diuina officia tempore interdicti in festis Natiuitatis, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Dominæ nostræ diebus solis, & non octauis, apertis ianuis campanis pulsatis & alta voce exclusis excōmunicatis, & admissis interdictis, ita tamen, vt quorum culpa tale interdictum positum fuit non accedant ad altare. Ita expresse in iure a continetur. Quod idem postea permissum fuit in festo corporis Christi, & tota octaua per Martinum V. & Eugenium IV. in suis Extrauagantibus, quæ legi solent intra octauam eiusdem festi, & in die Conceptionis, & sua Octaua, Virginis matris. Et est aduertendum quod licet dictum priuilegium Martini V. solum loquatur de tempore interdicti, nihilominus tamen debet extendi ad cessationē à diuinis, prout affirmat Couar. b & Gutierrez. Qui ait quod anno incarnationis Domini millesimo quingētesimo octuagesimo quarto fuit sic resolutum & practicatum cum consilio doctissimorum claustri vniuersitatis Salmanticensis in festo corporis Christi. Ex quibus colligitur quod sicut in dictis festiuitatibus conceditur priuilegium pro tempore cessationis secundum mentem dictorum patrum, ita etiam in festiuitate Cōceptionis etiam tempore cessationis à diuinis officium diuinum, & Missa solenniter debet celebrari. Et licet Leo X. prout habetur in ordinis Supplemento c, *concesserit quod tempore interdicti quamuis auctoritate, & ex quibusuis causis pro tempore appositi in quibusuis Hispaniæ Ecclesiis, ac locis à primis vesperis diei festi Conceptionis vsque ad illius totalem octauam inclusiue Missæ & alia diuina officia apertis ianuis, & pulsatis campanis, atque alta voce (excommunicatis duntaxat, & nominatim interdictis expulsis) celebrare possint. Et quod singuli Christi fideles non excommunicati, neque nominatim interdicti ad Missas & alia diuina officia audienda, præfato tempore libere admitti & licite possint.* At idem Leo X. in priuilegio cōcesso Benedictis pro certis festiuitatibus, de quo infra secundo Tomo; in quæstione de interdicto, idipsum concessit pro tempore cessationis à diuinis. Et licet Nauarrus d ipsum priuilegiū restrinxerit dicens, quod eo potest vti in Ecclesijs, in quibus dicitur officiū conceptionis ordinatum per Protonotarium Leonardum Nogarolum, & eius Missa, quæ incipit, Egredimini, & nō in quibus illud non dicitur: at ego, prout in nostra confessorum Summa e annotaui, contrarium verissimum existimo, cum Leo X. prædictum indultum concedat, sine limitatione ad prædictum officium.

a c. alma mater. de sent. excommun. §. in festiuitatibus.

b Cou. in c. alma mater 2. p. §. 4. n. 7. Gutier. in qq. can. 10. p. 11.

c Supple. fo. 24. conc. 67.

d Na. c. 17. n. 182. & de consec. dist. 1. c. 10. nu. 86.

e t. 10. c. 105. conclu. 3. n. 8.

QVÆSTIO LVIII.

De confratriis Chordæ beati Patris nostri Francisci, & Zonæ D. Augustini, in tres articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tria.

1 *Quæ indulta concedantur confratribus Chordæ D. Francisci.*
2 *De institutione confratriæ Corrigiatorum Diui Augustini, & de eius priuilegiis.*
3 *An Corrigiati indulgentiam Portiunculæ consequantur.*

ARTICVLVS I.

Quæ indulta concedantur confratribus Chordæ Diui Francisci.

Respondeo dicendo, quod Sixtus V. Pontifex Maximus ex ordine Minorum ad ministerium Cardinalatus assumptus, & ad supremum Ecclesiæ Pontificatus apicem prouectus Romæ apud Diuum Marcū, sub annulo Piscatoris die vigesima nona Augusti, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio, quandam Bullam edidit, cuius tenorem in præsentiarum referam: ex cuius relatione patebit, quid respondendum sit quæstioni in articulo propositæ.

Sixtus

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam diuinæ charitatis altitudo eminentissima, &c. Idcirco cum pro aliquali repensione amoris nostri erga tantum patrem nuper ad amphorem decorem insignis, & celebris Ecclesiæ domus eiusdem sancti Francisci Assisiensis ordinis fratrum Minorum conuentualium nuncupatorum, in qua quidem Ecclesia sub illius altari maiori corpus eiusdem sancti Francisci requiescit ad diuini cultus, & piorum operum augmentum, ipsiusque sancti Francisci honorem, & venerationem, ac animarum Christi fidelium salutem, vnam Archiconfraternitatem vtriusque sexus Christi fidelium, qui Chordam per fratres dicti ordinis gestari solitam, ex illorum deuotione à superioribus eiusdem ordinis cinctam, & susceptam deferrent, & illa cingentur, sub eiusdem sancti Francisci inuocatione in ipsa Ecclesia, & ad dictum altare motu proprio erexerimus, & instituerimus, vt confratres Chordigeri dictæ confraternitates ad pia opera exercenda propensiores redderentur, ac ad Ecclesiam & altare eiusmodi deuotionis causa confluerent, eisdem vtriusque sexus Christi fidelibus vere pœnitentibus, & confessis, dictam chordam, quæ prius à superioribus dicti ordinis benedici debeat, reuerentiam & memoriam eiusdem sancti Francisci gerentibus, sacraq; communione refectis Archiconfraternitatem ipsam ingredientibus primo die illorum ingressus, ac in mortis articulo ipsorum nomen Iesu ore, vel corde inuocantibus, ac etiam vere pœnitentibus, & confessis plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem per alias nostras literas concesserimus, necnon dilecto filio Clementi Bontadosio moderno, & pro tempore existenti dicti ordinis Ministro generali, vt quascunque confraternitates vtriusque sexus Christi fidelium Chordigerorum huiusmodi in quibuscunque Ecclesiis, domorum, ordinum fratrum tam Minorum conuentualium, quàm de obseruantia, & Capucinorum nuncupatorum, vbicunque, & in quibuscunque mundi partibus erigere & instituere, illasque postquam erectæ fuerint præfatæ Archiconfraternitati, cum omnibus, & singulis indulgentiis, & peccatorum remissionibus, ac relaxationibus aggregare, ipsasque indulgentias confratribus illarum communicare & concedere valeret plenam & omnimodam facultatem, & auctoritatem concesserimus, easdemque confraternitates erigendas extunc, prout ex ea die, & è contra dictæ Archiconfraternitati aggregauerimus & indulgentias huiusmodi confratribus illorum communicauerimus, ac literas prædictas nullo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis aut nullitatis vitio, vel intentionis nostræ seu quopiam alio defectu notari, retractari, aut reuocari nullatenus posse, sed semper validas, efficaces futuras, suosq; effectus plenarios sortiri debere decreuerimus, & alias, prout in dictis literis plenius continetur. Ne autem de præmissorum validitate vllo vnquam tempore dubitare contingat, nostram denuo in præmissis auctoritatem interponere, ipsiusque Archiconfraternitatis auctoritatem extendere, ac pium dictorum confratrum Chordigerorum propositum amplius promouere, eosque spiritualibus muneribus, indulgentiis videlicet, & peccatorum remissionibus prosequi cupientes supplicationibus dicti Clementis hac in parte inclinati institutionem huiusmodi auctoritate Apostolica præfata tenore præsentium perpetuo approbauerimus, & confirmauerimus, supplentes omnes & singulos, tam iuris quam facti defectus si qui interuenerint in eisdem, ipsamq; Archiconfraternitatem in caput omnium confraternitatum Chordigerorum huiusmodi vbilibet institutarum, & instituendarum etiam perpetuo auctoritate, & tenore præmissis erexerimus, & instituerimus, omnesq; & singulas indulgentias, & peccatorum remissiones, & relaxationes religioni, & ordini fratrum Minorum huiusmodi per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, & nos concessas, quoad eas duntaxat, quæ hactenus non sunt reuocatæ, nec sub vllis reuocationibus comprehensæ iisdem auctoritate, & tenore similiter perpetuo approbauerimus & confirmauerimus, ac illis perpetuæ & inuiolabilis firmitatis robur adiecerimus, illasq; Archiconfraternitati, & confratribus Chordigerorum huiusmodi sub eisdem modo & forma, quibus illæ religioni & fratribus præfatis concessæ fuerunt, dummodo, vt præfertur, non fuerint reuocatæ etiam perpetuo, & communicauerimus & elargiti fuerimus. Necnon de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorũ Petri & Pauli Apostolorum eius auctoritate confessi vtriusque sexus confratribus Chordigerorum huiusmodi, præter indulgentias religioni præfatæ concessas in mortis articulo, necnon quoties processionibus Archiconfraternitatis Chordigerorum huiusmodi singulis mensibus fieri solitis interfuerint, iisdem quidem confratribus plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem perpetuo concesserimus: aliis vero non confratribus qui processionibus huiusmodi interfuerint centum annos, de iniunctis eis, vel alias quomodolibet debitis pœnitentiis misericorditer in Domino relaxauerimus, ac præfatis confratribus, qui aliis dictis Archiconfraternitatibus processionibus, aut dum B. Mariæ, vel quoduis aliud diuinum officium per ipsos confratres chordigeros recitabitur interfuerint, ac quoties sanctissimum Christi corpus dum infirmis defertur, vel defunctum ad sepulturam associauerint, aut alicui miserabili personæ subuenerint, vel pacẽ inter inimicos cõposuerint, seu aliquod horum fecerint, toties centum dies de iniunctis eis, aut alias quomodolibet debitis pœnitentiis etiam misericorditer in Domino relaxauerimus eisdemque confratribus chordigeris, vt indulgentias, & peccatorum remissiones præfatas per modum suffragii pro fidelibus, qui in gratia Dei decesserint, consequi & impartiri valeant concesserimus. Vt facilius his specialibus gratiis omnes Christi fideles in diuersis orbis terræ partib. existentes gaudere possent, & dum copiosis eleemosynarum largitionibus fratres Minores de Obseruantia maximo deuotionis affectu quotidie alunt, ab iisdem spiritualia beneficia in signum gratitudinis recipere valeat supplicationibus dilecti filii Francisci à Tolosa Ministri generalis, fratrum Minorum de Obseruantia hac in parte inclinati, eidem Francisco à Tolosa, ac etiam Thomæ de Massa Cõmissario generali pro familia Vltramontana, necnon pro tempore existentibus Generali, & Commissario generali eorundem fratrum Minorum de Obseruantia concedimus facultatem & autoritatem Ministro generali in toto ordine fratrum Minorum de Obseruantia. Commissario autem generali in illa familia cuius fuerit, vbi non sunt eiusdẽ ordinis fratrum Minorũm conuentualium cõfraternitates iam erectæ, vel eorundem Minorum conuentualium monasteria instituendi confraternitates chordigerorum in omnibus & singulis conuentualibus fratrum suorum, & concedendi & communicandi omnes, & singulas indulgentias, peccatorum remissiones, & relaxationes, ac tandem omnes fauores & gratias, quæ prædictæ Archiconfraternitati concessæ sunt, & in futurum concedentur. Volumusq; vt chordam ordinis sancti Francisci, quam confratres vtriusque sexus gestare debent superiores fratrum Minorum de Obseruantia benedicant, intelligendo per superiores etiam Guardianos, atque Præsidentes. Non obstantibus præmissis, ac nostra de indulgentiis ad instar non concedendis, & quibusuis aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisq; contrariis quibuscunque. Hæc Sixtus V.

Circa hanc concessionem primo est notandũ, quid Sixtus V. concesserit specialiter confratribus chordigeris.

In primis cõceditur indulgentia plenaria, & remissio peccatorum quibuscunque vtriusque sexus Christi fidelibus, qui confessi, & sacra communione refecti, in præfatam Archiconfraternitatem ingressi & rescripti fuerint die eorum ingressus & in die obitus, si in charitate decesserint, & nómen Iesu ore, vel corde inuocauerint.

Secundo conceditur indulgentia plenaria omnibus confratribus, item etiã cõfessis, & sacra communione refectis, qui processionibus singulis mensib. fieri solitis interfuerint: aliis vero non confratribus, qui processionib. huiusmodi interfuerint, centum annorũ de iniunctis, vel alias quomodolibet debitis pœnitentijs.

Tertio conceditur indulgentia centum dierum eisdem confratribus, qui alijs processionibus Archiconfraternitatibus interfuerint.

Quarto cõceditur indulgentia decem dierum, quoties sanctissimum Christi corpus, dum ad infirmos defertur, associauerint.

Quinto cõceditur indulgentia centum dierum iisdem confratribus, quoties defunctos ad sepulturam associauerint.

Sexto conceditur indulgentia centum dierum iisdem confratribus, quoties alicui miserabili personæ subuenerint.

Septimo conceditur indulgentia centum dierum iisdem confratribus, quoties pacem inter inimicos composuerint, vel aliquod horum opus misericordiæ fecerint.

Octauo conceditur indulgentia centum dierum iisdem confratribus, quoties diuinum officium Domini nostri, vel Beatæ Virginis, vel quoduis aliud

reci-

recitauerint, vel recitantibus confratribus interfuerint.

Nono conceditur, vt indulgentiæ & peccatorum remissiones præfatæ per modum suffragij fidelibus, qui in gratia Dei decesserint, applicari valeant.

Decimo conceduntur omnes indulgentiæ à diuersis Summis Pontificibus ordini Minorum concessæ, neque hactenus reuocatæ.

Secundo est notandum, quod hæc posterior cõcessio est communicata per Leonem X. imaginem Conceptionis Virginis Mariæ, vel scapularium eiusdem ordinis portantibus: non autem conceduntur ipsis alia superiora indulta, prout dictum est in quæstione superiori.

Tertio est notandum quod Chordigeri lucrantur indulgentiam illam notabilem Portiunculæ ad eum modum, quo eam lucrantur fratres Minores eorum Ecclesias visitando in die secunda Augusti, in qua festum Dedicationis Ecclesiæ Portiunculæ celebrari solet. Denique lucrantur omnes indulgentias, & gaudent omnibus absolutionibus plenarijs, quæ late in quadam tabula, quæ circumfertur, summarie proponuntur, quam in secundo tomo, agendo de indulgentijs, explicabimus.

Quarto est notandum, quod, vt hæc omnia consequantur, necesse est, vt prædictam chordam cinctam deferant benedictam ab aliquo Prælato, Guardiano, aut Præsidente in absentia Guardiani: cui in eius absentia omnis facultas conceditur iuxta constitutiones generales: & nos dicemus infra Tomo tertio in quæstione de vicarijs, & declarauit Sixtus in præallegata Bulla. Requiritur etiam, vt ipsi confratres in cõfratrias ingrediantur, & in libris ipsarum scribantur. Ad hoc autem, vt nomen confratrum sortiantur, sufficit quod confratres in dictis libris scribantur, etiam si ipse confratria non habeat œconomum, & maiores, quibus confratres obedire teneantur. In his enim cõfratrijs nihil iniungitur confratribus faciendũ postquam sunt conscripti, nisi tantum, vt si velint, indulgentias & remissiones peccatorum consequantur. Et ita huiusmodi confratriæ sodalitia possunt nuncupari, sicut nuncupantur à Pio V. in Bulla a, quæ incipit, *Consecerunt Romani Pontifices confratria Rosarij Beatæ Mariæ, sodalitates.* Hi autem, qui dictam chordam non benedictam deferunt, minime gaudent supradictis; sicut neque qui deferunt benedictam non ingredientes cõfratrias eorum nominibus in libris earum scriptis.

a Habetur in *compilat. Pri V. concess. 14 fo. 611.*

ARTICVLVS II.

De institutione confratriæ Corrigiatorum Diui Augustini, & de eius priuilegiis.

Respondeo dicendo, quod Eugenius IV. Romæ, anno Domini millesimo quadringẽtesimo trigesimo, confirmauit licentiam datam à Fratre Gerardo de Arminio Generali ordinis Eremitarum D. Augustini Fratri Cæsario de Roma eiusdem ordinis professori, vt Corrigiatorum posset instituere confratrias. Postea auctoritate Gregorij XIII. Prior generalis ordinis fratrum Eremitarum D. Augustini confraternitatem vtriusque sexus fidelium Cincturatorum, & Cincturataru in S. Augustini, & sanctæ Monicæ nuncupatam in Ecclesia sancti Iacobi ciuitatis Bononiensis fundatam auctoritate Eugenij IV. vniuit simili cõfraternitati sub inuocatione B. Mariæ Virginis de Consolatione nuncupatæ, in eadem Ecclesia canonice institutæ. Quam vnionem, & incorporationem postea Gregorius XIII. Romæ apud Diuum Petrum sub annulo Piscatoris die decimo Iunij, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, Pontificatus sui anno quarto, motu proprio & ex certa scientia confirmauit, & idem Gregorius XIII. in quadam Bulla data Romæ apud D. Petrum, sub annulo Piscatoris, die duodecima Nouemb. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo octauo, Pontificatus sui anno octauo, præcepit in virtute sanctæ obedientiæ omnibus, ad quos spectat, ne dictæ confraternitates sic, vt præfertur, pro tempore aggregatæ ad quidquam soluendum dictæ confraternitati sancti Iacobi ratione aggregationis huiusmodi, soluere teneantur.

Postea vero frater Gregorius Petrechinus diuina miseratione tituli sancti Augustini S. R. E. presbyter Cardinalis de monte Elparo nuncupatus, ordinis fratrum Eremitarum eiusdem D. Augustini, ex dispensatione Apostolica Prior generalis, Romæ in conuentu D. Augustini de Vrbe, die decima quinta mensis Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo, anno quarto Pontificatus, diuina prouidentia Papæ Gregorij XIV. auctoritate Apostolica sibi specialiter concessa, rescriptum in forma breuis edidit, *Quod in omnibus Ecclesijs domorum, & conuentuum fratrum ordinis Eremitarum sancti Augustini in prouincia Castellæ iam erectis, seu de cætero erigendis, ac earum singulis vnam confraternitatem vtriusque sexus Christi fidelium Corrigiatorum, seu Cincturatorum Diui Augustini eiusque diuæ matris Monicæ in capella, vel altari à Priori & conuentu specialiter eligendo de nouo perpetuo & ad perpetuam rei memoriam gratis vtique & aliis seruata forma dictarum literarum Papæ Gregorij XIII. erexit, & instituit, & fundauit, ac erectã, fundatam & institutam, censeri & omnino esse voluit, illasque, & earum singulas sic, vt præfertur erectas & fundatas Archiconfraternitati B. Mariæ Virginis de consolatione Corrigiatorum seu cincturatorum sancti Augustini & eius matris sanctæ Monicæ in Ecclesia domus, seu conuentus fratrum sancti Iacobi ordinis Bononiensis, vt præfertur, institutæ specialiter & expresse etiam gratis, & perpetuo aggregauit, vniuit, & incorporauit. Ac singularum confraternitatum sub dicta inuocatione erectarum huiusmodi vtriusque sexus confratribus, & eorum quibuslibet omnia & singula priuilegia, concessiones, & indulta tam spiritualia, quam temporalia, ac etiam peccatorum remissiones, & indulgentias etiam plenarias, & perpetuas, vel quascunque alias, qualitercunque & quomodolibet qualificatas & nuncupatas, per quoscunque Summos Pontifices literis Apostolicis varijs temporibus singulis Archiconfraternitatis prædicta confratribus, quomodolibet & ex quauis causa concessas, & elargitas perpetuo etiã communicauit, & ad singulas ex nunc dicta auctoritate Apostolica extendit, & ampliauit, illisque omnibus, & singulis eorum quemlibet gaudere debere, & de illis, alijsque spiritualibus suffragijs, operibus meritorijs dictæ Archiconfraternitati, & illius vtriusque sexus confratribus concessis, & per eos aliosque totius ordinis Eremitarum Diui Augustini fratres vbilibet pro tempore quomodolibet participes fecit, & participare debere, dicta auctoritate Apostolica declarauit.*

Postea vero Gregorius XIV. apud sanctum Petrũ, sub annulo Piscatoris die decimoquinto Decembris, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo nono, & die tertia Martij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui anno primo, in Bulla, quę incipit: *Cum sicut accepimus dilecti filij confratres*, & in fauorem huius confratriæ ait, *Cum sicut accepimus, dilecti filij confratres vtriusque sexus fideliũ Corrigiatorum nuncupati D. Augustini vti, frui & gaudere possint indulgentiis, & participes fieri omnium gratiarum spiritualium ordini ipsius S. Augustini concessarum, omniumq; bonorum, quæ in dicto ordine pro tempore fiunt, inter alia teneantur quotidie recitare tredecim Pater Noster, & totidem Aue Maria, & vnũ Salue Regina pro salute Romani Pontificis, ac felici statu sanctæ matris Ecclesiæ, sæpeque contingit, vt non omnes personæ, quæ in dictas cõfraternitates ingrediuntur, aut iam sunt ingressæ, aut in futurum ingredientur sciant, & aliquando etiam dicere nequeant ipsum Salue Regina. Idcirco nos volentes pro nostra erga tales personas paterna charitate earum animarum saluti opportune consulere, tenore præsentium concedimus, quod quæcunque personæ confraternitatũ huiusmodi nunc & pro tempore existentes, quæ ipsum Salue Regina dicere ignorauerint loco Salue Regina quinque Aue Maria vna cũ prædictis tribus Pater noster, & totidem aliis Aue Maria deuote recitando easdem indulgentias, & gratias spirituales consequantur, & consequi valeant, quas consequerentur si ipsum Salue Regina recitarent, & quilibet eorum recitaret;*

Demum

Demum idem Gregor. XIIII. in Bulla, quæ incipit: *Quæ à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, &c.* Data Romæ apud D. Petrum, die decima octaua Aprilis, Pontificatus sui anno primo, ad supplicationem dilecti filij magistri Ludouici de Auila Prioris Ecclesiæ fratrum ordinis Eremitarum sancti Augustini ciuitatis Vallisoleti dictæ confraternitati eiusque fratribus ampliorem gratiam concessit. *Omnibus enim, & singulis vtriusque sexus Christi fidelibus, qui confraternitatem ipsam vbinus locorum institutam, & instituendam, pro tempore ingredientur die illorum ingressus, si vere pœnitentes & confessi sanctissimum Eucharistiæ sacramentum sumpserint plenariam, & eorum confratrum iam in ea descriptorum mortis articulo, sic etiam vere pœnitentes, ac confessi, sacraque communionem refecti, vel saltem, si præmissa facere nequiuerint, euidens aliquod pœnitentiæ, & veræ contritionis signum exhibendo nomen IESV ore, vel corde, deuote inuocauerint plenariam pariter omnium peccatorũ suorum indulgentiam & remissionem misericorditer in Domino concedimus, & largimur, non obstantibus constitutionibus, &c.*

Circa quas concessiones est primo aduertendum, quod aliqua de nouo conceduntur in ista vltima Bulla Gregorij XIIII. quæ non communicantur deferentibus imaginem Conceptionis; secundum indultum Leonis X. articulo quarto quæstionis præcedentis relatum, nisi alias per alia priuilegia, antequam fratribus Mendicãtibus fuerint similia concessa: nam tunc sicut fruuntur Corrigiati indulgentijs concessis fratribus Augustiniensibus secũdum concessionem Leonis X. in dicto articulo quarto, vltimo loco relatam, ita etiam eisdem fruuntur imaginem conceptionis deferentes.

a Suppl. fol. 91. conc. 188. Secundo est aduertendum, quod Leo X *a*. prout habetur in Supplemento, concessit, *Quod viri & fœminæ deferentes zonam fratrum Diui Augustini datam ab aliquo Prælato eiusdem ordinis ad hunc finem, lucrari possunt indulgentias prædictis fratribus concessas.* At ego ex Bullis superius allegatis nunquam potui colligere, quod confratres Corrigiati, vt cõsequantur indulgentias fratribus Augustinien sibus concessas, necessario debent deferre zonam datam ab aliquo Prælato eiusdem ordinis. Quod si esset necesse à Summis Pontificibus exprimeretur, sicut exprimitur à Sixto V. Pontifice Maximo ordinante, quod confratres Chordigeri patris nostri D. Francisci, vt consequantur indulgentias ordinis concessas, necesse est, vt deferant chordam benedictã ab aliquo superiore Guardiano, scilicet, aut in eius absentia Præsidente.

ARTICVLVS III.

An Corrigiati indulgentiam Portiunculæ consequantur.

Respondeo dicendo, quod sæpe vidi apud fratres controuerti, an confratres Corrigiati possint dicendo orationem Dominicam, & salutationem Angelicam coram altari à superioribus Augustiniensibus deputato, prout in fundatione, & concessione ipsarum confratriarum, autoritate Apostolica conceditur, possint in die secunda Augusti lucrari indulgentiam Portiunculæ, quæ eodem die visitantibus Ecclesiam sanctæ Mariæ Angelorum Assisij indulgetur. Et aliquibus dura nimis visa fuit pars affirmatiua. Nam

b Sup. fo. 17. concess. 56. etiamsi Leo X. prout habetur in Supplemento *b*, *Motu proprio, & ex certa scientia approbauerit, & innouauerit, ac plenum firmitatis robur obtinere & firmiter obseruari voluerit, ac de nouo concesserit excommunicationem priuilegiorum omnium ordinum Mendicantium, quam fecerat Iulius II. fratribus Minoribus Obseruantiæ, dando super hoc Indices.* Ipse tamen Leo X. prout habetur in eodem Sup-

c Suppl. 58. concess. 157. plemento *c*, declarauit, *Hanc communicationem debere intelligi, quod gaudeant prædicti fratres priuilegiis generaliter concessis congregationibus, & personis, & locis congregationum, & non domibus, & personis particularibus congregationum, vel ordinis concessis.* Et per consequens videtur, quod licet Augustinienses communicent cum nobis Minoribus in priuilegijs, & indulgentijs, non tamen communicant in hac, cum ipsa sit concessa à principio visitantibus Ecclesiam sanctæ Mariæ Angelorum, die secunda Augusti. His tamen non obstantibus contrarium est asserendum. Licet enim hæc diuina indulgentia fuerit primo concessa Ecclesiæ sanctæ Mariæ Angelorum prædictæ, postea tamen extensa est ad totum ordinem. Sixtus enim IIII. prout habetur in Monumentis d ordinum, *Concessit fratribus Minoribus Obseruantiæ, & Monialibus sanctæ Claræ, atque Tertiariis vtriusque sexus, & seruitoribus fratrum & seruitricibus monialium, & sororibus in Ecclesia exteriori, vel vbi quæsituando steterint, indulgentiam sanctæ Mariæ de Angelis, atque quascunque alias indulgentias generales, tam plenarias, quam non plenarias Almæ vrbis, dicendo quinque Pater noster cum totidem Aue Maria, in suis Ecclesijs; ac si visitarent loca personaliter, vbi sunt istæ indulgentiæ diebus suis.* Et hoc ipsum confirmauit, & de nouo concessit in alia Bulla idem Sixtus IIII. prout habetur in dictis Monumentis *e*. Et Leo X. idipsum confirmauit, & aliam ampliorem edidit concessionem, quæ in secundo Tomo in quæstione de Portiuncula, latius continetur.

d Monu. in 1. impr. fol. 34. & fo. 68. conce. 136 & fo. 63. conc. 125. & fol. 96. 86. cess. 333.

e In monu. in 1. impres. fol. 67. conc. 114 & fol. 96. concess. 327.

Ex quibus infertur, quod cum iam ista concessio sit omnibus fratribus Minoribus regularis Obseruantiæ communis, recitando dictas orationes Dominicas & Angelicas, prout in dictis Bullis latius continetur; communicatur tale priuilegium concedens fratribus omnibus indulgentiam supradictam omnibus Mendicantibus, & per consequens fratribus Eremitis Diui Augustini, cum inter Mendicãtes secundum ius commune connumerentur, & sic de primo ad vltimum sequitur, quod Corrigiati dicendo tres Pater noster cũ totidem Aue Maria, ante altare à Prælatis Augustiniẽsibus deputatum, iuxta concessiones superius allegatas die secunda Augusti contriti; & confessi eandem met indulgentiã consequentur. Cum secundum Bullas in superiori articulo allegatas, ingressi istam confraternitatem, & deuote faciendo dictam orationem omnes indulgentias consequantur, quas consequuntur ipsi Augustinienses fratres.

QVÆSTIO LIX.

De Confessariis regularibus quantum ad præsentationem, in decem articulos diuisa.

Circa quam quæruntur decem.

1 *Vtrum Confessarij regulares debeant necessario ab Episcopis approbari, & coram ipsis præsentari.*
2 *Vtrum forma præsentandi confessarios posita in Clementina dudum, sit à Concilio Tridentino approbata.*
3 *Vtrum præsentatio, & approbatio Confessorum regularium habeant aliquam formam.*
4 *Vtrum præsentatio & approbatio Confessariorum regularium sit perpetua.*
5 *Vtrum hæc præsentatio Confessariorum regularium in vno Episcopatu sufficiat pro omnibus Episcopatibus.*
6 *Vtrum præsentatio, & approbatio perpetua competens Minorum, & Prædicatorum Confessariis, Confessariis aliarum religionum concedatur.*
7 *Vtrum Confessarij regulares in foro conscientiæ possint modo frui præsentatione, & approbatione semel obtenta.*
8 *Vtrum approbatio Confessariorũ regularium possit ab Ordinariis restringi ad certum locum, tempus, & personas.*
9 *Vtrum aliquis prouincialis possit renunciare huiusmodi priuilegio approbationis perpetuæ.*
10 *Vtrum graduati in sacra Theologia regulares debeant necessario Episcopis ad audiendas sæcularium confessiones præsentari, & ab eis examinari.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Confessarij regulares debeant necessario ab Episcopis approbari, & coram ipsis præsentari.

RESpondeo dicendo, quod confessio peccatoris est accusatio secreta de suis peccatis, coram proprio sacerdote, vt ab illis sacramentaliter absoluatur, vt colligitur ex traditis à Gabriele *a*, & dicitur in ea proprio sacerdoti, quia sacerdos debeat habere iurisdictionem in foro conscientiæ supra illum, qui se ipsum accusat, vt patet in iure *b*. Nam illa, quæ fit alij quam proprio sacerdoti, non est vera confessio; debet enim confessor habere iurisdictionem actualem ordinariam, vel delegatam à Summo Pontifice, vel à protopœnitentiario, vel Episcopo, vel Proepiscopo, seu vicario. Nam absque ea neque in Quadragesima, neque alio tempore potest valide, & efficaciter absoluere, præterquam in articulo mortis, quo tempore quilibet simplex sacerdos potest audire confessiones, & à quacunque excommunicatione, & à quibuscunque casibus absoluere, prout constat ex late traditis à Nauarro *c*. Ex quibus patet, quod regulares Confessores non possunt audire confessiones sæcularium, nisi iurisdictionem actualem supra ipsos habeant, quam minime possũt habere nisi coram Episcopis præsententur, & ab eis approbationem obtineant. Dicitur enim in Concilio *d* Tridentino, quod quamuis presbyteri, in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, nullum tamen etiam regularem posse confessiones sæcularium, etiam sacerdotum audire, neque ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen si illis videbitur necessarium esse, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat priuilegijs, consuetudine quacunque etiam immemorabili non obstantibus. Hæc autem præsentatio Confessariorum regularium duobus modis fieri contingit, vno modo secundum formam traditam ab Innocentio VIII. in compendio *e* priuilegiorum Mendicantium, & habetur in Monumentis ordinum, & in Supplemento, quæ cum non duret, nisi per annum, non facit, vt sic præsentati pro præsentatis habeantur, iuxta formam iuris, neque consequenter, vt gaudeant priuilegijs, quibus præsentati gaudẽt, prout aduertit doctissimus Nauarrus *f*. Ideo eius tenorem minime refero. Vnde ad aliam præsentationem secũdum formam iuris me conuerto, quæ ponitur in quadam Clementina *g* in corpore iuris inserta, & approbatur à Concilio Lateranensi sub Leone X. Qua præsentatione tenentur Prælati fratrum petere ab Episcopis, & superioribus, vt placeat ipsis, quod fratres ad id per suos Prælatos nominati possint in suis ciuitatibus, & diœcesibus libere eorum subditorum confessiones audire, & salutares pœnitentias imponere, & cum sua facultate, & bona venia absoluere. Ita tenet Nauarrus *h*, quidquid dicat Syluester, allegando Cardinalem. Qui licet ibi, vbi allegans Cardinalem subobscure loquatur, alibi tamen se resoluit, dicens teneri fratres ad petendum prædicta.

a Gab. in 4. d. 17 q. 1.

b Cap. omnis vtriusque sexus, ibi, proprio sacerdoti, de pœnit. & rem.

c Nau. in c. 1 nu. 73. de pœnit. d. 6.

d Conc. Trid. sess. 23. c. 15.

e Compen. v. præsentatio fratrum. & ver. absolu. quoad sæculares. & in monument. 1 impr. fol. 95. & in 2. fo. 92. & in sup. fol. 9. conc. 352.

f Na. c. 27. de præsent. conf. f. religiosi.

g Clemẽ. dudũ. §. statuimus. de sepul. Conc. Lateranen. sess. 11.

h Na. vbi su. nu. 260. Sylu. v. confessor. 2. qu. 1. & in §. ac deinde. q. 5.

Et pro explicatione huius præsentationis est aduertendum, quod duplex modus præsentandi proponitur à Collectore Priuilegiorum Mendicantium secundũ formam dictæ Clementinæ. Sed quia vtraque præsentatio aliquas difficultates includit, ad eas euitandum, & ad euadendum ambages in ipsis contentas, securius est, quod Prouincialis per se, vel per alium accedat ad Episcopum, rogans eum, quod admittat tot confessores, quos ipse determinatos habeat in sua intentione, supplicans ipsi quod eos acceptare dignetur, ac si in omnib. & per omnia seruata esset forma iuris, cõtenta in Clementina, *dudum*, & in Concilio Lateranensi, & in Concilio Tridentino. Quod si dignetur facere, tales confessores habent (dum tamen ipse intendat, quod facit) omnem autoritatem, quæ Confessarijs regularibus in dicta Clementina conceditur. Si autem Episcopus noluerit acceptare hanc formam præsentationis, oportebit seruare formam traditam, & collectam ex dicta Clementina. Alias non possent fratres audire confessiones de iure: & per consequens, neque absoluere, sicut conceditur in dicta Clementina, concessione dictæ Clementinæ adiuti.

Pro cuius præsentationis explicatione nota primo, quod, vt seruetur eius forma requiritur primo, quod Magister & Priores prouinciales, aut eorum vicarij ordinis Prædicatorum, & Ministri generales, & Prouinciales, & Custodes ordinis Minorum per se, vel per alios fratres idoneos accedant ad præsentiam Prælatorum Ecclesiarum, ciuitatum, aut diœcesis, vbi habitant fratres horum ordinum, & humiliter ab his petant, vt fratres electi à suis Prælatis possint suo beneplacito in suis ciuitatibus, & diœcesibus audire confessiones suorum diœcesanorum, & illis imponere pœnitentias salutares, eosque à peccatis absoluere. Et hoc necessario debet præcedere, prout concludit Cardinalis *i*, licet Syluester *k* allegans Cardinalem in alia parte dicat hoc non esse de substantia necessarium. Verum est tamen, quod Prælati possunt hanc præuentionem renunciare, concedendo licentiam confessarij præsentatis electis antequam facultas ad eligendum ab ipsis Prælatis impetretur.

i Cardin. in Clem. dudũ. §. ac deinde. q. 5.

k Syl. v. confessor. 2. q. 1. Cardin. in d. Clemen. §. statuimus. q. 8.

Secundo est notandum, quod ista præsentatio debet fieri corã his, qui in locis, vbi fit talis præsentatio, habent iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, ita, quod nulli diœcesano subsint ipsi, neque eorum subditi. Hi autem sunt Episcopi, & eorũ loca tenentes de iure, vel consuetudine, vt sunt qui de iure, vel cõsuetudine sede vacante regunt Ecclesiã, & sunt Abbates Ecclesiastici, vt in nostra Hispania erant Abbates Vallisoleti & Metinæ, in quorum abbatijs non poterant confessores sæculares, aut regulares audire cõfessiones sæcularium, etiamsi essent approbati ab Episcopis Palentino, aut Salmantino, in quorum diœcesibus erant dictæ Abbatiæ constitutæ. Ita colligitur ex traditis à Syluestro *l*.

l Syl. confess. 1. nu. 7.

Tertio est notandum, quod postquam supradictæ licentiæ fuerint cõcessæ, si Prælati noluerint, quod præcedat necesse est, quod dicti fratres eligantur & habilitentur per Magistrum, aut Priores prouinciales, quoad Prædicatores, vel per generalem, aut prouincialem Ministrum, quoad Minores. Horum autem Vicarij, aut Custodes eos non possunt eligere, licet possint dictam licentiam petere. Verum est, quod ex commissione ipsi, & etiam Priores conuentuales possunt eligere, quia quod Priores & prouinciales habent à iure committere possunt, cum sint Ordinarij.

Quarto notãdum est, quod postquam fuerint electi debent dictis Prælatis præsentari, quod verbum *præsentari*, significat, quod debent sensibus corporalibus se præsentes exhibere. Nõ enim sufficit nominare secũdum Glossam *m* communiter receptam, & Nauarrũ.

Quinto requiritur, quod dicti Prælati *n* tot fratres eligere debent, qui sufficere possint in audiendis sacris confessionibus. Numerus autem personarum assumendarum ad huiusmodi officium exercendum esse debet, prout vniuersitas cleri, & populi, ac multitudo, vel paucitas exigit. Cæterum dubitare contingit, quod si contentio sit inter Prælatum & ipsos fratres de numero eligendorum, cum Episcopus dicat decem sufficere, fratres vero contendant maiorem numerum requiri. Hanc dubitationem soluit Glossa *o*, docens Episcopum eligere eum numerum posse, qui sufficere possit populo. Et si adhuc contentio sit, posse vel non posse sufficere, erit Iudicis arbitrio diffinire. Quam quidem sententiam probauerunt ibidem Cardinalis Bonifacius Vitalinus, Syluester, & Menochius. Quod confirmari potest ex quadam *p* lege. Cum enim Modestinus retulisset Antonij Pij constitutionem de numero medicorum, rhetorum & grammaticorum habendo in ciuitatibus paruis, & magnis, subiunxit ibi, in maximis vrbibus, atque ita in metropolitanis

m Glos. in d. Clem. dudũ. v. præsentati. Nau. vbi su. c. 17. nu. 260.

n d. §. ac deinde.

o Glo. in d. §. ac deinde. v. exig. Card. in ver. extra ciuitates. qu. 6. v. rabin. n. 9. & 10. Syl. v. cõfess. 2. n. 10.

p Menoch. li. 2. de arbit. centur. 5. casu 495. p. l. si duas. §. de cet. ff. de excusat. tuto.

maiorem

miorem requiri numerum. Quis autem sit iste numerus, ibi non statuitur, & propterea relinquitur Iudicis arbitrio.

Sexto est notandum, quod Prælati ex rationabili causa possunt reprobare aliquem ex electis, vt patet ex dicta Clementina, & si loco repulsi alius subrogetur, etiam ille secundum Glossam ibi ex causa poterit repelli, non autem sine causa. Si vero Prælati absolute nolunt dare licentiam dicto modo petentibus, scilicet, humiliter, sicut decet, nihil refert, quia eis licentia autoritate Apostolica cõceditur. Vnde expectato congruo tempore audire possunt confessiones secundum Cardinalem. Congruum autem tempus erit, quando viderint dictorum Prælatorum in hoc firmam sententiam. Si vero Prælati nõ expectata præsentatione præmonentes dicant: Non præsentetis aliquos, quia non admittemus, secundum Cardinalem audire possunt, sine alia præsentatione. Si vero expresse non recusant admittere, sed non dant licentiam, vel negligunt secundum glossam, locum habet hic priuilegium post trinam monitionem, vel requisitionem. Tum, quia huiusmodi præsentatus, & sine causa ab Episcopo reiectus habetur pro approbato ab eo, sicut regularis petens licentiam transeundi ad aliam religionem strictiorem, negata ea sine causa habetur pro licentia donato, iuxta ea quæ traduntur in iure *c*. Et sicut Abbas, qui petiit tertio benedictionem ab Episcopo, habetur pro benedicto si eam sibi deneget, vt ex sacris canonibus *d* deducitur. Quod exemplis illustrat Viualdus *e* in suo candelabro aureo supposito, quod Episcopi approbando Minores & Prædicatores, habent solum nudum ministerium approbandi. Primum exemplum est: Papa concedit mihi beneficium hac conditione, si Episcopus inuenerit per examen me esse sufficientem, & idoneum, & clarum est quod statim, quod inuentus fuero idoneus ab Episcopo, collatum est mihi beneficium, non ab Episcopo, sed à Papa. Quod si Episcopus absque iusta causa negaret mihi approbationem, faceret mihi iniuriam, & ad interesse teneretur, si aliquod damnum mihi euenisset. Aliud exemplum est in matrimonialibus despensationibus quando Papa facta dispensatione committit ordinario, vt facti veritate per informationem reperta, eos matrimonio faciat coniungi. Nam si facta informatione legitima constat de veritate, & Episcopus sine iusta causa dictũ coniugium prohiberet, cõtrahere volentibus iniuriã proculdubio maximã irrogaret. Sic in proposito, Papa cõcedit Minoribus, & Prædicatoribus secundum formam Clementinæ, *dudum*, iurisdictionem supposita approbatione ordinariorum, negata sine causa tali approbatione ipsis sine dubio iniuriam facit, quo casu Summus Pontifex, vt pater omnium voluit iniuriæ satisfactionem dictis regularibus condonare ipsis iurisdictionem concedendo, & pro approbatis eos habendo.

c c. licet. de regul.

d c. 1. de sup. neglig. prælat.

e Viualdus in cãdel. aur. tit. 5. de absolut. n. 27. pa. 142 col. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum ista forma præsentandi secundum dictam Clementinam sit a Concilio Tridentino sublata.

RESpondeo dicendo, quod in Concilio Tridentino, prout relatum est in articulo superiori statuitur, nullum etiam regularem posse confessiones sæcularium, etiam sacerdotum audire, neque ad id idoneũ reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem quæ gratis detur, obtineat, priuilegiis, consuetudine quacunque, etiam immemorabili non obstantibus. Quod decretum existimo non derogare decretalem Concilij generalis Viennensis, relatam in dicta Clementina respectu illius, quod tradit de approbatione Confessariorum regularium ordinum Prædicatorum, & Minorum. Quod sequentibus rationibus comprobatur. Si enim Concilium Tridentinum nollet in sua vi dictam Decretalem manere, ex duabus coniecturis id deprehenderetur. Prima, quia dicit non obstantibus priuilegiis. Secunda, quia Concilij Tridentini decretum est lex generalis posterior, & vt in iure diffinitur, edens Pontifex aliquam constitutionem consequenter videtur reuocare aliam primam ipsi contrariam. At ex his duabus coniecturis minime concluditur dictam Clementinam esse reuocatam. Primo, quia fratribus Minoribus & Prædicatoribus, de quibus solum loquitur Clementina, competit confiteri sæculares virtute delegationis, & commissionis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ commissio, & delegatio ipsis est commissa in dicta decretali & statuto Concilij Viennensis. Quæ decretalis est inserta in corpore iuris, sicut sunt insertæ aliæ leges communes Ecclesiasticæ: & habet eandem & vim, ac virtutem, quam habent aliæ leges, propter quod sub dicto nomine priuilegij minime venit. Quod probatur. In rebus enim moralibus loquendo debemus interpretari verba secundũ communem, & moralem modum loquendi, prout dicitur in iure *f*. Et secundum communem & moralem modum loquendi Iurisperitorum per hoc nomen priuilegium simpliciter, & absolute dictum non intelligimus illud, quod est in corpore iuris insertum. Vnde concluditur nolle Concilium Tridentinũ in illis verbis priuilegij decretalem supradictam comprehendere. Si enim ipsam vellet comprehendere, aliquid aliud adderet, cum priuilegium in ea cõtentum sit ius commune in Concilio generali Lateranensi confirmatũ. Et nostra sentẽtia corroboratur. Dicta enim Clementina fuit quædam sententia diffinitiua, data ratione cuiusdam controuersiæ ortæ inter clericos ex vna parte, & fratres Minores, & Prædicatores ex altera, vt colligitur ex eadem Clementina, quæ cũ sit sententia diffinitiua, minime sub nomine priuilegij continetur.

f ca. ex literã. de sponsalib. l. liberorũ. §. quod tamen Cassius. ff. de legatis. 3.

Secunda ratio est. Nam Papa Sixtus IIII. vocat dictam Clementinã ius commune dicens, *Per hoc tamen ipsi fratres Mendicantes non censeantur exclusi, quo minus secundum communis & priuilegiorum eisdem concessorum dispositionem confessiones audire valeant, & pœnitentias iniungere.* Quæ verba iuris dispositionem ad Clementinam supradictam referunt, cuius virtute Minores, & Prædicatores confessiones sæcularium audiunt.

Tertia ratio est. Nam Concilium Viennense, & ipse summus Pontifex Clemens vocat eam Decretalem, vt patet ex verbis ibi, *dudum à Bonifacio VIII. prædecessore nostro infrascripta dicta* Decretali, & Summus Pontifex Bonifacius *g* vocat eam statutũ & ordinationem, vt patet ex eius verbis ibi, *Diligenti cum fratribus nostris deliberatione præhabita super eo ad honorẽ Dei, & exaltationem Catholicæ fidei, quietum statum partium prædictarum ad salutis animarum fidelium incrementum de ipsorum fratrum Concilio autoritate Apostolica statuimus, & ordinamus.* Quæ verba satis clare designant hoc non esse priuilegium, sed legem communem maximo consilio & consideratione ab Ecclesia Romana editam.

g Bonifac. in extrauagan. super cathedram. de sepult.

Item probatur nostrum intentũ ex proœmio Clementinarum, vbi Summus Pontifex præcipit, quod omnes Clementinæ nulla excepta recipiantur, vt in scholis, & in iudicio per eas gubernentur, quod solum dicitur de legibus Ecclesiasticis.

Item probatur. Nam Concilium Tridentinum *h* loquens de quarta funeralium à Mendicantibus soluenda præcipit, quod soluatur non obstante quocunque priuilegio. Ex cuius mente colligitur Concilium appellare dictam Clementinam legem, prout distinguitur contra priuilegium. Quod probatur. Quarta enim soluitur per dictam Clementinam, & Concilium Tridentinum vocat priuilegia omnia indulta contra eam obtenta, supponens ipsam esse legem communem. Et confirmatur. Nam quæro à dominis Episcopis quo iure debetur quarta parochis? Certe respondent, quod iure communi. Quæro deinde, vbi est hoc ius commune? Non est aliud, nisi dicta Clementina. Si igitur dicta Clementina secundum ipsos dominos Episcopos est vere ius cõmune respectu quartæ funeralis, quare respectu præsentationis confessorum

h Sess. 25. de regul.

rum regularium erit dicenda priuilegium, & non ius commune, cum in ea non solum statuatur id, quod pertinet ad quartam funeralem, sed etiam id, quod pertinet ad confessariorum præsentationem, & approbationem? Denique Bartolus *c* mouet hanc quæstionem in forma quærens, Vtrum lex de nouo instituta deroget priuilegia posita in corpore iuris, dicendo non obstantibus priuilegiis? Et respondet, quod non, nisi specialiter de ipsis mentionem faciat, etiamsi apponat quascunque nonobstantias generales. Talia enim priuilegia in corpore iuris inserta, iam induunt sibi aliud nobilius nomen. Non enim solum sunt leges priuatæ, sed etiam leges communes & generales. Et hanc sententiam tenet Paulus de Castro, & Felinus, vbi refert alios idem tenentes. Tenent etiam communiter Doctores, Quintilianus Mandosius, & Beroius, & in Concilio Tridentino affuerunt viri grauissimi, in vtroque iure eximij, qui optime præoculis habebant hanc *d* doctrinam, & intelligebant Clementinam non derogari per illam nonobstantiam priuilegiorum generalem, & hanc opinionem tenet additionator Concilio Horatius Lucius Caliensis Iurisconsultus præstantissimus. In dicta enim sessione vigesima tertia, capite decimo quinto, ponit pro concordata ad marginem dicti capituli decimiquinti Clementinam, *dudum*, §. *ac deinde*, *de sepulturis*, innuens dictum decretum decimumquintū in nullo derogare dictam Clementinam, dudum. Et hanc opinionem tenet doctissimus Nauarrus *e*, affirmans quod expedit iura concordare, iuxta ea, quæ in iure *f* notantur. Vnde concordat Concilium Tridentinum cum dicta Clementina, quod scilicet Concilium Tridentinum limitetur per eam ob rationem specialitatis, quæ colligitur ex ea ad refrænandam, scilicet quorundam Episcoporum duritiem. Sed contra supradictam quoddam proponitur argumentum, videlicet, quod dicta Clementina continet rem quandam, & gratiam specialem non concernentem Ecclesiam vniuersalem, sed solum concernentem religiones in ea expressas, Minorum, scilicet, & Prædicatorum, & per consequens potius esse priuilegium, quam legem communem Ecclesiasticam.

c *Bart. in l. 1. ver. vel diuersis in authen. qua in prouincia. vbi glo. circa fin. v. dic. erg. C. vbi de crimine agi oportet. Bar. in extrauagan. ad reprimendum. in glo. in v. non obstātibus. vers. nota etiam.*
d *Paul de Cast. in l. 1. ff. de legi. nu. 2. Felin. in c. 1. de resc. n 12. Doct. in l. heres absens. ff. de iudi. Mando. de sign. gr. f. 52. p. 2. co. 1 ver. prius. incorpor. iur. Bero. in c. sicut Romana ante. nu. 69. de resc.*
e *Nauar. in Man. ca. 27. nu. 260. & in Miscel. 1. de de præsent. confess. reg.*
f *c. cum expediat. de elect. lib. 6.*

Huic argumento respondetur, quod si ex eo quod concernit personas, & religiones speciales, debet dici priuilegium, cōsequenter debemus concedere quamplurimas Decretales in corpore iuris insertas esse plura priuilegia. Plurima enim diriguntur, vt videre est in corpore *g* iuris Canonici, ad Ecclesias particulares: Secundo respondetur, quod fratres Minores, & Prædicatores habent ministerium confitendi non iure specialiter, sed ex concessione, & priuilegio inserto inter ius commune Ecclesiasticum. Vnde etiamsi talis concessio rem concernat particularem, non propterea admittit nomen canonis, & legis Ecclesiasticæ: nam sufficit quod sit in corpore iuris, & ex eius definitione aliquod bonum commune resultet, vt docte probat noster pater frater Alfonsus de Castro *h*. Et non est dubium dictam Clementinam fuisse editam in fauorem populi Christiani ad salutem animarum, cum in prædictis religionibus sint viri illustres in doctrina, & sanctitate potentes in opere, & sermone ad exhortandum in omni bono. Qua ratione Summus Pontifex ibi ordinat eos coadiutores propriorum sacerdotū, & Heu, Heu, si deficerent in Ecclesia Dei Confessarij regulares ad purificandas animas fidelium destinati! Si enim per vnum mensem deficerent, sentirent certe domini Episcopi penuriam talium coadiutorum videntes fideles sicut oues balantes, & errantes, sitientes ad fontes aquarum procedentium à throno Dei, consolationem spiritualem, & medicinam virtute sacramentorū profusis lacrymis, & gemitibus inenarrabilibus postulantes. Considerent hæc & mente reuoluāt domini Episcopi, amore prosequantur suos coadiutores & proprios sacerdotes. Dico proprios sacerdotes. Nam doctissimus pater Soto *i* post alios resoluit commissionem ipsis fratribus ad audiendas fidelium confessiones concessam esse maxime consonam, & conformem decreto capituli, *omnis vtriusq; sexus*, in quantum dicit confessiones debere audiri à proprio sacerdote, vel de licentia ipsius proprij sacerdotis.

g *Tit. de rescrip. & tit. de offi. iud. deleg.*
h *Cast. lib. 1. de leg. pœnal. c. 1. circ. medium.*
i *Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3.*

Restat modo probare, quod non ex eo, quod Concilium Tridentinum est lex generalis posterior, debemus dicere derogare Clementinā *dudum*, legem priorem. Pro cuius rei explicatione notandum est, quod leges tam ciuiles, quam Ecclesiasticæ duobus modis considerantur. Quædam enim sunt generales omnes comprehendentes, verbi gratia, quando præcipiunt, vt omnes hoc faciant, vel prohibent faciendū, & has leges appellant Iurisconsulti genus. Aliæ sunt leges, quæ non cum omnibus loquuntur, sed cum personis particularibus, vt leges loquentes de prætoribus, de pupillis, viduis & orphanis, quæ non loquūtur cum omni populo, sed cum certa personarum specie, & has vocant ipsimet Iurisconsulti species. Quo supposito, regula iuris est, quod hæ leges debent accipi hoc modo; publicata enim lege generica non proinde derogatur specifica specialis, si de ea nulla omnino mentio fit. Imo remanet specifica specialis in sua via, & currit simul generica generalis; iuxta regulam *k*, dicentem, generi per speciem derogatur.

k *c. generi per speciē. de reg. iur. lib. 9.*

Sed vt hoc omnibus pateat, oportet exemplis illustrari. Est quædam lex regni antiqua, quod filij nobilium possint portare arma sine eo quod ab aliquo Ministro iustitiæ possint ab his spoliari. Promulgat Rex aliam legem, quod nemo sub pœna decem ducatorum arma portet, nulla legis specialis facta mentione. Quæro, vtrum filij nobilium arma portantes virtute dictæ legis specialis incidant in pœnam legis generalis posterioris? Respondetur ab omnibus, quod non, cum ista lex posterior sit generalis, & prima specialis, & generi detrahitur per speciem. Aliud exemplum proponitur à Glossa in dicta regula. Edit Rex legem, quod quicunque transgressus fuerit quamcunq; suarum legum sit ad arbitrium Iudicis puniendus. Est alia lex antiquior dicens, quod qui eas transgressus fuerit, certam soluat quantitatem, transgrediens eam non tenetur ad luendam pœnam arbitrio Iudicis relictam, sed ad pœnam legis specialis, quia generi per speciem derogatur. Quo prælibato, dubio proposito respondetur, quod canon Concilij Tridentini est lex generalis, siquidem ait, quod nullus regularis audiat confessiones sæcularium, nisi ab ordinario approbationem obtineat: at Clementina *dudum*, est lex specialis, loquens solum cum duabus religionibus, scilicet, Prædicatorum, & Minorum. Et sic Concilij lex generalis non derogat specialem dictæ Clementinæ legem, quia generi detrahitur per speciem, sicut per generalem dispositionem nunquam particulare tollitur priuilegium aliquibus in alia dispositione concessum, prout cum communi tradunt Iacobus *a* Simoneta, & Antonius Gabriel, & optime Ioannes Redin, & Cassaneus. Nunc autem vt veritas magis elucescat, oportet argumentis in contrarium respondere.

a *Simo. de rescr. bene. qu. 99. num. 27. Anto. Gab. li. 6. cōmu. opin. tit. de legi. cōclus. 1. Redin de maiest. princip. § non armis solum decoratam. 2. pa. nu. 157 Cass. cons. 32. num. 15.*

Ad argumenta.

NOn desunt argumenta, quæ hanc partem reddunt dubiam. Primum est desumptum ex Concilio Tridentino *b* superius allegato ibi, *Nullum regularem*. Videntur enim hæc verba superflua & nullius virtutis, si per dictum canonem Clementina *dudum*, minime reuocatur. Huic argumento respōdetur, quod regulares sunt in multiplici differentia. Quidam enim sunt Augustinienses, alij Carmelitæ, alij Mercenarij, alij Trinitarij, alij Hieronymani, alij Carthusiani, alij Minimi, &c. Et in his omnibus vniuersalis negatiua canonis Tridentini habebit locum. Quare licet non verificetur in fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, de quibus loquitur dicta Clementina, in alijs tamen verificari certū est, prout infra explicabimus. Nec obstat quod illa negatiua nullum regularem, nullū excipiat. Nam respōdetur, quod illa negatiua est lex generalis posterior, & generi per speciem detrahitur, & sic detrahitur generalitati prædictorum verborum per decisionem

b *Sess. 23. cap. 15.*

decisionem dictæ Clementinæ, quæ est quædam lex specialis.

Secundum argumentum desumitur ex quadam Decretali dicente *c*, quod Princeps faciens legem, visus est derogare priorem, cum totum ius præsumatur habere in scrutinio pectoris sui. Respondetur, quod dicta Decretalis nullo modo generaliter est intelligenda, ita quod edente Principe aliquam legem negatiuam, deroget omnes affirmatiuas in eadem materia; magna enim ex hoc absurda sequerentur. Primo enim hoc est contra mentem omnium Doctorum quærentium, vtrum lex posterior deroget priuilegia inserta in corpore iuris, nulla de his priuilegijs facta mentione. Præsupponunt enim, quod dicta lex posterior absolute promulgata non ea derogat. Certe si dicta Decretalis vellet dicere, quod lex noua à Principe promulgata derogat quidquid in ea materia à Principe est Decretum, nescio ad quid supradicta quæstio à Doctoribus excitatur. Secundum absurdum est. Nam si sic intelligeretur prædicta Decretalis, vana certe erit regula iuris dicens, Generi per speciem detrahitur. Accipi ergo debet ita, vt regula ista generalis in suo robore permaneat, & per consequens habet locum quando duæ leges contrariæ eduntur. Pro cuius rei clara explicatione est notādum, quod secundum ius non dicuntur duæ leges contrariæ, eo solo, quod vna sit affirmatiua, & alia negatiua, circa eādem materiam, sicut aliqui non bene rem hanc callentes perperam intelligunt, toto cœlo aberrantes. Dicuntur ergo quantum ad nostrum propositū duæ leges contrariæ, quando sunt incompatibiles. Verbi gratia, duæ leges generales, videlicet, compatres possunt contrahere matrimonium, compatres non possunt contrahere. Et de his loquitur Decretalis in argumento allegata, scilicet, quod Princeps edens legem, censetur contrariam derogare, etiamsi ipsius nullam omnino faciat mentionem. At non loquitur de legibus simul compatibilibus, vt sunt vna vniuersalis negatiua, & altera specialis affirmatiua, vt in exemplis suprapositis satis patet. Ex quibus colligitur, quod cum Decretum in dicta Clementina sit lex quædam specialis concernens tantum fratres Prędicatores, & Minores, & Concilium Tridentinum sit quædam lex negatiua generalis, vtraque compatibiliter concurrere potest, sine eo, quod vna per alteram derogetur, aut annulletur. Bene enim compatitur, quod nullus regularis audiat confessiones sæcularium, nisi per examen sit ab Ordinarijs approbatus, & quod regulares ordinum Prædicatorum, & Minorū ab hac regula generali sint exempti, cum eos ius Pontificium commune eximat, quod in dicta regula generali minime reuocatur, & cum generi per speciem detrahatur.

c c. licet. de constit. lib. 6.

ARTICVLVS III.

Vtrum præsentatio, & approbatio religiosorum habeat aliquam formam.

RESpondeo dicendo, prout ex superioribus patet, quod forma præsentationis confessariorum regularium ponitur à Clemente *d* V. Et vt ambages dictæ formæ, quæ molestiam videntur causare, euitentur, accedant Prælati regulares per se, vel per alios ab ipsis deputandis humiliter, sicut decet seruos Dei, & paupertatis sanctissimæ sectatores; ad dominos Episcopos, & sic humilitatem sectantes ab ipsis omnia, quæ ad consolationem animarum spectant, faciliori negotio consequentur, quam si aliter procedant. Vidi enim aliquando præsentationem ex parte cuiusdam prouincialis factam coram quodam Domino Episcopo hoc modo propositam, Præsento apud tuam reuerendissimam dominationem N. ad concionandum, & ad audiendas sæcularium confessiones deputatum, vt tua dominatio, iuxta Clementinam, *dudum de sepulturis*, ipsum ad ea munera exercenda approbare dignetur. Qui dominus Episcopus tali præsentatione proposita indignatione commotus noluit annuere supplicatis, dicens per Concilium Tridentinum Clementinam, *dudum*, esse reuocatam, & in dicta præsentatione, minime ipsius mentionem fieri debuisse. Vnde vt his cōtrouersijs obuietur, accipiat lector præsentationem breuem & dictæ Clementinæ, & Concilio maxime consonam, quam mutatis mutandis à doctissimo & nostræ Hispaniæ literis, & sanctitatis ornamento decorato Doctore Nauarro *e* in suo Manuali Hispano mendicaui.

d Clem. dudū.

e Nauarr. in Man. ca. 27. num. 267.

Reuerendissime domine, dominationi vestræ supplex orator frater N. salutem in Domino IESV, ac debitam cum pari animi submissione reuerentiam. Cum iuxta priuilegia præfato ordini nostro pridem à sanctissima sede Apostolica concessa & intra corpus iuris inclusa confessarij eiusdem ordinis ad audiendas confessiones sacramentales sæcularium pœnitentium alicuius ciuitatis, vel diœcesis instituendi debeant præsentari Prælatis eorū, vt ab ipsis si eis videbitur examinentur, & approbationem obtineant, iuxta in ipsis priuilegijs contenta, & à Concilio Trid. approbatam, vt bona ipsorum venia, gratia & licentia id faciant. Ideo quam humili, imo animo possum supplex ipse subimem, atq; amplissimā dominationem vestram etiam, atque etiam rogo & oro, idque bona, atque certa spe quā vestra istius animi benignitas largissima promittit, vt infrascriptos fratres legitime secundū nostri ordinis statuta ad idoneos pro vestra in ordinem nostrum beneuolentia, & pro nostra in vestram benignitatem amplissimam deuotione, habeat pro legitime præsentatis, ac perinde admittat eos ad confessiones subditorum suorum audiendas, ac si omnia, quæ iura pontificia in id requirunt, omnino seruata essent. Quo nos quoq; speciali deuotione, ac magis moueamur ad exorandam diuinam, eādemque immensam Dei benignitatem & Clementiam, quo vestram Reuerendissimā amplitudinem tueatur, augeat & beet in æternum. Amen. In fine huius præsentationis debent scribi nomina fratrum electorum.

Notandum, quod dicta Clementina, *dudum*, etiam concedit Episcopis, vt examinent fratres, cum ipsis concedat autoritatem ad negandam licentiam præsentatis iusta id causa suadente. Et ideo in forma dictæ præsentationis addidi illa verba ibi, & à Concilio Tridentino approbata. Non enim video Clementinam quoad hoc aliud determinare, quam Concilium. Solum enim addit, prout dictū est in superioribus, quod Episcopo nolente pertinaciter sine causa fratres Minores, & Prædicatores approbare, habeantur pro præsentatis.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum præsentatio, & approbatio confessorum regularium sit perpetua.

RESpondeo dicendo, quod non videtur sufficere, quod Regularis in vna diœcesi semel approbatus, sit perpetuo in alia diœcesi approbatus. Quia Medicos corporales semel approbatos, possunt succedentes protomedici examinare, & reprobare propter periculum, quod vertitur in exercitio artis suæ, prout in iure *a* ciuili continetur. Quod non solum in medicis contingit, sed etiam in Grammaticis & oratoribus, & in similibus, prout tradunt quædam Glossa *b*, & communiter Doctores cum Bartolo & Dyno. Imo approbati ad vnum officium etiam mechanicum possunt amplius examinari, & si necesse sit, reprobari, prout tradunt Abbas *c*, Felinus & alij, quos refert & sequitur Azeuedo. Ex quibus infertur, quod cum maius periculum versetur in imperitia medici animarū, quam in imperitia medici corporalis, vt colligitur ex iure *d*, satis constat, quod dicti confessarij erunt iterum examinandi per quemlibet Episcopum loci, vbi volunt confessiones audire, quamuis ab alijs sint examinati. Potuit enim esse, quod male fuerint examinati, aut perfunctorie, vel quod postea fuerint facti deterioris conditionis, iuxta ea quæ tradit doctissimus Oldradus *e*.

His tamen non obstantibus in Concilio Viennensi, vt constat ex dicta Clementina *f*, *dudum*, & tradunt Car-

a l. vt gradatim. §. reprobati. ff. de mune. & hono. l. 2. C. de professo. & medi. lib. 10. l. sed reprobari. ff. de excusat. tut.

b Glossa, & DD. in l. Pomponius. ff. de nego. gest. & in l. grammat. C. de profess. & Medi. Bar. in l. dispensatorem ff. de solutio. Cynus in c. quod semel. de reg. iuris, lib. 6.

c Abb. colu. pen. vers. & ex prædictis. in c. cum venerabilis. de exceptionib. vbi Fel. n. 43 Azeu. in l. 1. tit. 16. libr. 3. nouæ compilat. nu. 2.

d l. cum sit ars artium. de ætate & qualit.

e Oldrad. consil. 8. nu. 1.

f Clemen. dudū. §. si vero, vbi Card q. 1 Nau. c. 28. n. 6. 192.

Cardinalis, & Nauarrus cum communi, concessum est fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, quod semel præsentati & admissi non indigent noua præsentatione, etiamsi aliquoties exierint diœcesim, ad quã fuerint præsentati, quod ipsum tenent Corduba *g*, & Sotus.

g Cordu. in quodst. ad cõpen. tit. præsentat. & confess. Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 3 p. 86. col. 1.
h Conc. Trid. sess. 23. ca. 15.

Neque his obstat decretum Concilij *h* Tridentini ordinantis, quod nullus regularis possit audire confessiones sæcularium, etiam presbyterorum, nisi ab Episcopo obtineat approbationem. Nam respondetur, quod licet in Bulla Cruciatæ, ego tenuerim Clementinam *dudum*, reuocari per dictum decretum quantum ad potestatem examinandi confessores regulares, tenui tamen ibi, quod non reuocat præsentationem perpetuam regularium, cum Concilium solum præcipiat, vt examinentur, & approbentur: non autem præcipit, vt toties quoties Episcopi voluerint examinare, nouæ approbationi ipsi regulares subdantur. Imo modo teneo in nullo quoad præsentationem confessorum dictam Clementinam à Concilio reuocari, cum dicta Clementina etiam concedat ordinariis, vt possint regulares examinare, causa ad id interueniente, cum ea subsistente possint ab ipsis reprobari & repelli, vt in dicta Clementina ipsis expresse conceditur. Denique hoc probatur, loquendo de fratribus Prædicatoribus, & Minoribus. Ipsi enim eandem censentur habere autoritatem, ac presbyteri curati. Quare sicut non potest Episcopus Curatos compellere ad examen, quia ipso iure sunt presbyteri curati idonei confessores, prout in eodem Concilio habetur *i*, ita dicendum est de religiosis ordinum Prædicatorum, & Minorum, cum ipso iure secundum decisionem dictæ Clementinæ semel approbati pro curatis sint habendi. Licet enim aliarum religionum confessarij habeant ad absoluendum iurisdictionem delegatam, confessarij tamen ordinum Prædicatorum & Minorum, præsentati & approbati iuxta terminos dictæ Clementinæ, non desunt qui dicant iurisdictionem habere ordinariam, inter quos est Marcus Antonius Cuquus *k*. Illi ergo confessarij, qui possunt ab Episcopis iterum examinari, approbari, & reprobari, sunt illi, qui à iure non habent idoneitatem, non autem confessarij ordinum Prædicatorum & Minorum, qui à iure eam habent, quorum approbatio perpetua est. Et ita eam esse perpetuam decreuit Pius V. in quadam Bulla ab ipso edita, in fauorem ordinum Mendicantium, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, Pontificatus sui anno secundo. Quam non reuocauit Gregorius XIII. in constitutione, quam refert Nauarrus in fine Manualis Latini. In qua licet reuocauerit concessa à Pio V. in fauorem Mendicantium, suam tamen reuocationem ad terminos sacrorum canonum, & Concilij Tridentini reduxit. Vnde cum hoc priuilegium, prout concernit Prædicatores, & Minores, non sit contrarium sacris canonibus, nec Concilij Tridentini decretis, manifeste sequitur, non esse per Gregorium XIII. reuocatum.

i Conc. Trid. vbi sup.
k Cuq. lib. 1. institu. tit. 4. de sacr. pænit. n. 190. & 191.

Nec his obstat alia posterior constitutio eiusdem Pij V. data Romæ apud Diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quingentesimo septuagesimo primo, octauo Idus Mensis Augusti, Pontificatus sui anno sexto. *In qua perpetua constitutione censuit, decreuit, & declarauit, quod hi, qui semel ab Episcopo in ciuitate & diœcesibus suis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari, ab Episcopo autem successore pro maiori conscientiæ quiete examinari denuo poterunt.*

Nam respondetur, quod hæc Bulla & cætera omnia per Pium V. ordinata, sunt per dictam constitutionem Gregorij XIII. quæ incipit: *In tanta negotiorum mole*, redacta ad dispositionem iuris communis, & Concilij Tridentini, & secundum ius commune Clementinæ, *dudum*, non reuocatum per Concilium Tridentinum fratres Prædicatores, & Minores semel approbati, sunt idonei confessores, & non debent iterum examinari, & approbari, aut reprobari à successoribus Episcopis. Et licet alij Mendicantes sub dicta Bulla Pij V. comprehendantur, prout infra venilabitur, Prædicatores tamen, & Minores minime comprehenduntur.

Nec etiam obstat declaratio Illustrissimorum Cardinalium pro Concilio Tridentino data tempore Sixti V. Pontificis Maximi. Cui aliam similem asserit Viualdus *a* fuisse datam ab illustrissimis Cardinalibus in mense Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo. Declaratio, quæ sub forma breuis ad manus meas peruenit, est huiusmodi.

a Vinal. in suo candel. aur. 1. p. tit. de cõfess. n. 28. pa. 91. col. 1.

Congregatio Concilij censuit regulares ad audiendas in ciuitate & diœcesi sæcularium confessiones semel ab Episcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Cæterum à successore posse iterum examinari, iuxta cõstitutionem sanctæ memoriæ Pij V. datam octauo Idus Augusti, Pontificatus sui anno sexto, quæ à fælicis recordationis Gregorio XIII. non est reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini.

A Card. Garaffa.

Ex hac declaratione colligi videtur, quod responsio suprapolita ad constitutionem minime est admittenda. Quod respectu regularium, quia non sunt ex ordine Prædicatorum & Minorum, fateor quidem: at respectu fratrum illorum ordinum, non admitto. Pro cuius rei explicatione est aduertendum, quod Minores & Prædicatores non habent suam perpetuitatem ad audiendas vtriusque sexus fidelium confessiones, ratione alicuius priuilegij extra ius commune inserti, sed ratione iuris communis, prout statim demonstrabimus. Et dicta constitutio Pij V. dicitur in dicta declaratione, quod non est reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Concilij Tridentini, quod quidem concedimus. Ex hoc enim colligo, quod dicta declaratio non loquitur cum fratrib. Prædicatoribus & Minoribus, cum perpetuitas confessorum dictorum ordinum à iure communi habeatur, & non per priuilegia, quæ tantum à Gregorio XIII. sunt redacta ad terminos Concilij Tridentini, & iuris communis sacrorum canonum.

In confirmationem autem huius sententiæ proferam in medium rescriptum quoddam illustrissimi domini Camilli Caietani Nuntij Apostolici in his Hispaniarum partibus à sanctissimo domino nostro Clemente VIII.

Camillus Caietanus, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Patriarcha Alexandrinus, & S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. eiusdemque sedis in Hispaniarum regnis cum potestate Legati de latere Nuntius: vniuersis & singulis Ordinarijs locorum, eorumque officialibus generalibus, seu foraneis, necnon parochialium Ecclesiarum Rectoribus, seu vicarijs perpetuis eorum loca tenentibus infra limites & terminos prouinciæ Conceptionis, ordinis fratrum Minorum S. Francisci constitutis salutem in Domino. Noueritis pro parte discreti viri fratris Bartholomæi de la Penna Prouincialis dictæ Prouinciæ nuper graui querela, & relatu ad audientiam nostram peruenisse, quod licet fratres dicti ordinis semel Prædicatores, & confessores ab aliquo Episcopo ipsi, iuxta quãdam constitutionem perpetuam fælicis recordationis Pij Papæ V. desuper editam, amplius examinari non possint nec debeãt, & iuxta sua antiqua priuilegia per diuersos Summos Pontifices concessa defunctorum corpora & cadauera quando Ecclesiæ sepultura tradenda asportãtur, si quando ex defunctorum dispositione, aut alias vocantur, associare, ac certã ratam quartæ funeraliũ accipere possint ac debeant, nec desuper à quocunq; contra constitutionem, ac priuilegiorum huiusmodi formam & tenorem molestari, perturbari, ac inquietari possint: Nihilominus multi vestrum fratres & professores ordinis sancti Francisci, ac prouinciæ huiusmodi circa præmissa vijs indirectis molestare, perturbare, & impedire præsumunt. Quare fuit pro parte ipsorum exponentium ad nos recursum, nobisq; humiliter supplicatum, quatenus eis in præmissis efficacis defensionis auxilio assistere dignaremur. Nos igitur executionem & debitum effectum constitutionum Apostolicarum desiderantes circumspectionibus vestris, venerabiles Patres, Episcopis &

pis, & Archiepiscopis, atque aliis etiam maioribus Prælatis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interdicti ingressus Ecclesiæ, nec non vobis officialibus, vicariis, ac rectoribus & vicariis perpetuis parochiarum Ecclesiarum ac loca tenentibus, omnibusque aliis, quos præmissa quomodolibet concernunt sub excommunicationis maioris latæ sententiæ, aliisque censuris, & pœnis arbitrio nostro imponendis, & applicandis districte præcipiendo mãdamus, ne dictos fratres S. Francisci dictæ prouinciæ circa audiendu sæcularium prædicationes & confessiones, associationes funeralium, atque earum rata præcipienda cõtra constitutiones & priuilegia eisdem exponentibus dictoque ordini per Sedem Apostolicã concessa, quouis modo directe, vel indirecte, mediate, vel immediate, per se vel per alium, seu alios, aut interpositas personas impedire, perturbare, aut inquietare præsumatis, aut audeatis, seu aliquis vestrum audeat seu præsumat: cõtrariis non obstantibus quibuscunque. Data Madritij Toletanæ diœcesis, anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo nonagesimo quarto, die vero secunda Mensis Aprilis, Pontificatus eiusdem S.D.N. Papæ anno tertio.

Camillus Patriarcha Alexandrinus, Nuntius Apostolicus.
Antonius Bole Abbreuiator.

HOc transumptum ex authentico originali propria manu transcripsi, manu cuiusdam notarij publici consignato fidem facientis coram testibus de iure requisitis fuisse à rescripto originali illustrissimi domini Nuntij extractum.

Sed restat modo respondere rationi dubitandi in articulo quæstionis propositæ, quomodo dicti fratres Minores, & Prædicatores approbati ab vno Episcopo ad sæcularium confessiones audiendas, non possunt ab eo, neque ab eius successoribus examinari, cum contrarium videamus practicari in medicis, & in artificibus mechanicis: in quorum ministeriis multo minus periculum versatur. Huic rationi respondetur, quod hoc fuit ita à Sede Apostolica cõcessum propter præstantissimos viros in dictis religionibus existentes vberes fructus spirituales in vinea Domini Sabaoth fructificantes; quorum Prælati inuigilant maxime super eorum sufficientia, eos sæpe sæpius examinando. Adeo, vt in nostra Minorum religione particulari statuto caueatur, vt in qualibet visitatione rigoroso examini à patribus Prouincialibus subdantur. Et ita noluerunt Summi Pontifices de ista Prælatorum cura & solicitudine confidentes eos postquam semel fuerint examinati ab vno ordinario ab eodemque approbati, amplius ab eo, & eius successoribus examinari, approbari, vel reprobari, nisi particulari commissione ipsis à Sede Apostolica concessa. Et sic in Concilio *b* Tridentino ipsis, vt Legatis à latere, (qui habent in suis prouinciis eandem autoritatem, quam habet Summus Pontifex, exceptis his, in quibus ipsi coarctantur, & restringuntur, vt tradit Syluester *c*) delegatur facultas, quia possunt procedere contra dictos Prædicatores & cõfessores scandala in populo seminantes, & errores in confessionibus, & prædicationibus dicentes.

b *Sess. 5. ca. 2. de reform.*

c *Sylu. in delegatus nu. 12.*

Vnde iustissime Pius IIII. Pontifex Maximus ordinauit, quod sanctæ Inquisitionis tribunal procedat contra confessores, qui in actu confessionis, vel iuxta actum cõfessionis mulieres ad peccandum sollicitant. Cuius Summi Pontificis constitutionem in præsentiarum referam, cuius tenorem fideliter desumpsi ex archiuo sacræ Inquisitionis generalis Olysiponensis, copiam libri *a*, in quo continebatur, mihi faciente illustrissimo domino Antonio de Noroña Episcopo Eluensi, & Commissario generali sanctæ Cruciatæ, & Inquisitore generali sanctæ Inquisitionis regnorum Portugalliæ.

a *Habet. in lib. inquisit. gen. Olysipon. manuscrip. tit. 5. p. 134.*

Venerabili Fratri Archiepiscopo Hispalensi in regno Hispaniæ hæreticæ prauitatis Inquisitori generali Pius Papa IIII.

Venerabilis frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum sicut nuper nõ sine animi nostri molestia accepimus diuersos Sacerdotes in regnis Hispaniarum, atque etiam in ciuitatibus & diœcesibus curam animarum habentes, siue eam pro aliis exercentes, aut alias audiendis confessionibus pœnitentium deputatos, in tantam proruperint iniquitatem, vt sacramento pœnitentiæ in actu audiendi confessiones abutantur: nec illi, & qui id instituit Domino Deo, & Saluatori nostro Iesu Christo iniuriam facere vereantur, mulieres videlicet pænitentes ad actus inhonestos, dum earum audiunt confessiones, alliciendo & prouocando, seu allicere & prouocare tentando & procurando, ac loco earum per Sacramentum huiusmodi (reatori nostro reconciliationis grauiorum peccatorum mole eas onerando, & in manibus diaboli trahendo in diuinæ maiestatis offensam, & animarum perniciem, Christi fidelium scandalum non modicum: Nos in animum inducere nequeuntes, quod qui de fide catholica recte sentiunt sacramentis ab Ecclesia Dei institutis abutãtur, aut illis iniuriã faciant, fraternitati tuæ, de cuius eximia pietate, virtute, atque doctrina plurimũ in Domino confidimus, per præsentes committimus, & mandamus, quatenus per te, vel alium seu alios, à te deputandum, seu deputandos, contra omnes, & singulos sacerdotes dictorum regnorum, ac illarum ciuitatũ, & diœcesum de præmissis quomodolibet diffamatos, tam sæculares, quã quorumuis etiam exemptorũ, ac Sedi Apostolicæ immediate subiectorum ordinum regulares cuiuscunq; dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, & praeminentiæ existant, tam super præmissis quam super fide catholica, & quid de ea sentiant, diligenter inquiras, & iuxta facultatum tibi cõtra Hæreticos, aut de hæres. quouis modo suspectos a Sede Apostolica concessarum continentiam, & tenorem procedas, ac culpabiles repertos iuxta excessuum suorum qualitatem, prout de iure fuerit faciendum debita præcedente degradatione, sæcularis Iudicis arbitrio puniendos tradendo. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac Ecclesiarum, & monasteriorum, necnon ordinum quorumlibet, quorum ipsi Sacerdotes fuerint etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & cõsuetudinibus, priuilegiis quoque & literis Apostolicis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibuscunque clausulis & decretis etiam motu proprio, aut alias quomodolibet concessis, etiam iteratis vicibus approbatis & innouatis, quibus omnibus (eorum tenores præsentibus pro expressis habentes) hac vice duntaxat specialiter & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud sanctũ Petrum sub annulo Piscatoris die decima sexta Aprilis, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo primo, Pontificatus nostri anno secundo.

Ca. Glorierius.

Et aduertendum quod hæc constitutio fortiori ratione procedit quando Sacerdos, vel religiosus virum aliquem ad nefandam Venerem prouocat. Quod ait Salzedo *b* in sua practica criminali canonica scire in casu quodam grauissimo receptum fuisse, de quo tamen in secundo Tomo, in quæstione de incestu, erit nobis sermo.

b *Salzed. in pract. crim. c. 8. v. deponatur. in fi.*

ARTICVLVS V.

Vtrum hæc præsentatio regularium in vno Episcopatu sufficiat pro omnibus Episcopatibus.

RԐspondeo dicendo, quod non est dubium, quod fratres confessores debite præsentati, deputati, & approbati ab vno ordinario ad audiendas confessiones sæcularium, si sunt in diœcesi, vbi sunt præsentati & approbati, possint audire confessiones omnium sæcularium ad se venientium, prout infra late explicabimus. Quod autem vertitur in dubium, est, vtrum religiosus præsentatus, & approbatus pro diœcesi Salmanticensi, verbi gratia, possit virtute dictæ approbationis perpetuo confiteri in omnibus mundi Episcopatibus? Ad quod conclusione negatiua respondetur. Necesse est enim, vt approbetur in locis, in quibus sæcularium confessiones debet audire. Et sic est interpretandum Concilium *c* Tridentinum, quod in quantum potest debet conformari iuri communi, in quo ita

c *Sess. 23. cap. 15.*

ita decisum est, teste Archidiacono *d*, concludente quod Sacerdotes inuitati à presbyteris parochialibus, vt eos adiuuent in confessionibus parochianorum audiendis, debent prius obtinere approbationem illius Episcopi, in cuius diœcesi confessiones audire volunt, nec sufficere quod à propriis Episcopis eam obtinuerint, vt colligitur ex argumento cuiusdam canonis *e*: & quia multum expedit, quod Episcopus cognoscat suos coadiutores, & cooperarios, cum ei principaliter incumbat animarum cura, iuxta quandam decretalem *f*. Quod attenta determinatione Concilij Tridentini, dicentis, neminem etiam regularem posse audire confessiones sæcularium, nisi ab Episcopis fuerit approbatus, clarius patet, prout nouissime aduertit doctissimus Palatius *g*.

d Archid. in c. per lectis. 25. d. nu. 17.
e ca. peruenit. §. ex sc. & §. hoc idem. 16. qu. 1.
f cap. vt animarum periculo, de cõstit. lib. 6.
g Palatius.

Nec his obstat, quod Clemens *h* VIII. *concessit, quod fratres Confessores ordinis Minorum semel præsentati alicui Episcopo pro confessionibus audiendis, vt moris est præsentari, post vnam præsentationem non teneantur amplius præsentari, etiamsi ad aliam transeant diœcesim.* Ex qua concessione videtur colligi, quod vnica tantum sufficit præsentatio pro omnibus Episcopatibus. Et ita tenet Corduba *i*. contra Collectorem: cuius sententia mihi semper dubia fuit. Primo, quia contraria Collectoris videtur magis accedere ad ea, quæ nos docet ius commune, à quo non debemus recedere, nisi contrarium expresse concessum videamus. Secundo, quia sic consueuit intelligi alia similis cõcessio Eugenij IIII. quæ ait, quod quando fratres se semel præsentauerint Episcopis, & obtinuerint suos casus, licet alibi postea ad habitandum se transferant ad tempus, & postea reuertantur ad easdem diœceses, non sit necessarium iterum se præsentare eisdem Episcopis, vel suos casus de nouo obtinere. Ita habetur in Monumentis *k* ordinum & in Supplemento. Priuilegium enim Clementis VII. debet intelligi ad modum, quo intelligitur priuilegium Eugenij IIII. scilicet, quod dicti fratres confessores non teneantur amplius præsentari in eadem diœcesi, etiamsi se transferant ad tempus ad aliam diœcesim, & postea reuertantur ad diœcesim vbi primo fuerunt præsentati. Et confirmatur hæc intelligentia: cum enim sit præiudicialis ordinarijs, debet stricte interpretari, iuxta ea, quæ in iure *a* notantur.

h Habet. in comp. mend. tit. absolut. quoad sæculares. §. 16.
i Cord. in addit. ad §. 16.
k In 1. imp. fo. 61. & in 2. fo. 64. concess. 79. & in sup. fol. 95. cõcess. 314.
a cap. olim. de verb. signif.

Nec obstat, si dicatur, quod sic intelligendo priuilegium Clementis VII. ad nihilum deseruiret eius concessio, cum idipsum iam per Eugenium IIII. fuerit cõcessum. Nam respondetur, quod versatis in lectione priuilegiorum hoc argumentum facillimum est. Sæpe enim inuenitur propter ignorantiam supplicantium, quod circa eandem rem concessiones multiplicantur. Imo, quod cõfusionem præ se fert maximam, sæpe sæpius contingit priuilegia posterius impetrata, limitare, & coarctare id, quod antea sine vna limitatione & restrictione erat impetratum.

Denique ex Concilio *b* Tridentino constat, hanc opinionem modo necessario esse sequendam, cum nullus regularis, vt ibi definitur, possit audire confessiones sæcularium, nisi ab Episcopis approbationem obtineant. Quod verbum *Episcopis* designat non sufficere approbationem cuiuscunq; Episcopi, sed Episcoporum diœcesium, vbi confessiones audiuntur: prout communiter intelligunt Doctores. Et licet supra diximus Concilium Tridentinum minime reuocare Clementinam *dudum*, quoad fratres Prædicatores, & Minores, Clementina tamen ipsa nullum circa hoc continet speciale priuilegium. Licet enim ibi à Summo Pontifice ipsis fratribus iurisdictio cõcedatur nolentibus Episcopis eos sine causa admittere: non tamen ipsis conceditur iurisdictio pro alijs diœcesibus, in quibus non sunt approbati. Imo ex eadem Clementina colligitur, hoc esse verisimilium, cum ipsis concedatur iurisdictio ad modum Curatorum, & ipsi Curati oues alterius diœcesis minime possunt confiteri. Et sic nostram opinionem tenet Nauarrus *c*.

b Conc. Trid. sess. 25. c. 16.
c Nau. in d. c. 27. n. 165.

Aduertendum tamen, quod Gregorius XIII. *Concessit, quod confessarij Societatis IESV ac Prædicatoris ab aliquo ordinario semel approbati, & à suis superioribus ad huiusmodi munera deputati quandocunque siue in mari, siue in terra iter faciant, possunt, non repugnantibus tamen Curatis parochialium Ecclesiarum, verbum Dei prædicare, & quorumcunque Christi fidelium confessiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, in quibus ordinarij existunt, nisi eorum licentia desuper obtenta.* Ita refertur in Compendio *d* Societatis IESV. Quod priuilegium communicatur omnibus confessarijs Mendicantium ordinum secundum formam iuris debite & semel approbatis ab aliquo ordinario, quando ipsi siue in mari, siue in terra iter faciunt; cum, prout resolutum est in hoc 1. *e* Tom. Mendicantes fruantur concessionib. & indultis Societatis IESV.

d In com. Soc. tit. confessarius. §. 2.
e 1. to. qu. 55. art. 5.

ARTICVLVS VI.

Vtrum præsentatio & approbatio perpetua competens Minoribus, & Prædicatoribus, confessariis aliarum religionum concedatur.

RESpondeo dicendo, rem à suis fundamentis primæuis deducendo, quod quædam Glossa *f* carpit scholasticos, qui sua peccata confitentur inclusis, id est, monachis. Et recte quidem carpit, si tempora glossamentarij perpendas, quando nondum facta erat Clementina *dudum, de sepulturis*, neque alia iura extrauagantia, quæ illam præcesserunt. Hodie vero non procedit eius reprehensio, primo in fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, qui seruata forma illius Clementinæ, vt curati admittuntur ad confessiones audiendas. Quod ipsum est dicendum de Eremitis Diui Augustini, ad quos prædicta Clementina per Clementem V. extensa fuit, & idem de fratribus Carmelitis, ad quos eadem per Ioannem XXII. fuit prorogata, prout tradit Ioannes Andreas *g*, quem Antonius & communis sequuntur. Et idem concessum fuit alijs religiosis, de quorum numero sunt Canonici regulares sanctæ Crucis Conimbricensis, prout testatur Nauarrus *h*. Qui aduertit Eremitis D. Augustini, & Carmelitis, & Canonicis regularibus incumbere probare, se habere prædictum priuilegium. Quanquam enim multi, Doctori illustri de consuetudine testanti, tenuerunt esse credendum, prout tenuit Bartolus *i*, & alij, quos referunt Iason, & Roquus; communis tamen Doctorum opinio contraria est. Et probatur: quia consuetudo quid facti est, & in his quæ facti sunt etiam princeps errare potest, iuxta ea, quæ in iure *k* definiuntur. Vnde ait Baldus *l* consuetudinem, quæ contra ius est, esse probandam. Imo Alexander post alios affirmat probandam esse consuetudinem, etiam si plures Doctores in suis commentarijs de illa testentur. Imo docet Aretinus *m* etiam maiori parti Doctorum de consuetudine testantium non credi, quia illi non iurati testantur, & testi non iurato non creditur, vt est notum in iure. Quod idem est dicendum de priuilegio. Priuilegium enim, quod non continetur in iure communi, est quid facti, sicut consuetudo. Vnde si negetur Augustinienses, Carmelitas, & alios regulares hoc priuilegium habere, debent probare illud habere: quod non tenentur probare fratres Prædicatores, & Minores, cum eorum priuilegium quoad hoc contineatur in iure communi dictæ Clementinæ *dudum*. Ita doctissimus Nauarrus *n*.

f Glos. in cap. placuit. de pæ. d. 6.
g Andr. in c. omnis vtriusque sexus. col. pen. sub fin. de pænit. & remiss.
h Naua. in d. c. placuit. nu. 165.
i Bart. in l. de quibus. ff. de leg. n. 4 q pri. nu. 11. Iason pen. col. ibi. Roquus in ca. fide consti fol. 26. co. 4. ver. 5. quæritur.
k c. 1. de cõst. lib. 9.
l Bald. in l. si quis. §. 1. ff. de pign. Alex. in l. post dotem. vlt. carta, in prin. ff. sol. mat.
m Aret. cõs. 138.
n Nauar. vbi sup. 158, 159

Ex qua doctrina colligitur primo dictam Clementinam *dudum*, quoad hoc de quo agimus, competere Augustiniensibus, non iure communi, sed ratione priuilegij præcise. Et sic Concilium in quantum secundum aliquos limitatur per Clementinam *dudum*, ita quod secundum eam nolentibus Episcopis admittere, & approbare sine causa confessores ordinum Prædicatorum, & Minorum, pro præsentatis & approbatis habeantur, & iurisdictionem habeant actualem ad audiendas confessiones sæcularium & imponendas pœnitentias salutares, & absoluendum à peccatis, non limitatur quoad Augustinienses, neque quoad Carmelitas,

litas, neque quoad alios fratres regulares, cum dicta Clementina respectu eorũ sit priuilegium, & in Concilio Tridentino priuilegia, & consuetudines in contrarium reuocentur.

Infertur secundo, quod constitutio Pij V. determinans confessores regulares, etiam ordinum mendicantium semel ab vno Episcopo approbatos, ab eodem Episcopo, sine iustissima causa non posse reprobari, at posse à successore eorũ iurisdictionẽ suspendi, licet non habeat locum in confessoribus ordinum Prædicatorum & Minorum, cum à iure communi extrauagantis *inter cunctas, de priuilegiis*, competat ipsis fratribus perpetuitas approbationis, dicente Benedicto XI. ibi, *Datam vero licentiam per diœcesanorum mortem nolumus terminari.* Quæ extrauagans quantum ad hoc non reuocatur per Clementinam *dudum*, prout affirmant Soto *o* & omnes. Imo est approbata cum nihil circa hoc innouet (licet innouet, quoad alia ibi contenta) habet tamen locum in confessoribus aliarum religionum. Quod probatur: nam præsentatio, & approbatio perpetua ipsis concessa respectu ipsorum est tantum priuilegium, & in dicta cõstitutione Pij V. priuilegia reuocantur. Et licet Gregorius XIII. in sua constitutione reduxerit constitutionem Pij V. ad terminos Concilij Tridentini, in eodem Concilio Tridentino priuilegia reuocantur. Et secundum Pium V. in sua constitutione magis secundum mentem Concilij est approbationem confessariorum regularium non esse perpetuam per totam vitam ipsorum confessorum: sed tantum durare vsque dum à successoribus ipsorum Episcoporum suspendatur. Et nota quod dicit à successoribus posse suspendi, non autem à Capitulo sede vacante. Et hoc confirmatur. Nam confessores Mendicantes pro sæcularibus de licentia diœcesanorum cum facultate absoluendi, & dispensandi in casibus eisdem reseruatis deputati etiam ipsis Episcopis mortuis, vsque dum viduatis Ecclesijs de pastore prouideatur, libere eadem facultate vti possunt, prout concessit Clemens IIII. Prædicatoribus, vt in eorum priuilegijs continetur teste Collectore *a* Compendij Cistertij. Et idem Clemens IIII. prout habetur in ordinum *b* Monumentis, *concessit, vt quando Episcopi, vel alij Ecclesiarum Prælati dederint fratribus Minoribus facultatem audiendi confessiones subditorum suorum, & vota commutandi, talibus Prælatis decedentibus possint prædicti fratres vti libere prædicta facultate, donec viduatis Ecclesijs prouisum fuerit de pastore.*

o Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 3.

a tit. absolutio. 2. §. 6.

b In 1. impres. f. 19. & in 2. fol. 113. conc. 244.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confessarij regulares in foro conscientiæ possint modo frui præsentatione, & approbatione semel obtenta.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouetur propter quoddam viuæ vocis oraculum Pij V. reualidantis omnia priuilegia concessa Minoribus in foro conscientiæ, etiamsi sint contra Concilium Tridentinum. Vnde cum regulares semel præsentati, examinati, & approbati ab vno Episcopo, non possint ab eius successoribus suspendi per priuilegium Clementis VII. *Quo concessit, quod confessores ordinis Minorũ semel præsentati alicui Episcopo pro confessionibus audiendis, vt moris est præsentari, post vnam præsentationem non teneantur amplius præsentari.* Quo priuilegio gaudent alij mendicantes. Videtur dicendum, quod cum hoc omnibus regularibus præter Minores & Prædicatores sit priuilegium, & reuocatum per Concilium Tridentinum, & Pium V. innouatum in foro conscientiæ, possunt religiosi eo cum omnibus priuilegijs, etiamsi sint contra Concilium Tridentinum, modo frui. At pro contraria parte facit. Nam reualidatio, supradicta Pij V. fuit facta die decimo tertio Martij, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, prout refertur *c* in compendio Societatis, & refert Veracruz in suo speculo coniugatorum in fine. At videmus post-ea eundem Pium V. in Bulla, quæ incipit: *Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo primo, octauo Idus Augusti, Pontificatus sui anno sexto, voluisse eos regulares etiam Mendicantes, qui semel ab Episcopo in ciuitate & diœcesibus præuio examine approbati fuerint ab eodem Episcopo iterum non examinari. Ab Episcopo autem, successore pro maiori conscientiæ suæ quiete examinari de nouo poterunt, non obstantibus quibuscunque priuilegijs. Hæc pro vtraque parte adduxi, vt difficultas proposita melius explicetur. Et resolutiue dico, quod possumus modo Mendicantes in foro conscientiæ, vti omnibus priuilegijs, etiamsi per Concilium Tridentinum sint sublata. Et per consequens possumus vti hoc, etiamsi supponatur per Concilium Tridentinum esse reuocatum. Et non obstat constitutio Pij V. allegata. Non enim Pius V. mortuo Episcopo approbãte statim suspendit approbationem: imo supponit post eius mortem valere & durare, donec à successoribus ipsius suspendatur & reuocetur. Vnde si successores talem suspensionem siue reuocationem minime opere compleuerint, minime etiam finem accipiat approbatio, donec approbatus decedat & moriatur. Denique est necessarium, quod in foro exteriori fiat dicta suspensio & reuocatio, qua data non habet locum vsus ipsius in foro cõscientiæ, cum forum conscientiæ supponat, quoad Ecclesiam, & forum exterius nullam adesse prohibitionem.

c Compend. societ. 1. Concil. Trid. §. 3.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum approbatio confessariorum regularium possit ab ordinarijs restringi ad certum locum, tempus, & personas.

RESpondeo dicendo, quod sacerdotes sæculares non habent iurisdictionem extra villam, aut oppidum sibi expresse designatum. Sed si Episcopus ita regularem sacerdotem mendicantem restringeret ad certum oppidum, & prohiberet audire fœminas, aut moniales, dicunt viri docti, quod rationabiliter est interpretandus, ita vt restrictio locum habeat quantum ad iurisdictionem ab Episcopo delegatam: quandoquidem non potest impedire, aut restringere amplissimam iurisdictionem, quam regulares Mendicantes, si modo sunt ab Episcopo semel approbati, à Sede Apostolica habent, prout pro terra & pro mari concessit Gregorius XIII. Societati IESV, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, de qua in superioribus iam egimus mentionem. Ita tenet Henriquez *d*. Ac proinde ait, quod virtute dicti priuilegij Episcopi impedire non possunt, non obstante Concilio Tridentino, quod cõfessarij regulares mendicantes dum iter agunt per loca, vbi non adest Episcopus, quamuis per dies morentur in vno, aut alio loco, non habeant prædictam iurisdictionem, & vbique sint eo modo idonei. Sicut neque Episcopus in fraudem & odium regularium potest his reseruare plures casus quam parochus reseruat, vt si esset nimius excessus reseruationis. Non enim in hoc casu tenentur obedire in ea restrictione, & limitatione, prout tradũt Soto *e*, Ledesma, & Syluester, Palacius, Felicianus.

d Hēr. li. 3. de pœr. c. 6. nu. 8.

At licet aliqua supradicta sint vera, alia tamen videntur à veritate deuiare. Nam dicere absolute quod Domini Episcopi non possunt regulares Mendicantes approbare ad certum locum, & ad certum tempus, & ad certas personas, ita vt si eo modo sint approbati, non teneantur ipsis obedire: sed possunt absolute sua gaudere iurisdictione à Summis Pontificibus ipsis concessa, videtur durum, & minime tenendum. Existimo enim ex causa legitima posse Episcopos hoc agere. Quod probo ex Clementina, *dudum, de sepulturis*, in qua ipsis regularibus à Sede Apostolica maxima autoritas conceditur. Ex ea enim colligunt communiter Doctores, quod Episcopi ex rationabili causa

e Soto in 4. q. 18. q. 2. ar. 5. Ledes. ibi. qu. 7. art. 5. du. 6. Syl. ver. confessor. 2. §. 5. Pala. in 4. du. 17. q. 2. Felicia. tit. de priuileg. c. 14.

causa possūt reprobare aliquem regularem ex Prælatis eorum electis, si loco illius alius subrogetur, etiam ille secundum glossam ibi, ex causa poterit repelli. Et sic ex ea sequens conficio argumentum. Nam si domini Episcopi possint ex causa præsentatos omnino repellere, à fortiori poterunt ex causa limitare, & coarctare huiusmodi approbationem, ita vt sit approbatus ad certum locum, quia est insufficiens ad alia loca, vbi maior scientia & experientia requiritur: & sit approbatus vsque ad certum tempus, vt det operam studio Summarum & Theologiæ moralis, cum in ea non bene probatus inuentus fuerit, & sit approbatus ad confitendos viros, & non mulieres, propter defectum prouectæ ætatis, vt aliqui Episcopi faciunt, qui nolunt illos, qui quadraginta ætatis annos non attingunt, ad confitendum mulieres licentiare: quod etiam in religionibus bene ordinatis contingit. Vnde puto, quod ipsis regularibus iurisdictio illa amplissima (de qua supra) conceditur, quando approbantur ab Episcopis absolute sine aliqua limitatione. Nam si cum causa eorum approbatio limitatur, ipsa limitatio omnino est seruanda, prout tenet Angelus *a*. Et non est credendum Summos Pontifices velle derogare facultatem iuris communis Episcopis concessam, qua possunt facere dictas limitationes, prout constat ex traditis à Gutierrez *b*. Reciperem ego opinionem Henriquez casu, quo sine causa faciunt Episcopi dictas limitationes. Clementina enim & sacri Canones eas cum causa solum facere posse testantur. Tunc autem sine causa eas ita facere censebuntur, quando cum omnibus regularibus generaliter, sine differentia ita se habuerint approbationes annuales eis tantum indulgentes, ad confessiones virorum eos tantum approbantes. Pro quo est à sacra illustrissimorum Cardinalium congregatione regularium declaratio, data die secunda Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, cuius tenorem refert Ioannes Baptista Confertius in sua collectione priuilegiorum *c*. Cuius tenor est huiusmodi.

a Ang. ti. confessor. 4. n 25
b Gutier. de q. cano. c. 27. n. 18. & 19.
c Baptist. 2. p. pag. 154.

Regulares, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter ab ordinariis, eorumque examinatoribus reperti approbati fuerint, generaliter quoque & indistincte absque aliqua limitatione temporis certorumve locorum, aut generis personarum admittantur in diœcesi propria. De cæteris vero, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio ordinariorū relinquitur ipsis cum limitata facultate, prout eisdem ordinariis magis expedire videbitur, probare & admittere. Qui autem in domibus laicorū confessiones ex causa audierint, statim parochum admonere teneantur, & fidem audita confessionis pro medico aduenienie relinquere. Hæc cōgregatio.

F. Michael Bonellus Card. Alexand.
Gregorius Pelearius Secret.

ARTICVLVS IX.

Vtrum aliquis Prouincialis possit renunciare huiusmodi priuilegio approbationis perpetuæ.

RESpondeo dicendo, nullum Prouincialem posse renunciare iuri omnibus confessariis sui ordinis concesso, videlicet, vt non habeant iurisdictionem immediatam à Papa, & quod semel approbati velint, vt possint postea ab eodem Episcopo iterum approbari. Et hoc probatur ex quadam decretali *d*, expressa. Vbi dicitur, quod exemptus non potest renuntiare exemptionem sine licentia Papæ. Et periculum est, vt dicitur in quodam canone *e*, in rebus diuinis cedere iuri suo. Et ratio huius est: quia licet vnusquisque posset renunciare iuri suo, vt probant infra *f* citata ab Angelo, Syluestro, & Armilla, hoc tamen intelligitur quando tale ius, priuilegium vel fauor est introductus in fauorem, vel commodum priuatæ personæ; secus in fauorem aliorum simul, vt probant supradicti autores. Hoc declaratur exemplo. Status clericalis habet hoc priuilegium in fauorem omnium Ecclesiast corum, ne quis clericus possit conueniri coram Iudice laico, vt est clarum in iure *g*, & nullus particularis potest, & iuri, & priuilegio renunciare, & cedere absque Pontificis sui scilicet Episcopi licentia, quia est in fauorem aliorum. Sic in nostro proposito nullus Prouincialis potest dictis priuilegiis renunciare, cum sint toti ordini concessa. Ita in terminis tenet Bibaldus *h*.

d c. cum tempore. de arbi.
e c. quam periculosi. m. 7. q. 1.
f Ange. ve. remunerat. §. 4. Arm. Sylu. ve. exempt. §. 6.
g c. dilecti. & in toto tit. de foro compet.
h Bib. in candelabro aureo. tit. de absolut. nu. 48. circa fi. p. 148 col. 1.

Sed contra hoc oppono, id quod cum Nauarro tenui in primo Tomo, dicens, quod religiosus potest se submittere Episcopo, vt ab hæresi occulta in foro cōscientiæ absoluatur. Nam respondetur, quod ibi non renūciat ipse religiosus, saltem in his partibus Hispaniarū priuilegio valido, per quod Generales, aut Prouinciales possint suos subditos ab hæresi occulta absoluere. Et ideo non est mirum, quod Episcopis quoad hoc subdantur. At in nostro casu est priuilegium expressum ordini concessum, prout dictum est.

ARTICVLVS X.

Vtrum graduati in sacra Theologia regulares debeant necessario Episcopis ad audiendas sæcularium confessiones præsentari, & ab eis examinari.

RESpondeo dicendo, quod aliquibus visum fuit ipsos non esse examini Episcoporum necessario subiiciendos, prout constat ex traditis à Cordubat *i*, & Ioanne Gutierrez. Quorum fundamentum præcipuum fuit decretum Concilij Tridentini quod tria signa nobis proponit, per quæ possimus cognoscere, quis sit sacerdos approbatus ad sæcularium confessiones audiendas. Primum est, si habeat parochiale beneficium. Secundum est, si sit ab Episcopis examinatus, & approbatus. Tertium est, communis approbatio, & bona opinio, quæ habetur de eruditione sacerdotis confitentis. Quod signum colligitur ex illis verbis, *Vel alias idoneus iudicetur.* Et sic dicebant aliqui sub isto signo comprehendi lectores Theologiæ in aliqua vniuersitate approbata publice legentes, & in aliqua religione bene ordinata Theologiam publice profitentes, & licentiati graduati per aliquam vniuersitatem à Sede Apostolica approbatam, & sic Pius V. in quadam cōstitutione incipiente, *Romani Pontificis prouidentia*, data Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo primo, octauo Idus Augusti, Pontificatus sui anno sexto, decreuit decretum Concilij Tridentini habere locum in omnibus regularibus quorumvis ordinum etiam Mendicantium, etiam sub regulari disciplina viuentibus, etiam si sint lectores, aut in Theologia etiam de superiorum licentia graduati, vel promoti. Quod probant Corduba k & Gutierrez esse iuridicum. Confessarij enim non solum de scientia, sed etiam de prudentia examinantur. Et licet in lectoribus & graduatis sufficiens scientia inueniatur, prudentia tamen aliquando desideratur.

i Cor. de casibus. qu. 26. Gutierrez in qu. ano. ca. 6. pag. 75. in 1. impr.
k Cordub. & Gutier. vbi supra.

Qua opinione, & constitutione attenta non est dubium, quod lectores graduati religionum teneantur se coram ordinariis præsentare, & ab ipsis approbationem obtinere, cum ipsis communicetur facultas Clementinæ, dudum ex priuilegio, & priuilegia, & consuetudines immemoriales in dicta constitutione, & in Concilio Tridentino tollantur. Nec obstant verba Concilij, ibi, *aut alias idoneus reputetur*, per quæ contrarium aliquibus satis doctis non visa constitutione Pij V. videbatur: nam respondetur, quod ex dictis verbis non sumitur efficax argumentum ad asserendum virtute eorum dictos lectores & graduatos examini, & approbationi Episcoporum minime esse submittendos; Concilium enim in illis verbis, *aut alias idoneus reputetur*, non facit causam, sed continuando addit, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat. Quæ plane designant non sufficere iudicium idoneitatis, nisi etiam approbatio Episcoporum cōcurrat ad ipsam idoneitatem.

Quod vero ad fratres Prædicatores & Minores, maior est difficultas: cum ipsi ratione iuris *a* communis sine causa-

a Cle. dudum §. si vero.

causa ab Episcopis reprobatis & reiectis possint præsentati, iuxta formam ipsius iuris facere omnia illa ac si essent admissi, quod priuilegium, prout late est probatum in superioribus, non est ipsis fratribus per Concilium Tridentinum reuocatum, & præsupponatur nullam esse causam, ratione cuius iuste reiiciantur. Licet enim defectus prudentiæ in aliquibus eorum concedatur, in tam breui non possunt dictum defectum in ipsis intueri, & experiri, nisi ita sint fatui, vt eorum imprudentia in momento statim perspiciatur. Hi autem à Prælatis regularibus propter ipsorum autoritatem, honorem, & zelum animarum nunime ordinariis præsentantur. Et hæc opinio confirmatur. Nam nominati ab vniuersitatibus non debent examinari ab ordinario in collatione beneficiorum, vel ordinum receptione, teste Cosina *b*. Quam opinionem sequitur Rebuffus. Et hoc confirmat Concilium Tridentinum *c* vbi dicitur, quod præsentati ad Ecclesiastica beneficia sine examine non admittantur; præsentatis tamen electis seu nominatis ab vniuersitatibus seu collegijs generalium studiorũ exceptis quod tradit Paulus Fuscus *d* in suo tractatu de visitatione. Nam, vt dicunt Doctores communiter ipsis graduatis & vniuersitati, quæ ipsos iudicauit idoneos iniuria fieret, & præsertim, si sint in famosa vniuersitate graduati, ex quo maiorem scientiam præsumuntur habere, prout tradunt Ananias *e*, Cagnolus, & Cassaneus.

Et confirmatur. Nam quamuis absens præsentatus ad beneficium debeat intra tempus præsentari personaliter ordinario habenti instituere, alias præsentatio euanescit iuxta Glossam *f*, quam sequuntur Abbas, & post alios Rebuffus & Rochus de Curte, si tamen talis præsentatus absens graduatus sit, & ipsi ordinario notus, eius examen non ita præcise requiritur, collatioque fieri potest absente, vt tenent Abbas *g*, Rebuffus, & Lambertinus: secundum quem hoc non procedit, quando pro forma actus requiritur examen, quia tunc non sufficit præsentatio, seu examinatio virtualis, sed requiritur personalis & realis, vt pro gradu licentiatus. Et cõfirmatus: nam ait Quintilianus Mandosius *h* quod quando statuitur pro forma doctorem denuo examinari debere puta, vt in Rotæ Romanæ auditorem creari mereatur, cognitus valde & notorie peritus examinandus non veniret, & ad hoc allegat aliqua iura, cum alijs, quæ ipsemet adducit in regulis Cancellariæ.

Ex quibus colligitur quanta iniuria regularibus graduatis, & huiusmodi alijs irrogatur, si repellantur. Et quanta etiam iniuria eorum Prælatis fit, de quibus generale Concilium Viennense, tantam habet confidentiam. Cui occurrens Summus Pontifex, Clemens V. concedit, sua constitutione, vt sine causa eiecti pro præsentatis, & approbatis habeantur, & eandem met habere iurisdictionem, quam, si admitterentur, statim consequerentur.

b Cos. in præfunctione, tit. de coll. §. ite quod vnus. in gl. gradus. Rebuff. de pri. schol. priu. 4. & in concordat. ti. de colla. §. preterea in fin. in glo. quinquennium. pa. 370.
c Conc. Trid. sess. 7. de refor. ca. 13.
d Fuscus l. 2. de visit. c. 29. nu. 15.
e Ana. in Ru. de torne. n. 2. ver. ex 2. colli. Cagn. in proœ. digest. n. 88. Cassa. in catalog. glo. mund. pa. 10. consi. 32.
f Glos. in ver. præsen. in Cle. dudum. Abbas in c. cum parati. n. 5. de appel. & in c. ea noscitur. n. 3. de his quæ fiunt à præ. Reb. ti. de coll. §. præfatique ordinarij. in gl. præsentatio. pag. 319. Rochus in pri. de iur. pa. nu. 6.
g Abbas in d. c. ea noscitur. n. 3. Reb. vbi supr. Lam. de iu. patr. l. 21. q. 11. ar. 3. ex nu. 1. Lam. ex nu. 9.
h Mand. cõsi. 97. in fin. & in reg. Cance. 34. reg. qu. 3. de male promot.

QVAESTIO LX.

De confessariis, quo ad potestatem confitendi, in octo articulos diuisa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *Vtrum religiosi per suos Prælatos legitime Episcopis præsentati, & approbati contra suorum Prælatorum voluntatem possint audire confessiones sæcularium, & an possint eos punire confessiones audientes.*
2 *Vtrum religiosus legitime præsentatus, & ab Episcopo approbatus si interdictum sit à suo Prælato audire confessiones, & eas nihilominus audiat, sint validæ.*
3 *Vtrum religiosus sine licentia sui Prælati præsentatus, & approbatus ab Episcopo possit sæcularium confessiones audire.*
4 *Vtrum regulares per Episcopum approbati possint audire confessiones sæcularium, etiam contradicente parocho.*
5 *Vtrum confessores regulares extra diœcesim vbi sunt approbati, omnes eiusdem diœcesis confiteri possint.*
6 *Vtrum dicti regulares præsentati virtute priuilegiorum possint omnium confessiones audire.*
7 *Vtrum confessores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœcesum ad se venientes possint vti hac autoritate extra sua monasteria existentes.*
8 *Vtrum confessi regularibus teneantur iterum parocho confiteri.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religiosi per suos Prælatos legitime Episcopis præsentati, & approbati contra suorum Prælatorum voluntatem possint audire confessiones sæcularium, & an possint eos punire confessiones audientes.

RESpondeo dicendo, non posse Prælatos religionum punire, subditos præsertim iam expositos, & approbatos ab Ordinario, si contra suam prohibitionem electi, virtute alicuius Iubilei, aut Cruciatæ audiant laicorum confessiones. Hanc opinionem tenet doctissimis Cano *i*. Quam in hunc modum probat dicens. Si Generalis ordinis, aut Prouincialis facerent me Iudicem alterius religiosi, non intelligo quo pacto inferior possit id prohibere. Quod & alio exemplo confirmat dicens, quemadmodum si daret mihi Prouincialis facultatem cœnandi, aut constitueret me vicarium monasterij, ignoro prorsus, inquit, qua autoritate Prior illud impediret? At doctissimus Soto *k* hanc doctrinam explicando dicit, quod Prælati ex rationabili causa in aliquibus casibus particularibus possint prohibere religiosis sibi subditis, probatis per Episcopum & expositis, ne etiam si eligantur virtute Iubilei, aut Cruciatæ in confessores, audiant confessiones, & sibi in hoc non obtemperantibus pœnas infligere. Et fundamentum huius opinionis est, quoniam religiosi non habent velle, vel nolle, sine consensu Prælati. Secundo, quia secundum omnes possunt Episcopi & Prælati monasteriorum ferre leges quippe necessarias ad rectam, & populi Christiani, & monasteriorum institutionem. Inter quas vna est, vt etiam probati & expositi semel Inconsultis Prælatis, vt contra eorum prohibitionem non audiant confessiones. Ergo cum hoc prohibeant ex rationabili causa in aliquibus casibus possunt transgressores punire. Tertio, quoniam, si aliquis religiosus die Veneris ratione Bullæ comedat oua, & lacticinia ex rationabili causa potest ista comestio prohiberi per Priorem, vel Prælatum. Ergo à simili, licet tales religiosi virtute diplomatis possint eligi in confessores, & audire confessiones: tamen ex rationabili causa in aliquibus casibus particularibus id sibi potest prohibere Prælatus, quoniam per talem expositionem, & approbationem factam ab Episcopo, non tollitur votum obedientiæ, quo tenentur religiosi subditi obedire suis Prælatis circa obseruantiã religionis. Item quia Papa per Iubileũ, aut Bullam, per quam concedit, vt possint regulares eligi in confessores, non cogit ipsos subditos religiosos, neque eis præcipit, vt audiant confessiones sæcularium per Bullam eos eligentium, sed supposita electione de ipsis facta facultatem eis concedit absoluendi à reseruatis. Ergo bene poterunt Prælati ex aliqua causa prohibere suis subditis expositis ne cõfessiones audiãt, & punire contra facientes. Vltimo probatur ex priuilegio Iulij III. concessõ Prælatis ordinis Prædicatorum ad instantiam, seu supplicationem fratris Stephani Vsus-maris Generalis eiusdem ordinis. Vbi Iulius III. *Reuocat licentias & immunitates concessas religiosis eiusdem ordinis, ad confessores eligendos, & confessiones audiendas quas ipse magister ordinis reuocandas iudicauerit, & vndecunque emanaturas, gratias sine licentia superiorum concedendas annullat, nisi manu Papæ, aut de consensu Cardinalis protectoris, vel vice protectoris fuerint signatæ.* Ponitq; fortissimas nonobstantias, prout continetur in dicta constitutione data Romæ decimo septimo die Ianuarij, anno Domini millesimo quingẽtesimo decimo quinto. Ergo religiosi ordinis Prædicatorum, & per consequens Mendicantium, & omnium aliorum, qui suis

i Cano in Se. de pœnitent.
k Sot. in 4. dist. 18. qu. 4. art. 3.

priui-

priuilegijs gaudent, videtur, quod licet sint approbati per Episcopos, & electi per Iubileum, vel per Bullam Cruciatæ contra consensum suorum superiorum, non poterunt confessiones audire. Vtrum autem confessiones contra præceptum superioris auditæ, sint validæ, articulo sequenti disputabitur.

ARTICVLVS II.

Vtrum religiosus legitime præsentatus, & ab Episcopo approbatus, si interdictum sit à Prælato suo audire confessiones, & eas nihilominus audiat, sint validæ tales confessiones.

RESpondeo dicendo, prima facie intuenti concessionem Iulij III. diffinientis licentias audiendi confessiones emanatas ab Episcopo, siue aliunde & eo durante concessas religiosis esse nullas: si sine licentia suorum Prælatorum impetrentur. In contrarium tamen est, quod per approbationem legitimam factam ab Episcopo videntur dicti religiosi accipere iurisdictionem à Papa, iuxta Clementinam, *dudum*. Ergo confessiones prædictæ, vtpote factæ religiosis ad id habentibus iurisdictionem validæ erunt, licet contra prohibitionem particularem suorum Prælatorũ fuerint factæ. Pro cuius rei resolutione dico primo, quod quando iam religiosus est legitime Episcopo præsentatus à suis Prælatis, & ab Episcopo legitime est approbatus, iuxta formam Concilij Viennensis in dicta Clementina, si per prohibitionem extraiudicialem sui Prælati in aliquo casu, vel casibus particularibus prohibeatur audire confessiones sæcularium, licet male faciat, & propterea merito sit puniendus: tamen huiusmodi confessiones validæ erunt. Quod probatur. Nam per huiusmodi legitimam præsentationem, & approbationem adeptus est religiosus hoc officiũ confessarij in suo ordine. Et in religionibus Mendicantiũ bene & suauiter omnia disponentibus, officio prædicatoris, & confessoris priuari quis non potest, nisi per sententiam in conuictum latam; priuatio enim hæc ad pœnas grauioris culpæ pertinet, quæ nisi in conuictum non feruntur: ergo per simplicem prohibitionem Prælati, tali officio confessoris non priuantur, & sic gesta per ipsum cõfessiones audiendo, & absoluendo valent: quoniam per illam præsentationem, & approbationem iurisdictionem accepit à Papa, quod nõ irritat Iulius III. per prædictum breue. Quoniam non vndique hæc iurisdictio & licentia à particularibus dimanabit: sed ab ipso iure in dicta Clementina contento.

Secundo dico, quod si talis religiosus sic legitime præsentatus à suis Prælatis, & approbatus ab Episcopo post inhibitionem, vel suspensionem iudicialem legitime factam per eius Prælatum in iudicio, qua prohibitus est per sententiam iudicialem exercere officium confessoris, confessiones aliquorum intentet audire, inualidæ certe erunt. Sic videtur sentire Syluester *a* simul cum Panormitano. Vbi ait, quod suspensio, & priuatio sint notoria, vel si præcessit superioris inhibitio, scilicet iudicialis, cõfessiones factæ à sic notorie suspenso, vel à priuato vel iudicialiter inhibito eas facere, nõ tenerent, argumento cuiusdam canonis: quoniam hic non concurrit superioris autoritas *b*.

a Syl. v. confessor. 2. §. 6.

b ca. veritatis de do. & contumac.

Hinc sequitur resolutio ad illud dubium, quod Medina in sua instructione confessorum proponit, an confessiones fuerint validæ, quas audiuit quidam religiosus iam professus, qui dimiserat habitum, ac propterea excommunicatus erat. Qui huius excommunicationis mentionem non faciens, neque declarans se esse religiosum, per quendam Episcopum, approbatus est in confessorem, atque etiam in Curatum cuiusdam populi institutus; vbi sacramenta administrans, sibi subditos parochianos confitendos absoluit. Post autem resipiscens conuersus est ad pœnitentiam. Dubium ergo exortum fuit inter doctos viros, an huiusmodi confessiones ei factæ fuissent validæ, vel quid remedij tunc esset adhibendum? Igitur cum in suis sententijs prædicti Doctores discordassent: nam quidam opinabantur inualidas fuisse eas confessiones, monendumque fore populum, vt eas reiteraret, alijs contrarium sententibus, scilicet validas esse, hac postrema sententia ipsi Medinæ tanquã magis vera magis placuit. Igitur ad id dubij puto dicendum in casu Medinæ, eius sententiam esse veram, scilicet, quod illæ confessiones validæ fuerunt. Quoniam iuxta quandam legem *d* quando concurrit communis error facti, & superioris autoritas, gesta per eum, qui non de iure obtinet beneficium, tenent. Et quidam ex dictis tenent, quod si talis religiosus, qui apostata fuerat, vel dimiserat habitum, per sententiam iudicialem Prælati sui ordinis suspensus fuisset, vel inhibitus ab officio confessoris in hoc casu, si acceptasset prædictum Curatum ab Episcopo cum esse presbyterum sæcularem putante, forte contraria opinio aliorũ esset vera, quod scilicet illæ cõfessiones validæ non fuerunt. Attamen hoc mihi nunquam potuit placere. Sententia enim Iudicum est interpretanda secundum eorum rationabilem mentem, argumento aliquarum legum *e*. Et mens rationabilis Prælatorum regularium, qui dictam tulerunt sententiam, non fuit priuare suos criminosos à confessionibus audiendis quando vagantur, & vt clerici sæculares honeste viuunt, & ab Episcopis Curati constituuntur. Quod sequenti ratione manifestatur. Non enim est credendum Prælatos regulares suorum ordinum protectores, & eorum decoris & honoris maximi zelatores velle sententiam priuationis à confessionibus ferre, contra hunc religiosum apud populum habitum, vt Curatum: siquidem ex hac priuatione tantum detrimentum, & dedecus suæ religioni accresceit, & tot personarum scandalum maximum insurgit videntium voce præconis esse populo annunciandum supradictũ curatum esse apostatam religiosum, populi seductorem & turbæ: & confessiones cum eo factas irritas fuisse & inanes. Insuper hoc scandalosum præconium in detrimentum cederet sacramenti pœnitentiæ. Multi enim ex hoc sumerent occasionem non paruam nolendi confiteri religiosis itinerãtibus, putantes forte esse apostatas cum quibus fiunt sæpe confessiones plurimorum annorũ, cum maxima pœnitentium vtilitate: quorum cõfessionum grauia peccata notis & cognitis cõfessarijs à dictis pœnitentibus minime reuelarentur, & per consequens maxima sacrilegia committerentur. Et pro hac sententia induco casum dictæ legis, Barbarius, in superioribus allegata. Si enim ibi, vt acta publica valerent, benignitas præfuit rigori; vt in ea lege dicitur, & vt ibi notat glossa. Quare validitas tantarum confessionum non faciet, vt etiam benignitas rigori præferatur, præsertim cum nullitas confessionum in sententia lata à Prælatis regularibus fundetur, quorum acta de bono, & æquo debent explicari, sicut explicantur ad regulares concernentia, prout late explicatum est in huius operis primo Tomo *f*. Ponderanda sunt etiam verba dictæ legis ibi, *Cum populus Romanus etiam seruo potuisset decernere hanc potestatem, sed & si sciisset seruum, liberum effecisset.* Circa quæ verba quærit glossa *g* ibi: Sed an hoc casu, quando ignorauit, fuit liber? Et respondet, Dic quod sic, ne homines decipiantur. Ex quibus verbis hoc cõficio argumentũ: Si Romanus populus ignorans hunc seruum, ipsi libertatem censetur donasse, ne homines deciperentur: quare non dicemus Prælatos regulares hunc priuatum à confessionibus in hoc casu habilem ad eas audiendas efficere voluisse, suam definitiuam sententiam limitantes, ne tot homines deciperentur, & sacramentum pœnitentiæ, & eorum religio detrimentum pateretur? Ponderanda etiam sunt alia eiusdem constitutionis verba, ibi, *Quod eius in Imperatore multo magis conseruandum est.* Ex quibus verbis hoc vltimum pro hac parte elicio fundamentum. Si credendum est in hoc casu Prælatos regulares noluisse dictũ apostatam à confessionibus audiendis priuari, ne tot homines deciperentur, & tot scandala succederent, à fortiori

c Med. l. 1. §. de esse. conf.

d l. Barbarius Phil. ff. de off. præto.

e l. in his nominibus. l. ad solemnia. ff. de condic. & demonst.

f 1. tom. q. 2.

g Glos. verb. effecisset.

[illegible] Ponunt enim [illegible] [illegible] dantur [illegible]. Et hanc [illegible] si attente legantur, [illegible], & Nauarrus [illegible].

ARTICVLVS III.

[illegible] per [illegible] suum ordinarium non præsen- [illegible] secularium audi- [illegible].

RЕspondeo [illegible], non esse hanc quæstionem [illegible], vt aliqui putant. Nam pro parte [illegible] uendo videtur, quod fuerint confessiones [illegible] validæ. Nam ad validitatem sacramenti absolutionis sufficiunt duo, scilicet, potestas ordinis, atque potestas iurisdictionis. Vtramque autem in hoc casu videtur istum religiosum habere. Nam & sacerdotem supponitur esse, & ab Episcopo per licentiam ab ipso obtentam iurisdictionem adquisisse. Sed in contrarium est, quod religiosus non habet velle, neque nolle citra consensum sui Prælati. Et sic non potest ab Episcopo illam iurisdictionem adquirere: sicut neque Episcopus alienis subditis potest conferre [illegible], cum careat iurisdictione super illos. Ergo neque hanc iurisdictionem religiosis exemptis, quippe qui non sunt sibi subditi citra consensum propriorum Prælatorum potest impartiri. Igitur responsurus ad quæstionem, dico primo quod loquendo de religiosis ordinis Prædicatorum, stante breue Iulij III. confessiones prædictæ non fuerant validæ: quoniam in suis constitutionibus cauetur, ne fratres confessiones audiant extraneorum sine licentia sui Prælati. Et prædictum breue Iulij III. in Capitulo Salmanticensi generali intimatum annullat omnes licentias obtentas ab Episcopis, vel ab aliis ordinariis ad audiendas extraneorum cõfessiones, sine consensu suorum superiorum, & eo durante illis concessas. Quod quidem breue dicitur à Salmantino generali Capitulo fuisse acceptatum, quoad irritationem illarum licentiarum sic obtentarum, & obtinendarum, quæ in præiudicium iurisdictionis ipsorum Prælatorum cedunt. [illegible] ad iurisdictionem Prælatorum prædicti [illegible] pertinet præsentare Religiosos Episcopo, vt [illegible], contra hanc iurisdictionem [illegible] videtur Religiosus ille, qui [illegible] à suo Prælato, vt ab ipso approbetur, [illegible] vel sine præsentatione [illegible] ab Episcopo obtinuit prædictam licentiam. Quo [illegible] confessiones ei factæ fuerunt irritæ, cum fuerint [illegible] Episcopalis per dictum breue Iulij III. [illegible]. Caueant igitur religiosi prædicti [illegible], ne sint nimis audaces in audiendis confessionibus secularium, cum sola licentia Episcoporum, [illegible] suorum Prælatorum obtenta.

Neque obstant [illegible] in contrarium. Nam concedimus, quod [illegible], si [illegible] Episcopi [illegible] licentia suorum Prælatorum [illegible]. Quoniam cum hoc [illegible] sit [illegible] suorum Prælatorum, ita vt non [illegible] perniciem, ad id vel expressam, vel [illegible] licentiam suorum Prælatorum habent. [illegible], cum Religiosi [illegible] Episcopis deberent de iure ordinario [illegible], cum à iurisdictione Episcopali exempti [illegible] fuerunt per hanc exemptionem aliquibus [illegible], quæ in præiudicium suum, vel [illegible] suorum Prælatorum non erant renuncia- [illegible] est fauor ipsis, scilicet, quod dum se in [illegible] religionibus remotis, vbi si Religiosi [illegible] non possunt ad suos Prælatos, ad dispen- [illegible], super quam potest dispensare [illegible] tunc eam dispensationem ab eodem [illegible], vbi pro tunc resident, obtinere. Et sic in [illegible] patet, quod alij ordines communicant-

te cum Prædicatoribus in priuilegiis possit id ipsum facere irritando confessiones secularium, sine debita præsentatione Prælatorum, fratribus ab Episcopis licentiatis factas. Interim tamen dum hanc irritationem non faciunt, aduertant ipsorum ordinum regulares præsentati sine licentia suorum Prælatorũ, quod sicut non possunt absoluere à casibus reseruatis iure Episcopis iuxta tradita in Clementina, *dudum, de sepulturis.* Ita etiam non possunt absoluere à casibus ipsis Episcopis ab eisdemmet Episcopis reseruatis, & reseruandis. Ratio enim propter quam possunt regulares Mendicantes absoluere à casibus ab Episcopis reseruatis, est, quia ad id habent iurisdictionem ipsis à Sede Apostolica concessam, quã non possunt ipsi Episcopi restringere, & coarctare. At ista iurisdictio non illis confertur à Papa, nisi à suis superioribus prius præsententur, antequam ab ordinariis approbationem consequantur, iuxta formam traditam in dicta Clementina. Poterunt ergo dicti fratres absoluere à peccatis Episcopis minime reseruatis, obtinendo ab ipsis Episcopis licentiam & iurisdictionem ordinariam, quæ curatis conceditur. Minime autem possunt absoluere à casibus ipsis Episcopis reseruatis, iure vel consuetudine, vel præcepto, & reseruatione particulari. Adeo, vt absolutio à prædictis casibus sit irrita & inanis, secundum [illegible] tradunt communiter a Doctores & resoluit doctissimus Nauarrus, & tradit Enriquez. [illegible] idem puto de absolutione à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, [illegible] priuilegiorum regularium. Non enim est credendum Papam concedere regularibus confessariis plenissimam ad suos casus autoritatem, si ab eorum Prælatis Episcopis non sunt præsentati, prout in inferioribus notabimus.

a *Doctores in 4. dist. 17. Nauar. ca. 9. n. 6. Enriq. lib. 3. de pœnit. c. 6. n. 6.*

ARTICVLVS IIII.

Vtrum regulares per Episcopum approbati possint audire confessiones secularium, etiam contradicente parocho.

RЕspondeo dicendo, quod sic: hoc enim cõcedunt priuilegia multa citata, & citãda. Iurisdictio enim Confessariorum regularium à parocho minime dependet. Imo post Concilium Tridentinum ipsi suam iurisdictionem aliis præterquam approbatis ab ordinarijs loci communicare non possunt, vt ego in nostra explicatione *b* Cruciatæ, etiam tenui. Adeo hoc est verum, vt etiamsi Episcopi dicant in licentijs datis regularibus: Non vtantur eis contradicente parocho, possunt etiam eo contradicente eos audire. Nam priuilegia regularibus à Sede Apostolica indulta, hoc expresse illis concedunt: quam concessionem Papalem non possunt tollere ipsi Episcopi. Verum est tamen, quod si seculares sacerdotes, quibus quidam Episcopi restringunt licentias, ne audiant parocho contradicente, talibus licentijs non possunt gaudere, cum iurisdictio secularibus sacerdotibus ab Episcopis approbantibus, non autem à Sede Apostolica immediate conferatur. Quam iurisdictionem, vt ab ipsis communicatam & datam possunt dicti Episcopali limitare, ita vt contradicente parocho minime executioni mandetur. Et ait *c* Enriquez, quod non requiritur ad hoc noua licentia parochi, si non contradicat.

b *In explicat. Cruciæ. §. 9 n. 145. & § 12. nu. 4.*

c *[illegible] lib. 4. [illegible] in gloss. [illegible]*

ARTICVLVS V.

An confessores regulares extra diœcesim, vbi sunt approbati, eiusdem diœcesis confiteri possint.

RESpondeo dicendo, quod fratres Mendicantes possunt audire omnes de diœcesi, in qua sunt præsentati, & approbati: sed non possunt committere alteri audientiam, neque eam exercere extra diœcesim, nisi quando fratrum Prædicatorum loca sint in vicina diœcesi, in qua vel pro qua præsentantur, & in qua non sunt dicta loca, in ipsis locis audire possunt personas talis diœcesis, vt patet ex Clementina, *dudum*, & tenet Syluester *d*, & omnes. Vnde venit reprobandus Marcus Antonius Cuquus, qui tenet Confessores regulares, qui ordinariam potestatem proculdubio existimandi sunt habere in aliena diœcesi, more omnium ordinariorũ, audire & absoluere possunt omnes diœcesanos diœcesum, vbi ipsi sunt præsentati: quia in voluntaria iurisdictione territorium nullius lædi censetur. Qui autor loquitur expresse contra ea, quæ de iure communi regularibus conceduntur. Vnde vt tollatur omnis ambiguitas, quæ maxime in his, quæ pertinent ad debitam animarum medelam, debet tolli, concessit Sixtus IIII. prout habetur in Monumentis *e* ordinum, & in Supplemento, *Quod fratres Minores debite præsentati, vel gratiose a Prælatis recepti, possint extra diœcesim suam subditos illorum audire, cum hoc possint curati de iure.*

d Syl. v. confessor. 2. n. 2. v. 4. requiritur. & nu. 4. ver. 3. quæritur. d. Cuquus li. 1. Maior. inst. tit. de sacras. pæn. nu. 191. dictis hic quæ ipse tenet vt nu. 190. in fine. e In 1. impr. fol. 64. & in 2. fol. 6. conc. 126. & fol. 99. conc. 335.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicti fratres præsentati virtute dictorum priuilegiorum possint omnium confessiones audire.

RESpondeo dicendo, quod in foro exteriori receptum est ratione criminis commissi, quod reus forum sortiatur, prout multis comprobat Couarruuias *f*. Attamen in foro animæ minime quis ratione delicti sortitur forum, ita vt peccator possit absolui in foro sacramentali à sacerdote, in cuius parochia deliquerit, prout cum communi resoluit idem Couarruuias: sed debet ad propriũ recurrere sacerdotem. Nicolaus IIII. tamen, vt in Monumentis *g*, & in Supplemento continetur, *Concessit fratribus Minoribus Obseruantiæ autoritatem audiendi in confessionibus omnes quarumcunque diœcesum, & in illis extraneos, ac potentes absoluendi etiã à casibus, quos diœcesani locorum, in quibus fratres ad hoc deputati fuerint, duxerint committendos.* Et Sixtus *h* IIII. facit eandem concessionem per consimilia verba, nihil penitus immutando in concessionibus immediate sequentibus, in eisdem libris præallegatis. Et postea Leo X. hoc idem confirmauit & de nouo concessit: prout habetur in *i* Supplemento. Et idem Sixtus IV. concessionem præfatam confirmauit sub sequentibus verbis, *Concessit namque, quod fratres Minores Obseruantiæ præsentes & futuri possint audire confessiones sæcularium vndecunque venientium, ea autoritate quam habent ab Episcopo, in cuius diœcesi existunt.* Ita habetur in Monumentis ordinum. Denique id etiam patet ex concessione Vrbani IIII. facta Carmelitis, & ex concessione Pauli III. facta presbyteris Societatis Iesv ab ordinario approbatis: de quibus in superioribus satis dictum est. Hi enim existentes in diœcesibus, vbi sunt approbati, possunt quorumcunque fidelium ad eos recurrentium confessiones audire, & absoluere à reseruatis Episcopis, & à reseruatis etiam Papæ per concessionem Pauli III. factam religiosis Societatis Iesv.

f Cou. li. prac. qq. c. 11. n. 3. g In 1. impr. fol. 30. & in 2. fo. 114. eiusdem c. 2. 40. & in suppl. fol. 59. conc. 159. h In supp. fo. 58. conc. 159 i 1. impr. fol. 67 conc. 3. & in supp. fo. 96 con. 325.

Circa quas cõcessiones primo est notandum; quod appellatione fidelium veniunt tam exempti, quam non exempti, tam Ecclesiastici, quam sæculares. Horum enim omnium confessiones possunt audire, neque contradictio Curatorum, aut quæcunque excommunicationis sententia contra hoc quidquam valet, per Extrauagantem Martini V. insertam in Rubrica de priuilegiis. Imo secundum aliquos possunt etiam absoluere religiosos, qui ex statutis suorum ordinum absolui nequeunt, nisi à suis Prælatis prohibeatur, prout refert Sylvester *k*. Et fundamentum ipsorum est, quia hæc prouisio est respectu omnium volentium confiteri, & de plenitudine potestatis, quæ ab aliis statutis non dependet. Sed quædam Glossa *a*, quam sequitur Syluester, tenet contrarium dicens, quod per hanc concessionem ibi non comprehenduntur, quod Panormitanus *b* tenet, & Cardinalis dicit verius, quia religiosi non habent velle, vt dicitur in iure *c*, & consequenter neque possunt dici volentes, nisi quatenus volunt Prælati. Et sic de illis in rigore non possunt verificari illa verba posita in Clementina dudum, & in priuilegiis prædictis Apostolicis. Et hanc opinionem tenet *d* Armilla. Et prout colligitur ab ipso, ratio qua mouetur, est, quia licet religiosi sint de numero fidelium, sunt tamen fideles religiosi particularibus suarum religionum præceptis & statutis religati, quos vult Sedes Apostolica in eorum reformatione semper his præceptis, & statutis, esse circumamictos. Et nunquam Pontifices in concessionibus generalibus videntur derogare statuta particularia, quæ ignorant, iuxta ea, quæ in *e* iure notantur. Vtrum autem religiosi virtute concessionis Pauli III. possint absoluere ab omnibus Papæ reseruatis, etiam reseruatis post istam concessionem, ex dictis in hoc primo tomo patet quod sic *f*.

k Syl. v. conf. 1 q. 4. a Glossa in Clem. dudum. b Pan. c Card. in d. Clem. c c. si religiosus de elect. lib. 6. d Arm. v. absolut. n. 13 e Innoc. in c. ... de ... impe. f 54. ... a. 8.

Secundo, circa easdem concessiones est aduertendum, ipsos confessores posse absoluere à peccatis quoscunque ad se venientes. Dubium autem est maximum, vtrum virtute prædictorum priuilegiorum possint vota extraneorum commutare. Pro cuius rei explicatione notandum est, quod ibi quis præsumptiue dicitur habere domicilium, vnde cum profectus fuerit peregrinari videtur, & ad quem locum redierit peregrinari desinit, prout tradit Innocentius. Veraciter autem rationem domicilij constituit intentio habitationis perpetuæ, determinatæ, quando est vnum tantũ, & sub distinctione, quando sunt plura. Pro quo aduerte, quod illi, qui se transferunt animo remanendi, sunt parochiani illius parochiæ, in qua volunt remanere. Si autem non intendunt relinquere antiquum domicilium, debent confiteri sacerdoti antiqui domicilij. Quod dupliciter est limitandum. Primo, quando non veniunt animo remanendi per annum. Secus si per annum volunt remanere: quia tunc sacerdoti nouæ habitationis possunt confiteri, etiamsi alias primum domicilium appareat principalius. Quia si in diuersis locis morantur æqualiter, aut habent domicilia, neque apparet vbi principalius habeant, ibi possunt recipere sacramenta, vbi se inuenerint tempore receptionis exercendæ, vt colligitur ex *g* iure. Vnde secũdum Paludanum, qui in diuersis parochiis habet æstatem, & hyemem, domum, forum vtrobiq; sortitur, secundũ quod habitat hic & ibi. Qui autem alicubi non habet domicilium, quantum ad sacramenta necessaria si debet illa recipere secũdum Innocentium *h*, requiritur quod habitet ibi per maiorem partem anni, & non in fraudem proprij sacerdotis, nisi se transferat ad hospitium cõstituens animo ibi remanendi: quia statim fit ibi parochianus, iuxta ea, quæ in iure *i* traduntur. Et intelligo animo remanendi, non quidem perpetuo, quia iam ibi haberet domicilium, sed vsq; ad tempus percipiendorum sacramentorum necessariorum, puta confessionis, communionis semel in anno, ante quod tamẽ tempus potest ista percipere, si adest talis intentio. Vnde dicit *k* Panormitanus singulariter, quod in iuribus diœcesanis spectamus domicilium, & non habitationem. Vnde quoad sacramenta necessaria Episcopus studij erit iudex competens, sed nõ quoad voluntaria. Ex qua infert, quod scholaris ad ordines promoueri non potest in loco studij sine licentia sui Episcopi, cum ibi non habeat domiciliũ argumento eiusdem legis. Et similiter Episcopus studij de iure non potest

g d. c. ex parte. h Innoc. in c. omnis de pæn. ... & ... i c. vlt. de paro. k Pan. in c. ... de paroch.

potest commutare vota scholaris extranei, quod est contra multos confessores ignorantes. Hæc ille. Et ratio est, quia ista non sunt necessaria. Vbi etiam aduertit, quod fratres Prædicatores, & Minores, & alij religiosi, qui ex priuilegio audire possunt cõfessiones vndecunque ad se venientium, non possunt propter hoc vota commutare forensium extraneorum, quia hoc non potest Episcopus, qui eos approbauit, & acceptauit. Et hanc opinionem sequitur Syluester *l*.

l Syl. in c. deuotio in fine.

Ex quibus infertur intellectus ad concessionem Nicolai V. & Sixti IIII. & Vrbani IIII. in superioribus citatas, quod scilicet, licet concedatur fratribus, vt virtute earum possint audire confessiones vndecunque ad eos recurrentium, non tamen virtute earum possunt cum eis dispensare, neque eorum vota commutare, cum hæc nõ sint necessaria, sed volũtaria. Verum est tamen quod virtute aliarum cõcessionum optimo iure possint prædicta facere. Eugenius enim IIII. *Volens satisfacere deuotioni personarũ habentium ad monachos S. Benedicti deputatos a suis superioribus ad audiendas confessiones secularium singularem deuotionem, ad eosque recurrentium pro suarum animarum salute concessit, quod liceat Prælatis, seu monachis prædictis confessiones eorum audire, eorumque vota permutare, ac in omnibus, & singulis casibus etiam ordinariis, aut per synodales vel prouinciales constitutiones reseruatis, cum eis dispensare: præter eas censuras, & pœnas, vota & casus, de quibus esset merito Sedes Apostolica consulenda, eisque atque omnibus, qui ad præfatos monachos ad huiusmodi deuotionem recurrerent Eucharistiæ sacramentum ministrare valeant de specialis dono gratia in fauorem obseruantiæ regularis.* Ita refertur in compendio Mendicantium. Ex qua concessione colligitur posse dictos fratres, & Mendicantes eorum priuilegio gaudentes commutare vota extraneorum ad se pro confessione recurrentium: non tamen in his possunt dispensare. Licet enim ipsis concedatur, vt possint dispensare in casibus Episcopis reseruatis: appellatione tamen casus minime vota reseruata Episcopis comprehendũtur, iuxta doctrinã *m* Armillæ, quam sequitur Nauarrus. Ex quibus infertur, quod licet Innocentius VIII. *concesserit quod confessores debite præsentati possint dispensare in omnibus votis in quibus possunt Episcopi, exceptis votis peregrinationum vltra duas dietas.* Prout habetur in Monumentis, & in Supplemento; hoc tamen non possunt efficere cum extraneis illarum diœcesum, in quibus nõ sunt præsentati, licet cõfessiones ipsorum audire possent. Hoc enim est ita necessarium, sicut receptio sacramentorum necessariorum. Infertur secundo, quod licet presbyteri Societatis IESV, auditis cõfessionibus omnium ad ipsos accedentium, possint eorũ vota pro tempore emissa (vltramarinis, visitationis liminum beatorum Petri & Pauli Apostolorũ de Vrbe, ac sancti Iacobi in Compostella, nec non religionis & castitatis votis duntaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare, non tamen poterunt in ipsis votis dispensare, cum his qui ad eos recurrunt ex alieni diœcesibus, vbi neque sunt præsentati, neque approbati. Tum quia illis, quibus committitur commutare, non committitur dispensare: tum, quia dispensatio votorũ, & commutatio non potest fieri ab Episcopis cum exteris, qui ad suas diœceses accedũt, iuxta dicta in superioribus. Vnde concessa facultate ipsis presbyteris ad prædicta vota commutanda, cum sit præter ius respectu votorum exterorum, non debet illud extendi ad ipsorum dispensationem.

m Armil. ve. casus. num. 1. Nauar. Manual. ca. 27. nu. 252.

ARTICVLVS VII.

Vtrum confessores regulares potentes confiteri omnes etiam aliarum diœcesum ad se venientes, possint vti hac autoritate extra sua monasteria existentes.

RESpondeo dicendo, quod ad resoluendam hanc difficultatem, debet considerari differentia, quæ versatur inter exemptionem datam ratione loci, & inter datam ratione personæ. Et ait Panormitanus *a*, quod quando exemptio datur ratione loci, puta Ecclesiæ, vel monasterij, virtute eius extra talem locum vel monasterium non potest vti exemptione. Quando vero datur exemptio ratione personæ, & non loci, vbicumque tali exemptione vti potest: priuilegium enim personale sequitur personam. Et sic priuilegium concessum personis ratione loci, non extenditur vltra locum, quia censetur potius reale, quam personale, vt notat Panormitanus *b*; secus in exemptione ratione personæ.

a Panor. in c. tuarum. de priuil.

b Panor. in c. cum capella. de priuil.

Ex his infero primo, quod cum priuilegia concessa confessoribus regularibus pro pœnitentibus ad se vndique accedentibus, non concedantur ratione monasteriorum, sed ratione suarum personarum, vt ex eorum litera satis patet, extra sua monasteria, possunt vti vbicunque voluerint dictis priuilegiis.

Secundo infertur, quod confessores, & quilibet alij religiosi sacerdotes Mendicantes possunt sacramentum Eucharistiæ ministrare vbicunq; extra sua monasteria: quia hoc est priuilegium personale sequens ipsos vbicunque fuerint, prout supra in quæstione de communione Eucharistiæ satis diximus.

Tertio infertur, quod priuilegia concessa fratribus tempore interdicti ad celebrandum officia diuina nõ habent locum nisi in suis monasteriis, iuxta eorum concessiones. Cum huiusmodi priuilegia sint localia.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum confessi regularibus teneantur iterum parocho confiteri.

RESpondeo dicendo, quod postquam Pontifices concesserunt actualem iurisdictionem confessarijs Regularibus pro audiendis confessionibus, Ioannes *c* XXII. Pontifex erroneum esse dicere diffiniuit, teneri dictas confessiones secularium parocho repetere; Regulares enim ex priuilegio Pontificis habent iurisdictionem, vt directe absoluant seculares, prout concessit Alexander *d* IIII. & Clemens IIII. & alij Summi Pontifices, dicentes hoc posse exercere, sacerdotum parochialium assensu minime requisito. Et idem ipsum definiuit *e* Benedictus XI. subdens, quod liberatus semel ab eo debito non obligetur amplius ad eandem debiti solutionem, per repetitionem confessionis. Exponitque præceptum de annua confessione facienda parocho, intelligi debere de illis peccatis, quæ alias non sunt confessa, neque absoluta: quod de secularium confessionibus certum est. Atque ita interpretandus est Sixtus *f* IIII. negans se nouum ius condere, sed explicare ius positiuum in capitulo, *omnis vtriusque sexus*, quo laici, non obstantibus priuilegiis Mendicantium, ob quæ eis confiteri possunt, tenentur de iure semel in anno ante cõmunionem Paschæ confiteri parocho, nempe ea peccata, à quibus alias non fuerunt legitime absoluti. Et sic qui sæpius in anno recipit Eucharistiam ex priuilegio apud monasteria Regularium, tenetur non quidem repetere præteritas communiones, quod fieri non potest, sed nouam communionem recipere in Paschate de manu proprij sacerdotis. Hanc sententiam esse certam probat Soto *g* & Ledesma: & post Ioannem Maiorem & Durandum eam sequuntur Petrus de Soto, Medina, Nauarrus & Henriquez.

c Extra. vas electionis. de hæreti.

d Habet. in mon. in 1. impr. fol. 26. & fol. 103. conc. 244.

e c. inter cunctas. de priui.

f In Extrau. vices de treuga & pace.

g Soto in 4. d. 18 q. 4. ar. 3. Led. in 2. 4. q. 7. ar. 5. du. 3. Maior in 4. q d. 17 qu. 6. & Durand. qu. 2. Soto de confes. lect. 9. Medin. de cõfes. fact. fratrib. priuil. Nauar c. 27. n. 12. Henri. lib. 2. de pœn. c. 16. nu. 9.

Ex quibus infertur teneri parochos in communione Paschatis communionem conferre testimonium habentibus se confessoribus regularibus fuisse confessos. Vnde decima die Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, ex parte ordinum Mendicantium, fuit quoddam memoriale apud illustrissimos Cardinales congregationis Regularium in sacra illa cõgregatione propositum, in quo Mendicantes conqu[e]rebantur, qualiter contra formã suorum priuilegiorum & sacrorum canonum Concilij Tridentini, & ordinationum Apostolicarum, in

Quæst. ... prim.

quam pluribus ab ordinariis locorum grauabantur, prout eiuſdem memorialis ſeries continebat. Et illuſtriſſimi domini Cardinales eis mature conſideratis inter alia *Statuerunt & ordinauerunt, quod circa ſæcularium confeſſiones ab ipſis fratribus Mendicantibus audiendas ſeruetur deciſio congregationis ſacri Concilij & Epiſcoporum, corripianturque ordinarij, qui in articulo mortis id fieri prohibent, vel in licentiis conceſſis id excipiunt.*

QVÆSTIO LXI.

De Confeſſariis regularibus quantum ad poteſtatem abſoluendi ſæculares, in quindecim articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur quindecim.

1 *Vtrum Papa poſſit concedere facultatem aliquibus confeſſariis abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopis, ipſis Epiſcopis inuitis.*
2 *Vtrum religioſi Mendicantes præſentati ſecundum formam Clementinæ, dudum, poſſint abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopis reſeruatis.*
3 *Vtrum confeſſarij regulares per aliqua priuilegia poſſint abſoluere à caſibus iure Epiſcopis reſeruatis.*
4 *Vtrum religioſi extra ſua monaſteria exiſtentes poſſint abſoluere à dictis caſibus.*
5 *Vtrum religioſi confeſſarij poſſint abſoluere à caſibus Papæ reſeruatis.*
6 *Vtrum dicti fratres poſſint abſoluere nominatim excommunicatos.*
7 *Vtrum extra ſacramentum pœnitentiæ poſſint abſoluere à cenſuris.*
8 *An poſſint abſoluere percuſſorem clerici manifeſtum.*
9 *Vtrum Mendicantes habentes facultatem ad abſoluendum à reſeruatis poſſint abſoluere à conceſſis Epiſcopis iure ſpeciali Conc. Trid. 24. cap. 6. de refor.*
10 *Quid impetretur per abſolutionem à cenſuris in foro conſcientiæ.*
11 *Vtrum religioſi ſacerdotes ſimplices abſoluentes ab excommunicatione minori, incidant in pœnam Clementinæ primæ, de priuilegiis.*
12 *Vtrum religioſi incidant in pœnam illius Clement. abſoluentes à culpa, & à pœna.*
13 *Vtrum priuilegia, quibus religioſi poſſunt abſoluere à caſibus reſeruatis, ſint hodie per Conc. Trid. abrogata.*
14 *Vtrum confeſſores regulares, vbi publicatur Bulla Cruciatæ, poſſint abſoluere pœnitentes non habentes Bullas à caſibus reſeruatis virtute ſuorum priuilegiorum.*
15 *Vtrum regulares obligentur abſoluere confeſſores à caſibus reſeruatis.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Papa poſſit concedere facultatem aliquibus confeſſariis abſoluendi à caſibus reſeruatis Epiſcopis, ipſis Epiſcopis inuitis.

RESpondeo dicendo, quod Papa habet ſuper omnes Chriſtianos poteſtatem iuriſdictionis, iuxta ea, quæ in iure *a* notatur, & tradunt Innocentius, & Felinus, & non ſolum qualemqualem, ſed immediatam quoad omnia ſpiritualia, vt colligitur ex Diuo *b* Thoma communiter recepto. Et ſicut illam habet immediate ſuper omnes, ita eam accipit immediate à Deo: & ideo nemo alius poteſt eam illi tollere, vel minuere. Et ſic propter iſtam pleniſſimam iuriſdictionem, ita immediatam poteſt facultatem concedere aliquibus abſoluendi à dictis caſibus: ſicut de facto conceſſit in Clementina, *dudum, de ſepulturis*, iuxta infra dicenda, & in omnibus Iubileis, & in Cruciata, & in cõfeſſionalibus, quibus fit facultas eligendi confeſſores, ſecundum conſuetudinem generalem totius Eccleſiæ Chriſtianæ.

a Extra. vnã ſanctam. de maioritate, & obedien. Innoc. in c. 1. de conſt. vbi Felin. n. 4.

b D. Thom. de errorib. Græco. qu. 56. & ſeq.

Neque ſupradictis obſtat, quod Papa non poſſit tollere ius diuinum, quo conceditur Epiſcopis poteſtas reſeruandi ſibi abſolutionem in aliquibus caſibus. Nam videmus etiam, quod omnis presbyter ſolo iure diuino attento poteſt abſoluere quemlibet à quolibet peccato, prout probat doctiſſime *c* Nauarrus: attamen plurimis id non licet iure humano Papa id vetante. Neque ſequitur ex hoc tolli eis poteſtatem illam diuinitus eis datam. Vna eſt enim omnium concluſio receptiſſima, multa iure naturali & diuino competentia multis reſtringi & limitari poſſe à Summo Eccleſiæ principe quoad ſpiritualia, ſicut à Summo Principe ſæculari, quoad temporalia: vt ex multis *d* iuribus patet, quod fit per interpretationem inter ius & æquitatem, & per iuſtam diſpenſationem, & per rationem iuſtam naturalem id in aliquibus caſibus dictantem, iuxta ea, quæ copioſe tradunt *e* Felinus, Decius, & alij moderni, & palam eſt in caſu poſito ſolummus Epiſcopi reſtringi & limitari ex cauſa iuſta, & honeſta. Quin & *f* Panormitanus ſecutus Innocentium ab omnibus receptum, dicit quod per rationem naturalem poteſt declarari & limitari ius naturale, & diuinum non ſolum per legem Papæ quoad ſpiritualia: ſed etiam per legem alterius Principis quoad ſæcularia; imo & per cõſuetudinem rationabilem, vt paſſim limitatum præceptum de non occidendo, & de ſtando duorum vel trium teſtimonio.

c Nauar. c. placuit de pœnit. d. 6. nu. 2.

d c. cum 1. & ... c. quædam diſtin. de pœnit.

e Fel. Dec. & alij in c. c. que in Eccleſia.

f Pano. in c. ... ſi de conſue. nu. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum religioſi Mendicantes præſentati ſecundum formam Clementinæ, dudum, poſſint abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopis reſeruatis de iure, & ſpecialiter.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæſtio ſupponit aliquos eſſe caſus Epiſcopo reſeruatos de iure, prout colligitur ex ipſo iure. Qui autem ſint hi caſus, maxime controuertitur circa numerum. Verior tamen opinio eſt, quod tantũ ſint quinque. Primus eſt, peccatum clerici, quod habet annexã irregularitatem. Verum eſt tamen quod ſecundum D. *g* Thomam, quem ſequitur Armilla, peccatum poteſt à quocunque confeſſore approbato, ab ordinario abſolui, licet irregularitas ad Summum Pontificem ſpectet. Secundus caſus eſt, incendium meſſium & aliarum rerum ex propoſito patratum. Tertius eſt, peccatũ, ratione cuius imponenda eſt ſolemnis pœnitentia, quæ ſolum imponitur ratione peccati notorij, & famoſi. Quarto, abſolutio blaſphemiæ publicæ, & notoriæ, ſecundum D. *h* Thomam ſolum ratione ſolemnis pœnitentiæ imponendæ. Non enim Concilium Lateranenſe, vt ait Armilla, hunc abſolute inter caſus de iure Epiſcopo reſeruatos connumerat. Quintus eſt, abſolutio excommunicationis maioris: quod intelligitur, quando Epiſcopo reſeruatur. Nam ab excommunicatione maiori à iure lata poſſunt Curati abſoluere, & per conſequens Mendicantes debite præſentati & approbati; prout tenet Diuus Thomas, & D. Bonauentura, quos ſequitur Sylueſter *i*. Quem contra Couarruuiam & alios defendit Gutierrez, dicens cum Nauarro, quod opinio Couarruuiæ habebit locum tantum in foro exteriori. Alij inter caſus Epiſcopo reſeruatos numerant commutationes & diſpenſationes votorum, & iuramentorum. At hi proprie & iuridice loquendo minime nomine caſuũ veniunt, prout aduertit *k* Nauarrus. Supponit etiam Epiſcopos poſſe ſibi de nouo aliquos caſus reſeruare, & dicere oppoſitum eſt erroneum, vt in Concilio Tridentino definitur. Solent autem Epiſcopi reſeruare homicidium voluntarium, & membri alicuius realem mutilationem. Quibus ſuppoſitis reſpõdetur primo ad quæſitum, Mendicantes præſentatos ſecundum formã iuris *l* ſtando intra terminos iuris communis, ſecluſo quocumque alio priuilegio, habere poteſtatem circa peccatorum abſolutiones, quæ parochialibus ſacerdotibus & curatis ab eodem iure conceſſa eſt. Ait enim Clemens V. in dicto iure: *Nolumus poteſtatem in hoc illis impendere ampliorem, quã eam, quæ parochialibus ſacerdotibus & Curatis à iure conceſſa eſt*, in quo omnes Doctores conueniunt nullo excepto, cum

g D. Thom. in 4. d. 19. q. 1. ar. 3. col. 2. ad 2.

h D. Thom. in 4. d. 19. q. 1.

i Syl. ver. abſol. 1. §. 3. & excommun. 8. in pri. Gutierr. qq. canon. ſ. lib. 1. c. 10. 1. imp. Nauar. Man. cap. 27 num. 39.

k Nauar. vbi ſup. nu. 155.

l d. clement. dudum.

cum in terminis iuris communis sacerdotes parochiales, & Curati possint absoluere de omnibus peccatis, quæ à iure Episcopis non reseruantur, vt omnes concedunt. Quæ enim specialiter non reseruantur, censentur concessa, ex regula *m* iuris. Et sic bene infertur, Mendicantes præsentatos à iure communi habere potestatem absoluendi ab omnibus casibus, qui iure non sunt Episcopis reseruati, quæ potestas est illis concessa in Concilio Viennensi quo tempore Mendicantes iam erant ab Episcoporum iurisdictione exempti. Dubium autem maximum est, vtrum casus, quos vltra ius Episcopi specialiter sibi reseruarunt, reseruati etiam censeantur dictis confessoribus præsentatis, ita vt seclusis alijs priuilegijs, expensa dumtaxat potestate, quam à iure communi habent huiusmodi Mendicantes, possint adhuc absoluere ab istis casibus Episcopis reseruatis non iuris, sed ipsorum Episcoporum speciali reseruatione.

m ca. imp. ex. 29. de sent. exc. ca. at si clerici. extra de iudicijs.

De hac re duæ inueniuntur oppositæ sententiæ. Prima docet huiusmodi casus non solum Curatis, sed etiam Mendicantibus præsentatis esse reseruatos. Hanc opinionem defendit *n* Glossa, cum qua transeunt Ioannes Monachus, Panormitanus, Imola, Cardinalis, & idem Panormitanus, Albertus Trocius, Nauarrus, & ex Theologis Ledesma.

n Glo. in ver. concessa. in d. clem. vbi Monachus, Pan. Imola n. 42. Card. q. 20. n. 5. Anc. nu 2. Panor. in ca. Dum sui. de pœn. & rem. Tro. de p. sed. cler. c. 2. nu. 13. Nau. in Man. ca. 27. n. 263. & 264. Led. in 2. 4. p. q. 7. ar. 5. du. 7.

At contrariam opinionem probarunt multi Doctores *o*, Panormitanus reuocans suam opinionem, Felinus, Bonifacius, late Ioannes de Lignano, quam ex Theologis sequuntur Antoninus, Syluester, Angelus, Ioannes Tabien. Armilla. Deniq; est communis Thomistarum, & Doctorum opinio, vt Syluester, & alij testantur. Qui etiam affirmant secure, & absque scrupulo hanc opinionem esse practicandam, & seruandam. Et hanc ego tanquam probabiliorem, & omnino securam amplector. Quæ opinio hoc potissimo argumento confirmatur à Panormitano & alijs. Nam quando alicui conceditur priuilegium ad instar alterius, quamuis postea illud priuilegium limitetur, vel restringatur, non censetur limitatum, aut restrictum respectu eius, qui priuilegium ad instar alterius obtinuit. Sed fratribus Mendicantibus præsentatis concessum est priuilegium, vt possint absoluere à casibus à quibus parochiales sacerdotes de iure possunt absoluere, vt iam probatum est; & proinde autoritas istorum fratrum est ad instar autoritatis, quæ parochialibus sacerdotibus de iure competit: ergo quamuis autoritas parochialium postea limitetur, & restringatur per Episcopum alios speciales casus sibi reseruantem, non proinde restringitur autoritas Mendicantium præsentatorum. Minor satis, vt diximus, supra probata est. Maior vero probatur ex doctrina quadam Guilielmi Doctoris *a* antiqui, docentis quod cum Papa concessisset vniuersitati Tolosanæ omnia priuilegia, quæ sunt vniuersitati Senensi concessa, si postea eadem priuilegia Senensi vniuersitati, aut limitentur, aut restringantur, non proinde priuilegia reuocata, aut restricta sunt censenda vniuersitati Tolosanæ. Et ratio est, quia iam est adquisitum ius in re vniuersitati Tolosanæ. Quare maior nostra est probanda, & admittenda, tanquam iuris principijs magis consona. Quæ est notanda pro communicatione priuilegiorum facta Mendicantibus & alijs Religiosis. Quin potius ex prædicto fundamento sequitur, quod si Papa prædictam autoritatem absoluendi parochialibus sacerdotibus restringeret, vt quia respectu illorum specialiter certos casus sibi reseruauerit, adhuc Mendicantibus talis potestas restricta minime censeretur.

o Panor. in c. sup. specula. ne cler. vel mona. Fel. in ca. per pen. §. de sen. excom. Bonif. in d. cle. dudum. §. per hanc aij nobis. Legati in s. omnis. de pœn. & remis. Anton. 3. p. tit. 17. c. 21. Syl. ver. confessor. 2. q. 5. in 5. & vers. casus q. 5. nu. 5. Ang. ver. casus in fin. & vers. confessio. n. 25. Tabien. vers. suspen. ca. 15. Armil. vers. absol. nu. 25. & vers. casus nu. 13.

a Guillelmus in l. prim. C. de sacrosan. Eccles.

Secundo confirmatur eadem opinio ex Bonifacio *b* dicente, quod si parochiales sacerdotes, speciali Episcopi concessione, haberent ampliorem potestatem, quam eis esset à iure concessa, non proinde extenderetur potestas Mendicantium præsentatorum. Ergo quando ex speciali ordinatione Episcopi parochialis potestas restringitur, & coarctatur per reseruationem aliquorum casuum, non censetur limitata, neque restricta potestas Mendicantium. Antecedens, vt dixit Bonifacius, est communi sententia approbatum: sed nos possumus illud confirmare ex doctrina præcitatorum autorum. Quando enim aliquod priuilegium extenditur, non proinde priuilegium ad instar concessum, extensum censebitur. Consequentiam probat Bonifacius; quoniam contrariorum eadem est disciplina, & dispositio. Possumus nos etiam illam probare, quoniam non censetur extenta potestas illorum fratrum, qui non habent potestatem, nisi ad instar eius, quæ de iure communi parochialibus est cōcessa; ergo per locum à simili, cum reseruatio Episcopi non tollat potestatem illorum casuum iure communi, parochialibus esse cōcessum, ad instar cuius fratres præsentati habent potestatem huiusmodi fratribus concessam.

b Bonifa. vbi supr.

Tertio probatur ex Panormitano *c*; quoniā in prædicta Clementina Papa dat fratribus præsentatis tantam facultatem, quantam à iure parochialibus sacerdotibus concessa est, nec Papa, vt ait Panormitanus, habuit respectum ad cōstitutiones Episcoporum, quæ variantur secundum tempora, & secundum loca. Quam rationem Panormitani ita corroboro, & cōfirmo, quoniam quando Pontifex in dicta Clementina, hanc potestatem Mendicantibus fecit, Episcopi plures alios casus sibi reseruatos habebant. Quod probatur, quia erat inter ordinarios & religiosos præsentatos cōtrouersia. Tum etiam ex quadam extrauagante *d*, quæ præcessit dictam Clementinam. In qua extrauaganti probat plures casus Episcopis in consuetudine esse reseruatos, quam ibi à Papa approbentur.

c Panor. in d. c. super specula.

d Extrau. inter cunctas. de priu.

Quarto probatur; quoniam Mendicantes tempore Clementis V. erant iam ab Episcopis exempti, & proinde Episcopi illis non poterant casus à iure cōcessos reseruare, cum reseruatio supponat iurisdictionem, quam in religiosos exemptos Episcopi non habent. Sed dices, non posse directe, & per se casus à iure cōcessos Mendicantibus reseruari; bene tamen indirecte, & per quandam consequentiam, quatenus eos sacerdotibus parochialibus reseruando, ex consequenti eos Mendicantibus reseruant, cum non maiorem habeāt autoritatem, quam parochiales sacerdotes. At hæc solutio omnino excluditur ex primo fundamento. Nam cum huiusmodi facultas sit Mendicantibus concessa, quamuis hæc parochialibus restringatur, non censetur Mendicantibus restricta. Accedit etiam, quoniam talis reseruatio non tollit, quin à iure parochiales habeant facultatem ad illos casus, nisi specialiter reseruentur, & facultas Mendicantium est ad instar facultatis parochialibus concessæ, non simpliciter, sed à iure, vt patet ex dicta Clementina.

Quinto confirmatur nostra opinio ex Syluestro; quoniam huiusmodi facultas absoluendi à casibus, qui parochialibus à iure non reseruantur, Mendicantibus concessa fuit à Summo Pontifice, idque in fauorem religiosorum, qui ab Episcopis cæterisque ordinarijs vexabantur, & vt dissidia & controuersiæ, quæ inter ordinarios & Mendicantes oriebantur, componerentur, vt patet ex dictis *e* Clementina, & extrauaganti, sed inferior non potest aut reuocare, aut restringere facultatem à superioribus concessam. Quod vero Mendicantes præsentati hanc absoluendi habeant facultatem à Papa, & non ab Episcopis, probatur, quia solum Episcopi habent iudicium quoddam ministeriū approbationis; vt iam in superioribus satis probatum remanet.

e Cle. in. dudum. Extrau. inter cunctas.

Vltimo confirmatur nostra sententia à nonnullis; quoniam alias Episcopi possent reseruando casus omnino tollere autoritatem istorum religiosorum. Hoc argumentum Syluester & alij adducunt pro cōfirmatione huius sententiæ. Sed quoniam Glossa citata in dicta Clementina, *dudum*, & Doctores contrariæ sententiæ illud soluunt, & optime, non est, quod plura in eius confirmationem adducamus, sed solum argumentis contrariorum respondeamus.

Ad argumenta.

PRimo arguitur: Episcopus potest restringere potestatem curatorum parochialium, vt omnes contendunt; ergo à fortiori poterit limitare facultatem Mendicantibus concessam. Probatur hæc consequentia; quoniam qui potest limitare potestatem ordinariam, potest à fortiori restringere, & limitare extraordinariam, sed potestas Curatorum est ordinaria, potestas vero Mendicantium est extraordinaria; igitur. Et confirmatur; quoniam alias idem subditus censebitur diuersi iuris quoad Curatos, & quoad Mendicantes, contra ius *f* docens; vnam & eandem substantiam non debere diuersi iuris censeri. Respondetur, concesso antecedente, negando consequentiam, quam negant Bonifacius & Angelus; quoniam hæc potestas conuenit huiusmodi confessoribus positiue, autoritate Papæ, & à iure communi, quam inferior illis limitare non potest, cum omnino sint exempti, idque neque directe, neque indirecte, vt iam diximus. Nec obstat in confirmationem adductum inde sequi eundem subditum esse diuersæ curæ, quoniam non est diuersæ curæ, sed curæ ordinariæ, cum huiusmodi confessores sint Papæ delegati.

f L. quoties. reg. iuris. [margin, partly illegible]

Secundum argumentũ est; quoniam in re sibi propria potest quis facere quod voluerit, si causa adest; iã vero autoritas reseruandi casus est propria Episcoporum, poterit igitur casus istos reseruare fratribus præsentatis. Respondeo, maiorem esse veram respectu suorum subditorum: nam respectu Mendicantium superioris autoritate prohibentur.

Tertium argumentum est: quoniam parochiani nõ sunt exempti à iurisdictione Episcoporum; ergo si Episcopus potest eos eximere à iurisdictione curatorũ, ita poterit eos eximere à iurisdictione Mendicantium. Respondetur, concedendo antecedens, & negando consequentiam; quoniam quilibet subditorum autoritate Papali potest huiusmodi confessoribus confiteri peccata sua, à qua autoritate inferiorem prohibere nequaquam Episcopi possunt, cum autoritate superioris nempe Papæ, constituatur debita materia in ordine ad istos confessores.

Quartum argumentum proponit Ledesma, scilicet, quod intentio dictæ Clementinæ, *dudum*, non fuit dare maiorem autoritatem fratribus, quam curatis; ergo cum curati, facta illa reseruatione, non habeant autoritatem ad hos casus, neque etiam fratres præsentati etiam habebunt. Respondetur, intentionem dictæ Clementinæ, *dudum*, non esse dare huiusmodi fratribus maiorem autoritatem, quã curati habent à iure communi. Intentio tamen illius Clementinæ est hanc autoritatem dare huiusmodi fratribus, autoritate delegata, ita quod ad eam non subordinẽtur Episcopis tãquam illorum subditi. Quod tamen non conceditur curatis, quia in omnibus iure Episcopi sunt subditi, ac proinde illis potest Episcopus casus ex causa reseruare, non tamen Mendicantibus.

Quinto arguitur: nam secundum ius religiosi præsumentes absoluere à casibus Ordinario reseruatis, excommunicantur, quæ prohibitio est generalis, & proinde est intelligenda de casibus ab Episcopis reseruatis specialiter. Respondetur, quod ius illud est intelligendum de casibus, qui sunt iure Episcopis reseruati, vt colligi potest ex glossa ibi in verbo, *ordinarius*, quæ se remittit ad glossam in verbo, *seruatur, in capitulo secũdo, de pœnitentiis, & remissionibus libro sexto*, quæ glossa loquitur de casibus iure Episcopis reseruatis.

Aduertendum tamen, quod Innocentius VIII. prout habetur in Monumentis *a* ordinum, & in Supplemento, *Declarauit, quod quoad primum casum de iure reseruatum Episcopis, intelligitur secundum opinionem Innocentij, & Hostiensis, scilicet; quod solum est hodie vna excommunicatio, quæ Episcopo reseruatur, scilicet, iniectio violenta in personam Ecclesiasticam, in casibus in quibus pertinet ad Episcopum. Et ideo in aliis, quæ non sunt de iure, & non reseruantur Papæ, possunt confessores Mendicantes absoluere, & similiter ab omnibus excommunicationibus per statuta prouincialia & synodalia promulgatas, quæ ipsi legis conditores, quando specialiter, sibi, vel alteri non reseruauerunt statutum fecerunt.* Videamus modo vtrum per priuilegia in corpore iuris non inserta, possint regulares absoluere à reseruatis Episcopi & Papæ.

a In 1. impr. fol. 65. & in 2. fo. 69. conc. 154. & in suppl. fol. 98. conc. 355.

ARTICVLVS III.

Vtrum confessarij regulares per aliqua priuilegia possint absoluere à casibus iure Episcopis reseruatis.

RESpondeo dicendo, quod secundum potestatem in Clementina, *dudum*, confessarijs regularibus concessam, minime possunt ipsi absoluere à casibus iure Episcopis reseruatis, prout superiori articulo dictum est. Nunc autem videndum est, vtrum per alia priuilegia ipsis fratribus hoc concedatur? Pro cuius rei explicatione notandum est, quod Sixtus IIII. prout habetur in Monumentis *b* ordinum, *Concessit, vt Vicarius generalis fratrum ordinis Prædicatorum Regnorum Castellæ, & Legionis, in qualibet domo dicti ordinis et subiectis, vbi eum pro tempore morari contigerit, ac in eius absentia singuli Priores siue Præsidentes singularũ domorum dicti ordinis nunc, & pro tempore existentes, ac quatuor prædicti ordinis professores presbyteri idonei per vicarium, & singulos Priores siue Præsidentes prædictos in singulis domibus deputãdi, possint confessiones vtriusq; sexus fidelium forensium ad singulas domus prædictas occurrentium, & ibidem proprium domicilium non habentium, ac inibi confiteri volentium, toties quoties ibidem confitebuntur, libere audire, & eos ab omnibus & singulis peccatis, excessibus, & delictis per eosdem commissis; ac confessis, necnon excommunicationum sententiis, & pœnis, & in singulos fideles prædictos in genere, vel in specie ordinaria autoritate latis, de quibus ipsi fideles se absolui petierint. Dum tamen talia non sint, propter quæ sedes Apostolica merito sit consulenda, in loci ordinarij absentia absoluere, & eis super præmissis pœnitentias salutares iniungere.*

b In M[illegible] fol. 44. & fo. 125. conc. 28[illegible]

At Vrbanus IIII. prout in eisdem Monumentis *c* continetur, *Concessit fratribus Carmelitis, vt de licentia Prælatorum Ecclesiæ, possint audire confessiones omnium fidelium, causa deuotionis, ad eos recurrentium, nisi talia commisissent, propter quæ esset Sedes Apostolica merito consulenda. Sixtus autem IIII. declarauit, quod licentia, de qua in huiusmodi concessione fit mentio, intelligatur, ita, quod scilicet, præfati confessores sint præsentati secundum formam iuris.* Ex quibus infertur, quod confessores Mendicantium ordinum, possunt absoluere à casibus Episcopis iure, vel specialiter reseruatis. At Collector *e* priuilegiorũ Mendicantium dubitat, an hæc facultas sit in vsu apud Carmelitas. Vnde cum alijs Mendicantibus ad instar Carmelitarum communicetur, dicendum, quod si apud ipsos per non vsum sit sublata, etiam sit apud Mendicantes. Sed noster doctissimus Corduba *f* tenet, cum quodam docto patre, vt ipse ait, ex doctrina Panormitani *g*, quod cum hoc indultum fuerit concessum communitati, vel Ecclesiæ, vt est religio Carmelitarum, & per communicationem nostro ordini Minorum communicatur ex æquo, ac si nobis fuisset specialiter concessum, non perditur, nisi legitimo tempore præscribatur, quod secundum sacros canones *h* est spatium quadraginta annorum, & etiam debet haberi scientia priuilegij, & voluntas non vtendi illo ad hoc, vt per non vsum perdatur, vt patet in iure *i*, quæ omnia in præsentiarum deficiunt, sicque quoad fratres Minores non est perditum priuilegium prædictum per non vsum aliorum, scilicet Carmelitarum. Facit etiam ad hoc, quod dicit Innocentius, quod, scilicet, particulares canonici bene possunt sibi præiudicare, perdendo priuilegium per vnam contrauentionem; sed Ecclesia præiudicare non possunt, quin ea possit allegare non esse sibi sublatum suum priuilegium, quoad fuit perditum quoad particularem personam. Ergo licet aliqui fratres seu conuentus, seu prouinciæ ex voluntate,

c Monu. in 1. imp. fo. 55. & in 2. fol. 68. conc. 292.

d In Monu. in 1. imp. fol. [illegible] & in 2. fol. 181. concess. 439.

e Coll. in comp. tit. absol. quo ad secul. 2. §. 19.

f Cord. in add. ad comp. ad dictum §.

g Pan. in c. cum accessissent, de constit.

h c. si de terra, de priui. & cap. cum accessissent.

i d. c. si de terra. in ver. detrahere voluissent.

ex voluntate, seu etiam ex ignorantia, quod minus est, est, vsi non essent tali priuilegio, vel contra illud fecissent, non possent toti ordini, seu alijs præiudicare, quibus iam per communicationem est factum proprium, & alijs non communicatur vsus, aut non vsus, quæ sunt quid facti, sed ipsius priuilegij ius, & licet hoc priuilegium Mendicantibus in hac parte non fuerit, vt dicere possimus eos posse absoluere ab omnibus Episcoporum casibus, aliam concessionem fecit Sixtus IIII. fratribus ordinis Minorum, prout habetur in ordinis Monumentis, *Confessiones audiendi, & ab omnibus casibus excommunicationis, suspensionis, interdicti, ac super quacunque irregularitate, ordinario tam à iure quam ab homine reseruatis, toties quoties opus fuerit absoluendi, dispensandi, ac vota quæcunque permutandi, & relaxandi, & pœnitentiam salutarem iniungendi, sicut potest diœcesanus*; id est, sine aliqua præsentatione. Quæ concessio licet dubitet

a Coll. vbi su. §. 10. Corduba ibi.

Collector *a* priuilegiorum ordinum Mendicantium, an respectu sæcularium concedatur: at Corduba aduertit constare ex Supplemento *b* ordinis autoritatem

b fo. 11. conc. 36.

absoluendi ab omnibus à quibus potest diœcesanus, concessam esse Minimis. Ait enim Iulius II. in confirmatione ordinis Minimorũ, *Quod ipsi patres Minimi quarumcunque personarum, tam religiosorum, quam Ecclesiasticorum & secularium vbilibet audire possint confessiones, & illis auditis personas ipsas, & earum quamlibet iuxta formam & tenorem priuilegij per Sixtum IIII. ordini Minimorum huiusmodi, ac illius personis, & fratribus dudum concessi & confirmati absoluere, ac pœnitentiã salutarem illis iniungere valeant.* Ex quibus verbis colligitur, prædictam concessionem Sixti IIII. quantum ad absolutionem à casibus ipsis Episcopis reseruatis ad sæculares certissime esse extendendam. Quantum autem ad dispensationem & communicationem votorum; dubium esset, an ad sæculares extendatur, prout suo loco dicemus.

Et vt omnis tollatur ambiguitas, constat hanc autoritatem habere Mendicantes ex Bulla Pauli III. de qua infra, concedentis confessoribus Societatis IESV, vt possint absoluere ab omnibus casibus, etiam Papæ reseruatis, exceptis casibus in Bulla Cœnæ Domini assignatis, cuius concessionis tenorem referam infra hac quæstione, articulo quinto.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum regulares extra sua monasteria existentes possint absoluere à dictis casibus.

RESpondeo dicendo, quod, vt constat ex quadam concessione facta fratribus Benedictinis nominatis per Priorem sancti Benedicti Vallisoleti, aut per eius Præsidentem ad hoc pro tempore deputandum, quam extendit Pius II. ad Priores, & Præsidentes aliorum monasteriorum monasterio præfato Vallisoleti

c Coll. tit. absolutio quoad seculares fe. vna §. 16. & 17.

annexorum, cuius tenorem refert Collector *c* priuilegiorum ordinum Mendicantium, dicti fratres nominati possunt audire confessiones sæcularium, & à casibus Episcopis reseruatis absoluere, quando in dictis monasterijs existunt. At vt constat ex alia eiusdem Eugenij IIII. concessione, quam refert idem Col-

d Coll. vbi sup. §. 19.

lector *d*, licet Prælatis, seu monachis sancti Benedicti deputatis à suis superioribus, ad audiendas confessiones vtriusque sexus fidelium, eas audire, atque personæ ipsæ eis confiteri possint, necnon eas pœnitentia, & satisfactione adiunctis, quoties oportuerit absoluere ab omnibus & singulis peccatis, præterquam sedi Apostolicæ reseruatis. Quod indultum nõ coarctat ipsos monachos, vt in suis tantum monasteriis prædictam absolutionem concedant. Et ideo ipsi fratres extra sua monast-ria existentes ipsam conferre possint, cum dictum priuilegium personas prædictorum fratrum sequatur. Et vt constat ex concessione Sixti IIII. in supe-ibus relata, iuxta declarationem Sixti IIII. ibi appositam, vbilibet, quoties opus fuerit, possunt fratres Minimi, & qui eorum gaudent priuilegijs, absoluere à casibus Episcopo reseruatis, quod ex concessione Pauli III. concessa religiosis Societatis IESV, de qua in hac quæstione, clarissime patebit.

ARTICVLVS V.

Vtrum religiosi confessarii possint absoluere à casibus Papæ reseruatis.

RESpondeo dicendo, quod Paulus III. in Breui quodam dato Romæ, apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris die tertio Iulij, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, Pontificatus sui anno secundo, *Concessit cuilibet sacerdoti Societatis IESV, qui ad onus confessionum sæcularium repertus, & per Societatis Præpositum pro tempore existentem deputatus fuerit, possit quorumcunque vtriusque sexus fidelium ad eos vndique accedentium, confessionibus diligenter auditis, ipsos, & eorum singulos ab omnibus, & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus, & delictis quantumcunque grauibus & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à quibuscunque ex ipsis casibus resultantibus, sententiis, censuris & pœnis Ecclesiasticis (exceptis contentis in Bulla Cœnæ Domini) potestatem absoluendi, atque eis pro commissis pœnitentiam salutarem iniungendi.* Hoc priuilegium desumpsi ex quodam *e* libro authentico, quod habetur in Collegio Societatis IESV ciuitatis Valentiæ, & refertur in com- e Comp. Soc. tit. absol. 1.

pendio Societatis IESV. Circa quod aduertit Collector eiusdem compendij, ipsum communicari omnibus confessarijs à superioribus deputatis, & ab ordinario loci iuxta formam Concilij Tridentini approbatis, præterquam respectu excommunicatorum generaliter ab homine, à quibus superiores tantum, & hi, qui ab eis specialem licentiam obtinuerint, poterunt absoluere. Excommunicatos autem nominatim ab homine, & illos regulares, qui licentiam non habuerunt extra suum ordinem confitendi, ne superiores quidem absoluent.

Circa quæ verba est notandum, quod ipse Collector loquitur iuxta constitutiones Societatis IESV, secundum quas autoritate Apostolica Præpositus generalis potest restringere vsum priuilegiorum ipsi Societati concessorum. Non enim ego possum colligere ex dicto priuilegio, ipsos confessarios non posse absoluere excommunicatos generaliter ab homine, cum verba ipsius sint generalia, & generaliter concedant absolutionem quarumcunque censurarum, resultantium ex criminibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, præterquam in Bulla Cœnæ Domini.

Et sic alijs regularibus dicto priuilegio gaudentibus, vt sunt religiosi Mendicantes, declaratio eiusdem Collectoris minime nocet, præsertim loquendo de censuris Episcopis à iure, vel ab homine reseruatis, cum ipsi per communicationem priuilegij Eugenij IIII. concessi monachis sancti Benedicti Obseruantiæ Italiæ, possint absoluere à quibuscunque suspensionibus, excommunicationibus, & interdictis, sententijs, alijsque Ecclesiasticis censuris, & pœnis à iure, vel ab homine latis, satisfactione iniuncta, quas fideles vtriusque sexus, cum ipsis confitentes, quomodolibet incurrisse censebuntur; prout refert Collector priuilegiorum Mendicantium. Dixi, *præsertim loquendo de censuris Episcopis à iure, vel ab homine reseruatis.* Nam prout aduertit Collector *f* Mendicantium priuilegiorum, in f Coll. Mend. vbi su. §. 19.

supradicto Eugenij IIII. indulto non conceditur, vt possint dicti monachi absoluere à censuris eidem Papæ reseruatis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum dicti fratres possint absoluere nominatim excommunicatos.

RESpondeo dicendo, quod Collector *g* priuilegio- g Coll. vbi sup.

rum Mendicantium tenet, quod neque in foro cõscientiæ possint dicti fratres absoluere à dictis censuris;

suris: & probatur, quia cum præfatæ concessiones sint præiudiciales ordinarijs, sunt restringendæ, iuxta ea, quæ in iure notantur, & eandem opinionem tenet Collector *c* priuilegiorum Societatis Iesv. Aduertendum tamē, quod iuxta declarationem Pij V. Pontificis Maximi, datam in quodam Iubileo ab ipso concesso, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, quinto decimo Kalendas Nouembris, Pontificatus sui anno tertio, aliud est dicendum. In hæc enim verba prorumpit, *Declarantes insuper tam præsentes quam alias quascunque supra confessione similium, vel dissimilium indulgentiarum a nobis, & prædecessoribus nostris hactenus emanatas in futurū quomodolibet emanandas literas Christi fidelibus ipsis nisi ad earū effectum in foro conscientiæ & pœnitentiali consequendū dumtaxat, non autem in foro fori, aut cōtentioso; nisi satisfecerint, vllatenus suffragari.* Hæc Pius V. Ex qua concessione duo colliguntur. Primum, nominatim excōmunicatos satisfacta parte, ad petitionem cuius excommunicantur, posse absolui à confessoribus regularibus. Quod idem dicendum est, non satisfacta realiter parte, præstita tamen cautione legitima de satisfaciendo, prout aiunt Medina *d*, & Ledesma. Et hoc etiam colligitur ex Concilio *e* Trident. vbi mandat, quod excommunicati nominatim ex quo fraudant decimas, vel ne soluerentur impediunt, donec parti satisfaciant, non absoluantur.

Ex hoc probatur, nam licet secundum opinionem Abbatis *f*, & communem, secundum Decium, absolutus ab excommunicatione nominatim facta ad supplicationem alicuius partis, cōcedente ipsa parte, prorogationem vsque ad certum tempus finito tali tempore non reincidit in excommunicationem, nisi à Iudice iterum fuerit nominatim excommunicatus. At secundum veriorem sententiam, finito dicto termino prorogationis, etiamsi Iudex iterum non excommunicet, statim ipso iure reincidet in eam, etiam si dicta prorogatio autoritate Iudicis minime facta sit. Quam opinionem tenet Hostiensis *g*, & est communis Canonistarum, & tenet Ioannes Monachus, & Bartolus, & est communis Legistarum, secundum Rebuffum, & Couarruuiam. Et ratio huius opinionis est: nam excommunicatio si fuit lata à Iudice nominatim, hoc prouenit ex petitione partis ipsum Iudicem supplicantis, quæ si petierit a Iudice, vt ampliorem terminū parti concedat, indulgeret vtique, & sic prorogante parte ipsum terminum, censebitur à Iudice prorogatus, & absolutus reincidit in excommunicationem, cum à Iudice excommunicante censeatur talis dilatio impartita. Ex qua sententia à simili nostra sententia confirmatur, scilicet, quod confessores regulares possint absoluere ab excommunicatione nominatim excōmunicatos, satisfacta parte, aut præstita sufficienti cautione, cum ipsi Iudices ad petitionem partis, nominatim excommunicauerint, qua satisfacta videntur, & censentur concedere autoritatem ad ipsius absolutionem confessarijs regularibus habentibus facultatem ad absoluendum ab excommunicationibus à iure, vel ab homine, quocunque modo latis.

Secūdo colligitur ex dicta declaratione Pij V. quod virtute dictorum priuilegiorum iuxta dictam declarationem potest absolui ab excommunicatione lata nominatim ab homine, satisfacta parte, etiam in foro interiori. Hanc opinionem tenet Medina *h* cōtra Couarruuiam, & declaratio Pij V. hoc satis insinuat in illis verbis, ibi, *Nisi satisfecerint*; etiamsi Gutierrez *i* aliter sentiat, sequendo Couarruuiam, dictam declarationem ad alium sensum retorquendo. Et licet ipse doctissimus vir, me in quadā additione super hoc reprehendat, quasi religiose nō fuerim locutus, eius sensum circa prædicta verba condemnando; non tamen à mea sententia desisto. Solum enim lectoribus commendo, vt literam prædictorum verborum Pij V. attente legant, & iudicent inter me, & hunc doctissimū virum, & si male locutus sum, testimonium perhibeant de malo; sin autem bene, non me cædant. Sed opinionem Medinæ tenet & sequitur Nauarrus *k*, Qui tenens pro constanti, confessores virtute Bullæ Cruciatæ, & per consequens virtute priuilegiorum Apostolicorum id ipsum concedentium posse, satisfacta parte, in foro etiam exteriore, absoluere pœnitentes ab excommunicatione ab homine lata, ait quod, vt non euitentur per Iudicem, non sufficit habere schedulam confessoris, in qua asserat ipsum esse absolutum, sed necessarij sunt duo testes, quibus probetur pœnitentem parti satisfecisse, & ab excommunicatione esse absolutum, prout probatur in iure. Neque sufficit dictum confessoris contra id, quod in foro exteriori aduersus absolutum potest apponi; si non adsint alij testes de hoc ipso testificantes, sicut allegando Conciliū Tarraconense, & Concilium Narbonense cum alijs affirmat Salzedo *l* in sua practica criminali, & tenet Rebuffus. Vnde docet Nauarrus, quod vt schedula assignata à cōfessore in foro exteriore fidem faciat, necessum est, vt ipsa tradatur pœnitenti coram notario & testibus, & notarius subscribat ipsam schedulam, rogatus à confessore coram duobus, vel tribus testibus, vt contentum in ea in foro exteriori recipiatur.

c Coll. Societ. vbi sup.

d Med. in 2. p. sum. §. 12. fo. 13.: ede.m 24. q. 36. a. 1. dubio vltim.

e Conc. Trid. sess. 25. de reform. c. 12.

f Ab. in c. præterea. de appel. vbi Deci. num. 4. Feli. in ca. de cau. nu. 2. de off. delegat.

g Hosti. in ca. præterea re quisiti. de appell. Monachus in c. quicunque. n. 3. de sent. exco. lib. 6. Reb. in concor. tit. de prorog. delat. gl. 2. ver. adeo si præcipiat. Coua. in cap. quamuis pactum. in 1. p. in pr. n. 5.

h Med. in instru. confes. ca. 12.

i Gut. in qq. Canon. ca. 1. vsq. ad fi. in 1. impr.

k Nauar. li. 5 consil. tit. de sent. excom. consi. 26. pag. 605. in 1. impr.

l Salzed. in pr. 109. Rebuff. in concord. ... Azpil. ... pa. 551.

ARTICVLVS VII.

Vtrum extra sacramentum pœnitentiæ virtute dictorum priuilegiorum possunt confessores absoluere a censuris pœnitentes.

RESpondeo dicendo, cōfessores virtute Bullæ Cruciatæ, & virtute dictorum priuilegiorum Apostolicorum posse absoluere pœnitentes à censuris extra sacramentum pœnitentiæ. Hanc opinionem sequendo Victoriam, Pennam, & Mendinam, & alios multos tenet Henriquez *m*, affirmās commissariū generalem Cruciatæ, hoc ita declarasse. Nec obstāt verba priuilegiorum, quæ supra allegauimus, ibi, *auditis eorum confessionibus*. Ex quibus colligi videtur, quod non possunt cōfessores virtute eorum absoluere pœnitentes à censuris, nisi auditis eorum confessionibus. Nam respondetur, quod ibi concedunt Summi Pontifices absolutionem à peccatis, & absolutionem à censuris, ita quod absolutio à peccatis non possit dari, nisi auditis eorum confessionibus, absolutio autem à censuris extra possit conferri. Verba enim illa secundum terminos iuridicos debent intelligi, vt iure disponitur absolutionem à peccatis in sacramento pœnitentiæ indulgendam; absolutionem vero à censuris extra sacramentum posse condonari, prout tenent Armilla *a*, & Ledesma cum communi. Ita prædicta verba interpretatur Soto *b*.

m Henriq. ... 1. de indul. 13. lit. T.

a Armil. ... ex. omnes. ... 90. ... b Soto in 4. dist. 18. ar. 5 col. 9.

ARTICVLVS VIII.

An regulares confessarij possint absoluere percussorem clerici manifestum.

RESpondeo dicendo, quod Innocentius VIII. prout habetur in Monumentis ordinum & in Supplemento, *Declarauit, quod præcipuus & solus casus hodie Episcopis reseruatus de iure, est excommunicatio, quæ incurritur propter iniectionem manus violentæ in personam Ecclesiasticam, in casibus, in quibus pertinet ad Episcopum.* Vnde cum confessores regulares Mendicantes habeant potestatem absoluendi a casibus iure Episcopis reseruatis, per priuilegia in superioribus posita, dubitatur maxime vtrum per prædicta priuilegia possint absoluere percussorem manifestum personæ Ecclesiasticæ; & dicendum est, quod sic, dummodo satisfactio manifesta præmittatur, & si persona Ecclesiastica læsa nolit recipere satisfactionem à reo oblatā; aut differat eam recipere, aut quia non sufficiens sibi videtur, aut vt vexet dictum reum, dicendum est etiam percussorem posse absoluere, qui congruam satisfactionem offert parti, obedientiam Ecclesiæ præstando, quamuis offensus renuat forte vt eum vexet sumptibus, vel vt faciat eum, si forte obierit excommunicatum discedere,

c In 1. impr. fo. 65 & in ... fo. 66. conc. ... 154. in supp. ... 98. conc. ... fo. 355.

cum

cum singulis diebus quis possit mori. Nam licet non possit absolui excommunicatus pro manifesta iniuria, nisi parte satisfacta, hoc tamen fallit, quando satisfactio requirit altiorem indaginem, secundum tradita per Felinum *d*, & Ripam, & ideo dicit *e* Abbas, quod debet Iudex multum aduertere, ne reus excommunicatus moriatur. Facit pro hac parte doctrina Philippi, *f* Franc. dicentis, quod capitulum, *ex parte* (*el primo*), *de verborũ significatione*, vbi dicitur, quod pro manifesta iniuria nullus est absoluendus, nisi satisfactione laesae partis praemissa, debet intelligi, quando quantitas satisfactionis est liquida: quod si liquidanda est, tunc reus poterit absolui datis fideiussoribus, vel pignoribus. Secundo debet intelligi, quando satisfactio est possibilis: quando enim non est possibilis, tunc absolutio potest dari, vt est in quaestione proposita. Nam formaliter satisfactio fieri non potest renuente parte offensa, ex quacunque causa sit, vt dixit Ioannes Calderinus *g*. Si autem satisfacere non possit praestet idoneam cautionem, vel iuratoriam, si illam praestare nõ potest. Qui autor loquitur de dicta satisfactione pro manifesta offensa. Et pro hac sententia faciunt tradita à Couarr.

Sed contra praedicta est dictum capitulum, *ex parte*, vbi dicitur, quod nullus est absoluendus ab excõmunicatione pro iniuria manifesta, nisi reali satisfactione praemissa. Per quem textũ dixerunt *h* Innocentius, & Ioannes Andreas, quod si petenti absolutionem opponatur de manifesta offensa, non absoluatur: & si velit deponere pignora pro satisfactione, quod non audietur. Nam respondetur, quod hoc in nostro casu locum minime habet, cum reus nolit acceptare satisfactionem realem, ex causis superius allegatis.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Mendicantes habentes facultatem ad absoluendum à reseruatis possint absoluere à concessis Episcopis iure specialiter Concilij Tridentini sessione 24. cap. 6.

Respondeo dicendo, quod cum post Conc. Trident. Episcopus habeat in his iurisdictionem ordinariã iure speciali, sicut habebat olim antequam Papa sibi eos casus reseruasset, hi casus Trident. non censentur iam tunc Episcopales, quia Episcopus speciali iure ob personae industriã, & auctoritatem conceduntur. Quare in his nihil possunt regulares confessarij, quibus ex priuilegio conceduntur casus Episcopales, prout ego aduerto in explicatione *i* Bullae Cruciatae, & similiter cum Episcopus iure speciali ex tacita commissione Papae dispensat in voto continentiae, cum viget periculum in impedimento occulto matrimonij contracti, quando non potest haberi recursus ad Papam, & scandalum maximum esset, si hoc ab aliquibus sciretur, in eo casu nihil possunt confessarij regulares, prout ego quoque dixi in dicta explicatione *k* Cruciatae. Quam opinionem me allegando tenet Henriquez *l*. Episcopi enim in his casibus iure speciali praesumpto dispensant, & sic praedicti casus non sunt casus Episcopales ipsis confessarijs priuilegiatis concessi. Vnde dicti confessores non possunt absoluere à praedictis casibus in foro cõscientiae seculares virtute Concilij Tridentini & suorum priuilegiorum, cum ipsi casus competant Episcopis iure speciali.

Nec simile est, quod affirmat quidam neotericus Petrus Cenetus *m* dicens, quod Concilium Trident. in quantum concedit Episcopis, vt possint absoluere ab omni censura, &c. suos dioecesanos *n*, extendatur ad Episcopum electum, & confirmatum, etiamsi non sit consecratus, cum huic competant ea, quae sunt iurisdictionis, & dispensare sit iurisdictionis, iuxta tradita à Doctoribus *o* & resoluta ab Abbate, & Felino. Et licet extendatur etiam ad Capitulum, *sede vacante*, & possit haec dispensatio ab eo concedi, per ea quae tradit Abbas *p*. Quandoquidem Capitulum, *sede vacante*, non solum succedit in iurisdictione ordinaria iure communi & generali ad Episcopum spectãte, iuxta sacros canones *q*: sed etiam in iurisdictione iure cõmuni speciali ad Episcopum pertinente, ex Abbate, & Decio *r*, & cum Concilium Tridentinum iure speciali hoc Episcopis concedat, ratione iurisdictionis merito Capitulum in dicta iurisdictione succedit, & in hoc casu dispensat.

Nec his obstat, quod Capitulum non succedit in his, quae competunt Episcopo iure speciali, iuxta Innocentium *s*, & Abbatem, quos sequitur Alfonsus de Azeuedo. Nam hoc est verum in his, quae competunt iure communi speciali gratioso, videlicet priuilegio, & commissione Pontificis; non vero in his quae spectant ad Episcopum iure communi speciali, vt in hac specie Concilij, docent Abbas, & Felinus. Licet, inquam, ad nos extendatur Concilij Tridentini decretum, non tamen, ait dictus neotericus, extenditur ad Abbates, Priores, & alios inferiores Episcopis, etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, vt sunt Prouinciales, & Ministri generales: cum concessa Episcopis in dicto Concilio ipsis iure communi speciali competant.

At licet haec opinio noua habeat aliquam apparentiam, contraria tamen communiter tenetur, cum dicti patres, quoad suos subditos habeant iurisdictionem quasi Episcopalem, iure communi, prout satis probatum est in superioribus, agendo de Abbatibus, quoad eorum iurisdictionem in communi, & quae conceduntur Episcopis de nouo iure communi, etiam ipsis patribus, quoad suos subditos censentur concessa, nisi specialiter & expresse aliquo decreto Apostolico ipsis prohibeantur, alioquin eorũ subditis non esset ita prouisum, vt par erat, si ipsis denegarentur concessa, circa suos Episcopos, cum quibus ipsi patres in iurisdictione communicant. Quod non est dicendum, cum melioris conditionis debeant esse regulares, quam seculares Episcopis subiecti.

Nec obstat, quod decretum Concilij Tridentini exorbitet à regula iuris communis; quo Summus Pontifex solus in vtroque foro dispensabat, & sic non potest extendi de Episcopo ad alium, qui licet habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, non tamen est Episcopus, iuxta ea, quae late diximus supra in quaestione de priuilegijs quoad eorũ explicationem. Nam huic obiectioni respondetur, quod decretum Concilij non est lex exorbitans, quae stricte sicut odiosa debeat interpretari: imo est constitutio reducens ad ius antiquum commune, iurisdictionem Episcoporum. Ipsi enim Episcopi, si non essent prohibiti, & eorum iurisdictio non esset à Sede Apostolica limitata, omnia possent in suis dioecesibus respectu suorum dioecesanorum, quae potest Summus Pontifex in toto orbe, prout iam in superioribus *a* late dictum est, & colligitur ex traditis à Syluestro *b*. Et sic in superioribus ex communi omnium sententia resolutum est saepe, quod in his, in quibus à Summo Pontifice nõ limitatur Episcoporum iurisdictio, ipsa illimitata permanet. Quod optima ratione fundatur: nam Apostoli secundum opinionem Caietani *c*, in quantum Apostoli omnes fuerunt aequales immediate à Christo potestatem iurisdictionis in totum orbem acceperunt, quam opinionem contra Turrecrematam optime prosequitur Banes. Vnde cum Episcopi in locum Apostolorum succedant, per suas dioeceses diuisi, in his dioecesibus potestas iurisdictionis in ipsis Episcopis residens à Summo Pontifice commissa, debebat esse aequalis in suis dioecesibus potestati Summi Pontificis, si ab ipso non limitaretur, reseruando sibi aliquos casus, quos curiose & docte congerit Syluester *d*. Ex quibus concludo, quod sicut constitutio correctoria reducens constitutum ad terminos iuris communis, ample secundum Doctores communiter interpretatur: ita decretum Concilij Tridentini correctorium debet ample interpretari, & extendi ad Praelatos regulares iurisdictionem similem cum Episcopis habentes, cum in eo definitum

d Felin. in c. cũ contingat. de off. delegat. num. 1. & 2. Ripa in c. ap. 1 de iudic. n. 75.
e Abb. in c. quasi. nu. 6. de appel.
f Francus in c. solet. de senten. excõmun. l. 6. n. 8.
g Calderinus in tract. de inter. dic. Eccle. vol. 16. tract. fol. 258. in 9. ad septimum membrũ. n. 29. 30. Couar. in ca. alma mater 1. p. § 11. nu. 12. col. 4.
h Innoc. Andreas in cap. solet. de sent. excommunic. li. 6.
i § 9. n. 135. in fine.
k vbi sup. nu. 118.
l Henriquez libr. 7. de indul. c. 28. n. 2. litera, S.
m Cenet. in coll. 4. ad 6. & cie. nu. 3.
n Concil. sess. 24. c. 6.
o Doct. in ca. transmissa, de elect. vbi Felin. in repetit. v. Episcopus electus non consecratus. in fi. fol. 15. Abbas in ca. cum olim. n. 2. qu. 2. de maior. & obedi. & in c. at si clerici. §. de adulte. n. 17. de iudic.
p Abb. in d. qu. 6.
q d. cap. cum olim. & c. ad abolendam. vbi gl. c. sede vacante. de haere.
r Abb. in d. §. de adulteriis. n. 17. Decius n. 50.
s Innocent. in c. cum in cunctis nu. 17. de ele. Abb. n. 9 in pr. de for. compet. Azeuedo ad curiã Pisanam li. 1 c. 8. ex n. 20.
a Sup. qu. 17.
b Syl. v. ca.
c Caiet. in opusc. de auto. Pap. & Conc. c. 3. & 4. Bañes 2. 2. qu. 1. a. 10. co. 349.
d Syl. vbi sup.

finitum reducat potestatem Episcoporum aliquo modo ad similitudinem illius, quam Apostoli in sua primæua ordinatione acceperunt. Et Pius V. hoc ipsum declarauit in Breui quodam, dato ad petitionem Prouincialis prouinciæ Castellæ ordinis Prædicatorum. Cuius tenor sequitur.

Pius Papa V. ad perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis circũspecta benignitas, honestis pœnitentium votis personarum, quæ sub religionis iugo altissimo famulatum suum, & salubrem directionem respiciunt, ad exauditionis gratiã libenter admittit, & fauoribus prosequitur opportunis. Exponi nobis nuper fecit dictus filius Prior prouincialis prouinciæ Hispaniæ ordinis fratrum Prædicatorũ, &c. Et insuper quia sacrum œcumenicum Concilium generale Tridentinum concessit Episcopis, vt absoluere possint in foro animæ, seu conscientiæ ab omnibus peccatis, & dispensare in irregularitatibus, prout sess. 24. cap. 6. habetur, ne Prior prouincialis, & superiores Prælati dicti ordinis tam in dicta prouincia, quam extra eam vbilibet in hac parte deterioris conditionis, quam clerici, aut sæculares existant, eisdem Priori conuentuali, & superioribus Prælatis, vt ipsi per se ipsos idem omnino possint in fratres, & moniales dicti ordinis sibi subditos, quoad absoluendi & dispensandi huiusmodi, quam alias quascunque facultates, eisdem autoritate, tenore, etiam perpetuo concedimus, & indulgemus, atque etiam declaramus præsentes literas perpetuo durare, & valere. Hæc Pius V.

ARTICVLVS X.

Quid importetur per absolutionem à censuris in foro conscientiæ.

RESpondeo dicendo, quod hic articulus proponitur, vt omnibus pateat, quid sit absoluere in foro conscientiæ, prout sæpe sæpius conceditur. Et pro explicatione est notandum, quod in eo requiruntur duo. Primum, quid significent illa verba, in foro conscientiæ. Secundum, quid operentur, &c.

Et quantum ad primum est notandum, quod absoluere in foro conscientiæ est exercere potestatem in illis priuilegiis concessam in salutem animarum, vt valeat coram Deo, & non coram Ecclesia, vt constat ex traditis à Couarruuia *e*. Et dato, quod hæc absolutio fiat videntibus aliquibus, nõ propterea non sit in foro cõscientiæ: quia sine strepitu fit, & non, vt tollatur ius tertij per eam, sed vt anima illa ligata vinculis excommunicationis sit absoluta coram Deo. Et sic modo in Concilio Tridentino *f* conceditur Episcopis potestas absoluendi à certis censuris, sed in foro conscientiæ tantum. Et dato quod coram multis fiat hæc absolutio, etiam illæ absolutiones dicuntur fieri in foro cõscientiæ tantum: quia ab eo, ad quod actio tendit, sumit speciem. Et quia huiusmodi absolutiones, confessiones, & vsus priuilegiorum ordinantur solum in bonum animæ: ideo ex illo debent nominari, & in illo fieri. Vnde non tollitur per huiusmodi confessiones, & absolutiones ius tertij. Potest enim offensus ab absolutis petere in iudicio suum interesse, id est, damnum: quia quoad hoc non valent dictæ confessiones, & absolutiones. Et hoc est certissimum, vt constat ex traditis à Couarruuia *g*. Scito etiam, quod aliud est priuilegium concessum in foro conscientiæ tantum, & aliud in foro pœnitentiæ. Nam id, quod conceditur in foro conscientiæ tantum, potest fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus. Vt absolutio ab excommunicatione, vel censura in foro conscientiæ tantum, potest fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus, & sic potest fieri extra Sacramentum. Id vero, quod conceditur in foro pœnitentiæ solis confessoribus sacerdotibus conceditur: & sic non potest fieri extra sacramentum, prout tradunt Syluester *h*, & Nauarrus. Et videndus est Præpositus, qui dicit, quod triplex est forum, contentiosum, pœnitentiale, & medium, scilicet, conscientiæ: de quo etiam agit Diuus Antoninus. Verum est tamen, quod absolutio in foro conscientiæ, si præcipiatur, vt fiat à sacerdotibus confessoribus, minime potest fieri ab his, qui sacerdotes non sunt. Vnde cum Leo X. prout habetur in Supplemento *i*, *Concesserit, quod fratres Minores quamdiu confessiones, absoluendo in foro conscientiæ excommunicatos, non teneantur seruare formam, quæ obseruatur in publicis absolutionibus, scilicet, flagellationem cum Psalmo, Miserere mei, &c.* Talis absolutio non potest fieri virtute dicti priuilegij, nisi à sacerdotibus confessoribus debite præsentatis. Hoc enim indicant illa verba, ibi, *Qui audiunt confessiones.* Verum est tamen, quod talis absolutio absque dicta ceremonia potest impendi ab ordinariis, vel ab eorũ commissariis, quando ipsa ceremonia commode fieri non potest, prout ait Nauarrus *a*. Et sic sæpe sæpius in religionibus absoluuntur Apostatæ ab excommunicatione incursa per apostasia, sine prædicta ceremonia: quia ipsa debite applicari non potest pro tunc.

e Cou. in cap. alma mater. §. 11. nu. 6. in 2. part.

f Sess. 24. c. 6.

g Couar. in c. alma mater. in 6. p. principali §. 11. & 16.

h Sylu. ti. abso. 1. §. 1. p. 1. Nauar. c. 27. nu. 41. Præposi. in c. prætera & 2. de sponsalibus. Anton. 3. tit. 24. c. 77. in fi.

i Supp. fo. 59 com. 174.

a Nauarr. in Manua. c. 20. nu. 9.

Quantum ad secundum, quod promisimus resoluendum, quid scilicet, operetur absolutio in foro conscientiæ tantum? respondetur, quod absolutus ab excommunicatione in foro conscientiæ tantum, ita debet se habere, ac si iniuste in foro exteriori esset excommunicatus. Qui quomodo se debeat habere in foro exteriori, docet late *b* Soto, Adrianus, Medina, Nauarrus, & Couarruuias. Qui etiam si celebret publice, & cum scandalo in foro exteriori, non remanet irregularis: siquidem in eo ab excommunicatione est liberatus, & publicitas facti & scandalum multorum non sunt causa iuridica, ratione cuius tales irregulares efficiantur: & irregularitas non contrahitur, nisi propter causas in iure expressas. Verum est tamen, quod in foro exteriori irregularis iudicabitur, stando in iuris rigore. Loquendo tamen secundum æquitatem, si Iudici constet ipsum est absolutum, non debet ipsum, vt irregularem tractare, vt in simili casu tenent Decius *c*, & Parisius, docentes hunc non debere condemnari, vt irregularem, si sine scandalo celebrauit. Et pro hac parte faciunt tradita à Nauarro *d*. Et probatur: nam Iudex Ecclesiasticus ad partem benigniorem debet inclinari, quando ipsi constat ex schedula cõfessoris, & ex aliis coniecturis dictum excommunicatum bona fide & sine culpa celebrasse, vt probant Clemens *e*, & Chrysostomus super Matthæum, & Simancas. Denique excommunicatio iniusta, & inualida, parum plus nihilo, nisi in foro exteriori nocet: quia non adimit communionem, quæ omnino est interior, neque suffragia generalia, quæ Ecclesia & eius ministri faciunt, quatenus sunt tales. Adeo, quod Caietanus *f* dixerit huiusmodi excommunicationem iniustam, non esse proprie excommunicationem, sicut neque homo mortuus est homo. Vnde, cum absolutus in foro conscientiæ ab excommunicatione debeat se habere, sicut excommunicatus nulliter iniuste, dicendum est parum plus nihilo ipsius excommunicationem illi nocere, nisi in foro exteriori: quia non adimitur ipsi communio, quæ omnino est interior, neque priuatur suffragiis generalibus, quæ Ecclesia, & eius ministri faciunt, quatenus sunt tales.

b Sot. in 4. d. 22. q. 1. ar. 3. Nau. c. 27. n. 3. & num. 38. Coua. in c. alma mat. 1 p. §. 9. c. 7. conclu. 4.

c Decius cons. fol. 137. nu. 3. Paris. cons. 1. nu. 15. vol. 4.

d Nau. c. 27. nu. 43.

e Clemens li. 2. cõstit. Apostolicarũ cap. 18. Chrysost. homil. 43. & habet. in c. alligant. 26. q. vlt. Siman. de inst. catholicis. c. 47. nu. 79.

f Caie. in tractatu 10. q. 2. de effectu cõmunicat.

ARTICVLVS XI.

Vtrum religiosi Sacerdotes simplices absoluentes ab excommunicatione minori incidant in pœnam Clementinæ primæ, de priuilegiis.

RESpondeo dicendo, quod secundum Clementinam, *dudum*, regulares admissi ad confessiones possunt absoluere ab excommunicatione minore iuris: & hoc iure delegationis, qua eis permittitur, vt Sacramentum pœnitentiæ administrent. Nam quicunque à peccatis mortalibus potest absoluere, hic quoque à minori excommunicatione absoluere potest, vt testantur Syluester *g*, & Ioannes Tabien. Religiosus autem non approbatus ab ordinario, cum non habeat iurisdictionem ad absoluendum sæculares à peccatis, minime habet secundum ius potestatem ad absoluendum ab excommunicatione minori, secundum veriorem

g Sylu. v. excommunicat. 7. n. 37. & v. absolutio 1. n. 3. Tabien. v. absol. 1. n. 2. vers. decimũ.

[illegible] Apost. in ca. ipsis [illegible] condonandam. Pr[illegible] respectu [illegible] sæcularium [illegible] Or[illegible] approbatis ad audiendum [illegible] confessiones conceduntur.

ARTICVLVS XII.

Vtrum [illegible] possit absoluere à culpa, & à pœna, [illegible] in excommunicationem [illegible].

RESpondeo dicendo, quod in Clementina m quadam [illegible] excommunicationis, [illegible] Apostolicæ [illegible], ne quicunquam [illegible] à culpa & à pœna, nisi [illegible] id habuerint autoritatem. Pro [illegible] quod impor[illegible] à pœna. [illegible], quod [illegible] correspondens est. [illegible] sacramentalem [illegible] pœna exoluenda, temporali [illegible] Ecclesia Catholica. Qua ratione & [illegible], locus vbi illi, qui in gratia decedunt [illegible] iurisdictione, ibi eam soluunt, & [illegible] in quo pessime hæretici [illegible], de quibus in præsentiarum [illegible], quia solum intendimus illa addere [illegible] necessaria pro expli[illegible], quam proposuimus exponen[illegible] peccati in ordine ad Sa[illegible] æterna in temporalem [illegible] ad pœnam temporalem. [illegible] temporali, magis, vel minus re[illegible] vel minorem dolorem. [illegible], quod complet ur in ab[illegible] non est dubium, quod ali[illegible] remittitur, prout tradunt [illegible] a. Ad huiusmodi pœnam exol[illegible] adiuuatur peccator per [illegible] constitex meritis Christi [illegible] thesauri dispensator autorita[illegible] Vicarius, Episcopi, & alij quan[illegible]

[illegible] De [illegible] & [illegible] dentes [illegible]

[illegible] in [illegible] Clem. [illegible] b. [illegible] *Crucem sig[illegible] centesimo.*

[illegible] religiosis absoluens plenissime [illegible] casu sit, per illam Clementinam [illegible] excommunicationem. Hoc [illegible] *à culpa, & à pœna.* Et cum [illegible] restringere, & non ampliare [illegible] Cardinalis Granuela c, & [illegible] communiter.

Secundo infertur, quod religiosus absoluens à pœna solum, non incidit in excommunicationem huius Clementinæ. Quia sicut ad hoc, quod quis incurrat in censuram non sufficit, quod absoluat à sola culpa, & similiter non sufficit, quod absoluat à sola pœna; sic sentit Granuela d. Quod tamen irrationabile putat Syluester e. Quia cum religiosi expositi absoluere possint à tota culpa, maxime vbi nullus adest casus reseruatus, quæ ratio est, quod absoluens à pœna tota nõ incidat & tamen incidat, etiamsi super hoc absoluat a culpa, a qua potest sine prohibitione absoluere? Alioquin secundum sensum Granuelæ si religiosus ei, qui est cum eo confessus, plenariam indulgentiam conferret, non incideret, quod est stultum. Nec obstat, quod constitutio loquitur copulatiue: quia hoc non facit, vt exprimat sensum istorum verborum. Sed, vt patet in textu, hoc dicit facere, vt verbis eorum vtatur, scilicet religiosorum, qui plenariam indulgentiam vocare solent à culpa, & à pœna. Vnde idem est, ac si dicantur incidere cum plenariam absolutionem à pœna impartiuntur. Hæc Syluester: cuius opinionem amplector. Non enim viri docti literæ debent ita adhærere, vt ab spiritu legis discedant.

Tertio infertur, quod religiosus absoluens à culpa, & à pœna per aliquod priuilegium ipsi, aut pœnitenti concessum, non incidit in pœnam Clementinæ, cum pœna ipsis proponatur contra præsumentes dolo, & illicite dictam Clementinam transgredientes: tum etiam, quia Clementina non proponit dictam pœnam contra illos, qui aliquo priuilegio muniti, dictam absolutionem impendunt.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum priuilegia, quibus religiosi possunt absoluere à casibus reseruatis, sint hodie per Concilium Tridentinum sublata.

RESpondeo dicendo, quod quidam modernus autor cuiusdam f libelli, qui dicitur Catechesis, siue instructio à reuerendissimis dominis Examinatoribus promulgata, inter alia, duo docent. Primum, quod hodie priuilegia regularium, quoad effectum absoluendi à casibus Episcopis reseruatis sunt sublata per Concilium Tridentinum, & per declarationem Gregorij XIII. Secundum dicit, quod regulares bene possunt absoluere ab omnibus casibus Papæ reseruatis, virtute

Maris

b Clem. [illegible] Clem. de pœnit. & remission. [illegible]

c Gran. in d Clem. nu. 20.

d Gran. vbi supra.
e Syluest. tit. excommunicat. 7. nu. 41.

f Pag. 429.

Maris magni, & aliorum priuilegiorum, & ab illis, quos Clementina, *dudum*, [illegible] intelligit tamen [illegible] Clementina non concedit ipsis [illegible] absoluendum à casibus, quos Episcopi sibi reseruant. [illegible] magnam in [illegible] regularium [illegible] sionem generalem. Contra quam [illegible] in [illegible] lares [illegible] posse [illegible] Episcopi sibi [illegible] [illegible] in articulo secundo [illegible] Clementina, *dudum* [illegible] facultatem ipsis [illegible] seruatis absoluere. Et Concilium Tridentinum hanc autoritatem minime reuocat. Si [illegible] nonem potestas Clementinæ, *dudum* [illegible] priuilegiorum regularibus esset [illegible] de his fieret mentio in dicto canone, [illegible] Concilium Tridentinum sess. 24. [illegible] textum, in capitulo, *quamuis*, de [illegible] in sexto, dicens: *Constitutionem* [illegible] *centibus*. Horatius Lucius [illegible] Concilij Tridentini in margine [illegible] allegat dictum capitulum, *quamuis*, [illegible] ab ipsomet Concilio Tridentino. Qui [illegible] annotator in dicto capite septimo superius allegato in margine, nullam facit mentionem dictæ Clementinæ, *dudum*, sentiens dictum caput septimum minime Clementinam, *dudum*, reuocare. Si enim reuocaretur ab ipso, in margine sine dubio apponeretur. Præterea, quando Clementina prima *de immunitate Eccl[esiarum]*, reuocat textū in capitulo *clericis laicos, eod. titulo in sexto*, ait, *Constitutionem penitus reuocamus, & volumus haberi pro infecta*. Et cum in Clementina *dudum*, reuocatur textus in extrauaganti, *inter cunctas*, *de priuilegiis*, sic habetur, *Nos eam omnino cassamus*. Cum ergo neque in dicto capite septimo, neque vllo alio loco Concilij Tridentini respectu huius potestatis, de qua agimus, vllum habeatur verbum de Clementina, *dudum*, regularium que priuilegiorum reuocatione, constat manifeste, & ius dictæ Clementinæ, & priuilegia vim suam, roburque obtinere. Denique Concilium in dicto capite septimo, tantum dicit, quod liceat Episcopis reseruare sibi casus, quoad suos subditos, quod nos concedimus. Non tamen per hoc tollit autoritatem absoluendi à dictis casibus regularibus concessam. Neque obstat dictum caput septimum, definiens in articulo mortis, nullum esse casum reseruatum, addens, *extra quem articulum sacerdotes, cum nihil possint in casibus reseruatis, id vnum pœnitentibus persuadere nitantur, vt ad superiores, & legitimos Iudices pro beneficio absolutionis accedant*. Ex quo loco aliqui sumunt argumentum pro cōtraria parte. At his possumus respondere, quod Concilium loquitur de sacerdotibus sæcularibus, non autem de regularibus priuilegiatis supradictis, debite præsentatis, & ab Ordinario approbatis. Quod vltra supradicta comprobari potest ex verbis ipsiusmet Concilij, sessione vigesima quinta, capite decimo quinto, de reformatione. Vbi agens de presbyteris idoneis ad confessiones audiendas, ait, *quamuis presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant; decreuit tamen sancta Synodus, nullum etiam regularem posse confessiones regularium audire, &c.* Ponderanda enim sunt illa verba, *nullum etiam regularem*. Nam, si in illa generali presbyterorum appellatione, ibi, *quamuis presbyteri in sua ordinatione*, comprehenderentur regulares, ad quid postea necesse haberetur illos exprimere per illud verbum, *etiam regularem*? Ergo sicut in hoc decreto loquens de sacerdotibus confessoribus, vt comprehenderentur etiam regulares, illud explicauit, ac priuilegia in contrarium annullauit: ita in dicto capite septimo agens de absolutione reseruatorum, si vellet comprehendere regulares, etiam illos specificasset, eorumque priuilegiorum in contrarium facientium meminisset. Sed non fecit: ergo signum euidens est [illegible] regulares [illegible] illo [illegible] tantorum [illegible] casibus [illegible]

Non [illegible] Concilij Tridenti[ni] [illegible] Domini millesimo [illegible] primo.

Et [illegible] Tridentinum [illegible] pœnitentiæ [illegible] declarauit [illegible] neque [illegible] sibus reseruatis Episcopo, nisi [illegible] tradunt facultatem, vel [illegible] post Concilium Tridentinum.

Imo reuerendissimus [illegible] Alfonso Hispano [illegible] Cardinalium Congregationem consuleret, an per [illegible] bus solet dari facultas absoluendi à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, comprehenderentur etiam casus, quos Episcopus & Prælatus religionis [illegible] tis regularibus reseruauit, fuit responsum, [illegible] nisi de his fieret specialis mentio. Iterum [illegible] tanti, quid per Bullam sancti [illegible] nominis Iesv in qua specialiter habetur, quod confessarij possint absoluere confratres [illegible] Episcopi reseruatis. Illustrissimus Cardinalis [illegible] gationis, respondit, neque per illam Bullam [illegible] posse, nisi tantum ratione [illegible] à Summo Pontifice cum potestate absoluendi à quibuscunque casibus, etiam [illegible] has declarationes [illegible] Capucinus, in additionibus ad Compendium priuilegiorum Mendicantium [illegible] Neapolitana, folio ducentesimo [illegible] bus declarationibus [illegible] quoad casus ab Episcopis [illegible] cessam regularibus, esse [illegible] Gregorius XIII [illegible] lesimo quingentesimo [illegible] non esse intentionis suæ, [illegible] nem derogata sit Societatis [illegible] opus sit, de nouo confirmauit. [illegible] b compendij Societatis Iesv. Ex quo colligitur confessores Societatis posse absoluere [illegible] priuilegiorum, etiam hodie [illegible] Episcopo [illegible]. Vnde cum Mendicantes fratres [illegible] religioni Societatis Iesv [illegible] est late in superioribus c, [illegible] confessores Mendicantes [illegible] communicationem posse [illegible] Episcopis absoluere. [illegible] clarius patebit.

g Tiba[illegible] de absol. n. 21.

h Conc. Trid. sess. 14. c. 7.

a [illegible] 131.

b [illegible]

c [illegible]

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum confessores regulares vbi publicatur Bulla Cruciatæ, possint absoluere pœnitentes, non habentes Bullas à casibus reseruatis virtute prædictorum priuilegiorum.

RESpondeo dicendo, quòd in Bulla Cruciatæ non suspenduntur gratiæ concessæ superioribus ordinum Mendicantium, quantũ ad eorum fratres solum. Ex quibus verbis videtur colligi, quod cum gratiæ cõfessariis regularibus cõcessæ respectu absolutionum, quædam concernunt absolutionem fratrum, de quibus in quæstione sequenti dicetur: aliæ concernant absolutionem sæcularium, de quibus in hac quæstione est nobis sermo, videtur inquam colligi, quod gratiæ, & facultates concessæ dictis superioribus, in quantum pertinent ad absolutionem, & dispensationem, & commutationem votorum sæcularium, de quibus in superioribus egimus mentionem, in Bulla Cruciatæ suspenduntur. Et huic opinioni adhæsi in nostra explicatione Cruciatæ. Sed inuenio viros doctos, & religiosos contrariam amplecti sententiam, ad quem effectum multa mente fabricaui ad prædicti argumenti solutionem. Et certe ex his multa ad manus mea. peruenerunt. Et post longas vigilias in huius argumenti solutione insudando, volens communem opinionem tantorum patrum sequi, meam sententiã in mediũ proferam sub correctione cuiuscunq; melius sentientis. Et etiamsi speculatiue contraria opinio verior sit, secundum tamen opinionem Doctissimorũ virorum, prout constat ex traditis à Soto *d*, Nauarro, & Corduba, etiamsi illa opinio speculatiue sit falsa, nihilominus potest sequi, modo se cum alia à viris doctissimis secuta orator conformet. Et hanc opinionem neque etiam speculatiue apud me falsam esse iudicio.

d Soto in 4. dist. 32. qu. 1. ar. 3. col. 2. in fin. Nauar. in Manual. c. 1. in fine. Cord. lib. 1. quæst. nu. 98.

Pro cuius explicatione, primum est notãdum, quod omnes facultates, & gratiæ, quæ in Bulla Cruciatæ conceduntur, indulgentur personis particularibus: & sunt priuilegia personalia, vt ait Nauarrus *e*. Quod probatur: nam in suspensione indulgentiarum, & facultatum habetur in eadem Bulla, quod accipiendo eam reualidantur. Et certum est quod personæ singulares, & non monasteria & conuentus dictas Bullas accipiunt.

e Nauarr. de Indulgen. notabili 28. nu. 13. & 14.

Neque contra hoc obstat, quod in Bulla suspenduntur facultates, & gratiæ concessæ monasteriis, confratriis, & hospitalibus, quæ videntur esse priuilegia realia, & non personalia. Huic enim argumento respondeo, quod in dictis verbis solum suspenduntur indulgentiæ, quæ lucrantur visitando dicta monasteria, & dictis confratriis, & hospitalibus in aliquo, secundum constitutiones Apostolicas, inseruiendo, & respectu eorum solum sunt priuilegia personalia.

Secundo est notandum, quod priuilegia concessa confessoribus ordinum Mendicantium, & aliorum ordinum ad absoluendum à reseruatis, & ad dispensandum, & commutandum vota sæcularium, de quibus in superioribus fecimus mentionem, nõ sunt priuilegia personalia, sed realia. Licet enim concedantur personis, non cõceduntur ipsis, vt personis singularibus, sed vt personis dictorum ordinum professoribus, quibus ordinibus voluit Sedes Apostolica prædictum fauorẽ impartiri. Vnde potius censenda sunt dicta priuilegia concessa ordinibus, quam personis. Quod probatur. Si enim ipsi religiosi autoritate Apostolica a religione egrederentur habitum relinquentes, minime dictis facultatibus fruerentur; quod est clarum indicium dicta priuilegia non esse personalia. Si enim essent præcise personalia, personas sequerentur, etiamsi statum mutarent. Et quia tractando de rebus iuris erubescimus, cum sine lege loquimur, oportet manus ad hæc arma extendere, hanc doctrina legibus comprobando. Pro cuius explicatione secundo est notandum, quod ad cognoscendum, an aliquod priuilegium sit personale, an reale, primo debet respici ad qualitatem negotij, quod conceditur, vt affirmat Aymon *a*. Debet etiam attendi ad causam ipsius concessionis, vt colligitur ex quadam lege *b*, & tradunt Romanus, Aretinus, Baldus, & Alciatus. Vnde si constat causam principalem priuilegij fuisse aliquam personam singularem, iudicatur priuilegium personale. Et contra, si constat, quod causa principalis fuit aliqua res, vel aliquis locus, censetur priuilegium reale: siquidem in quacunque dispositione causæ principales, & immediatæ debent attendi, & non secundariæ remotæ, & impulsiuæ, vt colligitur ex multis legibus *c*, in quibus id notat Bartolus.

a Aym. consil. 404. à nu. 2. lib. 3.

b l. in omnib. caus. ff. de reg. iur. Rom. in l. marit. n. 32. & ibi col. 3. in prin. ff. sol. matr. Bal. in l. apud Iul. ff idem Iulia. admi. n. ff. de legat. 1. Alci. respon. 20. n. 21. alciat cõsi. 7. n. 25. vol. 4.

c l. iuris gẽti qui. §. 1. & ibi Bartol. ff. pro socio l. qui except. in prin. ff. de cõdict. indebit.

Ex quibus infertur, quod cum dicta priuilegia concedantur, ratione eius, quod debetur religionibus, in quibus confessores prædicti præsentati sunt, & in hoc ministerio instituti: clarum est, dicta priuilegia magis esse realia, quàm personalia. Quod confirmatur: nam etiamsi priuilegia, quæ cõceduntur certo generi personarum (vt ea quæ conceduntur maritis) sint personalia, vt colligitur ex quadam lege *d*, & notat Zazinus: attamen priuilegium concessum certo generi personarum, quod per fictionem iuris nunquam perit, perpetuum est & reale: sicut priuilegium, quod vnius ciuitatis ciuibus conceditur; vt colligitur ex iure *e*, & notant Romanus, & Socinus. Et id ipsum dicendum est in nostro casu: siquidem priuilegia & facultates supradictæ dantur religionibus, cum cõcedantur confessariis dictarum religionum, qui per fictionem iuris nunquam pereunt.

d l. quia tale. ff. solut. matr. Zazin. in l. marito n. 32. ff. eodem.

e l. firma. §. quamuis ff. de censib. l. 2. ff. de reb. d. b. Romanus in l. maritum. n. 17. ff. sol. matr. & in d. l. 2. n. 4.

Tertio est notandum, quod sicut in Bulla Cruciatæ non conceduntur priuilegia nisi personalia personis singularibus concessa, ita in ea non suspenduntur, nisi priuilegia personalia singularibus personis concessa, quibus immediate conceduntur gratiæ, & facultates monasteriis, & hospitalibus, confratriis, & aliis piis locis. Et sic non suspenduntur dictæ gratiæ in quantũ conceduntur dictis locis, sed in quantum concernunt personas singulares, quæ his facultatibus possunt gaudere.

Quarto est notandum, quod etiam si in dicta Bulla suspendantur facultates concessæ monasteriis respectu personarum singularium, quæ ipsis possunt frui, non tamen suspenduntur facultates concessæ religionibus, & ordinibus, quod necessarium erat exprimere; nam sicut in generali priuilegiorum reuocatione, non includuntur priuilegia concessa religionibus, nisi expresse dicatur, vt supra late dictum est, & constat ex traditis à Nauarr. *f* ita in generali suspensione priuilegiorum, non suspenduntur priuilegia concessa ordinibus, & religionibus, nisi expresse id dicatur.

f Nau. de Indul. not. 33.

Ex quo colligitur primo, quod priuilegia concessa presbyteris cõfessoribus dictorum ordinum ad absoluendum à reseruatis, & ad dispensandum, & ad commutandum vota sæcularium, minime in Bulla Cruciatæ suspenduntur: siquidem hæc, vt dictum est supra, priuilegia sunt realia, & non personalia. Ex quo consequenter sequitur primo quod possunt sæculares absolui, & dispensari à dictis fratribus, iuxta suorum priuilegiorum tenorem, etiamsi ipsi confessores, & sæculares minime Bullam Cruciatæ habeant.

Secundo infertur, quod priuilegium suspendendi interdictum in festiuitatibus religionum non suspenditur in hac Bulla: quia hoc priuilegium non est personale, sed reale concessum immediate conuentibus, & ipsarum religionũ monasteriis, in quibus dictæ festiuitates celebrantur, ratione cuius quicunque etiam sæcularis in vigiliis ipsarum festiuitatũ potest pulsare campanas, ac si nullum esset interdictũ: & hoc etiamsi Bullam non habeat, attento, quod hoc priuilegiũ conceditur dictis cõuentibus in his festiuitatibus. Et sicut videmus, quod indifferenter omnes in dictis conuentibus, & festiuitatibus ad celebrationem diuinorũ admittuntur, & sepulturæ Ecclesiasticæ traduntur, quod vsu receptum est in omnibus religionibus.

Tertio infertur, quod monachi sancti Benedicti Vallisoletani, autoritate sui Abbatis, aut Prioris, & per communicationem omnes Prælati conuentuales aliarum religionum suorum priuilegiorum gaudentium,

possunt successiuè quindecim personas eligere, quæ tempore interdicti generalis, aut specialis possint in eorum monasteriis diuina officia audire, & recipere sacramenta: & si aliqua tunc temporis obierit, possit tradi sepulturæ Ecclesiasticæ, vt latius continetur in cõcessione Nicolai V. & in declaratione Nicolai Franci Nuntij Apostolici, adducta à Collectore compendij Mendicantium, non possunt admitti dictæ personæ, nisi ipsæ accipiant Bullam Cruciatæ. Hoc enim priuilegium est personale respectu eorum, qui debent admitti, licet sit reale respectu ipsorum monasteriorum. Vnde licet Prælati eorum habeant Bullam, non possunt dictas personas admittere. Sicut enim quoad ipsos non suspenditur dictum priuilegium, cum respectu eorum sit reale; ita accipiendo Bullam minime reualidatur. Suspenditur ergo respectu admittendorum, & vt admittantur necessarium est, quod habeant Bullam per quam reualidatur, cum sit personale. Quod summe notandum est. In hoc enim multi docti allucinati sunt, inter quos ego minimus etiam sum aliquando allucinatus.

Vltimo infertur verus intellectus ad verba dictæ Bullæ Cruciatæ, ibi, *exceptis concessis superioribus ordinum Mendicãtium, quoad ipsorum fratres tantum*, scilicet, quod cõcessa ordinibus, quantum ad sæculares suspenduntur, non generaliter; sed solum, quæ sæcularibus immediate conceduntur, scilicet, indulgentiæ sæcularibus cõcessæ visitantibus loca fratrum. Hæc enim priuilegia sunt personalia concessa particularibus personis attenta earum deuotione.

Immo addo, quod hæc & alia similia priuilegia cõcessa religionibus ad petitionem superiorum, non suspendebantur in Bulla Cruciatæ, respectu dictorũ fratrum. Cum enim concedantur religiosis, & religionibus censentur concessa, & priuilegia religionibus indulta in dicta Bulla minime suspenduntur, prout dictũ est in superioribus: & non obstat, quod frustra poneretur dicta exceptio in ea, scilicet, *exceptis concessis superioribus ordinum Mendicãtium, quoad ipsorum fratres tantum.* Dicta enim exceptio fuit ibi apposita ad petitionem fratrum intelligentium, Bullam suspendere dicta priuilegia, & virtute eorum minime posse indulgentias ordini concessas lucrari. De quorum numero multos inueni, etiam post istius clausulæ & exceptionis oppositionem: Et sic per ignorantiam fuit tempore Leonis X. hoc supplicatum, & ab ipso Summo Pontifice in hunc modum concessum.

Item dignetur S. V. concedere & declarare, quod virtute Bullarum Cruciatæ contra infideles, vel aliarum indulgentiarum generalium quarũcunq; reuocationes aut suspensiones priuilegiorum ordinum, etiam Mendicantium, nunquam intelligantur reuocata, neque suspensa indulta, priuilegia, & gratia concessa quoad personas fratrum Minorum de Obseruantia, & quoad suspendendum interdictum in festiuitatibus sanctorum sui ordinis, nisi de his specifice & nominatim facerent mentionem. Et dixit Papa, fiat. Cuius indulti & aliorum dat fide dignum testimonium Laurentius Cardinalis quatuor Coronatorũ, vt constat ex Supplemento *a* ordinis. Et hoc sæpissime contingit, quod fratres præsertim Minores nimis scrupulosi ad Sedem Apostolicam accedant petendo ab ea id, quod sibi alias ius commune cõcesserat, quod in Monumentis ordinum maximam parit confusionem.

a Supp. fo. 58 pag. 2. concess. 163.

ARTICVLVS XV.

Vtrum confessores regulares obligentur absoluere pœnitentes à casibus reseruatis sibi confessis.

Respondeo dicendo, quod Angelus de Clauasio cum esset generalis vicarius fratrum Minorum regularis Obseruantiæ, prout refertur in Supplemento *b*, tenuit non obligari confessarios regulares ab his pœnitentes absoluere: imo hortatur eos in grauioribus ad ordinarios remittere: quam sententiam ego secutus sum, & laudaui in explicatione *c* Cruciatæ. Henriquez *d* ait dictum Angeli debere limitari, loquendo de voti dispensatione, aut censuræ absolutione; non autem loquendo de absolutione peccatorum. Cæterum ego cum Angelo in mea modo persisto sententia. Neque obstat fundamentum Henriquez, scilicet, quod alias tenerentur his peccata confiteri. Nam huic rationi respondetur, quod confessarij regulares habent ex priuilegio, vt possint absoluere à reseruatis; quo possunt vti quãdo voluerint. Et si ex renũtiatione priuilegij in hoc casu sequitur præiudiciũ pœnitentibus, scilicet, quod teneãtur bis eadem peccata cõfiteri, hoc sibi imputent, qui ita intrepidè reseruata commiserũt, vt sit necessarium secundum arbitrium prudentis confessoris eorum curam ad ordinarium remittere, & non tam faciles se exhibere in absolutione concedenda, vt ita metu pœnæ & verecundiæ à tam dissoluta vita abstrahantur. Et certe mens Papæ concedentis priuilegia prædicta regularibus est, vt animabus medeatur omnibus modis possibilibus. Præterea hoc probatur: nam secundum tradita, & notata in iure *e*, potest priuilegio renuntiare respectu iuris tangentis renunciantem. Et sic dicit Panormitanus, liberum esse vnicuique renunciare priuilegio suo, modo non tangat ius superioris, aut tertij. Et hoc priuilegiũ est proprium confessariorum regularium, de quorum prudentia, zelo, & scientia Summus Pontifex maxime confidit. Et hæc priuilegia non tangunt ius tertij, neque etiam tangunt ius Papæ, aut Episcopi. Nam imo suum ius confessariis regularibus concessum per delegationem ad ipsos Papam, & Episcopum ex dicta renunciatione deuoluitur. Nec tangunt ius pœnitentiũ ipsis quæsitum, sed quærendum distribuendũ per ipsosmet confessores regulares. Ex quibus concluditur, quod confessarij regulares possunt remittere ad ordinarios, non solum dispensationes, sed etiam peccatorum absolutiones. Aduertant tamen, quod Episcopus, cui iuxta Concilium Tridentinum *f* committitur dispensatio, tenetur dispensare verificata narratiua, quia ita iubet Pontifex, prout aduertit Henriquez *g*: aduertant etiam, quod qui potest dispensare, & sine causa non vult, peccat ad minus venialiter, prout tenet Nauarrus *h* alios allegans, & alibi diximus. Et licet ipsis in eorum priuilegiis, vt dispensent minime præcipiatur, neque etiam præcipiatur, vt absoluant à reseruatis: peccarent tamen grauiter, si sine iusta causa, audita confessione reseruatorum remitterent ad Ordinarium pœnitentem. Nam in hoc casu renuntiant priuilegio absoluendi in præiudicium pœnitentis iustissime petentis absolutionem à reseruatis, ne bis eadem peccata confiteatur, ad quod lex diuina & Ecclesiastica noluit pœnitentes obligare. Faciunt item iniuriam sacramento pœnitentiæ. Ex dicta enim negatione aliquibus videri poterit hoc sacramentum non esse iugum Christi suaue, sed satis onerosum.

b In Supp. fo. 97. pag. 2.

c §. 9. n. 144

d Henriq. lib. 7. de indul. cap. 18.

e Notata in c. nuper. de decimis. Panor. in c. si. de certa eodem tit.

f Sess. 22. c. 5

g Henriq. vbi sup.

h Naua prelud. 9. nu. 12.

QVÆSTIO LXII.

De confessoribus, quantum ad absolutionem fratrum, in tredecim articulos diuisa.

Circa quam quæruntur tredecim.

1 *Vtrum religiosi teneantur confiteri.*
2 *Vtrum sit licitum statutum, quo obligantur monachi in fine anni confiteri Prælato peccata alias confessa.*
3 *Vtrum confessio generalis semel in vita omnium peccatorum possit statuto præcipi in religionibus.*
4 *Qui possit audire confessiones religiosorum.*
5 *Vtrum religiosi itinerãtes possint quibuscunq; confessariũ confiteri.*
6 *Vtrum confessores regulares possint semel in vita, & in articulo mortis absoluere plenarie fratres.*
7 *Quid per articulum mortis intelligatur.*
8 *Vtrum absolutus virtute dictorum priuilegiorum in articulo mortis teneatur, si non decedat, peccata reseruata iterum superiori confiteri.*

9 Quis

9 *Quis ordo debeat seruari in plenaria absolutione in articulo mortis.*
10 *Vtrum in aliquibus festiuitatibus possit fratribus indulgentia plenaria concedi.*
11 *Vtrum religiosi possint frui absolutionibus plenariis à Leone X. concessis, sine licentia suorum Prælatorum.*
12 *Vtrum virtute dictarum concessionum Leonis X. possint confessores absoluere fratres à censuris & irregularitatibus, & casibus Papæ reseruatis.*
13 *Vtrum possint confessores dispensare cum fratribus in irregularitatibus.*

ARTICVLVS I.

Vtrum religiosi teneantur confiteri.

RESpondeo dicendo, non esse dubium religiosos antequam ad sacratissimam communionem accedant, obligatos esse ad suorum peccatorum mortalium confessionem sacramentalem faciendam, prout dicitur in Concilio Tridentino *a*, neque etiam esse dubium ipsos quolibet anno, sicut alij vtriusque sexus fideles teneri confiteri, sicut in iure *b* notatur. Quod autem versatur in dubio primum est, vtrum regulares teneantur confiteri quolibet mense. Et quædam Clementina *c* diffinit, monachos sancti Benedicti quolibet mense teneri confiteri: quæ non extendebatur ad alios monachos, vel moniales: prout tenet Sotus *d*, & Nauarrus, quia odia sunt restringenda. Verum est tamen, quod hodie secundum determinationem Concilij *e* Tridentini, tantum est consulendum regularibus, & monialibus, vt semel singulis mensibus confessionem peccatorum suorum faciant, & sacrosanctam Eucharistiam recipiant. Et sic non tenentur modo confiteri quolibet mense sub peccato mortali. Secundum est, vtrum teneantur confiteri venialia. Ad quod respondeo teneri ad ipsorum confessionem ex quadam honestate, prout resoluit *f* Henriquez allegando Nauarrum & alios. Nisi de ipsorum monachorum consensu factum sit statutum quo se obligent ad venialium confessionem, perinde ac si voto ad eorum confessionem essent astricti. Tunc enim sub peccato mortali ad id tenerentur. Ait tamen Henriquez quod neque tale votum emittunt, neque aliquod eorum statutum obligat confiteri venialia. Et Concilium Tridentinum *g* definit generaliter nullam obligationem esse, ea confiteri, nec consuetudo, vt Prælati eorum testantur, ad id obligat. Et id ipsum dicendum est de Cisterciensibus, & Carthusiensibus, vt contra alios tenet idem Henriquez *h*.

a Conc. Trid. d. sess.
b ca. omnes vtriusque sexus.
c Clement. 1. §. sane. de statu mon.
d In 4. d. 18. q. 1. a. 3. Nau. in ca. placuit. nu. 100. cum seqq.
e Conc. Trid. sess. 25. de regul. ca. 10.
f Henriq. de sacr. pœn. lib. 1. c. 5. n. 10. in margine.
g Conc. Trid. sess. 14. c. 8. & can. 8.
h Henriq. quodlib. 2. q. 32.

ARTICVLVS II.

An sit licitum statutum, quo obligantur monachi in fine anni confiteri Prælato peccata alias confessa.

RESpondeo dicendo, quod in multis religionibus est speciale statutum valde vtile, & commendatum ab Henriquo de Gandauo, in quodam quolibeto & consuetudine obseruatum, vt ad finem anni omnes regulares subditi repetant Prælato monasterij omnia peccata mortalia, quamuis reseruata non sint, quibus per hebdomadas, aut menses singulos fuerint directe absoluti à proprio regulari confessario, qui iurisdictionem ex se non habent, nisi delegatam à Prælato, quam ei potest ad nutum amouere. In religione enim; quæ est schola perfectionis, imponuntur quædam onera, & præcepta de rebus difficilioribus, quæ alias sunt de consilio, & possunt, ac solent regulares in his, & in aliis rebus renuntiare iuri suæ libertatis cum abnegatione sui iuris. Regulares enim, vt per vota renuntiant bonis, & aliis rebus, ita per statuta renuntiant multis, alioquin de se licitis. Atque ita statutum de repetendis confessionibus solet nouitiis ostendi, prout refert Henriquez, & ostenditur in religione *k* Societatis IESV. qui ait, quod simili statuto vtuntur monachi sancti Benedicti, & Diui Bernardi, & Carthusienses, prout refert Gerson *l*. Et frater Ferdinandus del Castillo *m* refert, quod Albertus Magnus cum esset religionis prouincialis, fecit in ea simile statutum, & simile statutum etiam refert Henriquez *n* fieri in religione Carmelitarum Discalceatorum, qui arbitratur obligare, si fiat cum subditorum consensu saltem tacito, referens pro sua sententia Nauarrum *o*. Qui Nauarrus refert Paludanum & Medinam, & alios dicentes posse fieri huiusmodi statutum, quod committi possit iurisdictio absoluendi à peccatis non reseruatis sub onere declarato pœnitenti, vt teneatur ea peccata mortalia repetere Prælato, tenet Nauarrus *p* quamuis neminem citat, & etiam tenent Caietanus, Rosela, Angelus, Henriquez, & Medina. Quam tamen sententiam tanquam solius Roselæ putant non esse tutam Ioannes Tabien. *q* & Armilla, quasi absolutioni addatur conditio: sed reuera non additur conditio, onus & modus, vt addi solet dum inferior absoluit à reseruatis. Et hac ratione valere de possibili tale statutum tradit Henricus *r*. Vbi aduertit quod dato, quod valeat de possibili: obligatio tamen ex tali statuto orta repetendi scilicet peccata Prælato differt ab ea, qua peccator iure diuino tenetur confiteri omnia mortalia. Ab eo enim præcepto diuino, quamuis contritus esset, non potest à Papa vlla dispensatione, aut commutatione liberari. Nam qui ob impedimentum fuit indirecte absolutus à reseruato per inferiorem, tenetur quærere dictam absolutionem cessante impedimento, aut certe in articulo mortis illud peccatum iterum confiteri, vt tunc directe absoluatur. Atqui ex solo statuto, & voto implicito tenetur repetere eadem peccata, satis est si facta commutatione dicat eadem peccata Prælato extra cõfessionem. Quemadmodum, qui directe in mortis articulo absolutus est à reseruatis habentibus annexam excommunicationem, satis est, vt sine confessione se præsentet, & peccata manifestet Prælato superiori. Quia cum in mortis articulo sit directe absolutus à culpis, non tenetur iterum eas subiicere confessario, vt absoluatur. Et ita qui voto se astrinxit ad repetendas confessiones legitime factas, vel ad confitenda venialia, potest facta voti commutatione liberari à confessionẽ istorum, quæ non sunt materia necessaria pœnitentiæ. Dixi de possibili, quia de facto negat Henriquez *s* valuisse olim tale statutum.

Quidquid tamen sit, ait ipse Henriquez *t*, quod de facto non videtur iam apud Cistertienses, aut apud aliam religionem obligare sub mortali statutum repetendi peccata; quia iam diu consuetudo sic confitendi Prælatis cessauit, prout fatentur regulares præfati ordinis Cisterciensis, & aliorum ordinum. Imo Prælati renuunt confessiones audire, ne dum reos religiosos puniunt, possint suspecti haberi de violato sigillo. Vbi vero institutor religionis declarat constitutiones suas non obligare sub peccato, vt in religione clericorum Societatis Iesu, & in religione B. Dominici, prout referunt Diuus Thomas *u*, Caietanus, Soto, Castro, & Nauarrus, tale statutum, quod monet repetere confessiones totius anni Prælato, est tantum de consilio, vt repetat peccata à quibus de licentia maioris Prælati, aut per Iubileum subditus directe fuerat absolutus; quia eo posito nulla manet reseruatio; quemadmodum qui in mortis articulo absolutus est ab aliis reseruatis, quæ nullam habent excommunicationem, non tenetur ea peccata amplius repetere.

i Henriq. li. 2 de pœn. c. 16. nu. 3.
k In reg. 5. magistri nouitiorum.
l Gers. 2. eo. tract. 1. de statu Chartus. & alphabet. 25. lit. lect. 2. in Marcum.
m Ferd. lib. chr. ord. præd. cap. 46.
n Henri. vbi supr.
o Nauar. c. 2 n. 3. in c. conditione. & c. 5. nu. 1. & c. 22. nu. 38. & in c. placuit. n. 112. & nu. 128 d. 6. Medina conf. qu. 33. fol. 80. & 82. col. 2.
p Nau. c. 26. nu. 12. Caiet. ver. absoluti. ca. 1. Rose. §. 5. Aug. confe. 5 §. 9. Henriq. quodlib. 1. q. 32. quol. 10 qu. 1. Medin. vbi su. fo. 82. col. 1.
q Tabien. absolut. 1. nu. 6. Armil §. 6.
r Henriq. vbi supr. q. 17.
s Henriq. vbi sup. n. 9.
t Henri. ibid.
u D. Tho. 2. 2. q. 186. a. 9. ad 1. vbi Caiet. Sot. lib. 1. de iust. q. 6. ar. 4. col. 9. & ar. 5. in fi. Cast. lib. 1. de leg. pœn. cap. 9. Naua. Palud. 9. n. 84 & cap. 23. nu. 47.

ARTICVLVS III.

Vtrum confessio generalis semel in vita omnium peccatorum possit statuto præcipi in religionibus.

RESpondeo dicendo, expedire valde, semel in vita aut bis facere confessionem generalem, vt fit in multis religionib. cũ magna animi præparatione; cũ homo

homo magis doctus, & expertus agnoscit proprias species, circumstãtias, & grauitatem peccatorum, & cum diligenti examine computare nouit necessarium numerum, vt omnia, & singula confiteatur. Et hoc commendant multi Summi Pontifices confirmantes priuilegia Mendicantium, & Sixtus IIII. dum confirmat statutum Cistercienfis ordinis, vt pro vsu & consuetudine ipsorum regularium habetur commendatum, vt certo die cuiuscunque anni professores eiusdem ordinis debeant de omnibus peccatis suis, quorum memoriam habuerint ab vltima confessione facta suis Prælatis, confiteri proprio Prælato, aut alteri per Prælatum deputato. Et id statutum, ait Pontifex, per sanctos ipsius ordinis Patres factum est, & per Sedem Apostolicam confirmatum, & à primæua ordinis institutione obseruatum, prout referunt Ioannes Maior a, & Nauarrus.

a Maior in 4. dub. 18. q. 6. Nauarr. in c. placuit. in 1. tom. & num. 118.

ARTICVLVS IV.

Quis possit audire confessiones religiosorum.

RESpondeo dicendo, quod Clemens IIII. *Inhibuit vniuersis Ecclesiarum Prælatis, & alijs quibuscunque, ne confessiones fratrum Minorum præsumant eorum Prælatis inuitis audire*, prout continetur in Monumentis b ordinum, in quibus c idem habetur, quoad Carmelitas, & idipsum quoad fratres Prædicatores in eisdem d continetur. Et rectè quidem: nam secundum ius commune nullus sacerdos, neque sæcularis, neque regularis, potest audire confessiones fratrum, nisi à Prælatis ipsorum fratrum habeat iurisdictionem: sicut nemo potest audire confessiones fidelium alicuius Episcopatus, nisi ab Episcopo, aut à Papa iurisdictionem super ipsos fideles habeat actualem, prout cum multis resoluit Nauarrus e. Vnde approbati etiam ab Episcopis, licet possint audire confessiones presbyterorum sæcularium, non tamen possunt audire confessiones fratrum, cum ipsi à Prælatis dictorum fratrum minime iurisdictionem habeãt. Ex quibus infert Nauarrus f, & communiter scribentes, quod ad audiendas confessiones fratrum solum sufficit approbatio suorum Prælatorum cum iurisdictionis concessione. Nam licet in Concilio Tridentino g desiniatur, quod quamuis presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant, nullum etiam regularem posse confessiones sæcularium, etiam sacerdotum audire, nisi ab Episcopis approbationem obtineat: hoc tamen decretum minime habet locum in confessarijs religiosorum, quia ipsis possunt confiteri, etiamsi ab Episcopis non sint approbati: sicut antiquitus ante Conciliũ fieri solebat. Et à iure antiquo non est recedendum, nisi quatenus inuenitur expressum. Concilium autem expresse loquitur de sacerdotibus sæcularibus, qui regulariter sunt distractiores, & negligentiores in hoc. Quæ ratio nõ militat in religiosis, qui regulariter sunt circumspectiores & diligentiores in eo. Et ita cessant verba, & ratio diffinitionis Concilij in religiosis, qua sola cessante, ipsa quoque cessat, iuxta ea, quæ in iure notantur, etiamsi verba non cessarent, quæ tamen in hoc casu cessant.

b In monum. ord. in 1. impr. fo. 58 & in 2. fo. 42. concess. 338.
c In 2. impr. fol. 188. conc. 75.
d In 2. impr. fol. 258. conc. 563.
e Nauarr. in Man. c. 4 nu. 1.
f Nauar. vbi supr.
g Conc. Trid. sess. 23. ca. 15.

Aduertendum tamen, quod non possunt confiteri religiosi itinerantes alijs religiosis sui ordinis: nisi à suis Prælatis licentiam habuerint ad audiendas confessiones fratrum. Licet enim ante Concilium sacerdotes sæculares poterãt eligere confessorẽ quemlibet sacerdotem: tamen ante Concilium sacerdotes regulares minime poterant eligere sacerdotem religiosum simplicem, sed tantum à suis Prælatis approbatum. Et hæc consuetudo semper in religionibus bene ordinatis viguit, à qua non est recedendum. Vnde Gregor. XIII. declarat pro religiosis Societatis Iesu h, *Non esse, neque fuisse vnquam mentis suæ, aut Sedis Apostolicæ, vt personæ Societatis absque expressa superioris eiusdem Societatis licentia vtantur facultatibus, quæ in Iubileis Bulla Cruciata, confessionalibus, aut alijs quibusuis Apostolicis indultis, quæ communicantibus, aut priuatis personis, aut pijs locis quomodocunq; aliter hucusque concessa sunt, aut in posterum cõcedentur, etiamsi in alijs expresse indulgeatur, vt omnes regulares etiam Mendicantes eiusmodi facultatibus vti possint. Si quando autem vsu aliquorum ex huiusmodi facultatibus personis de dicta Societate à superioribus eiusdem Societatis concedetur, nulli earum liceat, nisi intra numerũ eorum, qui ad confessiones personarum eiusdem domus, aut collegij audiendas deputati sunt confessariũ eligere, nisi ratione itineris, aut alia de causa ab eisdem superioribus alijs confessarijs intra, aut extra Societatem confitendi facultas ad id specialiter daretur, secus facta irrita & inania esse decreuit.*

h Habet. in comp. Societ. ti. absol. fo. 11.

Et idipsum concessum est fratribus Minoribus, & Eremitis D. Augustini per Innocentium VIII. & Iulium II. prout in Compendio Mendicantium i continetur. Et in Compendio k ordinis sancti Bernardi Cistertiensis ordinis Hispaniæ dicitur, *Vnusquisque monachus cõfiteri debet suo Prælato, vel alteri de eius licẽtia aut designato confessori qui cõuentualis dicitur, quod ab antiquo ita huic ordini indultum fuit, vt in eius priuilegijs patet, & concedit Gregorius XI. congregationi montis Oliueti.* Et additur in eodem compendio, *Si quis ergo Monachus, vel Monialis, quodcunque cõfessionale impetraret, aut eo absque superioris licẽtia vti præsũpserit, eo ipso impetrato caret, ac pœnis cõstitutionũ & diffinitionũ, inhabilitatis, scilicet, & suspensionis subiacitur, à quibus à nullo alio quam à Summo Pontifice dispensari potest.* Prout concedit Clemens VII. congregationi S. Gregorij de Algala. Et aduertendũ, quod Prælati instituentes confessores solum pro fratribus religiosis non constituunt per consequens eos pro confitendis eiusdem ordinis monialibus, nec ipsi ad eas absoluendas recipiunt ab eis iurisdictionem.

i In comp. Mend. tit. confessiones, & cõfessores. § 6. & 7.
k Comp. Cistercien. tit. cõfessores, & confessional. § 3. & 4.

ARTICVLVS V.

Vtrum religiosi itinerantes possint quibuscunque confessarijs religiosis, aut sæcularibus confiteri.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IIII. *Concessit Prælatis ordinis Prædicatorum Religionum Castellæ, & Legionis reformatis, quod possint concedere fratribus suis, vt dum itinerauerint, vel fuerint extra cõuentus suos, dũtaxat valeant confiteri quibuscunque Sacerdotibus regularibus, vel sæcularibus, & quod similiter possint facere ipsi Prælati.* Ita habetur in Monumentis ordinum, & in compendio ordinis Cistertij idipsum refertur ab Innocentio VIII. fuisse concessum. Sed dubium est, vtrum data licentia à Prælatis ipsis fratribus itinerantibus ad eligendum extra ordinem quemcunque cõfessorem regularem, possint ipsi fratres eligere confessorem tantum religiosorum, & non sæcularium? Ad quod respondeo, quod possunt eligere confessorem religiosorum; licentia enim Prælatorum secundum ius commune debet regulari, secundum quod religiosi non astringuntur confiteri approbatis ab Episcopis. Dubium etiam est, an data dicta generali licentia possint dicti fratres virtute eius absolui à reseruatis à quocunque confessario regulari, siue sæculari. Et videtur quod non; cum in generali concessione, non veniant ea, quæ specialiter, si peterentur, non essent concedenda, prout dicitur in iure l. Quod confirmatur: nam literis Apostolicis, prout refert Corduba m, cautum est in ordine Minorum, ne absolutio reseruatorum confessariis extra ordinem committatur. Et ita ordinauit Bonifacius VIII. prout continetur in capite sexto ordinationum generalium Barcelonarum fratrum Minorum. Et idem prohibuit Clemens IIII. In Mari enim magno, *Inhibuit vniuersis fratribus ordinis Minorum, ne aliquis eorum (excepto necessitatis vrgente articulo) alijs quam Prælatis suis peccata sua confiteri præsumant, vel alijs eiusdem ordinis sacerdotibus, nisi secundum regulam, & ipsius ordinis statuta.* Ita habetur in Monumentis a ordinum. In quibus b idem habetur, quoad Carmelitas, & quoad fratres Prædicatores idipsum in eisdem c continetur. Neque vllus, vt credo, est Prælatus, qui concedat autoritatem ad reseruata, præsertim clericis sæcularibus. Et consuetudo bona & recepta ab omnibus,

l c. fin. de procurator.
m Cord. sup. regul. Francisc. c. 7. qu. 3. pag. 148.
a In 1. impr. fol. 18. & in 2. fol. 142. conc. 339.
b In 2. impr. fol. 186. conc. 475.
c In 2. impr. fol. 238. conc. 1 3.

vim habet legis, cum ipsam approbat Prælatus tacite, aut expresse, prout tradunt Sotus *d*, & Medina. Et hæc consuetudo optima est, & necessaria, siquidem est de rebus honestis, & necessarijs decori religionis, non enim peccata grauia conuenit alijs extra ordinem propalare.

d Soto lib. 1. de iust. qu. 7. ar. 2. Med. 1. 2. q. 97. ar. 7.

Neque prædictis obstat, quod dicti fratres itinerantes sint sacerdotes, & necessario debeant celebrare, & per consequens ante celebrationem debeant præmittere confessiones suorum peccatorum, iuxta definita in Concilio *e* Tridentino. Et sic præsumere debemus in dicta generali licentia fuisse concessam facultatem pro casibus in religione reseruatis, ne contra diffinitionem Concilij talis religiosus ad celebrandum, aut communicandum accederet. Nam huic obiectioni respondetur, quod quando religiosus se inuenerit extra monasterium, sine licentia sui Prælati, vt absoluatur à quocunque à reseruatis, & sine scandalo, non potest accedere ad celebrationem, aut communionem sine confessione cum sola contritione, prout tenet Angles *f*; Concilium enim Tridentinum licet definiat, ante dictum accessum, confessionem sacramentalem esse præmittendam, addit tamen, modo non desit illi copia confessoris dicens, quod si sine necessitate vrgente sacerdos absque prævia confessione celebrauerit: post celebrationem tamen quam primum confiteatur necesse est. Et in hoc casu deest copia confessoris iuste à superioribus negata, ne peccata grauia extra religionem reuelentur.

e Sess. 13. c. 7.

f Angles in florib. 4. in q. de confessione. art. 8. difficul. 2. dub. 4. p. 9.

Neque his obstat indultum Innocentij VII. Prædicatoribus concessum, relatum à Collectore *g* compendij Cistertij, vbi dicitur; *Monachos extra monasterium ordinis existentes de licentia superiorum cuicunque regulari, seu sæculari sacerdoti confiteri posse, cum eo casu a quocunque crimine quomodocunque reseruato sicut confessores ordinis eos absoluere, & cum eisdem dispensare possunt.* Nam respondetur, quod hæc obiectio facit pro mea sententia. Quia enim in licentia generali concessa à Prælatis fratribus itinerantibus, aut extra monasteria existentib. non censetur concessa eisdem facultas, vt possint absolui extra ordinem, præsertim à presbytero sæculari à casibus reseruatis. Ideo Innocent. VIII. concessit, vt tales confessores à quocumque casu reseruato possint ipsos religiosos absoluere, & quod Prælati possent dare licentiam non obstãtibus quibuscunq; literis Apostolicis, vt extra ordinem possint ab eisdem absolui.

g In comp. Cistertij. vbi sup. §. 5.

Aduertendum etiam Syluestrum tenere esse necessariam licentiam expressam ipsorum Prælatorum, vt fratres extra ordinem possint confiteri, & non sufficere præsumptam, prout colligitur ex Concilio Lateranensi diffiniente, quod, vt aliquis confiteatur cum eo, qui secundum ius, & consuetudinem toleratam non est suus legitimus confessor, quia super eum non habet iurisdictionem, necessarium est, quod priusquam ipsi cõfiteatur, licentiam ad id à suo Prælato obtineat. Ita refert Angles *h*, qui tenet contrariam opinionem, scilicet, quod sufficit præsumpta licentia. Et ego inuenio ipsum Syluestrum hanc ipsam tenere opinionem, quam libenter amplector in fratribus itinerantibus, & in extra monasterium existentibus, qui obliuione naturali licentiam à suis Prælatis non petierunt.

h Angles vbi supra.
i Syl. tit. confessor. 1. n. 6. vers. 8. si sacerdos.

ARTICVLVS VI.

Vtrum confessores regulares possint semel in vita, & in articulo mortis absoluere plenarie fratres.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IIII. *Concessit omnibus fratribus Minoribus de Obseruantia præsentibus, & futuris tam professis, quam nouitiis, qui tamen habent propositũ profitendi, necnon sororibus sanctæ Claræ, & Tertiariis vtriusq; sexus, & famulis, & seruitoribus prædictorũ omniũ & cuilibet eorum, vt possit semel eligere confessorem de huiusmodi Obseruantia, qui audita eius confessione pœnitentiam salutarem iniungendo absoluat eos ab omnibus criminibus, excessibus, & censuris Ecclesiasticis, & dispenset cum eis in omnibus irregularitatibus, si quas forte contraxerint (homicidio voluntario & mutilatione membri, semper exceptis) & eis remissionem generalem, & plenariam omnium peccatorũ impartiri valeat, & quod hoc idem possit in articulo mortis.* Ita habetur in Monumentis ordinis *k* & in Supplemento.

k In 1. impr. fol. 64. & in 2. fol. 6. conc. 131. & in suppl. fol. 96. conc. 34.

Et idem Sixtus IIII. prout habetur in Monumentis ordinum *l*, *Concessit omnibus & singulis Prædicatorum & Minorum ordinum professoribus qui tunc erant, & qui pro tempore perpetuo erunt, vt confessor idoneus eorundem ordinum, quem quilibet pro se, de sui superioris licentia duxerit eligendum, eorundem confessione diligenter audita pro commissis per eos excessibus & peccatis semel in vita in forma confessionalis per ipsum audita, & in mortis articulo plenariam absolutionem, & peccatorum huiusmodi remissionem impendere valeat, etiam si ante factam eorundem ordinũ professionem eos decedere contingat: & pro articulo mortis quicunque cõfessor quemlibet ordinis Mendicantium, & eorum, qui gaudent eis priuilegiis religiosorum in articulo mortis ab omnibus casibus, nullo excepto cum omnimoda autoritate, ac si in illo actu esset Summus Pontifex, absoluere potest, & eadem autoritate eis indulgentiã plenariam concedere.* Ita concessum est per Innocentium VIII. monachis congregationis *m* Casinensis ordinis sancti Benedicti, prout refertur in libro priuilegiorum, & constitutionũ eiusdem congregationis. Et refert etiam Collector *n* compendij ordinis D. Hieronymi, quæ magna est cõcessio, propter verba in ea posita, ibi, *Ac si in illo actu esset Summus Pontifex.* Ex qua est notandum, quod hoc indultũ committitur cuilibet confessori sine eo, quod restringatur ad confessorem ordinis. Et sic ratione eius possunt in articulo mortis fratres plenarie absolui à quocunq; confessore etiam sæculari, dummodo sit ab ordinario approbatus. Notandũ est etiam, quod hac concessione attenta cessant aliæ concessiones factæ per Martinum V. ordini D. Hieronymi, quibus in articulo mortis fratres eiusdem ordinis poterant plenarie absolui à fratribus ordinis, dummodo per annum dixerint in qualibet hebdomada septem Psalmos Pœnitentiales, cum suis litanijs, & orationibus, vel qui legere nescierint, aliud opus pœnitentiæ faciant semel in septimana ad arbitrium superioris. In supradicta enim concessione, & in alijs à Sixto IIII. Minoribus & Prædicatoribus concessis idipsum sine limitatione ipsis indulgetur. Verum est tamen, quod dictæ concessiones seruiunt pro nouitijs, & seruitoribus. In hac enim concessione Innocentij VIII. nulla fit mentio de nouitijs, & seruitoribus, sed tantum de religiosis. Seruiunt etiam pro donatis, & oblatis monasteriorum ordinis, in synceritate tamen fidei, & vnitate sanctæ Romanæ Ecclesiæ persistentibus, prout concessit Eugenius IIII. viuæ vocis oraculo Ioanni Cardinali sancti Pauli super hoc facto, prout refert Collector *o* Compendij D. Hieronymi. *Eis enim, & fratribus eiusdem ordinis præsentibus, & futuris pro tempore existentibus professis, conuersis, & cum proposito profitendi nouitiis concessit, vt quicunque presbyteri regulares, aut sæculares omnium, & singulorum peccatorum suorum, criminum, & excessuum, de quibus in genere, vel in specie corde contriti & ore confessi fuerint, & in quibuscunque confessionibus recitatis, & etiam de oblitis plenariam indulgentiam, & remissionem in articulo mortis, autoritate Apostolica libere, & licite concedere valeant, & possint. Quod si de illo reputato tunc mortis articulo, aut infirmitate, in qua eorum quilibet constitutus fuerit, non decesserit semper indulgentia prædicta intelligatur reseruari ad verum mortis articulum. Et ne, quod absit, propter huiusmodi gratiam procliuiores ad illicita perpetrandum in posterum reddantur, voluit, quod si ex confidentia huiusmodi aliqua forsan illicita commiserint, prædicta remissio circa sic commissa nullatenus eis suffragetur. Et insuper voluit, quod singulis vnius anni hebdomadibus teneantur ad prædictam indulgentiam lucrandum septem Psalmos cum suis litaniis recitare, & non scientes literas alia opera pia in singulis similiter hebdomadibus facere. Sed cum hoc addito, quod qui impedimento detentus in dictis*

l In mon. in 1. imp. fol. 65. & 2. fo. 146. tom. 360.

m Fol. 47. §. 1. & fol. 48. §. 2.

n Collec. compend. D. Hieronym. tit. annulg. plenaria per communicationem. §. 7.

o Compen. D. Hier. tit. indul. plen. §. 6.

vnius anni hebdomadis commode recitare, aut pia opera facere nequiuerit, vel si ex inaduertētia, vel obliuione aliquid omiserit, extunc in vna altera septimana etiam alterius anni sequentis, vel alias quam primum illud implere possint, satisfaciat. Tandem declarauit, quod si pralibatos psalmos, aut pia opera in toto, vel in parte quis commode adimplere nequiuerit, aut omiserit, tunc etiam quilibet presbyter, aut confessor huiusmodi opera in alia pietatis commutare possit & valeat, prout saluti animarum expedire viderit. Quæ verba posteriora summe sunt notanda. Cum enim arbitrio confessoris commutatiō dictorum psalmorum committatur per Eugenium IIII. & per Nicolaum Francum Legatū à latere Sixti IIII. Pontificatus eiusdem Sixti anno sexto, die tertia Maij, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo, autoritate Apostolica, prout habetur in eodem compendio *b*, non est cur fatigemur in allegatione aliorum indultorum idipsum non ita ample concedentium.

Non est tamen silentio prætereunda concessio Nicolai V. data Pontificatus sui anno quinto, Nonis Augusti, prædictam Eugenij concessionem declarans, & amplians, prout habetur in eodem compendio *c*. *In qua concessit, quod cum aliquis fratrum, vel aliorum supradictorum incurrerit in dementiam, lethargiam, vel amiserit expressionem loquelæ propter infirmitatem, vel alias antequam absoluatur, & illi fiat plenaria remissio: vel quia non fuit copia confessoris cum talis casus seu similis euenerit in dicto mortis articulo, quicumque presbyteri sæculares, vel regulares eum valeant absoluere, & huiusmodi omnium peccatorum suorum plenariam remissionem autoritate Apostolica possint & valeant, vel illis impendere. Quod si talis infirmus superuixerit, nihilominus dicta plenaria remissio quoties sibi facta fuerit perinde valeat, ac si de huiusmodi infirmitate decederet.* Quæ verba posteriora necessarium fuit, vt apponerentur. Si enim non apponerentur, minime talis indulgentia reseruaretur ad verum mortis articulum, cum in præsumpto suum sortita fuerit effectum, prout contra Gersonem tenent Corduba *d*, & Nauarrus. Et idipsum pro articulo mortis inuenio concessum fratribus Benedictis, prout habetur in Compendio *e* Mendicantium.

b In eodem compēd. vbi supr. §. 13.
c Vbi supra. §. 7.
d Cordub. in quæstionariis. de indul. q. 38 Nau. in summa. c. 26. nu. 31.
e Comp. mendican. 2. imp. tit absolu. extraord. quoad fratres. §. 11.

ARTICVLVS VII.

Quid per articulum mortis intelligatur.

RESpondeo dicendo, hunc articulum proponi vt intelligatur, quid per articulum mortis importetur in concessionibus in superiori articulo allegatis. Et respondeo, quod articulus mortis non solum dicitur ille, in quo constitutus non euadit à morte, sed etiam ille, in quo probabiliter timetur, aut speratur mors à medicis, seu ab aliis viris cordatis, etiā si postea euadat, & conualuerit, vt probant aliqua iura *f*, sic intelligenda, & resoluunt Abbas, Baldus, Ripa, & Nauarrus. Vnde cum hoc verissimum sit, aliena à iuris principiis videtur opinio, & sententia contraria doctissimi Cani *g*, quem sequuti sunt, Soto, & Couarruuias, existimantis articulum mortis solum illum esse à quo quis non euadit. Decipiuntur tamen tantæ autoritatis viri, existimantes longe differre articulū mortis à periculo mortis, cum verius sit periculum mortis, prout sonat, moralem quandam certitudinem moriendi, idem esse quod articulus mortis. Et ita intelligenda est clausula Bullæ Cruciatæ, ibi, *in articulo mortis, & omnia priuilegia concedentia eo tempore potestatem absoluendi*, vt in specie aduertunt Paludanus *h*, Decius, Antonius, Adrianus, & Syluester, pro quibus Antonius Gomezius in sua expositione Bullæ Cruciatæ *i* considerat sæpe apud Romanos Pontifices vnum pro alio vsurpari, vt videre est in specie textus capituli, *eos, de sententia excommunicationis, in sexto*, vbi mortis articulus in principio positus paulo inferius mortis periculum nominatur. Et idem satis colligitur ex alijs iuris canonici decretis. Et hoc idem Doctores vtriusque iuris existimarunt, prout colligitur ex quadam glossa *k*, vbi Felinus tenet, Bartolus & Iason.

f c. eos. 22. de sent. excom. in 6. quod de eis eodem tit. Abbas nu. 3. Bald. in nu. 4. in c. pastor. §. præterea. de off. or. Rip. de pest. prin. 10. Nauar. in sum. de pœnit. d. 5. n. 29. & in Manu. ca. 2. nu. 8. & ca. 26. nu. 26. & 27.
g Can. de pœni. 5. p. p. 144. Sot. in 4. d. 78. q. 4. ar. 4. Co. in c. alma mater. 2. p. §. 11. n. 8
h Palu. in 4. d. 27. qu. 2. an 3. casu. Anto. 3. p. tit. 14. ca. 17. & tit. 14. c. 47. Adri. de confess. n. 134 Syl. v. cōfess. 146.
i fol. 85. p 2. in fine.
k ca. non dub. 5. ca. ea noscitur. 13. c. quid de iu. 26 cap. quamuis 58. de sent. excō. c. si quis suad. diabolo 1. q. 4 gloss. in §. præterea. ca. pastor. de offi. ordin. vers. præterquam. vbi Fel. corol. Bart. & Iason nu 27. in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles.

Neque prædictis obstat argumentum eorum, scilicet, articulum significare momentum, vt testatur canon. Nam satis dicitur esse in articulo, id est, in momento mortis, qui est in periculo aliquo eminente, in quo verisimiliter mors imminet, & timetur. Et licet non sit certa, quia scilicet, euadere potest, verbi gratia, vt ille qui est in naufragio, in bello, in obsidione aliqua latronum, hostiumve, in febre aliqua acuta, seu in graui infirmitate constitutus, & in muliere iam iam paritura, prout tenet Abbas *l*, aut ab extrinseco, vt in mortis supplicio. In his enim casibus in momento potest fieri mors certa, & ita receptum est in praxi. Alioquin sequeretur absurdum, si expectanda esset mortis certitudo, quod infirmus, scilicet, amitteret loquelam, vel incideret in phrenesim, vel amentiam, quo tempore neque confessio fuisset facta, neque absolutio sacramentalis esset firma, iuxta tradita ab Abulense *m*, & ab eisdem Cano, & Soto. Et iuxta hæc sunt intelligenda resoluta à Quintiliano Mandosio.

l Abb. in cap. quod in te. de pœn. & remis.
m Abul. sup. Matt. ca. 16. q. 59 col. vlt. Can de pœni. 5 p. p. 128. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. col. 5. Mand. de signat. gratiæ. tit. cōf. ff. fol. 121.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum absolutus virtute dictorum priuilegiorum in articulo mortis teneatur, si non decedat, peccata reseruata iterum superiori confiteri.

RESpondeo dicendo, quod minime tenetur se Prælato superiori exhibere, cum semel iam sit virtute doctorū priuilegiorum absolutus. Neque obstat quædam Decretalis *n*, vbi videtur contrarium determinari. Nam respondetur, quod in casu illius Decretalis iure extraordinario datur absolutio ab eo, qui alias non poterat absolui. Ideo moderamine ibi scripto illius Decretalis autoritate reducitur absolutus in excōmunicationem. Secus tamen est in nostra specie. Nam cum in articulo mortis dicti confessores regulares habeant plenam facultatem à Papa absoluendi à quibuscunque reseruatis, semel ab eo absolutio præstita valuit, tanquam ab eo, qui pleno iure potuit absoluere, neque tenetur se iterum exhibere superiori, etiamsi mortem euadat, cum obligatio iam semel extincta amplius non reuiuiscat, prout dicitur in iure *a*, & hanc opinionem tenet Paludanus *b*.

n c. eos. 22. de sent. excom. lib. 6.
a l. qui suas. §. area. ff. solut. mat. ca. quæris. & ibi glos. vers. cōtra hæret. de consecr. d. 4.
b Palud. in 4. d. 1. qu. 1. art. 2. conc. 3.

ARTICVLVS IX.

Quis ordo debeat seruari in plenaria absolutione in articulo mortis.

RESpondeo dicendo, quod necessarium est, quod dicta absolutio à confessore concedatur. Si enim ipsam non concesserit, minime indulgentiam lucrabitur. Ita affirmat Collector *c* priuilegiorum ordinum Mendicantium. Vbi ait, quod fratres Minores, & alij Mendicantes in concionibus possunt concedere auditoribus tot annos, & dies indulgentiarum, quibus eam indulgentiam minime concedentibus non lucrabitur. Secundo dico, quod hæc indulgentia non debet concedi antequam probabiliter videatur infirmum esse in extremis, sed eo temporis momento debet concedi, quo moraliter credatur ipsum ad minus mortaliter non peccaturum. Si enim ante hoc tempus concedatur, potest contingere, vt ipsa indulgentia ei non prosit ad pœnas peccatorum postea commissorū exoluendas, & alia satisfactione indigebit, quam forte in tam breui temporis momento non poterit applicare, & sic in Purgatorio luet pœnas. Verum est tamen quod confessores in hoc non debent esse nimis circumspecti, & solliciti. Potest enim mors ita repentine & casu obuenire, vt vix prædicta indulgentia concedi possit.

c Collect. in comp. tit. indulg. in fine materiæ. in 2. notabili. p. 19.

Aduertant confessores, quibus verbis indulgentiam concedant. Licet enim in aliquibus confessionalibus proponatur forma absolutionis plenariæ à culpa, & pœna, & proponatur etiam forma absolutionis ab omni

ab omni casu etiam pertinente ad Papam concessæ fratribus in agone existentibus autoritate priuilegiorum ordinis: his tamen formis absolutionis minime coarctantur confessores, prout affirmant Nauarrus *d* & Corduba. Verum est tamen, quod securius est vti dictis formis. Tum, quia aliqui ignorantes confessores concedentes prædictam indulgentiam, aliqua adhibebant contra tenorem concessionum, dicentes pœnitenti in absolutione, *De quibus corde contritus, & ore confessus fueris*. Adhibebant etiam alia verba videlicet, *Praeterea quæ cum confidentia indultorum tuorum commisisti.* Quæ verba, prout affirmat Syluest. *e* contra mentem suæ Sanctitatis apponebantur. Sed quia formæ appositæ non ea breuitate nituntur, qua commode vti possit, securissimum est, quod pœnitens petat, vt absoluatur virtute suorum priuilegiorum, secundum suæ Sanctitatis intentionem. Qua petitione proposita dicat confessor, *Auctoritate Apostolica absoluo te ab omnibus peccatis tuis, in quantum possum autoritate Apostolica mihi commissa; & restituo te sacramentis matris Ecclesiæ, & concedo tibi indulgentiam plenariam, quam tibi concessam à Domino Papa, si forte non morieris, auctoritate Apostolica reseruo pro vltimo mortis articulo tuo, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.*

d Nau. in lib. 10. notab. 30. n. 8. idem in c. 25. n. 1. Cord. de indulgen. q. 38.

e Sylu. tit. indul. q. 10. p. 5.

ARTICVLVS X.

Vtrum in aliquibus festiuitatibus possit fratribus indulgentia plenaria concedi.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IIII. *Concessit, quod fratres seu monachi Carthusienses possint eligere confessorem idoneum dicti ordinis solummodo, qui eos semel in anno in festiuitate Natiuitatis B. Mariæ Virginis ab omnib. & singulis peccatis suis etiam sedi Apostolicæ reseruatis plenarie absoluere valeat in perpetuum.* Ita habetur in compendio *f* Mendicantium. Item Leo X. concessit *Licentia ac facultatem omnibus Monialibus sanctæ Claræ & ancillis beatæ Virginis, vt quater in anno possint se à suis superioribus, siue confessoribus, aut aliis fratribus de ordine fratrũ Minorum deputatis facere absolui ab omnibus peccatis suis, quæcunque commisissent, ac similiter absolui, vel potius dispensari ab omnibus ac singulis votis exceptis substantialib. emissis in earum professione, quæ solent fœminea leuitate pro qualibet minima necessitate emitti. Ita tamen quod nulli ipsarum hæc gratia suffragetur, si confisæ de ipsa aliquid attentarent committere, quod oculos diuinæ maiestatis earum violando professionem offenderet. Et insuper placuit suæ Sanctitati de benignitate Apostolicæ pietatis concedere facultatem earum confessoribus de licentia Prælatorũ easdem audientibus, quod ea plenitudine eas absoluant, & illi statui innocentiæ restituant, quæ Sanctitas sua faceret si ipsamet in confessione auscultaret peccata. Et quod posthac autoritate Apostolica omnibus & singulis sanctam benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis suæ.* Ita habetur in Supplemento *g*. Et idem Leo X. *Concessit prædictis Monialibus S. Claræ sub cura fratrum Minorum Obseruantiæ existentibus, vt in omnibus solemnitatibus Domini Sabbaoth, & Virginis Mariæ, ac omnium Sanctorum, & sancti Patris nostri Francisci, & S. Claræ possint confessores earum in absolutionibus suarum confessionum eas plenarie absoluere & pœnitentiam salutarem iniungere.* Ita habetur in Supplemento ordinis *h*.

f Compend. mend. tit. absolut. extraordinaria quoad fratres in 2. impres. §. 12.

g In suppl. fol. 93. conc. 290.

h fo. 42. concess. 132.

Et idem Leo X. *Concessit ancillis & sororibus ordinis B. Mariæ Virginis sub regimine fratrum Minorum Obseruantiæ existentibus, vt in omnibus solemnitatibus Domini Sabbaoth, & beatæ Mariæ Virginis & Petri & Pauli, & S. Francisci omniumque Sanctorum, atque per totam maiorem hebdomadam confessores earum quicunque fuerint, siue ordinarie à Prælatis deputati siue aliter (dummodo eas audiant de consensu suorum Prælatorum) possint in absolutionibus earum à suis eas plenarie absoluere, ac pœnitentiam salutarem iniungere. Quo vero ad fratres, prius suorum superiorum & eorum curam gerentium licentia, & assensu habitis.* Ita habetur in eodem Supplemento *i*.

i fol. 43. concess. 137.

Et idem Leo X. finaliter, *Concessit fratribus Minoribus regularis Obseruantiæ, quod semel in quolibet anno vltra alias indulgentias, quas à sede Apostolica habent, possint plenarie absolui, & indulgentiam plenariam consequi in festo sanctæ Catharinæ Virginis & Martyris.* Ita habetur in eodem Supplemento *k*.

k fol. 49. concess. 199.

Ex his omnibus concessionibus colligitur summarie, quod fratres Minores & Moniales S. Claræ ac Tertij ordinis sub obedientia fratrum Minorum degentes, possunt absolui ab omnibus peccatis, & censuris plenarie semel in vita, & in articulo mortis, item quater in anno, diebus quibus maluerint, & in festis Domini Sabbaoth, & beatæ Virginis Mariæ, omniumque Sanctorum, & Apostolorum Petri & Pauli, ac S. Francisci, S. Claræ, S. Catharinæ, & per totã maiorem hebdomadam, de consensu tamen suorum Prælatorum.

Circa quod est notandum, quod alij Religiosi Mendicantes, & alij suorum priuilegiorum communicantes, possunt similiter his absolutionibus absolui, præterquam in absolutionibus beati Patris nostri Francisci, & sanctæ Claræ. Loco tamen istarum duarum absolutionum possunt dicti Religiosi absolui in diebus festiuitatum suorum Patronorum. Verbi gratia, fratres Prædicatores possunt absolui plenarie in die sancti Dominici, & sanctæ Catharinæ de Senis. Et fratres Augustinienses possunt absolui in diebus Diui Augustini, & sanctæ Monicæ. Quod enim pro nostris festiuitatibus nobis concessum est, illis pro suis est etiam indultum, prout supra allegando concessionem quandam Iulij II. diximus in quæstione de communicatione priuilegiorum.

ARTICVLVS XI.

Vtrum religiosi possint frui absolutionibus plenariis à Leone X. concessis sine licentia suorum Prælatorum.

RESpondeo dicendo, quod Collector *a* priuilegiorum Mendicantium tenet nonnullos fratres decipi, credendo quod possint eis vti absq; licentia suorum superiorum. Pro cuius rei intelligentia est aduertendum, quod in omnibus ipsis, vltima dumtaxat excepta, quæ est pro die S. Catharinæ Virginis & Martyris, semper positũ est à summo Pontifice, quod solum possint fratres & Moniales sic plenarie absolui à Prælatis suis, vel à confessoribus per eos deputatis, seu de licentia eorundem. Sed ad omnem ambiguitatem circa hoc tollendam, quod, scilicet, absque licentia superiorum, & non quorumcunque: sed saltem Prouincialium, non potest quis præfatis absolutionibus plenarijs gaudere, quoad casus reseruatos, notanda est ac menti commendanda quædam clausula in tabula cõgregationis generalis ordinis Minorum de Obseruantia Burdegalensis posita, tenoris subsequentis.

a Collect. in comp. tit. absolutio extraord. quoad fratres. in fin.

Vt fratribus in vita regulæ puritatem maior recipiendi sacramentum pœnitentiæ tribuatur occasio, Reuerendissimus Pater Minister generalis, tam quoad fratres, quam quoad Moniales, reuocat omnes gratias, facultates, confessionalia, & indulgentias, & qualibet literas sub quacunque verborum forma, etiam à Sede Apostolica cõcessas siue vigore Bullæ Cruciatæ, vel fabricæ sancti Petri de Vrbe, aut quorumlibet confraternitatem in quantum sunt in præiudicium casuum ministris reseruatorum, declarando, esse contra sanctissimi Domini Papæ voluntatem, tam fratres quam sorores vti præfatis gratiis quoad confessiones faciendas de casibus prædictis, aut contra instituta ordinis, aut prouincialium Ministrorum quouis modo sit, etiam irritum esse, & inane quidquid aliàs fuerit attentatum, & hoc vigore cuiusdam Breuis præmissorum declaratorij ab Alexandro Papa olim concessi, & Breuis specialis Leonis X. Reuerendissimo Patri Ministro generali missi, & in hoc capitulo publicati.

Circa prædictam opinionem Collectoris aduertit Corduba *b*, quod quoad lucrandum indulgentias, & similiter quoad absolutiones à censuris, secundum quod conceditur in ipsis priuilegijs, saltem in foro conscientiæ, bene possunt fratres vti præfatis concessionibus sine licentia suorum Prælatorum, non autem quoad

b Cordub. in addi. ad compendium, vbi supra.

quoad absolutionem à casibus reseruatis Prouincialibus in ordine Minorum: quia sic declarauit Reuerendissimus pater frater Franciscus de Angelis Minister generalis in Capitulo prouinciali prouinciæ Castellæ Toleti celebrato anno Domini 1524. præsente ipso patre Corduba: dicens, quod sic erant intelligendæ concessiones præfatæ. Quod confirmatur ex quadam concessione Leonis X. de qua in Supplemento ordinis. In qua Leo X. *Prohibuit, & declarauit, quod nullus fratrum Minorũ regularis Obseruantia possit accipere Bullas Cruciata, seu alias indulgentias generales concessas, aut concedendas, vt possit vti gratiis ibi contentis (vtpote contra regularia ordinis instituta, confiteri quibuscunque sacerdotibus, & absolui à casibus reseruatis, & in diebus ieiuniorum manducare latticinia, & facere alia, quæ non decet religiosos tam alta, & stricta professionis) nisi solum ob aliquam necessitatem particularem, pro qua prædicta Obseruantia autoritas non esset concessa. Et tunc examinata huiusmodi necessitate à Generali, vel Prouincialibus, aut Custodibus, ac de eorum expressa licentia, & in scriptis habita.* Qui Leo X. postea *Prohibuit sub excommunicationis latæ sententiæ pœna, ne fratres prædicti, aut moniales sanctæ Claræ, seu tertiæ regulæ vtatur vllo modo gratiis, indulgentiis, libertatibus, immunitatibus Bullarum Cruciatæ, seu aliarum consimilium, quouis quæsito colore, contra obedientiam ordinis, & absque speciali licentia suorum superiorum.* Ita continetur in eodem Supplemento c.

c Suppl. f. 48 conc. 144.

Confirmatur item: quia Gregorius XIII. in literis Apostolicis, prout refertur in Compendio d Societatis. *Declarauit non esse neque fore vnquam mentis suæ, aut Sedis Apostolicæ, vt personæ Societatis absque expressa superioris eiusdem Societatis licentia vtantur facultatibus, quæ in Iubileis, Bullis Cruciatæ confessionalibus, aut aliis quibuscunque Apostolicis indultis, quæ communitatibus, aut priuatis personis, aut piis locis quodomocunque aliter hucusque concessa sunt, aut in posterum concedentur, etiamsi in illis expresse indulgeatur, vt omnes regulares, etiam Mendicantes, eiusmodi facultatibus vti possint.* Et Sixtus IIII. anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo, Pontificatus sui anno duodecimo, Kalendis Februarij idipsum cõcessit ordini D. Hieronymi, vt in eius compendio e continetur. Quarum aliqua licet hodie in religionibus aliquibus non seruentur, propter suspensionem Bullarum Cruciatæ, nostram tamen sententiam maxime confirmant.

d Compen. Societatis tit. absolu. §. 11.

e Compen. D. Hieron. tit. confessionale. §. 1.

ARTICVLVS XII.

An virtute dictarum concessionum Leonis X. possint confessores absoluere fratres à censuris & irregularitatibus, & à casibus Papæ reseruatis.

RESpondeo dicendo, quod virtute primæ concessionis Leonis X. quatuor absolutiones plenarias concedentis, non possum mihi persuadere ipsos confessores à casibus Papæ reseruatis, & per consequens ab excommunicationibus ipsi reseruatis non posse absoluere Religiosos, cum in ea indulgeatur, quod ea plenitudine eos possint absoluere, & illi statui innocentiæ restituere, qua Sanctitas sua faceret, si ipsemet in concessione auscultaret peccata. Quæ verba maximam habent emphasim, & efficaciam tantam, vt auderem dicere, virtute dictarum absolutionum religiosos contritos, & debite confessos non solum liberari ab omni culpa, sed etiam ab omni pœna pro peccatis debita. Hoc enim significat status innocentiæ, cui per absolutione, ipsi restituuntur. Quantum vero ad absolutione, aliarum festiuitatum, præter absolutionem in die sanctæ Catharinæ Virginis, & Martyris, nolo præcipitare sententiam, dicendo virtute earum indulgentiam pœnarum plenariam ipsos absolutos consequi posse, cum in his dicatur, quod imponatur ipsis pœnitentia salutaris, quæ verba aliqualiter denotant indulgentiam plenariam omnium peccatorum in ipsis minime concedi. Quantum vero ad absolutionem, & dispensationem irregularitatis, in ea sententia sum, saluo semper iudicio alterius melius sentientis, quod virtute dictarum concessionum minime possunt confessores dispensare in irregularitatibus, cum in eis nulla fiat mentio de absolutione, & dispensatione, & censuris, & sit opinio doctissimorum virorum, quod, etiam si cõcedatur absolutio, & dispensatio à censuris in aliquibus Bullis, aut priuilegijs, non censetur concessa dispensatio ab irregularitate, contracta ratione alicuius peccati, cum irregularitas non sit censura, prout tenet Gambarus a, Soto, Nauarrus & Henriquez, quos sequitur doctissimus Sahagun. Quam opinionem ego modo sequor, & in nostra confessorum summa secutus sum, videns Summos Pontifices in Iubileis, quæ modo conceduntur, declarare, non esse suæ intentionis, quod confessores virtute ipsorum in irregularitate procedente ex delicto occulto dispensent. Quod expressius præcipit sanctissimus dominus noster Clemens VIII. in Iubileo, quod publicare fecit, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo septimo. Et hoc est tenendum, licet nouissime Gutierrez in noua impressione Canonicarũ quæstionum, in sua antiqua persistens opinione contrariũ dixerit, respondens ad argumentum suprapositum, scilicet, quod irregularitas, quæ nascitur ex delicto occulto, verbi gratia, quando aliquis excommunicatus, suspensus, vel interdictus celebrat, est effectus censuræ, quoniam à censura originem suam ducit. Quæ responsio mihi non placet: tanti viri autoritate semper salua. Licet enim à censura originem trahat irregularitas, tamen non est censura, prout tradunt Ioannes b Andreas, & Panormitanus, & communiter Doctores. Aduerte tamen, quod, licet dicti fratres virtute dictorum priuilegiorum non possint dispensare in irregularitatibus; attentis tamen alijs possunt dispensare, prout articulo sequenti disputabimus.

a Gamb. libr. 10. nu. 415. Soto lib. 5. de iust. q. 1. a. 4. col. 4. Nauar. c. 27. nu. 174 & num. 134. & consi. 606. 2. col. Henriq. li. 7. de indul. c. 13. n. 6. Sahagun. in c. at si clerici. §. de adul. nu. 122 de indicus.

b Ioan. And. & Pano. in c. 2. de clerico excom. minist.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum possint confessores dispensare cum fratribus in irregularitatibus.

RESpondeo dicendo, *Confessores per suos Prælatos deputatos, & pro tempore deputandos, posse semel in vita dispensare super quibuscunq; irregularitatibus & inhabilitatibus quouis modo contractis in omnibus, & singulis etiã sedi Apostolicæ specialiter & expresse reseruatis (bigamia, homicidij voluntarij, mutilationis membri casib. duntaxat exceptis) semel dispensare, ac eos habilitare, vt non promoti ad omnes sacros ordines, & Missarum celebrationem promoueri possint, & ipsi promoti in eisdem ministrare valeant, & quod ad quæscunque dignitates, administrationes, & officia ordinum (etiamsi curam habeant animarum) recipi, illisque præfici, & assumi Apostolica autoritate valeãt & possint. Et voluit Eugenius IIII. quod si prædictas censuras vel earum aliquam ignoranter, vel inaduertenter incurrere contigerit, à talibus Prælati, & confessores prædicti quoties opus fuerit, & opportunum, absoluere, ac super irregularitate, vel irregularitatibus ex talibus censuris postea celebrando, vel prædicando, vel diuinis se immiscendo, vel alias contracta, vel contractis, quoties opus fuerit, vt similiter dispensare autoritate prædicta valeant.* Ita habetur in monumentis c ordinum.

c In 1. impr. fol. 61. & in 2. fol. 64. concess. 85.

Circa quam concessionem primo est notandũ, quod videtur sibimet ipsi contrariari. Primo enim generaliter concedit, quod prædicti confessores possint dispensare in quibuscunq; irregularitatibus, & inhabilitatibus quouis modo contractis. Et in fine dicit, quod possint dispensare in irregularitatibus ortis propter censuras ignoranter, vel inaduertenter incursas. Quæ modificatio non consonat, neque congruit cum generalitate prædictorum verborum, ibi, *Quouis modo contractis.* Quæ verba denotant habere supradictos confessores autoritatem ad dispensandum in omnibus irregularitatibus (exceptis tribus ibi appositis) etiam si à censuris inaduertenter & temerarie contractis originentur. At huic difficultati respondeo, quod Eugenius IIII. concessit, vt semel in vita possint confesso-

res

res diſpenſare in omni irregularitate (exceptis illis tribus) quouis modo contracta. At in fine amplians ſuam conceſſionem ait, quod non ſemel in vita, ſed quoties opus fuerit, poſſit diſpenſare in irregularitatibus tantum originem trahentibus à cenſuris ignorāter, vel inaduertenter contractis.

Secundo eſt notandum, quod licet Eugenius IV. ſupradictam conceſſionem fecerit fratribus Minoribus de Obſeruantia prouinciarum Regni Caſtellæ, poſtea tamen Pius II. eam conceſſionem ad totam familiam extendit, prout patet ex dictis in hoc primo Tomo in quæſtione de communicatione priuilegiorum.

Tertio eſt notandum, quod ad gaudendum ſupradicta conceſſione voluit Dominus Papa, *Quod ſinguli prædictorum, qui ſufficientis literaturæ fuerint, per vnum annum à tempore, quo conceſſione huiuſmodi gaudere voluerint ſingulis ſeptimanis (impedimento ceſſante legitimo) ſemel ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum litania recitent, ſiue legant: alij vero non ſufficienter literati alias orationes in vita confeſſorum ſuorum arbitrium, prout animarū ſuarum ſaluti viſum fuerit, dicere teneantur. Et quod ſi forte impedimento detenti in dictis anno, & ſeptimanis, orationes prædictas commode dicere non potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiſerint, ex tunc alia ſeptimana ſequentis anni ſupplere teneantur.* Ita habetur in Monumentis d ordinum.

d *In 1. impr. fol. 62. & in 2. fol. 65. conceſ. 86.*

Aduertendū tamen, quod idem Eugenius IIII. Pontificatus ſui anno decimo tertio, decimo quinto Kalendas Nouembris, *Confeſſoribus deputatis, vel deputandis in monaſterio ſanctæ Mariæ de Guadalupe conceſſit, vt poſſint autoritate Apoſtolica diſpenſare cum fratribus profeſſis, conuerſis, nouitiis, perpetuo oblatis, & donatis ſuper quibuſcunque irregularitatibus eo modo quo conceſſum eſt ſupra ab eodem Eugenio IIII. confeſſoribus Minorum, vt ſcilicet, ſemel in vita poſſint diſpenſare in omnibus irregularitatibus quocunque modo contractis, exceptis tribus, & poſſint etiam diſpenſare quoties opus fuerit, in omnibus irregularitatibus & cenſuris inaduertēter & ignoranter incurſis.* Prout affertur in Compendio D. Hieronymi. Qui Eugenius IIII. in ea facultate non poſuit onus dicendi dictas litanias. Et ſic per communicationem cōfeſſores ordinum Mendicantium habent id ipſum priuilegium. Licet enim tantum cōfeſſoribus ſanctæ Mariæ de Guadalupe pro fratribus eiuſdem monaſterij fuerit primo cōceſſum; poſtea tamen per Pium IIII. & Pium V. fuit ad omnia ordinis monaſteria deriuatum: cum ad petitionem inuictiſſimi Regis Philippi II. omnia priuilegia vni monaſterio dicti ordinis cōceſſa ad omnia alia eiuſdē ordinis per dictos Summos Pontifices fuerint extenſa, ſecundum ea, quæ late diximus in hoc primo Tomo de communicatione priuilegiorum. Vnde cum ſit priuilegium totius ordinis, alijs ordinibus habentibus participationem ſuorum priuilegiorum communicatur.

Aduertendum inſuper, quod confeſſores ordinis Minorum de Obſeruantia poſſunt in articulo mortis diſpenſare cum fratribus in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint, exceptis tribus primo oppoſitis, prout cōceſſit Sixtus IIII. & habetur in Monumentis e, & in Supplemento. Sed omnes iſtæ conceſſiones ſuas limitationes habent, & onera: ideo oportet, vt ad aliam ampliorem deueniamus. Et ſic dico, *Quod per priuilegium ſancti Hieronymi in Hiſpania poteſt quilibet Mendicantium ſemel in vita diſpenſare in foro conſcientiæ à confeſſario per ſuperiorem deputato ſuper irregularitate quacunque occaſione contracta.* Et ait Collector Compendij Societatis a, quod ita habetur in libro priuilegiorū dicti ordinis, titulo duodecimo, folio trigeſimo ſexto. Circa quam conceſſionem aduenit dictus Collector, quod communicatur omnibus ſuperioribus, & alijs confeſſarijs, quibus ipſi eam commiſerint, præterquam in bigamia, in morte, in membrorū obtruncatione, & enormi ſanguinis effuſione: quæ Præpoſito generali reſeruantur. Et loquitur Collector ſecundum Societatis conſtitutiones, & literas Apoſtolicas, quibus vſum priuilegiorum poteſt Generalis limitare. At in alijs Religionibus, vbi Generales dicta conceſſione minime vtuntur, quilibet confeſſarius, per ſuperiorem deputatus, poteſt in his diſpenſare in foro conſcientiæ. Verum tamen eſt, quod non debent Prælati hoc committere, niſi viris doctis & circumſpectis.

e *In Monumēt. in 1. impreſ. fol. 64. conceſſ. 13. & in ſupp. fol. 9. conc. 341.*

a *Compen. Societ. tit. diſpen. § 6.*

Aduertit deinde, quod per Concilium Tridentinū b videtur ſublata facultas confeſſarijs diſpenſandi in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, ſed videtur quod poſſumus in foro cōſcientiæ vti hoc modo, cum in foro conſcientiæ ſint noſtra priuilegia contraria Concilio Tridentino, iam à Pio V. reualidata. Sed ego puto huic priuilegio nō derogari per Concilium, cum tantum loquatur de Epiſcopis, quibus nō committit diſpenſationem irregularitatis homicidij voluntarij. Nos autem hic loquimur de Prælatis regularibus, qui erga ſuos ſubditos maiorem habent autoritatem, quam Epiſcopi. Sed alia generalior ſuo modo eſt conceſſio, de qua in ſuperioribus fecimus mentionem, qua Sixtus IIII. *Conceſſit omnibus fratribus Minoribus præſentibus & futuris, tam profeſſis, quam nouitiis, qui tamen habent propoſitum profitendi, nec non famulis, & ſeruitoribus prædictorum, & monialium ſanctæ Claræ, & Tertiariarum, & Tertiariis, vt quilibet eorum poſſit ſemel eligere confeſſorem de eiuſmodi Obſeruantia, qui audita eorum confeſſione diſpenſet cum eis in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint, homicidio voluntario, & mutilatione membri ſemper exceptis.*

b *Seſſ. 12. de reform. c. 7.*

Circa quā conceſſionem aduertit Collector c Compendij Mendicantium, quod licet Sixtus IIII. non excipit in eo irregularitatem ex bigamia prouenientem, tamen pro excepta debet ſemper haberi: quia eſt grauior reliquis ad diſpenſandum: & quia idem Pius IV. in quodam indulto facto Prælatis ordinis Minorum ad diſpenſandum cum fratribus excepit bigamiam, prout habetur in eiſdem ordinis Monumentis d. Vnde cum Prælatis ad diſpenſandum cum bigamis negat facultatem, credendum eſt à fortiori eam confeſſarijs in hac conceſſione negaſſe.

c *Collector ti. abſolu. extraordin. quoad fratres. § 5.*

d *In 1. impr. fol. 61. & in 2. fol. 144. conc. 252.*

QVÆSTIO LXIII.

De Confeſſariis, quo ad facultatem diſpenſandi in impedimentis, & in votis, & in ipſa commutandi, in octo articulos diuiſa.

Circa quam quæruntur octo.

1 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare ad petitionem debiti cum inceſtuoſis.*
2 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare cum coniugatis voto caſtitatis aſtrictis, vt poſſint petere debitum.*
3 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint in ſecularium votis diſpenſare.*
4 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint commutare vota ſecularium.*
5 *Vtrum prædicti Regulares poſſint commutare iuramenta, & in ipſis diſpenſare.*
6 *Vtrum confeſſores Regulares poſſint diſpenſare, & commutare vota Epiſcopis iure ſpeciali reſeruata.*
7 *Vtrum virtute dictorum priuilegiorum poſſint regulares commutare, & diſpenſare vota pœnalia.*
8 *Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint aperire literas domini Papæ, & iuxta earum tenorem diſpenſare, vt Magiſtri in Theologia.*

ARTICVLVS I.

Vtrum confeſſores Mendicantes poſſint diſpenſare cum inceſtuoſis ad petitionem debiti.

RESpondeo dicendo, quod ſecundum ius commune, & conſuetudinem diſpenſatio horum caſuum Ordinarijs reſeruatur, ſecundum ea, quæ tradit Nauarrus e, at confeſſores Minorum regularis Obſeruantiæ cum licentia ſuorum Prouincialium poſſunt diſpenſare cum impeditis cauſa copulæ carnalis mariti cum

e *Nauarr. in Man. c. 22. n. 64. 51. & 57.*

riti cum consanguinea vxoris intra quartum gradū, vel consanguinei mariti cum sua vxore: & hoc per declarationem quandam à Iulio II. factam concessioni Martini V. pro Benedictinis Patribus, & per aliam Pij V. viuæ vocis oraculo habitam à reuerendo patre Fratre Ioanne de Aguilera, Commissario generali Curiæ Romanæ regularis Obseruantiæ, vigesimo septimo die Septembris, anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono, cuius tenor sequitur. *Possint dicti confessarij, si sint viri docti, & iuxta formam Concilij Tridentini approbati, ex commissione Prouincialis dispensare in foro conscientiæ ad petendum debitum cum his qui consanguineum, vel consanguineam sui coniugis post matrimonium carnaliter cognouerunt.* Ita refertur in Compendio Societatis IESV *f*, & huius concessionis testimonium dat Veracruz *g* in speculo coniugatorū, & doctissimus Palatius.

f In compen. Societ. tit. dispens. §. 8.
g Veracr. in specu. art. 21. de impe. incest. in fin. Pala. in 4. d. 22. disp. 2.

Circa quod est notandum, quod post Concilium Tridentinum hoc priuilegium non est necessarium, quando fuerit copula carnalis inter consanguineos extra secundum gradum. Quia cum ex huiusmodi copula affinitas non contrahatur inter coniugatos, non versatur aliquod impedimentum, & per consequens possunt coniuges petere debitum absque alia dispensatione. In quam opinionem inclinat Veracruz *h* in suo speculo coniugatorum, quam sequitur nouissime Guttierrez, & in hanc sententiam inclinat Nauarrus, & eam tenent multi Theologi, & Iurisperiti, & est longe probabilior quam contraria aliquorum Theologorum, & Iurisperitorum, secundum Petrum Ledesmiū. Eandem sententiam tanquam manifestam ex decreto Concilij Tridentini sequitur, & probat Bibaldus in Candelabro aureo, dum agit de Sacramento matrimonij, addens quod ita consulti tenuerunt magistri Salamanticæ, & Compluti, & Guerrero Archiepiscopus Granatensis. Et eādem opinionem sequitur Blancus Archiepiscopus Compostellæ. Et probatur nostra sententia: maritus enim cognoscens consanguineam vxoris suæ extra secundum gradum non prohibetur petere debitum, ratione incestus præcise: si enim ratione incestus præcise prohiberetur petere debitum, prohiberetur etiam illud petere cognoscendo aliquā suam consanguineam, verbi gratia, matrem aut sororem suam: hoc autem nullo iure diffinitur; ergo prohibetur ratione affinitatis, quæ contrahitur ratione incestus cognoscendo aliquam consanguineam vxoris suæ. Hæc autem affinitas secundum decretum Concilij *a* Tridentini non contrahitur, nisi quando maritus cognoscit consanguineam vxoris suæ in primo, aut secundo gradu. Nec obstat, quod in dicto Concilio Tridentino solum diffiniatur contrahi affinitatem propter copulam fornicariam intra primum & secundū gradum, ad effectum dirimendi matrimonium, & non dicitur ibi, extra dictos gradus non contrahi affinitatem ad effectum non petendi debitum. Nam respondeo; quod si non contrahitur affinitas per copulam fornicariam extra secundum gradum; ergo Concilium Tridentinum concedit marito facultatem ad petendum debitum in isto casu, cum impedimentum ad petendum debitum non nascatur ex incestu præcise, sed ex affinitate contracta in incestu, quæ extra secundum gradum, vt supponitur, minime cōtrahitur, prout in dicto Concilio diffinitur.

h Veracr. in suo spec. coniug. art. 21. de impedi. affini. in fin. pa. 67. & 68. Guti. li. 1. canō. qq. ca. 23. circ. fi. Nau. li. 4. cōsi. de consā. & affin. cons. 5. n. 3. & 4. Ledes. in additio. ad 3. pa. q. 55. nu. 3. pa. 418. ver. circa istā dubitat. Candel. aure. ti. de affin. n. 290. Blan. in Summa de aduertē. de curat. in 5. pa. fol. 134. pa. 2.

a Conc. Trid. sess. 4. de refor. cap. 4.

Ex dictis infertur, quod non sufficit habere copulam carnalem cum consanguinea in primo, aut secundo gradu vxoris suæ, ad hoc, vt quis prohibeatur petere debitum, sed est necessarium, quod in ea copula recipiatur semen intra vas naturale. Si enim non effunditur, neque recipitur semen, minime ex ea copula contrahitur affinitas. Et sic licet contrahatur incestus, cum non contrahatur affinitas, non nascitur prædictum impedimentum, cum non originetur ex incestu præcise, sed ex incestu, ratione cuius contrahitur affinitas.

ARTICVLVS II.

Vtrùm confessores Mendicantes possint dispensare cum coniugatis voto castitatis astrictis, vt possint petere debitum.

RESpondeo dicendo, quod ille, qui post votum castitatis emissum contraxit matrimonium, minime ab vxore sua debitum petere potest, prout resoluit D. Thom. *b* & tradit Sotus, & Ledesma. Et cum eis potest dispensare Episcopus, & possunt etiam dispensare fratres Minores ad petendum debitum, si ad hoc fuerint à suis Prouincialibus deputati, & ad confessiones sæcularium, iuxta formā Concilij Tridentini, fuerint approbati, iuxta concessionem Pij V. factam ipsi, die vigesimo octauo Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono, prout refertur in Compendio *c* Societatis. Et huius concessionis dat testimonium Veracruz in suo compendio coniugatorū. Et ait doctissimus Palacius, ad eius aures peruenisse, fratres Minores hanc gratiam fuisse à Sede Apostolica consequutos. Circa quam concessionem est notandum, quod licet Episcopus possit dispensare cum cōiugatis, qui post matrimonium contractum consensu vtriusque continentiam promiserunt, vt, scilicet, possint petere debitum, non tamen dicti fratres, neque alij Mendicātes possunt dispensare in hoc casu. Quia facultas impetrata à patre fratre Ioanne de Aguilera tantum fuit pro illis, qui ante matrimonium contractum votum simplex castitatis emiserunt, non tamen de illis, qui post contractū matrimonium votum continentiæ fecerunt, prout annotauit in nostra Summa *d* confessorum. Debent tamen aduertere confessarij illi, cum quibus dispensauerint, vt possint petere debitum: non obstante voto castitatis, quod ante matrimonium contractum emiserunt, vt si alter eorum moriatur, superstes qui dictum votum emisit, cum sua remanet obligatione, videlicet, quod non potest contrahere matrimonium, sine peccato: & post contractum minime potest debitum petere, sine noua dispensatione Episcopi, aut confessoris ordinum Mendicantium ab Ordinario approbati, & à suo Prouinciali ad hoc specialiter deputati.

b D. Tho. 2. 2. q. 88. a. 3. Sot. in 4. d. 3. q. 2. a. 1. Ledes. in 4. diffic. 31.

c In compen. Societ. tit. dispen. §. 10. speculum cōiugat. ar. 5. de simplici voto fol. 102. Palac. in 4. disp. 1. pag. 721.

d In 1. tom. c. 238. concess. 14. pag. 680.

Aduertant insuper, quod in casu posterioris articuli, & in casu huius articuli, non possunt sine causa dispensare. Causa autem legitima ad dispensandā erit, quando coniuges non possunt se continere.

ARTICVLVS III.

Vtrum confessores Regulares possint in sæcularium votis dispensare.

RESpondeo dicendo; quod Eugenius IIII. *Concessit monachis congregationis S. Benedicti ad audiendas confessiones deputatis ab ipsorum Prælatis, vt possint vota omnia permutare, ac in omnibus, ac singulis casibus etiam ordinariis, aut per synodales, vel prouinciales constitutiones reseruatis, cum sibi confessis dispensare, præter eas censuras, & pœnas, vota, & casus, de quibus esset merito Sedes Apostolica consulenda.* Hæc concessio refertur à Collectore priuilegiorum Mendicantium. Sed si bene inspiciatur, non dat facultatem tunc ad dispensandum, sed ad commutandum vota, ideo ad concessiones properemus.

Item Innocentius VIII. *Concessit, quod confessores ordinis Minorum regularis Obseruantiæ præsentati secundum formam, quam ipse tradit, & probauit, possint dispensare in omnibus votis, in quibus possunt Episcopi, exceptis votis peregrinationis vltra duas dietas.* Ita habetur in Monumentis *e* ordinum, & in Supplemento, circa quam concessionem est aduertendum, quod licet restringatur ad formam præsentationis, quam ipsemet Innocentius addit, sentit Nauarrus *f* debere extendi ad confessarios regulares Mendicantes legitime præsentatos. Sed hæc concessio nimis stricta est. Primo, quia non concedit, vt con-

e In 1. impr. fol. 65. & in 2. fol. 69. concess. 155. & in suppl. fol. 88. concess. 33.

f Nauarr. in Manu. ca. 12. nu. 80.

vt confessores possint dispensare in omnibus votis Ordinario reseruatis. Secundo, quia concedit hoc non omnibus confessariis legitime approbatis, sed confessariis approbatis secundum formam traditam ab ipso Innocentio, quorum approbatio non erat perpetua, sed tantum per annum durabat, & ideo nimirum si talis concessio ipsis confessoribus facta fuerit, quæ ad alios confessarios, quorum præsentatio & approbatio semel facta est perpetua, minime videtur posse extendi, ideo ad alias concessiones ampliores deueniendum est. Pro quo est aduertendum primo, quod Eugenius IIII. concessit *Confessoribus deputatis, & deputandis à Priore siue Præsidente monasterij S. Benedicti Vallisoleti ad ipsius Prioris, vel Præsidentis nutum reuocandis quorumcunque, vtriusque sexus fidelium ad dictum monasterium, seu ipsius Ecclesiam quacunque ex causa pro tempore cõfluentium, commorantium, siue existentium cuiuscunque gradus existant confessiones diligenter audire ac cum eis & eorum quolibet dispensare super votis etiam Episcopo reseruatis, & ea commutare in alia pietatis opera totics, quoties deuotioni prædictorum videbitur expedire, non obstantibus quibuscunque in contrarium.* Ita refertur in compendio Mendicantium. g

g Comp. Mēdi. in 2. impr. tit. absol. quo ad sæcula. 1. §. 16.

Sed hæc concessio habet quandam restrictionem, prout aduertit Collector, & patet ex litera. Non enim virtute eius potest fieri commutatio, neque dispensatio votorum extra monasterium sancti Benedicti Vallisoleti, & per communicationem non potest fieri, nisi in monasteriis illius ordinis, & aliarum, ideo ad aliam ampliorem concessionem recurrere oportet.

h Comp. Societ. ti. de pænit. §. 10.

Pro quo est notandum, vt refertur in compendio h Societatis IESV, *Quod per facultatem Benedictinis concessam à Martino V. possunt confessores Mendicantes approbati ab Ordinario dispensare in votis etiam Episcopo reseruatis.* Et affirmat hoc haberi in Compendio Benedictinorum Vallisoleti, pagina quadragesima quinta, & sequenti. Et in Compendio priuilegiorum sancti Hieronymi a habetur, quod possunt etiam confessores Mendicantes, & alij, priuilegiis eorum gaudentes, cum omnibus super votis Episcopo reseruatis quoties opportunum fuerit, dispensare. Et refertur ita cõcessum esse per Eugenium IIII. congregationi sancti Benedicti Hispaniæ, numero vigesimo tertio in illius compendio priuilegiorum.

a Compen. D. Hieron. tit. dispensat. in sacram. pæn. per commu. §. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum possint commutare vota sæcularium, dicti confessores Regulares.

Respondeo dicendo, quod confessarij Mendicantes possunt commutare omnia vota exceptis vltra-marinis, & Petri, & Pauli de Vrbe, sancti Iacobi in Compostella, castitatis & religionis. Ita refertur in Compendio b Societatis IESV fuisse concessum à Paulo III. ipsius Societatis confessoribus legitime approbatis. Quod indultum ego vidi sub sigillo authentico in collegio eiusdem Societatis ciuitatis Valentinæ. Et refertur in eodem compendio quod supradictam facultatem cum eadem exceptione extendit Gregorius XIII. ad vota iurata, dummodo commutatio non fiat in præiudicium tertij. Non erit autem præiudicium tertij, si quis voueat, aut iuret Deo dare calicem huic monasterio. Si nomine monasterij tale votum non est acceptatum. Potest enim ex commutatione Episcopi alteri monasterio, aut pio operi applicari, vt cum communi tenet Nauarrus. Quia in hoc casu non est ius quæsitum monasterio, sed Deo: & potest Dei Vicarius moderare restitutionem Deo debitam, non vero ita potest moderare restitutionem debitam homini, prout aduertit Paludanus.

b Comp. Societ. tit. commu. §. 1.

Et idem concessum fuit quantum ad commutationem votorum non iuratorum, ab Eugenio IIII. Monachis cõgregationis sancti Benedicti ad audiendas confessiones deputatis ab ipsorum Prælatis, vt possint omnia vota commutare, præter ea, quæ suæ Sanctitati sunt reseruata, prout refertur in Compendio c Mendicantium, in secunda impressione. Et in Compendio Diui Hieronymi refertur eundem Eugenium IIII. anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo sexto, Pontificatus sui anno sexto, Kalendis Iulij, hoc congregationis sanctæ Iustinæ confessoribus indulsisse. Et refertur etiam Iulium II. id ipsum concessisse congregationi montis Oliueti, anno Domini millesimo quingentesimo, Pontificatus sui anno quarto.

c Comp. Mēdi. ti. dispens. §. 29. Comp. D. Hieron. ti. dispens. in sacram pæn. per commu.

ARTICVLVS V.

Vtrum prædicti confessores possint commutare iuramenta, & in ipsis dispensare.

Respondeo dicendo, quod iuxta concessionem factam confessarijs Societatis IESV à Paulo III. qua ipsis indulget, vt possint vota etiam iurata commutare, non est dubium quod confessores Mendicantes, & alij communicantes cum priuilegio Societatis, possint commutare etiam iuramenta, quæ non sunt in præiudicium alicuius tertij. Si enim ipsis conceditur commutatio votorum iuratorum, in quibus duæ obligationes includuntur, à fortiori ipsis conceditur commutatio iuramentorum, in quibus vna tantum adest obligatio, dubium est, vtrum hoc tantum intelligatur in iuramentis votiuis? Et videtur quod sic. Quod scilicet concessa autoritate ad dispensandum in votis, non propterea concedatur facultas ad dispensandum in iuramentis, prout tenet Nauarrus d allegans in suum patrocinium Diuum Thomam. At contraria opinio à viris doctissimis defenditur, & eam tenet Sotus e, & Directorium curatorum. Cum iuramentum votiuum sit realiter votum.

d Nauarr. in Manu. ca. 27. num. 275. D. Thom. 2. 2. q. 89. ar. 8.
e Sot. lib. 8. de iust. q. 11. art. 9. pag. 688. Direct. t. 15. fol. 172.

Nec obstat ratio in contrarium adducta à Nauarro, scilicet, quod in voto vnica tantum est obligatio, in iuramento autem duplex inuenitur. Tum, quia iuramentum ligat, quia est sacra rei attestatio ratione reuerentiæ, qua quis debet implere, quod per nomen eius promittit: votum vero ratione fidelitatis, qua quis debet implere quod Deo promittit. Et sic diuerso modo obligant votum & iuramentum. Hæ enim rationes non militant in iuramento votiuo. Primo, quia in eo iuramento non continentur duo vincula promissionis, scilicet voti & iuramenti, sed tantum continetur vnum vinculum iuramenti, scilicet, promissorij. Et quando ait Diuus Thomas, in iuramento duplex inueniri vinculum, loquitur de voto iurato; in quo fateor supradicta duo vincula reperiri. Et sic tenet Henriquez f, quod concessa facultate ad commutandum & dispensandum in votis, non conceditur facultas ad commutandum & dispensandum in votis iuratis. Et licet in iuramento, & voto diuersæ rationis cõtineantur obligationes, hæ tamen diuersæ rationes non impediunt, quo minus id, quod conceditur voto, concedatur etiam iuramento votiuo, cum supradictæ rationes proportionentur inter se.

f Henriq. lib. 7. de indul. ca. 30. nu. 5. in glo. lit. Y.

ARTICVLVS VI.

Vtrum confessores regulares possint dispensare, & commutare vota Episcopis iure speciali reseruata.

Respondeo dicendo, quod aliqua sunt vota reseruata Sedi Apostolicæ, in quibus aliquãdo Episcopi possunt dispensare, vrgente necessitate id postulante, & interueniente impotentia morali, ratione cuius faciliter ad Summum Pontificem, aut eius habentem autoritatem non potest haberi accessus, vt post Syluestrũ tenent Soto g, Nauarrus, & Corduba. Et hoc modo possunt dispensare in voto simplici continentiæ, quando est periculum, & sine scandalo ad Papam non potest haberi recursus. In hoc tamen, & in aliis votis Papæ reseruatis non possunt commutare, & dispensare Mendicantes confessarij. Licet enim possint commutare & dispensare in omnibus votis Episcopo reseruatis,

g Sot. li. 1. de iust. q. vlt. ar. vlt. Nau. ca. 12. num. 76. Cord. libr. 1. quæstio.

seruatis, hoc intelligitur de votis reseruatis Episcopo iure communi, & ordinario: non tamen de votis ipsi reseruatis iure speciali, in quibus videtur electa industria personæ, iuxta ea, quæ tradunt Abbas *b*, Felinus, & Alphonsus de Azeuedo. In his enim votis, ne iugũ Christi & Ecclesiæ durum videatur, ex benignitate quadam sequentes sacros canones hoc Episcopo Doctores concesserunt de eorum prudentia & solertia confidentes. Et sic ad confessores, de quorũ solertia & iudicio non tantum confidunt, noluerunt prædictam facultatem, & alias similes extendi.

b Abb. in ca. verum. nu. 9. de for. compe. Felin. in c. eo. ve. nu. 17. de restr. Azeue. ad curiam Pisanam. lib. 1. c. 8. ex n. 11.

ARTICVLVS VII.

Vtrum virtute dictorum priuilegiorum possint regulares commutare, aut dispensare vota pœnalia.

RESpondeo dicendo, quod ille qui vouet ieiunare sub pœna quod non ieiunando seruabit perpetuo castitatem, certum est, quod antequam ieiunium trasgrediatur, potest commutare votum ieiunandi, & potest in eo etiam dispensari à dictis confessariis, cum votum ieiunandi minime sit Sedi Apostolicæ reseruatum, & commutato aut dispensato ieiunandi voto, etiamsi non ieiunet, minime tenetur sub ratione voti seruare castitatem. Sublato enim principali voto, sublatum est etiam accessoriũ, id est, votum pœnale perpetuæ castitatis. Attamen si antequam dispensetur, aut commutetur votum principale, ipsum trasgrediatur, remanet obligatus ad votum pœnale castitatis, prout tenent cõmuniter Doctores, & patet ex traditis a Nauarro *a*, & ab Alcoçer, in quo voto solus Summus Pontifex potest dispensare. Imo neque potest commutari per quodcunque priuilegium non cocedens expresse commutationem illorum votorum, qua ipsi Sedi Apostolicæ reseruãtur, prout tenent grauissimi Doctores, inter quos sunt Soto *b*, & Couarruuias. Et hanc opinionem sequutus sum in nostra explicatione Cruciatæ, & in nostra Summa confessorum contrariam sequutus sum sententiam. Et hanc sequitur *c* Medina, & tenent Corduba, & Aragon. Quorum principale fundamentum est, quia votum castitatis, & religionis tunc Summo Pontifici reseruantur, quãdo voluntarie ex deuotione emittuntur: non vero quando in pœnam, & propter indeuotionem, quæ ad esse continentem, ab aliquo fiunt; sicut contingit in votis pœnalibus, de quibus in præsentiarum sermo est. Quæ ratio me mouet modo maxime ad hanc, vt probabilissimam amplectendam sententiam. Et eam, vt probabilissimam tenuerunt illi præclari viri ex familia Prædicatorum Gallo & Peña, & alij duo non minus præclari literis, & doctrina Frater Ioannes de Gueuara, & Frater Ludouicus de Leon, ex Eremitarum D. Augustini religione, prout refert Henriquez *d*.

a Nauarr. in Manu. ca. 12. nu. 43. Alcoc. in sua summa. c. 16. b Sot. lib. 6. de iusti. q. 1. a. 1. Couar. in cap. quãuis pactũ. §. 2 nu. 12. c Med. in summa fol. 45. co. 2. Cord. de casi. quæst. 5. Arag. 2. 2. q. 88. ar. 12. pa. 1043.

d Henri. li. 7. Indul. 30. nu. 8.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum confessores Mendicantes possint aperire literas domini Papæ, & iuxta earum tenorem dispensare, vt magistri in Theologia.

RESpondeo dicendo, quod sæpe sæpius emanant à Sede Apostolica rescripta, quorum executio committitur alicui sacræ Theologiæ Magistro, vt scilicet, ipsas aperiat, & iuxta earum tenorem dispenset imposita pœnitentia salutari, quarum signacula alij, qui nõ fuerint in sacra Theologia Magistri, minime possunt aperire. *Sed possunt sacerdotes Societatis IESV designati per Præpositum generalem, aut de eius licentia per alios superiores Societatis, & à locorum Ordinariis approbati, vel approbandi, etiamsi nullo gradu sint insigniti, aperire literas sacræ pœnitentiariæ destinatas Magistris in Theologia, vel in iure Canonico Doctoribus, & auditis confessionibus recurrentium ad ipsos, imposita illis pœnitentia in literis expressa, vel de iure infligenda eos absoluere, ac in foro conscientiæ quascunque sibi verbo, vel scripto commissas absolutiones, dispensationes, & pœnitentiarum iniunctiones excipere & exequi.* Ita Gregorius XIII. cõcessit dictæ Societati, & superioribus, prout refertur in compendio Societatis *e*. Cuius Collector ibi aduertit, quod ad hanc facultatem aperiendi literas, designantur omnes superiores, alias approbati, iuxta hanc concessionem, & omnes alij confessarij, quos ipsi ad id deputauerint, quæ designatio à Patribus Generalibus debet fieri in aliis religionibus, vt hac gratia possint gaudere eorum confessarij. Si enim non designatur, ipsa minime vti possunt: & quidquid egerint circa hoc erit irritum, & inane, tanquam quid factum à non habentibus potestatem. Et aduertant superiores, quod in hac designatione tenentur esse maxime circumspecti: non enim tantũ negotium nisi doctis & expertis confessariis est committendum.

e Compẽ. Societ. in confessarum. §. 3.

Alia circa hanc materiam vide in nostra Summa confessorum. Hæc enim adducta sunt, vt priuilegia circa hoc sicut decet explicentur.

QVÆSTIO LXIIII.

De consecratione Virginum, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Vtrum Virgines in monasterio consecrentur.*
2 *Quis potest dare velum, seu Virgines consecrare, & qualiter consecrantur.*
3 *Vtrum illa, quæ occulte virginitatem amisit, debeat, vt Virgo, consecrari.*
4 *Quis possit dispensare cum corrupta ad Abbatissatum, & vt velum prælationis possit accipere.*

ARTICVLVS I.

Vtrum Virgines in monasterio consecrentur.

RESpondeo dicendo, quod ad veram explicationem consecrationis Virginum, sciendum est cum Paludano *f*, quod velum, scilicet nigrum, est quintuplex. Primum est professionis, quod fœminis datur, decimo sexto anno completo, & hoc portant in religione omnes professæ siue virgines, siue viduæ. Secundum est consecrationis, quod datur, anno vigesimo quinto ætatis, vt tradunt sacri canones *g*. Tertium est ordinationis, quod secundum canones *h* datur, anno quadragesimo, quæ ideo Diaconissa dicebatur, quia dabatur ei aliqua benedictio, ex qua accipiebat officium inchoandi horas in choro, & legendi homiliam, quod aliis non licet. Vnde Episcopus dat ei facultatem ad tangendum breuiarium, in quo sunt homiliæ de Euangeliis in matutinis, quod quidem adhuc seruatur in eodem officio Missæ, sed non consueuit dari velum in hoc, neque expectari illa ætas, sed ex communi consuetudine hoc fit quando consecratur, seu velatur, quod etiam fit ante vigesimum quintum annum: prout asserit Syluester *i*. Quartum est prælationis, quod Abbatissis quadragesimo ætatis anno dabatur *k*. Hodie autem ex Concilio Tridentino, & declarationibus Cardinalium in minori ætate ad ministerium Abbatissatus assumitur: prout *l* supra est satis dictum. Quintum *m* est continentiæ, & obseruationis, quod est viduarum, & potest etiam dari virginibus, licet virginale non possit dari viduis, etiam ex dispensatione ordinarij, prout dicitur in iure *n*. Et secundum communiter Doctores, non omnes Virgines sunt consecrandæ seu consecrationis velo velandæ, sed solum religiosæ professæ tria vota essentialia in religione probata. Imo non omnes tales; quia neq; moniales Mendicantium, neque quædam aliæ consecrantur ab Episcopo.

f Palu. in 4. d. 38.
g 20. q. 1. ca. placuit.
h 27. q. 1. ca. Diaconissam.
i Sylu. v. consecr. nu. 1.
k 20. q. 1. I. de iuuenculis.
l Supr.
m 27. q. 1. vidua.
n 20. q. 1. ca. de voto.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Quis potest dare velum, seu Virgines consecrare, & qualiter consecrantur.

RESpondeo dicendo, quod secundum Archidiaconum post Paludanum, velum continentiæ seu viduarum, dari potest etiam à sacerdote, vt ait quædam glossa *a*. Imo etiam vidua per se ipsam hoc accipere potest ab altari, facta professione coram sua Prælata: velare autem virgines nullus potest nisi Episcopus, vt decernunt sacri canones *b*, quia ipse est quasi paranymphus desponsans Virgines Christo. Imo ait Syluester *c*, quod hoc Episcopus non potest committere non Episcopo, quia hoc est consecrationis, & ordinationis Episcopalis, vt sacri canones *d* innuunt. Ex quibus, inquit Syluester, apparet quod Prælati Mendicantium suas moniales velantes cum Episcopali solemnitate accepta coronatione, & datione annuli non bene faciunt, nisi hoc habeant ex concessione Papæ, quia vsurpant officium Episcopale, cum quibus concordat Diuus Thomas *e* dicens, quod Virgines per solum Episcopum consecrantur. Ego nunquam potui inuenire priuilegium Apostolicum, virtute cuius possint regulares suas moniales consecrare prædicto modo.

a Glo. in c. vidua. 27. qu. 1.
b 30. qu. 1. c. de votu.
c Syl. v. consecratio 3.
d De consecr. Eccle. vel altaris. c. aqua.
e D. Thom. in 4. d. 38.

ARTICVLVS III.

Vtrum illa quæ occulte virginitatem amisit, debeat vt virgo consecrari.

RESpondeo dicendo, duplicem esse virginitatem. Quædam enim est mentalis, id est animæ tantum; alia vero dicitur materialis, & materialis rursus est duplex, vna quæ in non apertione claustri virginalis cōsistit; alia vero in seminis resolutione absque signaculi virginalis apertione: quo supposito, dico primo, quod virginitas & integritas animæ perditur quotiescunq; virgo in aliquod peccatum carnis mente tātum vel aliquo actu absq; pollutione incidit, & hæc recuperabilis est per pœnitentiam, & facta pœnitentia Virgo virginali velo consecrari, vel velari potest.

Secundo dico, quocunque modo virginitas materialis cum peccato mortali amittitur, irrecuperabiliter deperditur: deperditur autem per quamcunque seminis voluntariam, & mortalem pollutionem, vel claustri virginalis cum peccato mortali apertionem, etiam non sequuta pollutione, vnde sequitur quod illa virgo, quæ postea est passa vim, non amittit virginitatem: & tunc dicitur vim passa quantum ad hunc effectum, quando per totum tempus quo impius actus durat carnis omnino dissentit: alioquin si per vim adducatur, vt metu adducta consentiat volens stuprata est, non inuita; voluit enim illud, quod in ipsa agitur, vt viuere possit.

Tertio dico, quocunque modo publice, vel secreto, pollutione sequuta, vel non, virgo suam amisit virginitatem corporalem, vel materialem, peccando mortaliter minime est consecranda, vel velo consecrationis velanda.

Quarto dico, quamuis per vim vel dormiens corrupta materialiter virginitatem animæ non perdiderit neque aureolam, nihilominus tamen consecranda non est, quia Ecclesia non iudicat de occultis, scilicet, de sua mentis renitentia: ita tenuerunt omnes per aliquos Canones *f*, prout melius omnibus tradit Aluarus Pelagius *g*, sic dicens, *fœmina qualitercunque corrumpatur, inter virgines non cōsecratur*, & tradit etiam Nauarrus.

Difficultas autem articuli consistit in hoc, vtrum virgo, quæ occultissime virginitatem amiserat per quandam forte pollutionem voluntariam, teneatur peccatum suum extra confessionem aperire, vt sic reuelato, non sit consecranda tanquam virgo: cui dubio respondetur, quamuis occultissima sit huius virginis virginitatis amissio, peccat grauissime cōsecrationem petens. Ita concludunt omnes cum D. Thoma *h*, & tenet Armilla, & Soto, & minime est in illo casu consecrationis velo velanda. Syluester *i*, & alij quos refert Maiolus, dicunt posse Episcopum hanc monialem deludere, quæ consecrari vult, scilicet, vt omnia externa cæremonialia fiant omissis solis substantialibus verbis ac factis, mutando verbum virginitatis in verbum castitatis, & hanc sententiam allegando pro sua parte D. Thomam, tenent Doctores *k* communiter, tenet etiam doctiss. Nauar.

f ca. illa. 3. 2. q. 5. cap. vlti. 15 qu. 1. c. accutius 26. dist.
g Pel. de planc. Eccles. ca. 48 col. 11. Naua. in Manua. ca. 29. nu. 3.
h D. Thom. in 4. d. 38. Arm. v. consecr. vir. Sot.
i Syl. vbi sup. n. 2. Maiolus li. 1. de irreg. c. 29. nu 32.
k Dyst. contra Nau. l. 3. cōsi. tit. de regul. consi 91.
l Viuald. in c. 5. de Abbatiss. electio. nu. 35.

Sed licet ab hac opinione communi non recedat *l* Viualdus in suo aureo candelabro, contra ipsam tamen multipliciter arguit, & præcipua eius argumenta in hunc proponuntur modum. Primo, quia hæc monialis videtur malefacere manifestando peccatum suum extra confessionem; tenetur enim quis propriam, & proximi famam seruare: sed hæc ratio non concludit: licet enim quis non sit dominus sui corporis, est tamen dominus sui honoris, & famæ. Et ita non peccat suum peccatum extra confessionem reuelando præcipue in hoc casu, vbi de cōsecratione agitur, vbi propter vitandum scandalum non sunt violanda Ecclesiæ sacramenta, neque etiam sacramentalia, vt tenent grauissimi Doctores. Secundum ipsius argumentum est, quia quando concurrunt duo iura, minus tenetur maiori iuri, & hic concurrunt ius naturale, & diuinum de seruanda fama & ius positiuum, quod præcipit fieri dictas consecrationes tantum virgini, & iuri diuino videtur potius standum, & sic peccare illam se detegendo, vel Episcopum eam detegendo, nec valet dicere, quod solum mutat nomen virginitatis in nomen castitatis: nam ad hoc respondeo, quod assistentes moniales, & alij præsentes dictam mutationem intelligent.

Non dubito huic argumento posse aliqualiter responderi, sed si mea sententia in hac parte aliquid autoritatis habet; non possum negare aliquam efficaciam hoc argumentum præ se ferre, & naturæ sensus renuit dicere hanc obligationem prædictæ moniali conuenire cum maxima sui honoris infamia. Vnde resolutiue dico, quod si Episcopus sciat in confessione dictum Monialis peccatum, debet in consecratione dicere hoc nomen virginitatis: si enim dixerit, castitatis, reus erit sigilli confessionis, cum indirecte ipsum frangat. & hoc tenent Paludanus *m*, & Nauarrus *n* propter prædictum argumentum, & alia, proponit quendam nobis modicum dicendi, quo res hæc facilius & suauius peragatur dicendo, quod Episcopus posset pronunciare verba illa consecrationis, quæ virginem designant, accipiendo illa intra mentem pro verbis castitatis, & castitatem significantibus: per quod excusatur mendacium, iuxta late tradita ab eodem Nauarro *o*, scandalū tam efficax euitatur, deniq; Episcopus pronunciando nomen virginitatis, debet intelligere posthac habendo: non vero de virginitate habita. Quando autem viduæ consecrantur, cum hic non immineat periculum propositum, nemini est dubiu, quod nomen significans virginitatem in nomen significans viduitatem & castitatem est commutandum, prout idem Nauarrus determinat *p*.

m Pal. vbi supra.
n Naua li. 3. consi. tit. de stat. monach. consi. 1.
o Nau. c. 25. n. 42. & c. 18 n. 9. & in c. piæ aures.
p Nau in d. c. consil.

ARTICVLVS IIII.

Quis possit dispensare cum corrupta ad Abbatissatum, & vt velum prælationis possit accipere.

RESpondeo dicendo, quod corrupta absque dispensatione non potest esse Abbatissa, prout in multis iuribus *a* & eorum Glossis continetur, tenent Cardinalis, Capella Tholosana, & Quintilianus Mandosius *a*, quod dispensatū fuit tempore Lapi Castellionei, seu dispensari mandatum fuit cum Abbatissa, quod non obstante, quod tempore suæ professionis corrupta esset per vim, eius promotio valeret perinde ac si dicto tempore fuisset virgo, prout videre est

a cap. si quis monam. & nolūmus peccatricem. 1. qu. 7. glos. in cap. quomodo. v. eligatur. 31. qu. 1. & in Clemen. si by statuimus. v. rationabilis. & ibi Card. n. 4. & seq. q. 10. & seque. de statu mon. Capel. Tholos. 292. incipit, fuit quæstium. Mando de signat. grat. tit. dispensatio pro corrupta a Abbatissarū fol. 82

in quadam Lapi allegatione sexagesima prima, post principium, versiculo, *est enim per dictas literas*, & post numerum quintum, versiculo, *nam edictum fuit*.

An autem Episcopus possit dispensare cum corrupta, quidquid dixerit Archidiaconus *b*, veritas est pro parte negatiua, & quod alius à Papa dispensare non possit, vt concludit Calderinus *c*: tum quia etiam Episcopus nõ posset dispensare si notoria esset corruptio. Et ita tenent Felinus, & Decius, quod sequitur Selua. Vnde tutius est tenendũ, quod alius à Papa dispensare non possit. Et si corruptę huiusmodi dispensatio cõcedatur, nõ nisi ex magna causa hoc fieri debet, cum cõtra non virginem exclamet propheta Esaias *d* dicens, *descende, sede in puluere virgo filia Babylonis, sede in terra, non est solium filia Chaldæorum, quia vltra non vocaberis mollis, & tenera*. Exclamat etiam Amos *e* Propheta dicens, *Virgo Israel proiecta est in terram suam, non est qui suscitet eam*.

b *Archidi. in §. indemnitatem. de ele. lib. 6.*
c *Cald. consil. 3. in fi. q. 11. de stat. monach. Feli. in c. meminimus n. 4. de accus. idem in c. at si clerici §. de adul. ver. fi. vbi Decius nu. 10. de iudi. Selua de benefic. 4. qu. 7. nu. 7.*
d *Esai. 17.*
e *Amos 5.*

QVÆSTIO LXV.

De Conseruatoribus Iudicibus, in viginti articulos diuisa.

Circa quam quæruntur viginti.

1 *Quis sit conseruator Iudex.*
2 *Quis possit conseruatorem dare, & quis possit dari.*
3 *Vtrum secundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem possint esse Iudices conseruatores.*
4 *Vtrum requisiti a fratribus teneantur acceptare ministerium conseruatorum.*
5 *Vtrum nominato in causa conseruatore, possit pro eadem causa alius nominari.*
6 *Vtrum conseruatores extinguantur morte concedentis.*
7 *Vtrum conseruatores possint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœcesim in qua fuerint deputati.*
8 *Quid sit agendum si monasterio habenti diuersa membra in diuersis diœcesibus, dentur conseruatores in diuersis locis.*
9 *Vtrum post quinquennium durent conseruatoriæ quoad negotia cœpta.*
10 *Vtrum Iudices conseruatores possint subdelegare.*
11 *Vtrum conseruatores possint cognoscere de omnibus causis.*
12 *Vtrum conseruatores regularium possint cognoscere contra debitores ex causa ciuili.*
13 *An religiosi possint conuenire pro debitis ciuilibus coram conseruatoribus.*
14 *Vtrum conseruator regularium possit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in pascuis facientium.*
15 *Vtrum religiosi possint creare conseruatorem contra doctorem, aut scholarem habentes conseruatorem Apostolicum, & contra alios regulares.*
16 *Vtrum conseruatores habeant potestatem ponendi censuras contra inobedientes.*
17 *Vtrum fratres possint eligere conseruatorem pro iniuriis manifestis factis eorum seruatoribus.*
18 *Vtrum conseruatores possint in causis regularium procedere de plano sine strepitu, & figura iudicij.*
19 *In quam pœnam incurrunt conseruator et suam excedentes potestatem.*
20 *Vtrum suadentes Iudicibus conseruatoribus, vt suam transgrediantur potestatem, incidant in excommunicationem.*

ARTICVLVS I.

Quis sit conseruator Iudex.

RESpondeo dicendo, iure canonico *f* esse permissos conseruatores Iudices, & iura partitarum eos etiam admittunt, de qua materia agunt, Anchar. & communiter scribentes, & aliqua tradit Salze. in sua practica criminali canonica, Iason, & D. Antoninus. Conseruator autem significat Deum Optimum Maximum qui in sacra *g* Scriptura conseruator appellatur: *Timenti Deum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illum conseruabit & liberabit à malis.* Quam veritatem recognoscens Dauid *h* Rex humiliter Deum precabatur dicens, *conserua me Domine, quoniam speraui in te*. At de iure positiuo conseruator tentatorum seu iniurias patientium, vt pupillorum, viduarum, & aduenarum, & aliarum miserabilium personarũ est Princeps, Rex, Imperator, vt in multis iuribus *i* patet, & isti sunt conseruatores ordinarij: alij autem sunt conseruatores Iudices delegati, & sic morte concedentis extinguuntur, prout dicitur in iure *k*. Sed videtur, quod hic vsus conseruatorum non possit sustineri, quia iure *l* canonico constitutum est, ne dentur Iudices generales.

f *ca. 2. de offi. dele. li. 6. l. 1. tit. 8. par. 1. Anchar. & omnes in d. c. 1. de officio deleg. lib. 6. Salzed. ca. 3. pa. 10. Ias. consil. 145. vol. 4. D. Antonin. de excommuni. c. 39.*
g *Eccles. 15. & 33.*
h *Psal. 15.*

At respondetur vsus conseruatorum maxime regimini Reipublicæ conuenire; ad Prætorem enim spectat tueri quem in sua possessione, ne ab ea excludatur, vt ex iure *m* colligitur, & si hoc pertinet ad quemcunque Iudicem principaliter, debet pertinere ad Regem, & ad Summum Pontificem, vt iura *n* proclamãt, vnde cum Reges, & Pontifices hæc per se ipsos non possint efficere, delegant pro necessitatibus occurrentibus Iudices quosdam delegatos, vt sic ipsi timeantur, & vnusquisq; formidine pœnæ ab iniurijs inferendis abstineat, iuxta tradita ab Ancharrano *o*.

Ad obiectionem autem in contrarium respondetur, illud solum habere locum in Iudicibus inferioribus, qui generales Iudices dare prohibentur, sed non ligat Papam, nec Regem; Papa enim, & Rex soluti sunt legibus, vt canones *p* & iura decernunt, & sic solus Papa potest conseruatores dare, vt articulo sequenti dicetur.

i *l. vnic. C. quãdo Imperat. inter pupil. vel vidu. ca. ex parte. D. & c. ex tenore. de for. compet. ca. significantibus. de offic. dele. cap. licet de causis.*
k *ca. si. §. officium. de offic. deleg. lib. 6.*
l *cap. ad hæc. de rescript.*
m *l. 1. ff. ne vis fiat ei. l. æquissima. ff. de vsufr.*
n *ca. princeps sæculi. ca. administratores. ca. regum officiũ. 23. qu. 5.*
o *Anchar. in c. 1. de offic. deleg. lib. 6.*
p *cap. proposuit. de cõcess. præb. l. princeps. ff. de leg.*

ARTICVLVS II.

Quis possit conseruatorem dare, & qui possunt dari.

RESpondeo dicendo, quod Archid. *q* tenet alium à Summo Pontifice posse conseruatores concedere: at contrarium tenent Ioannes Andreas *r*, Anchar. Francus, & Dominicus dicentes, neminem præter Papam, etiamsi sit eius à latere delegatus, posse conseruatorem dare.

q *Archid. in ca. 1. de offi. dele. li. 6. n. 1.*
r *Andr. in c. ff. de offi. dele. lib. 6. num. 2. Anch. col. 2. Franc. nu. 2. Dominicus in d. c. 1. n. 2.*

Conseruatores autem solum Episcopi deputantur, Abbates, & in dignitate Ecclesiastica in Ecclesijs Cathedralibus, vel collegiatis constituti, vt colligitur ex iure *s*, vbi notat glossa, sed quoad Canonicos Cathedralis Ecclesiæ contrarium sentire videtur Speculator. At re vera tenet, posse conseruatores institui: ait enim, quod hodie nullus potest esse conseruator nisi soli Episcopi, Abbates, Canonici Ecclesiarum Cathedralium, præsertim in dignitate constituti, vbi illa dictio, *præsertim*, exprimit casum minus dubitabilem, & importat casus magis dubitabiles, & in eis vult idem esse, vt tradunt leges *a*: mens igitur Speculatoris fuit quod Canonici Ecclesiarum Cathedralium in dignitate aliqua constituti, absq; dubio conseruatores creari possint, & non solum illi dignitatem habentes, verum & alij simplices Canonici: sed quidquid velit Specul. veritas est, loquendo secundum terminos iuris communis, quod Canonici non consueuerunt esse conseruatores, prout resoluit Quintilian. *b* Mandos. Dixi secundum iuris communis terminos: nam secundũ priuilegia regularib. concessa, aliter est dicendũ, vt ex infra citandis Bullis apparebit. Et sic ait Marcus *c* Antonius Cuquus, quod Ecclesiæ Cathedralis Canonici dignitatem quidem nullam habent, sed his tantum, qui in dignitate sunt, plerumque comparari possunt. vnde & Summus Pontifex causas eis delegare solet, vt ex iure *d* patet: quoad rectores autem simplices Ecclesiæ, ait idem autor, quod quamuis interdum aliquam iurisdictionem habeant, non tamen dignitatem habent, prout ait Abbas *e*, & ideo Iudices conseruatores minime possunt nominari.

s *ca. fin. 1. respon. vbi glos. penul. de offi. deleg. lib. 6.*
a *l. 1. §. pater. §. maxime. ff. de collat. bono. l. fin. post prin. iuncta gloss. v. præsertim. ff. de lib. homin. exhib.*
b *Mandos. de signat. gr. tit. conseruatoriæ. fol. 116.*
c *Cuq. li. 2. de instit. maior. tit. 1. nu. 19. & 21.*
d *ca. statutũ. de rescr. li. 6.*
e *Abbas in c. cum cõtingat. nu. 3. de foro compe.*

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum secundum priuilegia regularium alij ab his qui non habent dignitatem, possint esse Iudices conseruatores.

RESpondeo dicendo, quod de iure positiuo conseruatores destinãtur ad defensionem miserabilium personarum, prout in 1. articulo huius quæstionis dictum est. Miserabiles autem personæ non sunt plebeij, prout notat *f* Gregorius, sed secundum Innocentium *g* Hostiensem sunt cæci, & alij perpetuo morbo laborantes, & secundum eundem Hostiensem sunt pauperes, pupilli, & viduæ, & huiusmodi, & secundum alios etiam senes, & decrepiti, & religiosi, & generaliter omnes quos naturaliter miseremur propter fortium iniurias, prout tradit Panor. *h* explicans hoc eleganter ideo Summi Pontifices religiosos, tum propter professionem paupertatis, tum propter cultum diuinum, cui sunt destinati, tum propter clausuram monasticam, cui sunt adducti, summis sunt prosequuti fauoribus, ne ad tribunalia accedant sæcularium, & Ecclesiasticorum, sed sine strepitu & omni appellatione remota quidquid ad eorum personas, bona, & iura conducit, defendunt. Et liberaliter motu proprio ex certa scientia de plenitudine potestatis cõseruatores concedunt & sic concessit Sixtus IIII. quoad Minoritas *i*, & quoad Carmelitas *k*, & quoad Prædicatores *l*, & quoad Augustinienses *m*. *Mandauit enim quibuslibet in dignitate Ecclesiastica constitutis, & Metropolitanæ, vel alterius cathedralis Ecclesiæ Canonicis per vniuersum orbem, qui per Guardianos, & fratres ordinis Minorum, seu Syndicos Romanæ Ecclesiæ prædicto ordini deputatos, requisiti fuerint, quatenus per se, vel per alium, seu alios, & vbi, & quando opus fuerit, solemniter publicent eorum priuilegia, & eisdem ac illorum domibus & professoribus efficacis defensionis præsidio assistentes faciant eos pacifica possessione priuilegiorum, & concessionum huiusmodi gaudere, non permittentes per quoscunque indebite molestari.*

f Greg. sintag. iur. 1. pa. c. 18. nu. 19.
g Innoc. in c. significant. de offi. dele. Panor. in c. licet. de censib.
h Panor. vbi supr.
i Habetur in monum. in 1. imp fol. 6. & in 2. fol. 245. conc. 356.
k In 2. impr. fol. 189. conc. 484.
l In 2. impr. fol. 242. conc 588.
m In 1. imp. fol. 251. conc. 640.

Circa quam concessionem est notandum, quod Canonici cathedrales, vel Metropolitanæ Ecclesiæ possunt modo esse conseruatores, nec obstat, quod Leo X. prout habetur in Supple. *n* in Concil. Lateran. statuerit, vt cõseruatores debeant esse in dignitate constituti, nullam de Canonicis mentionem faciendo, & Concilium Lateranense omnia in contrarium priuilegia reuocauerit. Nam respondetur, quod ex concessione Pij V. per Gregorium XIII. edita, *Societas, & singula eius persona, & familiares clerici, tam in causis ciuilibus, quam in criminalibus & mixtis, siue actores sint siue rei, omnes & singulos Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, necnon alias personas in dignitate Ecclesiastica constitutas, Canonicos Metropolitanarũ Ecclesiarum, vel Cathedralium, & Vicarios Archiepiscoporum, & Episcoporum in spiritualibus, eorumque officiales generales vbilibet constitutos contra quascunq; communitates, & collegia huiusmodi in suos conseruatores, & Iudices ordinarios assumere possunt.* Ita habetur in Compendio *o* Societatis.

n Suppl. fol. 27. nu. 83.
o Comp. Societ. tit. conseruator. §. 1

Ex his priuilegijs quoad regulares cessat magna difficultas, an scilicet officiales Episcoporum possint esse Iudices conseruatores [illegible]tiarum, vel religionum; cum enim secundum *p* ius commune videatur tantum deputari posse conseruatores Episcopos, vel eorum superiores, seu Abbates, aut dignitates, vel personatus obtinentes in Ecclesijs cathedralibus, vel collegiatis, cum officiales huiusmodi nullam habeant in Ecclesia cathedrali dignitatem, vt notum est, asserendum videtur ipsos conseruatores minime constitui posse. Quod confirmatur: nam iurisdictio conseruatorum est odiosa, cum deroget ordinariæ iurisdictioni, & ideo non est extendenda extra casum in quo conceditur, vt dicitur in iure *q*. Quod etiam confirmatur, cũ enim controuersum esset, an Officialis Episcopi possit constitui Iudex delegatus, vt innuit quædam decretalis *r*, emanauit cõstitutio *s* Clementis, quæ declarauit, posse Officialem esse Iudicem delegatum, dummodo non sit foraneus. At maior difficultas versabatur in conseruatore, cum ius requirat, quod habeat dignitatem, vel personatum in Ecclesia Cathedrali, aut Collegiali, & tamen constitutio noua Clementis nihil declarauit in hoc casu magis dubio: ergo dicendum est, non posse Officiales Episcoporum esse Iudices conseruatores. Quam sententiam probat glossa quædam *t*, quam post alios sequuntur Antonius de Butrio, Ancharranus, Barbatia, Bonifacius, quos refert Gomez. Contrariam tamen sententiam tenet præfata glossa *u*. quam sequuntur Ioannes de Ligniano, & Cardinal. dicit hoc indigere declaratione Papæ, quam sententiam sequuntur Pauinus, Guido Papæ, Richardus, & late defendit Iacobus Serocins, quæ sententia vsu recepta est, vt constat ex Guidone: & apud regulares per eorum priuilegia omnis tollitur dubitatio, vt ex dictis patet.

p c. fin. de offi. deleg. lib. 6.
q cap. quamuis. de præb.
r c apostat. de refer. in 6.
s Clemen. & §. principalis. de refer.
t Glos. in d. Clemen. ver. deleg. in 1. op. Butrius, Anch. nu 6. Barba. nu. 1. Bonif. 38. & Gomez.
u Glo. vbi su. Ioã. & Card. ibi. Pauin de potest. cap sede vacan. 2. p q. 10. n. 16. Guido decis. 147. Ricar. cons. 52. nu. 33. vol. 1. inter cons. Menoch. Seroc. de vic. gen. lib. 2. qu. 27.

Secundo est notãdum circa eandem concessionem, quod Priores Mendicantium, & Guardiani Minorum possunt esse Iudices cõseruatores, qui secundum Geminianum *x* sunt in dignitate cõstituti, & faciunt pro hac parte notata per Panorm. & Cardinalem, quod tamen locũ non habet in Priorib. ordinis D. Benedicti, habentibus in eodem cõuentu Abbatem, quia hi non habent dignitatem, secus de Prioribus non habentib. Abbatem in dicto cõuentu, prout in ordine D. Benedicti cõtingit; hi enim sunt in dignitate Ecclesiastica cõstituti, prout tradit Syluester *y*, & idem puto dicendũ in Vicarijs, qui pro aliquib. monasterijs cõstituũtur, quæ monasteria nomine Guardianatus, aut Prioratus in ordinibus Mendicantiũ minime nuncupantur. Licet tamen Syluester dicat, & sit communis opinio Guardianos fratrum Minorum posse esse Iudices conseruatores, cum sint Prælati in dignitate constituti, hoc tamen non minimã patitur difficultatem, non quia ipsi non sint in dignitate Ecclesiastica cõstituti, hoc enim nemo diffitetur: sed quia eorum professioni videtur repugnare: cum enim ipsi sunt mortui mundo, & nullũ in particulari, neq; in communi dominiũ alicuius rei possint habere, vt ordinauit *a* Clemẽs V. videtur, quod repugnat eorũ statui posse esse executores testamentorum, & Iudices arbitros, & hanc opinionem, quod non possint exercere officium arbitratoris, etiam cum licentia suorum Prælatorum, consuluerunt Bald. *b* Alexan. & Socin. adeo vt dicat Alciat. *c* quæcunq; arbitramenta ab ipsis facta esse nullius valoris, cum Clemens V. in fine suæ Clementinæ clausulam apposuerit prohibitiuam, & pœnalem respectu omnium quæ in ea cõstituerat, & affirmat hanc esse opinionem Baldi, Alexandri & Socini, in locis in margine allegatis. Cum enim in constitutione prohibitiua, & pœnali aliquid prohibetur, actus contra factus redditur nullus, iuxta ea quæ Doctores communiter in iure *d* notant, quod à fortiori procedit quando ex arbitramento aliqua pars potest reclamare, prout in simili casu tenet Decius *e* se consuluisse cum Francisco de Aretio, & licet Federicus *f* de Senis tenuerit religiosos propter honestatem tantum non posse esse Iudices arbitros, quem sequuntur Romanus, Felinus & Iason, hoc tamen dictum minime procedit in fratribus Minoribus, cum hoc eis in declaratione suæ regulæ à Clemente V. prohibeatur. Non diffitentur tamen Federicus & alij, quod quando ex arbitramentis aliqui possunt reclamare ipsis religiosis vniuersaliter, non solum propter honestatem, sed etiam propter eorum professionem, talia arbitramenta prohibentur.

x Geminia. in cap. nullus. de elect. lib. 6. Panorm. in c. causam. de indi. & in c. olim. de maior. & obed. Card. in Cle. 2. de refer.
y Syl. v. dele. nu. 3.
a Clem. exiuit de paradiso. de verb. signif. iuncta Glos. ibi verb. dixit.
b Bald consil. 30. volu. 5. Alex. cõs. 80. vol. 5. Socin. consi. 99. vol. 3.
c Alciat. de præsumpt. 3. præsump. 18.
d l. nemo martyres. vbi doctores. C. de sacros. Eccles. l. non dubium. C. de legib.
e Dec. in c. decernimus. de iud.
f Federicus consi. 283. incipit, fallunt tale. in fi. Roman. consil. 409 Felin in d. ca. decernimus. col. 2. Ias. in l. patre furioso. col. 4.

Sed videamus quibus verbis Clemens V. prohibeat fratribus Minoribus esse executores testamentorum, & Iudices arbitros, & ego non inuenio alia verba quibus id prohibeatur, nisi sequentia: prohibendo enim quod pro nulla re temporali possint in iudicio experiri, cum in huiusmodi dispositionibus & executionibus sæpe sæpius litigia & contrectationes, vel administrationes pecuniæ interueniant, Clemens V. in hæc prorumpit verba: *Veruntamen in exequendis dare*

consilium ipsorum statui non obsistit, cum ex hoc ipsis circa bona temporalia nulla iurisdictio, sine actio in iudicio, siue dispensatio tribuatur. Haec Clemens V. Non desunt tamen dicentes in praedictis verbis solum prohiberi dictis fratribus comparere in iudicio, cum circa bona temporalia ipsis nulla iurisdictio, siue actio in iudicio tribuatur, cum haec sine litigio, & contrectatione pecuniae nequeant expediri, cum tamen aduertere debuerunt in verbis superius allegatis, non solum ipsis prohiberi iurisdictionem, siue actionem in iudicio circa bona temporalia, sed etiam dispensationem circa eadem bona temporalia: arbitramenta autem circa ea bona non possunt expediri, neque concludi sine dicta dispensatione, distribuendo vnicuique quod ipsis iudicibus arbitris, secundum Deum visum fuerit conuenire, quod saepe saepius sine reclamatione partium fieri minime potest. Quo supposito videtur dicendum, quod ipsi fratres Minores Guardiani minime esse possint conseruatores, pro alijs religiosis, cum haec sine litigio non possint expediri, neque sine dispensatione rerum temporalium, & sine compulsione debitorum ipsis monasterijs possint concludi, & infra dicemus, quod coram conseruatoribus possunt conueniri debitores monasteriorum pro debitis ciuilibus.

At licet supradicta sint probabiliter dicta, ego tamen non audeo affirmatiue hanc tenere opinionem, cum contrarium teneant communiter expositores Regulae B. P. nostri Francisci, dicentes ipsis in dicta Clementina solum prohiberi actionem ad petendum in iudicio, & dispensationem bonorum temporalium extra iudicium, distribuendo aliqua nomine proprio & nomine aliorum, sicut faciunt executores testamentorum, constringendo, & compellendo debitores apud iudices ad solutionem debitorum. At non repugnat eorum statui per dicta verba esse iudices conseruatores, cum habere huiusmodi iurisdictionem proprietatem includat, ab eorum regula maxime prohibitam. Verum est tamen, quod in quadam constitutione generali nostrae religionis cōseruatorias accep are prohibentur, & hoc maxime conducit propter rationes superius allegatas.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum requisiti à fratribus teneantur acceptare ministerium conseruatorum.

RESpondeo, quod multifariam multisque modis Summi Pontifices religiosorum indemnitati fauorem beneuolum sunt imparriti, & ideo non solum soliti sunt ipsis concedere conseruatores iudices, sed etiam ipsos conseruatores sub grauibus poenis ad ipsam conseruatoriam acceptandam astrinxerunt. Iulius enim II. vt habetur in Monumentis *g*. *Statuit, vt quacunque persona, seu personae, aliae de iure capaces pro parte fratrum Minorum requisita, nisi legitimo impedimento detenta fuerint, iurisdictionem & conseruationem eorundem fratrum, vigore priuilegiorum suorum sub excommunicationis poena suscipere teneantur.* Item Leo X. prout habetur in Supplemento *h*, *Habita informatione quod in aliquibus partibus multa grauamina inferebantur fratribus Mendicantibus ab Ecclesiasticis personis specialiter asserendo, quod confessi fratribus debite praesentati tenebantur iterum eadem peccata confiteri suis Curatis, & quod sacramenta Encharistiae, & Extremae Vnctionis non poterant à fratribus ministrari illis quibus sine causa dicti curati recusabant huiusmodi sacramenta administrare, ac quod Christi fideles audientes Missas diebus Dominicis & festiuis in Ecclesijs fratrum non satisfaciebant praecepto Ecclesiae, & alia multa consimilia, dedit conseruatores omnes Ecclesiarum Praelatos districte eis praecipiendo, vt quandocunque requisiti fuerint à fratribus praedictis, non permittant eos molestari, aut grauari, sed contra tales molestatores procedant per censuras Ecclesiasticas, & alia iuris remedia.* Et Innocentius VIII. *Conseruatoribus electis & nominatis à religiosis in virtute sanctae obedientiae praecepit, vt literas conseruatorias acceptare teneantur, ne quid contra facere praesumant.* Quae confessio fuit facta sanctae Iustinae congregationi, Romae anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quinto, Pontificatus eiusdem domini Papae anno secundo, ex quibus clare colligitur, dictos Praelatos sine legitima causa conseruatorias repudiantes, contrauenire praecepto Apostolico, quod in re tam graui existimo ad mortale obligare, nisi aliqua causa legitima excusentur.

g In 1. impr. fol. 40. & in 2. fol. 116. concess. 280.

h In suppl. fo. 47. conces. 24

ARTICVLVS V.

Vtrum nominato in vna causa conseruatore, possit pro eadem causa alius nominari.

RESpondeo dicendo, videri quod non. Nam postquam lator, qui officium sacrae poenitentiae desit literas sigillatas directas discreto viro confessario per latorem praesentium ad introspecta specialiter eligendo, elegit vnum confessarium, non potest ei aut de voluntate dicti confessoris eo dimisso, alterum eligere. Primo, quia iurisdictio delegata non potest prorogari de persona ad personam, iuxta tradita in iure *a*; at Bullae praedictae diriguntur ad eos, quos in eis contentos elegerint, & consequenter eo ipso, quo nominati fuerint electi videtur expresse ab ipso illustrissimo, summoque poenitentiario, ac si à principio ab ipso essent expressi, & nullatenus possent alij eligi: ergo neque postea quam fuerint à partibus nominati electi, & expressi. Secundo facit illa firma ratio, quod iurisdictio delegata est iurisdictio delegantis, iuxta quandam legem *b*. Et ita ad ipsum delegantem, cuius ipsa est, pertinet eam extendere, & non ad partes, neque ad iudices, quorum illa non est. Id enim quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, prout in *c* regula quadam iuris expresse continetur. Et ita per has rationes hanc partem tenet doctissimus Nauarrus *d*. Et ita videtur dicendum in nostro proposito, quod semel aliqua persona in dignitate Ecclesiastica nominata à dictis fratribus, non possit pro eadem causa alia ab ipsis nominari, cum nominata tali dignitate, & acceptante iurisdictionem habeat immediate à Sede Apostolica: quam iurisdictionem ipsi fratres non possunt alterare, etiam ipso iudice nominato consentiente. Et confirm. Nam Gregorius XIII. prout refert Capucinus *e*, omnibus regularibus concessit, vt in ciuitatibus Italiae sibi conseruatores eligerent: coram quibus conuenirentur, & semel electos non mutarent, eorundemq; nomina intra mensem Episcopis locorum ordinarijs indicarent: alioquin coram ipsis ordinarijs conueniri possint, declarauit sacra congregatio Cardinalium super Concilium Tridentinum in sessione 7. cap. 14. Sunt enim consideranda illa verba, *vt semel electos non mutarent*, quae maxime nostram comprobant sententiam. Et ita in praxi audiui fuisse iudicatum. Et hoc determinauit Bonifacius *f*. Qui loquens de pluribus iudicibus distinctim delegatis ad vnam causam, dicit: *Porro vno eorum negotium inchoante commissum, alij nequibunt se vlterius intromittere de eodem, nisi vel infirmitate, vel alia iusta causa illum contingeret impediri, aut si nollet, vel malitiose in eo procedere recusaret.* Ex cuius decretalis decisione comprobatur & limitantur superius resoluta, scilicet, quod vno conseruatore acceptante, & inchoante, non potest alius pro eadem causa nominari, nisi vel infirmitate, vel alia iusta causa illum contigerit impediri, aut si nollet, vel malitiose in eo procedere recusaret. Verum tamen est, quod ex priuilegio conseruatorio Societatis concesso à Pio V. in Bulla per Gregorium III. edita quilibet conseruatorum, & Iudicum praefatorum potest prosequi articulum per alium inchoatum, etiamsi idem inchoans nullo Canonico impedimento praepeditus sit. Ita habetur in Compendio *g* Societatis Iesu, quod ex dictis magnum est priuilegium.

a c. E. & G. de offi. deleg.

b l. 1. §. qui mandatā ff. de offic. eius cui mandat.

c l. id quod nostrum ff. de reg. iuris.

d Nauar. lib. 1. consi. tit. de offic. iud. dele. consi. 8.

e Capucin. in Comp. Mendic. tit. conser. ordin. p. 128.

f ca. cum plures. de offic. deleg. lib. 6.

g In comp. societ. tit. conseruat. §. 2.

ARTI-

ARTICVLVS VI.

Vtrum conseruatores extinguantur morte concedentis.

RESpondeo dicendo, certum esse secundum ius, Iudices delegatos morte concedentis extingui. Verum est tamen, quod quoad negotia cœpta non expirat morte concedentis, vt definit quædam Decretalis *b*. Et sic dicitur in alia Decretali *i*, quod quando sunt plures conseruatores deputati pro Prælato, vel monasterio, vel Ecclesia, vel religione, quoad negotium ceptum per vnum eorum perpetuatur iurisdictio in alijs, non obstante morte concedentis. At licet conseruatores electi virtute conseruatoriarum religiosis concessarum, sint Iudices delegati, eorum tamen delegatio, & iurisdictio morte Pontificum ipsas concedentium minime expirarunt. Nam alioquin virtute literarum Sixti IIII. minime modo possent religiosi conseruatores deputare: quod minime est asserendum, cum praxis nos contrarium doceat. Pro cuius rei explicatione est notandum, cum Syluestro *k* & communi, quod gratia Principalis nondum facta, sed fienda re integra morte concedentis extinguitur, iuxta ea, quæ in iure *l* notantur. Secus si erat iam facta, & perfecte concessa, vt continetur in quadam Decretali *m*. Vbi dicitur, quod executio super gratia facta data à Papa mortuo Papa, etiam re integra, gratiam exequitur. Quod intelligitur etiamsi gratia habeat iurisdictionem annexam, etiamsi sit concessa solo verbo, prout cum Ioanne Andrea, & Archidiacono resoluit Syluester *n*.

b ca. si. §. officiū. de offic. deleg. lib 6.
i ca. cum plures. de offic. deleg. lib 6.
k Sylu. verb. gratia. nu. 3.
l ca. si eu. de preb. lib. 6.
m ca. si super. de offi. deleg. lib. 6.
n Sylu. vbi sup.

Secundo est notandum, quod Iudices conseruatores eliguntur virtute conseruatoriarum, quæ religionibus sunt concessæ. Priuilegia autem concessa religiosis non sunt personalia, sed realia, cum concedantur certo generi personarum: quod per fictionem iuris nunquam videtur perire. Nam tunc etiam priuilegia perpetuo durabunt, vtpote si priuilegia concedantur ciuibus alicuius ciuitatis. Nam hi per fictionem iuris nunquam censentur perire, prout dicitur in iure *o*. Et ideo concessio eis facta censebitur realis, sicut perpetua. Nam sicut censetur perpetuum priuilegium, quod conceditur ciuitati, vel loco, iuxta quandam legem *p*, idem dicendum est, si concedatur ciuibus & religiosis, iuxta aliam legem *q*. Et ita in specie tenet Romanus, & Socinus.

o l. proponebatur ff. de iudi.
p l. forma §. quæ unquam. ff. de censib.
q l. 2. de reb. dubijs. e Rom. in l. more. ñ. nu. 17. ff. sol. ma. Soci. in d. l. 2. nu. 4.

His præhibatis fundamentis nostra sententia confirmatur, & probatur primo, quia conseruatores eliguntur virtute gratiæ iam factæ. Secundo, quia eliguntur conseruatores virtute gratiæ monachis indultæ, quæ est perpetua, iuxta tradita in secundo notabili. Tertio, quia sæpe sæpius nominantur à Summis Pontificibus conseruatores Episcopi, & aliæ dignitates Ecclesiasticæ. Quæ conseruatoriæ non dantur personis, sed dignitatibus, & per consequens sunt perpetuæ sicut dignitates.

Nec obstat ratio dubitandi in principio adducta. Hoc enim habet locum, quando iurisdictio delegatur aliquibus personis particularibus per viam commissionis. Ipsi enim si non fecerint actum communem delegationis, puta ed ctam commune, vel quid simile, finiuntur morte delegantis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum conseruatores possint procedere contra partes extra ciuitatem, aut diœcesim, in qua fuerint deputati.

RESpondeo dicendo, quod conseruatores secundum ius commune *r*, quamuis non permittantur extra ciuitatem, aut diœcesim, in qua fuerint deputati contra aliquem procedere, aut aliquem extra locum itinere vnius dietæ remotiorem protrahere; conseruatores tamen fratrum per concessionem Leonis X. ampliorem habent iurisdictionem. Refertur enim in Supplemento *f* ordinis, quod Leo X. in Concilio Lateranensi. *Statuit, vt conseruatores fratrum pro tempore à Sede Apostolica deputandi doctrina & probitate sint præstantes, & in Ecclesiastica dignitate constituti esse debeant; & voluit, vt coram eis per eosdem fratres quibus dati fuerint vltra duas dietas a loco suæ solitæ habitationis nullus trahi possit, priuilegiis super hoc alias concessis nullatenus suffragantibus.* Verum est tamen, quod per breue Clementis VII. Minimis concessum, *Conseruatores fratrum habent potestatem etiam extra loca, in quibus fuerint deputati procedendi: & cōceditur eis facultas citandi, & inhibendi etiam per edictum ad se trahendo citatos, & monitos, non obstantibus Bonifacij Papæ VIII. de vna dieta, & Concilij generalis de duabus dietis, dummodo non vltra tres dietas aliquis trahatur.* Ita refert Collector Capucinus *a* in additionibus ad compendiū Mendicantium, quod priuilegium clare reuocat id quod ordinauit Leo X. in Concilio Lateranensi respectu duarum dietarum.

r cap. fin. §. conseruat. de offic. deleg. lib. 6.
f Suppl. fol. 20. conce. 83.
a Capucin. tit. conseruator. pag. 230. lit. 8.

Pro explicatione autem huius indulti est notandū, morem fuisse antiquitus, vt quatuor darentur dietæ conseruatoribus, prout tradit Rebuffus *b*. At lex nouæ compilationis *c* constitutionem Concilij generalis de duabus dietis, limitans ad duas dietas hoc restrinxit, & Innoc. VIII. tantum voluit concedere duas dietas in anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo, quinto Calend. Feb. Pontificatus sui anno tertio, ad petitionem Regis Ferdinandi, & Christianissimæ Reginæ Elisabeth Regum Castellæ, Legionis, & Aragoniæ, tunc procurante eorum nomine Eneco Lopez de Mandoça Comite de Tendilla pro eis in Romana Curia oratore: cuius Bullæ tenorem tradit Azeuedo *d*. Et Sixtus V. Romæ apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris, die tertia Octobris, millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio, in bulla, quæ incipit, *Et si Mendicantium ordines*: in qua confirmat, & innouat omnia priuilegia fratrum Minorum de Obseruantia, concedens cōseruatores pro eorum conseruatione, vt extra locum, in quo sunt, possint trahere reos, addit, non obstantibus præmissis, ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. etiam prædecessoris nostri, de vna, & in Concilio generali, de duabus dietis editis, dummodo vltra tres dietas aliquis præsentium rigore ad iudiciū non trahatur, quod idipsum concesserat Gregorius XIII. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, die vigesima prima Maij, Pontificatus sui anno tertio in cōfirmatione & innouatione priuilegiorum dictorum fratrum. Et Gregorius XIIII. in confirmatione ordinis Cistertij priuilegiorum, in Bulla, quæ incipit, *Romanus Pontifex religiosorum, &c.* data Romæ, apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die vigesima octaua Iunij, anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, Pontificatus sui anno primo, idipsum concedit non obstantibus præmissis piæ memoriæ Bonifacij VIII. de vna, & Concilij generalis edita, de duabus dietis, &c. Ex quibus colligitur, quod hodiè virtute dictorum priuilegiorum possunt conseruatores procedere contra contradictores vltra duas dietas, dummodo vltra tres dietas ad iudicium minime trahantur. Neque ijs obstat lex nouæ compilationis superius allegata. Ipsa enim Concilij generalis vestigijs inhærendo, duas tantum dietas concedit. Quod Concilium per dicta priuilegia constat esse approbatum: quorum priuilegiorum vim lex regia tollere minimè potest.

b Rebuf. in tract. de priuile. scho pri. nu. 191.
c l. 20. tit. 7. lib. 1. nouæ compil.
d Azeu. in d. l. 20.

Notandum est etiam pro explicatione, quod dieta secundum Bertachinum *e* continet viginti leucas. De quo nouissime tractat Villalobos *f* in suo Ærario millecommunium opinionum, vbi & inquit à quo loco computetur. Quod iam determinatum habemus in quadam nouæ compilationis lege *g* aduersus Rotæ decisionem aliter definientem, quam ipsam decisionem ibidem ipse Villalobos allegat, & ante eum tradit optime Orosius *h*. Et istæ dietæ a fine diœcesis, à qua citandus

e Bertach. in suo reper. ver. dieta.
f Villalobos ver. dieta. nu. 83.
g l. 18. tit. 7. lib. 1. nouæ compil.
h Orosius in l. 2. num. 4. ff. qui tant. col. 687. in fin. cum seq.

citandus moratur, non vero a continentibus ædificijs computantur, prout probatur in dicta lege noua compilationis vestigijs inhærente Decretali constitutionis Bonifac. VIII. ibi, *a fine diœcesum earundem trahere non præsumant.*

l. fin. de offi. deleg.

Aduertendum denique, quod Episcopus constitutus Iudex conseruator, potest citare, & compellere extra dictas dietas quoscunque suæ diœcesis, si dictæ conseruatoriæ ad eum pertinuerint, cum in omni sua diœcesi iurisdictionem ordinariam dicatur habere, & in quolibet loco suæ diœcesis non exempto per se, vel per alium possit pro tribunali sedere, prout determinauit Bonifacius *i* VIII.

i c. cum Episcop. de offi. ord. lib. 6.

ARTICVLVS VIII.

Quid sit agendum, si monasterio habenti membra in diuersis diœcesibus, dentur conseruatores in diuersis locis, sicut habet monasterium Dominæ nostræ de Guadalupe Episcopum Cordubensem, Placentinum, & Salmanticensem, cum clausula, vt intra tres dictas possint ad se trahere litigantes an iniuriatus vno conseruatore præsente possit iniuriantem ad remotiorem conseruatorem trahere.

RESpondeo dicendo, quod hoc dubium mouet Ioannes Andreas *k*, & doctissime suo modo respondet dicendo, quod non: primo, quia in iure canonico prohibetur, quod rei non trahantur vltra vnam dietam, prout dictum est in superioribus. Et ratio in qua fundatur talis prohibitio est, ne partes vexentur, quæ ratio militat in hoc casu, si dictæ partes ad conseruatorem remotiorem trahantur, existente conseruatore prope locum vbi iniuria manifeste contra fratres fuit patrata. Secundo, quia etsi ius deficeret, æquitas hoc suaderet, quam æquitatem iura *l* commendant. Solum enim æquitas legis concedit cōseruatores posse trahere reos vltra duas dietas, quando vrgens ratio id postulat, argumento cuiusdam legis *m*. Seruari igitur debent in hoc casu priuilegia de tribus dietis, quādo ita fieri conuenit, vt sic clausula ciuiliter intelligatur. Et quantum fieri potest, debet in his fieri interpretatio vt minus partibus præiudicetur, etiamsi verba aliquo modo repugnent, cum à semitis iuris communis in his conseruatorijs recedatur, iuxta ea quæ nos vtriusque iuris monumenta *n* docent. Præcipue, cum hæc priuilegia ex alio capite sint odiosa: quia scilicet præiudicant ordinariæ potestati, & clausula sit odiosa ligans eum, qui cum dispendio à longe protrahitur. Faciunt pro hac parte, quæ Imperatores Honorius *o*, & Theodosius, Hypano magistro militum referunt, dicentes: *Apparitores per Orientem sacratos officij tui ad alium iudicium trahi minime oportebit. Sciat igitur magnificentia tua subire, siue ciuiliter, siue criminaliter appetantur, eos litigare debere.* Denique talis fuisse videtur mens Principis, ne graue damnum alteri sine causa inferatur, secundum quam mentem priuilegia sunt explicanda, vt colligitur ex iure *p*: quia mens præualet verbis, vt in alio iure *q* notatur.

k Andr. in addit. ad specul. tit. de iudice deleg. §. 6. fol. 11. p. 2.

l l. in fundum. §. 1. ab eo. in fi. ff. de aqua pluuia arcenda. c. erit autem d. 4. dist.

m l. 1. C. de dil. l. de die. §. fin. ff. qui satisdar. cog.

n 24. q. 1 c. comparat. c. causam. de rescr. c. ex parte. 2. de offi. deleg. l. quamuis. de in ius vocan. l. si quādo. C. de inoffi. test.

o l. apparitio. C. de offi. magi. milit.

p c. in his. de priui. in illa gl. 2.

q ea. si post quam. §. 1. de elect. lib. 6.

Ex quibus colligitur, quod si conseruator est præsens in loco vbi residet iniuriator, aut est prope, & ratione aliqua esset suspectus iniuriatori, aut iniuriato, tunc ipse deleget, si forma delegationis id patitur: si vero non patitur, vel delegare non vult, tunc ad alium remotiorem conseruatorem potest adiri: in hoc enim casu cessant superius allegata.

ARTICVLVS IX.

Vtrum post quinquennium durent conseruatoriæ quoad negotia cœpta.

RESpondeo dicendo, quod licet conseruatoriæ religionum sint perpetuæ, prout iam in superioribus *a* resolutum remanet: aliæ tamen conseruatoriæ habent clausulam limitantem, sc. licet præsentibus post quinquennium minime valituris: sicut videmus in Concilio Tridentino *b* determinari dicendo. Nemo enim similium literarum beneficio vltra quinquennium gaudere possit. Et quæritur, an duret post quinquenniū iurisdictio conseruatoris, quoad negotia iam cœpta. Et respondet Ioannes Andreas *c* negatiue, prout alibi scripserat. Et ratio eius est, quia istæ conseruatoriæ sunt odiosæ, prout in articulo superiori dictum est. Et ita iuxta terminos proprios ipsarū debent strictè explicari, vt iurisdictio ordinariorum, quo minus fieri possit, detrimentum patiatur.

a Sup. hac q. art. 6.

b Sess. 14. de refor.

c Andr. in addit. ad specul. 1. p. tit. de offi. dele. fol. 13. p. 1. col. 1.

ARTICVLVS X.

Vtrum Iudices conseruatores possint subdelegare.

RESpondeo dicendo, quod Sixtus IIII. Pontifex Maximus Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1474. pridie Kalendas Septembris, Pontificatus sui anno quarto, prout habetur in Monumentis *d* ordinum, *concessit fratribus Minoribus, vt conseruatores per eos nominati per se, vel per alios in suis partibus conseruent ipsos fratres contra ipsos iniuriātes.* Et idipsum concessit Pius V. in conseruatoria edita à Gregorio XIII. pro Societate IESV. Ait enim quod *Conseruatores, & Iudices per ipsam Societatem, & singulas eius personas, etiamsi sint extra loca, in quibus deputati sunt, habent potestatem, vt tam per se, quam per alios Societatem defendant, neque permittant eam super bonis & priuilegiis tam Apostolica, quam ordinaria, & alias rite regia autoritate concessis, alijsque rebus ad ipsam pertinentibus à quibuscunque personis, tam sæcularibus, quam Ecclesiasticis indebite molestari, aut grauari.* Ita habetur in compendio *e* Societatis.

d In 1. impr. fol. 60. & in 2. fol. 145. conc. 356.

e Comp. Soc. ti. conseruator. §. 3. c. fi. §. vices. de offi. acl. l. 6. And. addi. ad specu. tit. de iudice dele. la. 2. p. 1. p. 12.

Ex quibus colligitur, quod quamuis conseruator secundum iura communia debeat procedere per se ipsum, nec possit committere vices suas alijs (exceptis citationibus, & sententiarum denunciationibus) nisi aliter eis per literas committeretur, & tunc non nisi infra ciuitatem, & diœcesim, in qua deputatus fuerit, hoc ei facere licet, prout habetur in iure, & tradit Ioannes Andreas: conseruator tamen fratrum, secundum hæc priuilegia poterit vices suas alteri, & alijs committere. Et ita per priuilegium Clementis VII. tenet Collector Capucinus in additionibus ad Compendium Mendicantium *f*.

f ti. cōseruat. fol. 230.

Aduertant tamen primo conseruatores fratrum, quod non possunt ipsi committere alijs vices suas, nisi fuerint in dignitate constituti, prout tenet Ioannes Andreas *g*, dicens quod si ex beneficio literarum competit conseruatori committere, necesse habet, committere personis in dignitate, vel personatu constitutis in Ecclesijs cathedralibus, vel collegiatis. Et quod hæc clausula, *vt possit per se, vel per alium*, vtilis sit, patet, quia exceptis citationibus, & sententiarum denuntiationibus non possunt conseruatores suam committere iurisdictionem: at virtute dictæ clausulæ possunt. In qua fundatus doctrina tenet Didacus Perez *h*, quod etiam substitutus Cancellarij, & sic Vicecancellarius, qui virtute conseruatoriarum cognoscit, oportet, vt dignitatem Ecclesiasticam habeat & possideat, sicut & ipse Cancellarius habere debet: alias sententiæ per Vicecancellarium latæ nullæ erunt ipso iure, tanquam à non habente potestatem prolatæ. Regulariter enim cum quis per substitutum deseruire potest, debet constituere alium æque idoneum, prout expresse probat quædam lex *i* notabilis dicens, *considerans eorum laboribus per substitutum chartularium eiusdem seruitij, cui præfectus est ipse, idoneum & tam optimis moribus præditum, quam scientiam peritiamque rerum habentem electione sua, suarumque periculo facultatum præfatum munus eos adimplere præcipimus.* Vbi Bartolus *k* per hunc textum supradictam tenet sententiam, & eam comprobat Azenedo *l*, & Euerardus.

g Andr. vbi supra.

h Perez lib. 1. ord. col. 356. in prin.

i l. 2. C. de præpos. agen. in rebus. l. 12. 2.

k Bar. in d. l. 2. nu. 4.

l Azen. in d. l. 29 noua cō pil tit. 7. li. 1. Euerar. in cō silio. ca. 63. de subrega. col. 1 in parua.

Aduertendum denique, quod cum secundum ius commune citationes & sententiarum denuntiationes possint conseruatores, per alios efficere, Pius V. & Gregorius

Gregorius XIII. hanc gratiam ampliando in dicta conseruatoria concessione indulta religioni Societatis IESV concesserunt, quod quando Iudicibus & conseruatoribus huiusmodi tutus non apparet accessus ad loca, in quibus morari contingeret eos, qui monendi, inhibendi, atque citandi sunt, possunt hæc per edicta publica efficere, locis publicis ea affingendo, de quibus esset verisimilis coniectura quod ad ipsorum monitorum citatorum, & inhibitorum notitiam valerent peruenire. Ita continetur in dicto Societatis Compendio *m*.

m Comp Soc. vbi sup. §. 4.

ARTICVLVS XI.

Vtrum conseruatores possint cognoscere de omnibus caussis.

Respondeo dicendo, quod Innocentius *n* IIII. Pontifex Maximus Iudicibus conseruatoribus tantum concessit, vt de manifestis iniurijs, & violentijs cognoscant, neque ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt, suam possunt extendere potestatem. Quod si præscriptam formam fuerint transgressi, eo ipso per annum ab officio sint suspensi. Imo, & quod non vulgarem difficultatem habet Regia *o* constitutio ordinamentorum regularium noue definit minime posse Iudices conseruatores id transgredi, etiamsi vberior potestas & iurisdictio in rescripto concessa fuerit. Quod si ad vnguem non seruauerint, pœna amissionis naturalitatis horum regnorum puniantur. Hæc pro parte negatiua adducuntur. Sed pro parte affirmatiua in inferioribus multa adducemus, quæ eam satis probant.

n Ca. 1. c. si de offi. del. g. lib. 6.

o l. 1. tit. 8. li. 1. ordin.

Pro cuius rei resolutione est notandum, quod, vt hæc quæstio perfecte, clare, & distincte intelligatur, tria sunt consideranda. Primum est, de quibus causis possibiliter possint cognoscere conseruatores. Secundum, de quibus causis secundum ius commune cognoscere possint. Tertium, de quibus causis secundum priuilegia possint iudicare.

Quantum ad primum, sit prima conclusio: Non est prædictis Iudicibus prohibitum de alijs causis vltra iniurias & violentias manifestas iudicare, & cognoscere, si in literis Apostolicis hoc illis fuerit indultum. Quod ex eo manifeste patet: quia Summus Pontifex causas Ecclesiasticorum ad sæcularia tribunalia spectantes, auocare potest, & alteri terminandas committere, prout tradunt multa iura Canonica *a*, & vltra alios latissime comprobat Couarruuias. Et istorum Iudicum potestas à literarum facultate dependet, prout dicitur in iure *b*.

Nec his refragatur textus, in capitulo primo de officio delegati, libro sexto. Loquitur enim quado conseruatorum potestas est limitata, secus si ampla tribuatur eis iurisdictio, quia tunc impune ea vti possunt. Quapropter illius Decretalis decisio fere hodie inutilis est, cum amplior forma recepta sit: vt scribunt Ioannes Andrea ibi super casus positione, & ibi etiam Archidiaconus, & Dominicus *c*, & Rebuffus.

a c. nostram. de appel. c. pastor. § prat. de offi. dele c. Eccl. 1 ver. qui vt lite pendẽ. Conc. Triden. sess. 24 c. 29. Couar prac. q. c. ca 9

b c. recipim. §. porro de priu

c Domin. in d. ca. p. § conseru. Rebu. in l. 38. in fin. de verb. sig.

Nec minus aduersatur præcitata lex regia prima disponens, non esse alicuius valoris iurisdictionem, quæ contra prædictam prohibitionem concessa fuerit. Hæc enim lex articulo sequenti explicabitur.

Quantum ad secundum, sit secunda conclusio: Iudices conseruatores religiosorum & Mendicantium possunt, non solum cõtra clericos stante decreto Concilij Tridentini procedere, sed etiam cõtra laicos pro manifestis iniurijs, vel violentijs personis Ecclesiasticis & regularibus illatis, quamuis rei sint: quia minime ex hoc defraudatur regia iurisdictio, cum talia crimina sint mixti fori, prout sacri canones *d*, & leges regis nobis aduertunt. Et hoc probatur ex lege *e* regia ordinamentorum, cuius tenorem articulo sequenti proponemus, quæ loquitur de laicis, & eius exceptio, qua permittit conseruatoribus de manifestis iniurijs, & violentijs cognoscere contra laicos dubio procul intelligenda est; cum exceptio semper ex regula profluat, secundum iuris regulam *f*.

d c. cum sit generale. de foro comp. l. 58. tit. 6. par. 1. l. 4. tit. 18. ead. par

e l. 1. tit. 3. lib. 1. ordin.

f l. nam quod liquide §. fi. ff. de priuil.

Tunc autem dicitur manifesta iniuria, & violentia inferri, vt pateat aditus Iudicibus conseruatoribus contra laicos procedendi, quando monasterium & religiosi sua possessione perturbantur, aut eorum priuilegia, exemptiones, & immunitates violantur, prout dicitur in iure *g*. Quod in qualibet oppressione locum obtinet, vt ex alijs *h* decretis colligitur, & tradunt Abbas, Socinus & Lapus. Qui probant, quod iudicibus Ecclesiasticis permittitur laicos compellere, vt pro iniurijs & damnis Ecclesiæ illatis competenter satisfiat. Et in proprijs huius cõtrouersiæ terminis id tenent Ioannes Lopez *i* & Salzedo: qui ait non semel iudicatũ vidisse, maxime anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, in fauorem religiosissimi collegij Societatis IESV populi Complutensis. Nam cum quidam ciuis oppidi de Lorenca vim dicto collegio in quibusdam suis prædijs intulisset, consilio eiusdem doctissimi viri querela huius violentiæ, & oppressionis proposita fuit coram Vicario generali Curiæ Complutensis huius sacri collegij conseruatori pro tunc. Et licet rei personaliter citati declinatoriam fori exceptionem proposuerunt, causa ad Regiã Pincianam Curiam fuit delata, & in ea fuit declaratum, nullam vim à Iudice conseruatore illatam fuisse, & causa ei fuit remissa.

g c. cũ sit generale, de foro comp.

h c. si cler. de foro comp. Abbas & DD in d. c. cum sit generale. vbi Soc. n. 18. i ap al. leg. 58 & 72.

i Lopez in c. per vestras. §. sed pulch. dubitatio. nu. 3 fol. mag. 181. Sal in pr. crim. c. 3. fol. 10. col. 1. & 2.

Ex dictis infertur, quod si aliquis furore choleræ accensus dicat aliquibus fratribus, quod velint nolint debet ingredi monasterium, & ingrediatur de facto nulla læsione secuta, si statim à tali furore desistat, & relinquat eos in sua pacifica possessione, non est dictus reus coram conseruatore iudice conueniendus, cum in hoc parum læsum fuerit monasterium, & de minimis non est curandum. Et eorum fratrum possessio non fuit perturbata, cum statim in ea pacifice fuerint relicti sine aliqua, vt dictum est, læsione & notabili violentia.

Infertur etiam quod fratres non possunt creare Iudicem conseruatorem in fauorem eius qui ipsis vim intulit, vt per hoc liberetur à manibus brachij sæcularis, quia verbi gratia, ipsum rigorose volebat castigare. Non enim fratribus conceditur Iudex cõseruator, vt suos iniuriatores defendant, sed vt se & sua ab eorũ iniurijs protegant, contra eos procedendo. Quod est notandum. Vidi enim quendam Prælatum à suo superiore punitum, quia titulo charitatis elegit conseruatorem cõtra quendam monasterio iniuriantem, non, vt ipsum puniret, sed vt eius blanda punitione à rigorosa manu brachij sæcularis eriperet.

Aduertendum insuper, quod si reus confiteatur delictum coram conseruatore, tunc conseruator potest procedere in eo casu contra confitentem, licet neget qualitatem notoriam. Et ratio est, quia quanquam in hac specie non sit notorium per euidentiam facti, est tamen notorium per euidentiam iuris per facti confessionem. Ita quædam Decretalis *k*, iuncta eius glossa: & tenent Innocentius, Ancharranus, Dominicus, & Francus.

k c. vestra. iuncta gla. ibi v. non diffit. de cohabit. cler. Innoc. eo. 2. Anch. eo 2. Dom num. 8. Francus n. 1. in d. cap. 1. de off. deleg. li. 6.

Sed quid, si reus neget offensam, vel esse delictum notorium? tunc huiusmodi Iudex conseruator secundum aliquos non potest procedere contra eum. Per negationem enim partis videtur fieri res dubia, iuxta Glossam *l* & Felinum: quia conseruator non potest se intromittere vbi est necessaria iudicialis indago. Præterea notorium non probatur per testes, sed per euidentiam facti, prout affirmant sacri canones *m*, & ita interpretatur potestatem conseruatorum Antonius de Butrio *n*.

l Gl. 1. in d. c. 1. l. 2. C. quib. ad lib. procla. non licet & Fel. in c. si clericus de for. comp.

m c. quãto. de trãsl. Episc. c. fi. de coha. cler.

n But. tit. de notor. art. 14. nu 4.

Sed contraria sententia est tenenda, scilicet, quod conseruator potest cognoscere summatim de notorietate cum sit res dubia, an eius sit iurisdictio. Ita Innocentius *o*, quem sequuntur omnes, excepto Hostiensi. Quod aliquibus iuribus comprobatur, & præsertim ex quadam Vlpiani *p* Iurisconsulti decisione. Et Innocentius *q* III. affirmat, quod Iudex per rescriptum

o Inno. in d. c. 1. nu. 5. & 6. vbi dd.

p l. si quis ex alt ff. de in ius vocando.

q c. super literis. iuncta glo. ver. nullus, extra de resc.

delegatus potest cognoscere de validitate rescripti, & per cōsequēs, an in causa possit procedere. Nec obstat, quod conseruator non habet indaginem iudicialem. Hoc enim debet intelligi, quod scilicet, non habet indaginem iudicialem in notorijs, in quibus non habet iurisdictionem, sed non in quibus habet iurisdictionē. Habet enim in his indaginem iudicialem ad cognoscendū, an sit Iudex, vel non. Et probatur: quia si conseruator habet iurisdictionem in notorijs, potest facere illa, sine quibus iurisdictio sua expediri non potest, iuxta ea, quæ communiter iure r notantur.

r l. 1. ff. de iurisd. omnium iudic.

Ex quo infertur, quod si conseruator citat reum, & reus est contumax, potest, eum cognoscendo, de sua contumacia condemnare in expensis, vt decreta s canonica loquentia de Iudice delegato affirmant, & leges ciuiles nos docent. Et potest etiam excommunicare, & interdicere, vt infra dicemus. Vnde colligitur, quod in casu, de quo loquimur, potest conseruator summarie procedere contra negantem notorietatem ad ipsam notorietatem indagādam, cum Iudici competat indagare an iurisdictio sibi competat, necne.

s ca. de causis. §. 1. & in ca. preterea. de offi. deleg. l. 1. ff. si quis ius dic. nō obtem.

Quantum ad tertium, quod promisimus decidendum, sit tertia conclusio, quod forma conseruatoriarum est inspicienda, & non decisio iuris communis, prout ex iure colligunt Ioannes Andreas t & communiter scribentes. Et ita hodie communiter dantur cōseruatoriæ generaliores, vt affirmat Nauarrus u. Et conseruator vniuersitatis Salmanticensis cognoscit de omnibus causis generaliter etiam non notorijs: & ita lege regia x partitarum declaratum est. At prolixum nimis esset concludere in hac conclusione, quid per conseruatorias sit hodie à sede Apostolica concessum regularibus: ideo articulis sequentibus pro posse comprehendetur.

t And. in d. c. fi. de off. dele. lib. 6.
u Naua. c. 27 nu. 125.
x l. 18. tit. 7. pag. 1.

ARTICVLVS XII.

An conseruatores regularium possint cognoscere contra debitores ex causa ciuili.

RESpondeo dicendo, quod circa hoc dubium duas inuenio opiniones contrarias. Prima est affirmatiua, Guidonis a Papæ, quem sequuntur Alciatus, & Didacus Perez.

a Guid. Pap. decis. 18. in fi. Alci. de præsump. præsump. 1. qu. 23. nu. 1. Perez in l. 1. tit. 7. l. 1. ord ro. 2. n. 69. ver. conseruatores autem.

Secunda opinio est contraria, quod scilicet minime possint. Et hanc tenet nouissime Gutierrez b in quadā practica quæstione, in fine cuius ait Alciatum tenere contra Guidonem. Et sic reprehendit Didacum Perez pro sua parte cum Guidone adduxisse Alciatum, cum Alciatus teneat contra Guidonem. De quo certe miror valde; Alciatus enim expresse tenet cum Guidone in loco allegato à Gutierrez. Et vt hoc pateat, eius literam & verba in medium proponam: quæ sunt sequentia. *Cum in bullis conseruatorum dicatur, quod cognoscant contra iniuriantes monasterijs, & c. sequitur quod poterunt compellere ad solutionem debitores nolentes soluere, ex quo illi non satisfaciendo dicuntur iniuriari.* Hæc Alciatus in loco in margine allegato. Primum pro opinione Guidonis fundamentum propositum à Gutierrez est desumptum ex Concilio Tridentino c. Nam si cōseruatoribus deputatis & singularibus personis, & Capitulo hoc prohibetur in dicto decreto, & regularia loca, & cætera in eo excipiuntur, vt horum personæ in dicto loco minime comprehendantur: ergo in eisdem causis, in quibus singularibus personis est prohibitū vti literis conseruatorijs, erit permissum locis regularibus, & alijs de quibus in dicta exceptione, vt exceptio sit de regula iuxta iuris regulā d. Huic argumento respondet Gutierrez in hunc modū, scilicet, Concilium Tridentinū esse intelligendū iuxta dispositionem iuris communis, id est, vt licet regularia loca & similia exempta eorumq; personæ non comprehendantur in dicto decreto, eiusque prohibitione, nihilominus tamen in his iuris dispositio seruanda sit. Non enim Concilium ibi specifice agit de forma & causis, in quibus Iudices conseruatores ab his eligendi procedere debent; id enim omisit, ac proinde iuris dispositioni relinquit. Sed tantum voluit excipere à reuocatione præcedenti conseruatoriarum, quam fecerat, prædicta loca eorumque personas. At vero quomodo ab his electi Iudices cōseruatores procedere valeant, ac possint, ibi non agit, sed remanet in dispositione iuris communis prædicti.

b Gutier. li. 3 pract. qu. 9.
c Conc. sess. 14 de refor. c. 5.
d l. nam quod liquide. cum simil. ff. de penu leg.

Quæ doctissimi viri responsio vera est, sed diminuta. Non solum enim in dicto Concilio conseruatoriæ regularium remanent tantum in dispositione iuris communis, sed etiam in dispositione priuilegiorum, quæ in ipsis conseruatorijs præter & contra ius commune continentur, de quibus aliqua iam diximus supra, & infra de alijs dicetur. Quia talia priuilegia minime sunt per Concilium Tridentinum abrogata: imo vero ab eodem Concilio sunt confirmata, cum non abrogentur ab eodem. Ait enim e Conci. *In cæteris omnibus præfatorum ordinum priuilegia, & facultates, quæ ipsorum personas, loca, & iura concernunt, firma sunt & illæsa.* Et ita fatetur Nauarrus f, quod hodie conceduntur conseruatoriæ, virtute quarum cognoscitur de his quæ requirunt iudicialem indaginem, quas in inferioribus proponemus.

e Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 20.
f Nau. c. 27 nu. 115.

Secundo probatur nostra sententia: quia debitores nolentes soluere, iniurias ipsis monasterijs, eorumque personis maximas infligunt, de quibus manifestis iniurijs conseruatores virtute iuris communis cognoscunt. At huic argumento respondet Gutierrez, quod conseruatores possunt cognoscere de manifestis iniurijs, non sumendo iniuriā pro omni illo, quod sit cōtra ius, & causat damnum monasterijs: sed sumpta iniuria in specie pro contumelia & conuitio, & sic pro offensa, de qua in titulo de iniurijs. Nam verba rescripti capiuntur stricte & in specie & proprie, prout colligitur ex iure g.

g Rodul. de rescr.

Sed contra hanc responsionem arguam, tum iure communi, tum priuilegijs. Primo enim videtur allucinari doctissimus alias vir, cum tantum velit accipere nomen, iniuriæ specialiter & stricte, prout considerat eam Vlpianus h. Cum idem met Vlpianus i considerat statim ipsam iniuriam dicens, quod interdum iniuriæ appellatione damnum culpa datum significatur. Et licet verba rescripti stricte sint interpretanda, debent tamen secundum subiectam materiam explicari. Vnde cum hic agatur de rescriptis conseruatorijs, id est, de conseruando loca regularia eorumq; res & personas, diminute prouisum esset à Sede Apostolica, si tantum pro contumelijs, & violentijs conseruatores concederet, & pro damnis manifestis eos denegaret, præcipue, cum raro contumelientur, & vim patiantur loca, & res, & personæ regulares: sæpe autem & sæpius damnis non paruis notorijs afficiantur.

h l. 1. de iniu. & fam. libe.
i In d. le. 1 & in l. sed & si quemcunque. ff. ad leg. Aqui.

Et certe iniuria maxima fieret generalitati verborum, quibus Summi Pontifices in suis Bullis volunt religiosi status protectionem. Ait enim Pius V. in sua conseruatoria expedita per Gregorium XIII. cōcessa religioni Societatis k. *Quod possunt regulares, tam in ciuilibus, quā in criminalibus & mixtis siue actores sint, siue rei, omnes & singulos Archiepiscopos, Abbates, necnon personas in dignitate constitutas, canonicos Metropolitanarum, vel cathedralium Ecclesiarum, & Vicarios Archiepiscoporum & Episcoporum in spiritualibus, eorumque officiales generales vbilibet constitutos contra quascunque communitates, & collegia in suos conseruatores, & Iudices ordinarios assumere.* Hæc dicta conseruatoria. Notanda enim sunt illa verba, *tam in ciuilibus, quam in criminalibus, quam mixtis:* quæ satis denotant omnes causas, quibus damnum & vis causatur dictis regularibus ad conseruatores pertinere. Et hoc magis in specie probatur. Nam contumelia, iniuria, & vis quæ infertur locis, rebus, & personis Ecclesiasticis, & regularibus, mixti fori causa est cum sit sacrilegium, & laicus coram Iudice Ecclesiastico, aut sæculari possit conueniri, si patrator talis sacrilegij existat, vt in fauorem Ecclesiæ ordinauerūt iura l, & tenet Felinus, & fatetur Ioannes Gutierrez. Et Salzedo in sua practica criminali, dicit communem. Hoc supposito

k Habet. in comp. soci. v. conserua. §. 1.
l c. cum sit generale. de foro comp. Fel. in c. Eccle. sanctæ Mariæ. n. 7. & 8. de const. Sal. in pract crim. c. 3. verb. vbi sup. nu. 12. & 13.

supposito probatur nostra conclusio. Nam dicta conseruatoria non solum conceditur pro causis mixti fori, cuiusmodi est iniuria in specie sumpta, & violentiæ locis, rebus & personis religiosorum illatæ, pro quibus solum dicit Gutierrez conseruatores concedi, sed etiam conceditur pro causa ciuili, cuiusmodi est debitum, quod debitores monasterijs minime volunt soluere, in quo monasteria non modicam iniuriam & detrimentum patiuntur.

Et quod iniuria manifesti, pro quo conseruator deputatur, sumatur pro damno dato, satis nobis indicat Sixtus in conseruatoria Minoribus indulta, de qua in superioribus fecimus mentionem. Alloquens enim ibi conseruatores ait, *Quod non permittant per quoscunque indebite molestari, aut eis grauamina, iniurias atque damna inferri, seu quomodolibet irrogari.*

Hæc Sixtus IIII. Patet etiam ex alia conseruatoria Sixti IIII. quæ incipit: *Dum attenta meditatione*, data Romæ apud Diuum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto, quarto Kalendas Decembris, prout refertur in Monumentis *a*. Qui inter alia concessit fratribus Carmelitis, *Iudices conseruatores, ipsis præcipientes quod non permittant dictos fratres per ordinarios, & per quoscunque alios indebite molestari, aut eis grauamina, iniurias, atque damna inferri seu quomodolibet irrogari.*

Item Ioannes XXII. vt in eisdem Monumentis *b* continetur in Bulla, quæ incipit, *Venerabilibus fratribus*, data Auinione, sexto Kalendas Maij, Pontificatus sui anno tertio, concessit fratribus Minoribus Iudices conseruatores, *Vt eisdem efficacis defensionis præsidio assistentes, non permittentes eosdem à quibuscunque indebite molestari, vel eisdem damna, violentias, iniurias, & molestias irrogari.*

Item Eugenius IIII. in conseruatoria concessa ab ipso monasterio Diuæ Nostræ de Guadalupe extensa iam ad omnia ordinis Diui Hieronymi monasteria, cuius tenorem infra in hoc articulo referemus, ait, quod *Concedit ipsis conseruatores non solum pro ipsis fratribus, & eorum conuentibus, possessionibus, terris, locis, iurisdictionibus, & omnibus bonis mobilibus & immobilibus, quocunque nomine, & quibuslibet molestiis, iniuriis atque damnis cæterisque tam realibus, quam personalibus actionibus præsentibus, & futuris.*

Item Pius IIII. *c* anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo, Kalendis Iulij, Pontificatus sui anno primo, in Bulla, quæ incipit, *Romani Pontificis circumspecta, &c.* confirmans priuilegia ordinis militaris sancti Ioannis Baptistæ, quibus gaudent Mendicantes, prout dictum est in superioribus *d*, concessit dicto ordini conseruatores. *Aduersus inferentes vim personis eius instituti, aut eorum seruitoribus, & familiaribus iniurias, seu grauamina, vel damna in personis, rebus & bonis.*

Ex quibus omnibus satis constat, saltem in Bullis, & priuilegijs conseruatoriarum, non solum concedi conseruatores pro iniurijs, prout significant contumeliam & violentiam, sed etiam, prout significant damnum datum. Sed vt veritas huius articuli magis pateat, operæ pretium esse duxi ad argumenta, quæ in contrarium proponuntur, respondere.

a In 1. impr. tra. 1. fol. 10. cap. 2. lit. M.

b In mon. 1. imp. fol. 129.

c Habet in li. pri. huius ord. vide, sub sigil. aut.

d Sup. hoc 1. tom.

Ad argumenta.

PRimo arguitur à doctissimo alias viro ex quadam Decretali *e*, dicente quod conseruatores non possunt cognoscere de his, quæ iudicialem indaginem exigunt. Ex quibus verbis colligit regulares non posse, nolentes eis soluere debita ciuilia, coram conseruatore conuenire: cum si ipsi debitores negent debitum, aliasve exceptiones legitimas allegent, negatione efficiatur res dubia, iuxta quandam legem *f*, ex qua id notant Glossa, Felinus, & Iason, & communiter scribentes. Et per consequens cum talis iudicialis indago requiritur, ad hanc suam extenderent iurisdictionem Iudices conseruatores.

e ca. 1. de off. del. eg. lib. 6.

f l. 3. C. quib. ad lib. procl. non lice. vbi glo. ver. dubium Fel. in c. si cl. l. in. 2. de for. competet. & in c. coram nu. 8. de of. deleg. Iason in l. 1. iuxta fi ff. de transactio.

Respondetur primo, quod quando debitum est notorium, etiamsi negetur à debitore, potest ipse Iudex conseruator cognoscere, vtrum debitum notorium sit: & notorium sit quod ipse non vult soluere. Erit autem notorium, si per instrumentum, & testes omni exceptione maiores probetur: in hoc enim casu indagat iudicialiter prædictus Iudex, an ad id sua potestas extendatur, quod sibi à iure non denegatur, prout articulo superiori probatum est.

Secundo respondetur, quod debuit doctissimus alias vir, in memoriam reducere doctrinam Nauarri superius citatam, quod scilicet hodie communiter dantur conseruatoriæ cum clausula, vt possint Iudices conseruatores cognoscere de his, quæ altiorem requirunt indaginem: & sic de his cognoscentes virtute earum non incidunt in pœnam excommunicationis, nec in pœnam suspensionis per annum ab officio, de qua in capitulo finali de officio delegati libro sexto. Hæc Nauarrus.

Videamus igitur, vtrum ipsis hodie concedatur iurisdictio in his, quæ requirunt iudicialem indaginem. Et primo Benedictus XI. in Bulla, quæ incipit, *Venerabilibus fratribus*, Archiepiscopo Compostellano, &c. data Romæ apud sanctum Petrum, quarto Nonas Aprilis Pontificatus sui anno primo, pro Prouincia sancti Iacobi regularis Obseruantiæ Minorum fratrum instituit Archiepiscopum Compostellanum, Olixbonensem, & Camorensem Episcopum contra rectores Ecclesiarum, & alios, &c. In illis, videlicet, quæ iudicialem requirunt indaginem per viam iudicij, in alijs vero prout qualitas ipsorum exegerit iustitiæ complementum facturi.

Deinde Eugenius IIII. anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, Idibus Augusti, Pontificatus sui anno decimo tertio, concessit & expediuit in forma breuis in fauorem monasterij beatæ Mariæ de Guadalupe, *Episcopos Salmanticensem, Placentinum & Cordubensem conseruatores, quos, & quemlibet eorum in solidum Iudices conseruatores & defensores instituit Prioris fratrum conuentus, possessionum, terrarum, locorum, iurisdictionum, fructuum, redituum, prouentuum & omnium bonorum mobilium, & immobilium, quocunque nomine, & quibuslibet molestiis, iniuriis ac damnis, cæterisque tam realibus, quam personalibus actionibus, præsentibus & futuris, in illis videlicet, quæ iudicialem indaginem requirunt, summarie & de plano, sine strepitu figura iudicij: in aliis vero prout qualitas eorum exegerit iustitiæ complementum. Et contra quoscunque cuiuscunque dignitatis, gradus, status, ordinis, vel conditionis extiterint, compellentes eos autoritate Apostolica, per censuram Ecclesiasticam (appellatione postposita) non obstantibus constitutionibus Concilij VIII. de dicta vna ac de duabus in Concilio generali: dummodo virtute huius conseruatoriæ vltra tres dietas à fine suæ diœcesis computandas quis non trahatur cæterisque aliis contrariis quibuscumque a Summis Pontificibus constitutionibus emanatis, aut emanandis, quæ huic iurisdictioni & potestati, eiusque libero exercitio obuiare, seu impedire possunt, nisi in illis sint plena, & expressa mentio de verbo ad verbum de huiusmodi indulto.* Hæc Eugenius *g* IIII. prout refertur in Compendio priuilegiorum Diui Hieronymi. Vbi collector aduertit, quod hanc conseruatoriam postea Nicolaus V. Pontificatus sui anno sexto, ad vniuersum ordinem, & singula eius monasteria extendit. Et per concessionem Pij IIII. expeditam, per Pium V. de qua in quæstione de communicatione priuilegiorum fecimus mentionem, etiam extensa est: cum per dictam concessionem omnia priuilegia, & indulta temporalia, & spiritualia facta vni dicti ordinis monasterio, omnibus eiusdem ordinis monasterijs facta decernantur.

g tit. conseruatoriæ bulla 4. fin.

Quæ extensio non est, vt omnia alia monasteria habeant dictos tres conseruatores. Hoc enim esset maxime molestum his, qui ad eorum iudicium traherentur: cum quædam in Hispanijs monasteria huius sacræ religionis vltra quatuor, & quinque dietas distent à dictis conseruatoribus assignatis. Et non est præsu-

mendum Pontificem Maximum, quid contra ius concessisse. Extensio igitur prædicta, vt omnia alia monasteria fruantur dicta Bulla (vt existimo) est, vt conseruatores deputati pro alijs monasterijs eandemmet habeant autoritatem, quam habent tres in illa nominati pro monasterio Beatæ Mariæ de Guadalupe. Vnde per communicationem ordines Mendicantes gaudent dicto priuilegio, & eorum conseruatores possint procedere etiam in his, quæ iudicialem requirunt indaginem.

a l. 1. §. 2. tit. 5. lib. 1. nouæ compil. Secundo arguit Gutierrez ex quadam lege *a* nouæ compilationis, vbi dicitur:

Los conseruadores dados, y deputados por nuestro muy sancto Padre, no sean osados a perturbar nuestra iurisdiction seglar, ni se entremetan a conoscer, salua de iniurias y offensas manifiestas y notorias, que suelen ser hechas a las Iglesias o monasterio, y personas Ecclesiasticas, segun que los derechos communes disponen, y los sanctos Padres que los ordenaron, y no mas ni allende no embargante qualesquier commissiones, o poderes que le sean o son dados. Y si los tales conseruadores que lo contrario hizieren por esse mismo hecho pierdan las temporalidades, y naturaleza que en nuestros Reynos tienen, y sean auidos por agenos y estrannos de nuestros Reynos: la qual naturaleza no puedan recobrar, y demas que assi como rebeldes y desobedientes a su Rey los mandaremos salir de nuestros Reynos.

Ex qua lege videtur, quod non possint conseruatores in his Hispaniarum regnis se intromittere ad compellendum debitores, vt soluant debita ciuilia monasterijs, saltem vbi iudicialis indago requiritur ad dictam compulsionem peragendam, non obstante alia suæ sanctitatis quacunq; data commissione vltra ius commune.

b Salz. in prac. crim. c. 3 Huic argumento respondet *b* Salzedo, quod ibi solum præcipitur cõseruatoribus ne iurisdictionem regularem perturbent contra laicos procedendo. Non autem ibi præcipitur, vt cõtra Ecclesiasticas personas possint se opponere virtute dictarum conseruatoriarũ concedentium indaginem iudicialem, cum per hoc non perturbetur iurisdictio regularis. At hæc solutio videtur diminuta. Secundum eam enim non possunt conseruatores cõpellere debitores sæculares nolentes soluere monasterijs, vt debita ciuilia illis soluant. Vnde ad aliam solutionem deueniendum est.

Pro cuius explicatione est notandum valde, quod quidquid monachus acquirit quoad dominium, soli Deo & Domino nostro IESV Christo acquirit, prout ait Innocentius *c* communiter receptus per citatos ab eo, & à Nauarro: & Concilium *d* Tridentinum hoc innuere videtur. Ius autem administrandi eius dominij supremum & generale acquirit Papæ, & Ecclesiæ vniuersali; particulare vero illi Ecclesiæ, & monasterio, cuius ipse est, si sunt capacia iuris administrandi, alioquin etiam speciale remanet apud Papam, & sola detentio, & vsus & administratio facti penes ordinis monasteria, quibus acquiritur ius particulare administrandi, si illius essent capacia, prout latius probabimus in tertio tomo in quæstione de paupertate.

c Inno. c. cum super de can. posse. & prop. Dec. in c. cõstitut de refe Naua in tra. de redditibus Eccles. mon. 40. q. 1.
d Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 2.

e Conc. Trid. sess. ead. Ex hac doctrina colligitur, qua ratione ius commune Pontificium in Concilio *e* Tridentino, innouatum potuit determinare, vt Iudices Ecclesiastici possint procedere, non solum contra clericos, sed etiam contra laicos, qui bona Ecclesiæ, vel alicuius pij loci occupauerint. Quod à fortiori potest etiam Papa determinare, cum secundum veritatem sit super Concilium. Et ratio est: quia cum ad Papam & Ecclesiam pertineat ius administrandi dominiu generale, & supremum rerum Ecclesiasticarum, & regularium: ideo contra horum bonorum detentores, & vsurpatores potest procedere, recuperando patrimonium Ecclesiæ dispersum ne dissipetur, cuius Dominus est Deus, & Dominus noster IESVS CHRISTVS. Et hoc faciendo Ecclesia & Summus Pontifex non turbant iurisdictionem regalem, cum bona supradicta non sint bona laicalia: sed bona Ecclesiastica. Et ideo potuit Papa concedere Iudicibus conseruatoribus autoritatem ad iudicandum de ijs, quæ iudicialem requirunt indaginem, quando scilicet, Ecclesijs, monasterijs, fratribus, & rebus, & bonis ipsorum fit aliqua notoria iniuria, damnum, & grauamen. Et sic cum quis est malefactor, aut rerum religiosorum spoliator, notorius raptor, & inuasor manifestus, in fauorem Ecclesiæ est introductum, vt ipsos malefactores, qui sacrilegi sunt censendi locorum rectores possint sub quo maluerint iudice conuenire, prout dictum est iam in superioribus. Et licet hoc procedat, vt ait *f* glossa & communis, quando agitur contra malefactores, & sacrilegos, cuiusmodi non sunt debitores monasteriorum, nolentes ipsis monasterijs satisfacere: respondetur tamen cum eadem glossa vbi ait. *Quod tantum contra malefactores loquuntur iura de hoc agentia.* Addit tamen, *Quod de alijs potest idipsum determinari, vt scilicet laici possint coram Iudice Ecclesiastico conueniri. Primum quando coram Iudice laico non possunt regulares, & Ecclesiastici suam consequi iustitiam.* Prout dicitur in *g* iure. Limitat secundo in finalibus verbis dicens, *Nisi consuetudo contrarium inducat, vt dicitur supra eodem titulo, capite, si clericus laicum, in fine.* Vbi asseritur, quod actor forum rei sequi debeat, licet in plerisque partibus aliter de consuetudine habeatur, vbi glossa in verbo, cõsuetudine, ait, *Talis consuetudo contra omnia iura predicta est, sed introducta est propter negligentiam laicorum in exhibenda clericis iustitia, vt infra in eodem titulo, capitulo, cum sit generale, & capitulo, licet, & capitulo, ex tenore. Sed Papa siue sint negligentes, siue non, quotidie concedit literas contra laicos super quacunque quæstione. Et ita assumit sibi iurisdictionem aliorum contra id, quod dicit supra titulo proximo in capit. nouit, in principio.* Hæc glossa. Ex quibus glossis colligitur primo, quod Summus Pontifex ratione negligentiæ Iudicum sæcularium in administrando iustitiam clericis potest in quacunq; causa facere, vt Ecclesiastici conueniant laicos sub quocunque Iudice maluerint. Secundo colligo, quod etiamsi non sint negligentes, potest idipsum efficere ex causa rationabili, sicut consuetudo id in diuersis partibus effecit.

f Glo. in d. ca. conc. Generali. ver. malefactores.

g ca. ex transmissa. de foro competen.

Ex qua doctrina infero primo, quod Papa propter negligentiam Iudicum sæcularium in administrando iustitiam Religiosis, potuit concedere legem, vt in quacunque causa ipsi laici possint trahi coram Iudicibus conseruatoribus ab ipso deputatis. Et sic potuit contra laicos ipsis committere, vt cognoscerent ad petitionem fratrum sine strepitu, & figura iudicij de iniurijs & damnis sibi à laicis illatis, etiamsi iudicialis indago ad id decidendum sit necessaria. Potuit id etiam ipsis concedere, licet Iudices sæculares nulla notentur negligentia. Et hoc in fauorem status regularis, ne hunc profitentes statum ad tribunalia sæcularia accedant, vbi lites cum strepitu & figura iudicij aguntur, contra terminum causarum regularium, quæ sine strepitu, & figura iudicij decernunt constitutiones Pontificales peragi debere.

Secundo infertur, quod nunquam mihi potui persuadere, quod dicta lex regia disponit (sicut aliqui intellexerunt) quod conseruatores non iudicarent, nisi de manifestis, & notorijs iniurijs contra religiosos factis à sæcularibus, etiamsi ipsi conseruatores à Sede Apostolica ampliorem haberent potestatem. Imo contrarium ex dicta lege colligitur, ibi, *Segun que los derechos communes disponen, y los sanctos Padres que los ordenaron.* Quæ verba indicant duo. Primum est, quod conseruatores non se intromittant in alijs, præter ea quæ secundum ius commune ipsis conceduntur.

Secundum est, quod non se intromittant in illis præter ea, quæ sanctis Patribus, qui id ius commune ordinauerunt, constituta sunt. Constat autem sanctos Patres, qui ius commune ordinauerunt, in fauorem religiosorum pro varietate temporum alia ampliora ordinasse, sicut ipsimet sancti Patres, & lex *a* regalis concesserunt conseruatoribus Salmanticensis, Pincianæ & Complutensis Academiarum, vt indistincte de omnibus causis in fauorem Doctorum, & Scholasticorum contra laicos possint procedere, eos ad suum tribunal

a l. 8. ti. 7. l. 5. ordin.

tribunal trahendo. Et constat potuisse eosdem sanctos Patres concedere conseruatores regularibus, qui contra laicos procederent & compellerent ad soluendum debitum monasteriis, etiam si ad id concludendum indago esset necessaria. Tum propter fauorem religiosorum: Tum propter ignauiam Iudicum sæcularium, prout dictum est in superioribus. Tum, quia, licet nec contra ipsos, nec contra eorum bona aliqua iniuria & maleficium committatur non soluendo debita monasteriis, damnum tamen graue ipsis, & eorum bonis & personis ex dilatione solutionis generatur: quorum bonorum dominium est solius Dei & Domini nostri Iesu Christi: & supremum ac generale ius administrandi dictum dominium residet apud Ecclesiam, & Papam.

Non supradictis obstat lex ordinamentorum regalium superius allegata. Ibi, *Non embargante quale squier commissiones, o poderes, que les se an o sin dados*. In his enim verbis non loquitur lex de concessionibus datis à Papa. In his enim nulla fit mentio Papæ, aut Sedis Apostolicæ. Loquitur igitur ex supradictis de commissionibus datis ab inferioribus à Papa, qui secundum ius commune, prout iam dictum est, non possunt concedere conseruatorias. Et hic intellectus necessario est tenendus. Alioquin diceremus Papam & Ecclesiam non posse pro conseruatione rerum & iurium Ecclesiasticorum & regularium concedere, vt laici ipsarum rerum detentores possint comparere coram iudice Ecclesiastico, aut conseruatore ab ipsa Sede Apostolica deputato.

Ex quibus deniq; soluendo supra dicta dico primo, quod quando debitum constat per instrumentum publicum, vel per sententiam transactã in rem iudicatam, vel per confessionem partis nolentis soluere, iam notorie monasteria iniuriãtur nolentibus soluere debitoribus. Ex hoc casu vi iuris communis possunt cõseruatores compellere debitores: cum hic fiat manifesta iniuria monasterijs iuxta superius explicata. Quod implicite, & in virtute fatetur Gutierrez *b*. Si enim diffitetur, non posse Iudices conseruatores regularium ad hunc casum suam extendere potestatem, est, quia iniuriam non accepit pro damno, & nocumento monasteriis illato, sed pro iniuria, & offensa & violentia. Quod tum ex iure communi, tum præcipue ex multis priuilegiis cõseruatoriarum religiosis concessis luce meridiana clarius patefeci.

b Guti. vbi sup. nu. 14.

ARTICVLVS XIII.

An religiosi possint conueniri pro debitis ciuilibus coram Iudice ordinario Ecclesiastico, vel coram conseruatore, ab ipsis pro suis causis deputato.

Respondeo dicendo, doctissimum *c* Gutierrez hanc mouisse quæstionem, quam in hunc modum dissoluit affirmando, quod debent conueniri coram Iudice conseruatore. Nec obstat, vt ipse ait, quod in superiori articulo respondet, scilicet, non posse fratres conuenire reos pro debitis ciuilibus coram ipsis conseruatoribus. Magna enim, inquit, est inter hos casus differentia. Prima est, quia actor debet sequi forum rei iuxta iuris regulas: & huiusmodi religiosi sunt rei, habentque à Sede Apostolica Iudicem conseruatorem deputatum, quem in causis ipsorum elegerunt, qui eos defendat & manuteneat. Vnde consequens videtur, quod coram eo conueniendi sint ex quacunque causa, quia is est suus proprius Iudex, cuius ratione exempti sunt in hoc à Iudice ordinario: & ideo sæpe sæpius à iure, & Concilio Tridentino exempti appellantur. Hæc Gutierrez.

c Gut. l. 3. pr. qq. q. 10. nu. 70.

Sed doctissimus alias vir in hoc fuit allucinatus, putans conseruatores regularium esse ad modum conseruatorum vniuersitatum, Doctorum & scholarium, qui de omnibus causis eorum iudicant, & alios Iudices, coram quibus possint conueniri, non habent, ratione quorum sunt exempti, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, quam mixtis à iurisdictione Ecclesiastica, & sæculari. At religiosi alios habent Iudices, scilicet, suos Prælatos, qui de eorum causis cognoscunt per iurisdictionem ordinariam, & non delegatam: sicut cognoscunt Iudices conseruatores, prout tradit, & multis comprobat *d* Nauarrus. Quæ nimirum veritas non solum probatur per ea, quæ à prædicto autore notantur, sed etiam, quia si religiosi exempti Episcopis subderentur, exempti minime passim vocarentur; nec eorum exemptio ita esset notoria, vt dicant communiter scribentes eam probatione minime indigere, vt tradit *e* Sylvester. Præsertim, cum his temporibus non sint astricti religiosi ad conseruatores perpetuos, sicut antiquitus habebant: imo sunt ad nutum per ipsos religiosos amouibiles, prout dictum est in superioribus: & quando necessitas aliqua vrget, eos nominant, deputant, & eligunt. Et si vera esset opinio Gutierrez, multi religiosi modo non essent exempti, cum multi fratrum prouinciæ conseruatores particulares minime habeant. Quod euidenter ostenditur, cum secundum ipsum, conseruatores sint proprij eorum Iudices. Denique eorum exemptio non à conseruatoriis dimanat, sed à subiectione suorum Prælatorum, quibus in vtroque foro sunt astricti. Quæ veritas innumeris priuilegiis, & constitutionibus Apostolicis est iam declarata, & vniuersali consuetudine comprobata, prout infra in secundo Tomo in quæstione de exemptione, Deo duce demonstrabimus, & ex infra dicendis clarius patebit. Vnde cum religiosi habeant suos proprios Iudices, prælatos scilicet suos à Sede Apostolica deputatos, non coram Iudicibus conseruatoribus (qui solum destinantur pro defensione fratrum, domorum, & rerum monasteriorum) sed coram ipsis sunt ratione delicti, aut contractus, aut debiti pecuniarij conueniendi, prout quotidie videmus in practica seruari. Tota enim potestas ad Abbatem respectu monachorum pertinet, vt Pelagius *f* Papa notanter dixit. Præterea quæro à doctissimo alias viro, quomodo Iudex conseruator potest cognoscere de hac causa, vocando in iudicium Regulares, quorum ipsi sunt conseruatores, vt debita ciuilia persoluant, si secundum eum tantum possunt cognoscere de manifestis iniuriis & violentiis, & non de causis ciuilibus, in quibus non dantur iniuriæ secundum suam specialem significationem? Si dicat, quod non habent alium Iudicem coram quo conueniantur, quod iam improbauimus, contra hoc in hunc modum replico, dicendo, quod etiamsi non habeant alium Iudicem nisi conseruatorem, ipsemet conseruator secundum eundem Gutierrez non potest cognoscere de omnibus causis, sed tantum de iniuriis, & violentiis manifestis, in quibus non requiritur iudicialis indago. Et per consequens non habet iurisdictionem, vt coram eo possint religiosi conueniri pro debitis ciuilibus, cum hoc neque ad manifestam iniuriam, & violentiam factam monasteriis pertineat, & sæpe sæpius pro eo exequendo iudicialis requiratur indago. Confiteri ergo necesse est, vt aliud fingamus ius ampliorem facultatem ipsis conseruatoribus concedens, aut confiteamur alios habere Iudices, coram quibus possint conueniri. Et non sunt Iudices Ecclesiastici, quia alias non essent exempti, neque sunt Iudices conseruatores, vt probatum est. Ergo sunt Iudices regulares, quibus ipsi religiosi in vtroque foro subduntur.

d Nauar. in c. non dicatis. nu. 63.

e Sylu. v. exemptio.

f c. nulla. 18. q. 1.

Sed contra hoc propono argumentum desumptum ex Bulla conseruatoria Pij V. expedita per Gregorium XIII. virtute cuius *Societas & singula eius persona, & familiares clerici, tam in causis ciuilibus, quam in criminalibus, & mixtis, siue actores sint, siue rei, possint eligere in conseruatores personas in dignitate Ecclesiastica constitutas contra quascunque communitates, & collegia*. Prout latius in compendio *a* Societatis continetur. Ex cuius verbis, ibi,

a Comp. soci. v. conseruato. §. 1.

ibi, *In causis ciuilibus*, iunctis verbis, ibi, *Siue actores sint, siue rei.* Videtur quod religiosi Societatis possunt pro debitis ciuilibus coram suis conseruatoribus conueniri, & non coram eorum Prælatis. Nam respondetur, concedendo, quod possunt conueniri, si ipsi voluerit. Bulla enim supradicta solum dicit, quod possunt creare conseruatores pro quacunque causa, siue rei sint, siue actores. Nam quando ab ipsis coram Iudice sæculari, aut Ecclesiastico debitum ciuile fuerit petitum, dicentibus ad ipsos hanc iurisdictionem pertinere, & non ad suos proprios Prælatos regulares, cum Prælati regulares nullis armis possint se defendere procedendo contra ipsos Iudices censuris, & pœnis Ecclesiasticis, possunt dicti religiosi, si voluerint, creare conseruatorem, qui de hac causa cognoscat, at si noluerint, minime astringuntur. Et etiam si Iudex Ecclesiasticus procedat contra eos censuris & aliis armis spiritualibus, minime tenentur respondere, nisi in casu mercedum & miserabilium personarum, de quo in Concilio b Trident. Et vt hæc veritas magis pateat, quod scilicet non possunt religiosi ad hoc per suos conseruatores compelli, proponam priuilegium Nicolai V. Pontificis Maximi Carthusianis concessum Romæ apud sanctum Petrum anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo decimo septimo Kalendas Octobris, Pontificatus sui anno sexto. Quod priuilegium non vidi à Concilio Trident. neque ab aliquo sacro canone reuocatum, cuius tenor sequitur.

b Conc. sess. 7. ca. 14.

Nicolaus V. ad perpetuam rei memoriam. Exhibita siquidem nobis pro parte dilectorum filiorum Prioris maioris domus, ac vniuersorum fratrum ordinis Carthusiensium petitio continebat, quod licet ipsi ab omni iurisdictione, & potestate Patriarcharum, Archiepiscoporum & Episcoporum, Abbatum, & quorumlibet ordinariorum, aut aliorum Iudicum cum domibus & rebus suis per specialia Sedis Apostolicæ priuilegium, cui non est in aliquo derogatum sint prorsus exempti & Sedi Apostolicæ immediate subiecti, tamen nonnulli conseruatores & alij Iudices per priuilegia Apostolica deputati super bonis, & rebus ad eorum domus huiusmodi pertinentibus eos multipliciter molestare, & a suo laudabili proposito abstrahere, ac alias inquietare præsumunt, in ipsorum non modicum detrimentum. Quare pro parte eiusdem Prioris maioris, necnon aliarum domorum eiusdem ordinis Priorum, ac fratrum prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, vt ne exemptio prædicta eis reddatur inutilis, ipsique à deuotione, & contemplatione perpetua distrahantur, eorum statui, & quieti super hoc opportune prouidere benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus & ordinamus, quod Priores, & fratres dicti ordinis præsentes, & qui pro tempore erunt perpetuis futuris temporibus prætextu similium, & quarumcunque aliarum literarum Apostolicarum sub quibus formis, ac verborum expressionibus ab eadem Sede etiam contra exemptos concessarum, siue in posterum concedendarum, etiamsi derogatorias & apponi insolitas quasuis alias clausulas contineant, à quibuscunque conseruatoribus, atque in literis huiusmodi deputatis, seu deputandis Iudicibus memoratis, seu eorum aliquo, seu aliquibus in iudicio, vel extra comparare, aut quomodolibet de iure respondere teneantur, neque ad id compelli valeant, aut debeant quouisque modo districtius inhibentes vniuersis, & singulis conseruatoribus, & Iudicibus huiusmodi, ne contra Priores & fratres ipsos, eorumque domus, loca, seu bona quouis modo quæsito colore procedere audeant, vel præsumant. Decernentes ex nunc omnes, & singulos contra fratres, domus, & loca, & bona prædicta per conseruatores, seu Iudices prædictos contra concessionem & indultum, huiusmodi factos, seu habitos impostérumque habendos processus, & illorum prætextu vsque ad præsens latas, seu promulgatas, ferendasque excommunicationis & interdicti, alias que sententias & censuras pœnas ac totum, & quidquid contra tenorem præsentium fieri, attentarique contigerit irrita, & inania, nulliusque roboris, & momenti. Non obstantibus, &c. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ ordinationis, statuti, inhibitionis, constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Hæc Nicolaus V. Ex qua Bulla nostra sententia est comprobata, cum omnes Mendicantes, & qui illorum gaudent priuilegiis, hoc indulto, & priuilegio fruantur. Et hoc priuilegium habetur in libro dicti ordinis, in cuius margine continetur in magna Carthusia esse authenticum.

Nec supradictis obstat decretum c Concilij Tridentini adductum pro sua parte à Gutierrez, tanquam textum expressum pro sua opinione. Verba Concilij sunt: *In exemptorum causis constitutio Innocentij IIII. quæ incipit, Volentes, in generali Concilio Lugdunensi edita seruetur, quam eadem sacrosancta Synodus innouandam censuit, & innouat, addendo insuper, quod in ciuilibus causis mercedum, & miserabilium personarum clerici sæculares, aut regulares extra monasterium degentes quomodolibet exempti, etiamsi certum Iudicem deputatum in partibus habeant; in aliis vero si ipsi Iudicem non habuerint, coram locorum ordinariis tanquam in hoc ab ipsa sede delegatis, conueniri, & iure medio ad soluendum debitum cogi & compelli possunt, priuilegiis & exemptionibus, conseruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduersus præmissa nequaquam valituris.* Hæc Conc. Notat autem Gutierrez ex verbis eius ibi, *Si ipsum Iudicem non habuerint*, quod à contrario sensu si ipsum habuerint coram ordinario in causis ciuilibus, veluti pro debito soluendo conueniri non possunt, sed coram suo Iudice deputato conseruatore. Sed miror valde doctissimum alias virum, hoc decretum tanquam expressum pro sua opinione adduxisse, cum (pace tanti viri dicam) nullatenus nostram sententiam debilitet, quod in sequentibus probabitur.

c Concil. vbi supr.

Pro cuius rei explicatione est notandum, quod decretum Concilij solum loquitur cum fratribus extra claustra degentibus: & non dicuntur viuere extra claustra monasteriorum, qui causa prædicationis, vel confessionis, vel eleemosynæ, vel alterius similis rei ad tempus, & non permanenter extra claustra morantur. Degere igitur dicuntur extra monasteria, qui habent domicilium speciali licentia, vel priuilegio extra sua monasteria. Qui enim secundum regularia instituta inseruit beneficio, vel addicitur alicui monasterio monialium, talis non comprehenditur in tali decreto: quia non degit extra monasterium proprie, cum non sit extra illud speciali licentia, vel priuilegio, sed ex instituto, prout explicat a Nauarrus, & dicemus infra in secundo Tomo, in quæstione de exemptione fratrum.

a Nau. in 2. non dicam. nu. 96.

Secundo est notandum, quod istis fratribus & religiosis licentia, & priuilegio speciali Apostolica extra claustra degentibus exemptis immediate Sedi Apostolicæ subiectis in dicta licentia, & priuilegio deputantur Iudices, qui de omnibus eorum causis ciuilibus, & criminalibus possint cognoscere. His suppositis respondetur ad argumentum, quod scilicet, Concilium Tridentinum non loquitur de fratribus intra claustra degentibus: hi enim habent suos Iudices ordinarios (qui sunt eorum Prælati) coram quibus pro debitis ciuilibus sunt conueniendi iuxta supra tradita, sed loquitur de religiosis extra claustra degentibus, quibus priuilegio Apostolico conceduntur quidem Iudices in ipsomet rescripto, & priuilegio deputati, qui non sunt conseruatores Iudices de iniuriis, & violentiis tantum manifestis cognoscentes. sed sunt Iudices quidam delegati pro omnibus causis ipsorum, etiamsi iudiciali indigeant indagine. Et coram ipsis debent conueniri pro debitis pecuniariis: sicut debebant conueniri coram Prælatis suarum religionum, si intra claustra monasteriorum iuxta regularia instituta vitam agerent. Et si ipsos Iudices non habuerint, ait Concilium, coram ordinariis tanquam in hoc à Sede Apostolica delegatis conueniri

ueniri; & iure medio ad soluendum debitum cogi & compelli possunt, priuilegiis, exemptionibus, conseruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduersus præmissa nequaquam valituris. Illa enim verba, *Conseruatorum disputationibus nullatenus valituris*, referuntur non ad casum primum, quando scilicet ipsi fratres habent Iudicem deputatum, quia secundum supradictum autorem ipse Iudex deputatus est ipsius fratris conseruator, & vnius conseruator pro eadem causa, & pro eodem religioso aduersus alium conseruatorem pro eodẽ religioso, & causa minimè datur; quia sic esset iurisdictionum confusio; referuntur ergo prædicta verba ad casum posteriorem, quando scilicet, extra claustra degentes non habẽt Iudices deputatos. Hoc enim casu coram Iudice ordinario debent conueniri, nonobstantibus exemptionibus, priuilegiis & conseruatorum deputationibus. Ex his infertur non esse seruandam praxim à Gutierrez adductam, cum non ita firmo fundamento nitatur. Praxis igitur notanda est, quòd quando religiosi degunt intra claustra pro debito ciuili debent conueniri coram suis ordinariis qui sunt eorum Prælati. Quando verò sunt extra claustra degentes, & habent Apostolicum Iudicem per breue & rescriptum Papæ deputatum, tunc coram ipso pro dicto debito debent cõueniri. Si verò talem Iudicem deputatum non habent, debent creditores recurrere ad ordinarium in hoc tanquam à Sede Apostolica delegatum, qui potest dictos regulares exemptos ad debiti solutionem compellere, non obstante quacunque exemptione, & conseruatorum deputatione. Conseruatoriæ enim concessæ regularibus non conceduntur pro regularibus extra claustra degentibus. Ex quibus resultat verus ad dictum Concilium Tridentinum intellectus.

ARTICVLVS XIIII.

Vtrum conseruator regularium possit procedere contra detentores animalium monachorum damnum in pascuis facientium.

RESpondeo dicendo, hoc dubium constare ex decisione alterius dubij, Vtrum, scilicet, talia animalia res Ecclesiasticæ sint. Ad hoc respondetur ea esse de foro sæculari, & non Ecclesiastico. Et sic videri, quòd à Iudice sæculari possunt sine aliqua iniuria detineri, quando inueniuntur in fructibus, & in aliis rebus alienis damnum inferentia, iuxta casum cuiusdam nouæ compilationis *b* legis, vbi certa statuitur contra dicta animalia pœna. Quòd autem ipsa animalia sint de foro sæculari, constat ex doctrina *c* Baldi, docentis, quòd quando tributum est appropriatũ ipsi rei, Iudex potest mittere ad rem ipsam, licet clerici, & recipere tributum, quia est de sua iurisdictione, tam vniuersali, quàm particulari. Sed quòd non poterit Iudex aliquid facere contra personam clerici: quòd ex aliis comprobat Gutierrez addens pro sua parte *d* Gregorium Lopez, & Auendanum, & Auiles. Vnde non possunt religiosi eligere conseruatorem contra Iudicem sæcularem solum propter detẽtionem ipsorũ animaliũ ex eo capite, quòd sunt de iurisdictione Ecclesiastica, cum re vera non sint. Possunt ergo ipsum eligere, quando ratione damni suprà dicti conueniuntur monachi coram Iudice sæculari, aut Ecclesiastico. Personæ enim fratrum sunt exemptæ, & non possunt conueniri, nisi coram suo Iudice regulari, sicut non possunt clerici ex hac causa cõueniri, nisi corã suo Iudice Ecclesiastico, qui est competens clericorum Iudex, vt constat ex traditis per *e* Castellum. Ex quibus infertur, quod si denunciatum coram Iudice laico, seu sæculari de aliquibus religiosis, eo quòd animalia sua minimè describi fecissent sub pœna priuationis eorumdem, iuxta terminos legis *f* regulis nouæ compilationis, prædictum Iudicem sæcularem minimè esse Iudicem competentem contra religiosos: eo quòd aduersus personas eorum quibus imputatur culpa ex omissione descriptionis coram suo Iudice regulari esset agendum,

b l. 12. ti. 3. l. 1. nouæ comp.
c Bal. in l. ac bis C. de Episc. & cler.
d Gre. in l. 51. in gl. por razõ de sus personas. ti. 6. p. 1. & in l. 24. ti. 15. pa. 7. v. el ganado. vers. per suum iudicem. Auẽdan. 2. p. c. 14. prae to. n. 13. Auiles c. 17. praeto. in glos. buenas n. 12. f. 159.
e Castil. in 70. Taur. gl. mag. fo. 150. col. 3. versic. video etiam.
f l. 14. ti. 18. l. 6. noua cõpil.

præcipuè cùm anamalia prædicta nullum damnum dedissent, sed domini earum omisissent prædictam descriptionem, & sic de eorum negligentia agatur. Vnde possunt religiosi conseruatorem eligere, vt ipsos in sua exemptione conseruet, & coram ipso de dicta causa peragatur. Et affirmat *g* Gutierrez in quadam practica quæstione in facti contingẽtia, consilio suo quosdã regulares conseruatorẽ elegisse. Qui cum processerint in causa aduersus quendã Iudicem laicũ, qui de hac causa cognoscebat, ipsa causa per viam vis fuit delata ad regiam cancellariam Pincianam, à qua fuit remissa ad prædictum Iudicem conseruatorem, cuius iurisdictioni sæcularis Iudex obtemperauit: & mandato dicti conseruatoris se à causæ cognitione inhibuit. Et addo, quòd pro sola detentione animalium à Iudice lata, quando ipsa detentio fuerit iniusta, quia v. g. nullum damnum intulerunt, & si intulerunt, parati sunt monachi sufficienter satisfacere dando sufficientem cautionem, possunt religiosi, si Iudex sæcularis noluerit dimittere ea, nisi prius fieret realis restitutio, creare Iudicem conseruatorem, cùm ipsis inferatur grauis & notoria iniuria, tum in animalibus detẽtis, tum etiã in sua exemptione, cùm per priuilegia conseruatoriam Bullarum non solùm personæ regulares, sed etiam bona mobilia & immobilia eorum ad protectionem & defensionem Iudicum conseruatorum spectent. Et sic dixi notanter suprà, quòd non possunt religiosi propter solam detentionem animalium creare conseruatorem ex eo capite, quòd ipsa animalia secundum ius commune sint de iurisdictione Ecclesiastica, cum re vera non sunt secundum tale ius de eius iurisdictione, at non negaui, quòd ex alia causa possunt ipsum optimo iure creare.

g Gutie. lib. 1. pract. q. 4.

ARTICVLVS XV.

Vtrum religiosi possint creare conseruatorem contra Doctorem, aut scholarem, habentes pro suis causis conseruatorem Apostolicum, & contra alios regulares.

RESpondeo dicendo, quòd vniuersitates scholarium Salmanticensis, Pintianæ, & Complutensis Academiarum habent conseruatores, qui indistinctè autoritate Apostolica, & regali possunt cognoscere de omnibus causis in fauorem Doctorũ, vel scholarium contra laicos procedendo, prout dicitur in quadam ordinamenti regalis lege *a*, & tradit Salzedo in sua practica criminali. Et in hac quæstione quod inuestigatur est, vtrum religiosi contra dictos Doctores, & scholares ipsos iniuriantes possint Iudicem conseruatorem constituere; & videtur quòd non, cum ipsi Doctores & scholares sint similiter priuilegiati, & priuilegiati non possunt vti suo priuilegio contra pariter priuilegiatos, prout dicitur in iure *b*. Sed pro contraria parte facit, quòd si hoc esset verum, sequeretur, quòd contra religiosos non possent cõseruatorem Iudicem constituere, quòd est contra concessionem conseruatoriam factam Minimis à Clemente VII. quæ refertur in compendio *c* Societatis Iesu. Vbi dicitur, *Item per priuilegium in amplissima forma concessum Minimis per Clementem VII. vt in eorum priuilegiis folio octuagesimo sexto possumus eligere nobis conseruatores contra quascumque personas Ecclesiasticas tam regulares, quam seculares, nec non laicos, communia ciuitatum & diœcesum.*

Item hoc videtur expressè concessum à Pio V. & Gregorio XIII. religiosis Societatis Iesu, vt in eodem compendio *d* continetur. Possunt enim virtute dictæ concessionis Iudices conseruatores detentoribus, iniuriatoribus, contradictoribus, & rebellibus inhibere sub censuris, & pœnis, etiam pecuniariis suo arbitrio moderandis libereque suam iurisdictionem exercere, non obstantibus quibuscunque inhibitionibus sibi factis etiam prætextu quarumuis literarum conseruatoriarum, aut priuilegiorum concessorum & concedendorum.

a l. 8. tit. 7 li. 1. ord. Salz. in pract. crimi. cap. 3. in fin.
q Aut. de sanctiss. Episc. § si dum praesente l. verū. § vl. cum seq. ff. de min.
c Comp. Soc. tit. conseruat. § 9.
d Comp. vbi sup. § 5.

Nec obstat ratio dubitandi in principio adducta. Nam respõdetur, quòd vbi idem habent priuilegium, & contendunt de aliqua re, is quidem præfertur alteri qui priuilegium actu habet, & actu in ea re & specie de qua agitur, prout probatur in iure e, & notat Bartolus, & allegando alios notat Ioannes Parladorus. Nam qui Reipublicæ causa abfuerit etiam aduersus eum, qui pariter affuerit, restituendus est, si aliquod damnum patiatur. Vterque enim priuilegium habet, ex quo restitutionem, qui læsus fuerit petere potest, & tamen qui modò indiget auxilio restitutionis ad reparationem damni priuilegium habet in specie, de qua agitur, & in exercitio, quia læditur: alter verò cum læsus in ea causa non fuerit, in præsentiarum priuilegium minimè habet. Et hanc doctrinam nos docet Abbas f, quem post alios sequitur Couarruuias. Et iuxta hanc doctrinam debent intelligi supradicta priuilegia. Et debet etiam concludi secundùm quod in hoc casu non sunt proposita in articulo quæstionis pariter priuilegiati; & sic cessat ratio dubitandi. Pariter igitur priuilegiati dicentur illi, de quibus suprà g egimus declarantes prædictam regulam. Et si vterque priuilegiatus læsionis restitutionem prætendat & habere actu priuilegium in ea re, de qua agitur; antiquius priuilegiũ præualebit, iuxta ea quæ tradit Horatius Mandosius in suo tractatu de priuilegiis ad instar, quam omnino vide.

e l. vltim. vbi Bart. ff ex quibus cau. mai. Para li. 1. rer. quotid. cap. 17. n. 28.

f Abb. in c. ad aures de praescri. idem in c. super spoliatione. de ord. cognit. Coua. in re possess. 2. p. §. 1. nu. 4.

g Sup. qu. 9.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum conseruatores habeant potestatem ponendi censuras contra inobedientes & contumaces.

Respondeo dicendo, quòd *Quicumque Iudices Apostolici, seu literarum Apostolicarum conseruatores pro executione earum deputati, seu deputandi in quibuscunque causis religiosorum, seu aliorum quorumcumque Prælatorum consensu, quoties requisiti fuerint, easdem exequi possunt, & tenentur, nec ab ipsis diœcesanis aliquo modo sub priuatione exercitij, officij, & iurisdictionis pœna ipso facto incurrenda impediri possunt; & quidquid secus attentatum fuerit, irritum sit & inane*: Prout concessit Martinus h V. ordini Cistertij, & habetur in compendio dicti ordinis. Et Pius V. & Gregorius XIII. in Bulla concessa Societati idipsum concesserunt: cuius tenorem in articulo superiori attulimus.

h Comp. Cistertij tit. bulla conseruatoria. §. 1.

Pro quorum explicatione est aduertendum, quòd secundùm ius commune, secundùm quod debent in dubio priuilegia explicari, si delegatus Iudex conseruator non vult facere fidem ordinario de suo mandato Apostolico, & literis conseruatoriis, non potest ipsum excommunicare, eo quòd nolit suam exequi sententiam; quia delegatus non habet iurisdictionem super ordinarium, nisi sit ei rebellis: & non potest dici rebellis, si petit fidem de commissione: facit enim quod iure sibi conceditur. Sed si ordinarius malitiosè se afferat dubitare de commissione & delegatione mamè falsitatem rescripti allegando, secundùm omnes Doctores quatuor remedia competũt delegato. Primũ est, vt exequatur per se quod potest, vt notatur in iure i. Secundum, vt puniat ordinarium, si constat malitiosè se opponere. Tertium, quòd ipse ordinarius quoad Deum punitur, cum gratia diuina per peccatum mortale & contumaciam priuetur. Quartum, quia potest condemnari in triginta libras, si malitiosè se opponit ad cauillandum rescriptum, iuxta quandam legem k. Facit ad prædicta, quod tradit Panormitanus l dicens, quòd si agitur de grauissimo, seu grauiori præiudicio, non est parendum delegato, quamuis sit persona autorizata, nisi priùs constet de pleno mandato, neque sufficit simplex copia iuxta aliam legem m. Neque aliter ordinarius debet sententiam exequi, argumento cuiusdam canonis n. Sed si agatur de præiudicio graui, quia v. g. citatus est in partibus remotis, sufficit mittere copiam rescripti: non autem sufficit asserere, se esse delegatum. Si autem agitur de leuissimo, putà, quia citatus est in loco ciuitatis, non est necessarium copiam mittere ad effectum coarctandi, ex quo persona delegata non est vilis, sed in dignitate constituta; in tali enim dubio quis comparere tenetur, argumento cuiusdam legis o. Secùs si simpliciter citet, non asserens se esse conseruatorem delegatum, neque alias est ordinarius: quia tunc comparere non tenetur; neque vt obediens, & cõtumax potest excommunicari. Quæ notanda sunt pro explicatione priuilegiorum suprà positorum in hoc articulo. Non enim ipsis conseruatoribus conceditur supradicta potestas nisi quando iuris metis suam iurisdictionem exercent. Et similiter est intelligendum aliud eiusdem conseruatoriæ priuilegium, in quo dicitur, quòd dicti conseruatores, & iudices sic electi cùm fuerint requisiti super bonorum Societatis restitutionem & priuilegiorum obseruationem, necnon super iniuriarum & damnorum compensationem, possunt appellatione postposita per censuras Ecclesiasticas quoties opus fuerit vsque ad auxilij brachij sæcularis inuocationem procedere. Ita refertur in dicto compendio a Societatis.

i ca. in literis. de offic. deleg.

k l. 2. C. de leg.

l Pan. in cap. 31. terea. de del. tionibus.

m l. vni. C. de mandatis prin.

n nobilissimus. d. 9.

o l. si quis in alien. ff. de iud. dictis.

a comp. Societ. tit. cõser. §. 3.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum fratres possint eligere conseruatorem pro iniuriis manifestis factis eorum seruitoribus.

Respondeo dicendo, quòd, vt patet ex supradictis concessionibus conseruatoris allegatis, fratres non solùm possunt eligere iudices conseruatores contra iniuriantes suas proprias personas, & res, sed etiam contra iniuriãtes suos familiares, & seruitores. Sed hodie per Concilium Tridentinum b hæc autoritas limitatur. Quoniam enim priuilegia, & exemptiones, quæ variis titulis plerisque conceduntur, perturbationem in Episcoporũ iurisdictione excitare, & exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur, decreuit inter alia sancta Synodus, vt si quando illos cuicunque monasterio oblatos, vel quomodocunque addictos, sub nomine seruientiũ militiis, seu monasteriis, hospitalibus, collegiis, aut quocunq; alio titulo assumi contigerit, nihil ex his priuilegiis detractum esse ordinariis intelligatur, quo minus ij, quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis ordinariis tanquam Apostolicæ Sedis delegatis subiecti existant, exceptis tamen his, qui prædictis locis, aut militiis actu inseruiunt, & intra eorum septa, ac domus resident, sub eorumque obedientia viuunt, siue ij, qui legitimè & secundùm regulam earundum militiarum professionem fecerint, de qua ordinario constare debeat. Non obstantibus priuilegiis quibuscunque etiam religionis sancti Ioannis Hierosolymitani, & aliarum militiarum. Hæc Concilium. Ex quibus verbis colligitur solùm pro seruitoribus, qui actu inseruiunt prædictis piis locis, & intra eorum septa & domus resident, subque eorum obedientia viuunt, & pro his, qui legitimè, & secundùm regulam earum militiarum professionem fecerint, possunt conseruatores creari, quando in bonis, & rebus ipsorum aliquam iniuriam & damnum patiuntur, iuxta terminos iuris communis & priuilegiorum.

b Sess. 24. de reform. c. 11.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum conseruatores possint in causis regularium procedere de plano, sine strepitu & figura iudicij.

Respondeo dicendo, quòd hoc dubium proponitur ad declarandum conseruatorias concedentes, vt iudices conseruatores possint procedere in causis regularium sibi commissis simpliciter, & de plano sola veritate inspecta, sine strepitu & figura iudicij, posthabitis articulis, & citationibus omissis in iuramento, quod examinandis testibus datur omni appellatione remota. Vbi enim de causis regularium agitur apud eorum Prælatos, aut eorum conseruatores; nequaquam seruanda est illa subtilis, & angusta iuris forma, quæ in aliis causis seruanda describitur, iuxta

iuxta eã, quæ in iure c notantur. Quod etiam propriis cuiuscunque religionis constitutionibus caueri solet, prout tradunt Speculator d, Præpositus & Folerius, vt sic euitentur sumptus, quos subire necesse est eos, qui in iuris figura strepituque iudiciorum exercentur.

c ca. qualiter & quando. de accusat. d Spec. tit. de inquisi. §. vl. n. 5. Præpositus in ca. cum pass. 27. q. 7. Foler. in trac. de mo. proced. d. contra monach. nu. 10.

Sed operæpretium est explicare prædicta verba. Et vt omnis prorsus opinionum strepitus exterminaretur, Clemens e V. nobis horum verborum glossam suã constitutione dedit dicens, quòd per dictam clausulam significatur, non debere iudicem necessariò libellum exigere, nec litis contestationem postulare, in tempore etiam feriarum ob necessitates hominum indultarum à iure procedere valet in domo, non sedendo pro tribunali. Non tamen potest procedere in tempore feriarum ob honorem Dei, prout ibi aduertit Glossa f, debet amputare dilationum materiam, litem quantum poterit debet facere breuiorem, exceptiones & appellationes dilatorias repellendo, partium aduocatorum contentiones & iurgia, testiumque superfluam multitudinem refrænando. Non sic tamen iudex debet litem abbreuiare, quin probationes necessariæ, & defensiones legitimæ admittantur. Citationem verò, ac præstationem iuramenti de calumnia, vel malitia, siue de veritate dicenda, ne veritas occultetur per commissionem huiusmodi (ait Clemens V.) intelligimus non excludi. Vnde quædam Glossa g cum communi dicit, quòd verba simpliciter & de plano importaut, quòd per ea non remoueatur ordo iuris, sed tantùm perniciosa solemnitas: prædicta enim verba ex suo proprio significato important idem, quod sine plica, & malitia. Verba autem illa, sola veritate inspecta, important, quod omittantur solemnitates, & subtilitates, negotij veritatem non tangentes, quæ vocantur apices iuris, & quòd negotium principale per iura decidatur, prout tradit Bartolus h. Quid autem significat clausula, omni appellatione postposita, vide suprà quæstione octaua, articulo decimo tertio.

e Clem. sæpe de verb. signif. f Glos. in d. Cle. v. ob necessita. g Glos. in d. Cle. in v. simpliciter. h Bart. in l. si fide. ius. ff. mãdati.

ARTICVLVS XIX.

In quam pœnam incidunt conseruatores suam excedendo potestatem.

RESpondeo dicendo, quòd Alexander IV. Papa i ait quòd si conseruatores scienter se intromiserint in aliis, quàm à Sede Apostolica ipsis est concessum, ab officio eo ipso per annum sint suspensi. Et in lege k regali naturalitate priuantur, prout iam in superioribus l dictum est. Notandum est tamen, quòd non omnibus hæc pœna inijcitur, sed illis tantùm, qui scienter hoc egerint. Illi autem scienter id faciunt, qui etiam ignorantia affectata, seu quouis alio figmento quæsito præsumpserunt eam extendere potestatem. Tunc autem dicuntur procedere ex ignorantia affectata, cùm id scire potuerunt, sed noluerunt, aut dissimulauerunt, vt colligitur in simili casu ex textu m iuncta Glossa ibi. Ex quibus omnibus colligitur, quòd proponitur hæc pœna tantùm contra præsumentes. Illi autem dicuntur præsumptuosè procedere, qui agunt de facto secundum quandam Glossam n, & vulgò dicimus præsumptuosum qui est temerarius. Et secundum vsum communem loquendi statuta sunt intelligenda, vt per Bartolum a & Felinum & Cardinalem.

Ex quibus infertur hoc non habere locum quando aliquis iudex conseruator ignorans, suam transgreditur potestatem. Quod Alciatus b dicit sanè esse intelligendum, quòd in his non præsumitur ignorantia: quia si lex aliquid fieri prohibet, non præsumitur ignorantia iuxta strictam iuris regulam c. Vnde debet supradictus iudex prætendere iustam ignorantiam, & eam probare, iuxta ea tradita in iure d, & notata à Glossa & ab Alexandro.

i cap. si. de off. delegat. k l. 1. §. 2. l. v. comp. 4. l Sup. art. 13. m c. eos sinnulla gl. v. affectata de temporib. ordin. l. 6. n gl. i. ca. Iudæi. de testib. a Bart. in l. 1 ab. ff. de supellect. leg. Fel. proœm. Gregor. in decreta. Card. in Clem. 1. in princ. 3. q. de priuil. b Alci. de præsump. 1. p. cap. 40. num. 9. c l. iuris ignorãtiam. C. de iur. & fact. ignorant. d l. generali. C. de tabul. l. 10. glos. in l. in rem. §. lignum. ff. de rei vendic. Alex. in l. de pupil. §. nunciationem. ff. de noui oper. nunc.

Quæst. Reg. tom. prim.

ARTICVLVS XX.

Vtrum suadentes iudicibus conseruatoribus, vt suam transgrediantur potestatem, incidant in excommunicationem.

RESpondeo dicendo, quòd idem Alexander e IV. omnibus modis voluit præcludere viam conseruatoribus, ne ad alia suam extenderent potestatem, quæ ipsis à Sede Apostolica non sunt concessa. Cùm enim concessiones conseruatoriæ sint odiosæ in præiudicium ordinariorum, voluerunt Summi Pontifices vt essent limitatæ, & limites ipsarum minimè trãsgrederentur. Et vt conseruatores limites sibi, traditæ potestatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter obseruent, pœna suspensionis ab officio ipsos Alexander IV. ipso facto comminatur. Pars verò, quæ hoc fieri procurabit, sententiam excommunicationis incurrat; à qua non possit absolui, nisi ei, quem sic castigauit indebitè, primò satisfaciat integrãliter de expensis.

e d. c. fi. de off. deleg. li. 6.

Circa quod aduertit Nauarrus f, quòd hanc non incurrit, qui non est pars in iudicio, neque si est, & procurauit, sed iudex non processit. Nam lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter consentientem, etiam mandando, consulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat: nisi ex eius tenore, vel aliarum legum id expressè, aut tacitè colligatur, quòd firmiter asseuerat Caietanus g & Syluester sibi cõtrarius, & tenet, vt communem idem Nauarrus.

f Nau. ca. 27. num. 125. g Cai. in sum. v. excommu. p. 2. & c. 47. nota 5. Syluest. v. excom. nu. 10 n 4 Nau. in d. cap. 27. num. 15.

QVÆSTIO LXVI.

De constitutionibus iuris Ciuilis & Canonici quantum ad religiosos, in quinque articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quinque.

1 *Quæ & quotuplex sit constitutio.*
2 *An constitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad personas Ecclesiasticas & regulares, eorumque bona extendantur.*
3 *Vtrum statuta, quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticam, sint etiam respectu regularium contra eandem immunitatem.*
4 *Vtrum sit licita ciuilis constitutio prohibens alienari immobilia Ecclesijs, personis Ecclesiasticis & regularibus.*
5 *Vtrum disponentes statuto, quod religiosi non admittantur ad officia communitatis, assumo possit hospitalarius portans vestem certi coloris cum cruce in pectore.*

ARTICVLVS I.

Quæ, & quotuplex sit constitutio.

RESpondeo dicendo, quòd quatuor sunt generalia nomina ex diuersis sumpta, ad idem significandum, scilicet, lex, eo quòd lex legatur in ius redacta in rescriptis, vt sic omnibus pateat, iuxta tradita à D. Thom. h vbi eius Commentatores. Statutum, eo quòd firmetur deliberatione quasi in statu, id est gradu immobili situm, vel positum. Et cõstitutio quasi in simul statuto, eo quòd ad eã deliberandã multi, id est, populus conueniunt. Nec tamen significat cõstitutio solum id, quod populus statuit, sed ampliatur ad omne statutum & legẽ. Vnde in religionibus non solùm vocãtur cõstitutiones illæ, quæ fiunt à Capitulo & approbantur à patribus in definitorio, sed etiam illæ, quæ non fiunt à Capitulo, sed solum à patribus in suo definitorio, siue definitoriũ sit Capituli generalis, siue sit prouincialis Capituli, aut cõgregationis. Verũ est tamen, quòd constitutiones factæ à Capitulo generali, aut prouinciali durant perpetuò, donec reuocẽtur in alio Capitulo generali, aut prouinciali. At constitutiones factæ in definitorio, solùm durant vsquequo ipsius definitorij Prælatus generalis, aut prouincialis suum finiat ministeriatus officium, & ad hunc modum sunt intelligenda tradita à Syluestro i de perpetuitate harum constitutionum verba faciente.

h D. Thom. 1. 2. q. 90. i Syl. in sum. v. const.

 Sed

Sed visa definitione, quid nominis constitutionis, oportet, vt ad definitionem rei deueniamus. Et dico quòd est ordinatio rationis in bonum commune ab eo, qui curam gerit communitatis promulgata, prout definit D. Isidorus k, dum censet legem & constitutionem nihil aliud esse, quàm dictamen rationis in ordine ad tria, putà religionem, disciplinam & salutem, intelligendo per religionem cultum diuinum; per disciplinam pacem & concordiam Reipublicæ, & communitatis; per salutem, ipsam animæ salutem, vt intelligere videtur Cardinalis l. Et apertè significat Isidorus legem rectè definiri, quòd sit ordinatio rationis in bonum commune. Pro cuius definitionis explicatione aliqua sunt notanda.

k Isido li. 15. etymol.

l Card in cap. consuetudo. §. porrò d. 1. num. 10. cum sequ.

Primò notandum est, in quauis Republica necessariam fore normam quandam, seu regulam, per quam subditorum actiones in bonum eiusdem Reipublicæ dirigantur. Nam cùm subditi sint partes Reipublicæ & homines attenta natura corrupta sint, prout in malum facilè tota Respublica corrueret, si iidem subditi propriæ voluntati in rebus agendis relinquerentur, iuxta quæ à D. Thom. m & ab scribentibus communiter notantur. Ad significandum igitur hanc normam in vsu apud Græcos est dictio *Nomen* deducta à tribuendo, quasi suum vnicuique tribuat. Apud Latinos verò est dictio lex, deducta à legendo, vel dirigendo, quasi per eam dirigantur ea, quæ sunt agenda, prout tradunt Cicero n, Soto & Conanus.

m D. Tho. 1. 2. q. 109 a. 1.

n Cicer. li. 1. de leg. Sot. li. 1. de iust. q. 1. a. 1. Conan. li. 1. in. ciuil.

Secundò notãdum est, quo pacto subditorum actiones in bonum Reipublicæ dirigantur seu ordinẽtur. Et cùm nemo ordinetur, nisi dum ad id mouetur, tribus potest modis contingere ea ordinatio, nempe promissione, precibus & præcepto. Primo quidem modo ordinatur quis à seipso adimplendo promissa. Studiosè enim agendum est, vt ea, quæ promittuntur opere compleantur, vt ait Gregorius o. Secundo modo ordinatur dominus à subdito. Non enim aliter solent domini flecti per suos subditos, quam precibus, prout in toto titulo de precibus Imperatori offerendis, satis patet. Tertio modo ordinatur subditus à superiore, vt sacri canones p significant. Hæc resolutio colligitur ex traditis à D. Thom. q cuius mentem prosequitur Soto. Cùm igitur ordinatio subditorum in bonum Reipublicæ ab eius rectore fiat, qui est superior, sine dubio, non aliter, quàm per præceptum, vel imperium fieri potest. Ex quibus notabilibus remanet clarè constitutionem, esse actum intellectus practici, non speculatiui. Duo enim sunt actus communes intellectui practico, & speculatiuo. Alter est consilium, quo scilicet, intellectus inquirit de mediis congruis ad aliquem finem. Alter est iudicium, quod iudicat hoc, vel illud medium esse præferendum ad finem. Et additur tertius actus, putà præceptum vel imperium, quo prædictum iudicium executioni mandatur: & is actus cùm sit operans, nequaquam intellectui speculatiuo, sed tantùm practico accommodatur, vt ex sententia Aristotelis a docet Soto. Cùm igitur ordinatio in bonum commune hanc importet executionem, dum, scilicet, ordinat subditorum actiones in illud bonum, ambigendum non est actum esse intellectus practici, & non speculatiui.

o c. qualiter. de pact.

p c. quid ergo. 11. qu. 3.

q D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 7. de iust. qu. 1. art. 2. co. 3. de prin.

a Arist. li. 6. Ethic. c. 10. ea Sot lib. 1 de iust qu. 1. ar. 1. col. 3.

Ponitur deinde in eadem definitione *in bonum commune*, ad explicandum finem proximum legis quoad bonum commune. Nulla enim potest dari constitutio respiciens bonum priuatum, quando illud à communi bono est distinctum, prout tradit D. Tho. b Licèt enim aliquæ constitutiones possint fieri à principibus in fauorem aliquarum personarum particularium, ipsæ tamen, vt leges communes minimè recipiuntur, sed vt priuilegia fauorem particularem respicientia iudicabuntur, prout expendit Decius c. Et sic ait doctissimus Soto d sentẽtias latas non esse leges, nec tanquam leges ad casus similes esse trahendas, prout dicitur in iure e, nisi sint latæ à Principe cum animo condendi legem ordinatam ad bonum commune. Vnde Decretales epistolæ, licèt vtplurimum sint sententiæ inter partes latæ, reputantur leges, cum sint insertæ in corpore iuris, & vt tales ad casus similes propter bonum publicum ad iudicium trahuntur, prout ait quædam glossa f recepta. Vnde valida omnino erit cõstitutio in odium certæ personæ facta, quando adest aliqua alia publica vtilitas; vt, verbi gratia, si interfit religioni ne Guardiani sint definitores. Ita Felinus g & Iason. Et ratio est: nam odium illud cùm nitatur publicæ vtilitati, est quid bonum, non malum, vt innuit quædam Decretalis. Et non est dicendum, quòd illud bonum reperiatur priùs in persona patientis, quàm in ipso corpore communitatis. Et hinc consequenter colliges quòd deficiente publica vtilitate, lex edita in odium certæ personæ omninò sit inualida, prout Doctores citati satis indicant.

b D. Tho. 1. 2. qu 90 art. 2.

c Dec in Rubrica de const prin. lect 2. num. 7.

d Sot lib. 1. de iust qu 1. art 2.

e l nemo. C. de furt.

f Glos. in Pro. 19. dist.

g Fel in c. cũ omnes de cõst. Iason in l 1. nu 16. ff. de const prin. ca. licet. de regul.

Dicitur, *Ab eo qui curam gerit*, ad explicandam causam efficientem. Sicut enim equiti conuenit ordinare, artem frænofactiuam ad equestrem, quoniam frænofactiua arti equestri subiicitur, seu ancillatur, vt ait Aristoteles h, & ampliat Victoria: ita rectori ciuitatis conuenit ordinare subditos ad Rempublicam, cuius ipse est pars.

h Arist. lib. 1. Ethic c. 1. Victor de potest. Ecc q. 3. n. 10.

Dicitur *ab eo promulgata*. De substantia enim legis, & constitutionis est quòd ipsa promulgetur. Idq; meritò, nam cũ sit regula & norma, oportet vt instar albi ad sagittam veniat in notitiam subditorũ per verba præceptiua obligationem indicantia. Quantumcunque enim constitutio à Principe edatur, & promulgetur, non erit constitutio, neque lex, si aliàs præceptum non contineat, prout tradunt Diuus i Thomas & Soto.

i D. Tho. 1. 2. q. 17 a 1. Soto l. 1. de iust. qu. 1. art. 1. conc. 3.

ARTICVLVS II.

An constitutiones iuris ciuilis generaliter loquentes ad personas Ecclesiasticas & regulares earumq; bona extendantur.

RESpondeo dicendo, quòd cum personæ regulares inter Ecclesiasticas personas computentur, prout articulo sequenti demonstrabitur, non abs re erit determinata in iure circa Ecclesiasticas personas ad regulares transferre. Et circa articuli propositi quæstionem loquendo de Ecclesiasticis, Hostiensis k & Doctores per plures columnas plura inuoluunt: Abbas, Felinus, Decius & alij frustra mille casus multiplicant. Ex mente tamen communi resolue nouem regulas constituendo.

k Host. & DD. in c. vlt. de sẽ. Int. Abb. Fel. & Dec in c. Ecc. de cõst. DD in l cunctos populos, de sum. Trin.

Prima regula est, quòd leges clausæ in corpore iuris communis, quas vocant Imperiales, deficiente canone obtinent in foro Ecclesiæ. Ita Hostiensis l receptus ab omnibus ex Abbate, Felino, Fortunio, & à pluribus relatis à Tiraquello. Ratio huius regulæ est, quoniam hæ leges reperiuntur approbatæ per Summos Pontifices ad adiuuandũ canones, vt ex ipsis canonibus m probatur. Quam regulam communis Doctorum limitat procedere in legibus concernentibus fauorem, non tamen in odiosis. Sed hæc limitatio, licèt communis, nullatenus est admittenda. Primò, quia iura approbantia illas leges non reiiciunt odiosas, quin potius admittunt. Patet, si expendis leges dici odiosas, quæ principaliter odium continent ex resolutis à Calderino n, à Decio recepto, è quorum numero est interdictum vnde vi, quod in odium spoliantium noscitur institutum, & tamen obtinet in foro Ecclesiastico, vt patet ex multis Decretalibus o. Similiter edictum noui operis tendit in ordinem cõtemnentis præcepta iudicis, vt leges p dicunt, & tamen ex generali Canonum q approbatione recipitur in foro Ecclesiastico. Deinde probatur contra commune nostrum intentũ, quia leges ciuiles non alia de causa in Canonum adiutorium approbantur, quàm ob iustitiam in ordine ad bonũ commune, argumento ipsorummet Canonum r. At hæc iustitia non minus reperitur in legibus odiosis, quàm in fauorabilibus, vt iura f proclamãt. Et confirmatur: nam leges inducentes infamiam, quæ maximè sunt odiosæ, obtinent, vt patet, in foro Ecclesiastico. Denique hæc limi-

l Host vbi su. Abb. in cap. 1. num. 8. de noui oper. nunt. & in d. c. Eccl nu. 17. vbi Fel nu 37. Dec nu 27. Fortu. de vl. f. illat. 13. Tiraqu. de privileg. qu. 44. num. 3.

m ca. de capitul. c. certum. cum mult. ibidem d. co. ca. 1. de noui oper. nunciat.

n Cal sub tit. 4 de ver. sign. consil 4 Dec. in l. vnica. n. 5. C. de in ius vocand.

o c. in literis. c. grauis, &c. cum ad sedē de rest. spo liat.

p l praetor. ait. §. ait praetor. ff. de noui oper. nunt.

q ca 1. eodem tit.

r c. si ibi diuinitum. 16. q. 3.

f c. fasta 4. 4. l. 1. ff. de leg.

limitatio nullatenus est admittenda, cum ipsius autores in eius explicatione non rectè sibi constent. Veteres namque cum Hostiensi leges fauorabiles intelligunt illas tantùm, quæ nullum possunt afferre damnum, cum quibus pertrãsit Costa t: nouiores verò cum Abbate u aliàs omnes intelligunt, quæ rectè possunt se habere ad damnum, & ad commodum, vt tenent idem Abbas, & Decius.

Secunda regula est, quòd leges extra corpus iuris, siue sint communes, siue sint locales, quas Doctores vocant inferiorum, non obtinent in foro Ecclesiæ, nisi specialiter fuerint approbatæ. Ita Hostiensis x, & Abbas, & Decius, qui multos refert. Ratio huius regulæ est, quia leges illæ nullibi per canones reperiuntur approbatæ, & sic non ligant exemptos, putà Ecclesiasticos, siue regulares, iuxta regulam cuiusdam legis y. Limita tamen regulam istam non procedere, quando leges illæ aliquod inducerent priuilegium. Planè enim quoad illud obtinent in foro Ecclesiæ; vt v. g. est statutum quo cauetur stantibus masculis fœminas non succedere, vtique masculus, etiam si sit clericus, aut monachus, excludit fœminas, vt in effectu limitant Abbas a, Decius, & Tiraquellus. Et ait post Albericum & Tiraqu. Molina, quòd statutum excludens fœminas propter masculos, excluderet quoque à successione monialem, quantumcunque ante dictum statutum effecta esset monialis. Ratio huius limitationis est: nam clerici & monachi licet sint exempti à potestate ciuili, sunt tamen ciues, vt ait Felinus b & Victoria, & vt tales potiuntur beneficijs statutorũ, iuxta sacros canones c. Limita secundò prædictam regulam non procedere, quando lex, vel statutum receptum foret, consuetudine mixta clericorum monachorum & laicorum. Planè enim tale statutum in via consuetudinis obtinet in foro Ecclesiastico. Ita tenent Abbas d, Felinus, Decius, & Couarruuias. His consequens est, quòd deficiente canone in causis Ecclesiasticis, & ordinationibus generalibus, in causis regularium, non ad ius regiũ, sed ad Cæsareum est deueniendum, prout tenent Alexander e, & Rauena, quidquid Palatius, & Bernardus Diaz de Lugo contradicant. Quorum tamen sententia licet vsu & consuetudine sit recepta in foro Ecclesiastico, at in causis regularium, vbi talis vsus non est, opinio Alexandri & Rauenæ est sequenda.

Tertia regula est: Exemptio Ecclesiasticorum à legibus ciuilibus non ita indistinctè Ecclesiasticis competit, quin vt ciues potestati sui principis non subsint, vt apertè docent Victoria f & Soto. Idque patet ex multis. Primò, quia nullibi reperitur tam lata exemptio, vt prædicta subiectio omnino tollatur, quin potiùs iura g hãc passim subiectionem admittunt. Iuuat illud Pauli, *Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit*. Secundò, quia tam lata exemptio est irrationabilis, per quam, scilicet, membra, putà Ecclesiastici & regulares, à suo capite in quantum ciues omnino eximantur, contra id, quòd Decretales h decernunt. Tertiò, quia iura agentia de hac exemptione fundantur in prærogatiua dignitatis, quia Ecclesiastici præstant laicis, vt significant patenter sacri canones i. Et tamen certum est, prærogatiuam illam non competere Ecclesiasticis in quantum ciues, vt eadem iura k satis innuunt. Quartò, iura canonica non aliam concedunt exemptionem Ecclesiasticis circa regimen, quàm illam, quæ competit iure Diuino. At iure diuino clerici non aliter sunt exempti à potestate ciuili, quàm habito respectu ad clericatum, illo namque respectu sunt superiores laicis, vt dicunt sacri canones l. Atque subinde, vt ciues secundùm regulam iuris naturalis non præesse debent, sed subesse, ex resolutis per Diuum m Thomam in materia de obedientia. Nec sacri canones ab hac dissentiunt veritate n, imò eam summopere confirmant. Per hæc argumenta videtur hæc res satis probata. Et profectò illam negans cogeretur confiteri non teneri clericos, vel monachos parere suo Regi illos vocanti ad aliquod negotium aliàs licitum, quo nihil absurdius.

t Costa in l. si ex cautione. pag. 224. n. 7. u Abb. in d. c. Eccl. num. 17. Abb. in c. vlt. col. vlt. de solut. Dec. in d. cap. Eccles. x Host. vbi su. Abb. in d. c. 1. nu. 8. de noui oper. nunciat. Dec. in d. cap. Eccle. num. 2. y l. fin. ff. de iniur. ... a Abb. in d. c. eccle. nu. 37. Decius n. 52. Tiraq. de primog. q. 44. nu. 56. Molin. de primog. li. 2. ca. 10 nu. 81. b Felin. in d. c. eccle. n. 69. Victoria de potest. eccle. p. 103 num. 4. c c. 1. c. fin. de immuni. eccle. lib. 6. d Abb. in ca. cum causa n. 4. de re iud. Feli. in d. cap. eccle. nu. 61. Decius in ca. ad nostram n. 3 de probat. Couar. 2 p. de sponsa. c. 6 §. 10 num. 18. e Alex. in ca. consuetudo. 3. col. d. Rauen. in alleg. consuetudinis. 5. col. Pala. in repet. Rub. n. 8. Bern. Diaz in p. act. 136. f Victor. in relect. de potest. eccle. c. 97. Soto in 4. d. 25 q. 2. art. 2. g c. cum mul. tis. d. 10. c. solite de maior. et obed. h cap. non liceat. de prescr. c. contra mores. d. 3. i c. 1. de const. cap. vlt. de rob. eccle. k d. c. solita. l c. quis dubitet. c. duo sunt 96. d. c. omnium in fin. 11. q. 1. m D. Tho. 2. 2. q. 104. a. 1. n ca. inferior. cum multis alijs. 2.

Quarta regula est, quæ ex superiori satis consequitur, quòd lex ciuilis siue statuta generaliter edita absque derogatione Ecclesiasticæ libertatis ligant clericos, & monachos quoad vim coactiuam, non in quantum leges ciuiles, sed vi iuris naturalis. Patet hæc assertio. Nam prædictæ leges absque respectu disponunt de personis & bonis subditorum solùm in quantum ciues ex vi iuris naturalis. Officium namque bonæ legis est ordinare partes ad totum, vt dicit quædam regula o: at hoc respectu clerici & monachi sunt de numero subditorum. Et sic procedunt sacri canones determinantes leges Principum in causis exemptorum esse seruandas, de quibus in secunda regula fecimus mentionem.

Quinta regula. Ciuiles leges circa determinatoria iudicis in causis clericorum & monachorum, minimè locum habent quoad forum Ecclesiasticum aut regulare: ita quòd si causa sit agitãda coram iudice Ecclesiastico, aut regulari, tales leges non ligant: secùs si sint agitandæ coram iudice sæculari. Ita Calderinus p & omnes secundùm Abbatem. Ratio est: nam huiusmodi leges censentur impositæ iudicibus, quorum interest hoc vel illo modo processus ordinare, ob breuitatem, scilicet, commodiùs inuestigandam iuxta leges ciuiles q, & canonicas. Et non est dicendum, quòd iudices Ecclesiastici & regulares subsint Regi ciuili, contra sacrorum Canonum normam, decernenti debitum vltra certam summã non posse probari testibus. Constat autem solemnitatem probationis, quæ ad validitatem actus requiritur, de ordinatorijs esse iudicij, quippe quæ ad instruendum iudicem ordinatur, iuxta regulam cuiusdam r legis, quidquid Boërius contrà dicat. Proinde lex ordinationum s regni Portugalliæ, dum habet debita vltra certam summam non aliter, quàm per scripturam probari posse, non ligat etiam laicum, si in foro Ecclesiastico causam agat, vt ait Abbas t de simili verba faciẽs. Contra verò ligabit clericum, aut monachum agentem in foro sæculari, sicut in praxi contra communem receptum est cum doctissimo Lusitano Aluaro u Velasco.

Sexta regula: Leges ciuiles non comprehendunt Ecclesiasticos regulares circa ea, in quibus ipsi potiuntur priuilegio. Huiusmodi sunt leges tributorum: planè enim in tali materia Ecclesiastici in quantum ciues non subsunt suo Principi, sed soli Papæ secundum sacros canones x ac subinde illis legibus non illaqueantur.

Septima regula est, quòd leges ciuiles non habent locum in causis Ecclesiasticorum, & monachorum, in his, quæ quouis modo canones offendunt, eo namque ipso non ligant Ecclesiasticos. Et ratio est: nam clerici & monachi etiam in temporalibus sunt magis subditi Papæ, quàm Principi sæculari, quippe qui multò meliori vinculo & nobiliori, putà clericatus & monachatus ipsi Papæ subijciuntur, vt ait quidam canon y, proinde tenẽtur magis canonibus deferre, quàm legibus: iuxta illam regulam z. *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit*. Confirmatur hæc ratio: nam constitutio Ecclesiæ circa bona, seu personas subditorum multò specialior censetur respectu clericorum, quàm legis ciuilis constitutio. Nam Ecclesia directè Ecclesiasticos respicit: contrà verò lex ciuilis non directè, sed in quantum sunt ciues. At specialis dispositio derogat generali, iuxta regulam a, *generi per speciem derogatur*. Ex his hanc regulam obseruant omnes b communiter, quos sequitur Syluester.

Octaua regula, quòd pœnas legibus ciuilibus præscriptas quantumcunque clerici & monachi, vt ciues eisdem legibus subiiciantur, nunquam tamen illis pœnis sunt obnoxij. Ita Soto c. Ratio est: nam vel pœnæ decernuntur ipso iure, vel veniunt imponendæ per iudicem. Priores quidem cùm sint latæ sententiæ eos tantùm ligant, quorum lator est iudex, aliter ligaretur qui per sententiam latam à suo non iudice contra decreta apud sacros canones d. & constat clericos non subijci ipsis decretoribus legum ciuilium, vt iidem sacri canones

o c. regul. 3. dist. p Calder. in dist. statuto cauetur. Abb. in c. quod clericis de foro competent. q l. ff. de recep. arb. cap. inalienatum. 30 qu. 5. r d. l. 3. ibi, cum maxime. s l. 1. 3. ordi. Portug. tit. 45. t Abb. in cap. quod clericis. de foro compe. num. 3. u Vela. de iure emph. q. 7. x c. quicunque de censib. l. 6. y c. Con. inimicus 96 d. z Reg. qui resistit 11. q. 3. a Regula generi de regul. iur. l. 6. l. sanctio ff. de pœnis. b Omnes in c. 1. de const. Syl. v. lex. n. 16. c Soto vbi sup. 15. can. d ar. si clerici de iud.

e e sac. p loti- bus. 1. §. 1. nones *e* affirmant. Rursum posteriores cum veniant imponendæ per iudicem, vtique Ecclesiasticis & regularibus imponi nequeunt, siquidem imponendæ sunt per iudicem sæcularem, ad quod ipsi respectu Ecclesiasticorum non habent auctoritatem. Verum est tamen, quod si imponantur per iudices Ecclesiasticos aut regulares, ipsis Ecclesiasticis, aut regularibus debent imponi, non secundum rigorem, sed secundum id, quod paterna charitas insinuat. Pro cuius limitationis explicatione est notanda quædam regula maxime memoria tenenda, quæ in quæstione sequenti articulo finali proponetur.

Nona regula. Clerici, vel monachi transgressores legum, seu constitutionum ciuilium, ad quarum obseruationem vt alij ciues sunt adstricti, non sunt deferendi ad iudices sæculares, prout habetur in quodam *a c. 2. de cōst.* Canonico Decreto *a*, sed potius remittendi sunt ad suos iudices, qui quidem suo arbitrio perpensa grauitate materiæ constitutionis violatæ, & scandalo exinde suborto pro modo culpæ illos punire debent. Aliter autem procedendo Ecclesiasticos ad tribunalia sæcularia trahendo contra decreta in Bulla cœnæ Domini fieret.

Ex dictis infertur primo, quod clerici & regulares possunt compelli per iudices sæculares ad occisionem locustarum, & aliorum animalium, quæ demoliuntur messes, & vineas ipsorum monachorum, & aliorum; ne damnum inferant Reipublicæ, & hoc non potestate legis ciuilis contra ipsos Clericos, & regulares inquantum tales, sed potestate legis ciuilis obligantis ex iure naturali ipsos inquantum ciues. Verum tamen est, quod non obedientes & rebelles solum eorum iudices possunt punire ex supradictis; prout etiam re- *b Salz. in ad- dit. ad pract. crim. c. 55. pag. 172.* soluit Salzedo *b*.

Secundo sequitur, custodiam montium obligare clericos & regulares, cum hæc bonum commune Reipublicæ importent, propter quod de eorum custodia est solicita, & constitutiones pœnales contra inobedientes promulgat.

Tertio sequitur, quod constitutiones pœnales contra Dominos locorum animalia nociua habentes, si ipsa animalia damnum segetibus & vineis inferant non modicum, comprehendunt etiam animalia clericorum & regularium ea damna inferentia, adeo, vt à iustitia sæculari possint dicta animalia deprehendi. Pœna tamen ab statutis proposita non coram iudice sæculari: sed coram suis iudicibus Ecclesiasticis, aut *c Aze. in l. 12. tit. 3. l. 1. ordinam.* regularibus est petenda. Imo asserit Azeuedo *c*, quod iudex sæcularis sine alicuius excommunicationis timore potest facere, vt pœnæ debitæ soluantur ex bonis Ecclesiasticorum, aut regularium nolentium eam soluere exhibendo ab eis pignora ad soluendum efficacia. Et asserit Azeuedo sic fuisse in causa cuiusdam Ecclesiastici in Granatensi curia pronuntiatum. Sed *d Salzed. vbi sup.* Salzedo *d* ab hac sententia aliquo modo discedens, consulit, vt pastores animalium coram iudice sæculari citentur, vt ad solutionem dictæ pœnæ compellantur, cum ipsorum culpa damnum fuerit factum: ad quod ratione contractus initi cum Ecclesiasticis aut regularibus, quorum animalia pascunt, sunt astricti.

e l. 12. tit. 18. lib. nou. cōp. Quarto infertur, quod statuta & constitutiones *e* ciuiles præcipientia, vt animalia quæ pascuntur, scribantur, comprehendunt etiam animalia clericorum, aut monachorum: ita vt si non scribantur, perdantur, prout in ipsis statutis continetur. Sed non possunt propter hoc ipsi Ecclesiastici & regulares conueniri coram iudicibus sæcularibus, sed coram iudicibus Ecclesiasticis, aut regularibus, cum agatur de culpa ipsorum Ecclesiasticorum & regularium, quæ non potest puniri, nisi per suum iudicem. Ita affirmat Gutier- *f Gutier li. 1. pract. qq. q. 4.* rez *f* dicens, quod consilio suo fuit in huiusmodi causa electus index conseruator à quibusdam regularibus contra quendam iudicem sæcularem contra eos procedentem: & cum causa deferretur ad curiam Pincianam per viam vis, fuit promulgatum dictum conseruatorem nullam omnino vim facere.

Quinto infertur, quod Ecclesiastici & regulares quoad vim directiuam, obligantur obedire legibus ciuilibus bonum commune concernentibus, cum omnes quotquot sunt Reipublicæ membra vi directiua ad earum obseruationem astringantur. Sunt enim partes ipsius Reipublicæ quoad conseruandum humanum conuictum, in quo viuendo sociantur: quo conuictu maxime substantia ipsius Reipublicæ consistit, iuxta ea quæ eleganter tradit Conanus *g*. Et Victoria *h* etiam *g Con. li. 1. In. ciui. c. 2.* resoluit clericos & Ecclesiasticos inter Reipublicæ ciues esse numerandos. Quod etiam tenet Felinus *i*, Bar- *h Vict. li. 1. de pot. eccl. pag. 103. nu. 4* tolus, Platea, Soto, Adrianus, Medina, & Castro. Quod limitandum est procedere in constitutionibus, quæ *i Feli. in c. ec- cle. nu. 69 de const. Bart. in l. 1. ff. ad mu- nicip. Plat. in l. Ciues C. de inco. lis Soto. lib. 1. de iust. q. 6. ar. 6 A- dr. quolibet. 6. Medi. de re- stit. qua. 46. Castr. lib. 1. de leg. pœn. c. vl.* neque directe neque indirecte offendunt Ecclesiæ libertatem. In his enim, quæ directe aut indirecte ipsum offendunt, directiua etiam vi minime Ecclesiastici sunt astricti.

ARTICVLVS III.

Vtrum statuta, quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticam, sint etiam respectu regularium contra eandem immunitatem.

Respondeo dicendo, quod libertas Ecclesiastica non violatur violatis priuilegijs particularium Ecclesiarum, sed violatis illis, quæ conceduntur Ecclesiæ vniuersali. Et Bartolus *k* inquit fieri contra li- *k Bar. in l. 1. § quæ onerā- do. ff quarum rerum act. n.* bertatem Ecclesiæ, quando fit aliqua dispositio, constitutio vel statutum, per quod clerici efficiuntur timidiores. Quod ait Syluester *l* non negare: sed ait in- *l Syl. v. im- munit. 1. 2. n. 2.* super quod fit etiam contra eam, cum fit contra priuilegia vniuersalis Ecclesiæ secundum Innocentium. Franciscus *m* Zab. ait contra libertatem Ecclesiæ fieri, *m Zab. in ca. per̄ en lumus de sent. excō.* quoties tollitur vel minuitur libertas Ecclesiæ particularis, competens ipsi, quia omnibus Ecclesijs vniuersaliter cōuenit, prout patet ex quadam Decretali *n*. *n ca. 1. de im- mu. eccl. li. 6.* Ac tandem concludit, quod fit contra libertatem Ecclesiæ, quandocunque violatur priuilegium concessum super vniuersali libertate Ecclesiæ. Et hoc siue violetur quoad omnes Ecclesias, siue clericos, siue quoad vnam Ecclesiam, vel clericum, cum omnes Ecclesiæ quoad hoc sint vna, vt dicitur in iure *o*. Non au- *o c. loqui 24. q. 1. cap. 1 de summ. Trid.* tem violatur libertas Ecclesiastica, quando fit contra libertatem particularis Ecclesiæ, competentem Ecclesiæ generali. Vnde cum regulares inter personas Ecclesiasticas computentur, iuxta ea, quæ aliqua adducendo tradit Syluester *p*, & tenent communiter Do- *p Syl. v. ec. le. 1. nu 6.* ctores, sequitur quod libertas Ecclesiastica monachorum debet regulari per libertatem Ecclesiasticam clericorum: & sic in omnibus casibus, in quibus libertas Ecclesiastica violatur respectu clericorum, violatur etiam respectu monachorum recipientium aliquam læsionem. Videamus igitur in quibus immunitas clericorum violatur. Pro cuius rei explicatione est sciendum primo, aliquos Doctores canonistas in hac materia tenuisse exemptionem clericorum tam in bonis, quàm in personis esse de iure diuino. Ita Glossa quædam *q*. Sed contrarium tenent com- *q Gloss. v. dis- cuti. in c. si inpera 96 d.* muniter Theologi, & multi ex Canonistis, vt patet ex traditis per Victoriam *r*, Soto, & Couarruuias. Ex *r Vict. de pot. eccl. c. 97. So. in 4. d. 15 q. 2. art. 1. Cou. in pract. qq. c. 31 col. 2.* quo fit, vt non sit amplior exemptio clericorum à potestate ciuili, quam iure cautum reperiatur. Et inter exemptiones clericorum à potestate ciuili circa bona & personas, quinque potissimum in iure Canonico reperiuntur definita. Primum quoad forum, quod, scilicet in omnibus causis, in quibus actor sequitur forum rei, nequaquam clerici ad sæcularium iudicium trahantur, prout dicitur in iure *a*. Secundum, quoad *a c. si diligēti. de for. comp. c. experientiæ. 11 q. 1.* capturam, vt videlicet, nullo casu licita sit personalis captura clerici autoritate laicorum, vt ius canonicū *b* *b c. 2. de for. competent.* determinat. Tertium, quod decernit idem ius canonicum est quoad tributa *c*. Quartum, quoad regimen, *c c. quāquam de censib. li. 6.* vt videlicet ne res & personæ Ecclesiasticæ dispositioni, seu regimini laicorum subijciantur, vt notant iura Ca-

d c. bene qui. dem. 96. d. c. vlt. de reb. Ecclef. e c. inter alia de immunit. Eccl. lib. 6.

ra Canonica *d*. Quintum, circa confugientes ad Ecclesiam: vt iidem Canones *e* statuunt. Et in his omnibus etiam parificantur religiosi. Si enim in his eorum particularia priuilegia læduntur per constitutiones Principum sæcularium, libertas Ecclesiastica frangitur, cum sint priuilegia vniuersalis Ecclesiæ Ecclesiasticis concessa. Et sic contra ea facientes non solum possunt fieri pœnis in ipsorum priuilegijs contentis, sed etiam pœnis, quibus puniuntur libertatem Ecclesiasticam lædentes. De quibus vide apud Syluestrum *f*: nolo enim in præsentiarum eas referre, ne lectori sim fastidiosus, cui breuitate iuncta claritate & veritate desidero placere. Dixi *per constitutiones Principum sæcularium*: nam Principes Ecclesiastici, vt sunt, verbi gratia, Episcopi contra aliqua supradictorum, aliqua statuētes ad modum, quo eam possunt statuere respectu suorum Clericorum, non erunt Ecclesiasticæ libertatis violatores; sed priuilegiorum particularium ipsorum regularium pœnis subijcientur per iudices regularium conseruatores. Et ratio huius dicti est: quia regulares sunt exempti à potestate, & iurisdictione Episcoporum per particulare priuilegium ipsis religiosis concessum, quod vt patet non est priuilegium totius Ecclesiæ vniuersalis.

f Syluе. v. im munitas.

Ex quo infertur, quod etiamsi sęculares compellentes religiosos contribuere ad ædificationem pontium, & ad alia similia sine consensu Sedis Apostolicæ, lædant Ecclesiasticam libertatem, prout resoluit Nauarrus *g*, & tenet etiam apud decisiones Pedemontanas Balbus; attamen quando domini Episcopi compellunt Clericos dictas collectas soluere casu, quo eis sit licitum, compellendo etiam religiosos, non frangunt libertatem Ecclesiasticam: cum compulsio religiosorum ab Episcopis in hoc casu non lędat libertatem generalem Ecclesiasticorum, sed priuilegia particularia, per quæ ipsi religiosi in hoc & in alijs sunt ab ordinariorum iurisdictione exempti, & sic pœnis ipsorum priuilegiorum aduersus contrauenientes propositis afficientur, si aliquid contra priuilegia fecerint, aut constitutiones ediderint, si talia priuilegia fuerint notoria. Imo etiamsi notoria sint, ait Syluester *h*, quod vt incurrant in eorum pœnas fortè obligati sunt religiosi ea proponere. Licet enim excusentur ab onere probandi, non tamen excusantur ab onere proponendi. Ego autem affirmare auderem necessarium esse quod dicta priuilegia ipsis ordinarijs intimentur, vt pœnis ibi appositis contra inobedientes afficiantur. Licet enim ipso facto pœna excommunicationis plectantur, cum huiusmodi pœnæ ipsi ordinarij habeant ignorantiam, sicut ignorantiam habent multarum extrauagantium, non est quod ipso facto ipsos excommunicatos esse dicamus antequam supradictarum pœnarum notitiam habuerint. Præsertim cum pœnæ dictorum priuilegiorum non fulminentur, nisi contra præsumentes.

g Naua. li 3. consi ti de immuni. Ecc cōsil 2 nu. 4 p 381. Balbus decisi. Pedemō dec f. 08. pag. 157.

h Syl. v. immunit. 2 §. 4.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum sit licita ciuilis constitutio prohibens alienari immobilia Ecclesijs, personis Ecclesiasticis, & regularibus.

h Ord tit. 8. lib. 8.
i Bart in l. filius famil. § diuūi. n. 12 ff. de legat. 1. vbi Alex nu 12. Rip. nu. 81. Crot. nu 80. Felin in c Eccle de cōst. Tir. post leg. connub. glos 6. num. 169.
k Bald. in d c. Eccle. n 6. Dec. n. 55. ibi Tir tit. vetr. §. 1. glo. 13. num. 5.

RESpondeo dicendo, quod in quibusdam prouincijs, & de facto in regno Portugallię *h*, prohibentur sæculares alienare bona immobilia Ecclesijs, monasterijs seu personis Ecclesiasticis. Et multi Doctores inualidam talem iudicant constitutionem. Et hanc opinionem tenet Bartolus *i*, Alexander, Ripa, Crotus, & Felinus, & alij relati à Tiraquello affirmante cum alijs, hanc esse communem. Alij contraria via gradientes existimant eam esse validam. Et Baldus *k* testatur magnos viros eam tenere: quam sequitur Decius, & sequuntur multi, quos refert Tiraquellus. Quorum sententia sequenti ratione probatur: nam lex ciuilis in hoc non egreditur limites suę potestatis, quando disponit de rebus temporalibus subditorū ad suum bonum. Et talis est huiusmodi constitutio, prohibens subditos ab alienādis immobilibus in exemptos, quo, scilicet magis ipsi subditi sufficiant ad onera Reipublicæ supportanda. Et confirmatur. Potest enim quilibet priuatus prohibere alienationem rei suæ immobilis in clericū vel Ecclesiam. Patet in emphyteusi, prout tenent Speculator *l*, Abbas & communis secundum Imolam & Iasonem. Et non est dicendum quod Respublica eiusque rector nequeat efficere sua lege quantum eius subditi suo pacto contra cuiusdam legis argumentum *m*.

l Spec. ti emphy eusi vers 116 Abbas n. 10 & mo n. 25. Ias in l si ita quis § ea. leg. v. interest ff de ver obli. m l. vl ad fine C. de fideiuss.

Ego in hac difficultate nescio, quo me vertam. Primo enim video ordinationem Lusitanam autoritate Christianissimorum Regum executioni mandatam, prout in ea ordinatione continetur, quibus pro summo erga Ecclesiasticos & regulares amore maximum obsequium præstare debemus, credentes ipsos de iustitia huius constitutionis præstantissimos in vtroque iure & in Theologia consuluisse viros. Video etiam pro alia parte Ecclesiæ immunitatem proclamantem, ex hac constitutione non modicum pati detrimentum. Et licet sectatores opinionis Baldi dicant Ecclesiam, Ecclesiasticos & regularium monasteria directè non prohiberi ab immobilibus acquirendis, etsi indirectè, & per quandam consequentiam prohibeatur. Quæ indirecta prohibitio nihil officit, quominus ipsis subditis per Reges directè tale præceptum possit imponi. Non potest tamen negari in hoc indirectè immunitatem Ecclesiasticam violari, cum ex eo, quod regulares, & Ecclesiastici propter exemptionem, quam habent, ne à sæcularibus tribunalibus possint obligari ad absoluendas impositiones, & collectas pro oneribus Reipublicæ supportandis, ab acquisitione rerum immobilium indirectè abstrahantur: & sic eorum exemptio & immunitas data in eorum maximum fauorem, in odium & damnum ex huiusmodi constitutionibus retorquetur. Et ideo quædam Decretalis *n* expressè has & alias similes laicorum constitutiones libertati Ecclesiasticæ repugnantes irritas & cassas esse declarat. Et licet contrariæ partis assertores hanc Decretalem affirment non habere locum in constitutione de qua loquimur, quando, scilicet, prohibentur sæculares vendere immobilia Ecclesijs & monasterijs, cum ex venditione eorum sæculares ab his destituti minime possint onera Reipublicæ supportare, considerare certe debuerant, quod sicut non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei, prout summa veritas apud Matthæum *a* contra dæmonium arguendo nos docuit: ita Respublica non in solis laicorum redditibus nixa sustentatur, & conseruatur; sed in virtute Dei optimi maximi, cuius virtutis Ecclesiastici & regulares sunt administratores, & dispensatores. Quod satis perpendit Gregorius IX. in generali Concilio Lugdunensi, cuius Decretalis *b* sub titulo de immunitate Ecclesiarum collocatur: in qua maxime Ecclesias commendat, cum in ipsis laudes diuinæ peragantur, & Deus optimus, in eis cultu latriæ à fidelibus colatur, per quod hæc Ecclesia militans, & Respublica facta sunt loca cum debita deuotione pacifica. Denique constitutionem supradictam limites potestatis sæcularis ex dictis excedere existimo: à quibus limitibus minime egrediuntur pacta ineuntes, quando emphyteusim constituunt de rebus proprijs, ne res ad exemptos possit aliqua venditione, aut alio contractu peruenire, cum liberum sit vnicuique de re sua pro libito disponere, & talis dispositio cum dicta conditione nulla lege prohibeatur. Nec enim valet quod Respublica & eius rector possint efficere cum sua lege quantum subditus pacto suo. Hoc enim sane modo est intelligendum, scilicet, quod quicquid potest subditus regulatus legibus sui superioris facere sua conuentione & pacto, idipsum potest superior regulatus sui superioris legibus. Cuiusmodi sunt superiores sæculares, qui aliquid concernens Ecclesiæ immunitatem, & libertatem constituere potestate sua volentes, legibus Papali-

n cap. fin ibi contra libertatem de immunit. Eccles.

a Matth. 4.

b decret. de immunit eccle lib. 6.

bus debent necessario esse subiecti, vt eorum decreta non sint irrita & inania, sed valida & constantia, & sic vere nomen constitutionum sortiantur.

ARTICVLVS V.

Vtrum disponente statuto, quod religiosi non assumantur ad officia communitatis, assumi possit hospitalarius portans vestem certi coloris cum cruce in pectore.

RESpondeo dicendo, quod Syluester *c* affirmat, hanc quæstionem in ciuitate Senensi fuisse ventilatam propter casum contingentẽ, & Petrũ de Peru, qui tunc in ea ciuitate legebat, tenuisse in eo statuto hospitalarium comprehendi. Nam si statutum de religiosis strictè tantum loqueretur, nihil operaretur, & verba statuti debent aliquid operari. Quod probatur: quia iure communi assumi nequeunt religiosi ad officia sæcularia, prout in titulo, ne clerici, vel monachi se sæcularibus negotijs immisceant, tractatur. Et sic debet intelligi statutum de religiosis large. Sed ait Syluester Panormitanum de hoc dubitare, cum statutum inhabilitans monachos ad officia sæcularia sit stricti iuris. Et consequenter debet intelligi in stricta significatione argumento aliquorum iurium *d*, & consequenter de religiosis stricte. Et confirmatur: nam in materia odiosa hoc verbum religiosi, debet accipi multum stricte, nisi addatur aliquod verbum generale, vt quicunque, & huiusmodi. Ita tenet Glossa *e*, & ibi Ioannes Andreas, communiter recepta.

Nec obstat motiuum Petri de Peru. Nam respondetur, quod vbi statutum non loquitur in materia iuris communis, non debent verba interpretari, vt aliquid operentur, sed satis est, quod inducat aliud remedium præter ius commune, vt notabiliter sentit Bartolus *f*. Et ex his infert Panormitanus, quod dispositio odiosa contra regulares non comprehendit eos, qui non promiserunt tria vota substantialia religionis, vt fratres de tertio ordine B. P. N. Francisci, vel Iesuatos, aut Mantelatos. Secus autem erit in constitutione fauorabili: quia largo modo eius interpretatio est facienda.

c Syl. v. Hospitalarius. nu. 3.
d c. cum dilectus. de consuetu. c. in nostra. de iniur.
e Gloss in Cle. 1. de deci.
f Bart. in l. 1. §. preter ff. de dam infect.

QVÆSTIO LXVII.

De constitutionibus ciuilibus & Canonicis, quoad earum extensionem, & restrictionem, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1 *Quot sint genera constitutionum.*
2 *Quomodo decisio vnius constitutionis ad decidendum alium distinctum casum assumatur.*
3 *Vtrum constitutiones fundatæ in præsumptione obligent in conscientia, inspecta veritate in contrarium.*
4 *Vtrum cesset constitutio, eius ratione cessante.*

ARTICVLVS I.

Quot sint genera constitutionum quoad extensionem.

RESpondeo dicendo, quod hæc quæstio cum suis articulis hic fuit proposita, vt Iudices Ecclesiastici, & regulares in iudicando & consulendo sciant ex legibus ciuilibus, & canonicis elicere argumenta, quibus causæ Ecclesiasticæ, & regulares determinentur. Pro cuius rei explicatione primo quærimus, quot sint genera constitutionum, quoad huiusmodi extensionem. Et dico leges quoad hunc effectum in quadruplici esse differentia. Vel etiam sunt pœnales, vel exorbitantes, vel correctoriæ, vel denique ab omnibus his diuersæ. Pænales sunt illæ quæ aliquod inferunt damnum ad vindictam culpæ. De ratione namque pœnæ est, quod tendat ad vindictam culpæ, vt dicitur in iure *g*. Sunt tamen hæ leges pœnales in duplici differentia. Quædam enim sunt ferendæ sententiæ; quales sunt illæ, quæ pœnam constituunt per Iudicem imponendam, vt dicitur in iure *h*. Quædam sunt latæ sententiæ, quæ scilicet, ipso iure, vel facto, non expectata Iudicis sententia, pœnam inferunt, vt in multis canonibus *i* videmus.

Exorbitantes constitutiones sunt illæ, quæ deuiant à generalibus iuris regulis. Dicuntur exorbitantes, quasi extra orbitent, vt tradunt Tiraquellus *k*, Alciatus, & Gambarus. De his agunt aliquæ leges *l*. Et apud Iuris consultos, ius constitutum nuncupantur, prout tradit Alciatus. Huiusmodi sunt omnia Prætoris edicta circa rescindendos contractus, vt edictum de minoribus, de dolo, quod metus causa, & similia: quippe quæ deuiant à generali regula, argumento cuiusdam legis *m*. Huiusmodi etiam sunt priuilegia clausa in corpore iuris, & cæteræ leges limitatoriæ iuris communis, quoniam & hæc speciali ratione contra regulas iuris communis sunt constituta, vt tradit Ripa *n*.

Correctoriæ constitutiones sunt illæ, quæ vel pro parte, vel in totum alias leges abrogant. De abrogantibus in totum habet quandam legem *o*, sicut de abrogantibus pro parte alia lex *a* proponitur. Aliæ sunt leges, quæ non sunt exorbitantes, nec correctoriæ, neq; pœnales, quæ decernunt secundum iuris metas ea, quæ proponuntur decidendo de nouo, aut declarando, aut limitando leges antiquas. Ex quibus colligitur, quæ sit differentia inter constitutiones limitatorias exorbitantes, & correctorias. Et dico quod constitutio limitatoria dicitur, quæ apponit quosdam limites verbis generalibus regulæ, non tamen deuiat à iuris rationibus, sed tantũ propter diuersam iuris rationẽ à verbis generalibus recedit. Lex autẽ exorbitans dicitur, quãdo quid continetur sub verbis & ratione regulæ, & tamen ob fauorẽ causæ, vel personæ subducitur à regula, & ideo tale ius dicitur singulare à quadam lege *b*, vbi doctissimus Fulgosius. Dicitur etiam ius exorbitans, quia iura debent respicere vniuersos, & non singulares personas, vt est notum in iure *c*. Et cum prædicta iura non vniuersos, sed singulares respiciat propter aliquem fauorem specialem causæ, vel personæ tributum, merito etiam dicuntur exorbitantia, quia recedunt ab ea regula generali, quod scilicet, iura debent respicere vniuersos & non singulares, vt tradit Grammaticus *d*. Et sic in hoc maxime differunt iura limitatoria, & exorbitantia; quia limitatoria constituunt ius quoad vniuersos; exorbitantia autem quoad singulares propter aliquem fauorem specialem. Iura autem correctoria appellantur quando vna constitutio aliquid generaliter constituit & fertur: postea autem alia constitutio contrarium etiam generaliter disponit in eodem casu. Hæc enim lex correctoria dicetur, de quo habemus exempla in multis legibus *e*. Similiter, si constitutio in certis casibus quid constituat, & postea in eisdem casibus contraria lex proferatur, hæc secunda correctoria dicetur. Quod si lex generaliter quid statuet, & postea feratur lex alia contrarium in certo casu statuens, qui tamen in prima non erat specificatus, sed tantum ex generalitate verborum poterat comprehendi, ea lex non dicetur correctoria, sed limitatoria, vt explicat Crotus *f*, quem sequitur Menochius, tenent Aymon, & Corneus. Quibus addendum est, quod si contrarium statuatur in aliquo casu particulari, in quo ratio generaliter legis videtur deficere, dicetur ea lex limitatoria. Si vero legis etiam ratio eum casum comprehendit, & tamen aliquo speciali fauore ab ea subducitur, ea lex dicetur exorbitans iuxta supradicta.

g c. cum non ignoramus. 24. q. 1.
h c. de causis § 1. de offi. delegat.
i c. licet c. nón de elect. lib. 6.
k Tiraq in l. si vnquam. v. liber. in n. 19. Alcia. in l. 2. de ver. sig. n. 46. Gamb de exten nu. 89.
l l. quidam. c. ad duas sect. ff. de legi. Alcia. lib. 7. parerg. c. 26.
m l. sicut. C. de action.
n Ripa in l. si constante, nu. 78 ff. sol. mat.
o l. 2. C. de inoff. vidui. a l. vlt C. de repud. hered.
b l. ius singulare ff. de leg. vbi Fulgos.
c l. iura 8. ff. de legib. c. erit autẽ lex 4. d.
d Grãma. in tr. de extens. nu. 89.
e l. si quis ser. uus de in. deli. iuH. l. fin. C. de rep he. re. Iason in l. si constante. in prin. ff. sol. mat. n. 78.
f Crot. in l. omnes popu. nu. 163. ff de iu. Menoc. de recup pos. 14. remed. nu. 12. & 13. Corn. conf 174 colu. 2. lib. 4.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Quomodo decisio vnius constitutionis ad decidendum alium distinctum casum extendatur.

RESpondeo dicendo, hanc esse materiam nimis intricatam. Pro cuius clara explicatione aliqua notabilia sunt proponenda. Primum notandum est vnũ, in quo multi Iurisperiti grauissime decipiũtur, nempe longe aliud esse mentem legis à ratione legis. Mens namq; in lege dicitur, per similitudinem mentis respectu hominis, vt in quodam canone *g* innuitur, ibi, *Vt proponitur animus.* Ratio vero legis nihil aliud est, quam causa finalis, id est finis à lege prætensus, vt tenet Imola *h*. Proinde sicut aliud est mens hominis, & aliud est causa finalis, & finis ab eo prætensus, prout resoluit Diuus Thomas *i*, ita aliud est mens legis, & aliud ratio, & finis legis, vt obseruant in specie Bartolus *k*, Decius, & Salomonius; sic sane ratio legis est finis legis, per quem lex est edita, mens autem est sententia Legislatoris ordinans media ad illum finem, quidquid Bartolus sibi contrarius, & plures citati à Tiraquello, mentem legis cum ratione confundant.

Secundo notandum est aliud, in quo itidem Iurisperiti communiter decipiuntur, rationem legis non ita menti cohærere, vt sola rationis identitas sufficientẽ inducat mentis coniecturam ad legis extensionem. Patet hoc in multis. Primò, quia ratio legis saltem si expressa non sit, adeo difficilis est cognitu, vt nunquam possimus esse certi de illa, prout docent Alciatus *l* & Gambarus. Et certum est, quod ea quæ sensu non percipiuntur non sunt apta ad coniecturas. Quia licet ratio esset certa & euidens, non tamen semper expedit legislatori omnes casus eiusdem rationis sub eadem lege, seu ordinatione complecti. Non enim satis est ad iustitiam legis, quod finis sit bonus, nisi aliqua quoque concurrant requisita; inter quæ illa tria recensentur, nempe quod lex sit secundum consuetudinem patriæ, quod tempori, & loco conueniat. Proinde cum non semper Legislator omnes casus eiusdem rationis, eadem lege definire debeat, vtique sola identitas rationis non est sufficiens mentis coniectura, iuxta illud, quod communiter dicitur *m*, non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. Tertio, quia quando verba legis nequeunt ad omnes casus eiusdem rationis aptari, eo ipso insurgit vna coniectura mentis contra extensionem legis, nempe quod si legislator voluisset, expressisset, vt dicitur in quodam decreto *n*, cum aliis multis congestis per Tiraquellum. At certum est eandem coniecturam tolli per aliam, vt tenent iura *o*, in quibus notant Bartolus, & Salicetus. His argumentis hæc sententia omnino tenenda videtur, quod scilicet, sola rationis identitas non est efficax mentis coniectura ad legis extensionẽ. Ita obseruat in specie Butrius *p*, & obseruant plures citati à Tiraquello, quicquid alii innumeri contradicant ab eodem Tiraq. relati.

Tertio est notandum, identitatem rationis, si alias verba legis saltem interpretatiue, hoc est, attenta iuris fictione seu parificatione casui omisso adaptari possint, efficacem esse mentis coniecturam ad legis extensionem. Ita in effectu resoluunt Butrius *q*, Dominicus, Decius, & Ripa. Et probatur ratione: nam licet in dubio verba proprie & naturaliter, & non etiam ciuiliter sint accipienda, vt post alios tradit Tiraquellus *r*, propter materiam tamen subiectam, si id postulent verba, ciuiliter sunt accipienda, vt videlicet parificata quoq; secundum iuris regulas comprehendant, prout in iure *s* notatur. At stante identitate rationis circa illa parificata, eo ipso materia subiecta hanc ciuilem interpretationem postulat, siquidem per rationem seu finem legis regulatur eius materia, vt ex argumento *t* colligitur cuiusdam legis. Etiuuant tradita circa finem humanorum actuum à Diuo Thoma *u*. His addendum est, quod parificata in iure in hoc loco dicuntur omnia illa, quæ vel in communi per viam regulæ parificantur, vel in materia, de qua agitur, vt intendunt post alios Dec. *x* & Rip. quidquid Crot. *y* & alii resoluant, alia diuersa via gradientes, aliquibus iuribus fundati; quæ si attente legantur, non ita vrgent, vt ipsi autumant.

Quarto est notandum, extensionem legis in duplici esse differentia. Vel enim fit ex mente legis, vel ex sententia legis, vel præter eius mentem. Prior quidem extensio tunc demum fit, quando adest sufficiens mẽtis coniectura, vt quia in identitate rationis verba saltem secundum mentis interpretationem concurrunt ex dictis in priori notabili. Et hæc extensio magis est comprehensio, quam extensio, vt in aliquibus iuribus *a* notatur. Contra vero posterior extensio fit, quãdo vel ob solam rationis identitatem repugnantibus verbis ad casum similem extenditur; cessat enim eo casu mens legis, ex dictis in primo notabili. Proinde hæc extensio dicitur hominis, non legis, de quo agunt aliqua iuris ciuilis iura *b*, quidquid hanc extensionem fieri à lege arbitretur Salomonius *c*: cuius tamen contrarium docet Bartolus. Vtrum autem dabilis sit sufficiens coniectura mentis ad legis extensionem contra verba, dic quod sic, quando scilicet, lex redderetur iniusta, nisi extensio fieret, vt colligitur ex multis legibus *d*, & tradit Crotus. Sed his prælibatis fundamentis, operæpretium esse duxi, aliquas proponere conclusiones, quibus propositis magis in speciali videbimus quid in his contineatur fundamentis.

Prima conclusio: Omnis constitutio extenditur ex identitate rationis ad omnes casus, qui siue in communi per viam regulæ, siue etiam in illa materia iure parificantur, dummodo ex illa extensione tanquam à causa principali alicuius legis correctio non insurgat, vel alias de contraria mente Legislatoris non appareat. Probatur hæc conclusio; nam omnis lex ad ea omnia extenditur, quæ veniunt ex eius mente. Mens enim Legislatoris maxime attendi debet, etiam si alias verba refragentur, iuxta quandam legem *e*. At extensio huiusmodi fit mente legis: ergo. Sed vt hæc conclusio clarius pateat, oportet per singulas eius particulas recurrere. Cuius aliquæ iam in superioribus sunt explicatæ, ideo eas tantum tangam, quæ explicatione opus habent. Quarum prima est illa, quæ continetur ibi, *dummodo ex illa extensione*, &c. Ponitur enim hoc additamentum, quia correctio legis nimis est perniciosa, vt dicitur in iure *f*, & tradunt D. Thomas, & Conanus. Ob id quod non aliter quam ex euidenti licita sit vtilitate, vt constitutiones *g* Principum nobis scriptum reliquerunt, nequaquã per coniecturas quantumcunque efficaces, nisi alias iuxta suam naturalem significationem suffragentur, inducta censebitur, vt dicit quædam Glossa *h* recepta.

Ponitur etiam alia particula ibi, *tanquam à causa principali.* Dabilis enim est extensio legis causa alterius correctæ, quæ tamen per se non est causa illius correctionis: quod contingere potest casu, quo ratio illius legis est correcta. Correctio namque rationis est causa principalis, ob quam lex ipsa correcta censetur, prout allegando multos tradit Tiraquell. *i*.

Ponitur alia particula, *Vel alias de contraria mente Legislatoris.* Fieri enim potest quod lex tacite, vel expresse casus iuris parificatos excludat.

Ex hac conclusione sic declarata infertur primo, legem pœnalem loquentem de clericis extendi ad quãcunque personam Ecclesiasticam & regularem. Probatur. Dictum est enim in conclusione omnem legem extendi ex identitate rationis ad casus per viam regulæ parificatos: at omnes pœnæ Ecclesiasticæ hoc modo reperiuntur parificatæ iuxta sacros Canones *k*, & probant iura passim dicentia priuilegium canonis, *si quis suadente*, continens pœnam in communi in percutientes clericos, vel monachos extendi ad conuersos & nouitios religiosos. Et eodem modo lex pœnalis agens de faciente ex identitate rationis ad mandantem, seu ratum habentẽ extenditur. Omnes enim hi per viam regulæ

g c. scdulo 38. d. h Imo. in ea. pili transla tionem n. 4. ac veniunt. i D. Th. 1. 2. q. 1. a. 2. & 3. k Bar in l. 3. § vlt ff de legit. tut. Dec. in c. 2. requisiti. in pr. de appel. Salom. in l. Gallus § & quid si tãtum n. 91. ff de liber. & posthum. l Alciat. in l. nominatiuũ ff de ver. signif. Gam. ac extẽ. nu. 91. volu. tract. m cap. intra. sentia de. rob. n. c. 2. de trãs. ff Tiraq. in l. si vnquam. n. liberti n. 2. o l. diuus ff. de in integr. restit. ca. quia verisimile. de præsum. Bart. Salicet. in l. meter. C. de calum. p But. in c. vlt n. 58. de cõsuet. Tiraq. vbi sup. n. 2. & nu. 45. & in tra cessante causa nu. 147. q But. in c. vlt nu. 58. de consuet. falsi. 2. decis. Dominic. in c. 1. n. 9. de tem. ord. li. 5. Dec. in ca. translat. lect. 2. in pr. de consti. Rip. in l. si constante. n. 69 ff solu. mat. r Tiraq. in l. si vnquam n. 17. s l fin. C. de his qui veniam. t c. ex parte de cler. coniug. c. mulieres § s ill de sent. ex. t l. si tam angusti. ff de serui. l. verum 40. ff. de fur. u D. Th. 1. 2. q. 1. art. 3. x Dec. in cap. translato. 2. lect. n. 2. de const. Rip. in l. si constante. n. 70. ff solut. matri. y Cro. in l. omnes populi. n. 178. ff de iust. a l. matres 6. ff de vent. ingr. l. donec ff. in c. si postquã. de elect. lib. 6. b l nõ possunt cum l. seq ff. de legib. l. à Titio. ff. de verb. oblig. c Salom. in d. §. & quid si tãtum. n. 92. Bar. in l 3. §. fin ff de legit. tutor. d l. nam absurdum ff. de bon. libert. l. scire oportet. § allud. ff. de excus. tut. e Crotus in l. omnes populi. n. 138. ff. de iust. e l scire oportet. §. aliud. ff de excusat. tut. l. vbi ita donatur ff de donat. cau. mortis. f c. vid. cau. 9. 1. 2. à D. Th. 1. 2. q. 97 ar. 2. Conan. lib. 1. ca. 2. nu. 3. g l in rebus ff. de constit. princip. h c. l. in c. nisi propter. §. quod si per viginti v. petere de elect. lib. 6 i Tiraquel in tra. cessante causa. 1. p. n. 117. k c. duo sunt genera multi. gloss. v. ... in c. 12 q. 1.

regulæ parificantur, prout dicitur in iure *l*. Sic constitutio pœnalis capituli, *si quis suadente*, contra percutientes & mandantes, ac ratum habentes extenditur, prout dicitur in iure *m*.

Nec his obstat, quod fratres Mendicantes sunt inuicem æquiparati, quia passim æquiparatio hæc in nostro iure reperitur iuxta sacros canones *n*. Tum quia vnus & idem est finis omnium ordinum Mendicantium, puta, spiritualia populo administrare: & omnes ordines ad eundem finem instituti maxime sunt parificati ex resolutis per Diuum Thomam *o*. At constitutio pœnalis circa vnum ordinem Mendicantium non extenditur ex identitate rationis ad alium, vt iidem sacri canones *p* patenter innuunt. In quibus videmus, quod constitutio pœnalis de recipiendis nouitijs, & de eorum receptione ad professionem post annum probationis, edita ab Alexandro IIII. pro ordine prædicatorum, & Minorum non extendebatur ex identitate rationis ad alios Mendicantes ordines. Sed sunt qui respondeant hoc contigisse, quia Alexander IIII. hanc specialiter prohibuerat extensionem. Ita tenent Perusinus *q*, & Gambarus expendentes dictionem, duntaxat, positam in capitulo *constitutionem*, de regularibus libro sexto. Sed hæc responsio refellitur. Ideo aptius dicendum est, propterea prædictam extensionem non admitti; quia licet eadem in omnibus Mendicantibus vrgeat ratio, nullibi tamen per viam regulæ horum parificatio reperitur. Ita in specie resoluũt Perusinus *r*, Dominicus, & communis. Et sic alias constitutio, de qua in Clementia *dudum, de sepulturis*, circa prædicatores, & Minores, ad cæteros Mendicantes non extenditur, vt tenet Glossa *f* communiter recepta. Et hac attenta ratione cæteri ordines Mendicantes impetrauerunt à Sede Apostolica indultum, quo huiusmodi constitutio ad eos extenderetur, prout in quæstione de canonica portione, & in quæstione de confessoribus, quoad præsentationem, & approbationem, & in quæstione de confessoribus quoad potestatem absoluendi sæculares, & in quæstione de sepulturis explicatur. Nec obstat, quod omnes hi ordines conueniunt in fine. Quia licet idem sit finis omnium, & propter eumdem finem idem fuerit Mendicitatis institutũ; eorum tamen exercitia sunt diuersa, & iuxta diuersa exercitia diuersæ quoque insurgunt religiones.

Ex quibus infertur, quod licet leges pœnales proprium casum non egrediantur, iuxta sacros canones *t*. Hoc tamen est limitandum, nisi ad ea trahantur, quæ veniunt ex mente Legislatoris. Licet enim in pœnis mitior sit interpretatio facienda, iuxta eosdem sacros canones *u*: hoc tamen procedit in dubio: vt, verbi gratia, si verba legis æque aptari possunt maiori, vel minori pœnæ; & adest efficax coniectura, quod Legislator senserit de maiori, vt optime tradit Conarruuias *x*, defendens quod lex pœnalis ad omnia iure parificata ex identitate rationis extendatur.

Secundo infertur in legibus exorbitantibus dabilem quoque esse extẽsionem ex identitate rationis ad casus iure parificatos, dummodo ex illa extensione non insurgat alicuius legis correctio. Dabilis enim est extensio legis exorbitantis ad illos casus absque huiusmodi correctione, nempe, si non adsit lex contraria speciatim disponens circa eosdem casus ex resolutis in primo notabili. Hanc opinionem tenet quædam Glossa *y*, Iason, & ante eum Ananias, & in specie probat Andreas Siculus, & obseruant plures alij hanc extensionem etiam in legibus correctorijs admittentes relati ab Andræa Tiraquello.

Nec obstat regula iuris dicens, quod ea, quæ à iure communi exorbitant, nequaquam ad consequentias sunt trahenda. Respondetur enim regulam illam habere locum in extensione, quæ fit ab homine, per argumentum à simili. Iuxta enim hunc sensum dicitur quod lex trahitur in consequentiam. Et hoc modo fateor in legibus exorbitantibus non admitti extensionem, secus in extensione ad casus parificatos in iure, quam constat fieri ex mente legis ex resolutis in conclusione. Et hæc sufficiant pro hac illatione. Multa enim in ea inculcãtur iura, quorum expositio difficilis reputatur, sed quoad nostrum institutum sufficit hoc modo breuiter veritatem proponere.

Secunda conclusio: Nulla lex extendi debet ex rationis identitate ad casus, qui neque per viam regulæ, nec in illa materia sint parificati, nisi casus illi omnino per Legislatorem sint omissi. Patet conclusio: nam hæc extensio non aliter admitti potest, quam velut facta ab homine. Extensio namque ex sola identitatis ratione contra verba non est extensio legis, sed hominis, ex resolutis supra in quarto notabili. At homo, puta, iudex, nequit extendere legem ad casus qui sunt omissi per Legislatores; tenetur enim iudex secundum leges scriptas iudicare, vt tradit Diuus Thomas *a*. Dixi ex identitate rationis ad excludendas alias mentis coniecturas, quæ ita sunt efficaces, vt etiam contra verba extensionem inducant, de quibus dictum est supra notabili quarto. Dixi, nisi casus, &c. quia quando casus occurrit qui sub nullius legis dispositione continetur, iudex, cuius officium est iustitiam ministrare, vt iura *b* decernunt, tenetur recurrere ad leges continentes casus similes tanquam ad regulas iustitiæ, quæ tali casui magis conueniunt, vt iura ciuilia *c* nos docent.

Ex hac conclusione infertur primo, quod in constitutionibus correctorijs, atque etiam in exorbitantibus non est dabilis extensio ex identitate rationis ad casus iure non parificatos; non enim potest fieri huiusmodi extensio, nisi ad casus omnino per Legislatorem omissos: at casus omissi per leges exorbitantes remanent in dispositione iuris communis, à qua exorbitant, vel à dispositione legis correctæ iuxta disposita in iure *d*, & tradita à Bartolo. Quod procedit etiamsi sit maior ratio in casu simili; sola enim rationis identitas in correctorijs, vel exorbitantibus non sufficit ad eorum extensionem. Si enim ea sola sufficeret, Alexandri *e* IIII. Constitutio de recipiendis nouitijs ad professionem post annum probationis in ordinibus Prædicatorum, & Minorum ad alios ordines Mendicantes sine noua Apostolicæ sedis prorogatione traheretur; at necessaria fuit noua ipsius sedis prorogatio per Bonifacium *f* VIII. ergo. Et hoc videtur tenendum, quicquid citati à Tiraquello *g* contradicant. Quod procedit, etiamsi ratio esset scripta in lege: expressio enim rationis non extendit dispositionem, vt probat quædam glossa *h* commendata à Nauarro. In dicta enim Decretali Alexandri IIII. ratio scripta inuenitur, quæ aliis ordinibus Mendicantibus satis accommoda pariformiter videbatur, & nihilominus, vt decretum in ipsa aliis religionibus competeret, à domino Papa Bonifacio VIII. fuit petita prorogatio *i*. Quòd etiam procedit, etiamsi per extensionem fiat regressus ad ius antiquũ. Licèt enim hic regressus per se sit fauorabilis secundùm ius, non ita tamen quando fit mediante alicuius legis correctione, vt etiam iura *k* decernunt iunctis resolutis per Diuum Thomam. Et hæc applicatio satis est de mente Bartoli, dum in terminis cuiusdam *l* legis, in qua fit regressus ad ius antiquum, non admittit extensionem hominis, quod ipsum alibi idem voluit Bartolus *m*.

Infertur secundò dabilem esse in legibus pœnalibus extensionem ad casus similes non parificatos, cùm casus similes sint omnino per Legislatorem omissi respectu legum pœnalium, vt ex iure *n* colligunt, & probant Bartolus, Aymon & Felinus. Sed sunt qui negant in pœnalibus aliquam admitti extensionem. Obseruant tanquam à Doctoribus receptum Butigela *o*, Crotus & Menochius. Vnde, vt defendas nostrum corollarium, intelligendum est, quòd procedat quando extensio fit ad ponendam pœnam legalem tanquam arbitrariam, alioquin si fiat ad effectum ponendi eandem pœnam tanquam ordinariam, non est licita extensio ad casus similes

non

l l. i. § dictis. ff. vnde vi.
m c. mulieres. §. illis, de sent. excō. c. pen. eod. tit. lib. 6.
n c. cum vniuersi de elect. lib. 6. Clem. 1. cum ex incor. per gl. ibi v. quoslibet de reg.
o D. Th. 2. 2. q. 133. art. 1.
p c. non solũ. & c. seq. de reg. lib. 6.
q Perusin. in c. constitutionem, de reg. lib. 6. Gābarus de extens. nu. 192.
r Peru. nu. 6. Domini n. 4. in d. c. constitutionem.
f Gloss. in d. c. constitutionẽ. similis in reg. quæ à iure, de reg. iur. lib. 6.
t c. pœnæ. de pœn. lib. 6.
u c. pœn. de pœn. lib. 6.
x Conar. de sponf. 2. p. ca. 6. in pr. nu. 11.
y Gl. in l. si quis ferme. C. de fur. Iason in Auth. quas actiones n. 19. C. de sacrosanct. eccle. & in l. Marcell. nu. 18. ad Treb. Ananias conf. 27. nu 8. Siculus in l. cum acutissimi. nu 56 C. de fideicom. Tiraq. in tra. cessant. causa 3. pau. 153.

a D. Tho. 2. 2. q. 60. ar. 5.
b c. forus de ver. sign. ibi iudex non est.
c l. illud ff. ad leg. Aquiliã. l. non possunt. cum seq. ff. de legibus.
d l. cōmodissime ff. ne si & post Bar. in l. omnes populi. nu. 6 ff. de iust. & in l. si constante. n. 45. ff. sol. mat.
e c. non solũ de reg. lib. 6. & c. constitutionem eod. ti. & lib.
g Tira. in tr. cessan. cau. 1. par. n. 153.
h Gl. f. receptæ ibi in c. in fidei fauorem de hæ. et. lib. 6. Na. in § in Leuit. not. 28. n. 22.
i c. ab exord. 25. dist.
k l. in rebus, ff. de const. prin. D. Th. 1. 2. q. 7. art. 2. Bar. in l. Marcellus, in prin. nu. 6. ff. ad Treb.
l l. si cum test. C. ad leg. fal.
m Bar. in d. l. si constan. n. 43.
n c. de causis. §. 1. de off. le. Bart. cōs. 106. Aym. de an. 1. tem. 4. pae c. videamus. n. 35. Fel. post alios in cap. transl. n. 11 de const.
o Butig. in l. vinum n. 41. ff. si certũ petat. Crot. in Fu. nu. 15. & in l. 1. n. 22 ff. de nouo op. nũc. Men. lib. 2. de arb. cēs. 3 cas. 272. n. 21.

non parificatos. Ratio huius limitationis est: nam cum pœna legalis in quantum est ordanaria, nitatur autoritate legis, & vt talis astringat iudicem, vt secundùm eam iudicet, vt in iure p ordinatur, nequaquam eo respectu prçter mentem legis extēdi potest. Prouidè cùm hęc mēs deficiat quoad casus similes nō parificatos, ex dictis in quarto notabili, vtique ad illos nequit fieri talis extensio. Et in his terminis procedunt iura q minimè talem extensionem admittentia. Secùs in pœna legali, quę imponitur vt arbitraria; hæc enim non innititur autoritati legis, sed potiùs dictamini rationis, & vt talis non ita iudicem astringet, vt docet ius r. Non enim conuenit quòd ad casus similes, in quibus nulla aliàs reperitur pœna præscripta, trahatur. His omnibus consequens est pœnam etiam mortis in vno casu præscriptam posse trahi ad casus similes arbitrio iudicis, vt tenet ſ Glossa recepta communiter ex Andrea Siculo, & Menochio, quidquid alij ab ipso relati contradicant. Quorum sententia rectè procedit in iudice non habente ea, quæ sunt meri imperij, cui ob id arbitrium in causis capitalibus minimè competit secundùm t ius. Secus si iudex habeat iura meri imperij, quæ habent Prælati regulares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem circa suos subditos, quæ sibi data sunt à Sede Apostolica, cum approbauit eorum regulam. Nam illa confirmatio & approbatio dat ipsis Abbatibus, & Prælatis regularibus merum, & mixtum imperium, & iurisdictionem quoad exequendam illam regulam, prout ait u Cantera, affirmans hanc esse fundamentalem rationem ad huiusmodi merum & mixtum imperium his Prælatis concedendum.

Ex his consequēs est, pœnam priuationis, aut suspensionis Guardianatus, aut alterius Prælatiæ posse à iudice extra casus iure expressos imponi. Ita x Innocētius, & Felinus, quidquid alij citati à Tiraquello absq; vllo fundamento contradicant. Quorum tamen sententia rectè admitti potest, quando iudex non esset de numero eorum, quibus competeret potestas instituendi & destituendi, argumento cuiusdam y Decretalis. Vnde infertur quòd Prouinciales cum in quibusdam religionibus non possint per se solos priuare à suis guardianatibus Guardianos, etiamsi committant aliqua delicta, in quibus eadem rationis identitas militet, quæ militat in delictis, propter quæ secundum suas constitutiones Guardiani pœna priuationis officiorum plectuntur: non tamen possunt eos propter tales defectus dicta priuatione punire. Quod vltra prædicta probatur. Nam etiamsi detur in legibus pœnalibus extensio ad casus similes non parificatos, prout dictum est; hoc tamen non procedit quoad illa pœnalia, quorum extensio homini est interdicta, eo namque ipso extra casus iure parificatos extendi nequeunt, prout sunt actiones pœnales, quæ reputantur partes iuris, vt dicit idem z ius, & vt tales nequeunt per legum ministros, putà iudices institui, vt resoluit a Alciatus. Huiusmodi quoque est pœna latæ sententiæ, qualis est illa, quæ ipso iure seu ipso facto incurritur, vt dicit quædam b Decretalis. Hæc enim extra casus sub mente legis comprehensos nequaquam extendi possunt, vt tenet c Abbas post alios & plures citati à Tiraquello. Priuatio autem guardianatus in hoc casu est quædam pœna imposita, quæ secundum regulares constitutiones prohibetur ad casus similes extendi.

p c. ad hæc. §. 1. de offic. deleg.
q c. ca. pen. cum alijs. de pœn. d. 1.
r ca. tempora. 26. qu. 7.
ſ Glo. 10. v. extraordinaria. in summa Inst. de inoffic. Siculus consi. 11 li. 1. Menoc. l. 1. de arbit. q. 36. n. 20.
t l. imperium. ff de iur. omn. iud.
u Canter in sua pra. tit de qu crim tangent. iudic. q. 10. nu. 10. in fin. p. 37.
x Innoc. in c. quia diuersit. de præb. Fel. in c. 1. nu. 14. de offic. deleg. Tiraq. in l. si vnquam. v. reuertatur. num 249.
y cap. cum ex iniuncto. in fin. de hæret.
z l. 2. §. deinde ex his. ff. de orig. iu.
a Alciat. in l. pecunia verbo ff de verb. signif.
b Glos. v. ex c ptione. de elect. lib. 6.
c Abb. in 3. in cap. vlt. de iur patro. Tiraq. in l. si vnquam. v. reuertatur. num. 303.

ARTICVLVS III.

Vtrum constitutiones fundata in præsumptione obligent in conscientia, inspecta veritate in contrarium.

RESpondeo dicendo, legem fundatam in præsumtione tanquam iustam non obligare in conscientia, si veritas fuerit in contrarium. Lex enim quantumcunque iusta non obligat in isto foro, quando id lator legis intendit: at Legislator condendo legem iustam, videtur nolle subditos obligare, si veritas sit in contrarium, tum propter æquitatem, secundùm sacros canones d, secundùm quam intentio Legislatoris est interpretanda, vt in simili docet quidam Iurisconsultus e, tum præsertim, quia contra has leges passim Legislatores probationem admittunt, quasi per illas conditionaliter tantùm obligent, nempe si veritas non fuerit in contrarium, iuxta ea, quæ ex sacris Canonibus colliguntur, & tenent Abbas, f Felinus, Decius, Gomez, Iason, Syluester, Adrianus, & Alciatus. Et idem dicendum est de sententiis Ecclesiasticis per falsas informationes contra innocētes decretis. Iuniores enim arbitrantur has sententias & censuras, quas vocant iniustas ex causa, non ligare innocentes in conscientia, vt tradit g Caietanus, quem sequuntur Soto, Ledesma, & Couarruuias.

Nec obstat, quod cōtra hanc adducitur opinionem, scilicet, magnam esse differentiam inter decisionem legis, & inter diffinitionem sententiæ censuras imponentis. Nam sententiæ trahunt secum executionem, à quorum numero sunt censuræ, vt dicitur in quadam h Decretali, quæ licèt per falsas informationes in innocentes sint latæ, obligant tamen in conscientia, cum dictæ sententiæ sustineant vicem ministri exequentis. Et sicut innocentes tenentur parere ministris exequentibus sententias iniustas, ita planè tenentur parere censuris iniustis quousque ab illis absoluantur. Non sic autem est in legibus, quæ cum suos habeant ministros, id est, Magistratus, vt decernunt i iura, non ita præcisè continent præcepta, vt contra veritatem obligent. Nam ista ratio diuersitatis parum, aut nihil efficaciæ continet. Non enim potest negari, sententiam secum trahentem excutionem fundatam in præsumptione, si veritatis iudex fuisset informatus, nunquam fuisse latam cum tali rigore ab eo: ideo sententia nouiorum mihi inter illos neotericos maximè arridet.

Ampliatur nostra sententia. Nam etiamsi præsumptio, in qua lex fundatur, sit iuris & de iure; licèt enim talis præsumptio tam efficax secundùm ius reputetur, vt pro veritate habeatur, prout notant k Doctores communiter, & tradit Andreas Alciatus: nequaquam tamen lex, in ea fundata obligat in conscientia, quando veritas est in contrarium. Pro quo est efficax ratio. Nam quòd talis præsumptio apud Legislatorem pro veritate habeatur, non tollit, quin eius intentio interpretanda sit, iuxta æquitatem, vt videlicet præsumptio veritati non præferatur. Et sic constito legitimè de veritate, putà per patris confessionem, lex ipsa quantumcunque præsumptione nitatur, non obligat etiam in foro exteriori, prout tenet l Glossa reputata singularis à multis, quos refert Couarruuias.

Et aduertendum, quòd aliqui limitant supradictam sententiam, vt procedat, quando præsumptio est diffinitiua, non tamen quando est suppositiua. Pro cuius explicatione aduertendum est, dupliciter posse nos de dubiis opinari, nempe definitiuè & suppositiuè. Opinamur definitiuè, quando factum dubium in hanc, vel illam partē definiendo trahimus. Opinamur verò suppositiuè, quando supponimus rem ita se posse habere, vel non habere. Notanda est etiā differētia inter vtrūq; modum præsumendi. Nam priori modo nemini licet in deteriorem partem definire. Secundo verò modo licet, vt nobis & proximo consulamus, suppositiuè interpretari. Ita eleganter inter vtramque præsumptionem distinguunt D. m Thomas, vbi explicat suus commentator Caietanus, & resoluit Soto. His duobus notabilibus præfatis assertores supradictæ limitationis suam sententiam in hunc explicant modum, & probant suo iudicio efficaciter. Nam cùm ad veritatem præsumptionis suppositiuè satis sit, quod factum sit dubium, ita quòd possit se habere ad esse, & non esse, & lex nunquam fundetur in tali præsumptione, nisi quando factum est dubium, aliter lex ipsa esset iniusta, rectè fit, vt talis præsumptio semper veritati nitatur, atque subinde huiusmodi lex semper liget in conscientia.

d c. veritate. 8. d.
e l. ex facto. ff. de vulgar.
f Abb. nu 10. Felin. nu 40. Decius sect. 1. n 18 in c. 1. de const. Gom. in reg. de non iudic. iuxta forma supplicat. q. 14. Ias. in rubr. num. 25 ff. de acquiren. hered. Syluest. v. lex. qu. 9. Adrian. quodli. 6 ar. 5 Alciat. in ca. nonnulli. nu 24. de iudic.
g Caiet. 2. 2. q 7 art 4. ad 2. Sot. 4 de 22 q 1. ar. 3. col. 4 & in relect. de secret. memb. 3. qu. 1. con. 4. Ledesma in 2. 4 qu 23 art. 4. Couar. in c. alma mat. 1. p § 7 conc. 1.
h c. pastoralis §. verum ad appella.
i l. 2 §. magistratus ff. de orig. iur.
k Gloss & DD in cap. is qui fidem. de sponsal. Alciat. de præsumpt. p. 2.
l Glos. in l. in contrahenda. C de non num. pecu. Couar. de sponsal. 1. p. ca. 4 § 1 n. 5.
m D. Tho. vbi Caiet. 2 2 q. 60 art. 4. ad 3. Sot 3 de iust. qu 4 art. 3. concl. vlt.

Sed certè, licèt hæc limitatio appareat probabilis: minimè tamen eam admittendam iudico. Pro cuius refutatione notandum est, quòd facta dubia nequeunt absque proximi iniuria diffiniri in deteriorem partem, vt dicit quædam lex in *n* lege naturali satis fundata. Suppositiuè verò possunt in deteriorem partem definiri, supponendo posse ita esse, & non esse: hic enim actus est prudentiæ. Ita Diuus *o* Thomas, & Caietanus. Vnde nulla est lex, quæ fundetur in præsumptione diffinitiuè præsumendo N. filium presbyteri esse incontinentem, cùm hoc sit contra proximum, sed ipsum posse esse incontinentem, supposito, quòd potest sequi vestigia patris. Posse autem esse incontinentem solùm dicit præsumptionem suppositiuè. Leges igitur, quæ fundantur in præsumptione, de præsumptione suppositiuè loquuntur, non autem de præsumptione definitiuè, alioquin essent iniustę, quia præsumptio definitiuè aliquid contra proximum determinatè suspicatur. Ex quo infertur contra superiùs in contrarium allegata, quòd leges, quæ fundantur in præsumptione suppositiuè, non semper nituntur veritati, ac subinde inspecta veritate tollente dubium, in quo fundatur præsumptio, præsuppositiuè non obligant in conscientia, cùm iam accedente veritate cesset præsumptio.

Ex dictis sequitur, quòd si aliquis religiosus sit priuatus actibus legitimis & officiis Reipublicæ, eo quòd descenderit à patre criminoso per confessionem iudicialem ipsius patris, qua confessus est timore tormentorum se crimen læsæ Maiestatis commisisse, si filius sciat contrarium esse verum, scilicet, patrem minimè tale facinus commisisse, & sibi id timore tormentorum falsò imposuisse, potest dictus filius in foro conscientiæ vti actibus legitimis. Licèt enim contra ipsum patrem sit præsumptio iuris, propter ipsius confessionem iudicialem: at cùm ipse filius inspecta veritate sciat contrarium esse verum, optimo iure potest in foro conscientiæ dictis actibus frui, dummodo id faciat sine scandalo illorum, qui solùm exteriora contemplantur.

Secundò: secundùm aliquos infertur, quòd statuta regularia prohibentia ingressum cellarum horis quibusdam silentio deputatis ad euitandum peccata, quæ ex huiusmodi ingressibus possunt euenire, non obligant in conscientia, si veritas sit in contrarium, id est, si ingrediantur non ad committendum dicta peccata, cum supradicta statuta videantur in præsumptione fundari, qua sublata cessat eorum obligatio. Sed qui hoc somniant toto cœlo videntur aberrare; hæc enim statuta non fundantur præcisè in præsumptione, sed sunt determinata non solum ad euitandum peccata, sed etiam ad euitanda colloquia statis horis, quæ communitatem conturbant. Vnde si ingrediantur ad colloquia aliqua honesta, nihilominus peccant, cum prohibitio horum ingressuum non solum datur ad euitanda dicta peccata, sed etiam ad obseruationem silentij à sanctis Patribus maximè commendati. Verum est tamen quòd si ingrediātur ad aliqua opera charitatis, pietatis, & necessitatis, verbi gratia ad curandum infirmum, tunc nullum committunt peccatum, cum leges Ecclesiasticæ non obligent ad obseruationem festorum, & ad audiendam Missam in diebus festiuis, quando ex hoc officium charitatis circa infirmos impeditur.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum cesset constitutio eius ratione cessante.

Respondeo dicendo, non esse dabilem legem à rectitudine rationis deuiantem, cum omnis lex iusta ab illa lege æterna deriuetur, iuxta illud *a* Prouerbiorum, & tradunt D. Augustinus, & D. Thom. At nihil iniustum, & à ratione deuium ab illa lege deriuatur, planè enim illa Summa lex est ratio in Deo existens, atque ipsamet Dei scientia, vt tradunt luculenter D. *b* Augustinus, & D. Thomas, Soto & Castro, & ex Canonistis Abbas, Decius, Romanus, & Conanus, & alij passim asserentes leges iniustas, & à ratione deuiantes nullam obligandi habere vim.

Quod tamen limitandum est, quando lex secundùm ea, quę frequentiùs accidunt, hunc defectū pateretur, alioquin, si non ita in genere, sed secundùm ea, quæ raro accidunt à rationis dictamine deuiaret, non ob id desinit esse lex, vt post Ancharranum tradit *c* Aretinus, Curtius iunior, Couarruuias, Victoria, Soto, Menchaca: & est doctrina Angelici Doctoris Thomæ. Ratio huius limitationis est. Nam cum nostri actus ob varias circumstantias, infinitis prope modis varientur, ob idque nulla potest lex, seu regula ita certa constitui circa eosdem actus, vt in multis casibus à rationis dictamine non deficiat, rectè fit, vt legum iustitia non ex hoc, vel illo casu, sed ab his quæ frequentiùs accidunt, sit expendenda, iuxta præcitata iura.

Vtrum autem lex iusta cesset in casibus, in quibus à sua deficit ratione, non parum apud Doctores controuertitur. Partem affirmatiuam tuentur *d* Abbas, Caietanus, Menchaca. Alij contra arbitrantur talem legem non cessare quantumcumque deficiat ratio. Hanc opinionem tenent quædam Glossa *e*, Baldus, Aretinus, Tiraquellus, Soto, & magis communis.

Sed alij medianı sectantur viam, distinguentes inter casus in quibus obseruantia legis esset nociua subdito circa lucri cessantis tantum amissionem, & inter casus, in quibus esset nociua, circa damnum in rebus iam quæsitis, vel scilicet, in priori casu cessante in particulari ratione legis, lex non cesset in eo particulari, in posteriori verò cesset. Ita distinguūt *f* Bartol. & alij citati à Iasone, & Tiraquello, & est communis secundum Felinum. At nullam ex dictis tribus opinionibus puto sequendam. Prima enim opinio confunditur ex quadam *g* lege expressè. Secunda per aliam refellitur *h* legem. Tertia supponit amissionem lucri cessantis non esse considerabile damnū. Quę opinio cōfunditur ex lege *i* in qua ipsa fundatur, in qua Vlpianus Iuriscōsultus reputat æstimabile damnum interesse lucri cessantis, de quo ibi agit, vt constat ex verbis ipsius legis: ibi, *Per quam durum est*. Confunditur etiam ex resolutis à D. *k* Thoma, & ab scribentibus communiter de huius lucri cessantis restitutione tractantibus, & ad restitutionem obligantibus. Pro resolutione igitur veritatis, accipiat lector sequentes conclusiones.

Prima conclusio: Lex naturalis non obligat in particulari, cessante ratione ipsius, etiam in particulari: ipsa enim semper id quod & æquum, & bonum est, indicat.

Quod ipsum dicendum est de lege Euangelica, quæ nullo modo obligat cum rigore contra æquitatem, iuxta illud *l* Matthæi: *Iugum meum suaue est, & onus meum leue*. Et sic cessante causa correctionis fraternæ, præceptum eiusdem correctionis minimè obligat.

Secunda conclusio: In casibus, in quibus obseruantia legis ita deficit à ratione, vt repugnet bono communi, dispositio ipsius legis cessat. Exemplum est *m* D. Thomæ. In ciuitatis obsidione salutiferum est lege caueri, ne portæ aperiantur. Nihilominus si tunc ciues, quorum vita saluti Reipublicę conducit, hostes fugientes in vrbem se volunt recipere contra legis verba, aperiēdæ sunt illis valuæ. Quoniam illa est legis mens, quippe quam si adesset Legislator haberet. Et hæc fuit sententia *n* Aristotelis dicentis non esse licitum subdito à lege discedere quantumcunque lex ipsa cesset negatiuè, nisi cesset contrariè. Quod optimè explicat *o* Caietanus. Ratio huius distinctionis est. Nam quando ratio legis cessat contrariè, hoc est, cum repugnantia ad bonum commune: nequaquam eo casu potest lex subsistere, iuxta illud vulgare, quòd duo cōtraria non possunt esse in eodem subiecto. Secus verò quādo ratio legis solum cessat negatiuè, hoc est, sine repugnātia ad bonum commune; planè enim eo casu nullum subest impedimentum, quominus lex in commune iusta seruetur, quamdiu per Legislatorem casus ille non excipitur,

n l. meritis ff. pro socio.
o D. Tho. & Caie. vbi sup.
a Prouerb. 3. August. lib. 1. de li. arbi. D. Tho. 1. 2. qu. 93 art. 3
b D. August. vbi sup. D. Tho vbi sup. Sot. lib. 1. de iust. q. 1. ar. 2. Castro lib. 1. de leg. pœnal. cap. 5. Abbas nu 9. Decius lect. 1. nu. 18. & lect. 2. nu. 10. in c. 1. de constit. Rom. singul. 766. Cona. lib. 1. iur. ciuil c. 8.
c Aret. n. in l. 2. col. 7. in princ. ff. de vulg. Cur. in l. postumo. nu. 41. C. contra tabul. Couar. in c. cum esses nu. 9. de test. & in ca. possessor. 3. p §. 2. n. 2. Victor. in relect. de potest. ciuil. n. 22. pag. 94. Soto. lib. 4. de iustitia. q 5. art. 3. col. 3. Mēcha illust. qq. c. 87. n. 2. D Thom. 2. 2. q. 120 ar. 1.
d Abb. in ca. quo iam 16. ira nu. 6. de probat Caiet. opusc. de sacr. mat qu. 2. Mencu lib 2. contro. illustr. cap 46. nu. 5.
e Gloss. 2. & ibi Bald. n. 7. in l. non est dubium C de legib Aretin. in l. 2 prope n 8. ff. de vulgar. Tiraq. in tract cessant. causa limit 22. & in eodem tract. 1. p n. 160. Sot li. 1. de iust. qu. 6. artic. 3. 8.
f Bart in d. l. non dubium. nu. 9. Ias. nu. 16. Tiraq. vbi sup. nu. 146. Felin. in ca. si quando n. 11. de testib.
g l. prospexit. ff. qui & à quibus.
h l. adigere. §. quamuis. ff de iure patron.
i l. prospexit.
k D. Thom. 2. 2. q. 62. ar. 4.
l Matth. 11.
m D. Tho. 1. 2. q. 97. ar. 6.
n Arist. 1. etich cap. 10.
o Caiet. 2. 2. qu. 12. art. 1.

pitur. Pro maiori autem huius distinctionis explicatione annotabis, tunc demum & non aliter rationem legis cessare contrariè, hoc est, cum repugnantia ad bonum commune, quando casus occurrit, in quo legis obseruantia vitium induceret, prout explicant Diuus p Thomas, & Soto. Ratio est, quia eo ipso, quòd talis obseruantia repugnat religioni, vel saluti animarum, in quibus maximè consistit bonum commune, repugnat legi contrariè. Tunc ratio cessat negatiuè, quando cessat ratio ipsius legis sine aliqua repugnantia ad bonum commune.

p D. Thom. 2. 2. q. 120. art. 1. Soto lib. 1. de iust. q. 7. ar. 3. vers. argu. & l. 3 qu. 4. art. 5. ad finem.

Sed videamus, Vtrùm cessante ratione legis, tantum negatiuè lex obliget in foro conscientiæ. Pro quo sit conclusio sequens.

Tertia conclusio: Nemo in foro conscientiæ tenetur obseruare legem positiuam, cum periculo mortis, nisi ratione officij ad id obligetur. Probatur. Nam ille cui palàm est, obseruationem legis esse sibi lethalem, constaretque ex natura legis non esse eius mentem in tantum periculum adigere subditos, neutiquam tenetur legem custodire. Vt si mihi constaret hostes mihi in via insidias parare, non teneor die festo ire ad sacrum. Dixi, nisi ratione officij ad id teneretur. Milites verò in bello tenentur obedire ducibus in his, quæ ad certamen, & prælium conducunt, etiam cum periculo mortis. Legis enim impositæ à ducibus mens est, in tantum periculum adigere subditos milites, vt victoria consequatur. Vnde licèt Diuus Thomas dicat, legem non esse seruandam casu, quo noscitur aduersari saluti communi, non debemus tamen negare eam non esse seruâdam, quando saluti particulari noscitur fore nociuam, prout in exemplis positis satis patet.

Quarta conclusio, subito imminente periculo, licet subdito agere contra legem inconsulto Principe. Pro huius cõclusionis explicatione notat *a* Soto, quòd aut subdito palàm liquet occurrente casu, non esse legis mentem, vt seruetur, tunc licet subitum sit periculum, siue tempus suppetat adeundi præfecti, absque illius prorsus consilio, licèt facere contra legem. Cui enim, in die ieiunij nullus alius suppetit cibus, quàm carnium, absque vlla superioris consultatione potest, ne fame pereat, illas comedere, etiamsi citra periculum posset illum adire. Aut per aliud extremum huiusmodi subditus in dubio hæret vtrinque æquali, itaque neutrius partis assensum habet, licetne facere contra legem, necne? Et tunc si vacat ad superiorem recurrere, recurrendum est, si verò repentinum periculum id non permittit, ad literam seruanda est lex, prout ait D. *b* Tho. si verò modo medio se habet, ita vt neque certus omnino sit, neque prorsus ambiguus, sed in illam partem propendeat, quod potest facere contra legem, itaq; illius partis opinionem habet cum formidine de opposito, tunc si mora datur, qua possit Prælatum consulere, id facere tenetur. Sin verò per subitaneum periculum id non licet, tutò facere potest contra legem.

a Sot. in 4. d. ar. 3. vers. ad has hominis.

b D. Tho. 1. 2. qu. 96. art. 8. ad 2.

Quinta conclusio, non est sufficiens ratio, vt subditus faciat contra legem, eo quod ratio legis in particulari persona, & casu deficiat, cum lex antequam causa in toto genere cesset, aut consuetudo illam abroget, vim suam non amittat. Si enim subditis concederemus posse in hoc casu vti epikeia, iudices eos in sua propria causa constitueremus, & cùm proposita affectio sæpe sæpiùs excæcat intellectum eorum, intellectus obcæcatus adesse epikeiam decerneret, vbi nec in particulari ratio legis cessaret, & sic omnino eneruaretur potestas Prælatorum, legibus & constitutionibus animos subditorum volentium continere. Vnde oportet, quòd ipsi ad suos Prælatos recurrant, qui non solum habent potestatem ad dispensandum in his, sed etiam ad declarandum in his aliis similibus casibus ad epikeiam fore recurrendum.

Pro cuius rei explicatione notandum est quod dicit *c* Soto, in hæc verba prorumpens: *Nam etsi ratio legis in hac persona deficiat, non ideo protinus à vinculo legis enodatur. Aliud est enim, quod obseruatio humana legis rationi sit contraria, vbi epikeia locũ habet, aliud vero quod ratio legis in hac persona deficiat, vbi nihilominus necessaria est dispensatio.* Deniq; ex his collige, deficere rationẽ legis in hac persona particulari, sufficientem esse causam ad dispẽsationem impetrandam, non autem vtendũ epikeia. Exemplo hoc supradicta clariora fient. Si carnes die vetita non comedere causa mihi esset, vt fame perirem, possum epikeia vsus comedere. Tamẽ licet ego castigatione carnis non indigerem, ob quam ieiunium indictum est imo abstinentia, & inedia aliquod mihi esset impedimentum studij, non ideo liber à lege fio, nec hoc casu possum ego vti epikeia, sed est causa, vt mecum Prælatus dispenset, non quidem interpretando quod tunc lex non comprehendit, sed etiamsi me comprehendat præbendo mihi gratia maioris commodi licentiam, vt non sit mihi culpa non ieiunare.

c Sot. lib. 1. de iust. q. 7. ar. 3. ver. sed argum.

QVAESTIO LXVIII.

De statutis Regularium, in sex articulos diuisa.

Circa quam quæruntur sex.

1 *Vtrum valeat statutum in voluntate statuentium tantum factum.*
2 *Vtrum statuta iniusta obligent in foro exteriori, & in foro conscientiæ.*
3 *An Generales ordinum teneantur statuta religionum suarum seruare quoad vim coactiuam, & directiuam.*
4 *Vtrum statuta alicuius prouinciæ obligent hospites aliarum prouinciarum pro tempore, quo in ipsis hospitantur.*
5 *Vtrum constitutiones factæ à Regularibus autoritate Apostolica confirmatæ, possint sine eiusdem Sedis autoritate renouari.*
6 *Vtrum Generales, & Prouinciales possint declarare statuta facta cum Capitulo.*

ARTICVLVS I.

Vtrum valeat statutum in voluntate statuentium tantum factum.

Respondeo dicendo, quòd, vt cõstat ex his, quę in hoc Tomo sæpe diximus, statuta regularia in duplici sunt differentia. Quædam enim sunt velut leges prepetuæ factæ à patribus in difinitorio cum consensu maioris partis vocalium congregationis. Alia sunt facta ab ipsis Prouincialibus, quæ licet fiant cum consilio patrum, finito eorum officio etiam ipsæ constitutiones finiuntur. Hæc non inter leges, vt prima statuta, sed inter præcepta enumerantur. Quæ omnia ita rationi debent adhærere, vt sola voluntas Generalis, aut Prouincialis non sit earum constitutionum ratio, prout colligitur ex iure, & tradunt Diuus *d* Thomas, Castro, Soto & Menchaca. Qui omnes affirmant, cauendum esse à sententia cuiusdam *e* glossæ dicentis, debilem esse legem, cuius ratio sit solum voluntas Legislatoris. Nec prædictam glossam iuuat, quòd quidam Iurisconsultus affirmat, placitum, scilicet, Principis vigorem legis habere. Nam si bene consideretur Iurisconsulti decretum pro nostra opinione facit, cùm hoc nomen placitum, non importet nudam voluntatem, sed deliberatam, & ratione regulatam, cùm placitum idem sit, quod consensus, vt alius *f* Iurisconsultus ait, & tradit Diuus Thomas. Cõsensus autem, licèt sit actus voluntatis, est tamen sententia finalis de agendis, quæ, scilicet, præmisso rationis *g* iudicio ab ipsa voluntate elicitur, prout idem D. *h* Thomas testatur.

Nec his obstat quod quidam *i* Iurisconsultus ait, dicens non omnium, quæ à maioribus constituta sunt rationem reddi posse. Licèt enim quidam non ineptè respondeant quod Iulianus Iurisconsultus solùm nos admonet, ne rationem omnium constitutorum à maioribus perquiramus, prout explicat *k* Soto assignans rationem desumptam ex Aristotele, quòd

d D. Th. 1. 2. q. 90. ar. 1 ad 3. Castro li. 1. de leg. pœn. ca. 1. Sot. li. 1. de iust. qu. 1. ar. 1. col. pen. Menchaca li. ... controuer. illust. cap. 50.
e Gloss. in cap. ius gen. rale, in fin. d. 4.
f l. 1. ff. de const. prin.
g l. 1. in pr. ff. de pa. D. Tho. 1. 2. q. 15. ar. 3. ad 3.
h D. Tho. vbi s. art. 4.
i l. non omnium. ff. de leg.
k Sot. li. 1 de iust. qu. 5. Arist. li. 6. ethic.

quòd in dubio habenda est fides experientiæ & prudentiæ maiorum, vt pro eorum statutis præsumamus quamdiu non apparet de ratione contraria. At hæc responsio non satisfacit, quia licèt præsumendum sit de statutis maiorum, vt docet Aristoteles, non ob id vitio verti debet, quòd omnium ratio perquiratur, tum propter verba dicti Iurisconsulti, quæ apertè significant dari aliqua à maioribus constituta, de quibus nulla potest reddi ratio. Rectius igitur ex mente *a* Glossæ, & Doctorū ibi respondebis, multa esse in iure humano constituta, quæ rationi sunt consona, ita quòd eorum æquitas, & iustitia intellectu percipitur, & nihilominus eorum ratio explicari nequit, vt verbi gratia, quòd vsucapio mobilium triennio potius, quàm quadriennio perficiatur. Hæc igitur & id genus alia pendet ab arbitrio Legislatoris, vt videlicet non oporteat aliam de his reddi rationem, quàm quòd ita Legislator arbitratus est. Et pro explicatione iuuat sententia *b* Aristotelis, asserentis iustum ciuile esse, quòd à principio nihil refert, sic vel aliter fiat. Planè enim agit Aristoteles de iusto ciuili, quatenus consistit in aliquo indiuisibili, iuxta tradita per Soto *c*, quod quidem sola voluntate Legislatoris fit iustum. Ex quibus sequitur multa posse ordinari in religionum capitulis, & definitoriis, quæ tantùm in voluntate definientium consistant. Verbi gratia, quando ordinantur pœnæ contra fratres delinquẽtes. Quamuis enim dictæ pœnę sint cõsonæ delictis, quòd tamen tantùm ipsæ, & non aliæ maiores, vel minores impositæ sint, solùm in voluntate definientium consistit. Et quando ordinatur, vt iuuenes nisi transacto biennio post professionem minimè sacris initientur. Licèt enim in ratione consistat, vt hi neophyti in religione ad sacros ordines minimè promoueantur, in voluntate tamen definientium est, vt ordinentur post transactum biennium, & non post triennium à professione. Et cùm sint tot voluntates, quot homines, ita circa hoc sunt in diuersis religionibus & prouinciis diuersæ ordinationes.

a Glos. in d. l. non omnium.
b Arist. li. 5. ethic. cap. 7.
c Sot. li. 6. de iust. q. 2. art. 3. con. 3.

ARTICVLVS II.

Vtrum statuta iniusta obligent in foro exteriori, & in foro conscientiæ.

RESpondeo dicendo, quòd titulus quæstionis duo dubia amplectitur. Primum est, an statutum iniustum obliget in foro exteriori. Secundum est, an in foro conscientiæ sit obligatorium.

Quantum ad primum aduertendum est, partem negatiuam obseruare Diuum *d* Thomam, Innocentium, Abbatem, Aretinum, Alexandrum, Syluestrum, & Theologos communiter passim asserentes, legem iniustam omninò esse inualidam, cum de ratione legis sit dictamen rationis. Pro cuius rei explicatione est notandum, & distinguendum inter legem patenter iniustam, & iniustam, cuius iniustitia non est patens. Prior quidem est inualida, posterior verò valida censetur. Quando enim lex est patenter iniusta, certum est à lege æterna non deriuari, iuxta illud Esaiæ *e*, *Væ qui condunt leges iniquas*. Et sic certum est nullam habere vim obligandi, iuxta illud *f* Pauli ad Romanos, *Non est potestas, nisi à Deo*. Proinde talis legis minister, magis est minister violentiæ, quàm legis. In his terminis loquuntur Augustinus, & Diuus *g* Thomas: sicut aliàs sententia notoriè iniusta nulla est, vt dicitur in iure *h*. Non sic tamen dicendum est, quando iniustitia legis non est patens. Eo namque ipso adest iuris præsumptio, quòd talis lex sit iusta, iuxta ea, quæ in iure *i* notantur. Secundum quam præsumptionem, tenetur iudex, quantumcunque lex ipsa sciat iniustitiam fauere eam executioni mandare, sicut loquendo de sententia iniusta, iidem sacri *k* canones prædicant. Proinde cum executio seu coactio ex vi huiusmodi legis sit iusta, ambigendum non est talem legem in foro exteriori ligare. *l* Et iuxta hunc loquendi modum est intelligenda opinio Philippi *l* Decij, Foelij & communis, dicentium, quòd lex iniustã in foro exteriori obligat. Loquuntur enim supradicti autores non de lege euidenter iniusta, sed de lege iniusta non ita patenter.

d D. Tho. 1. 2. q. 96. a. 4. Innocentius Abb. nu. 2. Aretin. in c. cum omnes de constit. Alexand. in c. erit autē lex. insi. 4. d. Car. d. §. 10 nu. 3. ea. d. Syl. v. lex. §. 7.
e Isai. 10.
f Ad Rom. 13.
g D. Th. vbi s.
h ca. inter cæteras. de rescript.
i c. in istis. 4. dist.
k ca. pastoralis. § quia vero. de offic. delegat.
l Deci. in d. c. 1. nu. 5. Bertius n. 19. in d. c. a. omnes.

Quantum ad secundum, quod promisimus resoluendum, respondeo, quòd statutum iniustum non obligat in conscientia, prout patet ex dictis in superioribus, & tenet Diuus *m* Thomas. Limitant tamen hanc sententiam procedere, quando ex transgressione legis iniustæ nullum immineret scandalum. Alioquin si immineret, vt quia apud alios transgressio illa malè audiret, vel alias turbaretur Respublica, peccaret subditus tali legi non parens. Ita limitat D. Thomas receptus, propter regulam de euitando scandalo, de qua agit idem D. *n* Thom. Hæc tamen limitatio temperanda est procedere, dummodo legis iniustitia insurgat ex solo subditorū iudicio, qualis est lex decernẽs tributum sine causa. Alioquin si iniustitia insurgat ex repugnantia ad legem diuinam, seu naturalem, nullus transgressor culpam committet quantumcunque scandalum immineat. Explicat autem Diuus *o* Thomas, quando lex dicatur iniusta constituens tres defectus, ad quos legum iniustitia reducitur. Primò ex fine, vt quia lex repugnat bono communi, huiusmodi est lex edita in fauorem priuati. Secundus est defectus ex autore, vt quia egreditur limites potestatis Legislatoris: huiusmodi est lex ciuilis disponens circa Ecclesiastica. Tertius defectus est formæ: quia scilicet continet inæqualitatem inter subditos; huiusmodi est lex quæ onera alias ad bonum commune spectantia inæqualiter, id est, non seruata debita proportione, inter subditos distribuit.

m D. Tho. 1. 2. q. 96. a. 4. Ab. num. 9. & alij in cap. 1. de constit.
n D. Tho. 2. 2. qu. 43. art. 7. & 8.
o D. Tho. in d. art. 4.

Vnde infertur, quòd erit constitutio patenter iniusta, quando fuerit contra legem superioris ipsius Legislatoris, cum excedat limites potestatis ipsi traditæ. Potestas enim cuiuslibet communitatis regulatur iuxta metas sui boni, vt videlicet eatenus competat, quatenus est necessaria ad bonum suum. Cessat autem hoc bonum, quando adest lex cõtra legem superioris. Præsumptio namque adest pro illa lege quòd in tota suá Republica sit iusta, vt nos sacri canones *p* monent & tenet Ioannes Andreas ab omnibus receptus. Quod procedit, etiamsi communitates sint laicorum; hæ enim nequeunt contra sui superioris regulam statuta concedere, prout dicitur in iure, & obseruat in specie *q* Rainerius, & Baldus putat verius. Vnde cum superior omnium superiorū sit Deus optimus maximus, quodcunque statutum fuerit factum contra legem diuinam irritum erit, & inane, & patenter iniustum.

p c. in istis. d. 4. c. e. vlt. & c. 25. q. 1. c. 2. c. quid super. his de maior. Andr. in cap. vlt. de appel. lib. 6.
q Raineri l. omnes. ff. de inst. & iu. d. 2. p. stat. qu. 3.

Ex quibus infertur non valere statutū si fiat in aliquibus religionibus, scilicet, quòd non admittantur ad visitandum, nec ad denuntiandum defectus superiorum iuuenes, antequam ad sacerdotium sint admissi, quamdiu sub disciplina Magistrorum nouitiorum fuerint: & non obligare huiusmodi statutum nec in foro exteriori, nec interiori est clarum. Primò, quia huiusmodi statutum est contra legem diuinam. Si enim loquamur de denuntiatione pœnitentiali, siue de correctione fraterna, qua religiosi corrigere intendũt fratrem secretò dicendo prælato, non vt iudici, sed vt patri peccatum ipsius fratris, ad hanc correctionem de iure diuino omnes absolutè tenentur. Præcepit enim *r* Christus Dominus, *Si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*, &c. *Quod si non audierit, dic Ecclesiæ*, id est prælatis denunciando dictum peccatum. Et hoc esse de iure diuino tenent Theologi, & Canonistæ sequentes *s* Archidiaconum. Ex quo etiam iure colligitur, quòd si loquamur de denunciatione iudiciali, & quantum ad peccatum perpetrandum, & quantum ad peccatum perpetratum, quòd recipit augmentum, vel multiplicationem, aut continuationem mali, tenetur quilibet ad eam denunciationem, credens eam posse proficere sine graui detrimento: cùm ista denunciatio sit actus charitatis, vt scilicet delinquens corri-

r Matth. 18.
s Archid. & omnes cap. si peccauerit, 11. qu. 1.

corrigatur, aut saltem ad aliorum terrorem ipse compescatur. Adeò hoc est verum, vt dicat quædam *b* Glossa communiter recepta, quòd admitti debent ad denunciationem omnes infames, minores, mulieres, modò bono zelo, iuxta normam Euangelicam, denuncient. Et confirmatur. Si enim aliquis iuret, se nunquam denuntiaturum: hoc non intelligitur in casu, quo denunciatio cadit sub præcepto, vel sub consilio, non obstante tali iuramēto iurans tenetur denūciare, prout tradit *c* D. Thomas. Et si aliter ipse iurando intendebat, peccauit iurando, & hoc non alia ratione, nisi quia iurare contra præcepta, vel consilia diuina peccatum est. Probatur insuper nostrum corollarium. Nam si ipsi iuuenes ad denunciandum inhabiles efficerentur, peccata fortassis increscerent, cùm Guardiani, & superiores non timētes Deum ipsos socios adhiberent, & coram ipsis aliqua sine timore pœnæ committere auderent, quæ Deum optimum maximum & religionem offenderent, videntes & considerantes ab eorum visitatione esse liberatos, & eorum denunciationes minimè illis in aliquo in iudicio nocituras. Hoc autem quàm perniciosum sit religioni, nullus est qui ignoret.

b Gloss. in d. § peccauerit.
c D. Thom. 2. 2. q. 5.

Nec ipsi iuuenes possunt remoueri à denunciatione, quando ipsi in ea tanquam testes admittuntur; possunt enim simul esse denuntiatores & testes. Nam quilibet qui à iure non prohibetur, potest esse testis, & ego nullo iure inuenio hos iuuenes in hoc casu esse inhabiles ad testificandum. Supponitur enim quòd non sunt infames, nec vt falsarij per sententiam iuridicam condemnati, vt ipsi à testimonio repellantur. Et si dicatur, quòd si ipsis concedatur libertas ad denunciandum de suorum superiorum defectibus, disciplinę rigor eneruabitur: non enim eos audebunt corrigere, & reprehendere, prout decet, timentes eos falsa ipsis imposituros. Ad hoc respondeo, quòd propter vehementes etiam præsumptiones non possunt dicti iuuenes inhabilitari respectu illius, quod sibi lege diuina & humana concessum est. Præterea, si falsa detulerint, solertia iudicum, de falsariis conuincantur, & secundùm mensuram delicti, pœna afficiantur. Et si de falsitate non possunt argui, neque conuinci, recordentur superiores visitati, verbi Domini, dicentis: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Denique statutum supradictum existimo inualidum, statuentes enim ne persecutionem patiantur propter iustitiam, iuris diuini, & humani metas sunt egressi. Quod alienum debet esse ab his, qui propter Deum abnegauerunt proprias voluntates, & in hoc mundo mortui prædicantur. Imò existimo, quòd etiam si Capitulum habeat autoritatem Apostolicam ad statuendum, & eadem autoritate statuta confirmentur, hoc statutum minimè ea autoritate confirmari, vt patet ex his, quæ in alio statuto tradit doctissimus *d* Nauarrus.

d Nauar. li. 3. consil. tit. de regularibus cons. 4. p. 124 nu. 10. in 1. edit.

ARTICVLVS III.

An Generalis ordinum teneatur statuta religionum suarum seruare, quoad vim directiuam & coactiuam.

Respondeo dicendo, Principem subiici suæ legi quoad vim directiuam, si modò legis ratio in eo non deficiat. Omnes enim quotquot sunt membra Reipublicæ, subiiciuntur eius legibus, quoad vim directiuam, dummodo tale sit membrum, in quo legis ratio non deficiat. Nam subiici legi quoad vim directiuam, nihil aliud est, quàm obligari à lege in quantum est regula rationis. At omnes partes Reipublicæ obligantur regula rationis humanæ, quippe quæ est exemplar regulæ supremæ, putà legis æternæ. Ita Diuus *e* Thomas. Et certum est, legem esse regulam rationis humanæ, qua scilicet, partes ad totum ordinantur, prout tradit idem Diuus *f* Thomas. Qui *g* nostram amplectitur sententiam, & explicat Soto. Pro cuius conclusionis explicatione considerandum est, neminem dici simpliciter ligatum lege, nisi sit ligatus secundum plenam rationem legis: sicut etiam nemo dicitur homo simpliciter, nisi sit animal rationale. Proinde, cùm de ratione legis sint duo simul, nempe, quòd sit res rationis, & quòd sit præceptum superioris, rectè fit, vt qui subiicitur legi quoad vim tantum directiuam, qualis est præcepti, non dicatur obligatus à lege simpliciter, sed secundùm quid. Atque in hoc sensu dicunt *h* iura Principem solutum esse legibus simpliciter. His consequens est rectè ad concordiam reduci Doctores illos, qui asserunt Principem [obligari] sua lege, de quorum numero est *i* Baldus, cum aliis Doctoribus negantibus absolutè Principem sua lege ligari, prout refert *k* Tiraquellus. Primi enim loquuntur de lege in quantum est dictamen rationis: secundi vero de lege, non solum in quantum est dictamen rationis, sed etiam in quantum est præceptum superioris intelliguntur. Hac doctrina proposita dubium est maximum, qua ratione Generales ordinum aliquando in eorum syndicatione puniuntur, conuicti generales ordinationes ordinis fuisse transgressos, cùm sint Principes suarum religionum, & ad earum obseruationem, prout patet ex dictis minimè teneantur? Ad quod respondeo, quòd sufficit eos vi teneri directiua, vt ad arbitrium Iudicis aliqua pœna afficiantur, cùm sint suarum religionum moderatores, & reformatores: quarum reformatio in obseruantia ordinariorum maximè consistit: quæ si ab ipsis non incipit, paulatim deformabitur. Et conformabitur ex his, quæ tradit *l* Plato, cuius dictum extollit Corrasius. Ait enim, *se videre interitum Reipublicæ paratum, in qua non lex Principi & Magistratui, sed Princeps & Magistratus legi præsunt*. Deinde puniuntur: quia sicut Princeps hæres institutus adeundo hæreditatem obligatur omnibus oneribus hæreditariis, iuxta ea, quæ in iure *m* traduntur, & hæc obligatio est ciuilis, vt in alio *n* iure definitur, & tradunt Fulgosius, Aretinus & Felinus, ita etiam Generales ordinum huiusmodi constitutionibus assensum, & confirmationem præbentes, & ipsis vim præcepti addentes videntur ex quasi contractu ad earum obseruationem obligari taliter, quòd in eis deficientes possint ratione defectuum vindicari, & pœna arbitraria puniri: cùm acceptando generalatus munus reformatorum induerint personas, & per trangressionem ordinis statutorum sunt potiùs dissipatores, faciendo opus satis alienum ab eis.

e D. Tho. 1. 2. qu. 13 art. 1.
f D. Tho. 1. 2. qu. 71 art. 6.
g D. Tho. 1. 2. qu. 96. art. 5. ad 3. Soto l. 1. de iust. qu. 6. art. 7.
h l. princeps. ff. de legib.
i Bald. in l. 3. num. 40. C. de seruit.
k Tiraq. li. 2. retract. §. 1. gl. 14 nu. 18.
l Plato. 4. de Repub. Corras. lib. 2 misc. cap. 25.
m l. 1. & 2. ff. de offi. procur. Cæsar.
n l. h. 1 Inst. de oblig. quæ ex quasi contr. & Fulgos. in l. digna vox. nu. 7. C. de legib. Aret. in ca. 1 n. 3. & ibi Felin. num. 1. de probat.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum statuta alicuius prouinciæ obligent hospites aliarum prouinciarum, pro tempore quo in ipsis hospitantur.

Respondeo dicendo, quòd in aliquibus Monasteriis reformatis aliquarum religionum proponuntur statuta cum grauibus pœnis contra transgressores eorum, ad quæ monasteria sæpe sæpius deueniunt aliarum prouinciarum fratres, vt ibi per annum, & aliquando per plures annos propter aliqua negotia agenda commorentur. Quæritur modò, vtrùm hi hospites prædictis statutis astringantur? Vt autem huic dubitationi respondeam, ab his, quæ tradunt Doctores de peregrinis in alienis prouinciis habitantibus, debemus sumere argumentum. Qui quantumcunque in alienis prouinciis commorentur, si aliàs inibi domicilium non habent, nec quoad vim coactiuam, nec quoad vim directiuam, ipsius Reipublicæ legibus subiiciuntur: cùm ipsius minimè sint membra. Prout tenent quædam *a* Glossæ communiter approbatæ. Quæ conclusio procedit, quando lex specialiter de subditis loquitur. Talis enim lex nequit ligare forenses, vt tenet *b* Bartolus communiter receptus, & probatur in iure.

a Gloss. in l. cunctos. C. de Summa Trin. gloss. in v. aut peregrini in ca. vl. qui contra mores. 30. dist.
b Bart. in d. l. cunctos populos. n. 14 l. 1. C. de emancipat. liberis.

His tamen non obstantibus dicendum est, leges morum, quales sunt illæ, quæ viuendi modum præscribunt, præcipiendo, scilicet, illas virtutes, prohibendo videlicet, contrarias ad vsum membrorum spectantes, ligare forenses quandiu ibi morantur. Probatur hæc sententia ex quodam *c* canone expressè hoc determinante. Probatur insuper ratione: nam certum est, potestatem cuiuslibet ciuitatis intendere ad resistendum omnibus, quæ suo regimini sunt nociua, sicut corpori naturali inest facultas resistendi suis contrariis, prout adducendo aliqua probat *d* Soto. Et hac ratione potest Ecclesia coërcere etiam non subditos, putà, infideles, qui prædicationem Euangelij quoquo modo impedirent, vt tradit *e* Victoria: at forenses turbant regimen Reipublicæ, in qua sunt commorati, eo ipso quòd à moribus ciuium dissentiunt: ex illa namque morum diuersitate insurgit ciuium scandalum, vt colligitur ex *f* iure. Et sic extollit *g* Regius Psaltes habitantes vnius moris in domo. Vnde tenentur forenses abstinere à carnibus eo in loco, in quo ipsa abstinentia est in præcepto, vt tenent *h* Cardinalis, & Alexander. Obseruare insuper tenentur festa, & ieiunia eiusdē loci, vt tenet *i* Alexan. quidquid Sylnest. contradicat. Et iuxta hanc regulam forenses violantes statuta eo ipso pœnis statutorum subduntur, ac subinde quoad istum effectum partes Reipublicæ reputantur. Hoc tamen limitandum est, vt non procedat, quando aliqua adest iusta causa, ob quam cessat materia scandali: eo namque ipso potestas Reipublicæ non extenditur ad forenses, & iuxta hæc sunt explicanda, quæ adduximus pro parte affirmatiua. Ex his colligitur, quid respondendum sit quæsito in articulo quæstionis, quòd scilicet fratres hospites in aliquibus prouinciis commorantes possunt compelli in foro exteriori ad earum prouinciarum constitutiones obseruandas, in his, quæ ad mores & commune regimen spectant. At in foro interiori cessante scandalo minimè peccabunt eas transgrediendo, aliqua eos causa excusante.

c d. cap. quæ contra mores.
d Soto li. 4. de inst. q. 4. ar. 1.
e Victor. de Indis insul. num. 12.
f cap illa. 12. d. clemen 1 de electio.
g Psal. 67.
h Cardin. in clem. 2. qu. 5. de celeb. Miss. Alexand. d. c. illa. num 6.
i Alex in d. l. quæ contra mores nu. 3. Sylu. v. ieiunium. n. 3.

ARTICVLVS V.

Vtrum constitutiones factæ à Regularibus autoritate Apostolica confirmatæ possint sine eiusdem Sedis autoritate reuocari.

RESpondeo dicendo, quòd suprà quæstione nona dubium præsentis articuli ex parte est resolutum: sed in hoc proprio loco difficultas, prout decet, magis enucleabitur. Quod enim ibi dictum est casu, quo Summi Pontifices aliquid determinantes idipsum per modum ordinationis ab omnibus obseruandum proponeretur. Hoc enim dixi ibi non posse ab alio Capitulo generali propria autoritate immutari, nisi, ad id haberet à Sede Apostolica licentiam & facultatem, & nisi id determinatum ab eadem Sede esset priuilegium religioni concessum, cui Capitulum generale potest renuntiare. Nunc verò altius rem propositi dubij indagando, quæritur, vtrum facta in Capitulis autoritate Apostolica, confirmata ab aliis Capitulis generalibus, possint corrigi & mutari sine autoritate Apostolica ad hoc specialiter obtenta? Pro cuius dubij explicatione notandum est, nullam legem iuris publici pacto priuatorum posse remitti. Leges enim iuris publici bonum respiciunt commune distinctum à priuato, & nemo ius alterius remittere valet, prout probatur in iure *k*. Et sic nostram doctrinam probant *l* leges Canonicæ, & ciuiles: & consequenter asserendum est ius publicum vniuersitatis, vel collegij constitutum per legem superioris, non posse per eandem communitatem remitti, prout resoluit *m* communis, ea scilicet, ratione: nam dum Princeps legem edit specialem circa communitatem inferiorum, eo ipso se facit rectorem eiusdem communitatis ad effectum conseruandi bonum per illam legem prætensum, ac subinde reseruare sibi videtur potestatem rectoris, quoad illum effectum, vt videlicet solus ipse prædictam vniuersitatem repræsentet, & solus tale ius possit remittere, non autem inferiores, prout in dicta quæstione nona asseruimus. At contrarium debemus dicere in legibus, & statutis factis ab vniuersitate, confirmatis tamen autoritate Apostolica. Ipsa enim vniuersitas potest ab huiusmodi statutis propria autoritate recedere, vt statutum factum per Papam de certo numero Canonicorum, de quo in capitulo, *cum accessissent, de constitutionibus*, à quo potuerunt Canonici recedere.

k li. 1. & per totum. C. de reb. alien.
l c. ius publicū. ff. de pac. ca. si diligenti de for. cōpe.
m Commun. DD. in c. cum accessissent. de constit. & in cap. delicto. de constit.

Nec his obstat, quòd statutum de certo numero Canonicorum confirmatum per Papam, censetur lex Papæ, iuxta illud *n* vulgare, quòd omnia nostra facimus cuius autoritate facimus. Respondetur enim, regulam illam habere locum quoad effectum firmitatis, vt videlicet actus à Principe confirmatus perinde firmus censeatur, ac si fuisset gestus per ipsum Principem. Non autem exinde sequitur, quòd admittat suam naturam primordialem, & confirmatio tanquam quid accessorium eius naturam sequatur, secundum *o* iuris regulam, idque in hac specie intendit *p* Baldus. Ex his sequitur resolutio clara ad id, quod in principio huius articuli proposuimus decidendum, scilicet, quòd statutum communitatis inferioris confirmatum per Papam potest remitti per ipsammet cōmunitatem, postea in vnum congregatam. Illa enim confirmatio quantumcunque necessaria sustinet vicem causæ accessoriæ, & non principalis, argumento cuiusdam *q* legis, & expendit Decius dictum capitulum, *cum accessissent*, vbi Canonici, vt vniuersi potuerunt remittere statutum de certo numero Canonicorum confirmatum per Papam; quod tamen sine vlla confirmatione valere non poterat, prout aduertit *a* Glossa. Hoc tamen est intelligendum de statutis confirmatis à Papa confirmatione communi, non autem de statutis ab eo confirmatis confirmatione ex certa scientia, aut de plenitudine potestatis, prout aduertit doctissimus *b* Syluester. Confirmatio enim huiusmodi est concessio de nouo, prout dicunt communiter Doctores.

n d. l. 1. C. de veter. iur. enucleād. c. si Apostolica. de preb. lib. 6.
o c. cum dilectis cū simil. de fid. instr.
p Bald in lib. ex placito. nu. 6. & 7. de rer. perm.
q L. omnium. c. de test. Decius in c. cum accessissent.
a Glossa ibi v. confirmatum.
b Sylu. v. absolutio. 2. n. 4.

Et ex his infertur intellectus ad Bullam Sixti V. quæ incipit, *Etsi communis cura*, &c. datam Romæ apud sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die vigesima nona Iulij, anno millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, Pontificatus sui anno tertio. In qua Bulla duo in genere facit Sixtus V. Primò confirmat statuta facta in Capitulo generali ordinis fratrum Minorum de Obseruantia nuncupatorum in alma Vrbe, in domo beatæ Mariæ de Aracœli celebrato pro vtriusque sexus personis eiusdem sacræ familiæ. Secundò in ea Bulla statuit, vt Abbatissæ, vel aliæ præfectæ quorumcunque monasteriorum Monialium ipsorum fratrum curæ commissarum ad summum triennales sint, & suis officiis elapso triennio perfunctæ in quibusuis prouinciis, non per biennium tantum, iuxta decretum in generali Capitulo Parisiensi eiusdem ordinis editum; sed saltem per triennium integrum à die finitæ sui officij administrationis numerandum, nullum Abbatissatus, seu præfecturæ monasteriorum, aut aliud officium, nec aliquam potestatem, vel autoritatem in eis obtinere vel exercere possint, debeant. Necnon omnes electiones superiorum, aut officialium per ipsos fratres faciendæ, semper fiant per schedulas obsignatas, ita vt suffragia, seu vota, ac ipsorum eligentium nomina omnino sint secreta & occulta, & nunquam publicentur, ac peracto scrutinio schedulæ, & omnia huiusmodi scripta coram omnibus vocalibus illicò comburantur. Hæc Sixtus V. Quorum primum, cùm tantùm sit per Papam confirmatum, potest aliud Capitulum generale reuocare, prout regimini ordinis viderint expedire, prout patet ex superioribus: quod ex dicendis articulo sequenti euidentius patebit. Secundum verò cum sit statutum ab ipsomet Pontifice, immediatè editum ab ipsis fratribus

in

in Capitulo generali congregatis, sine particulari Sedis Apostolicæ licentia minimè reuocari potest.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generales & Prouinciales possint declarare statuta facta cum Capitulo.

c Panorm. in c. ex parte de verb. signif. Bar. in l. omnes populi. ff. de iustit.

RESpondeo dicendo, quòd c Panormitanus & Ioannes Andreas, Bartolus & omnes Iurisperiti communiter concludunt, quòd non, ex quo ipsi Generales non condiderunt ipsas ordinationes, sed totum Capitulum, & ideo recurrendum est ad ipsummet Capitulum, aut ad aliud generale. Quod Panormitanus limitat, quando interpretatio est valde dubia: & ex tali interpretatione quid arduum potest resultare contra ius. Secùs quando est clara, & iuri consona: quia tunc Generales, & Prouinciales possunt interpretari, sicut possunt declarare legem communem & priuilegia, prout tenent d Innocentius, & Bartolus. Sed pro vitandis scrupulis, quæ in his declarationibus possunt contingere, notandum est, quòd Martinus V. & Eugenius IIII. prout refertur in e compendio Cistertij *Concesserunt, quod Generalis reformator, & Capitulum generale huius congregationis pro directione, ac subditorum animarum salute, stabilitateque monasteriorum, salutis regulæ substantialibus quascunque in spiritualibus, & temporalibus circa ipsam regulam, & eius obseruantiam occurrentes ambiguitates, obscuritates, & dubia declarandi, dilucidandi, interpretandi, & dispensandi, statutaque, & ordinationes, seu eiusdem definitiones etiam interpretandi, modificandi, dirigendi, & reformandi, mutandi, variandi, tollendi, reuocandi, cassandi, & alterandi, nec non noua edendi, condendi, & faciendi plenam, & liberam autoritate Apostolica facultatem, & potestatem habent.*

d Innoc. in c. cum speciali. de appellat. Bart. in d. l. omnes populi.
e Compend. Cistertij. tit. constitutiones seu definitiones. §. 2.

QVAESTIO LXIX.

De consuetudine, in quatuor articulos diuisa.

Circa quam quæruntur quatuor.

1. *Quæ sit consuetudo faciens legem.*
2. *Vtrum consuetudo excuset fratres ab obligatione seruandi præcepta regulæ.*
3. *Vtrum consuetudine possit introduci, vt regulares ad aliquid plusquam ad quartam funeralem teneantur.*
4. *Quare statuta regularia non possunt tollere leges canonicas, sicut eas tollit consuetudo legitima.*

ARTICVLVS I.

Quæ sit consuetudo faciens legem.

RESpondeo dicendo, quòd consuetudo est ius quoddam, scilicet, non scriptum moribus, id est, assiduis actibus constitutum, quod pro lege suscipitur cùm deficit lex, prout dicitur in f iure, & tradit Diuus Thomas. Omnes enim Respublicæ, vt aduertit quidam g Iurisconsultus politicè viuentes, non solùm legibus scriptis, sed etiam consuetudinibus gubernantur. Vnde in h Mesopotamia consuetudo erat priùs maritandi filias maiores, quàm minores. Et vt consuetudo iusta censeatur, necesse esse, vt habeat aliquas conditiones iustificantes.

f c. consuetudo. distinct. 1. D. Tho. in 4. d. 13.
g l. omnes populi. ff de iust. & iure.
h Gen. 29.

Prima conditio est, quòd sit rationabilis: quia de substantia legis est, quòd sit rationabilis, prout dictum est in superioribus. Vnde consuetudo ratione carens non habet vim legis. Quod est certissimum. Difficultas autem versatur in definiendo, quando consuetudo dicetur rationabilis, & iusta. Ratio dubitandi est: nam si consuetudo est contra legem, videtur quòd non possit dici iusta, & rationabilis. Neque bene potest intellectus percipere, quomodo à principio per actus contra legem, & sic illicitos possit licitæ introduci consuetudo, & iusta. Pro solutione huius difficultatis aliqua proponam dicta. Primum dictum est, quòd consuetudo contra ius diuinum & naturale illicita est, & inualida, & rationabilis. Hoc dictum est certissimum, & fatentur omnes i Theologi, & Canonistæ. Ius enim diuinum & naturale immutabile est.

i D. Tho. 2. 2. q. 197. art. 3. ad 2.

Secundum dictum; Consuetudo contra legem humanam potest esse rationabilis. Quod probatur: sicut enim quando lex statuitur sit rationabilis, & postea per aliam legem contrariam rationabiliter corrigitur, temporum necessitate id postulante: ita etiam lex à principio rationabilis tractu temporis per consuetudinem contrariam aboletur, id consuetudine sic postulante. Verum est tamen, quòd cùm nullus propria autoritate possit frangere legem, primi legis iustæ transgressores in ea transgressione peccauerunt: sicut etiam peccauerunt illi, qui antequam esset legitimè præscripta, transgressi sunt; vt ei contrauenientes post legitimam præscriptionem minime peccauerunt seruando in hoc rationabilem consuetudinem, vt aduertit a Caietanus. Et successores eorum, qui primò legi contrauenerunt non peccauerunt, quia potuerunt existimare quòd ex aliqua causa rationabili illa lex non sit recepta, prout tradit b Syluester, dicens, quòd non obseruantes in principio dictam legem non peccauerunt, quando ex rationabili causa moti sunt. Et vt hoc dictum euidentiùs pateat, in medium proponam quid Diuus c Thomas in proposito dicat. Qui volens declarare, quomodo sine peccato consuetudo humana legem tollat, dicit, leges humanæ in aliquibus casibus deficiunt, in quibus, scilicet, eas seruare non expedit bono communi. Vnde possibile est quandoque præter legem agere, in casu scilicet, in quo deficit lex, & tamen actus non erit malus. Et cum tales casus multiplicentur propter aliquam hominum mutationem, tunc manifestatur per consuetudinem, quòd lex vlterius non est vtilis: sicut etiam manifestatur si lex contraria verbo promulgaretur. Si autem adhuc maneat eadem ratio, propter quam lex prima vtilis erat, non consuetudo legem, sed lex consuetudinem vincit, nisi forte propter hoc solùm lex inutilis videatur: quia non est possibilis secundùm consuetudinem patriæ, quæ erat vna de conditionibus legis. Difficile enim est, consuetudinem multitudinis remoueri. Hæc Diuus Thomas.

a Caiet. 1. 2. qu. 67. art. 3.
b Syluest. v. consuetudo. num. 12.
c D. Tho. 1. 2. qu. 96. a. 3. ad 2.

Sed vlteriùs dubitatur, quomodo dicatur consuetudo rationabilis ad effectum tollendi legem. Licet enim pro consuetudine antiqua sit præsumptio iuris, vt dicitur in d iure pro alia parte, attento, quòd est contra legem, præsumitur iniusta & irrationabilis, eò quòd lex sit iusta & rationabilis. De quo dubio agunt Doctores multa in proposito accumulantes.

Pro cuius resolutione dico primò, quòd si consuetudo euidenter fuerit mala, & irrationabilis, minimè est seruanda, cùm hæc non sit consuetudo, sed corruptela: prout notum est e in iure.

Dico secundò, quòd quando non constat clarè de consuetudinis iniustitia, præsumitur, quòd sit rationabilis, & ad hunc sensum dicitur in f iure Canonico, & Ciuili ipsam tollere legem, & tradunt Diuus Thomas, Bartolus, & Baldus. Et ratio est: nam id, quod ab omnibus fit, rectè fieri præsumitur. Et ait idem g Baldus, quòd semper præsumitur quod ab aliqua iusta causa emanauit.

d l. 2. C quæ sit longa consuet. & fin. ext. de consuet.
e ff de consuet. f l. de quibus. [illegible] ff. commun. pr. d. l. de quibus. ff. de leg. c. 2. & c. cum dilectus. de consuet. D. Th. 1. 2. q. 67. a. 3. Bar. in l. 2. nu. 3. C quæ sit long. consuet. Bald. in c. cum venissent de eo qui mitt. in poss.
g Bald. in d. l. de quibus col. 10.

Secunda conditio, vt consuetudo legem tollens sit ra-

rationabilis, est quòd sit legitimè introducta, & præscripta. In qua conditione etsi omnes conueniant, cùm iure sit expressa, magna tamen est varietas inter iurisperitos, quando dicatur consuetudo legitimè introducta, & præscripta, ponentes in huius dubij explicatione aliqua requisita, vt constat ex traditis à *b* Bartolo, & Abatte. Quorum principalia in præsentiarum referam.

b Bart. in l. 2. nu. 12. C. quæ sit long. consu. Abb. in ca. fi. de consu.

Primum requisitum est, quòd actus, per quos introducta fuit consuetudo, fiant eo animo, ac si lege præcipiente fierent. In multis enim religionibus officium Dominæ nostræ recitatur consuetudine antiqua, non per viam obligationis, sed deuotionis, quæ consuetudo non obligat, neque facit legem. At si consuetudine per viam obligationis, & non deuotionis diceretur, legis vim certè haberet, vt colligitur ex multis *i* iuribus.

i l. 1. §. Iulian. vers. & l. fi. ff. de itin. actuq. priuat. l. fin. ff. quemad. seru. amit.

Secundum requisitum est, quòd consuetudo actibus continuatis sit frequentata, quod apud omnes receptissimum est: At dubitatur, quot actus sint necessarij. Ad quod respondet *k* Panormitanus, distinguendo, quòd si actus vnus habet causam successiuam, & continuationem temporis habilis ad consuetudinem inducendam sufficit, & consuetudo inducitur, vt patet in *l* iure. Vt si beneficium sæculare confertur regulari & ab eo possidetur spatio quadraginta annorum, efficitur regulare, licèt vnica interuenerit collatio: & idem si ædificetur pons in publico, & haberet causam successiuam per dictum tempus. Et ratio potest esse: quia ibi actus est vnus ratione rei factæ: quæ est vna, sed est saltem virtualiter multiplex propter temporis diuturnitatem, in qua possent esse multiplices, & de facto sunt, cùm non continuè artifices operentur. Duo autem actus secundùm aliquos sufficiunt ad consuetudinem inducendam. At ego existimo, quòd ad hoc determinandum, ad arbitrium boni viri est recurrendum. Qui debet aduertere, quòd sicut ad acquirendum ius itineris per aliquem locum priuatum, plusquam triginta actus requiruntur, vt inquit quidam iurisconsultus *m*, ita multò plures requirentur ad formandam consuetudinem contra legem.

k Panorm. in ca. fin. de consu.

l c. cum de benef. de præb. lib. 6.

m l. 1. § hoc interdicto ff. de itin. actuque priuat.

Tertium requisitum est, vt tali consuetudine certo temporis spatio vtatur. Quod autem temporis spatium sit necessarium, varietas est maxima. Quidam enim decem annorum spatium requirunt. Alij autem quadraginta, quos sequitur *n* Nauarrus. Alij autem aiunt, quòd ad introducendam consuetudinem, quæ contra legem est, decem annorum spatium postulatur, quos sequitur *o* Couarruuias. Et hanc opinionem videtur lex quædam partitarum approbare.

n Nau. in Man. ca. 21. num. 13.

o Couar. li. 1. var. c. 17. nu. 8. vers. quado. l. 5. tit. 2. pa. 1.

Quartum requisitum est, quòd personæ actus consuetudinem introducentes per frequentationem ad introducendam consuetudinem habeant autoritatem, vnde pueri, mulieres, furiosi, & huiusmodi non computantur, quia legem condere non possunt. Vide *p* Panormitanum alia proponentem.

p Panorm. in ca. fin. de consuet.

ARTICVLVS II.

Vtrum consuetudo excuset fratres ab obseruatione præceptorum regulæ.

REspondeo dicendo, quòd in hoc articulo non agimus de præceptis regulæ essentialibus; scilicet, de obedientia, paupertate, & castitate. Nulla enim consuetudo potest ab his religiosos eximere. Primò, quia non potest esse rationabilis. Secundò, quia hæc voto solemni promittuntur, quod cùm ius diuinum concernant, minimè à consuetudine potest alterari. Vnde ait *q* Baldus, quòd non valet consuetudo introducere, vt religiosi possint testari, cum hoc sit contra votum paupertatis. Et propterea ait *r* Nauarrus nullam putare esse in aliqua religione consuetudinem hoc introducentem: & si fortè in aliquibus fuerit introducta, debet intelligi eo modo, quo Papa potest concedere licentiam testandi non faciendo contra votum paupertatis, v. g. disponendo de vsu bonorum illorum nomine Sedis Apostolicæ. Disputatio ergo est circa alia præcepta, circa quæ licèt nemo neget consuetudinem rationabilem & præscriptam habere eandem vim, quam habet super alias leges & præcepta Ecclesiastica: verùm non timent aliqui affirmare, quòd vix consuetudo potest ita mittere radices, vt tollat omnino obligationem rigorosam, ad quam religiosi ratione status tenentur. Consuetudo enim, aiunt, semper tacito, aut interpretatiuo consensu Legislatoris introducitur. Et in huiusmodi regulæ obseruantia non sufficit consensus Generalium, & Prouincialium, cùm ipsimet sint subditi & regulæ subiecti: sed solùm sufficit tacitus consensus Papæ, aut protectoris religionum. Et huius taciti & interpretatiui consensus vix possumus habere aliquam moralem certitudinem, cùm Summus Pontifex harum relaxationum aliquam notitiam non habeat. Imò in contrarium est præsumptio: siquidem sæpe sæpiùs per suas constitutiones intendit religiones reformare. Verum est tamen, quòd licèt consuetudo non possit tollere huiusmodi præceptorum obligationem, ipsa tamen potest interpretari regulam circa eius præcepta. Primò, quia præcepta regulæ recipiunt interpretationem. Secundò, quia licet præcepta regulæ obligent de iure diuino, vt secundùm aliquos obligant præcepta regulæ patris nostri Francisci ratione voti impliciti, & per consequens minimè per consuetudinem tolli possint; possunt tamen per eandem consuetudinem declarari, prout constat ex traditis à *a* Couarruuias dicente, quòd licèt dispensatio non sit licita in his, quæ ius diuinum concernunt, declaratio tamen minimè repudiatur. Tertiò probatur ex quadam communi *b* Canonistarum doctrina dicentium, quòd sufficit consuetudo dum non fuerit improbata ad excusandum à peccato, etiamsi sit in materia vbi consuetudo minimè potest esse valida. Et sic licèt in iure reprobetur vnius ciuitatis mos, vbi præferebatur matrimonium secundum consummatum matrimonio primo rato, excusatur tamen, & vt iniusta non condemnatur consuetudo ipsa in ea ciuitate vsitata. Et idipsum colligitur ex celebri doctrina *c* Bartoli dicentis excusari à peccato, & à pœnis facientes contractum vsurarium, existimantes esse firmum & validum. Et doctissimus *d* Nauarrus supradictam doctrinam apertissimè amplectitur dicens, *peccare mortaliter qui ingreditur, & profitetur religionem aliquam, in qua non seruantur præcepta, quæ in eius regula comprehenduntur. Quod quidem, ait, verum est, quoad essentialia vota, non autem quoad accidentarias obseruationes, quæ sunt iam sublatæ, vel mitigatæ Apostolicis priuilegiis veris, vel tempore immemoriali præscriptis, vel ex licentia tacita, vel expressa proprij Prælati ad hoc facultatem habentis, vel ex cõsuetudine, quæ licet non sit immemorialis, est tamen adeo rationabilis, & tot annorum, adeoque vetus, & antiqua, quæ ad ita emolliendas prædictas obseruationes sufficeret, quoad quas obseruationes rectè poterit defendi opinio Panormitani in capitulo*, super eo de regularibus, *& capitulo*, Deus qui, de vita & honestate clericorum, quem Maior *in quarto, distinctione trigesima octaua, quæstione vigesima*, licentiosiùs liberiusque quàm par erat carpsit, cùm constet etiam Cardinalem Florentinum in capitulo, *cum ad monasterium, de statu monachorum*, & post eum multos alios, in quibus sunt Felinus in capitulo, *nam concupiscentiam, columna secunda, de constitutionibus*, & Aufrerius *decisione Tholosana, quadringentesima quadragesima octaua.* Imò & Diuum Antoninum *tertia parte, titulo decimo sexto, capite primo, §. vndecimo & duodecimo*, idem tenuisse. Cumque constet totius orbis Christiani maximam partem id obseruare, ipso Summo Pontifice id sciente & tolerante,

q Bald. in l. si n. C. vnde li. ga.

r Na. in cap. non dicatis, num. 70.

a Couar. in 4. in 2 p. cap. 6. §. 4. num. 2.

b Doctores in ca. fi. extra de sponsa. duorũ.

c Bartol. in l. quis sit fugitiuus. § apud Labeonem. ff. de ad. edicto.

d Nauar. in Man. ca. 12. in 60.

rante, & consequenter ipsum aliqualiter dispensare, iuxta glossam singularem in capitulo, *quocirca, de consanguinitate*, quamuis capitulum istud, cuius est illa Glossa, non probat id, quod illa dicit, sed aliud singularius, vt in capitulo, *si quis autem, à numerò sexagesimo septimo ad septuagesimum quintum, de pœnitentiis distinctione septima*, diximus. Hæc Nauarrus. Ex quibus constat, quòd non est cur scrupulis agitentur religiosi videntes consuetudine tolerata obseruationes accidentarias, & præcepta accidentalia non eo rigore executioni mandari, quo mandatur in eorum regulis, etiamsi dicta præcepta ad mortale obligent, vt obligant in ordine Minorum. De earum enim mitigatione sunt certi Summi Pontifices, præcipuè in partibus Vltramontanis, imò etiam in partibus Cismontanis. Vnde quando constitutiones rigorosas expediunt, quibus religiosos reformare prætendunt, has respectu aliquarum regularium obseruationum, non autem omnium expediunt, cum sciant tam difficile esse religiones reformare in totum, sicut est difficile mare magnum & spatiosum per angustũ fluuium compellere intrare, prout refert doctissimus *e* Nauarrus Illustrissimum dominum Cardinalem Caietanum rescripsisse cuidam Prouinciali ordinis Prædicatorum. Non tamen ex hoc inferant religiosi ordinis Minorum, quòd absolutè possunt equitare & camisias portare, cùm consuetudo hoc admittat. Nam hæc consuetudo si in aliquibus viget, est, quia ad id propter occultas necessitates habent à suis Prælatis facultatem. Et sæpe in nostra religione Minorum in comitijs generalibus & prouincialibus fiunt constitutiones ea expressè prohibentes, quæ prohibitiones consuetudinem interrumpunt, ne scilicet, nomen veræ consuetudinis sortiatur, cùm debeat esse præscripta, iuxta tradita in *f* iure. Et idem est in omnibus alijs religionibus, vbi ad obseruationem præceptorum regulæ, & obseruationum regularium pœnæ in constitutionibus fulminantur contra transgressores. Ex ipsis enim constitutionibus à Prælatis factis colligitur voluntas expressa Prælatorum, quòd scilicet volunt omnes, quascumque consuetudines (quæ potiùs dici debent corruptelæ) eneruare, vt viribus carentes minimè possint obseruantiæ regulari præiudicare.

e Nauar. in c. nullam. 18. q. 2. num. 36.

f c. fin. extra. eod. tit.

ARTICVLVS III.

Vtrum consuetudine possit introduci, vt regulares ad aliquid plusquam ad quartam funeralem teneantur.

RESpondeo dicendo, quòd *g* Clemens V. concessit fratribus ordinum Prædicatorum, & Minorum, vt non plusquam ad quartam funeralem soluendam Ecclesiæ parochiali teneantur, prout dictum est in superioribus, in quæstione de canonica portione, & tollit ipse Summus Pontifex pacta & consuetudines in contrarium. Vnde videtur dicendum, quòd etiamsi in aliqua Ecclesia horum ordinum à tempore immemorabili citrà ex funeralibus & ex relictis obuentionibus pro portione, seu canonica parochiali à quibusdam regularibus solui solita semper fuerit, ad ipsa minimè teneantur. Hoc tamen non obstante dubio proposito sequentibus dictis respondetur. Et dico primò, quòd in religiosis ordinum Diui Augustini & Carmelitarum, & aliarum religionum à Prædicatoribus & Minoribus secundum ius commune non habet locum decisio Clement. Dudum, prout ibi vult glossa *h*, quam sequitur ibi Cardinalis *i*, Lapus, & idem sentit Geminianus. Et ex litera ipsius Clementinæ satis constat ibi, vt dictorum ordinum fratres. Illa enim dictio, dictorum, præfatorum, & similes dictiones relationem faciunt ad specificata cum suis qualitatibus, prout notat Bartolus *k*, Aretinus, & Ruinus. Et sic religiosi à Prædicatoribus, & Minoribus tenentur ratione dictæ consuetudinis ad solutionem dictæ quantitatis vltra quartam: cum in dicta Clementina minimè comprehendantur. Et sic non possunt iuuari à verbis ipsiusmet Clementinæ pacta, & consuetudines in contrarium reuocantis, præsertim cùm dicta verba rectè intellecta minimè in hoc casu Prædicatoribus, & Minoribus patrocinentur, prout ex sequenti dicto satis patebit.

g Clement. dudum. §. verum. de sepultur.

h Gloss. in d. Clem. dudum. i Card. in d. clem. dud. qu. 8. Lap. d. can. portio. nu. 66. Gem. cons. 12.

k Bartol. in l. 1. § cum. nu. 2. ff de postu. & in l. ... scriptura. §. ult. n. 4. ff de leg. 1. Aret. cons. ... Ruin. consil. 89. n. 9. lib. 2.

Secundò dico, quòd religiosi ordinum Prædicatorum, & Minorum, secundùm terminos dictæ Clementinæ possunt obligari ad quantitatem, de qua in articulo quæstionis. Nec obstat dicta Clementina. Pro eius enim explicatione considerat Quintilianus Mandosius *a*, quòd ante extrauagantem super cathedram, bonæ memoriæ Bonifacij VIII. & prællegatam Clementinam Dudum, Clemens *b* III. diuersitatibus opinionum occurrere volens, statuit in quantitate canonicæ parochiali Ecclesiæ debitæ, an debeat esse tertia, an quarta, an dimidia, stari debere loci consuetudini: superuenit postea dicta constitutio Bonifacij VIII. ac Clementis V. constitutio eam innouans: Quæ tanquam correctoria iuris antiqui, & à iure communi exorbitans in quantum fratribus præfatis fauet restringenda venit, prout colligitur ex glossa *c* in dicta Clementina, Cardinali, Vitali, & Petro de Vualdis. Vnde licèt statuerit, vt ad solam quartam funeralem teneantur derogando conuentiones, & consuetudines in contrarium declarando, an deroget consuetudines præteritas, an futuras. Attamen debemus intelligere, & explicare, quòd loquitur solùm de consuetudinibus præteritis, non autem de futuris, iuxta doctrinam glossæ communiter receptam, secundùm Romanum, & Vitalem. Et tanto magis id procedit, prout ait glossa, quando consuetudo non est Ecclesiis onerosa. Hanc opinionem tenet Bartolus *d* & Ancharranus dicentes, non esse verum, quod si canon reprobat consuetudinem, non possit illa postea innouari. Idem voluerunt Imola, & Paulus de Castro. Et quòd illa Clementina Dudum, non tollat consuetudines futuras, sed præteritas dumtaxat, affirmat ibi Cardinalis *e*, & Vitalis, & concludit in casu nostro, Ioannes de Castello. Clementina enim solum prohibet consuetudines, & conuentiones iam factas, sed nouas fieri non impedit.

a Mando. cons. 16. n. 4.

b c. certis fratr. de sepult.

c Gloss. in d. §. verum. ver. de iure & ibi Card. q. 7. n. 7. Vital. n. 36. Vual. in tract. de ano ... quart. ... n. 24. gl. in cle. statutum. ver. ... de elect. Rom. singular. 80. & Vit. num. 11.

d Barto. in l. ... canon ... q. ... de elect. ... qu. 2. post num. 23. Anchar. cons. 118. num. 2. Castr. in l. si mihi & tibi §. 1. ff de leg. 1. Imo. cons. 173. num. 7.

e Card. in d. clem. q. 8. ... 4 q. 2. Vit. d. nu. 4. Cast. in tract. cano. portio. nu. 66.

ARTICVLVS IIII.

Quare statuta regularia non possunt tollere leges Canonicas, sicut eas tollit consuetudo legitima.

RESpondeo dicendo, magnam esse differentiam inter leges Imperiales, & leges Canonicas. Leges enim Imperiales tendunt in bonum publicum, & vtilitatem priuatorum. Vnde si populus vult sibi præiudicare condendo legem, Imperator non curabit, quia potest populus in hoc fauori suo renunciare, prout dicitur in iure *f*. Item quia mores hominum sunt diuersi, ideo voluit Imperator, vt quisquis populus possit facere contra legem, non tamen contra honestatem, neque contra Principis reseruata, sed in præiudicium eorum dumtaxat, prout notat Bartolus *g* per textum ibi. Sed ius Canonicum principaliter intendit dirigere homines in Deum, & venit ad bonum publicum Ecclesiasticum: vnde statutum contra editum ab inferioribus præsumitur temerarium, & ambitiosum, & fini æterno contrarium. Vnde noluit Papa dare potestatem statuendi contra

f c. ad Apostolicam. de regul.

g Bartol. in l. omnes popul. ff. de iust.

canones: consuetudo tamen contra canones toleratur, quia consurgit ex tacito consensu, nec præsumitur ambitio tanta, prout dictum est in superioribus. Aduertendum tamen, quod Bartolus *h* dicit vnum singulare, quòd ex causa vrgenti, & verosimiliter non præuisa à canone fieri potest statutum contra canonem. Hoc enim statutum contra literalem, & grammaticalem sensum ipsius canonis, non tamen est contra mentem ipsius Legislatoris. Et pro hoc singulari dicto facit cuiusdam Iurisconsulti determinatio *i*, vbi dicitur, quòd si dedi mandatum speciale alicui, vt seruum manumittat, certè potest procurator generalis domini ex noua causa non considerata per dominum interdicere, procuratori speciali, ne manumittat, veniendo contra mandatum speciale domini. Et ita in proposito est philosophandum. Et per hoc dictum, & illam Iurisconsulti determinationem ait doctissimus *k* Syluester menti esse tenendũ hoc singulare, quòd ex noua causa potest legatus generalis prohibere delegato Papæ speciali, ne procedat in causa sibi commissa, quamquam in illa causa delegatus specialis dicatur maior generali, vt in *l* iure est determinatum. At ait hoc admitti ex noua causa non considerata per Papam. Ex his infertur ad regulares, quòd si Minister generalis in ordine Minorum committat alicui patri negotium quoddam speciale peragendum, non obstante quòd in familia vbi executioni mandatur, adsit Commissarius generalis cum plenitudine potestatis, potest nihilominus ipse Commissarius generalis ex noua causa non considerata per Ministrum generalem impedire ipsum Commissarium specialem, ne supradictum negotium exequatur. Et de similibus simile erit iudicium, iuxta cuiuslibet religionis regimen.

h Bartol. vbi supra.

i l. si hominẽ. ff. mandati.

k Syluest. tit. consuetudo. num. 16.

l ca. studuisti. de offi. is delegati.

QVAESTIO LXX.

De custodia, in sex articulos diuisa,

Circa quam quæruntur sex.

1. *Qui sint Custodes in ordine Minorum.*
2. *Vtrum Custodes sint verè Prælati.*
3. *An Custodes possint visitare conuentus sibi commissos.*
4. *Vtrum Custodes possint celebrare custodiale Capitulum.*
5. *Quomodo sint eligendi Custodes.*
6. *Quantum durat officium custodiatus.*

ARTICVLVS I.

Qui sint Custodes in ordine Minorum.

RESpondeo dicendo, quòd in regula patris *m* nostri Frãcisci Custodes constituũtur. Et vt meliùs possimus deprehendere huius officij, & prælaturæ institutionem, est aduertendum, quòd hoc nomen custos, & hoc nomen, custodia, sumuntur dupliciter. Primo modo sumuntur generaliter: secundo specialiter, & propriè. Hoc nomen custos, generaliter sumptũ conuenit generali Ministro, vt constat in capite octauo nostræ regulæ, vbi subditur, quòd quando Generalis sit deponendus, possint electores alium sibi eligere in Custodem: quo loco per custodem, omnes regulæ interpretes intelligunt Ministrum generalem. Item nomen, custos, sumitur pro prouinciali Ministro, vt constat in eodem capite octauo, in quo dicitur, quòd post Capitulum Pentecostes, Ministri, & Custodes possint singuli, si voluerint, eodem anno in suis custodiis semel fratres suos ad Capitulum conuocare. In quo loco per custodes intelligunt omnes interpretes prouinciales, & per custodiam intelligunt prouinciam. Atque adeò in hoc loco Custos & Prouincialis sunt nomina synonyma. Rursus sumitur nomen, custos, pro Guardianis, vt constat ex quarto capitulo regulæ, quòd ministri, & custodes solicitam curam gerant pro necessitatibus infirmorum & aliis fratribus induendis. In quo loco per custodem ante declarationem Nicolai III. Guardianum intelligimus, vt notant quatuor magistri, & omnes regulæ interpretes, præsertim Corduba in eodem quarto capite. Ecce tres vsurpationes huius nominis custos, quando sumitur generaliter. Quando verò sumitur hoc nomen custos specialiter, & propriè, supponit pro Prælato quodam ordinario distincto à Generali, Prouinciali, & Guardiano, vt constat ex capite octauo nostræ regulæ, in quo dicitur, quòd ministri, & custodes sunt qui debent eligere & deponere Generalem. In quo per custodes intelligimus Prælatos, qui præsunt certis Guardianis, & subduntur Prouincialibus, qui nimirum custodes appellantur. Hi custodes duo officia & munera habent ex regula. Primum pertinet ad potestatem iurisdictionis. Nam cùm sint veri Prælati, habent curam animarum, & ideo omnes Guardiani, & subditi existentes in custodia tenentur obedire custodi, iuxta præceptum Seraphici patris in regula docentis, capite decimo: Firmiter præcipio eis, vt obediant suis ministris. In quo loco per ministros, non solùm intelligit Generales, & Prouinciales, sed Guardianos, & custodes, vt omnes interpretes notant. Secundum munus & officium custodum pertinet ad potestatem actiuam eligendi, & deponendi ministrum generalem, vt constat in regula Seraphici patris nostri Francisci.

m ca. 4. & 8.

Aduertendum rursus, quòd olim in vna prouincia erant plures custodes, & custodiæ, atque adeo omnes custodes quotquot erant in vna prouincia secundùm regulam ad comitia generalia petebant cum suo ministro prouinciali, ac singuli suffragia sua ferebant in electione, & institutione generalis ministri. Verùm ad euitandos magnos sumptus, & alia incommoda propellenda, cautum fuit autoritate Nicolai IIII. prout habetur in libro Monumenta *a* ordinum, in prima & secunda impressione, vt cùm electio generalis ministri fuerit facienda, custodes vnuscuiusque prouinciæ vnum ex se ipsis constituant, ac ei suas vices committant ipsumque ad locum, in quo electio eadem fuerit celebranda, transmittant. Et quod is, qui sic ab ipsis custodibus constitutus extiterit, vnam vocem dumtaxat pro se, & ex omnibus habeat, & intelligatur habere, ac pro vna voce tantummodo ab aliis admittatur. Hoc autem voluit ita obseruari, etiamsi custodes alicuius prouinciæ sint præsentes in huiusmodi generali Capitulo, vbi electio generalis debeat celebrari. Et ab hoc tempore custos custodum appellatus fuit is, qui pro se, & pro aliis custodibus vnius prouinciæ vocem habeat in Capitulo generali.

a In 1. impr. fol. 31. in 2. fol. 32. conc. 33.

Aduertendum insuper, quod sigillum ordinis, & veri ministri, & custodes, quos Seraphicus pater instituerat in sua regula, perseuerarunt inter fratres Minores conuentuales (qui etiam fratres Minores de communitate appellantur) vsque ad tempus Leonis X. Fratres vero Minores reformati, qui de familia vulgo vocabantur, à Concilio Constantiensi vocati sunt fratres Minores regularis Obseruantiæ: Et per prædictum Concilium, & Eugenium IIII. concessum fuit eisdem Obseruantibus, vt ex se ipsis haberent vicarios prouinciales, & generales, qui sua comitia celebrarent, & ideo statutis temporibus vicarij prouinciales celebrabant comitia prouincialia, atque ex quolibet conuentu conueniebant Guardianus, & vnus discretus. Ex omnibus vero vocalibus, & discretis eligebatur vnus, qui discretus discretorum vocabatur: qui nomine discretorum prouinciæ haberet vocem in Capitulo generali próximè celebrando in electione vicarij generalis. His con-

constitutis, anno Domini millesimo quingentesimo decimo septimo, idem Leo X. statuit, & decreuit, vt sigillum ordinis, & nomina Prælatorum vera & propria, quæ Seraphicus pater instituit, essent omnino inter obseruantes fratres. Et ideo voluit, quòd vicarij prouinciales,& generales Obseruantiæ essent veri ministri prouinciales & ministri generales, atque discreti discretorum mittendi ad Capitulum generale ab eo die essent, & vocarentur verè custodes; eo fine, vt sicut sigillum ordinis, ita quoque verus ministeriatus, & custodiatus in regula Seraphici patris institutus esset omnino inter Minores fratres regularis Obseruantiæ, prout habetur in libro, Supplementum ordinum *b*.

b Suppl.f.29. cont. 94.

ARTICVLVS II.

Vtrum Custodes sint verè Prælati.

RESpondeo dicendo, quòd in Prouinciis Obseruantiæ, in quibus nulla est custodia, sed eliguntur custodes, vt sint vocales in Capitulo generali proximè celebrando, quantum ad actum exercitum non sunt vere Prælati, quia nullam habent iurisdictionem actualem, cùm nulla sit actualis custodia, cui actu præsint. Verum in actu signato sunt verè Prælati: quia habent iurisdictionem habitualem. Si verò roges, quid est habere prælaturam in actu signato, & habere iurisdictionem habitualem. Dico nihil aliud esse, nisi habere iam in se dispositionem & titulum sufficientem, sine vlteriori prouisione, & institutione ad gubernandas oues, in casu, quo in dicta prouincia aliqua custodia instituatur. De qua re est exemplum in Episcopis titularibus; qui quamuis non habeant iurisdictionem actualem, habent tamen habitualem. Ad hunc sensum, quia si contingat, quòd infideles suorum Episcopatuum conuertantur ad fidem, ipso facto habent iurisdictionem actualem in ipsos. Aliud exemplũ proponitur in Sum. Pont. qui actu non habet iurisdictionem in infideles, sed habitu tantùm; qui si conuertantur ad fidem, statim habet plenitudinem potestatis in ipsos, suamque iurisdictionem in eos potest exercere. Eodem modo philosophandum est de custodibus, qui modò in nostra Obseruantia eliguntur. Ii enim, licet iurisdictionem actualem non habeant, habent tamen habitualem, quia si custodia erigatur, eo ipso habebunt actualem iurisdictionem in ipsam. His suppositis & declaratis, colligitur, qua ratione ipsi custodes sint verè Prælati, habentes iurisdictionẽ habitualem in partibus, vbi non adest custodia. Ex quibus colligitur etiam, qua ratione custodes custodum nuncupantur, & sunt discreti, & patres prouinciæ, in qua constituuntur custodes, prout habetur in constitutionibus generalibus Toletanis, capite septimo, titulo de discretorum electione. Cum enim custodes sint verè Prælati, nimirum, si inter patres Prouinciæ numerentur, infertur etiam, quòd licèt illegitimi fratres possint eligi discreti ad Capitulum prouinciale, cum huiusmodi officium non sit prælatio, nec dignitas, quæ illegitimis prohibentur conferri, non possunt tamen eligi discreti discretorum ad Capitulum generale; cum huiusmodi officium sit prælatio, prout in quæstione de Abbatibus quoad legitimationem satis diximus. Quartò infertur, quòd licet illi, qui descendunt ex genere maculato, in religione Minorum de Obseruantia possint eligi discreti ad Capitulum prouinciale; non tamen possunt eligi discreti discretorum ad Capitulum generale; cum huiusmodi officium sit prælatio. Et iuxta constitutionem Pauli IIII. confirmatam per Gregorium XIII. Prælati esse non possunt, secundum ea, quæ latè declarata sunt suprà in quæstione de Abbatibus quoad genus. Quantum autem ad autoritatem, & potestatem ipsorum custodum vltra prædictam, quam habent à regula, dico quòd tanta erit, quanta, eis Ministri prouinciales, vel generales, vel constitutiones, vel Summi Pontifices conferre voluerint: vnde standum est illorum dispositionibus, vel laudabili in hoc consuetudini. Et hinc est, prout refert Capuccinus in additionibus ad compendium Mendicantium, titulo Custodes, in fine, quòd in aliquibus prouinciis custodes habent plus, & in aliquibus aliis minus autoritatis in visitandis, & prouidendis eorum custodiis. Et hinc etiam est, quòd custodes fratrum reformatorum de Obseruantia, & conuentualium habent tantam autoritatem: quia eis à Summis Pontificibus, vel à Capitulo generali est collata, vt est videre in constitutione quadragesima prima Clementis VII. anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo secundo emanata: quæ incipit: *In suprema militantis*, &c. Et in constitutione quinquagesima sexta, quæ incipit: *Cum illius*, à Gregorio XIII. anno Domini millesimo quingentesimo septuagesimo nono expedita, prout refert idem Capuccinus.

ARTICVLVS III.

An Custodes possint visitare conuentus sibi commissos, sicut Prouinciales.

RESpondeo dicendo, quòd sic: quia id non est eis prohibitum: imò expressè in iure præceptum. Nam cùm sint Prælati ad modum Episcoporum quoad iurisdictionem, iure Diuino, humano, & naturali tenentur visitare, vt probant Diuus Thomas *a*, & eius commentator Caietanus, & Corduba. Nec obstat dicere, quòd in regula dicitur, *Fratres qui sunt ministri, visitent*. Ex quibus verbis videtur concludi, quòd actus visitandi non congruit custodibus, sed tantùm ministris. Nam ad hoc respondetur primò, quòd prædicta verba non sunt præceptiua, neque inhibitoria, vt omnes interpretes teste Corduba *b* dicunt, asserentes, quòd ex vi regulæ non tenentur ministri visitare: quia prædicta verba solùm habent vim admonitionis. Secundò respondetur, quòd in casu, quo prædicta verba habeant vim præcepti, sub nomine ministri comprehenduntur custodes: quia sunt verè Prælati habentes iurisdictionem non localem, sed Episcopalem, vt egregiè notant Bartholomæus de Pisa, & Hugo de sancto Victore in supradictis verbis.

a D.Thom. 2.2.q.82.ar.2. & ibi Caiet. Cordub. sup. regulam.cap. 10.

b Cord. vbi sup. qu. 1.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum custodes possint celebrare custodiale Capitulum.

RESpondeo dicendo, quòd sic, dummodo non sit Capitulum, in quo eligendus sit custos. Nam in eo casu ad Ministrum prouincialem pertinet tale Capitulum celebrare, vt constat ex consuetudine. Si verò non sit in eo Capitulo eligendus custos, sed tantùm agendum de reliquis negotiis ad custodiam spectantibus, poterunt quidem tale Capitulum celebrare, vt ex regula beati Patris nostri Francisci apertè colligitur. In qua dicitur, *Post capitulum vero Pentecostes, ministri, & custodes possunt singuli, si voluerint, & eis expedire videbitur, eodem anno in suis custodiis semel fratres suos ad Capitulum conuocare*. Vbi ponderanda sunt verba, possunt singuli, si voluerint: nam ex eis constat, non solùm Prouinciales: sed etiam custodes posse Capitulum celebrare. Notandum est etiam hoc nomen, custodia, in prædictis verbis. Nam non solùm in hoc loco significat districtum, in quo præest custos, sed etiam significat prouinciam. Aduertendum tamen, quòd in prædicto capitulo non possunt institui confessores, neque prædicatores, neque Guardiani, nisi ad id concedatur facultas Apostolica: quia hæc omnia pertinent ad Prouinciales, & Diffinitores in Capitulo prouinciali congregatos.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Quomodo sint eligendi custodes.

RESpondeo dicendo, quod quantum attinet ad electionem custodum ad Capitulum generale mittendorum satis decretum est in constitutionibus generalibus Toletanis c, quæ sunt seruandæ cùm autoritate Apostolica sint confirmatæ.

c Constit. Tolet. cap. 7. de electio. 11. de custodi ad capitulum generale.

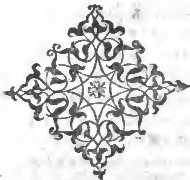
Sed dubitabit quispiam, an si per mortem vel longam absentiam vacauerit custodiatus, an in tali casu possint Prouinciales, & discreti extra congregationem habentem vicem Capituli, alium eligere custodem? Et respondetur affirmatiuè. Nam in ipsis constitutionibus Toletanis determinatur, quòd si extra Capitulum contingat, quòd prædictus custos impeditus sit, quo minùs ad Capitulum generale accedere possit, ipso facto sit à prædicto officio absolutus, & alius eligatur à Prouinciali, & discretis prouinciæ. Et certè vocatio per impedimentum eundi, comprehendit euidenter vacationem per mortem, & absentiam. Præsertim cùm intentio supradictæ constitutionis sit prouidere in casu cuiuscunque vacationis, neque potest negari mortuum, & legitimè absentem, legitime etiam impeditum, vt ipso iure custodiatus vacare dicatur. Verum si quispiam non sit impeditus, quia habet integram valetudinem, & vellet liberè renunciare, existimo, quòd eo casu non habent Prouinciales, & discreti autoritatem eligendi, quia nullo modo custos electus est impeditus. Ille autem erit impeditus, qui actu habet ægritudinem: vel qui iudicio medicorum ex longo itinere periculum vitæ, aut grauis infirmitatis non euaderet. Quare semper consulerem, vt testimonium authenticum medicorum præsenter is qui habet impedimentum, vt ad alium custodem eligendum mitteri, & discreti procedere queant. Similiter dicetur impeditus, qui alicui negotio magni ponderis, & publicæ vtilitatis est addictus, à quo diuerti non potest sine nocumento notabili, vt si custos esset iam in Principis obsequia destinatus. Et de similibus idem erit iudicium.

ARTICVLVS VI.

Quantum durat officium custodiatus.

REspondeo dicendo, hoc non esse decisum in constitutionibus generalibus Toletanis. Tantùm est enim ibi determinatū, vt eligatur in Capitulo proximo prouinciali ante Capitulū generale. Et ideo nulla ratio cogit, vt eius officium expiret, quousque alius custos eligatur; sicut de iure communi officium Prouincialis non expirat, neque vacat vsque ad electionem successoris. Quod nimirum ad bonam gubernationem conducit. Maxime enim expedit, vt semper sit custos in prouincia ad omnem euentum. Hæc nostra sententia fuit de facto & iure in comitiis generalibus Toletanis probata, & suscepta, in quibus interfuit Doctissimus pater Portesius natione Gallus, qui fuit olim electus in custodem suæ prouinciæ, vt ad generale Capitulum Parisiense peteret. Accidit vero in sua prouincia propter bellicos tumultus non potuisse celebrari Capitulum prouinciale, neque congregationem habentem vicem Capituli, vt custos eligeretur ad comitia generalia Toletana mittendus. Et facta consultatione in dictis comitiis generalibus fuit decretum, prædictum patrem verum esse custodem, & eius officium adhuc durare.

FINIS.

AVISENSIS MILITIÆ PRIMORDIA.

DOMINVS FRATER

FRANCISCVS DE AVELAR,

PERPETVVS SACRORVM ANTISTES APVD AMPLISSIMVM MILITAREM ORDINEM (QVEM VOCANT DE AVIS)

Necnon à Regis consiliis, Religiosissimo cœnobitæ, viroque doctissimo, FRATRI EMANVELI RODERICO Lusitano, de Franciscana familia Prouinciæ sancti Iacobi,

S. P. D.

IGNIFICAVERAS, *Pater optime, talem tuis humeris impositam esse à Prælatis prouinciam, vt priuilegia ex omnibus religiosis ordinibus exacta in compendia redigeres, redactaq; foras dares, tuaq; industria esse votis militarium ordinum priuilegia non dimissa facere. Eò quòd adeò tua vigilantia Benedictina Militia apud Auisum in Lusitania fundatæ primordia liquido cognita non foret, non vulgariter à me contendisti, vt ipsius scaturientis originem perscrutarer, perscrutatamq; ad te mitterem, necnon confirmationis diplomata, Bullis stabilita, & Sedis Apostolicæ acceptionem, atque alia communionis priuilegia mitterem. Non equidem miror si tua diligentia principia tam illustris equitatus non facilis inuenerit, cùm ipsius chartophilacium, quo custodiuntur annales, potiùs pandatur lucro commendatario inseruiendi causa, quàm vt indagarentur occulta monumenta vnde tot tamq; præclara facta ordinis amplissimi scaturierint. Cùm aliquando ista vetera monumenta circumuoluerem, & me quærentem tæderet tantæ obliuionis inter religiosos huius conuentus parietes quibus abhinc vno de viginti annis præsum, tæderet, inquam, & puderet meditantem, quàm fuerit friuola nostra ætate, quàm iacuerit consternata, quàm abiecta Militiæ nobilissimæ origo, à qua origine iam sunt plusquam quadringenti anni. Attamen inter legendum obiter notaui, & quæ priuilegia, quæ pendentibus diplomata Bullis, quales quantaq; essent donationes in scrinio repertæ, quamuis in scrinio dissipato, & eneruato, vel librariorum incuria, vel, vt potiùs dicam, liuido osorum hominum affectu. Qui adeò hanc iurisdictionem oderunt, vt & diplomata Bullis condecorata, & compositiones admodum necessarias tenaci temeritate vsurpauerint. Aliqua non vulgaria ex hac obliuione deprompta palàm feci, quæ tuo stylo arridere poterunt, & ex parte satis-*

ſatisfacio illo ſtudio, quo diu noctuq; flagro, ſi voluentibus annis (Deo dante) tam præclara religionis primordia in priſtinos dignitatis honores iterum reuiuiſcant. Reuiuiſcat, inquam, ille ordo, cuius excellentia, cuius nobilitas, cuius priuilegia, ita funditus labuntur, vt extremam ruinam iam iam minitari videantur, ô tempora, ô mores! Commendatarij fortunarum incremento in dies ſingulos exuberant, creſcentibus redditibus, diuitiis affluunt, contrà verò Auiſienſis huius Militiæ conuentus, atque ipſimet conuenticolæ, quibus priſcis temporibus vberrima fuerat fortuna in poſſeſſionibus & redditibus, qui paulatim his fortunis ſublatis laicô iuri adſcriptis ad tam tenuem fortunam deuenêre, vt præſidionariorum militum more præſcripta viuant dieta. Aſt tu Pater colendiſsime viue diu, tibi religioſus, nobis officioſus, Reipublicæ literariæ ſtudioſus, Deo gratioſus. Datum Auiſij ſub noſtro ſigillo pridie Kalendas Iulias, anni milleſimi quingenteſimi nonageſimi ſeptimi.

PRO

PROMPTVARIVM.

QVOD EQVESTRIS ORDINIS

Calatravæ monumenta attendamus, cumque nostris principiis conferamus: nam ex eisdem clem[illegible] primus Calatravæ magister dominus Garcia processit: de quo in ipsis [illegible] nihil scripti [illegible] reperimus, nec quo anno [illegible] vita decesserit. Neque Calatravensis Militia [illegible] viuente Apostolica Sede probata fuit: siquidem, vt sunt historiæ, nihilominus secundo ordinis Magistro domino Ferdinando [illegible] Esc[illegible]a, vt testatur historia C[illegible] per [illegible] à Licentiato Francisco de Rhades Andrada [illegible] eiusdem Calatrauensis ordinis pr[illegible] decimo. Hac ratione gesta processere primi huius Magistri Eborensis Militiæ, quæ nostra ætate [illegible] do Auisensis feliciter nuncupatur, qui ante Sedis Apostolicæ probationem, iam tunc huius Militiæ Magister Auisensis inscribebatur, vt infernis [illegible], anno à nostra salute millesimo centesimo [illegible] simo septimo: quo tempore Vlyssea vrbs ab eodem Rege Alphonso recepta fuit, qua tempestate historicus Eduardus Galbanus de fratre Ferdinando Roderico Monterio, quasi de Auisensi Magistro loquitur. Eadem prorsus ratione idem asserit doctissimus Andreas Resendius Lusitanus antiquitatum studiosissimus tam Romanorum, quàm Gottorum, ac Maurorum, annal. in libro, quem de antiquitate Eborensi sibi patria charissima in lucem edidit capit. decimotertio. Ad quam historiæ puritatem probandam Infantem Dominum Petrum autorem citat in libro, quem de Genealogia conscripserat, titul. 7. paragrapho quarto. Et vt eidem autoritati suffragaretur, cum de temporum successu agat, duo Epigrammata ætatem, & [illegible] testantia ponit, duobus incisa cippis in Basilica Olisiponensi. Quorum sententia huiusmodi est,

Tunc anni Domini, cum centum mille notantur:
Cumq́; quater deni, quatuor atque tribus,
Cum per Christicolas vrbs est Olixbona capta:
Et per eos fidei reddita Catholicæ.

Cum alter ex duobus cippis victoriæ peculiarem adscribat diem in mense Octobri, dieiu nimirum Crispo, & Crispiniano martyribus consecratum; deinde quo tempore Rex inuictissimus Alphõsus tanta armorum vi in bellum incumbebat quodlibet oppidum suæ ditioni submittendi, verisimile est, non oppido, non arce alium donasse, quam ducem strennuissimum & bellandi peritissimum, quem quasi suæ virtutis ac regni propugnaculum hostibus obiiceret, ne rursum Lusitaniam recenter in libertatem vindicatam, pertinaciter hostes inuaderent. Qua de causa Alphonsus equestrem Militiam sub tam excellentis ducis vexillo stabili contra hostes præsidio Eboræ locauit. Quo militari munere functus primus hic equestris ordinis Magister Monterius armorum studiosus, nondum religiosus diem obiuit. Resendius verò in libro de Eborensi antiquitate, supracitato cap te decimo sexto, tres militiæ Auisensis Magistros Eboræ floruisse affirmat, dominum, scilicet, Ferdinandum Rodericum Monterium magni momenti virum, fratrem deinde dominum Gondicalum Viegas, dominum denique fratrem Ferdinandum Ioannis, sub cuius ætate equestris ordo Eboram Auisum transmigrauit. Non nouum inuentum putes hunc ordinem militarem absque Religionis forma, sine Apostolicæ Sedis approbatione incepisse. Hac enim ratione primores equites Iacobeæ familiæ militantes multò ante iam equites confœderati, nondum in regularem Obseruantiam redacti, nec Romano Pontifici probati, vt nostra ætate religiosi certo ordini sacrati, tam militanti, quàm triumphanti Ecclesiæ inseruiunt, vt videre est in Chronographia, quæ de tribus militantibus ordinibus apud Castellam agit in annalibus eiusdem militaris ordinis sancti Iacobi, fol. quarto, ad cuiusdam argumenti responsum, cui satisfacit chronographus idem illis præscriptis verbis (respuesta notabile.)

Quisnam secundus M[illegible] apud Eboram Magister [illegible]

C A P. I I.

CHristianæ Reipubl. [illegible] sub Alphonso primo Portugalliæ [illegible], anno à Christo Domino [illegible] millesimo [illegible] sexto, Rex illius ordinem [illegible] contra hostes [illegible] conseruare ac in [illegible] Iacob. [illegible] Marinus [illegible] Gondisaluo Viegas con[illegible], inquam, [illegible] hortus, quo [illegible] Scalabi [illegible] Synagogo habeo, [illegible] Culuchi cum [illegible] suis. Quas [illegible] commotus in animæ meæ salutem, necnon in Christianæ Reipub. vtilitatem, [illegible] denique Lusitani regni propagationem, ita memorant [illegible] antiqua membrana Latino sermone exarata, Regio annulo obsignata, & [illegible] Bullis dependentibus in publico [illegible] Auisensis conuentus [illegible] coadseruata. Ex qua perspicua donatione liquidò claret aliqua indigesta & cruda præterlapsa fuisse à trium ordinum Militarium historico [illegible] recensito, vt par erat [illegible] viro, vtique historiam in his, quæ Castellam attinent fide dignissimam decebant. In chronographia, quam idem Calatrauensis composuit cap. 16. fol. 32. in [illegible] capitis, quod de militari ordine Auisensi conscribit, ait Magistrum dominum Rodericum Garces, anno à salute mundi millesimo ducentesimo decimo tertio, donasse Magistro fratribusque militaribus Auisensis ordinis in Lusitaniæ regno, duo castella quæ Calatrauensis ordo Eboræ haberet, nonnullas [illegible] possessiones, ac fundos illic possessos: quod [illegible] constaret in diplomate Bullis dependentibus secundæ & tertiæ Calatrauensis approbationis. Addit [illegible] Calatrauensem ordinem in [illegible] aliisque donationibus ideo se munificum erga magistrum cæterosque eiusdem Militiæ Auisensis cons[illegible] bernales ostendisse, id in causa esse, eo quod Eborenses Calatrauensi ordini se obtemperasse præstiterint, eorumque statuta [illegible], [illegible] ditioni dare, [illegible] submittere, se obstrinxerint. Quod à rei sinceritate abhorrere [illegible] patet, si attendimus ad [illegible] Cronographi [illegible] licentiam, affirmantis Calatrauensem Magistrum Dominum Rodericum Garces [illegible] duas Eboræ præminentes Magistro Auisensi, & nonnulla illis [illegible] prædia erogasse. Cum [illegible] clarius patet ex donatione relata [illegible] tyrannide [illegible] quoque suburbia in eadem [illegible] Alphonsum primum Portugalliæ Regem [illegible] Auisensi Magistro, [illegible] elargitum fuisse, cui iam [illegible] cum arce equestris ordinis Magistro domino Ferdinando Roderico Monterio [illegible] [illegible] nuper [illegible] g. co-

gi coætaneus fuerat. In testem voco intra mœnia vrbis pagum nostra adhuc ætate vulgari vocabulo, ab equestri ordine fratrum Freyria nuncupatum. In testem iterum, ac sæpiùs voco Resenditum antiquitatum perscrutatorem studiosissimum in antiquitatibus Eborensibus cap. decimo septimo asserentem, Alphōsum primum primam stationem Auisensi equitatui Eboræ munificè dedisse, quod eodem capite ad illa verba testatur. (Ebora ab hostium ditione erepta) Cùm Eborensis situs natura aptus sit, vt inde nostrates homines Mauros debellarent, magis ac magis Regi visum est equestris ordinis sedem, quem vulgo de Auis vocamus, in ea vrbe sistere; cuius singulari in bello virtute faciliùs Mahometanos à suis finibus exterminauerit (vlterius narrans autor ita progreditur) prædicti equites Gallico vocabulo *Freres*, scilicet fratres, sua domicilia, vel potiùs militaria contubernia in præminenti vrbis supercilio, vulgo Freyria, posuere. Ast intra vrbis arcem muro, & turribus certa hodie apparent huius veritatis exempla, & expressa vestigia, vt testes sunt ædes magnificæ domini Ferdinandi Comitis de Basto ciuitatis ducis: testis in arca sacellum Michaëli Archangelo dicatum prominens, vbi diuina frequenter officia celebrabantur, ex quo omni dubitandi controuersia remota (tot in causam citatis testibus) liquidò constat hunc Auisensem ordinem hoc in Regno fœliciter ortum Eboræ prima domicilia posuisse, & quàm multis per diuersa loca prædiis ab ipso Lusitano Rege fuisse donatum. Item hæc veritas satis superque stabilitur in ipsamet donatione superiùs citata, qua & castella, Eborensia domicilia, & vineam, atque Scalabitanas ædes, oppidum denique Coluchi de se in bello merenti Militię porrexisse constat, anno millesimo centesimo septuagesimo sexto. Quibus suppositis rationibus locum illum Calatrauensis chronographię non friuolum modò, verùm etiam falsum, atque mendosum esse scriptum manifeste patet. Quo asseueratur Calatrauensis Magister Rodericus Garces castella Auisensi ordini suppeditasse cum aliis redditibus, quæ in Lusitania apud Eboram haberet à Christi Domini natalibus, anno millesimo ducentesimo decimo tertio: cùm constet multò iam antè castellorum, cæterorumque prædiorum donationem Magistro, cæterisque commilitonibus, tunc Eborensibus, postea Auisensibus factam, vt par erat quod præstasset Alphonsus Rex primo ordini Militari sibi coætaneo, qui tanto in bello Regi præsidio fuerit. Nec vnquam apud Chronographiā scriptū inuenies Calatrauensem ordinē illa ętate auxiliares aliquas, vel turbas, vel turmas Lusitanis Regibus contra hostiles impetus misisse, cui ordini bene de se merito, quasi pro mercede aliquas possessiones in Lusitano agro præberet, siquidem per id temporis vtraque potentia, & Lusitana, & Bethica præsidiis militaribus contra hostes fortissimos ferè æqualiter erat eneruata. Deinde eo quòd hic tunc Eborēsis ordo in regni primordiis tam bene meritum se de Rege præstiterit, vt huiusmodi liberales munificentias meruerit. Tum etiam suo exordio & primo militiæ fundamento præcedente Militiæ Calatrauensi, sese præstiterit vndecim annis ante, vt superiùs dicto capite primo manet: in qua historiæ puritate Lusitani annales nos minime fallunt, quod in Chronographia trium ordinum Chronographus venustè, nasuteque asserit in illo supracitato fragmento capitis, quod nimis ieiunus de Auisensi Militia tantùm composuit. Quod tunc etiam ad citatorum annaliū prologum facile probatur, necnon in Calatrauensibus annalibus capite tertio: vbi affirmat Calatrauensem familiam stabilitam fuisse, anno Domini millesimo centesimo quinquagesimo octauo, equitatumque Eborensem, qui nunc nomine ab Auiso sortito, Auisensis appellatur, anno millesimo centesimo quadragesimo septimo, vndecim annos ante Calatrauensem stabilitum fuisse. Cuius Mafræ donatio equitibus Eborensibus, sub primo Militiæ Magistro merentibus hoc verum fore asseueranter affirmat; ob bonas in armis virtutes, quas in expugnando & recipiendo Mafræ castello, in capiendaque Olysipone fecerit. Quod Mafræ castellum cum confinibus suis Eborensi adhuc ordini secūdo confirmatum est, ob præclara in bello gesta sub secūdo Militiæ Magistro domino fratre Gondiçalo Viegas: regnante secundo Portugalliæ Rege Alphonsi primi filio Sanctio. Quod quidem ex donatione ordini præstita latè cōstat in publico diplomate membrana exarato, per Regiam obsignationem firmato, plumbeis pendentibus Bullis exornato, apud Auisium in chartophylacio custodito à nostra salute, anno millesimo centesimo octogesimo tertio. Quam donationem ab Alphonso tertio Lusitaniæ Rege Auisensi Magistro confirmatam legimus, vt alia pergamea membrana in huius conuentus bibliotheca custodita videmus. Aliàs reperimus donationes militari nostro ordini ab eodem Sanctio secundo Portugalliæ Rege in primis impertitas, alias nimirum possessiones, quas Auisensis ordo apud Lusitaniam possidet: arcem, scilicet Alcandēsem, oppidum Alpedrinum, Giruminense castrum, quæ cuncta postea ab Alphonso tertio Portugalliæ Rege & confirmata & stabilita fuere. Quæ omnia & videre, & legere quisque poterit apud huius conuentus bibliothecam. Ex quibus in fidem testimoniis clarò liquet, illa prima bona nostra ætate ab Auisensi Militia possessa nulla vnquam hominum memoria Calatrauensi ordini à Lusitanis Regibus concessa fuisse, sed Auisensi à primo Rege, primò donata, à successoribus confirmata. Ex quibus argumentis fide dignis constat, Auisensem ordinem nulla vnquam bona à Calatrauensibus sibi arrogasse, nec Calatrauenses aliqua item bona, nec manu parta, nec à Lusitanis Regibus donata intra Lusitaniæ claustra habuisse: nam bene de se meritum ordinem illis bonis cæterisque redditibus, vt superiùs edocuimus, donauit. Bullis verò secundæ & tertiæ Calatrauensis confirmationis atque possessionibus, quas in historiæ fidem Chronographiarum actor citare videtur, eodem loco citato inferiùs, Deo dante, satisfaciemus.

Quo tempore Auisensis Militia sub patris Benedicti disciplina in religionis formam inceperit.

Cap. III.

FAc hanc Auisensem Militiam iam tunc ordinem militarem esse priusquam in religionem Summo Pontifici probatam coaluerit, imò verò Latino bellicoque nomine tam Reipublicæ, quàm militiæ status ordines vocamus; ergo ordo erat militaris quando sub primo Magistro sub Deo, sub Rege, in armis bene merebat, vt dictum fuit in primo capite, vsque secundum Militiæ Magistrum Gondiçalum Viegas: regnante adhuc Alphonso primo Rege, sub quod tempus Ebora capitur, anno millesimo centesimo sexagesimo sexto. Quæ Vrbs, vt autor est Resendius, plusquam quater centum annos sub Mahometico ritu prophanata iacuerat. Quo annorum numero labente ad annum millesimum centesimum sexagesimum sextum, nostra equestris militia Spiritu sancto inflammata, supra humanam rationem diuino pugnandi studio alacris, in domino Christianum bellum pugnabat: pro laribus, pro liberis, pro religione denique vitam generose profundere haud dubitabat. Militaris namque ordo cùm maiori conscientię synceritate in bellandi hoc studium incumbere arderet, & tutiori incolumitate, non corporis, quod frequenter alacris neci obiectabat, sed vt omnia sibi obstantia, quæ huiusmodi militandi rationi impedimento esse possent, subterfugeret. In quam militiam incumbebat non sæculo inseruiendi gratia, sed Deo, non ambitionem, non temporalia bona, non parta ab hostibus spolia sectando, non auri, non argenti possidendi auiditate, quæ omnia & singula militare studium, vtcunque infectari solet.

Quibus omnibus vitæ impedimentis cùm obuiare intenderent homines singulari virtute præditi, vt Christum lucrifacientes in huius fallacis vitæ ludibrio beatam vitam affectarent, placuit præstanti virtute viris dupliciter, & corpore, & animo armatos in duplex visibile, & inuisibile bellum prorumpere, renũciatoque ex parte sæculo sub regulari obedientia vni in Christo Prælato propriam libertatem subdere, vt contra spirituales nequitias, contra Rectores huius mundi armati ieiuniis, & orationibus, & omni sanctimoniæ generi liberiùs forent intẽti, tum etiam, vt ad profligandos hostiles exercitus forent expeditiores. O rem illo heroicis etiam temporibus incognitam! O rem illo primo tempore huius bimembris militiæ, non pulchram modò auditu, sed etiam pulcherrimam visu, quæ se bina armorum sorte armauerit, hinc inde spirituali, & corporali, vt mellifluus asserit dulci stylo Bernardus in epistola ad milites templi. Accipe ergo lector humanissime, quænam causa exorta illa fuerit, quæ primò primitus Auisenses equites impulerit, vt sub priuato sanctimoniæ habitu se Benedictinæ familiæ nomine dederint. Historia enim sic se resoluit. Religiosissimus Abbas Raymundus nomine, Benedictinæ disciplinæ professor ad Toletanos confines armorum, ac militiæ imperitus vitam in cœnobio sanctè beateque degebat. Attamen diuino impulsu feruidus (quo tempore antiquus ille Templariorum ordo oppidum Calatrauam aduersus crebras Maurorum incursiones ægre defendebat, Calatraua enim & hostium, & nostrorum fines æquè attingebat, quod oppidum quasi propugnaculum Hispanorum hostes arcebat, vnde Templarij cum Mauris quotidianis præliis contendebant, qui cùm hostiles appetitiones non retardare solum, sed neC item sustinere sufficerent, de vrgente periculo Castellanum Regem, Regemque Toletanum admonendos curant. In primis Toletanum Dominũ Sanctium cognomẽto Desideratũ certiorem faciunt, sibi pro attritis viribus, pro Barbarorũ multitudine, oppidum diutius tutando non fore. Quod si quis qui oppidum contra Barbaros tueri velit reperiretur sibi, nec mora cedendum esse spondent; cùm autem nullius potentia, quæ oppidum defendendum vellet suscipere inueniretur, nec ipsemet Rex fraterno cum fratre bello intentus de defendendo oppido minimè curasset) Raymundus de cœnobio, quod vocant de sancta Maria de Fitero, Deo optimo maximo annuente, in vrgenti periculo diuinitus electus oppidi Calatrauensis donationem accipit, ea tamen conditione, vt oppidum ab hostili incursu tutum seruaret, vt propensiùs subiectam historiam narrat auctor annalibus trium militarium ordinum ad Calatrauensem historiam, capite secundo, & tertio.

Raymundus verò hinc Abbas religiosissimus, inde vir fortissimus, comite fratre Iacobo Velazquez inflammati animi studio raptus, pedestri, equestrique auxilio stipatus, gratiosissimis impertitis indulgentiis (quas vocant de Cruciata) in illorum indultum, qui fortiter pugnando in acie occumberent, nec multo intermisso temporis interuallo Raymundus celeritate festinus oppidum alicubi dissipatum muniuit, hinc non pauci illorum equitum, quos conscientiæ æstus & bellandi ardor impellebat, peculiari, & honesto habitu, & ad arma tractãda expeditiori sunt vsi. Quàm multas ab hostibus victorias ex hoc Calatrauensi præsidio partas, quamuis Christianorum sanguine cruentatas legimus. Cùm hæc apud Calatrauam contra Barbaros geruntur, equestris ordo apud Lusitaniam rudis adhuc, & informis, nec Apostolicæ Sedi stabilitus cum Barbaris contendebat, vel cùm in eorum finibus præliaretur, vel cùm eos à nostris prohiberet. Iam Monterius primus militiæ Magister apud Eboram præsenti vita functus Deo viuebat, cui Alphonsus primus Lusitaniæ Rex oppidum Mafram, arcemque in Olysiponensibus confinibus suppeditauerat: quando anno millesimo centesimo quadragesimo septimo, illud à Maurorum tyrannide recepit, recuperata deinde Ebora, anno millesimo centesimo sexagesimo sexto, iam Apostolicæ Sedi confirmata Calatrauensi militia sub Alexandro III. Pontifice Maximo, anno millesimo centesimo sexagesimo quarto, interpositis decem annis, post receptam à Barbaris ciuitatem Eborensem, ad salutis nostræ annum millesimum centesimum septuagesimum sextum. Equites huius militiæ adhuc Eborensis cùm indies singulos magis, ac magis pro Rep. Christiana debellandorum Barbarorum studio ardescerent, æmulari maximè placuit Calatrauensem ordinem & obedientia, cui se dicarent, & disciplina, cui se libenter committerent, sancta æmulatione imitari voluerunt, deuotique animi propensione Militaris religionis illam matrem appellare. Quod equidem nequaquam intelligendum est accidisse; si respicias ad primam & adhuc informem Calatrauensis Militiæ originem: siquidem planè liquet nostrũ apud Eboram equestrem ordinem priùs Barbaros debellasse, eodemque propagandæ Reipublicæ studio quàm Calatrauensem, quæ vndecim annos post Eborensem felici auspicio incepit, sub quod tempus non se Eborensis Calatrauensi subdidit; siquidem pòst à Sede Apostolica approbationem sese subditum submisisse reperimus. Quam probatam legimus ab Alexandro III. Pontifice Maximo, anno ab hominum recreatione millesimo centesimo sexagesimo quarto, vt ex diplomate publico ipsius, Bullis circumpendentibus constat primam approbationem testante. In quo primo diplomate, non Eborẽsem Militiam, non aliqua à Calatraua Eborensi Militiæ data prædia refert. Vnde lectori fit palàm, non ante suam confirmationem, Calatrauensem Eborenses equites in filios recepisse. Ex donatione verò ab Alphonso primo Lusitano Rege Eborensi equitatui facta, necnon à tempore vrbis captæ Eborensis pulchrè indagari potest, quibusnam annis voluentibus Eborensis Militia nostro tempore Auisensis, in Calatrauensem ordinem se insinuatum ierit, quo namque anno præcisè se dicauerit normæ & institutioni ordinis Calatrauensis, ex chartophylacio haud constat, constabit ex Calatrauensi. Verumtamen sub annum millesimum centesimum sexagesimum sextum, nondum peracto millesimo centesimo septuagesimo sexto, aliquo mensium spacio ante prædictum annum millesimum centesimum septuagesimum sextum, hæc Militia Eborensis à Calatrauensi in filiam suscipitur. Quando enim Alphonsus primus duabus arcibus apud Eboram, & Regia domo secundum Militiæ Magistrum Gondiçalum Viegas donauit, anno à Christo Seruatore millesimo centesimo septuagesimo sexto, iam priùs milites Eborensis ordinis Calatrauensi ordini sese subdidisse pro comperto habetur: vt ex ipsiusmet donationis verbis constare videtur; donatio sic habet.

Alphonsus Portugalliæ Rex misericordia compunctus considerans salutem animæ, & vtilitatem Christianitatis, & defensionem regni, facio Gundisalo Viegas Magistro Eborensi & fratribus vestris tam præsentibus, quàm futuris in perpetuum promouendis ordinem sancti Benedicti in Eboram tenentibus chartam scriptam donationis, & firmitudinis de oppido meo quod vocatur Coluche cum terminis suis, vt habeatis & possideatis illud iure hæreditario. Facio etiam vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Ebora cum suo Alcacer veteri, & de vinea mea cum horto suo, qui iuxta illam stat: facio adhuc vobis chartam de domibus meis, quas habeo in Sanctarene in Sisirigo.

Quæ domorum donatio præstita est, anno post Christi Natiuitatẽ millesimo centesimo septuagesimo sexto. Vnde manifestè patet, ex eisdem donationis verbis (ordinem sancti Benedicti in Ebora tenentibus) ante annum millesimum centesimum septuagesimum sex-

sextum, Eborensem Militiam Calatrauensi ordini iam obsequium per obedientiam indulsisse. Nam Calatraua in Benedicti ordinem sese insinuauerat: quamuis quonam anno præcisè se insinuauerit, me prorsus latet, vt superiùs recensitum manet. Attamen ex hac prima donatione proculdubio constare videtur, hæc prima bona, nempe veterem arcem, aliamque arcem, nec non aulam Regiam apud Eboram simul cum cæteris prædiis eadem donatione contentis, huic Militiæ à primo Lusitano Rege pro meritis iam religiosæ erogata fuisse; deinde à Sanctio secundo Rege Gundisalo Viegas secundo Magistro stabilita confirmataque esse constat, vt scriptum est in donatione inuenta apud huius Auisensis conuentus chartophylacii, anno ab humani gêneris illustratione millesimo centesimo octuagesimo octauo: in quo an. Greg. VIII. Pontifex Maximus in secundo Bullis pendentibus diplomate (quod Calatrauensem continet approbationem) eidem Calatrauensi Militiæ in omnem posteritatem stabiliuit omnia bona, quæ præfatus ordo intra Lusitaniam possideret, non ideo quasi aliqua ætate prædicta bona Calatrauensis ordo veluti ab alicuius Lusitani Regis donatione elargita in Regno Lusitano iure possideret. Verumtamen eo quòd iam Calatrauensis Eborensem in filiam sibi innexuerat, Summus Pontifex, vt fit, filiæ bona in matre confirmare voluit, non quasi matris propria bona, sed recentis filiæ. Quibus rationibus quasi in cerniculo bene incretis planius mendosum narratu patet in Calatrauensi historia ad illud paruum citati capitis fragmentum, quod narrat Calatrauensem Magistrum Rodericum Garces, Magistrum, Magistri commilitones Eborenses Eborensi arce veluti mercenario præmio donasse, anno à Christo millesimo ducentesimo trigesimo.

Quisnam tertius Eborensis Militiæ Magister, quis deinde primus Auisensis secutus, quis denique Auisensia mœnia templumq́; fundauerit.

CAP. IIII.

Si priscis credimus annalibus, dominus frater Ferdinandus Ioannis tertius ordinis huius Magister, vltimus Eborensis, primus deinde fuit Auisensis. Ita memorat noster Resendius Eborensium antiquitatum lib. capit. 16. paulò ante finem, probaturque ex catalogo ad huius Militiæ commentarium adaucto, qui tam ordine, quàm numero præteritos recenset Magistros. Alphonsus Lusitaniæ Rex ordine tertius Sanctij filius, Alphonsique primi fœliciter nepos huic magistro iustis de causis Auisensem situm patentibus longè lateque confinibus donat (distat Auisium ferè triginta millia passuum Septentrionem versùs) siquidem Eborensia campestria per planitiem diffusa expulsis fugatisque Mauris non multùm hostili impetu infestabantur, eo quòd Barbari fugati loca natura munita armis occupauerant, sub hoc enim præsidius prisci illi mortales confugiebāt, quibus nondum tot belli machinæ repertæ, & eo quòd in hoc situ (priscis huius ordinis rationalibus credimus) aliquæ rupium crepidines, dentatis saxis inhospitalibusque cautibus præruptæ prominebant, has montium crepidines Barbari occupauerant arcibus aggeribusque defensi, ab Auisio duodecim millia passuum distantes: aduerso rapido torrente nascentem solem versus oppidum natura munitum occupauerant, nostro tempore sanctus Antonius de Vayamonte vulgo nuncupatur, cuius inter oleastros cæteraque arbusta apparent ruinæ, locus nunc, & olim munitissimi oppidi Cabeça de Vide confinibus continetur. Quod oppidum perenni fama, vel conditum, vel habitatum fuisse dicitur à quodam dynasta Mahometano potentia præcellēte nomine Bide, ad cuius ditionem etiam castellum de Vide dicitur pertinuisse. Maurus namque castellum suo nomine donauit, v.g. Cabes de Bide, castel de Vide. Hunc ergo præruptum montem Auisium dictum Alphonsus secundus Rex tertio Eborensi Magistro, suoque ordini militari & posteris impertitus fuit, eo quòd natura sua locus præceps & abruptus imminentiori rupe arduus, rapido torrente Auisio Auisensi semicinctus, qui torrens arcem & conuentum nostrum præterlabitur horrentibus cautibus spumans per molares cauernosos deiectos profundo alueo exasperatus inuoluitur, ita vt magna ex parte non equiti modò, verùm etiam & pediti vias pene inuias præbeat. Attamen Aquilonem versùs ducto ponte solidissimo crebros arcus superuecto, & venientibus angusto calle, & gyrantibus per anfractus viarum difficiles ad oppidum præbebat aditus. Hic vere ille situs est, quem Rex tertio militiæ Magistro dedit, non verò castellum, quòd asserit Chronographus trium ordinum supracitatus, sub illud paruum pagellæ fragmentum, in quo de hoc ordine scribit, sub vno eodemque verbo duo componit figmenta. Ex quibus fit primum, Regem Lusitanum Alphonsum donasse castellum Auisense secundo Militiæ Magistro, cùm re vera non secundo, sed tertio donauerit, nec item castellum Auisense, quòd nondum extabat in rerum natura, sed tantum inculta loca, vndique imminenti acclinitate inuecta, & inter molarium crepidines aspera & scruposa, ad rem tamen militarem idonea, ad arcem vnde arcerent hostes ædificandam; talis enim situs opus erat, qui tot hostium impetus à vicinis arcibus sustineret. Quæ omnia vera esse constant ex donatione ab ipsomet Rege facta, quæ in scrinio huius conuentus latinè exarata in membrana regalibus insignibus, dependenti bulla seruatur, anno millesimo centesimo octogesimo primo. Quam donationem à primo ad imum non transferimus, ne breuitati consulentes, historiam luxuriare cogamus, ipsimet donationis deliberatis verbis sub id tempus non fuisse castellum vllum in hoc situ, sed fuisse tantùm collem à nidificantibus auibus Auisium dictum, vt propensiùs enodabitur in breui compendio, quod Deo inspirante de insignibus ordinis, deque sigillo componemus in operis calce. Donationis enim verba sic sonant: Ego Alphonsus filius Regis Domini Sanctij, & nepos Domini Regis Alphonsi vnà cum vxore mea Regina Domina Vrraca, & filio meo infante Domino Sanctio facio chartam donationis perpetuæ firmitudinis vobis Domino Ferdinando Ioannis Magistro Eboræ, & fratribus vestris tam præsentibus, quàm futuris de loco illo, qui vocatur Auis, qui iacet inter Santarem, Coluchi Alboram, Eluas, Ablantes, recensitisque huius loci conterminis ita dicit, tali pacto quod in loco supradicto Auis castrum ædificetis & populetis.

Ex quibus verbis luce meridiana clariùs patet, Regem Alphonsum secundū nullo modo largitum fuisse castrum apud Auisium Eborensi ordini, siquidem nec opere barbarico, nec politico castrum erectum extaret, sed situm nudum, ea tamen conditione, vt arcem erigerent, vnde obstantes Barbaros castella circumcirca tenentes commodius debellarent. Magister verò, vtprimum per tempus licuit, festinus instrumenta parari, lapides effodi, rudimenta aptari, fossas aperire, castri fundamenta fœliciter iaci, arduum denique opus vrgeri intendit. Quanta enim cautela, ne obseruarentur à Barbaris, fabrile opus insurgebat apud pristinum militiæ tomum legere quis valebit. Cauti enim homines noctu furtim in opus incumbebant, laboresque nocturnos ante lucem, ne animaduerterentur secto arbusto velabant: quoad castrum eò sublimitatis inducerent, vt ex eo iam irruentes Barbaros possent depellere, sibique præsidio foret; & in dies singulos ædificium palàm ostentare haud pigebat, quod opus præter opinionem Maurorum animos pensiles habuit,

tam castri quàm conuentus opere peracto, & murorum soliditate ambito, quamuis non in multam altitudinem ducto, sed quatenus ad cætera domicilia protegenda, non admodum prominentia par esset, vt illius antiquitatis vestigia oculis mediantibus testatur. Quid enim temporis in præclarum opus impensum fuerit significabitur. Quòd non adeò breue fuisse suspicor, cum subter huius arcis aream ferri fodinas sub illo tempore effossas in viua caute contemplor. Quæ prolixum temporis spatium petebant, ex quibus fodinis ferrum effodiebatur, tam in fabricanda instrumenta, quàm ad arma paranda, quo ferro inde sufficto non ex Cantabria ferrum non Mediolano petebant. Anno verò à Christo Domino nato millesimo centesimo octogesimo quarto, arci vltima manu imposita, in quo opere triennium impensum est, præfatus Magister Dominus Ferdinandus Ioannis primus coloniam Auisensem duxit, ductamque solido & sublimi muro circummuniuit, & per interualla turribus & propugnaculis ambiuit, vt verè testatur lapis in plano quadratus Septentrionalem portam supereminens, qui Gotticis incisus characteribus ita habet:

FERHANDVS MAGISTER DEI GRATIA ORDINIS CALATRAVEN. IN PORTVGAL: CVM SVO CONVENTV PLANTAVIT AVIS IN FESTIVITATE ASSVMPTIONIS SANCTE MARIE, E. M. CC. ET II. STEFANVS MARTINI: PATER NOSTER PRO ANIMA EIVS.

secundùm Cęsarem: secundùm verò morem Christianum anno à Christo nato millesimo cētesimo octogesimo quarto. Vnde fit à prima donatione Auisensi Magistro, ad vltimum arcis, & conuentus opus & primo conditum oppidum, & primo ductam coloniam die Deiparæ Virginis Assumptionis dicato Idi. Augusti tres effluxisse annos. Ex his duobus sitibus Eborensi nimirum, & Auisensi, ex trium primorum Magistrorum ætatibus, ex trium primorum Portugalliæ Regum donationibus liquidò constat, quænam & qualis prima huius militaris ordinis Eborensis origo fuerit, quæ sub nostram ætatem Auisensis ordo fœliciter nuncupatur, quam vt vulgo recitarem historiam ad breuiorem stylum redigere non potui, tum annalium inopia, quorum pars temporis iniuria perierit, pars furtim sublata, pars denique vsu attrita, & in controuersiis inter ordinem & ordinarios oblata, & in actibus appensa nunquam scrinio fuerit restituta. Attamen dummodo pij petitoris studio inseruiā, quamuis non pauca, quæ proferrem animum subibant, quæ de vario huius ordinis successu scribentem non pœniteret: cuius facta quamuis per se gloriosa, attamen indigna obliuione obruta in occulto latent: cuius priuilegia & immunitates pristino fauore sublato spreta iacent: sed quamuis in operis calce, bene tamen aliquid de insignibus ordinis ponam, deque huius ordinis sigillo lectorem certiorem faciam. Anno verò à Christo nato millesimo ducentesimo quarto, Innocentius III. Pontif. Max. hanc Militiam Auisensem seu Eborensem cum bonis suis confirmauit, & sub tutelam S. Ap. excepit, vt constat ex diplomate bullato.

Quibus insignibus olim, quo item sigillo hic ordo antiquitus Eborensis, modo Auisensis, nobilitatus fuerit.

CAP. V.

NOn in suo primordio, non ante, non post confirmationem, non aliquot pòst annis reperimus nostrates equites aliquibus priuatis insignibus, nec aliquo priuato sigillo vsos fuisse. Sed postquam Auisēses Magistri nonnulla rura in emphyteosim dabant, aliqua ordinis insignia in miniatula cera incisa alba, vel nigra bullis circumrotata inuenimus. Propria verò, & peculiaris ordinis obsignatio talis erat, vt ex ipsius forma indagari potest: quam huc translatam delineari volui, vetusti castri nimirum simulacrum, à primo Portugallię Rege Alphonso donati apud Eboram, quod si deinde aliud recens castrum fabricatum fuit, id ab ordine ad vrbis defensionem ædificatum forte fuit. Solum vero hoc vetus castrum sibi primò donatum fortissimi viri in fortitudinis insigne cepere, & ostentauere præuia Christi Domini cruce, sub quo vexillo omnes militares ordines hostium armatas copias debellando profligabant, vt egregie trium militarium ordinum historiographus notatum refert. Deinde sub cuius disciplina militabant Calatrauenses compedes sibi arrogarunt: sunt enim binæ pedicæ, quæ hinc inde castrum astant. Priuata verò huius oppidi Auis insignia, illæ sunt aquilæ quę super turrium fastigia apparēt, eo quòd perennis sit fama in hoc Auisensi cliuo, in torrentem delecto (quo nunc domesticorum nostrorum domicilia imminent) aquilam nidificasse, sacra pagina testante, aquila in arduis ponit nidum suum. Hinc duas tantùm aquilas (totidem enim non amplius aquila pullos ouis excludit) sibi ordo in vexillis suis arrogauit. Ex quibus aquilinis pullis sua insignia Auisensis ordo auem capessit, & hoc siue vulgari pronomine, siue vt potiùs reor, quod Aquila super omnes primatum volucres teneat. Nam idemmet Auisense oppidū hanc memoriam nostra ætate & affectat & retinet, regalique vexillo hinc regia insignia, inde ex aduerso aquilam vnam intextam gloriose ostentat, necnon publica huius oppidi obsignatio aquilæ vnius effigiem seruat; ita videatur oppidū vnius, scilicet, matris, ordo verò duarum, scilicet, pullorum effigies in publicis causis insculpere, vt in maiori sigillo perspicuè clareque videre licet. Additur & aliud breuius sigillum, quod communi vsui frequenter inseruire solet.

Magistro-

[illegible] gubernatorum fratri [illegible] successere.

[illegible]

[illegible] gubernatore per Apostolicam [illegible]

[illegible] *fecundus* [illegible]
[illegible] *Regis filius.* [illegible]
[illegible] *fecundi Regis* [illegible]

[illegible] hoc tempore equestri. Magistratus apud [illegible] Regiæ coronæ ditioni [illegible] fuit, ipsiquemet Reges Militiæ moderatores, & perpetui administratores, autoritate Apostolica substituti fuere.

[illegible] 26
[illegible] 27 *Regis Philippi* [illegible] *qui feliciter* [illegible] *ætate huius* [illegible] *moderator est summus.*
[illegible] 28

DOMI-

[illegible]

D O M I N V M [illegible] R [illegible]

F R A N C I S C V M [illegible]

[illegible]

[illegible]

A[illegible]

[illegible]

SI meminī, [illegible]
Ill[illegible] [illegible]
Degener [illegible]
Mille modis [illegible] vigil.
Te vigilem Musæ [illegible]
Canone te vigilem tempora [illegible] ferent.
Te scholis multum [illegible] pagina vidit
Sanctorum aßiduus dum vigil alt[illegible] legis.
Es vigil in fabricis, sacra vigil æde Decanus.
Abbas ipse vigil, Præsul & ipse vigil.
Quam vigil[illegible] populi doctor, vigil ipse Sacerdo[illegible]
Vita & exemplis, officiisq́; vigil.
Militiaq́; vigil, veterum monimenta reuoluens,
Mille vigil vicibus candide Præsul ades.
Præmia parta tenens simul es vigil, atque beat[illegible]
Christus quem veniens inueniet vigilem.

LAVS DEO.

INDEX OMNIVM

QVÆSTIONVM ET ARTICVLORVM ET DVBIORVM,

QVÆ IN HOC PRIMO TOMO CONTINENTVR:

In quo LECTOR CVRIOSVS potest videre varia, vtilia & principalia breuiter summata eorum, quæ in eo ventilantur.

QVÆSTIO I.

De religione in communi, in sex articulos diuisa. Pag. 1.

QVÆSTIO II.

De ordinibus Mendicantibus, & eorum origine, in nouem articulos diuisa. Pag. 7. col. 1.

QVÆSTIO III.

De initio ordinum non Mendicantium, in decem & septem articulos diuisa. Pag. 11. col. 2.

QVÆSTIO IIII.

De origine Conuentualitatis & Obseruantiæ, in tres articulos diuisa. Pag.15.col.2.

QVÆSTIO V.

De ordinibus Militaribus quoad eorum numerum & principium, in sex articulos diuisa. Pag. 17.col.2.

Vnde

QVÆSTIO VI.

De statutis, & ordinationibus, & priuilegijs Apostolicis in communi, quibus hæc religionum monarchia conseruatur, in decem & septem articulos diuisa. Pag.19.col.1.

QVÆSTIO VII.

De priuilegijs in communi, quibus religiones conseruantur, in sex articulos diuisa. Pag. 27. col. 1.

QVÆSTIO VIII.

De priuilegijs quoad suam confirmationem, innouationem, & vsum in decem & septem articulos diuisa. Pag.28.col.2.

QVÆSTIO IX.

De priuilegiis quoad ipsorum cessationem, & reuocationem, in vndecim articulos diuisa, Pag. 39.col.2.

Quomodo

QVÆSTIO X.

De statutis factis in religionibus, in nouem articulos diuisa. Pag. 45. col. 1.

QVÆSTIO XI.

De sacris Canonibus, priuilegiis & statutis quoad eorum explicationem, in nouem articulos diuisa. Pag. 49. col. 1.

QVÆSTIO XII.

De Abbatibus, & Abbatissis quoad eorum essentiam & differentiam in sex articulos diuisa. Pag. 56. col. 1.

QVÆSTIO XIII.

De Abbatibus & Abbatissis quoad qualitatem legitimationis, in viginti quatuor articulos diuisa. Pag. 58. col. 1.

QVÆSTIO XIIII.

De Abbatibus & Abbatissis quoad genus, in quatuordecim articulos diuisa. Pag. 69 col. 1.

QVÆSTIO XV.

De Abbatibus, & Abbatissis quoad sexum & ætatem, in tres articulos diuisa. Pag. 78. col. 2.

QVÆSTIO XVI.

De Abbatibus, & Abbatissis quoad eorum durationem, in quinque articulos diuisa. Pag. 79. col. 2.

QVÆSTIO XVII.

De Abbatibus, & Abbatissis quoad potestatem iurisdictionis in communi, in 12. articulos diuisa. Pag. 82. col. 1.

Quo iure

QVÆSTIO XVIII.

De Abbatibus quoad potestatem conferendi ordines,& dandi dimissorias suis subditis,in 6.articulos diuisa. Pag.87.col.1.

QVÆSTIO XIX.

De Abbatibus quoad potestatem benedicendi Ecclesiastica, in sex articulos diuisa. Pag.89. col.2.

QVÆSTIO XX.

De Abbatibus quoad potestatem absoluendi suos monachos, in triginta articulos diuisa. Pag. 92. col. 2.

 Vtrum

QVÆSTIO XXI.

De Abbatibus quoad potestatem reseruandi casus, & ab eis absoluẽdi, in vndecim articulos diuisa. Pag. 110.1.

QVÆSTIO XXII.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi in communi, in 11. articulos diuisa. Pag. 116. col. 1.

QVÆSTIO XXIII.

De Abbatibus, quoad potestatem dispensandi in certis casibus contra legem, in decem articulos diuisa. Pag. 121. col. 1.

QVÆSTIO XXIV.

De Abbatibus quantum ad potestatem dispensandi in irregularitatibus, in septemdecim articulos diuisa. Pag. 126. col. 1.

QVÆSTIO XXV.

De Abbatibus quoad potestatem dispensandi & commutandi vota suorum subditorum, in 8. articulos diuisa. Pag. 137. col. 1.

QVÆSTIO XXVI.

De Abbatibus, quoad potestatem dispensandi in Obseruantiis regularibus, in 7. articulos diuisa. Pag. 140. col. 1.

QVÆSTIO XXVII.

De alienatione rerum Ecclesiasticarum, in tredecim articulos diuisa. Pag. 149. col. 2.

QVÆSTIO XXVIII.

De altaribus, in 3. articulos diuisa. Pag. 157. col. 1.

Vtrum

QVÆSTIO XL.

De cantu, in duos articulos diuisa. Pag.200.col.1.

QVÆSTIO XLI.

De Capitulis generalibus, & prouincialibus, in quinque articulos diuisa. Pag.201.col.2.

QVÆSTIO XLII.

De celebratione diuinorum quoad officium diuinum, in 21. articulos diuisa, Pag.203.col.2.

QVÆSTIO XLIII.

De celebratione diuinorum quantum ad Missam, in decem & septem articulos diuisa. Pag. 212. col. 1.

Vtrum

QVÆSTIO XLIV.

De clausura Monialium in communi, in quatuor articulos diuisa. Pag.221.

QVÆSTIO XLV.

De clausura monasteriorum virorum, vel mulierum quantum ad accessum, in septem articulos diuisa. Pag. 229.col.1.

QVÆSTIO XLVI.

De clausura Monialium quantum ad ingressum in earum monasteria, in 11. articulos diuisa. Pag. 233. col. 1.

QVÆSTIO XLVII.

De pœnis, in quas incurrunt ingredientes monasteria Monialium, in duodecim articulos diuisa. Pag. 239. col.2.

Quintus,

QVÆSTIO LVI.

De communione corporis Domini nostri Iesu Christi, & administratione aliorum sacramentorum quantum ad eorum ministros, in quatuordecim articulos diuisa

Pag.273. col.1.

QVÆSTIO LVII.

De Beata Virginis Mariæ conceptione, in quinque articulos diuisa.

Pag.284.col.1.

QVÆSTIO LVIII.

De confratrijs chordæ Beati Patris nostri Francisci, & corrigiæ diui Augustini, in tres articulos diuisa.

Pag.286. col.2.

QVÆSTIO LIX.

De confessarijs regularibus quantum ad præsentationem, in decem articulos diuisa.

Pag. 289. col. 2.

QVÆSTIO LX.

De confessarijs quoad potestatem confitendi, in octo articulos diuisa.

Pag. 299. col. 1.

QVÆSTIO LXI.

De confessarijs regularibus quantum ad potestatem absoluendi sæculares, in quindecim articulos diuisa.

Pag. 304. col. 1.

QVÆSTIO LXII.

De confessoribus regularibus quantum ad absolutionem fratrum, in tredecim articulos diuisa.

Pag.314. col.2.

QVÆSTIO LXIII.

De confessarijs quoad facultatem dispensandi in impedimentis & in votis & ipsa commutandi, in octo articulos diuisa.

Pag. 321. col.2.

QVÆSTIO LXIV.

De consecratione virginum, in quatuor articulos diuisa.

Pag.324.col.2.

QVÆSTIO LXV.

De Conseruatoribus Iudicibus in viginti articulos diuisa.

Pag.326. col.1.

INDEX OMNIVM AVTORITATVM PRINCIPALIVM SACRÆ SCRIPTVRÆ, IVRIS

Canonici, Extrauagantium, Bullarum, necnon Iuris Ciuilis, quæ in hoc primo Tomo declarantur: in quibus non recensentur priuilegia Apostolica, quæ in eo explicantur, cum sint innumera, & esset Lectori satis molestum, ea in hoc Indice collocari.

Loca sacræ Scripturæ tam noui, quam veteris Testamenti.

Loca ex quinque libris Decretalium.

Ca. [illegible]

Loca explicata ex sexto libro Decretalium.

Loca Clementinarum explicata.

Loca Decretorum explicata.

LOCA

LOCA EXTRAVAGANTIVM TAM in corpore Iuris insertarum, quam aliquarum extra corpus Iuris. Primo referam eas quæ sunt in corpore Iuris: postea autem alias non prætermittam.

INDEX

INDEX
MATERIARVM
HVIVS PRIMI TOMI
IN QVO
SENTENTIAE INSIGNIORES
SVMMARIE APPONVNTVR.

A

Abbas.

Abbatissa.

Absens.

Absoluere, absolutio.

Absoluere

Altaria.

Benefi-

Beneficium.

Benefactor.

Bernardinus.

Bellum.

Bigamia.

Bona.

Boni, & æqui.

Bullæ.

C

Canonici.

Canonica portio.

Capitulum.

Congre-

Corporalia.

Communicatio priuilegiorum.

Commendatarij.

Conceptio.

Concessio.

Confessor,

Confessor, confessio.

Confirmatio.

Congregatio.

Conferuator.

Confilium.

Conftitutio.

Confuetudo.

Confuetudo

Dispensare

Diuinum officium.

Domicilium.

Dominicus.

Donare.

Dubium.

E

Ecclesia.

Ecclesiasticus.

Ædificium.

Eiectus à religione.

Iurisdictio.

Legis

Morbus.

Mors.

Mulier.

Mutilatio.

N

Naturalis.

Nefandum.

Necessitas.

Negatio.

Nouitius.

Nouitius.

Nuptae.

O

Oblatio.

Officium.

Oleum.

Ordo.

Ordinare, Ordines sacri.

Ordinarius.

Ordinaria.

Ordinatio.

Opinio.

P

Pactum.

Papa.

Parochus.

Participatio.

Participium.

Peccator.

Peccatum.

Pœnitens.

Pœnitentiarius.

Pœna.

Perdita.

Peregrinantes.

Potestas.

Potestas

Præscriptio.

Priuilegium.

Princeps.

Prior.

Probatio.

Procurator.

Prouincialis.

Prouisio.

Q

Quarta funeralis.

R

Reformatio.

Regula.

Regularis.

FINIS.

Votum quod faciunt Religiosi Doctrinae Christianae.

A di 8. di Novembre 1607.

Io Gio. Antonio Romano d'età d'anni 17 ÷ essendo come 14 mesi et mezzo in Roma nella chiesa et casa di sant' * Agata delli PP. della Congreg.ne della Dottrina Christiana in Trastevere, et havendo già esperimentato il modo di vivere, che in essa Congreg.ne si fa, hò risoluto di vivere in detta Congreg.ne sotto l'ubidienza de miei Superiori secondo il tenore delle sue Constit.ni. Hora spontaneamente fo voto a Dio di perseverare in detta Congreg.ne sotto il tempo della mia vita, et il medesimo prometto con giuramento al R. P.re Egidio Brunoni Preposito generale che rappresenta tutta la Congregat.ne, sapendo benissimo ** chel detto voto e giuramento sono reservati alla Sede Apostolica, et il tutto à maggior gloria di Dio il qual prego nō manchi darmi aiuto d'osservare attualmente quanto hò promesso.

Io Ant.o manu propria affermo quanto di sopra.

* Requirunt annum Novitiatus ex Concilii...

** Ex Brevi s. m. ... dat. apud s. Petrum die ... noveb. 1601. ...